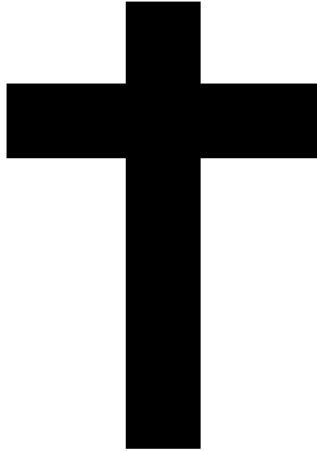

Yù bilin ni Namarò nga meyanung kâ Apu Kesu

Kiristu: Yù bagu nga tarátu ni Namarò sù ira nga

mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu

New Testament in Atta, Pamplona

**Yù bilin ni Namarò nga meyannung kê Apu Kesu
Kiristu: Yù bagu nga tarátu ni Namarò sù ira nga
mangikatalà kê Apu Kesu Kiristu
New Testament in Atta, Pamplona**

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Pamplona Atta (Atta, Pamplona)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Atta, Pamplona

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

b48ec929-782f-5e43-b9b5-5ce8e5d5989a

Contents

Mattiu	1
Markus	76
Lukas	120
Kuan	196
Kingnguá	251
Roma	320
1 Korinto	356
2 Korinto	391
Galasia	413
Epeso	426
Pilipay	439
Kolosi	447
1 Tessalonika	456
2 Tessalonika	463
1 Timotio	467
2 Timotio	478
Titò	486
Pilemon	491
Kebru	494
Ime	522
1 Eduru	531
2 Eduru	541
1 Kuan	547
2 Kuan	557
3 Kuan	559
Jud	561
Nepalappâ	564

Yù Napiá nga Dámak nga Meyannung kê Apu Kesu Kiristu nga Initúrâ ni Mattiu

Yù Meyannung sù Initúrâ ni Mattiu

Si Mattiu yù Kudio nga mangngágan gapay ta Libi (Mattiu 9:9; Markus 2:14), nga inagálán ni Apu Kesu ta umay makituddu kuna. Á mebiláng si Mattiu sù ira mapulu duá nga kábulun ni Apu Kesu nga sinudduán na ta tallu ragun.

Á ipalappâ ni Mattiu ta si Apu Kesu yù Patul nga iddagán nayù ira Kudio ta áddè ngaw gári. Nelistá saw yù ira naggaká kê Apu Kesu, nga namegapu kê Kákay Abrakam ta áddè kê Kusè nga atáwa ni Maria nga yená ni Apu Kesu. Á yáyù nga mepasingan ta si Apu Kesu yù ginaká ni Patul Dabid, nga makáwayyá nga mammaguray, megapu sù panullà ni Namarò kuna.

Á mepasingan gapay ta si Apu Kesu yù mesturu. Á ipakánámmu na yù ipakuá ni Namarò sù ira tatole na, ána yù aru nga napiá nga initabbá ni Namarò sù ira nga mangikatalà kuna. Á ajjan gapay yù ituddu na nga “Kapiánán nayù Itaddán ni Namarò” (22:37-38). Á maporián sù libru yù kinagi na nittam nga abbúnat tam ta “Yù Panullà ni Apu Kesu nittam, ta Mangipakánámmu ittam kuna” (28:18-20).

Yù Mayán na yawe Napiá nga Dámak

Yù ira Naggaká kê Apu Kesu (1:1–2:23)

Yù Pangilayalayâ ni Kuan, nga Minánnigù (3:1-12)

Yù Pakirigù ni Apu Kesu kê Kuan (3:13-17)

Yù Pamarubá ni Satanas kê Apu Kesu (4:1-11)

Yù Pangituddu ni Apu Kesu ta Keggá na ta Galilia (4:12–18:35)

Yù Pangilayalayâ ni Apu Kesu ta Keggá na ta Puddul (5:1–7:18)

Yù Áddasal nga Inituddu ni Apu Kesu (6:9-13)

Yù Meyannung sù Pammagure ni Namarò (13:1-52)

Yù Páno ni Apu Kesu ta Galilia nga Umay ta Jerusalem (19:1–20:34)

Yù Pangikeká ra kê Apu Kesu ána Pamapáte ra kuna (21:1–27:66)

Yù Pagáddekán na yawe Ággaw ána yù Dattál nayù Pammagure ni Namarò (24:1–25:46)

Yù Paginnanole ni Apu Kesu, nga Matolay (28:1-20)

Yù ira Naggaká kê Apu Kesu

Lukas 3:23-38

¹ Yawe yù naketúratán nayù ira naggaká kê Apu Kesu Kiristu. Neyaná si Apu Kesu sù ira ginaká ni Patul Dabid. Á neyanâ si Patul Dabid sù ira ginaká ni Kákay Abrakam.

² Danniaw yù ira nelistá nga namegapu kê Kákay Abrakam.

Á si Abrakam yù am mò ni Isak, á yù apù ni Abrakam si Akup, á yù ira apù na ta siku si Juda ána yù ira wáwwagi ni Juda.

³ Á yù ira apù ni Abrakam ta dulung di Peres kê Sera nga ánâ ni Juda, á si Tamar yù innò da. Á yù apù ni Abrakam ta tumang si Eson.

Á si Esron yù ammò ni Ram. ⁴ Á yù apù ni Esron si Amminadab, á yù apù na ta siku si Nassion, á yù apù na ta dulung si Salmun.

⁵ Á si Salmun yù ammò ni Boas, áнна yù innò ni Boas si Rakab*.

Á si Boas yù ammò ni Obed, áнна yù innò ni Obed si Lus†. Á yù apù ni Boas si Jesse, nga anâ ni Obed. ⁶ Á yù apù ni Boas ta siku si Patul Dabid, nga anâ ni Jesse.

Á si Patul Dabid yù ammò ni Solomon. Á yù innò ni Solomon yù babay nga atáwa na ngaw ni Uraya. ⁷ Á yù apù ni Patul Dabid si Robowam, á yù apù na ta siku si Abiya, á yù apù na ta dulung si Asa. ⁸ Á yù apù ni Patul Dabid ta tumang si Josapat.

Á si Josapat yù ammò ni Joram. Á yù apù ni Josapat si Ussiya. ⁹ Á yù apù ni Josapat ta siku si Jotam, á yù apù na ta dulung si Akas, á yù apù na ta tumang si Esakiya.

¹⁰ Á si Esakiya yù ammò ni Manasse, á yù apù ni Esakiya si Amos, á yù apù na ta siku si Josiya.

¹¹ Á si Josiya yù ammò di Jekoniya áнна yù ira wáwwagi na. Danniaw yù ira ginaká ni Abrakam nga nelistá ta áddè ta pangappù nayù patul na Babilonia nira áнна yù pamaggagakká na nira nga iniyánga na ta Babilonia, tapè aripanan na ira.

¹² Á ta keggá nayù ira Kudio ta Babilonia áddè ta keyanâ ni Apu Kesu Kiristu, danniaw yù ira nelistá nga naggaká kuna.

Si Jekoniya yù ammò ni Salatiel, á yù apù ni Jekoniya si Sirubbabel. ¹³ Á yù apù ni Jekoniya ta siku si Abiud, yù apù na ta dulung si Eliakim, á yù apù na ta tumang si Asor.

¹⁴ Á si Asor yù ammò ni Sadok, á yù apù ni Asor si Akim. Á yù apù na ta siku si Eliud. ¹⁵ Á yù apù na ta dulung si Eleyasar, á yù apù na ta tumang si Mattan. Á anâ ni Mattan si Akup.

¹⁶ Si Akup yù ammò ni Kusè. Á yù atáwa ni Kusè si Maria, nga innò ni Apu Kesu, nga mangngágan ta Kiristu, nga Mangiyígù áнна Mammaguray.

¹⁷ Á yáyù nga mapulu appâ yù gaká nayù ira naggapu kâ Kákay Abrakam áddè kâ Patul Dabid. Á mapulu appâ yù gaká ra gapay nayù ira naggapu kâ Patul Dabid áddè ta pangiyánga na patul sù ira Kudio ta gián na nga Babilonia. Á kunnian gapay, mapulu appâ yù ira gaká ra áddè ta pamegapu nayù ira Kudio nga naggián ta Babilonia áddè ta keyanâ nayù Mangiyígù.

Yù Keyanâ ni Apu Kesu Kiristu

Lukas 2:1-7

¹⁸ Á kunnian yù kesimmu nayù keyanâ ni Apu Kesu Kiristu. Netarátu si Maria nga meyatáwa kâ Kusè. Ngam lage ra magatáwa, nánánammuán ni Maria ta mabussikin negapu sù pakapangguá nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò. ¹⁹ Á pakánnammu ni Kusè ta mabussi yù katarátu na, á gapu ta napiá nga laláki si Kusè, nga mangikállá áнна arán na ikáyá

* **1:5** Á ari Kudio si Rakab. Aggina yù ngaw babay nga taga Jeriku nga nangabbák sù ira duá nga lalláki nga jinok ni Josiwa, ta tullung ira ta ili na Jeriku nga umay massísim. † **1:5** Ari Kudio gapay si Lus. Aggina yù bálu nga taga Moab, nga nepulú sù katugángán na ta panoli ra ta lugár na Juda.

ta mepasiránán si Maria, yáyù nga ninonò na ta igúnge na nga awán ta makánnámmu.

²⁰ Á ta pannononò na paga ni Kusè karannian, á nakakaturuk, á nattatagenà. Á pattatagenà na, aijan nappasingan kuna yù daroban ni Namarò. Á kinagi na kuna, “Kusè, sikaw nga ginaká ni Dabid, ari ka mabbábáng nga mangatáwa kâ Maria, ta mabussi lápay sù pakapangguá nayù Mangilin nga Ikararuá. ²¹ Á iyanâ na sangaw yù laláki, nga ingágan naw ta Kesu, gapu ta aggina yù mangiyígù sù ira tatole na, tapè ari ira mapagikáru sù liwiliwâ da,” kun nayù daroban ni Namarò kâ Kusè.

²² Á nesimmu ngámin danniaw tapè matuppál yù bilin ni Namarò nga inipeyubobuk na sù ngaw ábbilinán na, nga kunniaw:

²³ “Ginnán naw yù kagiak ku nikayu. Mabussi sangaw yù magingánay nga narenu, á iyanâ na sangaw yù laláki nga ingágan naw ta Imanuel.”†

Á yá kebalinán nayù ngágan na, aijan si Namarò nittam.

²⁴ Á kalukák ni Kusè, kinuruk na yù kinagi nayù daroban ni Namarò, á inâ na si Maria ta bale na. ²⁵ Ngam arán na bulubugá siniggek si Maria áddè sù paganâ na ta laláki, nga ningágan ni Kusè ta Kesu.

2

Yù Pakimore nayù ira Álliuk nga taga Lalassangán

¹ Á sù pammagure ni Patul Erodo ta Judiya, neyanâ si Apu Kesu sù ili na Betlekem, sù purubinsia na Judiya. Á ari kuruk nga nabayák nga nappasá yù keyanâ na, á minay ta ili na Jerusalem yù ira láláki nga naggapu ta arayyu nga lugár ta lalassangán. Nasírik ira nga naggigiámmu sù ira bituan. ² Á iniyabbû da sù ira tatolay nga taga Jerusalem, á kinagi ra, “Sisaw gián nayù abbing nga neyanâ gangù, nga mabbalin ta Patul nga mammaguray sù ira Kudio? Ta nasingam mi yù bituan na nga aijan gangù ta lalassangán, á yáyù nga umay kami makimoray kuna,” kud da. ³ Á pakarámak ni Patul Erodo karannian, kuruk nga nabbagal, á nepatalugáring sù ira ngámin nga tatolay ta Jerusalem gapay, marakè talián nayù abbing si Patul Erodo nga mammaguray ta Judiya.

⁴ Á gapu ta naburung si Patul Erodo, inipágál na yù ira ngámin nga kátannangán nga pári ána yù ira mangituddu sù tunung da, á iniyabbû na nira, nga kun na, “Sogián nayù nakeyanatán nayù mammaguray nga mangngágan ta Kiristu?” ⁵ Á simibbák yù ira kátannangán, á kinagi ra kâ Patul, “Á tán nga ili na Betlekem sù purubinsia na Judiya, ta yáyù yù inipetúrâ ni Namarò sù ngaw ira ábbilinán na, nga kunniaw:

⁶ ‘Sikayu nga tatolay nga taga Betlekem, sù purubinsia na Judiya, mássiki nu baddi yù ili naw,

meparámak sù ira ngámin nga mammaguray sù purubinsia na Judiya,

gapu ta duttál sangaw nga maggapu sù ili na Betlekem

yù mammaguray nga manaron sù ira tatolè nga Israel.’ ”*

⁷ Á pakaginná ni Erodo karannian, inagálán na laguk yù ira álliuk nga naggapu ta lalassangán. Á inilímak na yù pakiubobuk na nira, á iniyabbû

† 1:23 Isaya 7:14 * 2:6 Mika 5:2

na nira nu káni yù lattuák nayù bituan. Á kinagi ra kuna. ⁸ Á jinok na ira ta ili na Betlekem, á kinagi na nira, “En naw aleran ta napiá yù gián nayù abbing. Á sangaw nu málerán naw, iránuk naw níkán, tapè ek ku gapay makimoray kuna,” kun ni Erodo nira.

⁹ Á pakaginná nayù ira álliuk sù kinagi nayù patul, nánaw ira. Á pakalakalakák da ta dалан, nasingad da má yù bituan nga limittuák ta lalassangán. Á napolu yù bituan nira, á sinututtul da áddè ta pagginnà na sù aruk na gián nayù abbing. ¹⁰ Á nerallà yù pagayáyâ da megapu sù bituan, nga nangituddu sù gián nayù abbing. ¹¹ Á simillung ira sù balay, á nasingad da yù abbing kê Maria nga yená na. Á namalittúkak ira nga nakimoray sù abbing. Á binukatád da laguk yù kárgá ra, tapè ilawád da yù nanginá nga kukuá ra. Á iniyawâ da kuna yù buláwán áнна duá kaláse nga bábbanguk, nga insensu áнна mirrá. ¹² Á sù páno ra nga nanoli ta lugár da, tanakuán yù nallakarád da, gapu ta pinagimuguk ni Namarò ira megapu sù ipatatagenà na nira, ta ari ira manoli kê Patul Erodo.

Yù Pangitammang ni Kusè kári Maria áнна yù Anâ na

¹³ Á páno nayù ira álliuk nga taga lalassangán, á nattatagenà mángin si Kusè. Á nappasingan kuna yù daroban ni Namarò, á kinagi na kuna, “Arà! Gumikkáng ka, ta em mu itálaw yù ira masíná, ta iyángem ira ta lugár na Egipto. Á maggián kayu túrin áddè ta kagiak ku nikayu ta mánaw kayu tán. Ta ipálek na sangaw ni Patul Erodo yù abbing, ta igagánge na nga ipapátay,” kun na kê Kusè. ¹⁴ Á dagarágâ nga giminikkáng si Kusè ta yian nga gabi, á nánaw ira, ta en na iniyánge ni Kusè yù masíná ta lugár na Egipto. ¹⁵ Á naggián ira ta Egipto áddè ta pate ni Patul Erodo. Á yáyù nga natuppál yù ubobuk ni Namarò nga inipeyubobuk na ngaw sù ira ábbilinán na, ta kinagi na, “Agálák ku yù Anâ ku nga maggapu ta lugár na Egipto,” kun na.

Yù Pangipapáte ni Patul Erodo sù ira Baddi nga Ábbing

¹⁶ Á pakánnámmu ni Patul Erodo ta sinestemán nayù ira masírik nga lálláki, nga ari manoli nga mangiránuk kuna, á nepallà yù pore na. Á jinok na yù ira umay mamapátay sù ira ngámin nga ábbing nga lálláki sù ili na Betlekem áнна yù ira bárriu na. Á pinapáte ra ngámin yù ira kapángngiyânâ áнна áddè ta duá yù dagud da, gapu ta pabbisítá ni Erodo sù ira masírik nga lálláki, nánnámmuán na ta duá ragunin yù nappasá áddè sù olu nga pakasingad da sù bituan. ¹⁷ Á yáyù nga natuppálin laguk yù inipeyubobuk na ngaw ni Namarò kê Jeremia nga ábbilinán na, sù keggá na ngaw ta dabbuno. Ta kinagi na,

¹⁸ “Maginná nayù ira tatolay yù ira gikulukuletán,
nga nepallà yù daddam da,
túrin sù lugár na Rama.

Maraddam yù ira ginaká ni Rakel,
megapu sù pámmatay nayù ira ánâ da.

Awán bulubugá ta ággayáyâ da,
ta natayin yù ira ábbing.”†

Yù Panoli di Kusè ta Nasaret

† 2:18 Jeremia 31:15

19 Á pappasá nayù pate ni Patul Erodo, á kapamidduá na nga nappasin-gan yù daroban ni Namarò kâ Kusè túrin ta lugár na Egipto sù pattata-genà na. 20 Á kinagi nayù daroban kâ Kusè, “Gumikkáng ka, á ilabbè min yù ira masíná sù lugár na Israel, ta natayin yù ira mangigagángay nga mamapátay sù abbing,” kun na. 21 Á giminikkáng laguk si Kusè, á inipáno na yù ira masíná, ta nanoli ira sù lugár na Israel.

22 Á labbè da ta lugár na Israel, narámak ni Kusè ta nammaguray ta lugár na Judiya si Arkelò, nga táli ni Patul Erodo nga yáma na. Á naganássing si Kusè nga manoli ta lugár na Judiya. Á pattatagenà na mángin ni Kusè, inipakánnámmu ni Namarò kuna ta umay ira sù purubinsia na Galilia. 23 Á minay ira laguk ta Galilia, nga nakipaggián ta ili na Nasaret. Á yáyù nga natuppálin yù inipeyubobuk na ngaw ni Namarò sù ira ábbilinán na, nga kinagi ra, “Meparámak sangaw nga taga Nasaret.”

3

*Yù Pangilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù
Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18; Kuan 1:19-28*

1 Á pappasá na aru nga dagun, jimittál si Kuan nga Minánnigù, nga mangilayalayâ sù kalállammatán sù purubinsia na Judiya. Á aru yù ira tatolay nga minay ta kalállammatán, tapè ginniginnád da yù kagian na. 2 Á kinagi ni Kuan nira, “Maraddam kayu sù liwâ naw, á mabbabáwi kayu laguk sù narákè nga akka-akkuán naw, tapè dán nga naparán kayin, ta duttálin yù pammagure ni Namarò sù ira tatolay ta dabbuno,” kun na. 3 Á si Kuan, aggina yù kinagi na ngaw ni Isaya, nga ábbilinán ni Namarò, nga kun na,

“Ajjan yù makkatakotol ta kalállammatán.

Yaw ikatakátol na: ‘Umayin si Apu! Paránan naw yù dалан na.

Tunungan naw yù pallakarán na.’ ”*

4 Á nabbarawási si Kuan ta gámì nga napadday ta duddù na kamel,† nga kun na barawási na pobare. Á nabbarakà ta tabbì na ayám. Á yá ipakkatole na yù durun ána issi. 5 Á aru yù ira minay kâ Kuan tapè maginná ra yù ituddu na. Naggagapu ira ta ili na Jerusalem ána ngámin nga purubinsia na Judiya ána ngámin nga babálay nga aranni sù danum na Jordan. 6 Á nabbarabáwi ira ta liwiliwâ da tapè pakomán ni Namarò ira. Á pakkagi ra ta pabbabáwi ra, jinigù na ira ni Kuan ta danum na Jordan.

7 Á gapu ta aru yù ira nga minay kâ Kuan tapè makirigù ira kuna, á aru gapay yù ira Parisio ána yù ira Sadusio nga minay kuna. Aggira yù naggigiámmu ta rilisiod da. Á pakasingan ni Kuan nira, kinagi na nira,

“Sikayu nga ginaká na iráw, ngattá ta kagian naw ta melilli kayu sù pamagikáru ni Namarò megapu sù karigù naw? Ari! 8 Likuránán naw laguk yù liwiliwâ naw, á akka-akkuán naw yù napiá, tapè mepasingan ta kukurugán nga nabbarabáwi kayu. 9 Á arán naw gapay kagian ta makalilli kayu sù pamagikáru ni Namarò gapu ta ginaká na kayu ni Kákay Abrakam. Ta ikállà na galá ni Namarò yù ira nga manguruk

* 3:3 Isaya 40:3 † 3:4 Yù kamel yù masikan nga ayám nga kun na nuáng onu kabáyu. Á sináppukul yù barà na kamel. Á maggíán ira ta namagá nga lugár.

kuna, nga ginaká ni Kákay Abrakam. Á awayyá ni Namarò gemma nga pabbalinan ta gaká ni Kákay Abrakam yawe ira batu ta dabbun, tapè tuppálan na yù ngaw inittabbá na kâ Abrakam. ¹⁰ Á yaw keyarigán nayù pamagikáru ni Namarò yù wátay nga megangngà ta gamù na káyu. Á kunnay ta dán nga naparán yù wátay nga áttukák ta káyu, dán nga naparán gapay yù pamagikáru ni Namarò. Á ngámin ira nga kun na káyu nga ari napiá yù ábbungá ra, matukák ira nga matuggi.”

¹¹ Á inupù ni Kuan yù magubobuk, á kinagi na, “Nu makirigù kayu nikán, nga pakasinganán ta pabbabáwi naw ta liwâ naw, á danum lâ yù irigù ku nikayu. Ngam ajjan sangaw yù umay, nga dakal yù pakáwayyá na ánnè nikán. Á aringà mepángngà nga maggawing ta sapátu na. Á dumá yù ánnigù na, ta isipà na yù ira manguruk kuna sù Mangilin nga Ikararúá na, nga kun na irigù na nira. Á kun na api yù irigù na sù ira áppè pípiá, ta ari ira melilli sù pangukum na. ¹² Á sangaw nu lubbè, isinná na yù ira manguruk kuna sù ira ari manguruk, nga kun na tolay nga massà ta aggì. Unnuran na yù aggì, nga pakappián na sangaw sù ággubbuán na. Ngam tuggian na sangaw yù attá sù api nga ari bulubugá máddà.” Yáyù inilayalayâ ni Kuan, nga Minánnigù.

Yù Karigù ni Apu Kesu

Markus 1:9-11; Lukas 3:21-22

¹³ Á minay si Apu Kesu kâ Kuan ta dappâ na Jordan, nga naggapu ta purubinsia na Galilia, tapè makirigù kuna. ¹⁴ Á gapu ta mappasirán si Kuan, á kinagi na kâ Apu Kesu, “Apu, sikán nakuan yù máwák nga makirigù nikaw, ngam ngattá, ta umay ka makirigù nikán?” kun ni Kuan. ¹⁵ Á kinagi ni Apu Kesu, “Paguráyám mu, ta napiá nu palurotat ta ngámin yù ipakuá ni Namarò nitta,” kun na. Á yáyù nga inanugù ni Kuan, á jinigù na.

¹⁶ Á kabalin ni Apu Kesu nga nakirigù kuna, á giminon nga naggapu sù danum. Á dagarágâ nabbukâ yù lángì, á nasingan na yù Ikararúá ni Namarò, nga kun na lummun nga minay naddappá kuna. ¹⁷ Á nappáginná yù ngáral ni Namarò nga naggapu ta lángì, á kinagi na, “Yawe yù Anâ ku nga iddukak ku, á ayatánà megapu kuna.”

4

Yù Pamarubá ni Satanas kâ Apu Kesu

Markus 1:12-13; Lukas 4:1-13

¹ Á gon ni Apu Kesu nga naggapu ta danum, iniyánge nayù Ikararúá ni Namarò ta kalállammatán, tapè parubán ni Satanas nga liwatan. ² Á ari nakkákán si Apu Kesu ta appátapulu nga ággaw, á nepallà yù bisin na. ³ Á jimikkì kuna si Satanas, á kinagi na kuna, “Nu kuruk ta sikaw yù Anâ ni Namarò, arakè! Pabbalinam mè laguk ta kanan yawe ira batu,” kun na. ⁴ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Ajjan yù inipetúrâ ni Namarò nga kinagi na, ‘Ari lâ kanan yù ákkatolayán na tolay, nu ari gapay yù ngámin nga ubobuk ni Namarò,’ ”* kun na.

* 4:4 Deuteronomio 8:3

⁵ Á tabbák ni Apu Kesu kâ Satanas, iniyánge na laguk ni Satanas sù ili na Jerusalem, á inipotun na sù kátannangán nayù bubbungán nayù karakalán nga kapilliá, nga mangilin nga bale ni Namarò. ⁶ Á kinagi ni Satanas kâ Apu Kesu, “Nu kuruk nga Anâ naka ni Namarò, makkassú ka ngè laguk, ta aijan yù netúrâ nga kunniaw:

‘Ipataron naka ni Namarò sù ira daroban na,

á tangngalád da ka, tapè ari ka mabigarán, mássiki yù takkim,’ ”†

kun ni Satanas. ⁷ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na kâ Satanas, “Wan á, ngam aijan gapay yù netúrâ,

‘Arám mu paraparubán si Namarò nga Yápum.’ ”‡

⁸ Á inipángè na laguk má ni Satanas si Apu Kesu sù kátannangán nga puddul, á inipasingan na yù ira ngámin nga páppatulán, áнна ngámin nga nakástá nga kukuá nayù ira mammaguray nira. ⁹ Á kinagi na, “Iyawâ ku sangaw nikaw ngámin danniw, nu mamalittúkak ka nga makimoray nikán,” kun ni Satanas. ¹⁰ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Mánaw ken, Satanas! Ta aijan yù inipetúrâ ni Namarò nga kunniaw, ‘Pakimorayám mu lâ si Namarò nga Yápum.

Aggina lâ yù passerbiám mu!’ ”§

¹¹ Á gapu ta pinapáno ni Apu Kesu, á nánaw laguk si Satanas. Á limittuák laguk yù ira daroban ni Namarò, nga minay kâ Apu Kesu tapè abbágád da.

Yù Pamegapu ni Apu Kesu nga Mangituddu

Markus 1:14-15; Lukas 4:14-15

¹² Á pakarámak ni Apu Kesu ta nebáluk si Kuan nga Minánngì, nanoli ta Galilia. ¹³ Á ari nga naggián ta ili na Nasaret, nga jinakalán na, ngam minay naggián ta ili na Kapernium nga aranni ta bebay na Galilia, ta dabbun na Sabulon áнна Neptali. ¹⁴ Á yáyù nga natuppál yù initúrâ na ngaw ni Isaya, nga ábbilinán ni Namarò, nga kunniaw:

¹⁵ “Túrin sù dabbun na Sabulon áнна yù dabbun na Neptali,

á túrin ta aruk na bebay áнна ta dammáng na danum na Jordan, aijan yù purubinsia na Galilia, nga lugár nayù ira tatolay nga ari Kudio.

¹⁶ Á yù ira tatolay nga maggián tán, kun na nakallà yù nonò da, ta arád da ammu si Apu.

Ngam manawagán yù nonò da sangaw nu umay yù mamannawák nira, ta ipakánnámmu na nira yù bilin ni Namarò.

Nesinná ira ngaw kâ Namarò nga kun na natay.

Ngam sangaw nu maginná ra yù bilin ni Namarò, pannawagan ni Namarò yù nonò da.”*

¹⁷ Á natuppál yane ubobuk ni Namarò, ta yáyù pamegapu ni Apu Kesu nga mangilayalayâ sù ubobuk ni Namarò. Á kinagi na, “Mabbabáwi kayu sù liwâ naw, á likuránán nawin yù ággangnguá naw. Ta duttálin yù pammagure ni Namarò ta dabbuno.”

Yù Pagágál ni Apu Kesu sù ira Olu nga Tudduán na

Markus 1:16-20; Lukas 5:1-11

† 4:6 Salmo 91:11-12 ‡ 4:7 Deuteronomio 6:16 § 4:10 Deuteronomio 6:13 * 4:16 Isaya 9:1-2

¹⁸ Á pallakalakák ni Apu Kesu ta aggik na bebay na Galilia, nasingan na yù ira duá nga mawwagi, di Simon, nga mangngágan gapay ta Eduru, áнна si Andares, nga mattatabukul, ta yáyù ángngalluád da. ¹⁹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Tuttulan nawà. Á abbágát takayu, tapè kunnay ta aru nga sirá yù málâ naw kunangan, aru sangaw gapay yù ira tatolay nga ipálâ ku nikayu, nga patuttulan naw nikán, tapè mesipà ira sù pammagure ni Namarò,” kun na nira. ²⁰ Á dagarágâ nga nánawád da yù ira tabukul da, á siminuttul ira kuna.

²¹ Á pallakalakák di Apu Kesu paga ta aggik na bebay, nasingan na má yù duá paga nga mawwagi, di Ime kâ Kuan, nga anâ ni Sebedo. Ajan ira nga mepulupulù kâ yáma ra, nga nagitubang ta barange ra nga mappoli ta tabukul da. Á pakasingan ni Apu Kesu nira, inagálán na ira gapay. ²² Á dagarágâ nga nánawád da si Sebedo nga ammò da sù barange ra, á siminuttul ira kâ Apu Kesu gapay.

*Yù Pangituddu ni Apu Kesu áнна yù Pamammapiá na sù ira Máttaki
Lukas 6:17-19*

²³ Á kabalin na nagágál ni Apu Kesu sù ira appâ nga kábulun na, pinassiár da yù tangapáddabbunán na Galilia, tapè maddagâ si Apu Kesu nga mangituddu sù ira tatolay ta ngámin nga kapilliá ra. Á inilayalayâ na yù napiá nga dámak nga meyanung sù pammagure ni Namarò áнна pinammapiá na yù ngámin nga máttaki áнна yù ira tatolay nga makkakerumá yù tulágad da. ²⁴ Á yáyù nga neparámak si Apu Kesu sù tangapáddabbunán na Siria, á iniyánga nayù ira tatolay ngámin nga máttaki, áнна yù ira nga makkakerumá yù tulágad da, áнна yù ira maganánutù baggi ra, á yù ira gapay nga nangunagan na anitu, yù ira mináballiák, áнна yù ira ari makaguyu baggi ra. Á pinammapiá na ira ngámin. ²⁵ Á yáyù nga nagaru yù ira tatolay nga siminuttul kuna nga naggapu ta lugár na Galilia áнна yù ira dakal nga ili na Dikapulis áнна Jerusalem, áнна yù purubinsia na Judiya, áddè ta dammáng na Jordan.

5

*Yù Pangituddu ni Apu Kesu sù Keggá na ta Puddul
Lukas 6:20-23*

¹ Á pakasingan ni Apu Kesu sù ira magaru nga tatolay, giminon ta puddul, á nagitubang. Á jimikkì kuna yù ira tudduán na. ² Á inituddu na nira, á kinagi na:

³ “Mapagayáyâ yù ira manukkalak, nga ammu ra ta nakaliwâ ira nga ari makatuppál sù ngámin nga ipakuá ni Namarò nira, ta ikatalá da si Namarò ta mangabbák nira.

Mammapiá yù ággiád da sangaw, ta aggira yù mesipà sù pammagurayan ni Namarò ta lángì.

⁴ Mapagayáyâ yù ira maraddam.

Mammapiá yù ággiád da sangaw, ta bannabannáyán na ira ni Namarò.

⁵ Mapagayáyâ yù ira tumulù.

Mammapiá sangaw yù ággiád da, gapu ta iyawâ na sangaw ni Namarò nira yù ngámin nga napiá nga initabbá na.

⁶ Mapagayáyâ yù ira makkaragâ nga manuppál sù ipakuá ni Namarò nira, nga kunnay ta mabisinin nga maláppà nga magalek ta kanan na.

Mammapiá sangaw yù ággiád da gapu ta pakáppagan na sangaw ni Namarò ira.

⁷ Mapagayáyâ yù ira mangikállà sù ira kábulud da.

Mammapiá sangaw yù ággiád da gapu ta ikállà na sangaw ni Namarò ira.

⁸ Mapagayáyâ yù ira nga pareku nga matunung yù nonò da.

Mammapiá sangaw yù ággiád da, ta aggira sangaw yù makasingan kâ Namarò.

⁹ Mapagayáyâ yù ira mamakkakápiá sù ira maddamá.

Mammapiá yù ággiád da, ta aggira ibiláng ni Namarò ta áná na.

¹⁰ Mapagayáyâ yù ira nga marigirigâ gapu ta panguruk da kâ Namarò.

Mammapiá sangaw yù ággiád da, ta aggira yù mesipà sù pammagurayán ni Namarò ta lángi.

¹¹ “Á sikayu, mapagayáyâ kayu nu uyu-uyawad da kayu nayù ira tatolay ána jigirigátad da kayu ána paraparáketad da kayu gapu ta pangikatalà naw nikán, ta mammapiá sangaw yù ággián naw. ¹² Ta kunnian gapay yù panigirigâ nayù ira ngaw tatolay sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò. Magayáyâ kayu laguk, mássiki nu marigirigâ kayu, ta aru yù napiá nga bálà naw nga pinakappián ni Namarò ta lángi, nga málà naw sangaw nu lubbè kayu tán.”

Yù Keyarigán nayù ira nga Manguruk kâ Apu Kesu

Markus 9:50; Lukas 14:34-35

¹³ Á inittuddu na paga ni Apu Kesu, á kinagi na, “Sikayu nga manguruk nikán, yá keyarigán naw yù asin. Ta napiá ána nasingngà yù kanat tam nu aijan yù asin kuna. Á sikayu nga manguruk nikán, nekiruk kayu sù ira tatolay nga ari manguruk, tapè ittuddu naw nira yù napiá, á máwayyá ra laguk nga mabbáli nakuan ta napiá gapay. Ngam nu mallállágin yù asin, awánin ta paggák na. Á kengá lâ, ta awán ta serbi na, nu ari lâ nga metabbà nga meguppuguppè sangaw.

¹⁴ “Á yù ili nga napatáddak ta puddul, ari gemma metuttù. Kunnian gapay yù keyarigán naw. Ta sikayu nga manguruk nikán yù kun na nawák, á manawagán yù nonò nayù ira tatolay megapu sù ittuddu naw nira. ¹⁵ Á awán ta tolay nga mamaggatang ta isingan, nu ikáyâ na sangaw ittuttù sù unak na palanggána. Ngam paggatangan na yù isingan nga ipotun na gemma sù ággianán na, tapè manawagán yù ira ngámin nga tatolay nga aijan ta balay. ¹⁶ Á kunnian gapay yù keyarigán naw. Arán naw ilímak yù ángnguruk naw kâ Namarò. Á tuppálan naw yù ipakuá na nikayu, tapè masingan nayù ira tatolay yù napiá nga akka-akkuán naw ána dayáwad da si Namarò nga Yáma naw ta lángi.”

Yù Pangittuddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Tunung ni Moyses

¹⁷ Á kinagi ni Apu Kesu, “Arán naw kagian ta umayà manguli sù tunung ni Moyses ána yù ittuddu nayù ira ngaw ábbilinán. Arák ku patalián yù kinagi ra nu arák ku galá tuppálan yù ngámin nga kinagi ra. ¹⁸ Á kuruk yù kagiak ku nikayu, nga ari mapatalián yù tunung ni Moyses áddè ta pagáddékán nayù lángi ána dabbuno. Ta ari bulubugá mapangarián yù tunung, mássiki lâ nu baddì, áddè ta matuppál ngámin. ¹⁹ Á yáyù

gapu na nga yù tolay nga malliwâ ta baddi sù tunung, ána ituddu na sù ira kábulun na tapè malliwâ ira gapay, aggina yù kagukábán sù pammagurayán ni Namarò ta lángi. Ngam yù tolay nga manuppál sù tunung ni Namarò, ána ituddu na sù ira kábulun na tapè tuppálad da gapay, aggina yù meparáyaw sù pammagurayán ni Namarò ta lángi. ²⁰ Á yáyù laguk nga kagiak ku nikayu, nu ari napiá yù ánnuppál naw sù ipakuá ni Namarò ánnè sù ánnuppál nayù ira Parisio ána yù ira mangituddu sù tunung, ari kayu gemma mesipà sù pammagurayán ni Namarò ta lángi.”

Yù Pangituddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Mapporay

²¹ Á kinagi ni Apu Kesu, “Ammu naw gemma yù netuddu gári sù ira ngaw tatolay, nga ‘Ari kayu mamapátay, ta gaputad da sangaw yù tolay nga mamapátay, á ikeká ra.’ ²² Ngam sikán, yawe yù kagiak ku nikayu. Pasikkálan naw yù akka-akkuán naw. Ta yù tolay nga mapporay sù kabbulun na, ipagápù da sangaw sù ira pulis. Á yù tolay nga manguyaw sù kabbulun na, ikeká ra sangaw sù arubáng nayù ira kues. Á yù tolay nga pakkakagián na yù kabbulun na, mapagikáru sangaw ta impiernu. ²³ Á yáyù nga tabarangat takayu, ta nu umay kayu sù mangilin nga bale ni Namarò, nga makimoray kuna, ána manonò naw ta aijan yù kabbulun naw nga nataki yù nonò na nikayu, ²⁴ á mapolu kayu bì nga umay makipakomá sù kabbulun naw. Á kabalín naw makkakápakomá, manoli kayu laguk nga makimoray kâ Namarò sù bale na.

Makipakomá ittam sù ira Mapporay nittam

Lukas 12:58-59

²⁵ “Á ta ángngarigán nu aijan yù mangikeká nikayu, á mapolu kayu bì nga makipakomá kuna, marakè ipagápù na kayu nga ipeyángay ta kues, á ipaparesu na kayu sù ira pulis. ²⁶ Ta kuruk yù kagiak ku nikayu, nga maggián kayu ta ábbalurán ta áddè ta arán naw mekáru yù ngámin.

Yù Netuddu nga Meyannung sù ira Mangarallaw

²⁷ “Á ammu naw gemma yawe nakagi, nga ‘Ari kayu mangarallaw.’ ²⁸ Ngam sikán, yawe yù kagiak ku nikayu, ta nu inni-innan na tolay yù babay ána nononopan na yù pakkaragâ na nga makiruruk kuna, nakaliwákin kâ Namarò megapu sù nonò na.

Yù Meyannung sù Kelilli na Tolay sù Pakaliwatán na

Markus 9:47

²⁹ “Á nu mapaliwâ kayu sangaw megapu sù jiwánan nga matá naw, baddulan naw laguk nga itabbà naw. Ta napiá yù kesipà naw sangaw kâ Namarò ta lángi, mássiki nu nakúráng yù baggi naw ta tádday nga matá na, ánnè sù ketabbà nayù ngámin nga baggi naw sù impiernu. ³⁰ Á nu mapaliwâ kayu sangaw megapu sù jiwánan nga limá naw, gappulan naw laguk nga itabbà naw, gapu ta napiá yù kesipà naw sangaw kâ Namarò ta lángi, mássiki nu nakúráng yù baggi naw ta tádday nga limá na, ánnè sù dattál nayù ngámin nga baggi naw sù impiernu.

Yù Netuddu nga Meyannung sù ira Maggúngay

Mattiu 19:9; Markus 10:4, 11-12; Lukas 16:18

³¹ “Á nakagi ngaw gapay ta nu aijan yù laláki nga mangigúngay sù atáwa na, á iyawâ na laguk yù túrà na nga pakasinganán ta paggúngay ra. ³² Ngam sikán, yawe yù kagiak ku nikayu, ta makaliwâ yù laláki

nu igünge na yù atáwa na nga ari nakilaláki, gapu ta nu makiatáwa yù babay ta tanakuán, yáyù pakikarallo na megapu sù olu nga atáwa na. Á mangarallaw gapay yù láláki nga mangatáwa sù babay nga negúngay.

Yù Netuddu nga Meyannung sù Mappagássingán

³³ “Á naginná naw gapay yù kinagi ra gári sù ira ngaw olu nga tatolay, nga ‘Arán naw pallikuránán yù initabbá naw. Ngam tuppálan naw yù inipagássingán naw nga initabbá kâ Namarò.’ ³⁴ Ngam sikán, kagiak ku nikayu ta ari kayu bulubugá mappagássingán. Á arán naw ikaná yù gián ni Namarò ta lángi onu yù ággitubangán na, ³⁵ onu yù dabbuno, nga kun na pabbatayán na takki na, ána yù ili na Jerusalem, nga ili nayù kotunán nga Patul. ³⁶ Á arán naw ipappagássingán yù ulu naw, ta arán naw mapappuraw onu mapangngisì yù mássiki lâ tangalábák nga duddù naw. ³⁷ Napiá lâ nu kagian naw ‘Wan,’ nu uwan, onu ‘Ari,’ nu ari, ta naggapu kâ Satanas yù ilanná naw.

Yù Netuddu nga Meyannung sù Mabbála ta Narákè

Lukas 6:29-30

³⁸ “Á naginná naw gapay yù nakagi gári, nga kud da, ‘Nu aijan yù mamuling sù kabbulun na, á bulingan naw gapay. Onu aijan yù manultù sù ngipan na kabbulun na, á tappulán naw gapay.’ ³⁹ Ngam sikán, yawe yù kagiak ku nikayu. Arán naw bálatan yù ira nga mangngué nikayu. Á ta ángngarigán nu aijan yù mallappák sù jiwanán naw, ipalappák naw paga yù jimigi naw. Arán naw bálatan, mássiki nu palapalingngian na kayu ta lappák. ⁴⁰ Á nu aijan yù mangikeká nikayu, tapè apan na yù barawási naw, á paguráyán naw nu apan na gapay yù latuk ná barawási naw. ⁴¹ Á nu aijan yù mamuersá nga mappakáttu nikayu sù kárgá na ta tangakilometro, á pulutan naw nga mangáttu sù mekaruá nga kilometro gapay. ⁴² Á nu aijan yù makkiddaw nikayu, á iyawá naw laguk yù kiddawan na.

Yù Meyannung sù Pangiddù tam sù ira Malussaw nittam

Lukas 6:27-28, 32-36

⁴³ “Á naginná naw gemma yù nakagi, nga ‘Iddukan naw yù ira kákkopun naw, ána ikalusso naw yù ira malussaw nikayu.’ ⁴⁴ Ngam sikán, kagiak ku nikayu ta iddukan naw yù ira malussaw nikayu ána ipakimállá naw kâ Namarò yù ira nga manigirigá nikayu. ⁴⁵ Tanu kunnian yù akkuán naw, ipasingan naw ta kuruk nga áná na kayu ni Namarò, nga Yáma naw ta lángi. Ta palassangan ni Namarò yù bilák megapu sù ngámin nga tatolay, mássiki yù ira nga narákè yù akkuád da ána yù ira nga napiá yù akkuád da. Á iyawá na gapay ni Namarò yù urán sù ira nga napiá yù akkuád da ána yù ira nga mangngué ta narákè. ⁴⁶ Á arán naw laguk kagian ta iddán na kayu ni Namarò sù bálà naw nu iddukan naw lâ yù ira mangiddù nikayu. Ta kunnian gapay yù akkuán nayù ira mináttuki ta buwì, nga massuítì. ⁴⁷ Á napiá kayu panò ánnè sù ira tatolay nga ari manguruk kâ Namarò, nu paddulotan naw ta bale naw yù ira kábulun naw? Mássiki yù ira tatolay nga ari manguruk kâ Namarò, paddulotad da gapay yù ira kábulud da. ⁴⁸ Párigán naw laguk si Namarò nga Yáma naw ta lángi, tapè pareku lâ nga napiá yù akkuán naw, nga kunnay kuna.”

6

Yù Netuddu nga Meyannung sù ira Mangikállà

¹ Á pangituddu na paga ni Apu Kesu, kinagi na, “Magimuguk kayu, ta ari lâ yù paddáyo na tatolay yù gapu na nga tuppálan naw yù napiá. Ta nu tuppálan naw yù napiá nga akkuán naw ta arubáng nayù ira tatolay tapè dayáwad da kayu, awán laguk bulubugá ta bálà naw nga naggapu kê Namarò nga Yáma naw ta lángì. ² Á yáyù nu mallimù kayu sù ira pobare, arán naw párigán yù ira áppè pípiá, nga umay mallimù ta arubáng nayù ira tatolay sù paggagammungán ána yù dálan, tapè mepasingan yù napiá nga akkuád da ána meparáyaw ira sù ira tatolay. Ta kuruk yawe nga kagiak ku nikayu. Yù paddáyo nayù ira tatolay nira, yáyù laguk yù bálà da. ³ Ngam sikayu, nu mallimù kayu, ilímak naw yù pallimù naw. Arán naw ipakánnámmu, mássiki nu kopun naw onu yù wagi naw. ⁴ Á si Namarò nga Yáma naw, nga makasingan sù ngámin nga akka-akkuán naw, mássiki yù ilímak naw, aggina yù mabbalabálà nikayu.

Yù Ituddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Ákkimállà tam Lukas 11:2-4

⁵ “Á nu makimállà kayu kê Namarò, arán naw párigán yù ira áppè pípiá. Ta ikáyâ da umay makimállà, nga manáddak sù tangngá na kapillíá onu tangngá na dálan, tapè mepasingan ira sù ira tatolay. Á kuruk yù kagiak ku nikayu, nga nálâ den yù bálà da, nga paddáyo nayù ira tatolay nira. ⁶ Ngam sikayu, nu makimállà kayu kê Namarò, tullung kayu sù bale naw ána ilitù naw yù puertá, tapè awán ta tolai nga makasingan nikayu. Á makimállà kayu laguk kê Namarò nga Yáma naw nga ari masingan, nga aijan ta lángì. Ta masingan ni Namarò ngámin yù akkuán naw, mássiki nu ilímak naw, á aggina yù mabbalabálà nikayu.

⁷ “Á sù pakimállà naw, arán naw patturutan yù ubobuk naw, nga kunnay sù ira nga ari manguruk kê Namarò. Ta kagiad da ta ginnán na yù ipakimállà da megapu sù aru nga ubobuk da. ⁸ Arán naw ira párigán, ta ammu ni Namarò nga Yáma naw yù máwák naw lage naw makkiddaw kuna. ⁹ Á yáyù nga kunniaw laguk yù ákkimállà naw: ‘Ammò mi nga aijan ta lángì, parè lâ ta meparáyaw yù ngágam mu sù ira ngámin nga tatolay.

¹⁰ Á parè lâ ta mabì nga duttál yù pammagurem sawe dabbuno, tapè mapatuppál yù urem saw dabbuno nga kunnay sù katuppál na ta lángì.

¹¹ Á iyawâ mu nikami yù kanam mi ta ággawo.

¹² Á pakomák kami sù ira liwiliwâ mi, nga kunnay sù pamakomá mi sù ira nakaliwâ nikami.

¹³ Á arák kami pángayan sù ira mangituddu ta narákè, á ilillì kami kê Satanas nga maddok nira.’

¹⁴ “Ta nu pakomán naw yù ira nakaliwâ nikayu, á pakomán na kayu gapay sangaw nayù Yáma naw ta lángì. ¹⁵ Ngam nu arán naw pakomán yù ira nakaliwâ nikayu, á arán na gapay sangaw pakomán nayù Yáma naw yù liwiliwâ naw.

Yù Meyannung sù Mangilin nga Ággaw nga Arán na Tolay Pakkákán

16 “Á nu ngilinan naw yù ággaw nga arán naw pakkákán, arán naw párigán yù ira áppè pípiá, gapu ta áppè daddaddam ira lâ, nga ari magámmuâ áнна ari mattagetay, tapè masingan na tatolay ta ngilind da yù ággaw. Á kuruk yù kagiak ku nikayu, nga nálâ den yù bálâ da, nga paddáyo nayù ira tatolay nira. 17 Ngam sikayu, nu ngilinan naw yù arán naw pakkákán, magámmuâ kayu laguk áнна mattagetay kayu, 18 tapè awán ta makasingan sù pangilin naw sù ággaw, nu ari lâ si Namarò nga Yáma naw ta lángì. Á yù Yáma naw nga makasingan sù inilímak naw, aggina yù mabbalabálâ nikayu.”

Sisaw Gián nayù Kukuá naw?

Lukas 12:33-34

19 Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Arán naw unnu-unnuran yù masserbi nikayu saw dabbuno, ta malogon gemma nga mararál megapu sù ulak áнна ulolak onu masináyan, onu apan na sangaw nayù makkokò. 20 Akkuán naw laguk yù napiá nga ipakuá ni Namarò nikayu, tapè pakappián na ta lángì yù aru nga ipagayáyâ naw nga iyawâ na sangaw nikayu nu lubbè kayu ta gián na. Ta awán bulubugá ta makatallung nga manarál onu makkokò sù kukuá naw ta lángì. 21 Á nu yù gián ni Namarò ta lángì yù káríkuán naw, si Namarò gapay yù nononopan naw. Á nu yawe dabbuno yù paggianán nayù kukuá naw, arán naw si Namarò bulubugá manonò.”

Meyárik ta Isingan yù Matá tam

Lukas 11:34-36

22 Á kinagi na má ni Apu Kesu, “Á yù matá na tolay, meyárik ta isingan na baggi na. Á nu napiá yù matá naw, napiá gapay yù akkuán naw, gapu ta manawák gapay yù nonò naw. 23 Ngam nu jikkù yù matá naw, nakallâ yù nonò naw, á awán ta napiá nga akkuán naw. Tanu kagian naw ta manawagán kayin, ngam narákè yù nonò naw, á kuruk nga nepallâ laguk yù kallâ na nonò naw.”

Si Namarò yù Mangiyawâ ta Máwák tam

Lukas 16:13; 12:22-31

24 Á nagubobuk má si Apu Kesu, á kinagi na, “Á awán ta tolay nga makapasserbi sù duá nga yápu na, gapu ta ari naggittá yù ayâ na nira, ta ikalusso na áнна iluddè na yù tádday, á iddukan na áнна pakimorayán na yù tádday. Á kunnay gapay nikayu, ta ari kayu makapalurò kê Namarò nu yá lâ ikáyâ naw yù kuártu áнна yù kegatángán na sawe dabbuno.

25 “Á yáyù nga kagiak ku nikayu ta arán naw ipakkaburung yù áttole naw saw dabbuno, nga kanan naw áнна inuman naw, onu yù gámi nga ipabbarawási naw. Ta nu iniyawâ ni Namarò nikayu yù baggi naw nga sinole na, arán na panò iyawâ gapay yù ngámin nga máwák naw nga kanan áнна gámi? 26 Á ta ángngarigán, nonopan naw yù ira mammánù. Ari ira mammulá, á ari ira maggáták ta pakappiád da sù ággubbuán. Ngam si Namarò nga Yáma naw nga aijan ta lángì, pakapakanan na yù ira mammánù. Á arán na kayu panò iddukan ni Namarò ánnè sù ira mammánù? Wan gemma! 27 Á aijan panò nikayu yù mamakápaddu sù inángâ na ta mássiki lâ tangoras megapu sù pannononò na? Awán gemma ta awayyá na.

28 “Á ngattá laguk, ta ipakkaburung naw yù gámì nga ipabbarawási naw? Á ta ángngarigán, nonopan naw yù ira lappáw sù kakáddapán, nu kunnasi yù áddakal da. Ari ira mattarabáku. Arád da ammu mappadday ta gámì. 29 Ngam yawe yù kagiak ku nikayu. Binarawasián ni Namarò ira ta nakástá ánnè sù kakástán nga ipabbarawási ni Patul Solomon, nga yù ngaw maríku nga mammaguray. 30 Á gapu ta barawasián ni Namarò ta nakástá yù ira lappáw nga ajjan ta kakáddapán ta ággawo, ngam meruppáng ira sangaw nu ummá, á arán na kayu panò barawasián gapay? Wan, nepatalugáring nikayu. Ngattá panò ta arán naw ikatalà si Namarò?

31 “Á yáyù nga ari kayu laguk mabburuburung nu sisaw pangápán naw ta kanan naw ána inuman naw onu gagámì naw. 32 Ta si Namarò, nga Yáma naw ta lángì, ammu na gemma ta máwák naw ngámin danniw. Á yù ira nga ari manguruk kuna, danniw lâ nga magannagannuk yù alaleralad da. 33 Ngam sikayu, tángngagan naw laguk ta olu yù meyannung sù pammagure ni Namarò, ána palurotan naw yù napiá nga ipakuá na nikayu, á aggina sangaw yù manángngák sù ngámin nga máwák naw. 34 Á yáyù nga arán naw laguk ipakkaburung yù jigâ nga duttál sangaw nu ummá. Ngattá, ta lannapán naw yù ipakkaburung naw ta ággawo? Ta ajjanin gemma yù jigâ naw ta ággawo. Á sangaw nu ummá lâ yù pakanonò naw sù jigâ nga duttálin nikayu sangaw nu ummá.”

7

Arát tam Panunnután yù ira Kábulut tam Lukas 6:37-38, 41-42

1 Á kinagi ni Apu Kesu, “Arán naw panunnután yù ira kábulun naw, tapè arán na kayu sangaw panunnután ni Namarò. 2 Á ta kunnay ta pamanunnù naw sù ira kábulun naw, kunnian gapay yù ámmannunù na sangaw ni Namarò nikayu. Á nu bilárgan naw yù liwâ nayù ira kábulun naw, á kunnian gapay sangaw yù ábbiláng ni Namarò sù liwâ naw. 3 Á sikayu nga mappakagi sù kabbulun naw, á ngattá laguk ta ibúyá naw yù liwâ nayù wagi naw, nga baddi nga kunnay ta apuling nga ajjan sù matá na, ngam arán naw matagenà yù liwâ naw nga kunnay ta malakay nga apuling nga ajjan ta matá naw? 4 Á kunnasi yù pakári naw ta kun na apuling nga ajjan sù matá nayù wagi naw, nu ajjan gemma yù liwâ naw nga kun na apuling ta matá naw nga pinaguráyán naw? 5 Áppè pípiá kayu! Irián naw bì nga olu yù liwâ nga kun na apuling nga ajjan ta matá naw, tapè manawák yù ánningan naw, á máwayyá naw nga ábbágán yù wagi naw, tapè mári yù liwâ na, nga kun na apuling nga ajjan sù matá na.

6 “Á arán naw ituddu yù napiá nga meyannung kê Namarò sù ira manaki magginná, marakè akkuád da kayu, nga kunnay ta itu nga maggabbuá nga mangagâ. Arán naw ilayalayâ yù ubobuk ni Namarò sù ira mangipuerá sù ubobuk na, ta mangilin yù ubobuk ni Namarò. Á kunnay nakuan ta iwári naw yù nakástá nga dusáriu nga perlás ta arubáng nayù ira bábi, á iguppuguppè da lâ.”

Yù ira Magáwák nga Makkiddaw, áнна Magalek, áнна Mattottò ta Puertá

Lukas 11:9-13

⁷ Á kinagi ni Apu Kesu, “Nu ajjan yù máwák naw, makkiddaw kayu kâ Namarò, á iddán na kayu sangaw. Á magalek kayu, gapu ta ituddu na sangaw yù pakálerán naw. Á nu mattottò kayu ta puertá, mabukatán sangaw, tapè makatallung kayu. ⁸ Ta meddán yù ira ngámin nga mangupù nga makkiddaw. Á makálek yù tolay nga magala-alek. Á mabukatán sangaw yù puertá megapu sù tolay nga mattottottò.

⁹ “Á ta ángngarigán, egga panò nikayu yù yáma nga mangiyawâ ta batu sù anâ na nga makkiddaw ta kanan na? ¹⁰ Á iddán na panò ta asisípi nu kiddawan na yù ikán na? Ari gemma. ¹¹ Á sikayu, mássiki nu narákè kayu, ammu naw mangiyawâ sù napiá sù ira ánâ naw. Á nepatalugáring sù Yáma naw nga ajjan ta lángi, ta iyawâ na gemma yù napiá sù ira ngámin nga makkiddaw kuna. ¹² Á sikayu, akkuán naw laguk yù ngámin nga napiá nga ángngabbák naw sù ira ikáttole naw nga kunnay sù ikáyâ naw nga akkuád da nakuan nikayu, ta yáyù gemma yù kebalinán nayù tunung ni Moyses áнна yù inituddu nayù ira ngaw ábbilinán ni Namarò.”

Yù Nasirì nga Áttallungán áнна yù Aláwa nga Áttallungán

Lukas 13:24

¹³ Á kinagi ni Apu Kesu, “Á taddánát takayu ta tullung kayu sù nasirì nga áttallungán. Ta aláwa garè yù áttallungán áнна yù dалан nga makádde sù impiernu nga ari máddà yù api na, á aru garè yù ira mappángè tán. ¹⁴ Á marigâ yù ira mappángè sù pakkatolayán ni Namarò, gapu ta nasirì yù áttallungán sù dалан nga makádde sù gián na, á baddi yù ira makálek kuna.”

Yù Meyárik ta Káyu nga Mabbungá

Lukas 6:43-44

¹⁵ Á kinagi ni Apu Kesu, “Magimuguk kayu, tapè ari kayu melogò sù ira áppè ábbilinán. Ta umay ira nikayu mappásingan nga kunnay ta masippà nga karneru, ngam magigúbâ ira ta kun na itu nga mabisin. ¹⁶ Á tákkilalán naw ira megapu sù akka-akkuád da, nga kunnay ta panákkilalán naw ta káyu megapu sù bungá na. Egga panò sí nga mabbungá ta malobák? Egga panò kaddà nga mabbungá ta kapáya? ¹⁷ Á nu napiá yù káyu, á napiá gapay yù bungá na. Á yù káyu nga ari napiá, nu mabbungá, á jikkù gapay yù bungá na. ¹⁸ Á nu napiá yù káyu, ari mabbungá ta jikkù. Á nu jikkù yù káyu, ari mabbungá ta napiá. ¹⁹ Á yù ira ngámin nga káyu nga ari napiá yù bungá ra, matukák ira nga meruppáng. ²⁰ Á ta kunnian matákkilalán naw yù ira ábbilinán nga áppè pípiá megapu sù akka-akkuád da.

Yù ira Ari Mesipà kâ Namarò ta Lángi

Lukas 13:25-27

²¹ “Á yù ira nga makkagi ta ‘Apu, Apu,’ kud da nikán, ari ira ngámin mesipà sù pammagurayán ni Namarò ta lángi, ngam yù ira galá nga mangupù nga manuppál sù ipakuá na nira nayù Yámà nga ajjan ta lángi. ²² Á sangaw nu duttál yù ággaw nga pamanunnù ku, aru yù ira nga makkagi nikán ta ‘Apu, ari panò sikami yù ira pannakabaggim nga nangilayalayâ? Á iniyusá mi yù ngágam mu ta pamapáno mi sù

ira nattaliponak nga anitu ána namagaddátu kami ta aru megapu sù ngágam mu,' kud da níkan sangaw. ²³ Ngam síkán, kagiak ku laguk sangaw nira nga 'Arát takayu bulubugá amma-ammu! Panawán nawá, síkayu nga mangguá ta narákè!' kuk ku sangaw nira.

Yù ira Duá nga Nappatáddak

Lukas 6:47-49

²⁴ “Á yáyù laguk nga kagiak ku níkayu ta yù ira tatolay nga magginná karannian nga ubobuk ku ána uputad da nga tuppálan yù kinagì, yá keyarigád da yù tolay nga ammu na yù napiá, nga nappatáddak ta kallang nga inikokkok na sù utun na dakal nga batu. ²⁵ Á aijan yù nasikan nga urán, á nalítù yù dabbun. Á nabbaggiu ána nassikan yù paddák. Á ari natombá yù balay, gapu ta nepatáddak sù batu. ²⁶ Á yù ira tatolay nga makaginná karannian nga ubobuk ku, ngam arád da tuppálan yù kinagì, meyárik ira sù tolay nga ulapá, nga nappatáddak sù karagátán. ²⁷ Á aijan yù nasikan nga urán, á nalítù yù dabbun. Á nabbaggiu ána nassikan yù paddák. Á natombá yù bale na, nga mekákássing yù keruppu na.”

²⁸ Á kabalin na nagubobuk ni Apu Kesu karannian, napállá yù ira tatolay. Á nepallá yù kapállá da, ²⁹ gapu ta makáwayyá yù ángngituddu na nga kunnay sù ángngituddu na mammaguray, nga ari kunnay sù ángngituddu nayù ira mesturu sù tunung.

8

Yù Maggoggong

Markus 1:40-45; Lukas 5:12-16

¹ Á kabalin ni Apu Kesu nga nangituddu, minutù sù puddul. Á jim-ináddán kuna yù magaru nga tatolay. ² Á aijan yù tolay nga naggoggong nga jimikkì kuna. Á namalittúkak ta arubáng na, á kinagi na, “Apu, ammù ta makáwayyá ka nga mamammapiá níkan nu ikáyâ mu,” kun na. ³ Á sinonnâ ni Apu Kesu yù limá na, á sinámmi na yù tolay. Á kinagi na kuna, “Wan, ikáyâ ku. Mammapiá ka laguk,” kun na. Á dagarágâ nga nammapiá.

⁴ Á gapu ta nammapiágingin yù tolay, á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Magimuguk ka, ta arám mu lábbì kagian yù pamammapiá níkaw. Ngam e ka bì mappasingan nga dagarágâ sù pári, tapè bisítán naka. Á iyawâ mu laguk sù pári yù iyátáng na megapu níkaw, nga kunnay sù kinagi ni Moyses, tapè ipakánnámmum sù ira tatolay ta kuruk nga nammapiá ken,” kun na.

Yù Pangikatalà nayù Kapitán na Suddálu kâ Apu Kesu

Lukas 7:1-10

⁵ Á minay si Apu Kesu ta ili na Kapernium. Kalalabbè na tán, aijan yù kapitán na suddálu nga taga Roma nga minay jiminápun kuna, tapè makkiddaw ta pangabbák na kuna. ⁶ “Apu,” kun nayù kapitán kâ Apu Kesu, “mataki yù abbing ku nga nagiddá túrin ta balè, nga kun na natay yù baggi na, á kuruk nga najjigâ yù abbing,” kun nayù kapitán. ⁷ “Á et ten, ta ek ku pammapián,” kun ni Apu Kesu kuna. ⁸ Á inittabbák nayù kapitán, á kinagi na, “Apu, aringín máwák nga umay ka, ta mappasiránà nga mamaddulò níkaw sù balè. Á ammù gemma ta mássiki nu ari ka

umay, ngam kagiam mu lâ ta mammapiá yù aripak ku, á mammapiágin.
 9 Á mássiki sikán, ajjan yù maddok nikán, á ajjan gapay yù ira suddálu nga dobak ku. Á nu kagiak ku sù tádday, ‘E ka túrin,’ onu ‘E ka saw,’ á umay. Á nu kagiak ku sù aripak ku yù ikáyâ ku nga akkuán na, á dagarágâ nga akkuán na,” kun nayù kapitán.

10 Á pakaginná ni Apu Kesu sù initabbák nayù kapitán, napállâ sù ángngikatalà na kuna, á kinagi na sù ira dumaddáddán kuna, “Kuruk yù kagiak ku nikayu, nga awán ta nálek ku nga mangikatalà nikán, mássiki sù ira ngámin nga taga Israel, nga kunnay sù ángngikatalà na yawe kapitán nga taga Roma. 11 Á kagiak ku nikayu ta aru sangaw yù ira ari Kudio, nga maggapu ta makkakerumá nga lugár ta lalassangán ána lalammarán nga mesipà sù pappabbúyá ra ána pakkákád da ta pammagurayán ni Namarò ta lángi, kári Abrakam, kâ Isak, kâ Akup. 12 Ngam yù ira nga kagittâ nga ginaká ni Israel, nga mesipà nakuan sù pammagurayán ni Namarò ta lángi, ari ira sangaw mesipà. Ngam metabbà ira sangaw ta lawán sù gián nga nakallà, á gikulukuletán yù ira tatolay tán ána mangngarangngaringngi ira,” kun ni Apu Kesu. 13 Á nallipay si Apu Kesu sù kapitán, á kinagi na kuna, “Mánaw ken nga lubbè laguk, ta mapalurokin yù inipakimállâ mu, nga kunnay sù panguruk mu,” kun na. Á negiddán yù pammapiá nayù aripan na kapitán sù pagubobuk ni Apu Kesu.

Aru yù Pinammapiá ni Apu Kesu
Markus 1:29-34; Lukas 4:38-41

14 Á minay si Apu Kesu sù bale ni Eduru. Á ta labbè na, nasingan na yù babay nga katugángán ni Eduru, nga nagiddá nga makkulikuk.
 15 Á sinangngalán ni Apu yù limá nayù babay nga mataki, á dagarágâ nammapiá. Á gimikkáng laguk, tapè passerbián na ira.

16 Á ta pajjibbà, iniyángé nayù ira tatolay kâ Apu Kesu yù ira aru nga nagunagán na anitu. Á pinapáno ni Apu yù ira anitu megapu sù pagubobuk na, á pinammapiá na yù ira ngámin nga máttaki. 17 Yáyù kingnguá na tapè matuppál yù kinagi na ngaw ni Isaya, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò, nga kunniaw:

“Aggina lápay yù mamammapiá sù ngámin makkakerumá nga takì tam ána yù mangari ta ngámin nga makkakerumá nga tulágat tam.”*

Yù ira Manukkalak nga Tumuttul kâ Apu Kesu
Lukas 9:57-62

18 Á pannarek na bilák ta tádday nga ággaw, ajjan di Apu Kesu ta aggik na bebay. Á pakasingan ni Apu sù magari nga tatolay nga nallepuán kuna, á kinagi na sù ira sinudduán na, “Dumáki ittam,” kun na. 19 Á lage ra nánaw, jimikki kuna yù tádday nga minángngituddu ta tunung, á kinagi na kuna, “Apu, naparána nga tumuttul nikaw ta ngámin nga angayám mu,” kun na. 20 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Napiá yù ággián na basikaw ánnè nikán, ta ajjan yù abbû na. Á yù ira mammánù, ajjan gapay yù umù da. Ngam awánà ta pagibannagán, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay,” kun na. 21 Á yù tádday nga siminuttul kuna, ta pakaginná na karannian nga kinagi na, minay kuna, á kinagi na, “Apu, anugutam mu bì ta ek ku

* 8:17 Isaya 53:4

mapolu nga itanam yù ammò ku pángè ku tumuttul nikaw,” kun na. ²² Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Paguráyám mu. Ta yù ira nga ari manguruk nikán, meyárik ira ta natay. Á yáyù aggira yù mangitanam sù kagittá ra. Á sikaw, tuttulam mà,” kun na.

Pamagimammà ni Apu Kesu ta Paddák ána Danum

Markus 4:35-41; Lukas 8:22-25

²³ Á kabalin na yaw, nánaw si Apu Kesu sù ira magari, á minay nappittà sù barangay. Á nepulù kuna yù ira sinudduán na. ²⁴ Á paddáki da, nagiddá si Apu Kesu nga nakakaturuk. Á ikáddagá lâ nga nassikan yù paddák, á sinábbuetán na palung yù unak na barangay. ²⁵ Á naganássing yù ira sinudduán na, á ed da linukák, nga kud da, “Apu, iyigù mu ittam bì, ta awán ittamin!” kud da. ²⁶ “Á ngattá ta maganássing kayu?” kun ni Apu Kesu. “Anni ngillá yù kakapi na ángngikatalà naw nikán!” kun na. Á gimikkáng laguk, á gimmá na yù paddák ána yù palung. Á dagarágâ nga nagimammà. ²⁷ Á nepallà yù assing nayù ira sinudduán na, á napállâ ira. Á kinagi ra, “Asinni yaw, nga anni panò yù katatole na! Ta mássiki nu paddák ána palung, á kurugad da yù kagian na nira!” kud da.

Napammapiá yù ira Duá nga Tatolay nga Nagunagán na Anitu

Markus 5:1-20; Lukas 8:26-39

²⁸ Á jiminung di Apu Kesu laguk ta dammáng na bebay, ta dabbun na Gadara. Á ajjan yù duá nga tolay nga nagunagán na anitu, nga naggián ta kuebá sù katanamán. Á makánnanássing ira megapu ta pore ra ána uyung da. Á yáyù nga awán ta makeyangngà nga mallakák ta dалан nga mattalebák tán. Á pakasingan nayù ira duá nga nagunagán kâ Apu Kesu, minay ira jiminápun kuna. ²⁹ Á dagarágâ nga nakkalli ira, nga kud da, “Ye, sikaw nga Anâ ni Namarò, anni yù akkuám mu nikami? Arák kami bì jigirigátan lage na ággaw nga natullà nga pamanunnù mu nikami!” kud da. ³⁰ Á gapu ta ajjan yù aru nga bábi nga madduki ta kakáddapán nga aranni nira, ³¹ á nakimállà yù ira anitu, á kud da kâ Apu Kesu, “Á nu papanáwak kami, anugutam mu laguk ta umay kami tullung táne ira bábi,” kud da. ³² Á “Umay kayin!” kun ni Apu Kesu nira. Á dagarágâ nánaw ira laguk sù ira duá nga lálláki, á minay ira simillung sù ira aru nga bábi. Á nakkarerá ngámin yù ira bábi nga minutù nga nappángè ta danum, á nalaggabán ira, á natay ira ngámin.

³³ Á gapu ta kunnian yù nesimmu sù ira bábi, á nattálaw yù ira nga minánaron ta bábi. Á nakkakarera ira nga nanoli ta ili, á iniparámak da yù ngámin nga nesimmu sù ira bábi ána yù kapammapiá nayù ira duá nga lálláki nga nagunagán nayù ira anitu. ³⁴ Á yáyù nga minay yù ira ngámin nga magili nga jiminápun kâ Apu Kesu ta aggik na bebay, á nakimállà ira kuna ta panawán na lábbi yù giád da.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Tolay nga Natay yù Baggi na

Markus 2:1-12; Lukas 5:17-26

9

¹ Á gapu ta manakì yù ira tatolay kâ Apu Kesu, nappittà di Apu Kesu ta barangay, á nánaw ira nga nanoli ta dammáng, sù ili na. ² Á labbè

da tán, minay kâ Apu Kesu yù ira tatolay, nga nangáttu sù kabbulud da nga nagiddá nga kun na natay yù baggi na. Á pakasingan ni Apu Kesu nira, nánámmuán na ta ajjan yù pangikatalà da kuna. Á yáyù nga kinagi na sù tolay nga nagiddá, “Anâ ku, pâlappawam mu yù nonò mu, ta napakomángin yù ira liwiliwâ mu,” kun na.

³ Á ajjan tán yù ira mangituddu ta tunung. Á pakaginná ra sù kinagi ni Apu sù tolay nga natay yù baggi na, kagiad da ta nonò da, “Narákè yian! Ngattá ta magubobuk yane tolay nga kun na aggina si Namarò!” kud da. ⁴ Á ammu ni Apu Kesu yù ninononò da, á kinagi na nira, “Ngattá, ta nononopan naw yù narákè níkán? ⁵ Anni panò yù ikáyâ naw nga kagiak ku nakuan sù tolay nga kun na natay yù baggi na? Ta mabbábáng kayu megapu sù kinagi kuna nga, ‘Napakomángin yù ira liwiliwâ mu.’ Á nu kuk ku lâ, ‘Gumikkáng ka, apam mu yù dapam mu, á mallakák ka,’ manguruk kayu panò? ⁶ Á yaw laguk yù akkuák kin, tapè kánámmuán naw ta sikán nga Kaká na ngámin na tatolay yù makáwayyá saw dabbuno nga mamakomá ta liwiliwâ na tatolay,” kun na. Á nallipay laguk si Apu Kesu, á kinagi na sù tolay nga kun na natay yù baggi na, “Gumikkáng ka laguk, á akkatam mu yù ággiddám mu, á mánaw ken nga manoli ta balem,” kun ni Apu Kesu kuna. ⁷ Á kinuruk nayù tolay yù kinagi na, á giminikkáng, á nanoli ta bale na. ⁸ Á pakasingan nayù ira magari nga tatolay ta nammapiángin yù kabbulud da, napállá ira, á nepallà yù assing da. Á nakimoray ira kâ Namarò gapu ta iniyawâ na ta tolay yù kunnian nga pakáwayyá na.

*Yù Pagágál ni Apu Kesu kâ Mattiu
Markus 2:13-17; Lukas 5:27-32*

⁹ Á nánaw si Apu Kesu laguk tán nga lugár. Á pakalalakakák na, nasingan na si Mattiu, nga mináttuki ta buwì, nga nagitubang sù áttarabakuán na. Á kinagi ni Apu kuna, “Tuttulam mà,” kun na. Á kinuruk ni Mattiu, á gimikkáng, á siminuttul kuna.

¹⁰ Á minay laguk di Apu Kesu ta bale ni Mattiu, tapè mepakkákán ira. Á aru yù ira káruán nga mináttuki ta buwì áнна yù ira káruán nga minálliwâ sù tunung da nga minay gapay nga mepakkákán kári Apu Kesu áнна yù ira sinudduán na. ¹¹ Á ajjan gapay tán yù ira Parisio. Pakasingad da ta mepakkákán di Apu Kesu sù ira kábulud di Mattiu, kinagi ra sù ira sinudduán ni Apu, “Ngattá, ta mepakkákán yù mesturu naw sù ira mináttuki ta buwì áнна yù ira káruán nga minálliwâ ta tunung tam?” kud da. ¹² Á pakaginná ni Apu Kesu sù iniyabbú da, simibbák nga nagángngarigán, á kinagi na nira, “Ari yù ira nga napiá yù gawagawáyád da yù magáwák ta minángnguru, nu ari galâ yù ira máttaki. ¹³ Á yáyù nga minayà saw dabbuno. Ta arák ku agálán yù ira nga makkagi ta napiá ira, nu ari galâ yù ira nga ammu ra ta ajjan yù liwâ da. Á sikayu, umay kayu laguk áнна gigiámmuan naw yù kebalinán na yaw nga napiá nga bilin ni Namarò nga netúrá nga kunniaw: ‘Yaw karagatak ku, ari yù pangiyátang na tolay níkán, nu ari galâ yù pangikállà da sù ira kábulud da.’* Á mássiki nu tuppálan naw yù tunung, awán ta serbi na nu awán ta pangikállà naw sù ira kábulun naw,” kun ni Apu Kesu.

* 9:13 Oseyá 6:6

Yù Pangiyabbû da kê Apu ta Meyannung sù Ággaw nga Arád da Pakkákán

Markus 2:18-22; Lukas 5:33-39

¹⁴ Á kabalin na nakiubobuk ni Apu Kesu sù ira Parisio, minay kuna yù ira makituddu kê Kuan nga Minánnigù. Á kinagi ra, “Ngilnam mi yù ággaw nga arám mi pakkákán, nga kunnay gapay sù ira Parisio. Ngam yù ira tudduám mu, anni má ta arád da ngilinan yù kustombare mi nga ari kumán?” kud da. ¹⁵ Á nagángngarigán si Apu Kesu, á iniyárik na yù ira tudduán na sù ira makibodá. Á kinagi na, “Maraddam panò yù ira makibodá nu aijan nira yù nobiu? Ari gemma! Ngam sangaw nu mepánaw yù nobiu nira, á yáyù sangaw yù pangilid da sù ággaw nga arád da pakkákán,” kun na.

¹⁶ Á nagángngarigán má si Apu Kesu nira, tapè ipakánnámmu na ta ari metádday yù bagu nga ituddu na sù dán nga kustombare ra. Á kinagi na, “Awán gemma ta tolay nga magappíl ta bagu sù dán nga gámì, gapu ta nu mabábbalán sangaw, á kuddan yù bagu, á mappanà yù pisil nayù gámì. ¹⁷ Á ta kunnian gapay, nu mappadday ira ta binaráyáng, awán ta tolay nga mangipay ta bagu nga tabbuk na úbas sù dán nga ággianán na nga tabbi. Ta nu dán nga tabbi yù payyád da, á nataggâ garè nga mabi lâ mabattâ sangaw, á metabbà yù binaráyáng ána kengá lággapay yù naggianán na nga tabbi. Á yáyù nga ipe tam laguk yù bagu nga binaráyáng sù bagu nga ággianán na, tapè lumánnâ sangaw yù tabbi ána ari mabattâ, á mapakappián yù binaráyáng gapay.”

Yù Abbing nga Babay nga Natay ána yù Babay nga Nataki

Markus 5:21-43; Lukas 8:40-56

¹⁸ Á sù arán na paga kabalin ni Apu Kesu nga nagubobuk, jimikkì kuna yù Kudio nga makáwayyá nga mammaguray, nga namalittúkak sù arubáng na. Á kinagi na, “Ikállà mà bíkay, ta kapáppate na lâ nayù anâ ku nga magingánay! Em mu bì támmitan, tapè matolay,” kun na. ¹⁹ Á pakaginná ni Apu Kesu, limikkâ nga nepulù sù mammaguray. Á nepulù nira gapay yù ira sinudduán na.

²⁰ Á aijan gapay tán yù babay nga mapulu duá nga dagun yù pappara-parága na. Á jimikkì ta likuk ni Apu Kesu, á siniggek na yù kiddanán nayù barawási na, ²¹ gapu ta kinagi na ta nonò na, “Mássiki nu yù barawási na lâ yù masiggek ku, mampapiángakin,” kun na. ²² Á pakánnámmu ni Apu Kesu ta aijan yù naniggek kuna, nallipay, á nasingan na yù babay. Á kinagi na, “Pataggatam mu yù nonò mu, Anâ ku, ta nampapiá ken megapu sù pangikatalà mu nikán,” kun ni Apu. Á dagarágâ nampapiángin yù babay.

²³ Á pakáddè di Apu Kesu sù bale nayù mammaguray, nasingan ni Apu yù ira mináppaláwatá ána yù ira aru nga mepaddaddam nga matara-biángál. ²⁴ Á kinagi na nira, “Mánaw kayin ngámin, ta ari natay yù abbing, nu ari lâ nakkaturuk,” kun na. Á yáyù nga inipappagalà da si Apu Kesu. ²⁵ Á pamalawán ni Apu Kesu nira, simillung sù gián nayù magingánay, á singngalán na yù limá na. Á panangngal ni Apu Kesu sù limá na, gimikkáng nga nampapiángin. ²⁶ Á neparámak dannian sù ngámin nga ili ta lugár da.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù ira Buling

²⁷ Á kabalin ni Apu Kesu nga namammapiá sù magingánay, nánaw sù giád da. Á pakalalakalakák na ta dálan, siminuttul yù duá nga lálláki nga buling, á inikatakotol da, “Ikállà kami, sikaw nga Ginaká ni Patul Dabid,” kud da. ²⁸ Á manganánnuán, nakáddè di Apu Kesu sù pakipaggianád da. Á tallung ni Apu sù unak na balay, simillung gapay yù ira duá nga buling nga jimikki kuna. Á iniyabbû ni Apu Kesu nira, “Kurugan naw panò nga makáwayyàngà nga manuppál sù ipakimállà naw?” kun na. “Wan, Apu,” kud da kuna. ²⁹ Á yáyù nga sinámmi ni Apu yù matá nayù ira buling, á kinagi na nira, “Mapalurò laguk nga kunnay sù pangikatalà naw nikán,” kun na. ³⁰ Á pagubobuk ni Apu, dagarágâ nga nakasingan iren. Á sinaddánán ni Apu ira, nga kinagi na, “Arán naw bulubugá kagian yaw nga nesimmu nikayu,” kun na. ³¹ Ngam nánaw ira, á ed da iniparámak yù ngámin nga meyanung kâ Apu Kesu sù ira ngámin nga tatolay ta lugár da.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Umal

³² Á kapapáno nayù ira duá nga lálláki nga napammapiá, iniyánge nayù ira tatolay kâ Apu Kesu yù láláki nga umal megapu sù nattaliponak nga anitu. ³³ Á pinapáno ni Apu yù anitu kuna, á nagubobugin yù tolay. Á napállà yù ira tatolay nga ajjan tán, á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Awán bulubugá ta nakasingan paga ta kunnaw sù giát tam nga Israel!” kud da. ³⁴ Ngam yù ira Parisio, kinagi ra, “Si Satanas nga yápu nayù ira anitu yù paggapuán nayù pakáwayyá na nga mamapánaw sù ira anitu,” kud da.

Yù Pangikállà ni Apu Kesu sù ira Tatolay

³⁵ Á minay si Apu Kesu sù ngámin nga ili áнна ngámin nga babálay, nga mangituddu sù ira tatolay ta iskuelá ra, áнна nangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyanung sù pammagure ni Namarò. Á pinammapiá na yù ira tatolay sù ngámin nga takitad da áнна ngámin nga tulágad da. ³⁶ Á pakasingan na sù ira magari nga tatolay, nerallà yù allà na sù ira ngámin, gapu ta nakállállà ira, negapu sù karigirigâ da, á kunnay ira ta karneru nga awán ta manaron nira. ³⁷ Á kinagi na laguk sù ira sinudduán na, “Aru yù ira tatolay nga ari manguruk, nga meyarik sù magaták. Ngam nakúràng yù ira umay maggaták. ³⁸ Makimállà kayu laguk nga makkiddaw sù makákuá sù ákkomanán, ta doban na bì yù ira umay maggaták sù ákkomanán na,” kun na. Á yù ira maggaták yù keyarigán nayù ira mangituddu sù bilin ni Namarò, tapè mesipà kuna yù ira tatolay nga magginná.

10

*Yù Paddok ni Apu Kesu sù ira Mapulu duá nga Sinudduán na
Markus 3:13-19; 6:7-13; Lukas 6:12-16; 9:1-6*

¹ Á kabalin na, inagálán na laguk ni Apu Kesu yù ira mapulu duá nga sinudduán na, á iniyawâ na nira yù pakáwayyá ra nga mamapánaw ta anitu áнна yù pakáwayyá ra gapay nga mamammapiá ta tatolay sù ngámin nga takitad da áнна ngámin nga tulágad da. ² Á dannaw yù ngágan nayù ira mapulu duá nga tudduán na. Napolu di Simon nga mangngágan

gapay ta Eduru áнна si Andares nga wagi na. Á di Ime kâ Kuan, nga mawwagi nga ânâ ni Sebedo. ³ Á di Pilippi kâ Bartolome, di Tomâ kâ Mattiu nga mináttuki ta buwì, á si Ime nga anâ ni Alpio, áнна si Tajjio. ⁴ Á si Simon nga netádday sù ira Mengal, áнна si Kudas nga Iskariote, nga nangituddu kâ Apu Kesu sù ira minay naggápù kuna.

⁵ Á dannyaw nga mapulu duá yù jinok ni Apu Kesu, ta umay ira mangipakánnámmu sù meyanung kuna. Á lage ra nánaw, kinagi ni Apu Kesu nira, “Ari kayu umay sù gián nayù ira tatolay nga ari Kudio, á ari kayu tullung sù ira ili na Samaria. ⁶ Umay kayu galá sù gián nayù ira kagittá tam nga ginaká ni Israel, ta kunnay ira ta nâwâwán nga karneru. ⁷ Á ta ngámin nga labbetán naw, yá ilayalayâ naw, ‘Duttálin nikayu yù pammagure ni Namarò,’ kun naw. ⁸ Á iyawâ ku nikayu yù pakáwayyá naw, tapè pammapián naw yù ira máttaki, á paginnanolayan naw yù ira nga natay, áнна pammapián naw yù ira naggoggong áнна nabbuni. Á papanáwan naw yù ira anitu. Á gapu ta arán naw gemma pinagán yù pakáwayyá naw nga iniyawâ ku nikayu, yáyù nga arán naw laguk ipapagá sù ira tatolay nga abbágán naw.

⁹ “Á nu mânaw kayu, arán naw ipulù yù kuártu. Mássiki nu sinsilliu, arán naw ibolsá. ¹⁰ Á ari kayu gapay bulubugá mangárgá ta magamaguray, mássiki nu barawási onu sapátu onu tagukuk, ta mepángngá nga iyawâ da nikayu nayù ira abbágán naw yù ngámin nga máwák naw. ¹¹ Á nu lubbè kayu ta ili onu babálay, aleran naw yù napiá nga tolay nga magayáyâ nga mamaddulò nikayu, á makipaggián kayu kuna ádde ta páno naw tán nga lugár. ¹² Á tallung naw sù bale na, bindisionán naw yù ira nga maggíán tán. Kagian naw nira, ‘Mepagimammâ kayu kâ Namarò,’ kun naw. ¹³ Á nu magayáyâ ira nga mamaddulò nikayu, á kuruk nga abbágán na ira ni Namarò megapu sù pamindision naw nira. Ngam nu manaki ira nga mangálliu nikayu, arán na ira abbágán ni Namarò, nu ari sikayu galá yù abbágán na. ¹⁴ Á maguray lâ nga ili onu balay nga angayán naw, nu awán ta tolay nga mangálliu nikayu sangaw onu manaki ira nga magginná sù ituddu naw, panawán naw ira laguk. Á pápparán naw yù káppù ta takki naw, nga panákkilalan ta panaki da. ¹⁵ Á kuruk yawe nga kagiak ku nikayu. Sinuggi na ngaw ni Namarò yù ngaw ira ili na Sodoma áнна Gomorra gapu ta karákè nayù ira tatolay nga naggián nira. Á sangaw nu duttál yù ággaw nga pangukum ni Namarò, aláppaw yù ámmagikáru na sù ira tatolay nga taga Sodoma áнна taga Gomorra ánnè sù ámmagikáru na sù ira tatolay nga manaki nga magginná sù ituddu naw,” kun ni Apu Kesu.

Yù Meyannung sù Jigâ nga Duttál Sangaw

Markus 13:9-13; Lukas 21:12-17

¹⁶ Á inupù ni Apu Kesu nga kinagi nira, “Tángngagan naw yaw nga kagiak ku nikayu. Dobat takayu, nga kun na nasippá nga karneru, nga umay sù ira tatolay nga kun na simaron nga itu, nga mapporay áнна makánnanássing. Magimuguk kayu laguk nga kun na iráw, áнна massippá kayu gapay nga kun na kalapáti. ¹⁷ Mappalán kayu, ta ajjan yù ira maggápù nikayu sangaw, á iyarubáng da kayu sù ira mamanunnù. Á palapaligatad da kayu ta arubáng nayù ira tatolay ta paggagammung da sù kapilliá ra. ¹⁸ Á gapu ta panuttul naw nikán, iyánge ra kayu nayù ira

malussaw ta arubáng nayù ira mammaguray, nga gubinador áнна patul. Á yáyù awayyá naw nga mangipakánnámmu sù napiá nga dámak nga meyanung nikán sù ira mammaguray áнна yù ira gapay nga ari Kudio. ¹⁹ Á sangaw nu bisítád dakayu, arán naw laguk ikaburung nu anni yù kagian naw nira áнна kunnasi yù ággubobuk naw, ta mepakánnámmu ta nonò naw yù kagian naw nira. ²⁰ Ta ari sikayu nu ari galá yù Ikararuá nayù Yáma naw ta lángi yù mamagubobuk nikayu,” kun ni Apu Kesu.

²¹ Á pagubobuk ni Apu Kesu, kinagi na gapay, “Á sangaw nu duttál yù ággaw nga jigá, ipagápù nayù ira tatolay yù ira wáwwagi ra, nga ipapátay. Á kunnian gapay sangaw yù akkuán nayù ira yáma sù ira ánâ da. Á potuán nayù ira ábbing yù ira yáma ra áнна ipagápù da yù yáma ra sù ira mamapátay nira. ²² Á sikayu nga manguruk nikán, ikalusso nakayu nayù ira tatolay gapu ta pangikatalà naw nikán. Ngam meiyù sangaw yù ira ngámin nga mangiyattam sù jigá áнна mapasigaggà yù ángngikatalà da nikán ta áddè ta pagáddekán. ²³ Á nu jigirigátad da kayu sù tádday nga ili, mattálaw kayu laguk nga umay makiyùgù ta tanakuán nga ili. Á kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Arán naw sangaw paga mabalin nga umay sù ira ngámin nga ili na Israel nga mangilayalayà sù bilik ku pángè ku má lubbé ta dabbuno, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay,” kun ni Apu Kesu.

²⁴ Á kinagi ni Apu Kesu gapay nira, “Ari motun yù makituddu sù mesturu na. Á kunnay gapay sù aripan, ari motun sù yápu na. ²⁵ Á yáyù nga makáppak nakuan yù makituddu, nu mepaggittá sù mesturu na. Á kunnian gapay sù aripan, nu mepaggittá sù yápu na. Á nu pakkakagiád dangà, áнна ingágad dangà ta Belsebul nga patul na anitu, á kunnasi panò yù pakkakagi ra nikayu nga mesipà nikán!”

Asinni yù Paganássingát tam?

Lukas 12:2-7

²⁶ Á kinagi ni Apu Kesu, “Ari kayu laguk maganássing sù ira tatolay, ta awán ta ituttù da nga ari sangaw mepalappâ, á awán gapay ta ilímak da nga ari gapay sangaw mepakánnámmu. ²⁷ Á yù nelímak nga ipakánnámmu nikayu sangaw nu gabingin, yáyù ubobugan naw sù ira tatolay sangaw nu manawák. Á kunnian gapay sù meyanasâ ta talingá naw tapè awán ta tanakuán nga makaginná, yáyù ilayalayà naw nga kun na aijan kayu ta utun na balay nga makkatakatal, tapè maginná nayù ira ngámin nga tatolay. ²⁸ Á ari kayu maganássing sù ira nga mamapátay ta baggi naw lâ, gapu ta arád da makuá yù ikararuá naw nga mannanáyun. Si Namarò galá yù ikássing naw, ta aggina yù makáwayyá nga mangnguá ta baggi na tolay áнна ikararuá na gapay sù mannanáyun nga api ta impiernu,” kun na.

²⁹ Á ta meyanung sù ángngiddù ni Namarò, kinagi ni Apu Kesu, “Ari panò tádday lâ nga pirâ yù pagá na duá nga balli? Á mássiki nu kunnian, awán bulubugá ta mapannâ ta dabbun nga natay, mássiki lâ tádday nira, nu arán na anugutan nayù Yáma naw ta lángi. ³⁰ Á nu kunnian yù ángngiddù na nira, nepatalugáring nikayu, ta ammu na ngámin nga meyanung nikayu, mássiki yù biláng na duddù sù ulu naw nga katággitádday. ³¹ Á yáyù nga ari kayu maganássing, ta kuruk nga dakal

yù ángngiddù ni Namarò nikayu ánnè sù ángngiddù na ta aru nga ballì,” kun na.

Yù ira Makatákkilála kâ Apu ána yù ira Mappasirán

³² Á namappalán si Apu Kesu, á kinagi na, “Á yù ira nga makkagi ta pakiyápu ra nikán ta arubáng na tatolay, aggira gapay yù kagiak ku kâ Ammò ku ta lángì. ³³ Ngam yù ira mappasirán ta arubáng na tatolay megapu nikán, arák ku ira gapay tákkilalán ta arubáng ni Ammò ku ta lángì,” kun na.

Ari Mepagimammà yù ira Ari Manguruk sù ira Manguruk

Lukas 12:51-53; 14:26-27

³⁴ Á kinagi ni Apu Kesu, “Arán naw laguk kagian ta yá iniyángè sawe dabbuno yù pamagimammà ku sù ira maddaráma. Ari kunnian yù iniyángè saw nu ari galá yù ipaddaráma ra, ta aijan garè yù ira nga ari manguruk nikán. ³⁵ Á gapu ta ari ira metádday nikán, yáyù nga makikontará yù abbing nga laláki sù yáma na, ána yù abbing nga babay sù yená na, ána yù manugáng nga babay sù katugángán na nga babay. ³⁶ Á yù ira kakanáyun na tolay yù malussaw kuna.* ³⁷ Á yù tolay nga nepallà yù ángngayá na sù yáma na onu yená na ánnè sù ángngayá na nikán, ari mepángngà nga mepulù nikán. Á yù tolay nga nepallà yù ángngayá na sù aná na ánnè sù ángngayá na nikán, ari nga mepángngà nga mepulù nikán. ³⁸ Á ari gapay mepángngà nga mepulù nikán yù tolay nga ari magiyangngà sù panigirigá da kuna nayù ira ari nanguruk, mássiki áddè ta pate na megapu sù panguruk na nikán. Á yaw keyarigán na yù tolay nga ari mangáttu ta kurù na, nga ari tumuttul nikán. ³⁹ Á yù tolay nga mangiddù sù áttole na sawe dabbuno, lonán na yù pangisipà ku kuna ta áddè ta áddè. Ngam yù tolay nga lonán na yù áttole na sawe dabbuno gapu ta panguruk na nikán, málawá na sangaw yù mannanáyun nga áttole na gapu ta mesipà nikán ta áddè ta áddè,” kun ni Apu Kesu.

Yù Pabbalabála ni Namarò sù ira Masserbi kuna

Markus 9:41

⁴⁰ Á kinagi na gapay ni Apu Kesu, “Á yù ira nga mamaddulò nikayu nga manguruk nikán, á kunnay ta sikán gapay yù paddulotad da. Á yù ira nga mamaddulò nikán, á kunnay ta paddulotad da gapay yù Yámà nga naddok nikán. ⁴¹ Á yù ira nga mamaddulò ta ábbilinák ku gapu ta sikán yù nangibilin kuna, á málawá da gapay sangaw yù bálà da nga kunnay sù pabbalabála ni Namarò gapay sangaw sù ábbilinán na. Á kunnian gapay sù ira nga mamaddulò sù napiá nga tolay gapu ta tákkilalád da ta matunung megapu sù panguruk na nikán, málawá da gapay sangaw yù bálà da nga kunnay sù pabbalabála ni Namarò gapay sangaw sù matunung nga tolay nga manguruk nikán. ⁴² Á yù tolay nga mangiyawá ta mássiki lâ tangabásu nga danum sù tádday nga abbing nga makiaripan nikán, gapu ta mánnammuán na ta aggina yù manguruk nikán, á bálatan na sangaw ni Namarò gapay ta napiá,” kun ni Apu Kesu.

11

Yù Initabbák ni Apu Kesu sù Iniyabbù ni Kuan

Lukas 7:18-23

* 10:36 Mika 7:6

¹ Á kabalin ni Apu Kesu nabbilin sù ira mapulu duá nga sinullà na, nánaw nga minay sù ira káruán nga ili nga aranni, tapè mangituddu ána mangilayalayâ sù ira tatolay tán.

² Á aijan si Kuan nga Minánnigù nga napukù sù ábbalurán. Á pakarámak ni Kuan sù kingngikingnguá ni Apu Kesu, jinok na yù ira sinudduán na nga umay sù gián ni Apu Kesu. ³ Á yáyù nga ed da iyabbù kâ Apu Kesu, nga kud da, “Apu, sikaw panò yù iddagám mi nga duttál nga naggapu kâ Namarò, nga kunnay sù inilayalayâ ni Kuan? Onu iddagám mi nakuan yù tanakuán?” kud da kâ Apu Kesu. ⁴ Á simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, “Manoli kayu, ta en naw kagian kâ Kuan yù ngámin nga naginná naw ána yù nasingan naw saw giák ku. ⁵ Kagian naw kâ Kuan ta makasinganin yù ira buling. Makalakárin yù ira pilay. Nammapiángin yù ira naggogong ána yù ira nabbuni. Makaginnágin yù ira kitul. Á maginnanolay yù ira natay, ána melayalayâ yù napiá nga dámak sù ira pobare. ⁶ Á mapagayáyâ yù tolay nga ari mabbábáng ta meyanung nikán, ta mammapiá yù ággián na sangaw,” kun ni Apu Kesu.

*Yù Kinagi ni Apu nga Meyanung kâ Kuan nga Minánnigù
Lukas 7:24-35*

⁷ Á sù páno nayù ira sinudduán ni Kuan, nakiubobuk si Apu Kesu sù ira magari nga tatolay ta meyanung kâ Kuan. Á iniyabbù na nira, “Anni yù inikáyâ naw nga iningan sù ánge naw ngaw túrin ta kalállammatán? En naw panò iningan yù tolay nga aijan yù nonò na nga kun na kaddà nga pagguyuguyuan na paddák? Ari gemma! ⁸ Á anni laguk yù en naw iningan? En naw panò iningan yù tolay nga nabbísti ta nakástá? Ari gemma, ta maggián ta dakal nga bale na patul yù tolay nga nabbísti ta kunnian. ⁹ Á anni laguk yù en naw iningan, nu ari galá yù ábbilinán ni Namarò! Wan! Á kuruk yù kagiak ku nikayu, ta si Kuan yù kátannágán nga ábbilinán nga awán bulubugá ta meyarík kuna. ¹⁰ Ta aggina yù ubobugan ni Namarò sù dán nga netúrâ nga kunniaw: ‘Yawe yù ábbilinák ku nga dobak ku ta mapolu ánnè nikaw, tapè paránan na yù dалан nga pallakarám mu sangaw.’*

¹¹ “Á kuruk yawe nga kagiak ku nikayu; awán ta tolay nga neyaná sawe dabbuno nga makáwayyá ánnè kâ Kuan nga Minánnigù. Ngam yù kagukábán nga tolay nga mesipà sù pammagure ni Namarò, aggina yù makáwayyá ánnè kuna. ¹² Á áddè ngaw ta pamegapu na nga nangilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù, ta áddè kunangan, makkaragâ yù ira magari nga tatolay nga mesipà sù pammagure ni Namarò. Á yù ira nasikan nga mapattù, puersád da nakuan yù kesipà da sù pammagure ni Namarò. ¹³ Á áddè ngaw ta áddè kunangan nepakánnámmu yù meyanung sù pammagure ni Namarò nga duttál ta dabbuno megapu ta yù pangilayalayâ da ngaw nayù ira ngámin nga ábbilinán ni Namarò ána yù tunung ni Moyses, ána yù pangilayalayâ na gapay ni Kuan nga Minánnigù. ¹⁴ Á nu ikáyâ naw manguruk sù kinagi ra, si Kuan yù ngaw Elias nga kinagi ra nga duttál mángin. ¹⁵ Sikayu nga makaginná, tángngagan naw laguk yù naginná naw,” kun ni Apu Kesu.

* **11:10** Malakia 3:1

¹⁶ Á kinagi na gapay ni Apu Kesu, “Kunnasi panò yù pangiyarigák ku nikayu nga ginaká ni Israel ta ággawo? Ari kayu bulubugá makáppak, á yaw lâ ammu naw yù mamaliwâ. Kunnay kayu ta ábbing nga makkukkul ta dápun, nga áppè mabbodá ána áppè magitanam. Á makkatakotol ira sù ira kábulud da, á kagiad da nira, ¹⁷ ‘Ngattá, ta naggássá kami, ngam manaki kayu mattála? Á nakkansion kami ta makaraddaddam, ngam manaki kayu gapay nga mepattatádday nikami nga matarabiángál?’ ¹⁸ Á sikayu, kunnay kayu sù ira ábbing, ta ari kayu makáppak. Ta minay si Kuan ngam baddi lâ yù akkákán na ána ari bulubugá namissán. Ngam kagian naw ta nagunagán na anitu. ¹⁹ Á sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, minayà nepakkákán ána nepaginum sù ira tatolay. Á kagian naw laguk, ‘Ye, masingan naw yù tolay nga nabukátù ána minámmissán, nga makikopun sù ira massuítì nga mináttuki ta buwì ána yù ira káruán nga minálliwâ!’ Á awán ta awayyá mi kê Kuan nga mamagayáyâ nikayu. Ngam mepasingan ta kuruk nga masírik nga naggapu kê Namarò yù ituddu mi, megapu sù akka-akkuám mi ána yù ira manguruk nikami,” kun ni Apu Kesu.

*Yù Pamappalán ni Apu Kesu sù ira Ari Manguruk
Lukas 10:13-15*

²⁰ Á kabalin ni Apu Kesu nakkagi karannian, pinegapuanán na nga pinappalán yù ira tatolay nga naggián sù tallu nga ili nga pangipasinganán na ngaw ta aru nga pinagaddátu na nga makapállá. Ta mássiki nu nakasingan yù ira tatolay sù ira makapállá nga pinagaddátu na sù ili ra, arád da inibabáwi yù liwiliwâ da. ²¹ Á kinagi na nira, “Kábbi kayu lâ. Makállállá kayu sangaw, sikayu nga taga Korasin! Ána sikayu nga taga Betseda, makállállá kayu gapay! Ta nu inipasingak ku nakuan yù pagaddatuak ku nga makapállá sù ira ngaw nakaliwâ nga taga Tiro ána taga Sidon, nga kunnay sù pinagaddátù nga inipasingak ku nikayu, nabbabáwi nakuan yù ngaw ira ngámin nga tatolay ta nabayágin, á inipasingad da nakuan yù pabbabáwi ra megapu sù pabbarawási ra ta bayon ána pagitubang da ta abu, nga kunnay sù kustombare ra. ²² Á kagian naw ta sangaw nu ukuman ni Namarò ira, narámmà yù pamagikáru na nira gapu ta kitarákè yù kingngikingnguá ra. Ngam yawe yù kagiak ku nikayu, ta mappanà yù ággián naw ánnè sù ággiád da nga taga Tiro ána taga Sidon sangaw nu duttál yù pangukum ni Namarò.

²³ “Á sikayu gapay nga taga Kapernium, ikáyâ naw panò ta meparáyaw kayu ta lángi? Ngam ari mesimmu, gapu ta yá labbetán naw sangaw garè yù api ta impiernu nga mannanáyun. Ta nu mepasingan nakuan sù ngaw ili na Sodoma yù makapállá nga kunnay sù pinagaddátù ta gián naw, maggián lâ paga nakuan yù ili na Sodoma. ²⁴ Á kuruk yù kagiak ku nikayu, ta sangaw nu duttál yù pangukum ni Namarò ta tatolay, mappanà yù ággián naw ánnè sù ággiád da nga taga Sodoma, nga neparámak megapu sù karákè da,” kun ni Apu Kesu.

*Yù Ággibannák nga Iyawâ ni Apu Kesu
Lukas 10:21-22*

²⁵ Á ta kabalin ni Apu Kesu namappalán sù ira tatolay, nakimállá laguk sù Yáma na. Á kinagi na, “Ammò, dayáwat taka, nga Yápu na ngámin nga

ajjan ta lángi ána ngámin nga ajjan ta dabbuno. Á dayáwat taka gapu ta inipakánnámmu yù kuruk nga bilim mu sù ira nga kun na abbing nga tumulù, ngam inilímak mu sù ira nga kagiad da ta nasírik ira ána naggigiámmu. ²⁶ Wan gemma, Ammò, ta yáyù gemma yù ikáyâ mu,” kun na.

²⁷ Á kabalin na nakimállà ni Apu Kesu kâ Yáma na, kinagi na sù ira tatolay, “Inikárgu nayù Yámà nikán yù ngámin nga ajjan ta lángi ána dabbuno. Á awán ta makánnámmu nikán nga Anâ na nu ari galâ si Namarò nga Yámà. Á kunnian gapay nga awán ta makánnámmu sù Yámà, nu ari galâ sikán nga Anâ na ána yù ira gapay nga ikáyâ ku nga pangipakánnámmuán kuna. ²⁸ Á sikayu ngámin nga nabannák ána marigirigâ, e kayu nikán, ta pagibannagat takayu. ²⁹ Á tuppálan naw yù ipakuâ nikayu ána gigiámmuan naw yù ituddù nikayu. Ta sikán yù masippà nga minángngabbák nikayu. Á mepagimammà kayu sangaw nikán. ³⁰ Ta malogon nga matuppál yù ipakuâ nikayu, ána pakálappawak ku yù jigâ naw,” kun ni Apu Kesu.

12

*Yù Meyannung sù Ággaw nga Pagibannák da
Markus 2:23-28; Lukás 6:1-5*

¹ Á ta ággaw na Sabadu, nga pagibannák da, nallakalakák di Apu Kesu, nga nattalebák sù komán nga namulán ta tarígu. Á nabisin yù ira kábulun ni Apu Kesu nga makituddu kuna. Á yáyù nga inâ da yù natagatán nga dáwa na tarígu, nga binussilád da ta kanad da. ² Á ajjan gapay tán yù ira Parisio, nga sigidá massísim. Á pakasingad da sù kingnguá nayù ira kábulun ni Apu, kinagi ra kâ Apu Kesu, “Masingam mu yù akka-akkuán nayù ira tudduám mu, ta potuád da yù tunung tam sù pamussil da ta tarígu ta ággawo nga pagibannák tam,” kud da. ³ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Arán naw panò binibbik yù dán nga netúrâ nga meyannung sù kingnguá na ngaw ni Patul Dabid ta kabisid da ána yù ira kábulun na? ⁴ Simillung si Dabid sù bale ni Namarò, á inâ na yù pán nga neyátáng kâ Namarò. Á yáyù kinád di Dabid ána yù ira kábulun na, nga mekontará sù tunung tam, ta kagian nayù tunung ta awán ta makáwayyá nga kumán sù neyátáng kâ Namarò nu ari lâ yù ira pári.*

⁵ “Á arán naw panò binibbik yù tunung nga initúrâ ni Moyses nga meyannung ta pakimore nayù ira pári kâ Namarò sù mangilin nga bale ni Namarò? Kinagi na ta kunnay ta makaliwatád da yù ággaw nga ággibannák da ta káda Sabadu, megapu sù passerbi ra kâ Namarò ta unak nayù mangilin nga bale na, ngam ari mebiláng ta liwâ da. ⁶ Ginnán naw yawe nga kagiak ku nikayu. Ajjan saw yù kapiánán nga passerbián naw nakuan ánnè sù mangilin nga bale ni Namarò. ⁷ Binibbik naw gemma yaw, ‘Yawe karagaták ku, nga ari yù pangiyátáng naw nikán nu ari galâ yù pangikállà naw sù ira kábulun naw.’ Á nu nánnámmuán naw nakuan yù kebalinán na, arán naw nakuan paliwatan yù ira awán ta liwâ da. ⁸ Ta sikán lâ nga Kaká na ngámin na tatolay yù makáwayyá nga makkagi sù mepángngà nga akkuán naw ta Sabadu, nga ággibannák,” kun ni Apu Kesu.

* **12:4** 1 Samuel 21:1-6; Libitiko 24:9

*Yù Tolay nga Nasseseng yù Tádday Limá na
Markus 3:1-6; Lukas 6:6-11*

⁹ Á kabalin ni Apu Kesu nakiubobuk sù ira Parisio, nánaw nga minay sù iskuelá, nga ággagammungád da. ¹⁰ Á ajjan tán yù tolay nga nasseseng yù tádday nga limá na. Á ajjan gapay yù ira káruán nga malussaw kâ Apu Kesu, á sinissimmurád da gapu ta alerad da yù awayyá ra nga mangikeká kuna. Á yáyù nga iniyabbû da kuna, “Ari panò makaliwâ yù tolay sù tunung nu pammapián na yù matakì ta ággaw na Sabadu?” kud da. ¹¹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á ta ángngarigán, nu ajjan yù karneru naw nga napannâ ta abbû ta ággaw na Sabadu, arán naw panò umay igon? ¹² Á nepatalugáring sù tolay, ta napanapiá gemma yù tolay ánnè sù ayám! Á yáyù nga iyanugù nayù tunung yù napiá nga akkuán na tolay ta ággaw na ággibannák.”

¹³ Á kabalin ni Apu Kesu nanabbák karanniw, nallipay laguk sù tolay nga nasseseng yù limá na, á kinagi na kuna, “Sonnatam mu yù limám,” kun na. Á sinonnâ nayù tolay yù limá na, á nammapiáging nga kunnay sù tádday nga limá na. ¹⁴ Ngam yù ira Parisio, pakasingad da ta nammapiá yù limá na, nánaw ira, á ed da nakkaká-ubobugan nu kunnasi yù ámmapáte ra kâ Apu Kesu.

Si Apu Kesu yù Sinullà ni Namarò nga Masserbi kuna

¹⁵ Á gapu ta ammu ni Apu Kesu yù pangigagánge nayù ira Parisio kuna, nánaw sù lugár. Á aru yù ira tatolay nga dumaddáddán kuna, á pinammapiá na yù ira ngámin nga máttakì. ¹⁶ Á kinagi na nira ta arád da bulubugá ipakánnámmu sù ira ta tolay, ¹⁷ tapè matuppál yù kinagi ni Namarò nga inipeyubobuk na ngaw kâ Isaya, nga ábbilinán na, nga kunniaw:

¹⁸ “Yawe yù piníli nga masserbi nikán.

Aggina yù iddi-iddukak ku áнна ayatánà kuna.

Á ipè kuna yù Ikararuâ.

Á yáyù nga aggina yù mangilayalayâ ta meyanung sù taddák ku áнна yù pamanunnù ku sù ira ngámin nga tatolay, mássiki yù ira nga ari Kudio.

¹⁹ Ari makiramá onu makkalli.

Ari makalittang yù ággubobuk na ta kalsáda.

²⁰ Masippà, á kábbian na yù ira marigirigá áнна yù ira máttakì, áнна ábbágán na yù ira nga magiddi-iddak kuna,

áddè ta arán na pamalurò sù pamanunnù na nga matunung,

²¹ áнна umay kuna yù ira ngámin makkakerumá nga tatolay, gapu ta matákkilalád da ta aggina yù iddanamád da.”†

Si Apu Kesu áнна si Belsebul

Markus 3:20-30; Lukas 11:14-23

²² Á kabalin na yaw, ajjan yù ira tatolay nga minay sù gián ni Apu Kesu, á iniyánge ra kuna yù laláki nga buling áнна umal gapay gapu ta nagunagán na anitu. Á pinammapiá ni Apu Kesu, tapè makobobuk áнна makasingan. ²³ Á napállâ ngámin yù ira tatolay, á kinagi ra, “Yaw panò yù

† 12:21 Isaya 42:1-4

Gináká ni Patul Dabid, nga kinagi nayù ira ábbilinán ni Namarò ta iddagát tam?” kud da.

²⁴ Ngam yù ira Parisio, ta pakaginná ra sù kinagi nayù ira tatolay, á kinagi ra, “Si Belsebul nga yápu nayù ira anitu yù mangabbák kuna, tapè papanáwan na ira,” kud da. ²⁵ Á ammu ni Apu Kesu yù nonopan nayù ira Parisio, á kinagi na nira, “Nu maddaráma yù ira tatolay nga maggián sù páppatulán, mapatalián sangaw yù patul da ána massisinná yù ira tatole na. Á yù ira tangelián onu yù ira máttatáma ána mássisíná, nu ari nakástá yù áttatádde ra, mewarawarâ ira. ²⁶ Á nu papanáwan ni Satanas yù ira pinatuttul na nga anitu, kontarán na yù páppatulán na lápay. Á kunnasi panò laguk yù ámmaláddá na sù pammagure na nira? Awánin gemma! ²⁷ Á nu kuruk nakuan yù kagian naw nga palawanak ku yù ira anitu megapu sù pakáwayyá ni Belsebul, á yù ira kábulun naw laguk, asinni panò yù paggapuán na pakáwayyá ra nga mamalawán ta anitu? Ari gemma naggapu kâ Belsebul. Á gapu ta naggittá yù paggapuán na pakáwayyá mi ána yù ira kábulun naw, á yù ira kábulun naw sangaw yù mamanunnù nikayu. ²⁸ Á gapu ta yù Ikararuá ni Namarò yù paggapuán nayù pakáwayyâ, mánnámmuán naw gapay laguk ta jimittálin nikayu yù pammagure ni Namarò,” kun ni Apu Kesu sù ira Parisio.

²⁹ Á kun ni Apu Kesu paga, “Á ta ángngarigán, awán ta tullung nga magâ sù bale nayù masikan, nu arán na paga bináluk. Á kabalin na mamáluk, awayyá na apan yù ikáyâ na nga kukuá na. ³⁰ Á yù tolay nga ari makipulù nikán, ikalusso nangà. Á kunnian gapay, yù tolay nga ari mangabbák nikán nga mangunnuk, mamawwarawarâ lállaguk sù ira tatolay nga unnurak ku nakuan. ³¹ Á yáyù nga kagiak ku nikayu ta mapakomá ngámin yù makaliwâ ána magubobuk ta narákè, ngam ari mapakomá yù mamarákè sù Mangilin nga Ikararuá. ³² Mapakomá yù magubobuk ta narákè nikán nga Kaká na ngámin na tatolay, ngam ari mapakomá yù magubobuk ta narákè sù Mangilin nga Ikararuá, mássiki kunangane nga ággaw, mássiki ta áddè noka nga ággaw nga duttál,” kun ni Apu Kesu nira.

*Yù Keyarigán nayù Káyu ána yù Bungá na
Lukas 6:43-45*

³³ Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Á ta ángngarigán, nu ajjan yù napiá nga káyu, napiá gapay yù bungá na. Á kunnian gapay, nu jikkù yù káyu, jikkù gapay yù bungá na, á ammu tam gemma mappíli ta káyu megapu sù bungá na. ³⁴ Sikayu yù kun na ánâ na iráw, ta kitarákè ngámin yù ubobugan naw! Á yá lâ ubobugan na tolay yù ajjan ta nonò na. ³⁵ Yù napiá nga tolay, tuppálan na yù napiá nga naggapu sù napiá nga nonò na. Á yù narákè nga tolay, kitarákè yù ággangnguá na ána ággubobuk na megapu sù narákè nga nonò na. ³⁶ Á yawe yù kagiak ku nikayu, ta sangaw nu duttál yù ággaw nga pangukum ni Namarò, á tabbagan nayù ira tatolay nga katággitádday yù inubobuk na nga awán ta serbi na. ³⁷ Ta mapakomá kayu onu mapagikáru kayu megapu sù inubobuk naw,” kun ni Apu Kesu.

*Yù Pagiddak nayù ira Tatolay ta Pamagaddátu ni Apu Kesu
Markus 8:11-12; Lukas 11:29-32*

³⁸ Á aijan tán yù ira káruán nga Parisio ána yù ira mangituddu ta tunung. Á kinagi ra kê Apu Kesu, “Mesturu,” kud da, “ipasingam mu ngè nikami yù pagaddatuam mu, tapè matákkilálám mi nu kuruk nga sikaw yù iddagám mi nga naggapu kê Namarò,” kud da. ³⁹ Á, “Anni ngillâ danniw nga tatolay ta karanniaw nga ággaw, nga narákè, nga awán ta panguruk da kê Namarò!” kun ni Apu Kesu. “Kiddaw kayu lâ kiddaw ta panákkilálán naw! Ngam awán ta mepasingan nikayu, nu ari lâ yù panákkilálán nga nepasingan ngaw megapu kê Jona, nga ábbilínán ni Namarò. ⁴⁰ Ta naggián ngaw si Jona sù bitúká na dakal nga sirá ta tallu nga ággaw. Á kunnay kê Jona ngaw, kunnian gapay sangaw nikán nga Kaká na ngámin na tatolay, ta maggiánà sangaw ta tallu nga ággaw sù unak na dabbun. ⁴¹ Á sangaw nu duttál yù ággaw nga pangukum ni Namarò, manáddak yù ira ngaw tatolay nga taga Ninaba, nga mamaliwá nikayu, gapu ta nabbabáwi ira ngaw ta liwiliwá da megapu sù pangilayalayâ ni Jona, á aijanin yù minay saw nikayu nga makáwayyá ánnè kê Jona. ⁴² Á yù ngaw rena nga nammaguray túrin ta Abagátán, aggina gapay yù umay sangaw nu duttálin yù ággaw nga pangukum, nga mangikeká nikayu, gapu ta minay ngaw nga naggapu ta arayyu nga lugár, tapè en na ginnán yù sirik nga inituddu na ngaw ni Patul Solomon, á aijanin yù minay saw nikayu nga makáwayyá ánnè kê Solomon,” kun ni Apu Kesu.

Yù Tolay nga Sinolián na Anitu

Lukas 11:24-26

⁴³ Á kinagi ni Apu Kesu paga nira, “Á ta ángngarigán, nu aijan yù anitu nga mallawán sù tolalay nga nagunagán na, umay mappassapassiár ta namagá nga lugár, nga magalek ta pagibannagán na. Á sangaw nu awán ta málerán nayù anitu, ⁴⁴ á kun na lâ ta nonò na, ‘Toliak ku lápay yù nánawák ku,’ kun na. Á labbè nayù anitu sù tolalay, málek na nga kun na balay nga napakarenuánin, ta awán ta maggián tán. ⁴⁵ Á yáyù nga en na apatan yù pitu nga kábulun na nga anitu, nga narákè ánnè kuna, á tullung yù ira walu nga maggián ta tolalay. Á nappaná laguk yù ággián nayù tolalay nga nagunagán na ngaw nayù tádday lâ. Á kunnian sangaw gapay yù mesimmu sù ira narákè nga tatolay kunangane nga ággaw,” kun ni Apu Kesu.

Yù ira Wáwwagi ni Apu Kesu ána yù Yená na

Markus 3:31-35; Lukas 8:19-21

⁴⁶ Á ta pakiubobuk ni Apu Kesu sù ira tatolay, limibbè yù yená na ána yù ira wáwwagi na. Á aijan ira ta lawán nga magiddak, ta ikáyâ da makiubobuk kuna. ⁴⁷ Á yáyù nga aijan yù minay nakkagi kê Apu Kesu, á kinagi na, “Aijan ta lawán di Yenám ána yù ira wáwwagim, á ikáyâ daka nga kobobuk,” kun na. ⁴⁸ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na kuna, “Asinni yù yenâ? Á asinni gapay yù ira wáwwagi?” kun na. ⁴⁹ Á sinonnâ na yù limá na ána inituddu na yù ira sinudduán na nga aijan tán, á kinagi na, “Masingam mu yawe ira, nga kunnay sù yenâ ána yù ira wáwwagi. ⁵⁰ Ta yù ira ngámin nga manguruk kê Yámâ nga aijan ta lángi ána manuppál sù ipakuá na nira, aggira yù kun na wáwwagi nga lálákí ána bábbay ána kun na yenâ,” kun na.

13

*Yù Ángngarigán nga Meyannung sù Minámmulá ta Bini
Markus 4:1-9; Lukas 8:4-8*

¹ Á tán galá nga ággaw, nánaw si Apu Kesu sù balay, á minay nagitubang ta aggik na bebay. ² Á kitáru yù ira tatolay nga nagarimummung kuna ta karagátán. Á yáyù nagali nga minay nagitubang si Apu Kesu sù barangay, á naggián yù ira tatolay, nga gitatáddagán ta aggik. ³ Á pangituddu ni Apu Kesu nira, nagángngarigán sù aru nga inituddu na. Á kinagi na nira, “Ajjan yù minákkomán nga minay nangiwarì ta bini sù ákkomanán na. ⁴ Á pangiwári na sù bini, negassì ta aggik na dалан yù baddì, á kinán na mammánù. ⁵ Á ajjan gapay yù bini nga negassì ta kabatuán, nga nabì lâ nga nattubbu gapu ta baddì garè yù dabbun na. ⁶ Á yáyù nga nabì lâ nalelay yù kapássungngì, á pattangngá na ággaw, dagarágâ nga nakatáng, gapu ta ari nakapapponak yù gamù na. ⁷ Á ajjan yù bini nga negassì gapay ta kasisítán. Á gapu ta alistu yù áddakal nayù sí, ari nakarakal yù bini. ⁸ Á yù káruán nga bini, nepay sù napiá nga dabbun. Á yáyù nga jiminakal ána nabbungá. Ajjan nga kustu yù bungá na, ána ajjan nga aru yù bungá na, ána yù káruán nga kitáru yù bungá na. ⁹ Á sikayu nga makaginná, tángngagan naw laguk yù kagiak ku nikayu,” kun ni Apu Kesu.

*Yù Gapu nayù Pagángngarigán ni Apu Kesu sù Pangituddu na
Markus 4:10-12; Lukas 8:9-10*

¹⁰ Á minay laguk yù ira sinudduán ni Apu Kesu, á iniyabbû da, “Anni má ta magángngarigán ka nu tudduám mu yù ira tatolay?” kud da kuna. ¹¹ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Ari lâ aggira yù neddán, nu ari galá sikayu yù neddán ta pakáwayyá naw nga makánnámmu sù ngaw nelímak nga meyannung sù pammagure ni Namarò ta lángì. ¹² Á yù tolay nga magginná ána makánnámmu, malannapán sangaw yù nánámmuán na. Ngam yù tolay nga ari magginná ta napiá, mári kuna sangaw mássiki yù baddì nga kagian na nga kánnámmuán na. ¹³ Á yáyù nga iyarigák ku yù ituddù sù ira tatolay, gapu ta maggigimmúlák ira, ngam arád da matákkilalán yù kuruk, ána maggiginná ira, ngam arád da maginná ána arád da mánnámmuán. ¹⁴ Á yáyù nga megapu nira, matuppál yù kinagi na ngaw ni Isaya, nga ábbilinán ni Namarò. Kunniaw yù inipetúrâ na ngaw ni Namarò kuna:
‘Ginná kayu lâ ginná, ngam arán naw mánnámmuán,
ána singan kayu lâ singan, ngam arán naw matákkilalán.
¹⁵ Danniaw ira nga tatolay, lalang ira, ta arád da ikáyâ mannononò sù kuruk,
á yáyù nga mabbáli mataggâ yù nonò da.
Kitakitul ira ána inikimmà da yù matá ra,
marakè masingad da, ána maginná ra,
ána mánnámmuád da yù bilin nga meyannung nikán,
á nu mabbabáwi ira nakuan sù liwâ da,
pakomák ku ira nakuan.’*

* 13:15 Isaya 6:9-10

16 “Ngam sikayu, napiá yù ággián naw, gapu ta matákkilalán naw yù masingan naw áнна mánnámmuán naw yù maginná naw. 17 Á kuruk yù kagiak ku nikayu. Aru yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò áнна yù ira ngaw napiá nga tatolay nga matunung, nga máyâ nga maningan karanniw nga masingan naw kunangan, ngam arád da nasingan, áнна inikáyâ da nga maginná yù ngámin nga maginná naw kunangan, ngam arád da naginná,” kun ni Apu Kesu sù ira sinudduán na.

Yù Keyarigán nayù Minámmulá ta Bini
Markus 4:13-20; Lukas 8:11-15

18 Á kinagi na paga nira ni Apu Kesu, “Ginnán naw laguk yù kebalinán nayù ángngarigák ku nga meyannung sù minángngiwári ta bini. 19 Yaw yù kebalinán na bini nga natágâ ta aggik na dалан, yù tolay nga makaginná sù bilin nga meyannung sù pammagure ni Namarò, ngam arán na kánnámmuán. Á umay laguk si Satanas, á irián na yù bilin nga naginná nayù tolay. 20 Á yù bini nga negassi ta kabatuán yù keyarigán nayù tolay nga dagarágâ nga magayáyâ nga mangalawâ sù bilin nga maginná na. 21 Ngam kunnay ta bini nga ari makapaggamù ta kabatuán, ari mepatattam ta napiá yù bilin ni Namarò ta nonò nayù tolay, gapu ta inilillíngá na, á yáyù nga ari napasigaggâ yù panguruk na. Á sangaw nu marigirigâ yù tolay megapu sù panguruk na kê Namarò, mabì lâ mallurâ, áнна likuránán na yù panguruk na. 22 Á yù bini nga natágâ sù kasisítán yù keyarigán nayù tolay nga makaginná sù ubobuk ni Namarò, ngam gapu ta burung na ta jigâ nga umay nakuan kuna áнна yù pakkaragâ na nga mangunnuk sù aru nga magannagannuk nga kukuá na, arán na tángngagan yù napiá nga ipakuá ni Namarò kuna. Á ta kunnay ta bini ta kasisítán nga ari makarakal áнна ari makapabbungá, kunnian gapay sù bilin ni Namarò, ta ari mepatattam ta nonò nayù tolay. 23 Á yù kebalinán nayù bini nga newári sù napiá nga ákkomanán, yáyù yù tolay nga magginná sù bilin ni Namarò áнна kánnámmuán na. Á tángngagan na ta napiá, áнна kurugan na. Á tuppálan na yù napiá nga ipakuá ni Namarò kuna, nga kunnay ta aijan nga kustu yù bungá, áнна aijan nga aru yù bungá na, áнна yù káruán nga kitáru yù bungá na.”

Yù Ángngarigán nga Meyannung ta Kaddà nga Nepattubbu ta Bini

24 Á aijan paga yù tádday nga ángngarigán nga inistoriá ni Apu Kesu sù ira tatolay. “Á meyárik yù pammagure ni Namarò sù tolay nga nangiwári sù napiá nga bini sù ákkomanán na. 25 Á ta pakkaturuk da ngámin, minay yù kalusso na, á inimulá na yù kaddà sù komán nga nemulán na tarígu. Á kabalin na nangiwári sù komán, nánaw. 26 Á nattubbu yù bini nga tarígu, á naddáwa. Á paddáwa nayù tarígu, nattubbu gapay yù kaddà. 27 Á yù ira aripan nayù makákkuá sù ákkomanán, ed da kinagi sù yápu ra, ‘Apu, ari panò napiá yù bini nga nipemulám sù ákkomanám mu? Á anni má ta mattubbu gapay yù kaddà? Isaw panò paggapuán na?’ kud da. 28 ‘Á yaw inimulá nayù malussaw nikán,’ kun nayù yápu ra. Á kinagi ra kuna, ‘Apu, baddulan mi panò yù kaddà laguk?’ 29 ‘Ari lábbi,’ kun na nira, ‘maraké mekanakanâ mabaddul gapay yù tarígu,’ kun na. 30 ‘Paguráyán naw lâ tapè mepaggigittá nga tulluá yù tarígu sù kaddà, áddè ta kagaták

na. Á sangaw nu magaták, kagiak ku sù ira maggaták ta papoluad da nga baddulan yù kaddà, pángè da babbaran, tapè tuggiad da sangaw. Á kabalid da mamabbak sù kaddà, gatabad da laguk yù tarígu, tapè pakappiád da sù ággubbuák ku, 'kun na."

Yù Keyarigán nayù Kabadditán nga Bukal ána yù Áppalappák ta Pán Markus 4:30-34; Lukas 13:18-21

³¹ Ajjan paga yù ángngarigán nga kinagi ni Apu Kesu nira. "Kunniaw yù keyarigán nayù pammagurayán ni Namarò ána yù ira tatolay nga mesipà sù pammagure na. Kunnay sù kabadditán nga bukal, nga inimulá na tolai sù ákkomanán na. ³² Á mássiki nu kabadditán sù ngámin makkakerumá nga bukal, dumakal sangaw, nga mabbáli ta káyu, nga karakalán nayù ira ngámin nga mulá, á umay nga magumù yù ira mammánù sù ira pangá na."

³³ Á nagángngarigán si Apu Kesu paga, á kinagi na nira, "Meyárik gapay yù pammagure ni Namarò sù áppalappák ta pán nga iná na babay nga inikiruk na sù arená áddè ta nekiruk ta napiá. Á limippák yù ngámin nga pán," kun na.

³⁴ Á ta pangituddu ni Apu Kesu sù ira magari nga tatolay, nagángngarigán sù ngámin nga inittuddu na. Awán bulubugá ta inubobuk na nira, nu arán na galá iniyángngarigán. ³⁵ Á yáyù nga natuppál yù nakagi nayù ngaw ábbilinán ni Namarò, nga kunniaw:

"Magángngarigánà lâ sangaw nu tudduák ku yù ira tatolay.

Á kagiak ku nira yù nelímak nga ari paga nánámmuán áddè ngaw sù kaparò na dabbuno ta áddè kunangan."†

Ibukalán ni Apu Kesu yù Kebalinán nayù Kaddà

³⁶ Á kabalin na yaw, nánaw laguk si Apu Kesu nga minay simillung ta balay. Á jimikkì kuna yù ira sinudduán na, á kinagi ra kuna, "Ibukalám mungè nikami yù ángngarigán nga meyannung sù kaddà ta ákkomanán," kud da. ³⁷ Á kinagi ni Apu Kesu nira, "Wan, á. Yù tolai nga nammulá sù napiá nga bukal, aggina yù keyarigák ku, nga Kaká na ngámin na tatolay. ³⁸ Á meyárik ta ákkomanán yù dabbuno. Á yù napiá nga bukal nga nemulá sù ákkomanán, yáyù keyarigán nayù ira tatolay nga mesipà sù pammagure ni Namarò. Á yù kaddà yù keyarigán nayù ira makiyáma kê Satanas, nga maddok sù ira narákè. ³⁹ Á yù malussaw, nga nangiwarì ta kaddà, aggina gemma si Satanas. Á yù ággo na kagaták nayù nemulá, yáyù keyarigán nayù pagáddekán na ággaw. Á yù ira maggaták yù keyarigán nayù ira daroban ni Namarò.

⁴⁰ "Á kunnay ta mabaddul ána matuggi yù kaddà, kunnian gapay yù mesimmu sangaw nu pagáddekán na ággaw. ⁴¹ Ta sangaw nu duttál yane ággaw, á sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, dobak ku yù ira daroban nga umay mangukum sù ira ngámin nga tatolay nga mamalliwâ sù ira kábulud da, ána yù ira ngámin nga mangnguá ta narákè. ⁴² Á itabbà da ira ngámin ta gumaggággáng nga api sù impiernu, á gikuletán ira ána mangngarangngaringngi ira ta jigá da. ⁴³ Ngam yù ira tatole ni Namarò, mepaggián ira kê Yáma ra sù pammagurayán na, á maddalingáráng ira

† 13:35 Salmo 78:1-3

nga kunnay ta bilák. Á sikayu nga makaginná, tángngagan naw laguk yù kagiak ku nikayu,” kun ni Apu Kesu.

Yù Tallu nga Ángngarigán nga Meyannung sù Pammagure ni Namarò

⁴⁴ Á nagángngarigán paga si Apu Kesu, á kinagi na, “Yù pammagure ni Namarò sù ira nga mesipà kuna, kunnay gapay sù aru nga pirâ nga nekokok ta ákkomanán. Á nakesimmu yù tolay ta pirâ. Á pakálek na, nepallà yù pagayáyâ na. Á yáyù nga tábbunán na, á en na laguk iláku ngámin yù kukuá na, tapè manoli nga en na gatángan yù ákkomanán,” kun ni Apu.

⁴⁵ Á kinagi ni Apu Kesu paga, “Á kunniaw gapay yù keyarigán nayù pammagure ni Namarò. Ta aijan yù tolay nga minálláku, á en na aleran yù paddayan na ta dusáriu, nga nanginá yù katággítádday. ⁴⁶ Á pakálek na sù tádday nga kakástán, en na iniláku ngámin yù kukuá na tapè gatángan na yù kakástán,” kun na.

⁴⁷ Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Yawe gapay yù keyarigán nayù pammagure ni Namarò sù ira tatole na. Kunnay sù tabukul nga nipe ra ta bebay, tapè málâ da yù makkakerumá nga sirá. ⁴⁸ Á sangaw nu mapannu yù tabukul, igod da, á magitubang ira nga mamassisinná ta sirá ta meyannung sù kaláse ra, tapè ipe ra sù lappi ra yù napiá ána itabbà da yù jikkù. ⁴⁹ Á kunnian gapay sangaw nu pagáddekán na ággaw. Ta umay yù ira daroban tapè isinná ra yù ira narákè nga tatolay sù ira napiá nga tatole ni Namarò. ⁵⁰ Á itabbà da yù ira narákè sù gumaggággáng nga api ta impiernu. Á gikulukuletán ira ána mangngarangngaringngi ira gapu ta jigâ da.”

⁵¹ Á kabalín na nagángngarigán ni Apu Kesu, iniyabbù na sù ira sinudduán na, “Nánnámmuán naw panò yù kebalínán na ngámin danniaw nga pagángngarigák ku?” kun na nira. “Ammán,” kud da kuna. ⁵² Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á yù ira ngámin nga maggigiámmu sù tunung ni Namarò, nga manguruk sù netuddu, ána mesipà ira sù pammagure ni Namarò, meyárik ira ta mariku, nga ammu na mangiyusá sù ngámin nga aruátan na, nga dán nga pinakappián na ta bale na, ána yù bagu nga aruátan na gapay,” kun ni Apu Kesu.

*Yù Pangipuerá ra kê Apu Kesu nayù ira Katangelián na
Markus 6:1-6; Lukas 4:16-30*

⁵³ Á ta kabalín ni Apu Kesu nagángngarigán, nánaw laguk. ⁵⁴ Á nanoli ta ili na. Á minay sù iskuelá nga ággagammungád da, á inituddu na yù ira katangelián na. Á pangituddu na nira, napállâ ira sù ituddu na. Á kinagi ra, “Sisaw panò nangápán na sù kasírik na ána yù pakáwayyá na nga mamagaddátu?” kud da. ⁵⁵ “Ari panò nga aggina yù anâ nayù kalapinteru? Á si Maria gemma yù yená na, ána yù ira wáwwagi na di Ime, kári Kusè, si Simon, ána si Kudas. ⁵⁶ Á ari panò mepaggián saw nittam gapay ngámin yù ira wáwwagi na nga bábbay? Sisaw panò nagiskuelán na nga naggigiámmuán na ta ngámin karanniaw?” kud da. ⁵⁷ Á napporay ira kê Apu Kesu. Á yáyù nga kinagi ni Apu Kesu nira, “Pakimorayád da yù ábbilinán ni Namarò ta ngámin nga lugár. Ngam yù ira katangelián na ána kanakanáyun na, awán ta ákkimore ra kuna,” kun

na. ⁵⁸ Á yáyù nga baddì lâ yù pinagaddátu na sù ili na, gapu ta awán ta ángnguruk da kuna.

14

Yù Kaputul ni Kuan nga Minánnigù

Markus 6:14-29; Lukas 9:7-9

¹ Á tán nga ággaw, si Patul Erodo yù mammaguray ta Galilia. Á narámak nayù patul yù akka-akkuán ni Apu Kesu. ² Á yáyù nga kinagi na sù ira gádde na, “Yane meparámak, aggina si Kuan nga Minánnigù, nga naginnanolayin. Yáyù gapu na nga makáwayyá nga mamagaddátul!” kun nayù patul. ³ Yáyù kagian ni Patul Erodo gapu ta inipagápù na ngaw si Kuan, nga inipegálù na ána inipapukù na, megapu kê Erodia nga atáwa na. Ta inatáwa ni Patul Erodo si Erodia, nga atáwa ni Pilippi, nga urián nayù patul. ⁴ Á nalussaw si Erodia kê Kuan ngaw, megapu sù kinagi na sù patul nga atáwa na, nga “Mekontará ta tunung yù pangatáwam kê Erodia, nga atáwa nayù uriám mu!” kun ni Kuan ngaw kê Patul Erodo. ⁵ Á yáyù nga inikáyâ na papatáyan ni Patul Erodo si Kuan, ngam naganássing sù ira Kudio gapu ta inibiláng da ta ábbilinán ni Namarò.

⁶ Á jimittál yù panaddamád da ta keyaná nayù patul. Á pappabbúyá ra, nattála yù magingánay, nga aná ni Erodia, nga yù siúmán nayù patul, ta arubáng di patul ána yù ira álliuk na. Á nepallà yù ayâ nayù patul nga naggíraw ta pattála nayù abbing. ⁷ Á yáyù nga nappagássingán nga nangitabbá yù patul ta iyawâ na kuna yù maguray lâ nga kiddawan na. ⁸ Á en na laguk nayù abbing nga iniyabbù kê innò na nu anni yù kiddawan na. Á kinagi ni Erodia sù aná na yù kagian na sù patul. Á kinagi nayù abbing sù patul, “Iyawâ mu níkan sawe yù ulu ni Kuan nga Minánnigù nga nepay ta ámmagonán,” kun na.

⁹ Á pangikomá nayù magingánay sù ulu ni Kuan, nakalò yù daddam nayù patul. Ngam gapu sù pangipagássingán na sù arubáng nayù ira álliuk na, inibilin na ta matuppál yù kinagi nayù abbing. ¹⁰ Á dagarágâ nga pinutulád da si Kuan sù ábbalurán. ¹¹ Á inituluk da yù ulu na nga nepay ta ámmagonán, nga iniyawâ da sù magingánay. Á iniyawâ na laguk kê innò na. ¹² Á yù ira sinudduán ni Kuan, pakaginná ra ta kunniaw, ed da inâ yù baggi na, ta initanam da. Á ed da laguk iniparámak kê Apu Kesu.

Yù Pamakán ni Apu Kesu sù ira Límáribu nga Tatolay

Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17; Kuan 6:1-14

¹³ Á ta pakarámak ni Apu Kesu sù nesimmu kê Kuan, nattakay ta barangay nga nánaw, nga minay ta kalállammatán. Á pakarámak nayù ira tatolay sù páno ni Apu Kesu, nánawád da ngámin yù ira ili ra, á nappatalay ira nga jimináddán kuna. ¹⁴ Á pakáddè ni Apu Kesu ta aggik, minutták ta barangay, á giminon ta kannak, á nasingan na yù magaru nga tatolay. Á nepallà yù allà na nira, á pinammapiá na ngámin yù ira máttakì nira.

¹⁵ Á ta púgágin, minay kê Apu Kesu yù ira sinudduán na. Á kinagi ra kuna, “Kalállammatán yawe giát tam, á mággè gabingin,” kud da. “Papanáwam mu bì yù ira tatolay, tapè umay ira gumátáng ta kanad da tukewâ babálay,” kud da. ¹⁶ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ari máwák nga

mánaw ira. Sikayu yù mamakán nira,” kun na. ¹⁷ Á kinagi ra kuna, “Ajjan saw lillímá bullung nga pán áнна dudduruá lâ nga sirá,” kud da kuna. ¹⁸ “Iyánge naw saw nikán,” kun ni Apu Kesu nira. ¹⁹ Á pinagitubang na laguk yù ira tatolay, ta nakástá nga kakáddapán yù giád da. Á pakálâ ni Apu Kesu sù límá bullung nga pán áнна duá nga sirá, nattánguk ta lángì, á nabbalabálâ kê Namarò sù kanan. Á giddigidduá na yù pán, á iniyawâ na sù ira sinudduán na, tapè isinek da sù ira tatolay. ²⁰ Á kiminán ira ngámin, á nabattuk ira. Á yù ira sinudduán na, ed da inunnuk yù buná ra, á mapulu duá nga lappi yù nagunnurád da. ²¹ Á límá ribu nga lálláki yù kiminán, áнна yù ira bábbay áнна ábbing gapay.

Mallakák si Apu Kesu ta Utun na Danum

Markus 6:45-52; Kuan 6:15-21

²² Á gapu ta mággè gabingin, lage na pamalabbè ni Apu Kesu sù ira tatolay ta bale ra, pinatake na ta barangay yù ira sinudduán na, ta pinapolu na ira nga dumáki ta dammáng. ²³ Á pamapáno na sù ira tatolay, giminon nga maguroray ta puddul, tapè makimállâ sù Yáma na. Á pajjibbakin, ajjan paga si Apu Kesu nga maguroray tán.

²⁴ Á keggá na paga ni Apu Kesu ta puddul nga makimállâ kê Namarò, nakárayyungin yù barangay nga nattakayán nayù ira sinudduán na, nga nakáddè ta tangngá na bebay, nga mepappáttu ta palung, gapu ta arubangad da yù paddák. ²⁵ Á ta maddaggunin manawák, nallakalakák si Apu Kesu sù utun na danum, nga jimikkì sù barangay nga nattakayád da. ²⁶ Á pakasingan nayù ira sinudduán na kuna nga mallakalakák ta utun na danum, nakkalli ira ta nepallâ yù assing da, á “Ye! Annáni! Annáni!” kud da. ²⁷ Ngam dagarágâ nga kinagi ni Apu Kesu nira, “Sikán yaw! Ari kayu maganássing,” kun na.

²⁸ Á pakkagi ni Apu karannian, “Apu,” kun ni Eduru, “nu kuruk nga sikaw, agálám makè laguk ta mallakágâ sawe utun na danum nga umay nikaw tán,” kun na. ²⁹ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Wan, umay ka saw,” kun na. Á kinuruk na laguk ni Eduru, á gimitták ta barangay, á nallakák ta utun na danum nga minay kê Apu Kesu. ³⁰ Ngam pakasingan na ta dakal yù palung megapu sù paddák nga nasikan, naganássing. Á limimmak, á nakkalli nga kinagi na, “Apu, iyígù mà bì!” kun na. ³¹ Á dagarágâ nga singngalán ni Apu Kesu yù límá na, á ginápù na. “Anni ngillâ ta kabaddì na ángngikatalâ mu nikán! Ngattá, ta mabbábáng ka?” kun ni Apu Kesu kuna. ³² Á nappittà ira ta barangay, á dagarágâ nga nattukkâ yù paddák. ³³ Á yù ira nga ajjan sù barangay, jináyo ra si Apu Kesu, á kinagi ra, “Apu, kuruk nga sikaw yù Anâ ni Namarò!” kud da.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù ira Máttakì ta Purubinsia na Gennesaret

Markus 6:53-56

³⁴ Á pakáddè di Apu Kesu ta dammáng, naddung ira ta Gennesaret. ³⁵ Á yù ira tatolay nga taga Gennesaret, natákkilalád da si Apu Kesu. Á yáyù nga ed da iniparámak yù labbè na tán ta ngámin nga tatolay ta lugár da. Á iniyánge ra kuna yù ira ngámin nga máttakì. ³⁶ Á nakimi-imállâ ira kuna ta

anugutan na nga siggeran nayù ira máttakì yù kiddanán nayù barawási na. Á nammapiá ngámin yù ira nga naniggek kuna.

15

Yù Ituddu nayù ngaw ira Naggaká sù ira Kudio

Markus 7:1-13

¹ Á ajjan yù ira Parisio áнна yù ira mesturu nga mangituddu ta tunung na Kudio, nga naggapu ta Jerusalem, á minay ira kâ Apu Kesu. Á iniyabbû da kuna, ² “Ngattá, ta arád da tuppálan nayù ira sinudduám mu yù kustombare nayù ira ngaw naggaká nittam? Nu kumán ira, arád da baggawán yù limá ra, nga nekontará gemma sù kustombare tam ngámin,” kud da. ³ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Á sikayu, ngattá, ta giddang naw yù bilin ni Namarò, tapè tuppálan naw yù kustombare naw? ⁴ Ta kinagi ni Namarò, ‘Makimoray kayu sù ira darakal naw áнна iddi-iddukan naw ira.’ Á kinagi na gapay, ‘Mapapátay laguk yù tolay nga mangiparaparákè sù yáma na áнна yená na.’” ⁵ Ngam sikayu, kagian naw ta ángngarigán nu ajjan yù tolay nga makkagi kári ammò na kâ innò na ta awán ta awayyá na nga mangabbák nira gapu ta neyátáng lâ kâ Namarò yù kukuá na nga ángngabbák na nira nakuan, ⁶ á arán nen máwák nga abbágán yù ira darakal na. Á gapu ta kunnian yù ángngituddu naw, inuli naw yù ubobuk ni Namarò tapè tuttulan naw yù ággangnguá naw! ⁷ Sikayu nga áppè pípiá! Kuruk nga nekanná nikayu yù inipetúrá na ngaw ni Namarò kâ Isaya, nga kunniaw:

⁸ ‘Danniw nga tatolay,’ kun ni Namarò, ‘dayáwad dangà megapu sù simù da,

ngam arayyu yù nonò da nikán.

⁹ Awán ta serbi nayù pakimore ra nikán,
gapu ta ibiláng da ta bilin ni Namarò yù ituddu ra lápay,
nga naggapu galá ta nonò na tolay,’ kun ni Namarò.”†

Yù Mamaddaping ta Tolay

Markus 7:14-23

¹⁰ Á kabalin ni Apu Kesu nga nakkagi karannian, inagálán na yù ira tatolay, á kinagi na nira, “Ginnán naw yawe nga kagiak ku nikayu, tapè kuruk nga kánnámmuán naw,” kun na. ¹¹ “Ari yù kanan nga itallung na tolay ta simù na yù mamaddaping ta tolay, nu ari galá yù iniyubobuk na nga mallawán ta simù na yù paggapuán nayù karaping na. Yù pagubobuk na ta narákè nga naggapu ta nonò na, yawe yù mangari sù awayyá na nga makimoray kâ Namarò,” kun ni Apu Kesu.

¹² Á yáyù nga minay laguk kâ Apu Kesu yù ira sinudduán na, á kinagi ra kuna, “Apu, arám mu panò ammu ta natakitán yù nonò nayù ira Parisio ta pakaginná ra sù kinagim?” ¹³ “Wan ay,” kun ni Apu Kesu. “Á mabaddul sangaw gemma ngámin nga katággitádday nga mulá nga arán na inimulá nayù Yámà nga ajjan ta lánì. ¹⁴ Paguráyán naw lâ yù ira buling nga manging sù ira kagittá ra nga buling nga umay mappetuluk nira. Á nu ituddu na buling sù kabbulun na nga buling yù pallakarád da, mapanná ira duá sangaw ta abbû,” kun na.

* 15:4 Esodo 20:12; 21:17 † 15:9 Isaya 29:13

¹⁵ Á kinagi na laguk ni Eduru kuna, “Ibukalám mungè nikami yù kebalinán nayù ángngarigán nga kinagim nira,” kun na. ¹⁶ Á kinagi ni Apu Kesu, “Arán naw panò lâ paga kánnámmuán? ¹⁷ Arán naw panò ammu ta maguray lâ nga kanan yù itallung na tolay ta simù na, umay galâ ta bitúkâ na, á mallawán sangaw? ¹⁸ Ngam ta pagubobuk na, yù mallawán ta simù na, yaw naggapu ta nonò na tolay, á yáyù yù mamaddaping ta tolay, á nna mangari sù awayyá na nga makimoray kâ Namarò. ¹⁹ Ta yù nonò na tolay yù paggapuán nayù narákè nga ággangnguá na nga mamapátay, mangarallaw á nna makikarallaw, makkokò, á malladduk nga massistígu, á nna mallilíbâ. ²⁰ Danniaw yù mamaddaping ta tolay á nna mangari ta awayyá na nga makimoray kâ Namarò. Ngam nu kumán nga ari mabaggawán yù limá na, ari yian yù mamaddaping ta tolay,” kun ni Apu Kesu.

*Yù Pangikatalà nayù Babay nga Ari Kudio
Markus 7:24-30*

²¹ Á nánaw laguk si Apu Kesu tán nga lugár, nga minay ta lugár nayù ira ili na Tiro á nna Sidon. ²² Á ajjan tán yù babay nga taga Kenan, nga minay kâ Apu Kesu. Á inikato na nga kinagi kâ Apu Kesu, “Ikállâ makè, Apu, sikaw nga Ginaká ni Patul Dabid, ta narigirigâ yù anâ ku nga babay, nga nagunagán na anitu!” kun nayù babay. ²³ Ngam ari bulubugá simibbák si Apu Kesu. Á nakkallakalli yù babay nga jimináddán nira. Á yáyù nga jimikkì kâ Apu Kesu yù ira sinudduán na nga makikomá kuna, á kinagi ra, “Apu, papanáwam mu bì yù babay,” kud da kuna.

²⁴ Á gapu ta ari Kudio yù babay nga makkiddaw kâ Apu Kesu, kinagi ni Apu Kesu, “Jinok nangà nayù Yámâ, tapè ek ku tudduán yù ira ginaká ni Israel, nga meyarík ta nagawáwán nga karneru.” ²⁵ Á pakkagi ni Apu Kesu karanniaw, namalittúkak yù babay sù arubáng na, á kinagi na, “Apu, abbágám mà bì,” kun na. ²⁶ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na kuna, “Ari mepángngà nga mepamakán sù itu yù mepamakán nakuan sù abbing.” Yáyù kinagi ni Apu, gapu ta ari Kudio yù babay nga makikomá kuna, á meyarík yù ira ari Kudio ta itu, nga ari mesipâ sù ira Kudio, nga tatole ni Namarò. ²⁷ Á simibbák yù babay, á kinagi na, “Wan, Apu. Ngam yù ira itu, kanad da yù buttá nga naggapu ta lamesá nayù yápu ra,” kun nayù babay kuna. ²⁸ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù babay, “Tíyá, mapaluré laguk yù ikáyâ mu megapu sù napasigaggâ nga ángngikatalà mu níkan.” Á dagarágâ nga nammapiá yù anâ nayù babay.

Yù Pammapiá ni Apu Kesu sù Aru nga Tatolay

²⁹ Á nánaw si Apu Kesu tán, nga nappatalay. Á nattalebák ta aggik na bebay na Galilia, á giminon sù puddul, á nagitubang tán. ³⁰ Á jimináddán kuna yù kitáru nga tatolay nga mangiyángay sù ira pilay, pukul á nna nagappul, buling, umal, á nna aru paga nga máttaki, nga inipe ra ta arubáng na. Á pinammapiá na ira ngámin. ³¹ Á napállâ yù ira tatolay ta pakasingad da ta nammapiángin ngámin yù ira máttaki nga mepulù nira, ta naginnâ ra nga makobobugin yù ira umal, á nasingad da yù ira pukul á nna nagappul nga egga ngin yù limá ra á nna takki ra, á nna makalakák yù ira pilay, á nna makasinganin yù ira buling. Á jinaráyo ra si Namarò, nga pakimorayán nayù ira ginaká ni Israel.

Yù Pammakán ni Apu Kesu ta Appátaribu nga Lálláki

Markus 8:1-10

³² Á gapu ta nabayák ira ta kakáddapán nga aranni ta bebay na Galilia, inagálán ni Apu Kesu yù ira sinudduán na nga umay kuna. Á kinagi na nira, “Nakalò yù allà ku sawe ira tatolay, ta tallu nga ággaw iren saw giák ku, á awánin ta kanad da. Á arák ku ikáyâ nga palabbetan ira, nga gibisibisinán, marakè makkakápi ira ána magaliwawwang nga matombá ta pallakák da ta dálan,” kun na. ³³ Á kinagi nayù ira sinudduán na kuna, “Sisaw yù pangápát tam ta ipamakát tam sawe ira kitáru nga tatolay saw kalállammatán?” kud da. ³⁴ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Pígiá bullung nga pán yù aijan nikayu?” kun na. “Pitu bullung nga pán, ána aijan baddi nga sirá gapay,” kud da kuna.

³⁵ Á yáyù nga pinagitubang na laguk ni Apu Kesu yù ira tatolay ta dabbun. ³⁶ Á inâ na yù pitu bullung nga pán ána yù ira sirá. Á kabalin na nabbalabálà kê Namarò, giddigidduá na ira, á iniyawâ na sù ira sinudduán na. Á inisinek da sù ira tatolay. ³⁷ Á kiminán ira ngámin ádde ta kabattuk da. Á pitu nga darakal nga lappi yù napannu sù buná ra, nga inunnuk nayù ira sinudduán na. ³⁸ Á appátaribu nga lálláki yù kiminán, ána yù ira bábbay ána ábbing paga.

³⁹ Á ta kabalid da kiminán nayù ira magari, pinalabbè ni Apu Kesu ira ta giád da. Á nánaw gapay di Apu Kesu nga nattakay ta barangay, á minay ira ta lugár na Magadan.

16

Kiddawan nayù ira Parisio yù Panákkilalád da

Markus 8:11-13; Lukas 12:54-56

¹ Á minay kê Apu Kesu yù ira Parisio ána yù ira Sadusio gapay, ta nattatádday ira nga magalek sù awayyá ra nga manukuk kuna. Á yáyù nga kinagi ra kuna ta ipasingan na nira yù pamagaddátu na, nga panákkilalád da ta kuruk nga aijan kuna yù pakáwayyá na nga naggapu kê Namarò ta lángi. ² Á simibbák si Apu Kesu nira nga kun na, “Á ta lammak na bilák, nu masingan naw ta ujjojjin yù lángi, ammu naw ta mapiá támma yù tiempu sangaw nu ummá. ³ Á ta alippánnawák nu masingan naw ta ujjojjin ána maribbà yù lángi, ammu naw ta magurán onu mabbaggiu sangaw támma. Ammu naw manákkilála ta tiempu megapu sù lángi, ngam arán naw mánnámmuán yù kebalinán nayù panákkilalán ni Namarò nga mesimmu ta kággággaw! ⁴ Anni ngillâ kinarákè nayù ira tatolay karanniaw nga ággaw, nga awán ta ángnguruk da kê Namarò! Alek kayu lâ alek ta panákkilalán nga makapállâ, ngam awán ta mepasingan nikayu, nu ari galá yù kunnay sù napagaddátu nga nesimmu ngaw kê Jona,”* kun ni Apu Kesu nira. Á nánawán na ira.

Pagimuguran ni Apu Kesu yù ira Sinudduán na

Markus 8:14-21

⁵ Á pakaráki di Apu Kesu ta dammáng na bebay, nanonò nayù ira sinudduán na ta náttamád da yù nabbálun ta pán. ⁶ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Magimuguk kayu ána mappalán sù áppalappák ta pán nayù ira

* 16:4 Mattiu 12:40

Parisio áanna Sadusio,” kun na nira. ⁷ Á arád da kánnámmuán yù kinagi na nira. Á yáyù nga nakkaká-ubobuk ira sù kinagi na nira, “Yawe kinagi na nittam támma gapu ta awán ittam ta pán,” kud da. ⁸ Á ammu ni Apu Kesu ta arád da nánnámmuán yù kebalinán nayù kinagi na, á yáyù nga kinagi na, “Aro, baddi garè yù ángngikatalà naw! Anni má ta ubu-ubobugan naw yù káwán na bálun naw nga pán? ⁹ Arán naw paga kánnámmuán? Arán naw panò manonò yù límá bullung nga pán nga nepakán sù ira límáribu nga lálláki, áanna pígiá nga lappi yù nonnuk naw nga buná ra? ¹⁰ Onu yù pitu nga bullung nga pán nga nepakán sù ira appátaribu nga lálláki, áanna pígiá lappi nga buná ra yù nonnuk naw gapay tán? ¹¹ Ngattá, ta arán naw paga kánnámmuán ta ari meyanung ta pán yù ubobugak ku nikayu? Mappalán kayu sù áppalappák ta pán nayù ira Parisio áanna Sadusio!” kun na. ¹² Á yáyù nga nánnámmuád da laguk ta ari gemma meyanung ta pán yù kinagi na nga palánad da, nu ari galá yù ituddu nayù ira Parisio áanna Sadusio.

Matákkilalán ni Eduru yù Mangiyígù nga Mammaguray
Markus 8:27-30; Lukas 9:18-21

¹³ Á minay laguk di Apu Kesu áanna yù ira sinudduán na ta lugár nga aranni sù ili na Sesaria Pilippi. Á keggá ra tán, nakiubobuk si Apu Kesu sù ira sinudduán na, á iniyabbù na nira, “Anni, kanu, yù kagian na tatolay nga meyanung níkan? Sikán nga Kaká na ngámin nga tatolay, asinningà, kanu?” kun na. ¹⁴ Á inittabbák da kuna, “Ajjan yù ira makkagi ta sikaw kanu si Kuan nga Minánnigù,” kud da. “Á yù ira káruán kanu, kagiad da ta sikaw si Elias, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Á ajjan paga yù ira nga makkagi ta sikaw kanu si Jeremia onu tádday sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò,” kud da kuna. ¹⁵ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á sikayu. Asinningà ta ánninganán naw?” kun na. ¹⁶ Á simibbák si Simon Eduru, á kinagi na, “Sikaw si Kiristu, nga Aná nayù sigga-inángà nga Namarò, nga sinullà na nga umay mammaguray ta dabbuno,” kun na. ¹⁷ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu kuna, “Napiá yù ággiám mu, Simon, nga aná ni Jona! Ta ari tolai yù nangipakánnámmu níkaw sawe nga kinagim, nu ari galá yù Yámà nga ajjan ta lángi. ¹⁸ Á yáyù nga kagiak ku níkaw, ta ingágat taka laguk ta Eduru, nga batu yù kebalinán na, gapu ta kun na batu nga maláddá yù kinagim nga meyanung níkan, nga pangikatalakán nayù ira ngámin nga metádday níkan. Á aggira nga metádday níkan, meyárik ira ta kapillia nga patáddagak ku. Á gapu ta pangikatalà da níkan, awán bulubugá ta makáppù nira, mássiki nu si Satanas áanna yù ira girakaráketán nga tumuttul kuna. ¹⁹ Á ikatalà ku níkaw yù pakáwayyám nga mangilayalayá ta meyanung sù pammagure ni Namarò, nga kun na ánnúsi nga mangibuká sù pammagurayán na ta lángi. Á yù ngámin nga ipugik mu nga mangnguá sawe dabbuno, yáyù gapay mepugik ta lángi. Á ta kunnian gapay, ngámin yù anugutam mu nga mangnguá sawe dabbuno, yáyù gapay meyanugù ta lángi,” kun ni Apu.

²⁰ Á kabalin na nakkagi ká Eduru karanniw, pinappalán na laguk yù ira sinudduán na ta arád da iparámak ta aggina si Kiristu nga Mammaguray nga sinullà ni Namarò.

Ipalappà ni Apu Kesu yù Duttál sangaw nga Jigâ na ána Pate na Markus 8:31-33; Lukas 9:22

²¹ Á áddè tán nga ággaw, pinegapuanán ni Apu Kesu nga ipakánnámmu sù ira sinudduán na yù mesimmuán na sangaw. Á kinagi na nira, “Máwák nga umayà ta Jerusalem, tapè attamá k ku yù panigirigâ da nikán nayù ira giriámán ána yù ira kátannangán nga pári ána yù ira mesturu nga mangituddu sù tunung. Á ipapáte rangà sangaw, ngam paginnanolayan nangà ni Namarò sangaw nu mekatallu nga ággaw,” kun na. ²² Á pakaginná ni Eduru sù kinagi ni Apu Kesu, inililli na, á kinagi na kuna, “Apu, parè bi ta ililli naka ni Namarò, tapè ari bulubugá mesimmu nikaw dänniaw nga kinagim!” kun na. ²³ Ngam inarubáng ni Apu Kesu si Eduru ána kinagi na kuna, “Arayyuám mà, ta iniyubobuk mu nikán yù ubobuk ni Satanas. Arám mà igaggak, ta tuppá lak ku yù ipakuá ni Namarò nikán. Á ari naggapu kâ Namarò yù ánononò mu, nu ari galá negagángay nga ánononò na tolay,” kun na.

Taddánán ni Apu Kesu yù ira Tumuttuttul kuna Markus 8:34–9:1; Lukas 9:23-27

²⁴ Á kabalin na nakiubobuk kâ Eduru, kinagi ni Apu Kesu sù ira ngámin nga sinudduán na, “Yù tolay nga máyâ nga metádday nikán, máwák na nga tumulù nikán. Á yaw lâ tuppálan na yù ipakuá kuna galá, nga ari yù ikáyâ na, mássiki nu máwák nga attamán na lâ yù jigâ onu yù pate na megapu sù panguruk na nikán. Á ta kunnian iyabága na yù kurù na ána tuttulan nangà. ²⁵ Ta yù tolay nga mangengá sù ággián na, matay sangaw, á kengá lâ yù inángà na, gapu ta mesinná yù tolay kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam yù tolay nga ari mangengá sù ággián na, mássiki nu matay megapu sù panguruk na nikán, ajjan kuna yù mannanáyun nga inángà, gapu ta mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè. ²⁶ Á napiá panò yù ággián na tolay, nu málâ na ngámin yù egga ta dabbuno, ngam awán ta ákkiyápu na kâ Namarò? Ari gemma napiá, tanu awán ta ákkiyáma na kâ Namarò, mesinná kuna. Ajjan panò yù awayyá na nga mappagá sù mannanáyun nga inángà? Awán gemma. ²⁷ Á duttál sangaw yù ággaw na panoli ta dabbuno, sikán, nga Kaká na ngámin na tatolay, nga maddalingárang ta karáyo nayù Yámà ána áddalingárang na. Á mepulù nikán yù ira darobak ku. Á bálatak ku yù ngámin ira nga tatolay nga katággitádday ta meyanung galá sù kingngikingnguá na. ²⁸ Á kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Ajjan ira saw nikayu nga ari sangaw paga matay áddè ta arád dangà masingan nga umay mammaguray sù ira tatolè, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay,” kun ni Apu Kesu.

17

Nanguli yù Baggi ni Apu Kesu Markus 9:2-13; Lukas 9:28-36

¹ Á pappasá na annam nga ággaw, á inipulù ni Apu Kesu di Eduru ána yù ira duá nga mawwagi, di Ime kâ Kuan. Á aggira lâ yù giminon sù puddul. ² Á labbè da ta utun na puddul, nanguli yù baggi ni Apu Kesu sù pakkaká-arubáng da, nga naddalingárang nga kunnay ta bilák. Á nerallà yù kapuro na barawási na, nga makatulang nga kunnay ta pattangngá na

ággaw. ³ Á ikáddagâ lâ limittuák nira di Moyses kâ Elias, nga yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò, nga makiubobuk kâ Apu Kesu. ⁴ Á yáyù nga kinagi ni Eduru kâ Apu Kesu, “Apu, napiá ta aijan ittam saw. Á nu ikáyâ mu, ipappadde takayu laguk ta tallu nga amíngán, nga ággítádde naw, sikayu kári Moyses kâ Elias,” kun na.

⁵ Á ta pagubobuk na lâ paga ni Eduru, nalepuanán ira ta kunam nga makatulang. Á naginná ra yù ngárál nga naggapu sù kunam, á kinagi na, “Yawe yù Anâ ku nga iddukak ku. Á kuruk nga ayatánà kuna. Magginná kayu laguk sù kagian na,” kun nayù ngárál.

⁶ Á pakaginná nayù ira sinudduán ni Apu Kesu sù ngárál, napállâ ira. Á nallakak ira ta dabbun, gapu ta nerallà yù assing da. ⁷ Á mináranni si Apu Kesu nira, á siniggek na ira, á kinagi na, “Gumikkáng kayu. Ari kayu maganássing,” kun na nira. ⁸ Á panánguk da kuna, awát ta tanakuán nga nasingad da nu ari lâ si Apu Kesu.

⁹ Á minutù di Apu Kesu ta puddul. Á utù da, sinaddánán na ira ni Apu Kesu ta napiá, “Arán naw ubobugan yù nasingan naw ta puddul áddè ta aringà maginnanolay, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay,” kun na. ¹⁰ Á iniyabbù da kuna, “Á ngattá laguk, ta kagian nayù ira mangituddu sù tunung ta máwák nga mapolu bì nga duttál si Elias lage nayù Kiristu nga mammaguray?”* kud da. ¹¹ Á initabbák ni Apu Kesu, “Wan, kuruk yian, ta mapolu nga umay si Elias, tapè paránan na ngámin. ¹² Á kuruk yawe nga kagiak ku nikayu. Minay ngin si Elias, ngam arád da garè natákkilalán. Á kingnguá ra lâ kuna yù inikákáyâ da. Á kunnian gapay sangaw yù akkuád da nikán, nga Kaká na ngámin na tatolay,” kun ni Apu Kesu nira. ¹³ Á yáyù nga nánnammuán nayù ira sinudduán na ta si Kuan nga Minánnigù yù ubobugan na nira.

Yù Pamapáno ni Apu Kesu ta Anitu sù Abbing nga Minábballiák

¹⁴ Á utù di Apu Kesu, aijan yù magari nga tatolay nga jimínápun nira. Á jimikkì kâ Apu Kesu yù tádday, nga namalittúkak ta arubáng na. Á nakimállà kuna, á kinagi na, ¹⁵ “Apu, ikállà mu bì yù anâ ku nga lálaki, ta minábballiák, á nepallà yù jigâ na, ta sigídá mapannâ ta api onu danum. ¹⁶ Á iniyángè sù ira sinudduám mu, ngam arád da mapammapiá,” kun na. ¹⁷ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Aro! Anni yù katatole naw nga kitátaggâ nonò naw! Ngattá, ta awán paga ta ángngikatalà naw kâ Namarò? Pigiá nga ággaw paga yù paggiák ku nikayu? Kunnasi panò yù ággiyattam ku nikayu áddè ta arán nawà ikatalà? Iyánge naw bì saw nikán yù abbing,” kun na. ¹⁸ Á iniyánge ra yù abbing sù gián na. Á gimmá ni Apu Kesu yù nattaliponak, á nallowán sù abbing. Á dagarágâ nga nammapiá yù abbing.

¹⁹ Á kabalin na yaw, nu awánin yù ira káruán nga tatolay, minay lâ kâ Apu Kesu yù ira sinudduán na, á iniyabbù da kuna, “Á anni má ta arám mi mapalawán yù anitu?” kud da kuna. ²⁰ Á kinagi na nira, “Baddì lâ garè yù ángngikatalà naw kâ Namarò. Á kuruk yawe nga kagiak ku nikayu. Nu aijan nakuan yù ángngikatalà naw nga kun na karakal na kabadditán nga bukal, makáwayyá kayu nga makkagi ta magali yawe

* 17:10 Malakia 4:5

puddul, á magali. Ta awán bulubugá ta arán naw makuá nu mangikatalà kayu kâ Namarò,” kun ni Apu Kesu. ²¹ Ngam yù anitu nga kunnian, nu ikáyâ naw mapalawán, máwák nga ari kayu bì kumán, tapè tángngagan naw lâ yù pakimi-imállà naw kâ Namarò.

*Pidduá ni Apu Kesu nga Kagian yù Pate na
Markus 9:30-32; Lukas 9:43b-45*

²² Á ta keggá di Apu Kesu ána yù ira sinudduán na ta Galilia, kinagi na nira, “Sangaw nu manganánuán, gaputad dangà, á iyawâ dangà sù ira tatolay nga malussaw nikán. ²³ Á papatáyad dangà. Á nu mappasá yù tallu nga ággaw, maginnanolayà,” kun na. Á ta pakaginná nayù ira sinudduán na ta papatáyad da, nakalò yù daddam da.

Mabbuwì di Apu Kesu sù ira Mattuki ta Bale ni Namarò

²⁴ Á labbè di Apu Kesu ána yù ira sinudduán na ta ili na Kapernium, jimikki kâ Eduru yù ira mináttuki ta buwì sù bale ni Namarò. Á iniyabbû da kuna, “Mappagá panò yù mesturu naw sù buwì nayù mangilin nga kapilliá?” kud da. ²⁵ “Wanay,” kun ni Eduru nira. Á simillung laguk si Eduru sù balay nga pagginán ni Apu Kesu. Á tallung ni Eduru ta balay, lage na nagubobuk, kinagi ni Apu Kesu kuna, “Anni yù kagiam mu, Simon? Asinni yù ira mappagá ta buwì onu seddulá sù ira patul nga mammaguray ta dabbuno? Mabbuwì panò yù ira pamiliá ra? Onu yù ira káruán nga tatolay?” kun na kâ Eduru. ²⁶ Á kinagi ni Eduru, “Yù ira káruán nga tatolay,” kun na. “Wan,” kun ni Apu. “Á yáyù nga sittam nga pamiliá ni Namarò, arát tam máwák yù mappagá ta buwì sù bale na. ²⁷ Ngam arát tam akkuán yù ipappore ra. E ka laguk ta bebay nga mamannuì. Á yù olu nga sirá nga málá mu, á ungnátam mu yù simù na, á masingam mu yù kuártu. Apam mu, ta makatò ta pabbuwì na duá. Á em mu laguk ipappagá ta buwì ta,” kun ni Apu kâ Eduru.

18

*Yù Ituddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Ággián nayù Makáwayyá
Markus 9:33-37; Lukas 9:46-48*

¹ Á sangaw nu manganánuán, minay kâ Apu Kesu yù ira sinudduán na, á iniyabbû da kuna, “Apu, asinni nikamì yù kátannangán sù pammagurayán ni Namarò ta lángì?” kud da kuna. ² Á inagálán na laguk ni Apu Kesu yù baddi nga abbing, nga inipe na ta tangngá ra. ³ Á kinagi na nira, “Innan naw yawe abbing. Kuruk yù kagiak ku nikayu, ari kayu bulubugá mesipà sù pammagurayán ni Namarò ta lángì nu arán naw ulian yù nonò naw ta kunnay ta nonò na yawe abbing nga tumulù. ⁴ Ta yù tolay nga tumulù ta kunnay sawe abbing, aggina yù kátannangán sù pammagurayán ni Namarò ta lángì. ⁵ Á yù tolay nga manguruk nikán, nu iddukan na yù kunnaw nga abbing megapu sù panguruk na nikán, sikán gapay yù iddukan na,” kun ni Apu.

*Yù Mesimmu sù Tolay nga Mangirudduák ta Malliwâ yù Kabbulun na
Markus 9:42-48; Lukas 17:1-2*

⁶ Á nagubobuk paga si Apu Kesu, á kinagi na, “Yù tolay nga manudduák nga mamalliwâ sù tádday nga kunnaw nga abbing nga mangikatalà nikán, napiá nakuan nu gakkakád da ta batu nga ággilingán, á ed da

itabbà ta bebay, tapè malaggabán nga ari maketuddu ta narákè sù ira ábbing. ⁷ Á nakállállà yù ira tatolay ta dabbuno, ta aru yù ira mangituddu ta narákè, tapè makaliwâ yù ira kábulud da. Á negagángay gemma nga aijan yù ira manudduák sù ira kábulud da ta malliwâ ira. Ngam kábbi yù tolay nga mamalliwâ sù ira kábulun na, gapu ta narámmà sangaw yù pamagikáru ni Namarò kuna. ⁸ Á ta ángngarigán nu yù limá naw onu takki naw yù paggapuán nayù pakaliwatán naw, á más napiá nu gappulan naw nakuan ána itabbà naw, tapè arán naw mapidduán yù malliwâ. Ta mássiki nu nagappul yù limá naw onu takki naw, á napiá lâ nu mesipà kayu kê Namarò sù pagginán na ta lángì, ánnè sù keggá na duá nga limá naw onu duá nga takki naw, ngam metabbà kayu sangaw ta impiernu gapu ta arán naw likuránán yù liwâ naw. ⁹ Á ta ángngarigán nu yù matá naw yù paggapuán nayù pakaliwatán naw, mabbabáwi kayu laguk, ána arán naw pidduán yù malliwâ. Ta mássiki nu baddulan naw nakuan yù matá naw ána itabbà naw, napiá lâ nu táttádday lâ yù matá naw, ána mesipà kayu kê Namarò ta lángì, ánnè sù keggá na duá nga matá naw, nga ketabbatán naw sangaw ta impiernu.

*Yù Ángngarigán nga Meyannung sù Karneru nga Náváván
Lukas 15:3-7*

¹⁰ “Magimuguk kayu laguk, tapè arán naw uyawan yù ira ábbing. Ta aijan yù ira daroban ni Namarò nga maggián ta lángì ta arubáng nayù Yámà, nga manaron sù ira ábbing nga katággítádday. ¹¹ Á yáyù nga minayà sawe dabbuno, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, tapè iyígù ku yù ira tatolay nga náváván. ¹² Á anni laguk ta ure naw? Ta ángngarigán anni akkuán nayù tolay nga aijan magatù nga karneru na, nu náváván yù tádday nira? Arán na panò panawán yù ira siámapulu ta siám, nga magáarak sù garek na puddul, tapè en na aleran yù tádday nga náváván? Wan, gemma. ¹³ Á kuruk yù kagiak ku nikayu, ta sangaw nu náleránin, magayáyâ yù tolay megapu sù tádday, ánnè sù ira siámapulu ta siám nga ari náváván. ¹⁴ Á nu arán na ikáyâ na tolay ta máváván yù ayám na, mássiki nu tádday lâ, á nepatalugáring kê Yáma naw ta lángì. Ta arán na ikáyâ ta mesinná kuna yù mássiki lâ tádday sù ira ábbing.

Nu Aijan yù Kábulum mu nga Makaliwâ nikaw

¹⁵ “Á sikayu nga katággítádday, nu ángngarigán ta makaliwâ nikaw yù kabbulum mu nga manguruk nikán, umay ka sù gián na, á sangaw nu dudduruá kayu lâ, kagiam mu kuna yù liwâ na. Á nu ginnán na yù kagiam mu, mapiángin yù áwwagi naw. ¹⁶ Ngam nu arán na ka ginnán, á ipulù mu yù tádday onu duá nga kábulum mu, á pidduám mu umay makiubobuk kuna, tapè matuppál yù tunung nga netúrâ, nga mávák na yù duá onu tallu nga massistígu ta kuruk ngámin yù kagian naw. ¹⁷ Á nu arán na ira ginnán gapay, kagiam mu sù ira ngámin nga kábulum mu nga manguruk nga nepattatádday ta paggagammungán naw. Á nu panakitán na yù kagian nayù ira ngámin nga kábulum mu nga manguruk, ibiláng naw yian ta kunnay sù ira ari manguruk kê Namarò ána yù ira kagittá na mináttuki ta buwì, nga mangilogò.

Yù Pakáwayyá naw nga Makkagi ta Mepugik ána Meyanugù

18 “Á kuruk yaw nga kagiak ku nikayu, ta magamaguray lâ yù kagian naw nga mepugik nga akkuán na tolay ta dabbuno, yáyù gapay mepugik ta lángì. Á magamaguray lâ yù anugutan naw nga akkuán na tolay ta dabbuno, yáyù gapay meyanugù ta lángì. 19 Á ajjan paga yù kagiak ku nikayu, ta nu ajjan duá nikayu nga metádday ta nonò da nga meyanung sù ipakimállà da kê Namarò, yáyù palurotan na sangaw nayù Yámà ta lángì megapu nira. 20 Ta nu ajjan mássiki dudduruá lâ onu tallu nga maggammung megapu sù pakiyápu ra níkán, ajjanà gapay ta tangngá ra.”

Yù Mesimmu sù Tolay nga Manakì Mamakomá sù Kabbulun na

21 Á minay laguk si Eduru kê Apu Kesu, á iniyabbù na, “Apu, ta ángngarigán, nu ajjan yù kabbuluk ku nga makaliwâ níkán, mamepígíá panò yù pamakomâ kuna? Mameppitu panò?” kun ni Eduru. 22 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Ári lâ mameppitu yù pamakomám kuna, ngam mássiki mamepígíá yù pakaliwâ na níkaw, kunnian gapay yù pamakomám kuna,” kun ni Apu Kesu.

23 Á yáyù nga nagángngarigán si Apu Kesu, á kinagi na, “Á kunnian laguk yù keyarigán nayù pammagure ni Namarò ta lángì. Ajjan yù patul nga ikáyâ na pasikkálan yù nelistá nga gatù nayù ira tatole na. 24 Á pamegapu na nga mattuki sù pagatù na, iniyángo ra ta arubáng na yù tádday nga jinibu yù gatù na. 25 Á gapu ta awán bulubugá ta awayyá na nga mappagá, ipeláku nayù patul laguk ána yù atáwa na konsu yù ira ánâ na, ána yù ngámin nga kukuá ra, tapè mapagán yù gatù na. 26 Á dagarágâ nga namalittúkak yù tolay ta arubáng nayù yápu na nga patul, nga nakimi-imállà kuna, ‘Apu, ikállà mà, á pagák ku sangaw ngámin yù gatù ku níkaw,’ kun na. 27 Á nakalò yù allà nayù patul sù tole na, á pinakomá na ngámin yù gatù na, á pinalubbáng na yù tolay. Á pinapáno na, tapè lubbekin ta bale na.

28 “Á ta páno nayù tolay sù bale nayù patul, nerapunán na yù kabbulun na nga nakagatù kuna ta baddi lá. Nakúrang ta magatù yù gatù na kuna. Á ginápù na ána piddal na. ‘Pagám mu yù gatù mu níkán!’ kun na kuna. 29 Á dagarágâ nga namalittúkak yù kabbulun na ta arubáng na nga nakikomá kuna, ‘Ikállà mà, ta pagák ku sangaw ngámin yù gatù ku níkaw,’ kun na kuna. 30 Ngam nanakì, á en na laguk inipepukù áddè ta pakapagá na sù gatù na.

31 “Á pakasingan nayù ira kábulun na sù kingnguá nayù tolay nga napakomá nen nayù patul ta gatù na, nerallà yù daddam da. Á ed da iniránuk sù yápu ra. 32 Á inipágál nayù patul yù tolay, á kinagi na kuna, ‘Anni yù narámak ku nga kingnguám! Anni ngillâ kinarákè mu! Pinakomá taka sù ngámin nga gatù mu níkán gapu ta nakimállà ka níkán. 33 Ári panò napiá nu ikállà mu gapay nakuan yù kabbulum mu, nga kunnay sù pangikállà ku níkaw?’ kun nayù patul sù tolay. 34 Á kitaporay yù patul, á inipebáluk na, tapè jigirigátad da áddè ta mapagán na ngámin yù gatù na.

35 “Á kunnian gapay sangaw yù akkuán ni Ammò ku ta lángì sù katággítádday nikayu nga ári mamakomá sù kabbulun na nga nakaliwâ kuna,” kun na.

19

Yù Pangituddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Paggúnge nayù ira Magatáwa

Markus 10:1-12; Lukas 16:18

¹ Á kabalín na nagubobuk ni Apu Kesu karanniaw, nánaw ta purubinsia na Galilia, nga minay sù lugár na Judiya ta dammáng na danum na Jordan. ² Á jimináddán kuna yù ira magari nga tatolay. Á pinammapiá ni Apu Kesu ngámin yù ira máttakì tán nga lugár.

³ Á jiminikkì kâ Apu Kesu yù ira Parisio nga makiubobuk kuna, ta ikáyâ da nakuan nga tukubán nu kunnasi yù itabbák na sù iyabbû da. “Máýâ panò sù tunung na rilisiot tam nu igúnge na laláki yù atáwa na, magariy lâ yù kegapuánán na?” kud da kuna. ⁴ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Arán naw panò binibbik yù netúrâ sù dán nga libru, ta pinarò ni Namarò yù tolay nga laláki ána babay sù ngaw o-olu nga ággaw?” ⁵ Á kinagi ni Namarò, “Yáyù gapu na nga panawán na laláki yù ira darakal na, tapè metádday sù atáwa na. Á mabbáli yù ira magatáwa nga kunnay ta táttádday lâ yù baggi ra.”* ⁶ Á gapu ta ari iren duá, nu ari lâ nga táttádday, yáyù nga ari mánugù nga passinnán na tolay yù ira nga pinattádde ni Namarò,” kun ni Apu Kesu.

⁷ Á pakaginná nayù ira Parisio sù kinagi na, iniyabbû da laguk, “Á ngattá, ta inítúrâ ni Kákay Moyses yù tunung nga makkagi ta aijan yù awayyá na laláki nga igúngay yù atáwa na nu iyawâ na yù permá na nga pakasinganán ta paggúnge ra, lage na papanáwan yù atáwa na?” kud da. ⁸ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Nataggâ garè yù ulu naw, á yáyù nga inanugù ni Moyses ta igúnge naw yù atáwa naw. Ngam ari nga kunnian ádde ngaw sù ngaw o-olu nga ággaw.” ⁹ Á yawe laguk yù kagiak ku nikayu. Yù tolay nga mangigúngay ta atáwa na, mássiki nu ari nga nakikarallow yù babay, á nu mangatáwa yù laláki sangaw ta tanakuán nga babay, makaliwâ, ta mebiláng ta mangarallow,” kun ni Apu.

¹⁰ Á pakaginná nayù ira sinudduán ni Apu Kesu sawe nga kinagi na sù ira Parisio, kinagi ra kuna, “Á nu kunnian yù ággián nayù magatáwa, napiángin lállaguk nu awán ta mangatáwa,” kud da. ¹¹ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Arán na ngámin ira mágalán ni Namarò nga manuppál sawe netuddu, nu ari galâ yù ira pinassikan ni Namarò. ¹² Ta nakkakerumá yù gapu na nga ari mangatáwa yù ira lálláki. Aijan yù ira nga nakeyanatád da yù ari mangatáwa. Á aijan yù ari mangatáwa gapu ta nakapun. Á aijan gapay yù mabbaluntáriu nga ari mangatáwa tapè tángngagan na yù pangipakánnámmu na ta meyannung sù pammagure ni Namarò. Á yù makatuppál sawe ituddù, tuttulan na laguk,” kun ni Apu.

Yù Pagayáyâ ni Apu Kesu sù ira Ábbing

Markus 10:13-16; Lukas 18:15-17

¹³ Á aijan yù ira tatolay nga nangiyángay sù ira ábbing kâ Apu Kesu, tapè támmitan na ira ána ipakimállà na ira kâ Namarò. Ngam gímmá ra ira nayù ira sinudduán ni Apu. ¹⁴ Á kinagi ni Apu Kesu, “Anugutan naw ta umay nikán yù ira ábbing. Arán naw ira gammán. Ta yù ira tatolay nga tumulù, nga mangikatalà nikán ta kunnay sawe ira ábbing, aggira yù

* 19:5 Genesis 1:27; 2:24

mesipà sù pammagure ni Namarò,” kun na. ¹⁵ Á inipotun na laguk yù limá na nira. Á kabalin na nanangnal nira, á nánawin.

Yù Tolay nga Maríku

¹⁶ Á aijan yù tolay nga minay kâ Apu Kesu, á kinagi na kâ Apu, “Mesturu, anni laguk yù napiá nga akkuák ku nakuan, tapè mepattolayà nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè?” kun na. ¹⁷ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Ngattá, ta iyabbû mu nikán yù meyannung sù napiá? Si Namarò yù napiá, nga táttádday lâ. Á nu ikáyâ mu nga mepattolay nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè, kurugam mu yù ngámin nga tunung ni Namarò,” kun na. ¹⁸ “Á anni nga tunung?” kun nayù tolay kâ Apu. Initabbák ni Apu Kesu, “Ari ka mamapátay. Ari ka mangarallaw. Ari ka makkokò. Ari ka malladduk nga massistígu. ¹⁹ Makimoray ka sù ira darakal mu, á iddukam mu yù ira kábulum mu ta kunnay ta pangiddù mu sù baggim,”† kun ni Apu. ²⁰ Á kinagi nayù tolay kuna, “Kurugak ku ngámin dannian. Á anni paga yù máwák ku nga akkuán?” kun na. ²¹ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu, “Nu ikáyâ mu nga palurotan yù kukurugán nga napiá, em mu iláku ngámin yù kukuám, á isinek mu yù pallakuám mu sù ira pobare nga marigirigâ, tapè aijan yù tagikuám mu áнна yù napiá nga paggianám mu ta lángi. Á umay ka laguk mepulù nikán,” kun na. ²² Á pakaginná nayù tolay sù kinagi ni Apu Kesu, nánaw nga nepallà yù daddam na, gapu ta aru yù kukuá na.

²³ Á pakasingan ni Apu Kesu sù páno nayù maríku, kinagi na sù ira sinudduán na, “Kuruk yù kagiak ku nikayu, ta marigâ garè nga tumulù yù maríku kâ Namarò tapè mesipà nakuan sù pammagurayán ni Namarò. ²⁴ Á ta ángngarigán, yù kamel. Más malogon yù állabbû na kamel sù abbû na dágum, ánnè ta tumulù yù tolay nga maríku kâ Namarò, tapè mesipà sù pammagure na,” kun na. ²⁵ Á pakaginná nayù ira sinudduán na karannian, nepallà yù kapállâ da. Á kinagi ra, “Asinni laguk meyígù nga mesipà kâ Namarò?” ²⁶ Á iningan na ira ni Apu Kesu, á kinagi na, “Awán ta tolay nga makakuá karanniaw. Si Namarò lâ yù makáwayyá ta ngámin, ta awán gemma ta áddè na pakáwayyá na,” kun na.

²⁷ Á yáyù nga nagubobuk si Eduru, á kinagi na, “Ye, sikami, nilikuránám mingin ngámin áнна siminuttul kami nikaw. Á anni laguk sangaw yù balabálà mi?” ²⁸ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Manguli si Namarò sawe dabbuno sangaw, á sikán, nga Kaká na ngámin na tatolay yù meparáyaw nga magitubang sù maddalingárang nga pagitubangán nayù patul nga mammaguray. Á sikayu nga mapulu duá nga siminuttul nikán, magitubang kayu gapay ta mapulu duá nga pagitubangán naw, nga mammaguray áнна mamannunù sù ira ngámin nga Kudío, nga ginaká nayù ira mapulu duá nga ánnâ ni Israel. ²⁹ Á ngámin yù ira tatolay nga panawád da yù bale ra, onu yù wáwwagi ra, darakal da, ánnâ da, onu yù ákkomanád da megapu sù pangayá da áнна panguruk da nikán, á aru yù bálà da nga alawatad da sangaw, á mepattolay ira nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè. ³⁰ Ngam aru sù ira kátannangán kunangan, nga mapagukák sangaw. Á aru yù ira nagukák kunangan, nga kátannangán sangaw.”

† 19:19 Exodo 20:12-16

20

Yù Meyannung sù Pabbalabàla ni Namarò sù ira Tatole na

¹ Á pagángngarigán ni Apu Kesu paga, kinagi na, “Á kunniawe yù keyarigán nayù pammagurayán ni Namarò ta lángì. Ajjan yù tolay nga makákkua ta namulán ta úbas. Á naggammiá yù tolay nga minay magágál sù ira mangallu nga umay mattarabáku ta kobasán na. ² Á pagágál na nira, initarátu na ta táddanán na ira nga katággítádday sù negagángay ta tangággaw, á minay ira laguk nga mattarabáku sù kamulán na.

³ “Á sangaw nu ággawin, minay yù tolay ta dápun, á nasingan na yù ira káruán nga lálláki nga awán ta pattarabakuád da. ⁴ Á kinagi na nira, ‘E kayin mattarabáku gapay sù kobasák ku, ta iyawâ ku nikayu sangaw yù mepángngà nga táddán naw,’ kun na. ⁵ Á minay ira laguk.

“Á manganánmuán, pattangngá na ággaw, minay galá yù tolay ta dápun, á inagálán na yù ira nga ajjan tán. Á pannarek na bilák, kunnian galá má kingnuá na, ta en na jinok yù ira nálek na ta umay ira mattarabáku. ⁶ Á ta púgágin, minay má galá yù tolay, á nasingan na yù ira nga lálláki paga tán, á iniyabbú na nira, ‘Ngattá, ta tangatangággaw kayu nga makiubobuk saw?’ kun na. ⁷ Á inittabbák da, ‘Awán garè ta pattarabakuám mi.’ Á kinagi na nira, ‘E kayu gapay laguk mattarabáku sù kobasák ku,’ kun na.

⁸ “Á pajjibbà, minay yù makákkua ta kobasán, á kinagi na sù pangikárguán na, ‘Agálám mu yù ira mangallu, á táddanam mu ira. Papoluam mu nga táddanán yù ira tatolay nga naporían, á paporianam mu nga táddanán yù ira napolu,’ kun na. ⁹ Á ánge nayù ira mangallu nga naporían, sináddanán na ira laguk nga katággítádday sù negagángay ta tangággaw. ¹⁰ Á ánge ra gapay nayù ira napolu, kagiad da ta malannapán tamma yù táddád da. Ngam negittá galá yù táddád da sù neyawâ sù ira naporían. ¹¹ Á pakálawâ da sù táddád da, naddagaragim ira. ¹² Á kinagi ra sù makákkua ta dabbun, ‘Ngattá, ta inigittám yù táddád da sù táddám mi? Ta danniw ira, táttádday lâ nga oras yù pattarabáku ra. Ngam sikami, tangatangággaw kami nga nagiyangngà ta pátu na bilák!’ kud da. ¹³ ‘Ey, kopun,’ kun nayù makákkua sù kobasán sù tádday nira, ‘arát taka nilogò, á awán ta liwâ ku nikaw. Arát ta panò nattarátuán nga táddanát taka sù mepángngà ta tangággaw? ¹⁴ Apam mu laguk yawe táddám mu, á lubbè kangin ta balem. Ari panò napiá nu ikáyâ ku nga igittá yù itáddák ku sù naporían ána yù itáddák ku nikaw? ¹⁵ Awán panò ta awayyâ nga maggástu sù kukuâ? Mamassil ka tamma garè, gapu sù ángngikállá kul’ kun na.”

¹⁶ Á inibalin na laguk nga kinagi ni Apu Kesu, “Á kunnian yù ággián nayù ira tatolay ta pammagurayán ni Namarò ta lángì. Ta mapolu nga mabálatán sangaw yù ira maporían nga mágalán kunangan. Á maporían nga mabálatán sangaw yù ira mapolu nga mágalán kunangan,” kun na.

Yù Pamillu ni Apu Kesu nga Makkagi ta Pate na Sangaw

Markus 10:32-34; Lukas 18:31-34

¹⁷ Á god di Apu Kesu ta ili na Jerusalem, inililli na yù ira mapulu dua nga sinudduan na sù ira káruán nga tatolay. Á ta pallakalakák da ta dалан, nakiubobuk nira, á kinagi na, ¹⁸ “Ginnán naw yawe kagiak ku. Gumon ittam ta Jerusalem. Á labbè tam sangaw, gaputad dangà, sikán nga Kaká

na ngámin na tatolay. Á ikeká rangà ta arubáng nayù ira kátannangán nga pári áнна yù ira mesturu nga mangituddu sù tunung. Á pagikaruad dangà sangaw ta patay. ¹⁹ Á iyawâ dangà sangaw sù ira ari Kudio. Á uyoyungád dangà, á palapaligatad dangà. Á ipátà dangà laguk sangaw ta kurù. Á sangaw sù mekatallu nga ággaw, maginnanolayà,” kun ni Apu Kesu.

Yù Kiniddo nayù Yená di Ime kâ Kuan

Markus 10:35-45

²⁰ Á manganánnuán, jimikkì kâ Apu Kesu yù atáwa ni Sebedo, nga nepappupúlù sù ira ánà na, di Ime kâ Kuan. Á namalittúkak yù babay ta arubáng ni Apu Kesu, ta ajjan yù ipakimállà na. ²¹ Á iniyabbù ni Apu Kesu kuna, “Anni yù ikáyâ mu?” Á simibbák yù babay, “Apu, parè bì lâ nakuan tanu magitubang ka sangaw nga mammaguray sù páppatulám mu, á mepagitubang bì nakuan gapay nikaw yawe ira duá nga ánà ku, á passidduá nga bangád daka, nga tádday ta jiwánám mu áнна tádday ta jimigim,” kun na. ²² Á kinobobuk ni Apu yù ira sinudduán na, di Ime kâ Kuan, á kinagi na nira, “Arán naw garè ammu yù kiddawan naw. Tumulù kayu panò nga mepagiyattam sù panigirigâ nayù ira tatolay, ta kunnay sù attamák ku sangaw?” kun na. Á kinagi ra, “Wan, meyyattam mi,” kud da. ²³ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Kuruk nga attamán naw noka yù jigâ nga kunnay ta ággiyattam ku sangaw. Ngam awán ta awayyâ nga mappíli sù ira mepagitubang ta jiwánák ku áнна jimigi. Dannian nga pagitubangán yù naparán megapu sù ira nga piníli ni Ammò ku,” kun na nira.

²⁴ Á pakaginná nayù ira mapulu nga sinudduán ni Apu sù kiniddo nayù ira duá nga kábulud da kuna, nakujjâ yù mammang da laguk sù ira duá nga mawwagi. ²⁵ Á yáyù nga inagálán ni Apu Kesu yù ira sinudduán na, á kinagi na, “Ammu naw gemma yù kustombare nayù ira patul nga mammaguray, ta kitarok ira sù ira tatole ra. Á yù ira makáwayyâ nga gádde ra, aripanad da yù ira tatolay. ²⁶ Ngam sikayu, arán naw ira párigán! Ari nga kunnian yù akkuán naw. Ta yù tolay nga máyâ nga mebiláng ta kotunán naw, tumulù laguk nga mabbaluntáriu nga masserbi nikayu. ²⁷ Á yù tolay nga máyâ nga mebiláng ta kátannangán naw, máwák na laguk nga mangabbák nikayu nga kun na aripan naw. ²⁸ Á yáyù yù kunnay gapay nikán, nga Kaká na ngámin na tatolay. Aringà minay nga passerbián na tatolay, ngam umayakin masserbi nira áнна metapilà nga magikáru sù liwâ na aru nga tatolay, tapè makipakomá ira kâ Namarò áнна meyígù ira sù liwâ da,” kun ni Apu Kesu.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù ira Duá nga Buling

Markus 10:46-52; Lukas 18:35-43

²⁹ Á ta páno di Apu Kesu áнна yù ira sinudduán na ta ili na Jeriku, jimináddán kuna yù ira magaru. ³⁰ Á ajjan yù duá nga buling nga nagitubang ta aggik na dálan. Á pakaginná ra ta nattalebák si Apu Kesu, pine ra nakkatol, “Apu, ikállà kami bì, sikaw nga ginaká ni Patul Dabid,” kud da. ³¹ Á napporayád da ira nayù ira tatolay. Á kinagi ra nira ta ari ira mattannuk. Ngam pine ra lâ nakkatakotol nga iniyássikad da, “Apu, ikállà kami bì, sikaw nga ginaká ni Patul Dabid!” kud da. ³² Á pakaginná

ni Apu Kesu, nagginnà ta dалан, á inagálán na ira. Á iniyabbû na nira, “Anni yù ikáyâ naw nga akkuák ku megapu nikayu?” kun na. ³³ Á kinagi ra, “Apu, ikáyâ mi ta makasingan kamingin,” kud da. ³⁴ Á nakalò yù allà ni Apu Kesu nira áнна siniggek na yù matá ra. Á dagarágâ nakasingan iren, á nepappupúlù ira kuna.

21

Yù Ánge ni Apu Kesu ta Jerusalem

Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40; Kuan 12:12-19

¹ Á ánge ra paga di Apu Kesu ta ili na Jerusalem, nakáranni ira ta babálay na Bepagi, ta garek na puddul na Olibo. Á pinapolu ni Apu Kesu yù duá nga sinudduán na. ² Á kinagi na nira, “Mapolu kayu lâ nga umay ta babálay,” kun na. “Á labbè naw tán, dagarágâ masingan naw yù dongki* nga negálù áнна yù kígo na. Ubbarán naw ira laguk ta iyánge naw saw nikán. ³ Á nu ajjan yù mangiyabbû nikayu, kagian naw lâ kuna, ‘Máwák na ira ni Apu,’ kun naw, á iyanugù na nga dagarágâ nga apan naw ira,” kun ni Apu Kesu nira. ⁴ Á nesimmu danniauw tapè matuppál yù inipeyubobuk na ngaw ni Namarò nga nabayák, sù ngaw ábbilinán na, nga kunniaw:

⁵ “Kagian mu sù ira tatolay ta Jerusalem, ‘Innan nawè. Umayin yù patul naw,

nga tumulù, nga mattakay ta kígaw na dongki.

Ammán! Yù kígaw na dongki yù pattakayán na.’ ”†

⁶ Á yáyù nga minay laguk yù ira duá nga sinudduán ni Apu Kesu, á sinuppál da yù kinagi na. ⁷ Iniyánge ra yù ayám áнна yù kígo na. Á iniyullák da yù gámì da sù barâ nayù ayám, á nattakay si Apu Kesu kuna. ⁸ Á aru yù ira tatolay nga nepappupúlù kuna, nga iniyullák da yù ira gagámì da sù dалан nga pallakarán na. Á yù ira káruán nga magaru, sippisippáng da yù pangapangá na káyu, nga iniyullák da gapay sù dалан. ⁹ Á nagayáyâ nga nagaragiák ngámin yù ira magaru nga napolu kâ Apu áнна yù ira naporíán kuna gapay. Á inikatakamol da nga kinagi, “Dayáwat tam yù Patul tam, nga ginaká ni Patul Dabid! Mepagayáyâ kâ Namarò yù Patul nga jinok na ta umay mammaguray! Meparáyaw si Apu Namarò ta lángì!”‡ kud da.

¹⁰ Á labbè ni Apu Kesu ta Jerusalem, napállâ yù ira ngámin nga tatolay sù ili. “Asinni yaw?” kud da ngámin. ¹¹ Á simibbák yù ira magaru nga nepulupulù kâ Apu Kesu, á kinagi ra, “Si Apu Kesu yaw, nga ábbilinán ni Namarò nga taga Nasaret sù purubinsia na Galilia,” kud da.

Yù Ánge ni Apu Kesu sù Dakal nga Bale ni Namarò ta Jerusalem

Markus 11:15-19; Lukas 19:45-48; Kuan 2:13-22

¹² Á pakatunù ni Apu Kesu ta Jerusalem, simillung sù karakalán nga kapillíá, nga mangilín nga bale ni Namarò, á pinaturiák na ngámin yù ira nga minálláku ta lágum nayù balay áнна yù ira nga gumugumatáng. Á binalabalittak na yù ira lamesá nayù ira minánnáli ta kuártu áнна yù ira ággitubangán nayù ira minálláku ta lummun. ¹³ Á kinagi ni Apu Kesu nira,

* **21:2** Yù dongki yù baddì nga kabáyu nga apaddu talingá na. † **21:5** Sakariá 9:9 ‡ **21:9** Salmo 118:26

“Ajjan yù kinagi ni Namarò, nga netúrâ sù dán nga libru, nga kunniaw, ‘Mangngágan yù balè ta Balay nga Ákkimállatán na ngámin na tatolay.’ Ngam sikayu, pabbalinan naw ta patuttukán nayù ira minákkokò!”[§] kun na.

¹⁴ Á minay laguk kê Apu Kesu sù bale ni Namarò yù ira tatolay nga buling ána pily, á pinammapiá na ira ngámin. ¹⁵ Ngam yù ira kátannangan nga pári ána yù ira mesturu nga mangituddu sù tunung na rilisiod da, napporay ira nu nasingad da yù pinagaddátu ni Apu Kesu nga makapállâ. Á nepallâ yù pore ra ta pakaginnâ ra sù paddáyo nayù ira ábbing tán, nga nakkatakotol, nga kud da, “Dayáwat tam yù ginaká ni Patul Dabid.” ¹⁶ Á iniyabbû da laguk nayù ira pári kê Apu Kesu, “Arám mu panò maginnâ yù kagian nayù ira ábbing?” kud da kuna. “Á wan,” kun ni Apu Kesu. “Maginnákay. Á arán naw panò binibbik yaw nga netúrâ nga Ubobuk ni Namarò? Ajjan netúrâ nga kunniaw, ‘Yù ira ábbing, mássiki yù ira babaddi, netuddu nira yù makkagi sù mepángnga nga áddáyo ra kê Apu.’ ”*

¹⁷ Á kabalín na nakkagi ni Apu Kesu karanniaw, nánawán na ira laguk, á nánaw ta ili nga minay nagammâ sù babálay na Bitania.

Yù Káyu nga Ari Mabbungá
Markus 11:12-14, 20-24

¹⁸ Á ta pannawák, pattoli di Apu Kesu ta ili, á nabisinán. ¹⁹ Á nasingan na yù káyu nga igò ta aggik na dálan, á jimikki kuna, ta innan na nu aijan bungá na. Ngam awán bulubugá ta nasingan na nga bungá na, nu ari lâ dipúru don. Á kinagi na laguk sù káyu, “Ari ken bulubugá mabbungá!” Á dagarágâ nallelay ána nakkatáng yù káyu. ²⁰ Á yù ira sinudduán na, napállâ ira ta pakasingad da karanniaw. “Á ngattá, ta dagarágâ nga nakatáng yawe káyu?” kud da. ²¹ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Kuruk yù kagiak ku nikayu. Nu kuruk nga mangikatalâ kayu kê Namarò, ána ari kayu bulubugá mabbábáng, makuá naw gapay sangaw yù kunnay sù kingnguâ sawe káyu. Á ari lâ kunnian yù awayyá naw, ta nu kagian naw táne puddul, ‘Magali ka tán nga umay ta bebay,’ á makuá laguk. ²² Á nu mangikatalâ kayu kê Namarò, maguray lâ yù kiddawan naw nga pakimállâ naw kuna, á mapalurò sangaw,” kun ni Apu Kesu.

Yù Meyannung sù Paggapuán nayù Pakáwayyá ni Apu Kesu
Markus 11:27-33; Lukas 20:1-8

²³ Á nanoli laguk si Apu Kesu sù dakal nga bale ni Namarò, tapè mangituddu sù ira tatolay. Á pangituddu na nira, minay kuna yù ira kátannangan nga pári ána yù ira karakalán nga Kudio, á iniyabbû da kuna, “Anni yù pakáwayyám nga mangnguá ta ngámin karanniaw nga akka-akkuám mu? Asinni yù nangiyawâ nikaw sù pakáwayyám?” kud da kuna. ²⁴ Á simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, “Ajjan gapay bì yù iyabbû ku nikayu. Nu matabbák nawâ, á kagiak ku gapay nikayu yù paggapuán nayù pakáwayyâ. ²⁵ Á yawe yù iyabbû ku. Isaw panò yù paggapuán nayù pakáwayyá ni Kuan nga Minánnigù? Naggapu kê Namarò, onu naggapu ta tolay?” kun na. Á nakkaká-abba-abbû ira, “Anni

yù itabbák tam? Nu kagiat tam ta naggapu kâ Namarò, á kun na sangaw nittam, ‘Á ngattá, ta ari kayu nanguruk kuna?’ ²⁶ Á nu kagiat tam ta naggapu ta tolay, maganássing ittam sù ira tatolay, marakè akkuád da ittam. Ta aggira ngámin, ibiláng da ta kuruk nga ábbilinán ni Namarò si Kuan,” kud da. ²⁷ Á yáyù nga inittabbák da kâ Apu Kesu, “Arám mi garè ammu,” kud da. Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á arák ku gapay laguk kagian nikayu yù paggapuán nayù pakáwayyâ nga mangnguá sù akka-akkuák ku,” kun na.

Yù Ángngarigán nga Meyannung sù ira Duá nga Mawwagi

²⁸ Á nagángngarigán si Apu Kesu laguk, á kinagi na, “Anni yù kagian naw ta ure naw nga meyannung karanniaw. Ajjan yù tolay nga yáma na duá nga ánâ na nga lálláki. Á minay sù kaká, á kinagi na kuna, ‘Anâ ku, e ka bì mattarabáku sù komán,’ kun na. ²⁹ ‘Molang ku,’ kun na anâ na kuna. Ngam sangaw, nabbabáwi sù inittabbák na kâ ammò na, á minay galâ. ³⁰ Á minay yù yáma ra sù mekaruá nga anâ na, á kinagi na gapay kuna ta kunnay sù kinagi na sù kaká na. ‘Wan, Ammò. Umayá,’ kun nayù urián. Ngam ari minay. ³¹ Asinni nira yù nanuppál sù kinagi nayù yáma ra?” kun ni Apu Kesu. Á kinagi ra, “Yù kaká ngay!” Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Wan, á kuruk yawe nga kagiak ku nikayu nga karakalán, ta yù ira minálliwâ nga kunnay sù ira minángngilogò nga mináttuki ta buwì ána yù ira bábbay nga minákkarallow, mapolu ira nga mesipá sù pammagurayán ni Namarò ánnè nikayu. ³² Ta si Kuan nga Minánnigù, minay nga mangituddu nikayu sù napiá ána matunung nga tuttulan naw nakuan, tapè mabbalin ta napiá yù ággangguá naw, ngam arán naw kinuruk. Ngam nanguruk kuna yù ira mináttuki ta buwì ána yù ira bábbay nga minákkarallow. Á mássiki nu nasingan naw yù pabbabáwi ra, ari kayu paga nabbabáwi tapè kurugan naw yù inittuddu na,” kun ni Apu Kesu.

Yù Ángngarigán nga Meyannung sù ira Karakalán nga Kudío
Markus 12:1-12; Lukas 20:9-19

³³ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Ginnán naw paga yù tádday nga ángngarigák ku. Ajjan yù tolay nga nammulá ta úbas sù ákkomanán na. Á inalitikán na yù kobasán, á pidde na gapay yù áppappatán ta úbas, tapè apan na yù tabbuk na. Á pidde na gapay yù atannáng nga balay, nga ájjiapatán nayù magguárdiá sù kobasán. Á ta kabalin na nappadday, inikárgu na sù ira minánnaron, á nánaw nga minay ta arayyu nga lugár.

³⁴ “Á gapu ta jiminakal nga nabbungá yù úbas, á jiminittál yù pappusik da. Á jinok na laguk nayù makákuá ta kobasán yù ira aripan na sù ira manaron ta kobasán na, tapè málâ da yù balle na. ³⁵ Ngam ta labbè da ta kobasán, ginápù da ira nayù ira minánnaron. Á tádday yù pinalapalù da, á pinapáte ra yù mekaruá, ána pinayáng da ta batu yù mekatallu. ³⁶ Á yáyù nga jinok na mángin nayù makákuá yù aru nga aripan na ánnè sù ira olu nga minay. Ngam kingnguá ra má gapay ira nayù ira minánnaron ta kobasán.

³⁷ “Á yáyù nga ninonò nayù makákuá ta kobasán ta doban na laguk yù anâ na nga umay sù ira minánnaron, ta kagian na ta nonò na, ‘Yawe nga anâ ku yù kukurugán nga pakimorayád da,’ kun na. ³⁸ Ngam ta

pakasingan nayù ira minánnaron sù anâ na, inigagángo ra, ta kagiad da, ‘Ye! Aggina yù makákkua ta kobasán sangaw nu matay yù yáma na. Arà! Et tamin, ta papatáyat tam tapè kukuá tam sangawin yù kobasán,’ kud da. ³⁹ Á ginápù da laguk, á inilawád da sù nálitukán nga kobasán, á pinapáte ra.

⁴⁰ “Á anni laguk yù akkuán nayù makákkua ta kobasán sù ira minánnaron sangaw nu umay sù kobasán na?” kun ni Apu Kesu nira.

⁴¹ Á simibbák ira kuna, á kinagi ra, “Ari bulubugá mabbábáng nga mamapátay sù ira narákè nga minánnaron, tapè ikárgu na yù kobasán na sangaw sù ira tanakuán nga minánnaron nga mangiyawâ kuna sù balle na sangaw nu mapusik,” kud da. ⁴² Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Uwan á! Á arán naw paga panò nabibbik yù dán nga netúrâ nga Ubobuk ni Namarò? Ajjan yù netúrâ nga kunniaw,

‘Yù tádday nga batu nga panakitán nayù ira mappadday ta balay, aggina galá yù nabbáli ta ánnáddagán na balay.

Yaw yù kingguá ni Apu Namarò, á nerallà yù kapállâ tam megapu kuna.’†

⁴³ Á yáyù nga kagiak ku nikayu,” kun ni Apu Kesu nira, “mássiki nu sikayu nga Kudio yù piníli ni Namarò ádde ngaw, patalián na kayu sangaw. Ta gapu ta panakitán naw yù sinullà na nga mammaguray, ari kayu mesipà sù pammagure ni Namarò nu ari galá yù ira tatolay nga magayáyâ nga manuppál sù ipakuá na nira. ⁴⁴ Á ngámin ira nga kun na mesiddúkal sù batu, kunnay ira ta mapakkapakká. Á ngámin yù ira mapannátan nayù batu sangaw, marappi ira nga maburuburâ,” kun ni Apu Kesu.

⁴⁵ Á pakaginná nayù ira kátannangán nga pári ána yù ira Parisio sù ira ángngarigán ni Apu Kesu, nánámamuád da ta aggira yù ubu-ubobugan na, nga meyarík sù ira nanakì sù makákkua ta kobasán ána meyarík ira gapay sù ira nanakì sù batu nga nabbáli ta ánnáddagán na balay. Á yáyù nga mappanà yù pore ra. ⁴⁶ Á pinarubád da nakuan gaputan, ngam naganássing ira sù ira magari nga tatolay, gapu ta kinuruk nayù ira tatolay ta ábbilinán ni Namarò si Apu Kesu.

22

Yù Ángngarigán nga Meyannung sù Bodá

Lukas 14:15-24

¹ Á nagángngarigán paga si Apu Kesu. Á kinagi na, ² “Á kunniaw yù keyarigán nayù ángngisipà ni Namarò ta tatolay sù pammagure na. Ajjan yù patul nga namarán ta bodá nayù anâ na nga laláki. ³ Á kabalid da namarán, jinok nayù patul yù ira aripan na nga umay magágál sù ira tatolay nga inapà na. Ngam nanakì yù ira inapà na nga umay makibodá. ⁴ Á yáyù nga jinok na laguk nayù patul yù ira tanakuán nga aripan na. Á kinagi na nira, ‘Kagian naw bì sù ira inapà ku ta umay lâ ira nga umay, ta dán nga naparán yù ipabbodá mi. Napártingin yù ira báka ána yù ira matabá nga kígaw, á naparánin ngámin yù máwák tam,’ kun na. ⁵ Ngam pinaguráyád da yù pangágál nayù patul nira, á inupù da yù akka-akkuád da. Ajjan yù ira nga minay ta ákkomanád da ána yù ira minay

† 21:42 Salmo 118:22-23

nalláku. ⁶ Á yù ira káruán, ginápù da yù ira káruán nga aripan nayù patul, á inipasapásiránád da ira, ána pinapáte ra yù ira káruán.

⁷ “Á pakarámak nayù patul karannian, nepallà yù pore na, á jinok na yù ira suddálu na, ta ed da papatáyan yù ira namapátay. Á sinuggi ra yù ili ra. ⁸ Á kinagi na laguk nayù patul sù ira aripan na, ‘Dán nga naparánin ngámin yù ipabbodá, ngam ari mepángngà yù ira olu nga inagálák ku. ⁹ E kayu ta dápun, á apatan naw nga umay makibodá yù ira ngámin nga masingan naw,’ kun na. ¹⁰ Á minay laguk yù ira aripan nayù patul, á inagálád da ngámin yù ira narángnganád da ta dалан, nga tatolay nga napiá onu narákè. Á yáyù nga napannu yù bale nayù patul sù ira makibodá.

¹¹ “Á minay laguk yù patul nga nakiubobuk sù ira álliuk na, á nasingan na yù tádday nga ari nappabbisti ta ákkibodá. ¹² Á iniyabbù nayù patul kuna, ‘Kopuk ku, ngattá, ta simillung ka saw nga ari nappabbisti ta ákkibodá?’ kun nayù patul. Á ari nakatabbák yù tolay. ¹³ Á kinagi na laguk nayù patul sù ira masserbi kuna, ‘Gaputan naw ta baluran naw, á ilappák naw ta lawán sù kakallatán, nga gián nayù ira gikulukuletán, nga mangngarangngaringngi megapu sù jigâ da.’ ” ¹⁴ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu, “Aru yù ira nga agálán ni Namarò nga tumuttul kuna, ngam baddi lâ yù ira napíli na nga mesipà kuna.”

*Yù Pangiyabbù da ta Meyannung sù Pappagá ra ta Buwì sù Patul
Markus 12:13-17; Lukas 20:20-26*

¹⁵ Á ta kabalin na yaw, nánaw laguk yù ira Parisio tán, á minay ira nakkaká-ubu-ubobuk nu kunnasi yù ánnukuk da kâ Apu Kesu ta meyan-nung sù ubobuk na. ¹⁶ Á yáyù nga jinok da laguk kâ Apu Kesu yù ira kábulud da nga Parisio, nga nepappupúlù sù ira kábulun ni Patul Erodo. Á labbè da sù gián ni Apu Kesu, kinagi ra kuna, “Apu, ammu mi nga awán ta ángngilogò mu ána kuruk yù ituddum nga bilin ni Namarò nga ipakuá na ta tatolay. Á awán ta irumurumám nga tatolay, gapu ta awán ta ikaburung mu nu anni yù kagiad da, mássiki nu makáwayyá ira. ¹⁷ Kagiám mu bì laguk yù nonò mu nga meyanung karanniaw. Arán na panò ipugik nayù tunung tam yù pappagá tam ta buwì kâ Sisar, nga patul nga mammaguray ta Roma?” kud da. ¹⁸ Ngam natagenà ni Apu Kesu yù narákè nga nonò da. Á yáyù nga kinagi na nira, “Sikayu, nga agippípiá! Ngattá, ta paraparubán nawà nga tukubán? ¹⁹ Ipasingan naw bì níkan yù kuártu nga ipappagá naw ta buwì,” kun na. Á iniyawâ da kuna yù pirâ. ²⁰ Á iniyabbù ni Apu Kesu nira, “Asinni yù maká-alinu ána makángngágan nga nemárká sawe pirâ?” kun na. ²¹ “Si Patul Sisar,” kud da. Á kun na laguk ni Apu Kesu, “Á kukuá ni Patul Sisar laguk yù pirâ nga namárkán ta kágappà nayù mammang na ána yù ngágan na. Á yáyù nga pagán naw yù buwì nga meyanung sù pakáwayyá na. Á tuppálan naw gapay yù ipakuá ni Namarò nikayu, nga meyanung sù pakáwayyá na gapay,” kun ni Apu Kesu. ²² Á pakaginná nayù ira kábulun ni Patul Erodo ána yù ira Parisio sù kinagi ni Apu Kesu, nepallà yù kapállà da sù kasírik nayù itabbák na. Á nánawád da.

*Yù Meyannung sù Paginnanole nayù ira Námmatay
Markus 12:18-27; Lukas 20:27-40*

23 Á tán nga ággaw galá, minay gapay yù ira káruán nga Sadusio. Aggira yù makkagi ta ari maginnanolay yù ira námmatay. Á jiminikkì ira nga nagiyabbù kê Apu Kesu. 24 Á kinagi ra, “Mesturu, aijan yù netúrâ nga inittuddu na ngaw ni Moyses. ‘Nu matay yù láláki nga natayán na yù atáwa na nga awán ta anâ da, máwák nayù wagi nayù natay nga atawán na yù bálu, tapè maganá ira, á mebiláng yù anâ da ta anâ nayù wagi na nga natay.’ 25 Á gári, aijan sawe giám mi yù ira pitu nga mawwawági nga lálláki. Á nangatáwa yù kaká, á natay nga awán ta anâ na. Á yáyù nga inatáwa nayù urián na yù bálu, nga asípák na. 26 Á natay laguk yù mekaruá nga láláki gapay nga awán ta anâ na. Á kunnian gapay yù nesimmu sù mekatallu nga láláki áнна yù ira dumaddáddán nga wáwwagi na áddè sù mekapitu. Aggira ngámin, nattutubbátád da nga inatáwa yù babay nga bálu nayù kaká ra, á natay ngámin yù ira mawwawági nga awán ta anâ da. 27 Á naporíán nga natay gapay yù babay. 28 Á yawe bì yù iyabbù mi nikaw. Noka nu duttál yù ággaw na paginnanolay nayù ira námmatay, asinni laguk sù ira ngaw pitu nga lálláki yù atáwa nayù babay? Nepatalugáring ta inatáwa ra ngámin nga pitu,” kud da.

29 Á simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, “Nakaliwâ kayu ta panononò naw, gapu ta arán naw garè mánnámmuán yù dán nga netúrâ nga Ubobuk ni Namarò, áнна arán naw gapay mánnámmuán yù pakáwayyá ni Namarò. 30 Sangaw nu maginnanolay yù ira námmatay, mapataliánin yù ággián na tatolay, á kunnay ira sù ira daroban ni Namarò ta lángì, nga ari makiatáwa áнна mangatáwa. 31 Á ta meyannung sù paginnanolay nayù ira námmatay, arán naw paga panò nabibbik yù kinagi ni Namarò nikayu? Netúrâ yaw nga kinagi na, 32 ‘Sikán si Namarò, nga pakimorayád di Abrakam kári Isak kê Akup,’ kun ni Namarò. Á si Namarò, ari gemma yù pakimorayán nayù ira námmatay, nu ari galá yù pakimorayán nayù ira matolay,”* kun ni Apu Kesu nira. 33 Á ta pakaginná nayù ira magari nga tatolay karannian nga kinagi ni Apu Kesu, napállá ira sù pangituddu na. Ta nánnámmuád da ta mepattolay lâ paga yù ira ngaw naggaká nira, di Abrakam kári Isak kê Akup, mássiki nu natay yù baggi ra ngaw nga nabayágin lage na nakkagi ni Namarò ta aggina yù pakimorayád da.

Yù Kapoluán nayù ira Taddán ni Namarò nga Máwák na Tolay nga Tuppálan

Markus 12:28-34; Lukas 10:25-28

34 Á pakaginná nayù ira Parisio ta ari nakatabbák yù ira Sadusio kê Apu Kesu, naggagammung ira, á jiminikkì ira kuna. 35 Á aijan nira yù abugádu nga makáwayyá ta meyannung sù tunung nayù rilisiod da. Nagiyabbù kê Apu Kesu, ta parubán na tukubán, á kinagi na, 36 “Mesturu, anni yù kapoluán nayù ira ngámin nga taddán ni Namarò nga máwák na tolay nga tuppálan?” kun na. 37 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “‘Iddi-iddukam mu yù Yápum nga namarò nikaw megapu sù ngámin nga ayâ nayù putum, megapu sù ngámin nga urem, áнна megapu sù ngámin nga nonò mu.’† 38 Yane yù napolu nga tunung nga máwák na tolay nga tuppálan. 39 Á negittá sù kapoluán yù mekaruá nga tunung ni Namarò, nga kunniaw: ‘Iddi-iddukam mu yù ira ikáttolem gapay nga kunnay sù

* 22:32 Exodo 3:6 † 22:37 Deuteronomio 6:5

pangiddù mu sù baggim.’[†] ⁴⁰ Á yawe ira duá nga tunung ni Namarò yù nabbatayán nayù ira ngámin nga tunung nga inikatalà ni Namarò kâ Moyses ána yù ngámin nga inittuddu nayù ira ábbilinán ni Namarò áddè ngaw.”

Yù Ángngiyabbû nayù Tolay nga Meyannung sù Mangiyigù nga Mangngágan ta Kiristu

Markus 12:35-37; Lukas 20:41-44

⁴¹ Á gapu ta ajjanin yù ira Parisio nga naggagammung, á lage ra nánaw, nagiyabbû si Apu Kesu nira, nga kun na, ⁴² “Anni laguk yù kagian naw nga meyanung sù Mangiyigù nga mangngágan ta Kiristu, nga umay mammaguray? Asinni yù naggaká kuna?” kun na. Á simibbák ira, á kinagi ra, “Aggina yù ginaká nayù ngaw Patul Dabid,” kud da. ⁴³ Á iniyabbû na laguk ni Apu Kesu nira, “Á nu kuruk nga ginaká nayù ngaw Patul Dabid, ngattá laguk ta kinagi ni Patul Dabid ta aggina yù Yápu na? Ta yáyù inipeyubobuk na ngaw nayù Ikararuá ni Namarò kâ Dabid, nga kunniaw:

⁴⁴ ‘Si Apu Namarò, kinagi na sù Yápu: E ka bì magitubang ta jiwana k ku, sù ággitubangán nayù meparáyaw, áddè ta arák ku appútan yù ira malussaw nikaw.’[§]

⁴⁵ Á gapu ta pakkagi ni Dabid ta aggina yù Yápu na, ngattá laguk ta kagian naw ta ginaká na galá ni Dabid?” kun ni Apu Kesu nira. ⁴⁶ Á awán bulubugá ta makatabbák kâ Apu Kesu. Á yáyù nga namegapu tán nga ággaw, awán bulubugá ta makeyangngà nga magiyabbû kuna.

23

Yù Pamappalán ni Apu Kesu nga Meyannung sù ira Parisio ána yù ira Mesturu nga Mangituddu ta Rilision

Markus 12:38-39; Lukas 11:43, 46; 20:45-46

¹ Á pagubu-ubobuk ni Apu Kesu sù ira magari nga tatolay ána yù ira sinudduán na, kinagi na laguk, ² “Yù ira mesturu nga mangituddu ta rilision ána yù ira Parisio, ajjan yù pakáwayyá ra nga ibukalán yù tunung ni Namarò nga inipetúrá na kâ Moyses. ³ Á yáyù nga kurugan naw ána tuppálan naw laguk ngámin yù kagiad da nikayu. Ngam arán naw párigán yù akka-akkuád da, ta arád da tuppálan yù ubu-ubobugad da. ⁴ Á aru yù ilanná da sù tunung nga ipakuá ra nikayu, nga narigá nga mapaluruó, nga kunay ta narámmá nga ipakáttu ra nikayu, ngam arád da kayu bulubugá ábbágán nga mangáttu. ⁵ Á ngámin yù akka-akkuád da, akkuád da ta arubáng na tatolay, tapé masingan nayù ira tatolay ána dayáwad da ira. Yáyù nga parakalad da yù ággianán nayù papel nga netúratán nayù Ubobuk ni Namarò, nga ibabbak da ta muká da ána labunagád da. Á pakápaduad da yù uge na barawási ra, nga ipappeddaráyo ra gapay. ⁶ Á nu umay ira makilálláng, onu maggagammung ira sù paggagammungád da, ikáyá da magitubang sù kapiánan nga ággitubangán nayù tolay nga meparáyaw. ⁷ Á pappassiár da ta dápun, káyatád da yù pakimore nayù ira tatolay nira ána mangabbún nira ta Mesturu.

⁸ “Ngam sikayu, arán naw iyanugù nga ábbúnad da kayu ta Mesturu nayù ira kábulun naw. Ta mawwawági kayu, á awán gemma ta mesturu

[†] 22:39 Libitiko 19:18 [§] 22:44 Salmo 110:1

naw nu ari sikán galá nga táttádday. ⁹ Á arán naw abbúnan ta Ammò yù ira kábulun naw sawe dabbuno, gapu ta táttádday lâ yù Ammò naw nga si Namarò nga aijan ta lángì. ¹⁰ Á arán naw iyanugù nga abbúnad da kayu ta Apu, gapu ta táttádday lâ yù pakiyápuán naw, nga sikán nga si Kiristu nga naggapu kê Namarò. ¹¹ Á yù makáwayyá nga tolay nga kátannangán naw, máwák nga aggina yù masserbi nga mangabbák nikayu, nga kun na aripan naw. ¹² Ta yù tolay nga mappeddaráyaw, aggina yù mepagukák sangaw nga mepasiránán. Á yù tolay nga tumulù nga gumukák, aggina yù mepotun sangaw nga meparáyaw.”

Ipalappà ni Apu Kesu yù Nonò nayù ira Áppè Pípiá, nga Mangituddu ta Rilision ána yù ira Parisio

Markus 12:40; Lukas 11:39-42, 44, 52; 20:47

¹³ Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Magimuguk kayu, sikayu nga mesturu nga mangituddu ta rilision naw ána sikayu nga Parisio, nga áppa-áppè nga tumuttuttul kê Namarò. Agippípiá kayu! Anni ngillâ yù ámmagikáru ni Namarò sangaw nikayu! Nakaliwâ kayu ta pangituddu naw, megapu sù kotun na nonò naw. Ari kayu bulubugá nga mesipà sù pammagure ni Namarò megapu sù narákè nga ággangngué naw. Ari lâ yù panakì naw nga mesipà, nu ari gapay ta ilogò naw yù ira tatolay nga makkaragâ nga mesipà sù pammagure ni Namarò. Manakì kayu nga tumuttuttul kê Namarò, á arán naw ira anugutan nga tumuttuttul kuna.

¹⁴ “Magimuguk kayu, sikayu nga mesturu nga mangituddu ta rilision ána sikayu nga Parisio. Napiá yù lawán naw, ngam narákè yù unak naw. Agippípiá kayu! Ngattá, ta lannapán naw yù ikáru naw kê Namarò? Ngattá, ta darogatan naw yù ira bábbay nga bálu, tapè gubatan naw yù kukuá ra ána bale ra. Á kabayagan naw yù ákkimállâ naw, tapè mepasingan sù ira tatolay ta napiá kayu, ngam áppè pípiá kayu lâ. Yáyù nga mappanà sangaw yù ámmagikáru ni Namarò nikayu.

¹⁵ “Magimuguk kayu, sikayu nga mesturu nga mangituddu ta rilision ána sikayu nga Parisio. Agippípiá kayu! Ngattá, ta dumákì kayu ta dammáng na bebay nga umay ta arayyu nga lugár, tapè aleran naw mássiki táttádday nga patuttulan naw. Á nu aijan sangaw yù mapatuttul naw, yá lâ mepángngâ nga labbetán na yù api ta impiernu nga ari máddà ta áddè ta áddè, nepatalugáring ta narákè yù akka-akkuán na ánnè sù kingngué naw.

¹⁶ “Magimuguk kayu, sikayu nga kun na buling nga mangituddu ta dалан sù ira kábulun na nga buling. Ta pangituddu naw, á ngattá, ta kagian naw, ‘Nu ipappagássingán na tolay yù mangilin nga bale ni Namarò sù pangitabbá na, arán na máwák nga tuppálan yù inittabbá na. Awán ta liwá na nu arán na tuppálan yù inittabbá na. Ngam nu yù buláwán nga aijan ta lágum nayù mangilin nga bale ni Namarò yù ipappagássingán na, máwák nga tuppálan na yù inittabbá na,’ kun naw. ¹⁷ Kunnay ta buling kayu ána ulapá! Anni panò yù kangilinán? Mangilin panò nakuan yù buláwán nga aijan ta bale ni Namarò nu ari lâ megapu sù kangilin nayù bale ni Namarò?

¹⁸ “Á ngattá ta kagian naw, ‘Nu ipappagássingán na tolay yù ángngiyátangán, arán na máwák nga tuppálan yù inittabbá na, ta awán ta liwá na nu arán na tuppálan. Ngam nu ipappagássingán na yù iyátang na kê Namarò nga ipotun na sù ángngiyátangán, á máwák nga tuppálan

na yù initabbá na,' kun naw. ¹⁹ Ari panò kuruk nga kunnay kayu ta buling! Anni panò yù kangilinán? Mangilin panò yù iyátáng na tolay kâ Namarò, nu ari galá megapu ta nepotun sù mangilin nga ángngiyátángán? ²⁰ Á yáyù nu aijan yù itabbá na tolay kâ Namarò, á nu ipappagássingán na yù ángngiyátángán nga mangilin, mesipà gemma gapay yù ngámin nga meyátáng tán. ²¹ Á kunnian gapay, nu ipappagássingán na tolay yù mangilin nga bale ni Namarò, mesipà gemma gapay sù pappagássingán na si Namarò nga maggián ta bale na. ²² Á nu ipappagássingán na tolay yù lángi, nga pammagurayán ni Namarò, mesipà gemma gapay si Namarò nga mammaguray tán.

²³ “Magimuguk kayu, sikayu nga mesturu nga mangituddu ta rilision ána sikayu nga Parisio, ta pagikaruan na kayu sangaw ni Namarò. Agippípiá kayu! Ngattá, ta iyawâ naw kâ Namarò yù mekamapulu nga makkakerumá nga kiruk na atang nga inimulá naw, ngam arán naw tuppálan yù tunung nga kuruk nga máwák naw nga tuppálan. Ari matunung yù akka-akkuán naw. Awán ta ángngikállà naw sù ira kábulun naw. Á ari kayu mekatalà. Napiá yù pangiyawâ naw sù mekamapulu kâ Namarò, ngam máwák naw gapay nakuan nga ari lonán yù napiá nga akka-akkuán naw nga matunung ána yù ángngikállà naw sù ira kábulun naw ána yù panuppál naw sù pakáwayyá naw nga mekatalà nikayu. ²⁴ Meyárik kayu ta buling nga mangituddu ta dálan sù ira kábulun na nga buling. Tángngagan naw ta napiá yù káruán nga ituddu nayù tunung, ngam pinagurayán naw yù kapiánán nga ituddu na nga máwák naw tuppálan. Meyárik kayu gapay ta mangalissí sù inuman na, tapè irián na yù ilà, ngam golpian na tallanan sangaw yù kamel!

²⁵ “Magimuguk kayu laguk, sikayu nga mesturu nga mangituddu sù rilision ána sikayu nga Parisio, ta pagikaruan na kayu sangaw ni Namarò. Agippípiá kayu! Ngattá, ta magugâ kayu ta passuelu ána tariaw, tapè narenu yù lawán na. Ngam ari narenu yù aijan ta unak naw, ta arán naw napakarenuán yù nonò naw. Mangilogò kayu ána mukkuk kayu nga ari makáppak! ²⁶ Sikayu nga Parisio, kunnay kayu ta buling! Papoluan naw nga pakarenuán bì yù narákè nga nonò naw, nga ari masingan, tapè mepasingan sangaw ta napiá gapay yù akka-akkuán naw.

²⁷ “Magimuguk kayu, sikayu nga mesturu nga mangituddu ta rilision naw ána sikayu nga Parisio, ta pagikaruan na kayu sangaw ni Namarò. Agippípiá kayu! Ta kunnay kayu ta tanam nga napappuraw ta píná, nga nakástá yù lawán na, ngam ta unak aijan yù tulutuláng na natay ána narúnù nga nabuyù. ²⁸ Á kuruk nga karannian yù keyarigán naw, ta kunnay ta napiá ána matunung kayu ta ánninganán na tatolay, ngam narákè yù unak naw, ta áppè pípiá kayu nga minálliwâ.”

*Yù Pangipakámmu ni Apu Kesu sù Pamagikáru ni Namarò
Lukas 11:47-51*

²⁹ Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Magimuguk kayu, ta pagikaruan na sangaw ni Namarò nikayu, sikayu nga mesturu nga mangituddu ta rilision ána sikayu nga Parisio. Agippípiá kayu, ta pakástán naw yù katanamán nayù ira ngaw ábbilinán ni Namarò ána yù pantiong nayù ira ngaw napiá nga tatolay. ³⁰ Á kagian naw, ‘Nu aijan kami lâ nakuan sù ngaw ággaw nayù ira naggaká nikami, ari kami nepattáddy

sù ira minámmapátay sù ira kábulud da nga ábbilinán ni Namarò,' kun naw. ³¹ Á megapu sù kagian naw, palappátan naw ta kuruk nga sikayu yù ginaká nayù ira ngaw namapátay sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò. ³² Arà! Balinan naw laguk yù narákè nga pinegapuanán nayù ngaw ira naggaká nikayu. ³³ Kunnay kayu ta ánà na iráw, ta naggigittá kayu sù ira ngaw naggaká nikayu, nga narákè yù nonò da áнна minángngilogò ira. Egga panò yù awayyá naw nga mattálaw, tapè ari kayu mekanakanâ sù pamagikáru ni Namarò ta impiernu? Ari kayu gemma makalilli kuna! ³⁴ Á yáyù nga dobak ku sangaw nikayu yù ira ábbilinán ni Namarò, yù ira masírik, áнна yù ira mesturu, ta ed da kayu nakuan tudduán. Á papatáyan naw sangaw yù ira káruán nira, á ipátà naw ta kurù yù ira káruán, á ajjan yù ira nga paligatan naw sangaw sù ira ággagammungán naw. Á ta pattálo ra, sissimmátan naw ira lâ, á jigirigátan naw ira ta ngámin nga ili nga angayád da. ³⁵ Á yáyù nga mekanakanâ kayu galâ sangaw sù pamagikáru ni Namarò sù ira namapátay sù ira ngámin nga napiá nga tatolay, nga namegapu ta áddè ngaw kâ Abel nga anâ ni Lákay Adan, ta áddè kâ Sakariâ, nga anâ ni Barakiâ, nga pinapáte naw sù lállátán nayù bale ni Namarò áнна yù ánnuggián ta meyátáng. ³⁶ Á kuruk yù kagiak ku nikayu, sikayu nga gakagaká ngawe, mekanakanâ kayu sù pamagikáru ni Namarò, megapu sù pamapáte nayù ira ngaw naggaká nikayu sù ngámin ira nga ábbilinán na.”

Yù Pangiddù ni Apu Kesu sù ira taga Jerusalem

Lukas 13:34-35

³⁷ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu, “Sikayu nga taga Jerusalem! Nepallà yù daddam ku, ta arán nawà ginnán! Papatáyan naw yù ira ábbilinán ni Namarò áнна payangan naw ta batu yù ira nga jinok na nga manuddu nikayu! Á namepigiá yù inamma-ammung ku nakuan nikayu nga kunnay sù ángngammung na úpá sù píyà na, ngam manaki kayu! ³⁸ Á yáyù nga sikayu lállaguk maguray, ta nánawán na kayin, nga pinaguráyán ni Namarò. ³⁹ Á yaw kagiak ku nikayu. Arán nawà sangawin masingan ta áddè ta dattál na ággaw nga panolì, á tákkilalán nawà áнна kagian naw, ‘Dayáwat tam yù Umay nga pannakabaggi ni Apu Namarò nga mammaguray!’ ”*

24

Yù Pangipakánnámmu ni Apu Kesu sù Karabbâ na noka nayù Dakal nga Bale ni Namarò ta Jerusalem

Markus 13:1-2; Lukas 21:5-6

¹ Á páno ni Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, nga bale ni Namarò, minay kuna yù ira sinudduán na, ta ituddu ra kuna yù ira makkakerumá nga balay sù dakal nga kapilliá. ² Á simibbák si Apu Kesu nira, a kinagi na, “Innan nawè ngámin yawe ira nakástá nga balay kunangan, ta kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu, nga awán bulubugá ta dakal nga batu nga mabattáng sangaw sù gián na, mássiki lâ tádday, nga ari sangaw mewarawarâ, gapu ta marabbâ ngámin sangaw,” kun na.

Yù Jigâ nga Duttál sangaw

Markus 13:3-13; Lukas 21:7-19

* 23:39 Salmo 118:26

³ Á ta páno ni Apu Kesu ta Jerusalem, minay sù puddul na Olibo, á nagitubang tán. Á jimikkì kê Apu yù ira sinudduán na, aggira lâ, á kinagi ra kuna, “Apu, kagiam mungè bì nikami, nu káni yù kesimmu nayù ngámin nga kinagim gangù nikami? Á anni yù panákkilálám mi ta duttálin yù panolim ána yù pagáddekán na ággaw?” kud da kuna. ⁴ Á kun ni Apu Kesu nira, “Magimuguk kayu tapè awán ta mangilogò nikayu, marakè mepakkáttuay kayu laguk sù panguruk naw níkán. ⁵ Ta aru yù ira mattutubbâ nga umay, nga makkagi ta aggira yù MakKiristu. Á aru yù ira nga ilogò da sangaw, nga mepakkáttuay sù panuttul da níkán. ⁶ Á marámak naw sangaw yù ira makigerrá nga aranni nikayu ána yù ira makigerrá gapay sangaw ta arayu nga lugár. Ari kayu mabburung nu mamegapu danniaiw, ta máwák nga mesimmu danniaiw, ngam ari paga yaw yù pagáddekán na dabbuno. ⁷ Ta makigerrá sangaw yù makkakerumá nga tatolay sù ngámin nga lugár da ána páppatulád da. Á duttál sangaw yù bisin ta makkakerumá nga lugár, ána lunik sù makkakerumá nga gián. ⁸ Á ngámin danniaiw yù pamegapu na jigâ nga kunnay sù pappasíkal nayù maganá.

⁹ “Á sangaw nu mamegapu yù jigâ, ikalusso ra kayu nayù ira tatolay megapu sù panguruk naw níkán. Á gaputad da kayu laguk ána ikeká ra kayu ta arubáng nayù ira makáwayyá, tapè jigirigátad da kayu ána papatáyad da yù ira káruán nikayu. ¹⁰ Á aru yù ira nga pallikuránád da yù ángnguruk da níkán. Á makkakálussaw ira ána makkakáránuk ira. ¹¹ Á aru yù ira mattá-ábbilinán nga arán na jinok ni Namarò, á aru yù ira tatolay nga ilogò da, nga mekáttuay sù panuttul da níkán. ¹² Á gapu ta yù pagaru na kinarákè nga akka-akkuán na tatolay, mallummin sangaw yù ayá nayù ira aru nga tatolay. ¹³ Ngam yù ira nga makeyattam sù jigâ, nga napasigaggà yù panguruk da níkán ta áddè ta pagáddekán, meyígù ira nga mepattolay kê Namarò ta áddè ta áddè. ¹⁴ Á lage na pagáddekán na ággaw, melayalayâ ta ngámin nga tatolay ta dabbuno yù napiá nga dámak nga meyanung sù pammagure ni Namarò. Á ta kabalin na yaw, duttálin laguk yù pagáddekán na ággaw na dabbuno.”

Yù Meyannung sù Makálla-állirák nga Makánnanássing

Markus 13:14-23; Lukas 21:20-24

¹⁵ Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Masingan naw sangaw yù makálla-állirák nga makánnanássing, nga mappassippíl nga manáddak sù mangilin nga gián nga arán na pakáwayyá nga panáddagán, nga kunnay sù kinagi na ngaw gári ni Daniel, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò.* Á yù ira mabbibbik karanniaiw, parè bì ta kánnámmuád da laguk yù kebalinán na. ¹⁶ Á nu masingan naw yaw sangaw, á sikayu nga maggián ta Judiya, máwák naw mattálaw sù gián naw nga umay ta puddul. ¹⁷ Á yù tolai nga aijan ta námmuák na bale na, aringin laguk tullung sù unak na bale na nga mangâ ta kukuá na. ¹⁸ Á yù tolai nga aijan ta ákkomanán, aringin laguk lubbè nga umay mangâ ta gámi na. ¹⁹ Bay! Kábbi, ta makállállà yù ira mabussi ána yù ira mappasusu sangaw nu duttál dannian nga ággaw. ²⁰ Á yáyù nga ipakimállà naw laguk kê Namarò ta ari mekanná yù pattálo naw ta ammián onu ta ággaw na ággibannák. ²¹ Ta yáyù nga duttálin yù

* 24:15 Daniel 11:31

nepallà nga jigâ paga ánnè sù nesimmu ta áddè ngaw kaparò na dabbuno ta áddè kunangan, á mássiki ta áddè noka awán bulubugá ta kagittá na. ²² Á nu arán na pangarián ni Namarò yù ággaw na jigâ, awán nakuan ta tolay nga matolay ta dabbuno. Á yáyù nga pangarián na sangaw laguk ni Namarò danniaw nga ággaw megapu sù ira piníli na nga tatole na.”

²³ Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Á yáyù gapu na nga nu aijan yù makkagi nikayu, ‘Innan nawè, aijanin saw yù Kiristu!’ onu ‘Aijanin tuke!’ nu kud da, arán naw kurugan. ²⁴ Ta duttál sangaw yù ira nga áppè Kiristu ána yù ira áppè ábbilinán ni Namarò, á ipasingad da sangaw yù pamagaddátu ra nga makapállâ, tapè ilogò da nakuan mássiki yù ira piníli ni Namarò, tapè mekátuay ira nakuan sù panuttuttul da kâ Namarò. ²⁵ Ginnán naw laguk ta napiá, ta kinagikin nikayu danniaw lage na mesimmu, tapè dán nga ammu naw ána ari kayu melogò. ²⁶ Á yáyù nga nu kagiad da nikayu, ‘Ye, aijanin si Kiristu tukewà sù puddul!’ ari kayu gumon. Á nu kagiad da, ‘Aijan nga nattuttù sù lágum na balay!’ arán naw kurugan. ²⁷ Ta sangaw nu manolingà, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, mepasingan yù panoli nga kunnay sù kilâ nga mamannawák ta lánge áddè ta lalassangán ta áddè ta lalammarán. ²⁸ Á ammu naw yù bunnakè nga, ‘Mássiki nu sisaw nga gián nayù natay, yáyù paggagammungán nayù ira gayáng,’ ” kun na.

Yù Panoli na sangaw ni Apu Kesu

Markus 13:24-27; Lukas 21:25-28

²⁹ Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Á sangaw nu mappasá danniaw nga jigirigâ, á dagarágâ nga makkallà yù bilák ána ari mannawák yù bulán. Á mappannâ yù ira bituan, á mewarawarâ ngámin yù aijan ta lánge. ³⁰ Á mappasingan laguk ta lánge yù panákkilalán sù panoli, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. Á ngámin makkakerumá nga tatolay ta dabbuno, makalò yù daddam da ána nerallà yù pábbo ra. Á masingad dangà nga umay nga naggapu ta utun nga mepulù ta kunam, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, nga makáwayyá ta ngámin ána maddalingárang megapu sù karáyò nga naggapu kâ Apu Namarò. ³¹ Á aijan sangaw yù magamariung nga masikan. Á ta pagamariung na, dobak ku laguk yù ira darobak ku nga umay mangammung sù ira tatolay nga piníli ni Apu Namarò, aggira ngámin nga naggapu sù giád da ta ngámin nga lugár nga aranni ána arayyu, ta aruk na ammiánán, abagátán, lalassangán, ána lalammarán.

Yù Keyarigán nayù Káyu nga Igò

Markus 13:28-31; Lukas 21:29-33

³² “Innan nawè yù káyu nga igò,” kun ni Apu Kesu. “Nu masingan naw ta mallugu yù pangá na, ammu nawín ta nappasángin yù ammián ána mangulingin yù tiempu. ³³ Á kunnian gapay, nu masingan naw sangaw ta mesimmu danniaw nga kunnay sù kinagi nikayu, ammu naw ta kuruk nga mabíkin, á manolingà. ³⁴ Á kuruk yù kagiak ku nikayu, nga mesimmu ngámin danniaw nga kinagi lage na matay ngámin yù ira tatolay nga matolay kunangan. ³⁵ Á mássiki nu mapasá sangaw yù dabbuno ána ngámin yù aijan ta lánge, ngam maggián lâ ta áddè ta áddè yù ngámin nga ubobuk ku, nga ari bulubugá moli.

Awán ta Tolay nga Makánámmu sù Ággaw ána Oras nga Panoli ni Apu Kesu Kiristu

Markus 13:32-37; Lukas 17:26-36

³⁶ “Á ta meyannung ta dattál na ággaw onu oras nga panoli, awán bulubugá ta makánámmu, nu ari galâ si Ammò. Ta mássiki yù ira daroban ni Apu Namarò nga maggián ta lángì, arád da ammu. Á sikán gapay nga Anâ na, arák ku ammu, gapu ta si Ammò lâ yù makánámmu.

³⁷ “Á ta kunnay sù kingngikingnuá nayù ira tatolay sù ngaw keggá ni Noe, kunnian gapay yù akka-akkuán nayù ira tatolay sangaw nu ággaw nga panoli. ³⁸ Ta yù ira ngaw tatolay ta keggá na ngaw ni Noe, awán ta assing da lage na nalítu yù ngámin nga dabbuno, á sinuttul da lâ yù negagángay nira nga nakkakákán ána ámma-ámminum ána naggagáttáwa áddè ta tallung ni Noe sù dakal nga barangay. ³⁹ Á arád da ninonò yù mesimmu nira áddè ta jiminakal yù danum ána nalítu yù dabbun, á neburuk ira ngámin nga nalaggabán. Á kunnian gapay yù mesimmu sangaw nu manolingà.

⁴⁰ “Á yáyù nga sangaw nu manolingà, ta ángngarigán nu aijan duá nga lálláki nga mattarabáku sù ákkomanád da, á málâ sangaw yù tádday, ána mabattáng yù kabbulun na. ⁴¹ Á nu aijan duá nga bábbay nga mabbáyu, á málâ yù tádday, ána mabattáng yù kabbulun na. ⁴² Á yáyù nga magimuguk kayu laguk, ta arán naw gemma ammu yù ággaw nga labbè ku, sikán nga Yápu naw. ⁴³ Á ta ángngarigán, nu aijan yù makábbalay, á nu ammu na nakuan yù oras na ánge nayù minákkokò, á ari nakuan makkaturuk nu ari lâ magguárdiá, tapè ari makatallung yù minákkokò sù unak na bale na. ⁴⁴ Yáyù nga kunnian gapay nikayu, magimuguk kayu laguk, tapè dán nga naparán kayu, ta sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, umayà sangaw nu arán nawà iddanamán,” kun ni Apu Kesu.

Yù ira Aripan nga Mekatalà ána yù ira Aripan nga Ari Mekatalà
Lukas 12:41-48

⁴⁵ Á kinagi ni Apu Kesu, “Á ta ángngarigán, nu aijan yù aripan nga mekatalà ána masírik, aggina yù tullatan nayù yápu na nga manaron sù ira kábulun na nga aripan, tapè aggina yù mangiyawâ nira ta kanad da sù negagángay nga pakkákád da. ⁴⁶ Á napiá yù ággián na yane aripan nu maratang nayù yápu na nga kunnian yù akka-akkuán na. ⁴⁷ Kuruk yù kagiak ku nikayu, nga yane aripan yù ikatalà na sangaw nga makkárgu ta ngámin nga kukuá na. ⁴⁸ Á ta ángngarigán nu narákè yù aripan, á kagian na ta nonò na ta megaggak támma nga mabayák paga yù labbè na yápu na. ⁴⁹ Á yáyù nga palapalutan na laguk yù ira kábulun na nga aripan. Á yá lâ tángngagan na yù makipakán ána makipappissán sù ira minággillellaw. ⁵⁰ Á ikáddagâ lâ sangaw nga lubbè yù yápu na sù ággaw nga arán na iddanamán, á makaddák yù aripan sù labbè na. ⁵¹ Á pakarámak na yápu na sù narákè nga kingnguá na, talamánan na laguk, á ipe na sù gián nayù ira agippipiá, tapè mekanakanâ sù ira gikulukuletán nga mangngarangngaringngi megapu sù jigâ da.”

25

Yù Ángngarigán nga Meyannung sù ira Mapulu nga Mámmagingánay

¹ Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Á sangaw nu pagáddekán na ággaw, nu duttál yù pammagure ni Namarò ta dabbuno, kunniaw yù ággián nayù ira tatolay ta dabbuno. Meyárik ira ta mapulu nga mámmagingánay nga inipulú da yù tulu ra, tapè ed da dapunan yù nobiu nga umay ta bodá. ² Á loku yù límá ira nga mámmagingánay. Á límá gapay yù ira nasírik.

³ “Á yù ira límá nga magingánay nga loku, inipulú da gapay yù tulu ra, ngam arád da garè binálun yù mayán na tulu ra. ⁴ Ngam yù ira límá nga nasírik, inipulú da yù tulu ra, áнна binálud da gapay yù mayán na tulu ra, tapè ari ira sangaw mapunuán. ⁵ Á gapu ta nabayák nga ari limibbè yù nobiu, nakatumà nga nakakaturuk laguk yù ira ngámin nga mámmagingánay.

⁶ “Á tangngá na gabi, aijan yù nakkatol, á kinagi na, ‘Aijanin yù nobiu! Umay ngin! Arà! En nawin dapunan!’ kun na. ⁷ Á giminnikkáng laguk yù ira mapulu nga mámmagingánay, á pinarád da yù ággisinganád da. ⁸ Á kinagi nayù ira loku nga mámmagingánay sù ira nasírik, ‘Iddán naw kami ngè sù bálun nayù tulu naw, ta máddakánin garè yù ira isingam mi!’ kud da. ⁹ ‘Ari!’ kun nayù ira nasírik nira. ‘Marakè ari makatò nittam ngámin. E kayu ngillá gumátáng ta máwák naw,’ kud da. ¹⁰ Á nánaw laguk yù ira loku nga mámmagingánay, tapè umay ira gumátáng. Á sù kapállikuk da, nattállabbè yù nobiu. Á yù ira mámmagingánay nga dán nga naparán áнна magiddi-iddak, nepulú ira sù nobiu nga simillung sù ábbodán, á naserrán yù puertá.

¹¹ “Á manganánnuán, limibbè yù ira loku nga mámmagingánay. Á naggián ira ta puertá nga nakkatol, nga kud da, ‘Apu, Apu, patallungan kami bi,’ kud da. ¹² Á simibbák yù nobiu nira, á kinagi na nira, ‘Molangá, ta arát takayu amma-ammu,’ kun na. ¹³ Á yáyù nga kagiak ku nikayu nga mapparán kayu laguk, ta arán naw ammu yù ággaw áнна oras nga panoli!” kun ni Apu Kesu.

*Yù Ángngarigán nga Meyannung sù Ángngiyusá na Tatolay ta Kukuá ra
Lukas 19:11-27*

¹⁴ Á nagángngarigán si Apu Kesu paga, á kinagi na, “Á sangaw nu manolingá, kunniaw yù keyarigán nayù pammagure ni Namarò. Aijan yù maríku nga tolay nga maggagannuá nga umay ta arayyu nga lugár. Á kabalin na naggagannuá, inagálán na yù ira aripan na, á inikárgu na nira yù kukuá na. ¹⁵ Iniyawâ na yù límá ribu sù tádday nga aripan na. Á duá ribu yù iniyawâ na sù mekaruá. Á maribu yù iniyawâ na sù mekatallu, ta iniyawâ na sù ira katággítádday yù meyannung sù pakáwayyá na. Á kabalin na nangiyawâ nira, nánaw laguk.

¹⁶ “Á páno nayù yápu ra, á yù aripan na nga nangalawâ ta límá ribu, dagarágâ nga pinakkumersiu na ngámin yù iniyawâ nayù yápu na, á nakaganánsiá ta límá ribu. ¹⁷ Á kunnian gapay sù aripan na nga nangalawâ ta duá ribu, nakaganánsiá ta duá ribu. ¹⁸ Ngam yù aripan na nga nangalawâ ta maribu, en na inikokkok yù kuártu nayù yápu na, tapè awán ta makálek kuna.

¹⁹ “Á pappasá na aru nga ággaw, nanoli yù yápu nayù ira aripan, á inagálán na ira, tapè umay ira makikuentá kuna. ²⁰ Á minay kuna yù neddán ta límá ribu, á kinagi na kuna, ‘Apu, límá ribu yù iniyawâ mu

nikán. Á ajjanin yawe mapulu ribu, gapu ta nakaganánsiàngà ta lannà na nga límá ribu,’ kun na. ²¹ Á kinagi nayù yápu na kuna, ‘Napiá yù kingnguám. Kuruk nga napiá ka nga masserbi nikán, ta pangikatalakán ka! Á gapu ta mekatalà ka sù baddi nga inikárgù nikaw, aru sangaw yù ikatalà ku nikaw. E ka saw laguk, ta mesipà ka nga mepagayáyâ nikán nga yápum!’ kun na.

²² “Á kabalin na yaw, siminubbâ nga minay laguk sù yápu na yù mekaruá nga aripan na nga neddán na ta duá ribu. Á kinagi na, ‘Apu, aijan yù iniyawâ mu nikán nga duá ribu áнна yù lannà na gapay nga duá ribu nga naganánsiâ,’ kun na. ²³ Á kinagi nayù yápu na gapay kuna, ‘Napiá yù kingnguám. Kuruk nga napiá ka nga masserbi nikán, ta pangikatalakán ka. Á gapu ta mekatalà ka sù baddi nga inikárgù nikaw, aru sangaw yù ikatalà ku nikaw. Arà! E ka saw laguk, ta mesipà ka nga mepagayáyâ nikán nga yápum!’ kun na.

²⁴ “Á kabalin na yaw, minay laguk yù mekatallu nga aripan na nga neddán na maribu, á kinagi na sù yápu na, ‘Apu, ammù gemma ta mapporay ka nga awán ta allà mu, ta apam mu yù bungá nayù arám mu inimulá áнна maggaták ka sù arám mu kinomán. ²⁵ Á yáyù nga naganásingà, á inikokkok ku yù kuártum nga iniyawâ mu nikán. Itoli yawe ngin nga kukuám,’ kun na. ²⁶ Á kinagi nayù yápu na kuna, ‘Kitarákè ka nga aripan nga kitatalakák! Ngattá, ta kagiam mu ta mappusigà sù arák ku inimulá áнна maggatàgà sù arák ku kinomán? ²⁷ Á nu kuruk nga ammun, ngattá, ta arám mu pinakappián ta bángku yù iniyawâ ku, tapè sangaw nu manolingà, á itolim laguk nakuan yù kuártù áнна yù aná na?’ ²⁸ Á kinagi na laguk sù ira káruán nga aripan na, ‘Apan naw yù kuártu nga aijan kuna, á iyawâ naw sù tádday nga aijan yù mapulu ribu kuna. ²⁹ Ta yù tolay nga mekatalà, malannapán sangaw yù neyawâ kuna, tapè aru sangaw yù aijan kuna. Ngam yù tolay nga ari mekatalà, mári sangaw mássiki yù baddi nga neyawâ kuna. ³⁰ Á yawe tolay nga awán ta serbi na, itabbà naw laguk ta lawán sù kakallatán. Yane yù gián nayù ira gikulukuletán nga mangngarangngaringngi megapu sù jigá da.’ ”

Yù Pamanunnù ni Apu Kesu ta Tatolay sù Pagáddekán na Ággaw

³¹ Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Sangaw nu manolingà nga mam-maguray, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, aijan nga mepulù nikán yù ira ngámin nga daroban ni Namarò. Á magitubangà nga meparáyaw sù ággitubangán nayù Mamanunnù. ³² Á meyarubáng nikán sangaw ngámin yù ira tatolay nga makkakerumá, nga naggapu ta ngámin nga lugár ta dabbuno. Á passinnák ku ira laguk ta duá nga sinná nga kunnay sù pamassinná nayù minánnaron sù ayám na nga karneru áнна kajjing. ³³ Á yù ira tatolay nga napiá yù nonò da, aggira yù ipè ta jiwanák ku. Á ta jimigi yù pangipayák ku sù ira narákè yù nonò da.

³⁴ “Á kabalik ku sangaw mamassinná nira, sikán nga Patul nga mam-maguray, kagiak ku sù ira aijan ta jiwanák ku, ‘Sikayu yù inikállà nayù Yámà. Umay kayu laguk mesipà sù pammagurayan na, nga dán nga iniparán na nikayu áddè ngaw ta kaparò na dabbuno. ³⁵ Ta ammu naw mangikállà, á nu nabisinà ngaw áнна napangálà, pinakán nawà áнна pinenum nawà. Á nu minayà ngaw nikayu nga naggapu ta arayyu

nga lugár, napiá yù ángngálliuk naw níkán, ta inilágum nawà. ³⁶ Á sù ngaw awánà ta barawási, á binarawasián nawà. Á nu natakikà ngaw, sinaronán nawà. Á sù kebáluk ku ngaw, en nawà sinullúnán,' kuk ku sangaw nira. ³⁷ Á iyabbû da laguk níkán nayù ira matunung nga aijan ta jiwánák ku, á kagiad da, 'Apu, káni yù pakasingam mi ngaw níkaw nga mabisin áнна mapangál, á sikami yù namakán áнна namenum níkaw?' ³⁸ Á káni yù pappassiár mu ngaw ta giám mi nga kun na álliuk nga naggapu ta arayyu nga lugár, á sikami yù nangálliuk níkaw? Á káni yù pakasingam mi ngaw níkaw nga nagilongán, á sikami yù namarawási níkaw? ³⁹ Á káni yù pakasingam mi ngaw níkaw, nga nataki ka áнна nebáluk, á sikami yù nanúllun níkaw?' kud da sangaw. ⁴⁰ Á síkán, nga Patul nga mammaguray, kagiak ku sangaw nira, 'Kuruk yawe nga kagiak ku níkayu, ta mássiki nu táttádday lâ yù inikállà naw nga inabbágán, nga kagukábán nga tolay nga makituddu níkán, á nebiláng ta pangikállà naw níkán,' kuk ku nira sangaw.

⁴¹ "Á kagiak ku sangaw laguk sù ira tatolay nga aijan ta jimigi, 'Mánaw kayu níkán, síkayu nga pagikaruan ni Apu Namarò. Metabbà kayu sangaw sù api nga ari bulubugá máddà, nga dán nga neparán kári Satanas áнна yù ira daroban na. ⁴² Ta sù ngaw kabisik ku áнна kapangál ku, awán bulubugá ta iniyawâ naw níkán. ⁴³ Á ta pakiálliuk ku ngaw níkayu, arán nawà pinaddulò. Á ta pagilongák ku ngaw, arán nawà iniddán ta barawási. Á ta kataki ku áнна kebáluk ku ngaw, arán nawà garè sinullúnán,' kuk ku sangaw nira. ⁴⁴ Á iyabbû da sangaw gapay níkán, á kagiad da, 'Apu, káni panò yù pakasingam mi ngaw níkaw nga nabisin áнна napangál, nga nakiálliuk onu nagilongán, nga nataki áнна nebáluk, ngam arám mi ka inikállà nga inabbágán?' kud da níkán sangaw. ⁴⁵ Á kagiak ku nira sangaw laguk, 'Kuruk yù kagiak ku níkayu, ta gapu ta panakitán naw nga abbágán yù tádday nga kagukábán nga tolay nga manguruk níkán, á nebiláng ta síkán yù nanakitán naw nga inikállà,' kuk ku sangaw nira. ⁴⁶ Á yáyù nga danniauw yù umay sangaw ta impiernu, nga api nga ari bulubugá máddà, á marigirigâ ira ta áddè ta áddè. Ngam yù ira matunung, mepattolay ira nga mesipà kê Namarò ta áddè ta áddè."

26

Yù Pangigagéra ra kê Apu Kesu

Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2; Kuan 11:45-53

¹ Á kabalin ni Apu Kesu nga nagubobuk ta ngámin karanniauw, kinagi na sù ira sinudduán na, ² "Ammu naw gemma nga duá nga ággaw lákin pángè nayù piestá nga panaddamát tam ta pattalebák nayù daroban. Yúrin sangaw nga ággaw yù kepagápù ku, síkán nga Kaká na ngámin na tatolay, tapè mepátakà ta kurù," kun na nira.

³ Á tán nga ággaw, aijan yù ira kátannangán nga pári áнна yù ira karakalán, nga naggagammung ta dakal nga bale nayù kotunán nga pári nga mangngágan ta Kayapas. ⁴ Á inigagéra ra nu kunnasi yù paggápù da áнна pamapáte ra kê Apu Kesu nga awán bulubugá ta makánnámmu. ⁵ Á naggigittá yù nonò da nga nakagi, "Arát tam igiddán sù piestá, marakè akkuád da ittam nayù ira tatolay nga makipiestá," kud da.

*Jinenuán nayù Babay yù Ulu ni Apu Kesu**Markus 14:3-9; Kuan 12:1-8*

⁶ Á ta keggá di Apu Kesu ta Bitania, aijan ira sù bale ni Simon nga yù ngaw naggoggong nga pinammapiá na. ⁷ Á ta pakkákád da, aijan nga jimikkì kê Apu Kesu yù babay nga nanangngal ta nakástá nga boteliá nga napadday ta puraw nga batu nga alabaster. Á napannu ta nangingá nga denu nga bábbanguk. Á inibubbù nayù babay ngámin yù bábbanguk ta ulu ni Apu Kesu. ⁸ Á pakasingan nayù ira sinudduán na sù kingnguá nayù babay, napporay ira. Á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Ye! Kengá lâ yù bábbanguk!” kud da. ⁹ “Aru nakuan yù kelakuán na, nga meyawâ nakuan sù ira pobare,” kud da. ¹⁰ Ngam ammu ni Apu Kesu yù ubobugad da, á kinagi na nira, “Ngattá, ta buruburionán naw yawe babay? Kuruk nga napiá yù kingnguá na nikán. ¹¹ Á yù ira pobare, mepaggián ira nikayu ta áddè ta áddè. Ngam sikán, aringà nikayu mepaggián ta áddè ta áddè. ¹² Á pangibubbù nayù babay sù bábbanguk ta ulù, pinarán na yù baggì ta ketanam ku sangaw. ¹³ Á kuruk yù kagiak ku nikayu, nga mássiki sisaw nga gián sù ngámin nga dabbuno yù pangilayalayátán na tolai sù napiá nga dámak, mepakánnámmu gapay yù kingnguá na yawe babay nikán, nga panaddamán na tatolay kuna.”

*Yù Pangitarátu ni Kudas sù ira Maggápù kê Apu Kesu**Markus 14:10-11; Lukas 22:3-6*

¹⁴ Á kabalin na yaw, nánaw yù mekamapulu duá nga sinudduán ni Apu Kesu, nga mangngágan ta Kudas Iskariote, á minay sù gián nayù ira kátannangán nga pári. ¹⁵ Á iniyabbù na nira nga kun na, “Pígiá yù itáddán naw nikán, nu ituddù nikayu si Kesu?” Á pinagád da ta tallupulu nga pirâ nga pinaláta. ¹⁶ Á yáyù nga pinegapuán ni Kudas nga nagala-alek ta awayyá na nga mangituddu kê Apu Kesu, tapè magápù da.

*Yù Pangngilid di Apu Kesu sù Piestá nga Panaddamád da ta Pattalebák nayù Daroban**Markus 14:12-21; Lukas 22:7-14, 21-23; Kuan 13:21-30*

¹⁷ Á jimittál laguk yù olu nga ággaw nayù Piestá, nga pakkákán nayù ira Kudio sù pán nga awán ta állapparán na.* Á minay kê Apu Kesu yù ira sinudduán na, á iniyabbù da kuna, “Sisaw yù ikáyâ mu nga pangiparánám mi ta pamúgák tam sù piestá?” kud da. ¹⁸ Á kinagi na, “E kayu sù tádday nga tolai nga aijan tán nga ili na Jerusalem, á kagian naw kuna ta ipakagi nayù mesturu naw ta ‘Duttál ngin yù ággò, á matayá sangaw. Umay kamingin laguk ta balem, sikán ána yù ira sinudduák ku gapay, tapè kumán kami sù panaddamán sù pattalebák,’ kun naw kuna.” ¹⁹ Á yáyù nga sinuppál nayù ira sinudduán na yù inibilin na nira, á iniparád da yù pamúgák da ta piestá na panaddamán ta pattalebák nayù daroban.

* **26:17** Yane Piestá yù Panaddamán nayù ira Kudio sù pattalebák nayù daroban ni Namarò sù bale ra sù pakipaggiád da ta Egipto. Á pártiad da gapay yù kígaw nga karneru, nga kunnay sù kingnguá nayù ira ngaw naggaká nira, lage ra pinay yù dága na ta utun ána taging na puertá na bale ra, tapè mattalebák lâ yù daroban ni Namarò, ána ari ira mekanakaná sù ira Egipto, sù pamapáte na ngaw nayù daroban sù ira kaká nga áná da.

²⁰ Á ta pajjibbà, nakkakálalláng di Apu Kesu ána yù ira mapulu duá nga sinudduán na. ²¹ Á ta pakkákád da, kinagi na nira, “Kuruk yù kagiak ku nikayu, nga aijan nikayu yù tádday nga mangituddu níkán sangaw,” kun na. ²² Á pakaginná ra karanniw, nepallà yù daddam da, á kinagi ra nga katággítádday kuna, “Apu, ari sikán yù kagiam mu, unè?” kud da. ²³ Á initabbák ni Apu Kesu, á kinagi na, “Aggina yù kagiddák ku nga nangisosaw ta pán sù nangisosawák ku. ²⁴ Á sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, matayà sangaw gemma, nga kunnay sù inipalappâ na ngaw ni Namarò sù dán nga netúrâ. Ngam kakábbi lâ yù tolay nga mangiránuk níkán. Napiá ngillâ nakuan nu ari neyanâ!” kun ni Apu Kesu. ²⁵ Á si Kudas Iskariote, nga mangituddu sangaw kuna sù ira maggápù kuna, kinagi na, “Mesturu, sikán panò yù kagiam mu?” Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Asinni paga laguk dumá?” kun na.

Yù Kaporianán nga Pamúgák di Apu Kesu

Markus 14:22-26; Lukas 22:14-20; 1 Korinto 11:23-25

²⁶ Á pakkákád da paga, inâ ni Apu Kesu yù pán, á nabbalabálà kâ Namarò. Á kabalin na nabbalabálà, giddigidduá na yù pán nga inisinek na sù ira sinudduán na ána kinagi na nira, “Mangâ kayu ta kanan naw, ta baggì yaw,” kun na.

²⁷ Á kabalin na yian, inâ na laguk ni Apu Kesu yù inumad da, á nabbalabálà kâ Namarò. Á kabalin na nabbalabálà, iniyawâ na nira ána kinagi na nira, “Sikayu ngámin, mattutubbâ kayu nga ámminum sawe. ²⁸ Ta yawe yù dágà nga mamalláddá sù bagu nga tarátu ni Namarò, yù dágà nga mebbubbù sangaw megapu ta aru nga tatolay, tapè mapakomá ira ta liwiliwâ da. ²⁹ Á kagiak ku nikayu, aringakin ámminum sù naggapu sù tabbuk na úbas ta áddé noka nu mepattatádday ittam nga ámminum sù bagu, sangaw nu aijan ittam sù pammagurayán ni Ammò ku.”

³⁰ Á kabalin na yaw, nattatádday ira nga nakkansion sù áddáyo ra kâ Namarò. Á nánaw ira laguk nga minay ta puddul na Olibo.

Yù Pangipalappâ ni Apu Kesu ta Panáji na sangaw ni Eduru kuna

Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34; Kuan 13:36-38

³¹ Á gapu ta pallakák di Apu Kesu nga umay ta puddul, kinagi na sù ira sinudduán na, “Sikayu ngámin, kunangane galâ nga gabi, táttájián nawà, ta yáyù sangaw yù kapalurò nayù dán nga netúrâ nga Ubobuk ni Namarò, nga kunniaw: ‘Papatáyak ku yù mináppárak, á mewarawarâ sangaw yù ira karneru na, gapu ta awán ta manaron nira.’† ³² Ngam sangaw nu maginnanolayâ, oluát takayu túrin ta purubinsia na Galilia, á iddagát takayu tán.”

³³ Á sù pakkagi ni Apu Kesu nira ta táttájiád da sangaw, kinagi ni Eduru kuna, “Ari sikán. Mássiki nu aggira ngámin nga kábuluk ku yù manáji nikaw, ngam sikán, arát taka bulubugá nga tájjián,” kun na. ³⁴ Ngam kinagi na laguk ni Apu Kesu kuna, “Kuruk yù kagiak ku nikaw, ta sangaw nu gabi, lage na magittarákkò yù manù, á kapamillum sangawin nga nakkagi ta arám mà ammu.” ³⁵ Ngam kinagi na paga ni Eduru kuna, “Mássiki nu matayà sangaw nga mekanâ nikaw, arák ku bulubugá ilímak

† 26:31 Sakariá 13:7

ta ammu taka!” kun na. Á kunnian gapay yù kinagi nayù ira ngámin nga sinudduán na.

Yù Pakimállà ni Apu Kesu kâ Namarò ta Gián na Getsemani

Markus 14:32-42; Lukas 22:39-46

³⁶ Á kabalid da kiminán, nánaw laguk di Apu Kesu áнна yù ira sinudduán na, á minay ira ta gián nga mangngágan ta Getsemani. Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Magitubang kayu saw, ta ek ku bì tuke nga makimiimállà,” kun na. ³⁷ Á inipulù na di Eduru áнна yù ira duá nga ánâ ni Sebedo. Á nakalò laguk yù daddam na áнна narámma yù gáko na. ³⁸ Á kinagi na nira, “Mággekakin matay ta nepallà nga daddam ku! Maggián kayu bì saw nga mepatturá nikán,” kun na.

³⁹ Á kabalín ni Apu Kesu nakkagi nira, minárayyu nira ta baddì laguk, á namalittúkak nga nallakak ta dabbun, nga nakimállà, nga kinagi na, “Ammò ku, nu awayyá na, ililli mà sù jigâ nga patayák ku. Ngam ari yù urè yù mapaluro, nu ari galâ yù urem,” kun na. ⁴⁰ Á kabalín na nakimállà, nanoli sù gián nayù ira tallu nga nepulù kuna, á naratang na ira nga nakkaturuk. Á kinagi na kâ Eduru, “Ngattá panò, ta arán naw awayyá nga mepatturá nikán ta mássiki lâ tangoras? ⁴¹ Matturá kayu laguk nga makimállà, tapè ari kayu mekátuay sù ángguruk naw. Ta mássiki nu dán nga naparán yù nonò na tolay nga manguruk, ngam makapi garè yù baggi na, nga ari mamaluro,” kun na.

⁴² Á kabalín na nga nilukák ira, minárayyu si Apu Kesu má ta baddì nira, á pinidduán na nakimállà, á kinagi na, “Ammò ku, nu kuruk nga máwák ku, á parubák ku yawe jigâ, tapè mapaluro laguk ngámin yù ipakuám nikán,” kun na. ⁴³ Á nanoli má sù ira tallu, á naratang na ira nga gikakaturugán ira lâ paga, ta arád da megimmúlák. ⁴⁴ Á nánawán na ira má, á namillu nga minay nakimállà nga kunnian galâ sù inipakimállà na.

⁴⁵ Á ta kabalín na nakimállà ni Apu Kesu, nanoli laguk sù ira kábulun na. Á iniyabbù na nira, “Ngattá, ta makkaturuk áнна magibannák kayu lâ paga? Jimittálin yù oras nga keyalawâ ku sù ira minálliwâ, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. ⁴⁶ Gumikkáng kayu laguk. Et tamin! Innan nawè. Ajjanin yù umay mangituddu nikán,” kun na.

Yù Paggápù da kâ Apu Kesu

Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53; Kuan 18:3-12

⁴⁷ Á pagubobuk na paga ni Apu Kesu, limibbè si Kudas, nga mekamapulu duá sù ira sinudduán ni Apu Kesu. Á nepulupulù kâ Kudas yù magari nga tatolay nga aru ámmas da nga badáng áнна palù, nga jinok nayù ira kátannangán nga pári áнна yù ira karakalán na Kudío. ⁴⁸ Á lage ra umay, kinagi ni Kudas nira yù panákkilalád da kâ Apu Kesu. Ta kinagi na, “Yù tolay nga ummaták ku sangaw, aggina yù aleran naw. Á gaputan naw laguk,” kun na nira. ⁴⁹ Á yáyù nga dagarágâ nga jimikkì si Kudas kâ Apu Kesu. “Apu!” kun na kâ Apu Kesu, á inummatán na. ⁵⁰ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Arà! Tuppálam mu yù sinalákkuruk mu,” kun na. Á jimikkì laguk kâ Apu Kesu yù ira nagámmas, á ginápù da.

⁵¹ Á gapu ta paggápù da kâ Apu Kesu, ajjan yù tádday nga kabbulun na nga inásù na yù badáng na, á kittak na yù aripan nayù kotunán nga pári,

á napingarán yù talingá na. ⁵² Ngam kinagi ni Apu Kesu kuna, “Iyalák mu yù badáng mu, ta yù tolay nga mangiyusá ta badáng nga mangnguá ta tolay, aggina gapay yù matay ta badáng. ⁵³ Arám mu panò ammu ta aijan yù awayyá nga makimállà ta abbágán nangà nayù Yámà, á dagarágà nga dohan na yù jinibiribu nga daroban na nga umay mangiyígù nikán? ⁵⁴ Ngam nu kiddawak ku nakuan yù kunnian nga ángngabbák na nikán, ari garè mapatuppál yù dán nga inipetúrâ na ngaw.”

⁵⁵ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù ira magaru nga aijan tán, “Tulisánà panò, ta nattagibadáng ána nattagipalù kayu nga umay maggápù nikán? Arán nawà ginápù sù ngaw pagitubang ku ta kággággaw sù mangilin nga bale ni Namarò nga nangituddu nikayu. ⁵⁶ Ngam mesimmu ngámin danniw tapè matuppál yù inipetúrâ na ngaw ni Namarò sù ira ngaw ábbilinán na,” kun ni Apu Kesu. Á yù ira ngámin nga sinudduán na, dagarágà nga nattaláwád da laguk si Apu Kesu.

Yù Pangikeká ra ána Pangiyabbù da kê Apu Kesu

Markus 14:53-65; Lukas 22:54-55, 63-71; Kuan 18:13-14, 19-24

⁵⁷ Á paggápù nayù ira nagármás kê Apu Kesu, inipáno ra ta ed da ituluk sù bale ni Kayapas nga kotunán nayù ira pári. Á nepaggagammung tán yù ira mesturu nga mangituddu sù tunung ána yù ira karakalán na Kudío. ⁵⁸ Á jimináddán si Eduru, ngam arayyu lâ nira. Á pakáddè da ta námmuák na bale nayù kotunán nayù ira pári, minay si Eduru gapay ta námmuák ána nepagitubang sù ira magguárdiá, tapè mánnámmuán na yù kabalin na. ⁵⁹ Á yù ira kátannangán nga pári ána yù ira giriámán nga Kudío, nagala-alek ira ta massistígu nga massirisiri ta ipappaliwâ da kê Apu Kesu, tapè mapapáte ra. ⁶⁰ Á mássiki nu aru yù ira massirisiri ta pangikeká ra kuna, awán ta nálerád da nga ipamapáte ra kuna. Á ta manganánnuán, aijan yù duá nga tolay nga minay, ⁶¹ nga nakkagi, “Yane tolay, kinagi na ta aijan yù awayyá na nga dabbátan yù mangilin nga bale ni Namarò, á patáddagan na galâ, á balinan na ta mekatallu nga ággaw,” kud da.

⁶² Á pakaginná nayù kotunán na pári sù kinagi ra, limikkâ laguk, á iniyabbù na kê Apu Kesu, “Anni yù itabbák mu karanniw nga ipappaliwâ da nikaw?” kun na. ⁶³ Ngam ari bulubugá nakkituk si Apu Kesu. Á kinagi nayù kotunán nga pári, “Mappagássingán ka sù ngágan nayù siggatotolay nga Namarò, á kagam mu nikami nu sikaw yù Kiristu nga Anâ ni Namarò,” kun na. ⁶⁴ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Wan, kuruk yù nakagim. Á kagiak ku nikayu ngámin, ta pappasá na yaw sangaw, nga ari mabayák, masingan nawà, nga Kaká na ngámin na tatolay, nga magitubang sù ággitubangán nayù maráyaw ta jiwánán ni Namarò nga Makáwayyá. Á masingan nawà nga duttál ta kunam nga maggapu ta lángì.”

⁶⁵ Á pakaginná nayù kotunán nga pári sù kinagi ni Apu Kesu, pinisil na yù barawási na lápay, nga kunnay ta maguyung. Á kinagi na sù ira kábulun na nga pári, “Narákè yù inubobuk na, ta ipotun na yù baggi na tapè mepaggittá kê Namarò. Arát tam máwák yù ira massistígu sù ipappaliwâ da kuna. Ye! Naginná naw yù kinagi na nga aggina yù Anâ ni Namarò! ⁶⁶ Anni laguk yù ure naw?” kun na. Á kinagi ra, “Kuruk nga

nalliwâ nga mepángngà nga matay,” kud da. ⁶⁷ Á nallulutábád da laguk yù mammang ni Apu Kesu, ána sinusultù da. Á lippilippák da gapay nayù ira káruán. ⁶⁸ Á kinagi ra kuna, “Sikaw nga Kiristu, kanu, labbúnam mè nu asinni yù mallappák nikaw!” kud da.

*Yù Pangilímak ni Eduru ta Pakánnámmu na kâ Apu Kesu
Markus 14:66-72; Lukas 22:56-62; Kuan 18:15-18, 25-27*

⁶⁹ Á aijan lâ paga si Eduru nga nepagitubang ta námmuák nayù balay. Á jimikkì kâ Eduru yù babay nga aripan nayù kotunán nga pári, á kinagi na, “Ari panò sikaw gapay yù nepulupulù kâ Kesu nga taga Galilia?” kun na. ⁷⁰ Á nilímak ni Eduru ta arubáng da ngámin. Kinagi na, “Arák ku amma-ammu yù kagam mu,” kun na.

⁷¹ Á minárayyu si Eduru ta baddi laguk nga nappángè ta puertá ta jijjing na alitù. Á aijan tán yù tádday nga aripan nga babay. Á pakasingan na kâ Eduru, kinagi na sù ira tatolay tán, “Yawe laláki yù kabbulun ni Kesu nga taga Nasaret,” kun na. ⁷² Á pidduá na nilímak ni Eduru. Á nappagássingán, á kinagi, “Arák ku amma-ammu yane tolay!” kun na.

⁷³ Á manganánmuán, mináranni kâ Eduru yù ira tatolay nga nattatáddak tán, á kinagi ra kuna, “Kuruk nga sikaw gapay yù kabbulud da! Awán ta awayyám nga mangilímak, ta mepaggittá yù ággubobuk mu sù ággubobuk nayù ira taga Galilia,” kud da. ⁷⁴ Á nappagássingán má si Eduru, á kinagi na, “Mássiki pagikaruan nangà ni Apu Namarò nu ari kukurugán yù kagiak ku! Arák ku bulubugá amma-ammu yian nga tolay!” kun na. Á dagarágâ nagittarákkò yù manù.

⁷⁵ Pakaginná ni Eduru ta pagittarákkò na manù, nanonò na yù kinagi ni Apu Kesu kuna, “Lage na pagittarákkò na manù sangaw nu gabi, namillungin yù pakkagim ta arám mà ammu.” Á nánaw si Eduru, ta nepallà yù daddam na, á inigabbuâ na nakkulukulè.

27

*Yù Keyánge ni Apu Kesu kâ Gubinador Pilatto
Markus 15:1; Lukas 23:1-2; Kuan 18:28-32*

¹ Á ta pannawák, naggagammung yù ira kátannangán nga pári ána yù ira karakalán, nga nakkaká-ubobuk, tapè igagánge ra yù ámmapáte ra kâ Apu Kesu. ² Á kabalid da nakkaká-ubobuk, bináluk da si Apu Kesu, á iniyánge ra laguk kâ Gubinador Pilatto nga taga Roma, tapè ikeká ra ta arubáng na.

*Yù Pate ni Kudas Iskariote, nga Nappagápù kâ Apu Kesu
Kingnguá 1:18-19*

³ Á si Kudas nga nangiránuk kâ Apu Kesu, narámak na ta pagikaruad da ta pate na si Apu Kesu nga awán ta liwâ na. Á pakánnámmu ni Kudas sù akkuád da, nakalò yù daddam na, á nabbabáwi laguk sù kingnguá na. Á en na initali yù tallupulu nga pirâ nga pinaláta sù ira kátannangán nga pári ána yù ira karakalán. ⁴ Á pangitoli na sù pirâ, kinagi na nira, “Apan naw, ta nakaliwákà gapu ta inipagápù ku yù tolay nga awán ta liwâ na,” kun na. Á simibbák ira nga kinagi kuna, “Á arám mi ammu yian! Sikaw lápay yù makaliwâ tán!” kud da kâ Kudas. ⁵ Á iniwàri ni

Kudas yù tallupulu nga pirâ sù áttallungán nayù mangilin nga kapilliá ni Namarò, á nánaw laguk nga minay nga binesín na yù baggi na, á natay.

⁶ Á ta páno ni Kudas, jimmà da laguk nayù ira kátannangán nga pári yù pirâ. Á kinagi ra, “Yawe pirâ yù nepappagá sù inángà na tolay. Mekontará sù tunung tam nu ilannà tam nakuan yawe pirâ sù ággianán nayù kuártu nga nelimù nga napakappián ta mangilin nga kapilliá,” kud da. ⁷ Á kabalid da nakkaká-ubobuk, ed da laguk inigátáng yù pirâ ta dabbun nayù mináddamili, nga pabbalinad da ta pangitanamád da sù ira ari Kudio. ⁸ Á yáyù nga mangngágan yane katanamán ta Naragán ta áddè kunangan, gapu ta ginátáng da sù kuártu nga pagá nayù inángà nayù pinapáte ra. ⁹ Á kunnian natuppál yù kinagi na ngaw ni Jeremia, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò, nga dán nga netúrâ nga kunniaw: “Iná da yù tallupulu nga pirâ nga pinaláta, nga pagá na inángà na tolay nga kinagi nayù ira taga Israel ta pattarátu ra, ¹⁰ á inigátáng da ta dabbun nayù mináddamili, gapu ta yáyù kinagi ni Namarò nikán.”*

*Yù Pamestigá ni Gubinador Pilatto kâ Apu Kesu
Markus 15:2-5; Lukas 23:3-5; Kuan 18:33-38*

¹¹ Á pakáddè nayù ira karakalán na Kudio ta gián ni Gubinador Pilatto, iniyarubáng da si Apu Kesu sù Gubinador, tapè bestigarán na. Á iniyabbû ni Pilatto kuna, “Sikaw panò yù patul nayù ira Kudio?” Á simibbák si Apu Kesu, nga kun na, “Kuruk yù nakagim,” kun na. ¹² Ngam sù pamaliwâ da kuna nayù ira kátannangán nga pári ána yù ira karakalán, awán bulubugá ta itabbák na. ¹³ Á yáyù nga kinagi nayù Gubinador kuna, “Arám mu panò maginná yù ipappaliwâ da níkaw?” kun na. ¹⁴ Ngam ari bulubugá simibbák si Apu Kesu. Awán bulubugá ta initabbák na sù ipappaliwâ da kuna. Á yáyù nga nakalò yù kapállâ nayù Gubinador sù pagimammà na.

*Pinagikáru ra si Apu Kesu ta Matay nga Awán ta Liwâ na
Markus 15:6-15; Lukas 23:13-25; Kuan 18:39-19:16*

¹⁵ Á kádaragun sù piestá na panaddamád da sù pattalebák nayù daroban, aijan yù kustombare nayù Gubinador nga mamalubbáng sù tádday nga nebaluk nga pilian nayù ira tatolay. ¹⁶ Á tán nga ággaw, aijan yù nebaluk nga mangngágan ta Kesu Barabas, nga neparámak sù ira ngámin nga tatolay megapu sù narákè nga kingngikingnguá na. ¹⁷ Á paggagammung nayù ira magaru nga tatolay, yáyù nga iniyabbû na laguk ni Gubinador Pilatto nira, “Asinni yù ikáyâ naw nga palubbángak ku? Si Kesu Barabas? Onu si Kesu nga mangngágan ta Kiristu?” kun na. ¹⁸ Ta ammu ni Pilatto ta mangabubu yù ira karakalán nga Kudio kâ Apu Kesu, á yáyù lâ yù ipangikeká ra kuna.

¹⁹ Á pagitubang na paga ni Gubinador Pilatto sù ámmanunnután, inipakagi nayù atáwa na kuna, “Arám mu akkuán bulubugá yane tolay nga awán ta liwâ na. Ta narigákà ta pattatagenà ku sù gabi, á nepallâ yù burung ku megapu kuna!”

²⁰ Ngam yù ira kátannangán nga pári ána yù ira karakalán, pinapatapátu ra yù ira magaru nga tatolay ta kiddawad da kâ Pilatto ta

* **27:10** Innan naw yù netúrâ sù libru ni Sakariá 11:12-13

palubbáangan na si Barabas ána ipapáte na si Apu Kesu. ²¹ Á pidduán na laguk nayù Gubinador nga nangiyabbû nira, “Asinni sawe ira duá yù ikáyâ naw nga palubbángak ku?” kun na. Á kinagi ra, “Si Barabas!” kud da. ²² Á iniyabbû ni Pilatto nira, “Anni laguk yù akkuák ku kê Kesu nga mangngágan ta Kiristu?” kun na. “Ipepátà mu ta kurù!” kud da ngámin. ²³ Á iniyabbû na má ni Pilatto, “Anni má? Anni panò yù liwâ na?” kun na. Á nappanà ira nga nangikatakamol, nga kud da, “Arà! Ipepátà mu ta kurù!” kud da.

²⁴ Á pakánnámmu ni Pilatto ta awánin ta awayyá na sù ira magaru, ána natagenà na ta aijan sangaw yù akkuád da nga jikkù gapu ta nappanà yù pagaragiák da, á nangâ yù Gubinador ta danum tapè baggawán na yù limá na ta arubáng nayù ira tatolay. Á pabbaggo na, kinagi na nira, “Akkuák ku yaw nga ipakánnámmu nikayu ta awán ta liwâ ku megapu sù pamapáte naw sawe tolal! Sikayu lággapay noka yù manabbák kuna!” kun na nira. ²⁵ Á inikatol nayù ira ngámin nga tatolay nga kinagi ra, “Paguráyám mu lâ, ta sikami ána yù ira gakagaká mi noka yù manabbák sù kapapáte na!” kud da. ²⁶ Á yáyù nga pinalubbáng na laguk ni Pilatto si Barabas nira. Á kabalin na nangipapaligâ kê Apu Kesu, iniyawâ na sù ira suddálu, tapè ipátà da ta kurù.

Yù Panguyoyung nayù ira Suddálu kê Apu Kesu

Markus 15:16-20; Kuan 19:2-3

²⁷ Á initalung da laguk nayù ira suddálu ni Pilatto si Apu Kesu sù bale nayù Gubinador. Á inagálád da ngámin yù ira káruán nga kábulud da nga suddálu, á nagarimummungád da si Apu Kesu. ²⁸ Á niluppù da yù barawási na, á binarawasiád da ta apaddu nga ujjojjin, nga kun na barawási na patul. ²⁹ Á nilubik da yù sí nga pidde ra ta kun na kuroná, nga inibarungù da kuna. Á inipatangngal da yù tagisi ta jiwánan nga limá na nga kun na baston na patul. Á namalittúkak ira ta arubáng na, nga áppè maddayaráyaw ta panguyo ra kuna. Á kinagi ra, “Aijan ka pá nga maráyaw nga Patul nayù ira Kudio!” kud da. ³⁰ Á nallulutábád da, á inâ da yù tagisi nga sinangngalán na, á inipalapalù da ta ulu na. ³¹ Á kabalid da nanguyoyung kuna, iniriád da yù apaddu nga inibarawási ra kuna, á inibarawási ra lággapay kuna yù barawási na lápay. Á inilawád da, tapè ed da ipátà ta kurù.

Yù Pangipátà da kê Apu Kesu ta Kurù

Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43; Kuan 19:17-27

³² Á páno nayù ira suddálu ta ili, nga mammártiá ta dалан, nerapunád da yù tolal nga taga Sirine nga mangngágan ta Simon. Á inipakáttu ra kuna yù kurù ni Apu Kesu. ³³ Á nakáddè ira ta gián nga mangngágan ta Golgota, nga Gián na Balakábâ yù kebalinán nayù ngágan na. ³⁴ Á iniyawâ da nakuan kê Apu Kesu yù binaráyáng nga nakirugán ta uru nga napè, nga ámmannay ta anutù. Ngam ta pakakákkâ na kuna, arán na ininum. ³⁵ Á inipátà da ta kurù.

Kabalid da nangipátà kê Apu Kesu ta kurù, nabbúnù ira tapè pabballáyád da yù gámi na. ³⁶ Á nagitubang ira laguk nga magguárdiá kuna. ³⁷ Á sù kurù ta aruk na ulu na aijan yù nipe ra nga netúratán nga

inipappaliwâ da kuna nga kunniaw: “Yaw si Kesu nga Patul nayù ira Kudio.”³⁸ Á aijan gapay duá ira nga tulisán nga inipátà da ta kurù da. Á pamatáddak da sù ira kurù da, nattangngán nayù ira tulisán si Apu Kesu, ta pinatáddak da yù tádday sù jiwánán na ána yù tádday sù jimigi na.

³⁹ Á yù ira tatolay nga nattalebák tán, gilingilingián ira nga makkakagi kâ Apu Kesu. ⁴⁰ Kinagi ra kuna, “Sikaw yù nakkagi ta dabbátam mu yù bale ni Namarò, á patáddagam mu galâ nga balinan ta tallu nga ággaw! Ye! Arà! Iyígù mu ngè laguk yù baggim, nu Anâ naka ni Namarò! Ámmutták ka ngè laguk saw!” kud da. ⁴¹ Á yù ira kátannangán nga pári, yù ira mesturu nga mangituddu ta tunung ána yù ira karakalán, kunnian gapay yù ángnguyo ra kuna. ⁴² Kinagi ra, “Ajjan kanu yù ira iniyígù na, ngam arán na meyígù yù baggi na, mássiki nu aggina kanu yù Patul nayù ira taga Israel! Ámmutták laguk nakuan kunangan, á manguruk ittam kuna! ⁴³ Ikatalà na kanu si Apu Namarò! Á kinagi na ta aggina yù kuruk nga Anâ ni Namarò. Si Namarò nakuan laguk yù mangiyígù kuna, nu kuruk nga ikáyâ na,” kud da. ⁴⁴ Á kunnian gapay yù pamarabárù da kuna nayù ira tulisán nga kagiddán na nga nepátà ta kurù da.

Yù Pate ni Apu Kesu

Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49; Kuan 19:28-30

⁴⁵ Á ta tangngá na ággaw, nakkallà yù tangapáddabbunán áddè ta alas tares, nga pannarek na bilák ta púgák. ⁴⁶ Á ta alas tares ta púgák, inikáddagâ na lâ nakkatol ni Apu Kesu ta nasikan, á kinagi na, “Eli, Eli, lema sabák tani?” kun na. Á yaw kebalinán nayù kinagi na, “Ammò ku nga Apu Namarò, ngattá, ta sinájjiám mà?” kun na.

⁴⁷ Pakkatol ni Apu Kesu, á yù ira tatolay nga aranni kuna, naginná ra, á kinagi ra, “Katolán na támma yù ngaw Elias nga ábbilinán,” kud da. ⁴⁸ Á dagarágâ nga nakkarerá yù tádday nira nga en na inâ yù kun na sine na áttabbatabbúrù nga nakatáng. Á inipasassà na sù nássam nga inumad da, á inipe na ta áttukil, tapè ipasussù na kâ Apu Kesu. ⁴⁹ Ngam yù ira káruán nga tatolay, kinagi ra, “Magiddak ittam lábbi, tapè masingat tam nu umay si Elias nga mangiyígù kuna,” kud da. ⁵⁰ Á nakkalli mángin laguk ta nasikan si Apu Kesu, á inibbatán na yù ikararuá na, á nagattá yù inángà na.

⁵¹ Á pakagattá na inángà ni Apu Kesu, negiddán nga napisil nga nag-gadduá yù nakannak nga kortíná nga nerijjng sù kangilinán nga lágum, nga paggianán ni Namarò sù mangilin nga kapillíá. Á namegapu yù pisil na kortíná ta utun na ta áddè ta gukák, ána nallunik, á napakkapakká yù ira darakal nga batu. ⁵² Á nabbuká yù ira kuebá nga katanamán, á aru yù ira nanguruk kâ Namarò nga naginnanolay laguk nga naggapu sù ira námmatay. ⁵³ Á gilawalawanán ira sù tanam da. Á ta kabalín ni Apu Kesu nga naginnanolay, minay dannian laguk sù mangilin nga ili na Jerusalem, á aru yù ira tatolay nga nakasingan nira.

⁵⁴ Á yù kapitán ána yù ira suddálu na nga magguárdiá kâ Apu Kesu, pakasingad da ta nallunik ána yù ngámin nga nesimmu, á nepallà yù assing da. Á kinagi ra, “Kuruk nga Anâ ni Namarò yaw lagugam!” kud da. ⁵⁵ Á aru gapay yù ira bábbay nga naggián ta arayyu ta baddi, nga mangirípâ. Aggira yù nepulupulù kâ Apu Kesu ána nangabbák kuna

áddè sù páno na ta Galilia. ⁵⁶ Á aijan sù ira bábbay di Maria Maddalena, kári Maria nga yená di Ime kâ Kusè, áнна yù yená nayù ira ánâ ni Sebedo.

Yù Ketanam ni Apu Kesu

Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56; Kuan 19:38-42

⁵⁷ Á ta púgágin limibbè yù tádday nga maríku, nga mangngágan ta Kusè nga taga Arimatia. Aggina gapay yù siminuttul kâ Apu Kesu. ⁵⁸ Á minay laguk kâ Pilatto, á kiniddo na kuna yù baggi ni Apu Kesu. Á binilin ni Pilatto ira ta iyawâ da kuna. ⁵⁹ Á en na laguk inâ ni Kusè yù baggi ni Apu Kesu, á binungbungun na sù bagu nga sinnun nga kun na kustombare ra. ⁶⁰ Á pineddá na sù unak na kuebá, nga kapákkokok na lâ paga ta batu tapè dán nga naparán ta baggi na lápay nu matay nakuan. Á iniserrá na sù áttallungán na tanam yù dakal nga batu nga kinarebu na sù puertá na, á nánaw. ⁶¹ Á aijan paga tán di Maria Maddalena áнна yù tádday nga Maria, nga nabattáng nga nagitubang ta arubáng nayù tanam.

Yù ira Magguárdiá sù Tanam ni Apu Kesu

⁶² Á ta pannawák na Sabadu, nga ággibannák nayù ira Kudio, minay yù ira kátannangán nga pári áнна yù ira Parisio ta gián ni Gubinador Pilatto. ⁶³ Á kinagi ra kuna, “Apu, manonò mi yù kinagi nayù minángngilogò ta keggá na paga nga matolay. Kinagi na ta maginnanolay sangaw nu mappasá yù tallu nga ággaw. ⁶⁴ Á yáyù nga ikomá mi nikaw ta dobam mu yù ira magguárdiá sù tanam na áddè ta mappasá yù mekatallu nga ággaw, marakè ed da kokotan nayù ira sinudduán na yù baggi na, nepatalugáring ta istoriá ra sangaw ta naginnanolayin. Á nu kunnian yù ángngilogò da sangaw, mappaná laguk sangaw yù pangiloku ra nikami,” kud da. ⁶⁵ “Wan á,” kun ni Pilatto. “Mangá kayu laguk sù ira magguárdiá, áнна ipataron naw nira ta napiá yù netanamán na,” kun na. ⁶⁶ Á minay ira laguk sù kuebá nga netanamán na, á nasingad da ta naserrán yù tanam ta napiá, á minárkád da yù batu nga tákkak na kuebá, tapè ammu ra nu aijan yù mabbuká sù tanam. Á bittáng da laguk tán yù ira suddálu nga magguárdiá.

28

Yù Paginnanole ni Apu Kesu

Markus 16:1-10; Lukas 24:1-12; Kuan 20:1-10

¹ Á pappasá na Sabadu, nga ággibannák, á ta alippánnawák na Liggu, minay di Maria Maddalena áнна yù tádday nga Maria, sù netanamán ni Apu Kesu, ta ed da sinullúnán. ² Á inikáddagá lâ nallunik ta masikan. Ta aijan yù daroban ni Namarò nga nappagukák nga naggapu ta lángi, á en na laguk kinarebu yù batu nga nepanerrá sù áttallungán na tanam, á yáyù nagitubangán na. ³ Á makatulang yù mammang na nga kun na kilá, áнна kitapuraw yù gámi na. ⁴ Á yù ira suddálu nga magguárdiá, pakasingad da kuna, namippippik ira ta assing da, á napeddá ira nga kun na natay.

⁵ Á nagubobuk yù daroban sù ira bábbay. Kinagi na nira, “Ari kayu maganássing. Ammù gemma ta ala-aleran naw si Apu Kesu nga nepátà ta kurù. ⁶ Awánnin saw, ta naginnanolayin nga kun na kinagi na ngaw. Tullung kayu laguk, ta en naw innan yù nagiddán na. ⁷ Á mabbíbi kayu lâ, ta mánaw kayu nga umay mangípakánnámmu sù ira sinudduán

na ta naginnanolayin, á mapolungin ánnè nikayu nga umay ta Galilia. Maporián kayu laguk, ta masingan naw lâ sangaw túrin. Arà! Mánaw kayin, ta yaw lâ kagiak ku nikayu,” kun nayù daroban nira.

⁸ Á pakkagi nayù daroban, inapurá ra laguk nayù ira bábbay nga nánaw sù tanam. Á mássiki nu maganássing ira, ngam nepallà yù pagayáyâ da gapay. Á nakkarerá ira, ta umay ira mangiparámak sù ira sinudduán ni Apu Kesu. ⁹ Á páno ra nga nakkarerá, inikáddagâ lâ jiminápun nira si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Ajjan kayu pá!” Á pakasingad da kuna, namalittúkak ira ta arubáng na, á sinangngalád da yù takki na áнна nakimoray ira kuna. ¹⁰ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ari kayu maganássing. En naw laguk kagian sù ira wáwwagì ta umay ira ta Galilia. Á túrin sangaw yù pakkakásinganát tam,” kun ni Apu Kesu nira.

Yù Iniránuk nayù ira Suddálu nga Nagguárdiá

¹¹ Á páno nayù ira bábbay, nánaw gapay yù ira káruán nga suddálu nga nagguárdiá, á minay ira ta ili na Jerusalem tapè iránuk da sù ira kátannangán nga pári yù ngámin nga nesimmu. ¹² Á yáyù nga nepag-gagammung yù ira kátannangán nga pári sù ira karakalán, tapè ubobugad da nu anni laguk yù akkuád da. Á kabalid da nakkaká-ubobuk, aru yù kuártu nga iniyawâ da sù ira suddálu. ¹³ Á kinagi ra nira, “Kagian naw lâ sù ira tatolay ta minay yù ira sinudduán ni Kesu ta tangngá na gabi sù pakkaturuk naw, á kinokò da yù baggi na. ¹⁴ Á nu marámak na sangaw nayù Gubinador ta nakkaturuk kayu ta pagguárdiá naw, ari kayu maburung, ta sikami yù makiubobuk kuna, tapè arán nakayu pagikaruan,” kud da nira. ¹⁵ Á inâ da laguk nayù ira suddálu yù kuártu, á kinuruk da yù kinagi ra nga akkuád da. Á yáyù lâ paga yù dámak nga massamá sù ira Kudio áddè ta ággawo.

Yù Pappasingan ni Apu Kesu sù ira Sinudduán na

Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49; Kuan 20:19-23; Kingnguá 1:6-8

¹⁶ Á minay laguk yù ira mapulu tádday nga sinudduán ni Apu Kesu túrin ta Galilia, sù puddul nga kinagi ni Apu nga angayád da. ¹⁷ Á pakasingad da kê Apu, nakimoray ira kuna, mássiki nu nabbábáng paga yù ira káruán. ¹⁸ Á jimikkì si Apu Kesu nira, á kinagi na nira, “Neddánà sù ngámin pakáwayyá nayù mammaguray ta lángì áнна dabbuno. ¹⁹ Umay kayu laguk ta ngámin nga tatolay ta ngámin nga lugár, á ituddu naw nira yù inittuddù nikayu, tapè manguruk ira gapay níkan. Á jigutan naw ira laguk, megapu sù pakáwayyá ni Ammò ku áнна yù pakáwayyá nga Anâ na, áнна yù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá. ²⁰ Á ituddu naw nira ta napiá, tapè tuppálad da ngámin yù bilik ku nikayu. Á nonopan naw yaw, nga ajjanà nga mannanáyun nga mepulupulù nikayu ta áddè ta pagáddekán na ággaw.”

Yù Napiá nga Dámak nga Meyannung kê Apu Kesu Kiristu nga Initúrâ ni Markus

Yù Meyannung sù Initúrâ ni Markus

Si Markus yù tádday sù ira appâ nga nangitúrâ sù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kiristu, á inistoriá na yù aru nga makapállâ nga kingngi-kingnguá ni Apu, yù pamagaddátu na, yù pammapiá na sù ira máttaki, yù pamapáno na sù ira anitu, yù pangiyangngà na sù pate na megapu nittam, áнна yù paginnanole na.

Ta pagubobuk ni Apu Kesu, abbúnan na yù baggi na ta “Kaká na ngámin na tatolay,” (2:10). Á sù ira káruán nga ággubobuk, netúrâ ta “Anâ na tolalay.” Á yá kebalinán na, ta mássiki nu tolalay si Apu Kesu, aggina yù sigga-inángà nga makáwayyá. Á ta pamegapu nayù libru ni Markus, kinagi na, “Netúrâ sawe yù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu nga Anâ ni Namarò.”

Yù Mayán na yawe Napiá nga Dámak

Yù Bilin nga Inilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù (1:1-8)

Yù Pakirigù ni Apu Kesu kê Kuan áнна Pamarubá ni Satanas kuna (1:9-13)

Yù Keggá ni Apu Kesu sù Purubinsia na Galilia (1:14-9:50)

Yù Ánge ni Apu Kesu ta Jerusalem (10:1-52)

Keggá ni Apu Kesu ta Jerusalem sù Maporián nga Liguán na (11:1-15:47)

Yù Paginnanole ni Apu Kesu (16:1-8)

Mappasingan si Apu Kesu áнна Manoli ta Lángi (16:9-20)

Yù Bilin nga Inilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù

Mattiu 3:1-12; Lukas 3:1-18; Kuan 1:19-28

¹ Netúrâ sawe yù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu nga Anâ ni Namarò. ² Kunniaw yù pamegapu nayù napiá nga bilin ni Namarò. Ajjan yù inipetúrâ ni Namarò kê Isaya, nga yù ngaw nabbilinán na. Á initúrâ ni Isaya yù kinagi na ngaw ni Namarò sù Anâ na, nga kun na,

“Yawe yù ábbilinák ku nga dobak ku ta mapolu ánnè nikaw, tapè paránan na yù dалан nga pallakarám mu.*

³ Aggina yù makkatakátol ta kalállammatán. Yaw ikatakátol na:

‘Umayin si Apu! Paránan naw yù dалан na.

Tunungan naw yù pallakarán na.’ ”†

⁴ Á napalurò yawe nga initúrâ ni Lákay Isaya, ta jimittál ta kalállammatán si Kuan nga Manigù. Á aru yù ira tatolay nga minay ta kalállammatán, tapè ginniginnád da yù kagian na. Á kinagi na nira, “Mabbabáwi kayu sù liwiliwâ naw, áнна makirigù kayu, nga pangipasinganán naw sù pabbabáwi naw, á pakomán na kayu ni Namarò,” kun na. ⁵ Á naddagaráddán yù ira tatolay nga minay kê Kuan ta kalállammatán, nga naggapu ta tanga purubinsia na Judiya áнна

* 1:2 Netúrâ yù káruán nayù kinagi na gapay sù libru ni Malakia 3:1 † 1:3 Isaya 40:3

yù ira ngámin nga taga Jerusalem. Á inipalalappâ da yù liwiliwâ da, á jinigù ni Kuan ira sù danum na Jordan.

⁶ Nabbarawási si Kuan ta gámì nga napadday ta duddù na kamel, nga ayám nga sináppukul barâ na. Á nabbarakà ta tabbì na ayám. Á yá lâ kanan na yù durun ána issi na asúkán. ⁷ Á yawe yù bilin nga inilayalayâ ni Kuan: “Ajjan yù umayin nga maporián nga tumubbâ níkán, nga makáwayyá ánnè níkán. Á aringà mepángngà nga mangubbák ta kaddang na sapátù na. ⁸ Á jigutat takayu, á danum lâ yù ipanigù ku nikayu. Ngam aggina, ta panigù na nikayu, tanakuán yù ánnigù na. Ta ari danum yù ipanigù na nu ari galá yù Mangilin nga Ikararuá, nga ipepulù na nikayu,” kun ni Kuan sù ira tatolay.

*Yù Pakirigù ni Apu Kesu kâ Kuan
Mattiu 3:13-17; Lukas 3:21-22*

⁹ Á pangilayalayâ ni Kuan ta kalállammatán, minay kuna si Apu Kesu, nga naggapu ta ili na Nasaret ta purubinsia na Galilia. Á jinigù na laguk ni Kuan sù danum na Jordan. ¹⁰ Gon ni Apu Kesu nga naggapu ta danum, dagarágâ nga nasingan na yù lángì nga nabukatán ána yù Ikararuá ni Namarò nga mappagukák nga umay maddappá kuna ta kun na palomá. ¹¹ Á ajjan yù ngárál nga naggapu ta lángì, á kinagi na, “Sikaw yù Anâ ku nga iddukak ku, á ayatánà nikaw!”

*Yù Pamarubá ni Satanas kâ Apu Kesu
Mattiu 4:1-11; Lukas 4:1-13*

¹² Á kabalin ni Namarò nga nagubobuk, dagarágâ nga inipángè nayù Mangilin nga Ikararuá si Apu Kesu ta kalállammatán. ¹³ Á naggián si Apu Kesu ta kalállammatán ta appátapulu nga ággaw, ána pinarubán ni Satanas nga liwatan na. Á awán ta kabbulun na, nu ari lâ yù ira simaron nga ayám. Ngam minay yù ira daroban ni Namarò nga mangabbák kuna.

*Yù Pagágál ni Apu Kesu sù ira Olu nga Makituddu kuna
Mattiu 4:12-22; Lukas 4:14-15; 5:1-11*

¹⁴ Á nipagápù nayù mammaguray ta Judiya si Kuan, nga pinukù na ta ábbalurán. Á ta keggá ni Kuan ta ábbalurán, nánaw si Apu Kesu nga nanoli ta Galilia, nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga bilin ni Namarò. ¹⁵ Yá inilayalayâ na, “Natuppálin yù ággaw nga sinullà ni Namarò. Á duttálin nikayu yù pammagure ni Namarò. Likurán naw laguk yù liwiliwâ naw, á kurugan naw yù napiá nga dámak,” kun na.

¹⁶ Á ta pattalebák ni Apu Kesu ta aggik na bebay na Galilia, nasingan na yù ira duá nga mawwagi, di Simon kâ Andares, nga mattabukul, gapu ta yáyù ángngalluád da. ¹⁷ Pakasingan ni Apu Kesu nira, inagálán na ira, “E kayu saw ta tumuttul kayu níkán,” kun na. “Á ta kun na káru na sirá nga apan naw kunangan, á kunnian gapay yù káru na tatolay nga patuttulan naw níkán noka,” kun na. ¹⁸ Pakaginná ra sù kinagi na, dagarágâ nga nánawád da yù ira tabukul da. Á minay ira nepulupulù nga makituddu kuna.

¹⁹ Á nallakák di Apu Kesu ta baddi paga ta aggik na bebay. Á pakáddè da ta baddi, nasingan na yù ira duá nga ánâ ni Sebedo, di Ime kâ Kuan, nga ipoli da yù ikà da sù barange ra. ²⁰ Pakasingan ni Apu Kesu nira, dagarágâ nga inagálán na ira gapay. Á nánawád da di Sebedo nga ammò

da sù barangay, áнна yù ira kábulud da nga minággissirá. Á minay ira nepulupulù nga makituddu kâ Apu Kesu gapay.

*Yù Pamapáno ni Apu Kesu ta Anitu sù Tolay
Lukas 4:31-37*

²¹ Manganánuán, limibbè di Apu Kesu ta ili na Kapernium. Á kunnay ta kustombare na Kudio ta ággaw na Sabadu nga ággibannák da, dagarágâ nga simillung si Apu Kesu ta kapillíá, á nangituddu sù ira tatolay. ²² Á pakaginná ra kuna, napállâ ira sù pangituddu na, gapu ta makáwayyá yù ángngituddu na ánnè sù ángngituddu nayù ira mesturu na rilisiod da.

²³ Á simillung laguk sù kapillíá yù tolalay nga naggusapel ta mamopoyung nga anitu. ²⁴ Á iniyássa-ássikan na yù ubobugan na, á kinagi na, “Anni yù akkuám mu nikami nga anitu, Kesu nga taga Nasaret? Em mu kami talamánan? Ammu taka gemma, sikaw yù Mangilin nga naggapu kâ Namarò,” kun na. ²⁵ Ngam gimmá ni Apu Kesu, “Arám mà ubu-ubobugán. Panawám mu yawe tolalay.” ²⁶ Á pinabballíák nayù anitu yù tolalay. Á pakkalli nayù anitu, nánawán na. ²⁷ Á yù ira tatolalay nga naggagammung, pakasingad da karanníaw, napállâ ira. Á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Anni panò danníaw? Kuruk nga bagu yù ituddu na gemma! Sigga-pakáwayyá nga maggammá, mássiki sù ira mamopoyung nga anitu, á kurugad da yù kagian na!” kud da. ²⁸ Á dagarágâ nga iniparámak da yù meyannung kuna sù tanga purubinsia na Galilia.

*Yù Pamampíá ni Apu Kesu sù ira Máttaki
Mattiu 8:14-17; Lukas 4:38-41*

²⁹ Á kabalín ni Apu Kesu namapánaw sù anitu, dagarágâ nga nánaw sù kapillíá, nga nepulù kári Ime kâ Kuan, á minay ira ta bale ri Simon kâ Andares. ³⁰ Á labbè da ta bale ra, naratang da yù bakabákâ nga katugángán ni Simon, nga nagiddá gapu ta makkulikuk. Á dagarágâ da nga kinagi kâ Apu Kesu. ³¹ Pakaginná ni Apu Kesu, jimikkì kuna. Á sinangngalán na yù limá na, á pinagikkáng na. Á gikkáng nayù bakabákâ, nampíá ngin. Á en na ira pinakán.

³² Á manganánuán, ta pajjibbà, minay kâ Apu Kesu yù ira tatolalay nga nangituluk sù ira máttaki áнна yù ira tarepoyungán na anitu. ³³ Á naggagammung ira ngámin nga tangelián nga naddarassil sù lawán na puertá na balay. ³⁴ Á aru yù ira pinampíá ni Apu Kesu, nga nataki ta makkakerumá nga takitan. Á aru yù ira anitu nga pinapáno na, á arán na ira anugutan nga magubobuk, ta ammu ra ta aggina yù Anâ ni Namarò.

*Yù Pangilayalayâ ni Apu Kesu sù Purubinsia na Galilia
Lukas 4:42-44*

³⁵ Á ta alippánnawák, pagittarákkò na manù, nallákuâ nga nánaw si Apu Kesu nga minay ta gián nga awán ta tatolalay, tapè makimállâ kâ Namarò. ³⁶ Á pakánnámmu ra ta awán si Apu Kesu, minay di Simon áнна yù ira kábulun na nga magalek kuna. ³⁷ Pakálek da kuna, kinagi ra, “Ngámin nga tatolalay, alerad daka,” kud da. ³⁸ “Mánaw ittam laguk,” kun ni Apu Kesu nira. “Et tamin sù ira káruán nga babálay, tapè ilayalayâ ku nira gapay yù napiá nga dámak, ta yáyù sinalákkuruk ku nga minay saw,” kun na.

³⁹ Á minay laguk nga mangilayalayâ sù ngámin nga kapilliá na Kudio sù tanga purubinsia na Galilia, á pinapáno na yù ira anitu sù ira tatolay nga baránituán.

*Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Naggoggong
Mattiu 8:1-4; Lukas 5:12-16*

⁴⁰ Á minay jimikki kê Apu Kesu yù naggoggong, á namalittúkak ta arubáng na nga makimállà kuna, á kinagi na, “Apu, nu ikáyâ mu, makáwayyá ka nga mamammapiá níkán,” kun nayù naggoggong kê Apu Kesu. ⁴¹ Á pakasingan ni Apu Kesu kuna, nakalò yù allà na. Á sinonnâ na yù limá na, á sinámmi na yù naggoggong. Á kinagi na kuna, “Yáyù gemma ikáyâ ku akkuan! Mammapiá ken laguk,” kun na. ⁴² Á ta pagubobuk ni Apu Kesu, dagarágâ nga nammapiá yù naggoggong, ána napakarenuánin yù baggi na. ⁴³ Á lage na pinapáno ni Apu Kesu yù tolay, sinaddánán na. ⁴⁴ Á kinagi na, “Arám mu bulubugá kagian ta tolay. Daretiu ka nga umay mappasingan sù pári na Kudio. Á ipeyátáng mu sù pári yù iyawâ mu kê Namarò nga kunnay sù kinagi ni Moyses, tapè manguruk yù ira tatolay ta napakarenuán ken,” kun ni Apu Kesu kuna. ⁴⁵ Ngam ta páno na tolay, en na garè iniparámak sù ili ána babálay. Á yáyù nga ari makángay si Apu Kesu ta ili, marakè maggugúru yù ira tatolay kuna. Á naggián lâ ta agayyuán. Á naddagaráddán yù ira tatolay nga minay kuna nga naggapu ta ngámin nga lugár.

2

*Pammapián ni Apu Kesu yù Tolay nga Ari Makaguyu
Mattiu 9:1-8; Lukas 5:17-26*

¹ Á pappasá nayù ira ággaw nga pangituddu ni Apu Kesu ta agayyuán, nanoli ta ili na Kapernium. Á narámak nayù ira tatolay yù labbè na. ² Á minay ira naggagammung sù gián na, áddè ta awán ta paggianád da mássiki sù lawán na puertá. Á inilayalayâ na nira yù bilin ni Namarò.

³ Á pangilayalayâ ni Apu Kesu, limibbè yù appâ nga tolay, á kináttu ra yù tolay nga mataki, nga kun na natay baggi na. ⁴ Á gapu ta ari ira makarakkì kê Apu Kesu megapu ta magari nga tatolay, minunè ira ta sináttatapan nga atà na balay. Á binobbotád da yù atà sù aruk ni Apu Kesu, nga pangilabbutád da sù mataki, nga nagiddá sù dapan na. Á inayáyud da sù arubáng ni Apu Kesu. ⁵ Á pakasingan ni Apu Kesu ta inipanapanà da lâ nga inituluk kuna, natagenà na yù ángngikatalà da kuna, á kinagi na sù tolay nga kun na natay yù baggi na, “Kopun, napakomá ngin yù ira liwiliwâ mu,” kun na.

⁶ Á nagitubang gapay tán yù ira mesturu nga mangituddu sù tunung. Á pakaginnâ ra sù kinagi ni Apu Kesu sù mataki, kagiad da ta nonò da, ⁷ “Ngattá, ta kunniaw yù ubobuk na yawe tolay? Potuán na pá si Namarò! Asinni panò makapakomá ta liwâ nu ari lâ si Namarò!” kud da ta nonò da. ⁸ Á dagarágâ nga natagenà ni Apu Kesu yù nonò da. Á kinagi na nira, “Ngattá, ta kagian naw ta nonò naw ta awánâ ta awayyá nga makkagi sù kinagi sù mataki? ⁹ Anni panò yù ikáyâ naw nga kagiak ku nakuan sù tolay nga kun na natay yù baggi na? Á ta ángngarigán, nu kagiak ku kuna nakuan, ‘Napakomá ngin yù ira liwiliwâ mu,’ onu kuk ku lâ, ‘Gumikkáng

ka, apam mu yù dapam mu, á mallakák ka,' kuk ku nakuan? ¹⁰ Ngam yawe yù akkuák ku, tapè kánnammuán naw ta sikán nga Kaká na ngámin na tatolay yù makáwayyá sawe dabbuno nga mamakomá ta liwá,” kun ni Apu Kesu nira. Á kinagi na sù mataki nga natay yù baggi na, ¹¹ “Yawe yù kagiak ku nikaw. Gumikkáng ka laguk, á apam mu yù dapam mu, á lubbè ka lâ ta balem,” kun na. ¹² Á gimikkáng yù mataki, á dagarágâ inakkâ na yù dapan na. Á ta arubáng da ngámin, nappabattáng nira nga nánaw. Á napállâ ira, á jináyo ra si Namarò. Á kinagi ra, “Awán paga ta nasingam mi nga kunnaw, nu ari lâ paga kunangan,” kud da.

Yù Pagágál ni Apu Kesu kâ Libi

Mattiu 9:9-13; Lukas 5:27-32

¹³ Á nánaw si Apu Kesu nga nanoli ta aggik na bebay. Á nallalabbè kuna yù magaru nga tatolay. Á sinudduán na ira. ¹⁴ Á manganámmuán, nallakák paga, á nasingan na si Libi nga anâ ni Alpio nga mináttuki ta buwì nga nagitubang sù upisína na. Á kinagi ni Apu Kesu kâ Libi, “Tuttulam mà.” Á gimikkáng si Libi, á siminuttul kâ Apu Kesu. ¹⁵ Á minay laguk di Apu Kesu ána yù ira makituddu kuna nga nepakkákán sù bale ni Libi. Á nepagitubang tán gapay yù ira kábulun ni Libi nga minángngalawâ ta buwì ána yù ira káruán nga minálliwâ, gapu ta aru yù ira dannaw nga siminuttul kâ Apu Kesu.

¹⁶ Á yù ira mesturu nga Parisio, nasingad da si Apu Kesu nga nepakkákán sù ira minálliwâ ána yù ira mináttuki ta buwì, nga mad-darogâ ána mangilogò. Pakasingad da ta nepakkákán si Apu Kesu sù ira ilulluddè da, kinagi ra sù ira tudduán ni Apu Kesu, “Ngattá ta nepakkákán sù ira mináttuki ta buwì ána yù ira káruán nga minálliwâ?” kud da. ¹⁷ Á pakaginnâ ni Apu Kesu sù iniyabbù da, kinagi na nira, “Á yù ira nga napiá yù gawagawáyad da, ari ira magáwák ta minángnguru, nu ari galá yù ira máttaki. Á sikán, aringâ umay nga magágál sù ira nga kagiad da ta awán ta liwâ da, nu ari galá ta umayà nga magágál sù ira nga ammu ra yù liwâ da.”

Yù Ituddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Ággaw nga Arád da Pakkákán
Mattiu 9:14-17; Lukas 5:33-37

¹⁸ Á yù ira makituddu kâ Kuan ána yù ira makikultu ta Parisio, ngilinad da yù tádday nga ággaw nga ari ira kumán, tapè makimállâ ira kâ Apu Namarò. Á minay yù ira káruán nga tatolay nga nangiyabbù kâ Apu Kesu, á kinagi ra, “Mesturu, ari kumán yù ira makituddu kâ Kuan ána yù ira Parisio. Ngam yù ira tudduám mu, anni má ta kumán ira?” kud da. ¹⁹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á ta ángngarigán, nu aijan yù bodá, manaki panò kumán yù ira makibodá nu aijan yù nobiu nira? Arán na awayyá nga ari ira kumán nu aijan paga yù nobiu nira. ²⁰ Á duttál sangaw yù ággaw nga páno nayù nobiu nira, á maraddam ira, á ari ira laguk kumán,” kun ni Apu Kesu nira.

²¹ Á nagángngarigán si Apu Kesu, ta ipakánammu na nira ta ari metádday yù ngaw netuddu nira ána yù ituddu na nira. Á kinagi na, “Awán ta magappíl ta bagu ta dán nga sinnun, ta nu meyappíl kuna, kubbà yù bagu sangaw nu mebábbál ána mapisil yù dán, á mappanà laguk yù pisil na sangaw,” kun na. ²² “Á kunnian gapay sù ira nga

mappadday ta binaráyáng. Awán ta mangipay ta issi sù dán nga tabbi, gapu ta nataggâ yù tabbi. Ta nu dán nga tabbi yù pangipayyán na, mabattâ sangaw ta pagassam nayù issi, á mebuttu laguk, á kengá lâ yù binaráyáng ána yù ággianán na gapay. Máwák yù tabbi nga bagu nga malapá, nga pangipayyád da, tapè ari mabattâ,” kun na.

Yù Meyannung sù Ággaw nga Ággibannák

Mattiu 12:1-8; Lukas 6:1-5

²³ Á sù tádday nga Sabadu, nga ággaw nga ággibannák da, nallakák di Apu Kesu sù dалан nga natangngán na ákkomanán. Pattalebák da, nangá yù ira tudduán ni Apu Kesu sù natagatán nga dáwa. ²⁴ Á yù ira Parisio, nasingad da ira. “Innam mè!” kud da kê Apu Kesu. “Ngattá ta akkuád da yù ipugik nayù tunung tam sù ággaw na ággibannák?” kud da kuna. ²⁵ “Wan ay,” kun ni Apu Kesu nira. “Á arán naw panò binibbik yù meyannung sù kingnguá na ngaw ni Patul Dabid nga ipugik nayù tunung tam gapay? Nabisinán di Dabid ána yù ira kábulun na. ²⁶ Á dagarágâ simillung si Dabid sù bale ni Namarò sù keggá ni Abiatar nga kátannangán nga pári. Á iná na yù pán nga neyátáng nayù pári kê Namarò, á kinán na ána iniyawâ na gapay sù ira kábulun na, nga mepugik nga kanan na tolay. Yù lâ pári yù mepángngá nga kumán kuna. Ngam arán na paliwatan ni Namarò si Dabid sù kingnguá na. ²⁷ Ta pinarò ni Namarò yù tolay, nga ari megapu sù ággaw nga ággibannák, ngam sinullá na yù ággaw nga ággibannák megapu sù máwák na tolay nga magibannák. ²⁸ Ngam egga gapay yù máwák na tolay nga kanan. Á sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, makáwayyángá nga makkagi sù mepángngá nga akkuán na tolay ána mepugik nga akkuád da ta ággaw nga ággibannák,” kun ni Apu Kesu nira.

3

Yù Tolay nga Nassesseng Limá na

Mattiu 12:9-14; Lukas 6:6-11

¹ Á minay má ngin simillung si Apu Kesu ta kapilliá na Kudio sù ággaw nga ággibannák. Á ajjan sù kapilliá yù tolay nga nassesseng limá na. ² Á ajjan gapay tán yù ira Parisio, á sisímád da si Apu Kesu tapè masingad da nu pammapián na yù nassesseng sù ággaw nga ággibannák, tapè ikeká ra.

³ Pakasingan ni Apu Kesu sù nassesseng, kinagi na kuna, “E ka bì saw.” ⁴ A kinagi na laguk sù ira massísim kuna, “Anni yù kagian nayù tunung tam nga meyannung sù akkuát tam sù ággaw na ággibannák? Máyâ yù mangabbák onu yù mangnguá ta tolay? Iyígù tam nakuan yù ikáttole tam onu papatáyat tam ira?” kun na nira. Ngam ari ira bulubugá nakkituk. ⁵ Á nallipilipay si Apu Kesu nira, á napporay ána nakalò yù daddam na gapu ta nataggâ yù nonò da, ta arád da ikállà yù tolay. Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù tolay nga nassesseng limá na, “Sonnatam mu yù limám.” Á sinonná na, á nammapiá ngin yù limá na.

⁶ Á pakasingan nayù ira Parisio sù kingnguá ni Apu Kesu, dagarágâ nallowán ira ta kapilliá, á makiubobuk ira sù ira tatole ni Patul Erodo, nu kunnasi yù ámmapáte ra kê Apu Kesu.

Neparámak yù Ngágan ni Apu Kesu

⁷ Á nallilli laguk di Apu Kesu ána yù ira tudduán na ta ili, nga minay ta bebay. Á jimináddán nira yù ira magari nga tatolay nga naggapu sù ira purubinsia na Galilia ána Judiya. ⁸ Á aru ira gapay nga naggapu ta ili na Jerusalem, ána yù lugár na Iddumia, yù dammáng na Jordan, á yù ira ili na Tiro ána Sidon ána yù lugár ta lepuád da. Minay yù ira ngámin nga tatolay kâ Apu Kesu, gapu ta narámak da yù akka-akkuán na nga makapállâ.

⁹ Á gapu sù ira magari nga minay kâ Apu Kesu, inipaparán na sù ira makituddu kuna yù barangay nga pagitubangán na, tapè ari marappi sù ira tatolay nga naddarassil ta aggik na bebay. ¹⁰ Á gapu ta aru yù ira máttaki nga pinammapiá na, naggugúru yù ira ngámin nga máttaki nga maniggek kuna. ¹¹ Á yù ira nagunagán na anitu, pakasingad da kuna, namalittúkak ira ta arubáng na, á inikalli ra, “Sikaw yù Anâ ni Namarò,” kud da. ¹² Ngam gimmá na ira ta arád da ipakánámmu.

*Pilian ni Apu Kesu yù ira Mapulu duá nga Makituddu kuna
Mattiu 10:1-4; Lukas 6:12-16*

¹³ Á gimimon si Apu Kesu ta puddul. Á inagálán na yù ira tatolay nga inikáyâ na, á minay ira kuna. ¹⁴ Á sinullà na yù ira mapulu duá, tapè mepulù ira kuna, ána dohan na ira ta umay mangilayalayâ. ¹⁵ Á inipe na nira yù pakapangnuá na nga mamapánaw ta anitu. ¹⁶ Á danniauw yù ira mapulu duá nga sinullà na: si Simon nga iningágan na ta Eduru, ¹⁷ á yù ira duá nga ánâ ni Sebedo, di Ime kâ Kuan, nga iningágan na ta Buanages. Á yù kebalinán na, ánâ na alittúgaw. ¹⁸ Á si Andares gapay kâ Pilippi, si Bartolome, si Mattiu, si Tomâ, si Ime nga anâ ni Alpiu, si Tajiio, si Simon nga Mengal, ¹⁹ á si Kudas Iskariote nga nabbalin ta mappagápù kâ Apu Kesu.

*Yù Siri nga Kinagi nayù ira Mesturu na Kudio
Mattiu 12:22-32; Lukas 11:14-23; 12:10*

²⁰ Á gapu ta kabalin na nanullà sù ira tudduán na, limibbè si Apu Kesu ta paggianán na. Á naggagammung mángin yù ira magari sù gián na. Á yáyù nga arád di Apu Kesu natángngák nga kumán. ²¹ Á pakarámak nayù ira kanakanáyun ni Apu Kesu, ed da nakuan gaputan, ta kagiad da ta magisassay maguyung.

²² Á aijan gapay yù ira mesturu na Kudio, nga naggapu ta ili na Jerusalem. Á kinagi ra sù ira tatolay, “Aggina, nagunagán ni Satanas, nga patul nayù ira anitu, á iyawâ ni Satanas kuna yù pakapangnuá na nga mamapánaw ta anitu,” kud da. ²³ Á inagálán na ira laguk ni Apu Kesu. Á iniyángngarigán na yù itabbák na nira, á kinagi na, “Ikáyâ ni Satanas panò papanáwan yù ira anitu sù ira tatolay? ²⁴ Á nu ángngarigán ta aijan yù páppatulán, nga maddaráma yù ira tatole na, mabi lâ yù pagáddekán nayù páppatulád da. ²⁵ Á kunnian gapay sù ira makkakábbalay, nu maddaráma ira, ari ira gemma makapaggián sù bale ra. ²⁶ Á nu maddaráma di Satanas ána yù ira anitu nga masserbi kuna, ari mabayák yù pammagure na, ta duttálin yù áddè na.

²⁷ “Á ta ángngarigán, awán ta makatallung sù bale nayù masikan, nu arán na olu nga igálù, tapè apan na yù maguray lâ nga ikáyâ na. ²⁸ Ginnán naw laguk, ta kuruk yù kagiak ku nikayu, mapakomá yù ira tatolay

sù ngámin nga liwiliwâ da, mássiki yù ira nga magubobuk ta narákè kâ Namarò. ²⁹ Ngam yù makkakagi ta narákè sù Mangilin nga Ikararuá, ari bulubugá mapakomá yù liwâ na ta áddè ta áddè.” ³⁰ Yáyù inittabbák ni Apu Kesu nira, gapu ta kinagi ra ta aggina yù nagunagán na anitu.

*Di Yená ni Apu Kesu áнна yù ira Wáwwagi na
Mattiu 12:46-50; Lukas 8:19-21*

³¹ Á limibbè yù yená ni Apu Kesu áнна yù ira wáwwagi na, á naggián ira ta námmuák na balay. Á inipágál da si Apu Kesu ta umay nira ta lawán. ³² Á aru yù ira tatolay nga nagarimummung kâ Apu Kesu sù unak na balay. Á kinagi ra kuna, “Ajjan ta lawán si innò mu áнна yù ira wáwwagim, á ipágál daka,” kud da. ³³ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Asinni yù kuruk nga yená? Asinni yù ira kuruk nga wáwwagi?” kun na. ³⁴ Nilipilipe na yù ira nagarimummung kuna, á kinagi na, “Danniaw ira yù pannakayenâ áнна pannakawáwwagi! ³⁵ Ta ngámin ira nga mamalurò sù ipakuá ni Namarò nira, aggira yù meyarík ta wáwwagi nga lálláki áнна wáwwagi nga bábbay áнна yenâ,” kun na.

4

*Yù Ángngarigán nga Meyannung sù Mangiwári ta Bini
Mattiu 13:1-9; Lukas 8:4-8*

¹ Uli otturu nga pangituddu ni Apu Kesu ta aggik na bebay, kitáru yù ira tatolay nga minay kuna. Á yáyù nga nappittá ta barangay nga nappatangngá ta baddi, á naggián yù ira tatolay ta aggik. Á nagitubang si Apu Kesu nga nangarubáng nira. ² Á ta pangituddu na, nagángngarigán, á aru yù inittuddu na nira. Kinagi na, ³ “Ginnán naw laguk. Ajjan yù tolay nga minámmulá, á en na iwári yù bini sù ákkomanán na. ⁴ Pangiwári na ta bini, natágâ yù baddi ta aggik na dалан, á dagarágâ nga kinán nayù mammánù ira. ⁵ Á natágâ yù baddi ta gián na batu, nga baddi lâ yù dabbun na, á mabi mattubbu. ⁶ Á sangaw nu mabilagán, malelay gapu ta ari naggamù ta napiá.

⁷ “Á natágâ yù baddi nga bini paga ta kasisítán. Á gapu ta alistu yù paddakal nayù sí, nabalabáluk yù bini, á ari makapabbungá. ⁸ Á yù bini nga iniwári na tolay sù ákkomanán na, jiminakal, á nabbungá ngámin. Ajjan yù bini nga kustu yù ábbungá na, áнна ajjan nga kitapiá yù ábbungá na, áнна ajjan gapay nga kapiánán yù ábbungá na. ⁹ Á sikayu nga makaginná, ginnán naw ta napiá yù kagiak ku,” kun ni Apu Kesu nira.

*Yù Gapu na nga Nagángngarigán si Apu Kesu
Mattiu 13:10-17; Lukas 8:9-10*

¹⁰ Manganánnuán, páno nayù ira magari, ajjan lâ paga kâ Apu Kesu yù ira nga makituddu kuna áнна yù ira mapulu duá nga sinullá na. Á iniyabbû da kuna yù meyannung sù kebalinán nayù ira ángngarigán na. ¹¹ Á simibbák, á kinagi na nira, “Sikayu yù iniddán ni Namarò ta pakánnámmu naw sù nelímak ngaw nga meyannung sù ira mesipà ta pammagure ni Namarò. Ngam iyángngarigák ku lâ sù ira káruán nga tatolay, ¹² tapè mapalurò yù dán nga netúrâ ni Isaya, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Kinagi na:

‘Mássiki nu inni-innad da, ngam arád da tákkilálán,

á mássiki nu ginniginnád da, ngam arád da kánnámmuán. Ta nu kánnámmuád da, likurád da nakuan yù liwiliwá da, ána mattoli ira kê Namarò, tapè pakomán na ira.’ ”*

*Ibukalán ni Apu Kesu yù Kebalinán nayù Mangiwàri ta Bini
Mattiu 13:18-23; Lukas 8:11-15*

¹³ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ngattá, ta arán naw kánnámmuán yù kinagi? Á nu arán naw kánnámmuán yaw, kunnasi laguk pakánnámmu naw sù ira káruán nga pagángngarigák ku? ¹⁴ Yù minángngiwàri ta bini, yáyù keyarigán nayù tolay nga mangituddu ta bilin ni Namarò sù ira tatolay. ¹⁵ Á kunnay ta aggik na dálan nga natáगतán ta bini, kunnian gapay sù ira káruán nga tatolay nga magginná sù ubobuk ni Namarò. Pakaginná ra, dagarágâ nga umay si Satanas, á irián na ta nonò da yù ubobuk ni Namarò. ¹⁶ Á kunnay ta gián na batu nga natáगतán ta bini, kunnian gapay sù ira káruán nga tatolay, gapu ta pakaginná ra sù ubobuk ni Namarò, magayáyâ ira nga mangalawá kuna, ¹⁷ ngam ari mapatattam ta nonò da, a mabi lâ ira manguruk. Á sangaw nu umay yù jigâ da, onu aijan yù manigirigâ nira megapu sù ángnguruk da, dagarágâ nga likurád da yù ángnguruk da.

¹⁸ “Á yù ira káruán nga tatolay nga magginná sù ubobuk ni Namarò, kunnay ta mesimmu ta bini nga newàri ta kasisítán, kunnian gapay nira, ¹⁹ gapu ta tángngagad da lâ yù pagalerád da ána yù pangayâ da sù kukuá ra, ána yù pakkaragâ da ta aru nga makkakerumá. Á yáyù nga kunnay ta bini nga ari tulluá ta kasisítán, kunnian gapay sù ubobuk ni Namarò ta nonò da, gapu ta arád da tángngagan. ²⁰ Á yù ira tatolay nga magginná ána manguruk sù ubobuk ni Namarò, kunnay ira ta napiá nga komán nga newáritán na bini nga mabbungá ta napiá. Ta mepatattam ta nonò da yù ubobuk ni Namarò, á napasigaggâ yù ángnguruk da, ána aru yù napiá nga palurotad da.”

*Yù Ángngarigán nga Meyannung ta Isingan
Lukas 8:16-18*

²¹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á ta ángngarigán, nu paggatangat tam yù isingan, kallabát tam panò, onu ipe tam panò ta silárung na katri? Ari gemma! Ngam ipotut tam ta lamesá. ²² Á kunnian gapay sù pangituddu ta meyannung sù pammagure ni Namarò, ta awán gemma ta metuttù nga ari galâ sangaw mepakánnámmu. Á awán ta melímak nga ari galâ sangaw mepalappâ. ²³ Nu egga yù talingá naw nga makaginná, magginná kayu laguk.”

²⁴ Á kinagi na paga nira, “Tángngagan naw ta napiá yù maginná naw. Ta ángngarigán, yù saluk nga egga nikayu, yáyù mepattappang nikayu, á malannapán sangaw gapay. Kunnian sù ira tatolay nga manángngák sù metuddu nira. Nu manguruk ira, á aru paga sangaw yù kánnámmuád da. ²⁵ Á nu patattamad da ta nonò da yù ubobuk ni Namarò, aru paga sangaw ipakánnámmu ni Namarò nira. Á yù ira tatolay nga ari manguruk sù metuddu nira, máttamád da sangaw yù baddi nga kagiad da ta kánnámmuád da.”

Kunnasi yù Paddakal nayù Pammagurayán ni Namarò?

* 4:12 Isaya 6:9-10

²⁶ Pangituddu na má ni Apu Kesu, kinagi na, “Kunniaw yù keyarigán nayù paddakal nayù pammagurayán ni Namarò. Ta ángngarigán, aijan yù tolay nga mangiwári ta bini sù ákkomanán na. ²⁷ Á kabalin na nangiwarí sù komán na, magiddá nga makkaturuk káda gabi ána gumikkáng kággággaw. Á mattubbu yù bini, nga dumakal lâ dumakal, ngam arán na ammu nayù tolay nu kunnasi yù áddakal na. ²⁸ Á palattuáran na dabbun ta olu yù don na pángè nayù dáwa na nga dumakal áddè ta pattaggá na. ²⁹ Kalutu nayù dáwa na, doban nayù tolay yù ira umay maggaták kuna, gapu ta náddekánin yù kagaták na.”

Anni yù Pabbalinán nayù Kabadditán na Bukal?

Mattiu 13:31-32, 34; Lukas 13:18-19

³⁰ Á kinagi na má ni Apu Kesu sù ira tatolay, “Anni panò yù pangigitták ku sù pammagure ni Namarò? Onu anni yù pangiyarigák ku kuna? ³¹ Kunnay sù kabadditán nga bukal nga nemulá ta dabbun. ³² Nu nemulá ngin, mattubbu nga dumakal ta áddè ta mabbáli ta karakalán na mulá nga darakal yù pangá na. Á umay magumù yù ira mammánù sù pangá na.” ³³ Á ta pangituddu na nira, aru nga kunnian yù iniyángngarigán na nira, ta yáyù lâ maginná ra ta áddè ta arád da kánnammuán. ³⁴ Á awán bulubugá ta kinagi na sù ira tatolay nu ari lâ megapu sù pagángngarigán na. Ngam ta kepulù da lâ kuna nayù ira makituddu kuna, inibukalán na ngámin nira.

Pagimammatan ni Apu Kesu yù Baggiu

Mattiu 8:23-27; Lukas 8:22-25

³⁵ Á ta pajjibbà, kinagi ni Apu Kesu sù ira makituddu kuna, “Et tamin, ta dumáki ittam ta dammáng na bebay,” kun na. ³⁶ Á nánawád da yù ira magaru, á nappittà ira sù barangay nga gián ni Apu Kesu, á inipulù da nga iráki ta dammáng. Á aijan yù ira káruán nga barangay nga namulun nira. ³⁷ Á nikáddagâ lâ nappaddák ta nasikan, á lappágan nayù palung yù barangay, á massabbuetán ta áddè ta maddaggun mapannu. ³⁸ Ngam nakkaturuk si Apu Kesu nga nappungán sù gián na ulin na barangay. Á ed da nilukák. “Mesturu!” kud da. “Arám mu kemámmatán yù kalaggak tam?” kud da. ³⁹ Á kalukák na, gimmá na yù paddák ána palung, á kinagi na, “Magimammà ken.” Á nagimammà yù paddák, á nalínák yù danum. ⁴⁰ Á kinagi na sù ira makituddu kuna, “Ngattá, ta maganássing kayu? Arán nawà paga ikatalà?” kun na. ⁴¹ Á nappanà yù assing da ána nakalò yù kapállâ da. Á nakkaká-ubobuk ira nga kinagi, “Asinni laguk yaw? Ta mássiki yù paddák ána danum, tuppálad da yù kagian na!” kud da.

5

Pammapián ni Apu Kesu Yù Naggusapel

Mattiu 8:28-34; Lukas 8:26-39

¹ Á nakáddè di Apu Kesu ta dammáng na bebay sù gián nga mangngágan ta Gerasa. ² Gatták ni Apu Kesu ta barangay, minay jiminápun kuna yù tolay nga naggapu ta katanamán, nga nagunagán na anitu. ³ Á kuebá ta katanamán yù paggianán na, gapu ta awán ta tolay nga makegálù kuna, mássiki nu káwák yù gálù na. ⁴ Ta name-arú nga nagalután ta káwák nga

balayáng yù takki na áнна yù limá na, ngam gattakan na lâ, á awán ta tolay nga masikan nga makegaggak kuna. ⁵ Á kággággaw áнна káda gabi magagga-aggay sù katanamán áнна puddupuddul ira, á bigibigarán na yù baggi na ta batu nga nataram.

⁶ Pakerípâ nayù naggusapel kâ Apu Kesu ta arayyu paga, nakkarerá nga minay namalittúkak sù arubáng na. ⁷ Á nikalli na nga kinagi kuna, “Anni akkuám mu nikán, sikaw Apu Kesu nga Anâ ni Namarò nga Kotunán? Á ta arubáng ni Namarò, kiddawak ku nikaw ta arám mà jigirigátan,” kun nayù maguyung kâ Apu Kesu. ⁸ Yáyù kiniddo na, gapu ta makiubobugin si Apu Kesu, á kinagi na sù anitu nga nagunak, “Mallawán ka nga mánaw sù tolay, sikaw, anitu!” ⁹ Á iniyabbû na laguk ni Apu Kesu kuna, “Anni yù ngágam mu?” “Jibu yù ngágak ku gapu ta apípiá kami,” kun nayù naggusapel. ¹⁰ Á inikukkuttù na nga nakimállà kuna ta arán na ira papanáwan sù lugár da.

¹¹ Á naggián tán apípiá nga bábi ira nga nadduki sù garek na puddul. ¹² Á nakimállà yù ira anitu kâ Apu Kesu, á kinagi ra, “Dobam mu kami bì sù ira bábi, tapè tullung kami nira,” kud da. ¹³ Á iniyanugù na nira, á nallowán ira nga simillung sù ira bábi. Á ngámin yù ira bábi nga maddaggun duá ribu, nakkarerá ira nga minutù nga minay sù danum na bebay. Á nalaggabán ira ngámin nga natay ta bebay.

¹⁴ Pakasingan nayù ira minánnaron ta bábi sù nesimmu, nattálaw ira, á ed da iniparámak sù ili áнна ngámin nga bárriu. Á pakarámak nayù ira tatolay, ed da pinasikkál nu anni yù nesimmu. ¹⁵ Pakáddè da kâ Apu Kesu, nasingad da yù tolay nga naggusapel ngaw, nga nagitubang nga nabbarawási ngin. Nanoli ngin yù napiá nga nonò na. Pakasingad da kuna, nakalò yù assing da, á nepallà yù kapállà da megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu. ¹⁶ Á yù ira tatolay nga nakasingan, inistoriá ra sù ira káruán yù ngámin nga nesimmu sù tolay nga naggusapel áнна yù ira aya-ayám da. ¹⁷ Á dagarágâ makikomá ira ngámin kâ Apu Kesu ta panawán na bì yù lugár da.

¹⁸ Á gapu ta panaki da kuna, minay si Apu Kesu nga nappittà ta barangay. Á yù tolay nga nagunagán na ngaw na anitu, minay laguk nakimállà kâ Apu Kesu, ta gustu na mepulù kuna. ¹⁹ Ngam arán na inanugù ni Apu Kesu, á kinagi ni Apu kuna, “Manoli ka lâ ta balem, á kagiam mu sù ira kakanáyum mu yù ngámin nga kingnguá ni Apu nikaw áнна yù ángngikállà na nikaw,” kun ni Apu Kesu kuna. ²⁰ Á nánaw laguk yù tolay, á dagarágâ nanoli ta lugár na nga mangngágan ta Mapulu Ili, ta en na inilayalayâ yù kingnguá ni Apu Kesu kuna. Á pakaginná nayù ira tatolay, napállà ira ngámin.

Paginnanolayan ni Apu Kesu yù Anâ ni Jeru áнна Pammapián na yù Babay nga Naniggek kuna

Mattiu 9:18-26; Lukas 8:40-56

²¹ Á nabbarangay laguk si Apu Kesu nga nanoli ta dammáng na bebay. Pakatunù na tán, nagarimummungád da nayù ira magari nga tatolay ta aggik na bebay. ²² Á minay gapay yù tádday nga tolay, nga mangngágan ta Jeru, nga kapatás ta kapillíá na Kudio. Á pakasingan ni Jeru kâ Apu Kesu, namalittúkak laguk ta arubáng na. ²³ Á inikomá na kuna, nga kun

na, “Magisassay matay yù anâ ku nga babay. Em mu bì támmitan, tapè mammapiá áнна matolay,” kun ni Jeru kê Apu Kesu. ²⁴ Á binulun na laguk ni Apu Kesu, ta umay ira sù bale na. Á nepulù nira yù magari nga tatolay. Á masirisirì ira sù dâlan.

²⁵ Á ta kasirisirì nayù ira tatolay, ajjan yù babay nga mapparâga ta mapulu duá nga dagun. ²⁶ Á aru yù jigâ nga inattamán na megapu ta panguru ra kuna nayù ira aru nga minángnguru. Á napúnu ngin yù kuártu na, á ari paga nammapiá, nu ari galâ nga mappaná lâ mappaná yù takì na. ²⁷ Á narámak na yù meyanung kê Apu Kesu, á minay laguk nga jimikkì sù likuk na. Á siniggek na yù barawási na. ²⁸ Ta nanonò na, “Nu ek ku siggeran mássiki yù gâmi na, á mammapiángâ,” kun na ta nonò na. ²⁹ Á paniggek na kuna, dagarágâ nattukkâ yù papparâga na! Á natagenà na ta nammapiá ngin yù baggi na.

³⁰ Á ta pammapiá nayù babay, dagarágâ natagenà ni Apu Kesu ta nammapiá yù tolay megapu sù ámmagaddátu na, á nagginnà laguk ta dâlan, nga nallipay sù ira tatolay, á iniyabbù na nira, “Asinni naniggek ta gâmi ku?” kun na. ³¹ Á kinagi nayù ira makituddu kuna, “Arám mu panò masingan yù ira tatolay nga manirisirì nikaw? Ngattá, ta iyabbù mu lâ paga ta asinni naniggek nikaw?” kud da kuna. ³² Á nilipilipe na ira ngâmin tapè masingan na yù naniggek kuna. ³³ Á yù babay, natákál na ta nammapiá ngin, á minay namalittúkak ta arubáng ni Apu Kesu, nga mamippippik nga maganássing, a kinagi na yù kurugán. ³⁴ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Tiyá, nammapiá ken megapu sù ángngikatalà mu nikán. Lubbè ken, á ari ka maburung, ta kuruk nga nammapiá ken nga ari mapatolián,” kun na.

³⁵ Á pakiubobuk na paga ni Apu Kesu sù babay, jimittál yù ira tatolay nga naggapu ta bale nayù kapatás, á kinagi ra sù kapatás, “Natayin yù anâ mu. Ngattá, ta bannagam mu paga yù mesturu?” kud da. ³⁶ Ngam arán na sinángngák ni Apu Kesu yù kinagi ra, á kinagi na sù kapatás, “Ari ka maganássing. Ipasigaggà mu lâ yù ángngikatalà mu nikán,” kun ni Apu Kesu kuna. ³⁷ Á arán na inanugù nga mepulù yù ira tatolay kuna. Tallu ira lâ yù mepulù kuna, di Eduru áнна yù duá nga mawwagi, di Ime kê Kuan.

³⁸ Á labbè da ta bale nayù kapatás, nasingan ni Apu Kesu yù ira matannuk nga gikulukuletán. ³⁹ Á tallung ni Apu Kesu sù balay, kinagi na nira, “Ngattá, ta matannuk kayu áнна makkulè? Yù abbing, ari natay, ngam makkaturuk lâ,” kun na. ⁴⁰ Á inipappagalà da. Ngam pinapáno ni Apu Kesu ira sù balay. Á yù yená nayù abbing áнна yù yáma na, á si Apu Kesu áнна yù ira tallu nga kábulun na, aggira lâ yù simillung sù gián nayù abbing. ⁴¹ Tallung da ta lágum, jimikkì si Apu Kesu sù abbing, á singngalán na yù limá na. Á kinagi na kuna sù ággubobuk na, “Talita kumi.” Á yù kebalinán na, “Abè, gumikkáng ka.” ⁴² Á dagarágâ giminikkáng yù abbing, á nallakák, ta dakalin, ta mapulu duá yù dagun na. Á pakasingan nayù ira darakal na, nakalò yù kapállà da. ⁴³ Á sinabarangán na ira ni Apu Kesu ta arád da bulubugá ipakánámmu. Á kinagi na nira ta pakanad da yù abbing.

6

Arád da Dayáwan si Apu Kesu nayù ira Katangelián na Mattiu 13:53-58; Lukas 4:16-30

¹ Á nánaw laguk si Apu Kesu nga nanoli sù lugár na ta ili na Nasaret. Á nepulupulù kuna yù ira makituddu kuna. ² Á sù ággaw nga ággibannák da, minay nangituddu ta kapilliá na Kudio. Á aru yù ira tatolay nga napállá ta pakaginná ra sù ituddu na. Á kinagi ra, “Isaw panò pangápán na danniw nga kagian na nittam? Anni panò yù sírik nga nepay kuna? Á kunnasi panò yù pamagaddátu na ta makapállá nga akka-akkuán na? ³ Ari panò aggina yù kalapinteru, nga aná ni Maria, ána yù kaká ri Ime, kári Kusè, si Kudas, si Simon? Á ajjan gapay saw yù ira wáwwagi na nga bábbay,” kud da. Á nataki yù nonò da kuna.

⁴ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Ngámin nga tatolay, makimoray ira sù ábbilinán ni Namarò. Awán ta manaki kuna, nu ari lâ yù ira katangelián na ána yù ira kakanáyun na ána yù kábbale na,” kun na nira. ⁵ Á ari makapagaddátu tán, gapu ta awán ta manguruk kuna, ngam yù ira lâ nga káruán nga máttaki, sinámmi na ira ána pinammapiá na ira. ⁶ Á napállá, gapu ta awán ta ángguruk da. Á minay laguk mangituddu ta tatolay sù ira barrabáriu.

Doban ni Apu Kesu yù Mapulu Duá nga Sinullà na ta Umay ira Mangilayalayà sù Napiá nga Dámak Mattiu 10:5-15; Lukas 9:1-6

⁷ Á inagálán ni Apu Kesu yù mapulu duá nga sinullà na, tapè doban na ira nga taggiuá, ta umay ira mangilayalayà sù bilin ni Namarò. Á ipe na nira yù pakáwayyá na nga maggammá sù ira anitu. ⁸ Á sinabarangan na ira ta awán bulubugá ta ipulù da, ngam yù lâ tagukuk da sù lakarad da. Yáyù lâ, ta arán na nira inipálá yù bálud da nga kanaan onu gámi onu kuártu sù arikáwà da. ⁹ Kinagi na nira ta massapátu ira, ngam arád da ipulù yù pappataliád da. ¹⁰ Á kinagi na nira, “Á yù labbetán naw nga balay, yáyù lâ ággamátán naw ádde ta páno naw ta lugár da. ¹¹ Á nu lubbè kayu ta gián nga awán ta mangalawâ nikayu, ána manaki ira magginná sù bilin naw, mánaw kayu laguk. Á ta páno naw, pápparán naw yù káppu sù takki naw, nga pangipanonò naw nira ta liwá da lápay nu manaki ira magginná sù bilin naw,” kun na nira.

¹² Á nánaw laguk yù ira mapulu duá nga sinullà na, á minay ira mangilayalayà ta máwák nga mabbabáwi yù ira tatolay ána likuránád da yù narákè nga ággangnuá ra. ¹³ Á aru yù ira anitu nga pinapáno ra ta tatolay, á aru yù ira máttaki nga jinenuád da, á nammapiá ira.

Yù Ipate ni Kuan nga Minánnigù Mattiu 14:1-12; Lukas 9:7-9

¹⁴ Á gapu ta neparámak yù kingngikingnuá ni Apu Kesu, naginná na gapay ni Patul Erodo. Á yù ira káruán nga tatolay, kinagi ra, “Nagin-nanodayin si Kuan, nga yù ngaw Minánnigù. Á yáyù gapu na nga egga ngin kuna yù ámmagaddátu na,” kud da. ¹⁵ Á yù ira káruán nga tatolay,

kagiad da, “Aggina si Elias* nga yù ngaw ábbilinán,” kud da. Á yù ira káruán, kagiad da, “Aggina yù ábbilinán ni Namarò nga kagittá nayù ira ngaw ábbilinán,” kud da. ¹⁶ Ngam si Patul Erodo, pakaginná na sù kagiad da, kinagi na, “Asinni panò, nu ari si Kuan nga inipaputul ku ngaw, nga naginnanolayin!” kun na. ¹⁷ Yáyù kinagi ni Patul Erodo, gapu ta manononò na lâ yù kingnguá na ngaw kê Kuan, sù ngaw pangipukù na kuna.

Á yawe yù istoriá ra nga meyanung sù kingnguá na ngaw ni Patul Erodo kê Kuan. Egga yù urián ni Patul Erodo, nga laláki, nga si Pilippi yù ngágan na. Á nagatáwa di Pilippi kê Erodia. Ngam iná ni Patul Erodo si Erodia, nga asípák na, ta atawán na. ¹⁸ Á pakánnámmu ni Kuan sù kingnguá ni Patul Erodo, kinagi na kuna, “Arám mu inuru-uray yù katunungán, ta iná mu yù atáwa ni Pilippi nga uriám mu,” kun na.

¹⁹ Á pakánnámmu ni Erodia sù kinagi ni Kuan sù patul, kitaporay si Erodia kê Kuan, á gustu na papatáyan, ngam awán ta awayyá na. ²⁰ Ta makimoray si Patul Erodo kê Kuan, gapu ta ammu na ta katunungán nga tolay, nga ábbilinán ni Namarò. Á yáyù nga jinok na ngaw ni Patul Erodo yù umay maggápù kê Kuan, á inipapukù na, tapè melilli kê Erodia nga mamapátay kuna nakuan. Á sinángngák nayù patul nga gininná yù ituddu ni Kuan, ta ikáyâ na nga ginnán, mássiki nu nabbábáng sù bilin na.

²¹ Á manganánuán, jimittál yù awayyá ni Erodia nga mangipapátay kê Kuan, ta ággaw nga pabbúyá ra ta keyanâ ni Patul Erodo. Ta inapà ni Erodo yù ira mammaguray nga gádday kuna áнна yù ira kapitán na suddálu, á yù ira girikuán ta purubinsia na gapay, tapè umay ira mepallálláng áнна mabbúyá ta keyanâ na. ²² Á aijan yù anâ ni Erodia nga magingánay. Á minay mattála megapu sù ira álliuk. Á ayatán di Erodo áнна yù ira álliuk na sù pattála na. Á kinagi ni Patul Erodo kuna, “Á Parinsesa, kiddawam mu níkán yù gustum, á iyawâ ku níkaw,” kun na. ²³ Á inipagássingán ni Erodo kuna, á kinagi na, “Maguray lâ yù kiddawam mu níkán, kuruk nga iyawâ ku níkaw, mássiki nu gadduá na kukuâ,” kun na.

²⁴ Á nánaw nira yù magingánay sù ira álliuk, nga minay kê innò na. Á kinagi na kê innò na, “Anni yù kiddawak ku?” kun na. “Á yù ulu ni Kuan nga Minánnigù,” kun ni innò na kuna. ²⁵ Á dagarágâ nanoli yù magingánay sù patul, á kinagi na, “Gustù daretu nga iyawâ mu níkán kunangane yù ulu ni Kuan nga Minánnigù nga nepay ta palanggána,” kun na.

²⁶ Á nakalò yù daddam nayù patul, ngam arán na gustu nga ari mamalurò sù kinagi na, megapu sù nepagássingán na áнна sù ira álliuk nga nakaginná sù kinagi na. ²⁷ Á dagarágâ jinok na patul yù suddálu nga magguárdiá, tapè en na apan yù ulu ni Kuan. En na pinutulán si Kuan sù áppukután. ²⁸ Inipe na yù ulu na sù palanggána nga inituluk na sù magingánay, á iniyawâ na kuna. Á iniyawâ nayù magingánay kê innò na.

²⁹ Á yù ira sinudduán ni Kuan, pakaginná ra karanniaw, ed da iná yù baggi na, á initanam da.

* 6:15 Netúrá sù dán nga libru yù meyanung kê Elias, nga ábbilinán ni Namarò nga natay ngaw nga nabayágin, ta matolay si Elias nga manoli ta dabbuno lage na umay si Apu. Innan naw Malakia 4:5.

*Mappagaddátu si Apu Kesu tapè Mapakán na yù Magaru nga Tatolay
Mattiu 14:13-21; Lukas 9:10-17; Kuan 6:1-14*

³⁰ Á kabalid da nangilayalayâ nayù ira makituddu kê Apu Kesu, nag-gagammung ira sù gián ni Apu Kesu. Á inistoriá ra yù kingngikingnguá ra áнна inittuddu ra sù ira tatolay. ³¹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Et tamin ta ággimammatán, sittam lâ, tapè magibannák kayu bì,” kun na. Ta aru yù ira tatolay nga naddagaráddán nga umay sù giád da, á mássiki nu kumán ira nakuan, arád da natángngák. ³² Á nappittà ira sù barange ra ta mánaw ira nga umay sù ággimammatán.

³³ Á aru yù tatolay nga nakasingan sù páno ra, á natákkilalád da. Á nakkarakarerá ira nga naggapu ta ngámin nga barrabárriu ra, á napolu ira nga nakáddè ta dammáng. ³⁴ Á tappi da ta aggik, gimitták si Apu Kesu sù barangay. Á nasingan na yù magaru nga tatolay, á nakalò yù allà na nira, gapu ta kunnay ira ta karneru nga awán ta manaron nira. Á namegapu nga mangituddu nira, á aru yù inittuddu na nira.

³⁵ Á ta púgágin, minay kê Apu Kesu yù ira tudduán na. Á kinagi ra, “Kalállammatán yawe giát tam, á ajjan mággè gabi ngin. ³⁶ Dobam mu bì yù ira tatolay, tapè umay ira gumátáng ta kanad da túrin ta babálay,” kud da. ³⁷ “Á sikayu lâ yù umay mamakán nira,” kun ni Apu Kesu nira. “Á kunnasi laguk? Awán ta ipangâ mi ta pán. Á nu egga nakuan nikami yù sueldu na tolai ta tangaragun, á makatò mapúgák, tapè makagátáng kami ta pán ta ipamakám mi nira,” kud da. ³⁸ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á pígiá bullung nga pán egga nikayu? En naw bì innan.” Á kabalid da naningan, ed da kinagi kuna, “Ajjan límá bullung nga pán áнна duá nga sirá.”

³⁹ Á kinagi ni Apu Kesu sù ira tatolay ta mattatádday ira nga makkakanáyun, á mesisinná ira nga magitubang sù kakáddapán. ⁴⁰ Á nagitubang ira nga taggimagatù áнна taggilímápu. ⁴¹ Á pakálâ ni Apu Kesu sù límá bullung nga pán áнна duá nga sirá, sinánguk na yù lángì, á nabbalabálâ kê Namarò sù kanan. Á giddigidduá na áнна iniyawâ na sù ira makituddu kuna, tapè isinek da sù ira tatolay. Á giddigidduá na gapay yù duá nga sirá nga mesinek sù ira ngámin. ⁴² Á kiminán ira ngámin, á nabattuk ira. ⁴³ Á ed da inâ yù buná ra nga pán áнна sirá, á mapulu duá yù lappi nga napannu sù buná ra.

⁴⁴ Á límá ribu yù ira tatolay nga lállâki nga kiminán, á ari nebiláng yù ira ábbing áнна yù ira bábbay.

*Yù Pallakák ni Apu Kesu sù Utun na Danum
Mattiu 14:22-33; Kuan 6:5-21*

⁴⁵ Á kabalid da kiminán, dagarágâ pinapolu ni Apu Kesu yù ira sinud-duán na ta mappittà ira ta barangay nga umay ta dammáng na bebay, ta ili na Betseda. Á nabattáng lâ si Apu Kesu, tapè palabbetan na lábbi yù magaru nga tatolay sù bale ra. ⁴⁶ Á naguroray si Apu Kesu nga gimimon ta puddul, tapè makiubobuk kê Namarò.

⁴⁷ Á manganánnuán, pajjibbakin, nakáddè yù barangay ta tangngá na bebay. Á naguroray si Apu Kesu ta kannak. ⁴⁸ Á nerípâ na yù jigâ nayù ira makabarabarangay ta tangngá na danum, nga mallapalápâk

nga ari makàli gapu ta nasikan yù paddák. Á ta tangngá na gabi, nga lage na magittarákkò na manù, minay si Apu Kesu nga mappángxè nira nga mallakák ta utun na danum. Á mattalebák nakuan nira. ⁴⁹ Ngam nasingad da yù nallakák sù utun na danum, á kagiad da ta annáni, á nakaráring ira! ⁵⁰ Ta aggira ngámin nakasingan kuna, á nepallà yù assing da. Ngam dagarágâ kinagi ni Apu Kesu nira, “Pataggatan naw yù nonò naw, ta sikán yaw. Ari kayu maganássing,” kun na.

⁵¹ Á nappittà laguk si Apu Kesu sù barange ra. Á nattukkâ yù paddák. Á nerallà yù kapállà da, ⁵² ta arád ta paga kánnámmuán yù kebalinán nayù pagaru na pán nga inipamakán ni Apu Kesu sù ira magaru, ta arád da nonotan.

Yù Pamamapiá ni Apu Kesu sù ira Máttaki ta Purubinsia na Gennesaret

Mattiu 14:34-36

⁵³ Á ta pakáddè di Apu Kesu ta dammáng, minay ira jiminung sù dappâ na Gennesaret. ⁵⁴ Á gatták da ta barangay, dagarágâ natákkilalán nayù ira tatolay si Apu Kesu. ⁵⁵ Á gikarakarerán ira ta ngámin nga lepuán, ta ed da apan yù ira máttaki, nga kináttu ra sù dapad da, tapè iyángxè ra ira kuna ta maguray nga gián na. ⁵⁶ Á maguray lâ yù angayán ni Apu Kesu, nga babálay, áнна ili, áнна lelepuán, minay gapay ta ngámin nga pakirapunán yù ira tatolay nga mangiyángxè sù ira máttaki. Á inikomá ra kuna ta anugutan na yù paniggek da lâ ta kiddanán na barawási na. Á ngámin ira nga naniggek, nammapiá iren.

7

Anni yù Napiá nga Tuttulan na Tolay? Yù Kustombare nayù Parisio onu yù Tunung ni Namarò?

Mattiu 15:1-9

¹ Á egga yù ira tatolay nga naggapu ta Jerusalem, nga Parisio áнна yù ira káruán nga mangituddu sù tunung nayù ira Kudio, á ed da nagarimummungán si Apu Kesu. ² Á nemámmatád da yù ira káruán nga makituddu kâ Apu Kesu, nga kumán nga arád da paga binaggawán yù limá ra ta kunnay sù ituddu nayù tunung. ³ Ta yù ira Parisio áнна yù ira ngámin nga Kudio, ari ira gemma kumán, nu ari ira paga nabbaggaw ta kunnay sù negagángxay nga kustombare nayù ira naggaká nira. ⁴ Á nu maggapu ira ta dápun, ari ira kumán nu ari ira paga nabbaggaw. Á aru paga yù tuppálad da nga ituddu nayù rilisiod da, yù ággugâ da ta ákkilò, áнна garapon, áнна kalderu.

⁵ Á yáyù iniyabbû da kâ Apu Kesu nayù ira Parisio áнна yù ira mangituddu sù tunung, á kinagi ra, “Yù ira sinudduám mu, kumán ira, nga ari nabbaggaw. Ngattá, ta arád da tuppálan yù kustombare nayù ira naggaká nittam?” ⁶ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Sikayu nga agippípiá! Kurugán yù Ubobuk ni Namarò nga inipetúrá na kâ Isaya, nga yù ngaw ábbilinán na. Ta netúrá yù kinagi ni Namarò,

‘Danniaw ira nga tatolay, yù lâ paddáyo ra nikán yù pagubobuk da, ngam awán bulubugá ta ángguruk da nikán ta nonò da.

⁷ Awán ta serbi nayù ákkimore ra nikán, ta ituddu ra yù inipapíli da ta nonò da,

nga kagiad da ta tunung nga naggapu nikán,*
 kun ni Namarò. ⁸ Á sikayu gemma yù ubobugan na, gapu ta paguráyán
 naw yù tunung ni Namarò, tapè tuppálan naw lâ yù ituddu na tolay,” kun
 ni Apu Kesu.

⁹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Kitasírik kayu! Ammu naw yù mamotu
 sù taddán ni Namarò, tapè tuppálan naw galá yù kustombare nayù ira
 ngaw naggaká nikayu. ¹⁰ Ta inituddu na ngaw ni Moyses yù taddán ni
 Namarò, á kinagi na, ‘Makimoray kayu sù ira darakal naw.’ Á kinagi na
 má, ‘Yù tolay nga magubobuk ta narákè sù ira darakal na, matay, tapè
 magikáru ta liwâ na.’† ¹¹ Ngam sikayu, ngattá, ta kagian naw ta máyâ
 nu kagian na tolay sù ira darakal na, ‘Awán ta awayyâ nga mangabbák
 nikayu, gapu ta Korbánin yù kukuâ.’ Á yù kebalinán na Korbánin yù
 neyawákin kê Namarò. ¹² Á nu kagian nayù tolay ta neyawákin yù kukuá
 na kê Namarò, á ngattá, ta arán naw laguk anugutan yù ángngabbák na
 sù ira darakal na. ¹³ Á ta kunnian potuán naw yù ubobuk ni Namarò
 megapu sù kustombare naw nga ituddu naw sù ira ánâ naw. Á aru yù
 akkuán naw nga kunniaw,” kun ni Apu Kesu sù ira Parisio ána sù ira
 káruán nga mesturu na Kudio.

Anni yù Makararál sù Ákkiyápu na Tolay kê Namarò?

Mattiu 15:10-20

¹⁴ Á inagálán ni Apu Kesu yù ira káruán nga tatolay ta umay ira kuna. Á
 kinagi na nira, “Sikayu ngámin, ginnán naw yù kagiak ku, á kánnámmuán
 naw laguk. ¹⁵ Awán ta itammul na tolay ta simù na nga makararál sù
 ákkiyápu na kê Namarò, nu ari galá yù ilawán na ta simù na nga ubobuk
 na nga maggapu ta narákè nga nonò na. ¹⁶ Nu egga yù talingá naw nga
 makaginná, magginná kayu laguk!” kun na nira.

¹⁷ Kabalin na nagubobuk, nánaw di Apu Kesu sù ira tatolay, á simillung
 ira sù balay. Á yù ira makituddu kuna, iniyabbû da kuna yù kebalinán
 nayù gangù nga ángngarigán na. ¹⁸ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á mássiki
 sikayu, arán naw panò ammu? Arán naw paga kánnámmuán ta ari yù
 kanan na tolay yù manarál sù ákkiyápu na kê Namarò, ¹⁹ gapu ta ari
 makatallung yù kanan na tolay ta nonò na, ngam tullung lâ ta gutù na,
 á ikawè na sangaw,” kun na nira. Á ta kunniane, inituddu na ta awán ta
 kanan nga kanniawan.

²⁰ Á kinagi na má, “Yù naggapu ta nonò na tolay, yáyù maddaping
 ta tolay, nga makararál sù ákkiyápu na kê Namarò. ²¹ Ta naggapu ta
 nonò na tolay yù narákè nga nononotan na, nga kunnay sù mamabay
 ána makilaláki, yù makkokò, yù mamapátay, yù makkarallow, ²² yù
 mukkuk, yù kitarákè, yù mangilogò, yù mangiyappa-appà, yù mamassil,
 yù mallilíbâ, yù mappeddaráyaw, ána yù mallokuloku. ²³ Ngámin dan-
 niaw nga narákè yù maggapu ta nonò na tolay, á danniaw ira maddarál
 sù ákkiyápu ra kê Namarò,” kun ni Apu Kesu nira.

Yù Pabbála ni Apu Kesu sù Ángnguruk nayù Babay nga ari Kudio

Mattiu 15:21-28

²⁴ Gapu ta kabalin na nangituddu nira, nánaw si Apu Kesu nga minay
 sù lugár na Tiro ána Sidon. Á simillung sù balay, ta gustu na nga ari

* 7:7 Isaya 29:13 † 7:10 Exodo 20:12; 21:17

mappasingan sù ira magari nga tatolay, ngam ari makalilli nira. ²⁵ Á aijan tán yù babay nga egga yù anâ na nga babay nga nagunagán na anitu. Pakarámak na babay ta keggá ni Apu Kesu, dagarágâ nga minay namalittúkak ta arubáng na. ²⁶ Á ari Kudio yù babay, ta Sirupinisia yù ikáttole na. Á inikomá na kê Apu Kesu ta palawanan na yù anitu sù anâ na. ²⁷ Á iniyángngarigán ni Apu Kesu yù itabbák na, á kinagi na kuna, “Iddagám mu lábbi yù kabattuk nayù ira ábbing sù kanad da, ta ari mepángngà nga mepakán yù kanad da sù ira itu,” kun na. ²⁸ Á kánámmuán nayù babay yù kebalinán nayù kinagi ni Apu Kesu kuna, nga ari mepángngà nu ábbágán na yù ira ari Kudio lage na mangabbák sù ira Kudio. Á kinagi nayù babay kê Apu Kesu, “Wan, Apu. Ngam dánnaman nayù ira itu yù buttá nayù ira ábbing,” kun na. ²⁹ “Á kurugán yù nakagim! Napiá yù initabbák mu níkán,” kun ni Apu Kesu kuna. “Manoli ka ta balem, ta nánawin yù anitu sù anâ mu,” kun na. ³⁰ Á limibbè yù babay ta bale na, á naratang na yù anâ na nga nagiddá ta katri na, á awánin ta anitu.

Yù Pamamapiá ni Apu Kesu sù Kitul nga Umal

³¹ Á nánaw laguk si Apu Kesu ta ili na Tiro. Á sinalebarán na yù ili na Sidon áнна yù gián na Mapulu Ili, ta umay ta bebay na Galilia. ³² Á yù ira tatolay nga naggián tán, inituluk da kê Apu Kesu yù tolay nga kitul nga umal, á inikomá ra kuna ta támmitan na bì. ³³ Á inililli ni Apu Kesu yù umal sù ira káruán nga tatolay. Á initulá ni Apu Kesu yù amassisiddu na sù talingá na. Á niluluán na, á inisiggek na sù jilá na. ³⁴ Á sinánguk na yù lángi, á nanalasigá, á kinagi na, “Epata,” á yù kebalinán na, “Mabukatán ken laguk.” ³⁵ Á dagarágâ nga nabukatánin yù ágginná nayù umal, á nakaginná. Á nabbaliká yù jilá na, á nagubobuk, áнна napiá yù ággubobuk na.

³⁶ Á sinabarangán ni Apu Kesu yù ira tatolay, ta arád da bulubugá iparámak yù kingnguá na. Á mássiki nu initololi na nga kinagi nira, mappaná ira laguk nga mangiparámak sù ira ngámin nga tatolay. ³⁷ Á pakarámak nayù ira tatolay, napállá ira, á nepallá yù kapállá da. Á kinagi ra, “Napiá yù ngámin nga kingnguá na,” kud da. “Mássiki yù kitul, pakaginnán na, á mássiki yù umal, pakobobugan na,” kud da.

8

*Yù Pamakán ni Apu Kesu sù ira Appátaribu nga Tatolay
Mattiu 15:32-39*

¹ Á keggá ni Apu Kesu tán nga lugár, uli otturu nga minay yù magari nga tatolay nga naggagammung ta gián na. Á napúnu yù kanad da. Á inagálán ni Apu Kesu yù ira tudduán na, á kinagi na nira, ² “Nakalò yù allà ku sù ira magari nga tatolay, gapu ta naggián ira níkán ta tallu nga ággaw, á awán ta kanad da,” kun na. ³ “Á nu palabbetak ku ira sù babále ra, malupulupuk ira ta dалан megapu ta bisid da, ta kuruk nga arayyu yù naggapuán nayù ira káruán.” ⁴ Á simibbák yù ira tudduán na, á kinagi ra, “Á kunnasi ámmakám mi nira sawe kalállammatán?” ⁵ Á iniyabbù na nira, “Á pígiá nga bullung nga pán yù egga níkayu?” Á kinagi ra, “Pitu bullung.”

⁶ Á kinagi ni Apu Kesu sù ira magari nga tatolay ta magitubang ira sù kakáddapán. Á inâ na laguk yù pitu bullung nga pán. Kabalin na nabbalabálà kâ Namarò, giddigidduá na yù pán, á iniyawâ na sù ira tudduán na, tapè isinek da sù ira tatolay. Á ed da iniyawâ nira. ⁷ Á egga gapay nira yù baddi nga sirá. Kabalin ni Apu Kesu nabbalabálà kâ Namarò sù sirá, giddigidduá na gapay, á iniyawâ na nira, tapè isinek da gapay sù ira tatolay. ⁸ Á kiminán ira ngámin, á nabattuk ira. Á inunnuk da yù buná ra nga nakkákán, á napannu yù pitu nga lappi. ⁹ Á mággè appátaribu nga tatolay yù kiminán.

Kiddawan nayù ira Parisio kâ Apu Kesu yù Panákkilalád da Mattiu 16:1-4

¹⁰ Á kabalid da kiminán nayù ira magari nga tatolay, pinapáno ni Apu Kesu ira. Á dagarágâ nappittà di Apu Kesu ta barangay ána yù ira tudduán na, á minay ira sù lugár nga Dalmanuta. ¹¹ Á minay nira yù ira Parisio, á pinereperang da ta ubobuk si Apu Kesu, ta parubád da. Á kiniddo ra kuna ta ipasingan na nira yù pagaddatuan na, tapè kurugad da ta naggapu kâ Namarò yù pakáwayyá na. ¹² Á nanalisigà si Apu Kesu. Á kinagi na, “Anni má ta magiddak danniaw ira nga tatolay ta pagaddatuak ku nga panákkilalád da? Kukurugán yù kagiak ku nikayu, nga awán bulubugá ta pagaddatuak ku nga panákkilalán naw,” kun na. ¹³ Kabalin na nakkagi sù ira Parisio, nánawán na ira. Á nappittà sù barangay, á nanoli ta dammáng na bebay.

Ituddu ni Apu Kesu sù ira Tudduán na ta Mappalán ira sù Ituddu nayù ira Parisio ána yù Ituddu ni Erodo

Mattiu 16:5-12

¹⁴ Pakabarabaranage ri Apu Kesu, náttamán nayù ira tudduán na yù bálud da, á aijan lâ nira yù táttádday nga bullung nga pán sù barangay. ¹⁵ Á sinabarangán ni Apu Kesu ira, á iniyángngarigán na yù meyanung sù áppalappák ta pán, ta mássiki nu baddi lâ yù áppalappák nga nekiruk ta pán, á palappáran na yù ngámin nga pán. Á ta kunnay gapay sù kustombare nga narákè, nga massamá sù ira tatolay. Á kinagi na nira, “Ginnán naw. Mappalán kayu sù kun na áppalappák ta pán nga aijan kári Patul Erodo ána yù ira Parisio,” kun na nira. ¹⁶ Ngam arád da matákál yù kakágian na, gapu ta nononotad da lâ yù náttamád da nga bálud da. Á nakkaká-ubobuk ira nga makkaká-anasâ, á kinagi ra, “Kunniaw yù kagian na gapu ta awán ittam ta pán,” kud da.

¹⁷ Á ammu ni Apu Kesu ta arád da kánámamuán yù kebalinán nayù kinagi na, ngam nononotad da lâ yù pán. Á kinagi na nira, “Anni má ta ubobugan naw nga awán kayu ta pán? Ngattá ta arán naw paga matákál yù ituddù nikayu? Arán naw panò manonokin? ¹⁸ Aijan yù mepasingan nikayu. Ngattá ta arán naw masingan? Á aijan yù mepakánámmu nikayu. Ngattá ta arán naw maginná? Máttamán naw panò yù kingnguá? ¹⁹ Á paggaddagadduá ta límá bullung nga pán nga nepakán sù ira límá ribu nga tatolay, pígiá nga lappi yù napannu ta buná ra nga nonnuk naw?” kun na nira. Á kinagi ra kuna, “Mapulu duá yù lappi nga napannu,” kud da. ²⁰ “Á sù paggaddagadduá ta pitu bullung nga pán sù ira appátaribu nga tatolay, pígiá yù napannu nga lappi nga nangipayyán

naw ta buná ra?” kun ni Apu Kesu nira. “Pitu,” kud da. ²¹ “Á arán naw panò paga kánnámmuán?” kun ni Apu Kesu nira.

Yù Pamakasingan ni Apu Kesu sù Buling

²² Á pappatale ri Apu Kesu, nakáddè ira ta ili na Betseda, á iniyánge nayù ira tatolay yù buling kâ Apu Kesu, á inikomá ra kuna ta támmitan na. ²³ Á kininging ni Apu Kesu yù buling, á inipáno na sù babálay. Á niluluán na yù matá nayù buling, á sinámmi na. Á iniyabbû na kuna, “Ajjan yù masingam mu?” kun na. ²⁴ Á maningan yù buling, á kinagi na, “Masingak ku yù ira tatolay, ngam kun na káyu ira nga mallakák,” kun na. ²⁵ Á sinámmi na má ni Apu Kesu yù matá na. Á inni-innan nayù buling ta napiá, á nammapiá yù matá na, á nalitáwin yù ánningan na. ²⁶ Á pamalabbè ni Apu Kesu kuna ta bale na, kinagi na, “Ari ka manoli sù babálay,” kun na.

Mepalappâ kâ Eduru nu Asinni si Apu Kesu

Mattiu 16:13-20; Lukas 9:18-21

²⁷ Á nánaw di Apu Kesu ána yù ira tudduán na, ta umay ira sù ira babálay ta lugár na Sesaria Pilippi. Á sù pakalalakakák da ta dалан, iniyabbû ni Apu Kesu nira, “Asinningà kanu nga kun na tatolay?” ²⁸ Á kinagi ra, “Sikaw kanu si Kuan nga Minánnigù,” kud da. “Á yù ira káruán, kagiad da ta sikaw si Elias nga ábbilinán ni Namarò, onu yù tádday sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò,” kud da kâ Apu Kesu. ²⁹ Á iniyabbû ni Apu Kesu nira, “Á sikayu, anni yù kagian naw? Asinningà gapay?” Á simibbák si Eduru, á kinagi na, “Sikaw yù MakKiristu nga sínullà ni Namarò nga umay mammaguray.” ³⁰ Á sinaddánán ni Apu Kesu ira, ta arád da lábbi kagian yù meyanung kuna.

Ipakánnámmu ni Apu Kesu yù Pate na Sangaw

Mattiu 16:21-28; Lukas 9:22-27

³¹ Á inigapu ni Apu Kesu nga inipakánnámmu nira yù mesimmu kuna sangaw. Kinagi na nira, “Á jigirigátad dangà sangaw, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. Á máwák ku nga magattam, ta ipuerá rangà nayù ira karakalán ána yù ira kátannangán nga pári ána yù ira mesturu ta rilision. Á ipapapáte rangà sangaw. Á pappasá na tallu nga ággaw, maginnanolayà.” ³² Á yane nga meyanung ta pate ni Apu Kesu, kinagi na nga daretu nira. Á si Eduru, inililli na laguk si Apu Kesu ta baddi sù ira kábulud da, á gimmá na. “Ari ka magubobuk ta kunnian,” kun ni Eduru kuna. ³³ Ngam nallipay si Apu Kesu, nga maningan sù ira tudduán na. Á ginammá na laguk si Eduru. Kinagi na kuna, “Mánaw ka saw níkan, ta naggapu kâ Satanas yù kinagim! Ta kunnay ta negagángay ta tolay yù nototam mu, nga ari naggapu kâ Namarò.”

Tabarangán ni Apu Kesu yù ira Tumuttul kuna

Mattiu 10:38-39; 16:24-28; Lukas 9:23-27; 17:33; Kuan 12:25

³⁴ Á inagálán ni Apu Kesu yù magari nga tatolay ána yù ira tudduán na, ta umay ira kuna. Á kinagi na nira, “Yù tolay nga ikáyâ na tumuttul níkan, arán na laguk tuttulan yù ikáyâ na baggi na, ngam tuttulan na lâ yù ikáyâ ku. Á attamán na gapay yù jigâ nga umay kuna, mássiki nu matay

megapu sù ángnguruk na níkán. Á ta kunnian, kunnay ta káttuan na yù kurù na, á tuttulan nangà. ³⁵ Ta yù tolay nga nonotan na lâ yù ákkatole na ta dabbuno, matay galâ sangaw nga mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam yù tolay nga tumulù níkán, tapè tuppálan na yù ipakuâ kuna, á mássiki nu matay megapu sù ángnguruk na níkán áнна megapu sù pangipakánnámmu na sù napiá nga dámak nga meyannung níkán, aggina yù mepattolay kâ Namarò ta áddè ta áddè.

³⁶ “Á ta ángngarigán nu málâ na tolay yù ngámin nga káríkuán nga aijan ta dabbuno ta kukuá na, á egga panò yù serbi na, nu lonán na yù mannanáyun nga áttole na nga iyawâ ni Namarò nakuan kuna? ³⁷ Awán bulubugá ta metáli na tolay sù mannanáyun nga áttole na áнна yù kesipà na kâ Namarò. ³⁸ Á yù tolay nga mangipasirán níkán ta arubáng nayù ira tatolay nga manakì níkán áнна narákè yù nonò na, á ipasirák ku gapay sangaw nu manolingà saw. Ta sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, manolingà sangaw, nga mangipalappá sù áddalingárang áнна yù pakáwayyá ni Namarò nga Yámà. Á mepulù níkán yù ira mangilin nga daroban ni Namarò.”

9

*Nanguli yù Baggi ni Apu Kesu megapu sù Dalingárang ni Namarò
Mattiu 17:1-13; Lukas 9:28-36*

¹ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Kurugán yù kagiak ku nikayu. Aijan saw nikayu yù ira tatolay nga ari matay lage ra masingan yù dattál nayù pammagure ni Namarò nga makáwayyá.”

² Á pappasá na annam nga ággaw, inapà ni Apu Kesu di Eduru áнна yù ira duá nga mawwagi, di Ime kâ Kuan. Á aggira lâ yù nepulù kuna, á giminon ira ta atannáng nga puddul. Labbè da ta utun, naddalingárang yù baggi ni Apu Kesu sù ánningad da. ³ Á nerallà yù kapuro nayù gámì na nga nassiling. Á awán bulubugá ta negittá sù kapuro na ta dabbuno. ⁴ Á limittuák di Elias kâ Moyses, nga yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò. Á makiubu-ubobuk ira kâ Apu Kesu. Á di Eduru, nasingad da ira. ⁵ Á kinagi ni Eduru kâ Apu Kesu, “Apu, napiá ta aijan ittam saw. Ipappadde mi kayu nakuan ta ággítádde naw nga amíngán. Sikayu kári Moyses kâ Elias.” ⁶ Á yáyù lâ nakagi ni Eduru, gapu ta arán na ammu yù kagian na nakuan, ta naganássing ira áнна yù ira duá nga kábulun na, di Ime kâ Kuan. Á nerallà yù assing da. ⁷ Á minay yù kunam nga nilirúmán na ira. Á naggapu sù kunam yù ngárál nga nakkagi, á kinagi na, “Yaw yù Anâ ku nga iddukak ku. Ginnán naw yù kagian na.” ⁸ Á nallipipay ira. Á nakkaddák ira, ta táttádday lâ yù nasingad da, nga si Apu Kesu.

⁹ Á minutù ira sù puddul. Utù da, sinaddánán na ira ni Apu Kesu ta arád da kagian sù ira tatolay yù nasingad da ta utun áddè ta kabalin na nga maginnanolay nayù Kaká na ngámin na tatolay. ¹⁰ Á kinuruk da. Pinatattam da ta nonò da yù nasingad da. Ngam aggira lâ, nakkaká-ubu-ubobuk ira nu anni yù kebalinán nayù kinagi na nga paginnanole na.

¹¹ Á iniyabbù da laguk kuna, “Anni má ta kagian nayù ira mesturu na Kudio ta mapolu nga umay yù ngaw ábbilinán, nga si Elias, ámmè sù MakKíristu?” kud da. ¹² “Wan,” kun ni Apu Kesu nira. “Mapolu si Elias nga umay, ta paránan na ngámin, tapè dán nga naparán sù dattál

nayù MakKiristu. Á anni laguk yù kebalinán nayù dán nga netúrâ nga meyanung nikán nga Kaká na ngámin na tatolay? Ta aijan nga netúrâ ta máwák nga attamák ku yù panigirigá da nikán ána yù pangluddé da nikán. ¹³ Ngam kagiak ku nikayu, ta minay ngin si Elias, á kingnguá nayù ira tatolay yù ngámin nga gustu ra nga narákè, ta kun nayù netúrâ nga meyanung kuna.” Á ubobugan ni Apu Kesu si Kuan nga Minánnigù.

Palawanan ni Apu Kesu yù Anitu sù Abbing
Mattiu 17:14-21; Lukas 9:37-43a

¹⁴ Á pakáranni ra sù ira káruán nga tudduán ni Apu Kesu, nasingad da yù magaru nga tatolay nga nagarimummung. Á aijan gapay yù ira mesturu na Kudio nga mameperang nira ta ubobuk. ¹⁵ Pakasingan nayù magaru nga tatolay kâ Apu Kesu, nakaddák ira nga ayatán. Á nakkarakarérá ira nga jiminápun kuna. ¹⁶ Á iniyabbù ni Apu Kesu nira, “Anni yù pakkakáperangán naw nga ubobuk?” kun na. ¹⁷ “Mesturu,” kun nayù tádday, “ituluk ku nikaw yù anâ ku nga laláki gapu ta nangunagán na anitu nga umal. ¹⁸ Á sù pattaliponak nayù anitu kuna, pannátan na yù abbing, á mabbugubugá yù simù na ána mangngarangngaringngi ána mangngattuk. Á inikomâ sù ira tudduám mu ta palawanad da bì yù anitu, ngam arád da makuá,” kun nayù tolak kâ Apu Kesu. ¹⁹ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Innan nawè yawe ira tatolay nga awán bulubugá ta ángngikatalà da! Kunnasi paga yù kabayák nayù paggiák ku ána keyattam ku nikayu? Iyánge naw saw yù abbing.”

²⁰ Á iniyánge ra kuna yù abbing. Á pakasingan nayù anitu kâ Apu Kesu, dagarágá nga pinabballiák na yù abbing, á napannâ ta dabbun nga nakkarakarebu, á nabbugubugá yù simù na. ²¹ Á iniyabbù ni Apu Kesu sù yáma nayù abbing nu káni yù pamegapu nayù takì na. Á sibbák nayù tolak, á kinagi na, “Namegapu sù kabajji na. ²² Á name-aru ngaw initupâ nayù anitu ta api ána danum, tapè papatáyan na. Ngam nu egga yù awayyám nga mangabbák, ikállà kami bì, á abbágám kami.” ²³ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Nu egga yù awayyám nga mangikatalà! Si Namarò yù makáwayyá nga mamalurò ta ngámin, á awán bulubugá ta arán na makuá megapu sù ira nga mangikatalà kuna.” ²⁴ Á inigarù na nga kinagi nayù yáma nayù abbing, “Apu, ikatalà taka! Abbágám mà, tapè aringá mabbábáng!”

²⁵ Á pakasingan ni Apu Kesu ta makkarakarérá yù magaru nga tatolay nga magarimummung nira, gimmá na yù anitu, á kinagi na kuna, “Sikaw nga umal ána kitul nga anitu, dobat taka ta mánaw ka sù abbing, á ari ka bulubugá manoli kuna.” ²⁶ Á nakkalli, á pinabballiák na, nga nepallà yù pamabballiák na sù abbing, á nallawán kuna. Á nagiddá yù abbing ta kun na natay. Á aru yù ira nakkagi, nga kud da, “Ye! Natayin.” ²⁷ Ngam sinangngalán ni Apu Kesu yù limá na, á pinagikkáng na, á nanáddak.

²⁸ Á simillung di Apu Kesu lâ ána yù ira tudduán na ta balay. Á iniyabbù da kuna, “Anni má ta arám mi gangù napapánaw yù anitu sù abbing?” ²⁹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Awán ta makapapánaw ta kunnian nga anitu, nu ari galá megapu sù pakimállà na kâ Namarò.”

Kagian na má ni Apu Kesu yù Meyannung ta Pate na

Mattiu 17:22-23; Lukas 9:43b-45

³⁰ Á nánaw di Apu Kesu táne lugár. Á nattalebák ira sù purubinsia na Galilia. Á arán na ikáyâ ni Apu Kesu ta ammu nayù ira tatolay yù angayád da. ³¹ Ta ikáyâ na matángngák yù pangituddu na sù ira tudduán na. Á kinagi na nira, “Sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, mekekángà sangaw sù ira malussaw nikán, á papatáyad dangà. Á nu mapasá yù tallu nga ággaw, maginnanolayà,” kun na. ³² Ngam yù ira tudduán na, arád da kánámnuán yù kinagi na, á awán ta makeyattam nga makeyabbù kuna.

Anni yù Akkuán nayù Kátannangán?

Mattiu 18:1-5; Lukas 9:46-48

³³ Á nakáddè di Apu Kesu ta Kapernium, á simillung ira ta balay. Á keggá ra ta lágum na balay, iniyabbù ni Apu Kesu nira, “Anni yù pakkakáperangán naw ta ubobuk gangù sù pallakák tam ta dалан?” ³⁴ Ngam ari ira nakkituk, gapu ta mappasirán ira, ta nakkakáperang ira nu asinni nira yù kátannangán. ³⁵ Á nagitubang si Apu Kesu, á inagálán na yù ira mapulu duá ta umay ira kuna. Á kinagi na nira, “Yù tolay nga máyâ mabbáli ta kátannangán na tatolay, máwák nga mabbáli ta kagukábán ána makiaripan sù ira ngámin nga tatolay.”

³⁶ Á inâ na laguk ni Apu Kesu yù baddi nga abbing, á pine na sù tangngá ra. Á sinábbi na, á kinagi na sù ira tudduán na, ³⁷ “Nu iddukan na tolay yù kunniaw nga abbing megapu nikán, á nebiláng ta sikán gapay yù iddukan na. Á nu iddukan nangà, ari lâ sikán yù iddukan na, nu ari gapay yù naddok nikán.”

Yù Tolay nga Ari Makikontará kê Apu Kesu, Aggina yù Mangabbák kuna

Lukas 9:49-50

³⁸ Á kinagi ni Kuan, “Mesturu, nasingam mi yù tádday nga tolay nga mangabbún sù ngágam mu ta pamapáno na ta anitu sù ira nagunagán nga minay kuna. Á pinatukkâ mi, gapu ta arát tam kabbulun.” ³⁹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Arán naw gammán! Nu aijan yù tolay nga magaddátu megapu sù pakáwayyá nayù ngágak ku, arán nangà sangaw táttájjíán. ⁴⁰ Ta yù tolay nga ari makikontará nittam, aggina yù kopun nga mangabbák nittam. ⁴¹ Á kurugán yù kagiak ku nikayu. Mássiki nu baddi lâ yù ángngabbák na tolay nikayu gapu ta sikán nga MakKiristu yù Yápu naw, mássiki nu mamenum nikayu lâ, á alawatan na gemma noka alawatan yù balabálà na.”

Mappalán yù ira nga Maddok ta Malliwâ

Mattiu 18:6-9; Lukas 17:1-2

⁴² Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Yù tolay nga mangituddu ta narákè sù ira baddi nga abbing nga mangikatalà nikán, napiá nu magakkátán yù bullo na ta dakal nga batu, á metabbà ta kálaramán na bebay, tapè ari mangituddu ta narákè sù ira nga manguruk nikán. ⁴³ Á nu yù limá naw yù kegapuánán nayù liwá naw, más napiá nu gappulan naw. Ta napiá nu mepattolay kayu ta áddè ta áddè sù gián ni Namarò ta lángi, mássiki nu tádday lâ yù limá naw, ánnè ta keggá na duá nga limá naw, ána metabbà kayu ta ornu, nga api nga ari bulubugá máddà. ⁴⁴ Á yù labbetán

nayù ira minálliwâ yù ornu, á pagikaruan ni Namarò ira tán. Awán ta pagibannagád da, á awán ta áddè nayù jigâ da.*

⁴⁵ “Á nu yù takki naw yù mangituluk nikayu ta liwâ, más napiá galâ nu gappulan naw. Ta mássiki nu gappul yù takki naw, napiá nu mepattolay kayu ta áddè ta áddè sù gián ni Namarò ta lángì, ánnè ta keggá na duá nga takki naw nga mangituluk nikayu ta liwâ, á metabbà kayu sù ornu nga awán ta káddà na. ⁴⁶ Á yù labbetán nayù ira minálliwâ yù ornu, á pagikaruan ni Namarò ira tán. Awán ta pagibannagád da kuna, á awán ta áddè nayù jigâ da.†

⁴⁷ “Á nu malliwâ kayu megapu sù masingan nayù matá naw, baddulan naw yù matá naw. Ta más mapiá galâ mássiki nu buling kayu sù tádday nga matá naw, á mesipà kayu sù pammagurayan ni Namarò, ánnè ta keggá na duá nga matá naw nga mangituluk nikayu ta liwâ, á metabbà kayu sù ornu nga awán ta káddà na. ⁴⁸ Á yù labbetán nayù ira minálliwâ yù ornu, á pagikaruan ni Namarò ira tán. Awán ta pagibannagád da kuna, á awán ta áddè nayù jigâ da.”‡

⁴⁹ Á kinagi na má ni Apu Kesu, “Yù ira ngámin nga tatolay, máwák nga kunnay ira ta másinán, megapu sù kun na api nga iyattam da. Á yaw kebalinán na, ta máwák nga mapasigaggá yù ángngikatalà da níkan, mássiki nu anni yù mesimmu nira, tapè mepángngá ira nga mesipà níkan gapay ta pammagure ni Namarò. ⁵⁰ Masingngá gemma yù asin. Ngam másin panò nu nári yù paggák na? Magimuguk kayu laguk, ta arán naw lonán yù pakkaká-iddù naw áнна pakkaká-abbák naw, tapè napiá lâ yù ággián naw.”

10

*Yù Inituddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Paggúnge na Magatáwa
Mattiu 19:1-12; Lukas 16:18*

¹ Nánaw laguk si Apu Kesu ta Galilia, á minay ta lugár na Judiya ta dammáng na Jordan. Á yù magari nga tatolay, nagarimummungád da má, á sinudduán na ira ta kunnay ta gagángay nga ángnguá na. ² Á minay gapay yù ira Parisio, á jimikkì ira nga maki-ubobuk kuna, tapè parubád da nu anni yù kagian na. Iniyabbû da kuna, “Anni yù ituddu nayù tunung tam? Egga panò yù awayyá na tolay nga maggúngay ta atáwa na?” ³ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Anni yù ituddu ni Moyses, nga ábbilinán ni Namarò, nga meyannung ta paggúnge nayù ira magatáwa?” ⁴ Á kinagi ra, “Á inanugù ni Moyses ta igúnge na tolay yù atáwa na nu itúrâ na yù paninganán ta pangigúnge na sù atáwa na,” kud da kuna. ⁵ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Yáyù inituddu ni Moyses gapu ta nataggâ yù nonò naw. ⁶ Ngam aijan yù netúrâ nga meyannung sù pamarò ni Namarò ta tolay, nga kunnaw: ‘Pidde ni Namarò yù tolay nga laláki áнна babay.’* ⁷ ‘Yáyù nga panawán na laláki yù darakal na ta umay metádday sù atáwa na. ⁸ Á yù ira magatáwa, mabbáli ta kun na táttádday nga baggi yù ággiád da.’† Yáyù bibbirat tam sù dán nga netúrâ. Á kuruk nga aringin laguk

* **9:44** Nagittá yù netúrâ ta numeru 44, 46, áнна 48. Á ari netúrâ sù ira káruán nga dán nga netúratán. Á netúrâ lâ yù keyarigán na: “Ari bulubugá matay yù tuggi da tán, áнна ari bulubugá máddà yù api.” † **9:46** Isaya 66:24 ‡ **9:48** Genesis 1:27 * **10:6** Genesis 2:24 † **10:8** Exodo 20:12-16

duá yù ira magatáwa, ngam táttádday lâ yù baggi ren. ⁹ Yáyù nga arán na tolay passinnán yù ira magatáwa nga pinattádday ni Namarò.”

¹⁰ Á limibbè di Apu Kesu áнна yù ira tudduán na ta balay. Á iniyabbû da kê Apu Kesu yù meyannung sù ituddu na. ¹¹ Kinagi ni Apu Kesu nira, “Yù laláki nga igúnge na yù atáwa na, á mangatáwa sangaw ta tanakuán, makaliwâ, ta mebiláng ta mangarallaw áнна malliwâ sù olu nga atáwa na. ¹² Á yù babay nga igúnge na yù atáwa na, á makiatáwa sangaw ta tanakuán, makaliwâ gapay, áнна mebiláng ta makikarallaw.”

*Ayatan ni Apu Kesu yù ira Ábbing
Mattiu 19:13-15; Lukas 18:15-17*

¹³ Á manganánnuán, minay yù ira tatolay, ta inituluk da kê Apu Kesu yù ira ánâ da, tapè támmitan na ira, áнна bindisionán na ira. Ngam yù ira tudduán ni Apu Kesu, gimmá ra yù ira tatolay. ¹⁴ Á pakasingan ni Apu Kesu sù kingnguá nayù ira tudduán na, napporay nira. Á kinagi na nira, “Arán naw ira gammán. Iyanugù naw yù ánge nayù ira ábbing níkán, ta aggira mesipà sù pammagure ni Namarò, áнна ngámin ira nga tatolay nga kunnay karanniaw nga ábbing nga mangikatalà níkán. ¹⁵ Kurugán yù kagiak ku nikayu, nga ari mesipà yù tolay sù pammagure ni Namarò nu ari mangikatalà kê Namarò ta kunnay sù pangikatalà nayù ira ábbing.” ¹⁶ Á sinábbi na yù ira ábbing nga taggitádday. Á sinámmi na ira ta ulu ra, á kiniddo na kê Namarò yù kapiánád da. Kinagi na sù ira katággitádday, “Alluárán na ka ni Namarò.”

*Yù Tolay nga Maríku
Mattiu 19:16-30; Lukas 18:18-30*

¹⁷ Á ta páno di Apu Kesu ta umay ira ta tanakuán nga lugár, nakkarera nga minay kuna yù tádday nga laláki nga namalittúkak ta arubáng na, á kinagi na, “Mesturu, napiá nga tolay ka. Anni yù kagam mu nga máwák nga akkuák ku, tapè mepattolayà nga mesipà kê Namarò ta áddè ta áddè?” ¹⁸ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Ngattá, ta kagam mu ta sikán yù napiá? Awán ta kuruk nga napiá nu ari galá ni Namarò. ¹⁹ Ammum yù taddán ni Namarò nga netúrâ. ‘Ari ka mamapátay ta tolay. Ari ka mangarallaw. Ari ka makkokò. Ari ka massiri nu massistigu ka. Ari ka maddarogâ. Makimoray ka sù ira darakal mu.’ ” †

²⁰ Á kinagi nayù tolay kê Apu Kesu, “Mesturu, ngilinak ku ngámin danniaw áddè sù kabajji ku.” ²¹ Á inimámmatán ni Apu Kesu yù tolay, á nakalò yù iddù na kuna. Á kinagi na kuna, “Ajjan paga tádday nga pakkúrangám mu. Em mu bì iláku yù ngámin nga kukuám, á isinek mu yù pallakuám mu sù ira pobare, tapè maríku ka galá ta lángi kê Namarò. Á manoli ka saw laguk nga tumuttul níkán.” ²² Pakaginná nayù tolay sù kinagi na, nakalò yù daddam na, á siggaraddam nga nánaw, gapu ta egga kuna aru nga kukuá na.

²³ Páno nayù maríku, nilipilipe ni Apu Kesu yù ira tudduán na, á kinagi na nira, “Marigâ nga tumulù yù ira maríku sù pammagure ni Namarò, tapè mesipà ira kuna.” ²⁴ Á napállâ yù ira tudduán na sù kinagi na. Á pidduá na nakkagi nira, “Wáwwagì, kuruk nga marigâ nga tumulù yù tolay, tapè mesipà sù pammagure ni Namarò. ²⁵ Más malogon yù állabbû

na kamel ta abbû na dágum, ánnè ta tumulù yù maríku nga tolay kâ Namarò, tapè mesipà sù pammagure na.” Á dakal nga ayám ánnè ta kabáyu onu nuáng yù kamel, nga sináppukul yù barâ na. ²⁶ Á nerallà yù kapállâ da, á kinagi ra kuna, “Asinni laguk yù meyígù áнна mesipà kâ Namarò ta lángr?” ²⁷ Á inni-innan ni Apu Kesu ira, á kinagi na, “Á awán ta tolay nga makáwayyá. Ngam si Namarò yù mamalurò galá, ta aggina yù makáwayyá ta ngámin.”

²⁸ Á kinagi na laguk ni Eduru kuna, “Á sikami, pinanawám mi ngámin, á tumuttuttl kamingin nikaw.” ²⁹ Á kinagi ni Apu Kesu, “Kurugán yù kagiak ku nikayu. Yù tolay nga panawán na yù bale na onu wáwwagi na, darakal na, ánâ na, áнна dabbun na, nu nánawán na ira megapu sù panguruk na nikán, tapè umay mangipakánnámmu sù napiá nga dámak nga meyannung nikán, ³⁰ á kuruk nga bálatan ni Namarò. Ta iddán ni Namarò ta aru nga paggianán na, wáwwagi na, yená na, ánâ na, áнна dabbun na ta keggá na sawe dabbuno. Ngam parubán nayù tolay gapay yù panigirigá da kuna megapu sù panuttul na nikán. Á sangaw nu duttál yù ággaw, meddán gapay ta inángà na nga awán ta áddè na. ³¹ Ngam aru yù ira nga makáwayyá kunangan nga baddi yù pakáwayyá ra sangaw nu duttál yù ággaw. Á yù ira nga awán ta pakáwayyá ra kunangan, makáwayyá ira tán nga ággaw.”

*Pilluán ni Apu Kesu nga Makkagi ta Pate na
Mattiu 20:17-19; Lukas 18:31-34*

³² Á nappatalay di Apu Kesu áнна yù ira tudduán na nga mappángè ta Jerusalem. Á pallakák da, mapolu si Apu Kesu ta dálan ánnè nira. Á napállâ yù ira tudduán na, á naganássing yù ira tatolay nga tumuttul kuna, gapu ta umay si Apu Kesu ta ili na Jerusalem, nga paggianán nayù ira malussaw kuna. Á inililli na má ngin ni Apu Kesu yù ira tudduán na, tapè kagian na nira yù mesimmu kuna sangaw. ³³ Á kinagi na, “Ginnán naw. Gumon ittam ta ili na Jerusalem. Á labbè ku tán, sikán nga Kaká ngámin na tatolay, gaputad dangà, á ipatangngal dangà sù ira kátannangán nga pári áнна yù ira mesturu. Á kagiad da yù pamagikáru ra nikán ta patè. Á ipatangngal dangà sù ira ari Kudio nga mammaguray. ³⁴ Á yù ira ari Kudio, uyoyungád dangà. Pallulutábád dangà, á paligatad dangà, á papatáyad dangà. Ngam sangaw nu mapasá tallu nga ággaw sù patè, á maginnanolayà.”

*Yù Ikomá nayù ira Duá, di Ime kâ Kuan
Mattiu 20:20-28*

³⁵ Á jimikki laguk kâ Apu Kesu di Ime kâ Kuan, nga duá nga ánâ ni Sebedo. Á kinagi ra kuna, “Mesturu, aijan yù ikomá mi nga akkuám mu megapu nikami.” ³⁶ Á kinagi na nira, “Anni yù ikomá naw nga akkuák ku megapu nikayu?” ³⁷ Á kinagi ra kuna, “Nu mammaguray ka sù páppatulám mu, anugutam mu ta pattangngám mi sikaw sù pagitubangám mu, tádday sù jiwánám mu áнна tádday sù jimigim, nga mesipà sù keparáyom.” ³⁸ Ngam kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Arán naw garè kánnámmuán yù kebalinán nayù ikomá naw. Makeyangngá kayu panò ta jigá nga kunnay ta jigá nga attamáku ku sangaw? Attamán

naw panò yù pate naw nga kunnay sù patè?”³⁹ Á kinagi ra kuna, “Makeyattam kami ngay.” Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Yáyù gemma noka yù attamán naw.”⁴⁰ Ngam aringà makáwayyá nga mangiyawâ nikayu ta pagitubangán naw sù jiwánák ku áнна jimigì. Napakappiánin yù ira ággitubangán nga napanán sù ira nga sinullà ni Namarò.”

⁴¹ Á pakaginná nayù ira mapulu nga tudduán na sù pakkiddo nayù ira kábulud da, di Ime kâ Kuan, napporay ira, ta kiniddo ri Ime yù ira ággitubangán nayù ira maráyaw.⁴² Á inagálán ni Apu Kesu ira ta umay ira ta gián na, á kinagi na nira. “Ammu naw ta kitarok yù ira nga mammaguray sù ira makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio. Á yù ira kátannagád da, makáwayyá ira nga mamatuttul sù ure ra.”⁴³ Ngam ari kunnian nikayu. Yù tolay nga máyá nakuan nga mepotun ánnè nikayu, aggina laguk yù tumulù nga masserbi nikayu.⁴⁴ Á yù tolay nga ikáyâ ta aggina yù makáwayyá ánnè nikayu, aggina laguk yù mabbaluntáriu nga makiaripan ta ngámin.⁴⁵ Á mássiki sikán nga Kaká ngámin na tatolay, minayà saw, nga ari passerbián nayù ira tatolay, nu ari galâ ta sikán yù masserbi sù ira tatolay, áнна itapil ku yù baggì, nga mebuwì ta aru nga tatolay, tapè pakomán na ira ni Namarò ta liwâ da.”

Pammapián ni Apu Kesu yù Buling

Mattiu 20:29-34; Lukas 18:35-43

⁴⁶ Á nakáddè di Apu Kesu áнна yù ira tudduán na ta ili na Jeriku, nga pattalebarád da lâ. Á páno ra ta Jeriku, magari yù ira tatolay nga mepulù nira. Á aijan yù buling nga minákkilimù, nga nagitubang sù aggik na dálan. Si Bartimio yù ngágan na, nga anâ ni Timio.⁴⁷ Á pakaginná ni Bartimio ta mattalebák si Apu Kesu nga taga Nasaret, á nakkatakotol, á kinagi na, “Kaw! Apu Kesu, nga Ginaká ni Patul Dabid, ikállà mà bì!” kun na.⁴⁸ Á aru yù ira tatolay, á gimmá ra, á kinagi ra kuna, “Ari ka mattannuk,” kud da kuna. Ngam inipappanà na nakkatakotol, “Ginaká ni Patul Dabid, ikállà mà bì!”

⁴⁹ Á pakaginná ni Apu Kesu kuna, nagginnà, á kinagi na nira, “Agálán naw ta umay saw.” Á ed da kinagi kuna, “Pataggatam mu yù nonò mu. Á gumikkáng ka, ta ipágál na ka.”⁵⁰ Á inirián na laguk yù ulolà na, á nattábbarikuâ nga gimikkáng, á minay kâ Apu Kesu.⁵¹ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Anni yù ikáyâ mu nga akkuák ku nikaw?” Á kinagi nayù buling kuna, “Apu, parè bì ta makasinganà.”⁵² Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Makapánaw ken, ta nammapiá ken megapu sù pangikatalà mu nikán.” Á dagarágâ nanoli yù ánningan nayù buling, á nepulù kâ Apu Kesu ta pappatale na ta dálan.

11

Lubbè di Apu Kesu ta Ili na Jerusalem

Mattiu 21:1-11; Lukas 19:28-40; Kuan 12:12-19

¹ Pakáddè di Apu Kesu ta puddul nga namulán ta káyu nga olibo, nerípâ da yù ira babálay na Begapi áнна Bitania, nga aranni ta ili na Jerusalem. Á pinapolu ni Apu Kesu yù duá ira nga tudduán na.² Á kinagi na nira, “E kayu lábbi tukewâ babálay, ta masingan naw sangaw tán yù kígaw na dongki nga negálù, nga ari bulubugá paga nga nattakayán. Ubbarán naw

laguk, tapè iyánge naw saw. ³ Á nu ajjan yù mangiyabbû nikayu ta ‘Ngattá ta apan naw?’ á kagian naw, ‘Wan, ta máwák ni Apu, á ipetoli na galá sangaw,’ kun naw kuna.”

⁴ Á gapu ta paddok ni Apu Kesu nira, nánaw ira, á nálek da yù kígaw sù kalsáda, nga negálù ta puertá na balay, á inubbarád da. ⁵ Á ajjan yù ira tatolay nga nanáddak ta kalsáda, á nasingad da yù kingnguá ra. Á iniyabbû da nira, “Ngattá ta ubbarán naw yù kígaw?” ⁶ Á inittabbák da yù nipakagi ni Apu Kesu nira, á nipálâ da laguk nira.

⁷ Á nánaw ira, á ed da iniyángay yù kígaw kê Apu Kesu. Á ininánâ da yù gagámi da sù barâ na ayám, á natakayán na laguk ni Apu Kesu. ⁸ Á aru yù ira tatolay nga ajjan tán, á ininánâ da yù gagámi da ta dálan. Á yù ira káruán, ininánâ da yù pangapangá na káyu nga naddon, nga sippisippáng da ta aggik na dálan. ⁹ Á ngámin yù ira nga mapolu kári Apu Kesu ta dálan ána yù ira maporián ta likuk da, magayáyâ ira nga nagaragiák, á kinagi ra, “Dayáwat tam si Namarò. Dayáwat tam yù Patul nga jinok ni Namarò ta umay mammaguray nittam,* ¹⁰ ta aggina yù táli nayù ngaw mammaguray nga naggaká nittam, si Patul Dabid, á napiá yù pammagure na. Maráyaw si Namarò ta lángì.”

¹¹ Á labbè da ta Jerusalem, simillung si Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, nga bale ni Namarò, ta en na sinullúnán ngámin yù ajjan ta lágum na. Á gapu ta púgágin, kabalin na maningan, nánaw, á minay ira ta Bitania, di Apu Kesu ána yù ira mapulu duá nga tudduán na.

Makatáng yù Káyu nga Igò

Mattiu 21:18-19

¹² Á sù tádday nga ággaw, panoli ra ta Jerusalem nga naggapu ta Bitania, nabisin si Apu Kesu. ¹³ Á nerípâ na yù káyu nga igò, nga naddon ta napiá. Á en na iningan nu egga bungá na, ta nasingngà gemma yù bungá na igò. Labbè na kuna, nasingan na ta dipúru don na, nga awán bulubugá ta bungá na, gapu ta ari paga yù ággaw na pabbungá na. ¹⁴ Á kinagi ni Apu Kesu, “Aringin bulubugá mabbungá yawe káyu áddè kunangan ta áddè ta áddè.” Á naginná nayù ira tudduán na yù kinagi na.

Pakarenuán ni Apu Kesu yù Mangilin nga Kapilliá

Mattiu 21:12-17; Lukas 19:45-48; Kuan 2:13-22

¹⁵ Á labbè da ta Jerusalem, simillung mángin si Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, nga bale ni Namarò. Á pinaturiák na yù ira malláku ána yù ira nga umay gumátáng. Á sinottombá na yù lamesá ira nayù ira minánáli ta kuártu ána yù bángku nayù ira malláku ta mammánù. ¹⁶ Á arán na anugutan yù ira mattalebák nga mangáttu sù námmuák nayù mangilin nga kapilliá. ¹⁷ Á inittuddu na sù ira tatolay, á kinagi na, “Arán naw panò ammu yù netúrâ nga Ubobuk ni Namarò, nga kunniaw: ‘Yù balè yù ákkimállatán na ngámin nga tatolay.’† Ngam sikayu, pinatalián naw ta ággianán nayù ira maddarogâ.”

¹⁸ Á yù ira kátannangán nga pári ána yù ira mesturu ta tunung, narámak da yù kingnguá ni Apu Kesu, á inigagánge ra nu kunnasi yù ámmapáte ra

* **11:9** Isaya 56:7; Jeremia 7:11 † **11:17** Paddayan nayù ira Kudio ta binaráyáng yù tabbuk nayù bungá na úbas.

kuna. Ta maganássing ira kuna, áнна passilad da, gapu ta napállâ yù ira magari nga tatolay megapu sù pakáwayyá nayù ángngituddu na. ¹⁹ Á ta pajjibbâ, nánaw di Apu Kesu sù ili.

Yù Ituddu na nga Meyannung ta Pakimállâ tam áнна Pakkakápakomá tam

Mattiu 21:20-22

²⁰ Á ta pannawák, panoli ri Apu Kesu ta Jerusalem, nasingad da yù káyu nga igò nga sinalebarád da sù tádday ággaw, nga nakatáging ngámin áddè ta gamù na. ²¹ Á manonò ni Eduru yù kinagi ni Apu Kesu nga meyannung sù káyu, á kinagi na, “Apu, innam mè yù káyu nga inigagek mu. Nakatáging!” ²² Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Mangikatalà kayu kâ Namarò. ²³ Kurugán yù kagiak ku nikayu. Nu manguruk yù tolay kâ Namarò áнна ari mabbábáng ta pangikatalà na, aijan yù awayyá na nga maddok ta puddul, nga kagian na, ‘Meyali ka, puddul, nga melappák ta bebay,’ á kurugan na. ²⁴ Yáyù nga kagiak ku nikayu ta maguray lá yù ikomá naw kâ Namarò ta pakimállâ naw, ikatalà naw ta alawatan nawin, á kuruk nga meyawâ nikayu.

²⁵ “Á sù pakimállâ naw kâ Namarò, nu mataki yù nonò naw sù tolay nga nakaliwâ nikayu, máwák nga pakomán naw laguk, tapè pakomán nakayu gapay nayù Yáma naw nga Namarò nga maggián ta lángì. ²⁶ Ta nu ari kayu mamakomá sù ira kábulun naw, arán na kayu gapay pakomán nayù Yáma naw nga Namarò nga maggián ta lángì.”

Iyabbû da kâ Apu Kesu yù Paggapuán na Pakáwayyá na

Mattiu 21:23-27; Lukas 20:1-8

²⁷ Á limibbè di Apu Kesu má ngin ta Jerusalem. Á nallakalakák si Apu Kesu sù námмуák nayù mangilin nga kapilliá nga najjijjigán. Á jimikkì kuna yù ira kátannangán nga pári áнна yù ira mesturu ta tunung áнна yù ira karakalán. ²⁸ Á iniyabbû da kuna, “Anni yù paggapuán nayù pakáwayyám sù kingnguám? Asinni yù nangiyawâ nikaw sù pakáwayyám?” kud da kâ Apu Kesu.

²⁹ Simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Aijan gapay yù iyabbû ku nikayu. Á nu tabbagan nawà, kagiak ku laguk nikayu yù naggapuán nayù pakáwayyâ. ³⁰ Si Kuan, nga yù ngaw minánnigù sù ira tatolay, asinni naggapuán nayù pakáwayyá na? Naggapu kâ Namarò, onu naggapu ta tolay? Kagian naw nikán.” ³¹ Á nakkakápereperang ira ta ubobuk, nga kud da, “Anni yù itabbák tam? Nu itabbák tam ta naggapu kâ Namarò yù pakáwayyá na, á iyabbû na sangaw, ‘Ngattá, ta arán naw laguk kinuruk si Kuan?’ ³² Á metabbák tam panò ta naggapu ta tolay?” Yáyù kinagi ra gapu ta maganássing ira sù ira tatolay nga makimoray kâ Kuan, gapu ta kinagi nayù ira tatolay ta kuruk nga ábbilinán ni Namarò si Kuan. ³³ Á yáyù nga initabbák da kâ Apu Kesu, “Arám mi ammu yù naggapuán nayù pakáwayyá ni Kuan.” Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á yáyù nga arák ku laguk kagian nikayu yù naggapuán nayù pakáwayyâ sù akka-akkuák ku.”

12

*Yù Ángngarigán nga Meyannung sù ira Manangngal sù Kamulán ta Úbas
Mattiu 21:33-46; Lukas 20:9-19*

¹ Á nagáŋngarigán si Apu Kesu ta pangituddu na paga sù mangilin nga kapilliá, á kinagi na nira, “Ajjan yù tolay nga namulá ta úbas sù komán na, á inalitukán na. Á kinokkok na yù abbû ta áppaggalán ta bungá na.” * Á pidde na yù atannáng nga balay nga paggianán nayù ira minánnaron, tapè meripâ da yù ngámin nga áddè na kamulán. Á inikatalà na yù kamulán sù ira minánnangngal kuna, á nánaw nga minay ta arayyu nga lugár.

² “Á ta áppupúsik na bungá na úbas, jinok nayù tolay yù aripan na ta umay sù ira minánnangngal, tapè apan na nira yù balle na.” ³ Ngam ginápù da yù aripan, á pinalapaligà da, á pinapáno ra nga awán ta inâ na. ⁴ Á jinok na má yù mekaruá nga aripan na. Á kingguá ra yù ulu na ána pinasiránád da. ⁵ Á jinok na má nira yù mekatallu nga aripan na, á pinapáte ra. Á kunniaw gapay kingguá ra sù ira káruán nga jinok na, biddibiddù da yù ira káruán, á pinapáte ra yù ira káruán.

⁶ “Á ta kabalin na yaw, ajjan lâ sù makáddabbun yù táttádday nga awayyá na nga doban, yù anâ na nga laláki nga iddukan na. Aggina yù naporíán nga jinok na, ta kagian na ta nonò na, ‘Kuruk nga pakimorayád da yù anâ ku.’” ⁷ Ngam yù ira mináŋngallu, pakasingad da sù anâ nayù makáddabbun, makkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, ‘Ye! Aggina yù anâ na nga makákuá noka ngámin. Et tam papatáyan, á sittam galá yù makákuá.’ ⁸ Á ginápù da, á pinapáte ra ána inilappák da sù liák na alitù.”

⁹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Anni laguk akkuán nayù makáddabbun sù ira minánnaron ta kobasán na? Umay mamapátay nira, á ipataron na yù kamulán na sù ira tanakuán.” ¹⁰ Arán naw panò binibbik yaw nga netúrâ, nga Ubobuk ni Namarò:

‘Ajjan yù batu nga inipuerá nayù ira nabbalay ta batu, gapu ta kagiad da ta awán ta serbi na.

Á aggina yù batu nga mabbáli ta ánnáddagán nayù balay.

¹¹ Yaw yù kingguá ni Apu Namarò, nga makapállâ nittam.’”†

¹² Á yù ira karakalán na Kudio, nánámmuád da ta aggira yù ituddu ni Apu Kesu megapu sù pagáŋngarigán na nga meyanung sù ira narákè nga minánnaron ta kamulán ána megapu sù netúrâ nga meyanung sù ira nabbalay ta batu, nga nangipuerá sù kapiánán. Á gaputad da nakuan, ngam pinaguráyád da, gapu ta maganássing ira sù ira magari nga tatolay nga makimoray kuna. Á nánawád da laguk.

*Iyabbû da kê Apu Kesu nu Mappagá ira nakuan ta Buwì
Mattiu 22:15-22; Lukas 20:20-26*

¹³ Á jinok da yù ira káruán nga Parisio ána yù ira káruán nga kákkapárán ni Patul Erodo, tapè parubád da si Apu Kesu megapu sù pangiyabbû da kuna. ¹⁴ Á jimikkì ira kuna, á kinagi ra, “Mesturu, ammu mi ta kurugán ngámin yù ubobuk mu. Á arám mu paddurúmán yù ira tatolay, mássiki nu maríku ira onu pobare. Á ituddum lâ yù kurugán nga bilin ni Namarò nga meyanung sù ipakuá na sù ira tatole na. Kagian mu laguk nikami nu ipugik nayù tunung tam yù mappagá ta buwì kê Patul Sisar, nga mammaguray ta ili na Roma? Mappagá ittam laguk, onu ari?” ¹⁵ Ngam natákál ni Apu Kesu ta áppè pípiá ira, tapè ilogò da. Á yáyù nga kinagi na nira, “Ngattá, ta parubán nawà? Ipasingan nawè

* 12:1 Salmo 118:22-23 † 12:11 Exodo 3:6

bì nikán yù pirâ.”¹⁶ Á iniyawâ da kuna. Á kinagi na nira, “Asinni yù makámmammang ána makángngágan nga masingat tam sawe kuártu?” Á kinagi ra, “Si Patul Sisar.”¹⁷ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Iyawâ naw laguk kê Sisar yù kukuá na. Á iyawâ naw gapay kê Namarò yù kukuá ni Namarò.” Á yù kebalinán na, pagán naw yù buwì sù mammaguray, á iddukan naw ána kurugan naw si Namarò. Á napállá ira megapu sù napiá nga itabbák na.

*Iyabbû da kê Apu Kesu ta Meyannung ta Paginnanole na Tolay
Mattiu 22:23-33; Lukas 20:27-40*

¹⁸ Kabalin na yaw, minay nga jimikki kê Apu Kesu yù ira káruán nga Sadusio. Aggira yù Kudio nga kagiad da ta ari maginnanolay yù baggi na tolai sù pagáddekán na ággaw. Á iniyabbû da kê Apu Kesu, á kinagi ra,¹⁹ “Mesturu, aijan yù tunung nga iníturâ ni Moyses megapu nittam, ta nu patayán na tolai yù atáwa na ngam awán ta anâ da, máwák nga atawán nayù urián na yù bálu na, tapè maganá ira sù pannakabaggi nayù kaká na nga natay.”²⁰ Á gári, naggián saw pitu nga mawwawági nga lálláki. Á nangatáwa yù kaká, ngam natay nga awán ta anâ na.²¹ Á inatáwa nayù mekaruá yù asípák na, ngam natay gapay nga awán ta anâ na. Á kunnian gapay yù nesimmu sù mekatallu ána ngámin nga káruán.²² Aggira ngámin nga pitu, nattutubbâ ira nga nangatáwa sù babay, ngam awán bulubugá ta anâ da. Á naporían nga natay gapay yù babay.²³ Á kagiam mu nikami laguk, sù ággaw nga paginnanole nayù ira námmatay, asinni sù ira pitu yù atáwa nayù babay, nepatalugáring ta nakiatáwa sù ira ngámin nga pitu,” kud da kê Apu Kesu.

²⁴ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Yáyù nga makaliwâ kayu, ta arán naw garé ammu yù neturâ sù mangilin nga ubobuk ni Namarò ána yù pakapangnuá ni Namarò.”²⁵ Á noka nu duttál yù paginnanole nayù ira námmatay, ari ira mangatáwa ána makiatáwa, gapu ta megittá ira sù ira daroban ni Namarò nga maggián ta lángi.

²⁶ “Á ta meyannung sù paginnanole nayù ira námmatay, arán naw panò binibbik yù neturâ sù libru ni Moyses nga meyannung sù káyu nga naggatang, nga ari nakassà? Pakasingan ni Moyses sù káyu nga naggatang, jimikki kuna, á naginná na yù ngárál ni Namarò, á kinagi ni Namarò kê Moyses: ‘Sikán si Namarò, nga pakiyápuán nayù ira naggaká nikaw. Sikán yù Yápu di Abrakam kári Isak kê Akup.’”²⁷ Á yù ira námmatay, ari ira makiyápu kê Namarò, ngam yù ira matolay yù makiyápu kuna. § Ari matunung yù nonotan naw, ta arán naw ammu yù kuruk.”

*Yù Purmeru nga Tunung nga Initaddán ni Namarò
Mattiu 22:34-40; Lukas 10:25-28*

²⁸ Á aijan tán yù tádday nga mesturu ta tunung, á naginná na yù pakkakápereperang nayù ira Sadusio kê Apu Kesu. Á gapu ta kemámmatán na ta napiá yù initabbák ni Apu Kesu nira, jimikki kuna ta iniyabbû na gapay kuna, á kinagi na, “Apu, anni yù purmeru nga tunung sù ira

‡ 12:26 Á yáyù nga ammu tam ta matolay paga di Abrakam kári Isak kê Akup ta lángi, mássiki nu natay ira ta nabayágin ta keggá ni Moyses, gapu ta pakimorayád da paga si Namarò. § 12:27 Deuteronomio 6:5

ngámin nga inittaddán ni Namarò?”²⁹ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Yawe yù purmeru nga tunung sù ira inittaddán ni Namarò: ‘Sikayu nga ginaká ni Israel, ginnán naw yù kagiak ku nikayu. Si Apu Namarò nga Yápu tam, aggina lâ yù táttádday.³⁰ Iddukan naw si Namarò nga Yápu naw, á itulú naw kuna yù ayâ nayù putu naw, yù ure naw, yù nonò naw, áнна yù sikan nayù baggi naw.’^{*} ³¹ Á aijan gapay nga netúrâ yù mekaruá nga máwák nga kurugam mu: ‘Iddukan naw yù ikáttole naw ta kunnay ta ángngiddù naw ta baggi naw.’† Awán ta tanakuán nga máwák nga kurugam mu, nu ari galâ danniaw nga duá,” kun ni Apu Kesu kuna.

³² Á kinagi na laguk nayù mesturu ta tunung kê Apu Kesu, “Á kustu, Mesturu. Kurugán yù kinagim, nga táttádday lâ si Namarò, á awán ta tanakuán, nu ari lâ aggina. ³³ Á máwák nga iddukat tam si Namarò nga Yápu tam, megapu sù napasigaggà nga ayâ nayù putu tam, áнна ngámin yù nonò tam, áнна yù sikan nayù baggi tam. Á iddukat tam gapay yù ira ikáttole tam ta kunnay ta ángngiddù tam ta baggi tam. Napiá yaw. Más napiá ta tuppálat tam danniaw nga tunung nga inittaddán ni Namarò ánnè sù mangiyátang ta aya-ayám nga natuggi áнна ngámin yù meyátang nga meyawâ kê Namarò.”

³⁴ Á pakaginná ni Apu Kesu ta napiá yù inittabbák na, kinagi na kuna, “Nu tuppálam mu yù egga ta nonò mu, mesipâ ken sù pammagure ni Namarò.” Á kabalín ni Apu Kesu nakkagi karannian, awán laguk ta mangiyabbù kuna, ta napállâ ira gapu ta makáwayyá yù pagubobuk na.

Asinni yù MakKiristu?

Mattiu 22:41-46; Lukas 20:41-44

³⁵ Á pangituddu ni Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, nga bale ni Namarò, iniyabbù na sù ira tatolay, nga kun na, “Á yù ira mesturu sù tunung, anni má ta kagiad da ta ginaká ni Patul Dabid yù MakKiristu?³⁶ Ta si Patul Dabid, kinagi na yù inipalappâ nayù Mangilin nga Ikararuá kuna, á kinagi na,

‘Nagubobuk si Apu Namarò, á kinagi na sù Yápu:

Magitubang ka sù jiwának ku, nga ággitubangán nayù meparáyaw, ádde ta ipeguppè ku nikaw yù ira malussaw nikaw.’‡

³⁷ Á yáyù nga abbúnan ni Patul Dabid ta Yápu na yù MakKiristu. Á nu Yápu na yù MakKiristu, ngattá ta kagiad da ta ginaká na lâ? Ari galâ motun yù Yápu na ánnè kuna?”

Á ayatán yù ira magari nga tatolay nga magginná sù inittuddu ni Apu Kesu.

Yù Kinagi ni Apu Kesu nga Meyannung sù ira Parisio áнна yù ira Mesturu ta Tunung

Mattiu 23:1-36; Lukas 20:45-47

³⁸ Á ta pangituddu ni Apu Kesu, kinagi na, “Mappalán kayu sù ira mesturu ta tunung. Ta ikáyâ da mabbarawási ta apaddu nga barawási ra áнна mappasingan ta dápun, tapè pakimorayád da ira nayù ira tatolay ta pappassapassiár da. ³⁹ Á piliad da yù kapiánán na ággitubangán ta kapilliá áнна yù ággitubangán nayù maráyaw ta pakilállang da ta piestá. ⁴⁰ Á ilogò da yù ira bálu nga bábbay, tapè apad da yù kukuá ra, á áppa-áppè ira nga

* 12:30 Libitiko 19:18 † 12:31 Salmo 110:1 ‡ 12:36 Daniel 9:27; 11:31; 12:11

makimállà ta mabayák kâ Namarò, tapè ilímak da yù narákè nga akka-akkuád da. Á mepallà yù pamagikáru ni Namarò nira ta pagáddekán na ággaw.”

Yù Inilimù nayù Bálu nga Babay

Lukas 21:1-4

⁴¹ Á nagitubang si Apu Kesu aranni sù ángngipayyán ta kuártu nga aijan sù lágum nayù mangilin nga kapillíá. Á inni-innan ni Apu Kesu yù ira tatolay nga umay mangipay ta limù da. Á aru yù ira maríku nga minay nangipay ta aru nga kuártu. ⁴² Á minay gapay yù bálu nga babay nga pobare, á pine na duá nga baddi nga pirâ, nga negittá ta duá nga sintábu. ⁴³ Á inagálán ni Apu Kesu yù ira tudduán na, á kinagi na nira, “Innan nawè yù kingnguá nayù babay. Kurugán yù kagiak ku nikayu, aru yù kuártu nga inipe nayù pobare nga bálu ánnè sù inipe nayù ngámin ira káruán. ⁴⁴ Ta inipe ra yù kuártu nga naggapu ta sobará ra. Ngam yù bálu, inipe na ngámin yù ádde na kapobare na, á awánin bulubugá ta ipakkatole na.”

13

Yù Pangipalappâ ni Apu Kesu ta Merakunù yù Mangilin nga Kapillíá

Mattiu 24:1-2; Lukas 21:5-6

¹ Á ta páno ri Apu Kesu sù mangilin nga bale ni Namarò, kinagi nayù tádday nga tudduán na, “Mesturu, innam mu yawe ira mallakay nga batu, ána yù ira nakástá nga bale nayù mangilin nga kapillíá!” kun na. ² “Wan,” kun ni Apu Kesu kuna. “Á innan naw yawe ira nakástá nga balay nga kapillíá! Ta duttál yù ággaw nga awán bulubugá ta batu na nga mallalátuk, ta mewarawarâ ira ngámin.”

Yù Dattál nayù Jigâ

Mattiu 24:3-14; Lukas 21:7-19

³ Á labbè da sù puddul nga namulán ta káyu nga olibo, ta ábbák nayù mangilin nga kapillíá, á nagitubang ira. Á jimikkì kâ Apu Kesu yù ira lâ nga appâ nga tudduán na, si Eduru, si Ime, si Kuan, ána si Andares, aggira lâ, ta aijan yù iyabbû da kuna. ⁴ Á kinagi ra kuna, “Kagam mungè níkami nu anni yù ággaw nga kesimmu na danniaw nga kinagim gangù nga meyanung sù mangilin nga kapillíá. Á anni yù panákkilalán ta duttál yù kapalurò na?”

⁵ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Mappalán kayu, tapè ari kayu melogò. ⁶ Ta aru yù ira nga umay noka nga mappassippíl níkan. Á kagiad da ta aggira sikán nga MakKiristu, á aru yù ira tatolay nga ilogò da. ⁷ Á nu marámak naw yù meyanung sù ira maggerrá ána yù ira nga makigerrá ta arayyu nga lugár, ari kayu maburung ta máwák nga mesimmu yaw, ngam ari paga yaw yù pagáddekán na dabbuno. ⁸ Á yù ira tatolay nga naggapu ta dumá nga lugár, umay ira makigerrá sù ira nga maggián ta tanakuán nga lugár, á umay yù ira nga naggapu ta tádday nga páppatulán nga makigerrá sù ira nga maggián ta tanakuán nga páppatulán. Á mallunik ta aru nga lugár, ána mabbisin yù ira tatolay ta aru nga lugár. Danniaw ira nga mesimmu yù pamegapu na lâ nayù jigâ, nga kunnay sù jigâ na babay nga maganá yù keyarigán na.

⁹ “Ngam sikayu, magimuguk kayu, ta gaputad da kayu nga ikeká sù ira Kudio nga mamanunnù, á mabaddù kayu sù ira kapilliá ra. Á gapu ta panguruk naw nikán, ikeká ra kayu ta arubáng nayù ira gubinador ána yù ira patul. Á keyarubáng naw nira, yáyù yù awayyá naw nga mangipakánnámmu nira sù napiá nga dámak nga meyanung nikán. ¹⁰ Ta máwák nga melayalayá yù napiá nga dámak ta ngámin nga makkakerumá nga tatolay pángè na duttál yù áddè nayù dabbuno.

¹¹ “Á ta pangikeká ra nikayu, ari kayu maburung nu anni yù itabbák naw nira. Á ta pangiyabbù da nikayu, mepakánnámmu nikayu yù kagian naw nira. Ta ari maggapu ta nonò naw yù kagian naw nira, nu ari galá nga maggapu sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò. ¹² Á yù ira nga mawwagi nga lálláki, ikeká nayù tádday yù wagi na, á ipapapáte na. Á ikeká nayù yáma yù anâ na, á ipapapáte na. Á yù ira ábbing, mapporay ira sù ira darakal da, á ikeká ra yù ira darakal da, á ipapapáte ra ira.

¹³ “Á sikayu nga makituddu nikán, ikalusso ra kayu na ngámin na tatolay gapu ta panguruk naw nikán. Ngam yù tolay nga mapasigaggá yù pangikatalá na nikán áddè ta pagádekán, aggina yù meyígù nga mesipà ká Namarò sù pammagurayán na ta áddè ta áddè,” kun ni Apu Kesu.

Yù Mangala-állirák nga Makánnanássing

Mattiu 24:15-28; Lukas 21:20-24

¹⁴ Á kinagi ni Apu Kesu paga nira, “Masingan naw sangaw yù mangala-állirák nga makánnanássing nga mamassippíl, nga manáddak sù gián nga arán na nakuan panáddagán.* Á sikayu nga mabbibbik, nonotan naw yù kebalinán na! Á yù ira tatolay nga maggián sù purubinsia na Judiya ta ággo na dattál nayù makánnanássing, máwák nga mattálaw ira nga umay ta puddul. ¹⁵ Á yù tolay nga ajjan ta lawán na bale na, onu magibannák ta utun nayù sináttatapán nga bale na, ari tullung ta bale na, nga umay mangá ta ipulù na. ¹⁶ Á yù tolay nga mattarabáku sù ákkomanán na, máwák nga ari manoli ta bale na, nga umay mangá ta ulolà na. ¹⁷ Á kábbi yù ira nga mabussi ána yù ira nga konsu tagibi tán nga ággaw, ta ari ira makakarerá. ¹⁸ Makimállá kayu ká Namarò ta ari mekanná ta ammián yù ággo nayù jigá naw. ¹⁹ Ta umay sangaw yù jigá nga mappanà ánnè ta ngámin nga jigá ta áddè ngaw pamarò ni Namarò ta dabbuno ta áddè kunangan, á awánin bulubugá ta jigá nga kagittá na ta áddè ta áddè. ²⁰ Á nu arán na nakuan pangarián ni Namarò yù ággo na jigá, awán bulubugá ta matolay. Ngam pangarián na megapu sù ira nga piníli na ta tatole na.

²¹ “Á nu ajjan yù tolay nga makkagi nikayu ta ‘Innan nawè, ajjanin saw yù MakKiristu,’ onu kagian na, ‘Innan nawè, ajjanin tukewà yù MakKiristu,’ arán naw kurugan yù kagian na. ²² Ta duttál yù ira nga mattákiristu ána yù ira nga mattá-ábbilinán, á aru yù ipasingad da nga panákkilalán nga makapállá, tapè ilogò da nakuan mássiki yù ira piníli ni Namarò ta tatole na. ²³ Ngam sikayu, magimuguk kayu, ta dán nga kinagi nikayu pángè na mesimmu dannian.”

Yù Tappi nayù Kaká na Ngámin na Tatolay

Mattiu 24:29-31; Lukas 21:25-28

²⁴ Á kinagi ni Apu Kesu paga,

* **13:14** Isaya 13:10; 34:4; Inipalappá 6:12-13

“Á ta kabalin nayù jigâ, makkallà yù bilák.

Á ari manawák yù bulán gapay.

²⁵ Á gipannátán yù ira bituan, nga maggapu ta lángì.

Á yù ira nga maggián ta lángì, meyalì ira sù giád da.†

²⁶ Á masingad dangà laguk nayù ira tatolay, sikán nga Kaká ngámin na tatolay, nga umay nga mepulù sù kunam, nga maddalingárang ána makáwayyá. ²⁷ Á dobak ku yù ira daroban nga maggián kâ Namarò, tapè ed da ammungan yù ira piníli ni Namarò nga siminuttul níkán ta dabbuno, aggira ngámin nga naggapu ta ngámin nga lugár da sù utun na dabbuno,” kun ni Apu Kesu nira.

*Yù Panákkilalán ta Panoli na saw ni Apu Kesu
Mattiu 24:32-35; Lukas 21:29-33*

²⁸ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ginnán naw yù ángngarigán nga meyan-nung ta igò ána yù ira káruán nga káyu. Nu masingan naw ta mapatalián yù don na káyu, ammu naw ta mapatalián sangaw yù ággián na ággaw. ²⁹ Á ta kunnian gapay, nu masingan naw yù kesimmu nayù ngámin nga jigâ nga kinagi nga umay, mánnámmuán naw ta aranni ngin yù panoli saw, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. ³⁰ Kurugán yù kagiak ku nikayu, mesimmu ngámin danniw nga kinagi nikayu lage na pate nayù ira tatolay nga matolay kunangan. ³¹ Duttál yù ággaw nga awánin yù dabbuno ána yù lángì ána ngámin nga ajjan nira. Ngam ari bulubugá mapatalián yù ubobuk ku,” kun ni Apu Kesu.

*Awán Bulubugá ta Makánnámmu sù Oras nayù Panoli ni Apu
Mattiu 24:36-44*

³² Á kinagi na laguk, “Á ta meyanung sù ággaw ána oras nga kesimmu na ngámin danniw, awán ta makánnámmu. Mássiki yù ira daroban ni Namarò nga maggián ta lángì, arád da ammu. Á sikán, nga Anâ ni Namarò, arák ku ammu. Ngam si Ammò ku nga Namarò, aggina lâ makánnámmu. ³³ Á mappalán kayu laguk. Napiá nu kunnay kayu ta matturá, ta arán naw ammu nu anni nga oras yù dattál na. ³⁴ Á kunnaw yù keyarigán na. Ajjan yù tolay nga maggagannuá ta umay ta arayyu nga lugár. Á inipataron na ngámin yù kukuá na sù ira aripan na, á kagian na sù ira katággítádday yù tarabáku na. Á kagian na sù ira magguárdiá ta matturá ira nga manaron ta ngámin. ³⁵ Yáyù nga magiddi-iddak kayu laguk, ta arán naw ammu nu káni yù labbè nayù makábbalay, nu lubbè sangaw nu pajjibbà onu tangngá na gabi, onu pagittarákkò na manù, onu alippánnawák. ³⁶ Magimuguk kayu laguk nga magiddak, tapè arán na kayu maratang nga ari paga maparán nga kunnay ta makkaturuk, nu ikáddagâ na lâ manoli. ³⁷ Á yaw nga kagiak ku nikayu, kagiak ku sù ira ngámin nga tatolay, magimuguk kayu nga magiddak, tapè dán nga naporán kayu,” kun ni Apu Kesu.

† **13:25** Yáyù piestá nga panaddamád da sù ngaw pattalebák nayù daroban ni Namarò. Ta keggá nayù ira ngaw Kudío ta gián nayù ira Egipto nga nangaripan nira, jinok na ngaw ni Namarò yù daroban na nga umay mamapátay sù ira kaká nga ánâ nayù ira Egipto. Á ari simillung ta bale nayù ira Kudío, ngam sinalebarán na yù bale ra, ta ajjan yù dága na karneru nga pine ra ta utun ána taging na puertá na bale ra, nga kunnay ta kinagi ni Namarò kâ Moyses ta ipakuá na nira.

14

*Pangigagánge ra ta Ámmapáte ra kê Apu Kesu
Mattiu 26:1-5; Lukas 22:1-2; Kuan 11:45-53*

¹ Á aijan duá nga ággaw paga lage na piestá na pattalebarán nayù daroban, nga pakkákád da ta pán nga awán ta állapparán na. Á yù ira kátannangán nga pári na Kudio ána yù ira mesturu ta tunung, alerad da yù paggápù da kê Apu Kesu nga awán ta makánámmu, tapè papatáyad da. ² Yáyù gapu na nga makkakátabarang ira, á kinagi ra, “Arát tam lábbi gubatan sù keggá ra nga makipiestá, marakè akkuád da ittam nayù ira tatolay.”

*Denuán na Babay si Apu Kesu
Mattiu 26:6-13; Kuan 12:1-8*

³ Á minay di Apu Kesu ta ili na Bitania, ta bale ni Simon nga naggog-gong ngaw. Á pakkákád da, minay yù babay sù gián ni Apu Kesu, nga nanangngal ta boteliá nga napadday ta puraw nga batu, nga napannu ta denu nga bábbanguk nga naggapu ta gamù na nardu, nga kitanginá. Á pikká nayù babay yù bullo na boteliá, á inibubbù na yù denu ta ulu ni Apu Kesu. ⁴ Ngam yù ira káruán nga makasingan, napporay ira. Á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Kengá lâ yù bábbanguk. Ngattá, ta inittabbà na? ⁵ Mapiá nakuan nu meláku ta maturù nga tallu gatù nga pesù ta meyawâ nakuan sù ira pobare,” kud da. Á gimmá ra yù babay.

⁶ Ngam simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, “Arán naw akkuán. Ngattá, ta pasiránán naw? Napiá yù kingnguá na níkan. ⁷ Maggián gemma ta áddè sù gián naw yù ira pobare, á awayyá naw ira abbágán, nu anni nga ággaw nga gustu naw nga mangabbák nira. Ngam síkán, aringà maggián nikayu ta áddè. ⁸ Á kingnguá nayù babay yù lâ awayyá na nga akkuan. Arán na iniddagán yù patè, ta jinenuán na yù baggi, nga paránan na ta ketanam ku. ⁹ Á kurugán yù kagiak ku nikayu, maguray lâ ta dabbuno yù pangilayalayatán sù napiá nga dámak, mepakánámmu gapay yù kingnguá nayù babay níkan, ta panaddamán nayù ira tatolay kuna.”

*Pangigagánge ni Kudas ta Pappagápù na kê Apu Kesu
Mattiu 26:14-16; Lukas 22:3-6*

¹⁰ Á si Kudas Iskariote, nga mebiláng sù ira mapulu duá nga sinullà ni Apu Kesu, minay laguk sù gián nayù ira kátannangán nga pári na Kudio, tapè makitarátu nira ta ipagápù na si Apu Kesu. ¹¹ Á pakaginná ra sù kinagi na, nagayáyâ ira, á inittabbá ra ta iddád da ta kuártu. Á inalek na laguk ni Kudas yù awayyá na nga mappagápù kê Apu Kesu nira.

Yù Pallalálláng di Apu Kesu sù Panaddamád da sù Pattalebák nayù Daroban

Mattiu 26:17-25; Lukas 22:7-14, 21-23; Kuan 13:21-30

¹² Á jimittál yù olu nga ággo nayù piestá, nga pakkákád da ta pán nga awán ta állapparán na, ána pappárti ra ta karneru.* Á iniyabbù da kê Apu Kesu nayù ira tudduán na, “Sisaw ikáyâ mu nga papparánám mi ta pakkákanát tam?” ¹³ Á jinok ni Apu Kesu yù duá nga tudduán na, á kinagi na nira, “E kayu bì tuke ili, á maratang naw yù laláki nga mangáttu

* 14:12 Sakariá 13:7

ta ammutu. Á tumuttul kayu kuna. ¹⁴ Á sù balay nga tallungán na, kagian naw yaw sù makábbalay, ‘Iyabbû nayù Mesturu nikaw nu sisaw gián nayù paggianán na álliuk, tapè umay sangaw kumán ta panaddamán ta pattalebák nayù daroban, aggina ána yù ira tudduán na?’ kun naw sangaw kuna. ¹⁵ Á ipasingan na nikayu sangaw yù aláwa nga lágum ta utun. Á dán nga naparán sù lágum yù ngámin nga awágan naw. Paránan naw tán yù kanat tam,” kun ni Apu Kesu sù ira duá. ¹⁶ Á nánaw yù ira duá, á minay ira ta ili. Á naratang da ngámin nga kunnay sù kinagi na, á pinarád da yù kanad da nga panaddamán ta pattalebák nayù daroban.

¹⁷ Á ta pajjibbà, limibbè di Apu Kesu ána yù ira mapulu duá nga tudduán na. ¹⁸ Á pallalálláng da paga, kinagi ni Apu Kesu nira, “Kurugán yù kagiak ku nikayu, ajjan nikayu yù mappagápù nikán, nga mepallálláng nikán kunangane.” ¹⁹ Á pakaginná ra karanniaw, inikáddagâ da lâ naraddam. Á nattutubbâ ira nga nangiyabbû kuna, á kinagi ra, “Ari nga sikán, unè?” ²⁰ “Wan, tádday nikayu, nga mepasuddâ ta pán sù tangalosá nga jigu. ²¹ Matayà gemma, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, ta yáyù inipetúrâ ni Namarò sù dán nga netúrâ, ngam kábbi yù tolay nga mappagápù nikán. Mapiá nakuan nu ari neyanâ.”

*Yù Pamúgák di Apu Kesu, nga Panaddamát tam ta Pate na
Mattiu 26:26-30; Lukas 22:14-20; 1 Korinto 11:23-25*

²² Á sù pakkákád da paga, inâ ni Apu Kesu yù pán. Á kabalin na nabbalabálà kê Namarò, giddigidduá na yù pán nga iniyawâ na nira. Á kinagi na, “Mangâ kayu sawe, ta kanan naw. Yawe yù baggi.” ²³ Á inâ na yù tangapassuelu nga binaráyang nga naggapu ta tabbuk na úbas. Á pabbalabálà na kê Namarò, iniyawâ na nira, á aggira ngámin mininum kuna. ²⁴ Á kinagi na nira, “Yawe yù dágà nga meubbù ta ketapil ku megapu ta aru nga tatolay, tapè pakomán ni Namarò ira ta liwiliwâ da. Yù dágà yù panákkilalán ta napasigaggâ ána mekatalâ yù bagu nga tarátu ni Namarò sù ira tatole na. ²⁵ Kurugán yù kagiak ku nikayu, arák kin ulian nga inuman áddè ta inumak ku noka yù bagu sù pammagurayán ni Namarò.” ²⁶ Á nakkansion ira ta áddáyo ra kê Namarò. Kabalid da nakkansion, nánaw ira nga minay sù puddul nga namulán ta káyu nga olibo.

*Nipalappâ ni Apu Kesu yù Panáji ni Eduru kuna
Mattiu 26:31-35; Lukas 22:31-34; Kuan 13:36-38*

²⁷ Á pallakalakák da, kinagi ni Apu Kesu sù ira tudduán na, “Sikayu ngámin yù manáji nikán sangaw nu mappanà yù ággiák ku. Ta ajjan yù netúrâ nga kinagi ni Namarò nga kunniaw:

‘Papatáyak ku yù minápparák,

á mewarawarâ yù ira karneru, gapu ta awán ta manaron nira.’†

²⁸ Ngam maginnanolayà, á ta paginnanolè, mapolungà ánnè nikayu nga umay túrin ta purubinsia na Galilia.”

²⁹ Á pakkagi ni Apu Kesu ta táttájiád da, kinagi ni Eduru kuna, “Mássiki nu aggira ngámin yù mánaw nikaw, ngam sikán lápay, arát taka tájjián.”

³⁰ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Kurugán yù kagiak ku nikaw, lage na mamidduá magittarákkò yù manù sangaw nu gabi, mamillu ka nga

† 14:27 Daniel 7:13-14

makkagi ta arám mà ammu.”³¹ Ngam initaggâ ni Eduru nga kinagi, “Mássiki nu sitta duá yù matay, arák ku ilímak ta ammu taka.” Á kunnian yù kinagi ra ngámin nga katággítádday.

Makimállà si Apu Kesu sù Kamulán ta Getsemani
Mattiu 26:36-46; Lukas 22:39-46

³² Á labbè di Apu Kesu ta kamulán nga mangngágan ta Getsemani, kinagi ni Apu Kesu sù ira tudduán na, “Magiddak kayu saw, ta ek ku bì tán nga makimállà kê Namarò.”³³ Ngam inipulù na yù ira tallu lâ, si Eduru, áнна si Ime kê Kuan. Á inikáddagâ na lâ ni Apu Kesu napábbaw áнна naburung.³⁴ Á kinagi na nira, “Mággekâ mappassi sù kepallà nga daddam ku. Maggián kayu saw nga matturá.”³⁵ Á nallilli si Apu Kesu ta baddi paga nira, á namalittúkak, á nakimállà kê Namarò tanu awayyá na, ari nakuan mesimmu kuna yù jigâ nga umay kuna.³⁶ Á kinagi na, “Ammò ku, Ammò ku, sikaw ngámin yù makáwayyá. Ililli mà sù jigâ nga umay níkán. Ngam arám mu anugutan yù urè nu ari galá yù urem,” kun na kê Namarò.

³⁷ Á ta kabalin na nga nakimállà, nattoli si Apu Kesu sù ira tallu nga kábulun na, á naratang na ira nga makkaturuk. Á kinagi na kê Eduru, “Simon, makkaturuk ka? Ari ka panò makapatturá ta mássiki lâ tangoras?”³⁸ Matturá kayu nga makimállà, tapè arán na kayu appútan na liwâ. Ta mássiki nu molang kayu malliwâ, ngam makapi yù baggi naw.”

³⁹ Kabalin na nga nilukák ira, nallilli si Apu Kesu má, á inuli na má yù ákkimállà na kê Namarò.⁴⁰ Á nanoli má nira, á naratang na ira má nga makkaturuk, ta arád da magimmúlák yù matá ra. Á arád da ammu nu anni yù itabbák da nakuan kuna.

⁴¹ Á namillu nga nanoli si Apu Kesu nira, á iniyabbû na nira, “Makkaturuk kayu paga nga magibannák? Kustu ngin. Jimittál ngin yù oras nga kagápù ku, á iyawâ dangâ sù ira minálliwâ, síkán nga Kaká na ngámin na tatolay.⁴² Gumikkáng kayu, ta et tamin. Innan nawè. Ajjanin yù mappagápù níkán.”

Gaputad da si Apu Kesu
Mattiu 26:47-56; Lukas 22:47-53; Kuan 18:3-12

⁴³ Á sù arán na paga kabalin nga nagubobuk ni Apu Kesu nira, dagarágâ nga limibbè si Kudas, nga mebiláng sù ira mapulu duá nga tudduán na. Á nepulù kê Kudas yù ira kítáru nga nagármas ta badáng áнна palù. Aggira ngámin yù jinok nayù ira kátannangán nga pári na Kudío áнна yù ira mesturu ta tunung áнна yù ira karakalán.⁴⁴ Á pattatarátu ra gangù, kinagi ni Kudas nira yù panákkilalád da kê Apu Kesu. “Yù tolay nga ummaták ku, aggina yù gaputan naw sangaw. Á ipáno naw, á taronán naw ta napiá.”

⁴⁵ Á pakáddè da ta kamulán, dagarágâ nga jimikki si Kudas kê Apu Kesu. Á kinagi na, “Apu,” á inummatán na.⁴⁶ Á ginápù da si Apu Kesu, á inigaggak da ta napiá.⁴⁷ Ngam ajjan yù tádday nga kabbulun na, á inilayâ na yù badáng na, á kittak na yù aripan nayù pári nga kátannangán, á nalasápán yù talingá na.

⁴⁸ Á kinagi ni Apu Kesu sù ira naggápù kuna, “Kagian naw panò ta tulisánà, ta umay kayu maggápù níkán nga nagármas ta badáng áнна palù?”

49 Á kággággaw, naggiánà nikayu nga mangituddu sù mangilin nga bale ni Namarò, á arán nawà ginápù. Ngam mesimmu yaw, tapè matuppál yù inipetúrâ ni Namarò sù dán nga netúratán.”

50 Á ngámin yù ira nga sinudduán ni Apu Kesu, nattálaw ira, á nánawád da. 51 Á aijan tán gapay yù bagitolay nga nagulolà. Á yù ira mangikeká, ginápù da. 52 Ngam bittáng na nira lâ yù ulà na, á nagilongán nga nattálaw.

Yù Pangiyabbû nayù ira Kudio kê Apu Kesu

Mattiu 26:57-68; Lukas 22:54-55, 63-71; Kuan 18:13-14, 19-24

53 Á inituluk da laguk si Apu Kesu ta bale nayù kátannangán nga pári. Á ngámin ira nga káruán nga kátannangán nga pári áнна yù ira karakalán, á yù ira mesturu ta tunung, naggagammung ira tán. 54 Á jimináddán si Eduru ta arayyu ta likuk da. Á labbè da ta bale nayù kátannangán nga pári, simillung si Eduru sù nálitukán nga námмуák, á minay nepagitubang nga nepaggirínu sù ira magguárdiá. 55 Á yù ira kátannangán nga pári áнна ngámin ira nga mammaguray, alerad da yù ipangikeká ra kê Apu Kesu, tapè aijan yù awayyá ra nga mamapátay kuna, ngam awán ta nálek da. 56 Ta aru yù ira nga nassirisiri nga nangikeká kuna, ngam ari naggigittá yù kinagi ra.

57 Á manganánnuán, aijan yù ira káruán nga minay nga mangikeká kuna, á nassirisiri ira gapay, á kinagi ra, 58 “Naginná mi yù kinagi na. Kinagi na ta iwarâ na yù mangilin nga bale ni Namarò nga pidde na tolay, á nu mapasá tallu nga ággaw, patáddagan na yù tanakuán nga arán na pidde na tolay.” 59 Á mássiki nu kunnian yù pangikeká ra, ari negittá yù kinagi ra.

60 Á limikkâ yù kátannangán nga pári ta tangngá ra, á iniyabbû na kê Apu Kesu, “Awán panò ta itabbák mu sù ira mamaliwâ nikaw?” 61 Ngam ari bulubugá nakkituk si Apu Kesu. Awán bulubugá ta itabbák na nira. Á iniyabbután na má nayù kátannangán nga pári, “Sikaw panò yù MakKiristu, nga Anâ ni Namarò?” 62 Á kinagi ni Apu Kesu, “Wan, sikán. Á masingan nawà nga Kaká na ngámin na tatolay, nga magitubang sù ággitubangán nayù maráyaw, ta jiwánan ni Namarò nga Makáwayyá ta ngámin.

Á masingan nawà nga umay nga mepulù ta maddalingárang nga kunam ta lángi.” †

63 Á pakaginná nayù kátannangán nga pári sù kinagi ni Apu Kesu, pinisil nayù pári yù bisti na nga apaddu, gapu ta napátu yù nonò na. Á kinagi na, “Awámin ta máwák tam nga magalek paga ta tolay nga makkagi ta liwâ na. 64 Naginná naw yù kinagi na, nga aggina yù Anâ ni Namarò. Anni yù ure naw nga meyanung kuna?” kun nayù pári nira. Á aggira ngámin, kinagi ra ta ikáru na yù liwâ na ta pate na.

65 Á pakaginná nayù ira káruán ta mapapátay si Apu Kesu, nilutábád da. Á kinallabád da yù mammang na, á sinultù da, áнна kinagi ra kuna, “Labbúnam mu yù manultù nikaw.” Á ed da laguk inâ nayù ira magguárdiá, áнна lippilippák da.

Ilímak ni Eduru yù Pakánnámmu na kâ Apu Kesu

Mattiu 26:69-75; Lukas 22:56-62; Kuan 18:15-18, 25-27

⁶⁶ Á paggián ni Eduru paga ta námmuák, minay yù babay nga aripan nayù kátannangán nga pári. ⁶⁷ Á pakasingan nayù babay kâ Eduru nga mepaggirínu, inimámmatán na, á kinagi na kuna, “Sikaw gapay yù kabbulun nayù tolay nga taga Nasaret.” ⁶⁸ Ngam inilímak ni Eduru, á kinagi na, “Arák ku ammu. Arák ku kánnámmuán yù kagiam mu nikán.” Á nallilli si Eduru nga minay ta puertá nayù alitù. Á dagarágâ nagittarákkò yù manù.

⁶⁹ Á manganámmuán, nasingan na má nayù babay, á kinagi na sù ira tatolay nga nanáddak tán, “Aggina gemma yù kabbulud da.” ⁷⁰ Ngam inilímak na má ni Eduru. Á manganámmuán, á yù ira káruán nga aijan tán, kinagi ra gapay kâ Eduru, “Sikaw yù kabbulun na, ta taga Galilia ka gemma gapay.” ⁷¹ Ngam inigagek ni Eduru yù baggi na, á nappagássingán kâ Namarò ta kurugán yù kagian na. Á kinagi na nira, “Arák ku ammu yawe nga laláki nga kagian naw.” ⁷² Á inikáddagâ pidduá nayù manù nagittarákkò. Á dagarágâ, nanonò ni Eduru laguk yù kinagi ni Apu Kesu kuna, nga “Sangaw nu gabi, lage na mamidduá magittarákkò yù manù, mamillu ka nga makkagi ta arám mà ammu.” Pakanonò ni Eduru karannian, inigabbuá na nga nakkulè.

15

Pangikeká ra kâ Apu Kesu ta Arubáng ni Pilatto

Mattiu 27:1-2, 11-14; Lukas 23:1-5; Kuan 18:28-38

¹ Á ta pannawák, naggagammung yù ira ngámin nga kátannangán nga pári, yù ira karakalán, yù ira mesturu ta tunung, ána yù ira káruán nga makáwayyá. Á nakkaká-ubobuk ira ta meyanung sù akkuád da kâ Apu Kesu. Á bináluk da laguk, nga iniyánge ra kâ Gubinador Pilatto, ta ikeká ra kuna. ² Á iniyabbû ni Gubinador Pilatto kâ Apu Kesu, “Sikaw yù Patul nayù ira Kudio?” Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Kurugán yù kinagim.”

³ Á yù ira kátannangán nga pári, aru yù kinagi ra kâ Gubinador Pilatto nga ipamaliwá da kâ Apu Kesu. ⁴ Á pakaginná ni Gubinador Pilatto ta aru nga kinagi ra, iniyabbû na má kâ Apu Kesu, “Awán panò ta itabbák mu? Arám mu panò naginná yù aru nga ipamaliwá da nikaw?” ⁵ Ngam ari má simibbák si Apu Kesu, á napállá si Pilatto ta pagimammà na.

Pakkagi ra ta Magikáru si Apu Kesu

Mattiu 27:15-26; Lukas 23:13-25; Kuan 18:39–19:16

⁶ Á sù piestá nga panaddamád da ta pattalebák nayù daroban, aijan yù kustombare ni Gubinador Pilatto nga palubbángan na yù tádday nga nebáluk nga pilian nayù ira tatolay. ⁷ Á aijan yù tolay nga nebáluk nga mangngágan ta Barabas, nga netádday ngaw sù ira nakikontará ta gubermente. Á aggina namapátay ta paggerrá ra, á yáyù nga inibáluk da. ⁸ Á minay kâ Gubinador Pilatto yù magaru nga tatolay, nga makkiddaw ta akkuán na yù kustombare na nira. ⁹ Á iniyabbû ni Pilatto nira, “Ikáyâ naw nu palubbángak ku yù Patul na Kudio?” ¹⁰ Yáyù iniyabbû ni Pilatto nira, ta ammu na ta inikeká nayù ira kátannangán nga pári

gapu ta mapassil ira kuna. ¹¹ Ngam pinappatapátu nayù ira kátannangán nga pári yù ira magaru nga tatolay, ta kiddawad da galá ta si Barabas yù palubbángan na. ¹² Á iniyabbû na má ni Pilatto nira, “Anni akkuák ku laguk sù tolay nga abbúnan naw ta Patul na Kudio?” ¹³ Á nagagga-aggay ira má nga mapporay, á kinagi ra, “Papatáyam mu! Ipepátà mu ta kurù!” kud da ngámin. ¹⁴ Á kinagi ni Pilatto nira, “Ngattá? Anni yù liwâ na?” Ngam nappanà ira nga nagagga-aggay, á kinagi ra, “Papatáyam mu! Ipepátà mu ta kurù!” ¹⁵ Á gapu ta ikáyâ ni Pilatto nga pakáppagan na yù ira tatolay, pinalubbáng na laguk si Barabas. Á kabalín na nangipaligá kâ Apu Kesu, iniyawâ na sù ira suddálu, tapè ipátà da ta kurù.

*Yù Panguyoyung nayù ira Suddálu kâ Apu Kesu
Mattiu 27:27-31; Kuan 19:2-3*

¹⁶ Á yù ira suddálu, iniyánger ra si Apu Kesu ta námмуák na palásiu nayù Gubinador. Á inagálád da yù ira káruán nga suddálu gapay, á naggagammung ira ngámin. ¹⁷ Á áppè ira naddáyaw kâ Apu Kesu. Á inibarawási ra kuna yù apaddu nga ujjojjin, nga kun na barawási na patul. Á inipe ra sù ulu na yù kuroná nga sí nga nalubik. ¹⁸ Á áppè ira naddáyaw nga nagagga-aggay, á kinagi ra, “Káy! Ajjan yù Patul na Kudio!” ¹⁹ Á pinalapalù da yù ulu na, á nallulutábád da, á namalittúkak ira nga áppè maddáyaw ta arubáng na. ²⁰ Á kabalid da nga nanguyoyung, iniriád da kuna yù barawási nga ujjojjin, á pine ra kuna yù barawási na lápay. Á iniyánger ra ta lawán, tapè papatáyad da ta kurù.

*Yù Kepátà ni Apu Kesu ta Kurù
Mattiu 27:32-44; Lukas 23:26-43; Kuan 19:17-27*

²¹ Á pangiyánger nayù ira suddálu kâ Apu Kesu, nerapunád da ta dалан si Simon nga taga Sirine, nga yáma ri Alekanduru kâ Rupo, nga naggapu ta ákkomanán na. Á inipakáttu ra kuna yù kurù ni Apu Kesu. ²² Á iniyánger ra ta gián nga mangngágan ta Golgota, á yù kebalínán na sù ággubobuk da yù gián na balakábâ. ²³ Á iniyalawâ da kuna yù binaráyáng nga nakkiruk ta uru nga mirrá nga ámmatukkâ ta takì, ngam arán na inalawâ. ²⁴ Á inipátà da sù kurù. Á nabbubúnù ira, tapè natunung yù ábballe ra ta gagámi na.*

²⁵ Á yá pangipátà da kuna yù pannarek na bilák ta ummá. ²⁶ Á netúrâ sù utun na kurù na yù ipangikeká ra kuna nga kunniaw, “Yù Patul na Kudio.” ²⁷ Á nipátà da gapay yù duá nga tulisán ta kurù da, nga nattangngád da si Apu Kesu, tádday sù jiwánán na, á tádday sù jimigi na. ²⁸ Yáyù nga napalurò yù dán nga netúrâ nga bilin ni Namarò: “Aggina inibiláng da sù ira minálliwâ.”†

²⁹ Á yù ira tatolay nga nattalebák sù kurù, inuyo ra nga binilibilawád da si Apu Kesu. Á kinagi ra kuna, “Asakay! Sikaw yù makkagi ta iwarawará mu nakuan yù batu nayù mangilin nga kapillíá, á paddayam mu má ta tallu nga ággaw!‡ ³⁰ Iyígù mu laguk yù baggim! Ámmuluk ka laguk sù kurù,” kud da. ³¹ Á yù ira kátannangán nga pári ána yù ira mesturu ta tunung, inuyoyungád da si Apu Kesu, á makkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Iniyígù na yù ira káruán nga tatolay, ngam arán na meyígù yù baggi

* 15:24 Isaya 53:12 † 15:28 Salmo 22:7 ‡ 15:29 Salmo 22:1

na. ³² Nu aggina yù Kiristu nga Piníli ni Namarò, nga Patul na Israel, ámmuluk laguk nakuan sù kurù, tapè masingat tam. Á nu masingat tam, manguruk ittam,” kud da. Á yù ira kábulun na nga nepátà, aggira pay manguyaw kuna.

Yù Pate ni Apu Kesu

Mattiu 27:45-56; Lukas 23:44-49; Kuan 19:28-30

³³ Á ta tangngá na ággaw, nakkallà sù tangapáddabbunán ta tallu oras, áddè ta pannarek na bilák ta púgák. ³⁴ Á ta alas tares ta púgák, nakkatakato si Apu Kesu, á kinagi na, “Eloy, Eloy, lama sabák tani?” Á yù kebalinán na, “Apu Namarò, Apu Namarò, anni má ta sinájjiám mà?”[§] kun na. ³⁵ Á yù ira tatolay nga nanáddak tán, naginná ra. Á kinagi ra, “Ginnán nawè! Agálán na támma si Elias,” kud da, ta arád da ammu yù ággubobuk na.

³⁶ Á nakkarerá yù tádday nga en na iná yù sine na áttabbatabbúrù nga nakatáng, á inipasassà na yù nássam nga binaráyáng. Sinubbà na ta káyu, á iniyalawá na kuna, tapè sussutan na. Á kinagi na sù ira naggíraw tán, “Iddagát tam lábbi, tapè masingat tam nu umay si Elias nga mangiyuluk kuna.” ³⁷ Á nakkalli si Apu Kesu ta masikan, á dagarágâ nagattâ yù inángà na.

³⁸ Á napisil yù nakannak nga kortíná nga nelippak sù lágum nga kangilinán, sù mangilin nga kapilliá ta ili na Jerusalem. Namegapu nga naggadduá yù kortíná ta utun na áddè ta gukák na. Á negiddán sù pate ni Apu Kesu yù paggadduá na. ³⁹ Á aijan yù kapitán na suddálu nga mepagarubáng kâ Apu Kesu. Á pakasingan na ta kagattâ nayù inángà na, kinagi na, “Aggina yù kukurugán nga Anâ ni Namarò!”

⁴⁰ Á aijan gapay tán yù ira bábbay nga mangirípâ kâ Apu Kesu. Á nepulù nira di Maria nga taga Maddala, kári Saloma, kâ Maria nga yená nayù ira duá nga lálláki, di Kusè kâ Ime nga urián na. ⁴¹ Danniaw ira yù siminuttul kâ Apu Kesu nga nangabbák kuna sù keggá na ta Galilia. Á aijan tán gapay aru ira paga nga nepulù kuna sù ánge na ta Jerusalem.

Yù Ketanam ni Apu Kesu

Mattiu 27:57-61; Lukas 23:50-56; Kuan 19:38-42

⁴² Á Biernes yù papparán nayù ira Kudio ta ággibannák da nga Sabadu. ⁴³ Á ta pajjibbà, limibbè ta Jerusalem si Kusè nga taga Arimatia. Aggina yù tádday nga mammaguray nga ipakimore ra. Á iniddagán na gapay yù dattál nayù pammagure ni Namarò ta dabbuno. Á pinataggâ ni Kusè yù nonò na, á en na kiniddaw kâ Pilatto yù baggi ni Apu Kesu. ⁴⁴ Á napállâ si Pilatto ta pakarámak na ta natayin. Á gapu ta nabbábáng, inipágál na yù kapitán, ta iyabbû na nu natayin. ⁴⁵ Á pakaginná na sù kagian nayù kapitán ta kurugán nga natayin, inipálâ na kâ Kusè yù baggi ni Apu Kesu.

⁴⁶ Á giminátáng si Kusè ta puraw nga gámì. Á iniyutták na yù baggi ni Apu Kesu, á binungun na sù gámì nga kapággátáng na. Á pineddá na ta abbû, sù batu nga nakokkobán, á kinarebu na yù dakal nga batu sù tanam. ⁴⁷ Á di Maria nga taga Maddala kâ Maria nga yená ri Kusè, nasingad da yù nangitanamán na kuna.

16

Maginnanolay si Apu Kesu

Mattiu 28:1-8; Lukas 24:1-12; Kuan 20:1-10

¹ Á ta pappasá na Sabadu nga ággibannák da, minay di Maria nga taga Maddala, kári Saloma, kê Maria nga yená ri Ime, á giminátáng ira ta bábbanguk nga nakkakerumá, tapè ed da denuán yù baggi ni Apu Kesu. ² Á alippánnawák na Liggu, ta apállassáng na bilák, minay ira sù tanam. ³ Pakalakalakák da paga sù dалан, nakkaká-abbû ira nga kud da, “Asinni yù mangikarebu ta batu nga aijan ta abbû na tanam?” Ta mallakay yù batu. ⁴ Á pakerípá da sù tanam, nasingad da ta nakarebu ngin yù batu, á aringin naserrán yù tanam. ⁵ Á pakáddè da ta tanam, simillung ira, á nasingad da ta jiwánan na lágum na tanam yù bagitolay nga magitubang, nga nabbarawási ta gámi nga puraw nga apaddu. Á pakasingad da kuna, nakaráring ira. ⁶ Á kinagi na nira, “Ari kayu maganássing. Ammù ta aleran naw si Apu Kesu nga taga Nasaret, nga nepátà ta kurù. Ngam awánin saw, ta naginnanolayin. Innan nawè yù nameddád da kuna. ⁷ Á lubbè kayu laguk, ta en naw bì kagian kári Eduru áнна yù ira káruán nga tudduán na ta mapolu si Apu Kesu ánnè nira nga umay túrin ta purubinsia na Galilia. Yáyù pakasinganád da kuna, nga kunnay sù kinagi na ngaw nira,” kun nayù bagitolay sù ira bábbay. ⁸ Á nánaw ira ta tanam, á nattálaw ira, ta ikáddagâ lâ yù pamippipik da áнна nerallà yù kapállâ da. Á awán bulubugá ta kinagi ra sù ira nerapunád da gapu ta ikássing da.

Mappasingan si Apu Kesu kê Maria nga taga Maddala

Mattiu 28:9-10; Kuan 20:11-18

⁹ Á ta pannawák na Liggu, nga mapolu nga ággaw ta tangaligguán, kabalín ni Apu Kesu naginnanolay, nappasingan ta olu kê Maria nga taga Maddala. Si Maria yù babay nga namalawanán na ta pitu nga anitu. ¹⁰ Á minay si Maria ta gián nayù ira kábulun ni Apu Kesu. Á gikulukuletán ira ta daddam da. Á kinagi na nira ta nasingan na si Apu. ¹¹ Ngam pakaginná ra ta matolay má ngin si Apu Kesu, áнна nasingan ni Maria, arád da kinuruk.

Mappasingan si Apu Kesu sù ira Duá nga Sinudduán na

Lukas 24:13-35

¹² Á manganánnuán, nappasingan si Apu Kesu sù duá nga sinudduán na ta pallakák da ta dалан nga umay ta agayyuán, ngam dumá yù paninganád da kuna. ¹³ Á nanoli yù ira duá ta Jerusalem, ta ed da kagian sù ira kábulud da yù ngámin nga nesimmu. Ngam arád da ira gapay kinuruk.

Mappasingan si Apu Kesu sù ira Mapulu Tádday

Mattiu 28:16-20; Lukas 24:36-49; Kuan 20:19-23; Kingnguá 1:6-8

¹⁴ Á kabalín na yaw, limittuák si Apu Kesu nga mappasingan sù ira mapulu tádday nga sinudduán na ta pallalálláng da. Á gimmá na ira gapu ta pabbábáng da áнна kataggâ nayù nonò da, ta arád da garè kinuruk yù kinagi nayù ira nakasingan kuna ta kabalín na naginnanolay. ¹⁵ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “E kayu mangilayalayâ sù napiá nga dámak sù ira ngámin nga tatolay ta ngámin nga lugár. ¹⁶ Á meyígù yù ira nga

manguruk ána marigù megapu sù ángnguruk da níkan, á mepattolay ira kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam yù ira nga ari manguruk, mekanakanâ ira sù pamagikáru ni Namarò.

¹⁷ “Á yù ira manguruk níkan, meyawâ nira yù pakáwayyá ra nga mamagaddátu ta makapállâ. Á mamalawán ira ta anitu megapu sù pakapangnuá nayù ngágak ku. Á magubobuk ira ta tanakuán nga ággubobuk nga arád da ammu. ¹⁸ Á nu mesimmuád da yù iráw nga maritá onu aijan yù akáppatay sù inumad da, ari ira manganni. Á nu támmitad da yù ira máttaki, mammapiá ira.”

Yù Kálâ ni Apu Kesu ta Lángi

Lukas 24:50-53; Kingnuá 1:9-11

¹⁹ Á kabalin ni Apu Kesu nakiubobuk nira, nálâ ni Namarò ta lángi, á nagitubang ta jiwánan ni Namarò, nga ággitubangán nayù maráyaw. ²⁰ Á nánaw laguk yù ira sinudduán ni Apu Kesu, á minay ira nga mangi-layalayâ sù napiá nga dámak ta ngámin nga lugár. Á nangabbák si Apu Namarò nira, ta iniyawâ na nira yù pakáwayyá ra nga mamagaddátu ta makapállâ, tapè mepakánammu sù ira tatolay ta kurugán yù bilid da.

Yù Napiá nga Dámak nga Initúrâ ni Lukas

Yù Meyannung sawe Napiá nga Dámak

Yù ngaw doktor nga mangngágan ta Lukas yù nattúrâ sawe libru. Á yawe yù olu nga libru nga initúrâ na, nga napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu nga Mangiyígù, nga netapil megapu nittam ngámin nga tatolay. Istoriá na ta napiá ni Lukas yù keyaná ni Apu Kesu, á ilistá na yù ngágan nayù ira naggaká kê Apu Kesu, nga namegapu kê Maria nga yená na ta áddè ngaw kê Kákay Adan, nga olu nga tolay nga pinarò ni Apu Namarò.

Aru yù istoriá ni Lukas nga awán sù libru nga initúrâ ni Mattiu, onu libru ni Markus, onu libru ni Kuan. Kagian ni Lukas yù pakimállà ni Apu Kesu lage na pinalurò yù ngámin nga inipakuá na kuna ni Namarò nga Yáma na. Á ipakánnámmu na yù panángngák ni Apu Kesu sù ira pobare, ána yù pangikállà na nira. Á ta maporián, kagian na yù ipakuá ni Apu Kesu nittam.

Yù Mayán nayù Libru

Yù Gapu na nga Initúrâ ni Lukas kê Don Topilu (1:1-4)

Yù Pakkagi nayù Daroban ni Namarò sù Keyaná ni Kuan (1:5-25)

Pakkagi nayù Daroban ni Namarò sù Keyaná ni Apu Kesu (1:26-45)

Yù Paddáyaw ni Maria kê Apu Namarò (1:46-56)

Yù Keyaná ni Kuan nga Minánnigù (1:57-66)

Yù Nipalappâ ni Namarò kê Sakariá nga Duttál Noka (1:67-80)

Yù Keyaná ni Apu Kesu (2:1-52)

Yù Pangilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù (3:1-20)

Yù Karigù ni Apu Kesu ána Pamarubá ni Satanas kuna (3:21-4:13)

Yù Pangilayalayâ ni Apu Kesu ta Galilia (4:14-9:50)

Yù Ánge ni Apu Kesu ta Jerusalem (9:51-19:27)

Yù Pamaddulò da kê Apu Kesu ta Jerusalem (19:28-44)

Yù Pangituddu ni Apu Kesu ta Jerusalem (19:45-21:38)

Yù Naporian nga Pakkákád di Apu Kesu ána yù ira Sinudduán na (22:1-38)

Yù Paggápù da kê Apu Kesu (22:39-23:25)

Yù Pangipátà da kê Apu Kesu ta Kurù (23:26-56)

Yù Paginnanole ni Apu Kesu (24:1-53)

Yù Gapu na nga Initúrâ ni Lukas kê Don Topilu

¹ Mattúrákà nikaw nga kopuk ku, Don Topilu. Á aru yù ira tatolay nga nattúrâ ta meyannung sù ngámin nga pinalurò ni Namarò sù giám mi. ² Á yù ira olu nga nakasingan sù nesimmu áddè ngaw pamegapu na, aggira yù mangipakánnámmu sù nasingad da, á mangilayalayâ ira sù bilin ni Namarò. ³ Á yáyù nga ginigiámmu ta napiá yù meyannung ta ngámin nga nesimmu, ta napiá ta urè nu itúrâ ku gapay nikaw, Don Topilu. Á pattutuppangak ku ta napiá yù ngámin nga itúrâ ku, ⁴ tapè kánnámmuám mu nu kukurugán yù neparámak nikaw.

Yù Pakkagi nayù Daroban ni Namarò sù Keyaná ni Kuan

⁵ Ta keggá na ngaw ni Patul Erodo nga mammaguray ta Judiya, aijan yù pári nga Kudio nga mangngágan ta Sakariâ, nga nepulù sù ira kábulun na nga pári nga mangngágan ta Kábulun ni Abiya megapu sù ngaw Abiya. Á yù atáwa ni Sakariâ si Elisabet, nga ginaká nayù ngaw Aron, nga olu nga pári. ⁶ Á napiá di Elisabet kê Sakariâ ta ánningan ni Namarò. Á matunung yù panuppál da sù ngámin nga taddán ni Namarò ána yù tunung na, á awán ta kapaliwatád da. ⁷ Ngam awán ira ta anâ, gapu ta nabbalá si Elisabet, á bakabákà ána lakalákay iren.

⁸ Á jimittál yù passerbi di Sakariâ ána yù ira kábulun na nga pári ta arubáng ni Namarò sù mangilin nga kapillíá. ⁹ Á nabbubúnù ira ta kun na kustombare ra, tapè ammu ra nu asinni yù manuggi ta bábbanguk. Á natullà si Sakariâ. Á simillung laguk sù mangilin nga kapillíá nga umay manuggi ta bábbanguk. ¹⁰ Á keggá ni Sakariâ ta unak na kapillíá, naggián ta lawán yù ira magari nga tatolay nga makimállà.

¹¹ Á panuggi ni Sakariâ ta bábbanguk sù mangilin nga kapillíá, napasingan kuna yù daroban ni Namarò nga nanáddak sù jiwánan nayù ánnuggián. ¹² Pakasingan ni Sakariâ sù daroban, nakaráring. Á nerallà yù assing na. ¹³ Á kinagi nayù daroban kuna:

“Sakariâ, ari ka maganássing, ta naginná ni Namarò yù ipakimállà mu. Á sangaw nu manganánnuán, mangáguk yù atáwam, á maganá ta laláki. Ingágam mu ta Kuan. ¹⁴ Á ayatán ka sangaw sù anâ mu. Á aru yù ira tatolay nga mepagayáyâ sù keyaná na.

¹⁵ “Á makáwayyá yù anâ mu ta ánningan ni Namarò. Ari bulubugá mamissán, á mássiki lage na meyanâ, mepaggián kuna yù Ikararuá ni Namarò. ¹⁶ Á yáyù nga aru yù ira kábulun na nga ginaká ni Israel nga pabbabawian na ta liwâ da, megapu sù ángngituddu na, tapè manguruk ira kê Namarò nga Yápu ra. ¹⁷ Á aggina yù mapolu nga umay, tapè ipakánnámmu na sù ira tatolay yù labbé nayù Mangiyígù. Á makáwayyá nga kunnay kê Elias nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò nga mamagaddátu. Á megapu sù pangituddu ni Kuan, mammapiá yù ángngiddù nayù ira giriámán sù ira ánâ da. Á yù ira ari manguruk kê Namarò, ipakánnámmu na nira yù napiá, tapè manguruk ira gapay ána mepaggittá yù nonò da ta nonò nayù ira manguruk. Yáyù akkuán na, tapè paránan na yù ira tatolay, tapè dán nga naparán ira sù labbé ni Apu.” Yáyù kinagi nayù daroban kê Sakariâ.

¹⁸ Á kinagi ni Sakariâ sù daroban, “Kunnasi laguk pakánnámmù nu kuruk nga mesimmu yù kagam mu? Ammum ta lakalákayakin, ána bakabákà gapay yù atáwà.” ¹⁹ Á simibbák yù daroban, á kinagi na kuna, “Sikán si Gabriel nga daroban ni Namarò. Maggiánà ta arubáng ni Namarò. Á jinok nangá nga umay nikaw, tapè kagiak ku nikaw yawe napiá nga dámak. ²⁰ Á gapu ta ari ka manguruk sù kinagi nikaw, yáyù nga magumal ka laguk. Á ari ka makobobuk áddè ta kapalurò nayù initabbâ nikaw. Á kuruk nga mesimmu yù ngámin nga kinagi sangaw nu duttál yù ággo na,” kun nayù daroban.

²¹ Á yù ira tatolay nga naggián sù lawán nayù mangilin nga kapillíá, nabayák ira nga magiddak sù pallawán ni Sakariâ. Á ninononò da

nu anni yù inikabayák na. ²² Á manganánnuán, nallowán si Sakariâ sù kapilliá, á ari makobobuk. Á natákál yù ira tatolay ta aijan yù nappasingan kuna ta keggá na sù unak nayù mangilin nga kapilliá. Á nassennias lâ nira, áanna nagumal lâ.

²³ Á ta pappasá nayù ira ággaw nga passerbi ni Sakariâ sù mangilin nga kapilliá, nánaw nga nanoli sù gián na. ²⁴ Á ari kuruk nga nabayák, á nangáguk si Elisabet nga atáwa na. Á yáyù nga naggián lâ ta bale ra ta límá nga bulán. ²⁵ Ta kinagi na, “Nepallà yù allà ni Apu nikán, ta inabbágán nangà, tapè aringà mappasirán sù ira kábuluk ku,”* kun na.

Pakkagi nayù Daroban ni Namarò sù Keyaná ni Apu Kesu

²⁶ Á sù mekánnam nga bulán nayù kabussi ni Elisabet, jinok ni Namarò si Gabriel nga daroban na ta umay ta ili na Nasaret sù purubinsia na Galilia. ²⁷ Ta inibilin ni Namarò kuna yù kagian na sù magingánay nga naggián tán, nga mangngágan ta Maria. Nakitarátu si Maria sù laláki nga mangngágan ta Kusè. Á si Kusè yù ginaká nayù ngaw Patul Dabid. ²⁸ Á limibbè yù daroban sù gián ni Maria, á kinagi nayù daroban kuna, “Ye, Maria, nga meddù ni Apu! Mapagayáyâ ka, ta mepulù nikaw si Apu,” kun na.

²⁹ Á pakaginná ni Maria sù kinagi na, nerallà yù bagal na. Á ninononò na nu anni yù kebalinán na. ³⁰ Á kinagi nayù daroban kuna, “Ari ka maganássing, Maria, ta nepallà yù pangikállà ni Namarò nikaw. ³¹ Á yáyù nga mangáguk ka sangaw, á maganá ka ta laláki nga ingágam mu ta Kesu. ³² Aggina yù Kotunán, á ingágad da ta Anâ ni Namarò. Á pabbalinan ni Apu Namarò ta patul, nga táli nayù ngaw Patul Dabid nga naggaká kuna. ³³ Á mammaguray ta áddè ta áddè sù ira ginaká ni Akup. Á awán ta áddè nayù pammagure na.” Yáyù kinagi nayù daroban kê Maria.

³⁴ Á kinagi ni Maria sù daroban, “Kunnasi yù kesimmu na yaw, ta awánà ta atáwa?” ³⁵ Á kinagi nayù daroban kuna, “Umay nikaw yù Mangilin nga Ikararuá, áanna malirúmán naka nayù pakáwayyá ni Namarò nga mamagaddátu. Á yáyù nga mangilin yù assítay nga meyanâ, á ingágad da ta Mangilin nga Anâ ni Namarò. ³⁶ Á mabussi gapay si Elisabet nga kanakanáyum mu, mássiki nu bakabákakin, nga kagiad da ta mabbalá. Á annam nga bulánin yù bussì na. Á maganá sangaw ta laláki. ³⁷ Ta awán ta arán na makuá ni Namarò,” kun nayù daroban. ³⁸ Á kinagi ni Maria, “Sikán yù masserbi kê Apu. Parè bì ta mesimmu nikán ngámin danniw nga kinagim,” kun na. Á nánaw yù daroban.

Yù Ánge ni Maria Pattúllun kê Elisabet

³⁹ Á ari nabayák, á naggagannuâ si Maria, á nánaw ta inapurán na nga umay ta ili sù puddul sù purubinsia na Judiya. ⁴⁰ Á minay sù bale ri Sakariâ. Á kinagi ni Maria kê Elisabet, “Et taka tullúnán, Elisabet. Kunnasi ka?”

⁴¹ Pakaginná ni Elisabet sù ubobuk ni Maria, inikáddagâ na lâ nagguyyu ta nasikan yù assítay sù sán na. Á dagarágâ nga minay yù Ikararuá ni

* **1:25** Yù ira ngaw Kudio, kagiad da nu aijan yù babay nga nakiatáwa nga ari naganâ, á yáyù pamággáng ni Namarò kuna. Á iniluddè nayù ira kábulun na nga bábbay.

Namarò kâ Elisabet. ⁴² Á yáyù nga iniyássikan ni Elisabet yù ngárál na, á kinagi na kâ Maria:

“Mapagayáyâ ka ánnè sù ira ngámin nga bábbay, gapu ta piníli naka ni Namarò. Á mapagayáyâ gapay yù abbing nga iyanâ mu sangaw! ⁴³ Á magayáyâkà megapu sù ángngiparáyom nikán, ta em mà sinullúnán, sikaw nga yená nayù yápù! ⁴⁴ Á ta pakaginnâ sù ubobuk mu, matagenà ku yù pagayáyâ nayù anâ ku, ta nasikan yù pagguyu na sù sák ku. ⁴⁵ Á pagayáyatan na ka ni Namarò gapay, gapu ta panguruk mu ta palurotan ni Namarò yù ngámin nga kinagi na nikaw.” Yáyù kinagi ni Elisabet.

Yù Paddáyaw ni Maria kâ Apu Namarò

- ⁴⁶ Á kinagi ni Maria,
 “Dayáwak ku si Apu Namarò,
 á nepallà yù paddáyò kuna.
- ⁴⁷ Á ayatánà kâ Namarò,
 ta aggina yù mangiyígù nikán.
- ⁴⁸ Á kemámmatán nangà,
 nga tumulù nga masserbi kuna.
 Á ta áddè kunangan ta áddè noka,
 iparámak nayù ira ngámin nga tatolay
 ta sikán yù piníli ni Namarò nga pagayáyatan na.
- ⁴⁹ Si Namarò yù makáwayyá ta ngámin,
 á makapállâ yù kingnguá na megapu nikán.
 Aggina yù kotunán nga mangilin.
- ⁵⁰ Á ikállà na yù ira ngámin nga tatolay nga makimoray kuna,
 yù ira ngaw olu nga tatolay áнна yù ira ginaká ra ta áddè noka.
- ⁵¹ Ipassingan ni Namarò yù pakáwayyá na nga mamagaddátu,
 á pawwarawaratan na yù ira tatolay nga mappeddaráyaw, nga notun
 yù nonò da.
- ⁵² Irián na yù ira motun nga patul sù pammagure ra,
 á ipotun na yù ira kagukábán nga tumulù, tapè meparáyaw ira.
- ⁵³ Pakáppagan na ta magannagannuk nga napiá yù ira magáwák.
 Ngam yù ira maríku, papanáwan na ira nga awán bulubugá ta ipáno
 ra.
- ⁵⁴ Abbágán na yù ira masserbi kuna,
 nga ginaká nayù ngaw Kákay Israel,
 ta arán na káttamán yù inittabbá na,
 nga allà na nittam nga tatole na ta áddè ta áddè.
- ⁵⁵ Tuppálan na yù inittabbá na ngaw kâ Kákay Abrakam áнна yù ira ngaw
 naggaká nittam,
 ta ikákkállà na ittam nga ginaká ni Kákay Abrakam ta áddè ta áddè.”
 Yáyù kinagi ni Maria sù paddáyo na kâ Apu Namarò.
- ⁵⁶ Á naggián si Maria ta bale ni Elisabet ta tallu bulán. Á pappasá na
 tallu bulán, nánaw nga nanoli ta gián na.

Yù Keyaná ni Kuan nga Minánigù

- ⁵⁷ Á jimittál yù paganá ni Elisabet. Á laláki yù iyanâ na. ⁵⁸ Á pakaginná
 nayù ira karúbá ra áнна kanakanáyud da ta meyanung sù makapállâ

nga pinalurò ni Apu Namarò megapu kâ Elisabet, mepagayáyâ ira gapay nira.

⁵⁹ Á sù mekawalu nga ággaw nayù abbing, naggagammung yù ira kábulud da ta bale ra, ta tuppálad da yù kustombare ra nga mangugi sù abbing. Á ingágad da nakuan ta Sakariâ, nga ngágan nayù yáma na. ⁶⁰ Ngam kinagi nayù yená na, “Ari! Ari mangngágan ta Sakariâ, ngam si Kuan yù ngágan na.” ⁶¹ Á kinagi ra kuna, “Ngattá, ta awán gemma ta kanakanáyun naw nga mangngágan ta Kuan!” kud da.

⁶² Á sinenniasád da laguk yù yáma nayù abbing, ta iyabbû da nu anni yù ikáyâ na nga ingágan sù abbing. ⁶³ Á kiniddo ni Sakariâ yù pattúratán na, á iníturâ na, “Kuan yù ngágan na.” Á napállâ ira ngámin. ⁶⁴ Á kabalín ni Sakariâ nangíturâ, dagarágâ nakobobuk, á naddáyaw kâ Namarò. ⁶⁵ Á yù ira ngámin nga karúbá ra, maganássing ira áanna nepallâ yù kapállâ da. Á pinassamá da yù dâmak ta ngámin nga ili ta puddul na Judiya. ⁶⁶ Á yù ira ngámin nga nakarámak, inípatattam da lâ ta nonò da yù narámak da ta meyanung sù abbing. Á kinagi ra, “Anni panò laguk yù pabbalinán nayù abbing?” kud da. Ta natákál da ta nepulù kuna yù pakáwayyá ni Namarò.

Yù Nipalappâ ni Namarò kâ Sakariâ nga Duttál Noka

⁶⁷ Á minay laguk yù Ikararuá ni Namarò kâ Sakariâ, nga yáma nayù abbing. Á nagubobuk si Sakariâ sù ipakagi nayù Mangilin nga Ikararuá kuna, á kinagi na:

⁶⁸ “Dayáwat tam si Apu Namarò nga pakimorayát tam,
sittam nga ginaká nayù ngaw Kákay Israel,

ta en na ittam sinullúnán ni Namarò,
ta palubbángan na ittam tapè arán na ittam pagikaruan.

⁶⁹ Á sinullâ ni Namarò yù makáwayyá nga umay nittam mangiyígù.

Aggina yù ginaká nayù ngaw Patul Dabid nga aripan ni Namarò.

⁷⁰ Yáyù inipakánnámmu ni Namarò gári,

megapu sù ubobuk na nga inipakagi na ngaw sù ira mangilin nga ábbilinán na.

⁷¹ Initabbá ni Namarò ta iyígù na ittam,

tapè arád da ittam aripanan nayù ira malussaw nittam.

⁷² Á palurotan ni Namarò yù initabbá na sù ira ngaw naggaká nittam.

Arán na káttamán yù mangilin nga tarátu na nira nga meyanung sù allâ na nittam.

⁷³ Initabbá ni Namarò kâ Kákay Abrakam, nga yù ngaw naggaká nittam,

⁷⁴ ta iyígù na ittam, á ililli na ittam sù panangngal nayù ira malussaw nittam,

tapè makapasserbi ittam kuna nga awán ta assing tam.

⁷⁵ Á yawe yù ásserbi tam kâ Namarò,

nu napiá yù ángnguruk tam kuna,

ánna pareku nga matunung yù akkuát tam sù ira kábulut tam

ta kággággaw nga keggá tam ta utun na dabbuno.”

⁷⁶ Á kinagi na laguk ni Sakariâ sù anâ na,

“Á sikaw, anâ ku, sangaw nu dumakal ka,

sikaw yù ábbilinán ni Namarò, si Namarò nga Kotunán.

Á mapolu ka nga umay, ta em mu iparámak yù ánge ni Apu,

tapè dán nga naparán yù ira tatolay sù labbè na.

⁷⁷ Ipakánnámmum sù ira tatolay ta meyiǵù ira, megapu sù pamakomá ni Namarò ta liwâ da, tapè mesipà ira kuna.

⁷⁸ Á nepallà nga allà ni Namarò nittam.

Á doban na yù mangiyiǵù nga umay nittam nga naggapu ta lángì, nga mamannawák ta nonò na tolay nga kunnay ta lassáng na bilák,

⁷⁹ tapè pannawagan na ittam ngámin nga kunnay nga naggián sù kallà, nga ikássing tam yù pate tam.

Á ituddu na nittam yù napiá nga tuttulat tam, tapè mepagimammà ittam kê Namarò.”

Yáyù áddè nayù kinagi ni Sakariâ, nga inipakagi nayù Mangilin nga Ikararuá kuna.

⁸⁰ Á similluâ si Kuan nga anâ ni Sakariâ, á napasigaggà yù ángnguruk na kê Namarò. Á naggián ta kalállammatán ta áddè ta pappasingan na nga mangilayalayâ sù ira ginaká ni Israel.

2

Yù Keyanâ ni Apu Kesu

Mattiu 1:18-25

¹ Á ta kássite ni Kuan, si Sisar Agosto yù kotunán nga mammaguray ta Roma. Á inibilin na sù ira ngámin nga tatolay ta ngámin nga lugár ta umay ira mappalistá ta ngágad da sù ili nayù ngaw ira naggaká nira. ² Yaw yù olu nga pappalistá nayù ira tatolay, ta keggá ni Kirinu nga gubinator ta Siria. ³ Á minay laguk nappalistá yù ira ngámin nga tatolay sù ili nayù ngaw ira naggaká nira.

⁴ A nánaw laguk di Kusè sù paggianád da ta Nasaret sù purubinsia na Galilia, á minay ira ta Betlekem sù purubinsia na Judiya, nga nakeyanatán na ngaw ni Patul Dabid, gapu ta di Kusè yù ginaká ni Patul Dabid. ⁵ Á minay ira nappalistá ta ngágad da tán, ta nepulù kê Kusè si Maria nga nakitarátu kuna. Á nabussi si Maria.

⁶ Á keggá ra ta Betlekem, jimittál yù paganâ ni Maria. ⁷ Á gapu ta awán ta paggianád da sù áddagatán na álliuk megapu sù káru na tatolay, minay ira sù ággianán na ayám, á naganâ si Maria sù kaká nga anâ na nga laláki. Á inappitán na, á pineddá na ta lutung, nga ángngipayyád da ta ipamakád da ta ayám.

Yù ira Daroban nga Mappasingan sù ira Minánnaron ta Karneru

⁸ Á tán nga gabi ajjan yù ira mináppárak nga naggián ta kakáddapán nga aranni sù ili na Betlekem, nga matturá nga manaron sù ira karneru ra. ⁹ Á inikáddagâ na lâ nappasingan nira yù daroban ni Namarò. Á nanawagán ira sù dalingaráng ni Namarò. Á nerallà yù assing da.

¹⁰ Á kinagi nayù daroban sù ira mináppárak, “Ari kayu maganássing, ta minayà tapè ipakánnámmù nikayu yù napiá nga dámak. Á magayáyâ ngámin yù ira tatolay megapu kuna. ¹¹ Ta ajjan tán nga ili nayù ngaw Patul Dabid yù assitay nga kapángngiyanâ na kunangane, nga umay mangiyiǵù nikayu. Aggina yù sinullà ni Apu Namarò nga mammaguray. Aggina si Apu Kiristu nga Yápu tam! ¹² Á yawe yù ánnákkilalán naw kuna.

Masingan naw sangaw yù assítay nga náppitán nga nepeddá sù lutung,” kun nayù daroban.

¹³ Á kabalin na nakkagi nayù daroban karanniawe, dagarágâ napasingan yù ira kábulun na nga naggapu ta lángì. Aru ira, á nakkansion ira nga naddáyaw kê Apu Namarò. Á kinagi ra,

¹⁴ “Meparáyaw si Apu Namarò ta lángì.

Á yù ira tatolay ta dabbuno nga mamagayáyâ kuna, á mapagimammâ ira, tapè napiá yù ággigiád da!”

¹⁵ Á páno nayù ira daroban nga nanoli ta lángì, nakkaká-ubobuk yù ira mináppárák, á kinagi ra, “Et tamin tuke ta Betlekem, ta et tam innan yù assítay nga inipakánámmu ni Apu Namarò nittam,” kud da. ¹⁶ Á inapurád da laguk nga nánaw, ta ed da aleran yù abbing. Á naratang da di Maria kê Kusè, á nasingad da yù assítay nga nagiddá sù lutung.

¹⁷ Á pakasingan nayù ira mináppárák sù assítay, inistoriá ra sù ira darakal na yù kinagi nayù daroban ni Namarò nira nga meyanung sù abbing. ¹⁸ Á napállâ yù ira ngámin nga nakaginná sù kinagi nayù ira mináppárák. ¹⁹ Á si Maria, pinatattam na ta nonò na yù ngámin nga naginná na, á yáyù ninononò na. ²⁰ Á nánaw yù ira mináppárák, á nanoli ira sù gián nayù ira ayám da, nga maddáyaw kê Namarò megapu sù ngámin nga nasingad da áanna naginná ra, ta napaluré yù ngámin nga kinagi nayù daroban nira.

²¹ Á sù mekawalu nga ággo nayù assítay, jimittál yù pangugì da kuna, á iningágad da ta Kesu, ta yáyù kinagi nayù daroban ni Namarò kê Maria lage na kabussi na.

Paddáyo ni Lákay Simion kê Apu Namarò

²² Á pappasá na appátapulu nga ággaw áddè sù paganâ ni Maria, jimittál yù ággaw nga panuppál da sù tunung ni Moyses nga meyanung sù pamakarenu ta babay nga naganâ. Á minay ira ta Jerusalem, ta umay ira sù mangilin nga kapilliá. Á iniyánge ra yù abbing, ta iyawâ da kê Apu Namarò, tapè dumakal, áanna masserbi kuna. ²³ Ta aijan yù netúrâ nga tunung ni Namarò sù ira ginaká ni Israel, nga kun na, “Ngámin yù ira mapolu nga meyanâ nga lálláki, meyawâ ira kê Apu, tapè mangilin ira nga masserbi kuna.” ²⁴ Á aijan gapay nga netúrâ sù tunung ta iyánge nayù ira darakal na abbing gapay yù ipeyátang da nga duá nga lummun onu duá nga ibbung na kalapáti. Á yáyù sinuppál di Maria kê Kusè.

²⁵ Á aijan yù lakalákay nga taga Jerusalem nga mangngágan ta Simion. Napiá nga tolai si Simion, nga matunung yù panguruk na kê Namarò, á mepulupulù kuna yù Mangilin nga Ikararuá. Á ta nabayák nagiddi-iddak ta pamaluré ni Apu sù initabbá na ngaw sù ira ginaká ni Israel, nga pangiyígù na nira. ²⁶ Á inipakánámmu nayù Mangilin nga Ikararuá kê Simion ta ari matay ta áddè ta arán na pakasingan sù MakKiristu nga sinullà ni Apu Namarò ta mangiyígù nira. ²⁷ Á iniyánge nayù Mangilin nga Ikararuá si Simion sù mangilin nga kapilliá. Á yáyù nga aijan tán si Simion sù paddulò di Maria nga pangiyánge ra sù abbing, tapè tuppálad da yù tunung ni Namarò nga meyanung kuna. ²⁸ Á pakasingan ni

Simion sù abbing, sinubbâ na kê Maria nga binállo na. Á jináyo na si Namarò, á kinagi na,

²⁹ “Apu Namarò, ikállà mà, nga aripam mu, á anugutam mu ta matayakin,

ta nakáppagakin, gapu ta pinalurò mu ngin yù initabbám nikán.

³⁰ Ta nasingak ku ngin yù Mangiyígù nga naggapu nikaw,

³¹ nga sinullà mu ngaw ta umay, á aggina yù mepakánnámmu sù ira ngámin makkakerumá nga tatolay.

³² Á kunnay sù nawák, aggina yù mamannawák ta nonò nayù ira ari Kudio,

ta ipakánnámmu na nira yù ángngiyígù ni Namarò.

Á yù ira tatolem nga ginaká ni Israel,

meparáyaw ira megapu kuna.”

Yáyù kinagi ni Simion, nga inipakánnámmu nayù Mangilin nga Ikararuá kuna.

³³ Á yù ira darakal nayù abbing, napállâ ira sù kinagi ni Lákay Simion nga meyanung sù abbing. ³⁴ Á nakimállâ si Lákay Simion ta iddukan na ira ni Namarò. Á kinagi na gapay kê Maria, “Yawe anâ mu yù sinullà ni Namarò. Á aru yù ira ginaká ni Israel nga meyawáwán megapu kuna, á aru gapay yù ira meyígù megapu kuna. Ta aggina yù pangurugán, ngam aru yù ira mangipuerá kuna. ³⁵ Á yáyù nga mepalappâ yù nelímak nga nonò nayù ira tatolay. Á sikaw, mepallà yù daddam mu nga kunnay sù ádujjuk na nataram nga píká sù baggim,” kun ni Lákay Simion kê Maria.

Paddáyo ni Bákò Ana kê Apu Namarò

³⁶ Á aijan yù bakabákà, nga ábbilinán ni Namarò nga mangngágan ta Ana, nga anâ ni Panuel, á yù ngaw Lákay Aser yù naggaká kuna. Á áddè sù kamagingáne na, pitu ragun yù pattádde na sù atáwa na lage na nabálu. ³⁷ Á nabálu paga, nga walupulu ta appâ yù dagun na. Á ta kággágaw minay sù mangilin nga kapillíá, tapè makimoray kê Namarò ána makimállâ kuna ta ággaw ána gabi. Á nu káruán, linonán na yù pakkákán na. ³⁸ Á pakasingan ni Bákò Ana kári Maria, jimikkì nira. Á naddáyaw si Bákò Ana kê Namarò, á kinagi na yù meyanung sù abbing, nga iddanamán nayù ira ngámin nga taga Jerusalem ta mamalubbáng sù ira ngámin nga ginaká ni Israel.

Yù Panoli di Kusè ta Nasaret

³⁹ Á kabalid da nattuppál di Maria sù ngámin nga netúrâ nga tunung ni Namarò nga meyanung sù naganâ ána yù mapolu nga anâ na, á nanoli ira ta Nasaret, nga ili ra, sù purubinsia na Galilia. ⁴⁰ Á similluâ yù abbing, nga massikan ána malannapán yù ammu na, á iniddù ni Namarò.

Nabattáng si Apu Kesu sù Mangilin nga Kapillíá

⁴¹ Á aijan yù kustombare nayù ira darakal ni Apu Kesu nga manoli ta Jerusalem kádaragun, tapè makipiestá ira sù panaddamán nayù ira ginaká ni Israel sù pattalebák nayù daroban ni Namarò sù ira naggaká nira ta pamapáte na sù ira Egipto. ⁴² Á sù mapulu duá nga dagun ni Apu Kesu, nepulù sù ira darakal na sù ánge ra ta piestá ta kun na kustombare ra.

⁴³ Á ta kabalin na piestá, nánaw di Maria ta manoli ira ta giád da. Ngam nabattáng yù abbing ta Jerusalem, á arád da nánámmuán nayù ira darakal na. ⁴⁴ Kagiad da ta aijan sù ira káruán nga nakipiestá nga mepattoli nira. Á nallakalakák ira ta tangatangággaw. Á sù pagammá da, inala-alek da sù ira kanakanáyud da ána kákkopud da nga nepulupulù nira. ⁴⁵ Ngam arád da nálek.

Á sù tádday ággaw, nanoli yù ira darakal ni Apu Kesu ta Jerusalem, ta ed da aleran yù abbing tán. ⁴⁶ Á sù mekatallu nga ággaw, naratang da sù mangilin nga kapilliá nga nepagitubang sù ira lállakalakáy nga mamesturu, nga magginná sù kagiad da ána magiyabbù nira. ⁴⁷ Á yù ira ngámin nga nakaginná kuna, napállá ira sù pakánnámmu na ána yù napiá nga ákkitabbák na sù ira mamesturu.

⁴⁸ Á pakasingan nayù ira darakal na kuna nga mepagitubang sù ira mamesturu, napállá ira gapay. Á kinagi ni innò na kuna, “Aná ku! Ngattá ta kunniaw kingnguám? Nepallá yù burung mi ká amám nga magala-alek nikaw!” kun na. ⁴⁹ Á kinagi na nira, “Ngattá ta ala-aleran nawà? Arán naw panò ammu ta máwák nga maggiánà sawe bale ni Ammò ku?” kun na. ⁵⁰ Ngam arád da nánámmuán yù kebalinán nayù kinagi na.

⁵¹ Á nepanoli si Apu Kesu sù ira darakal na sù giád da ta Nasaret, á napiá yù ángnguruk na nira. Á si innò na, pinatattam na ta nonò na yù ngámin nga kingnguá ni Kesu, nga ninononò na. ⁵² Á jiminakal yù abbing ána nassikan yù baggi na ána nalannapán ta napiá yù ammu na. Á si Apu Namarò ána yù ira ngámin nga tatolay, ayatán ira kuna.

3

*Yù Pangilayalayâ ni Kuan nga Minánigù
Mattiu 3:1-12; Markus 1:1-8; Kuan 1:19-28*

¹ Á sù mekamapulu límá nga dagun nayù pammagure ni Sisar* Tiberio ta Roma ána ngámin nga dabbun, aijan si Pontius Pilatto nga gubinador ta Judiya. Á si Erodo yù mammaguray sù purubinsia na Galilia. Á si Pilippi nga wagi ni Erodo yù mammaguray sù ira lugár na Ituria ána Taronita. Á si Lisanio yù mammaguray ta Abilena. ² Á di Annas ká Kayapas yù ira kátannangán na pári. Á páppári ra, binilin ni Namarò si Kuan nga anâ ni Sakariâ ta paggián na ta kalállammatán.

³ Á pakálá ni Kuan sù bilin ni Namarò, minay laguk ta ngámin nga lugár nga aranni sù danum na Jordan, nga mangilayalayâ sù ira ngámin nga tatolay ta mabbabáwi ira ána likuránad da yù narákè nga akka-akkuád da, ána makirigù ira laguk tapè mepasingan ta pakomán ni Namarò ira sù liwâ da. ⁴ Ta pinalurò ni Kuan yù inipetúrâ ni Namarò ngaw ká Isaya, nga kinagi na,

“Aijan yù makkatakamol ta kalállammatán.

Yaw ikatakátol na: ‘Umayin si Apu! Paránan naw yù dалан na.

Tunungan naw yù pallakarán na.

⁵ Á munitán naw yù ngámin nga likkong.

Limpián naw yù ngámin nga puddul, tapè pareku yù pallakarán na.

Tunungan naw yù dалан nga nakkillikillu,

* **3:1** Yù kebalinán na “Sisar” yù kátannangán nga mammaguray.

Á linísan naw yù ari nalínis,
⁶ tapè ngámin nga tatolay ta dabbuno,
 masingad da laguk yù doban ni Namarò ta mangiyìgù nira.' ”

Yáyù iníturâ ni Isaya ngaw.

⁷ Á pangilayalayâ ni Kuan, kitáru yù ira tatolay nga minay makirigù kuna, mássiki arád da inibabáwi yù liwâ da. Á yáyù nga kinagi ni Kuan nira, “Kunnay kayu ta ánâ na iráw! Asinni panò nakkagi nikayu ta marigù kayu, tapè ari kayu nakuan mekanakanâ sù pangukum ni Namarò? ⁸ Nu kuruk nga nabbabáwi kayu, likuránán naw laguk yù narákè nga ággangguá naw. Á arán naw kagian ta ari kayu mekanâ sù pamagikáru ni Namarò gapu ta si Lá kay Abrakam yù naggaká nikayu. Ari yù kesipâ naw sù ginaká ni Abrakam yù gapu na nga mesipâ kayu nakuan kê Namarò. Ta nu ikáyâ ni Namarò, aijan yù awayyá na nga pabbalanan yawe ira batu ta ginaká ni Abrakam, nu makúráng ira nakuan. ⁹ Á napanánin yù ángngukum ni Namarò, nga kunnay ta wátay nga ipattukák ta káyu. Á ngámin nga káyu nga jikkù yù bungá ra, tukáran na ira áanna tuggian na ira,” kun ni Kuan.

¹⁰ Á pakaginná nayù ira tatolay ta meyanung sù pangukum ni Namarò, iniyabbù da kê Kuan, “Anni laguk akkuám mi?” ¹¹ Á kinagi na nira, “Yù tolay nga aijan yù duá nga barawási na, iyawâ na laguk yù tádday sù awán ta barawási na. Á yù tolay nga egga kanan na, isipâ na gapay yù awán ta kanan na,” kun na. ¹² Á aijan yù ira mináttuki ta buwì, nga minay gapay tapè makirigù ira kê Kuan. Á iniyabbù da kuna, “Mesturu, anni laguk yù akkuám mi?” kud da. ¹³ “Nu alawatan naw yù buwì, arán naw passobarán yù apan naw ánnè sù mepángngà,” kun na nira. ¹⁴ Á aijan gapay tán yù ira suddálu. Á iniyabbù da kê Kuan, “Á sikami nga suddálu, anni akkuám mi laguk?” kud da gapay. Á kinagi na nira, “Arán naw akkuán yù ira tatolay áanna arán naw ira iddâ nga ikeká tapè apan naw yù kuártu ra. Á magayáyâ kayu lâ sù sueldu naw,” kun na.

¹⁵ Á pakaginná nayù ira tatolay sù kinagi ni Kuan, ninononò da yù initabbá ni Namarò nga meyanung sù MakKiristu nga umay mam-maguray. Á nakkaká-abbù ira, á kinagi ra, “Ari panò yawe tolay yù MakKiristu nga iddagát tam?” kud da. ¹⁶ Á yáyù nga kinagi ni Kuan nira ngámin, “Á sikán, jigutat takayu lâ ta danum. Ngam aijanin sangaw yù umay nga makáwayyá ánnè níkan, á aringà mepángngà nga mangubbák ta kaddang na sapátu na. Á dumá yù ájjigù na nikayu, ta iyawâ na nikayu yù Ikararuá ni Namarò, nga kunnay ta ipanigù na nikayu. Ngam sikayu nga tumuttul ta liwâ, kunnay ta api yù ipanigù na nikayu, ta mekanakanâ kayu sù pangukum na. ¹⁷ Á labbè na, kunnay sù tolay nga mangisâ ta aggì, tapè pakappián na yù aggì sù ággianán na. Á kunnian yù keyarigán nayù ira tatolay, ta passisinnán ni Apu yù ira manguruk áanna yù ira ari manguruk. Á yù ira manguruk, meyìgù ira. Ngam yù ira ari manguruk, nga kunnay ta attá nga nesinná sù aggì, metabbà ira sù api nga ari máddà ta áddè ta áddè.”

¹⁸ Á aru paga yù initabarang ni Kuan sù ira tatolay sù pangilayalayâ na sù napiá nga dámak. Á jinudduák na ira ta pataliád da yù narákè nga

ággangnguá ra. ¹⁹ Á kinagi ni Kuan gapay kâ Gubinator Erodo ta aru yù liwâ na, nepatalugáring ta ginubâ na sù wagi na si Erodia, nga asípák na. ²⁰ Ngam nappaná nga nalliwâ si Erodo, ta linnapán na yù ngámin nga liwâ na, ta pinukù na si Kuan sù ábbalurán.

*Yù Pakirigù ni Apu Kesu kâ Kuan
Mattiu 3:13-17; Markus 1:9-11*

²¹ Á ta panigù ni Kuan sù ira tatolay, lage na napukù sù ábbalurán, jinigù na gapay si Apu Kesu. Á pakimállà ni Apu Kesu, nabbukâ yù lángì. ²² Á minay kuna yù Ikararuá ni Namarò, nga kun na lummun yù baggi na. Á nappáginná yù ngárál ni Namarò, á kinagi na, “Sikaw yù Anâ ku nga iddukak ku, á ayatánà nikaw,” kun na.

*Yù ira Nelistá nga Naggaká kâ Apu Kesu
Mattiu 1:1-17*

²³ Á sù pamegapu ni Apu Kesu sù pangituddu na, tallupulungin yù dagun na. Á yù ira tatolay, kagiad da ta anâ ni Kusè.

Á yù káke ni Apu Kesu si Keli.

²⁴ Á yù ammò ni Keli si Matat, yù káke ni Keli si Libi, yù káke na ta siku si Melki, yù káke na ta dulung si Jannay, á yù káke na ta tumang si Kusè.

²⁵ Á yù ammò ni Kusè si Matatias, yù káke ni Kusè si Amos, yù káke na ta siku si Nakum, yù káke na ta dulung si Esli, á yù káke na ta tumang si Naggay.

²⁶ Á yù ammò ni Naggay si Mat, yù káke ni Naggay si Matatias, yù káke na ta siku si Semí, yù káke na ta dulung si Josek, á yù káke na ta tumang si Joda.

²⁷ Á yù ammò ni Joda si Jowanán, yù káke ni Joda si Resa, yù káke na ta siku si Sirubbabel, yù káke na ta dulung si Salatiel, á yù káke na ta tumang si Neri.

²⁸ Á yù ammò ni Neri si Melki, yù káke ni Neri si Addi, yù káke na ta siku si Kosam, yù káke na ta dulung si Elmadam, á yù káke na ta tumang si Er.

²⁹ Á yù ammò ni Er si Josiuwa, yù káke ni Er si Elieser, yù káke na ta siku si Jorim, yù káke na ta dulung si Matat, á yù káke na ta tumang si Libi.

³⁰ Á yù ammò ni Libi si Simion, yù káke ni Libi si Juda, yù káke na ta siku si Kusè, yù káke na ta dulung si Jonam, á yù káke na ta tumang si Eliakim.

³¹ Á yù ammò ni Eliakim si Meleya, yù káke ni Eliakim si Minna, yù káke na ta siku si Mattata, yù káke na ta dulung si Natan, á yù káke na ta tumang si Patul Dabid.

³² Á si Patul Dabid, yù ammò na si Jesse, á yù káke ni Patul Dabid si Obed, yù káke na ta siku si Boas, yù káke na ta dulung si Salmon, á yù káke na ta tumang si Nassion.

³³ Á yù ammò ni Nassion si Amminadab, yù káke ni Nassion si Admin, yù káke na ta siku si Arni, yù káke na ta dulung si Esron, á yù káke na ta tumang si Peres, nga anâ ni Juda.

- 34 Á yù ammò ni Juda si Akup, yù káke na si Isak, yù káke na ta siku si Abrakam, yù káke na ta dulung si Tera, á yù káke na ta tumang si Nakor.
- 35 Á yù ammò ni Nakor si Seruk, yù káke ni Nakor si Ragaw, yù káke na ta siku si Peleg, yù káke na ta dulung si Eber, á yù káke na ta tumang si Selak.
- 36 Á yù ammò ni Selak si Kaynan, yù káke ni Selak si Arpaksad, yù káke na ta siku si Sem, yù káke na ta dulung si Noe, á yù káke na ta tumang si Lamek.
- 37 Á yù ammò ni Lamek si Lákay Matusala, yù káke ni Lamek si Enok, yù káke na ta siku si Jared, yù káke na ta dulung si Makalaliel, á yù káke na ta tumang si Kenan.
- 38 Á yù ammò ni Kenan si Enos, yù káke ni Kenan si Set, yù káke na ta siku si Kákay Adan.
- Á si Kákay Adan yù anâ ni Apu Namarò.

4

*Yù Pamarubá ni Satanas kâ Apu Kesu
Mattiu 4:1-11; Markus 1:12-13*

¹ Á kabalin na nakirigù ni Apu Kesu kâ Kuan nga Minánnigù, nánaw sù danum na Jordan. Á nepulù kuna yù Ikararuá ni Namarò, á iniyánge na si Apu Kesu ta kalállammatán. ² Á paggián na ta kalállammatán ta appátapulu nga ággaw, pinarubán ni Satanas nga liwatan. Á ari bulubugá kiminán ta paggián na tán. Á kabalin nayù appátapulu nga ággaw, nepallà yù bisin na. ³ Á kinagi ni Satanas kuna, “Nu kuruk nga anâ naka ni Namarò, pabbalinam mu yawe batu ta kanam.” ⁴ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Ajjan yù inipetúrâ ni Namarò nga kinagi na, ‘Ari lâ yù kanan yù ipakkatole na tolay,’ ” kun na.

⁵ Á iniyánge ni Satanas si Apu Kesu sù kátannangán nga puddul, á inipasingan na yù ira ngámin páppatulán ta dabbuno. ⁶ Á kinagi ni Satanas kuna, “Masingam mu danniawe ngámin nga nakástá nga páppatulán ta dabbuno. Á iyawâ ku nikaw yù pakáwayyám sù ira ngámin nga masingam mu. Ta yáyù gemma ngin yù neyawâ nikán, á makáwayyángà nga mangiyawâ sù gustù nga pangiyawatán. ⁷ Á sikaw laguk yù pangiyawaták ku nu mamalittúkak ka nga makimoray ta arubáng ku,” kun ni Satanas kâ Apu. ⁸ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Ajjan yù inipetúrâ ni Namarò nga kun na, ‘Si Apu Namarò lâ yù pakimorayám mu, á aggina lâ yù pangurugám mu!’ ” kun na.

⁹ Á iniyánge ni Satanas si Apu Kesu ta Jerusalem. Á initun na sù bubbungán nayù mangilin nga kapilliá. Á kinagi na kuna, “Nu kuruk nga anâ naka ni Namarò, makkassú ka laguk ta gowang. ¹⁰ Ta ajjan yù inipetúrâ ni Namarò nga kun na, ‘Ipataron naka ni Namarò sù ira daroban na.’

¹¹ Á ajjan gapay yù netúrâ nga kun na, ‘Tangngalád daka, tapè ari ka bulubugá manganni, á mássiki nu takkim, ari ira mabigarán.’ ”

¹² Ngam simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Wan á, ngam aijan gapay yù netúrâ ta ‘Arám mu parubán si Apu nga Namarò nikaw,’ ” kun na. ¹³ Á kabalin ni Satanas namarubá kâ Apu Kesu ta ngámin nga makkakerumá nga mamalliawá, á nánawán na lábbì.

*Yù Pamegapu ni Apu Kesu nga Mangilayalayâ ta Galilia
Mattiu 4:12-17; Markus 1:14-15*

¹⁴ Á nanoli laguk si Apu Kesu ta Galilia. Á aijan kuna yù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò. Á nassamâ yù dâmak nga meyanung kuna sù ira ngámin nga páppatulán. ¹⁵ Á minay nangituddu sù ira kapilliá ra. Á ngámin ira nga tatolay, naddáyaw ira kuna.

*Yù Panakì nayù ira taga Nasaret kâ Apu Kesu
Mattiu 13:53-58; Markus 6:1-6*

¹⁶ Á nakáddè si Apu Kesu ta Nasaret nga naddakalán na. Á ta Sabadu nga ággibannák nayù ira Israel, minay má sù kapilliá ra, ta yáyù kustombare na. Á minay nanáddak ta arubáng da, ta inikáyâ da nga mabbibbik sù netúrâ nga ubobuk ni Namarò. ¹⁷ Á iniyawâ da kuna yù nalukù nga nangitúratán ni Isaya, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Á binullarán na, á nálek na yù gián nayù ikáyâ na bibbiran nira. Á yawe yù binibbik na:

¹⁸ “Yù Ikararuá ni Apu Namarò yù kapulupulù ku.

Ta sinullâ nangà ta ek ku ilayalayâ yù napiá nga dâmak sù ira pobare.

Á jinok nangà ta ek ku ilayalayâ sù ira nabáluk yù pamalubbáng ni Namarò nira.

Á pagimmulagak ku yù ira buling ána abbágák ku yù ira marigirigá.

¹⁹ Á ek ku gapay ilayalayâ ta jimittálin yù pangikállà ni Apu sù ira tatolay.”

²⁰ Á kabalin na nabbibbik ni Apu Kesu, nilukù na yù netúratán na bilin, á initali na sù nangiyawâ kuna. Á nagitubang laguk, tapè ituddu na nira. Á yù ira ngámin nga tatolay tán, jinúlangád da. ²¹ Á kinagi na nira, “Ta pakaginná naw, napalurokin yù ubobuk ni Namarò nga binibbik ku.” ²² Á yù ira ngámin nga nakaginná, napállâ ira megapu sù napiá nga ubobuk na, á kinagi ra, “Kuruk nga napiá yù kagian na. Á ari panò aggina yù anâ ni Kusè?” kud da.

²³ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ikáyâ naw támma kagian nikán yù dán nga nakagi nayù ira lállakalákay, nga kun na, ‘Doktor, pammapiám mu yù baggim lápay.’ Yáyù kagian naw, ta arán naw garè kurugan. Á ikáyâ naw nu akkuák ku sawe giát tam yù kunnay sù narámak naw nga kingngikingnguâ ta Kapernium. ²⁴ Ngam yawe yù kagiak ku nikayu, ta awán bulubugá ta ábbilinán ni Namarò nga pakimorayád da sù gián nga naddakalán na. ²⁵ Á ta ángngarigán á, ammu naw yù ngaw nesimmu sù keggá na ngaw ni Elias nu ari nagurán ta tallu ragun ta gadduá, á nassamâ yù bisin ta ngámin nga dabbun. Á kuruk ta aru yù ira bálu nga kelián na. ²⁶ Ngam arán na jinok ni Namarò sù ira kagittá na nga naggián ta Israel, ta jinok na lâ ta en na abbágán yù tádday nga bálu nga ari Kudio, nga naggián sù ili na Serepta ta lugár na Sidon.

²⁷ “Otturu, sù keggá na ngaw gapay ni Elisio nga ábbilinán ni Namarò, aru yù ira Kudio nga taga Israel nga naggogong, á awán bulubugá ta

pinammapiá ni Elisio nira, ngam si Naaman lâ nga taga Siria nga ari Kudio,” kun ni Apu Kesu.

²⁸ Á yù ira ngámin nga tatolay sù kapillíá, pakaginná ra sù kinagi ni Apu Kesu, naporray ira kuna. Á nerallà yù pore ra. ²⁹ Á ikáddagâ da gimikkáng, á ginuggud da. Á pinalawád da ta ili, á iniyánge ra sù tappáng, tapè itabbà da nakuan. ³⁰ Ngam nattalebák sù tangngá nayù ira magari nga tatolay, á nánawán na ira.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Nagunagán
Markus 1:21-28

³¹ Á nánaw laguk si Apu Kesu ta Nasaret, nga gimitták nga nanoli ta Kapernium sù purubinsia na Galilia gapay. Á ta Sabadu nga ággibannák da, minay sù kapillíá ra, tapè tudduán na ira. ³² Á napállá ira ngámin sù ángngituddu na, á ta makáwayyá gemma yù ággubobuk na.

³³ Á aijan sù kapillíá yù nagunagán na anitu, á nakkalli, á kinagi na kê Apu Kesu, ³⁴ “Ye! Kesu nga taga Nasaret, anni iniyángem saw? Arám mu kami akkuán! Ammu taka. Sikaw yù mangilin nga naggapu kê Namarò!” kun nayù anitu. ³⁵ Ngam gimmá ni Apu Kesu yù anitu, á kinagi ni Apu kuna, “Magimammà ka, á pánawám mu yù tolay!” Á inilappák na laguk nayù anitu yù nagunagán na ta arubáng nayù ira tatolay, á nallawán kuna. Á mássiki natombá yù tolay, ngam ari nanganni. ³⁶ Á napállá yù ira nga naggagammung tán, á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Anni ngillá yù pakáwayyá nayù ubobuk na! Gammán na yù ira anitu, á kurugad da áanna mallawán ira sù nagunagád da!” kud da. ³⁷ Á nassamâ yù dâmak nayù kingguá na sù ngámin nga lugár nga aranni ta Kapernium.

Kitáru yù Pinammapiá ni Apu Kesu
Mattiu 8:14-17; Markus 1:29-34

³⁸ Á kabalin ni Apu Kesu nangituddu nira, nánaw ta kapillíá nga minay sù bale ri Simon Eduru. Á nakkulikuk yù katugángán ni Simon, á inikomá ra bì kê Apu Kesu megapu kuna, ta nerallà yù kulikuk na. ³⁹ Á jimikkì si Apu Kesu sù babay nga nagiddá nga nataki, á gimmá na yù kulikuk na. Á dagarágâ nakkáppù yù babay, á gimikkáng laguk nga minay namagon, tapè mepakkákán ira. ⁴⁰ Á lammak na bilák, iniyánge ra kê Apu Kesu nayù ira tatolay yù ira nga máttaki ta makkakerumá nga tulágan. Á simmì na ira ngámin nga taggítádday, á pinammapiá na ira. ⁴¹ Á aru gapay yù ira anitu nga pinalawán na sù ira nagunagán. Á pallawád da, nakkalli ira, á kinagi ra, “Sikaw yù Anâ ni Namarò.” Ngam gimmá na ira ta arán na inanugù yù pakkagi ra, gapu ta ammu ra ta aggina yù MakKiristu nga sinullá ni Namarò ta mammaguray.

Pappassiár ni Apu Kesu nga Mangilayalayâ sù Bilin ni Namarò
Markus 1:35-39

⁴² Á ta alippánnawák, nánaw si Apu Kesu nga minay ta nalappang nga lugár. Á ed da ala-aleran nayù ira tatolay. Pakálek da kuna, igaggak da nakuan ta arán na ira pánawán. ⁴³ Ngam kinagi na nira, “Pánawát takayu, ta máwák nga ek ku ilayalayâ sù ira káruán na ili gapay yù napiá nga dâmak nga meyanung sù pammagure ni Namarò, ta yáyù gemma yù

gapu na jinok nangà ni Namarò,” kun na. ⁴⁴Á minay laguk nangilayalayâ sù ira kapilliá nayù ira Kudio sù ira káruán nga ili ra.

5

*Yù Pagágál ni Apu Kesu sù ira Napolu nga Sinudduán na
Mattiu 4:18-22; Markus 1:16-20*

¹ Á sù tádday ággaw, minay si Apu Kesu sù karek na Bebay na Genesaret. Á kitáru yù ira tatolay nga jimináddán kuna. Á maddarassil ira, tapè ginnád da yù bilin ni Namarò nga ilayalayâ na. ² Á nasingan na yù duá nga barangay nga nereddè sù karagátán, nga nánawán nayù ira minággissirá, ta ed da baggawán yù ira tabukul da. ³ Á nappittá si Apu Kesu sù barange ni Simon, á kinagi na ta ipatangngá na yù barangay ta baddi. Á nagitubang si Apu Kesu nga nangituddu sù ira magari nga tatolay nga naggián ta karagátán.

⁴ Á kabalin ni Apu Kesu nangituddu nira, kinagi na kê Simon, “Patangngám mu bì tuke alaram, á itán naw yù ira sansoru tán, tapè makálâ kayu ta aru,” kun na. ⁵ Á simibbák si Simon, á kinagi na, “Mesturu, tangatangagabi kami sù gabi nga nassansoru, á awán bulubugá ta nálâ mi. Ngam nu dobak kami, á itám mi laguk,” kun na. ⁶ Á kabalid da nanuppál sù kinagi na, kitáru yù nálâ da, á maddaggun mapisil yù sansoru ra. ⁷ Á pinayápayád da yù ira kábulud da sù tádday nga barangay, ta ed da ira abbágán. Á minay ira gapay, á pinnu ra yù ira duá nga barangay ta sirá, áddè ta maddaggun ira lummak sù kárammà nayù kárgá ra.

⁸ Á pakasingan ni Simon Eduru sù nesimmu, namalittúkak ta arubáng ni Apu Kesu, á kinagi na kuna, “Pánawám mà, Apu, ta mappasiránà nikaw, ta minálliwákà garè!” kun na. ⁹ Ta napállá di Eduru ána yù ira kábulun na sù káru nayù sirá nga nálâ da. ¹⁰ Á napállá gapay di Ime kê Kuan, nga ánâ ni Sebedo nga mepattarabáku kê Simon sù tádday nga barangay. Á kinagi ni Apu Kesu kê Simon, “Ari ka lâ maganássing. Aringin sirá yù tarabakuan naw, ta dobat takayu ta umay kayu mangapà ta tatolay nga umay metádday nikán,” kun na. ¹¹ Á pakaginná ra sù kinagi na, inireddè da yù ira barange ra sù karagátán, á nánawád da ngámin tapè tuttulad da si Apu Kesu.

*Yù Pamampipiá ni Apu Kesu sù Naggoggong
Mattiu 8:1-4; Markus 1:40-45*

¹² Á sù tádday ággaw, limibbè si Apu Kesu sù tádday nga ili. Á aijan tán yù tolay nga naggoggong. Á pakasingan na kê Apu, minay namalittúkak nga nallakak ta arubáng na, á inikomá na kuna, “Apu, nu ikállà mà, á pammapiám mà bì!” kun na. ¹³ Á sinonnâ ni Apu Kesu yù limá na, á sinámmi na yù naggoggong, á kinagi na, “Wan gemma. Mampipiá ken!” kun na. Á dagarágâ nampipiá yù tolay sù tulágan na. ¹⁴ Á sinaddánán ni Apu Kesu, á kinagi na kuna, “Arám mu iparámak yawe kingnguâ nikaw. Em mu lâ ipasingan yù baggim sù pári, tapè mánnámmuán na ta nári ngin yù tulágam mu. Á ipeyátáng mu kuna yù kinagi ni Moyses, nga netúrá sù tunung na, tapè manguruk gapay yù ira tatolay ta kuruk nga nampipiá ken,” kun ni Apu Kesu kuna.

15 Á mássiki nu kinagi ni Apu Kesu sù tolay ta arán na iparámak yù nesimmu kuna, ngam nassamá paga yù dámak nga meyannung sù kingnguá ni Apu Kesu, á kitáru yù ira jimibbuáng kuna, tapè maginná ra yù ituddu na ána pammapián na ira gapay sù ira tulágad da. 16 Á nallilli sù ira tatolay, á minay nga kunnay sù kustombare na ta nalappang nga lugár nga makimállà kâ Namarò.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Tolay nga Nabbannak yù Baggi na Mattiu 9:1-8; Markus 2:1-12

17 Á sù tádday ággaw nga pangituddu ni Apu Kesu, aru yù ira tatolay nga magginná kuna. Á aijan gapay yù ira Parisio ána yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses, nga naggapu ta ngámin nga ili sù ira purubinsia na Galilia ána Judiya ána yù ili na Jerusalem gapay. Á aijan kâ Apu Kesu yù ámmagaddátu ni Namarò nga mamammapiá sù ira máttakì. 18 Á limibbè laguk yù ira mangisu sù tolay nga nabbannak yù baggi na. Á itallung da nakuan sù balay, tapè ipeddá ra ta arubáng ni Apu Kesu. 19 Ngam arád da máwayyá gapu sù káru na tatolay. Á yáyù nga iniyunè da ta atà na balay, á binobbotád da yù atà. Á inilabbû da yù mataki nga inayáyud da nga pineddá sù arubáng ni Apu Kesu. 20 Á pakasingan ni Apu Kesu sù kingnguá ra, natákál na yù ángngikatalà da kuna. Á kinagi na laguk sù mataki, “Kopun, napakomá ken sù ira liwiliwâ mu,” kun na.

21 Á pakaginná ra sù kinagi ni Apu Kesu, nakkaká-anasá yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses ána yù ira Parisio nga aijan tán, á kinagi ra, “Tolay lâ yaw, á ngattá, ta igittá na yù baggi na kâ Namarò, ta asinni panò yù mamakomá ta liwâ nu ari lâ si Namarò? Ngattá, ta kunniaw yù ággubobuk na!” kud da. 22 Ngam ammu ni Apu Kesu yù nononopad da, á simibbák nira, á kinagi na, “Ngattá, ta kunnian yù nononopan naw! 23 Anni panò yù ikáyâ naw nakuan nga kagiak ku sù tolay nga kun na natay yù baggi na? Ta mabbábáng kayu megapu sù kinagi kuna nga, ‘Napakomá ngin yù ira liwiliwâ mu.’ Á nu kuk ku lâ, ‘Gumikkáng ka, á mallakák ka,’ á manguruk kayu panò? 24 Ngam nu masingan naw ta nammapiá yawe tolay megapu sù ubobuk ku, á kánnámmuán naw laguk ta makáwayyángà gapay sawe dabbuno nga mamakomá ta liwâ, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay,” kun ni Apu Kesu nira.

Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù mataki, “Yáyù nga kagiak ku nikaw. Gumikkáng ka. Apam mu yù nagiddám mu, á lubbè ka ta balem,” kun na. 25 Á dagarágâ gimikkáng yù mataki ta arubáng da ngámin. Á inâ na yù nagiddán na, á nánaw ta lubbè ta bale na, nga maddáyaw kâ Namarò. 26 Á ngámin yù ira nakasingan, nerallà yù kapállâ da, á naddáyaw ira gapay kâ Namarò. Á kinagi ra, “Nasingat tam yù kuruk nga makapállâ ta ággawol!” kud da ngámin.

Pagágál ni Apu Kesu kâ Libi Mattiu 9:9-13; Markus 2:13-17

27 Á kabalin ni Apu Kesu namammapiá sù tolay nga nabbannak yù baggi na, nánaw laguk. Á pallakák na, nasingan na yù tolay nga mangngágan ta Libi, nga mináttuki ta buwì, nga nagitubang sù upisina na. Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Tuttulam mà,” kun na. 28 Á dagarágâ

gimikkáng si Libi, á nánawán na ngámin yù kukuá na tán, á siminuttul kuna.

²⁹ Á inapà na laguk ni Libi yù ira kákkopun na ána di Apu Kesu sù bale na, tapè mepallálláng ira kuna nga mangiparáyaw kê Apu Kesu. Á aru yù ira kákkopun ni Libi nga minay, nepatalugáring sù ira kábulun na nga mináttuki ta buwì.

³⁰ Á pakasingan nayù ira Parisio ána yù ira kábulud da nga mangituddu sù tunung ni Moyses ta mepallálláng di Apu Kesu ta gián ni Libi, naddagaragim ira sù ira sinudduán ni Apu Kesu. Á kinagi ra nira, “Ngattá, ta mepallálláng kayu sù ira minálliwá, nepatalugáring sù ira mináttuki ta buwì!” kud da nira. ³¹ Á si Apu Kesu yù simibbák nira, á kinagi na, “Ari yù ira napiá yù gawagawáyád da yù magáwák ta minángnguru, nu ari galá yù ira máttaki. ³² Á yáyù iniyángè saw, ta ek ku pabbabawian yù ira minálliwá. Aringà umay nga magágál sù ira nga kagiad da ta awán ta liwá da, nu ari galá ta umayà nga magágál sù ira nga ammu ra yù liwá da, tapè mabbabáwi ira,” kun na.

Yù Meyannung sù Kustombare ra nga ari Kumán ta Pakimállà da kê Namarò

Mattiu 9:14-15; Markus 2:18-20

³³ Á aijan yù ira nga minay nagiyabbù kê Apu Kesu, á kinagi ra, “Yù ira makituddu kê Kuan nga Minánnigù, sigídá ra ngilinan yù ággaw nga ari ira kumán tapè makimállà ira kê Apu Namarò. Á kunnian gapay yù kustombare nayù ira makikultu sù ira Parisio. Ngam yù ira makituddu nikaw, sigídá ira kumán ána ámminum. Ngattá ta arád da tuttulan yù kustombare nga ari kumán?” kud da. ³⁴ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Á ta ángngarigán, nu aijan yù bodá, á yù ira álliuk nga makibodá, arád da gemma lonán yù pakkákád da, ta mepallálláng ira ngámin sù nobiu. Á aijanakin lâ paga nga kunnay sù nobiu sù ira makituddu níkan. Á yáyù nga kumán ira. ³⁵ Ngam duttál yù ággaw nga kepánò nira, á yáyù nga lonád da laguk yù pakkákád da megapu sù daddam da níkan,” kun na.

Yù Keyarigán nayù Dán nga Kustombare ána Bagu

Mattiu 9:16-17; Markus 2:21-22

³⁶ Á kinagi na paga ni Apu Kesu yù tádday nga ángngarigán na, tapè ipakánnámmu na nira ta ari máyâ nu tuttulad da yù dán nga kustombare ra nu ikáyâ da nga tumuttul sù bagu nga ituddu na. Á kinagi na, “Awán ta magappíl ta bagu sù dán. Á nu kunnian yù akkuán na nakuan, mapittang yù dán, á mapisil, ta ari negittá gapay yù bagu sù dán. ³⁷ Á ta kunnian gapay sù ira mappadday ta binaráyáng. Awán ta mangipay ta tabbuk na úbas sù dán nga ággianán na nga tabbì, marakè mabattá sangaw yù tabbì. Á metabbà laguk yù tabbuk, á kengá lâ yù binaráyáng ána yù ággianán na gapay. ³⁸ Ngam yawe yù máwák nga akkuád da. Ipe ra yù bagu nga tabbuk ta bagu nga ággianán na nga tabbì,” kun na. ³⁹ Á kinagi na gapay yù meyannung sù tolay nga molang na patalián yù dán nga ággangnguá na, nga kun na, “Á ta ángngarigán, nu aijan yù tolay nga mamissán, á nu napenám sù dán, arán na ikáyâ yù bagu, gapu ta kagian na ta napiá yù dán ánnè sù bagu.”

6

*Yù Meyannung ta Sabadu, nga Ággibannák da
Mattiu 12:1-8; Markus 2:23-28*

¹ Á tádday nga Sabadu, nga ággibannák nayù ira Kudio, nallakák di Apu Kesu nga mattalebák ta ákkomanán. Á yù ira makituddu kuna, inurù da yù bungá na ammay, á binussilád da ta jinum da. ² Á pakasingan nayù ira Parisio sù kingnuá ra, inibúyá ra ira, nga kud da, “Ngattá, ta magiurù kayu ta ammay sù ággaw nga ággibannák? Ta kunnay ta maggaták kayin, á arán na anugutan nayù tunung tam yù maggaták sù ággaw nga ággibannák,” kud da.

³ Á simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, “Á arán naw panò paga binibbik yù kingnuá ra ngaw di Patul Dabid ána yù ira kábulun na ta kabisid da? ⁴ Simillung si Dabid sù bale ni Namarò, á inâ na yù pán nga mangilin nga meyatáng kê Apu, á kinán na, á iniyawâ na gapay sù ira kábulun na. Á kagian nayù tunung tam ta awán ta makáwayyá nga makkákán nu ari galâ yù ira pári. Ngam arán na liwâ ni Dabid, mássiki nu kinán na ána inipamakán na sù ira kábulun na.” ⁵ Á kinagi ni Apu Kesu paga, “Sikán, nga Kaká na ngámin na tatolay, sikán yù makáwayyá nga makkagi sù mepángngâ ána mepugik nga akkuán na tolai sù ággaw nga ággibannák,” kun na.

*Pamammapiá ni Apu Kesu sù Tolai nga Nassesseng yù Limá na
Mattiu 12:9-14; Markus 3:1-6*

⁶ Á sù tádday nga Sabadu, nga ággibannák, minay si Apu Kesu sù kapillia na Kudio, tapè mangituddu. Á aijan tán yù tolai nga nassesseng yù limá na nga jiwánan, nga arán na masonná. ⁷ Á yù ira Parisio ána yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses, sinissimmurád da si Apu Kesu, tapè masingad da nu mamammapiá sù ággaw nga ággibannák, ta ikáyâ da nga ikeká. ⁸ Ngam ammu ni Apu Kesu yù nonopad da. Á kinagi na sù tolai nga nassesseng limá na, “Kopun, e ka bi manáddak sawe arubáng mi,” kun na. Á gimikkáng yù laláki nga minay nanáddak sù gián ni Apu Kesu.

⁹ Á keggá nayù tolai nga nassesseng limá na ta arubáng da, kinagi na laguk ni Apu Kesu sù ira tatolay, “Aijan bi iyabbú ku nikayu. Anni yù anugutan nayù tunung nga akkuát tam sù ággaw nga ággibannák? Abbágát tam yù ira kábulut tam, onu akkuát tam ira? Anni yù kustu nga akkuát tam? Yù panole tam ta tolai onu pamapáte tam?” kun na. ¹⁰ Á iningan na yù ira ngámin nga ari makkituk. Á kinagi na laguk sù tolai nga nassesseng yù limá na, “Sonnatám mu yù limám,” kun na. Á sinonnâ na. Á ta panonnâ na kuna, dagarágâ nammapiá ngin. ¹¹ Ngam yù ira Parisio ána yù ira mangituddu sù tunung, nepallâ yù pore ra kê Apu Kesu, á nakkaká-ubobuk ira nu anni yù akkuád da kuna.

*Panullà ni Apu Kesu sù ira Mapulu duá nga Minángngilayalayâ
Mattiu 10:1-4; Markus 3:13-19; Kingnuá 1:12-13, 26*

¹² Pappasá na yaw, gimimon si Apu Kesu ta puddul, tapè umay makimállâ kê Namarò. Á tangatangabi nga nakimállâ tán. ¹³ Á ta alippánnawák, inagálán na yù ira makituddu kuna, á sinullâ na nira yù ira mapulu duá, nga iningágan na ta minángngilayalayâ. ¹⁴ Aggira di Simon

nga iningágan na ta Eduru, ána yù wagi na nga si Andares, á di Ime kâ Kuan, di Pilippi kâ Bartolome, ¹⁵ di Mattiu, kâ Tomâ, á si Ime nga tádday, nga anâ ni Alpio, ána si Simon nga tádday nga abbúnad da ta Mengal sù ággubobuk da, ¹⁶ á si Kudas, nga anâ ni Ime, ána si Kudas Iskariote, nga nabbalin nga mappagápù kâ Apu Kesu sù ira Kudio nga nalussaw kuna.

Yù Pangituddu ni Apu Kesu ána Pamammapiá na sù ira Máttaki

Mattiu 4:23-25

¹⁷ Kabalin ni Apu Kesu nanullà nira, minutù ira ngámin sù puddul nga minay ta aláwa nga lugár. Á aijan nga naggagammung tán yù ira káruán nga makituddu kuna ána yù ira magari gapay nga naggapu ta Jerusalem ána káruán nga ili gapay sù purubinsia na Judiya, ána yù ira nga naggapu sù duá nga ili ta aggik na bebay, nga Tiro ána Sidon, tapè maginná ra yù ituddu na ána iddagád da yù pamammapiá na sù tulágad da. ¹⁸ Á minay gapay yù ira buruburionán nayù ira anitu, á pinammapiá na ira gapay. ¹⁹ Á yù ira ngámin nga magari, pinarubád da siniggek si Apu Kesu. Á ngámin yù ira naniggek kuna, nammapiá ira megapu sù ámmagaddátu na.

Yù ira Pagayáyan ni Namarò ána yù ira Pagikaruan na

Mattiu 5:1-12

²⁰ Á nallipay si Apu Kesu sù ira makituddu kuna, á kinagi na nira, “Napiá yù ággián naw, sikayu nga tumulù nga magáwák!
Ta mapagayáyâ kayu sangaw, gapu ta mesipà kayu sù pammagure ni Namarò.
²¹ “Napiá yù ággián naw, sikayu nga makkaragâ nga makituddu nikán ána manuppál sù ipakuá ni Namarò nikayu!
Mapagayáyâ kayu sangaw, gapu ta pakáppagan na kayu sangaw ni Namarò, nga kunnay sù mabisin, nga mappálâ ta kanan na.

Á napiá yù ággián naw, sikayu nga maraddam nga makkulè!

Ta pagayáyan na kayu sangaw ni Namarò, á maggagálâ kayu.

²² “Napiá yù ággián naw, nu malussaw yù ira tatolay nikayu, ána manaki ira nikayu ána iluddè da kayu, ána paraparáketad da kayu megapu sù pangikatalà naw ána panuttul naw nikán nga Kaká na ngámin na tatolay, ta mapagayáyâ kayu sangaw. ²³ Naggittá yù ira manigirigâ nikayu sù ira ngaw naggaká nira, ta yáyù gapay yù kingnuá ra ngaw sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò. Á nu kunnian yù akkuád da nikayu, paguráyán naw. Magayáyâ kayu laguk sù dattál nayù ággaw nga panigirigâ da nikayu. Ayatán kayu lâ nga kunnay ta mattatála megapu sù ayá na, ta aru yù napiá nga bálâ naw nga pinakappián ni Namarò ta lángi, nga málâ naw sangaw nu lubbè kayu tán,” kun ni Apu Kesu.

²⁴ Á kinagi na paga,

“Ngam sikayu nga maríku. Bay e! Makállállâ kayu,
ta ikatalà naw lâ yù karíku naw, nga ari gemma mannanáyun.
Nálâ nawin yù napiá nga ikáyâ naw ána yù napiá nga ággián naw sawe dabbuno, á yáyù áddè na.

²⁵ “Bay e! Makállállâ kayu, sikayu nga sigídâ makákkáppagin,
ta kagian naw ta napiá kayu ána awán ta máwák naw.

Ta kunnay kayu sangaw ta mabisin, gapu ta yáyù pagáddekán nayù pagayáyâ naw.

Bay e! Makállállâ kayu, sikayu nga sigídâ maggagálâ kunangan,

ta kagian naw ta napiá kayu nga awán bulubugá ta ikaburung naw. Maburung kayu sangaw ta liwâ naw, á mepallà sangaw yù daddam naw áнна pakkulukulè naw, gapu ta linonán naw yù awayyá naw nga mabbabáwi.

26 “Bay e! Makállállà kayu lâ nu dayáwad da kayu nayù ira ngámin nga tatolay, gapu ta kunnian gapay yù paddáyo nayù ira ngaw naggaká nikayu sù ira ngaw mattá-ábbilinán nga nakkagi ta naggapu kâ Namarò yù bilid da, ngam ari kuruk, ta nassirisiri ira.”

“Iddukan naw yù ira Makiramá nikayu.”

Mattiu 5:38-48; 7:12a

27 Á kinagi ni Apu Kesu paga, “Ngam sikayu nga magginná sù kagiak ku, iddukan naw yù ira makiramá nikayu. Á ikállà naw yù ira malussaw nikayu. 28 Kiddawan naw kâ Namarò yù allà na sù ira mangigagek nikayu, tapè pakomán ni Apu ira. Á makimállà kayu megapu sù ira manigirigâ nikayu. 29 Á nu aijan yù tolay nga mallappák nikayu, ari kayu mabbála, mássiki nu palapalingngian na kayu. Á nu aijan yù maggubâ ta gámi naw, paguráyán naw lâ. Iyawâ naw paga yù barawási naw kuna gapay nu apan na paga. 30 Iddán naw yù ira ngámin nga makkiddaw nikayu. Á nu aijan yù mangâ ta kukuá naw, paguráyán naw nu arán na itoli. 31 Á yù napiá nga ikáyâ naw nga akkuán nayù ira kábulun naw nikayu, yáyù lâ akkuán naw nira.

32 “Á nu yù ira lâ nga mangiddù nikayu yù iddukan naw, bálatan na kayu panò ni Namarò? Ari gemma, ta mássiki yù ira nga mangnguá ta narákè, iddukad da gapay yù ira mangiddù nira. 33 Á kunnian gapay, nu yù ira lâ nga mangabbák nikayu yù abbágán naw, bálatan na kayu panò ni Namarò? Ari gemma, ta mássiki yù ira minálliwâ, kunnian gapay yù akkuád da. 34 Á nu yù ira lâ nga ammu ra nga mappagá yù pagatukán naw, dayáwan na kayu panò ni Namarò? Ari gemma, ta mássiki yù ira minálliwâ, makkakápagatù ira gapay sù ira nga ammu ra mappagá.

35 “Ngam sikayu, máwák naw iddukan yù ira ngámin nga kábulun naw, mássiki yù ira malussaw nikayu, áнна ikállà naw ira. Á mappagatù kayu sù ira ngámin nga makkiddaw, mássiki yù ira nga arád da máwayyá nga itoli nikayu. Á nu kunnian yù akkuán naw, dakal yù bálà naw ta lángi. Á mabbáli kayu ta ánâ ni Apu Namarò nga Kotunán, gapu ta kunnian gapay yù akkuán na. Ta ikákkállà na yù ira narákè gapay áнна yù ira ari mabbalabála kuna. 36 Párigán naw laguk si Namarò nga Yáma naw, á mangikállà kayu ta kunnay kuna, ta nepallà yù allà na,” kun ni Apu Kesu.

Arát tam laguk Ibúyá yù ira Kábulut tam

Mattiu 7:1-5

37 Á kinagi ni Apu Kesu, “Arán naw panunnután yù ira kábulun naw, áнна arán naw ira pagikaruan. Á si Namarò, arán na kayu panunnután, áнна arán na kayu pagikaruan. Pakomán naw yù ira kábulun naw, á pakomán na kayu laguk ni Namarò. 38 Á iyawâ naw sù ira kábulun naw yù ángngabbák naw nira. Á si Namarò, iyawâ na gapay nikayu yù napiá nga tappangan na, nga inittà na, nga pinnu na, nga pinallábi na nga arán na kinari. Ta igittá ni Namarò yù tappang na sù tappang naw, á kunnay

sù tappangan naw ta iyawâ naw sù ira kábulun naw, kunnian gapay yù tappangan ni Namarò nga iyawâ na nikayu.”

³⁹ Á nagángngarigán si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Nu ajjan yù buling, máwayyá na panò nga aggina yù mamulù sù kabbulun na nga buling? Ari gemma, ta mesawwâ ira duá ta abbû, gapu ta arád da masingan yù angayád da. ⁴⁰ Á kunnian gapay sù makituddu, nga ari makáwayyá ánnè sù mesturu na. Ngam sangaw nu ammu na ngámin yù netuddu kuna, á megittá sù mangituddu kuna.”

⁴¹ Á nagángngarigán si Apu Kesu ta meyannung sù ira nga makkakagi sù ira kábulud da, á kinagi na, “Ngattá, ta ibúyá naw yù baddi nga apuling sù matá nayù kabbulun naw, ngam arán naw matagenà yù karakal nayù apuling nga ajjan ta matá naw! ⁴² Máwayyá naw panò nga kagian sù kabbulun naw, ‘Kopun, ápulingát taka,’ ngam ajjan ga yù dakal nga apuling ta matá naw? Áppè pípiá kayu! Napiá nu mapolu bì irián naw yù dakal nga apuling ta matá naw, tapè masingan naw ta napiá, á mári naw gapay yù baddi nga apuling sù matá nayù kabbulun naw.”

*Yù Kebalinán nayù Káyu áнна yù Bungá na
Mattiu 7:16-20; 12:33-35*

⁴³ Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Yù napiá nga káyu, ari mabbungá ta jikkù. Á yù jikkù nga káyu, ari mabbungá ta napiá. ⁴⁴ Ta tákkilalát tam yù káyu megapu sù bungá na. Á arát tam gemma málâ yù lubbán sù guráwing. Á arát tam gemma málâ yù bayábà sù baribbì. ⁴⁵ Á kunnian gapay, napiá lâ yù akkuán nayù napiá nga tolay, nga naggapu ta napiá nga nonò na. Á narákè yù akkuán nayù narákè nga tolay nga naggapu ta narákè nga nonò na. Ta akkuán na tolay yù nononopan na, á yáyù gapay yù ubobugan na.”

*Yù Keyarigán nayù Manguruk áнна yù ari Manguruk
Mattiu 7:24-27*

⁴⁶ Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Ngattá, ta kagian naw ta sikán yù yápu naw, ta ‘Apu,’ kun naw lâ nikán, ngam arán naw kurugan yù kagiak ku nikayu! ⁴⁷ Á yù ira tatolay nga umay nikán, nga magginná sù kagiak ku áнна kurugad da, á kagiak ku nikayu yù keyarigád da. ⁴⁸ Kunnay ira ta nabbalay, nga alaram yù kinokkobán na. Á pakatunù na sù batu ta unak, yáyù pamatáddagán na sù kallang na. Á nu maddakal yù danum, malítù yù balay áнна masikan yù agì na danum. Ngam ari meburuk yù balay, gapu ta maláddá yù kapadde na. ⁴⁹ Ngam yù tolay nga makaginná sù kagiak ku nga arán na kurugan, kunnay sù nabbalay, nga ababbaw yù inikokkok na sù kallang na, nga pinatáddak na lâ sù dabbun. Á paddakal nayù danum, nalítù yù dabbun, á nagagi yù danum sù gián nayù bale na. Á dagarágâ nakutukutáng yù balay nga neburuk, á kengá lâ.”

7

*Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Aripan nayù Kapitán nga taga Roma
Mattiu 8:5-13*

¹ Kabalin na nattuddu ni Apu Kesu sù ira tatolay nga nagginná, nánaw nga minay ta ili na Kapernium. ² Á naggián tán yù ari Kudio, nga kapitán

na suddálu nga taga Roma. Á ajjan kuna yù aripan na nga iddukan na ta napiá, nga magisassay matay.

³ Á pakarámak nayù kapitán ta ajjan tán si Apu Kesu, jinok na kuna yù ira karakalán na Kudio ta ed da agálán bì ta umay nga mamammapiá sù aripan na nga mataki. ⁴ Á dakkì da kâ Apu Kesu, inikomá ra kuna ta abbágán na yù kapitán. Á kinagi ra, “Apu, mássiki nu ari Kudio yù kapitán, kuruk nga napiá nga tolay, ⁵ ta nepallà yù allà na nittam nga Kudio, ta aggina yù nappapadday sù kapilliá tam,” kud da. ⁶ Á nepulù laguk si Apu Kesu nira.

Á pakáranni di Apu Kesu sù bale nayù kapitán, jinok nayù kapitán yù ira kopun na ta ed da ira dapunan. Á kinagi ra kâ Apu Kesu, “Apu, paguráyám mu lâ kanu, ta mappasirán yù kapitán nikaw, nu umay ka ta bale na. ⁷ Á yáyù gapay yù gapu na nga arán na ángay panápun nikaw, ta ammu na nu magubobuk ka lâ, á mamapiá yù aripan na. ⁸ Ta aggina gapay yù tolay nga manuppál sù kagian nayù maddok kuna. Á ajjan gapay yù ira suddálu na, nga manuppál sù kagian na. Nu kagian na sù tádday, ‘Mánaw ka,’ á dagarágâ mánaw. Á nu kagian na sù tanakuán, ‘E ka saw,’ á dagarágâ umay. Á nu ajjan yù kagian na sù aripan na, dagarágâ kurugan na. Á yáyù nga ammu na ta matuppál gemma yù kagian mu,” kud da.

⁹ Á pakaginná ni Apu Kesu sù kinagi ra nga bilin nayù kapitán, napállà sù ángngikatalà na kuna. Á nallipay sù ira aru nga tatolay nga mepulupulù kuna, á kinagi na nira, “Awán ta naratang ku nga mangikatalà níkán, mássiki sù ira ngámin kábulut tam nga ginaká ni Israel, nga kunnay sù kapitán yù ángngikatalà na níkán!” kun na. ¹⁰ Á panoli nayù ira jinok nayù kapitán ta bale na, nasingad da ta nammapiá ngin yù aripan na.

Yù Pamaginnanole ni Apu Kesu sù Bagitolay nga Anâ nayù Bálu

¹¹ Á manganánnuán, minay si Apu Kesu ta ili na Nen. Á nepulupulù kuna yù ira makituddu kuna áнна yù ira magaru nga tatolay. ¹² Á pakáranni ra sù áttallungán nayù ili, nerapunád da yù magaru nga tatolay nga naggapu ta ili nga umay mananam. Á yù natay yù laláki nga táttádday nga anâ na babay nga nabálu. Á nepulù nira gapay yù babay.

¹³ Á pakasingan ni Apu Kesu sù babay nga yená nayù natay, nepallà yù allà na kuna. Á kinagi na kuna, “Ari ka bì makkulè,” kun na. ¹⁴ Á minay si Apu Kesu sù ira nangáttu sù natay, á sinámmi na yù lungun na, tapè magginnà ira. Á pagginnà da, nagubobuk si Apu Kesu sù bagitolay nga natay, á kinagi na kuna, “Ilû, gumikkáng ka.” ¹⁵ Á dagarágâ nga gimikkáng yù bagitolay, nga magubobuk nira. Á initali na laguk ni Apu Kesu sù yená na. ¹⁶ Á maganássing yù ira ngámin nga tatolay tán, á nerallà yù kapállà da. Á naddáyaw ira kâ Apu Namarò, á kinagi ra, “Ajjan yù jímittál nittam nga makáwayyá nga ábbilinán ni Namarò,” kud da. Á kinagi ra gapay, “Napiá ta arán na ittam náttamán ni Namarò nga tatole na, ta en na ittam sinullúnán,” kud da.

*Yù Bilin ni Apu Kesu kâ Kuan nga Minánnigù
Mattiu 11:1-6*

¹⁷ Á paginnanole nayù bagitolay, nassamâ yù dâmak nga meyanung sù kingnuá ni Apu Kesu ta ngâmin nga ili sù purubinsia na Judiya ána yù ira ngâmin nga babálay. ¹⁸ Á narâmak gapay ni Kuan nga Minânnigù, gapu ta minay yù ira sinudduán na sù gián na ta ábbalurán nga makkagi kuna. ¹⁹ Á yáyù nga inipágál ni Kuan yù duá nga sinudduán na. Á jinok na ira ta ed da iyabbù kâ Apu Kesu nu aggina yù patul nga initabbá ni Namarò nga umay mammaguray, onu aijan lâ paga tanakuán nga iddagád da.

²⁰ Á labbè nayù ira nabilin ni Kuan ta gián ni Apu Kesu, kinagi ra kuna, “Si Kuan nga Minânnigù yù naddok nikami, ta em mi iyabbù nikaw nu sikaw yù umay mammaguray, onu iddagám mi lâ paga yù tanakuán?” kud da. ²¹ Á negiddán ta keggá ra yù pangnuá ni Apu Kesu sù aru nga makapállá, ta aru yù ira máttaki nga pinammapiá na ta tulágad da nga makkakerumá, á pinalawán na yù ira nattaliponak sù ira tatolay. Á aru gapay yù ira buling nga pinakasingan na.

²² Á simibbák si Apu Kesu laguk sù ira jinok ni Kuan, á kinagi na, “Manoli kayu kâ Kuan, ta en naw kagian kuna yù nasingan naw ána naginná naw saw, ta makasinganin yù ira ngaw buling, á makalakák yù ira ngaw pilay. Nammapiá yù ira ngaw naggoggong, á makaginná ngin yù ira ngaw kitul. Naginnanolayin yù ira natay. Á nelayalayâ sù ira makállállá yù napiá nga dâmak. ²³ Á kagian naw gapay kuna ta magayáyâ yù tolalay nga ari mabbábáng nga mangikatalà nikán,” kun ni Apu Kesu.

*Yù Kinagi ni Apu Kesu nga Meyanung kâ Kuan
Mattiu 11:7-15*

²⁴ Á ta páno nayù ira binilin ni Kuan, kinagi ni Apu Kesu sù ira magari nga tatolay yù meyanung kâ Kuan, nga kun na, “Anni panò yù en naw iningan ta kalállammátán? Ikáyâ naw panò masingan yù mimì nga mepayapayák ta paddák? ²⁵ Á nu ari, anni laguk? En naw panò iningan yù tolalay nga nabbísti ta nakástá? Ngam ari! Ta yù ira nabbísti ta nakástá, maggián ira ta palásiu na patul, nga awán bulubugá ta awágad da.

²⁶ “Á anni laguk yù kuruk nga en naw iningan? En naw panò iningan yù ábbilinán ni Namarò? Wan, á kuruk gemma! Ta si Kuan yù kotunán ánnè sù ira ngâmin nga káruán nga ábbilinán. ²⁷ Aggina yù ubobugan ni Namarò sù inipetúrâ na ngaw nga kunniaw:

‘Yawe yù ábbilinák ku nga dobak ku ta mapolu ánnè nikaw,
tapè ituddu na sù ira tatolay yù akkuád da nakuan,
tapè dán nga naparán ira sù labbè mu.’

²⁸ Á kuruk yawe nga kagiak ku nikayu, nga awán ta tolalay nga neyanâ sawe dabbuno nga napiá ánnè kâ Kuan. Ngam yù kagukábán nga tolalay nga mesipâ sù pammagure ni Namarò, aggina yù napiá ánnè kâ Kuan, megapu sù allâ ni Namarò.”

²⁹ Á yù magari nga tatolay, mássiki yù ira minálliwâ, nepatalugáring sù ira magá ta buwì nga mangilogò, nagayáyâ ira ngâmin ta pakaginná ra sù pangituddu ni Kuan sù bilin ni Namarò. Á kinuruk da yù ubobuk ni Namarò nga kinagi ni Kuan, á yáyù nakirigù ira kuna. ³⁰ Ngam yù ira Parisio ána yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses, inipuerá ra yù ure ni Namarò nira, á nanakì ira nakirigù kâ Kuan.

*Yù ira Manakì sù ira Ábbilinán ni Namarò
Mattiu 11:16-19*

³¹ Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Á sikayu, anni laguk yù pangiyarigák ku nikayu? Anni yù keyarigán naw? ³² Kunnay kayu sù ira ábbing nga makkukul ta dápun. Á kagian nayù ira káruán sù ira kábulud da, ‘Naggássá kami, tapè mattála kayu nakuan, ngam manakì kayu. Á kinagi mi ta makkulè kami nga áppa-áppè mananam, ngam manakì kayu gapay!’ kud da. ³³ Á sikayu yù kagittá ra, ta jimittál si Kuan, á manakì kayu kuna, á lilibatan naw, ta kagian naw ta nagunagán, gapu ta dumá yù kanan na sù kanan naw, áнна ari bulubugá mamissán. ³⁴ Á minayà laguk, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, nga naporían kâ Kuan, nga mepallálláng nga mepámminum nikayu. Á manakì kayu gapay nikán. Á paliwatan nawà, ta kagian naw ta kitadullága áнна magilellaw. Á paliwatan nawà gapay megapu ta pakikopuk ku sù ira minálliwâ, nepatalugáring sù ira mináttuki ta buwì.

³⁵ “Ngam yù ira nga manguruk nikán, ipakánnámmu ra ta napiá áнна masírik yù bilin ni Namarò,* nga ituddù áнна ituddu ni Kuan, megapu sù napiá nga akka-akkuád da,” kun ni Apu Kesu.

Keggá ni Apu Kesu ta Bale ni Simon nga Parisio

³⁶ Á tádday ággaw, ajjan yù Parisio nga mangngágan ta Simon, á inapà na si Apu Kesu ta umay kumán ta bale ra. Á nepulù si Apu Kesu kuna nga minay kiminán ta bale ra.

³⁷ Á ajjan gapay táne ili yù babay nga minákkikarallow. Á pakarámak na ta ajjan si Apu Kesu nga mepallálláng sù bale nayù Parisio, á minay gapay sù bale nayù Parisio, tapè makimoray kâ Apu Kesu. Á inipulù na yù boteliá na nga nasiling nga napannu ta bábbanguk nga nanginá. ³⁸ Á tallung na sù bale nayù Parisio, minay namalittúkak nga nakkulè sù gián ni Apu Kesu. Á napannátán sù kalulluá na yù takki ni Apu, á nabasá ira. Á inipappunâ na yù duddù na sù takki na. Á inummatán na yù takki na, megapu sù pakimore na kuna. Á binukatán na yù nasiling nga boteliá na, á jinenuán na yù takki na sù bábbanguk.

³⁹ Á yù Parisio nga mangálluik kâ Apu Kesu, pakasingan na sù kingnguá nayù babay, nakujjà yù mammang na, á nonotan na nga kun na, “Yawe tolay, nu kuruk nga ábbilinán ni Namarò, ammu na nakuan yù nonò na yawe babay nga maniggek kuna, á gimmá na nakuan,” kun na ta nonò na. ⁴⁰ Ngam si Apu Kesu, ammu na yù ninonò nayù Parisio, á yáyù kinagi na laguk kuna, “Simon, ajjan yù kagiak ku nikaw,” kun na. “Wan, Mesturu,” kun ni Simon kuna. ⁴¹ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Ajjan yù duá nga naggagatù. Á límágatù yù gatù nayù tádday. Á yù mekaruá, singkuentá lâ yù gatù na. ⁴² Á gapu ta arád da máwayyá nga pagán yù gatù da, pinakomá nayù tolay ira. Á yawe iyabbû ku bì nikaw, Simon. Asinni sù ira duá yù egga nga nepallà nga ayâ na sù mappagatù?” kun ni Apu Kesu. ⁴³ Á simibbák si Simon, á kinagi na, “Á yù tolay támma nga aru yù gatù na nga pinakomá na,” kun na. “Wan, kuruk!” kun ni Apu Kesu kuna.

* 7:35 Innam mu yù Túrâ ni Ime 1:5 áнна 3:17.

⁴⁴ Á nallipay si Apu Kesu sù babay, á kinagi na paga kê Simon, “Á kunnay gapay sawe babay, nga masingam mu. Ta inapà mà, á minayâ. Ngam tallung ku sù balem, arám mà iniddán ta danum, tapè baggawák ku nakuan yù takkì ta kunnay ta kustombare tam. Ngam yawe babay, binaggawán na yù takkì sù kalulluá na, á pinunatán na sù duddù na. ⁴⁵ Á sikaw, arám mà pakimorayán sù tallung ku ta balem. Ngam yawe babay, ummu-ummatán na yù takkì áddè ta tallung ku, ta áddè kunangan. ⁴⁶ Á sikaw, arám mu jinenuán yù ulù ta kunnay sù kustombare tam. Ngam yawe babay, jinenuán na yù takkì sù nangingá nga bábbanguk. ⁴⁷ Á yawe laguk yù kagiak ku nikaw, ta napakomángin yù ngámin nga liwâ na, á yáyù nga ipasingan na yù nepallâ nga ayâ na nikán. Ngam yù tolai nga baddì lá yù napakomá kuna, baddì lággapay yù ayâ na,” kun ni Apu Kesu.

⁴⁸ Á kinagi ni Apu Kesu sù babay, “Kuruk nga napakomá ngin yù liwâ mu,” kun na. ⁴⁹ Á yù káruán nga tatolay nga mepallálláng nira, nakkaká-anasâ ira nga kud da, “Asinni panò yaw, nga kagian na ta pakomán na yù tolai ta liwâ na?” kud da. ⁵⁰ Á kinagi na paga ni Apu Kesu sù babay, “Neyígù ken megapu sù ángngikatalà mu nikán. Lubbè ka ta balem nga mabannáyánin yù nonò mu,” kun na sù babay.

8

Yù ira Bábbay nga Nepulù kê Apu Kesu

¹ Á ari nabayák, á nánaw si Apu Kesu nga minay sù ira ili ána babálay, nga nangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyanung sù pammagure ni Namarò. Á nepulupulù kuna yù ira mapulu duá nga tudduán na. ² Á ajjan gapay nga nepulù kê Apu Kesu yù ira bábbay nga pinammapiá na sù takì da ána yù ira nga pinapáno na yù ira anitu nira. Ajjan si Maria, nga taga Maddala, nga nánawán na pitu nga anitu. ³ Á ajjan gapay si Juana nga atáwa ni Kosa. Si Kosa yù minánnaron sù ngámin nga kukuá ni Patul Erodo. Á ajjan si Susana ána aru ira paga nga bábbay, nga mangisipà kári Apu Kesu.

Yù Ángngarigán nga Meyannung ta Bini nga Iniwári nayù Minákkomán Mattiu 13:1-9; Markus 4:1-9

⁴ Á kitáru yù ira tatolay nga jimináddán kê Apu Kesu, nga naggapu sù ira ngámin nga ili ána babálay. Á paggagammung da, nagángngarigán si Apu Kesu, á kinagi na, ⁵ “Ajjan yù tolai, nga en na iniwári yù bini sù komán na. Á pangiwári na ta bini, natágâ yù baddì sù dалан, nga neguppuguppè, á kinán na mammánù. ⁶ Á ajjan gapay yù baddì nga natágâ ta kabatuán. Á pattubbu na, nalelay gapu ta namagá yù gián na. ⁷ Á ajjan paga yù baddì nga natágâ ta kasisítán. Á nattubbu gapay, ngam nepattubbu gapay kuna yù sí nga jiminakal, á narubbù yù gián na. ⁸ Á yù káruán na bini, natágâ sù napiá nga dabbun, á jiminakal áddè ta paddáwa na. Á napiá yù áddáwa na, nga kitáru yù bungá na.”

Á kabalín ni Apu Kesu nagángngarigán, nikatol na nga kinagi, “Sikayu nga makaginná, magginná kayu ta napiá sù ubobuk ku!” kun na.

Yù Gapu na nga Nagángngarigán si Apu Kesu Mattiu 13:10-17; Markus 4:10-12

⁹ Á yù ira makituddu kâ Apu Kesu, iniyabbù da kuna, “Anni yù kebalinán nayù ángngarigám mu?” kud da. ¹⁰ Á simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, “Sikayu lâ yù pangipakánnámmuák ku ta meyanung sù pam-magure ni Namarò, nga nelímak áddè kunangan. Ngam iyángngarigák ku lâ sù ira káruán, gapu ta inni-innad da yù akkuák ku, ngam ari ira manguruk ta si Namarò yù naddok níkán. Á ginniginnád da yù bilin ni Namarò, ngam arád da manonò yù kebalinán na,” kun na.

*Yù Pangibukalán ni Apu Kesu sù Keyarigán nayù Bini
Mattiu 13:18-23; Markus 4:13-20*

¹¹ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu, “Á yawe yù kebalinán nayù ángngarigán nga kinagi. Yù bini yù keyarigán nayù bilin ni Namarò. ¹² Á ta kunnay sù bini nga natágá sù dалан, aijan yù ira tatolay nga nakaginná sù bilin ni Namarò, ngam umay si Satanas mepassassábbará ta nonò da, marakè manguruk ira, tanu manguruk ira nakuan, á meyiù ira.

¹³ “Á yù bini nga natágá ta kabatuán yù kunnay sù ira tatolay nga magayáyá nga manguruk sù bilin ni Namarò ta pakaginná ra kuna. Ngam ta kunnay sù bini nga ari makapaggamù ta kabatuán, awán bulubugá ta ipatattam da ta nonò da. Á yáyù nga mabi lâ yù panguruk da. Á sangaw nu umay yù jigá da, pallikuránád da yù ángnguruk da.

¹⁴ “Á yù bini nga natágá ta kasisítan yù kunnay sù ira tatolay nga magginná sù bilin ni Namarò, ngam ari makatalluá yù ángnguruk da. Á kunnay ira sù bini nga nakkurítal gapu ta narubbù yù gián na, ta megaggak yù ángnguruk da megapu sù ikaburung da nga ággiád da ta dabbuno ána yù ukkuk da ta kukuá ra, ána yù ngámin nga ala-alerad da nga ipagayáyá da.

¹⁵ “Á yù bini nga natágá ta napiá nga dabbun, nga nabbungá ta napiá, yù kunnay sù ira tatolay nga magginná sù bilin ni Namarò, nga ipatattam da ta napiá sù nonò da. Á yáyù nga mássiki nu umay nira yù jigá, napasigaggá yù ángnguruk da. Á kunnay sù bini nga napiá yù ábbungá na, napiá gapay yù akka-akkuád da megapu sù bilin ni Namarò nga inipattam da ta nonò da.”

*Yù Isingan yù Keyarigán nayù Bilin ni Namarò
Markus 4:21-25*

¹⁶ Á nagángngarigán paga si Apu Kesu, á kinagi na, “Egga panò yù tolay nga paggatangan na yù isingan, nga kallabán na ta palangána onu ipe na ta silárunng na katri? Awán gemma, ta ipotun na gemma sù ággianán na, tapè manawagán yù ira tatolay nga tullung ta balay. ¹⁷ Á kunnian gapay sù pangituddù ta meyanung sù pammagure ni Namarò, ta mepasingan sangaw yù ari ngaw netuddu, á mepakánnámmu sangaw yù ari ngaw nánámmuán, tapè manawagán yù nonò naw. ¹⁸ Tángngagan naw laguk yù ágginná naw sù bilin ni Namarò. Ta yù tolay nga manguruk sù bilin ni Namarò, malannapán sangaw yù ammu na. Ngam yù tolay nga ari manguruk sù bilin na, máttamán na sangaw yù kagian na nga kánámmuán na,” kun ni Apu Kesu.

*Yù ira Ibiláng ni Apu Kesu ta Yená na ána Wáwwagi na
Mattiu 12:46-50; Markus 3:31-35*

¹⁹ Á kabalin ni Apu Kesu nagubobuk, simippì di innò na áнна yù ira wáwwagi na, ngam arád da marakkitán gapu ta káru na tatolay. ²⁰ Á yù tádday nga tolay, kinagi na kâ Apu Kesu, “Ajjan ta lawán di innò mu áнна yù ira wáwwagim, á ipágál da ka.” ²¹ Á kinagi ni Apu Kesu sù ira ngámin nga tatolay, “Ngámin yù ira nga magginná áнна manuppál sù bilin ni Namarò, aggira yù yenâ áнна yù ira wáwwagi.”

*Yù Pamagimammà ni Apu Kesu sù Baggiu
Mattiu 8:23-27; Markus 4:35-41*

²² Á tádday ággaw, ajjan di Apu Kesu ta aggik na bebay. Á kinagi na sù ira makituddu kuna, “Et tamin, ta dumáki ittam ta dammáng,” kun na. Á nappittà ira ta barangay, á nánaw ira ta umay ira ta dammáng na bebay. ²³ Á paddáki da, nakkaturuk si Apu Kesu. Á ikáddagâ lâ nappaddák ta nasikan. Á nasibi ira ta barangay, á naganássing yù ira sinudduán na, marakè lummak yù barangay nu mapannu ta danum. ²⁴ Á ed da nilukák si Apu Kesu, á kinagi ra kuna, “Mesturu, awán ittamin!” kud da. Á dagarágâ gimikkáng, á gimmá na yù paddák áнна palung, á nagimammà yù paddák áнна palung. Á kitalínák yù bebay. ²⁵ Á kinagi na sù ira makituddu kuna, “Anni má ta mabbábáng kayu sù ángngikatalà naw nikán?” kun na. Á naganássing ira, á nerallà yù kapállâ da. Á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Asinni yaw maggammá ta paddák áнна palung, nga tuppálan nayù paddák áнна yù palung yù kagian na!” kud da.

*Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Nagunagán
Mattiu 8:28-34; Markus 5:1-20*

²⁶ Á manganánnuán, nakáddè di Apu Kesu áнна yù ira sinudduán na ta lugár na Gerasa, ta dammáng na Galilia. ²⁷ Á gatták di Apu Kesu sù barangay, jiminápun nira yù tolay nga taga ili, nga nagunagán na aru ira nga anitu. Á nabayágin nga nagili-ilongán, nga ari naggián ta bale ra, ngam maggián lâ ta kuebá sù katanamán.

²⁸ Á pakasingan nayù nagunagán kâ Apu Kesu, naganássing nga nakkalli nga napalakak ta arubáng na. Á kinagi na, “Sikaw, Kesu, nga Anâ ni Namarò nga Kotunán, anni yù akkuám mu nikán? Ikállà mà bì, ta arám mà jigirigátan!” kun na. ²⁹ Á yáyù kinagi nayù anitu kâ Apu, gapu ta sinaddánán nen ni Apu Kesu yù anitu ta mánaw sù tolay. Ta sigídá nga umay yù anitu kuna. Á yù ira kábulun nayù tolay, mássiki nu balurad da ta káwák yù limá na áнна yù takki na, ngam gattagattakan na lâ, á pakarerán nayù anitu nga umay ta kalállammatán.

³⁰ Á iniyabbù na laguk ni Apu Kesu sù anitu, “Anni yù ngágam mu?” kun na. “Sikán si Jinibu,” kun na, ta aru yù ira anitu nga nattaliponak kuna. ³¹ Á inikomá ra kâ Apu Kesu ta arán na ira doban nga umay nga magikáru sù abbù nga awán ta áddè nayù kálaram na. ³² Á gapu ta ajjan tán aru nga bábi nga magáarak sù garek na puddul, inikomá nayù anitu kâ Apu Kesu ta doban na ira ta umay ira tullung sù ira bábi. Á iniyanugù na nira. ³³ Á dagarágâ nánawád da yù tolay, á simillung ira sù ira bábi, á gikarerán yù ira bábi nga minay nga nelappák ta bebay. Á nalaggabán ira ngámin.

³⁴ Á pakasingan nayù ira mináppárak sù nesimmu sù ira bábi ra, nattálaw ira, á ed da iniparámak sù ira ili áнна babálay. ³⁵ Á yù ira nakarámak, ed da pinasikkál. Á labbè da ta gián ni Apu Kesu, naratang da yù tolay nga nánawán nayù ira anitu, nga nagitubang ta taging ni Apu Kesu. Á nabbarawási ngin, nga nammapiá ngin yù nonò na. Á naganássing laguk yù ira tatolay megapu sù pakáwayá ni Apu Kesu. ³⁶ Á yù ira nakasingan sù nesimmu, inistoriá ra sù ira tatolay yù pamammapiá ni Apu Kesu sù tolay. ³⁷ Á yù ira ngámin nga tatolay nga taga Gerasa, inikomá ra kê Apu Kesu ta mánaw nira, ta nerallà yù assing da kuna.

Á gapu ta pamapáno ra kê Apu Kesu, nappittà laguk ta barangay, ta mánaw nira. ³⁸ Á yù tolay nga nammapiá nga nánawán nayù ira anitu, inikomá na kê Apu Kesu ta mepulù kuna. Ngam pinapáno ni Apu Kesu, á kinagi na kuna, ³⁹ “Lubbè ka lâ ta balem, tapè kagiam mu sù ira kábulum mu yù pangikállà ni Namarò nikaw,” kun na. Á kinuruk nayù tolay, á en na inistoriá sù ira ngámin nga kelián na yù kingnguá ni Apu Kesu megapu kuna. Á nattoli di Apu Kesu ta dammáng na bebay nga naggapuá da.

Yù Pammapiá nayù Babay nga Naniggek kê Apu Kesu áнна yù Pamag-innanole ni Apu Kesu sù Anâ ni Jeru

Mattiu 9:18-26; Markus 5:21-43

⁴⁰ Á labbè di Apu Kesu ta dammáng, nagayáyâ yù ira tatolay nga magiddi-iddak kuna. ⁴¹ Á minay yù tolay nga mangngágan ta Jeru. Aggina yù lakalákay nga kapatás ta kapilliá na Kudio. Á labbè na ta gián ni Apu Kesu, namalittúkak ta arubáng na, á inikomá na kuna ta umay lábbi ta bale ra, ⁴² ta magisassay matay yù táttádday nga anâ na, nga babay nga mapulu duá yù dagun na. Á nepulù si Apu Kesu kuna.

Á pallakák da ta dалан, aru yù ira tatolay nga nepulupulù nira, á narassarassil ira sù ira tatolay. ⁴³ Á aijan yù babay nga mapparága ta mapulu duá nga dagun, nga pinunu na ngámin nga kukuá na ta ipappagá na sù ira manguru, ngam awán ta nakoru kuna. ⁴⁴ Á jimikki yù babay ta likuk ni Apu Kesu, á siniggek na yù kiddanán na barawási na, á dagarágâ nattukkâ yù papparága na. ⁴⁵ Á kinagi ni Apu Kesu, “Asinni naniggek nikán?” kun na. Á yù ira tatolay, simibbák ira, nga kud da nga katággitádday, “Ari sikán,” kud da. Á kinagi ni Eduru kê Apu, “Mesturu, marassarassil ittam gemma, á iyabbû mu paga?” kun na. ⁴⁶ Ngam kinagi ni Apu Kesu, “Wan á, ngam ammu ta aijan yù naniggek nikán, ta natákál ku ta aijan yù nammapiá megapu sù pakáwayá,” kun na.

⁴⁷ Á pakánnámmu nayù babay ta ari nelímak yù kingnguá na, minay nga mamippippik ta assing na, nga namalittúkak ta arubáng ni Apu Kesu. Á sù pakaginná nayù ira ngámin nga tatolay, kinagi nayù babay yù ipaniggek na kuna áнна yù pammapiá na nga naddagarágâ. ⁴⁸ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Anâ ku, nammapiá ken megapu sù ángngikatalà mu nikán. Lubbè ka ta balem nga mabannáyámin,” kun na.

⁴⁹ Á sù arán na paga kabalin nga nagubobuk ni Apu Kesu sù kagian na, minay yù tolay nga naggapu sù bale ni Jeru, á kinagi na kê Jeru, “Arám mu pattaláttanan yù Mesturu, ta natayin yù anâ mu,” kun na. ⁵⁰ Á pakaginná

ni Apu Kesu ta natayin, kinagi na sù yáma na, “Ari ka lâ maburung sù kinagi na. Ikatalà mà lâ, á mammapiá sangaw,” kun na.

⁵¹ Á labbè di Apu Kesu sù balay, arán na pinatallung yù ira tatolay, ngam di Eduru lâ, kári Kuan, kê Ime, kári Jeru nga magatáwa, nga darakal nayù abbing. ⁵² Á gikulukuletán yù ira ngámin nga naggián ta lawán megapu sù abbing. Ngam kinagi ni Apu Kesu nira, “Mattukkâ kayu nga mákkulè, ta ari natay yù abbing! Nakkaturuk lâ!” kun na. ⁵³ Á inuyoyungád da, gapu ta ammu ra ta natayin yù abbing. ⁵⁴ Ngam sinangngalán ni Apu Kesu yù limá nayù abbing, á kinagi na kuna, “Ábè, malukák ka!” kun na. ⁵⁵ Á nattoli sù abbing yù inángà na, á dagarágâ gimikkáng. Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù ira darakal na ta pakanad da. ⁵⁶ Á napállâ yù ira darakal na. Ngam sinaddánán ni Apu Kesu ira ta arád da bulubugá kakágian.

9

*Yù Paddok ni Apu Kesu sù ira Mapulu Duá nga Sinudduán na
Mattiu 10:5-15; Markus 6:7-13*

¹ Á ta tádday ággaw, inagálán ni Apu Kesu yù ira mapulu duá nga sinudduán na, á iniddán na ira ta pakáwayyá ra nga mamapánaw sù ira nattaliponak ána mamammapiá sù ira makkakerumá nga tulágan. ² Á jinok na ira ta umay ira mangilayalayâ ta meyannung sù pammagure ni Namarò ána mamammapiá ira sù ira máttakì. ³ Á kinagi na nira, “Á ta ánge naw, awán bulubugá ta ipulù naw, nga tagukuk naw, onu bungun naw, bálun naw, kuártu naw, onu pappatalián naw. ⁴ Á maguray lâ yù labbetán naw nga babálay, nu aijan yù mamaddulò nikayu ta bale na, maggián kayu lâ tán áddè ta páno naw sù giád da. ⁵ Á nu arád da kayu paddulotan, panawán naw yù giád da, á pápparán naw yù káppù sù takki naw, nga sinniál ta mappalán kayu nira ta aggira lâ maguray nu manakì ira mesipà sù pammagure ni Namarò,” kun ni Apu Kesu nira.

⁶ Kabalin na nanabarang nira, nánaw ira nga nakkakáttuay, á minay ira sù ira ngámin nga babálay nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak ána mamammapiá sù ira máttakì.

*Yù Kacusukusu nayù Nonò ni Gubinador Erodo
Mattiu 14:1-12; Markus 6:14-29*

⁷ Á si Gubinador Erodo yù mammaguray ta Galilia. Á narámak ni Erodo yù ngámin nga kingngikingnuá ri Apu Kesu. Á nakusukusu yù nonò na, ta maburuburung, ta aijan yù ira nakkagi ta si Apu Kesu si Kuan nga Minánnigù, nga naginnanolayin kanu. ⁸ Á yù ira káruán, kagiad da ta naginnanolayin si Elias, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Á aijan gapay yù ira nakkagi ta naginnanolayin yù ngaw ábbilinán ni Namarò nga tanakuán, nga ari si Elias. ⁹ Ngam kinagi ni Erodo, “Si Kuan yù inipaputul ku ngaw! Ngam asinni yane tolay nga narámak ku yù aru nga akka-akkuán na?” kun na. Á yáyù mapattù nga makasingan kê Apu Kesu.

*Pamakán ni Apu Kesu sù Límáribu nga Lálláki ána yù ira Kábulud da
Mattiu 14:13-21; Markus 6:30-44; Kuan 6:1-14*

¹⁰ Á kabalid da nangilayalayâ nayù ira mapulu duá nga sinudduán ni Apu Kesu, nanoli ira kuna, á inistoriá ra kuna yù ngámin nga kingngik-ingnguá ra. Á nánaw laguk si Apu Kesu nga nepulù lâ sù ira sinudduán na, á aggira lâ nallilli nga minay ta kalállammátán nga nappángè ta ili na Betseda. ¹¹ Ngam pakarámak nayù ira magari sù páno ra, jimináddán ira. Á inikállà na ira ni Apu Kesu, á inubobuk na nira yù meyannung sù pammagure ni Namarò, á pinammapiá na yù ira máttakì.

¹² Á ta púgágin, minay kê Apu Kesu yù ira mapulu duá nga sinudduán na. Á kinagi ra kuna, “Papanáwam mu yù ira tatolay, tapè umay ira tán nga babálay nga magalek ta kanad da ána pagammátád da, ta nalappang nga lugár yaw,” kud da. ¹³ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Sikayu yù mamakán nira.” Á kinagi ra kuna, “Ajjan lillímá bullung lâ nga pán ána dudduruá lâ nga sirá níkami. Nu dobak kami, umay kami gumátáng ta ipamakám mi nira,” kud da.

¹⁴ Á ajjan tán mággè límáribu nga lálláki ána yù ira bábbay ána yù ira ábbing paga. Á kinagi ni Apu Kesu sù ira sinudduán na, “Pagitubangan naw ira ta ággilímápu,” kun na. ¹⁵ Á sinuppál da, á nagitubang ira ngámin. ¹⁶ Á inâ ni Apu Kesu yù límá bullung nga pán ána duá nga sirá, á nattánguk ta lángì, nga makimállà kê Namarò ta pamindision na ta kanan. Á paggaddagadduá na sù pán ána sirá, iniyawâ na sù ira sinudduán na, ta isinisinek da sù ira tatolay. ¹⁷ Á kiminán ira ngámin, á nabattuk ira. Á yù ira sinudduán na, ed da inammung yù buná nayù ira nga kiminán, á pinnu ra yù mapulu duá nga lappi.

*Yù Kinagi ni Eduru nga Meyannung kê Apu Kesu
Mattiu 16:13-19; Markus 8:27-29*

¹⁸ Á tádday nga ággaw, naguroray si Apu Kesu nga nakimállà. Á minay kuna yù ira sinudduán na. Á iniyabbù ni Apu Kesu nira, “Anni yù kagian nayù ira tatolay? Asinningà kanu nga kud da?” ¹⁹ Á simibbák ira, á kinagi ra, “Kagiad da ta sikaw si Kuan nga Minánnigù nga naginnanolayin, kanu. Á yù ira káruán, kagiad da ta sikaw yù tádday sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò nga naginnanolayin, nepatalugáring kanu ta sikaw yù ngaw Elias,” kud da kuna.

²⁰ Á kinagi na laguk nira, “Á sikayu? Anni yù kagian naw? Asinningà laguk?” kun na nira. Á simibbák si Eduru, á kinagi na, “Sikaw yù MakKiristu nga sinullà na ngaw ni Namarò ta mammaguray,” kun na. ²¹ Ngam pinappalán ni Apu Kesu ira ána sinaddánán na ira ta arád da kakágian sù ira tatolay. ²² Á kinagi na nira, “Sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, máwák nga attamák ku sangaw yù aru nga mesimmu níkán. Á yù ira giriámán, yù ira kátannangán nga pári, ána yù ira mesturu ta tunung, manakì ira níkán. Á ipapapáte rangà sangaw. Ngam paginnanolayan nangà ni Namarò sù mekatallu nga ággaw,” kun na.

*Yù Pamalappâ ni Apu Kesu sù Karigirigâ na ána yù Pate na
Mattiu 16:21-28; Markus 8:30-9:1*

²³ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù ira ngámin nga tatolay, “Nu ajjan yù tolay nga ikáyâ na tumuttul níkán, arán na laguk tuppálan yù ikáyâ na baggi na, ngam tuppálan na galá ta kággággaw yù ipakuâ kuna. Á mássiki

nu umay kuna yù jigâ onu pate na, attamán na lâ megapu sù panguruk na nikán. Á tumuttul nikán laguk. Á ta kunnian mepárik nikán, gapu ta kunnian yù pangiyabága na ta kurù na ta kággággaw, á tuttulan nangà. ²⁴ Á yù tolay nga iddukan na yù áttole na sawe dabbuno, lonán na yù awayyá na nga mesipà kê Namarò. Ngam yù tolay nga paguráyán na yù ággián na ta dabbuno tapè tumuttul nikán, mássiki nu matay megapu sù ángnguruk na nikán, paginnanolayan ni Namarò, á mesipà kê Namarò sù pammagurayán na ta áddè ta áddè.

²⁵ “Á egga panò yù pammakapián na tolay, nu ukkugan na yù ngámin nga napiá ta utun na dabbun, á matay nga mesinná kê Namarò? Kengá lâ, ta awán ta serbi. ²⁶ Á yù tolay nga mangipasirán nikán ána manaki sù bilik ku, ipasirák ku gapay sangaw, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, nu manolingà nga meparáyaw nga maddalingárang nga mepulù sù áddalingárang nayù Yámà ána yù áddalingárang nayù ira mangilin nga daroban na. ²⁷ Á kagiak ku nikayu ta aijan ira saw nikayu nga ari matay lage ra masingan yù pamegapu nayù pammagure ni Namarò,” kun ni Apu Kesu.

*Yù Pakasingad di Eduru sù Dalingárang ni Apu Kesu
Mattiu 17:1-8; Markus 9:2-8*

²⁸ Á pappasá na tangaligguán sù pagubobuk ni Apu Kesu karannian, inipulù ni Apu Kesu di Eduru kári Kuan kê Ime sù ánge na ta puddul tapè makimállà tán. ²⁹ Á pakimállà na, dagarágâ nabáli makatulang yù mammang na, á nappuraw nga naddalingárang yù barawási na. ³⁰ Á ikáddagâ lâ nappasingan di Moyses kê Elias nga mepagubobuk kuna. ³¹ Á naddalingárang ira gapay, á inubobuk da yù meyannung sù pate na sangaw ta Jerusalem, nga ipakuá ni Namarò kuna. ³² Á di Eduru, nakatumma ira. Á ikáddagâ da lâ nalukák, á nasingad da di Apu Kesu nga maddalingárang ána yù ira duá nga lálláki nga mepanáddak kuna.

³³ Á paddaggud da mánaw di Moyses kê Elias, á iddâ na lâ ni Eduru nagubobuk, á kinagi na kê Apu Kesu, “Apu, napiá ta aijan ittam saw! Á ipappadde mi sikayu laguk ta ággítádde naw nga amíngán kári Moyses kê Elias,” kun na. ³⁴ Á pagubobuk ni Eduru karannian, ikáddagâ nga natábbunán ira ta kunam, á naganássing ira. ³⁵ Á dagarágâ aijan yù ngárál nga naggapu sù kunam, á kinagi na, “Yawe yù Anâ ku nga sinullà ku ta mammaguray ta ngámin nga dabbuno. Ginnán naw ta napiá yù kagian na!” kun na. ³⁶ Á kabalin na nagubobuk, limimmà yù kunam, á nasingad da si Apu Kesu lâ nga nabattáng. Á nabayák nga arád da kakágian yù nasingad da sù ira tatolay.

*Yù Pamapáno ni Apu Kesu sù Nattaliponak sù Abbing nga Nabbaliák
Mattiu 17:14-18; Markus 9:14-27*

³⁷ Á sù tádday ággaw, minutù di Apu Kesu nga naggapu ta puddul, á aru yù ira tatolay nga jiminápun nira. ³⁸ Á ikáddagâ nakkatol yù tádday nga tolay, á kinagi na kê Apu Kesu, “Mesturu, ikállà kami bì, ta innam mu yawe anâ ku nga táttádday. ³⁹ Ta aijan yù mattaliponak kuna. Á pattaliponak na kuna, pabballiárán na. Á makkalli nga mabugubugâ yù simù na. Á mabayák nga maggián yù anitu, nga mággè ari mánaw

kuna ta áddè ta sinalamán na. ⁴⁰ Á nakimállakà sù ira sinudduám mu ta papanáwad da, ngam arád da nakuá,” kun na.

⁴¹ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù ira tatolay, “Innan nawè yawe ira tatolay nga awán bulubugá ta ángngikatalà da nikán! Anni yù ikataggá nayù ulu naw! Nabayágakin nga naggián nikayu nga mangituddu. Kunnasi panò yù ággiyattam ku nikayu áddè ta arán nawà ikatalà?” kun na. Á kinagi na sù laláki, “Iyangem bì saw yù anâ mu,” kun na. ⁴² Á pangituluk da kuna, inítupâ nayù nattaliponak yù abbing, á pinabballiák na. Ngam gimmá ni Apu Kesu yù nattaliponak, á pinapáno na. Á nammapiá yù abbing, á inipálâ ni Apu Kesu sù yáma na. ⁴³ Á yù ira ngámin nga nakasingan, napállâ ira sù pakáwayyá ni Namarò.

*Yù Pagubobuk ni Apu Kesu má ta Meyannung sù Pate na
Mattiu 17:22-23; Markus 9:30-32*

Á kapállâ nayù ira ngámin nga tatolay sù pakasingad da ta kingngik-inguá ni Apu Kesu, á kinagi ni Apu Kesu sù ira sinudduán na, ⁴⁴ “Ginnán naw ta napiá yaw nga kagiak ku nikayu, á patattaman naw ta nonò naw. Sangaw nu mabì lâ, gaputad dangà, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, á iyawâ dangà sù ira malussaw,” kun na. ⁴⁵ Ngam arád da nánammuán nayù ira sinudduán na yù kinagi na, gapu ta nelímak nira tapè arád da matákál yù kebalinán na, á nappasirán ira nga mangiyabbù ta meyannung sù kinagi na.

*Asinni yù Tolay nga Ibiláng ni Apu ta Kátannangán?
Mattiu 18:1-5; Markus 9:33-37*

⁴⁶ Á sangaw, namegapu nga nakkakápereperang ta ubobuk yù ira sinudduán ni Apu Kesu, ta meyannung ta asinni nira yù kátannangán. ⁴⁷ Á natákál ni Apu Kesu yù egga ta nonò da, á yáyù nga inâ na laguk yù baddi nga abbing nga pinatáddak na sù taging na. ⁴⁸ Á kinagi na sù ira sinudduán na, “Nu iddukan naw yù tolay nga kunniaw nga abbing, megapu sù panguruk naw nikán, yáyù nga ángngipasingan naw gapay sù ángngiddù naw nikán ána yù ángngiddù naw sù naddok nikán. Á yù tolay nga tumulù nikán nga kunnay sù abbing, aggina yù mebiláng ta kátannangán,” kun na.

*Yù ira Kákkopun ni Apu Kesu yù ira nga Ari Makikontará kuna
Markus 9:38-40*

⁴⁹ Á kinagi na laguk ni Kuan kê Apu Kesu, “Apu, nasingam mi yù tolay nga mamapánaw sù ira nattaliponak, á abbúnan na yù ngágam mu, á kinagi na ta sikaw kanu yù paggapuán nayù pakáwayyá na. Á gimmá mi gapu ta arán na ittam kapulupulù,” kun na. ⁵⁰ Ngam kinagi ni Apu Kesu nira, “Arán naw gammán. Ta yù tolay nga ari makikontará nittam, aggina yù koput tam nga mangabbák nittam.”

Yù Panakì nayù ira taga Samaria kári Apu Kesu

⁵¹ Á nu maddaggun makatunù yù ággo nayù kálâ ni Apu Kesu ta lángì, á pinataggá na yù nonò na ta umay ta Jerusalem. ⁵² Á pinapolu na yù ira binilin na ta umay ira ta babálay sù purubinsia na Samaria, tapè iparád da yù pagamátád da, ta yáyù pallakarád da nga umay ta Jerusalem. ⁵³ Ngam nabi lâ ira nattoli, ta manakì yù ira tatolay nga taga Samaria nga mamaddulò nira, gapu ta ammu ra ta umay ira ta Jerusalem, á arád da

kurugan ta Jerusalem yù mepángngà nga ákkimorayán kâ Apu Namarò.
⁵⁴ Á di Ime kâ Kuan, nga sinudduán na, pakánnámmu ra sù nesimmu, kinagi ra kuna, “Apu, dobak kami ta kiddawam mi kâ Namarò yù api nga naggapu ta lángi nga umay manuggi nira,” kud da. ⁵⁵ Ngam nilipe ni Apu Kesu ira nga gimmá. ⁵⁶ Á nattalebák ira nga minay sù tanakuán nga babálay.

*Yù Pabbábáng nayù ira nga Tumuttul Nakuan kâ Apu Kesu
 Mattiu 8:19-22*

⁵⁷ Á pallakák da ta dалан, ajjan yù tolay nga nakkagi kâ Apu Kesu, “Apu, tumuttulà nikaw, mássiki nu sisaw angayám mu,” kun na. ⁵⁸ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Wan á, ngam nonotam mu yawe, ta yù ira simaron nga ayám, ajjan yù ájjimonád da. Á yù ira mammánù, ajjan yù ággapunád da. Ngam sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, awán bulubugá ta labbeták ku,” kun na.

⁵⁹ Á ajjan yù tádday nga tolay, á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Tumuttul ka níkan.” Ngam kinagi nayù tolay kuna, “Wan, Apu, ngam ari lábbi, ta mapolu bì nga itanam ku yù yámà pángè ku tumuttul nikaw,” kun na. ⁶⁰ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Yù ira ari tumuttul níkan, kunnay ira sù natayin. Aggira yù mangitanam sù ira kábulud da nga natay. Ngam sikaw, umay ka mangilayalayá ta meyannung sù pammagure ni Namarò,” kun na.

⁶¹ Á yù tádday nga tolay, kinagi na, “Apu, tumuttulà nikaw, ngam anugutam mu ta lubbekà bì ta bale mi, ta ek ku bì kagian nira,” kun na. ⁶² Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Yù tolay nga mamegapu nga mattarabáku sù ipakuá ni Namarò kuna, arán na nakuan nonotan yù tanakuán, marakè melingun na yù ipakuá ni Namarò kuna. Ta yù tolay nga mangilingun, ari makapasserbi sù pammagure ni Namarò,” kun ni Apu Kesu.

10

Yù Pabbilin ni Apu Kesu sù ira Pitupulu duá nga Tatolay

¹ Á pappasá na yaw, piníli ni Apu Kesu yù pitupulu duá nga tatolay. Á jinok na ira nga ággiruá, ta mapolu ira nga umay mangituddu ta ngámin nga ili nga angayán na sangaw. ² Á kinagi na nira, “Aru yù ira tatolay nga tumuttul níkan nakuan nu ajjan yù umay mangapà nira. Á kunnay ira ta nalutu nga ammay nga magiddak ta kagaták na. Ngam nakúráng garè yù ira umay maggaták. Á yáyù makimállà kayu laguk kâ Apu Namarò nga makákuá ta ammay, ta doban na yù ira nga umay maggaták. ³ E kayin laguk. Ngam mappalán kayu, ta dobat takayu nga kunnay ta kígaw na karneru nga nasippà nga umay sù ira tatolay nga kunnay ta simaron nga ayám nga nalulluk.

⁴ “Á ari kayu mangipulù ta bungun naw, onu kuártu, onu pappatalián naw nga sapátu. Umay kayu daretiu nga ari mattaláltán nga maki-ubobuk sù ira tatolay ta dалан. ⁵ Á maguray yù balay nga paddulotán naw, yawe yù mapolu nga kagian naw nira. ‘Parè bì ta iyawá ni Namarò yù kuruk nga ággimammà na nikayu saw balay,’ kun naw nira.

⁶ “Á nu ajjan yù ira nga mangalawá sù kagian naw, nabbalin ta napiá yù ággiád da. Ngam nu manakí ira, paguráyán naw lâ, ta awán ta serbi

nayù kagian naw nira. ⁷ Á nu ikáyâ da kayu alliugan, maggián kayu ta bale ra. Ari kayu magala-ali. Á kanan naw ána inuman naw yù iyawâ da nikayu. Ta kuruk nga mepángngà nu alawatan na tolay yù táddán na ta pattarabáku na. ⁸ Á kunnian laguk yù akkuán naw ta ngámin nga ili nga labbetán naw. Nu ilágum da kayu, á kanan naw laguk yù iyawâ da nikayu.

⁹ “Á pammapián naw yù ira máttaki. Á kagian naw nira, ‘Ipakánnámmu mi nikayu yù dattál nayù pammagure ni Namarò, tapè mesipà kayu kuna,’ kun naw nira.

¹⁰ “Ngam nu makalabbè kayu sù ili nga aijan yù ira tatolay nga manaki mamaddulò nikayu, paguráyán naw lâ. Mallakalakák kayu lâ sù ira kalsáda, á kagian naw sù ira tatolay, ¹¹ ‘Pápparám mi yù káppù ta takki mi, nga sinniál ta minay kamingin nga mangipakánnámmu sù dattál nayù pammagure ni Namarò, ta apatam mi kayu nakuan nga umay mesipà sù pammagure na, ngam manaki kayu,’ kun naw nira. ¹² Á kagiak ku nikayu ta sangaw nu duttál yù pangukum ni Namarò sù ira tatolay ta dabbuno, nerallà yù ámmagikáru na sù ira tatolay nga manaki nikayu táne lugár ánnè sù ámmagikáru na sù ira taga Sodoma, nga natay ngaw sù katuggi nayù ili ra megapu sù liwâ da!” kun ni Apu Kesu nira.

*Yù Meyannung sù ira Ari Manguruk kâ Apu Kesu
Mattiu 11:20-24*

¹³ Á kinagi ni Apu Kesu paga yù daddam na sù ira Kudio nga nánawán na megapu sù panaki da kuna. “Bay e! Sikayu nga taga Korasin ána taga Betseda, kábbi kayu gapu ta narámmà yù pamagikáru ni Namarò nikayu. Ta mássiki aru yù makapállà nga kingnguâ sù lugár naw, ngam ari kayu manguruk. Makállállà kayu ánnè sù ira ngaw taga Tiro ána taga Sidon nga ari Kudio. Tanu kingnguâ nakuan yù makapállà sù ira ili na Tiro ána Sidon, inalistuád da ngaw nakuan nga pinatalián yù barawási ra ta bayon, á nagitubang ira nakuan nga payyád da ta abu yù baggi ra, tapè ipasingad da yù daddam da ána pabbabáwi ra ta liwâ da. ¹⁴ Á sangaw nu duttál yù pangukum ni Namarò sù ngámin ira nga tatolay, aláppaw yù pamagikáru na sù ira taga Tiro ána taga Sidon ánnè sù pamagikáru na sù ira taga Korasin ána taga Betseda.

¹⁵ “Á sikayu gapay nga taga Kapernium nga mappeddaráyaw! Kagian naw ta mepotun kayu ta lángi nga meparáyaw. Ngam ari gemma! Ta gapu ta ari kayu mabbabáwi ta liwâ naw, mepettung kayu laguk sù impiernu,” kun na.

¹⁶ Á nagubobuk si Apu Kesu sù ira makituddu kuna, nga piníli na ta umay ira mangilayalayâ, á kinagi na nira, “Yù ira tatolay nga magginná sù kagian naw, sikán gapay yù kurugad da, gapu ta sikán yù nabbilin nikayu. Ngam yù ira nga manaki nikayu, á panakitád dangà gapay. Á nu manaki ira nikán, panakitád da gapay si Namarò nga naddok nikán,” kun na.

Yù Panoli nayù ira Pitupulu duá nga Sinullà ni Apu

¹⁷ Á ta kabalid da nangilayalayâ nayù ira pitupulu duá nga jinok ni Apu Kesu sù ira ngámin nga ili ána babálay, ayatán ira nga nanoli kâ Apu. Á kinagi ra kuna, “Apu, nasikan yù pakáwayyá mi nga iniyawâ mu nikami, ta mássiki yù ira nattaliponak, kinuruk da yù kinagi mi

nira ta pamapáno mi nira megapu sù pannakabaggim,” kud da. ¹⁸ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Wan á, ta náppù si Satanas, á nasingak ku yù kepanná na nga naggapu ta lángi nga kunnay sù kilá. ¹⁹ Á iniyawâ ku nikayu yù pakáwayyá naw, tapè awán ta mesimmu nikayu, mássiki nu iguppè naw yù iráw onu asisipi. Á appútan naw yù pakáwayyá ni Satanas nga malussaw nikayu, á awán bulubugá ta manganni nikayu. ²⁰ Ngam arán naw laguk ipagayáyâ yù pakawayyá naw nga mamapánaw sù ira nattaliponak. Ngam ipagayáyâ naw galá yù kelistá nayù ira ngágan naw kâ Namarò ta lángi, gapu ta mepattolay kayu kâ Namarò ta áddè ta áddè.”

*Yù Pagayáyâ ni Apu Kesu
Mattiu 11:25-27; 13:16-17*

²¹ Á kabalin na nagubobuk ni Apu Kesu nira, á pinagayáyâ na si Apu Kesu nayù Mangilin nga Ikararuá. Á nakimállà kâ Namarò, á kinagi na, “Ammò ku, sikaw yù Yápu ta lángi ána dabbuno. Á dayáwat taka, ta inipakánámmu yù bilim mu nga meyanung sù pammagurem sù ira matulù nga mangikatalà nikaw nga kunnay sù ira ábbing. Ngam inilímak mu sù ira masírik ána yù ira naggigiámmu. Wan, Ammò, ta yáyù ikáyâ mu nga akkuán,” kun na.

²² Á kinagi ni Apu Kesu sù ira tatolay, “Inikatalà na nikán nayù Yámà yù pakáwayyâ sù ngámin nga egga. Á awán ta makánámmu nu asinningà, nu ari lâ si Ammò Namarò. Á awán gapay ta makánámmu nu asinni yù Yámà, nu ari lâ sikán nga Anâ na ána aggira ngámin nga pangipakánámmuák ku,” kun ni Apu Kesu.

²³ Kabalin ni Apu Kesu nagubobuk sù ira tatolay, nallilli di Apu ána yù ira sinudduán na, á kinagi na lâ nira, “Nepallà yù pangikállà ni Namarò nikayu, ta masingan naw yù akka-akkuák ku ána maginná naw yù kagiak ku. ²⁴ Á kagiak ku nikayu ta aru yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò ána yù ira ngaw papatul, nga kinaragatád da nga masingan yù masingan naw kunangane, ngam arád da nasingan. Á iniddanamád da nga maginná yù maginná naw kunangane, ngam arád da naginná,” kun ni Apu Kesu.

Yù Napiá nga Kingnuá nayù Tolay nga Taga Samaria

²⁵ Á ajjan yù tolal nga mesturu sù tunung ni Moyses, á en na pinarubán nga ilogò si Apu Kesu. Á iniyabbù na kâ Apu, “Mesturu, anni yù máwák ku nga akkuán, tapè málâ ku yù inángà nga awán ta áddè na?” kun na. ²⁶ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Anni yù netúrâ sù tunung ni Moyses? Anni yù kánámmuám mu ta pabbibbik mu kuna?” ²⁷ Á simibbák yù tolal, á kinagi na, “Máwák nga napasigaggà yù ángngiddù tam kâ Apu Namarò, tapè metádday yù nonò tam ta nonò na. Á akkuát tam yù napiá nga ipakuá na nittam. Á iddukat tam gapay yù ira kábulut tam ta kunnay sù ángngiddù tam ta baggi tam,” kun na. ²⁸ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Wan, kustu yù kinagim. Nu kurugam mu yian, mepattolay ka kâ Namarò ta áddè ta áddè,” kun na.

²⁹ Á pakaginná nayù tolal sù kinagi ni Apu Kesu, ikáyâ na nga ipasingan ta matunung yù akka-akkuán na, tapè ari mepasiránán. Á yáyù nga iniyabbù na kâ Apu Kesu, “Asinni yù ira kábuluk ku nga iddukak

ku nakuan?” kun na. ³⁰ Á simibbák si Apu Kesu nga nagángngarigán, á kinagi na, “Ajjan yù tolay nga kagittá tam nga Kudio nga taga Jerusalem, nga minutù ta umay ta ili na Jeriku. Á pallakák na ta dálan, sinanabán nayù ira minákkokò. Á inâ da ngámin yù barawási na ána kukuá na, á sinalamád da. Á nánawád da nga magisassay matayin. ³¹ Á mangánnuán, ajjan gapay yù pári nga nallakák tán nga dálan. Á pakasingan na sù tolay, nallilli, á sinalebarán na. ³² Á pappasá na yaw, ajjan má yù tádday nga tolay, nga minay tán. Aggina yù ginaká ni Libi, nga nasserbi sù mangilin nga kapilliá ta Jerusalem. Á pakasingan na sù tolay nga kingnuá ra, nattalebák gapay ta kunnay sù pári. ³³ Á minay gapay yù tolay nga taga Samaria, nga ikalusso nayù ira Kudio nga taga Jerusalem. Á pakasingan na sù tolay, nerallà yù allà na kuna. ³⁴ Á jimikkì kuna, á inuru na ta denu ána binaráyáng yù bigibigák na, á binabbak na. Á pinakkabáyu na sù ayám na, á inituluk na sù ággammátán na tolay nga mattalebák, á sinaronán na ta gabi. ³⁵ Á ta ággawin, iniyawâ nayù taga Samaria sù makákuá ta ággammátán yù kuártu, á kinagi na kuna, ‘Taronám mu, á nu makúráng yù kuártu nga iniyawâ ku, pagák ku sangaw nu manolingà,’ kun na.”

³⁶ Á ta kabalin ni Apu Kesu nagángngarigán, kinagi na sù tolay, “Á asinni ta urem sù tallu ira yù kuruk nga kabbulun nayù tolay nga sinalamád da?” kun na. ³⁷ “Á yù tolay nga nangikállà kuna,” kun nayù tolay nga masírik. Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Wan, á napiá nu kunniù gapay yù akkuám mu,” kun na.

Yù Pakiállik ni Apu Kesu kári Marta kâ Maria

³⁸ Á nánaw di Apu Kesu ána yù ira sinudduán na. Á nakáddè ira sù tádday nga babálay. Á ajjan tán yù babay nga mangngágan ta Marta, á pinaddulò na ira ta bale na. ³⁹ Á ajjan gapay yù urián na nga mangngágan ta Maria. Á nepaggitubang si Maria kâ Apu Kesu, tapè ginnán na yù ituddu na. ⁴⁰ Ngam si Marta, arán na matángngák yù ituddu ni Apu Kesu gapu ta aru yù paránan na. Á mabagal sù ikalángan na, á en na kinagi kâ Apu, “Apu, ikállà mà bì, ta innam mu yù wagì, ta pinaguráyán nangà. Á ajjanà lâ nga masserbi. Kagiam mu bì kuna ta abbágán nangà bì!” kun na. ⁴¹ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Ey, Marta! Anni má ta mabagabagal ka? Anni yù ikaburung mu? ⁴² Ta piníli ni Maria yù kapiánán, nga ari mepugik kuna,” kun ni Apu.

11

Yù Meyannung sù Ákkimállà tam Mattiu 6:9-13; 7:7-11

¹ Á tádday ággaw nakimállà si Apu Kesu mángin. Kabalin na nakimállà, jimikkì kuna yù tádday nga sinudduán na, á kinagi na kuna, “Apu, ituddum bì níkami gapay yù ákkimállà mi ta kunnay ta pangituddu ni Kuan sù ira makituddu kuna.” ² Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Nu makimállà kayu, kunniaw yù kagian naw: ‘Ammò, parè lâ ta sikaw yù meparáyaw sù ira ngámin nga tatolay. Á parè lâ ta mabì nga duttál yù pammagurem ta dabbuno.

³ Á iyawâ mu nikami yù kanam mi ta kággággaw.

⁴ Á pakomák kami ta liwâ mi,
ta pakomá mi gapay yù liwâ da nikami nayù ira ngámin nga ikáttole mi.

Á ililli kami lâ sù mamalliawâ nikami.’ ”

⁵ Á kinagi ni Apu Kesu gapay nira, “Á ta ángngarigán nu aijan yù tádday nikayu nga umay ta bale nayù kopun na ta tangngá na gabi, á kagian na kuna, ‘Kopun, iddám mà bì ta ipamakák ku ta álliuk ku. ⁶ Ta aijan yù kopuk ku nga kalalabbè na lâ ta balè, á awán bulubugá ta ipamakák ku kuna!’ ⁷ Á ta ángngarigán nu itabbák nayù kopun na, nga kun na, ‘Arák kami bì sikkágan, ta nelitukin yù puertá, á nakkaturugin yù ira ánâ ku, á molangà gumikkáng nga mangiyawâ nikaw,’ kun na nakuan. ⁸ Á kagiak ku nikayu ta mássiki nu napiá yù ákkopud da, manaki nga gumikkáng nga mangiyawâ. Ngam mapuersá sangaw nga gumikkáng nga mangiyawâ sù ngámin nga awágan na, gapu ta ari mattukkâ nga makkiddaw kuna.

⁹ “Á kunnian gapay nakuan nikayu sù pakimállà naw kê Apu. Ari kayu mappasirán nga makimi-imállà kê Namarò. Taddánát takayu ta kiddawan naw lâ kiddawan kuna yù awágan naw, tapè iyawâ na nikayu. Á magala-alek kayu, tapè málek naw, áanna makkatakotol kayu, tapè patallungan na kayu. ¹⁰ Ta yù ira ngámin nga makimállà kê Apu, iddán na ira. Á yù ira ngámin nga magalek, málek da. Á patallungan ni Apu yù ira ngámin nga makkatol kuna.

¹¹ “Á sikayu nga egga anâ na, ta ángngarigán nu makkiddaw yù abbing ta sirá, iddán naw panò ta iráw? Ari gemma! ¹² Á nu makkiddaw ta illuk, iddán naw panò ta asisipi? Ari gemma! ¹³ Á sikayu, mássiki nu narákè kayu, ammu naw mangiyawâ ta napiá sù ira ánâ naw. Á nepatalugáring kê Yáma tam ta lángi, ta awán ta kárik piá nayù ángngiddù na nittam, á iyawâ na yù Mangilin nga Ikararuá na sù ira ngámin nga makkiddaw kuna.”

*Yù Meyannung kê Apu Kesu áanna yù Meyannung kê Satanas
Mattiu 12:22-30; Markus 3:20-27*

¹⁴ Á aijan yù tolay nga umal megapu sù nattaliponak. Á pinapáno ni Apu Kesu yù anitu nga nagumal sù tolay. Á páno nayù anitu, nagubobuk yù ngaw nagumal, á nepallà yù kapállà nayù ira tatolay. ¹⁵ Ngam yù ira káruán nga tatolay, kinagi ra, “Papanáwan na yù ira nattaliponak megapu sù pakáwayyá ni Satanas, nga abbúnat tam ta Belsebul, nga kátannangan nayù ira anitu,” kud da.

¹⁶ Á yù ira káruán nga tatolay, ari ira nanguruk sù pakáwayyá ni Apu Kesu, á yáyù nga inikomá ra kuna ta akkuán na paga yù makapállà, tapè masingad da. ¹⁷ Ngam ammu ni Apu Kesu yù egga ta nonò da. Á kinagi na nira, “Á ta ángngarigán nu aijan yù tangapáppatulán, nga maddaráma yù ira tatolay, á makkakátalamán ira sangaw. Onu aijan yù tangapamiliá, nga maddaráma yù ira mawwawági áanna yù ira darakal da, á ari iren mattatádday, ta makkakátalamán ira gapay. ¹⁸ Á yáyù nga ammu tam ta ari máyá nu papanáwan ni Satanas yù ira anitu nga masserbi kuna, ta nu kunnian yù akkuán na nakuan, makkakákontará ira, á makkakátalamán ira gapay sangaw. Ngam kagian naw ta papanáwak ku

yù ira nattaliponak megapu sù pakáwayyá ni Satanas. Kuruk panò? Ari gemma kuruk.

¹⁹ “Á ta ángngarigán nu si Satanas nakuan yù mangiyawâ nikán sù pakáwayyâ sù ira anitu, á asinni laguk panò yù mangiyawâ sù ira kábulun naw ta pakáwayyá ra nga mamapánaw sù ira nattaliponak? Ari panò si Namarò galá yù mangiyawâ nira? Wan, kuruk nga si Namarò yù paggapuán nayù pakáwayyá ra, á yáyù nga aggira yù mamanunnù nikayu, nga mangipakánnámmu ta ari kustu yù kagian naw nga meyanung nikán. ²⁰ Ta kuruk nga si Namarò gapay yù paggapuán nayù pakáwayyâ nga mamapánaw sù ira nattaliponak. Á yáyù panákkilalán naw ta ajjanin nikayu yù pammagure ni Namarò.”

²¹ Á nagángngarigán si Apu Kesu, tapè ipakánnámmu na ta masikan yù pakáwayyâ ni Namarò ánnè kê Satanas. Kinagi na nira, “Masikan si Satanas nga kunnay ta tolay nga naparán yù ira ármás na, nga magguárdiá sù bale na, tapè awán ta makatallung nga maggubâ ta kukuá na. ²² Ngam nu aijan yù masikan ánnè kuna nga umay mangguá kuna, appútan na áanna gubatan na yù ármás na nga ikatalà na ta ángngiyígù na ta baggi na. Á gubatan na gapay yù ngámin nga kukuá na, nga balláyan na sù ira kábulun na.”

²³ Á kinagi ni Apu Kesu paga, “Ngámin yù ira tatolay nga ari metádday nikán, aggira yù makikontará nikán. Á yù ira tatolay nga ari mangabbák nikán ta pagágál ku sù ira umay metádday nikán, aggira yù mawarawarâ sù ira umay nakuan nikán.”

*Yù Panoli nayù Anitu sù ngaw Nagunagán
Mattiu 12:43-45*

²⁴ Á nagubobuk paga si Apu Kesu nga kinagi na nira, “Á yù anitu, ta páno na sù nagunagán na, umay ta namagá nga lugár nga magalek ta pagibannagán na. Á gapu ta arán na málek yù paggianán na tán, nonotan na ta mattoli sù nánawán na. ²⁵ Á mattoli laguk, á masingan na yù tolay nga nammapiá ngin ta kun na balay nga napakarenuánin, nga awán ta maggián kuna. ²⁶ Á umay laguk yù anitu nga magágál ta pitu nga kábulun na nga anitu nga narákè ánnè kuna, tapè mepaggián ira kuna. Á mattoli ira nga maggián sù tolay, á mappaná laguk yù ággián nayù tolay.”

Yù Kuruk nga Ággayáyâ tam

²⁷ Á ta pagubobuk ni Apu Kesu sù ira magari nga tatolay, aijan yù babay nga iniyássikan na yù ággubobuk na, á kinagi na, “Magayáyâ yù babay nga nangiyânâ nikaw, nga namasusu nikaw!” kun na. ²⁸ Ngam simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Más magayáyâ paga yù tolay nga magginná sù bilin ni Namarò áanna manguruk sù taddán na!”

*Gustu ra Masingan yù Pamagaddátu ni Apu Kesu
Mattiu 12:38-42; Markus 8:12*

²⁹ Á nalannapán yù ira magari nga tatolay nga nagarimummung kê Apu Kesu. Á kinagi na nira laguk, “Narákè yù ira tatolay ta ággawo, ta yá lá gustu ra innan yù makapállâ nga panákkilalád da, ta lage ra manguruk ta si Namarò yù maddok nikán. Ngam awán ta ipasingak ku nikayu nga panákkilalán naw, nu ari lá yù kunnay sù makapállâ nga inipasingan na ngaw ni Jona, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò túrin ta Ninaba. ³⁰ Ta

yù nesimmu ngaw kâ Jona, yáyù yù panákkilalán nayù ira taga Ninaba ta si Namarò yù naddok kuna. Á kunniù gapay nikán, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. Ta aijan sangaw yù mesimmu nikán, nga panákkilalán nayù ira tatolay ta ággawo.

³¹ “Á nu duttál yù ággaw nga pamanunnù ni Namarò sù ira ngámin nga tatolay, gumikkáng yù ngaw rena nga nammaguray ta Seba, á massistigu ta kuruk nga liwâ naw. Ta minay yù rena nga naggapu ta arayyu nga páppatulán tapè ginnán na yù aru nga napiá nga inituddu nayù ngaw Patul Solomon. Á yáyù nga awayyá nayù ngaw rena nga mangikeká nikayu, ta manaki kayu magginná, mássiki nu aijan ta arubáng naw kunangane yù makáwayyá ánnè kâ Patul Solomon.

³² “Á yù ira ngaw taga Ninaba gapay, gumikkáng ira sù ággaw nga pamanunnù ni Namarò ta tolay, á massistigu ira ta kuruk nga liwâ naw. Ta nabbabáwi ira ngaw ta liwâ da ta pakaginná ra sù bilin ni Namarò nga inilayalayâ na ngaw nira ni Jona. Á yáyù awayyá ra nga mangikeká nikayu, ta mássiki nu aijanin nikayu kunangane yù makáwayyá ánnè kâ Jona, ngam manaki kayu manguruk kuna.”

Yù Meyárik ta Isingan
Mattiu 5:15; 6:22-23

³³ Á kinagi ni Apu Kesu paga, “Á ta ángngarigán, nu paggatangan na tolay yù isingan, arán na gemma ituttù onu kallabán ta palanggána. Ngam ipe na sù ággianán na ta utun, tapè manawagán yù ira ngámin nga tullung ta balay. ³⁴ Á yù keyarigán nayù matá na tolay yù isingan, nga paggapuán na nawák, tapè makasingan. Á ta ángngarigán nu napiá yù matá na, napiá gapay yù ánningan na. Ngam nu jikkù yù matá na, á buling nga maggián ta kallà. Á ta kunnian gapay sù ángnguruk na kâ Namarò. Nu napiá yù ángnguruk na, manawagán yù nonò na megapu sù bilin ni Namarò, á kánámmuán na yù napiá, á napiá gapay yù akka-akkuán na.

³⁵ “Mappalán kayu laguk, marakè kun na kallà yù nonò naw! ³⁶ Nu napiá yù ángnguruk naw kâ Namarò, kuruk nga manawagán kayu nga awán bulubugá ta kallà ta nonò naw. Á kunnay ta manawagán na kayin nayù isingan.”

Yù Pamappalán ni Apu Kesu sù ira Parisio áнна yù ira Mangituddu sù Tunung ni Moyses
Mattiu 23:1-36; Markus 12:38-40; Lukas 20:45-47

³⁷ Á kabalin na nagubobuk ni Apu Kesu, aijan yù tádday nga Parisio nga nangapà kuna ta umay kumán ta bale ra. Á minay laguk nepallálláng nira. ³⁸ Ngam nakaddák yù Parisio áнна napállá, ta arán na sinuppál ni Apu Kesu yù kustombare na Kudio nga mabaggaw lage ra kumán. ³⁹ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Sikayu nga Parisio, mabaggaw kayu ta passuelu áнна tariaw, tapè malínis yù masingan. Ngam arán naw pakarenuán yù egga ta nonò naw nga ari masingan, ta mangilogò kayu áнна narákè yù akka-akkuán naw. ⁴⁰ Maguyung kayu! Awán ta awayyá naw nga ilímak kâ Namarò yù egga ta nonò naw. Ta aggina lá yù namarò sù masingan áнна ari masingan. Pidde na kayu áнна yù nonò naw, á ammu na gemma yù pinatattam naw ta nonò naw.

41 “Pakarenuán naw laguk yù nonò naw nga ari masingan, tapè ammu naw mangikállà sù ira kábulun naw. Ta nu napiá yù egga ta nonò naw nga ari mepasingan, á napiá gemma gapay yù mepasingan nga akka-akkuán naw sù ira kábulun naw.

42 “Magimuguk kayu, sikayu nga Parisio, ta mapanunnután kayu! Ta mássiki nu matunung kayu sù ángngiballe naw kê Namarò sù mekamapulu sù ngámin nga makkakerumá nga kiruk nga atang, ngam mangilogò kayu sù ira kábulun naw ána arán naw iddukan si Namarò. Máwák nakuan nga tángngagan naw yù iddù naw kê Namarò ána iddukan naw gapay yù ira kábulun naw. Á uputan naw gapay nga iballay kê Namarò yù mekamapulu.

43 “Magimuguk kayu, sikayu nga Parisio! Ta paggagammung naw sù kapilliá, karagátan naw yù magitubang sù kapiánán nga ággitubangan nayù maráyaw ána yù pakialimánu nayù ira tatolay ta pappassiár naw ta dápun.

44 “Magimuguk kayu, sikayu nga Parisio! Sikayu yù kunnay ta tanam nga ari namárkán, nga iguppuguppè nayù ira tatolay gapu ta arád da ammu ta aijan.” Yáyù kinagi ni Apu Kesu sù ira Kudio nga Parisio, ta nu iguppè da yù tanam, mebiláng ira ta marapingán, nga ari mepaggagamung sù ira kábulud da nga maddáyaw kê Namarò. Á yáyù keyarigád da gapu ta agippipiá ira. Á mekanakaná nira yù ira káruán nga tatolay gapu ta arád da ammu ta narákè yù nonò da.

45 Á simibbák yù tádday nga mangituddu sù tunung ni Moyses, á kinagi na kê Apu Kesu, “Mesturu, mekanakaná kami nga mepasiránán sù kinagim sù ira Parisio!” kun na. 46 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Sikayu nga mesturu sù tunung ni Moyses, magimuguk kayu gapay, ta mapanunnután kayu sangaw gapay. Sikayu yù kun na maddok sù ira mangáttu ta narámmá, nga arán na ira bulubugá abbágán. Jigirigátan naw yù ira tatolay, ta ipatuppál naw nira yù tunung nga lannapán naw, á arád da matuppál.

47 “Magimuguk kayu! Ta pakkástán naw yù ira tanam nayù ngaw ira ábbilinán ni Namarò, nga pinapáte nayù ira ngaw naggaká nikayu. 48 Á sikayu, negittá yù nonò naw ta nonò nayù ira ngaw naggaká nikayu ána anugutan naw yù kingguá ra sù ira ngaw ábbilinán. Ta ari kayu manguruk sù bilin ni Namarò nga initúrâ nayù ira ngaw ábbilinán. Áppè pípiá kayu nga maddáyaw sù ira námmatay megapu ta pamakkástá naw sù tanam da. Á nu doban na má ni Namarò yù ira káruán na ábbilinán na, á sikayu nga kunnay sù ira ngaw naggaká nikayu, sikayu yù mamapátay nira.

49 “Á yáyù nga nappasingan ta kuruk yù kinagi ni Namarò ngaw nga nabayágin. Kinagi na, ‘Dobak ku ta umay nira yù ira ábbilinák ku, á papatáyad da yù ira káruán, á jigirigátad da yù ira káruán,’ kun na. 50 Á sikayu laguk yù pabbabálatán ni Namarò sù pamapáte ra ngaw sù ira ngámin nga ábbilinán na ta áddè ngaw o-olu nga napapátay ta áddè kunangan. 51 Si Abel nga aná ni Adan yù ngaw o-olu nga natay megapu sù panguruk na kê Apu Namarò, á aggira ngámin nga ábbilinán nga siminubbâ kuna ta áddè kê Sakariá nga naporíán, nga pinapáte ra ta námmuák nayù mangilin nga kapilliá ta taging nayù pangiyátangan. Wan,

á kagiak ku nikayu ta sikayu nga matolay kunangan yù pabbabálatán ni Namarò megapu ta pate nayù ngaw ira ngámin nga ábbilinán na.

⁵² “Magimuguk kayu, sikayu nga mangituddu sù tunung ni Moyses! Kunnay ta inittùttù naw yù ánnúsi nga mabbuká ta pakánnámmu na tolay sù kuruk nga bilin ni Namarò nga meyanung ta ángngiyígù na ta tolay. Mapanunnután kayu, gapu ta manakì kayu manguruk, á ipugik naw gapay yù panguruk nayù ira tatolay nga umay nakuan ká Namarò,” kun na. ⁵³ Á ta páno di Apu Kesu tán nga balay, nakujjà yù mammang nayù ira Parisio ána yù ira mesturu sù tunung ni Moyses, megapu sù kinagi ni Apu Kesu nira. Á ninonò da yù aru nga makkakerumá nga iyabbù da kuna, ⁵⁴ tapè makagi na nakuan yù ipamaliwá da kuna.

12

Mappalán kayu sù Ituddu nayù ira Parisio

Mattiu 10:26-27

¹ Á yù ira jinibu nga tatolay nga maddarassil ána makkakáguppè, nagarimumungád da di Apu Kesu. Á nagubobuk si Apu Kesu sù ira sinudduán na, á kinagi na nira, “Mappalán kayu sù ituddu nayù ira Parisio nga ari kuruk, tapè arád da kayu ilogò. Ta agippípiá ira, á kunnay ta áppalappák ta pán yù narákè nga ituddu ra nga malogon massamá. ² Á kagiad da ta awán ta makánnámmu sù akka-akkuád da. Ngam mepakánnámmu sangaw, ta duttál sangaw yù ággio na nga mepalappá yù ngámin nga nelímak kunangan. ³ Á yù ubobugan naw ta gabi sù lágum na balay, mepalappá sangaw ta lawán ta tangngá na ággaw. Á yù iyanasá naw ta unak na balay nga nelitù, yáyù melayalayâ ta ággaw sù tangngá na ili.

Yù Kuruk nga Ikássing tam

Mattiu 10:28-31

⁴ “Á yawe yù kagiak ku nikayu nga kákkopuk ku, arán naw ikássing yù ira tatolay nga mamapátay ta baggi naw, á ta kabalin na, awán ta awayá ren nga manganni nikayu. ⁵ Ngam kagiak ku yù ikássing naw! Maganássing kayu laguk ká Namarò, ta ari lâ nga makáwayyá nga mamapátay ta baggi na tolay, nu ari gapay makáwayyá nga mangipettung ta impiernu. Á yáyù nga pappalánat takayu ta si Namarò laguk yù ikássing naw!

⁶ “Ngam si Namarò gapay yù mangiddù, á nepallà yù allà ni Namarò nikayu. Á mássiki yù ira límá nga ballì, nga iláku ra ta dápun ta duá sintábu, arán na ira máttamán ni Namarò, nga taggitádday. ⁷ Á ammu na ngámin yù meyanung nikayu, mássiki yù biláng na duddù naw. Á yáyù nga ari kayu laguk maganássing, ta nepallà yù ángngiddù ni Namarò nikayu nga katággitádday ánnè sù kitáru nga ballì.

Kengá lâ yù Ákkiyápu tam ká Apu Kesu nu Mappasirán ittam nga Makkagi ta Ketádde tam kuna

Mattiu 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ “Á kagiak ku nikayu, nu ari kayu mappasirán nga makkagi sù ira kábulun naw ta sikán yù Yápu naw, mássiki nu uyoyungád da kayu megapu sù panguruk naw níkan nga Kaká na ngámin na tatolay, á sikayu gapay yù tákkilalák ku ta arubáng nayù ira daroban ni Namarò ta lángì.

⁹ Ngam nu makkagi kayu ta arubáng nayù ira kábulun naw ta arán nawà tuttulan, á panakitát takayu gapay ta arubáng nayù ira daroban ni Namarò ta lángì.

¹⁰ “Á yù tolay nga makkakagi nikán, á nu mabbabáwi ána makipakomá, á pakomán ni Namarò. Ngam yù tolay nga makkakagi sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, ari bulubugá mapakomá ta áddè ta áddè. ¹¹ Á nu ajjan yù mangiyángay nikayu sù ira kátannangán naw ta kapilliá onu sù ira makáwayyá, tapè ikeká ra kayu ta arubáng da megapu ta panguruk naw nikán, ari kayu mabburung nu kunnasi yù itabbák naw nira. ¹² Ta pamestigá ra nikayu, á yù Mangilin nga Ikararuá yù mangipakánammu nikayu sù itabbák naw nira.”

Yù Meyannung sù Maríku

¹³ Á ta pangituddu ni Apu Kesu sù ira kitáru nga tatolay, ajjan yù tádday nga nagubobuk kuna, á kinagi na, “Mesturu, kagiam mu bì sù wagì ta iballáyán nangà sù kukuá nayù yáma mi nga bittáng na nikami,” kun na. ¹⁴ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Kopun, sikayu lággapay, ta aringà minay saw nga umay mamanunnù ána mamabballay.” ¹⁵ Á kinagi na laguk sù ira ngámin nga naggagammung tán, “Magimuguk kayu, marakè passilan naw yù egga ta dabbuno. Ta yù kuruk nga napiá nga áttole na tolay ari megapu sù aru nga kukuá na.”

¹⁶ Á nagángngarigán si Apu Kesu, á kinagi na, “Ajjan ngaw yù tolay nga maríku, nga aru yù ákkomanán na ána aru yù ginaták na. ¹⁷ Á yáyù nga ninonò na, ‘Massiri yù ira balay nga ángngipayyák ku ta amme. Anni yù akkuák ku?’ ¹⁸ Á kinagi na, ‘Á yawe laguk yù akkuák ku. Táttakak ku lâ yù ira balay nga ángngipayyák ku, á mappaddayà sù ira darakal nga ángngipayyák ku, tapè pakappiák ku nira yù amme ána ngámin nga kukuá!’ kun na. ¹⁹ Á ninonò na paga, ‘Maríkungakin, ta ajjan yù kanak ku ta mabayák nga dagun, mássiki aringakin mattarabáku. Magibannága lâ nga kumán, ámminum, ána makipabbúyá!’ kun na nga mannononò. ²⁰ Ngam kinagi ni Namarò laguk kuna, ‘Maguyung ka! Matay ka sangaw nu gabingo. Á asinni panò sangaw yù mangá sù ngámin nga pinakappiám mu nga kagiam mu ta kukuám?’ ²¹ Á kunnian gapay yù ággián nayù ira ngámin nga tatolay nga mukkuk, ta lonád da yù ákkiyápu ra ká Namarò,” kun ni Apu Kesu.

*Yù Meyannung sù ira Mangikatalà ká Namarò
Mattiu 6:25-34*

²² Á nagubobuk si Apu Kesu sù ira sinudduán na, á kinagi na nira, “Yáyù nga kagiak ku nikayu ta arán naw laguk ikaburung yù máwák naw ta áttole naw sawe dabbuno, nga kanan naw ána gámi naw. ²³ Ta máwák nga tángngagan naw yù áttole naw ká Namarò ánnè sù kanan naw, ána iddukan naw yù baggi naw ánnè sù gámi naw.

²⁴ “Á ta ángngarigán, nonopan naw yù ira mammánù. Ari ira mammulá, á ari ira makigaták, á awán ta ággubbuád da. Ngam pakanan ni Namarò ira. Á nepallà yù ángngiddù na nikayu ánnè sù ira mammánù. ²⁵ Á awán ta napiá nga pabbalinán nayù burung naw, ta arán naw awayyá nga lannapán yù ággaw nga áttole naw, mássiki lâ tádday, megapu sù burung

naw. ²⁶ Á nu arán naw makuá yù kunniû nga baddi, anni laguk yù serbi nayù burung naw sù aru nga makkakerumá!

²⁷ “Á nonopan naw yù ira lappáw. Ari ira mattarabáku. Ari ira mangabal. Ngam nakástá ira ánnè sù ipabbarawási ni Patul Solomon, nga yù ngaw maríku nga patul. ²⁸ Á nu kunnian yù ámmarawási ni Namarò sù ira lappáw, nga ajjan ta kakáddapán nga nakástá kunangan, nga tuggiad da sangaw nu ummá, á arán na panò iyawâ nikayu gapay yù ipabbarawási naw nga mepángngà? Iyawâ na nikayu gemma! Á sikayu, ngattá ta arán naw ikatalà si Namarò?”

²⁹ “Ari kayu laguk maburung nga mannononò nu anni sangaw yù kanan naw onu anni sangaw yù ipabbarawási naw. ³⁰ Ta yáyù lâ ikaburung nayù ira tatolay ta dabbuno nga ari mangikatalà kâ Namarò. Ngam sikayu, arán naw ira párigán, ta ammu ni Namarò nga Yáma naw ta lángì yù máwák naw. ³¹ Á yáyù nga tángngagan naw lállaguk yù meyanung sù pammagure ni Namarò ána yù ákkiyápu naw kuna, á iyawâ na laguk nikayu yù máwák naw.”

Yù Pamakáppi ni Namarò ta Lángì sù Iyawâ na sù ira Tatole na Mattiu 6:19-21

³² Á kinagi ni Apu Kesu paga, “Sikayu nga makituddu nikán, ari kayu maganássing, mássiki baddi kayu lâ, ta magayáyâ yù Yáma naw ta lángì nga mangisipâ nikayu sù pammagure na. ³³ Iláku naw laguk yù kukuá naw, á ilimù naw yù pallakuán naw sù ira ikáttole naw nga magáwák. Á nu kunnian yù akkuán naw, pakappián ni Namarò ta lángì yù iyawâ na nikayu sangaw nu umay kayu tán. Á kunnay ta ajjan yù kuártu naw nga ari bulubugá napangarián, nga nepay ta pitáka nga ari mabbáli ta dán ána ari marúnù, nga napakappián sù gián nga awán ta makkokò ána awán ta ulolak nga manarál. ³⁴ Ta yù paggianán nayù kukuá naw, yáyù gapay tángngagan naw nga nonopan. Arán nawin laguk nononopan yù ággián naw ta dabbuno, ngam nononopan nawin galá yù ákkiyápu naw kâ Yáma naw ta lángì.”

Yù ira Aripan nga Dán nga Naparán ána Magiddak

³⁵ Á kinagi ni Apu Kesu paga nira, “Dán nga naparán kayu laguk nga magiddak sù labbè ku, mássiki nu gabi, ta kunnay sù tolay nga egga yù isingan na nga makegagátang. ³⁶ Yáyù nga keyarigán naw yù kunnay sù ira aripan nga matturá nga magiddi-iddak sù labbè nayù yápu ra nga manoli nga maggapu ta bodá. Á nu mattottò sangaw ta puertá, dagarágâ nga bukatád da. ³⁷ Á magayáyâ yù ira aripan nu maratang na ira nayù yápu ra nga magiddi-iddak sù labbè na. Kagiak ku nikayu ta pagitubangan na ira laguk nayù yápu ra, tapè mallalálláng ira, á aggina yù masserbi nira. ³⁸ Á yáyù nga magayáyâ ira nu dán nga naparán iren, mássiki nu lubbè nakuan ta tangngá na gabi onu alippánawák.

³⁹ “Á kánámamuán naw laguk! Ta ángngarigán, nu ammu nayù tolay yù dattál nayù makkokò sù bale na, á matturá nga magiddak, tapè ari makatallung yù makkokò ta bale na. ⁴⁰ Á kunnian gapay nikayu, máwák nga dán nga naparán kayu gapay, ta awán ta makánámmu sù oras na labbè ku, ta ikáddagâ ku lâ lubbè, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay.”

Yù Meyannung sù Aripan nga Mekatalà áнна yù Aripan nga Ari Mekatalà
Mattiu 24:45-51

⁴¹ Á kabalin na nagubobuk ni Apu Kesu, kinagi ni Eduru kuna, “Apu, sikami lâ yù pakkagiám mu sù ángngarigám mu? Onu kagiam mu gapay sù ira tatolay?” kun na. ⁴² Á simibbák si Apu Kesu megapu sù tádday nga ángngarigán, á kinagi na, “Nu aijan yù napiá nga aripan nga kunnay nikayu nga manuppál sù ipakuâ nikayu, aggina yù ikatalà nayù yápu na ta manaron sù ira kábulun na nga aripan. Á aggina laguk yù mangiyawâ nira sù kanad da ta pakkákád da. ⁴³ Á magayâyâ yù aripan ta labbè nayù yápu na, nu maratang nayù yápu na nga matuppál yù ngámin nga inikatalà na kuna! ⁴⁴ Á gapu ta napiá yù ánnaron na sù ira kábulun na nga aripan, napiá yù ábbalabála nayù yápu na kuna, ta aggina yù mekatalà nayù yápu na sù ngámin nga kukuá na.

⁴⁵ “Ngam ta ángngarigán nu nonopan nayù aripan ta mabayák paga támma labbè yù yápu na, á yáyù nga maguray lâ yù akkuán na, á jigirigátan na yù ira kábulun na nga aripan, áнна kumán lâ áнна mappissán áнна magilellaw. ⁴⁶ Á ikáddagâ lâ labbè yù yápu na, á marángnganán na nga mangngamangnguá ta narákè. Á pagikaruan na laguk yù aripan, á metádday nga mekanakanâ sù ira ari manguruk. ⁴⁷ Á yù aripan nga makánnámmu sù ipakuá nayù yápu na kuna, ngam arán na tuppálan áнна ari naparán sù labbè na, nepallà yù pamagikáru nayù yápu na kuna. ⁴⁸ Ngam yù aripan nga ari makánnámmu sù ipakuá nayù yápu na kuna áнна malliwâ, á aláppaw lâ yù pamagikáru na kuna. Ngam yù tolai nga ikatalà nayù yápu na ta pakáwayyá na, iddagán na gapay yù panuppál na sù ipakuá na. Á yù tolai nga ikatalà nayù yápu na ta aru nga pakáwayyá na, aru gapay yù iddagán nayù yápu na nga palurotan na.”

Massinná yù ira Tatolay Megapu kâ Apu Kesu
Mattiu 10:34-36

⁴⁹ Á kinagi ni Apu Kesu gapay, “Yaw iniyángè sawe dabbuno yù bilin ni Namarò nga kun na api nga maggatang, tapè manawagán yù nonò nayù ira makaginná, ngam mabáli ta kun na api nga manarál sù nonò nayù ira malussaw nikán, á parè bì ta maggatangin nga mabi mabalin. ⁵⁰ Ngam máwák nga attamáku yù jigâ áнна patè, á ari magimammà yù nonò ku áddè ta arán na kabalin. ⁵¹ Á kagian naw mápugák ta minayá tapè pagimammatak ku yù ira tatolay ta dabbuno. Ngam ari, ta mepakkakáttuay ira ta nonò, ta aijan yù ira tumuttul nikán, áнна aijan yù ira manakì. ⁵² Á yáyù nga mamegapu kunangane nga makkakáttuay yù nonò nayù ira mawwawági. Á ta ángngarigán nu aijan yù límá nga tolai sù tádday nga balay, á yù ira tallu, makikontará ira sù ira duá. Á yù ira duá gapay, makikontará ira sù ira tallu. ⁵³ Á yù ira matáma, makkákontará ira. Á kunnian gapay sù ira masíná, makkákontará ira. Á yù katugángán, kontarán na yù manugáng na, á yù manugáng, kontarán na yù katugángán na.”

Yù Panákkilát tam ta Mesimmu Sangaw
Mattiu 16:2-3; 5:24-26

⁵⁴ Á kinagi ni Apu Kesu sù ira magaru nga tatolay, “Á sikayu, ammu naw ta magurán tamma sangaw, nu masingan naw yù naribbà ta lalamarán. Á kuruk nga magurán sangaw. ⁵⁵ Á nu mappaddák nga naggapu ta abagátán, ammu naw ta mapátu yù ággaw sangaw, á kuruk nga mapátu. ⁵⁶ Agippípiá kayu! Ngattá, ta matákkilalán naw yù masingan naw ta lángi ána dabbun, ngam arán naw tákkilalán yù mesimmu kunangan! ⁵⁷ Ngattá, ta arán naw nonopan yù mepángngà nga akkuán naw nakuan! ⁵⁸ Á ta ángngarigán, nu ajjan yù tolay nga nakaliwatán naw, lage naw makáddè ta kues, makká-ubobuk kayu, tapè mammapiá yù ággián naw. Ta nu iddagán naw yù pangikeká na nikayu ta kues, á yù kues, ipaparesu na kayu sù ira pulis. ⁵⁹ Á kagiak ku nikayu, ta maggián kayu laguk ta karsel áddè ta arán naw pakekáru.”

13

Yù Meyannung ta Pabbabáwi na Tolay ána yù Kapanunnù na

¹ Á pangituddu ni Apu Kesu, ajjan yù ira tatolay nga minay nangiparámak kuna sù pamapáte ni Gubinador Pilatto sù ira taga Galilia, ta pangiyátáng da ta ayám kâ Namarò. ² Á pakarámak ni Apu Kesu, kinagi na nira, “Á gapu ta natay ira, kagian naw mápugák ta nepallà yù liwâ da ánnè sù ira kábulud da nga taga Galilia. ³ Ngam ari gemma kuruk. Á kagiak ku nikayu, nu arán naw ibabáwi yù liwâ naw, matay kayu gapay nga kunnay nira, á mesinná kayu laguk kâ Namarò ta áddè ta áddè.

⁴ “Á anni ta ure naw sù ira mapulu ta walu nga tatolay nga narámak tam nga natay ta karabbâ nayù atannáng nga balay tuke ta Silowam sù ili na Jerusalem? Kagian naw mápugák ta nepallà yù liwâ da ánnè sù ira ngámin nga keliád da nga maggián ta Jerusalem. ⁵ Ngam ari kuruk gemma, á kagiak ku nikayu, nu arán naw ibabáwi yù liwâ naw, á ikáddagâ lâ nga matay kayu gapay ta kunnay nira, á mesinná kayu laguk kâ Namarò ta áddè ta áddè.”

Yù Meyannung sù Káyu nga Igò nga Ari Mabbungá

⁶ Á nagángngarigán si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Ajjan yù tolay nga egga yù káyu nga igò* nga nemulá sù kamulán na ta úbas. Á en na sinullúnán nu egga bungá na. Ngam awán bulubugá ta bungá na. ⁷ Á kinagi na sù tolay nga minánnaron ta mulá na, ‘Innam mu yawe káyu! Tallu ragunakin nga umay mangâ ta bungá na nakuan, á awán bulubugá ta málâ ku! Tukáram mu laguk, ta awán gemma ta serbi na, tapè memulá yù dumá,’ kun na.

⁸ “Ngam yù minánnaron sù kamulán, kinagi na sù yápu na, ‘Paguráyám mu lábbi, Apu, ta tanga ragun, ta kokkobák ku yù pun na ána payyák ku ta attay na ayám. ⁹ Á nu mabbungá sangaw nu tádday ragun, á napiá laguk! Á nu ari, ipattukák mu sangawin laguk.’ ”

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Nakkabbuk ta Ággaw nga Ággibannák

¹⁰ Á ta ággaw na Sabadu, nga ággibannák da, minay si Apu Kesu nangituddu sù kapilliá nayù ira Kudio. ¹¹ Á ajjan tán yù babay nga nataki ta mapulu ta walu nga dagunin, nga nagunagán na anitu, á nakkabbuk nga ari makatáddak. ¹² Á pakasingan ni Apu Kesu kuna, inagálán na, á kinagi

* 13:6 Igò yù káyu nga masingngà bungá na.

na kuna, “Tíyá, napammapiá ken sù takì mu!” kun na. ¹³ Á singngalán na, á dagarágâ nammapiá nga nanáddak, á jináyo na si Namarò.

¹⁴ Á gapu ta pinammapiá ni Apu Kesu yù matakì ta Sabadu nga ággibannák da, napporay kuna yù kapatás ta kapilliá. Á yáyù nga kinagi na sù ira tatolay, “Ngattá, ta umay kayu mapporu sù ággaw na Sabadu, nga mangilin nga ággaw? Ajjan gemma annam nga ággaw nga awayyá tam nga mattarabáku, nga umay kayu nakuan mapporu,” kun na. ¹⁵ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Agippípiá kayu! Egga panò nikayu yù tádday nga arán na ikállà yù ayám na ána arán na ubbarán, nga en na penuman, mássiki nu Sabadu? ¹⁶ Á ngattá, ta kagian naw ta ari máyâ ta Sabadu yù pamalubbáng ku sawe babay nga ginaká ni Lákay Abrakam, nga jinigirigâ ni Satanas ta mapulu ta walu nga dagunin!” kun na. ¹⁷ Á tabbák ni Apu Kesu, nepasiránán yù ira malussaw kuna. Ngam yù ira ngámin nga káruán nga tatolay, magayáyâ ira sù ngámin nga makapállá nga kingnguá ni Apu Kesu.

Yù ira Keyarigán nayù Pammagure ni Namarò
Mattiu 13:31-33; Markus 4:30-32

¹⁸ Á nangituddu si Apu Kesu mángin, á kinagi na, “Nonopan naw nu kunnasi yù pammagure ni Namarò ta tolai. Anni yù pangiyarigák ku sù pammagure na? ¹⁹ Kunnay sù babaddi nga bukal nga inimulá na tolay sù ákkomanán na. Á nattubbu, á dumakal lâ dumakal, áddè ta umay magumù yù ira mammánù kuna.”

²⁰ Á kinagi na má nira, “Anni paga yù meyárik sù pammagure ni Namarò? ²¹ Massamá yù pammagure na sù ira tatolay nga kunnay sù passamá na áppalappák ta pán nga iná nayù babay, nga inikiruk na sù tallu súpá nga arená, tapè luppák yù pán.”

Meyannung sù ira Mesipá sù Pammagure ni Namarò
Mattiu 7:13-14, 21-23

²² Á nánaw di Apu Kesu ta umay ira ta Jerusalem. Á naddagâ nga mangituddu sù ira ngámin nga babálay nga talebarád da. ²³ Á ajjan yù tádday nga minay nangiyabbù kuna, “Apu, baddi panò lâ yù ira meyígù, tapè ari ira magikáru ta impiernu?” kun na. Á simibbák si Apu Kesu nga nagángngarigán, á kinagi na, ²⁴ “Meyárik yù pammagure ni Namarò sù balay nga nasirì yù puertá na. Italákkuruk naw nga tullung kunangane! Ta aru sangaw yù ira mamarubá, ngam ari ira makatallung.

²⁵ “Á ta ángngarigán, nu inilitù nen nayù makákkua ta balay, arán na kayin patallungan. Á sangaw nu umay kayu mattottò ta puertá, á katolán naw, ‘Apu, bukatám mu bi!’ Ngam kagian na nikayu, ‘Arák ku nikayu bukatán, ta arát takayu ammu ána arák ku ammu yù naggapuán naw!’ kun na. ²⁶ Á kagian naw kuna, ‘Apu, nepallálláng kami nikaw, á sikaw yù nangituddu ta babále mi.’ ²⁷ Ngam kagian na má, ‘Arát takayu ammu, á arát ta kayu kábulun. Mánaw kayu, sikayu nga minálliwâ!’

²⁸ “Á yáyù nga gikuletán kayu nga mangngarangngaringngì ta pak-erípá naw sù ira naggaká nikayu, di Abrakam kári Isak kâ Akup ána yù ira ngámin nga ábbilinán ni Namarò, nga mesipá sù pammagurayán ni Namarò. Ngam sikayu, mapaturiák kayu, á maggián kayu ta lawán. ²⁹ Á umay yù ira makkakerumá nga tatolay nga naggapu ta ngámin nga

makkakerumá nga lugár, tapè mepallalálláng ira sù pammagurayán ni Namarò. ³⁰ Á ajjan yù ira maporián kunangane, nga mapolu sangaw. Á ajjan yù ira mapolu kunangane, nga maporián sangaw.”

Yù Daddam ni Apu Kesu sù ira Tatolay ta Jerusalem

Mattiu 23:37-39

³¹ Á ajjan yù ira Parisio nga minay kâ Apu Kesu, á kinagi ra kuna, “Mánaw ka saw, á umay ka ta tanakuán nga lugár, tapè melilli ka kâ Patul Erodo, ta gustu na ka ipapapátay,” kud da. ³² Á kinagi na nira, “En naw kagian táne minángngilogò ta tángngagak ku bì yù tarabàkù nga mamapánaw sù ira nattaliponak ána pammapiák ku yù ira máttakì ta ággawo ána sangaw nu ummá, áddè ta arák ku mabalin sù mekatallu nga ággaw. ³³ Á yawe lâ kagiak ku nikayu, ta uputak ku yù akkuák ku ta ággawo ána sangaw nu ummá, ána tádday nga ággaw, ta áddè ta arák ku labbè ta Jerusalem. Á umayà ta Jerusalem gapu ta yáyù namapatayád da sù ira ábbilinán ni Namarò, á ari máyâ nu matay yù ábbilinán ni Namarò ta tanakuán nga lugár.

³⁴ “Sikayu nga taga Jerusalem, maraddamà megapu nikayu, á nepallà yù daddam ku, ta narákè yù ággangguá naw. Pinapáte naw yù ira ábbilinán ni Namarò, á pinayáng naw ta batu yù ira nabilin nga umay nikayu mangituddu! Á namepígiá nga inapà takayu nga umay níkán, nga kunnay sù ángngiddù na manù sù píyà na, ngam manakì kayu lá! ³⁵ Á yáyù nga manakikin laguk si Namarò sù ira tatolay ta Jerusalem, á nánawán na yù gián naw. Á kagiak ku laguk ta arán nawà má sangaw masingan áddè ta matunù yù panolì saw nikayu, á tákkilalán nawà, ána kagian naw sù ira kábulun naw, ‘Dayáwat tam yù Yápu tam nga jinok ni Namarò nga umay mammaguray!’ ”

14

Pamammapiá ni Apu Kesu sù Tolay nga Matakì nga Nallábbák

¹ Á ta Sabadu nga ággibannák da, minay nakilálláng si Apu Kesu ta bale nayù tádday nga kátannangán nayù ira Parisio. Á yù ira tatolay, iningad da si Apu Kesu, nu anni yù akkuán na, ² gapu ta jimikki kuna yù tolay nga nallábbák. ³ Á nakiubobuk si Apu Kesu sù ira mangituddu sù tunung ni Moyses ána yù ira Parisio, á kinagi na, “Anni yù mepugik nayù tunung tam nga meyanung ta pangilit tam sù ággaw nga ággibannák? Malliwá ittam panò sù ággaw nu pammapiát tam yù ira máttakì?” ⁴ Ngam arád da sibbák si Apu Kesu. Á singgalán na yù tolay nga matakì, á pinammapiá na, á pinapáno na ta lubbè ta bale na. ⁵ Á kinagi na laguk nira, “Sikayu nga katággítádday, ta ángngarigán nu ajjan yù ayám na nga napannà ta abbù, arán na panò dagarágâ nga igon, mássiki ta ággaw na Sabadu?” ⁶ Á awán bulubugá ta matabbák da sù kinagi na.

Yù Meyannung sù Álliuk ána yù Mangapà kuna

⁷ Á nasingan ni Apu Kesu ta ajjan yù ira napolu ta bale nayù Parisio, á minay ira nagitubang sù kapiánán nga ággitubangán nayù ira kotunán. Á yáyù nga kinagi ni Apu Kesu nira, ⁸ “Á ta ángngarigán, nu ajjan yù mangapà nikayu ta bodá, napiá nu ari kayu nakuan magitubang sù ággitubangán nayù ira kotunán. Ta ajjan mápugák yù inapà na nga

maráyaw ánnè nikayu. ⁹ Á nu magitubang kayu sù ággitubangán nayù maráyaw, á umay yù nangapà nikayu, á kagian na, ‘Magalì ka bì, ta tanakuán yù magitubang saw,’ kun na. Á yáyù nga mappasirán kayu, ta mapuersá kayu nga magitubang sù ággitubangán nayù kagukábán.

¹⁰ “Ngam napiá galâ nu mapolu kayu nga magitubang sù ággitubangán nayù kagukábán. Á sangaw nu umay yù mangálluik, á kagian na nikayu, ‘Kopun, umay ka magitubang táne napiá nga ággitubangán nayù maráyaw,’ kun na. Á ta kunnian meparáyaw kayu gapay ta arubáng nayù ira káruán nga tatolay. ¹¹ Ta yù ira ngámin nga mappeddaráyaw, mepagukák ira nga mepasiránán. Á yù ira tumulù nga gumukák, mepotun ira nga meparáyaw.”

¹² Á kinagi ni Apu Kesu sù mangálluik kuna, “Nu mamakán ka, ari ka mangapà sù ira lâ nga makápà gapay nikaw, nga kopum mu, wagim, kanakanáyum mu ána yù ira maríku nga karúbám, marakè apatad da ka gapay sangaw sù pappabbúyá ra, á yáyù nga mabalabálà ka. ¹³ Ngam sikaw á, kunniaiw yù akkuám mu nakuan. Nu mamakán ka, mangapà ka galâ sù ira nga ari makápà nikaw, yù ira pobare, pilay, gapping, ána buling. ¹⁴ Nu kunnian yù ángngikállà mu nira, mapagayáyâ ka, gapu ta ari ira makabalabálà nikaw, á si Namarò yù mabbalabálà nikaw sangaw nu matunù yù ággo na pamaginnanole na sù ira ngámin nga napiá nga tatolay.”

*Yù Ángngarigán nga Meyannung sù ira Mallalálláng
Mattiu 22:1-10*

¹⁵ Á aijan yù tádday nga mepakkákán kári Apu Kesu, á pakaginná na sù kinagi ni Apu Kesu, kinagi na kuna, “Magayáyâ gemma yù ira tatolay nga alliuán na sangaw ni Namarò nga mallalálláng sù pammagurayán na!” kun na. ¹⁶ Ngam kinagi ni Apu Kesu kuna, “Á ta ángngarigán, aijan yù tolay nga mapparán ta aru nga kanan, tapè mangapà sangaw ta aru nga tatolay ta umay ira makilálláng. ¹⁷ Á ta kabalin na napparán, jinok na yù aripan na ta en na agálán yù ira apatan na. Á kinagi nayù aripan nira, ‘Umay kayu bì, ta naparánin,’ kun na.

¹⁸ “Á ta pagágál nayù aripan sù ira tatolay, aijan yù angayád da ngámin nga katággitádday. Yù napolu nga inapà na, kinagi na sù aripan, ‘Kagiam mu bì kê yápum ta pakomán nangà bì ta aringà makángay, ta aijan ginátáng ku nga ákkomanák ku, á máwák ta ek ku tullúnán,’ kun na. ¹⁹ Á yù tádday nga inapà na, kinagi na, ‘Kagiam mu bì kê yápum ta pakomán nangà lábbi ta aringà makángay, ta ek ku tullúnán yù mapulu nga báka nga ginátáng ku,’ kun na. ²⁰ Á yù mekatallu nga inapà na, kinagi na, ‘Aringà garè makángay ta apángngatáwangà garè,’ kun na.

²¹ “Á nanoli yù aripan, á kinagi na sù yápu na yù ngámin nga kinagi ra. Á pakaginná na karannian, napporay gapu ta ari minay yù ira inapà na. Á kinagi na sù aripan na, ‘Apurám mu nga umay sù ira dálan ána kalsáda, á iyángem saw yù ira marángnganám mu sangaw nga pobare, pilay, buling, ána gapping,’ kun na. ²² Á sinuppál nayù aripan. Á kinagi na sù yápu na, ‘Apu, natuppálin yù kinagim, á aijanin yù ira inapà ku, ngam aru lâ paga yù paggianán,’ kun na. ²³ Á kinagi na má sù aripan na, ‘E ka laguk ta arayyu nga lugár, á apatam mu yù ira maratang mu ta umay ira

makilállang ta balè, tapè mapannu yù balè. ²⁴ Ta awán bulubugá sù ira napolu nga inapà ku nga pakákkapak ku sù kanan nga pinarák ku!’ ”

Yù Meyannung sù ira Makituddu kâ Apu Kesu

Mattiu 10:37-38

²⁵ Á ta pallakák di Apu Kesu nga pappángè ta Jerusalem, aru yù ira tatolay nga siminuttul kuna. Á nallipay si Apu Kesu nira, á kinagi na nira, ²⁶ “Yù tolay nga umay nikán gapu ta gustu na tumuttul nikán, máwák nga sikán yù iddukan na ánnè sù ángngiddù na sù ira darakal na, atáwa na, ánâ na, wáwwagi na, áнна baggi na gapay. ²⁷ Á yù tolay nga ari makeyangngà sù jigâ áнна pate na megapu sù panuttul na nikán, á ari makatuttul nikán.

²⁸ “Á ta ángngarigán nu aijan nikayu yù tolay nga mappadday ta balay, á mapolu bì biláangan na nu egga kuna yù makatò áddè ta kabalin na. ²⁹ Ta nu patáddagan na yù kallang, áнна awán ta makatò, awán ta awayyá na nga mamalin. Á pakasingan nayù ira tatolay ta arán na mabalin, uyoyungád da. ³⁰ Á kagiad da, ‘Mamegapu yù tolay nga mabbalay, ngam arán na balinan!’ kud da.

³¹ “Á kunnian gapay nu aijan yù patul nga egga lâ yù mapulu ribu nga suddálu na, á lage na umay makigerrá sù tádday nga patul nga egga yù duápulu ribu nga suddálu na, á nonopan na nu egga yù awayyá na nga mangappù nira. ³² Á nu nonopan na ta awán ta awayyá ra nga mangappù, doban na yù gádde na ta en na dapunan yù patul áнна yù ira suddálu na lage ra umaranni kuna, tapè makikomá kuna ta magimammá ira. ³³ Á kunnian gapay nikayu nga katággítádday, nu aijan nikayu yù ikáyâ na makituddu nikán, máwák nga mapolu nga nonopan na nu awayyá na nga ikatalà ngámin nikán yù ayatan na áнна ure na, áнна lonán na ngámin yù kukuá na, tapè makituddu nikán.

Yù Meyárik ta Asin nga Náringin yù Paggák na

Mattiu 5:13; Markus 9:50

³⁴ “Á nu aijan yù tumututtul nikán, ngam arán na ngámin ikatalà nikán, kunnay sù asin nga nári yù paggák na. Ta napiá yù asin, ngam nu awánin yù paggák na, á nalállák, á kunnasi panò nga manguli? Awán. ³⁵ Á kengá lâ yù asin, ta awán ta serbi na. Mássiki ikiruk da ta dabbun, ari máyâ ta abúno, á itabbà da lâ. Á sikayu nga makaginná, ginnán naw ta napiá yù kinagi!”

15

Yù Karneru nga Nagawáwán

Mattiu 18:12-14

¹ Á yù ira mináttuki ta buwì áнна yù ira káruán nga minálliwá, minay ira kâ Apu Kesu, tapè ginnád da yù inituddu na. ² Á naddagaragim yù ira Parisio áнна yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses, á kinagi ra, “Yawe tolay, alawatan na yù ira minálliwá nga metádday kuna, á mepallalállang nira gapay!” kud da.

³ Á yáyù nga nagángngarigán si Apu Kesu, á kinagi na nira, ⁴ “Á ta ángngarigán, aijan yù tolay nga nagayám ta magatù nga karneru. Á anni panò yù akkuán na, nu magawáwán sangaw yù tádday? Arán na panò íbattáng yù ira siámapulu ta siám ta ággarabád da, tapè en na aleran yù

tádday nga nagawáwán áddè ta arán na pakálek kuna? ⁵ Á nu málek na, ayatán, á buttungan na nga ilabbè na ta bale na. ⁶ Á labbè na ta bale na, agálán na yù ira kákkopun na áнна yù ira karúbá na, á kagian na nira, ‘Mepagayáyâ kayu nikán, á mappabbúyá ittam, ta nálek ku yù karnerù nga nagawáwán!’ kun na.

⁷ “Á kagiak ku nikayu, ta kunnay sù pagayáyâ nayù mináppárak ta pakálek na sù tádday nga karneru na nga nagawáwán, á kunnian gapay yù kepagayáyâ di Namarò áнна yù ira nga maggián kuna ta lángi megapu sù tádday nga tolay nga mabbabáwi ta liwâ na, ánnè sù ira siámapulu ta siám nga tatolay nga makkagi ta matunung ira nga awán ta liwâ nga máwák da ibabáwi.”

Yù Pirâ nga Neyawáwán

⁸ Á kinagi ni Apu Kesu, “Á ta ángngarigán, ajjan yù babay nga egga pirá na nga mapulu. Á nu metabbà sangaw yù tádday, anni panò yù akkuán na? Pagatangan na yù isingan, á aleran na. Kuregán na yù ngámin nga unak na bale na áddè ta arán na pakálek kuna! ⁹ Á pakálek nayù babay sù pirâ na, agálán na yù ira kákkopun na áнна yù ira karúbá na, tapè makipabbúyá ira kuna. Á kagian na nira, ‘Mepagayáyâ kayu nikán, ta nálek ku yù pirâ ku nga netabbà,’ kun na.

¹⁰ “Á kuruk yù kagiak ku, ta kunnay sù pagayáyâ da, kunnian gapay yù pagayáyâ nayù ira daroban ni Namarò megapu sù táttádday nga tolay nga mabbabáwi áнна likuránán na yù liwâ na.”

Yù Bagitolay nga Nagawáwán

¹¹ Á nagángngarigán paga si Apu Kesu, á kinagi na, “Ajjan yù tolay nga maríku, nga egga duá nga ánâ na nga láláki. ¹² Á yù anâ na nga urián, en na kinagi kê yáma na, ‘Ammò, iyawâ mu nikán yù ballè sù kukuám,’ kun na. Á bille na laguk nayù yáma ra yù kukuá na sù ira duá nga ánâ na.

¹³ “Á ari nabayák, á en na iniláku nayù urián yù ngámin nga balle na nga iniyawâ nayù yáma na, á inâ na yù kuártu, á nánaw, nga minay naggián ta arayyu nga lugár. Á ginástu na ngámin yù kuártu na sù narákè nga akkuán na.

¹⁴ “Á ta kapunu na kuártu na, jimittál yù bisin tán nga lugár. Á yáyù nga nabbisin gapay yù bagitolay, gapu ta awánin bulubugá ta ipangá na ta kanan na. ¹⁵ Á minay laguk nakiaripan sù tolay nga maggián táne lugár, á inipataron na kuna yù ira bábi na. ¹⁶ Á nepallà yù bisin nayù bagitolay, á ikáyâ na nakuan kumán sù ipamakán na sù ira bábi, ta awán bulubugá ta tolay nga mangiyawâ ta kanan na.

¹⁷ “Á gapu ta nepallà yù bisin na, á ninonò na yù kaloku na, á nakemmunaw. Á kinagi na ta nonò na, ‘Aru yù ira mangallu kê yámà, á massobará ira ngámin ta kanan. Ngam ajjanà saw nga magisassay matay ta bisin! ¹⁸ Mattolingà laguk kê Ammò, á kagiak ku sangaw kuna ta nakaliwákà kuna, á nepatalugáring kê Namarò. ¹⁹ Á kagiak ku gapay kuna ta nilonák ku yù pakáwayyâ nga mebiláng ta anâ na, tapè apan nangà ta makiaripan kuna,’ kun na. ²⁰ Á pakanonò na karannian, gimikkáng nga nánaw táne lugár ta lubbè kê yáma na.

“Á pallakák nayù bagitolay paga ta dалан, á neripâ nayù yáma na nga arayyu paga sù bale na. Á nakkarerá nga en na jinápun yù anâ na,

gapu ta nerallà yù allà na kuna. Á ináppungulán na, á inummatán na. ²¹ Á kinagi nayù bagitolay sù yáma na, ‘Ammò, nakaliwákà nikaw, á nepatalugáringkâ Namarò, á aringà mepángngà nga mebiláng ta anâ mu,’ kun na. ²² Ngam yù yáma na, inagálán na yù ira aripan na, á kinagi na nira, ‘Alistuán naw nga umay mangâ ta barawási nga kapiánán, ta barawasián naw. Á passapátukan naw ána passákkalángan naw gapay. ²³ Á kabalin naw mamarawási, apan naw yù kígaw nga báka nga matabá, ta pártian naw. Ta kumán ittam nga mappabbúyá, ²⁴ gapu ta yawe anâ ku yù kunnay ta natay, ngam kun na naginnanolayin. Á kunnay ta nagawáwán, ngam náleránin,’ kun na. Á yáyù nga nappakán ira ána nappabbúyá.

²⁵ “Á pappabbúyá ra, limibbè yù kaká nga anâ na nga naggapu ta ákkomanán nayù yáma na. Á pakáranni na sù bale ra, nakaddák sù pakaginná na ta paggássá ra ána pattatála ra. ²⁶ Á inagálán na yù tádday nga aripad da, á iniyabbû na kuna nu anni yù akkuád da. ²⁷ Á kinagi nayù aripan kuna, ‘Limibbè yù uriám mu, á inipapárti nayù yámam yù kígaw nga natabá, gapu ta napalabbè na nga napiá gawagawáyán na.’

²⁸ “Á pakaginná nayù kaká karannian, nappattunnuk, á ari simillung sù balay gapu ta pore na. Á pakasingan nayù yáma na nga ajjan ta lawán yù anâ na nga kaká, á en na laguk patallungan. ²⁹ Ngam simibbák sù yáma na, á kinagi na, ‘Pigiá nga dagunin yù pattarabákù nikaw ána arát taka bulubugá pinotuán! Ngam arám mà bulubugá paga iniddán ta mássiki kajjing nga ipappabbúyá mi sù ira kákkopuk ku. ³⁰ Ngam yawe anâ mu, ginástu na yù ngámin nga kukuám sù ira minákkikarallow. Á aggina yù inipártiám mu sù kígaw!’ kun na.

³¹ “Á kinagi nayù yáma na kuna, ‘Anâ ku, sigidá ka nga maggián nikán, á kukuám ngámin yù kukuâ. ³² Ngam napiá nu mappabbúyá ittam nga magayáyâ, gapu ta nakalabbè galâ yù wagim nga kunnay ta natay, ngam matolay. Á kunnay gapay ta nagawáwán, ngam nálegin.’ ”

16

Yù Maríku ána yù Pattarabakuan na nga Masírik

¹ Á nagángngarigán paga si Apu Kesu, á kinagi na sù ira makituddu kuna, “Ajjan yù tolay nga maríku nga ajjan kuna yù maggián nga manaron ta ngámin nga kukuá na. Á ajjan yù ira minay nangiránuk sù maríku ta ginástu nayù minákkárgu yù nekárgu kuna. ² Á pakaginná nayù maríku, inipágál na, á kinagi na kuna, ‘Anni yawe naginná nga kingnguám sù inikárgù nikaw? Arà! Itúrâ mu laguk yù ngámin nga kingnguám sù kukuâ, ta mapatalián ka sangaw,’ kun na.

³ “Á pakánnámmu nayù minákkárgu ta mári sù tarabáku na, ninonò na, nga kun na, ‘Á kunnasi laguk yù áttolè, ta irián nangà sangaw nayù yápù sù tarabákù? Á anni yù akkuák ku, ta nakapi yù baggi nga makkomán, á mappasiránà makilimù!’ kun na. ⁴ Á pakanonò na, kinagi na, ‘E, ajjan yù akkuák ku, tapè ajjan yù ira kákkopuk ku nga mangilágum nikán sangaw nu máringà sù tarabákù,’ kun na.

⁵ “Á kunniaw yù kingnguá na laguk, ta inipágál na yù ira ággítáddy nga naggagatù sù yápu na. Á labbè nayù mapolu, kinagi na kuna, ‘Pígiá yù gatù mu sù yápù?’ ⁶ Á kinagi na, ‘Magatù nga láta nga denu,’ kun na. Á kinagi nayù minákkárgu kuna, ‘Ajjan saw yù risíbum. Apam mu, ta alistuám nga ulian, ta itúrâ mu yù límápu lu lá nga láta,’ kun na. ⁷ Á manganánnuán, minay yù táddy, á kinagi na gapay kuna, ‘Pígiá yù gatù mu sù yápù?’ Á kinagi na, ‘Magatù nga kaban nga baggâ.’ Á kinagi na kuna, ‘Á apam mu laguk yawe risíbum ta uliam mu, ta itúrâ mu yù walupulu lâ.’

⁸ “Á pakánámmu nayù yápu na sù kingnguá nayù narákè nga aripan na, á kinagi na, ‘Ye, masírik yù tolay, ta ammu na nga paránan yù pakkatolayán na!’ ”

Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Napiá yù ánnonò nayù minákkárgu nga nangilogò, nga kunnay sù ira ari manguruk kê Namarò, ta masírik ira ánnè sù ira manguruk kê Namarò, gapu ta ammu ra iyusá yù kukuá ra, tapè napiá yù ággiád da. ⁹ Á yawe laguk yù itabarang ku nikayu ta napiá nu iyusá naw yù kukuá naw sawe dabbuno ta ángngabbák naw sù ira kábulun naw, tapè sangaw nu mapúnu, á mapaddulò kayu sù mannanáyun nga paggianán naw ta lángi.”

¹⁰ Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Á yù tolay nga ammu na manaron sù baddi nga mekatalà kuna, ammu na gapay manaron sangaw nu aru yù mekatalà kuna. Ngam yù tolay nga arán na ammu manaron ta baddi, kunnian gapay yù akkuán na, nu aru nakuan yù mekatalà kuna. ¹¹ Á sikayu gapay, nu ari napiá yù ánnaron naw sù mekatalà nikayu sawe dabbuno, egga panò yù mangikatalà nikayu sù kukurugán nga karíku naw nga mannanáyun ta lángi? Awán! ¹² Á nu ari kayu mekatalà nga manaron sù kukuá na tanakuán nga mepataron nikayu, egga panò yù mangiyawâ nikayu, tapè ajjan yù kukuá naw lápay? Awán!

¹³ “Á awán ta tolay nga makapasserbi sù duá nga yápu na, gapu ta ayatan na yù táddy ána ikalusso na yù táddy. Á nu pakimorayán na yù táddy, iluddè na yù táddy. Á kunnay gapay nikayu, ari kayu makapasserbi kê Namarò nu yá lâ ikáyâ naw yù kuártu ána yù kegatángán na sawe dabbuno.”

*Dumá yù Ánningan ni Namarò sù Ánningan na Tolay ta Dabbuno
Mattiu 11:12-13; 5:31-32; Markus 10:11-12*

¹⁴ Á yù ira Parisio, nakaginná ra sù kinagi ni Apu Kesu, á inuyoyungád da, gapu ta kitokkuk ira ta kuártu, á yáyù lâ ikáyâ da. ¹⁵ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Sikayu, agippípiá kayu, ta ipasingan naw sù ira tatolay yù piá naw, ngam ammu ni Namarò yù nonò naw! Á yù mappeddaráyaw ána yù agippípiá, nga mepotun sawe dabbuno, aggira yù ikálirák ni Namarò.”

¹⁶ Á kinagi na gapay ni Apu Kesu, “Yù tunung nga inituddu ni Moyses ána yù inituddu nayù ira ngaw ábbilinán ni Namarò, yáyù sinuttul nayù ira tatolay áddè ngaw, ta áddè ta dattál ni Kuan nga Minánnigù. Ngam dattál ni Kuan, pinegapuanán na mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyanung sù pammagure ni Namarò, á aru laguk yù ira nga mapattú nga mesipà kuna. ¹⁷ Ngam yù tunung nga inituddu ni Moyses, ari mapangarián, mássiki nu baddi lâ. Á lummà yù lángi ána dabbuno

lage na pangarián nayù tunung ni Moyses. ¹⁸ Á ginnán naw yù tunung. Nu igünge na laláki yù atáwa na pángè na mangatáwa ta tanakuán, á mangarallaw. Á nu mangatáwa yù laláki ta babay nga negúngay ta atáwa na, á mangarallaw gapay.”

Yù Nesimmu sù Maríku ána si Lasaru nga Pobare

¹⁹ Á kinagi na paga ni Apu Kesu, “Ajjan yù tolay nga maríku nga nabbísti ta kunnay ta patul, nga mappabbúyá nga mappakán ta kággággaw. ²⁰ Á ajjan gapay yù pobare nga mangngágan ta Lasaru, nga nallutulutu yù baggi na, á ta kággággaw iyánge ra nga peddád da lâ ta aranni sù áttallungán na bale nayù maríku, ²¹ ta iddanamán na ta iyawâ da yù buttá ra kuna. Á minay yù ira itu nga najjijil sù lutu na.

²² “Á manganánnuán, natay yù pobare. Á yù ira daroban ni Namarò, inâ da yù ikararuá nayù pobare ta makipabbúyá sù giád di Kákay Abrakam. Á manganánnuán, natay gapay yù maríku, á initanam da. ²³ Á yá labbetán nayù ikararuá nayù maríku yù impiernu.

“Á karigirigá nayù maríku ta impiernu, nattánguk ta arayyu, á nasingan na di Kákay Abrakam kê Lasaru nga namerik kuna. ²⁴ Á kinatolán nayù maríku laguk si Kákay Abrakam, á kinagi na, ‘Kákay Abrakam, ikállà mà ta dobam bì si Lasaru, ta en na pasínatán yù jilâ ta danum, tapè malannáwán, ta marigirigákà sawe api,’ kun na. ²⁵ Ngam kinagi ni Abrakam kuna, ‘Ílú, nonotam mu ta aru yù napiá nga nálâ mu ngaw sù katolem ta dabbun. Ngam si Lasaru, narigirigá ngaw. Á kunangane, nabannáyánin saw nga magayáyâ si Lasaru, á sikaw, maparigirigá ka. ²⁶ Á nepatalugáring ta awán ta awayyá mi nga mangabbák nikaw, ta ajjan yù aláwa nga abbú nga namassinná nittam, á awán ta makángay tán nga maggapu saw, á awán gapay ta makángay saw nga maggapu tán.’

²⁷ “Á kinagi na laguk nayù ngaw maríku, ‘Á Kákay, ikállà mà bì, á dobam bì si Lasaru ta bale nayù yámâ, ²⁸ ta en na kagian sù ira límâ nga wáwwagi ta pataliád da yù narákè nga ággangnuá ra, tapè ari ira gapay lubbè sawe giák ku, nga gián na jigâ,’ kun na. ²⁹ Ngam kinagi ni Abrakam kuna, ‘Ajjan nira yù inipetúrâ na ngaw ni Namarò kári Moyses ána yù ira ábbilinán. Ajjan laguk yù awayyá ren nayù ira wáwwagim nga manguruk.’

³⁰ “Á kinagi na, ‘Wan, Kákay, ngam arád da ira tángngagan. Á nu ajjan yù naginnanolay nga umay nira, ta ipakánámmu na nira yù kuruk, á likuránád da támma yù liwâ da, á manguruk ira mápugák.’ ³¹ Ngam kinagi ni Abrakam kuna, ‘Nu arád da ginnán yù inittuddu ni Moyses ána yù ira káruán nga ábbilinán ni Namarò, arád da gapay kurugan nu umay nakuan yù naginnanolay nga makkagi nira.’ ”

17

Yù Mesimmu sù Tolay nga Mamalliwâ

Mattiu 18:6-7, 21-22; Markus 9:42

¹ Á kinagi ni Apu Kesu sù ira makittuddu kuna, “Negagángay yù awayyá na tolay nga malliwâ. Ngam makállállà ira nga mamápáyâ ána mangiruddúak ta malliwâ yù ira kábulud da. Bay e! Kábbi ira! ² Ta más napiá nakuan nu igakkâ da yù ággilingán ta mangi sù bullo nayù tolay, á itabbâ da ta bebay tapè matay, tapè awán ta mangittuddu ta narákè sù ira kapángnguruk kê Namarò. ³ Magimuguk kayu laguk, ta arán naw

tudduán ta narákè yù ira ikáttole naw. Á nu malliwâ yù kabbulun naw, gammán naw. Á nu mabbabáwi ta liwâ na, pakomán naw. ⁴ Á nu ajjan yù tolay nga mameppitu nga malliwâ nikayu ta tangággaw, á mameppitu nga mattotoli nikayu nga makipakomá, máwák naw pakomán.”

Yù Meyannung sù Ángngikatalà tam kê Namarò

⁵ Á yù ira sinudduán ni Apu Kesu, kinagi ra kuna, “Apu, pasikanam mu bì yù ángngikatalà mi kê Namarò.” ⁶ Á kinagi ni Apu, “Mássiki nu makapi paga yù ángngikatalà naw, nga kunnay ta kabajjitán nga bini, á ajjan nakuan yù awayyá naw nga makkagi sawe káyu, ‘Mabaddul ka nga meyalì nga memulá ta bebay!’ á mapalurò!”

Yù Meyannung sù Tarabáku tam nga Masserbi kê Namarò

⁷ Á kinagi ni Apu Kesu, “Á ta ángngarigán nu ajjan yù tolay nga egga yù aripan na, á mattarabáku yù aripan na sù ákkomanán nayù yápu na onu manaron sù ayám na. Á sangaw nu púgák, lubbè ta balay nga maggapu sù ákkomanán. Á anni panò yù kagian nayù yápu na kuna? Kagian na panò ta umay kumán? ⁸ Ari gemma, ngam kagian na galá, ‘E ka bì mabbaggaw, á pataliám mu yù barawásim, á magapi ka tapè kumánà, ta sikán yù mapolu nga kumán, á ta kabalik ku kumán, á kumán ka gapay,’ kun na.

⁹ “Á ta ángngarigán nu tuppálan nayù aripan yù ipakuá nayù yápu na kuna, dayáwan na panò nayù yápu na? Ari gemma, ta yáyù gemma yù tarabáku nayù aripan. ¹⁰ Á sikayu gapay, ta kabalin naw manuppál sù ngámin nga ipakuá ni Namarò nikayu, á kagian naw lâ, ‘Ara-aripan kami lâ, á sinuppál mi lâ yù inipakuá na nikami nayù yápu mi megapu sù allà na nikami.’ ”

Pamammapiá ni Apu Kesu sù ira Mapulu nga Naggoggong

¹¹ Á sù ánge ri Apu Kesu ta Jerusalem, nallakák ira sù lállátán na purubinsia na Samaria ána Galilia. ¹² Á pakáranni ra ta tádday nga babálay, nerapunád da yù mapulu nga tatolay nga naggoggong, ngam arayyu lâ yù nanáddagád da. ¹³ Á kinatolád da si Apu Kesu, á kinagi ra kuna, “Mesturu, ikállà kami bì!” kud da.

¹⁴ Á pakasingan ni Apu Kesu sù ira naggoggong, kinagi na nira, “E kayu sù ira pári, tapè innad da yù baggi naw,” kun na. Á sù pappángè da nga umay sù pári, ikáddagâ lâ nammapiá iren. ¹⁵ Á yù tádday nira, pakasingan na ta nammapiá ngin, dagarágâ nanoli, nga makkatakamol sù áddáyo na kê Namarò. ¹⁶ Á pakáddè na kê Apu Kesu, namalittúkak ta arubáng na nga nabbalabálà.

Á yane tolay nga nanoli nga nabbalabálà kê Apu Kesu, aggina yù taga Samaria nga ari Kudio, nga ikalusso nayù ira Kudio. ¹⁷ Á kinagi ni Apu Kesu sù ira mepulupulù kuna, “Ari panò mapulu yù ira nammapiá? Á ajjan saw yù tádday. Isaw giád da panò nayù ira siám? ¹⁸ Á ngattá, ta yawe lâ nga ari Kudio yù nattoli nga maddáyaw kê Namarò!” ¹⁹ Á kinagi na gapay sù tolay, “Gumikkáng ka, ta mánaw ken, ta nammapiá ken megapu sù ángngikatalà mu nikán,” kun na.

*Yù Meyannung sù Dattál nayù Pammagure ni Namarò
Mattiu 24:23-28, 37-41*

²⁰ Á ajjan yù ira Parisio nga minay nangiyabbû kê Apu Kesu nu káni yù dattál nayù pammagure ni Namarò. Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Awán bulubugá ta pakasinganán naw sù dattál nayù pammagure ni Namarò. ²¹ Á ari makagi na tolay ta ajjan saw onu ajjan tán, gapu ta ajjanin galá sù nonò nayù ira manguruk.”

²² Á kinagi ni Apu Kesu sù ira makituddu kuna, “Mapattû kayu sangaw nga maningan sù mássiki lâ tádday nga ággo nayù pammagurè saw dab-buno, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, ngam arán naw masingan. ²³ Á sangaw ajjan yù ira umay makkagi ta ‘Ye, ajjan tán!’ Onu kagiad da, ‘Ajjan saw!’ Ari kayu mepulù nira! Arán naw pasikkálan! ²⁴ Ta kunnay ta kilá nga mamannawák ta lángi, kunnian sangaw yù pattoli ta dabbuno, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. ²⁵ Ngam máwák ta olu nga attamák ku yù aru nga panigirigá da níkan ána panaki da níkan nayù ira tatolay nga matolay ta ággawo.

²⁶ “Á noka nu maddaggunà mattoli, sikán nga Kaká na ngámin na tato-lay, á naggittá yù kustombare nayù ira tatolay sù kustombare ra ngaw ta keggá ra ngaw di Noe. ²⁷ Ta yá lâ sinángngák da ngaw yù pakkákád da, pamissád da ána pangatáwa ra, áddè ta ággaw nga pamatallung ni Namarò kári Noe sù dakal nga barangay. Á jimittál yù paddakal na danum, á nalítu yù dabbun, á neburuk yù ira tatolay nga ari simillung sù barangay, á nalaggabán ira.

²⁸ “Á kunnay gapay sù kingnguá ra ngaw ta keggá ri Lot, ta sinángngák da lággapay yù pakkákád da, pamissád da, paggatagátáng da, pallakaláku ra, pammulá ra, ána pabbalabale ra. ²⁹ Á kapállikuk di Lot nga nánaw ta ili na Sodoma, ikáddagá lâ ajjan yù api ána asupri nga naggapu ta lángi, nga nappanná sù ili na Sodoma, á natuggi yù ira ngámin nga tatolay tán. ³⁰ Á kunnay sù kustombare ra ngaw nayù ira tatolay ta keggá ri Lot, kunnian gapay sangaw yù ággaw nga pattoli, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay.

³¹ “Á yáyù nga pappalánat takayu, ta sangaw nu duttál yù ággaw, á yù ira tatolay nga ajjan ta lawán na bale ra, ari iren nakuan tullung nga umay mangá sù kukuá ra. Á yù ira nga ajjan ta ákkomanád da, ari ira nakuan lubbè. ³² Á nonotan naw yù ngaw atáwa ni Lot, tapè arán naw párigán! Ta pattálo ra ta ili na Sodoma, ninonò na lâ nayù babay yù kukuá na, á arán na kinuruk yù kinagi ni Namarò. Á nabbáli ta asin nga nanáddak ta kun na kallang. ³³ Á yù tolay nga mangiddù ta baggi na ta dabbuno, á matay gemma galá. Ngam yù tolay nga mangitapil sù baggi na megapu sù ángnguruk na kê Namarò, napiá yù ággián na, ta mesipá kê Namarò ta áddè ta áddè.

³⁴ “Á kagiak ku nikayu, ta ángngarigán nu gabi yù tappi ku, á nu ajjan duá nga tolay nga madduruk nga makkaturuk, á málá yù tádday, á mabattáng yù tádday. ³⁵ Á kunnay gapay sù ira duá nga bábbay nga mabbáyu, ta málá yù tádday á mabattáng yù tádday. ³⁶ Á mássiki yù ira duá gapay nga mattarabáku sù ákkomanán, málá yù tádday á mabattáng yù tádday.” ³⁷ Á yù ira makituddu kê Apu Kesu, pakaginná ra karannian,

kinagi ra kuna, “Apu, isaw gián na?” Á kinagi na, “Yù gián nayù natay, yáyù pagunnurán nayù ira bukkaw.”*

18

Yù Babay nga Bálu áнна yù Kues

¹ Á nagángngarigán si Apu Kesu sù ira makituddu kuna, ta ituddu na nira ta máwák da nga ari malurâ nga makimállà kê Namarò, á ari ira mabbábáng sù ángngikatalà da kuna. ² Á kinagi ni Apu Kesu, “Ajjan sù tádday nga ili yù kues nga ari bulubugá maganássing kê Namarò, á arán na gapay pakimorayán yù ira kábulun na nga tatolay.

³ “Á táne ili, ajjan yù babay nga bálu nga sigídá nga umay sù kues, á kagian na kuna, ‘Abbágám mà bì, ta ajjan yù tolay nga iddá nangà lá ikeká, nga awánà gemma ta liwâ,’ kun na. ⁴ Á ta olu, arán na sinángngák nayù kues. Ngam manganánnuán, ninonò na, nga kun na, ‘Mássiki arák ku ikássing si Namarò áнна awán ta pasirák ku sù ira ikáttolè, ⁵ ngam panunnuták ku yù mangikeká sù babay, marakè makkara-ángay yù babay níkán, ádde ta arák ku kalurâ!’ ”

⁶ Á kabalín na nagángngarigán ni Apu Kesu, á kinagi na, “Naginná naw yù kingguá nayù kues, ta mássiki nu arán na inabbágán yù babay ta olu nga ánge na kuna, ngam inabbágán na galâ. ⁷ Á nepatalugáring kê Namarò, ta ari panò dán nga naporán nga mangabbák sù ira tatole na, nga sigídá makimállà kuna ta ággaw áнна gabi? Abbágán na ira gemma, á arán na ira ikikkítulán. ⁸ Ta kuruk yù kagiak ku níkayu, ta dagarágá nga abbágán ni Namarò yù ira tatole na. Ngam sangaw nu mattolingà ta dabbuno, síkán nga Kaká na ngámin na tatolay, ajjan panò sangaw yù ira marángnganák ku nga manguruk níkán? Baddi ira lá, ta aru yù ira manakí níkán.”

Yù Duá ira nga Minay Nakimállà sù Mangilín nga Kapillíá ta Jerusalem

⁹ Á nagángngarigán si Apu Kesu, ta ammu na ta ajjan yù ira makkagi ta aggira yù kapiánán, á iluddè da yù ira kábulud da. ¹⁰ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ajjan yù duá nga lálláki nga minay sù mangilín nga kapillíá ta Jerusalem, tapè makimállà ira. Á Parisio yù tádday, á yù tádday yù mináttuki ta buwì. ¹¹ Á minárayyu yù Parisio ta baddi sù mináttuki ta buwì, á nanáddak nga nakimállà, á kinagi na, ‘Apu Namarò, mabbalabálakà níkaw ta aringà negittá sù ira káruán, ta aringà mokkuk, aringà massiri, aringà minángngarallow, á aringà gapay negittá táne tolay nga mináttuki ta buwì. ¹² Á síkán, mamidduángà nga ari kumán ta tangaligguán tapè makimállakà. Á iyawâ ku níkaw yù mekamapulu sù ngámin nga málá ku,’ kun na. Yáyù yù ákkimállà nayù Parisio.

¹³ “Ngam yù tolay nga mináttuki ta buwì, minay nanáddak ta arayyu, á nakkummak áнна kidduk na yù gáko na, gapu ta maraddam sù liwâ na. Á kinagi na, ‘Apu Namarò, ikállà mà bì, ta minállíwákà!’ kun na.

¹⁴ “Á kuruk yawe nga kagiak ku níkayu, ta pinakomá ni Namarò galá yù mináttuki ta buwì ánnè sù Parisio. Á yù ira nga mappeddaráyaw, aggira

* **17:37** Á yù kebalínán nayù kinagi na támma, ta alistu yù keparámak nayù nesimmu. Á yù tádday nga kebalínán na yù aru nga tatolay nga maggiraw sangaw nu pakarámak da. Otturu, yù bukkaw yù panákkilalán nayù ira ngaw suddálu nayù ira mammaguray ta ili na Roma.

yù mepasiránán ta arubáng ni Namarò. Ngam yù tolay nga tumulù, nga makipakomá kâ Namarò sù liwâ na, aggina yù meparáyaw.”

*Yù Pangikállà ni Apu Kesu sù ira Ábbing
Mattiu 19:13-15; Markus 10:13-16*

¹⁵ Á tádday ággaw sù arád da paga pakáddè di Apu Kesu ta Jerusalem, á minay yù ira tatolay nga iniyánge ra yù ira ánâ da kâ Apu Kesu, tapè ipotun na yù limá na sù ira ábbing ta kunnay ta kustombare ra, á kagian na yù pangiddù ni Namarò nira. Á yù ira makituddu kâ Apu Kesu, nasingad da yù pangiyánge ra sù ira ábbing, á gimmá ra ira. ¹⁶ Ngam inagálán ni Apu Kesu yù ira ábbing, á kinagi na sù ira makituddu kuna, “Arán naw gammán yù ánge nayù ira ábbing nikán, ta yù ira tatolay nga kunnay nira, aggira yù mesipà sù pammagure ni Namarò. ¹⁷ Á kuruk yawe nga kagiak ku nikayu, nu ari kayu tumulù nga mangikatalà kâ Namarò ta kunnay sù ángngikatalà na abbing, ari kayu bulubugá mesipà sù pammagure na.”

*Yù Ánge nayù Maríku kâ Apu Kesu
Mattiu 19:16-30; Markus 10:17-31*

¹⁸ Á minay kâ Apu Kesu yù tádday nga Kudio nga makáwayyá, á kinagi na, “Mesturu, sikaw yù kapiánán nga mangituddu. Á anni laguk yù akkuák ku, tapè mesipakà kâ Namarò ta áddè ta áddè?” kun na. ¹⁹ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Ngattá, ta kagiam mu ta sikán yù kapiánán? Awán bulubugá ta kapiánán, nu ari lâ si Namarò! ²⁰ Á ammun gemma yù tuttulam mu nakuan nga tunung ni Namarò: Ari ka mangarallow, ari ka mamapátay, ari ka makkokò, ari ka massirisiri, á pakimorayám mu yù ira darakal mu,” kun na. ²¹ Á kinagi nayù tolay, “Wan, á sinuppál ku ngámin dannian áddè sù kabaddi ku,” kun na. ²² Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Ajjan lâ paga yù akkuám mu nakuan, ta em mu iláku yù ngámin nga kukuám, á isinek mu yù pallakuám mu sù ira magáwák, tapè ajjan yù táli nayù kukuám nga pakappián ni Namarò ta lángì. Á kabalim mu manuppál karannian, umay ka laguk tumuttul nikán,” kun na. ²³ Ngam ta pakaginná nayù tolay sù kinagi na, nerallà yù daddam na, gapu ta aru yù kukuá na.

²⁴ Á pakasingan ni Apu Kesu ta maraddam yù maríku, kinagi na sù ira makituddu kuna, “Marigâ garè nga tumulù yù maríku kâ Namarò, tapè mesipà nakuan sù pammagure na. ²⁵ Á ta ángngarigán, kunnay ta karigâ na labbù na dakal nga ayám nga kamel sù abbù na dágum, á kunnian gapay, marigâ yù kesipà nayù maríku sù pammagure ni Namarò.”

²⁶ Á napállâ yù ira nakaginná sù kinagi na. Á kinagi ra, “Á nu arán na awayyá na maríku nga mesipà sù pammagure ni Namarò, á asinni laguk yù mesipà?” ²⁷ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Mássiki nu arán na awayyá na tolay nga palurotan, awayyá ni Namarò nga palurotan. Á yáyù nga meyígu yù ira ngámin nga manguruk kuna, mássiki nu maríku onu pobare,” kun na.

²⁸ Á kinagi ni Eduru, “Apu, nonopam mu kami, ta nánawám mi ngámin, tapè tumuttul kami nikaw.” kun na. ²⁹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Kuruk yawe nga kagiak ku nikayu, ta nu pánawán na tolay yù bale na, atáwa na, wáwwagi na, darakal na, onu ánâ na tapè mesipà sù pammagure ni

Namarò, ³⁰ á aru yù bálà na nga napiá nga meyawâ kuna ta paggián na paga ta dabbuno ánnè sù nánawán na, á mepattolay noka kê Namarò ta áddè.”

Pilluan ni Apu Kesu Magubobuk sù Meyannung ta Pate na Mattiu 20:17-19; Markus 10:32-34

³¹ Á si Apu Kesu, inililli na yù ira mapulu duá nga sinudduán na, á kinagi na nira, “Ginnán naw bì yù kagiak ku, ta umay ittam ta Jerusalem. Á tappi tam tán, mapaluro yù ngámin nga inipetúrâ na ngaw ni Namarò sù ira ábbilinán na, nga mesimmu nikán nga Kaká na ngámin na tatolay. ³² Ta gaputad dangâ sangaw, á iyawâ dangâ sù ira ari Kudio. Á uyu-uyawad dangâ, pakkakagiád dangâ, áanna pallulutábád dangâ. ³³ Á palapaligatad dangâ, á papatáyad dangâ. Ngam maginannolayâ ta mekatallu nga ággaw,” kun ni Apu Kesu. ³⁴ Ngam arád da bulubugá nánámmuán nayù ira sinudduán na yù kinagi na, gapu ta kunnay ta monak nga nelímak nira, á arád da nánámmuán yù kebalinán na.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Buling Mattiu 20:29-34; Markus 10:46-52

³⁵ Á paddaggud di Apu Kesu tumunù sù ili na Jeriku, ajjan yù tolai nga buling nga nagitubang nga makilimù ta aggik na dалан. ³⁶ Á ta pakaginná nayù buling ta aru yù ira tatolay nga mattalebák, á kinagi na, “Anni yù nesimmu? Ngattá, ta aru yù mattatabák?” kun na. ³⁷ Á kinagi ra kuna, “Mattalebák si Apu Kesu nga taga Nasaret,” kud da. ³⁸ Á nakkatol, á kinagi na, “Apu Kesu, nga ginaká ni Patul Dabid, ikállà mà bì!” kun na. ³⁹ Á yù ira tatolay nga napolu, gimmá ra, á kinagi ra, “Magimammâ ka!” kud da. Ngam iniyássikan na nakkatol, nga kun na, “Sikaw nga ginaká ni Patul Dabid, ikállà mà bì!”

⁴⁰ Á pakaginná ni Apu Kesu sù pakkatol nayù buling, á nagginnà, á kinagi na nira ta iyángo ra yù buling kuna. Á pakerakki da kuna, nagiyabbù si Apu Kesu sù buling, ⁴¹ “Anni yù ikáyâ mu nga akkuák ku megapu nikaw?” Á kinagi na, “Apu, gustù ta makasinganakin,” kun na. ⁴² Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Wan. Makasingan ken laguk, ta napammapiá ken megapu sù ángngikatalà mu nikán.” ⁴³ Á dagarágâ nakasingan, á nepattututtul nira nga maddáyaw kê Namarò. Á yù ira tatolay, naddáyaw ira gapay kê Namarò gapu ta nasingad da yù nesimmu.

19

Pakkaragâ ni Sakio nga Makasingan kê Apu Kesu

¹ Á nattalebák di Apu Kesu ta ili na Jeriku. ² Á ajjan tán yù tolai nga maríku nga mangngágan ta Sakio. Aggina yù tádday nga kátannangán nayù ira mináttuki ta buwì. ³ Á gustu na nga innan si Apu Kesu, ngam awán ta awayyá na, gapu sù káru nayù ira tatolay áanna alinnâ garè si Sakio. ⁴ Á yáyù nga nakkarerá nga napolu nga nakkalay ta káyu, tapè masingan na sangaw nu mattalebák tán.

⁵ Á pakáddè ni Apu Kesu ta káyu nga gián ni Sakio, á nattánguk, á kinagi na kê Sakio, “Á apurám mu ámmutták, ta ek ku ta balem magammâ!” kun na. ⁶ Á dagarágâ gimitták si Sakio, á ayatán nga mamaddulò kuna.

⁷ Á pakasingan nayù ira tatolay ta minay si Apu Kesu sù bale ni Sakio, naddagaragim ira, á kinagi ra, “Ngattá, ta makiálluik yawe tolay sù bale nayù minálliwâ!” kud da. ⁸ Ngam si Sakio, nanáddak ta arubáng nayù ira tatolay, á kinagi na kâ Apu Kesu, “Apu, iyawâ ku yù gadduá nayù ngámin nga kukuá sù ira pobare. Á yù sinuítì ku, taliák ku ta taggiappâ yù taggitádday,” kun na.

⁹ Á pakaginná ni Apu Kesu sù kinagi ni Sakio, nga italákkuruk na, á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Sakio, kunangane ta ággawo meyiğù kayin áнна yù ira kábbalem! Á ari kayu mekanakanâ sù pamagikáru ni Namarò ta tolay, gapu ta negittá yù ángngikatalâ mu kâ Namarò sù ángngikatalâ ni Abrakam. Yáyù nga mepasingan ta kuruk nga ginaká na ka ni Abrakam. ¹⁰ Á yáyù nga minayá saw, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, ta ek ku agálán áнна iyíğù yù ira tatolay nga nagawáwán megapu sù liwâ da, tapè umay ira makiyápu kâ Namarò áнна mesipà ira kuna.”

Yù Pamalabála ni Apu sù ira Mekatalà

Mattiu 25:14-30

¹¹ Á pallakák di Apu Kesu ta dálan, maddaggun ira nga makáddè ta Jerusalem. Á yù ira tatolay, gininná ra ta napiá yù kinagi ni Apu Kesu, ta kagiad da ta sangaw nu makalabbè ira ta Jerusalem, yáyù pamegapu nayù pammagure ni Namarò ta dabbuno. Á yáyù nga nagángngarigán si Apu Kesu nira. ¹² Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ajjan yù tolay nga ginaká na patul nga nágalán ta umay ta arayyu nga páppatulán, tapè málâ na yù pakáwayyá na nga mappatul, á tapè manoli nga mammaguray sù gián na. ¹³ Á lage na mánaw sù gián na, inagálán na yù ira mapulu nga aripan na, á iniyawâ na nira nga katággitádday yù pirâ nga buláwán, á kinagi na nira, ‘Sù káwák ku, pagaruan naw yawe kuártu,’ kun na. Á nánaw.

¹⁴ “Á yù ira káruán nga tatolay nga maggián sù lugár na, malussaw ira kuna. Á yáyù nga jinok da yù ira tumuttul kuna nga makkagi ta panakitád da nga mappatul nira. ¹⁵ Á mássiki nu manakì ira kuna, ngam nálâ na yù pakáwayyá na nga mappatul, á nanoli sù gián na. Á inipágál na yù ira aripan na nga iniddán ta pirâ, tapè ammu na nu pígiá yù naganánsiá ra. ¹⁶ Á minay yù tádday nga aripan, á kinagi na, ‘Apu Patul, nabbalin ta mapulu yù tádday nga pirâ nga iniyawâ mu nikán,’ kun na. ¹⁷ ‘Á napiá yù kingnguám,’ kun nayù patul kuna. ‘Á sikaw yù napiá nga aripan. Á gapu ta pangikatalakán ka ta baddì nga inikatalà ku nikaw, á iyawâ ku nikaw yù pakáwayyám sù mapulu nga ili,’ kun nayù patul kuna.

¹⁸ “Á manganánnuán, minay yù mekaruá nga aripan, á kinagi na, ‘Apu Patul, pinabbalik ku ta límá yù tádday nga iniyawâ mu nikán,’ kun na. ¹⁹ ‘Á sikaw gapay, mammaguray ka laguk ta límá nga ili,’ kun nayù patul kuna.

²⁰ “Á minay yù tádday nga aripan ta arubáng nayù patul, á kinagi na, ‘Apu Patul, ajjan saw yù pirâ mu nga nabungun, nga pinakappiák ku, ²¹ gapu ta maganássingâ nikaw. Ta ammu ta mapporay ka nga maríku megapu sù bannák nayù ira káruán nga tatolay, ta apam mu ta kukuám yù arám mu pabbannagán,’ kun na. ²² Á kinagi nayù patul kuna, ‘Mapanunnután ka megapu sù kinagim, sikaw nga narákè nga aripan! Ta kinagim ta ammun ta sikán yù mapporay nga mangâ sù arák ku

pabbannagán. ²³ Á nu ammu yian, ngattá ta arám mu inibángku yù kuártù, tapè málá ku yù baddi nga ganánsiá na sù panoli!

²⁴ “Á kinagi na laguk nayù patul sù ira nanáddak tán, ‘Apan naw yù kuártu na, á iyawâ naw sù tolay nga egga kuna yù mapulu,’ kun na. ²⁵ Ngam kinagi ra, ‘Á wan, Apu, ngam aijanin gemma yù mapulu kuna!’ kud da. ²⁶ Á kinagi nayù patul nira, ‘Wan, á kuruk yawe nga kagiak ku nikayu. Yù tolay nga mekatalà, nga napiá yù ángngiyusá na sù egga kuna, malannapán yù egga kuna. Ngam yù tolay nga ari napiá yù ángngiyusá na sù nekatalà kuna, mári kuna mássiki yù baddi nga nekatalà kuna. ²⁷ Á yù ira nga malussaw níkan, nga nanaki ta sikán yù mammaguray nira, iyánge naw ira saw, tapè papatáyan naw ira ta arubángku.’ ”

Yù Tallung di Apu Kesu ta Jerusalem

Mattiu 21:1-11; Markus 11:1-11; Kuan 12:12-19

²⁸ Kabalin na nagángngarigán ni Apu Kesu nira, á minay napolu nga mappángè ta Jerusalem. ²⁹ Á pakarakki da sù ira ili na Bepagi ána Bitania, naginnà ira sù puddul nga mangngágan ta Olibo. Á inagálán ni Apu Kesu yù duá nga makituddu kuna, á kinagi na nira, ³⁰ “Mapolu kayu sù ili, á sù tallung naw, marángnganán naw yù kígaw nga kabáyu nga ari paga nattakayán. Ubbarán naw, á iyánge naw saw. ³¹ Á nu aijan yù mangiyabbû ta anni má ta ubbarán naw, á kagian naw lâ kuna, ‘Máwák ni Apu,’ kun naw kuna.”

³² Á minay yù ira jinok ni Apu Kesu, á nálek da ngámin yù kunnay sù kinagi na. ³³ Á pagubbák da sù kaddang nayù kígaw, iniyabbû na nira nayù makákkuá, “Anni má ta ubbarán naw?” ³⁴ Á kinagi ra, “Máwák ni Apu.” ³⁵ Á iniyánge ra yù kígaw kê Apu Kesu. Á ininánâ da yù gámì da sù barâ na, á pinakkabáyu ra si Apu Kesu kuna. ³⁶ Á pakkabáyu na nga mappángè ta Jerusalem, ininánâ nayù ira káruán nga tatolay yù gámì da ta dалан.

³⁷ Á maddaggun nga makáddè di Apu Kesu ta ili na Jerusalem. Á kitáru yù ira nga mepulù kuna. Á utù da sù puddul na Olibo, namegapu ira ngámin nga ikatakotol da yù áddáyo ra kê Namarò, gapu ta pagayáyâ da sù ngámin nga pinagaddátu na nga nasingad da. ³⁸ Á kinagi ra, “Dayáwat tam yù Patul nga jinok ni Namarò, nga umay mammaguray nittam! Meparáyaw ta lángi si Namarò nga Kotunán, ána napiá ána magi-mammà yù gián na!”

³⁹ Á yù ira káruán nga Parisio nga nepulù nira, gapu ta kagiad da ta tolay lá si Apu Kesu, kinagi ra kuna, “Mesturu, gammám mu yù paddáyo nayù ira tatolay, ta malliwâ ira!” kud da. ⁴⁰ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Kuruk yù kagiak ku nikayu, ta nu magimammà ira nakuan, á yù ira batu ta dалан yù makkatol nga maddáyaw kê Namarò.”

Yù Pakkulè ni Apu Kesu sù ira taga Jerusalem

⁴¹ Á pakáranni ra ta ili na Jerusalem, nasingan ni Apu Kesu yù ili, á nakalò yù pangikállà na sù ira tatolay nga taga Jerusalem, á nakkulè si Apu Kesu megapu nira. ⁴² Á kinagi na, “Sikayu nga taga Jerusalem, parè bi nakuan ta kánnámmuán naw yù paggapuán nayù ággimammà naw. Parè bì ta kánnámmuán naw yù máwák naw nga makipakomá kê

Namarò kunangane ta ággawo, tapè mapiá nakuan yù ággián naw kuna! Ngam awánin ta awayyá naw nga mánnámmuán, ta nelímak níkayu. ⁴³ Á kábbi kayu, ta duttál yù ággaw nga umay yù ira malussaw nga makigerrá níkayu. Á alikúbungad da kayu, tapè ari kayu makalawán. ⁴⁴ Á papatáyad da kayu áнна yù ira ánâ naw. Á bugayad da yù ngámin nga babále naw, á iwarawará da yù batu nga napadday ta balay, gapu ta panakì naw sù ánge ni Namarò nga mangiyígù níkayu!”

*Yù Ánge ni Apu Kesu sù Mangilin nga Kapilliá ta Jerusalem
Mattiu 21:12-17; Markus 11:15-19; Kuan 2:13-22*

⁴⁵ Á pakatunù di Apu Kesu ta Jerusalem, dagarágâ nga minay sù mangilin nga bale ni Namarò, á pinaturiák na yù ira nga malláku tán. ⁴⁶ Á pamaturiák na nira, kinagi na nira, “Ajjan yù netúrâ nga kinagi ni Namarò, ‘Yù mangilin nga balé yù ákkimállatán nayù ira tatolay.’ Ngam sikayu, pabbalanan naw ta pallakuán nayù ira minángngilogò!”

⁴⁷ Á ta kággággaw minay si Apu Kesu nga mangituddu sù mangilin nga bale ni Namarò. Á yù ira kátannangán nga pári áнна yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses áнна yù ira tatolay nga makáwayyá, inigagánge ra ipapátay. ⁴⁸ Ngam arád da bulubugá paga makuá, gapu ta makkaragâ yù ira tatolay nga magginná sù ngámin nga kagian na.

20

*Iyabbù da yù Naggapuán nayù Pakáwayyá ni Apu Kesu
Mattiu 21:23-27; Markus 11:27-33*

¹ Á tádday ággaw nga pangituddu ni Apu Kesu sù ira tatolay sù mangilin nga kapilliá, inilayalayâ na yù napiá nga dámak nga meyanung sù ángngiyígù ni Namarò. Á minay sù gián na yù ira kátannangán nga pári áнна yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses áнна yù ira giriámán na Kudio. ² Á kinagi ra kuna, “Asinni yù nangiyawâ níkaw sù pakáwayyám nga akkuám mu nga kunniaw? Asinni naddok níkaw?” kud da. ³ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ajjan bì mapolu iyabbù ku níkayu nga tabbagan naw. ⁴ Isaw naggapuán nayù pakáwayyá ni Kuan nga Minánnigù? Jinok ni Namarò, onu tolay yù naddok kuna?” kun na.

⁵ Á nallillì ira laguk nga nakkaká-ubobuk nu anni yù itabbák da. Á kinagi ra, “Nu kagiat tam nakuan ta si Namarò yù naddok kâ Kuan, á iyabbù na sangaw nu anni má ta arát tam kurugan yù kinagi ni Kuan nga meyanung kâ Namarò? ⁶ Ngam máyâ panò nu kagiat tam ta tolay yù paggapuán nayù pakáwayyá na, marakè payangan nayù tatolay ittam? Ta kurugan nayù ira tatolay ta ábbilinán ni Namarò si Kuan,” kud da. ⁷ Á kabalid da nakkaká-ubobuk, kinagi ra galá kâ Apu Kesu, “Arám mi garè ammu nu asinni yù naddok kâ Kuan.” ⁸ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Arák ku gapay kagian níkayu yù naggapuán nayù pakáwayyâ.”

*Yù Pagángngarigán ni Apu Kesu nga Meyanung sù ira Manaki kuna
Mattiu 21:33-46; Markus 12:1-12*

⁹ Á nagángngarigán si Apu Kesu mángin sù ira tatolay, á kinagi na, “Ajjan yù tolay nga nammulá ta úbas. Á inipataron na yù kamulán na sù ira makirabbun, gapu ta ajjan yù angayán na ta arayyu nga lugár, á ammu na ta mabayák tán.

10 “Á dattál na kapusik nayù bungá na úbas, jinok nayù makáddabbun yù tádday nga aripan na ta umay mangâ ta balle na. Á labbè na sù ira makirabbun, pinalapalù da, á pinapáno ra nga awán bulubugá ta iniyawâ da kuna. 11 Á jinok na yù mekaruá nga aripan na, ngam kunnay sù napolu, pinalapalù da má nga inipasiránád da, á pinapáno ra gapay nga awán bulubugá ta inâ na. 12 Á jinok na má yù mekatallu gapay. Á binigarád da ána pinapáno ra má.

13 “Á ninonò na laguk nayù makákkuá ta dabbun nu anni yù akkuán na. Á kinagi na, ‘Yawe yù akkuák ku. Dobak ku yù anâ ku nga iddukak ku, abernu pakimorayád da.’ 14 Ngam ta pakasingan nayù ira makirabbun sù anâ na, nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, ‘Yawe yù pangiyawatán na sangaw nayù makákkuá sawe dabbun. Papatáyat tam laguk tapè kukuá tam yù dabbun na.’ 15 Á ginápù da, á inilawád da sù kamulán, á pinapáte ra.

“Á gapu ta kunnian kingnguá ra, á anni panò yù akkuán nayù makákkuá ta kamulán sù ira makirabbun? 16 Á aggina laguk yù umay, á papatáyan na ira. Á ipataron na sangaw yù kamulán na sù ira tanakuán,” kun ni Apu Kesu. Á pakaginná nayù ira tatolay sù kinagi na, napállâ ira, á kinagi ra, “Ari lâ nakuan mesimmu!” kud da. 17 Ngam inni-innan ni Apu Kesu ira, á kinagi na nira, “Nu ari nakuan kunnian yù mesimmu, á anni panò yù kebalinán nayù dán nga inipetúrâ ni Namarò?

‘Yù batu nga inipuerá nayù ira mabbalay, aggina yù sinullà ni Namarò nga panáddagán nayù balay.’

18 Á yù ira tatolay nga mangipuerá sù sinullà ni Namarò nga meyárik ta batu, á kunnay ira ta napannâ nga makattakattu ta batu. Á yù ira nga kunnay ta napannátán nayù batu, kunnay ira ta marappi nga maburâ.” Á yá kebalinán na, si Apu Kesu yù awayyá ra nga pakiyígután. Á nu lonád da yù awayyá ra, ari ira makipakomá kê Namarò, á maggián ira lâ nga ari napakomá yù liwâ da, á mekanakanâ ira sù pore ni Namarò.

*Pangiyabbù da ta Meyannung ta Pappagá ra ta Buwi
Mattiu 22:15-22; Markus 12:13-17*

19 Á yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses ána yù ira kátannangán nga pári, ammu ra ta aggira yù inubobuk ni Apu Kesu sù ángngarigán na, á nappaná yù lusso ra kuna. Á gaputad da nakuan, ngam arád da pinalurò gapu ta maganássing ira sù ira tatolay. 20 Á yáyù nga sinissimmurád da. Á inagálád da yù ira nga jinok da ta umay ira manukuk kuna. Á áppè pípiá ira nga magiyabbù kuna, tapè málek da yù awayyá ra nga mangikeká kuna ta arubáng nayù gubinador.

21 Á jimikkì ira laguk kê Apu Kesu, á kinagi ra kuna, “Mesturu, ammu mi ta matunung yù ngámin nga ituddum ána ngámin nga kagiam mu, á arám mu irumá yù ira tatolay, ta ituddum yù napiá nga ure ni Namarò nga ipatuppál na nittam. 22 Á yáyù nga iyabbù mi nikaw, ari panò mekontará sù tunung ni Moyses nu mappagá ittam ta buwi kê Patul Sisar ta Roma?” kud da.

23 Á natákál ni Apu Kesu yù ángngilogò nayù ira nagiyabbù, á yáyù nga kinagi na nira, 24 “Ipasingan naw bì nikán yù pirâ nga ipappagá naw nakuan ta buwi.” Á pakasingan ni Apu Kesu sù pirâ, iniyabbù na

nira, “Asinni yù makámmammang ána makángngágan nga nemárká sawe pirâ?” kun na. “Si Patul Sisar,” kud da. ²⁵ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Wan gemma! Á yáyù nga mappagá kayu ta buwî sù patul, ta kukuá na gemma. Á kunnian gapay sù kukuá ni Namarò, ta iyawâ naw gapay kuna yù kukuá na,” kun na. ²⁶ Á awán ta málek da nga liwâ na sù kinagi na ta arubáng nayù ira tatolay. Á nerallà yù kapállà da sù napiá nga inittabbák na nira, á ari ira nakkituk.

*Yù Meyannung ta Paginnanolay nayù ira Námmatay
Mattiu 22:23-33; Markus 12:18-27*

²⁷ Á ajjan gapay tán yù ira Sadusio. Aggira yù makkagi ta ari maginnanolay yù ira námmatay. Á minay ira gapay kâ Apu Kesu, á kinagi ra kuna, ²⁸ “Mesturu, ajjan yù iníturâ na ngaw ni Moyses nga kagian na, ‘Nu matay yù laláki nga natayán na yù atáwa na nga awán ta anâ da, atawán nayù wagi na yù atáwa na, tapè nu maganá ira, á ajjan yù mebiláng ta anâ nayù natay.’ ²⁹ Á ajjan ngaw yù pitu nga lálláki nga mawwawági, á nangatáwa yù kaká, á natayán na yù atáwa na nga awán ta anâ da. ³⁰ Á yù mekaruá nga wagi na, inatáwa na yù atáwa nayù kaká na, á natayán na má, nga awán ta anâ da. ³¹ Á kunnian má gapay sù mekatallu nga wagi na, áddè sù mekapitu. Natay ira ngámin nga awán ta anâ da. ³² Á naporíán nga natay gapay yù babay. ³³ Á nu kuruk ta maginnanolay yù ira námmatay noka, asinni laguk yù kukurugán nga atáwa na, ta inatáwa ra ngámin nga pitu?” kud da.

³⁴ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Mangatáwa yù ira tatolay ta dabbuno. ³⁵ Ngam sangaw nu duttál yù paginnanole nayù ira nga ibiláng ni Namarò ta mepángngà nga mepaginnanolay nga mesipà kuna ta lángì, ari ira maggagátáwa tán nga ággaw. ³⁶ Á ari ira matamatay, ngam kunnay ira sù ira daroban ni Namarò, ta ánâ na ira ni Namarò nga paginnanolayan na.

³⁷ “Á mássiki si Kákay Moyses, inittuddu na ngaw yù paginnanole nayù ira námmatay. Ta nabibbik tam yù pangistoriá na sù dakkì na sù maggatagatang nga káyu, sù pakiubobuk ni Namarò kuna. Á kinagi ni Moyses ta si Namarò yù pakimorayád di Abrakam kári Isak kâ Akup. ³⁸ Á yáyù nga ammu tam ta matolay paga di Abrakam, gapu ta yù ira lâ nga matolay yù makapaddáyaw kâ Namarò, ngam ari gemma yù ira námmatay. Á ta ánninganán ni Namarò, matolay paga yù ira ngámin, mássiki yù ira nga natayin yù baggi ra.”

³⁹ Á yù ira káruán nga mangituddu sù tunung ni Moyses, kinagi ra lâ kâ Apu Kesu, “Mesturu, napiá yù inittabbák mu!” kud da. ⁴⁰ Á napállà ira ngámin, á yáyù nga awán bulubugá ta tolay nga magiyabbû kuna.

*Asinni yù Sinullà ni Namarò ta Mammaguray?
Mattiu 22:41-46; Markus 12:35-37*

⁴¹ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Ajjan bì yù iyabbû ku nikayu. Ngattá ta ituddu ra ta ginaká ni Patul Dabid yù MakKíristu nga patul nga sinullà ni Namarò ta umay mammaguray? ⁴² Ta ajjan yù iníturâ na ngaw ni Dabid sù libru nga Salmo* , nga kunniaw:

* **20:42** Yù kebalinán na Salmo yù libru nga netúratán ta aru nga Kansion nga pidde nayù ira ngaw tatole ni Namarò, nga pakimállà da ána paddáyo ra kuna.

‘Si Apu Namarò, kinagi na sù Yápù,
 “E ka bì magitubang ta jiwanáku,
 sù àggitubangán nayù Kotunán nga Patul,
 43 áddè ta arák ku appútan yù ira malussaw nikaw.” ’

Yáyù yù ubobuk ni Namarò nga iníturá ni Dabid. 44 Á gapu ta kinagi ni Dabid ta Yápu na yù Patul nga sinullà ni Namarò, á kunnasi laguk ta kagiad da ta ginaká na galá ni Dabid?”

*Yù Liwâ nayù ira Mangituddu sù Tunung ni Moyses
 Mattiu 23:1-36; Markus 12:38-40*

45 Á ta pakaginná nayù ira ngámin nga tatolay, sinabarangán ni Apu Kesu yù ira makituddu kuna. Á kinagi na nira, 46 “Mappalán kayu, tapè arán naw párigán yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses. Ta gustu ra lâ mabbarawási ta apaddu nga nakástá, nga mappassapassiár, tapè makialimánu yù ira tatolay nira. Á ánge ra ta kapilliá, magitubang ira sù kapiánán nga àggitubangán. Á nu umay ira mepallálláng, gustu ra magitubang sù àggitubangán nayù meparáyaw. 47 Á ilogò da yù ira bábbay nga nabálu, ána gubatad da yù ngámin nga kukuá ra. Á ta pakimállà da, umay ira mappasingan nga makimállà ta mabayák, nga kunnay ta napiá. Ngam agippípiá ira, á aru yù ikáru ra sangaw nu pagikaruan ni Namarò ira.”

21

*Yù Inilimù nayù Bálu
 Markus 12:41-44*

1 Á ta keggá ra paga ta mangilin nga kapilliá, nallipay si Apu Kesu, á nasingan na yù ira maríku nga mangipay ta kuártu sù àggipayyán ta melimù. 2 Á nasingan na gapay yù babay nga nabálu nga pobare nga minay nangipay ta duá lâ nga sintábu. 3 Á kinagi ni Apu Kesu sù ira makituddu kuna, “Kuruk yawe nga kagiak ku nikayu, ta masingan naw yane babay nga bálu, á ta ánningan ni Namarò, aru yù inilimù na ánnè sù ira ngámin. 4 Á yù ira maríku, inilimù da yù baddi lâ nga naggapu sù sobará ra nga arád da igátáng. Ngam yù babay nga nabálu, inilimù na yù ngámin nga kuártu na, nga ipangâ na nakuan ta máwák na,” kun na.

Kagian ni Apu Kesu yù Kabuge na noka nayù Mangilin nga Kapilliá ta Jerusalem

Mattiu 24:1-2; Markus 13:1-2

5 Á aijan yù ira makkaká-ubobuk ta meyanung sù kapiá nayù mangilin nga kapilliá, gapu ta nakástá yù jijjing na nga batu ána yù aru nga makkakerumá nga aruátan na nga neyawâ kâ Namarò. Á pakaginná ni Apu Kesu sù kinagi ra, á kinagi na nira, 6 “Á danniaw ira nga masingan naw, duttál sangaw yù ággaw nga kabugubuge na, á awán ta batu nga ari mabugay,” kun na.

*Yù Karigirigâ na Tolay ta Dattál nayù Pagáddekán na Ággaw
 Mattiu 24:3-14; Markus 13:3-13*

7 Á iniyabbù da kuna, “Mesturu, sangaw nu anni yù kesimmu nayù kinagim? Á anni yù panákkilálám mi ta dattál na?” 8 Á kinagi na nira, “Mappalán kayu, tapè ari kayu melogò, ta aru yù umay nga makkagi ta

aggira si Apu Kesu Kiristu. Á kagiad da gapay ta duttálin yù pagáddekán na ággaw. Mappalán kayu laguk, á arán naw ira tuttulan. ⁹ Á mássiki nu marámak naw sangaw ta aijan yù ira makigerrá ána yù ira makiramá sù ira mammaguray nira, ngam ari kayu mabbagal, gapu ta kunniúrin yù mapolu nga mesimmu, ngam ari paga yù pagáddekán na ággaw,” kun na.

¹⁰ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Á yù tádday nga ili, makigerrá ira sù ira tanakuán nga ili. Á yù ira makkakerumá nga páppatulán ta dabbuno, makigerrá ira. ¹¹ Á aru yù lunik nga masikan. Á duttál yù bisin ána makkakerumá nga tulágan ta káruán nga lugár. Á aru yù mesimmu ta lángi nga makapállá ána makánnanássing.

¹² “Ngam lage na kesimmu na, mapolu nga gaputad da kayu nayù ira malussaw nikayu, á jigirigátad da kayu. Á ikeká ra kayu sù ira makáwayyá ta kapillíá na Kudío, tapè ikarsel da kayu. Á iyángo ra kayu gapay ta arubáng nayù ira patul ána yù ira gubinador megapu sù ángnguruk naw nikán. ¹³ Á yáyù sangaw yù awayyá naw nga ipakánnámmu nira yù napiá nga dámak nga meyannung nikán.

¹⁴ “Á lage na kesimmu na, ipe naw yù urà naw laguk ta arán naw ikaburung yù itabbák naw nira. ¹⁵ Ta nu bestigarád da kayu, sikán yù mangipakánnámmu nikayu sù kagian naw nira. Á arád da matabbák yù kagian naw, gapu ta ipakánnámmu nikayu yù napiá nga itabbák naw sù ira malussaw nikayu. Á ari ira makatubáng nikayu. ¹⁶ Á mássiki yù ira kakanáyun naw, yù ira darakal naw ána wáwwagi naw, á yù ira kákkopun naw gapay, aggira yù mangikeká nikayu, á papatáyad da yù ira káruán nikayu. ¹⁷ Á yù ira ngámin nga tatolay, malussaw ira nikayu megapu sù ángnguruk naw nikán.

¹⁸ “Ngam si Namarò, arán na kayu bulubugá tájjián. Ari kayu mabburung! ¹⁹ Magattam kayu laguk. Ta mepattolay kayu kâ Namarò ta áddè ta áddè megapu sù napasigaggá nga ángngikatalà naw nikán.”

Yù Katalamán nayù Ili na Jerusalem

Mattiu 24:15-21; Markus 13:14-19

²⁰ Á kinagi na gapay ni Apu Kesu nira, “Á nu masingan naw yù aru nga suddálu nga lepuanád da yù ili na Jerusalem, yáyù nga kánnámmuán naw ta maddaggunin yù katalamán na. ²¹ Á yù ira tatolay nga maggián ta purubinsia na Judiya, mattálaw ira nga umay ta puddul. Á nepatalugáring sù ira nga maggián ta ili na Jerusalem, mabbakkuí ira. Á yù ira nga aijan ta ákkomanád da ta lawán na ili, ari iren mattoli sù ili. ²² Ta yáyù pamagikáru ni Namarò sù ira tatolay nga nangipuerá kuna, tapè mapaluro yù ngámin nga inipetúrâ na sù ira ngaw ábbilinán na. ²³ Á kábbi yù ira mabussi ána yù ira mappasusu, ta mepallà yù karigirigá nayù ira ngámin nga tatolay megapu sù ámmagikáru ni Namarò nira. ²⁴ Á mapapátay ta bayunetá yù ira káruán. Á yù káruán nga ari matay, gaputad da ira nayù ira ari Kudío, á iyángo ra ira nga mebáluk ta arayyu ta makkakerumá nga páppatulán. Á ta ili na Jerusalem, mammaguray yù ira ari Kudío, á maguray lá yù akkuád da áddè ta pamatukká ni Namarò nira.”

*Yù Mesimmu Lage nayù Pattoli nayù Kaká na Ngámin na Tatolay
Mattiu 24:29-31; Markus 13:24-27*

²⁵ Á kinagi na gapay ni Apu Kesu, “Á ta lage na pagáddekán na ággaw, aijan gapay yù mesimmu sù bilák, bulán áнна bituan. Á kunnay gapay sù bebay, nga makánnanássing yù gurù na áнна palung na. Á yù ira tatolay ta ngámin nga lugár, merallà yù assing da, á mabagabagal ira megapu sù mesimmu. ²⁶ Á maganássing yù ira tatolay áнна malupulupuk ira nga magiddak sù mesimmu ta ngámin nga dabbuno, nepatalugáring nu masingad da yù panguli nayù ággián nayù bilák, bulán, áнна bituan ta lángi, ta mapagali yù ngámin nga aijan ta lángi. ²⁷ Á umayà laguk nga mappasingan sù kunam ta lángi, nga mattoli sawe dabbuno, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, nga makáwayyá áнна maddalingáring. ²⁸ Á nu mamegapu dannian nga ikássing, patattaman naw yù nonò naw áнна magiddi-iddak kayu, ta duttálin yù kapalubbáng naw sù jigá naw.”

*Yù Keyarigán nayù Pattoli ni Apu Kesu ta Dabbuno
Mattiu 24:32-35; Markus 13:28-31*

²⁹ Á nagángngarigán si Apu Kesu ta meyanung sù panoli na ta dabbuno, á kinagi na nira, “Inni-innan naw yù káyu nga igò áнна yù ira ngámin nga káruán nga káyu gapay. ³⁰ Nu masingan naw ta massungngi yù don na, á ammu naw ta maddaggunin yù dagun. ³¹ Á ta kunnian gapay, nu masingan naw danniauw nga mamegapu nga mesimmu ta kunnay sù kinagi, yáyù pakánnámmuán naw ta duttálin yù pammagure ni Namarò ta dabbuno. ³² Á kuruk yù kagiak ku nikayu, aijan yù ira tatolay nga ari paga natay lage na kesimmu na ngámin. ³³ Á mássiki nu mappasá noka yù ngámin nga aijan ta lángi áнна yawe dabbuno, ngam ari bulubugá mapatalián yù kinagi nikayu, gapu ta mapaluro ngámin.”

Mapparán kayu tapè Dán nga Naparán kayin

³⁴ Á kinagi na nira paga ni Apu Kesu, “Magimuguk kayu, marakè melingúnán naw sangaw yù kinagi nikayu, nu yá lâ tángngagan naw yù pabbúyá naw, pappissán naw, áнна pajjigirigá naw sawe dabbuno. Ta nu máttamán naw, makaráring kayu sangaw nga kunnay ta masakuatán, nu duttál yù pagáddekán na ággaw. ³⁵ Ta ikáddagâ lâ duttál yù ággaw nga pamanunnù ni Namarò sù ira ngámin nga tatolay ta ngámin nga dabbuno, á makaráring ira. ³⁶ Á yáyù nga napiá nu mapparán kayu, á makimállà kayu kâ Namarò ta ábbágán na kayu, tapè mapasigaggá yù ángnguruk naw kuna. Ta nu dán nga naporán kayu, á aijan yù awayyá naw nga magattam ta jigá nga kinagi nikayu nga mesimmu sangaw, áнна mappellò kayu nu umay kayu ta arubáng ku, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay,” kun ni Apu Kesu.

³⁷ Á naggián si Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá ta kággággaw, nga mangituddu sù ira tatolay. Á ta kádagabi minay nagammâ sù puddul na Olibo. ³⁸ Á yáyù nga minay yù ira ngámin nga tatolay ta káda alippánnawák sù mangilin nga kapilliá nga magginná sù ituddu na.

22

*Yù Pangigagánge ra nga Mamapátay kâ Apu Kesu
Mattiu 26:1-5, 14-16; Markus 14:1-2, 10-11; Kuan 11:45-53*

¹ Á maddaggunin yù piestá nga pakkákán nayù ira Kudio ta pán nga awán ta áppalappák na, nga mangngágan ta Panaddamád da sù Pattalebák nayù Daroban ni Namarò sù ira ngaw ginaká ni Israel túrin ta Egipto. ² Á yù ira kátannangán nga pári áнна yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses, inigagánge ra nga ipapátay si Apu Kesu, ngam inilímak da yù akkuád da, gapu ta assing da sù ira tatolay nga tumututtul kâ Apu Kesu.

³ Á si Satanas, nagunagán na si Kudas Iskariote, nga tádday sù ira mapulu duá nga sinudduán ni Apu Kesu. ⁴ Á minay laguk si Kudas nakiubobuk sù ira kátannangán nga pári áнна yù ira kapitán nayù ira maguárdiá sù mangilin nga kapilliá, nu kunnasi sangaw yù pangipagápù na kâ Apu Kesu. ⁵ Á nagayáyâ ira, á kinagi ra kuna ta táddanád da. ⁶ Á pattatarátu ra, namegapu si Kudas nga massísim kâ Apu Kesu, tapè málek na yù awayyá na nga mangipagápù kuna sangaw nu awán ta tolay nga magariu nga mepulú kuna.

*Papparád da ta Kanad da sù Piestá nga Panaddamád da
Mattiu 26:17-25; Markus 14:12-21; Kuan 13:21-30*

⁷ Á ta piestá, jimittál yù ággaw nga pakkákád da ta pán nga awán ta áppalappák na, nga pangiyátang da gapay sù kígaw na karneru kâ Namarò, nga kanad da ta panaddamád da. ⁸ Á jinok ni Apu Kesu di Eduru kâ Kuan, á kinagi na nira, “Umay kayu mapparán ta kanat tam ta panaddamát tam sù pattalebák nayù daroban ni Namarò sù ira ngaw naggaká nittam,” kun na. ⁹ Á kinagi ra kuna, “Á isaw em mi papparánán?” kud da. ¹⁰ Á kinagi na nira, “Umay kayu ta ili. Á labbè naw sangaw, marápun naw yù tolay nga namuttung ta ammutu. Tuttulan naw, ta yù balay nga tallungán na, yáyù gapay tallungán naw. ¹¹ Á kagian naw sù makábbalay, ‘Yù Mesturu, ipeyabbû na nikami nu isaw gián nayù pakkákanám mi ta panaddamám mi sù pattalebák nayù daroban, aggina áнна sikami nga makituddu kuna,’ kun naw. ¹² Á ituluk na kayu ta utun, sù dakal nga lágum nga aijan kuna yù ngámin nga máwák tam. Yáyù papparánán naw,” kun na. ¹³ Á minay di Eduru, á nálek da yù ngámin nga kunnay sù kinagi na, á pinarád da yù kanad da.

*Yù Naporián nga Pakkákád di Apu Kesu áнна yù ira Sinudduán na
Mattiu 26:26-30; Markus 14:22-26; 1 Korinto 11:23-25*

¹⁴ Á ta pamúgák da, nallalállang di Apu Kesu áнна yù ira mapulu duá nga sinudduán na. ¹⁵ Á kinagi na nira, “Napiá ta aijan ittam saw, ta karagaták ku nga kuruk nga mepallalállang nikayu kunangan sù panaddamát tam sù pattalebák nayù daroban ni Namarò, pángè ku marigirigá. ¹⁶ Ta kagiak ku nikayu ta yawe lâ yù pakkákák ku sù panaddamát tam, ta áddè ta kapalurò nayù ngámin nga kebalinán nayù piestá, sangaw nu aijan ittam ta pammagurayán ni Namarò.” kun na. ¹⁷ Á inâ na yù passuelu nga aijan kuna yù inumad da, á nabbalabálà kâ Namarò, á iniyawâ na nira. Á kinagi na nira, “Pattutubbátán naw nga inuman ta ággibaddi. ¹⁸ Á aringakin makenum ta tabbuk na úbas, áddè ta dattál nayù pammagure ni Namarò ta dabbuno, á yáyù pakenum ku má,” kun na.

¹⁹ Á inâ na laguk ni Apu Kesu yù pán, á nabbalabálà kâ Namarò. Á giddigidduá na, á inisinek na nira. Á kinagi na nira, “Alawatan naw yù

baggi nga metapil megapu nikayu. Mapiá nu kunniaw yù akkuán naw ta panaddamán naw nikán,” kun na.

²⁰ Á kabalid da nga namúgák, inâ na má ni Apu Kesu yù inumad da nga tabbuk na úbas, á iniyawâ na nira, á kinagi na nira, “Yawe yù panákkilalán naw sù bagu nga tarátu ni Namarò nikayu, nga mapalurò megapu sù dágá sangaw nu matayà nga metapil megapu nikayu.

²¹ “Á aijan saw nga nepallalálláng nittam yù mappagápù nikán. ²² Á sikán, nga Kaká na ngámin na tatolay, matayà sangaw gapu ta yáyù netúrâ nga sinalákkuruk na ngaw ni Namarò. Ngam kábbi yù tolay nga mappagápù nikán,” kun na. ²³ Á pakaginná ra karannian, naburuburung ira, á nakkaká-abbù ira nga kinagi, “Asinni panò nittam yù mangnuá ta kunnian?” kud da.

Yù Pakkakápereperang da ta Ubobuk nu Asinni yù Kotunán

²⁴ Á yù ira sinudduán ni Apu Kesu, nakkakápereperang ira ta ubobuk nu asinni yù kotunán nira. ²⁵ Á yáyù nga kinagi ni Apu Kesu nira, “Yù ira mammaguray sawe dabbuno, darobad da yù ira tatolay, ngam iparámak da ta aggira yù mangabbák nira. ²⁶ Ngam sikayu, ari kunnian yù ággián naw. Ta napiá nu yù kotunán nikayu yù kunnay sù urián nga tumulù nga masserbi. Á yù mangituddu nikayu, napiá nu aggina yù masserbi nikayu nga kunnay sù makiaripan. ²⁷ Á asinni panò yù ibiláng na tolay ta kotunán? Á ta ángngarigán, yù tolay nga magitubang nga kumán? Onu yù doban na nga masserbi kuna? Á ibiláng da gemma ta kotunán yù magitubang nga kumán. Ngam sikán, aijanâ nikayu nga kunnay ta masserbi.

²⁸ “Á sikayu yù ira nga maggián nikán nga mangabbák nikán ta jigâ ku. ²⁹ Á yáyù nga sikayu yù sinullà ku ta mepammaguray nikán, ta kunnay ta panullà nayù Yámà nikán ta mammaguray. ³⁰ Á mepallalálláng kayu nikán áнна mesipà kayu sù pammagurè, á magitubang kayu nga mammaguray áнна mamanunnù sù ira ginaká nayù mapulu duá nga ánnâ ni Akup, nga mangngágan ta Israel.”

Pakkagi ni Apu Kesu sù Panáji ni Eduru kuna

Mattiu 26:31-35; Markus 14:27-31; Kuan 13:36-38

³¹ Á kinagi ni Apu Kesu kâ Eduru, “Simon, nga kopuk ku, tángngagam mu yù kagiak ku nikaw. Inanugù ni Namarò si Satanas nga mamarubá nikayu nga katággitádday, nga kunnay ta mangisâ ta aggi, tapè mári yù kupi. ³² Á nepatalugáring nikaw, Simon. Ngam inipakimállà taka, tapè ari mári yù ángnguruk mu nikán. Á sangaw nu mabbabáwi ka ta liwâ mu, áнна mattoli ka nikán, tabarangám mu laguk yù ira kábulum mu, tapè mapasigaggá yù ángngikatalà da nikán,” kun na. ³³ Ngam kinagi ni Eduru kuna, “Apu, naparánakin nga mepulù nikaw, mássiki nu mekársel itta, mássiki nu matay itta!” kun na. ³⁴ Á kinagi ni Apu Kesu, “Kuruk yù kagiak ku nikaw, Eduru, ta pilluam mu nga kagian ta arám mà ammu, lage na pagittarákkò na manù sangaw nu gabi.”

Kagian ni Apu Kesu yù Dattál nayù Nepallà nga Jigâ

³⁵ Á iniyabbù ni Apu Kesu sù ira sinudduán na, nga kun na, “Á ta paddok ku ngaw nikayu, nga ari nangipulù ta kuártu, bungun, onu

sapátù naw, á nakúràng panò yù awágan naw?” kun na. “Ari, Apu!” kud da.

³⁶ Á kinagi na nira, “Ngam dumá yù ággián naw kunangane, ta nu egga yù kuártu naw onu bungun, napiá nu ipulù naw yù egga. Á nu aijan yù tolay nga awán ta badáng na, á iláku na yù barawási na, tapè aijan yù ipangá na ta badáng na. ³⁷ Ta máwák nga mapatuppál yawe dán nga inipetúrâ ni Namarò nga kinagi na sù ngaw ábbilinán na nga meyanung nikán:

‘Yù sinullà ku ta mammaguray,

ibiláng nayù ira tatolay ta tulisán, á pagikaruad da.’

Á duttálin yù kapalurò nayù ngámin nga netúrâ nga meyanung nikán,” kun na.

³⁸ Á kinagi nayù ira sinudduán na kuna, “Apu, innam mè. Aijan duá nga badáng saw,” kud da. Á kinagi na, “Kustu nen!”

*Yù Pakimállà ni Apu Kesu ta Keggá na sù Puddul na Olibo
Mattiu 26:36-46; Markus 14:32-42*

³⁹ Á nánaw si Apu Kesu sù balay, á minay sù puddul na Olibo, ta yáyù kustombare na. Á nepulù kuna yù ira sinudduán na. ⁴⁰ Á labbè da tán, kinagi ni Apu Kesu nira, “Makimállà kayu kê Namarò ta melilli kayu sù narákè nga mamarubá nikayu,” kun na.

⁴¹ Á bittáng na ira ni Apu Kesu, á minárayyu nira ta baddi, nga namalittúkak nga nakimállà kê Namarò. Á kinagi na, ⁴² “Ammò, nu urem nakuan ta melillikà sù jigâ nga umay nikán, á ililli mà. Ngam ari yù urè yù matuppál, nu ari galâ yù urem,” kun na. ⁴³ Á nappasingan kuna yù daroban ni Namarò nga naggapu ta lángì, á en na pinassikan yù baggi na ána nonò na. ⁴⁴ Á gapu ta nepallà yù karigirigâ na ána yù daddam na, pine na má nakimállà, nga naguggáng, á kun na dága yù uggáng na nga massísínâ ta dabbun.

⁴⁵ Á kabalín na nakimállà, gimikkáng nga nattoli sù gián nayù ira sinudduán na, á narángnganán na ira nga nakkaturuk gapu ta nappunaw ira sù nerallà nga daddam da. ⁴⁶ Á kinagi na nira, “Anni má ta nakkaturuk kayu? Gumikkáng kayu nga makimállà, tapè melilli kayu sù narákè nga mamarubá nikayu,” kun na.

*Yù Paggápù da kê Apu Kesu
Mattiu 26:47-56; Markus 14:43-50; Kuan 18:3-11*

⁴⁷ Á ta arán na paga kabalín ni Apu Kesu nga nagubobuk, limibbè yù ira tatolay nga magari, nga nepulù kê Kudas nga tádday sù ira mapulu duá nga sinudduán na. Á jimikkì si Kudas, á inummatán na yù paringil ni Apu Kesu ta kunnay ta kustombare ra. ⁴⁸ Ngam kinagi ni Apu Kesu kuna, “Kudas, napiá panò yù akkuám mu? Ta iyummâ mu yù panájjim nikán, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay!” kun na. ⁴⁹ Á ta pakasingan nayù ira sinudduán na ta aijan yù akkuán nayù ira tatolay kuna, kinagi ra, “Apu, magibadáng kami nira?” kud da. ⁵⁰ Á yù tádday nga kabbulun ni Apu Kesu, á dagarágâ na kittak yù aripan nayù kátannangan nga pári, á napingarán yù jiwánán nga talingá na. ⁵¹ Ngam kinagi ni Apu Kesu, “Kustu nen!” Á sinámmi ni Apu Kesu yù talingá nayù tolay, á nampapiá ngin.

52 Á yù ira nga minay naggápù kâ Apu Kesu yù ira kátannangán nga pári, yù ira suddálu nga magguárdiá sù mangilin nga kapilliá, ána yù ira giriámán. Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Kunnayà panò ta tulisán? Ta nattagibadáng ána nattagipalù kayu nga umay maggápù nikán! 53 Á mássiki nu nepulupulukà nikayu ta kágaggaw sù mangilin nga kapilliá, á arán nawà ginápù! Ngam jimittálin yù awayyá naw nga mangnguá nikán, ána yù pakapangnuá ni Satanas, nga meyarik ta kallà.”

Yù Panáji ni Eduru kâ Apu Kesu

Mattiu 26:57-58, 69-75; Markus 14:53-54, 66-72; Kuan 19:12-18, 25-27

54 Á gapu ta paggápù da kâ Apu Kesu, inituluk da sù bale nayù kátannangán nga pári. Á sinuttul na ira ni Eduru, ngam arayyu lâ nira.

55 Á nappagaddul ira ta námmuák na balay. Á nepaggirínu si Eduru nira.

56 Á aijan tán yù babay nga masserbi ta balay. Á nasingan na si Eduru nga nanawagán ta dalingárang na api, á inni-innan na ta napiá, á kinagi na, “Yane paga yù kabbulun ni Kesu,” kun na. 57 Ngam nallímak si Eduru, á kinagi na, “Amma-ammù panò yù tolay?” kun na.

58 Á manganánnuán, aijan gapay yù tádday nga tolay nga nakasingan kâ Eduru, á kinagi na kuna, “Sikaw pá gemma yù sigídá nga kabbulud da!” Ngam kinagi ni Eduru, “Ari gemma sikán!” kun na. 59 Á pappasá na tangoras, á kinagi nayù tádday nga tolay, “Kuruk gemma ta mepulupulù yawe tolay kuna, ta taga Galilia gemma gapay!” kun na. 60 Ngam kinagi ni Eduru, “Arák ku ammu yù kakágiam mu!” kun na. Á pagubobuk ni Eduru karannian, dagarágá nagittarákkò yù manù. 61 Á nilipe ni Apu Kesu si Eduru, á nanonò ni Eduru yù kinagi ni Apu Kesu kuna, nga “Pilluam mu nga kagian nga arám mà ammu, lage na pagittarákkò na manù sangaw nu gabi.” 62 Á nánaw si Eduru, nga makkulè, nga nepallà yù kulè na ta pakanonò na sù kingnguá na.

Yù Panguyoyung da ána Pamalapalù da kâ Apu Kesu

Mattiu 26:67-68; Markus 14:65

63 Á yù ira tatolay nga nagguárdiá kâ Apu Kesu, inuyoyungád da ána pinalapalù da. 64 Á binabbarád da yù matá na, á lippilippák da, á kinagi ra kuna, “Asinni yù nallappák nikaw? Abbúnam mu yù ngágad da nu ammum!” kud da. 65 Á aru gapay yù pamasapasirád da kuna.

Yù Keyarubáng ni Apu Kesu sù ira Minámmannunù

Mattiu 26:59-66; Markus 14:55-64; Kuan 18:19-24

66 Á ta pannawák, naggagammung mángin yù ira giriámán, yù ira kátannangán nga pári, ána yù ira mesturu sù tunung ni Moyses. Á inipágál da si Apu Kesu ta mepagarubáng nira. 67 Á kinagi ra kuna, “Nu kuruk ta sikaw yù MakKiristu nga sinullà ni Namarò ta mammaguray, á kagian mu laguk!” kud da. Á simibbák, á kinagi na nira, “Á nu kagiak ku nakuan, arán nawà gemma kurugan. 68 Á kunnian gapay nu aijan yù iyabbù ku nikayu, arán nawà tabbagan.

69 “Ngam kagiak ku galá nikayu, ta sangaw nu mappasá yaw, á sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, mepagitubangà sù jiwánan ni Namarò nga Kotunán nga makáwayyá ta lángi,” kun na. 70 Á naggigiddán ira nga nagubobuk, á kinagi ra, “Sikaw yù Anâ na laguk ni Namarò?” kud da.

Á kinagi na nira, “Wan, kuruk yù kagian naw. Sikán,” kun ni Apu Kesu nira. ⁷¹ Á kinagi ra, “Ye, arát tam máwák yù tanakuán nga massistígu, ta aggina yù nakkagi, á naginná tam yù kinagi na,” kud da.

23

Yù Keyarubáng ni Apu Kesu kâ Gubinador Pilatto

Mattiu 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Kuan 18:28-38

¹ Á yù ira ngámin nga minámmannùn, ed da laguk inituluk si Apu Kesu kâ Gubinador Pilatto. ² Á nassirisiri ira nga nangikeká kuna, á kinagi ra kâ Gubinador, “Ginápù mi yawe laláki, ta buruburionan na yù ira tatolay, ta ipakontará na nira si Patul Sisar ta Roma, á ipugik na yù pappagá ra ta buwì kâ Patul Sisar. Á kagian na gapay ta aggina yù patul nga sinullá ni Namarò ta mammaguray,” kud da.

³ Á iniyabbû na laguk ni Pilatto kâ Apu Kesu, “Á kuruk nga sikaw yù patul nayù ira Kudio?” kun na. Á kinagi ni Apu Kesu, “Ammán, kuruk yù kagam mu,” kun na. ⁴ Á kinagi ni Pilatto sù ira kátannangán nga pári ána yù ira tatolay, “Awán ta ammù nga liwâ na yawe tolay,” kun na. ⁵ Á inipappanà da nga kinagi kâ Pilatto, “Á buruburionan na yù ira ngámin nga tatolay ta Judiya megapu sù ituddu na, ta pinegapuanán nen nga binuruburion ira túrin ta Galilia, áddè saw,” kud da.

Keyarubáng ni Apu Kesu kâ Gubinador Erodo

⁶ Á pakaginná ni Gubinador Pilatto ta yù purubinsia na Galilia yù namegapuanán na, iniyabbû na nira, “Taga Galilia lagugam?” kun na. ⁷ “Wan,” kud da. Á pakámmámmu ni Pilatto ta taga Galilia si Apu Kesu, inipeyánge na kâ Gubinador Erodo, nga mammaguray ta Galilia, ta ajanin ta Jerusalem sù kesimmu na yaw.

⁸ Á nagayáyâ si Erodo ta pakasingan na kâ Apu Kesu, gapu ta nabayágin nga narámak na, ána yù kingngi-kingnguá na, á gustu na masingan yù pamagaddátu na. ⁹ Á yáyù nga aru yù iniyabbû na kâ Apu Kesu. Ngam ari bulubugá simibbák si Apu Kesu. ¹⁰ Á aru yù ipamaliwâ da kuna nayù ira kátannangán nga pári ána yù ira mangituddu sù tunung ni Moyses.

¹¹ Á di Erodo gapay ána yù ira suddálu na, iniluddè da ána inuyu-uyo ra, á binarawasiád da ta barawási na patul lage ra initali kâ Pilatto. ¹² Á yáyù namegapuanád da nga makkákopun di Erodo kâ Pilatto, mássiki nu dán nga makkálussaw ira.

Yù Pamagikáru ni Pilatto kâ Apu Kesu

Mattiu 27:15-26; Markus 15:6-15; Kuan 18:39–19:16

¹³ Á pangitoli ra kâ Apu Kesu kâ Pilatto, inipágál ni Pilatto yù ira kátannangán nga pári, yù ira giriámán, ána yù ira káruán nga tatolay. ¹⁴ Á kinagi na nira, “Iniyánge naw yawe tolay ta arubáng ku nga kagian naw ta aggina yù minámmuruburion sù ira tatolay, á binestigá kin ta arubáng naw, á ammu naw ta awán ta nánámmuák ku nga liwâ na nga kunnay sù kinagi naw nga akkuán na. ¹⁵ Á si Erodo gapay, awán ta nánámmuán na nga liwâ na, ta initali na gemma nittam. Á ammu nawin laguk ta awán bulubugá ta kingnguá na nga ipamapáte tam kuna. ¹⁶ Á yáyù nga ipabaddû ku lâ, á palubbángak ku sangaw,” kun ni Pilatto. ¹⁷ Á yáyù

kinagi na gapu ta ajjan yù kustombare na nga mamalubbáng ta tádday nga nabáluk nu mappiestá yù ira Kudio ta kádaragun.

¹⁸ Ngam nagaragiák yù ira tatolay nga nakkagi, “Papatáyam mu, ta si Barabas yù palubbángam mu,” kud da. ¹⁹ Á nabáluk si Barabas negapu sù pakikontará na ta gubermente ána yù pamapáte na.

²⁰ Á gapu ta gustu ni Pilatto nga palubbangan si Apu Kesu, pinidduá na nga kinagi nira. ²¹ Ngam nagaragiák ira lállaguk nga nakkagi, “Ipepátà mu ta kurù tapè matay!” kud da.

²² Á gapu ta manakì yù ira tatolay nga matabarangan, pinillu na laguk ni Pilatto nga kinagi nira, “Anni má? Anni yù liwâ na? Awán gemma ta ammù nga liwâ na nga ipamapátè kuna. Ipabaddù ku lâ, á palubbángak ku!” kun na. ²³ Ngam nerallà yù káragiák da. Á inikalli ra, “Ipepátà mu ta kurù tapè matay,” kud da. Á napuersá si Pilatto sù ikáyâ da. ²⁴ Á kinagi na yù anugù na sù gustu ra, nga matay si Apu Kesu. ²⁵ Á pinalubbáng na laguk yù piníli ra nga tolay nga nabáluk negapu sù pakikontará na ta gubermente ána pamapáte na. Ngam si Apu Kesu, initulù na nira tapè matuppál yù ure ra kuna.

Yù Pangipátà da kê Apu Kesu ta Kurù

Mattiu 27:32-44; Markus 15:21-32; Kuan 19:17-27

²⁶ Á ta pangipáno ra kê Apu Kesu, nerapunád da si Simon nga taga Sirine nga lubbè ta ili, á pinuersá ra nga inipakáttu kuna yù kurù nga ituttul na kê Apu Kesu. ²⁷ Á aru yù ira tatolay gapay nga siminuttul kuna. Á ajjan gapay yù ira bábbay nga gikuletán megapu kuna. ²⁸ Ngam nilipe ni Apu Kesu ira, á kinagi na nira, “Sikayu nga bábbay nga taga Jerusalem, arán nawà kuletán, ngam kuletán naw lâ nakuan yù baggi naw ána yù ira ánâ naw! ²⁹ Ta nu duttál sangaw yù ággaw na jigâ, á kagian nayù ira tatolay, nga kud da, ‘Magayáyâ yù ira bábbay nga awán ta anâ da, nga ari nakaparubá nga maganá, nga ari nappasusu,’ kud da. ³⁰ Á pegapuanád da gapay nga kagian, ‘Maddaggay ngillâ nakuan yù puddul, tapè matábbunán kami,’ kud da. ³¹ Á gapu ta kunniaw yù akkuád da níkan nga awán gemma ta liwâ ku, á pappanganâ lâ sangaw nikayu nga minálliaw!” kun na.

³² Á ajjan gapay yù duá nga tulisán nga iniyánga ra, tapè megiddán ira nga matay kê Apu Kesu. ³³ Á pakáddè da sù gián nga mangngágan ta Balakábâ, inipátà da si Apu Kesu ta kurù tán. Á inipátà da yù ira duá nga tulisán, yù tádday sù jiwánan na, á yù tádday sù jimigi na. ³⁴ Á nakimállà si Apu Kesu, á kinagi na, “Ammò, pakomám mu ira, ta arád da garè ammu yù akkuád da,” kun na.

Á kabalid da nga nangipátà nira nayù ira suddálu, á nabbubúnù ira, tapè pabbaballáyád da yù barawási ni Apu Kesu. ³⁵ Á aru yù ira tatolay nga naggíraw. Á yù ira kamotungán nga Kudio, inuyoyungád da, á kinagi ra, “Ye! Niyígù na yù ira tatolay! Ngam yù baggi na, arán na meyígù! Á nu aggina yù kuruk nga Mangiyígù nga sinullà ni Namarò, iyígù na gapay nakuan yù baggi na!” kud da. ³⁶ Á yù ira suddálu, inuyoyungád da gapay. Á jimikkì ira kuna ta iyalawâ da kuna yù silam. ³⁷ Á kinagi ra kuna, “Nu kuruk nga sikaw yù patul nayù ira Kudio, iyígù mu laguk yù baggim!”

kud da. ³⁸ Á aijan gapay yù netúrâ nga inipátà da ta utun na kurù, nga kunniaw, “Yawe yù Patul nayù ira Kudio.”

³⁹ Á yù tádday nga tulisán nga nepátà tán, inuyo na gapay si Apu Kesu, á kinagi na, “Sikaw panò yù kuruk nga Mangiyígù nga sinullà ni Namarò? Arà! Iyígù mu ittam laguk!” kun na. ⁴⁰ Á gimmá nayù kabbulun na nga tulisán, á kinagi na, “Ngattá, ta ari ka maganássing kê Namarò, nepatalugáring ta naggigittá ittam nga matay? ⁴¹ Á sitta, magikáru itta ta liwâ ta. Á yawe tolay, awán ta liwâ na!” kun na. ⁴² Á kinagi na laguk kê Apu Kesu, “Apu, nonopam mà lággapay nu duttál yù ággaw nga pattolim nga umay mammaguray!” kun na. ⁴³ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Kuruk yù kagiak ku nikaw, ta mepulù ka nikán ta ággawo ta lángì,” kun na.

Yù Pate ni Apu Kesu

Mattiu 27:45-56; Markus 15:33-41; Kuan 19:28-30

⁴⁴ Á ta tangngá na ággaw, iddâ na lâ nakkallà yù ngámin nga dabbun áddè ta alas tares ta púgák. ⁴⁵ Á pakkallà na bilák, iddâ na lâ naggadduá yù nakannak nga kortíná nga nelíppak sù kangilinán nga lágum sù mangilin nga kapilliá ta Jerusalem. ⁴⁶ Á nakkatol si Apu Kesu ta nasikan, á kinagi na, “Ammò, ikatalà ku yù ikararuá nikaw!” kun na. Á kabalin na nakkagi ta kunnian, á nagattá yù inángà na.

⁴⁷ Á ta pakasingan nayù kapitán nayù ira suddálu sù nesimmu, jináyo na si Namarò, á kinagi na, “Kuruk nga napiá lâ yawe tolay nga awán ta liwâ na!” kun na.

⁴⁸ Á yù ira tatolay nga naggíraw tán, pakasingad da sù nesimmu, á limibbè ira ta bale ra, nga nepallà yù daddam da. ⁴⁹ Á yù ira ngámin nga kákkopun na áнна yù ira bábbay nga nepulupulù kuna sù paggapu ra ta Galilia, naggián ira ta arayyu ta baddi nga maningan sù ngámin nga nesimmu kuna.

Yù Ketanam ni Apu Kesu

Mattiu 27:57-61; Markus 15:42-47; Kuan 19:38-42

⁵⁰ Á aijan si Kusè nga taga Arimatia, nga tádday nga ili sù purubinsia na Judiya. Á napiá nga tolay si Kusè, nga matunung yù ngámin nga akkuán na. ⁵¹ Á aggina gapay yù tádday sù ira kamotungán nga Kudio, ngam ari netádday yù nonò na ta nonò da, ta arán na inikáyâ yù kingnguá ra kê Apu Kesu, á iddanamán na gapay yù dattál nayù pammagure ni Namarò.

⁵² Á minay si Kusè kê Gubinador Pilatto, ta en na kiddawan yù baggi ni Apu Kesu, tapè en na itanam. ⁵³ Á iniyanguà ni Pilatto kuna. Á minay si Kusè sù gián nayù baggi ni Apu Kesu. Á iniyutták na, á binungun na ta puraw nga gámi. Á initanam na sù nakokkobán nga batu nga awán paga ta netanam kuna. ⁵⁴ Á púgák na Biernes yù pate ni Apu Kesu, á inikukkuttù ni Kusè nga initanam, gapu ta lammak na bilák yù pamegapu nayù ággaw na ággibannák.

⁵⁵ Á yù ira bábbay nga nepulupulù kê Apu Kesu sù paggapu na ta Galilia, sinuttul da si Kusè, á nasingad da yù pangitanamán na ta baggi ni Apu Kesu áнна kunnasi yù ángngitanam na kuna. ⁵⁶ Á limibbè ira laguk, tapè paránad da yù makkakerumá nga bábbanguk nga ipe ra sù baggi nayù

natay. Á sù tádday ággaw, nga ággaw na Sabadu, naggián ira ta bale ra nga magibannák, ta kunnay sù ituddu nayù tunung ni Moyses.

24

Yù Pagginnanole ni Apu Kesu

Mattiu 28:1-10; Markus 16:1-8; Kuan 20:1-10

¹ Á ta alippánnawák na Liggu, minay yù ira bábbay ta tanam, ta ed da iyángay yù makkakerumá nga bábbanguk nga pinarád da. ² Á labbè da ta tanam, naráנגnganád da nga nabukatán, nga nakarebu yù batu nga nelippak kuna. ³ Á simillung ira laguk ta unak. Ngam tallung da, á nasingad da ta awánin yù baggi ni Apu Kesu tán.

⁴ Á pakasingan nayù ira bábbay ta awán, nanáddak ira tán nga namáyyang. Á inikáddagâ da lâ nga limittuák yù duá nga lálláki nga nepanáddak nira, nga naddalingárang yù barawási ra. ⁵ Á naganássing yù ira bábbay, á nalipay ira nga nakkummak. Á kinagi nayù ira lálláki nira, “Anni má ta aleran naw yù matolay sù gián nayù ira námmatay?” ⁶ Awánin saw, ta naginnanolayin! Nonopan naw yù kinagi na ngaw nikayu sù arán na paga pánaw ta Galilia. ⁷ Ta kinagi na ta metulù yù Kaká na ngámin na tatolay sù ira minálliwâ, á mepátà ta kurù tapè matay, á maginnanolay sù mekatallu nga ággaw,” kud da.

⁸ Á pakaginná nayù ira bábbay sù kinagi ra, á nanonò da. ⁹ Á nánawád da yù tanam, ta ed da kagian sù ira mapulu tádday áнна yù ira káruán nga kábulud da. ¹⁰ Á yù ira bábbay nga nakkagi sù ira mapulu tádday nga mináנגngilayalayâ, aggira di Maria Maddala, si Juana, si Maria nga yená ni Ime, áнна yù ira káruán nga bábbay gapay nga nepulù nira. ¹¹ Ngam yù ira lálláki, arád da kinuruk yù kinagi nayù ira bábbay, ta kagiad da ta gaggátung da lâ yù kagiad da.

¹² Ngam si Eduru lâ, pine na nakkarerá nga minay sù gián na tanam, ta en na pasikkálan nu kuruk. Á sinígik na yù unak na tanam, á yá lâ nasingan na yù nakabungunán na. Á limibbè nga napállâ sù nesimmu.

Nappasingan si Apu Kesu sù ira Duá nga Umay ta Emmos

Markus 16:12-13

¹³ Á aijan yù duá ira nga nakituddu kê Apu Kesu, nga yane yù ággaw nga páno ra nga umay ta babálay nga mangngágan ta Emmos. Á mapulu tádday nga kilometro yù kárayyu na ta Jerusalem. ¹⁴ Á pallakalakák da, nakká-ubobugad da yù ngámin nga nesimmu.

¹⁵ Á pakká-ubu-ubobuk da, á naráנגnganán ni Apu Kesu ira, á nepapapulukin laguk nira. ¹⁶ Ngam arád da natákkilalán.

¹⁷ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Anni yù pakká-ubobugan naw?” kun na. Á nagginná ira, nga melásin yù daddam da. ¹⁸ Á yù tádday nga mangngágan ta Kalopas, gapu ta arán na paga matákkilalán si Apu Kesu, á kinagi na kuna, “Á makiálluik ka támma ta Jerusalem, á sikaw lâ yù táttádday nga arán na ammu yù ngámin nga nesimmu tán nga ili gangù!” kun na.

¹⁹ Á iniyabbù ni Apu Kesu kuna, á kinagi na, “Á anni panò laguk yù nesimmu?” kun na. Á kinagi ra kuna, “Yù kingngikingnguá ra kê Apu Kesu nga taga Nasaret. Aggina yù kukurugán nga ábbilínán ni Namarò. Ta inipasingan na yù pakáwayyá na nga makapállâ megapu sù aru nga

pinagaddátu na ta arubáng na ngámin nga tatolay, áнна makáwayyá yù ággubobuk na gapay. ²⁰ Ngam yù ira kátannangán nga pári áнна yù ira káruán nga karakalám mi nga Kudio, narákè yù nonò da kuna, á ginápù da, á nassirisiri ira nga nangikeká kâ Gubinador Pilatto, tapè aggina yù mamagikáru kuna. ²¹ Á inipepátà na ta kurù tapè matay, ta yáyù ámmagikáru na kuna. ²¹ Á sikami, á kinagi mi ta aggina yù iddanamám mi nga maddaggunin nga mangiyìgù nikami nga ginaká ni Israel. Á mekatallungin ta ággawo áddè sù pate na.

²² “Á napállâ kami gapay sù kinagi nayù ira bábbay nga kábulum mi. Ta minay ira ta alippánnawák ta katanamán, ²³ ngam awán yù baggi na. Á labbè da, kinagi ra nikami ta nasingad da yù ira daroban ni Namarò nga nakkagi nira ta naginnanolayin.

²⁴ “Á pakarámak mi, á minay yù ira káruán nga kábulum mi, ta ed da innan nu kuruk yù kinagi nayù ira bábbay. Á naratang da nga kunnay sù kinagi ra, ngam arád da gapay nasingan si Apu Kesu.”

²⁵ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Ngattá, ta nakúráng paga yù ángnguruk naw sù ngámin nga kinagi nayù ira ngaw ábbilinán ni Namarò! ²⁶ Arán naw panò ammu ta aijan yù netúrâ, nga marigirigâ yù MakKiristu nga sinullâ ni Namarò, lage na mepotun nga meparáyaw?” kun na. ²⁷ Á inibukalán na laguk ni Apu Kesu nira yù ngámin nga meyanung sù baggi na nga netúrâ sù libru ni Namarò, nga namegapu sù inítúrâ ni Moyses áнна yù ira ngámin nga inítúrâ nayù ira káruán nga ábbilinán ni Namarò.

²⁸ Á manganánnuán ta pakáranni ra ta ili nga angayán nayù ira duá, á nekátuay si Apu Kesu nira nga kunnay ta arayyu paga yù angayán na. ²⁹ Ngam inigaggak da, á kinagi ra kuna, “Ari ka lákin mánaw, ta púgágin. Mepagammâ ka nikami,” kud da. Á nepulù nira laguk nga nepaddulò.

³⁰ Á nepallalálláng si Apu Kesu laguk nira nga nakkákán. Á inâ ni Apu Kesu yù pán, á nabbalabálà kâ Namarò. Á gidduá na yù pán, á iniyawâ na nira. ³¹ Á ikáddagâ da lâ natákkilán si Apu Kesu. Á dagarágâ limimmâ. ³² Á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Á yáyù ga nga nalunnáyán yù nonò ta, sù pappatale tam ta dálan, sù pangibukalán na sù kebalinán nayù inítúrâ ni Moyses áнна yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò,” kud da.

³³ Á dagarágâ nga nánaw yù ira duá nga nattoli ta Jerusalem. Á labbè da, narángnganád da nga naggagammung yù ira mapulu tádday áнна yù ira káruán nga kábulud da. ³⁴ Á kinagi nayù ira naggagammung, “Kuruk nga naginnanolay si Apu, ta nappasingan kâ Simon Eduru!” kud da. ³⁵ Á inistoriá ra laguk nayù ira duá yù pakesimmu ni Apu Kesu nira ta dálan áнна yù pakatákkilála ra kuna sù paggadduá na ta pán.

*Yù Pappasingan ni Apu Kesu sù ira Makituddu kuna
Mattiu 28:16-20; Markus 16:14-18; Kuan 20:19-23; Kingnúá 1:6-8*

³⁶ Á pakkaká-ubobuk da, ikáddagâ lâ limittuák si Apu Kesu nga nepanáddak nira. Á kinagi na nira, “Á napiá ta aijan kayu ngámin saw,” kun na. ³⁷ Á nakaddák ira áнна nepallà yù assing da, ta kagiad da ta annáni.

³⁸ Á kinagi na nira, “Anni má ta maganássing kayu? Anni má ta arán naw kurugan ta sikán yaw? ³⁹ Innan naw yù limâ áнна takki, tapè ammu naw ta sikán yaw. Tangngalán nawà, tapè kurugan naw nga aringà

annáni. Ta yù annáni, awán ta pattak na áнна tuláng na. Ngam sikán, masingan naw ta aijan yù tuláng ku áнна pattak ku,” kun na.

⁴⁰ Á pakkagi ni Apu Kesu karannian, inipasingan na nira yù limá na áнна takki na. ⁴¹ Ngam napállá ira nga nabbábáng paga, gapu ta nerallà yù ayâ da. Á yáyù nga kinagi na nira, “Egga panò kanan saw nikayu?” kun na. ⁴² “Ajjan!” kud da. Á iniyawâ da yù sirá nga nesuppá. ⁴³ Á kinán na ta arubáng da ngámin.

Yù Naporián nga Panabarang ni Apu Kesu sù ira Makituddu kuna

⁴⁴ Á kinagi na gapay ni Apu Kesu sù ira mapulu tádday áнна yù ira káruán nga kábulud da, “Á yù ngámin nga nesimmu nikán, nakagi ngaw nikayu ta keggâ lâ paga nikayu. Ta kinagi ta máwák nga mapatuppál yù ngámin nga meyannung nikán nga netúrâ sù libru nga tunung ni Moyses áнна yù libru nayù ira káruán nga ábbilínán ni Namarò, áнна yù netúrâ sù libru nga Salmo, nga kansion nga áddáyo ra kê Namarò,” kun na.

⁴⁵ Á pagubobuk ni Apu Kesu karannian, pinannawák na yù nonò da, tapè mánnámmuád da yù inipetúrâ na ngaw ni Namarò sù ira ábbilínán na. ⁴⁶ Á kinagi na nira, “Ajjan yù dán nga netúrâ, nga maparigâ nga matay yù Mammaguray nga sinullà ni Namarò, á maginnanolay sù mekatallu nga ággaw.

⁴⁷ “Á ajjan gapay yù dán nga netúrâ, nga máwák nga melayalayâ yù bilin ni Namarò ta ngámin nga lugár, ta mabbabáwi yù ira ngámin makkakerumá nga tatolay sù liwiliwâ da, áнна mangikatalà ira nikán, tapè pakomán ni Namarò ira. Á sawe Jerusalem yù pangigapuád da nga mangilayalayâ. ⁴⁸ Á sikayu yù umay mangipakánnámmu nikán, gapu ta nasingan naw yù ngámin nga nesimmu nikán. ⁴⁹ Ngam ari kayu lábbi mánnaw sawe ili, ta dobak ku sangaw nga umay nikayu yù Mangilin nga Ikararuá nga initabbá na ngaw nayù Yámâ. Á iddagán naw yù tappi na, nga maggapu ta lángi, ta iyawâ na nikayu yù pakáwayá naw.”

Pattoli ni Apu Kesu ta Lángi

Markus 16:19-20; Kingnguá 1:9-11

⁵⁰ Á sù dattál nayù oras nga páno ni Apu Kesu nga umay ta lángi, á iniyángo na yù ira siminuttul kuna ta lawán na Jerusalem áddè ta babálay na Bitania. Á labbè da tán, á sinonnâ ni Apu Kesu yù limá na, á kinagi na yù pangikállà ni Namarò nira, nga pamindision na nira. ⁵¹ Á pakkagi na karannian, nánawán na ira, á neyángay ta lángi. ⁵² Á yù ira ngámin nga siminuttul kuna, jináyo ra si Apu. Á nanoli ira laguk ta Jerusalem nga nerallà yù ayâ da. ⁵³ Á yáyù nga kággággaw manotoli ira sù mangilin nga kapilliá, nga maddáyaw kê Namarò.

Yù Napiá nga Dámak nga Meyannung kê Apu Kesu Kiristu nga Initúrâ ni Kuan

Yù Meyannung sù Initúrâ ni Kuan

Si Kuan nga nattúrâ sawe libru yù tádday sù ira mapulu duá nga sinudduán ni Apu Kesu. Á netúrâ ta meyannung kê Kuan sù libru ni Mattiu (4:21), ta aggina yù anâ ni Sebedo. Á pattúrâ ni Kuan, initúrâ na ta kunnay ta tanakuán yù mattúrâ, á ta meyannung ta baggi na, kun na lâ, “yù tudduán ni Apu Kesu nga iddukan na.” Á netúrâ gapay sawe libru ni Kuan (19:25-27) yù kinagi ni Apu Kesu ta keggá na ta kurù lage na natay, ta sinullà na si Kuan ta manaron sù innò na.

Á ipakánnámmu ni Kuan ta si Apu Kesu yù mannanáyun nga Anâ ni Namarò, nga kapulupulù ni Namarò. Á si Apu Kesu yù mangngágan ta Ubobuk ni Namarò, nga pannakasimù ni Namarò. Á megapu sù pagubobuk na, pinarò na yù ngámin nga aijan, á awán bulubugá ta arán na pinarò.

Á nabbáli si Apu Kesu ta tolay nga nakipaggián ta tolay megapu sù keyaná na. Á kinagi ni Kuan (20:31) yù ipangitúrâ na sawe libru, “tapè kurugan naw ta si Apu Kesu yù MakKiristu nga Anâ ni Namarò nga Makáwayyá nga Mangiyígù. Ta nu kurugan naw ána ikatalà naw, mepattolay kayu kuna ta áddè ta áddè.”

Á ta meyannung sù baggi na, kinagi ni Apu Kesu, “Sikán yù Egga, nga áttotole na tolay. Sikán yù manotolay” (6:48). Á meyárik ta nawák, gapu ta “mamannawák ta nonò na tolay” (12:35-36). Á sittam nga mangikatalà kuna yù meyárik ta karneru na. Á kinagi na, “Sikán yù napiá nga minánaron, á ammu yù ira ngámin nga kukuâ. Á yù ira kukuâ, ammu rangà gapay” (10:14).

Yù Mayán na yawe Napiá nga Dámak

Paddáyo ni Kuan sù Ubobuk ni Namarò (1:1-18)

Pangilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù (1:19-34)

Pagágál ni Apu Kesu sù ira Tudduán na (1:35-51)

Pamagaddátu ni Apu Kesu ána Pangituddu na (2:1-9:41)

Meyárik si Apu Kesu sù Mináppárak ta Karneru (10:1-42)

Pate ni Lasaru ána Pamaginnanole ni Apu kuna (11:1-12:11)

Pamaddulò da kê Apu Kesu ta Jerusalem (12:12-50)

Pangituddu ni Apu ta Keggá na ta Jerusalem (13:1-16:33)

Yù Pakimállà ni Apu Kesu megapu nittam (17:1-26)

Paggápù da ána Pamapáte ra kê Apu Kesu (18:1-19:27)

Yù Pangipátà da kê Apu Kesu ta Kurù (19:17-27)

Pate ni Apu Kesu ána Pangitanam da kuna (19:28-42)

Matolay si Apu Kesu, nga Mappasingan! (20:1-21:25)

Yù Paddáyo ni Kuan sù Manotolay nga Mangngágan ta Ubobuk ni Namarò

¹ Gári, si ngaw lage na kaparò na dabbuno, egga yù mangngágan ta Ubobuk ni Namarò.

Á yù mangngágan ta Ubobuk ni Namarò yù kapulupulù ni Namarò, nga magubobuk sù ubobuk ni Namarò.

Á aggina si Namarò.

² Á ta áddè ngaw kapámmegapu na ngámin, dán nga maggián kê Namarò.

³ Á megapu sù mangngágan ta Ubobuk ni Namarò, pinarò ni Namarò yù ngámin nga aijan, á awán bulubugá ta pinarò na nga ari megapu sù pagubobuk na.

⁴ Á sigga-inángà yù Ubobuk ni Namarò, nga manotolay, nga paggapuán nayù inángà na ngámin nga matolay.

Á aggina yù meyárik ta nawák, nga mamannawák ta nonò na tolay, gapu ta ipakánnámmu na si Namarò.

⁵ Á ta kunnay ta pannawagan na nawák yù kallà, á pannawagan nayù meyárik ta nawák yù nonò na tolay. Ta arád da ammu si Namarò, á kunnay ta maggián ira ta kallà.

Á arán na bulubugá máppù na kallà yù nawák.

⁶ Á sinullà ni Namarò yù tolay nga mangngágan ta Kuan.*

⁷ Á jinok ni Namarò si Kuan ta umay mangipakánnámmu ta meyannung sù tádday nga umay,

nga meyárik ta nawák,

tapè aijan yù awayyá nayù ira ngámin nga tatolay nga mangikatalà ána manguruk kuna,

megapu sù pangituddu ni Kuan.

⁸ Ari si Kuan yù meyárik ta nawák, ngam minay galá, tapè ipakánnámmu na yù tádday nga meyárik ta nawák.

⁹ Yù MagUbobuk yù kukurugán nga meyárik ta nawák, nga duttálin ta dabbuno,

nga mamannawák ta nonò na ngámin nga tatolay.

¹⁰ Jimittál yù MagUbobuk ta dabbuno.

Á mássiki nu pinarò ni Namarò yù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno megapu sù pagubobuk nayù MagUbobuk,

ngam arád da natákkilalán.

¹¹ Á yá labbetán na ta dabbuno yù lugár nayù ira ikáttole na, ngam arád da inalawâ.

¹² Ngam aijan yù ira nga mangalawâ ána mangikatalà kuna, á iniyawâ na nira yù pakáwayyá ra nga mabbáli ta ánâ ni Namarò.

¹³ Á yù pabbáli ra ta ánâ ni Namarò, ari megapu sù pangatáwa nayù ira darakal da.

Á ari megapu sù pakkaragâ na tolay, onu yù ure ra.

Ngam si Namarò galá yù mamabbalin nira ta ánâ na.

¹⁴ Á dattál nayù MagUbobuk ta dabbuno, nabbáli ta tolay, nga neyanâ ta tolay ána nakipaggián ta tolay.

Aggina yù siggapiá ána sigga-allà nga minánngikállà ta tolay, á kuruk ngámin yù kinagi na.

Á sikami, nasingam mi yù dalingárang na nga naggapu sù Yáma na, nga dalingárang nga iniyawâ nayù Yáma na sù táttádday nga Anâ na.

* **1:6** Yawe si Kuan nga minánnigù, nga ari yù sinudduán ni Apu Kesu nga nattúrâ sawe.

¹⁵ Á yù MagUbobuk, aggina yù inipakánnámmu na ngaw ni Kuan. Inikatakotol na ngaw ni Kuan, á kinagi na, “Aggina yù kinagi nikayu nga maporián nga tumubbâ nikán, nga makáwayyá ánnè nikán, ta mannanáyun nga egga sù ngaw aringâ paga neyanâ,” kun na.

¹⁶ Á gapu ta sigga-allà yù MagUbobuk, mesipà ittam sù pangikállà na nittam. Á ta kággággaw lannapán na yù iyawâ na nittam megapu sù ángngikállà na, ta uputan na yù pangikállà na nittam nga awán ta áddè na. ¹⁷ Si Lákay Moyses, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò, aggina yù nangituddu sù tunung ni Namarò. Ngam si Apu Kesu Kiristu yù mangipakánnámmu sù allà ni Namarò nittam, ána ipakánnámmu na gapay nittam yù ngámin nga kuruk nga meyanung kê Namarò. ¹⁸ Á kuruk gemma nga awán bulubugá ta tolai nga nakasingan kê Namarò. Ngam yù táttádday nga Anâ ni Namarò nga aijan kuna ána iddukan na, aggina yù mangipakánnámmu sù Yáma na.

*Yù Pangilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù
Mattiu 3:1-12; Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18*

¹⁹ Á yù ira karakalán na Kudio nga naggián ta Jerusalem, jinok da yù ira pári ána yù ira kábulud da nga ginaká ni Lákay Libi, ta ed da iyabbû kê Kuan yù meyanung ta baggi na. “Asinni ka?” kud da kê Kuan. ²⁰ Á arán na inilímak nira ni Kuan yù kuruk. Kinagi ni Kuan nira, “Ari sikán yù mangiyígù nga mangngágan ta Kiristu nga iddagát tam ta umay nga mammaguray ta dabbuno,” kun na. ²¹ “Á asinni ka laguk? Sikaw panò si Lákay Elias nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò nga kagiad da ta manoli?” kud da kê Kuan. Á “Ari,” kun ni Kuan. Á namidduá ira nga nangiyabbû, á kinagi ra, “Ari panò sikaw yù ábbilinán ni Namarò nga iddagám mi?” kud da. “Ari,” kun ni Kuan.

²² Á kinagi ra laguk kuna, “Kagiam mu ngè nu asinni ka, tapè ammu mi yù kagiam mi sù ira naddok nikami. Anni kagiam mu nga meyanung ta baggim?” kud da. ²³ Á initabbák ni Kuan yù kunnay sù dán nga netúrá nga ubobuk ni Lákay Isaya, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Kinagi ni Kuan nira, “Sikán yù makkatakotol ta kalállammátán. Yá ikatakotol ku, ‘Umayin si Apu. Tunungan naw yù pallakarán na.’ ”

²⁴ Á aijan gapay yù ira nga jinok nayù ira karakalán na Kudio, nga Parisio.† ²⁵ Á iniyabbû da laguk kê Kuan, “Nu ari sikaw yù MakKiristu nga mammaguray, onu si Lákay Elias, onu yù ábbilinán ni Namarò nga iddagám mi, á ngattá, ta manigù ka?” kud da.

²⁶ Á kinagi ni Kuan nira, “Á sikán, danum lâ yù ipanigù ku. Ngam aijanin nikayu yù tádday nga arán naw ammu. ²⁷ Aggina yù maporián nga tumubbâ nikán, nga makáwayyá ánnè nikán, á aringâ mepángngâ nga mangubbák ta kaddang na sapátu na.” ²⁸ Á nesimmu ngámin danniaw túrin ta Bitania ta dammáng na danum na Jordan, ta keggá na ngaw ni Kuan nga nanigù sù ira tatolay.

Yù Meyárik ta Karneru nga Meyátang

²⁹ Á ta tádday ággaw, nasingan ni Kuan si Apu Kesu nga mappángè kuna. Á kinagi ni Kuan sù ira tatolay, “Aggina yù meyárik ta karneru, ta aggina

† 1:24 Parisio yù ira Kudio nga naggiámmu sù tunung ni Moyses ána yù ira tunung da nga inilannà da.

yù iyawâ ni Namarò nga meyátang, tapè mári yù ngámin nga liwâ na tolay. ³⁰ Aggina yù kinagi nikayu nga maporián nga tumubbâ nikán, nga makáwayyá ánnè nikán, ta egga nga mannanáyun sù ngaw aringâ paga neyanâ. ³¹ Á mássiki sikán, sù ngaw, arák ku ammu nu asinni. Ngam yáyù nga minayâ ta danum na Jordan nga manigù sù ira tatolay, tapè aggina yù mepakánnámmu sù ira ginaká ni Kákay Israel,”[†] kun ni Kuan.

³² Á kinagi na laguk ni Kuan, “Nasingak ku yù Ikararuá ni Namarò ta pappagukák na nga kun na kalapáti nga maggapu ta lángì, á minay naddappá nga naggián sù tádday nga tolay. ³³ Á arák ku paga natákkilalán. Ngam si Namarò nga naddok nikán ta umayâ manigù, kinagi na nikán, ‘Masingam mu sangaw yù Mangilin nga Ikararuá nga mappagukák, á maddappá nga maggián sù tádday nga tolay. Aggina yù sinullà ku ta manigù ta tolay, nga tanakuán yù ánnigù na. Ta ari danum yù ipanigù na, nu ari galâ yù Mangilin nga Ikararuá, nga ipepulù na sù ira tatolay,’ kun ni Namarò nikán. ³⁴ Á gapu ta nasingsak ku yù pappagukák nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò nga naggapu ta lángì ta kun na kalapáti, nga naddappá nga naggián táne tolay, á yáyù nga ipakánnámmù nikayu ta aggina yù Anâ ni Namarò,” kun ni Kuan.

Yù Pagágál ni Apu Kesu sù ira Olu nga Tudduán na

³⁵ Á ta tádday nga ággaw, aijan di Kuan ána duá ira nga tudduán na. ³⁶ Á nasingan ni Kuan si Apu Kesu nga mattalebák nira. Á kinagi ni Kuan sù ira kábulun na, “Yane yù meyarík ta karneru, gapu ta iyawâ ni Namarò, tapè mári yù liwâ na tolay!”

³⁷ Á pakaginná nayù ira duá nga kábulun ni Kuan sù kinagi na, sinuttul da si Apu Kesu. ³⁸ Á nallipay si Apu Kesu, á nasingan na yù ira tumuttul kuna. Á kinagi na nira, “Anni yù ikáyâ naw?” Á iniyabbû da, “Rabbi, sisaw paggianám mu?” kud da. Á “Mesturu” yù kebalinán na Rabbi. ³⁹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Et tamin ta en naw innan,” kun na. Á binulud da laguk tapè masingad da yù paggianán na. Á nepagammâ ira kuna, gapu ta púgágin yù labbè da.

⁴⁰ Á si Andares nga wagi ni Simon Eduru yù tádday sù ira duá nga siminuttul kê Apu Kesu ta pakaginná ra sù kinagi ni Kuan. ⁴¹ Á dagarágâ en na laguk inalek ni Andares si Simon nga wagi na. Pakálek na kuna, kinagi na, “Nesimmuám mi ngin yù Messiya!” kun ni Andares. Á yù kebalinán na “Messiya” yù “MakKiristu, nga kamotungán nga patul nga initabbá na ngaw ni Namarò nga umay mammaguray ta ngámin nga dabbuno.” ⁴² Á inituluk ni Andares si Simon nga wagi na kê Apu Kesu. Á inni-innan ni Apu Kesu si Simon, á iniyabbû na kuna, “Á sikaw laguk si Simon, nga anâ ni Kuan? Ingágat taka ta Eduru,” kun ni Apu Kesu kuna. Á “Batu” yù kebalinán na “Eduru.”

Yù Pagágál ni Apu Kesu kári Pilippi kê Nataniel

⁴³ Á ta tádday ággaw, ninonò ni Apu Kesu ta umay ta Galilia. Á nesimmuán na si Pilippi. Á kinagi na kuna, “Tuttulam mà,” kun na kê Pilippi. ⁴⁴ Taga Betseda gapay si Pilippi, nga keliád di Andares kê Eduru.

[†] 1:31 Yù ira Kudio yù ginaká ni Lakay Israel ána yù ikáttole ni Apu Kesu.

⁴⁵ Á nálerán na laguk ni Pilippi si Nataniel, á kinagi na kuna, “Nálerám mi ngin yù tolay nga kakágiad da ngaw di Lákay Moyses ána yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò, nga netúrâ sù tunung ána yù dán nga netúrâ. Ajjan tuke. Aggina si Apu Kesu nga taga Nasaret, nga anâ ni Lákay Kusè,” kun ni Pilippi kâ Nataniel. ⁴⁶ “Egga panò yù napiá nga taga Nasaret?” kun ni Nataniel kuna. “Á et ta ngè innan,” kun ni Pilippi kuna.

⁴⁷ Á pakáranni ra ta gián ni Apu Kesu, nasingan na laguk ni Apu Kesu si Nataniel nga mappángè kuna. Á kinagi ni Apu Kesu sù ira kábulun na, “Aggina yù tolay nga kuruk nga ginaká ni Israel, nga ajjan kuna yù napiá nga nonò nga awán ta jibak,” kun ni Apu Kesu. ⁴⁸ Á iniyabbû ni Nataniel kuna, “Kunnasi nga ammu yù nonò ku?” kun na. “Nasingat taka ta kapállirum mu paga ta káyu nga igò, sù arán na ka paga jinagâ ni Pilippi,” kun ni Apu Kesu kuna. ⁴⁹ Á kinagi ni Nataniel kuna, “Mesturu, sikaw yù Anâ ni Namarò! Sikaw yù Patul nga mammaguray nikami nga ginaká ni Kákay Israel!” kun na.

⁵⁰ Á kinagi ni Apu Kesu kâ Nataniel, “Yaw panò ipanguruk mu nikán yù pakkagi ta nasingat taka sù silárunng na igò? Ngam masingam mu paga noka yù akka-akkuák ku nga makapállâ ánnè sawe. ⁵¹ Á kukurugán nga kuruk yù ngámin nga kagiak ku nikayu. Masingan naw noka yù pabbukâ na lángi ána yù ira daroban ni Namarò nga mánaw nga umay ta utun ána mappagukák nga umay nikán, sikán nga Kaká ngámin na tatolay,” kun ni Apu Kesu.

2

Yù Pamagaddátu ni Apu Kesu sù Keggá na ta Bodá ta Kana

¹ Á pappasá na duá nga ággaw áddè sù pakiubobuk ni Apu Kesu kâ Nataniel, ajjan yù bodá ta ili na Kana sù purubinsia na Galilia. Á ajjan tán yù yená ni Apu Kesu. ² Á inapà da gapay di Apu Kesu ána yù ira tudduán na. ³ Á yù ira tatolay nga nakibodá, napúnu ra yù binaráyáng.* Kapúnu na binaráyáng, en na kinagi nayù yená ni Apu Kesu kuna, “Napúnungin yù binaráyáng,” kun na. ⁴ Á kinagi ni Apu Kesu sù yená na, “Paguráyám mu, Innò, ta ammu gemma. Ari paga jimittál yù oras nga sinullà ni Namarò nga kepalappâ ku,” kun ni Apu Kesu. ⁵ Á kinagi na laguk nayù yená na sù ira aripan, “Mássiki nu anni yù ipakuá na sangaw nikayu, á kurugan naw,” kun na nira.

⁶ Á ajjan tán annam nga angáng nga darakal, nga pangipayyád da ta danum nga ájigután nayù ira Kudio ta meyanung sù kustombare ra nga mappakarenu megapu sù rilisiod da. Á makárgá támma ta límá láta yù taggitádday nga angáng. ⁷ Á kinagi ni Apu Kesu sù ira aripan, “Pannuan naw yù ira angáng ta danum,” kun na. Á pinnu ra ira. ⁸ Á kinagi na nira, “Sirutan naw, ta en naw ituluk sù minángngálluik,” kun na. Á kinuruk da.

⁹ Á yù minángngálluik, kinákkapán na lâ ta baddi yù danum nga nabbáli ta binaráyáng, ngam arán na gemma ammu nu sisaw nangápád da. Ngam yù ira nanágak, aggira lâ makánnámmu sù naggapuán na. Á pangákkâ nayù minángngálluik, inagálán na yù nobiu. ¹⁰ Á kinagi na

* 2:3 Tabbuk nayù bungá na úbas yù pidde nayù ira Kudio ta binaráyáng.

kuna, “Gagángay nittam ta papoluat tam yù kasingngatán, á sangaw nu nakapissán ira ta napiá, á paporianat tam yù jikkù. Ngam sikaw, pinakappiám mu yù kasingngatán, á kapangilattuák mu lâ kunangane,” kun na.

¹¹ Á yù makapállâ nga kingnguá ni Apu Kesu ta keggá na ta bodá sù ili na Kana ta purubinsia na Galilia, yáyù olu nga pinagaddátu na, nga pangipasingan na ta pakáwayyá na. Á pakasingan nayù ira makituddu sù kingnguá na, nangikatalà ira kuna. ¹² Á ta kabalin na yaw, nappupúlù di Apu Kesu nga nánaw nga minay ta Kapernium, aggira ána yù ira wáwwagi na ána si innò da ána yù ira tudduán na, á nakipaggián ira lábbi tán.

*Yù Pamakarenu ni Apu Kesu sù Mangilin nga Kapilliá
Mattiu 21:12-13; Markus 11:15-17; Lukas 19:45-46*

¹³ Á maddaggunin yù Piestá ta Jerusalem, nga panaddamán nayù ira Kudio sù ngaw pattalebák nayù mangilin nga daroban sù ira ngaw naggaká nira ta keggá ra ta lugár na Egipto. Á minay laguk di Apu Kesu ta Jerusalem.

¹⁴ Labbè da ta Jerusalem, simillung si Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, á naratang na yù ira minálláku ta báka, karneru, mammánù ána yù ira minánáli ta kuártu. ¹⁵ Á inâ ni Apu Kesu yù lubik, nga pidde na ta paligà, á pinaturiák na ira ngámin ána yù ira ayám da sù mangilin nga kapilliá. Á sinottombá na yù ira lamesá nayù ira minánáli ta kuártu ána iniwári na yù kuártu ra. ¹⁶ Á kinagi na sù ira malláku ta mammánù, “Ipáno naw danniw. Ngattá, ta pabbalinán naw ta dápun yawe mangilin nga bale nayù Yámà!” kun ni Apu Kesu. ¹⁷ Á pakasingan nayù ira tudduán na sù kingnguá na, ninonò da laguk yù inipetúrâ ni Namarò sù dán nga netúrâ, nga kunniaw:

“Apu Namarò, nakalò yù ángngiddù ku sù balem, nga kun na api ta unak ku.

Á nepallà yù daddam ku, gapu ta arád da pakimorayán yù balem.”†

¹⁸ Á gapu ta pinaturiák ni Apu Kesu yù ira minálláku, minay yù ira karakalán na Kudio, á kinagi ra kuna, “Anni yù ipasingam mu nikami nga makapállâ, nga panákkilálám mi ta ajjan yù pakáwayyám sù kingnguám?” kud da kuna. ¹⁹ Simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, “Táttakan naw yawe mangilin nga bale ni Namarò, á ta tallu ággaw patáddagak ku,” kun na. ²⁰ Á kinagi nayù ira Kudio kuna, “Appátapulu ta annam ta dagunin yù pappadde ra sù mangilin nga kapilliá nga bale ni Namarò! Á patáddagam mu panò ta tallu nga ággaw?” kud da. ²¹ Ngam yù mangilin nga bale ni Namarò nga kinagi ni Apu Kesu yù baggi na. ²² Á ta pappasá na pate ni Apu Kesu ána yù paginnanole na, yáyù lâ pakanonò nayù ira tudduán na sù kinagi na, á yáyù panguruk da sù ngámin nga inipetúrâ ni Namarò sù dán nga netúrâ ána yù ngámin gapay nga kinagi ni Apu Kesu.

²³ Á ta keggá ni Apu Kesu ta Jerusalem nga nakipiestá, aru yù ira nanguruk kuna ta pakasingad da sù aru nga pinagaddátu na nga makapállâ. ²⁴ Ngam arán na ira inikatalà, ta ammu na ta negagángay ta nonò na tolay yù mattá-iki-ikáyâ. Ta ammu na yù nonò na ngámin nga tatolay. ²⁵ Á arán

† 2:17 Salmo 69:9

na máwák yù umay maddarànuK kuna ta meyannung sù kakágian nayù ira tatolay ta nonò da, ta ammu na lápay ngámin yù aijan ta nonò da.

3

Yù Pakiubobuk ni Nikudemu kâ Apu Kesu

¹ Aijan yù tádday sù ira karakalán na Kudio nga Parisio, nga mangngágan ta Nikudemu. ² Á ta tádday nga gabi, minay si Nikudemu nakiubobuk kâ Apu Kesu. “Mesturu,” kun ni Nikudemu kuna, “ammu mi ta sikaw yù mangituddu nga jinok ni Namarò, ta awán gemma ta makapagaddátu ta kun na kingnguám, nu ari mepulù si Namarò kuna,” kun ni Nikudemu kâ Apu Kesu. ³ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikaw, nga ari bulubugá mesipà yù tolay sù pammagure ni Namarò nu ari moli nga meyanâ,” kun na. ⁴ Á kinagi ni Nikudemu, “Á kunnasi? Egga panò yù awayyá na tolay nga meyanâ nu lakalákayin? Makatallung panò paga ta sán ni innò na, tapè mamidduá nga meyanâ?” kun ni Nikudemu.

⁵ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikaw, nu ari moli meyanâ yù tolay megapu sù danum ána yù Ikararuá ni Namarò, ari mesipà sù pammagure ni Namarò. ⁶ Ta yá lâ meyanâ ta tolay yù tolay lâ gemma, nga egga kuna yù nonò na tolay. Ngam yù tolay nga moli meyanâ megapu sù Ikararuá ni Namarò, á pabbalanan ni Namarò ta anâ na, nga moli gapay yù nonò na. ⁷ Ari ka laguk mapállâ sù kagiak ku nikaw, nga máwák naw ngámin moli nga meyanâ. ⁸ Ta mássiki nu arán naw ammu nu kunnasi yù kesimmu na, á mesimmu gemma. Á yù paddák yù keyarigán na, ta arán naw ammu yù paggapuán na ána pappángetán na, ngam ginnán naw yù sarò na. Á kunnian gapay sù keyanâ na tolay kâ Namarò megapu sù Ikararuá na,” kun ni Apu Kesu. ⁹ Á kinagi ni Nikudemu kâ Apu Kesu, “Á kunnasi yian?” kun na.

¹⁰ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na kuna, “Sikaw yù maráyaw nga mangituddu sù ira ikáttole tam nga ginaká ni Israel, ngam arám mu ammu yù kinagi nikaw? ¹¹ Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikaw. Á kagiak ku yù ammù ána yù nasingak ku. Ngam sikayu nga Parisio, arán naw kurugan yù kagiak ku. ¹² Á nu arán naw kurugan yù kinagi nikayu nga meyannung ta dabbuno, manguruk kayu panò nu kagiak ku nikayu yù meyannung ta lángì? ¹³ Awán bulubugá ta minay ta lángì nu ari lá sikán nga naggapu ta lángì, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay.

¹⁴ “Á gári, ta keggá ri Moyses ána yù ira ginaká ni Israel ta kalállammatán, pidde ni Moyses yù baronsi ta siná-iráw, nga initaráng na ta káyu nga inisiddà na ta dabbun, tapè mammapiá yù ira kinagá na iráw ta pattánguk da kuna. * Á kunniúrin gapay yù keyarigák ku. Ta sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, ipotud dangà sangaw nga mepátà ta kurú nga patáddagad da. ¹⁵ Á yù ira ngámin nga mangikatalà níkan, mepattolay ira kâ Namarò, á mesipà ira sù pammagurayán ni Namarò ta áddè ta áddè.

¹⁶ “Á gapu ta napasigaggá yù ángngiddù ni Namarò sù ira tatolay ta dabbuno, yáyù nga iniyawâ na yù Anâ na nga táttádday ta metapil megapu nira, tapè aggira ngámin nga mangikatalà kuna, ari ira mesinná

* 3:14 Numero 21:4-9

kâ Namarò, nu ari galâ nga mesipà ira nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè. ¹⁷ Ta yáyù gapu na nga jinok ni Namarò yù Anâ na ta dabbuno, nga ari nga mamagikáru ta tolay, nu ari galâ ta aggina yù magikáru ta liwiliwâ nayù ira ngámin nga tatolay, tapè meyígù ira megapu kuna. ¹⁸ Á yù ira nga mangikatalà sù Anâ ni Namarò, ari ira mekanâ sù pamagikáru ni Namarò. Ngam yù ira nga ari mangikatalà kuna, nekanâ iren sù pamagikáru ni Namarò, gapu ta arád da ikatalà yù táttádday nga Anâ ni Namarò.

¹⁹ “Á yáyù nga pagikaruan ni Namarò ira, gapu ta minayin ta dabbuno yù Anâ na, nga mamannawák ta nonò na tolay, ngam manakì yù ira tatolay kuna. Á yá ipanakì da, ta arád da ikáyâ yù nawák, nu ari galâ yù kallà yù ikáyâ da, gapu ta narákè yù akka-akkuád da. ²⁰ Á ngámin nga tatolay nga narákè yù akka-akkuád da, malussaw ira sù mamannawák, á molang ira umay kuna, marakè mepasingan yù narákè nga akka-akkuád da. ²¹ Ngam yù ira tatolay nga napiá yù akka-akkuád da, umay ira sù mamannawák, tapè mepasingan ta akkuád da lâ yù ngámin nga napiá nga ipakuá ni Namarò nira megapu sù ángngabbák na nira.”

Si Apu Kesu ána si Kuan nga Minánnigù

²² Á ta kabalin na yaw, minay di Apu Kesu ána yù ira tudduán na ta purubinsia na Judiya, á naggián ira nga nanigù ta tatolay tán. ²³ Á nanigù gapay si Kuan ta gián na Enon nga aranni ta ili na Salim, gapu ta napiá yù danum tán. Á minay yù ira tatolay, tapè makirigù ira kâ Kuan, á jinigù na ira. ²⁴ Ta ari paga nebáluk si Kuan.

²⁵ Á ajjan yù tádday nga Kudio nga minay nakipereperang ta ubobuk sù ira makituddu kâ Kuan ta meyannung sù kustombare na rilisiod da nga mappakarenu. ²⁶ Á minay ira laguk kâ Kuan. “Mesturu,” kud da kuna, “manonò mu yù ngaw kabbulum mu nga inipakánnámmum nikami ta paggiát tam ngaw ta dammáng na Jordan? Ajjanin nga manigù, á umay yù ira ngámin nga tatolay makirigù kuna!” kud da kâ Kuan.

²⁷ Á simibbák si Kuan, á kinagi na nira, “Á napiá laguk, ta si Namarò yù mangiyawâ kuna ta pakáwayyá na sù akkuán na, ta awán ta pakáwayyá na tolay nga arán na iniyawâ ni Namarò kuna. ²⁸ Á sikayu, naginná naw yù kinagi ngaw nikayu, nga aringà MakKiristu nga umay mammaguray. Sikán galâ yù pinapolu ni Namarò nga umay mangipakánnámmu kuna, tapè manguruk kayu kuna.

²⁹ “Á nu ángngarigán ta ajjan yù bodá, yù nobiu yù mangalawâ ta babay nga atáwa na. Á yù kopun nayù nobiu, nepallà yù pagayáyâ na sù labbè nayù nobiu. Á kunnay gapay nikán, ta nepallà yù pagayáyâ ku megapu sù ira tatolay nga umay kâ Apu. ³⁰ Kuruk nga aggina yù mepotun nga meparáyaw. Ngam sikán, máwák ta gukágà lâ gukák,” kun ni Kuan nga Minánnigù.

Makáwayyá ta Ngámin yù Naggapu ta Lángi

³¹ “Á yù Anâ ni Namarò yù naggapu ta lángi, á aggina yù kotunán ta ngámin. Á yù ira tatolay nga yawe dabbuno yù paggapuád da, á maggián ira lâ ta dabbuno, á ammu ra lâ yù meyannung ta dabbuno, ána yáyù lâ ubobugad da. Ngam yù naggapu ta lángi, aggina yù kotunán nga makáwayyá ta ngámin. ³² Á ubobugan na yù nasingan na ána naginná

na ta lángì, ngam awán garè ta manguruk sù kagian na. ³³ Ngam yù ira tatolay nga manguruk sù bilin na, ipakánnámmu ra ta kuruk yù ngámin nga ubobuk ni Namarò, megapu sù panguruk da.

³⁴ “Á si Apu Kesu Kiristu yù jinok ni Namarò, á ipakánnámmu na yù ubobuk ni Namarò, ta awán ta pakáddekán nayù pakapangnguá na ána pakáwayyá na megapu sù Ikararuá ni Namarò nga iniyawá na kuna. ³⁵ Ta iddukan ni Namarò yù Anâ na, ána inikatalà na kuna yù pakáwayyá na ta ngámin nga egga ta lángì ána dabbuno.

³⁶ “Á yù tolay nga mangikatalà sù Anâ ni Namarò, mesipà kê Namarò nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè. Ngam yù tolay nga ari manguruk sù Anâ ni Namarò, ari bulubugá mepattolay kê Namarò, nu ari galâ ta ukuman na ira ni Namarò, ána pagikaruan na ira ta áddè ta áddè.”

4

Yù Pakiubobuk ni Apu Kesu sù Babay nga taga Samaria

¹ Á yù ira karakalán na Kudio nga Parisio, narámak da ta napakáru yù ira tatolay nga umay makituddu ána makirigù kê Apu Kesu ánnè sù ira nga makituddu ána makirigù kê Kuan. ² Ngam ari gemma si Apu Kesu yù manigù, nu ari galâ yù ira tudduán na. ³ Á pakaginná ni Apu Kesu ta narámak nayù ira Parisio yù pakirigù nayù ira tatolay sù gián na, nánaw laguk ta Judiya nga nepulù sù ira tudduán na, ta umay ira ta purubinsia na Galilia.

⁴ Á pallakák di Apu Kesu nga umay ta Galilia, mattalebák ira sù purubinsia na Samaria. ⁵ Á nakáddè ira ta ili na Sikar sù purubinsia na Samaria nga aranni ta dabbun nga bittáng na ngaw ni Akup sù ngaw anâ na, nga si Kusè. ⁶ Á aijan tán yù bubun ni Akup. Á gapu ta nabannák si Apu Kesu ta pallakalakák na, nagitubang ta aggik na bubun. Á tangngá na ággaw yù labbè da tán.

⁷ Pagitubang ni Apu Kesu ta aggik na bubun, minay nanágak yù babay nga taga Samaria. Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Penumam mà bì,” kun na sù babay. ⁸ Ta nánawin garè yù ira makituddu kê Apu Kesu, nga minay ta ili, ta ed da gatangan yù kanad da.

⁹ Á yù babay nga kobobuk ni Apu Kesu, nakaddák ta pakiubobuk na kuna, gapu ta iluddè nayù ira Kudio yù ira taga Samaria. Á yáyù nga simibbák yù babay, á kinagi na kê Apu Kesu, “Kunnasi laguk ámmenum ku nikaw, ta sikaw, Kudio ka. Ngam sikán, taga Samariangà,” kun nayù babay kuna.

¹⁰ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na kuna, “Nu ammum nakuan yù iyawâ ni Namarò ta tolay, á nu ammum gapay nakuan nu asinningà nga makkiddaw nikaw, á sikaw nakuan laguk yù makkiddaw nikán ta inumam mu, á iyawâ ku nikaw yù tanakuán nga danum nga manotolay ta áddè ta áddè,” kun na.

¹¹ “Apu,” kun nayù babay kuna, “awán ka gemma ta itágak, á alaram yawe bubun! Sisaw pangápám mu sù danum nga manotolay ta áddè ta áddè? ¹² Ta gári, si Kákay Akup nga yù ngaw naggaká nittam, aggina yù nakkokkok sawe bubun nga bittáng na nikami. Á aggira ngaw ána yù ira ngámin nga anâ na ána ayám da, ininum da yù sinágak da sawe bubun. Makáwayyá ka panò ánnè kê Kákay Akup?” kun nayù babay.

13 Á simibbák si Apu Kesu kuna, á kinagi na, “Yù ira ngámin nga ámminum ta danum na yawe bubun, mapangál ira paga sangaw. 14 Ngam yù tolay nga ámminum sù tanakuán nga danum nga iyawá ku, ari ngin bulubugá mapangál. Ta nu inuman na yù iyawá ku, mabbáli ta kun na wek ta unak na, nga mallatuá nga manotolay kuna ta áddè ta áddè,” kun ni Apu Kesu kuna. 15 Á kinagi nayù babay kuna, “Apu, iyawá mu bì nikán, tapè aringà mabannák nga manoli sawe bubun nga umay manágak,” kun ná.

16 Á pakkiddo nayù babay, kinagi na laguk ni Apu Kesu kuna, “Em mu bì agálán yù atáwam, ta umay kayu saw,” kun na. 17 “Awánà ta atáwa,” kun nayù babay. Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Wan ay, kuruk yù kinagim, nga awán ka ta atáwa. 18 Ngam límá gemma ngin yù nangatáwa nikaw. Á yù laláki nga kabbulum mu kunangane, ari nga kukurugán nga atáwam. Kuruk yù kinagim nga awán ka ta atáwa,” kun na.

19 Á kinagi nayù babay, “Apu, sikaw yù ábbilinán ni Namarò lagugam! 20 Á aijan bì yù iyabbú ku nikaw. Yù ira naggaká nikami nga taga Samaria, yawe puddul yù naggagammungád da ta pakimore ra kâ Namarò. Ngam sikayu nga Kudío, kagian naw ta Jerusalem nakuan yù paggagammungán nayù ira tatolay nga umay makimoray kâ Namarò. Sisaw gián na laguk nayù kuruk nga paggagammungát tam nga makimoray kâ Namarò?” kun nayù babay.

21 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Kurugam mu yù kagiak ku nikaw. Duttál sangaw yù ággo na nga ari sawe puddul áнна ari tuke Jerusalem yù paggagammungán nayù ira tatolay nga makimoray kâ Namarò. 22 Á sikayu nga taga Samaria, makimoray kayu, ngam arán naw garè ammu nu asinni yù pakimorayán naw. Ngam sikami nga Kudío, ammu mi yù pakimorayám mi, ta Kudío gemma yù naggaká sù mangiyígù ta tolay. 23 Á umayin yù ággo na, mássiki kunangane, nga aijan yù ira nga kuruk nga makimoray kâ Namarò nga Yáma tam ta lángi, nga ari nga áppa-áppè yù pakimore ra, ngam kukurugán nga makimoray ira megapu sù nonò da áнна megapu sù panguruk da, gapu ta kunniaw nga tatolay yù agálán ni Namarò nga Yáma tam nga umay makimoray kuna. 24 Si Namarò yù sigga-inángà nga ari masingan, nga manotolay ta tolay. Á yù ira tatolay nga makimoray nakuan kuna, máwák da makimoray kuna megapu sù nonò da áнна yù panguruk da kuna,” kun ni Apu Kesu.

25 Á kinagi nayù babay kuna, “Á sikán, ammù gemma ta umay ta dab-buno yù Mangiyígù nga mammaguray nittam. Aggina yù mangngágan ta Kiristu. Á sangaw nu lubbè, aggina yù mangipakánnámmu nittam ta ngámin nga kuruk,” kun na. 26 Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Sikán yaw nga makiubobuk nikaw,” kun na.

27 Á ta pagubobuk na paga ni Apu Kesu sù babay, limibbè yù ira tudduán na nga naggapu ta ili, á narángnganád da ira. Á nakaddák ira ta pakiubobuk ni Apu Kesu sù babay, ngam awán ta nangiyabbú kuna nu anni yù ikáyâ nayù babay, onu anni yù gapu na nga pakiubobuk ni Apu Kesu kuna.

28 Á yù babay, pakaginná na sù kinagi ni Apu Kesu kuna, dagarágá nga nánaw laguk nga bittáng na yù ammutu na, á nanoli ta ili. Á en na kinagi sù ira katangelián na, 29 “Et tamin, ta en naw innan yù tolay nga

nakkagi nikán ta ngámin nga kingnguâ. Ari panò aggina yù Mangiyìgù nga mangngágan ta Kiristu, nga iddagát tam?” kun na. ³⁰ Á nánaw ira laguk ta ili, ta ed da innan si Apu Kesu.

³¹ Á ta kapapáno nayù babay kári Apu Kesu ta bubun, á yù ira tudduán ni Apu Kesu, kinagi ra kuna, “Mesturu, kumán ka bì,” kud da. ³² Ngam simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Ajjan yù tanakuán nga kanak ku nga arán naw ammu,” kun na. ³³ Á yáyù nga nakkaká-abbù yù ira tudduán na, á kinagi ra, “Egga panò yù minay nangiyawâ kuna?” kud da.

³⁴ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Yaw galâ ipakkatolè yù pamalurò ku sù ure ni Namarò nga naddok nikán ána yù panuppál ku sù ipakuá na nikán. ³⁵ Ari panò nakagi nikayu ta ajjan paga appátapulán áddè ta ággagaták? Ngam kagiak ku nikayu ta namegapungin yù paggagaták. Iripâ nawè yù ira tatolay nga umayin nikán. Meyárik ira ta ammay nga nalutu, nga máyâ magatágin kunangane, ta naparán iren nga umay manguruk nikán. ³⁶ Á yù ira nga mamatuttul nira, málâ da yù napiá nga bálâ da. Á yù ira nga patuttulad da nikán, málâ da yù kepáttole ra kê Namarò ta áddè ta áddè. Á yáyù nga mepagayáyâ ira, nga kunnay sù ira mammulá ána yù ira maggaták. ³⁷ Ta kuruk yù dán nga nakagi, nga ‘Ajjan yù mammulá, á tanakuán yù umay maggaták.’ ³⁸ Á dobat takayu, ta en naw patuttulan yù ira tatolay nga arán naw sinudduán. Á ajjan yù ira nangituddu nira nga napolu ánnè nikayu, tapè mesipà kayu sù pabbalinán na bannák na baggi ra.”

³⁹ Á aru yù ira nga taga Sikar nga nangikatalà kê Apu Kesu megapu sù kinagi nayù babay nira, nga kun na, “Kinagi na nikán yù ngámin nga kingnguâ,” kun na. ⁴⁰ Á yáyù nga minay ira kê Apu Kesu. Á pakáddè da sù gián ni Apu Kesu, inigaggak da ta maggián bì nira. Á naggián si Apu Kesu nira ta duá nga ággaw. ⁴¹ Á kitáru yù ira nga nanguruk megapu sù ubobuk ni Apu Kesu. ⁴² Á kinagi ra sù babay, “Ari lá yù kinagim yù ipanguruk mi kuna, ta gininná mi ngin gapay yù ubobuk na, á yáyù nga ammu mi ta kukurugán nga aggina yù iddanamát tam nga Mangiyìgù ta tolay ta dabbuno,” kud da.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Anâ nayù Tolay nga Kátannangán

⁴³ Á pappasá na duá nga ággaw, nánaw di Apu Kesu ta Sikar nga minay ta Galilia, nga naddakalán ni Apu Kesu. ⁴⁴ Á kinagi na ngaw ni Apu Kesu, “Pakimorayád da yù ábbilinán ni Namarò ta ngámin nga lugár. Ngam yù ira katangelián na, arád da pakimorayán,” kun na. ⁴⁵ Ngam ta labbè ni Apu Kesu ta Galilia, magayáyâ yù ira tatolay nga mamaddulò kuna, gapu ta nasingad da yù pinagaddátu na ta pakipiéstá ra ngaw ta Jerusalem.

⁴⁶ Á keggá ni Apu Kesu ta Galilia, nanoli ta ili na Kana ta purubinsia na Galilia, nga gián na ngaw sù pamabbáli na sù danum ta binaráyáng. Á egga tán yù tolay nga kátannangán, nga mataki yù anâ na nga lálaki ta bale ra ta ili na Kapernium. ⁴⁷ Pakaginná nayù tolay ta limibbè si Apu Kesu ta Kana, nga naggapu ta purubinsia na Judiya, minay laguk nga nakikomá kuna ta umay ta Kapernium, tapè pammapián na yù anâ na nga magisassay matay. ⁴⁸ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Nu arán naw masingan yù pagaddatuak ku nga makapállâ, egga panò yù ángnguruk

naw nikán?” kun na. ⁴⁹ “Apu,” kun nayù tolay, “et ten, ta kúragat ta yù arán na paga patay!” kun na. ⁵⁰ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Lubbè ken, ta nammapiá ngin yù anâ mu,” kun na. Á kinuruk nayù tolay yù kinagi ni Apu Kesu kuna, á nánaw, ta manoli sù gián na.

⁵¹ Á sù tádday ággaw, pallakák nayù tolay paga nga lubbè sù gián na ta Kapernium, nerapunán na ta dалан yù ira aripan na. Á kinagi ra ta nammapiá ngin yù anâ na. ⁵² Á iniyabbû na nira nu káni yù pammapiá na. Á kinagi ra kuna, “Kagabi ta pannarek na bilák ta púgák yù kári na kulikuk na,” kud da kuna. ⁵³ Á nanonò nayù tolay ta yáyù gapay yù oras nga pakkagi ni Apu Kesu kuna ta nammapiá ngin yù anâ na. Á aggira ngámin nga makkakábbalay, nanguruk ira kâ Apu Kesu.

⁵⁴ Á ta keggá ni Apu Kesu paga ta Galilia nga naggapu ta Judiya, yawe yù mekaruá nga pinagaddátu na nga makapállá.

5

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Toley nga Natay yù Gadduá na Baggi na

¹ Á kabalid da nappassiár ta ili na Kana, jimittál yù piestá nayù ira Kudio, á giminon di Apu Kesu ta ili na Jerusalem, tapè nakipiestá ira.

² Á ajjan ta Jerusalem yù danum nga ájjigután nga mangngágan ta Betseda sù ággubobuk nga Kebru,* nga aranni ta puertá na ili nga ángngitallungád da ta karneru. Á nalepuanán yù danum ta límá nga állirumán nga nattutuppang. ³ Á kitáru yù ira tatolay nga gipeddán nga máttaki nga naggián tán, nga buling, pilay, áнна yù ira natay yù gadduá na baggi ra, ta iddi-iddagád da lá yù pappalung na danum. ⁴ Ta ajjan kanu yù daroban ni Namarò nga en na ikáddagâ palapalungan yù danum. Á pappalung na danum, mammapiá yù mapolu nga tolay nga mabbassung kuna.

⁵ Á ajjan tán yù tolay nga nataki ta tallupulu ta walu nga dagunin. ⁶ Á nasingan ni Apu Kesu, á ammu na ta nagiddá ta nabayágin. Á iniyabbû na laguk ni Apu Kesu kuna, “Ikáyâ mu ta mammapiá ka?” kun na. ⁷ Á simibbák yù mataki, á kinagi na kâ Apu Kesu, “Wan, Apu, ngam awán ta mangipay nikán sù danum ta pappalung na. Á pakáddè ku ta danum, ajjanin yù mapolu ánnè nikán,” kun na. ⁸ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Arà, manáddak ka laguk. Apam mu yù dapam mu, á mallakák ka,” kun na. ⁹ Á dagarágâ nammapiá yù tolay, á inâ na yù dapan na, á nallakák nga nánaw. Á Sabadu yù pammapiá nayù tolay, nga ággibannák na Kudio.

¹⁰ Á gapu ta Sabadu yù pammapiá nayù tolay, kinagi nayù ira karakalán nga Kudio kuna, “Sabadu ággawo, nga mangilin nga ággaw. Á mekontará gemma sù tunung tam yù mangáttu ta ággaw nga ággibannák tam. Ngattá, ta káttuam mu yù dapam mu?” kud da. ¹¹ Á simibbák yù tolay, á kinagi na nira, “Yù tolay nga namammapiá nikán, aggina yù nakkagi nikán ta apak ku yù dapak ku áнна mallakàrà,” kun na. ¹² Á iniyabbû da kuna, “Asinni yù tolay nga naddok nikaw ta apam mu yù dapam mu ta mallakák ka?” ¹³ Ngam arán na garè ammu nayù tolay nu

* 5:2 Á Kebru yù ággubobuk nayù ira ngaw Kudio, ta keggá ri Akup, áнна yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò.

asinni yù namammapiá kuna, ta napakáru yù ira tatolay tán, á dagarágâ nga nánaw si Apu Kesu.

¹⁴ Á manganánnuán, narángxngánán ni Apu Kesu yù tolay sù mangilin nga kapilliá, á kinagi na kuna, “Innam mè! Nammapiá ken! Ari ka laguk mamidduá nga malliwâ, marakè mappanà yù mesimmu sangaw nikaw ánnè sù ngaw jigâ mu,” kun na. ¹⁵ Á pakasingan nayù tolay kê Apu Kesu, á nánaw laguk, á en na kinagi sù ira karakalán nga Kudio ta si Apu Kesu yù namammapiá kuna. ¹⁶ Á yáyù nga napporay yù ira karakalán nga Kudio kê Apu Kesu, á jinigirigâ da, gapu ta ággaw nga ággibannák da yù pamammapiá na sù mataki.

¹⁷ Ngam simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Si Namarò nga Ammò ku, uputan na paga yù pattarabáku na, maguray lâ nga ággaw. Á kunnian gapay nikán, mattarabákungâ, ta uputak ku nga tuppálan yù ngámin nga ipakuá nayù Yámà nikán, maguray lâ nga ággaw,” kun na. ¹⁸ Á yáyù nga nappanà yù lusso nayù ira karakalán nga Kudio kê Apu Kesu, á inigagángx ra papatáyan, nga ari lâ megapu sù arán na kinuruk nga kustombare ra ta meyanngun sù ággaw nga ággibannák da, ngam megapu paga ta pangigittá na sù baggi na kê Namarò, ta kinagi na ta si Namarò yù yáma na.

Yù Pakáwayyá nayù Anâ ni Namarò

¹⁹ Á gapu ta pamaliwâ nayù ira karakalán nga Kudio kê Apu Kesu, kinagi na laguk nira, “Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Arák ku mororay yù akkuák ku. Ngam yá lâ akkuák ku yù masingak ku nga akkuán ni Namarò nga Yámà. Á ngámin yù akkuán nayù Yámà, yáyù gapay akkuák ku, sikán nga Anâ na. ²⁰ Ta ayatan nangà nayù Yámà, á yáyù nga ipasingan na nikán yù ngámin nga akkuán na. Á ipakuá na paga sangaw nikán yù akka-akkuák ku nga makapállâ ánnè karannian nga kingnguâ, tapè mapállâ kayu sangaw.

²¹ “Á kunnayâ kê Yámà, ta paginnanolayan na yù ira námmatay, áнна iddán na ira ta inángx tapè matolay ira. Á kunnian gapay yù akkuák ku, sikán nga Anâ na, ta paginnanolayak ku áнна tolayak ku yù ira nga ikáyâ ku tolayan. ²² Á ari yù Yámà yù mamanunnù ta tolay, nu ari lâ sikán nga Anâ na, ta inikatalà na nikán nga Anâ na yù mamanunnù ta ngámin, ²³ tapè dayáwad dangà nayù ira ngámin nga tatolay ta kunnay sù áddáyo ra kê Namarò nga Yámà. Á yù tolay nga ari maddáyaw nikán nga Anâ na, arán na gapay dayáwan yù Yámà nga naddok nikán.

²⁴ “Kukurugán nga kuruk yawe nga kagiak ku nikayu. Yù tolay nga magginná ta ubobuk ku áнна manguruk kê Namarò nga naddok nikán, mepattolay nga mepaggián kê Namarò ta áddè ta áddè. Á aringin mokum, ta napakomá ngx yù liwiliwâ na, á ásigurán nen ni Namarò, á apan na sangaw nga mesipà kuna ta áddè ta áddè. ²⁵ Á kuruk yù kagiak ku nikayu. Ngámin nga tatolay nga ari paga manguruk nikán, kunnay ta natay iren gapu ta nesinná ira kê Namarò. Ngam ajjanin yù awayyá ra kunangane nga makaginná ta pagágál ku, á yù ira nga magginná áнна manguruk nikán nga Anâ ni Namarò, mepattolay ira nga mesipà kê Namarò ta áddè ta áddè. ²⁶ Ta sigga-inángx si Ammò ku, nga manotolay. Á sikán gapay, sigga-inángxâ, ta iniyawâ ni Ammò ku nikán nga Anâ na yù awayyâ nga

manotolay. ²⁷ Á iniyawâ na gapay nikán yù pakáwayyâ nga mamanunnù ta ngámin, gapu ta sikán yù Kaká na ngámin na tatolay.

²⁸ “Ari kayu mapállâ sù kinagi, ta duttál sangaw yù pakáddekán nga ággaw, á ngámin yù ira námmatay, maginná ra yù ngárál ku. ²⁹ Á pakaginná ra, mallawán ira sù tanam da. Á yù ira nga napiá yù kingngikingnguá ra ta keggá ra ta dabbuno, maginnanolay ira nga mepattolay kê Namarò ta áddè ta áddè. Á yù ira nga narákè yù kingngikingnguá ra ta keggá ra ta dabbuno, mallawán ira gapay ta tanam da nga mekaná sù pangukum ni Namarò, ta pagikaruan na ira,” kun ni Apu Kesu.

Yù ira Mangipakánnámmu kê Apu Kesu

³⁰ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu, “Arák ku mororay yù akkuák ku, ta si Namarò nga Yámà yù naddok nikán, á ta kun na kagian nayù Yámà nikán, kunnian galá yù pamanunnù ku. Á yáyù nga matunung yù ámmanunnù ku, ta ari yù urè yù tuttulak ku, nu ari galá yù ure nayù Yámà.

³¹ “Á nu sikán lápay nakuan yù makkagi ta meyanung ta baggi, arán naw gemma kurugan yù kagiak ku. ³² Ngam aijan yù tanakuán nga mangipakánnámmu ta meyanung nikán, nga yù Ammò ku, á ammù ta kuruk ngámin yù kagian na.

³³ “Á sikayu, jinok naw yù ira mangiyabbù kê Kuan ta meyanung nikán, á kuruk gapay yù kinagi ni Kuan. ³⁴ Á arák ku gemma awágan yù tolai nga makkagi ta meyanung nikán, ngam ipanonò ku nikayu yù kinagi ni Kuan, tapè meyígù kayu. ³⁵ Á meyárik si Kuan ta isingan nga maggatang, ta pannawagan na yù nonò na tolai. Á pakaginná naw ngaw sù pangilalayayâ ni Kuan, nagayáyâ kayu ta mabi. ³⁶ Ngam aijan yù makáwayyá nga mangipakánnámmu ta kuruk yù ubobuk ku, nga yù ira makapállâ nga pinagaddátù, nga inipakuá nayù Yámà nikán. Á danniaw nga inipakuá ni Ammò nikán yù makáwayyá ánnè sù pangilalayayâ ni Kuan. Danniaw yù ipanguruk naw ta si Namarò yù Yámà nga naddok nikán.

³⁷ “Á yù Yámà nga naddok nikán, aggina gapay yù mangipakánnámmu sù meyanung nikán. Ngam sikayu, arán naw bulubugá gininná yù ngárál na, á arán naw nasingan. ³⁸ Á arán naw inalawâ yù bilin na, ta arán nawà kurugan, nga jinok na. ³⁹ Á gigiámmuan naw yù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò, gapu ta kagian naw ta yáyù pakálerán naw sù mannanáyun nga ipakkatole naw. Á mássiki uputan naw nga bibbiran dannian nga netúrâ, arán naw tákkilalán ta sikán gemma yù kakágiad da. ⁴⁰ Ngattá, ta manaki kayu manguruk nikán, á sikán yù makáwayyá nga manotolay nikayu ta áddè ta áddè?” kun ni Apu Kesu sù ira Kudio.

⁴¹ Á kinagi na paga ni Apu Kesu sù ira karakalán nga Kudio, “Arák ku aleran yù paddáyo na tolai nikán. ⁴² Ngam ammù gemma yù nonò naw, á ammù ta awán ta ángngiddù naw kê Namarò. ⁴³ Á minayà nikayu ta pannakabaggi ni Namarò nga Yámà, ngam arán nawà alawatan. Á sangaw nu aijan yù tanakuán nga umay megapu sù ure na lápay, aggina laguk yù alawatan naw. ⁴⁴ Egga panò laguk yù awayyá naw nga manguruk nikán, gapu ta yá galá aleran naw yù paddáyo nayù ira ikáttole naw, ngam manaki kayu mapaluro sù ipakuá ni Namarò nikayu tapè málá naw yù paddáyo nayù táttádday nga si Namarò?

⁴⁵ “Á arán naw laguk kagian ta sikán yù mangikeká nikayu kâ Namarò nga Yámà. Ari sikán yù mangikeká, nu ari galâ si Moyses, nga nangiyawâ sù netúratán nga tunung nga iddanamán naw. Si Moyses yù mangikeká nikayu, ta arán naw kurugan yù iníturâ na. ⁴⁶ Á nu kinuruk naw nakuan yù iníturâ na ngaw ni Moyses, á kurugan nawâ gapay nakuan, gapu ta sikán yù kakágian na sù iníturâ na. ⁴⁷ Ngam nu arán naw kurugan yù iníturâ na, á kunnasi laguk ta manguruk kayu sù kagiak ku nikayu?” kun na.

6

*Yù Pamakán ni Apu Kesu ta Límáribu nga Tatolay
Mattiu 14:13-21; Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17*

¹ Pappasá na danniauw, aijan di Apu Kesu ána yù ira tudduán na nga nanoli ta purubinsia na Galilia. Á ta tádday ággaw, minay ira ta dammáng na Bebay na Galilia, nga mangngágan gapay ta Tiberio. ² Á aijan yù ira magari nga tatolay nga jimináddán kâ Apu Kesu gapu ta nasingad da yù makapállâ nga pinagaddátu na ta pamammapiá na sù ira máttaki.

³ Á pakáddè di Apu Kesu ána yù ira tudduán na ta dammáng, giminon ira ta puddul, á nagitubang ira tán. ⁴ Á maddaggunin yù piestá na Kudio nga panaddamad da ta pattalebák nayù daroban ni Namarò.

⁵ Á pagitubang da, nerípâ ni Apu Kesu yù ira magari nga tatolay nga mappángè nira. Á iniyabbû na laguk kâ Pilippi, “Sisaw yù pangápát tam ta ipamakát tam sawe ira magari nga tatolay?” kun na. ⁶ Á dán nga ammu ni Apu Kesu yù akkuán na sangaw, ngam yáyù iniyabbû na kâ Pilippi, tapè mepasingan nakuan yù pangikatalà ni Pilippi kuna. ⁷ Á kinagi ni Pilippi kuna, “Á kunnasi laguk, Apu, ta napakáru ira. Á mássiki nu pígiá yù kuártu nga igátáng tam nakuan, á makúráng paga yù ipamakát tam sù ira tatolay, mássiki nu isinek tam ta ággibaddi nira,” kun na.

⁸ Á si Andares yù tádday sù ira makituddu kâ Apu Kesu, nga wagi ni Simon Eduru. Á simibbák si Andares, á kinagi na kâ Apu Kesu, ⁹ “Aijan saw yù abbing nga egga kuna yù bálun na nga límá bullung nga pán ána duá nga baddi nga sirá. Ngam pígiá lâ kapúnu na yian sù ira magari nga tatolay?” kun na.

¹⁰ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Pagitubangan naw ira bi,” kun na. Á nagitubang ira laguk, gapu ta aláwa yù kakáddapán. Á límáribu támma yù biláng da nga lálláki, nu ari nebiláng yù ira bábbay ána ábbing ira. ¹¹ Á inâ na laguk ni Apu Kesu yù bálun nayù abbing. Á nakimállâ kâ Namarò megapu sù iniyawâ na nga pán ána sirá, á inipesinek na yù pán. Á nallabbuk yù pán ta pangisinek da sù ira tatolay. Á ta kunnay gapay sù sirá, ta iniddád da ira ta gustu ra nga kanan. ¹² Á kiminán ira ta áddè ta kabattuk da. Á kabalid da kiminán, kinagi ni Apu Kesu sù ira tudduán na, “Unnuran naw yù buná ra, tapè ari metabbà,” kun na. ¹³ Á inunnuk da laguk yù buná ra, á mapulu duá yù lappi nga napannu sù buná ra.

¹⁴ Á pakasingan nayù ira tatolay sawe pinagaddátu ni Apu Kesu, napállâ ira, á kinagi ra, “Aggina gemma yù ábbilinán ni Namarò nga initabbá na ngaw nga umay ta dabbuno!” kud da. ¹⁵ Á natagenà ni Apu

Kesu yù nonò da, ta gaputad da nakuan nga puersán nga mappatul nira. Á yáyù nga nánaw nga naguroray nga giminon ta puddul.

*Yù Pallakák ni Apu Kesu ta Utun na Danum
Mattiu 14:22-33; Markus 6:45-52*

¹⁶ Á ta pajjibbà, minutù yù ira tudduán ni Apu Kesu ta aggik na bebay. ¹⁷ Á gapu ta gabingin áнна awán paga si Apu Kesu nira, nappittà ira ta barangay, ta dumákì ira ta dammáng, nga manoli ta ili na Kapernium. ¹⁸ Á pattake ra ta barangay, jimittál yù masikan nga paddák, á nappalalung yù danum. ¹⁹ Á pangilápák da sù barangay, annam nga kilometro támma yù kárayyu ra ta aggik. Á nasingad da si Apu Kesu nga mallakalakák sù utun na danum nga umay sù barange ra. Á nepallà yù assing da. ²⁰ Ngam kinagi ni Apu Kesu nira, “Sikán yaw. Ari kayu maganássing,” kun na. ²¹ Á ayatán ira nga namattakay kuna ta barangay, á dagarágâ ira nga nakáddè ta aggik.

Si Apu Kesu yù Manotolay nga Meyárik ta Kanan na Tolay

²² Á sù tádday ággaw, naggián lâ paga yù ira magari nga tatolay nga nabattáng ta dammáng, nga magiddak kê Apu Kesu. Ta nasingad da yù páno nayù ira tudduán ni Apu Kesu sù táttádday nga barangay nga aijan tán, áнна ari nepattakay si Apu Kesu nira. Á yáyù nga iniddagád da lâ paga. ²³ Á ta pannawák, aru yù ira barangay nga jiminung nga naggapu ta Tiberio. Aranni yù áddungád da sù nakkákanán nayù ira tatolay ta pán ta kabalin ni Apu Kesu nabbalabálà kê Namarò. ²⁴ Á pakánnámmu nayù ira tatolay ta awán lâ awán si Apu Kesu áнна yù ira tudduán na, á nakipattakay ira laguk sù ira barangay nga naddagâ tán, ta ed da aleran si Apu Kesu ta Kapernium.

²⁵ Á pakáddè nayù ira tatolay ta dammáng na bebay, nálek da si Apu Kesu. Á pakálek da kuna, kinagi ra, “Mesturu, káni yù ángem saw?” kud da. ²⁶ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Ari yá ipagalek naw níkán, gapu ta nasingan naw áнна kánámmuán naw yù kebalinán nayù makapállâ nga pinagaddátù ta arubáng naw. Ngam yá lâ ipagalek naw níkán yù kabattuk naw ta pán. ²⁷ Ari kayu nakuan mabbannabannák nga magala-alek sù kanan nga mabì malabbak. Aleran naw galâ yù tanakuán nga ákkatole naw nga mannanáyun, tapè mepattolay kayu kê Namarò ta áddè ta áddè. Á sikán nga Kaká na ngámin na tatolay yù mangiyawâ sù ákkatole naw nga mannanáyun, ta sikán yù neddán ni Namarò nga Yámà sù pakáwayyâ,” kun ni Apu Kesu nira.

²⁸ Á yáyù nga iniyabbû da laguk kê Apu Kesu, “Anni nakuan yù akkuám mi, tapè tuppálam mi yù ipakuá ni Namarò níkami?” kud da. ²⁹ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Yawe lâ yù ipakuá ni Namarò níkayu, ta ikatalà nawà, ta sikán yù jinok na saw,” kun na. ³⁰ Á pakaginná ra karannian, kinagi ra kuna, “Á anni laguk yù makapállâ nga ipasingam mu níkami, tapè manguruk kami níkaw? Anni laguk yù akkuám mu? ³¹ Yù ira ngaw naggaká nittam, gári ta keggá ra ta kalállammatán, kinád da yù inipamakán na nira ni Lákay Moyses nga mangngágan ta manna, ta

ajjan yù netúrâ nga, ‘Iniyawâ na nira yù kanad da nga naggapu ta lángì,’
 ”* kud da kê Apu Kesu.

³² Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Kurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Tanakuán yù manna nga iniyawâ ni Moyses, nga ari yù kanan nga ubobugak ku. Yù Yámà yù mangiyawâ nikayu sù kuruk nga kanan nga ubobugak ku, nga maggapu ta lángì. ³³ Á yù kuruk nga kanan nga iyawâ ni Namarò nga maggapu ta lángì yù umay saw dabbuno nga manotolay ta tolay,” kun ni Apu Kesu. ³⁴ Á kinagi ra kuna, “Apu, ta keggá mi nga matolay ta utun na dabbun, sigídá iddák kami ngè sawe kanan,” kud da.

³⁵ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Sikán yù ubobugak ku nga kanan nga maggapu ta lángì. Sikán yù manotolay. Á yù ira nga umay makituddu ána mangikatalà níkán, ari iren kun na mabisin ána mapangál, á ari iren bulubugá magala-alek. ³⁶ Ngam sikayu, máwák nga kagiak ku lâ má yù kinagi nikayu, ta mássiki nu masingan nawá, awán galâ ta ángnguruk naw níkán.

³⁷ “Ngam yù ira ngámin nga iyawâ nayù Yámà níkán, aggira yù umay mesipà níkán. Á alawatak ku yù ngámin ira nga umay makituddu níkán, nga arák ku bulubugá papanáwan. ³⁸ Á yá iniyángè saw nga maggapu ta lángì, ta arák ku tuppálan yù urè, nu ari galâ yù ngámin nga ure nayù Yámà nga naddok níkán. ³⁹ Á yawe yù ure nayù naddok níkán, ta ásigurák ku yù ira ngámin nga tatolay nga iniyawâ na níkán, tapè awán bulubugá ta meyawáwán, ngam paginnanolayak ku ira galâ ta panguriánán nga ággaw, tapè mepattolay ira kê Namarò. ⁴⁰ Ta yáyù ure nayù Yámà, ta aggira ngámin nga makituddu ána mangikatalà níkán nga Anâ na, aggira mannanáyun nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè. Á sikán yù mamaginnanolay nira ta panguriánán nga ággaw.”

⁴¹ Á ta pakaginná nayù ira Kudío sù kinagi ni Apu Kesu, nga aggina yù kanan nga naggapu ta lángì, naddagaragim ira. ⁴² Á kinagi ra, “Ari panò aggina si Kesu nga anâ di Kusè, ta ammu tam gemma di ammò na kê innò na!” kud da. “Á ngattá laguk, ta kagian na ta naggapu ta lángì?” kud da.

⁴³ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Mattukkâ kayin nga maddagaragim. ⁴⁴ Awán ta umay makituddu níkán nu arán na agálán nayù Yámà nga naddok níkán, á paginnanolayak ku ta panguriánán nga ággaw. ⁴⁵ Ajjan yù netúrâ nga inipetúrâ ni Namarò sù ira ngaw ábbilinán na, nga kunniaw:

‘Aggira ngámin nga tatolay yù tudduán ni Namarò.’†

Á ngámin ira nga magginná ána manguruk sù ituddu nayù Yámà, aggira yù umay mangikatalà níkán.

⁴⁶ “Á arák ku kagian ta nasingan na tolay si Namarò nga Yámà. Awán gemma ta nakasingan kê Namarò nga Yámà, nu ari galâ sikán nga Anâ na nga naggapu ta gián na. ⁴⁷ Á kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu, ta mannanáyun nga mepattolay kê Namarò yù ira nga mangikatalà níkán.

⁴⁸ “Sikán yù áttotole na tolay. Sikán yù manotolay, á yá keyarigák ku yù kanan na tolay. ⁴⁹ Á yù ngaw ira naggaká nikayu, mássiki nu kinád da yù ngaw kanan nga manna, ta pallakalakák da túrin ta kalállammatán, ngam

* 6:31 Exodo 16:4; Salmo 78:24 † 6:45 Isaya 54:13

natay ira galâ. ⁵⁰ Ngam yù kanan nga ubobugak ku, yáyù yù maggapu ta lángi nga umay saw, tapè aijan yù awayyá na tolay nga kumán kuna, ána ari matay. ⁵¹ Sikán yawe kanan nga maggapu ta lángi. Nu kumán yù tolay sawe kanan nga ubobugak ku, mannanáyun nga mepattolay kâ Namarò ta áddè ta áddè. Á yù kanan nga iyawâ ku, yáyù yù baggi, nga metapil tapè matolay yù ira tatolay,” kun ni Apu Kesu.

⁵² Á pakaginná nayù ira Kudio sù ubobuk ni Apu Kesu, makkakápereperang ira ta ubobuk, á kinagi ra, “Kunnasi panò yù ángngipakán na ta baggi na nittam, nga ari gemma makán?” kud da. ⁵³ Á yáyù nga kinagi ni Apu Kesu nira, “Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, á ta ángngarigán, nu arán naw kanan yù baggi ána arán naw inuman yù dágà, awán bulubugá ta áttolè naw. ⁵⁴ Ngam yù ira ngámin nga kumán ta baggi ána ámminum ta dágà, mannanáyun nga mepattolay ira kâ Namarò ta áddè ta áddè, á paginnanolayak ku ira ta panguriánán nga ággaw. ⁵⁵ Ta kuruk nga kanan yù baggi, ána kuruk nga inuman yù dágà.

⁵⁶ “Á yù tolay nga kumán ta baggi ána ámminum ta dágà, aggina yù mepaggián nikán, á sikán gapay yù mepaggián kuna. ⁵⁷ Á yù Yámà nga naddok nikán, aggina yù sigga-inángà nga manotolay, nga paggapuán nayù áttolè. Á yáyù nga matolayà megapu kuna. Á kunnian gapay sù ira ngámin nga kumán ta baggi, matolay ira megapu nikán. ⁵⁸ Ta sikán yù kanan nga naggapu ta lángi, nga dumá sù ngaw kinán nayù ira naggaká nittam, ta mássiki nu kinád da, ngam natay ira galâ. Ngam yù ira ngámin nga kumán sawe kanan nga ubobugak ku, mannanáyun ira nga mepattolay kâ Namarò ta áddè ta áddè.”

⁵⁹ Yáyù kinagi ni Apu Kesu sù pangituddu na ta ággagammungán na Kudio ta ili na Kapernium.

Yù Meyannung sù Áttolay nga Awán ta Áddè na

⁶⁰ Á ta pakaginná nayù ira siminuttul kâ Apu Kesu sù kinagi na, aru yù ira nga manaki sù kinagi na. Á naddagaragim ira, á kinagi ra, “Jikkù yù kagian na. Egga panò yù manguruk sù kagian na?” kud da. ⁶¹ Á mássiki nu awán ta nakkagi kâ Apu Kesu, ngam ammu na lápay ta maddagaragim ira. Á yáyù nga kinagi na nira, “Ngattá, ta manaki kayu sù kagiak ku? ⁶² Á anni laguk yù kagian naw sangaw nu masingan nawà nga umay ta lángi, nga manoli ta gián nga naggapuák ku? ⁶³ Yù Ikararuá ni Namarò yù manotolay ta tolay. Á yù sikan na baggi na tolay ána yù pakáwayyá na, awán ta serbi ra. Yù bilin ni Namarò nga kinagi nikayu, yáyù yù manotolay nikayu ta áddè ta áddè megapu sù Ikararuá ni Namarò. ⁶⁴ Ngam aijan nikayu yù ira nga ari manguruk,” kun na. Yáyù kinagi ni Apu Kesu nira, gapu ta áddè ngaw, dán nga ammu ni Apu Kesu yù ira nga ari manguruk kuna ána yù tádday nga mappagápù kuna. ⁶⁵ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Yáyù gapu na nga kinagi nikayu ta awán ta umay manguruk nikán nu arán na iyawâ nayù Yámà nira yù ángnguruk da,” kun na.

⁶⁶ Á gapu ta panaki da sù ubobuk ni Apu Kesu, aru yù ira nalurá nga siminuttul kuna, á nánaw ira nga aringin nepulupulù kuna. ⁶⁷ Á kinagi ni Apu Kesu sù ira mapulu duá nga sinudduán na, “Á sikayu,

ikáyâ naw nga mánaw gapay?” kun na. ⁶⁸ Á simibbák si Simon Eduru, á kinagi na, “Apu, asinni paga panò dumá nga pakiyápuám mi nakuan? Ta sikaw lâ yù makáwayyá nga mangipakánnámmu sù ubobuk ni Namarò nga manotolay ta tolay ta áddè ta áddè. ⁶⁹ Á kuruk nga manguruk kami nikaw, ámma ammu mingin ta kuruk nga sikaw yù Mangilin nga jinok ni Namarò,” kun ni Eduru.

⁷⁰ Á pakkagi ni Eduru karannian, simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, “Ari panò sikayu yù mapulu duá nga piníli? Sikayu gemma, ngam aijan nikayu yù tádday nga nagunagán ni Satanas.” ⁷¹ Yáyù kinagi ni Apu Kesu ta meyanung kâ Kudas, nga anâ ni Simon Iskariote, ta nebiláng sù ira mapulu duá nga sinudduán na, ngam aggina yù mangipagápù kuna.

7

Yù ira Wáwwagi ni Apu Kesu nga ari Manguruk kuna

¹ Á ta kabalin na yaw, naddagâ si Apu Kesu nga nangituddu sù ira ili ámma babálay sù purubinsia na Galilia, ta molang na umay ta Judiya, gapu ta inigagánge ra papatáyan nayù ira karakalán nga Kudio tán. ² Á maddaggun yù piestá na Kudio nga mangngágan ta Piestá na Amíngán. ³ Á yù ira wáwwagi ni Apu Kesu, kinagi ra kuna, “Ngattá, ta maggián ka saw? Napiá nu mánaw ka nga umay ta Judiya, tapè masingan nayù makituddu nikaw yù akka-akkuám mu. ⁴ Ta yù tolay nga ikáyâ na nga meparámak, arán na gemma ilímak yù akkuán na. Umay ka laguk ta dakal nga ili, tapè mepasingan sù ira ngámin nga tatolay yù makapállâ nga akka-akkuám mu.” Yáyù kinagi nayù ira wáwwagi ni Apu Kesu. ⁵ Ta mássiki yù ira wáwwagi na, ari ira paga manguruk kuna.

⁶ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ari paga jimittál yù oras nga pappásingak ku ta ili na Jerusalem. Ngam sikayu, maguray lâ nga ággaw yù pappasingan naw. ⁷ Ta ari sikayu yù ikalusso nayù ira tatolay nga ari manguruk kâ Namarò. Ngam sikán, ikalusso rangà, gapu ta sikán yù makkagi nira ta narákè yù akka-akkuád da. ⁸ Umay kayu lápay, ta aringà lábbi umay, gapu ta ari paga oras nga pappásingak ku,” kun na. ⁹ Á ta pakkagi na karannian, nabbattáng lábbi ta Galilia.

Yù Pakipiestá ni Apu Kesu ta Ili na Jerusalem

¹⁰ Á ta páno nayù ira wáwwagi ni Apu Kesu nga minay nakipiestá ta Jerusalem, minay gapay nakipiestá si Apu Kesu, nga naguroray nga awán ta kepulután na, tapè ari mappasingan. ¹¹ Á yù ira karakalán na Kudio, ala-alerad da si Apu Kesu ta áppiéstán. Á iniyabbû da sù ira kábulud da, “Sisaw gián na?” kud da. ¹² Á magari yù ira tatolay nga makipiestá, á nakkaká-anasâ ira ta meyanung kâ Apu Kesu. “Aggina yù napiá nga tolay,” kun nayù ira káruán. Á “Ari,” kud da gapay nayù ira káruán, “ta ilogò na yù ira tatolay,” kud da. ¹³ Ngam arád da lâ ipágginná yù ubobuk da nga meyanung kuna, gapu ta ikássing da sù ira karakalán na Kudio.

¹⁴ Á pattangná nayù piestá, minay si Apu Kesu sù mangilin nga kapillíá, nga nangituddu sù ira tatolay nga aijan tán. ¹⁵ Á napállâ yù ira karakalán na Kudio sù pangituddu na, á kinagi ra, “Ari bulubugá naggigiámmu yane tolay! Á kunnasi laguk ta napakáru yù kánnámmuán na?” kud da.

16 Á yáyù nga simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Yawe nga ituddù, ari nga maggapu sù nonò ku, ngam maggapu galâ sù nonò nayù naddok nikán. 17 Á nu italákkuruk nayù tolay nga manuppál sù ipakuá ni Namarò kuna, kánámmuán na nu si Namarò yù paggapuán nayù ituddù, onu maggapu galâ ta nonò ku. 18 Á nu ubobugan na tolay yù uru-ure na lápay, yá lâ ikáyâ na yù keparáyo na. Ngam yù tolay nga ikáyâ na ta meparáyaw yù naddok kuna, á kuruk ngámin yù kagian na, nga awán bulubugá ta siri na,” kun ni Apu Kesu.

19 Á kinagi na paga sù ira karakalán na Kudío, “Á ari panò sikayu yù iniddán na ngaw ni Moyses sù tunung ni Namarò? Ngam awán nikayu ta mamalurò sù tunung. Ngattá, ta igagánge nawà papatáyan?” kun ni Apu Kesu nira. 20 Á simibbák yù ira magari, á kinagi ra kuna, “Maguyung ka! Asinni panò mangigagángay nga mamapátay nikaw?” kud da. 21 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Tádday lâ yù pinagaddátù sù ággaw nga ággibannák, ta pinammapiá yù tolay nga nataki, á mapállâ kayu. 22 Ngam sikayu, palurotan naw yù pakkugi naw sù ira ánâ naw ta mekawalu nga ággo ra, mássiki nu Sabadu nga ággibannák, gapu ta yáyù inittuddu na ngaw ni Moyses nikayu. Ngam ari gemma si Moyses yù naggapuán nayù kustombare, nu ari galâ yù ira ngaw naggaká nittam. 23 Á nu ángngarigán ta mabigarán yù baggi na tolay sù ággaw nga ággibannák tapè mapalurotò yù tunung ni Moyses nga meyanung ta pakkugi na, ngattá laguk, ta mapporay kayu nikán nu pammapiák ku yù mataki sù ággaw nga ággibannák? 24 Nu mamanunnù kayu, arán naw nakuan panunnután ta meyanung ta ánnanganán naw, nu arán naw bì iyabbù ta olu yù meyanung ta kuruk, tapè kánámmuán naw, ána matunung yù ámmanunnù naw,” kun ni Apu Kesu nira.

Ari panò si Apu Kesu yù MakKiristu?

25 Á yù ira tatolay ta Jerusalem, nakkaká-ubobuk ira laguk, á kinagi nayù ira káruán, “Ari panò aggina yù ala-alerad da, nga ikáyâ da papatáyan? 26 Á innan nawè! Ajjanin nga magubobuk ta arubáng na ngámin na tatolay, ngam awán ta mamattukkâ kuna! Ammu ra panò ta kuruk nga aggina yù MakKiristu nga umay mammaguray nittam nga Israel? 27 Ngam ari támma, ta ammu tam gemma yù naggapuán na, á nu duttál yù kuruk nga MakKiristu, awán ta makánámmu sù paggapuán na,” kud da.

28 Á ta pangituddu ni Apu Kesu paga sù mangilin nga kapillíá, inikáddagâ na laguk iniyássikan yù ubobuk na, á kinagi na sù ira tatolay, “Ammu nawà panò? Á ammu naw panò yù naggapuák ku? Ngam ari nga sikán yù maká-uray ta ángè saw, nu ari galâ si Namarò yù naddok nikán. Aggina yù kuruk nga napiá, á kuruk ngámin yù kagian na. Á aggina gapay arán naw ammu. 29 Ngam sikán, ammù gemma, ta aggina yù naggapuák ku, á aggina yù naddok nikán,” kun ni Apu Kesu.

30 Á ta pakaginná nayù ira karakalán na Kudío sù kinagi ni Apu Kesu, ikáyâ da gaputan. Ngam awán ta maggápù kuna, gapu ta ari paga yaw yù oras nga sinullà ni Namarò nga paggápù da kuna. 31 Ngam aru yù ira tatolay nga nanguruk kuna. Á kinagi ra, “Egga panò yù tanakuán nga MakKiristu nga iddagát tam? Á nu ángngarigán ta duttál nakuan

yù tanakuán nga MakKiristu, makapagaddátu panò ta makapállâ ánnè karanniawe nga pinagaddátu na? Awán!” kud da.

Jinok da yù ira Magguárdiá ta Maggápù kê Apu Kesu

³² Á pakaginná nayù ira Parisio sù kagakagian nayù ira tatolay ta meyannung kê Apu Kesu, dagarágâ nga nattatádday ira sù ira kátannangán nga pári, á jinok da yù ira magguárdiá sù mangilin nga kapilliá, ta ed da gaputan si Apu Kesu. ³³ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù ira tatolay, “Makipaggiánà lábbi paga ta baddi nikayu, ta maddaggunakin mánaw nga manoli sù naddok nikán. ³⁴ Á sangaw nu awánakin saw, alaleran nawà, ngam arán nawà málek, ta ari kayu makángay sù giák ku,” kun ni Apu Kesu nira.

³⁵ Á pakaginná nayù ira karakalán na Kudio sù kinagi na, nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Sisaw panò angayán na nga arát tam pakángayán? Umay panò sù ira ikáttole tam nga makipaggián ta arayyu nga lugár sù ira nga ari Kudio, tapè tudduán na gapay yù ira nga ari Kudio?” kud da. ³⁶ “Anni panò yaw nga kagian na, nga alerat tam, ngam arát tam málek ána ari ittam makángay sù angayán na? Anni panò yù kebalinán na?” kud da.

Yù Kebalinán nayù Danum nga Manotolay

³⁷ Á ta kaporianán nga ággo nayù piestá, nga nangingá nga ággaw, nanáddak si Apu Kesu ta arubáng nayù ira tatolay, á iniyássikan na yù ubobuk na, á kinagi na, “Nu egga yù tolay nga mapangál, umay laguk nikán, tapè penumak ku. ³⁸ Ta ajjan yù netúrâ sù bilin ni Namarò nga kunniaw: ‘Yù tolay nga mangikatalà nikán, ajjan yù kun na wek nga mallatuá nga maggapu ta nonò na, nga manotolay ta áddè ta áddè,’ ”* kun ni Apu Kesu. ³⁹ Á yawe nga wek nga inubobuk ni Apu Kesu, yá kebalinán na yù Ikararuá ni Namarò nga alawatad da sangaw nayù ira nga mangikatalà kuna. Ta ari paga neyawá yù Ikararuá ni Namarò, gapu ta ari paga jimittál yù pangiparáyo ni Namarò kê Apu Kesu ta panoli na ta lángi.

Naddurúmá yù Nonò nayù ira Tatolay ta Meyannung kê Apu Kesu

⁴⁰ Á ta pakaginná nayù ira tatolay sawe nga kinagi ni Apu Kesu, kinagi nayù ira káruán, “Yawe tolay yù kuruk nga ábbilinán ni Namarò nga iddi-iddagát tam,” kud da. ⁴¹ Á yù ira káruán, kinagi ra, “Aggina gemma yù MakKiristu nga jinok ni Namarò ta mammaguray nittam,” kud da. “Ari,” kun nayù ira káruán, “ta taga Galilia gemma, á Galilia panò yù paggapuán nayù MakKiristu? ⁴² Ari panò netúrâ sù dán nga bilin ni Namarò ta yù MakKiristu yù ginaká nayù ngaw Patul Dabid, ána Betlekem yù keyanatán na, nga ili ni Patul Dabid?” kud da. ⁴³ Á yáyù nga ari tangapareku yù nonò nayù ira tatolay ta meyannung kê Apu Kesu. ⁴⁴ Á yù ira káruán, ikáyâ da nakuan gaputan, ngam awán paga bulubugá ta maggápù kuna.

Ari Manguruk yù ira Karakalán na Kudio

⁴⁵ Á nanoli laguk yù ira magguárdiá sù ira naddok nira nga Parisio ána yù ira kátannangán nga pári. Á kinagi nayù ira Parisio nira, “Ngattá, ta arán naw ginápù, nga iyánge naw nakuan saw?” kud da. ⁴⁶ Á simibbák

* 7:38 Isaya 58:11

yù ira magguárdiá, á kinagi ra nira, “Awán ta tolay nga magubobuk ta kunnay sù ággubobuk na! Awán bulubugá ta kagittá na nga mangituddu!” kud da.

⁴⁷ Á kinagi nayù ira Parisio nira, “Nelogò kayu gapay ngam! ⁴⁸ Egga panò nikami nga karakalán ána yù ira Parisio yù manguruk kuna, mássiki nu tádday? Awán. ⁴⁹ Danniaw ira nga magaru nga tumuttul kuna, ari ira naggigiámmu, á arád da ammu yù tunung ni Moyses, á yáyù nga mokum ira laguk,” kud da.

⁵⁰ Á ajjan gapay nira si Nikudemu, nga Parisio gapay, nga minay ngaw kê Apu Kesu ta tangngá na gabi. Á pakaginná ni Nikudemu sù kinagi nayù ira kábulun na nga Parisio, simibbák, á kinagi na nira, ⁵¹ “Nu kurugat tam yù tunung ni Moyses, arát tam nakuan panunnután ána pagikaruan yù tolay, nu arát tam bì olu nga ginnán yù kagian na, tapè ammu tam yù akka-akkuán na,” kun na.

⁵² Á simibbák yù ira kábulun ni Nikudemu, á kinagi ra kuna, “Taga Galilia ka panò gapay?” kud da. “Bibbiram mu laguk ta napiá yù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò, tapè kánnámmuám mu gapay ta awán bulubugá ta ábbilinán ni Namarò nga dúttál nga maggapu ta Galilia,” kud da. ⁵³ Á kabalid da nagubobuk, nallalabbè ira nga katággitádday ta bale na.

8

Yù Babay nga Makikarallaw

¹ Ta páno nayù ira Parisio ána yù ira karakalán na Kudio sù mangilin nga kapilliá, nánaw gapay si Apu Kesu nga minay ta puddul na Olibo. ² Á ta alippánawák, nanoli si Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá. Á minay nga naggagammung yù magaru nga tatolay, á nagarimummungád da si Apu Kesu. Á nagitubang si Apu Kesu nga nangituddu nira.

³ Á ta pangituddu ni Apu Kesu nira, minay yù ira mesturu ta tunung na Kudio ána yù ira nga Parisio, á iniyánge ra kuna yù babay nga ginápù da gapu ta narángnganád da nga nakiruruk sù arán na atáwa. Á iniyarubáng da yù babay sù ira tatolay. ⁴ “Mesturu,” kud da kê Apu Kesu, “narángnganám mi yawe babay nga nakiruruk sù arán na atáwa. ⁵ Á ajjan netúrâ sù tunung tam yù kinagi ni Moyses nga meyannung sù pamagikáru tam sù kunniaw nga babay, ta payapayangat tam nakuan ta batu, tapè matay. Á sikaw, anni laguk yù urem kuna?” kud da. ⁶ Yáyù kinagi ra kê Apu Kesu, gapu ta parubád da, ta ikáyâ da nu ajjan nakuan yù ipamaliwâ da kuna nga meyannung sù itabbák na nira. Ta nu kagian na nakuan ta arád da papatáyan, kontarán na yù tunung ni Moyses. Ngam nu kagian na nakuan ta palurotad da yù tunung ni Moyses, á mekontará laguk sù tunung nayù patul nga taga Roma. Á yáyù nga maguray lâ yù itabbák na, yáyù ipangikeká ra kuna. Á nakkummak lâ si Apu Kesu, á nattúrâ ta amassisiddu na ta dabbun.

⁷ Á gapu ta mangupù ira nga mangiyabbû kuna, á gimikkáng si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Yù tolay nikayu nga awán bulubugá ta liwâ na, aggina yù olu nga mamayang sù babay,” kun na. ⁸ Á nagitubang nga nakkummak má, nga nangupù nga nattúrâ ta amassisiddu na ta dabbun. ⁹ Á ta pakaginná ra sù kinagi na, nappasirán ira ngámin, á nassisínù ira

nga nánaw. Napopolu yù kalakalákayád da, á jimináddán ira ngámin. Á nabattáng lâ si Apu Kesu ána yù babay. ¹⁰ Á sinánguk na laguk ni Apu Kesu yù babay, á kinagi na kuna, “Sisaw ine ra? Awán panò ta mamayang nikaw ta batu?” ¹¹ “Awánin, Apu. Nánaw iren,” kun nayù babay. Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Á sikán gapay, arát taka pagikaruan. Mánaw ken laguk, ngam arám mu ngin pidduán yù malliwâ,” kun ni Apu Kesu kuna.

Si Apu Kesu yù Mamannawák ta Nonò na Tolay

¹² Á manganánnuán, ta pangituddu na mángin ni Apu Kesu sù ira magaru nga tatolay, kinagi na nira, “Sikán yù meyárik ta nawák, ta sikán yù mamannawák ta nonò na tolal. Á yù tolal nga umay makituddu níkan, ari bulubugá magawáwán nga kunnay sù mallakák ta gabi nga awán ta tulu na, nga makkarakarará sù kallà. Ta sikán yù mepulù kuna, sikán nga mamannawák ána manotolay ta áddè ta áddè,” kun ni Apu Kesu.

¹³ Á ta pakaginná nayù ira Parisio sù kinagi ni Apu Kesu nga meyan-nung ta baggi na, kinagi ra kuna, “Awán gemma ta manguruk nikaw, ta táttádday ka lápay nga makkagi ta meyanung ta baggim. Á yáyù nga ari kuruk yù kagiam mu,” kud da kuna. ¹⁴ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Mássiki nu sikán lápay yù makkagi, á kuruk yù kagiak ku gapu ta ammu yù naggapuák ku ána yù angayák ku. Ngam sikayu, arán naw gemma ammu yù naggapuák ku ána yù angayák ku. ¹⁵ Á sikayu, nu mamanunnù kayu, á kunnay ta ánninganán na tolal yù ámmanunnù naw. Ngam sikán, awán ta panunnták ku. ¹⁶ Á ta ángngarigán nu sikán yù mamanunnù, matunung yù ámmanunnù ku, ta aringá maguroray nga mamanunnù, nu ari galá sikami nga duá kâ Yámà nga naddok níkan. ¹⁷ Á aijan yù netúrâ sù tunung naw, ta nu egga duá nga naggittá yù kagiad da, á kuruk laguk yù kagiad da. ¹⁸ Á kunnian gemma níkami, ta duá kami nga makkagi ta meyanung níkan, ta sikán yù tádday, á yù mekaruá yù Yámà nga naddok níkan,” kun ni Apu Kesu nira.

¹⁹ Á yáyù nga kinagi nayù ira Parisio kâ Apu Kesu, “Sisaw gián nayù yámam?” kud da. Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Arán naw kami ammu, sikami ána yù Yámà. Nu ammu nawà, ammu nawin gapay nakuan yù Yámà,” kun na. ²⁰ Yáyù kinagi ni Apu Kesu ta pangituddu na sù mangilin nga kapilliá, sù lágum nga ággianán nayù kakon nga pangipayyád da ta kuárta nga inilimù nayù ira tatolay. Ngam awán ta minay naggápù kuna, gapu ta arán na paga oras nga kagápù na nga sinullà ni Namarò.

Awán ta Makángay sù Angayán ni Apu Kesu

²¹ Á manganánnuán, pidduán na nakkagi ni Apu Kesu sù kinagi na nira, “Mánawakin sangaw, á ala-aleran nawà, ngam arán nawà málek, ta matay kayu nga ari paga napakomá yù liwâ naw. Á yáyù nga ari kayu makángay sù angayák ku,” kun na. ²² Á yáyù nga nakkaká-ubobuk yù ira karakalán na Kudío, á kinagi ra, “Anni panò yù kagian na nga ari ittam makángay sù angayán na? Papatáyan na panò sangaw yù baggi na?” kud da. ²³ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Sikayu, taga dabbuno kayu, á nonopan naw lâ yù egga ta dabbuno. Ngam sikán, túrin ta lángì yù naggapuák ku, á yáyù nga nonopak ku ána ubobugak ku yù meyanung ta lángì. ²⁴ Á yáyù nga

kinagi nikayu ta matay kayu nga ari paga napakomá yù liwâ naw, ta nu arán naw kurugan yù kinagi nga sikán gemma, á sangaw nu matay kayu, maggián nikayu yù ikáru naw nga liwâ, á mesinná kayu kâ Namarò ta áddè ta áddè,” kun ni Apu Kesu nira.

²⁵ Á yáyù nga iniyabbù nayù ira karakalán nga Kudio kâ Apu Kesu, “Á sikaw, asinni ka laguk?” kud da. Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Sikán pá gemma aggina nga kinagi nikayu áddè ngaw pamegapu na pangituddù. ²⁶ Á aru paga yù kagiak ku nakuan nikayu nga meyannung sù akka-akkuán naw nga narákè, ána aru yù ággangnguá naw nga panunnuták ku nakuan. Ngam yá lâ kagiak ku sù ira tatolay sawe dabbuno yù naginná nga kinagi nayù naddok nikán, á kuruk gemma yù ngámin nga kagian na,” kun ni Apu Kesu nira. ²⁷ Ngam arád da nánnámmuán ta si Namarò yù ubobugan na, nga Yáma na.

²⁸ Á yáyù nga kinagi ni Apu Kesu nira, “Sangaw nu ipotun nawà ta kurù, nga Kaká na ngámin na tatolay, á yáyù pakánnámmuán naw ta sikán gemma. Á kánnámmuán naw gapay ta awán ta akkuák ku megapu sù urè, ngam ubobugak ku galâ yù inituddu nayù Yámà nikán. ²⁹ Á mannanáyun nga mepulù nikán yù Yámà nga naddok nikán. Arán nangà bulubugá pagurorayan, ta akkuák ku lâ yù ipakuá na nikán,” kun ni Apu Kesu nira. ³⁰ Á pagubobuk na karanniwaw, aru yù ira tatolay nga nanguruk kuna.

Yù Kuruk nga Bilin ni Namarò yù Mamalubbáng sù ira Makiaripan ta Liwâ

³¹ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù ira Kudio nga nanguruk kuna, “Nu uputan naw yù panguruk naw sù ituddù nikayu, á sikayu yù kuruk nga makituddu nikán. ³² Á ipakánnámmù nikayu yù kuruk nga maggapu kâ Namarò, tapè mapalubbáng kayu sù mangaripan nikayu,” kun ni Apu Kesu nira.

³³ Á simibbák ira, á kinagi ra kuna, “Sikami yù ginaká ni Kákay Abrakam! Awán bulubugá ta mangaripan nikami áddè ngaw ta áddè kunangane! Ngattá, ta kagam mu nikami ta mapalubbáng kami sù mangaripan nikami?” kud da. ³⁴ Á simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, “Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Ngámin yù ira malliwâ, aripanan na ira na liwâ. ³⁵ Á ari mannanáyun nga maggián yù aripan ta bale nayù yápu na. Ngam yù kuruk nga anâ na tolai, mannanáyun nga maggián kuna. ³⁶ Á yáyù nga kagiak ku nikayu laguk, nu yù Anâ ni Namarò yù mamalubbáng nikayu, á kukurugán nga napalubbáng kayin!

³⁷ “Ammù gemma ta ginaká na kayu ni Abrakam. Ngam igagánge nawà papatáyan, gapu ta arán naw alawatan yù ituddù nikayu. ³⁸ Á ituddù lâ yù ipasingan nayù Yámà nikán. Ngam sikayu, akkuán naw yù kagian nayù yáma naw nikayu,” kun ni Apu Kesu nira. ³⁹ Á simibbák yù ira Kudio, á kinagi ra, “Si Kákay Abrakam yù yáma mi,” kud da. Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Nu kuruk nga ginaká nakayu ni Abrakam, párigán naw nakuan yù napiá nga kingnguá na ngaw ni Abrakam. ⁴⁰ Ngam ari gemma kunnay sù akkuán naw yù kingnguá na ngaw ni Abrakam. Ta sikayu, aleran naw yù awayyá naw nga mamapátay nikán, mássiki nu sikán yù makkagi nikayu ta kuruk nga kinagi ni Namarò nikán.

⁴¹ “Á naggittá galâ yù akka-akkuán naw sù ággangnguá nayù yáma naw,” kun ni Apu Kesu nira. Á kinagi ra kuna, “Ari kami labbuák. Ajjan

táttádday nga yáma mi nga si Namarò,” kud da. ⁴² Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Nu kukurugán nga yáma naw si Namarò, iddukan nawà nakuan laguk, ta si Namarò gemma yù naggapuák ku, á yáyù gapu na nga minayà saw. Ta arák ku uray yù ángè saw, ngam si Namarò galá yù naddok níkán.

⁴³ “Ngattá, ta arán naw kánámmuán yù kagiak ku nikayu? Wan, yáyù gapu na nga arán naw kánámmuán, gapu ta kun na kitul kayu, nga manakì nga magginná sù kagiak ku. ⁴⁴ Áná na kayu ni Satanas nga yáma naw, á yá lâ ikáyâ naw nga akkuán yù ipakuá na nikayu. Á minámmapátay si Satanas ta áddè ngaw nga pamegapu na ngámin, á arán na ammu yù kuruk, ta awán bulubugá ta kuruk sù nonò na. Sirisiri galá yù kagian na, ta negagángay ta nonò na yù passirisiri na. Aggina yù minássirisiri ána yù paggapuán na ngámin na siri. ⁴⁵ Ngam sikán, kuruk lâ yù kagiak ku, á yáyù nga arán nawà kurugan.

⁴⁶ “Asinni nikayu yù makkagi ta aijan liwâ ku? Awán! Á nu kagiak ku yù kuruk, ngattá, ta arán nawà kurugan! ⁴⁷ Yù ira ánâ ni Namarò, ginniginnád da yù bilin ni Namarò. Ngam sikayu, arán naw ginnán yù ubobuk ni Namarò. Á yáyù nga arán na kayu anâ,” kun ni Apu Kesu nira.

Yù Meyannung kâ Apu Kesu ána si Abrakam

⁴⁸ Á pakkagi ni Apu Kesu ta arán na ira ánâ ni Namarò, simibbák yù ira Kudio, á kinagi ra kuna, “Kuruk yù kagam mi, nga taga Samaria ka, ta makikontará ka nikami nga taga Israel! Á nangunagán naka na anitu!” kud da. ⁴⁹ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Aringà nangunagán na anitu. Ngam iparáyò galá yù Yámà megapu sù akkuák ku. Á sikayu, pakkakagián nawà. ⁵⁰ Á arák ku aleran yù keparáyò. Ngam aijan yù tádday nga magalek sù ira maddáyaw níkán. Á aggina yù mamanunnù. ⁵¹ Á kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Yù tolai nga manguruk sù kagiak ku, ari bulubugá matay, mássiki ta áddè ta áddè,” kun ni Apu Kesu.

⁵² Á kinagi nayù ira Kudio kuna, “Á ammu mi ngin ta maguyung ka, nga nangunagán na anitu! Ta natay si Kákay Abrakam ána natay gapay yù ngaw ira ngámin nga ábbilinán ni Namarò. Ngattá, ta kagam mu ta ari bulubugá matay yù ira nga manguruk sù kagam mu? ⁵³ Makáwayyá ka panò ánnè sù ngaw Kákay Abrakam nga naggaká nikami? Ta natay gemma, á natay gapay yù ngaw ira ngámin nga ábbilinán ni Namarò. Asinni ka panò laguk?” kud da.

⁵⁴ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Ta ángngarigán nu dayáwak ku yù baggi nakuan, awán ta serbi na. Ngam yù Yámà yù mangiparáyaw níkán. Aggina si Namarò, nga kagian naw nga Yápu naw. ⁵⁵ Arán naw bulubugá ammu si Namarò. Ngam sikán, ammu. Á nu ángngarigán ta kagiak ku nakuan ta arák ku ammu si Namarò, mepárigà nakuan nikayu nga massiri. Ngam kuruk nga ammu gemma, á palurotak ku yù ngámin nga ubobuk na. ⁵⁶ Á si Abrakam, nga káke naw, nagayáyâ sù ngaw pagiddanána na ta masingan na sangaw yù ángè sawe dabbuno. Á nasingan nen yù dattál ku saw, á nepallà yù pagayáyâ na,” kun ni Apu Kesu nira.

⁵⁷ Á gapu ta natay ta nabayágin si Abrakam, kinagi nayù ira Kudio kâ Apu Kesu, “Awán ka paga ta límápu nga dagun. Nasingam mu panò si

Kákay Abrakam?” kud da. ⁵⁸ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Gári, lage na neyanâ paga ni Abrakam, dán nga ajjanakin,” kun ni Apu Kesu. ⁵⁹ Á pakaginnâ ra sù kinagi na, minay ira nangâ ta batu, ta payangad da nakuan. Ngam nattuttù si Apu Kesu, á nallammang nga nánaw laguk sù mangilin nga kapilliá.

9

Yù Pamakasingan ni Apu Kesu sù Tolay nga Buling yù Nakeyanakán na

¹ Á pallakalakák di Apu Kesu, nasingad da yù tolay nga buling nakeyanakán na. ² Á yù ira makituddu kâ Apu Kesu, iniyabbû da kuna, “Mesturu, asinni yù nakaliwâ, nga gapu na nga buling nakeyanakán na? Megapu panò ta liwâ na lápay, onu megapu galâ ta liwâ nayù ira darakal na?” kud da. ³ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Ari megapu sù liwâ na ána ari megapu sù liwâ nayù ira darakal na, ngam buling galâ tapè mepasingan yù pakáwayyá ni Namarò megapu kuna. ⁴ Á kunangane yù ágo na pattarabáku tam ta keggá tam paga ta utun na dabbun, tapè palurotat tam yù ipakuá nayù naddok nikán. Awán ta makatarabáku sangaw nu gabingin. Á kunniû gapay nittam, ta nu natay ittamin, awánin ta awayyá tam nga mattarabáku. ⁵ Á keggá paga ta dabbuno, sikán yù mamannawák, á pannawagak ku yù nonò nayù ira tatolay.”

⁶ Á kabalin ni Apu Kesu nakkagi karannian, nilutábán na yù dabbun. Á inikiruk na yù luták na ta dabbun, ta paddayan na ta lupè. Á yáyù inâ na nga inileruk na ta matá nayù buling. ⁷ Á kinagi na sù buling, “Arà! E ka magámmuâ ta danum nga ájigután nga mangngágan ta Silowam.” Á “Narok” yù kebalinán na “Silowam.” Á minay laguk nagámmuâ yù buling ta Silowam. Á pagámmuâ na, nakasinganin, á limibbè ta balay.

⁸ Á labbè nayù tolay, nasingan nayù ira karúbá na ána yù ira nga nakasingan kuna ngaw nga nakilimù, á kinagi ra, “Ari panò aggina yù tolay nga magitubang nga makilimù?” kud da. ⁹ “Wan, aggina,” kun nayù ira káruán. Á yù ira káruán, kinagi ra, “Ari, ngam kagittá na lâ,” kud da. Ngam yù tolay, kinagi na, “Sikán yù tolay nga buling ngaw,” kun na. ¹⁰ Á kinagi ra kuna, “Anni má ta makasingan ken?” kud da. ¹¹ Á simibbák yù tolay, á kinagi na nira, “Yù tolay nga mangngágan ta Kesu, inâ na yù dabbun nga binasá na ta luták na, á inileruk na ta matâ. Á kinagi na nikán ta ek ku magámmuâ ta Silowam. Á yáyù kinuruk ku. Á ta pagámmuâ ku, makasinganakin,” kun na. ¹² Á kinagi ra kuna, “Sogián nen?” kud da. “Arák ku ammu. Arák ku ammu yù ine na,” kun na nira.

Yù Pamestigá nayù ira Parisio sù Tolay nga Buling Ngaw

¹³ Á yù ira karúbá na, inituluk da laguk sù ira Parisio yù tolay nga buling ngaw. ¹⁴ Á Sabadu yù pappadde ni Apu Kesu ta lupè ána pamammapiá na sù buling, nga ágo na ággibannák. ¹⁵ Á yáyù nga iniyabbû da má nayù ira Parisio sù ngaw buling nu anni yù inipammapiá na. Á kinagi na nira gapay, “Inileruk na sù matá yù dabbun nga binasá na ta luták na, á nagámmuákà, á makasinganakin,” kun na.

¹⁶ Á yáyù nga kinagi nayù ira káruán nga Parisio, “Ari naggapu kâ Namarò, ta arán na ngilinan yù ággibannák tam nga Sabadu,” kud da.

Ngam yù ira káruán, kinagi ra, “Nu makaliwâ nakuan, ari makapagaddátu ta kunniawe nga makapállâ,” kud da. Á naddurú má yù nonò da ta meyannung kê Apu Kesu. ¹⁷ Á yáyù nga iniyabbù da má nayù ira Parisio sù tolay nga buling ngaw, “Á gapu ta kagiam mu ta aggina yù namakasingan nikaw, á anni laguk yù kagiam mu nga meyannung kuna?” kud da. Á kinagi na nira, “Aggina yù ábbilinán ni Namarò,” kun na.

¹⁸ Á danniw ira nga karakalán na Kudio, arád da kinuruk ta buling ngaw yù tolay nga makasinganin. Á yáyù nga inipágál da yù ira darakal na. ¹⁹ Á iniyabbù da nira, “Kuruk panò nga aggina yù anâ naw nga kagian naw ta nakeyanakán na yù buling na? Á ngattá laguk, ta makasinganin?” kud da.

²⁰ Á simibbák yù ira darakal na, á kinagi ra, “Wan, kuruk nga aggina yù anâ mi, á kuruk nga neyanâ nga buling. ²¹ Ngam arám mi ammu nu kunnasi pakasingan nen. Á arám mi gapay ammu nu asinni yù namakasingan ta matá na. Iyabbù naw galá sù anâ mi, ta dakalin gemma, á awayyá nen nga kagian nikayu,” kud da. ²² Yáyù kinagi nayù ira darakal na, ta maganássing ira sù ira karakalán na Kudio. Ta nattatádday yù ira karakalán ta nonò da ta papanáwad da ta kapillíá ána arád da bulubugá patallungan yù tolay nga makkagi ta si Kesu yù MakKiristu. ²³ Á yáyù nga kinagi nayù ira darakal na ta aggina lá yù pangiyabbutád da, “ta dakalin gemma, á awayyá nen nga kagian nikayu,” kud da.

²⁴ Á pakaginná nayù ira Parisio sù kinagi nayù ira darakal na, pinidduá ra nga inipágál yù tolay nga buling ngaw. Á kinagi ra kuna, “Kagiam mu yù kuruk ta arubáng ni Namarò, ta ammu mi ta nakaliwâ yù tolay nga namammapiá nikaw,” kud da. ²⁵ Á simibbák yù tolay, á kinagi na nira, “Arák ku ammu nu nakaliwâ, onu ari. Yá lá ammu, ta bulingá ngaw gemma, á makasinganakin,” kun na. ²⁶ Á iniyabbù da kuna, “Anni yù kingnguá na nikaw? Kunnasi yù pamakasingan na sù matám?” kud da. ²⁷ Á simibbák, á kinagi na nira, “Yáyù gemma kinagi nikayu gangù nga arán naw gininná. Ngattá garè, ta itotoli naw nga iyabbù? Ikáyâ naw panò nga makituddu gapay kuna?” kun na.

²⁸ Á pakaginná ra sù initabbák nayù tolay nga buling ngaw, napporay ira. Á nakkakagiád da, á kinagi ra kuna, “Sikaw yù tumuttul kuna! Ngam sikami, si Moyses yù tuttulam mi! ²⁹ Ta ammu mi ta nakiubobuk si Namarò kê Moyses. Ngam yane tolay, arám mi ammu yù naggapuán na,” kud da.

³⁰ Á simibbák yù tolay nga buling ngaw, á kinagi na, “Yawe yù kuruk nga makapállâ lagugam! Ta pinammapiá na yù matá, ngam arán naw paga ammu yù naggapuán na! ³¹ Ammu tam gemma ta arán na ginnán ni Namarò yù kagian nayù ira malliwâ. Ngam ginnán na yù tolay nga makimoray kuna ána manuppál ta ure na. ³² Á áddè ngaw sù kaparò na dabbuno ta áddè kunangan, awán bulubugá ta narámak nga namakasingan ta tolay nga nakeyanakán na yù buling na! ³³ Á nu ari naggapu kê Namarò, awán bulubugá ta makuá na nga kunniaw,” kun na nira. ³⁴ Á napporay yù ira karakalán na Kudio, á simibbák ira, á

kinagi ra kuna, “Minálliwâ ka gemma áddè ngaw lage na keyaná mu, á tudduám mu kami panò?” kud da. Á pinapáno ra ta kapillíá, nga arád den bulubugá patallungan.

³⁵ Á nakarámak si Apu Kesu ta napapánaw yù ngaw buling sù kapillíá, á en na laguk inalek. Pakálek na, iniyabbû na kuna, “Kurugán nga manguruk ka panò sù Kaká na ngámin na tatolay?” kun ni Apu Kesu kuna. ³⁶ Á simibbák yù tolay nga buling ngaw, á kinagi na kuna, “Asinni, Apu, tapè mangurugà kuna?” kun na. ³⁷ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Masingam mu ngin, ta aggina yù makiubobuk níkaw,” kun na. ³⁸ Á kinagi nayù tolay, “Apu, mangurugà,” kun na. Á dagarágâ nga namalittúkak nga makimoray kâ Apu Kesu. ³⁹ Á kinagi ni Apu Kesu laguk, “Minayà sawe dabbuno, tapè mesinná yù ira tatolay nga manguruk kâ Namarò sù ira nga ari manguruk kuna. Á yù ira nga kun na buling gapu ta arád da kánnámmuán yù kuruk, á pannawagak ku yù nonò da, tapè manguruk ira. Ngam yù ira nga kagiad da ta makasingan ira, ngam manakí ira nga mangikatalà níkán, mabbáli ira ta kun na buling,” kun na.

⁴⁰ Á yù ira káruán nga Parisio tán, naginná ra yù kinagi ni Apu Kesu. Á iniyabbû da kuna, “Anni yane nga kagiam mu? Kagiam mu panò ta kun na buling kami gapay?” kud da. ⁴¹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ta ángngarigán nu kuruk nga buling kayu nakuan, nga arán naw paga ammu yù bilin ni Namarò, á awán laguk ta pakaliwatán naw. Ngam gapu ta kagian naw ta makasingan kayu, maggián lâ paga níkayu yù ikáru naw megapu sù pakaliwatán naw.”

10

Meyárik si Apu Kesu sù Mináppárák ta Karneru

¹ Á nagángngarigán laguk si Apu Kesu, á kinagi na, “Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku níkayu. Nu ángngarigán ta umay yù tolay ta ággianán na karneru, á ari tullung ta puertá na, ngam magalek ta tanakuán nga pattallungán na, aggina yù minákkokò ána tulisán. ² Ngam yù tullung ta puertá, aggina yù mináppárák sù ira karneru. ³ Á yù magguárdiá ta puertá, bukatán na, tapè tullung yù mináppárák. Á yù ira karneru na, tákkilalád da yù ngáral nayù yápu ra. Á agálán na ira, á ingagánán na ira nga kukuá na nga katággítádday, tapè ilawán na ira. ⁴ Á ta kabalin na nangilawán sù ira ngámin nga kukuá na, mallakák nga mapolu nira, á tuttulad da, gapu ta ammu ra yù ngáral na. ⁵ Á nu ángngarigán ta umay yù tanakuán nga tolay nga magágál nira, ikarerád da, gapu ta arád da ammu yù ngáral na,” kun ni Apu Kesu. ⁶ Yáyù inistoriá ni Apu Kesu sù ira tatolay, ngam arád da nánnámmuán yù kebalinán na. Arád da kánnámmuán ta yù ira nga manguruk kâ Apu Kesu yù meyárik ta karneru na, á aggina yù meyárik ta mináppárák nga manaron nira.

Yù Meyannung sù Áttallungán nga Mappángè kâ Namarò

⁷ Á gapu ta arád da kánnámmuán yù pagángngarigán na, yáyù nga kinagi ni Apu Kesu nira, “Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku níkayu. Sikán yù meyárik ta puertá nga áttallungán nayù ira karneru ta ággianád da. ⁸ Á yù ira ngámin nga minay nga napolu ánnè níkán, kunnay ta

minákkokò ira ána tulisán, gapu ta kagiad da ta tanakuán yù meyárik ta áttallungán. Ngam yù ira tatolay nga manguruk níkan, arád da ira gininná. ⁹ Sikán yù meyárik ta áttallungán. Á yù ira nga tullung megapu níkan, meyígù ira. Á napiá yù ánnarok ku nira, nga kunnay ta karnerù nga makatallung ána makalawán nga umay magáarak. ¹⁰ Á yù tulisán, yá lâ iyánge na yù makkokò ána mamapátay ána manarál. Ngam sikán, minayà manotolay ta tolay, tapè mepattolay ira kê Namarò ta áddè ta áddè, ána nepallà yù piá nayù áttolè ra,” kun ni Apu Kesu.

Si Apu Kesu yù Napiá nga Minánnaron

¹¹ Á kinagi ni Apu Kesu, “Sikán yù napiá nga minánnaron, nga meyárik sù napiá nga mináppárak ta karneru, nga itapil na yù baggi na megapu sù ira karneru na, tapè meyígù ira. ¹² Á yù minángngallu, ari kuruk nga mináppárak, gapu ta arán na kukuá yù ira karneru. Á ta ángngarigán nu masingan na yù simaron nga ayám nga umay mangnuá sù ira karneru, ikarerán na ána panawán na ira. Á umay yù simaron nga ayám, á akkuán na yù ira karneru, á mawwarawará ira. ¹³ Á yá ipattálo nayù minángngallu, gapu ta awán ta ákkengá na sù ira karneru, ta arán na ira kukuá. ¹⁴ Sikán yù napiá nga minánnaron, á ammu yù ira ngámin nga kukuá. Á yù ira kukuá, ammu rangà gapay. ¹⁵ Á kunniû gapay níkami kê Yámà, ta ammu nangà, á ammu yù Yámà. Á itapil ku yù baggi megapu sù ira nga meyárik ta karnerù, tapè meyígù ira.

¹⁶ “Á aijan paga yù ira káruán nga kukuá, nga meyárik ta karnerù nga ari paga námmung. Aggira gapay itallung ku paga, á ginnád da yù ngárál ku, tapè mepattatádday yù ira ngámin nga kukuá, nga kun na tangapangan, á táttádday lâ yù minánnaron nira. ¹⁷ Á yáyù nga iddukan nangà nayù Yámà, gapu ta itapil ku yù baggi megapu sù ira kukuá, tapè maginnanolayá sangaw. ¹⁸ Awán ta makapapátay níkan nu arák ku uray, ngam mabbaluntáriungà nga mangitapil ta baggi. Ta sikán galá yù makáwayyá nga mangitapil ta baggi, á sikán lággapay yù makáwayyá nga mamaginnanolay ta baggi, ta yáyù ipakuá na níkan nayù Yámà,” kun ni Apu Kesu.

¹⁹ Á pakaginná nayù ira Kudio karannian nga kinagi ni Apu Kesu, nad-durúmá yù nonò da ta meyannung kuna. ²⁰ Aru nira yù ira nga nakkagi, nga kud da, “Nagunagán ána maguyung! Ngattá, ta ginniginnán naw yù kagian na?” kud da. ²¹ Á yù ira káruán, kinagi ra, “Nu nagunagán, ari kunniaw nakuan yù ággubobuk na. Á makapammapiá panò yù anitu ta matá na buling?” kud da.

Yù Panakì nayù ira Kudio kê Apu Kesu

²² Á ta kalummin na tiempu, jimittálin yù piestá nga panaddamán nayù ira Kudio sù ngaw pamoli da sù mangilin nga kapilliá ta Jerusalem. ²³ Á aijan si Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, nga nallakalakák sù balkon nga ingágad da ta Balkon nayù ngaw Patul Solomon. ²⁴ Á yù ira karakalán na Kudio, nagarimummungád da si Apu Kesu, á kinagi ra kuna, “Anni ikabayák mu nga ipeddak níkami? Nu kuruk nga sikaw yù MakKiristu nga sinullá ni Namarò ta mammaguray níkami, á kagiam mu laguk níkami nga daretíu,” kud da.

²⁵ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Yáyù kinagikin nikayu, ngam arán naw kurugan. Á yù makapállâ nga akka-akkuák ku megapu sù pakáwayyá nayù Yámà, dannawe nakuan yù ipanguruk naw nikán. ²⁶ Ngam sikayu, ari kayu mebiláng sù ira nga kun na karnerù, ta ari kayu manguruk. ²⁷ Yù ira tatolè, meyárik ira ta karnerù, á ginnád da yù kagiak ku nira. Á ammù ira nga taggitádday, á tuttulad dangà. ²⁸ Á totolayak ku ira tapè mepattolay ira kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ari ira bulubugá mesinná kâ Namarò, á awán ta makagubâ nira, gapu ta tangngalák ku ira. ²⁹ Á yù Yámà yù nangiyawâ nira nikán. Aggina yù kotunán, nga makáwayyá ta ngámin. Á awán ta makagubâ sù ira tatolè gapu ta yù Yámà yù manangngal nira. ³⁰ Sikami kâ Yámà, tádday kami lâ,” kun ni Apu Kesu.

³¹ Á pakaginná nayù ira karakalán na Kudio karannian nga kinagi ni Apu Kesu, minay ira nangâ ta batu, tapè payapayangad da. ³² Ngam kinagi ni Apu Kesu nira, “Aru yù napiá nga kingngikingnguâ nga inipakuá nayù Yámà nikán megapu sù pakáwayyá na. Anni yù ipamayáng naw nikán?” kun na nira. ³³ Á simibbák yù ira Kudio, á kinagi ra kuna, “Ari yù napiá nga kingnguám yù ipamayáng mi nikaw, nu ari galá yù pamotum kâ Namarò. Ta tolay ka lâ gemma, á pattáddiosam mu yù baggim!” kud da. ³⁴ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Arán naw panò binibbik yù netúrâ sù tunung naw nga kinagi na ngaw ni Namarò sù ngaw ira gillakalakayán naw, nga kunniaw: ‘Kinagi nikayu ta kunnay ta dios kayu gapay.’” ³⁵ Á ammu tam ta ari gemma mapatalián yù netúrâ nga ubobuk ni Namarò. Á nu kinagi ni Namarò ta kunnay ta dios yù ira ngaw karakalán naw nga nangiyawatán na sù ubobuk na, ³⁶ á nepatalugáring nikán nga sinullâ nayù Yámà ána jinok na ta umay ta dabbuno!

“Ngattá laguk ta kagian naw ta potuák ku si Namarò gapu ta kinagi ta sikán yù Anâ na? ³⁷ Á ta ángngarigán nu arák ku nakuan akkuán yù ipakuá nayù Yámà nikán, á arán nawà laguk kurugan. ³⁸ Ngam nu akkuák ku yù ipakuá nayù Yámà nikán, mássiki nu arán naw kurugan yù kinagi, kemámmatán naw laguk yù kingngikingnguâ, tapè ammu naw ána kánnámmuán naw ta aijan yù Yámà nikán ána aijanà gapay kâ Yámà,” kun ni Apu Kesu.

³⁹ Á yù ira Kudio, pakaginná ra sù kinagi ni Apu Kesu, gaputad da nakuan, ngam arád da nagápù gapu ta nallillì nira nga nánaw.

⁴⁰ Á páno ni Apu Kesu ta Jerusalem, minay nanoli ta dammáng na danum na Jordan, nga nanigután na ngaw ni Kuan, á naggián lâ tán. ⁴¹ Á aru yù tatolay nga minay kuna. Á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Awán bulubugá ta pinagaddátu na ngaw ni Kuan, ngam kuruk yù ngámin nga kinagi na nga meyanung sawe tolay,” kud da. ⁴² Á aru yù ira tatolay tán nga lugár nga nanguruk kâ Apu Kesu.

11

Yù Pate ni Lasaru

¹ Á naggián ta ili na Bitania yù ira tallu nga mawwawági, di Lasaru ána yù ira bábbay, di Maria kâ Marta. Á nataki si Lasaru. ² Á si Maria, aggina yù nangipay ta bábbanguk sù takki ni Apu Kesu, á pinunatán na sù duddù

* 10:34 Salmo 82:6

na. Á si Lasaru nga wagi na yù nataki. ³ Á di Maria kê Marta, nabbilin ira ta umay kê Apu Kesu, á kinagi na, “Apu, mataki yù kopum mu nga ayatam mu.”

⁴ Á pakarámak ni Apu Kesu, kinagi na, “Arán na ipate ni Lasaru yawe taki na. Ngam mesimmu galâ tapè maddáyaw yù ira tatolay kê Namarò. Á sikán gapay, nga Anâ ni Namarò, meparáyawà gapay megapu sù taki ni Lasaru,” kun na. ⁵ Á kurugán nga iniddù ni Apu Kesu yù ira mawwawági, di Marta kári Maria kê Lasaru. ⁶ Á mássiki nu ammu ni Apu Kesu ta mataki si Lasaru, inipappáná na lâ ta duá nga ággaw yù páno na sù gián na.

⁷ Á pappasá na duá nga ággaw, kinagi ni Apu Kesu sù ira tudduán na, “Mánaw ittam laguk, ta manoli ittam ta Judiya,” kun na. ⁸ Á kinagi ra kuna, “Mesturu, gangù lâ mággè pinayáng daka nayù ira karakalán na Kudio tán! Á manoli ka panò paga tán?” kud da kuna. ⁹ Á simibbák si Apu Kesu nga nagángngarigán, á kinagi na nira, “Ari kayu maburung. Ari panò mapulu duá nga oras nga manawák ta tangággaw? Á ajjan yù awayyá tam paga nga palurotan yù ipakuá ni Namarò nittam, nga kunnay ta tolay nga mallakák ta kanawák, nga ari mesiddúkal, gapu ta masingan na yù pallakarán na. ¹⁰ Ngam yù tolay nga mallakák ta gabi, mesiddúkal gapu ta kallà garè,” kun na.

¹¹ Á kabalín ni Apu Kesu nakkagi karannian, kinagi na laguk sù ira tudduán na, “Si Lasaru nga koput tam, makkaturugin. Et tamin, ta lukagak ku,” kun na. ¹² Á kinagi ra kuna, “Apu, nu makkaturugin si Lasaru, mammapiá ngin sangaw,” kud da. ¹³ Yáyù kinagi ra gapu ta kagiad da ta makkaturuk lâ si Lasaru nga magibannák. Ngam inubobuk ni Apu Kesu yù pate na nga kunnay ta pakkaturuk na.

¹⁴ Á gapu ta arád da nánámmuán yù kinagi na, yáyù nga kinagi na nira nga daretiu, “Natayin si Lasaru. ¹⁵ Á magayáyákà, gapu ta awánà ta gián na sù pate na, tapè ajjan yù awayyá naw sangaw nga manguruk. Et tamin laguk sù gián na,” kun ni Apu Kesu nira. ¹⁶ Á si Tomâ nga iningágad da ta Jiping, nakiubobuk sù ira kábulun na nga makituddu kê Apu Kesu, á kinagi na nira, “Á et tamin laguk, ta nu papatáyad da si Mesturu tam, á sittam ngámin yù mekanakanâ kuna nga matay gapay,” kun na.

Si Apu Kesu yù Manotolay nga Mamaginnanolay sù ira Námmatay

¹⁷ Á ta labbè di Apu Kesu ta Bitania, nánámmuád da ta appâ ta ággawin nga ajjan si Lasaru ta tanam. ¹⁸ Á aranni ta Jerusalem yù bárriu na Bitania. Tallu kilometro lâ yù kárayyu na. ¹⁹ Á aru yù ira Kudio nga taga Jerusalem nga minay manganna-annay kári Marta kê Maria, tapè mabannáyán ira sù pate nayù wagi ra. ²⁰ Á si Marta, pakarámak na ta umayin si Apu Kesu, en na jinápun. Ngam si Maria, naggián lâ nga nagitubang sù bale ra.

²¹ Á pakáddè ni Marta kê Apu Kesu, kinagi na kuna, “Apu, nu egga ka nakuan saw, ari nakuan natay yù wagi. ²² Á mássiki nu natayin, ammukin ta iyawâ ni Namarò nikaw yù maguray lâ nga kiddawam mu,” kun ni Marta. ²³ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Maginnanolay yù wagim,” kun na. ²⁴ Á kinagi ni Marta kuna, “Wan, Apu, ammù ta mepaginnanolay sù ira námmatay ta panguriánán nga ággaw,” kun na.

²⁵ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na kuna, “Sikán yù sigga-inàngà nga mamaginnanolay sù ira námmatay. Sikán yù manotolay nira. Á yù tolay nga mangikatalà nikán, mássiki nu matay, á matolay. ²⁶ Á ngámin yù ira nga matolay nga mangikatalà nikán, ari ira bulubugá mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè.” Á iniyabbû na laguk kâ Marta, “Kurugam mu panò yaw?” kun na. ²⁷ Á kinagi ni Marta kuna, “Wan, Apu. Mangurugà ta sikaw yù MakKiristu, nga Anâ ni Namarò nga iddagám mi nga umay mammaguray ta dabbuno,” kun na.

Yù Karaddam ni Apu Kesu sù Pate ni Lasaru

²⁸ Kabalin ni Marta nga nakkagi karanniaw, limibbè ta bale na. Á en na iniyanasá nga kinagi kâ Maria, “Ajjanin yù Mesturu, á ipágál na ka,” kun na. ²⁹ Pakaginná ni Maria ta limibbè si Apu Kesu, dagarágá nga limikká nga nánaw, ta umay sù gián na. ³⁰ Ta arí paga nakáddè si Apu Kesu ta babále ra, ngam naggián lâ paga ta nanapunán ni Marta kuna. ³¹ Á yù ira Kudio nga ajjan ta bale ra, nga manganna-annay kâ Maria, pakasingad da ta ikáddagá lâ yù páno ni Maria, siminuttul ira kuna, ta kagiad da ta umay makkulè sù tanam nayù wagi na.

³² Á pakáddè ni Maria sù gián ni Apu Kesu, namalittúkak ta arubáng na, á kinagi na kuna, “Apu, nu ajjan ka lâ nakuan saw, ari nakuan natay yù wagi mi,” kun na. ³³ Á pakasingan ni Apu Kesu sù ira Kudio nga nepakkulè kári Maria, nakalò yù daddam na áanna nepallà yù allà na nira. ³⁴ Á iniyabbû na nira, “Sisaw nangitanamán naw kuna?” kun na. Á kinagi ra kuna, “Apu, et tam ta em mu innan,” kud da. ³⁵ Á nepakkulè gapay nira si Apu Kesu. ³⁶ Á yáyù nga nakkaká-ubobuk yù ira Kudio, á kinagi ra, “Innan nawè! Nepallà yù ayá na kuna,” kud da. ³⁷ Ngam yù ira káruán, kinagi ra, “Aggina yù mamammapiá ta matá na buling. Á ngattá garè, ta arán na pinammapiá si Lasaru, tapè ari nakuan natay?” kud da.

Yù Pamaginnanole ni Apu Kesu kâ Lasaru

³⁸ Á jimikí ta tanam si Apu Kesu, nga nakalò má laguk yù daddam na. Á kuebá yù nangitanamad da, nga naserrán ta mallakay nga batu. ³⁹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Trián naw yù batu,” kun na. Á si Marta nga wagi nayù natay, kinagi na, “Apu, nabuyukin garè, ta appâ tangágawin nga netanam,” kun na. ⁴⁰ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Arák ku panò kinagi nikaw gangù tanu mangikatalà ka, masingam mu sangaw yù pakáwayyá ni Namarò nga makapállà?” kun na.

⁴¹ Á yáyù nga iniriád da yù batu. Á sinánguk ni Apu Kesu yù lángì, á kinagi na, “Ammò, magayáyákà ta gininnám yù kinagi nikaw. ⁴² Á ammu gemma ta tángngagam mu ngámin yù kagiak ku nikaw, ngam yaw lâ yù kagiak ku megapu sawe ira tatolay, tapè manguruk ira ta sikaw yù naddok nikán,” kun na. ⁴³ Á kabalin na nakkagi sawe, nakkátol, á kinagi na, “Lasaru, mallawán ka saw,” kun na. ⁴⁴ Á dagarágá nga nallawán, nga naputápután ta sinnun áddè ta takki na áddè ta limá na áanna mammang na gapay. Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Bullarán naw, tapè lubbekin,” kun na.

*Yù Pangigagánge ra nga Mamapátay kâ Apu Kesu
Mattiu 26:1-5; Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2*

⁴⁵ Á aru yù ira Kudio nga mamulun kári Maria, á nasingad da yawe nga kingnguá ni Apu Kesu, á yáyù nga aru nira yù manguruk kuna. ⁴⁶ Ngam yù ira káruán, nanoli ira ta Jerusalem, ta ed da iránuk yù kingnguá ni Apu Kesu sù ira Parisio nga malussaw kuna.

⁴⁷ Á yáyù nga naggagammung yù ira Parisio áнна yù ira kátannangán nga pári sù ira karakalán na Kudio. Á kinagi ra, “Anni yù akkuát tam sù tolay? Ta aru garè yù makapállâ nga pagaddatuan na. ⁴⁸ Á nu paguráyát tam tapè uputan na yù kunniaw nga akkuán na, á manguruk sangaw yù ira ngámin nga tatolay kuna. Á mappanà yù ággiát tam sangaw, gapu ta marámak da sangaw nayù ira kátannangán nga taga Roma, á umay ira laguk saw giát tam, á darálad da yù mangilin nga kapillíá áнна sittam ngámin áнна yù ira ili tam,” kud da.

⁴⁹ Ngam yù tádday nira si Kayapas, nga kamotungán na pári tán nga dagun, á simibbák, á kinagi na nira, “Sikayu, awán ta ammu naw, ⁵⁰ ta arán naw kánámmuán yawe, nga más mapiá nu metapil yù tádday nga tolay megapu nittam, tapè ari ittam ngámin mámmatay, nga tangapáddabbunán nga Kudio,” kun na. ⁵¹ Á yù kinagi ni Kayapas, ari naggapu ta nonò na. Ngam gapu ta aggina yù kamotungán na pári tán nga dagun, á yáyù nga inipakkagi ni Namarò kuna yawe nga meyannung sù ketapil na sangaw ni Apu Kesu megapu sù ira tangapáddabbunán nga Kudio. ⁵² Á yù ketapil ni Apu Kesu, ari lâ megapu sù ira Kudio, nu ari galá megapu sù ira ngámin nga mangikatalà kuna, tapè pattatáddayan ni Namarò yù ira ngámin nga makkakerumá nga ánâ na nga nesinisinek ta ngámin nga tatolay ta dabbuno.

⁵³ Á áddè sù paggagammung nayù ira kátannangán na Kudio, yáyù pamegapu ra nga mangigagángay sù ámmapáte ra kê Apu Kesu. ⁵⁴ Á yáyù gapu na nga ari mappasapasingan si Apu Kesu sù ira tatolay sù purubinsia na Judiya. Nánaw laguk di Apu Kesu áнна yù ira tudduán na, á minay ira ta babálay na Epraim nga aranni ta kalállammatán. Á nakipaggián ira tán.

⁵⁵ Á naddaggunin nga duttál yù Piestá na Kudio, nga panaddamád da sù pattalebák nayù daroban ni Namarò. Á aru yù ira Kudio nga naggapu ta arayyu nga minay ta Jerusalem, ta ed da tuppálan yù kustombare ra nga mappakarenu ta baggi ra lage na piestá, tapè dán nga naparán ira sù pamegapu na. ⁵⁶ Á ala-alerad da si Apu Kesu. Á ta paggagammung da ta mangilin nga kapillíá, nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Anni kagian naw? Ari támma umay makipiestá?” kud da. ⁵⁷ Á yù ira kátannangán nga pári áнна yù ira Parisio, kinagi ra sù ira tatolay tanu ajjan yù makánámmu sù gián ni Apu Kesu, á ipakánámmu na bi nira, tapè gaputad da.

12

*Yù Pangibubbù ni Maria ta Denu nga Nabanguk sù Takki ni Apu Kesu
Mattiu 26:6-13; Markus 14:3-9*

¹ Á annam paga yù ággaw pángè na pamegapu na piestá. Á minay di Apu Kesu ta Bitania, ta gián ni Lasaru nga pinaginnanole ni Apu Kesu. ² Á pinarád di Lasaru yù pamúgák di Apu Kesu. Á si Marta yù nasserbi nira, á si Lasaru yù tádday nga nepallálláng kê Apu Kesu. ³ Á inâ ni Maria yù

tangaboteliá nga bábbanguk nga nangingá, nga denu na nardu, á inibubbù na sù takki ni Apu Kesu, á pinunatán na yù takki na sù duddù na. Á limingngák yù aguk nayù bábbanguk sù balay.

⁴ Á ajjan si Kudas Iskariote, nga tádday sù ira mapulu duá nga maki-tuddu kê Apu Kesu, á mataki yù nonò na ta pakasingan na sù kingnguá ni Maria. Yawe Kudas yù mappagápù sangaw kê Apu Kesu. Á kinagi ni Kudas, ⁵ “Ngattá, ta ari neláku yawe bábbanguk ta tallu gatù, tapè ilimù tam yù pagá na sù ira magáwák?” kun ni Kudas. ⁶ Á ari kuruk nga mangikállà si Kudas sù ira magáwák, ngam áppè lâ yù kinagi na, gapu ta aggina yù minákkokò, á aggina yù manangngal ta kuártu ra nga kokokotan na lâ. ⁷ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Paguráyám mu si Maria. Iyanugù mu kuna, tapè paránan na yù baggi ta ketanam ku. ⁸ Ta ajjan nga mannanáyun nikayu yù ira magáwák. Ngam sikán, mabíkà lâ maggíán nikayu,” kun na.

Yù Pangigagánge ra ta Ámmapáte ra kê Lasaru

⁹ Á pakarámak nayù ira magariu nga Kudio ta ajjan si Apu Kesu ta Bitania, minay ira sù gián na, ta ed da innan. Á ari lâ si Apu Kesu yù ikáyâ da nga innan, ngam si Lasaru gapay nga pinaginnanole na. ¹⁰ Á yáyù nga inigagánge ra nga papatáyan nayù ira kátannangán nga pári si Lasaru gapay, ¹¹ ta aggina yù gapu na nga aru yù ira Kudio nga manguruk kê Apu Kesu, nga likuránád da yù ira kátannangád da.

Yù Paddáyo nayù ira Magaru kê Apu Kesu sù Pakáddè na ta Ili na Jerusalem

Mattiu 21:1-11; Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40

¹² Á sù tádday nga ággaw, ajjan yù ira magariu nga tatolay nga minay nakipiestá, á narámak da ta umayin si Apu Kesu ta Jerusalem. ¹³ Á nangá ira ta palákkay, ta ed da jinápun, tapè dayáwad da. Á nagaragiák ira, á kinagi ra,

“Dayáwat tam si Namarò.

Dayáwat tam yawe nga jinok ni Namarò ta umay mammaguray nittam.

Dayáwat tam yù Patul na Israel!”* kud da.

¹⁴ Á inikko ni Apu Kesu yù kígo na kabáyu nga dongki, nga nattakayán na. Á yáyù nga napaluré yù inipalappâ ni Namarò nga inipetúrâ na sù dán nga libru nga kunniaw:

¹⁵ “Sikayu nga taga Jerusalem, ari kayu maganássing.

Ajjanin yù patul naw nga umay nikayu,

nga mattakay ta kígo na dongki.”†

¹⁶ Á yù ira sinudduán ni Apu Kesu, arád da nánnámmuán yù kebalinán nayù netúrâ. Ngam ta kabalin na naginnanolay nga limibbè ta lángì, ninonò da laguk ta yáyù kapaluré nayù dán nga netúrâ nga meyanung sù pattake na ta dongki nga minay ta Jerusalem.

¹⁷ Á yù ira magariu nga tatolay nga nakasingan kê Apu Kesu sù pagágál na kê Lasaru ta tanam na ta pamaginnanole na kuna, kinagi ra yù nasingad da sù ira tatolay ta Jerusalem. ¹⁸ Á yáyù nga minay yù ira magariu

* 12:13 Salmo 118:25-26 † 12:15 Sakariá 9:9

nga tatolay nga jiminápun kâ Apu Kesu, ta narámak da yù makapállâ nga pinagaddátu na. ¹⁹ Á nakkaká-ubobuk laguk yù ira Parisio, á kinagi ra laguk, “Ye, innan nawè! Awán garè ta awayyá tam, ta siminuttul ngámin nga tangapáddabbunán kuna!” kud da.

Yù Ánge nayù ira ari Kudio kâ Apu Kesu

²⁰ Á aijan gapay yù ira nga ari Kudio nga taga Garesia nga minay makipiestá ta Jerusalem, tapè makimoray ira gapay kâ Namarò. ²¹ Á minay ira laguk kâ Pilippi, nga taga Betseda sù purubinsia na Galilia, ta ed da kagian kuna, “Apu, ikáyâ mi makiammu kâ Apu Kesu,” kud da. ²² Á en na kinagi ni Pilippi kâ Andares, á nappulù ira, ta ed da kagian kâ Apu Kesu.

Yù Pagubobuk ni Apu Kesu ta Meyannung sù Pate na

²³ Á pakkagi di Andares ta aijan yù ira umay nga taga Garesia, simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Duttálin yù ággo na keparáyò, nga kepotuk ku sangaw ta lángì, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. ²⁴ Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Máwák nga matayà sangaw ána metanamà, tapè aru yù ira meyígù. Á yaw keyarigán na, yù tangabullung nga bini. Nu ari memulá ta dabbun, táttádday lâ nga ari umaru. Ngam nu memulá ta dabbun nga kunnay ta natay, á mattubbu, á mabbáli ta aru. ²⁵ Á kunnian gapay yù keyarigán nayù tolay nga tángngagan na lâ yù ákkatole na ta baggi na sawe dabbuno, ta lonán na ngámin ta pate na sangaw ána mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam yù tolay nga máyâ nga mamalurò sù ipakuâ kuna, mássiki nu lonán na ngámin yù ikáyâ na sawe dabbuno, ngam meyígù, á málâ na yù áttole na kâ Namarò nga awán ta áddè na. ²⁶ Á yù tolay nga máyâ nga makiaripan nikán, máwák na tumuttuttul nikán, tapè maguray lâ yù giák ku, aijan lâ nikán yù aripak ku. Á iparáyo nayù Yámà ngámin yù ira nga makiaripan nikán,” kun na.

²⁷ Á inupù ni Apu Kesu nga kinagi, “Á duttálin yù jigâ ku, á maburungà nga mapábbaw. Anni laguk ipakimállà ku kâ Yámà? Makimállakà nakuan panò kuna ta ilillì nangà sù jigâ nga duttál nikán sangaw? Ngam ari gemma, ta yáyù iniyángè saw, tapè attamáku ku yù jigâ,” kun na. ²⁸ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu kâ Namarò, “Ammò ku, meparáyaw yù ngágam mu ta arubáng nayù ira tatolay megapu nikán,” kun na. Á dagarágâ aijan yù ngárál nga naggapu ta lángì, á kun na, “Neparáyawin yù ngágak ku nga kamotungán, á meparáyaw paga sangaw,” kun na.

²⁹ Á yù ira magaru nga tatolay nga nanáddak ta aranni kuna, naginná ra yù ngárál, á kagiad da ta nagalittúgaw. Á yù ira káruán, “Ari,” kud da, “ngam nagubobuk yù daroban ni Namarò kuna,” kud da.

³⁰ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Yane ngárál nga naginná naw, ari nagubobuk megapu nikán, nu ari galá megapu nikayu, tapè manguruk kayu. ³¹ Á duttálin yù pamegapu nayù pamanunnù ni Namarò sù ira tatolay sawe dabbuno, ána duttálin yù káppù ni Satanas, ána yù ketabbà na. ³² Á sikán, sangaw nu mepotunà, agálak ku yù ira tatolay ta ngámin nga lugár, á abbágak ku ira, tapè umay ira mangikatalà nikán,” kun na. ³³ Á yáyù kinagi ni Apu Kesu, tapè ipakánámmu na nira yù ipate na nga mepatà ta kurù nga mapatáddak.

³⁴ Á yáyù nga simibbák yù ira magari nga tatolay, á kinagi ra kuna, “Naginná mi yù binibbik da nga netúrâ sù tunung tam, nga matolay yù MakKiristu ta áddè ta áddè nga mammaguray nittam. Ngattá laguk, ta kagam mu ta mepotun nga mepátâ ta kurú yù Kaká na ngámin na tatolay? Ari panò aggina yù mammaguray nga mangngágan ta Kiristu? Asinni laguk yù Kaká na ngámin na tatolay nga kum mu?” kud da.

³⁵ Á yáyù nga kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Maggiánâ paga nikayu ta mabi. Á keggâ lâ paga nga mamannawák ta nonò naw, tuttulan nawà, tapè ari kayu sangaw mepárik sù tolay nga magabíyán. Ta yù tolay nga mallakák ta kallà, magawáwán gapu ta arán na ammu yù angayán na. ³⁶ Á ta keggâ paga ta dabbuno nga mamannawák ta nonò na tolay, ikatalà nawà, tapè manawagán yù nonò naw nga mepagittá ta nonò ku,” kun ni Apu Kesu nira.

Yù Panakì nayù ira Kudio nga Manguruk

Á kabalín ni Apu Kesu nagubobuk sù ira magari nga tatolay, nánawán na ira, á nattuttù nira. ³⁷ Ta mássiki nu aru yù pinagaddátu na nga makapállâ ta arubáng da, nanakì ira nga manguruk kuna. ³⁸ Á yáyù nga napatuppál yù initúrâ na ngaw ni Lákay Isaya, nga ábbilínâ ni Namarò, nga kunniaw:

“Apu, awán ta manguruk sù kinagi mi nira nga meyanung nikaw.

Á awán gapay ta makánnámmu sù inipalappâ mu nga ámmagaddátum!” †

³⁹ Á gapu ta ari ira manguruk, kinagi na paga nayù ngaw Lákay Isaya yù meyanung sù ipanakì da, ta kinagi na,

⁴⁰ “Pinabbalin na ira ni Namarò ta kun na buling, ána pinataggâ na yù nonò da.

Yáyù nga arád da kemámmatán yù mepasingan nira

ána arád da kánnámmuán yù mepalappâ nira.

Ta kinagi ni Namarò,

‘Nu mabbabáwi ira nakuan ána umay ira nikán,

á pakomák ku ira,’ kun na.” §

⁴¹ Yáyù kinagi na ngaw ni Lákay Isaya sù ngaw gári, gapu ta nasingan na yù dalingárang nayù MakKiristu, á kinagi na yù meyanung kuna.

⁴² Á mássiki nu ari nanguruk yù ira káruán nga Kudio, aru yù ira nga makáwayyá nga Kudio nga manguruk kê Apu Kesu. Ngam inilímak da yù ángnguruk da gapu ta maganássing ira sù ira Parisio, marakè palawanad da ira sù ággagammungád da. ⁴³ Ta ikáyâ da yù paddáyo nayù ira ikáttole

ra ánnè sù paddáyo ni Namarò nira.

Sì Apu Kesu yù Mangiyígù sù ira Mangikatalà kuna

⁴⁴ Á uliotturu nga pangituddu ni Apu Kesu, iniyássikan na yù ubobuk na, á kinagi na, “Yù tolay nga manguruk nikán, ari lâ sikán yù kurugan na, nu ari gapay si Namarò nga naddok nikán. ⁴⁵ Á yù tolay nga maningan nikán, imámmatán na gapay yù naddok nikán. ⁴⁶ Sikán yù meyarík ta nawák, á minayâ ta dabbuno nga mamannawák ta nonò na tolay, tapè ari maggián ta kallà yù ira nga mangikatalà nikán. ⁴⁷ Á nu ajjan yù tolay nga makaginná sù kagiak ku, ngam ari manguruk, á ari

sikán yù mamanunnù kuna. Ta aringà minay nga mamanunnù ta tolay, ngam minayà ta dabbuno tapè sikán yù mangiyìgù nira.

⁴⁸ “Ngam aijan yù mamanunnù sù ira tatolay nga manakì nikán áнна ari manguruk sù kinagì, ta mokum ira sù pagáddekán na ággaw. Á yá ikokum da yù ubobuk ku nga arád da kinuruk. ⁴⁹ Ta aringà magubobuk megapu sù pakáwayyâ, nu ari galá megapu sù pakáwayyá nayù Yámà nga naddok nikán. Ta inibilin na nikán ngámin yù kagiak ku áнна ituddù. ⁵⁰ Á ammu gemma ta manotolay yù taddán nayù Yámà ta tolay ta áddè ta áddè. Á yáyù nga kagiak ku yù ngámin nga inibilin nayù Yámà nikán.”

13

Yù Pangituddu ni Apu Kesu ta Keggá na ta Jerusalem

¹ Á maddaggunin yù Piestá na panaddamád da ta pattalebák nayù daroban ni Namarò, á ammu ni Apu Kesu ta duttálin yù ággaw nga páno na ta dabbuno, nga manoli sù Yáma na ta lángì. Á aijan yù ángngiddù ni Apu Kesu sù ira tatole na ta utun na dabbuno ta áddè ngaw pamegapu na ngámin. Á yáyù nga inipasingan na yù ángngiddù na nira nga napasigaggá ta áddè ta áddè.

² Á ta púgágin, nakkakálálláng nga namúgák di Apu Kesu áнна yù ira tudduán na. Á kinuríru nen ni Satanas yù nonò ni Kudas nga anâ ni Simon Iskariote, ta ipagápù na si Apu Kesu sù ira malussaw kuna. ³ Á ammu ni Apu Kesu ta inikatalà nayù Yáma na kuna yù pakáwayyá na ta ngámin, áнна ammu na gapay ta si Namarò yù naggapuán na áнна labbetán na sangaw.

⁴ Á kabalid da kiminán, gimikkáng laguk si Apu Kesu, á inirián na yù latuk na barawási na, á inibarakà na yù tuállíá. ⁵ Á inâ na yù palanggána nga piniyyán na ta danum, á pinegapuanán na nga binaggawán yù takki nayù ira tudduán na áнна pinunatán na ira sù tuállíá nga inibarakà na.

⁶ Á pabbaggo ni Apu Kesu paga ta takki ra, jimikkì kâ Simon Eduru, tapè baggawán na yù takki na. Ngam nanakì si Eduru, á kinagi na kuna, “Apu, sikaw panò yù mamaggaw ta takki?” kun na. ⁷ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Arám mu kánnámmuán yawe nga akkuák ku kunangan, ngam kánnámmuám mu sangaw,” kun na. ⁸ Á kinagi ni Eduru kuna, “Apu, ari nakuan sikaw yù mamaggaw ta takki. Arák ku bulubugá ipabbagaw nikaw yù takki,” kun na. Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Nu arát taka baggawán, ari ka mesipà nikán,” kun na. ⁹ “Apu,” kun ni Simon Eduru kuna, “nu kunniû laguk, ari lâ yù takki yù baggawám mu, nu ari gapay yawe limâ ira áнна ulù,” kun na. ¹⁰ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Yù tolay nga najjigukin, ari má majjigù, ngam yù lâ takki na yù mabaggawán, tapè pareku nga marenu yù baggi na. Á sikayu, napakarenuán kayin, ngam ari sikayu ngámin,” kun na. ¹¹ Ta ammu ni Apu Kesu yù tolay nga mappagápù kuna, á yáyù gapu na nga kinagi na ta ari ira ngámin yù napakarenuán.

¹² Á kabalín ni Apu Kesu namaggaw ta takki ra, inâ na yù barawási na, á nanoli sù nagitubangan na. Á kinagi na nira, “Kánnámmuán naw panò yù kebalinán nayù kingnguâ nikayu? ¹³ Makimesturu kayu áнна makiyápu kayu nikán, á yáyù kustu, ta sikán gemma yù kukurugán nga

yápu naw. ¹⁴ Á nu sikán, nga yápu naw ána mesturu naw, yù mamaggaw ta takki naw, á sikayu gapay nakuan laguk yù makkakábagaw ta takki naw. ¹⁵ Á inipasingak ku yawe nga kingnguá nikayu, tapè kánnámmuán naw ta tumulù nakuan yù nonò naw, ána párigán naw gapay yù akkuák ku. ¹⁶ Ta kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Ari makáwayyá yù aripan ánnè sù yápu na. Á kunniù gapay, ari makáwayyá yù ábbilinán ánnè sù maddok kuna. ¹⁷ Á nu kánnámmuán naw yawe nga ituddù nikayu, magayáyâ kayu laguk nu kurugan naw.”

*Yù Pamalappâ ni Apu Kesu sù Mappagápù kuna
Mattiu 26:20-25; Markus 14:17-21; Lukas 22:21-23*

¹⁸ Á kinagi ni Apu Kesu paga, “Yawe nga kinagi nikayu, ari nga sikayu ngámin yù keyannungán na, ta ammù yù ira nga pinílì. Ngam egga yù mappagápù nikán, tapè mapalurò yù dán nga netúrâ nga kunniaw:

‘Yù kapulupulù ku nga nepakkákán nikán, aggina yù mappagápù nikán.’*

¹⁹ Yáyù nga kagiak ku nikayu kunangane pángè na kesimmu na, tapè sangaw nu mesimmu, manguruk kayu nikán, ta sikán yù Mangiyígù. ²⁰ Á kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Yù tolay nga mangalawâ sù ira nga dobak ku, kunnay ta sikán gapay yù alawatan na. Á yù tolay nga mangalawâ nikán, kunnay ta alawatan na gapay yù naddok nikán.”

²¹ Á kabalin ni Apu Kesu nakkagi, mapábbaw yù nonò na, á kinagi na, “Kuruk yù kagiak ku nikayu. Ajjan nikayu yù mappagápù nikán,” kun na. ²² Á yù ira tudduán na, nakkakálipilipay ira, ta arád da ammu nu asinni yù kagian na. ²³ Á ajjan yù tádday nira nga nagitubang ta taging ni Apu Kesu. Aggina yù kuruk nga iddukan na. ²⁴ Á inisenias ni Simon Eduru ta iyabbú na kâ Apu Kesu nu asinni yù kagian na. ²⁵ Á yù tolay nga iddukan ni Apu Kesu, nga namerik kuna, iniyabbú na kuna. “Apu, asinni yù kagam mu nga mappagápù nikaw?” kun na. ²⁶ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Yù iddák ku ta pán nga itunnà ku ta jigu,” kun na. Á pangitunnà na sù pán, iniyawâ na kâ Kudas nga anâ ni Simon Iskariote.

²⁷ Á pangalawâ ni Kudas sù pán, dagarágâ nga simillung si Satanas kuna. Á kinagi na laguk ni Apu Kesu kâ Kudas, “Mabì ka lâ sù akkuám mu,” kun na. ²⁸ Á awán bulubugá sù ira nepakkákán ta makánnámmu nu anni yù ipangapurá ni Apu Kesu kâ Kudas. ²⁹ Á gapu ta ammu nayù ira tudduán ni Apu Kesu ta sí Kudas yù minánnangngal ta pitáka, kagian nayù ira káruán ta nonò da ta kinagi ni Apu Kesu kuna ta umay bì gumátáng ta kanan nga awágad da ta piestá, onu jinok na támma ta umay mangilimù sù ira magáwák. ³⁰ Á pakálâ ni Kudas sù pán, nallawán nga nánaw. Á gabi ngin yù páno na.

Yù Bagu nga Tunung ni Apu Kesu

³¹ Á kapállikuk ni Kudas nga nánaw, kinagi ni Apu Kesu, “Mepalappákin yù keparáyò, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. Á meparáyaw gapay si Namarò megapu nikán. ³² Á ta pangipalappâ ku sù keparáyo ni Namarò, ipalappâ na gapay yù keparáyò. Á dagarágâ yù pangipalappâ na sù keparáyò,” kun ni Apu Kesu.

* 13:18 Salmo 41:9

³³ “Sikayu nga makituddu nikán, sikayu yù ánâ ku,” kun na gapay ni Apu Kesu. “Á mabikà lâ paga maggián nikayu. Á aleran nawà sangaw. Ngam kagiak ku gapay nikayu yù kun na kinagi gangù sù ira karakalán na Kudio, ta ari kayu makángay sù angayák ku. ³⁴ Á yáyù nga kagiak ku nikayu yù bagu nga tunung ku, ta makkaká-iddù kayu. Á kunnay sù ángngiddù ku nikayu, kunnian gapay yù ángngiddù naw sù ira kábulun naw. ³⁵ Ta yáyù pakánámmuán nayù ira ngámin na tatolay ta sikayu yù kuruk nga makituddu nikán, nu masingad da yù pakkaká-iddù naw.”

Yù Pamalappâ ni Apu Kesu sù Panáji ni Eduru kuna Mattiu 26:31-35; Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34

³⁶ Á iniyabbù na laguk ni Simon Eduru kâ Apu Kesu, “Apu, sisaw angayám mu?” kun na. Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Ari ka lábbi makatuttul nikán sù angayák ku kunangane, ngam tumuttul ka galá noka nikán,” kun na. ³⁷ Á kinagi ni Eduru kuna, “Apu, anni má, ta aringà mepulù nikaw kunangane? Ta naparánakin, mássiki nu metapil yù baggi megapu nikaw,” kun ni Eduru. ³⁸ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Naparán ken panò nga metapil megapu nikán? Ngam kuruk galá yawe nga kagiak ku nikaw. Sangaw nu ari paga nagittarákkò yù manù, namillu ken nga nakkagi ta arám mà ammu,” kun ni Apu Kesu kâ Eduru.

14

Si Apu Kesu yù Mangiyángay nittam kâ Namarò

¹ Gapu ta kunnian, kinagi ni Apu Kesu paga, “Ari kayu mabbagal ta nonò naw megapu sù kinagi. Ikatalà naw si Namarò, á ikatalà nawà gapay. ² Ta aijan yù kitáru nga paggianán na tatolay sù gián ni Ammò ku. Nu ari kuruk yian, arák ku gemma nakuan kagian nikayu. Á ek ku paránan yù paggianán naw. ³ Á kabalik ku mamarán sangaw sù paggianán naw, manolingà saw ta et takayu apan, tapè ilabbè takayu ta balè, á mepaggián kayu nikán. ⁴ Á ammu naw yù angayák ku ána yù dалан nga makáddè tán,” kun ni Apu Kesu.

⁵ Á si Tomâ, kinagi na kuna, “Apu, arám mi gemma ammu yù angayám mu. Á kunnasi laguk pakánámmu mi ta dалан?” kun na. ⁶ Á kinagi ni Apu Kesu, “Sikán yù meyárik ta dалан nga mappángè kâ Namarò, ta sikán yù mangipakánámmu ta kuruk, ána sikán yù manotolay. Awán bulubugá ta makángay kâ Ammò Namarò nu ari nga mangikatalà nikán. ⁷ Nu kuruk nga ammu nawà, ammu naw gapay yù Yámà. Á kunangane, ammu nawin yù Yámà ána nasingan nawin,” kun ni Apu Kesu.

⁸ Á pakaginná ni Pilippi karannian, kinagi na, “Apu, ipasingam mu nikami yù Yámam, tapè makáppak kami laguk,” kun na. ⁹ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Nabayágà nga nepulupulù nikayu, Pilippi, á arán nawà paga ammu? Yù tolay nga nakasingan nikán, nemámmatán na gapay yù Yámà. Ngattá ta kagiam mu nikán ta ipasingak ku bì nikayu yù Yámà? ¹⁰ Arám mu paga kurugan ta aijanà sù Yámà, á aijan gapay yù Yámà nikán? Á ari nga naggapu ta urè yù ngámin nga ubobugak ku, nu ari galá naggapu ta ure nayù Yámà. Ta maggián yù Yámà nikán, á aggina yù mangipakuá ta ngámin nga akkuák ku. ¹¹ Manguruk kayu laguk megapu sù kinagi nikayu nga aijanà sù Yámà ána aijan gapay yù Yámà nikán. Á mássiki nu

arán naw kurugan yù kinagi nikayu, ngam kurugan naw galâ megapu sù pinagaddátu nga makapállâ nga nasingan naw,” kun ni Apu Kesu.

¹² Á kinagi ni Apu Kesu paga, “Á kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu. Yù tolay nga manguruk nikán, akkuán na gapay yù kunnay sù kingnguâ. Á napakáru paga yù makapállâ nga akkuán na ánnè sù kingnguâ, gapu ta manolingà sù Yámà. ¹³ Á maguray lâ yù ipakimállâ naw sù Yámà megapu ta panguruk naw nikán, á yáyù akkuák ku tapè meparáyaw yù Yámà megapu nikán. ¹⁴ Nu aijan yù ipakimállâ naw megapu sù pangikatalâ naw nikán, yáyù akkuák ku,” kun ni Apu Kesu.

Yù Mangilin nga Ikararuá nga Mepaggián nga Mangabbák sù ira Manguruk

¹⁵ Á kinagi ni Apu Kesu, “Nu kuruk nga iddukan nawà, á tuppálan naw yù taddák ku nikayu. ¹⁶ Á makimállakà sù Yámà, ta iyawâ na nikayu yù tanakuán nga mangabbák nikayu, nga mepulupulù nikayu ta áddè ta áddè. ¹⁷ Aggina yù Ikararuá ni Namarò, á ipakánámmu na nikayu yù kuruk nga meyannung kê Namarò. Á yù ira tatolay nga ari manguruk, arád da málawâ gapu ta arád da ammu ánnà arád da kánámmuán. Ngam sikayu, ammu naw, ta sigídá mepulupulù nikayu ánnà maggián ta nonò naw.

¹⁸ “Á mássiki nu panawát takayu, arát takayu táttájjián nga kun na ulilá, ta manolingà sangaw nikayu. ¹⁹ Á sangaw nu manganánnuán, arád dangà masingan nayù ira nga ari manguruk. Ngam sikayu nga manguruk, masingan nawà. Á gapu ta sikán yù sigga-inángà nga manotolay, mepattolay kayu gapay nikán ta áddè ta áddè. ²⁰ Á sangaw nu duttál yù Ikararuá ni Namarò nikayu, yáyù nga pakánámmuán naw ta aijanà kê Yámà. Á kánámmuán naw gapay ta netádday kayu nikán, nga kunnay ta aijanà gapay nga netádday nikayu. ²¹ Á yù tolay nga magginná sù bilik ku ánnà tángngagan na yù ipakuâ kuna, aggina yù mangiddù nikán. Á yù tolay nga mangiddù nikán, iddukan nayù Yámà. Á sikán gapay yù mangiddù kuna, á ipakánámmù kuna yù ngámin nga meyannung nikán,” kun ni Apu Kesu.

²² Á si Kudas nga tanakuán, nga ari MagIskariote, iniyabbû na laguk kê Apu Kesu, “Apu, ngattá, ta sikami yù pangipalappátám mu sù nonò mu, ngam ari sù ira ngámin nga tatolay?” kun na. ²³ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Yù tolay nga mangiddù nikán, tuppálan na yù bilik ku. Á aggina yù iddukan nayù Yámà. Á sikami kê Yámà yù umay makipaggián kuna. ²⁴ Ngam yù tolay nga ari mangiddù nikán, arán na tuppálan yù bilik ku. Á yù bilik ku nga ginnán naw, ari nga sikán yù paggapuán na nu ari galá nga naggapu sù Yámà nga naddok nikán.

²⁵ “Á kagiak ku nikayu ngámin danniw ta keggâ paga nikayu. ²⁶ Ngam dohan na sangaw nayù Yámà yù Mangilin nga Ikararuá nga umay nikayu nga pannakabaggi nga mangabbák nikayu. Á aggina yù mangituddu nikayu sù ngámin nga napiá ánnà ipanonò na gapay nikayu yù ngámin nga kinagi nikayu.

²⁷ “Á gapu ta panawát takayu sangaw, ibattáng ku nikayu yù ággimammà ku nga maggapu sù nonò ku. Á yù ággimammà ku nga iyawâ ku nikayu, awán ta kárik piá na sawe dabbuno. Ari kayu laguk

mabburung, áanna ari kayu maganássing. ²⁸ Naginná nawin yù kinagì gangù nikayu, nga mánawakin, á manolingà sangaw nikayu. Nu kuruk nga iddukan nawà, magayáyâ kayu laguk, gapu ta umayà sù Yámà, á makáwayyá yù Yámà ánnè nikán. ²⁹ Á kinagikin yù pánò nikayu lage na kesimmu na, tapè sangaw nu mesimmu ngin, manguruk kayu laguk. ³⁰ Á aringakin mabbayák nga makiubobuk nikayu, ta umay sangaw yù mammaguray sù ira narákè ta dabbuno. Awán gemma ta awayyá na nga mammaguray nikán. ³¹ Ngam meyanugù yù akkuán na, tapè ipasingak ku ta ngámin nga tolay ta iddukak ku yù Yámà, áanna tuppálak ku ngámin yù ipakuá na nikán,” kun ni Apu Kesu nira. Á kabalin na nakkagi karannian, kinagi na nira, “Arà! Gumikkáng kayu laguk, ta mánaw ittamin,” kun na.

15

Yù Keyarigán ni Apu Kesu yù Nemulá nga Úbas

¹ Á nagángngarigán si Apu Kesu, á kinagi na sù ira tudduán na, “Sikán yù meyárik sù napiá nga nemulá nga úbas,* á meyárik yù Yámà ta manaron sù nemulá. ² Á tappángan na yù ira pangapangá na nga ari mabbungá, áanna pakarenuán na yù ira pangapangá na nga mabbungá, tapè mapakáru yù bungá ra. ³ Á kunnay gapay nikayu, ta napakarenuán kayin megapu sù kuruk nga bilin nga inipakánnámmù nikayu. ⁴ Maggián kayu laguk nga mepattatádday nikán, á maggiánà gapay nga mepattatádday nikayu. Á ta ángngarigán, nu ari maggián yù pangá nayù nemulá sù pun na, ari gemma makapabbungá. Á kunnay gapay nikayu, tanu arán nawà ikatalà nga mangabbák nikayu, arán naw makuá yù napiá nga ipakuá nikayu.

⁵ “Sikán yù kun na pun na úbas nga nemulá, á sikayu yù kun na pangapangá na. Á nu napasigaggà yù ángngikatalà naw nikán, maggiánà nikayu nga mangabbák, á aru yù napiá nga akkuán naw. Ngam nu mesinná kayu nikán, awán bulubugá ta makuá naw nga napiá. ⁶ Á yù tolay nga ari maggián nikán, meyárik ta pangá nga natappáng. Á yù ira pangapangá nga natappáng, monnuk ira nga metabbà ta api nga matuggi.

⁷ “Ngam sikayu, nu napasigaggà yù ángngikatalà naw nikán áanna nepittà ta nonò naw yù bilik ku, á maguray lâ yù ipakimállà naw kê Yámà, yáyù mapalurò megapu nikayu. ⁸ Á ta kunnian, meparáyaw yù Yámà megapu sù aru nga napiá nga akka-akkuán naw, áanna mepasingan ta kuruk nga sikayu yù makituddu nikán. ⁹ Iddukat takayu. Á kunnay sù ángngiddù nayù Yámà nikán, kunniû gapay yù ángngiddù ku nikayu. Arán nawà laguk ikalurâ. Maggián kayu galá nikán, nga mesipà sù ángngiddù ku nikayu. ¹⁰ Nu kurukurugan naw yù itaddák ku nikayu, mesipà kayu sù ángngiddù ku nikayu. Á kunnian gapay nikán, ta kurukurugak ku yù kagian nayù Yámà nikán, áanna mesipakà sù ángngiddù na nikán. ¹¹ Á kagiak ku danniawe nikayu, tapè mepagayáyâ kayu nikán áanna mepallà yù ággayáyâ naw nga awán kárik piá na. ¹² Á yawe yù itaddák ku nikayu, ta makkaká-iddù kayu ta kunnay sù ángngiddù ku nikayu.

* **15:1** Yù ira ginaká ni Israel yù meyárik ta úbas nga inimulá ni Namarò. Innam mu Salmo 80:8-18; Isaya 5:1-2, 7

13 “Nu mabbaluntáriu yù tolay nga mangitapil sù baggi na megapu sù ira kopun na, awán ta nepallà nga ángngiddù ánnè sawe. 14 Á sikayu yù kopuk ku nu tuppálan naw yù itaddák ku nikayu. 15 Arát takayin laguk ingágan ta aripak ku, gapu ta arán na gemma ammu nayù ari-pan yù akkuán nayù yápu na. Ingágat takayin ta kopuk ku, gapu ta inipakánnámmù nikayu yù ngámin nga kinagi nayù Yámà nikán. 16 Á ari sikayu yù nappíli nikán, nu ari galà ta sikán yù nappíli nikayu. Sinullà takayu tapè umay kayu mamaluro sù aru nga napiá nga ipakuá nikayu, áanna mannanáyun yù napiá nga akka-akkuán naw. Á yáyù nga maguray lâ yù kiddawan naw sù Yámà ta pannakabaggi, yáyù iyawâ na nikayu. 17 Á yaw itaddák ku nikayu, ta makkaká-iddù kayu.”

Malussaw yù ira ari Manguruk sù ira Manguruk kê Apu Kesu

18 Á kinagi ni Apu Kesu, “Ari kayu mapállâ nu malussaw nikayu yù ira tatolay nga ari manguruk nikán, ta ammu naw gemma ta sikán yù kegapuánán nayù kalusso ra nikayu. 19 Á ta ángngarigán nu naggigittá yù nonò naw ta nonò da, ayatad da kayu nakuan. Ngam ari ngin negittá yù nonò naw ta nonò da, gapu ta piníli takayu ta manguruk nikán, á yáyù nga ikalusso ra kayu. 20 Manonò naw yù kinagi nikayu, nga ari notun yù aripan ánnè sù yápu na. Nu jinigirigâ dangà, nga Yápu naw, jigirigátad da kayu gapay sangaw. Nu sinángngák da yù kinagi nira, tángngagad da gapay yù kagian naw. 21 Á ikalusso ra kayu áanna jigirigátad da kayu, gapu ta pangikatalà naw nikán, ta arád da garè ammu yù naddok nikán.

22 “Á nu aringâ nakuan minay saw nga umay mangituddu nira, awán ira nakuan ta liwâ. Ngam minayâ gemma nangituddu nira, á ari ira manguruk. Á yáyù nga ari ira makalilli sù ikáru ra nga liwâ. 23 Á yù tolay nga malussaw nikán, ikalusso na gapay yù Yámà. 24 Nu arák ku nakuan pinagaddátu ta arubáng da yù makapállâ nga arán na makuá na tanakuán nga tolay, awán ira nakuan ta liwâ. Ngam nasingad da yù akka-akkuák ku, á ikalusso ra kami kê Yámà. 25 Á nesimmu yaw, tapè mapaluro yù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò nga kunniawe: ‘Ikalusso rangà, nga awán ta gapu na.’† ”

26 “Á dobak ku sangaw ta umay saw nikayu yù Mangabbák nga mag-gapu kê Yámà. Aggina yù Mangilin nga Ikararuá, nga mangipakánnámmu ta ngámin nga kuruk nga meyanung kê Namarò, á ipakánnámmu na yù meyanung nikán. 27 Á sikayu gapay yù makkagi ta kuruk nga meyanung nikán, gapu ta sikayu yù mepulupulù nikán áddè ngaw pamegapu na pangituddù,” kun ni Apu Kesu.

16

1 Á kinagi na paga ni Apu Kesu sù ira tudduán na, “Kinagi nikayu ngámin danniw nga panigirigâ da nikayu nayù ira nga ari manguruk, tapè arán naw likuránán yù ángngikatalà naw nikán, mássiki nu anni yù mesimmu sangaw nikayu. 2 Ta yù ira kábulun naw nga Kudio nga manangngal sù tunung, papanáwad da kayu sangaw ta kapilliá ra, á arád da kayu patallungan. Á nu aijan yù mamapátay nikayu, kagian na ta arán na liwâ, nu ari galà ta passerbi na kê Namarò. 3 Á kunnian yù akkuád

† 15:25 Salmo 35:19; 69:4

da nikayu, gapu ta arád da ammu yù Yámà. Á sikán, arád dangà ammu gapay. ⁴ Á kagiak ku danniw nikayu kunangan, tapè sangaw nu duttál yù panigirigà da nikayu, manonò naw laguk yù kinagi nga meyannung sù akkuád da.

Yù Tarabáku nayù Mangilin nga Ikararuá

“Arák ku ngaw kinagi nikayu, gapu ta aijanà paga nikayu. ⁵ Ngam mánawakin sangaw, á manolingà sù Yámà nga naddok nikán. Á awán nikayu ta mangiyabbû nu sisaw angayák ku. ⁶ Ta nakalò yù daddam naw gapu ta kinagi nikayu yù pánò. ⁷ Á kuruk yù kagiak ku nikayu, ta mammapiá yù ággián naw nu panawát takayu. Ta nu arát takayu nakuan panawán, ari nakuan umay yù Ikararuá ni Namarò nga mangabbák nikayu. Ngam nu mánawà sangaw nikayu, dobak ku laguk yù Mangilin nga Ikararuá ta umay maggián nga mangabbák nikayu.

⁸ “Á tappi nayù Mangilin nga Ikararuá saw nikayu, ipakánnámmu na sù ira tatolay ta dabbuno yù meyannung ta liwâ da. Á ipakánnámmu na yù meyannung sù kuruk nga matunung, áнна yù meyannung ta pangukum ni Namarò sù ira nga ari manguruk. ⁹ Á gapu ta pangituddu nayù Ikararuá ta meyannung ta liwâ da, á yáyù nga kánnámmuád da ta yá pakaliwâ da kê Namarò yù panaki da nikán, ta arád dangà ikatalà. ¹⁰ Á ta meyannung ta katunungán, ipakánnámmu nayù Ikararuá gapay ta sikán yù matunung, gapu ta pinalurò ku ngámin yù inipakuá nayù Yámà nikán, á mánawakin nga umay sù Yámà, á arán nawà masingan. ¹¹ Á ipakánnámmu na gapay yù meyannung ta pangukum ni Namarò sù ira nga ari manguruk nikán, gapu ta dán nga napanán yù ángngukum ni Namarò kê Satanas, nga mammaguray sù ira nga ari manguruk nikán ta dabbuno.

¹² “Á aijan paga aru nga arák ku makagi, gapu ta arán naw paga kánnámmuán. ¹³ Ngam sangaw nu umay saw yù Ikararuá ni Namarò, ituddu na nikayu yù ngámin nga kuruk. Á ari yù ure na lápay yù paggapuán nayù ipakánnámmu na, ta ipakánnámmu na lâ yù kuruk nga maginná na kê Namarò. Á ipalappâ na gapay nikayu yù duttál noka. ¹⁴ Á aggina yù mangiparáyaw nikán, gapu ta ipakánnámmu na nikayu yù kuruk nga maggapu nikán. ¹⁵ Ta kukuá ngámin yù kukuá nayù Yámà. Á yáyù nga kinagi nikayu ta ipakánnámmu na nikayu yù kuruk nga maggapu nikán,” kun ni Apu Kesu.

Yù ira Maraddam nga Mabbáli ta Magayáyâ Sangaw

¹⁶ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Sangaw, á arán nawà masingan. Á ari mabayák, á masingan nawà má,” kun na. ¹⁷ Á nakkaká-ubobuk yù ira káruán nga tudduán na, á kinagi ra, “Anni yawe nga kagian na nittam, nga arát tam sangaw masingan, á ari mabayák, á masingat tam má? Á yù kinagi na paga, nga ‘Manolingà sù Yámà’? ¹⁸ Anni panò yù kebalinán nayù kinagi na nittam, nga ‘sangaw’ áнна ‘ari mabayák’? Arát tam kánnámmuán yù kagian na,” kud da.

¹⁹ Á ammu ni Apu Kesu yù ikáyâ da nga iyabbû nakuan kuna, á yáyù nga kinagi na nira, “Yawe panò yù ikáyâ naw nga iyabbû nikán, nu anni yù kebalinán nayù kinagi gangù, nga ‘Sangaw, á arán nawà masingan, á ari mabayák, á masingan nawà má sangaw’? ²⁰ Kukurugán nga kuruk

yù kagiak ku nikayu. Sangaw nu arán nawà masingan, makkulukulè kayu, ta nerallà yù daddam naw. Ngam yù ira nga ari manguruk nikán, magayáyâ ira. Á mepallà yù daddam naw. Ngam mapatalián yù daddam naw ta pagayáyâ naw, sangaw nu masingan nawà má. ²¹ Á yá keyarigán naw yù babay nga maganá, nga mabagal sù jigâ na ta paganâ na. Ngam ta pallawán nayù abbing, arán nen manonò yù jigâ na gapu ta ayâ na sù anâ na. ²² Á kunnay gapay nikayu, ta nakalò yù daddam naw sangaw. Ngam masingat takayu má sangaw, á mepallà yù pagayáyâ naw, á awán ta makári ta pagayáyâ naw.

²³ “Á sangaw nu duttál yù ággaw nga pakkakásingat tam má, aringin sikán yù pakkiddawán naw, nu ari galá yù Yámà. Á kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikayu, makkiddaw kayu ta pannakabaggi, á maguray lâ yù kiddawan naw sù Yámà, yáyù iyawâ na nikayu megapu sù pangikatalà naw nikán. ²⁴ Á ta áddè kunangan, ari kayu paga minay nga pannakabaggi nga makkiddaw sù Yámà. Makkiddaw kayu laguk megapu sù pangikatalà naw nikán, tapè málawâ naw, áнна mepallà yù pagayáyâ naw,” kun ni Apu Kesu.

Yù Pangappù ni Apu Kesu kâ Satanas

²⁵ Á kinagi ni Apu Kesu paga nira, “Pangituddù nikayu, yá ángngituddù nikayu yù pagángngarigán. Ngam sangaw arák ku iyángngarigán yù kagiak ku, ngam ibukalák ku nikayu nga daretiu yù meyannung sù Yámà. ²⁶ Á dattál nayù ággaw, ari ngin sikán yù makimállà sù Yámà megapu nikayu, nu ari galá sikayu nga pannakabaggi yù makkiddaw sù Yámà. ²⁷ Ta ayatan na kayu lággapay nayù Yámà, gapu ta ayatan nawà áнна kurugan naw ta sikán yù naggapu kuna. ²⁸ Á si Namarò nga Yámà yù naggapuák ku, á minayâ sawe dabbuno. Á mánawakin sangaw ta dabbuno nga manoli sù Yámà.”

²⁹ Á pakaginná ra sù kinagi ni Apu Kesu, nga umayin sù Yámà na, kinagi nayù ira tudduán na, “Á kánnámmuám mi ngin yù kagiam mu, ta malitáwin, gapu ta arám min iniyángngarigán. ³⁰ Á ammu mi ngin ta sikaw yù makánnámmu ta ngámin. Á mássiki nu awán ta mangiyabbù nikaw, ammu yù aijan ta nonò mi. Á yáyù nga manguruk kami ngin ta sikaw yù naggapu kâ Namarò,” kud da kuna.

³¹ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Kuruk panò nga manguruk kayin? ³² Duttál sangaw yù oras, á makkáttuay kayu nga mallalabbè ta bale naw, á sikán lâ mabattáng. Ngam aringà maguroray, ta aijan lâ nikán yù Yámà. ³³ Á kinagi yaw nikayu, tapè magimammà yù nonò naw megapu sù ketádde naw nikán. Ta keggá naw ta dabbuno, marigirigá kayu. Pataggatan naw lâ yù nonò naw, ta ippù kin si Satanas, nga pakáyápuán nayù ira nga ari manguruk nikán.”

17

Yù Pakimállà ni Apu Kesu megapu sù ira nga Manguruk kuna

¹ Á ta kabalin ni Apu Kesu nagubobuk karannian, nattánguk ta lángi, á nakimállà kâ Namarò, á kinagi na, “Ammò, jimittálin yù ággò. Iparáyom laguk yù Anâ mu, tapè iparáyo taka gapay. ² Ta iniyawâ mu nikán yù pakáwayyâ sù tolay, tapè iyawâ ku sù ira ngámin nga tatolè yù áttole

ra nga awán ta áddè na. ³ Á yawe yù áttole ra nga awán ta áddè na, ta pakánámmuád da ta kuruk nga sikaw si Namarò nga táttádday, ána sikán yù MakKiristu, nga jinok mu ta dabbuno. ⁴ Á meparáyaw ka sawe dabbuno megapu nikán, ta sinuppál kin ngámin yù inipakuám nikán. ⁵ Ammò, ipotum mà bì laguk ta arubáng mu, tapè metoli nikán yù dalingáráng nayù keparáyò, nga aijan ngaw nikán sù keggá paga nikaw lage na kaparò na dabbuno.

⁶ “Sikaw yù inipakánámmù sù ira tatolay ta dabbuno nga iniyawâ mu nikán. Tatolem ira gemma, á iniyawâ mu ira nikán, á kinuruk da yù bilim mu. ⁷ Á nánámmuád da ta sikaw yù paggapuán nayù ngámin nga kingnguâ. ⁸ Ta inittuddù nira yù ngámin nga bilim mu nikán, á kinuruk da. Á ammu ra ta kuruk nga sikaw yù naggapuák ku ána sikaw yù naddok nikán.

⁹ “Á Ammò ku, aggira yù ipakimállà ku. Arák ku ipakimállà yù ira ngámin ta dabbuno, nu ari galá yù ira nga iniyawâ mu nga mangikatalà nikán, ta tatolem ira gemma. ¹⁰ Ngámin yù ira tatolè, tatolem ira gemma, ána ngámin nga kukuám, kukuâ ira gapay. Á meparáyawà megapu nira.

¹¹ “Á mánawà sangaw ta dabbuno, nga umay nikaw. Ngam mabbátáng paga ta dabbuno yù ira tatolay nga iniyawâ mu nikán, gapu ta lubbekakin nikaw. Ammò nga Mangilin, ásigurám mu yù ira tatolè nga iniyawâ mu nikán, megapu sù pakáwayyám ta ngámin, tapè maggigittá yù nonò da nga kunnay ta nonò ta. ¹² Á ta keggá paga nira, sikán yù pannakabaggim nga manaron nira. Inásigurák ku yù ira ngámin nga iniyawâ mu nikán, tapè awán ta magawáwán nira, ngam yù tádday lá, tapè mattuppál yù dán nga netúrâ nga bilim mu.

¹³ “Á lubbekakin nikaw, Ammò. Ngam kagiak ku yawe ta keggá paga nira, tapè maginná ra ána mesipà ira sù pagayáyâ ku. ¹⁴ Inikatalà ku nira yù bilim mu, á manguruk iren. Á yáyù nga aggira yù ikalusso nayù ira nga ari manguruk, gapu ta kunnay nikán, ari ira mepulù sù ira nga ari manguruk.

¹⁵ “Á yawe lâ ipakimállà ku nikaw, ta arám mu ira ipánaw ta dabbuno, ngam taronám mu ira, tapè arán na ira melogò ni Satanas. ¹⁶ Ta aggira yù kunnay nikán nga ari gemma mepulù sù ira nga ari manguruk, ta ari negittá yù nonò da. ¹⁷ Pakarenuám mu laguk yù nonò da megapu sù bilim mu, tapè mabbáli ira ta tatolem nga mangilin. Ta kuruk gemma yù bilim mu. ¹⁸ Á kunnay ta paddok mu nikán ta umay sù ira tatolay ta dabbuno, dobak ku ira ta umay ira ta ngámin nga lugár, tapè ipakánámmu ra yù bilim mu sù ira nga ari paga nakaginná. ¹⁹ Á gapu ta ángngiddù ku nira, itulù ku yù baggi nikaw, nga metapil megapu nira, tapè mabbáli ira ta tatolem megapu sù bilim mu,” kun ni Apu Kesu sù Yáma na.

²⁰ “Á ari lâ yawe ira yù ipakimállà ku, Ammò, nu ari gapay yù ira ngámin nga manguruk nikán noka megapu sù pangituddu ra. ²¹ Á yá ipakimállà ku, Ammò, ta naggigittá ngámin yù nonò da, nga kunnay nitta nga naggigittá yù nonò ta, tapè mesipà ira nitta. Á yáyù ipakimállà ku, tapè kurugan nayù ira tatolay ta dabbuno ta sikaw yù naddok nikán. ²² Á iniparáyò ira gapay nga kunnay sù pangiparáyom nikán, tapè mepaggittá yù nonò da nga kunnay ta naggittá nga nonò ta. ²³ Á aijanà nira, nga

kunnay ta aijan ka nikán, tapè kuruk nga napiá yù áttatádde na nonò da. Á ta kunnian, kánnammuán nayù ira nga ari manguruk ta sikaw yù naddok nikán, áнна ammu ra ta iddukam mu yù ira nga mangikatalà nikán ta kunnay ta ángngiddù mu nikán,” kun na.

²⁴ “Ammò, iniyawâ mu nikán ta tatolè yù ira nga manguruk nikán. Á ikáyâ ku ta mesipà ira gapay noka nikán ta paggianák ku ta lángì, tapè masingad da yù keparáyò áнна yù dalingáráng ku nga iniyawâ mu nikán sù arán na paga kaparò na dabbuno megapu sù ángngiddù mu nikán.

²⁵ Ammò, napiá yù nonò mu nga awán kárik piá na. Á yù ira tatolay nga ari manguruk, arád da ka ammu. Ngam sikán, ammu taka. Á yù ira tatolè nga iniyawâ mu nikán, ammu ra ta sikaw yù naddok nikán. ²⁶ Á sikaw yù inipakánammù nira, á aringà mattukkâ nga mangipakánammù nikaw, tapè maggiánà nira áнна makkaká-iddù ira. Á kunnay sù ángngiddù mu nikán, kunnian gapay yù ángngiddù da sù ira kábulud da.”

18

Yù Paggápù da kê Apu Kesu

Mattiu 26:47-56; Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53

¹ Á kabalin ni Apu Kesu nakimállà sù Yáma na, nánaw di Apu Kesu áнна yù ira tudduán na ta Jerusalem. Á minay ira sù kamulán ta dammáng na danum na Kidron. ² Á si Kudas, nga nabbalin ta mappagápù kê Apu Kesu, ammu na gapay yawe lugár nga angayád da, ta yáyù ággangayád da kári Apu Kesu. ³ Á inipulù ni Kudas yù ira tangapangan nga suddálu áнна yù ira magguárdiá nga jinok nayù ira kátannangán nga pári áнна yù ira Parisio. Á minay ira nga konsu ármás áнна tulu sù giád di Apu Kesu.

⁴ Á pakáranni nayù ira nagármás sù giád di Apu Kesu ta kamulán, á mássiki nu ammu ni Apu Kesu yù mesimmu kuna sangaw, en na ira jinápun. “Asinni aleran naw?” kun na nira. ⁵ Á simibbák ira, á kinagi ra, “Si Kesu nga taga Nasaret,” kud da. “Sikán yaw,” kun ni Apu Kesu nira. Á aijan nga nepulù nira si Kudas, nga mangituddu kê Apu Kesu nira.

⁶ Á pakkagi ni Apu Kesu nira, “Sikán yaw,” á nassanuk ira, á natombá ira. ⁷ Á pidduá ni Apu Kesu nangiyabbù nira, á kinagi na, “Asinni aleran naw?” kun na. “Si Kesu nga taga Nasaret,” kud da má. ⁸ Simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Sikán, kuk ku pá gangù. Á nu sikán lâ aleran naw, paguráyán naw yawe ira kábuluk ku, tapè mánaw ira,” kun na. ⁹ Yáyù kinagi na tapè mapalurò yù ngaw kinagi na sù Yáma na, nga kun na, “Yù ira tatolay nga iniyawâ mu nikán, awánà bulubugá ta máwáwán nira.”

¹⁰ Á aijan kê Simon Eduru yù badáng na nga konsu alák. Á inásù na, á kittak na yù talingá nayù aripan nayù kotunán na pári, á nalasápán yù jiwánan nga talingá na. Á si Malkus yù ngágan nayù aripan. ¹¹ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu kê Eduru, “Iyalák mu yù badáng mu. Kagiam mu panò ta arák ku meyangngà yù jigâ ku nga sinullà nayù Yámà nikán?” kun na.

Iyarubáng da si Apu Kesu kê Annas

¹² Á yù ira suddálu áнна yù kapatás da, áнна yù ira magguárdiá, ginápù da laguk si Apu Kesu, á bináluk da. ¹³ Á napolu iniyánge ra kê Annas, nga katugángán ni Kayapas nga kotunán na pári tán nga dagun. ¹⁴ Si Kayapas

yù nanabarang sù ira Kudio ta más napiá nu metapil yù tádday nga tolay megapu sù ira ngámin nga tatolay.*

Yù Panáji ni Eduru kê Apu Kesu

Mattiu 26:69-70; Markus 14:66-68; Lukas 22:55-57

¹⁵ Á paggápù da kê Apu Kesu, aijan yù ira duá nga sinudduán ni Apu Kesu, di Simon Eduru ána yù tádday paga nga siminuttul nira ta pangituluk da kuna sù kotunán na pári. Á yù kabbulun ni Eduru, ammu na yù kotunán na pári, á yáyù nga nepulù kê Apu Kesu nga simillung sù nálitukán nga námmuák na bale na pári. ¹⁶ Ngam naggián lâ si Eduru ta puertá nayù alitù. Á minay laguk yù kabbulun na nga nakkagi sù babay nga manaron ta puertá, ta patallungan na gapay si Eduru ta námmuák nayù balay.

¹⁷ Tallung ni Eduru, iniyabbù nayù babay kuna, “Ari gapay sikaw yù tádday nga makituddu sù tolay nga ginápù da?” kun na. “Ari sikán,” kun ni Eduru. ¹⁸ Á gapu ta malummin yù gabi, nappagaddul yù ira aripan ána yù ira magguárdiá ta bága, á nanáddak ira nga naggirínu. Á nepaggirínu gapay si Eduru nira.

Yù Pamestigá nayù Kotunán na Pári kê Apu Kesu

Mattiu 26:59-66; Markus 14:55-64; Lukas 22:66-71

¹⁹ Á paggirínu ni Eduru ta námmuák, aijan ta balay yù kotunán na pári, á binestigá na si Apu Kesu ta meyannung sù ira sinudduán na ána yù meyannung sù ituddu na. ²⁰ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na kuna, “Sinudduák ku yù ira tatolay ta arubáng na tangapáddabbunán, sù ira kapilliá ra ána sù mangilin nga kapilliá, nga paggagammungán na ngámin na Kudio, á awán bulubugá ta inilímak ku. ²¹ Ngattá, ta sikán yù pangiyabbutám mu? Iyabbù mu lâ sù ira tatolay nga nakaginná sù inítuddù, ta ammu ra gemma yù kinagi nira,” kun na.

²² Pakkagi na karannian, á lippák nayù tádday nga magguárdiá si Apu Kesu. Á kinagi nayù magguárdiá kuna, “Ngattá, ta kunnian ákkitabbák mu sù kotunán na pári?” kun na. ²³ Á simibbák si Apu Kesu sù magguárdiá, á kinagi na, “Nu nakaliwaták ku nakuan yù ákkitabbák ku kuna, kagiam mu yù liwá ku. Ngam nu kuruk yù kinagi, ngattá, ta lippák mà?” kun na. ²⁴ Á yáyù nga nipabáluk ni Annas si Apu Kesu, á inipeyánge na laguk kê Kayapas, nga kamotungán na pári.

Yù Pillu nga Panáji ni Eduru kê Apu Kesu

Mattiu 26:71-75; Markus 14:69-72; Lukas 22:58-62

²⁵ Á nepattáddak lâ paga si Simon Eduru nga mepaggirínu nira. Á kinagi ra kuna, “Ari sikaw gapay yù tádday nga tudduán na?” kud da. “Ari sikán,” kun ni Eduru. ²⁶ Á aijan yù tádday nga aripan nayù pári, nga kakanáyun nayù tolay nga kittak ni Eduru, á iniyabbù na kê Eduru, “Ari sikaw yù nasingak ku gangù nga kabbulun na túrin ta kamulán?” kun na. ²⁷ Á nilímak na má ni Eduru. “Ari,” kun na. Á dagarágá nagittarákkò yù manù.

Yù Pamestigá ni Gubinador Pilatto kê Apu Kesu

Mattiu 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Lukas 23:1-5

* **18:14** Kuan 11:49-50

28 Á ta alippánnawák, lage na lussáng yù bilák, inipáno ra si Apu Kesu ta palásiu ni Kayapas, á ed da iniyángay sù palásiu nayù gubinador nga taga Roma. Ngam yù ira Kudio nga nangiyángay kuna, ari ira simillung sù palásiu, ta nu tullung ira nakuan sù bale na ari Kudio, á ari ira meyanugù nga kumán sù Piestá na panaddamád da ta pattalebák nayù daroban ni Namarò, gapu ta mebiláng ira ta marapingán. 29 Á yáyù nga nallawán si Gubinador Pilatto nira, á iniyabbû na sù ira Kudio, “Anni ipangikeká naw sawe tolay?” kun na. 30 Á simibbák ira, á kinagi ra kuna, “Nu awán ta liwâ na, arám mi nakuan ikeká nikaw,” kud da.

31 Á kinagi ni Gubinador Pilatto nira, “Apan naw laguk, ta sikayu mabbestigá kuna ta meyanung sù tunung na Kudio,” kun na. Á kinagi nayù ira Kudio kuna, “Awán ta awayyá mi nga mamagikáru kuna ta patay, ta sikayu lâ nga taga Roma yù makáwayyá nga mamagikáru ta tolay ta pate na ta kurù,” kud da. 32 Á nesimmu yaw, tapè mattuppál yù kinagi ni Apu Kesu nga meyanung sù ámmapáte ra kuna.

33 Á simillung si Pilatto laguk sù palásiu na, á inipágál na si Apu Kesu, á iniyabbû na kuna, “Sikaw panò yù patul nayù ira Kudio?” kun na. 34 Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Asinni nakaginnám mu? Naggapu panò ta nonò mu, onu egga panò yù nakkagi nikaw?” kun na. 35 Á simibbák si Pilatto, á kinagi na, “Kudiongá panò? Yù ira ikáttolem nga Kudio ána yù ira kátannangán nga pári yù mangikeká nikaw. Anni panò kingnuám nga ipangikeká ra nikaw?” kun na. 36 Simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Tanakuán yù pammagurayák ku, nga ari saw dabbuno. Nu saw dabbuno nakuan yù pammagurayák ku, makigerrá nakuan yù ira tatolè, tapè arád dangá magápù nayù ira Kudio. Ngam ari saw dabbuno yù pammagurayák ku,” kun na.

37 Á kinagi ni Pilatto kuna, “Á kuruk nga patul ka lagugam?” kun na. Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Sikaw yù nakkagi ta patulà. Á yawe inikeyaná ku ta dabbuno, tapè ituddù yù meyanung sù kuruk. Á yù ira tatolay nga makánnámmu sù kuruk, magginná ira sù kagiak ku,” kun na. 38 Á kinagi ni Pilatto kuna, “Anni panò yù kuruk?” kun na.

Kabalin na nagubobuk karanniaw, minay si Pilatto sù gián nayù ira Kudio ta lawán, á kinagi na nira, “Awán bulubugá ta ammù nga liwâ na,” kun na. 39 “Ngam ajjan yù kustombare naw nga palubbángak ku yù tádday nga nebaluk megapu sù piestá na panaddamán naw ta pattalebák nayù daroban. Gustu naw ta palubbángak ku yawe Patul na Kudio?” kun ni Pilatto nira. 40 Ngam nagagga-aggay ira, á kinagi ra, “Ari yawe tolay, ngam si Barabas yù palubbángam mu,” kud da. Á tulisán si Barabas.

19

*Karagatán ni Pilatto nga Mamalubbáng kê Apu Kesu
Mattiu 27:15-31; Markus 15:6-20; Lukas 23:13-25*

1 Á gapu ta piníli nayù ira Kudio si Barabas ta mapalubbáng, yáyù inipapaligà na laguk ni Gubinador Pilatto si Apu Kesu. 2 Á yù ira suddálu, nilubik da yù sî nga pidde ra ta kun na kuroná, nga pine ra sù ulu na. Á binarawasiád da ta ujjojjin nga kun na barawási na patul. 3 Á jimikkì ira

kuna, á inuyoyungád da. Kinagi ra kuna, “Maráyaw ka, sikaw nga patul na Kudio!” kud da. Á lippilippák da.

⁴ Á minay laguk si Pilatto ta lawán sù ira Kudio, ta en na má kinagi nira, “Iyarubáng ku nikayu, tapè kánammuan naw ta awán ta ammu nga liwâ na,” kun na. ⁵ Á yáyù nga nallawán si Apu Kesu nga neyarubáng nira, nga nakuronán paga ta sí ána nabbarawási ta ujjojjin nga kun na patul. Á kinagi ni Pilatto nira, “Ye! Innan nawè yawe tolay!” kun na.

⁶ Á yù ira kátannangán nga pári na Kudio ána yù ira magguárdiá sù mangilin nga kapilliá, pakasingad da kê Apu Kesu, nga napaligà ána nakuronán ta sí, nagagga-aggay ira, á kinagi ra, “Papatáyam mu! Ipepátà mu ta kurù!” kud da. Á kinagi ni Pilatto nira, “Apan naw laguk, ta sikayu lággapay mangipátà kuna, ta awán ta ammu nga liwâ na,” kun na. ⁷ Á simibbák yù ira Kudio, á kinagi ra kê Pilatto, “Ajjan yù tunung na Kudio nga makkagi ta mepángngà nu mapagikáru ta patay yawe tolay, gapu ta pabbalanan na ta dios yù baggi na, ta kinagi na ta aggina yù Anâ ni Namarò,” kud da.

⁸ Pakaginná ni Pilatto sù kinagi ra nga meyanung kê Apu Kesu, nga aggina yù Anâ ni Namarò, nakalò yù assing ni Pilatto. ⁹ Á simillung sù palásiu na, á iniyabbû na kê Apu Kesu, “Naggapuám mu?” kun na. Ngam arán na bulubugá ni Apu Kesu sinabbák. ¹⁰ Á kinagi ni Pilatto kuna, “Ngattá, ta arám mà tabbagan?” kun na. “Arám mu panò ammu ta egga yù pakáwayyâ nga mamalubbáng nikaw? Á egga gapay yù pakáwayyâ nga mangipepátà nikaw ta kurù,” kun ni Pilatto. ¹¹ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na kuna, “Awán nakuan ta pakáwayyám nikán nu arán na iniyawâ ni Namarò nikaw. Á yáyù nga narámmà yù liwâ nayù mangikeká nikán ta arubáng mu ánnè sù liwâ mu,” kun ni Apu Kesu.

¹² Pakaginná ni Pilatto sù kinagi ni Apu Kesu, á nappanà yù pakkaragá na nga mamalubbáng kuna. Ngam yù ira Kudio, pine ra má nagagga-aggay, á kinagi ra, “Nu palubbángam mu yawe tolay, arán na ka kopun ni Patul Sisar.* Ta kinagi nayù tolay ta aggina yù patul, á yáyù nga kontarán na si Patul Sisar nga patul tam,” kud da. ¹³ Pakaginná ni Pilatto karannian, pinalawán na má si Apu Kesu. Á minay si Pilatto nagitubang sù ággitubangán na kues. Naratagán ta batu nga nalínis yù gián nayù ággitubangán na, nga Gabbata yù ngágan na ta ággubobuk nga Kebru.

¹⁴ Á pagitubang ni Pilatto nga mamestigá kê Apu Kesu, mággè tangngá na ággawin, nga ággaw nayù papparán nayù ira Kudio ta piestá ra. Á kinagi ni Pilatto nira, “Innan nawè yawe patul naw!” kun na. ¹⁵ Á nagagga-aggay yù ira Kudio, á kinagi ra, “Ipepánom! Ipapátem! Ipepátà mu ta kurù!” kud da. Á kinagi ni Pilatto nira, “Yawe yù patul naw! Ngattá, ta ipepátà ku nakuan ta kurù yù patul naw?” kun na. Á simibbák yù ira kotunán nga pári, á kinagi ra, “Awán ta patul mi nu ari lâ si Patul Sisar túrin ta Roma!” kud da. ¹⁶ Á yáyù nga iniyawâ na laguk ni Pilatto nira, ta ipepátà da ta kurù.

* **19:12** Si Patul Sisar yù kotunán nga mammaguray ta Roma. Á aru yù purubinsia sù pammagurayán na. Á sinullá na si Gubinador Pilatto ta mammaguray ta purubinsia na Judiya.

Yù Pangipátà da kê Apu Kesu ta Kurù

Mattiu 27:32-44; Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43

¹⁷ Á yáyù nga inâ nayù ira suddálu si Apu Kesu, á inipakáttu ra kuna yù kurù nga pangipátakád da sangaw kuna. Á iniyángo ra ta puddul nga mangngágan ta Golgota sù ággubobuk nga Kebru, á yù kebalinán na yù Gián na Balakábâ.

¹⁸ Á pakáddè da ta gián na Golgota, inipátà nayù ira suddálu si Apu Kesu ta kurù. Á inipátà da gapay yù duá nga tolay ta kurù, nga pinatáddak da. Á pine ra si Apu Kesu ta tangngá ra. ¹⁹ Á inipetúrâ ni Pilatto yù panákkilalán nga pine ra ta utun na kurù, nga kunniaw yù kinagi na, “Yawe si Kesu nga taga Nasaret, yù Patul na Kudio,” kun nayù inipetúrâ na. ²⁰ Yáyù inipetúrâ na ta tallu nga makkakerumá nga ággubobuk, yù ággubobuk na Kudio, ána yù Latin nga ággubobuk na taga Roma, ána yù ággubobuk na Gareko gapay. Á aru yù ira Kudio nga nabbibbuk sù netúrâ, ta aranni ta ili yù nangipátakád da kuna.

²¹ Á yù ira kátannangán nga pári na Kudio, kinagi ra kê Pilatto, “Arám mu nakuan itúrâ, ‘Yù Patul na Kudio.’ Kunniawe lâ nakuan itúrâ mu, ‘Yawe tolay, kinagi na ta aggina yù Patul na Kudio,’ ” kud da. ²² Á simibbák si Pilatto, á kinagi na nira, “Yù inítúrâ ku, netúrákin. Aringin mapatalián,” kun na.

²³ Á kabalid da nangipátà nayù ira suddálu kê Apu Kesu, inâ da yù gagámì na ta baggi na, á pinakkáppâ da sù pabballe ra. Ngam yù apaddu nga barawási na, arád da pinakkáppâ, ta inabal nga ari naragè. ²⁴ Á yáyù nga nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Arát tam pisilan yawe, ngam mabbibinnúnù ittam bì, tapè ammu tam yù makálâ kuna,” kud da. Yáyù nesimmu tapè mapatuppál yù dán nga netúrâ sù libru nga ubobuk ni Namarò, nga kunniaw:

“Nabbaballáyád da yù gagámì ku, á nabbibinnunutád da yù barawási.”†
Á yáyù kingnguá nayù ira suddálu.

²⁵ Á aijan tán di yená ni Apu Kesu nga nanáddak ta aranni ta kurù, aggira ána yù wagi na yená ni Apu Kesu nga babay, á si Maria nga atáwa ni Kalopas, ána si Maria Maddala. ²⁶ Á pakasingan ni Apu Kesu kári innò na ána yù sinudduán na nga iddukan na, kinagi ni Apu Kesu sù innò na, “Innò, anâ mu yù tolay nga kataging mu,” kun na. ²⁷ Á kinagi na laguk sù sinudduán na, “Yená min yane,” kun na. Á yáyù nga inâ na yù yená ni Apu Kesu ta makipaggián kuna ta bale na tán nga ággaw.

Yù Pate ni Apu Kesu

Mattiu 27:45-56; Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49

²⁸ Á ta kabalín na yaw, ammu ni Apu Kesu ta nabalínin ngámin. Á kinagi na laguk, “Makenumà,” kun na. Yáyù kinagi na tapè mapaluré yù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò. ²⁹ Á aijan tán yù angáng nga napannu ta binaráyáng, nga náppâ nga inuman nayù ira suddálu. Á nisoso ra yù áttabbatabbúru kuna, á pine ra ta tuppák na káyú. Á inigawâ da ta simù na. ³⁰ Á pakakákkâ ni Apu Kesu kuna, kinagi na, “Netuppálin ngámin!” kun na. Á nakkummagin, á nagattá yù inángà na.

† 19:24 Salmo 22:18

Yù Pamíká nayù Suddálu ta Bikà ni Apu Kesu

³¹ Á gapu ta ággo nayù papparád da ta piestá, minay yù ira Kudio, á kinagi ra kê Pilatto ta ipakattu na yù tuláng na takki nayù ira nepátà, tapè mabi ira matay ána mári ira sù kurù, ta ari mepángngà nu naggián yù pate ra ta kurù ta pappiestá ra, gapu ta mangilin nga ággaw na Sabadu.

³² Á yáyù nga minay yù ira suddálu, á kittu ra yù tuláng na takki nayù ira duá nga kábulun ni Apu Kesu nga nepátà. ³³ Ngam pakáddè da kê Apu Kesu, nasingad da ta natayin, á arád da kittu yù takki na. ³⁴ Ngam yù tádday nga suddálu, piníká na yù bikà ni Apu Kesu, á dagarágâ nallawán yù dága ána danum.

³⁵ Á yù tolay nga nakasingan sù kesimmu na ngámin karanniw, aggina yù nangitúrâ sawe, á kuruk ngámin yù inistoriá na, ta ammu na gemma yù nesimmu. Á kuruk ngámin yù kinagi na, tapè manguruk kayu gapay. ³⁶ Nesimmu danniw tapè mapalurò yù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò nga kunniaw:

“Awán bulubugá ta makattu nga tuláng na.”[†]

³⁷ Á aijan gapay yù netúrâ nga kunniaw:

“Inni-innad da yù piníká ra.”[§]

Yù Pangitanam da kê Apu Kesu

Mattiu 27:57-61; Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56

³⁸ Á aijan yù tádday nga makituddu kê Apu Kesu, si Kusè nga taga Arimatia. Ngam inilimak ni Kusè yù ángnguruk na gapu ta assing na sù ira karakalán na Kudio. Á pakarámak ni Kusè ta natayin si Apu Kesu, minay kê Pilatto, ta en na kiddawan yù baggi ni Apu Kesu, tapè itanam na. Á inanugù ni Pilatto, á en na inâ yù baggi ni Apu Kesu, nga inipáno na.

³⁹ Á nepulù kê Kusè si Nikudemu. Si Nikudemu yù nallammang ngaw sù ánge na kê Apu Kesu ta gabi. Á inipulù na yù bábbanguk nga mirrá ána álo nga nekiruk, nga límápu nga kílo yù kárammà na. ⁴⁰ Á pangâ da sù baggi ni Apu Kesu, pinatáputád da ta puraw nga sinnun nga napayyán sù bábbanguk ta kun na kustombare na Kudio. ⁴¹ Á aijan tán yù kamulán nga aranni sù nangipatakád da kê Apu Kesu. Egga sù kamulán yù kuebá nga kapákkokkok lâ paga nga pangitanamád da nakuan, ngam awán paga bulubugá ta netanam tán. ⁴² Á gapu ta maddaggunin yù nanginá nga ággaw na Sabadu, nga ággibannák na Kudio, ána aranni yù kuebá sù nangipatakád da ta kurù, á yáyù nga inikúrák da nga initanam tán yù baggi ni Apu Kesu.

20

Matolay si Apu Kesu!

Mattiu 28:1-8; Markus 16:1-8; Lukas 24:1-12

¹ Pappasá na ággibannák da, á ta alippánnawák na Liggu, minay di Maria Maddala sù tanam ni Apu Kesu. Labbè da ta kuebá, nasingad da ta náringin yù dakal nga batu nga iniserrá ra ta puertá na kuebá nga nangitanamád da kuna. ² Á nakkarerá si Maria nga minay kári Simon Eduru ána yù tádday nga sinudduán ni Apu Kesu nga iddukan na. Á

[†] 19:36 Salmo 34:20 [§] 19:37 Sakariá 12:10

kinagi ni Maria nira, “Iniriád da si Apu sù tanam, á arám mi ammu yù nangikuád da kuna,” kun na.

³ Á pakaginná ra sù kinagi ri Maria, dagarágâ nga minay di Eduru ána yù tádday nga sinudduán ni Apu Kesu nga iddukan na, nga nappángè sù tanam. ⁴ Nakkarerá ira, á napolu nga nakáddè sù kuebá yù tádday, nga kabbulun ni Eduru. ⁵ Á nakkummak, á nilákkawán na yù unak na tanam. Á nasingan na ta awánin si Apu Kesu. Nasingan na lâ yù sinnun nga neputápù nga kimibbà, ta awánin ta mayán na. Ngam ari simillung.

⁶ Á pakáddè na gapay ni Simon Eduru ta puertá na kuebá, dagarágâ nga inoluán na yù kabbulun na nga simillung sù unak na tanam, á nasingan na gapay yù sinnun nga nabattáng, ⁷ ána yù gámì nga inibubbud da ngaw ta mammang na, nga náringin nga nakappil ána nesinná ta baddi sù káruán na sinnun. ⁸ Á yù tádday nga sinudduán ni Apu Kesu nga napolu sù tanam na, simillung gapay ta en na iningan. Pakasingan na ta awánin, nangurugin ta naginnanolayin. ⁹ Ta mássiki nu nepalappá sù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò yù meyanung sù máwák ni Apu Kesu nga matay ána maginnanolay, arád da paga nánnámmuán yù dán nga netúrâ. ¹⁰ Á pakasingad da ta awán ta baggi ni Apu Kesu tán, nánaw ira laguk nga limibbè ta bale ra.

Yù Pappasingan ni Apu Kesu kâ Maria Maddala

Mattiu 28:9-10; Markus 16:9-11

¹¹ Ngam si Maria Maddala, naggián lâ nga nakkulé ta lawán na tanam. Pakkulè na, nakkummak nga iningan na yù unak na kuebá. ¹² Á pallákkò na ta unak, nasingan na yù duá nga daroban ni Namarò nga nabbarawási ta puraw, nga nagitubang sù naggianán na gangù na baggi ni Apu Kesu. Naggián yù tádday nga daroban sù uluán na, á naggián yù mekaruá sù kiddanán na. ¹³ Á pakasingan nayù ira daroban kâ Maria, kinagi ra kuna, “Anni ipakkulé mu?” kud da kuna. Á kinagi na nira, “Inâ da garè si Yápù, á inipáno ra, á arák ku ammu yù nangipeddád da kuna,” kun na.

¹⁴ Á kabalín ni Maria nakiubobuk sù ira daroban, nallipay, á nasingan na si Apu Kesu nga nanáddak tán, nga arán na tákkilalán. ¹⁵ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Abè, anni ipakkulé mu?” kun na. “Asinni aleram mu?” kun na. Á kagian ni Maria ta yù minámmulá yù makiubobuk kuna, á yáyù kinagi na kuna, “Tíyu, nu sikaw yù nangâ kuna, kagian mu bì yù nangipeddám mu kuna, ta ek ku apan,” kun na. ¹⁶ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Maria,” kun na. Nallipay si Maria, á kinagi na kuna sù ággubobuk nga Kebru, “Rabboni!” kun na. Á yù kebalínán na, “Mesturu!”

¹⁷ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu kuna, “Arám mà igaggak, ta aringà paga minay ta lángì sù Yámà. Ngam em mu bì kagian sù ira wáwwagi ta umayakin ta lángì sù gián nayù Yámà, nga Yáma naw gapay. Aggina yù Yápù nga pakimorayák ku ána yù Yápu naw gapay nga pakimorayán naw,” kun na. ¹⁸ Á nánaw laguk si Maria Maddala, á en na kinagi sù ira sinudduán ni Apu Kesu, “Nasingak ku si Apu!” kun na. Á kinagi na nira yù ngámin nga kinagi ni Apu Kesu kuna.

Yù Pappasingan ni Apu Kesu sù ira Sinudduán na

Mattiu 28:16-20; Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49

¹⁹ Á ta gabi na Liggu, naggagammung yù ira sinudduán ni Apu Kesu ta lágum na balay. Nelitù yù puertá na, ta maganássing ira sù ira karakalán na Kudio. Á limittuák laguk si Apu Kesu sù giád da. Á kinagi na nira, “Ajjawà saw. Mapagimammà yù nonò naw,” kun na nira. ²⁰ Á inipasingan na laguk nira yù limá na áнна yù bikà na. Á ayatán ira ta pakasingad da sù Yápu ra. ²¹ Á pidduán na laguk ni Apu Kesu yù kinagi na nira, “Mabannáyán kayin áнна mapagimammà yù nonò naw. Dobat takayin ta kunnay sù paddok nayù Yámà nikán, ta umay kayu mangipakánnámmu nikán,” kun na. ²² Á pakkagi na karannian, inisù na ira, á kinagi na nira, “Alawatan nawin yù Mangilin nga Ikararuá. ²³ Á nu pakomán naw yù liwâ nayù ira tatolay, pakomán ni Namarò ira gapay. Ngam nu arán naw pakomán yù liwâ da, arán na ira gapay pakomán ni Namarò,” kun na.

Yù Pappasingan ni Apu Kesu kâ Tomâ

²⁴ Á pappasingan ni Apu Kesu sù ira sinudduán na, awán lâ si Tomâ, nga tádday sù ira mapulu duá nga iningágad da ta Jiping. ²⁵ Á yáyù nga kinagi nayù ira káruán nga sinudduán ni Apu kuna, “Nasingam mi si Apu,” kud da. Ngam kinagi ni Tomâ nira, “Nu arák ku masingan yù pilâ nga napátakán ta limá na, áнна nu arák ku karápan gapay yù pilâ ta limá na áнна yù bikà na nga piníká ra, á arák ku kurugan,” kun na.

²⁶ Á pappasá na walu nga ággaw, sù tádday Liggu, naggagammung yù ira sinudduán ni Apu Kesu mángin sù balay. Á ajjanin gapay nira si Tomâ. Nelitù yù puertá. Á limittuák si Apu Kesu nira, á kinagi na, “Mabannáyán kayin, áнна mapagimammà yù nonò naw,” kun na. ²⁷ Á kinagi na laguk kâ Tomâ, “Innam mu yù pilâ na limá. Á em mu ira karápan áнна yù bikà ku nga piníká ra, tapè ari ka mabbábáng nga manguruk,” kun na. ²⁸ Á simibbák si Tomâ, á kinagi na kuna, “Sikaw yù Yápù! Sikaw yù Pakimorayák ku,” kun na. ²⁹ Á kinagi ni Apu Kesu, “Tomâ, napiá ta manguruk ka gapu ta pakasingam mu nikán. Á mepallà yù pagayáyâ nayù ira nga manguruk, mássiki arád dangà masingan,” kun na.

Netúrâ Yawe Libru tapè Manguruk kayu

³⁰ Á aru paga yù makapállâ nga pinagaddátu ni Apu Kesu ta arubáng nayù ira sinudduán na, nga ari netúrâ sawe libru. ³¹ Á netúrâ danniawe, tapè kurugan naw ta si Apu Kesu yù MakKiristu nga Anâ ni Namarò nga Makáwayyá nga Mangiyígù. Ta nu kurugan naw áнна ikatalà naw, mepattolay kayu kuna ta áddè ta áddè.

21

Yù Pappasingan ni Apu Kesu sù ira Pitu ta Aggik na Bebay

¹ Ta kabalín na yaw, nappasingan má si Apu Kesu sù ira sinudduán na ta keggá ra ta aggik na bebay na Tiberio. Nesimmu ta kunniawe. ² Nappupúlù di Simon Eduru, áнна si Tomâ nga iningágad da ta Jiping, si Nataniel nga taga Kana sù purubinsia na Galilia, yù ira duá nga ánâ ni Sebedo, áнна duá ira paga nga sinudduán ni Apu Kesu. ³ Á kinagi ni Simon Eduru nira, “Ek ku magissirá.” Á kinagi ra kuna, “Á em mi

sikaw bulunan,” kud da kê Eduru. Á minay ira nappittà ta barangay. Á tangatangagabi ira nga nanígay, ngam awán bulubugá ta nálâ da.

⁴ Á ta alippánawák, ajjan si Apu Kesu nga nanáddak ta aggik na bebay, ngam arád da natákkilán nayù ira sinudduán na. ⁵ Á kinatolán ni Apu Kesu ira, á iniyabbû na, “Kopun, egga panò yù nálâ naw?” kun na. “Awán,” kud da kuna. ⁶ Á kinagi na nira, “Itán naw lâ ta jiwánan na barangay, ta yá pakálapán naw,” kun na. Á yáyù inítád da, á arád den mákkâ gapu sù napakáru nga inâ na.

⁷ Á yáyù nga kinagi na laguk kê Simon Eduru nayù tádday nga sinudduán ni Apu Kesu nga iddukan na, “Ye, si Apu!” kun na. Á pakaginná ni Eduru ta kuruk nga si Apu, inisillong na yù barawási na, ta nagilongán nga mattarabáku, á nakkassú sù danum ta umay ta aggik. ⁸ Á yù ira káruán nga nabattáng sù barangay, naporíán ira nga umay ta aggik, á ginuggud da yù sígay nga napannu ta sirá. Aranni ira lâ ta aggik, ta magatù nga metro lâ támma yù kárayyu ra.

⁹ Á pakáddè da ta aggik, gimitták ira, á nasingad da yù bága na api áнна yù dán nga nesuppá nga sirá áнна pán gapay. ¹⁰ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Mangâ kayu bì sù sirá nga inâ naw, á iyánge naw saw,” kun na.

¹¹ Á yáyù nga minay si Simon Eduru ta barangay, á inigon na yù sígay ta kannak, nga napannu ta darakal nga sirá. Magatù ta límápu lu tallu yù biláng na sirá. Á mássiki nu aru yù nálâ na, ngam ari napsil. ¹² Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Umay kayu bì kumán,” kun na. Á awán nira ta nakeyabbû kuna nu asinni, ta ammu ra ta si Apu. ¹³ Á en na laguk inâ ni Apu Kesu yù pán, á bille na nira. Á kunnay gapay sù sirá, bille na nira. ¹⁴ Á yane yù mekatallu nga pappasingan ni Apu Kesu sù ira sinudduán na áddè sù paginnanole na.

Yù Kinagi ni Apu Kesu kê Simon Eduru

¹⁵ Á kabalid di Apu Kesu kiminán, iniyabbû na laguk ni Apu Kesu kê Simon Eduru, “Simon, nga anâ ni Kuan, nepallà panò yù ángngiddù mu nikán ánnè karannian?” kun na. Á kinagi ni Eduru kuna, “Wan, Apu, ammum ta ayatat taka,” kun na. Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Taronám mu laguk yù ira mangikatalà nikán, ta meyárik ira ta kígò,” kun na. ¹⁶ Á pidduán ni Apu Kesu nga iyabbû kê Eduru, nga kun na, “Simon, nga anâ ni Kuan, egga panò yù ángngiddù mu nikán?” kun na. Á kinagi na má ni Eduru kuna, “Wan, Apu. Ammum ta ayatat taka,” kun na. Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Taronám mu laguk yù ira tatolè nga meyárik ta karnerù,” kun na.

¹⁷ Á pillu ni Apu Kesu nga iyabbû kê Eduru, “Simon, nga anâ ni Kuan, egga panò yù ayâ mu nikán?” kun na. Á maraddam si Eduru gapu ta namillu si Apu Kesu nga nangiyabbû kuna. Á kinagi ni Eduru kuna, “Apu, ammum ngámin. Ammum ta ayatat taka,” kun na. Á kinagi na laguk ni Apu Kesu kuna, “Taronám mu yù ira tatolè nga meyárik ta karnerù. ¹⁸ Kukurugán nga kuruk yù kagiak ku nikaw. Áddè sù ngaw kabagitolem, sikaw lággapay yù mamarawási ta baggim áнна sikaw lággapay yù maguray ta angayám mu. Ngam nu mallakalákay ka noka, á tanakuán yù mabbáluk ta baggim. Á sonnatam mu yù limám, á iyánge

naka ta arám mu ikáyâ nga angayán,” kun na. ¹⁹Yáyù kinagi ni Apu Kesu ta ipakánnámmu na yù áppate ni Eduru noka tapè meparáyaw si Namarò. Á kabalín na nakkagi ni Apu Kesu karannian, kinagi na laguk kâ Eduru, “Tuttulam mà,” kun na.

Yù Kinagi ni Apu Kesu nga Meyannung sù Sinudduán na nga Iddukan na

²⁰Á nallipay si Eduru laguk, á nasingan na ta likuk da yù tádday nga tumuttuttul nira. Aggina yù sinudduán ni Apu Kesu nga iddukan na, nga kataging na ngaw sù pakkákád da lage na pate na. Á aggina yù nangiyabbû kâ Apu nu asinni yù mappagápù kuna. ²¹Á pakasingan ni Eduru sù kabbulun na ta likuk da, kinagi na kâ Apu Kesu, “Apu, anni panò yù mesimmu sangaw sawe tolay?” kun na. ²²Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Á ta ángngarigán nu ikáyâ ku ta matolay yane tolay ta dabbuno ta áddè ta panolì saw, sikán lâ yù makánnámmu. Paguráyám mu lápay. Tumuttul ka nikán!” kun na. ²³Á yáyù nga neparámak sù ira kábulud da nga makituddu kâ Apu ta ari matay yane sinudduán na. Ngam arán ni Apu Kesu kinagi ta ari matay. Yá lâ kinagi na, “Ta ángngarigán nu ikáyâ ku ta matolay yane tolay ta dabbuno ta áddè ta panolì saw, sikán lâ yù makánnámmu,” kun na kâ Eduru. ²⁴Á yane sinudduán ni Apu Kesu nga ubobugan na, aggina yù mangipakánnámmu karannian nga nesimmu. Á aggina yù nangitúrâ, á ammu mi ta kuruk yù ngámin nga kinagi na.

²⁵Á aru paga yù kingngikingnguá ni Apu Kesu. Á nu metúrâ nakuan ngámin, ari mopù. Á ta urè, ari támma mekárgá yù paketúratán na ta tangapáddabbunán.

Yù Kingngikingnguá nayù ira Olu nga Minángngilayalayâ

Yù Meyannung sù Túrâ

Yawe yù mekaruá nga libru nga iníturâ ni Lukas, nga doktor nga nepulupulù ngaw sù ira káruán nga minángngilayalayâ. Á yù olu nga libru nga iníturâ ni Lukas **Yù Napiá nga Dámak**. Á tán nga libru, kinagi na yù ngámin nga kingnguá na ngaw ni Apu Kesu áddè ngaw ta pamegapu na mangituddu, ta áddè ta kálâ na ta lángì (Kingnguá 1:1-2).

Á sawe libru, uputan ni Lukas nga istorián yù nesimmu sù ira mangikatalà kâ Apu Kesu ta pamalurò da sù kinagi ni Apu nira. Ta kinagi ni Apu, “Ilayalayâ naw yù ngámin nga meyannung nikán sawe ili na Jerusalem, ána ngámin táne lugár na Judiya, ána tuke lugár na Samaria, ta áddè túrin ta pagáddekán na dabbuno” (Kingnguá 1:8). Á nassamá yù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu ta ngámin nga lugár ta tangapáddabbuno. Á yáyù nga nepakánammu sù ira ngámin nga tatolay nga Kudio ána yù ira makkakerumá nga ari Kudio gapay yù awayyá ra nga mabbabáwi ta liwiliwá da ána makiyápu ira kâ Apu Kesu, tapè meyígù ira.

Á yù ira ngaw Kudio nga nangikatalà kâ Apu Kesu, narigâ yù ággiád da, gapu ta nanakì yù ira kátannangán nga pári na Kudio nga manguruk kâ Apu Kesu, ána jinigirigâ da yù ira mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu (4:1-31; 7:1-59). Á nappaná yù ággián nayù ira Kudio nga mangikatalà kâ Apu, gapu ta arád da kánammuán ta mesipà gapay yù ira makkakerumá nga ari Kudio sù awayyá ra nga makiyígù kâ Apu Kesu Kiristu. Ngam nánammuán nayù ira káruán nga Kudio ta mesipà yù ira ngámin nga tatolay, á minay si Pilippi nga mangilayalayâ sù gián nayù ira ari Kudio nga taga Samaria (8:7-25).

Á minay laguk si Eduru nga mangilayalayâ sù ira ari Kudio ta bale ni Kornelio, nga kapitán nayù ira suddálu nga taga Roma (10:1-48). Á nanoli si Eduru ta ili na Jerusalem, ta en na kagian sù ira kábulun na yù nesimmu megapu sù pangilayalayâ na (11:1-18). Á naggagammung ira nga nakiubobuk, á nattatádday yù nonò da laguk ta napiá nu umay ira gapay nga mangilayalayâ sù ira tatolay nga ari Kudio.

Á si Saulo yù kátannangán nga Parisio nga nanigirigâ sù ira olu nga Kudio nga manguruk kâ Apu Kesu. Á nappasingan kâ Saulo si Apu Kesu nga naginnanolayin. Á nanguruk gapay si Saulo, nga mangngágan gapay ta Pablo (13:9). Á pinalurò ni Pablo yù ngámin nga inipakuá ni Apu kuna, ta minay nangilayalayâ ta ngámin nga lugár áddè ta ili na Roma, tapè mesipà gapay yù ira ari Kudio sù pammagure ni Namarò (28:30-31).

Yù Mayán nayù Libru

Melayalayâ yù Napiá nga Dámak ta ili na Jerusalem (1:1–8:3)

Massamá yù Napiá nga Dámak ta Lugár na Judiya ána Samaria (8:4–12:25)

Yù Olu nga Ánge ni Pablo nga Mangilayalayâ sù Napiá nga Dámak (13:1–14:28)

Yù Pakkaká-ubobuk nayù ira Manguruk ta Paggagammung da ta Jerusalem (15:1-35)

Yù Mekaruá nga Ánge ni Pablo nga Mangilayalayâ sù Napiá nga Dámak (15:36-18:22)

Yù Mekatallu nga Ánge ni Pablo nga Mangilayalayâ sù Napiá nga Dámak (18:23-21:16)

Yù Paggápù nayù ira Suddálu kâ Pablo ta Ili na Jerusalem (21:17-23:22)

Yù Pangituluk nayù ira Suddálu kâ Pablo ta Ili na Sesaria (23:23-26:32)

Yù Pangituluk nayù ira Suddálu kâ Pablo ta Ili na Roma (27:1-28:31)

¹ Mattúrákà nikaw, Don Topilu. Á sù ngaw olu nga iníturâ ku, kinagi nikaw yù ngámin nga kingnguá na ngaw ni Apu Kesu áddè ngaw ta pamegapu na mangituddu, ² ta áddè ta kálâ na ta lánghi. Á lage na nánaw, sinaddánán ni Apu Kesu yù ira sinudduán na nga sinullà na megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, ta umay ira mangilayalayâ sù bilin ni Namarò.

³ Á pappasá na pate ni Apu Kesu ta kurù, sù paginnanole na, á naggián ta dabbuno ta appátapulu nga ággaw ána nappasingan sù ira sinullà na. Name-arù nga nappasingan nira, á aru yù kingngikingnguá na ta arubáng da, tapè ammu ra ta kuruk nga matolayin. Á kinagi na nira yù meyanung sù pammagure ni Namarò ta dabbuno. ⁴ Á paggián ni Apu Kesu paga nira, kinagi na nira, “Ari kayu lábbi mánaw ta Jerusalem. Iddagán naw yù iyawâ ni Namarò nikayu nga Mangilin nga Ikararuá, ta aggina yù kinagi ngaw nikayu nga initabbá na ngaw ni Ammò Namarò. ⁵ Á si Kuan ngaw, jinigù na kayu ta panákkilalan ta panguruk naw kâ Apu Namarò. Á danum yù inipanigù na nikayu. Ngam dumá yù ipanigù ni Namarò nikayu, ta umay sangaw nikayu yù Mangilin nga Ikararuá,” kun ni Apu Kesu nira.

Yù Kálâ ni Apu Kesu ta Lánghi

⁶ Á paggagammung nayù ira sinudduán na, iniyabbû da kâ Apu Kesu, “Apu, sangaw nu anni yù pamatolim nikami nga ginaká ni Israel sù pammagurayám mi, nga ginubâ nayù ira kalusso mi?” ⁷ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Arán naw awayyá nga kánammuan yù ággaw nga kesimmu na. Si Ammò ku nga Namarò, aggina lâ yù makáwayyá nga manullà ta ággaw nga kapalurò na ngámin. ⁸ Á sangaw nu umay nikayu yù Mangilin nga Ikararuá, iyawâ na nikayu yù pakáwayyá naw nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak. Á ilayalayâ naw yù ngámin nga meyanung níkan sawe ili na Jerusalem ána ngámin táne lugár na Judiya ána tuke lugár na Samaria ta áddè túrin ta pagádekán na dabbuno.”

⁹ Á kabalín ni Apu Kesu nakkagi, á ta paningan nayù ira sinudduán na, nálâ nga nagayáyun nga minay ta lánghi, á nalipparán nga nattukiâ ta kunam, á arád den masingan. ¹⁰ Á sinánguk da lâ paga ta lánghi.

Á pattánguk da, inikáddagâ lâ limittuák yù duá nga daroban ni Namarò, nga lálláki nga nabbarawási ta puraw nga gámi nga makatulang. ¹¹ Á kinagi ra, “Sikayu nga taga Galilia, anni yù kabayák naw nga mattatáddak nga mattánguk ta lánghi? Si Apu Kesu, nga nasingan naw nga minay ta lánghi, aggina yù manoli saw noka, á kunnay ta páno na nga nasingan naw, kunnian gapay noka yù panoli na,” kud da nira. ¹² Pakaginná ra sù kinagi

nayù ira daroban, nánaw ira laguk ta puddul nga mangngágan ta Olibo, á nanoli ira ta Jerusalem. Tangakilometro lâ yù kárayyu nayù puddul ta ili na Jerusalem.

¹³ Á labbè da ta Jerusalem, naddulò ira ta balay nga paggianád da, á minunè ira ta lágum ta utun, aggira ngámin kári Eduru, á si Kuan, si Ime, si Andares, si Pilippi, si Tomâ, si Bartolome, si Mattiu, si Ime nga anâ ni Alpìo, si Simon nga Maláppà, á si Kudas nga anâ ni Ime. ¹⁴ Á naggagammung ira ta kággággaw, ta nattatádday yù nonò da nga nakimállà kê Apu Namarò, aggira ngámin áнна yù ira bábbay kári Maria nga yená ni Apu Kesu áнна yù ira lálláki nga wáwwagi ni Apu Kesu.

Yù Pappíli ra ta Táli ni Kudas

¹⁵ Á paggagammung da sù tádday nga ággaw, mággè magatù ta duápulu ira nga naggagammung tán. Á nanáddak si Eduru, á kinagi na nira, ¹⁶ “Wáwwagi, napalurokin yù inipalappâ nayù Mangilin nga Ikararuá nga inipetúrâ na ngaw kê Patul Dabid sù ngaw pammagure na ta Israel. Yáyù initúrâ ni Patul Dabid nga meyanung kê Kudas nga nappagápù kê Apu Kesu. Á napalurokin, ta inipagápù ni Kudas si Apu Kesu sù ira nangnguá kuna. ¹⁷ Á nebiláng si Kudas nikami nga mapulu duá nga sinullà ni Apu, nga mesipà ta pattarabáku mi.

¹⁸ Á gapu ta pangabbák ni Kudas sù ira nga maggápù kê Apu Kesu, inâ na yù kuártu nga táddán na megapu sù narákè nga kingnguá na, á yáyù inigátáng na ta dabbun nga natayán na. Ta napanâ si Kudas nga nallakak, á nabattâ yù sán na, á nallawán yù sine na. ¹⁹ Yaw yù narámak da ngámin ta Jerusalem. Yáyù gapu na nga iningágad da yù dabbun ta Akaldama sù ággubobuk da, á yá kebalinán na yù Naragán nga Dabbun.*

²⁰ Á aijan yù netúrâ nga kinagi na ngaw ni Patul Dabid sù kansion na, nga netúrâ ta libru nga Salmo, nga meyanung kê Kudas, nga kunniaw:

‘Nánawán yù paggianán na, á awán bulubugá ta maggián kuna.’†

Á aijan gapay nga netúrâ,

‘Meyawâ laguk sù tanakuán nga tolay yù pakáwayyá na nga mat-tarabáku.’‡

²¹ “Á yáyù nga piliat tam laguk yù tádday sù ira nga nepappapulù ngaw nikami ta ngámin nga dagun nga keggá ni Apu Kesu nikami, ²² ta áddè ngaw sù panigù ni Kuan ta áddè sù kálâ ni Apu ta lángì. Á yù tolay nga piliat tam, aggina yù mepattatádday nikami, tapè ipakánnámmu na gapay yù paginnanole ni Apu.” Yáyù áddè nayù kinagi ni Eduru.

²³ Á kabalin ni Eduru nanabarang nira, pinaddepuák da laguk yù duá nga lálláki, si Kusè nga iningágad da ta Barsabas, nga Justo yù apulídu na, áнна si Matias. ²⁴ Á nakimállà ira kê Apu ta meyanung sù duá nga lálláki. Á kinagi ra, “Apu, ammum yù nonò na ngámin nga tatolay áнна danniw nga duá. Ituddum nikami bì nu asinni yù piliam mu, ²⁵ tapè aggina yù málá sù pakáwayyá na nga mangilayalayâ ta bilim mu áнна masserbi nikaw, ta nilonán ni Kudas yù pattarabáku na, tapè umay sù gián nga mepángngà kuna,” kud da kê Apu. ²⁶ Á kabalid da nakimállà, nabbúnù ira megapu sù duá, á napíli si Matias, nga nelannà sù ira mapulu tádday nga minánggilayalayâ.

* 1:19 Innam mu Mattiu 27:6-8 † 1:20 Salmo 69:25 ‡ 1:20 Salmo 109:8

2

Yù Dattál nayù Mangilin nga Ikararuá

¹ Á jimittál yù piestá nga mangngágan ta Pentekosto,* á nattatádday yù ira ngámin nga manguruk sù tádday nga balay. ² Á inikáddagâ lâ yù gurù nga naggapu ta lángi, nga kun na gurù na paddák nga masikan. Á kitagurù sù lágum na balay nga paggagammungád da. ³ Á limittuák nga nappasingan nira yù kun na api nga nesinisinek nga naddappá nira nga katággítádday. ⁴ Á napayyán ira ngámin sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò. Á dagarágâ nagubobuk ira ta makkakerumá nga ággubobuk, megapu sù Mangilin nga Ikararuá nga mangiyawâ nira ta pakáwayyá ra.

⁵ Á aru yù ira nga naggián ta Jerusalem, nga Kudio nga nakimoray kâ Namarò nga naggapu ta ngámin nga áppatulán ta dabbuno. ⁶ Á pakaginná ra ta gurù nga kun na masikan nga paddák, gikarakarerán ira nga minay nakipagammung. Á naginná ra yù pagubobuk nayù ira tatolay nga manguruk kâ Apu Kesu. Á nakalalang ira, ta mássiki nu makkakerumá yù katatole ra, naginná ra nga katággítádday yù ággubobuk na nga nakeyanatán na.

⁷ Á nepallâ yù kapállâ da, á kinagi ra, “Asinni ngámin danniaw ira nga giyubu-ubobugán ta makkakerumá? Ari panò aggira yù taga Galilia? ⁸ Á kunnasi laguk ta maginná tam yù ággubobuk tam nga nakeyanatát tam nga katággítádday? Ta arád da gemma ammu nayù ira taga Galilia yù ira makkakerumá nga ággubobuk tam! ⁹ Á sittam, naggapu ittam ta aru nga áppatulán. Ajjan yù ira taga Partia áнна taga Media, taga Elam, á taga Mesopotamia gapay áнна taga Judiya, taga Kappadosia, taga Pontu, áнна taga Asia. ¹⁰ Á ajjan gapay yù ira taga Parigia áнна taga Pampilia, taga Egipto, áнна yù ira nga naggapu ta lugár na Libia nga aranni ta Sirene. Á ajjan gapay yù ira álliuk nga taga Roma, nga Kudio áнна yù ira nattudduán ta kustombare na Kudio, nga nakKudiongin. ¹¹ Á ajjan gapay yù ira taga Kareta áнна taga Arabia. Á sittam ngámin, kánnámmuát tam yù kagian nayù ira taga Galilia, gapu ta magubu-ubobuk ira sù makkakerumá nga ággubobuk tam nga katággítádday. Á mangilayalayâ ira ta meyannung sù ngámin nga makapállâ nga kingngikingnguá ni Namarò. ¹² Anni panó yù kebalinán na?” Yáyù inubobuk nayù ira tatolay, gapu ta napállâ ira, áнна nakalalang ira.

¹³ Ngam ajjan gapay tán yù ira nga nanguyaw sù ira sinudduán ni Apu Kesu, á kinagi ra, “Námmellow lâ danniaw ira!” kud da.

Yù Pangilayalayâ ni Eduru sù Bilin ni Namarò

¹⁴ Á gapu ta panguyo nayù ira káruán nga tatolay, nanáddak laguk tán di Eduru áнна yù ira mapulu tádday nga sinudduán ni Apu Kesu nga mepulù kuna. Á si Eduru, iniyássikan na yù ngárál na, á kinagi na sù ira ngámin nga tatolay tán, “Sikayu nga kagittâ nga Kudio, áнна sikayu ngámin nga maggián ta Jerusalem, tángngagan naw yù kagiak ku nikayu, tapè mepakánnámmu nikayu yù kukurugán. ¹⁵ Sikayu, kagian naw ta mellow danniaw ira nga magubobuk, ngam ari kuruk, ta ari ira

* **2:1** Pappasá na límápu lu nga ággaw áddè ta kabalin nayù panaddamád da ta pattalebák nayù daroban, duttál yù Pentekosto nga panaddamád da ta pangalawâ ni Moyses sù tunung ni Namarò.

gemma namissán, ta awán ta mamissán ta pannawák. ¹⁶ Ngam yawe nga pagubobuk da nga maginná naw kunangan, kunnian yù kinagi na ngaw ni Joel, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Ta aijan yù netúrâ nga inipakkagi ni Namarò kâ Joel, nga kun na:

¹⁷ ‘Nu duttál yù ira panguriánán nga ággaw, iyawâ ku sù ira ngámin nga tatolay yù Ikararuâ.

Á yù ira ánâ naw, mangilayalayâ ira sù bilik ku.

Á yù ira bábbagitole naw, masingad da yù ipalappâ ku nira.

Á yù ira lállakaláke naw, mattatagenà ira, gapu ta pattatagenatak ku ira.

¹⁸ Á karanniúrin nga ággaw nga maporián, iddák ku ta Ikararuâ yù ira masserbi nikán, nga lálláki ána bábbay, á ilayalayâ da yù bilik ku, megapu sù pakáwayyá nayù Ikararuâ.

¹⁹ Á pagaddatuak ku yù makapállâ nga panákkilalan ta lángi ána dab-buno. Ipasingak ku yù dága, ána api, ána atù.

²⁰ Makkallâ yù bilák, á magujjin yù bulán ta kun na dága, lage nayù pangukum ku, ta pagáddekán na ággaw, nga ággaw nga mangilin, nga awán bulubugá ta kagittá na.

²¹ Á aggira ngámin nga makimállâ nikán nga Yápu ra, meyígù ira, á arák ku ira ukuman,† kun ni Namarò.

Yáyù initúrâ na ngaw ni Joel, nga yù ngaw ábbilinán,” kun ni Eduru.

²² Á kabalín ni Eduru nga nangiyubobuk sù initúrâ ni Joel, kinagi na, “Sikayu nga kábuluk ku nga ginaká ni Israel, ginnán naw yù kagiak ku nikayu nga meyanung kâ Apu Kesu nga taga Nasaret. Inipakánnámmu ni Namarò nikayu ta aggina yù sinullâ na, megapu sù aru nga pina-gaddátu na nga makapállâ, nga inipakuá ni Namarò kuna. Á ammu naw gemma ngámin danniw, ta nesimmu saw giát tam. ²³ Á lage na namarò, dán nga ammu ni Namarò ngámin, ána sinalákkuruk na nga ipetulù nikayu nga Kudío si Apu Kesu nga taga Nasaret. Á aggina yù ginápù naw ána inipapapáte naw sù ira ari Kudío, á inipátâ da ta kurù. ²⁴ Ngam si Namarò, pinaginnanole na. Á nallowán sù tanam, nga matolay, ta ari megaggak megapu sù pate na. ²⁵ Á initúrâ na ngaw ni Patul Dabid yù kuruk nga ubobuk ni Apu Kesu. Kinagi na:

‘Matákál ku si Apu Namarò nga sigídá mepulupulù nikán.

Aringâ bulubugá maburung, gapu ta maggián nikán nga mangabbák.

²⁶ Yáyù gapu na nga ayatán yù putù. Á ubobugak ku yù pagayáyâ ku, ta mássiki nu matay yù baggi, aijan yù iddanamáku, megapu nikaw, Apu.

²⁷ Ta arám mà tájjián sù gián nayù ira námmatay.

Arám mu iyanugù ta malabbak yù baggi ta tanam, ta sikán yù Aná mu nga iddukam mu, nga masserbi nikaw.

²⁸ Á inipakánnámmum nikán yù napiá, nga meyárik ta dалан nga mappángè ta mannanáyun nga katolè,

ta maginnanolayâ nga mepattolay nikaw ta áddè ta áddè. Á mag-ayáyákâ nga mepappapulù nikaw.‡

Yáyù initúrâ na ngaw ni Patul Dabid,” kun ni Eduru.

† 2:21 Joel 2:28-32 ‡ 2:28 Salmo 16:8-11

²⁹ Á kinagi ni Eduru paga, “Wáwwagi, ammu tam gemma ta natay ngaw nga nabayágin yù ngaw Patul Dabid nga naggaká nittam, á netanam, á aijan lá paga nittam yù tanam na. Ari gemma yù baggi ni Patul Dabid yù inubobuk na sù iníturá na.

³⁰ “Ngam ta keggá na ngaw ni Patul Dabid, aggina yù ábbilinán ni Namarò, á ammu na ta kuruk nga mapaluro yù inítabbá ni Namarò kuna. Á kinagi ni Namarò ta duttál noka yù ginaká ni Patul Dabid, nga táli na nga mammaguray sù áppatulán na. ³¹ Ta inipalappá ni Namarò kuna yù mesimmu noka pángè na kesimmu na, á yáyù nga kinagi na ngaw ni Patul Dabid yù meyanung sù duttál nga MakKiristu, nga maginnanolay, nga ari matájjíán sù gián nayù ira námmatay, ána ari malabbak yù baggi na ta tanam. ³² Aggina si Apu Kesu, nga pinaginnanole ni Namarò. Á sikami ngámin yù massistígu ta kukurugán nga naginnanolay, gapu ta nasingam mi.

³³ Á kunangan aijanin si Apu Kesu ta lángì, nga nagitubang ta jiwanán ni Namarò nga Yáma na, nga paggianán na maráyaw. Á iniyawá nayù Yáma na kuna yù Mangilin nga Ikararuá nga inítabbá na ngaw kuna. Á jinok ni Apu Kesu yù Mangilin nga Ikararuá ta umay nikami nga sinudduán na. Á yáyù nga masingan naw ána maginná naw kunangan yawe nga akkuám mi, megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá.

³⁴ “Wáwwagi, ari gemma si Patul Dabid yù minay ta lángì, nu ari galá si Apu Kesu Kiristu. Ngam kinagi ni Patul Dabid, ‘Si Apu Namarò, kinagi na sù Yápu, “E ka bì magitubang ta jiwanák ku, nga pagitubangan nayù maráyaw,
³⁵ áddè ta arák ku pangappù sù ira nga malussaw nikaw,” kun ni Patul Dabid.’Š

³⁶ Á sikayu ngámin nga wáwwagi mi nga ginaká ni Israel, mánnámmuán naw laguk ta si Apu Kesu nga inipepátà naw ta kurù, aggina yù sinullà ni Namarò ta Yápu tam nga MakKiristu nga mammaguray.”

³⁷ Á ta pakaginná nayù ira tatolay karannian, napábbaw ira. Á kinagi ra kári Eduru ána yù ira kábulun na, “Wáwwagi, anni laguk yù akkuám mi?”

³⁸ Á kinagi ni Eduru nira, “Mabbabáwi kayu nga katággítádday ta liwiliwá na. Á mapparigù kayu megapu sù pakáwayyá nayù ngágan ni Apu Kesu Kiristu, tapè ipakánnámmu naw yù pangikatalà naw ána pakiyápu naw kâ Apu Kesu Kiristu. * Á pakomán na kayu sù liwiliwá naw, ána iyawá na gapay nikayu yù Mangilin nga Ikararuá. ³⁹ Ta kinagi na ngaw ta aggira ngámin nga agálán na yù pangiyawatán na sù inítabbá na. Mesipà kayu gapay ána yù ira ánâ naw ána ngámin yù ira tatolay ta dabbuno nga magginná ta pagágál ni Apu Namarò ta manguruk kuna,” kun ni Eduru nira.

⁴⁰ Á aru paga yù kinagi ni Eduru nira. Á sinabarangan na ira, á kinagi na, “Ari kayu mepattádday sù ira narákè, tapè ari kayu mekanakanâ sù liwiliwá da nga ipamanunnù ni Apu nira,” kun na. ⁴¹ Á aru sù ira nga nakaginná yù nanguruk sù kinagi ni Eduru. Á nakirigù ira, á talluribu yù ira tatolay nga nelannà sù ira manguruk. ⁴² Á naggagammung ira ta kággággaw nga maggigiámmu sù ituddu nayù ira sinudduán ni Apu, ána makkaká-ubobuk ira ta meyanung sù napiá nga bilin ni Namarò.

Á nakkakálálláng ira nga kun na tangapamiliá. Á giddigidduá ra yù pán nga kinád da ta panaddamád da ta pate ni Apu Kesu, ta pakimore ra kâ Apu Namarò, ána nakimállà ira kuna.

Yù Kustombare nayù ira Manguruk kâ Apu Kesu

⁴³ Á aru yù ira makapállà nga pinagaddátu nayù ira sinudduán ni Apu Kesu. Á yáyù nga napállà yù ira ngámin nga tatolay. ⁴⁴ Á ngámin ira nga manguruk, nattatádday ira ta nonò da, á nakkakásipà ira sù ngámin nga kukuá ra. ⁴⁵ Á iniláku ra yù dabbud da ána kukuá ra, á inisinek da yù nallakuád da sù ira ngámin nga manguruk ta meyannung sù awágad da. ⁴⁶ Á ta kággággaw naggagammung ira nga nakimállà kâ Namarò sù mangilin nga kapilliá. Á minay ira kiminán sù bale ra ána nakkakásipà ira ta kanad da, á nagayáyâ ira. ⁴⁷ Á naddáyaw ira kâ Apu Namarò. Á ngámin yù ira katangeliád da, mássiki yù ira nga ari manguruk, nakimorayád da yù ira nga manguruk. Á kággággaw linnapán na ira ni Namarò sù ira bagu nga mangikatalà kuna.

3

Yù Pamammapiá di Eduru sù Pilay

¹ Á ta pannarek na bilák ta púgák, nga negagángay nga oras nga pakimállà nayù ira Kudio, nappulù di Eduru kâ Kuan nga minay sù mangilin nga kapilliá, tapè makimállà ira. ² Pakáranni ra ta puertá nayù kapilliá nga mangngágan ta Kakástán nga Puertá, naratang da yù laláki nga pilay yù nakeyanatán na. Á ta kággággaw initotoli ra yù pilay tapè makilimù sù ira nga mattatallung sù kapilliá.

³ Pakasingan nayù pilay kári Eduru kâ Kuan, nakilimù nira gapay. ⁴ Á inni-innad di Eduru, á kinagi ra kuna, “Innam kami,” kud da. ⁵ Á sinángngák na ira, ta iniddagán na yù iyawâ da kuna. ⁶ Ngam kinagi ni Eduru kuna, “Awán kami ta kuártu, ngam aijan yù awayyá mi nga mangabbák níkaw megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu Kiristu nga taga Nasaret. Gumikkáng ka laguk, tapè mallakák ka.” ⁷ Á sinangngalán ni Eduru yù limá na nga jiwánán, tapè pagikkangan na. Á dagarágâ nga nassikan yù takki na. ⁸ Á níkáddagâ na lâ gimikkáng. Á nepulù nira nga simillung sù mangilin nga kapilliá, nga nallakalakák nga nakkassakassú, ána naddáyaw kâ Namarò.

⁹ Á ngámin nga tatolay, nasingad da yù tolay nga nallakalakák ána naddáyaw kâ Namarò. ¹⁰ Á natákkilalád da ta aggina yù ngaw nagitubang nga minákkilimù sù puertá nga Kakástán. Á nepallà yù kapállà da sù nesimmu kuna. ¹¹ Á ta pakikering nayù ngaw pilay paga kári Eduru kâ Kuan ta balkon nayù kapilliá nga mangngágan ta balkon ni Patul Solomon,* minay yù ira ngámin nga tatolay nga makkarakarérâ nga magarimummung nira ta balkon, ta nerallà yù kapállà da.

Yù Pangilayalayâ ni Eduru sù Mangilin nga Kapilliá

¹² Á pakasingan ni Eduru ta napállà yù ira tatolay, kinagi na nira, “Sikayu nga kábuluk ku nga ginaká ni Israel, ngattá, ta napállà kayu gapu

* **3:11** Si Patul Solomon yù ngaw nammaguray sù ira Kudio, nga siminubbâ sù yáma na, nga si Patul Dabid.

ta makalakák yù ngaw pilay? Ngattá, ta dúlangán naw kami? Kagian naw panò ta sikami yù nammapiá ána namalakák sawe tolay, megapu sù ámmagaddátu mi onu piá mi? ¹³ Ari gemma sikami yù mappagaddátu, nu ari galâ si Namarò nga Yápu di Abrakam kári Isak kâ Akup, ána ngámin nga naggaká nittam. Á pinalakák ni Namarò yawe tolay, tapè meparáyaw si Apu Kesu nga Anâ na. Ngam sikayu, ginápù naw si Apu Kesu, á inikeká naw ta arubáng ni Gubinador Pilatto nga awán ta liwâ na. Á manaki kayu kuna. Á mássiki nu inikáyâ ni Pilatto nga palubbáangan, ngam ari makatubáng sù ure naw. ¹⁴ Sinájjián naw yù kuruk nga napiá nga mangilin, nga awán ta liwâ na, á kinagi naw kâ Pilatto ta palubbáangan na yù namapátay. ¹⁵ Á pinapáte naw yù manotolay. Ngam pinaginnanole ni Namarò, á sikami yù massistígu ta kuruk yian, ta nasingam mi. ¹⁶ Á yawe tolay, inikatalà na si Apu Kesu. Á megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu, nammapiángin ána nasikanin. Aggina yù ngaw pilay nga masingan naw ána matákkilalán naw. Á megapu ta pangikatalà na kâ Apu Kesu nga Yápu mi, napammapiángin ta arubáng naw.”

¹⁷ “Wáwwagi,” kun na paga ni Eduru sù ira tatolay, “ta pamapáte naw kâ Apu Kesu, ammù ta arán naw kánámmuán ta aggina yù MakKiristu nga jinok ni Namarò saw. Á yù ira kátannangán naw, arád da gapay ammu. ¹⁸ Ngam si Namarò, inibilin na sù ngaw ira ábbilinán na yù jigâ nga umay sù MakKiristu nga doban na ta umay saw. Á yáyù nga mapatuppál laguk yù kinagi nayù ira ábbilinán na sù kepátà ni Apu Kesu ta kurù. ¹⁹ Mabbabáwi kayu laguk, á kurugan naw si Namarò ána likuránán naw yù liwiliwâ naw. Á pakomán na kayu ni Namarò sù liwiliwâ naw, ²⁰ ána pabannáyán na yù nonò naw. Á doban na má sangaw sawe dabbuno si Apu Kesu, nga sinullà na ta mammaguray nittam. ²¹ Ngam maggián lábbi ta arubáng ni Namarò ta lángi ta áddè ta dattál nayù ággaw nga sinullà ni Namarò nga panguli na ta dabbuno. Yáyù inibilin na ngaw ni Namarò sù ira ngaw ábbilinán na sù ira olu nga ággaw.”

²² Á kinagi na paga ni Eduru, “Ajjan yù kinagi na ngaw ni Moyses, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò, nga kun na, ‘Doban na sangaw ni Apu Namarò yù ábbilinán na, nga kagittá tam nga Kudio, ta kunnay sù paddok na níkan.

Á tángngagan naw ngámin yù kagian na nikayu.

²³ Á ngámin yù ira tatolay nga ari manguruk, ari iren mesipà sù ira tatole ni Namarò,

nu ari galâ ta mesinná ira kâ Namarò ta áddè ta áddè.’†

²⁴ Yáyù kinagi na ngaw ni Moyses. Á di Samuel ána yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò nga naporíán nga siminubbâ kuna, kinagi ra yù meyanung sù karannian nga ággaw. ²⁵ Á sittam ngámin nga Kudio yù mesipà sù initarátu na ngaw ni Namarò sù ira ngaw naggaká nittam, gapu ta ánâ da ittam nga naporíán. Ta yawe yù initarátu ni Namarò kâ Kákay Abrakam, nga kun na, ‘Mammapiá yù ággián nayù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno, megapu sù tádday nga ginakám.’ ²⁶ Yáyù kinagi ni Namarò kâ Kákay Abrakam. Á yáyù gapu na nga sittam nga Kudio yù olu nga naddobán na kâ Apu Kesu nga Anâ na, tapè pammapián na yù ággiát tam,

† 3:23 Deuteronomio 18:15, 18-19

ánna ituddu na nittam ta likuránát tam yù narákè nga akka-akkuát tam, áнна palurotat tam yù ipakuá na nittam,” kun ni Eduru.

4

Yù Pangikeká nayù ira Kátannangán na Kudio kári Eduru kê Kuan

¹ Á pagubobuk di Eduru kê Kuan paga sù ira magaru nga tatolay, nappangè nira yù ira pári na Kudio áнна yù kapitán nayù ira nga maguárdiá sù mangilin nga kapilliá, áнна yù ira Sadiusio. ² Á napporay ira, gapu ta pangituddu ri Eduru áнна yù ira kábulun na sù ira tato-lay. Ta inituddu ri Eduru ta naginnanolayin si Apu Kesu, á yáyù nga pakánnámmuád da ta kuruk nga maginnanolay gapay noka yù ira nga námmatay. ³ Á ginápù da laguk di Eduru kê Kuan. Á gapu ta gabingin, pinukù da ira áddè ta pannawák. ⁴ Ngam napakáru yù ira nga manguruk, gapu ta pagginná ra sù bilin ni Namarò nga kinagi ri Eduru nira. Á mággè límáribu yù ira lálláki nga manguruk.

⁵ Á ta pannawák, naggagammung ta Jerusalem yù ira Kudio nga mammaguray áнна yù ira giriámán, áнна yù ira mesturu nga mangituddu ta tunung da gapay. ⁶ Ajjan gapay tán di Annas nga kotunán na pári, kári Kayapas, áнна si Kuan, si Alekanduru, áнна ngámin ira nga kakanáyun nayù kotunán na pári. ⁷ Paggagammung da, inipágál da di Eduru ta meyarubáng nira, tapè bestigád da ira. Á iniyabbù da nira, “Sisaw yù paggapuán nayù pakáwayyá naw? Asinni naddok nikayu ta kingnguá naw?” kud da kári Eduru.

⁸ Á yù Mangilin nga Ikararúá, inipakánnámmu na kê Eduru yù itabbák na, á kinagi ni Eduru laguk nira, “Sikayu nga mammaguray nikami, áнна sikayu nga karakalám mi, ⁹ nu bestigán naw kami megapu sù napiá nga kingnguá mi sù pilay kagabi áнна yù nipammapiá mi kuna, ¹⁰ á mánnámmuán naw laguk, áнна yù ira ngámin nga kagittá tam nga ginaká ni Israel, ta nammapiángin yù tolay nga manáddak sawe arubáng naw megapu sù pakáwayyá áнна ámmagaddátu ni Apu Kesu Kiristu nga taga Nasaret. Aggina yù inipátà naw ta kurù, ngam pinaginnanole ni Namarò. ¹¹ Aggina yù meyarík ta batu nga inubobuk nayù ngaw ábbilinán ni Namarò sù dán nga netúrâ, nga batu nga nanakitán naw. Á sikayu yù meyarík sù ira minábbalay. Á yù iniwallián naw, aggina yù piníli ni Namarò, nga nabbáli ta panáddagán nayù bale na, nga keyarigán nayù ira ngámin nga mangikatalà kuna.* ¹² Á ta ngámin nga dabbuno, awán ta mangiyígù ta tatolay, nu ari galá si Apu Kesu Kiristu. Awán ta tanakuán nga mangiyígù nittam.”

¹³ Á ta pakaginná nayù ira mammaguray sù initabbák di Eduru, napállá ira, gapu ta pobare di Eduru nga ari naggigiámmu, ngam ari ira nappasirán nga nagubobuk nira. Á yáyù nga kánnámmuád da ta kábulun na ira ngaw ni Apu Kesu. ¹⁴ Á awán ta ipaliwâ da kári Eduru kê Kuan, ta nepanáddak gapay nira yù tolay nga pilay ngaw, nga nammapiángin. ¹⁵ Á pinalawád da ira laguk nayù ira mamestigá nira, tapè makkaká-ubobuk ira. ¹⁶ Á kinagi ra, “Anni yù akkuát tam sù ira tolay? Ta nappasingan yù pinagaddátu ra sù ira ngámin nga tatolay nga maggián ta Jerusalem, á awán ta awayyá tam gemma nga makkagi ta ari kuruk. ¹⁷ Ngam

* 4:11 Salmo 118:22

ananássing tam ira laguk, tapè ari ira má mangituddu ta meyannung dá Kesu, ána ari massamá paga yù dámak nga meyannung kuna sù ira tatolay.”

¹⁸ Á kabalid da nakkaká-ubobuk, pinatallung da di Eduru, á inipugik da yù pangilayalayâ da ána pangituddu ra ta meyannung kê Apu Kesu. ¹⁹ Ngam simibbák nira di Eduru kê Kuan, á kinagi ra, “Nononopan naw nu anni yù napiá ta ánninganán ni Namarò, nu kurugam mi yù kagian naw ánnè sù kagian ni Namarò. ²⁰ Ta awán ta awayyá mi nga mattukkâ nga makkagi sù nasingam mi ána naginná mi nga kingnguá ni Apu Kesu ána inittuddu na,” kud da.

²¹ Á yù ira mammaguray, inananássing da má di Eduru. Á pinalubbáng da ira laguk, ta arád da nálek yù awayyá ra nga mamággáng nira, gapu ta naddayaráyaw yù ira ngámin nga tatolay kê Namarò, megapu sù nesimmu sù ngaw pilay. ²² Á matturù ta appátapulu ngin yù dagun nayù tolay nga nammapiángin megapu sù pakáwayyá ri Eduru nga naggapu sù ámmagaddátu ni Apu Kesu.

Yù Pakimállà nayù ira Manguruk kê Apu

²³ Á ta kapalubbáng di Eduru kê Kuan, minay ira ta gián nayù ira kákkopud da, á kinagi ra nira yù ngámin nga kinagi nayù ira kátannangan nga pári ána yù ira giriámán. ²⁴ Á ta pakaginná nayù ira kákkopud da ta inananássing da ira, nattatádday ira nga nakimállà kê Namarò, á kinagi ra:

“Apu Namarò, sikaw yù mammaguray ána sikaw yù namarò ta lángi ána dabbuno, bebay, ána ngámin yù maggián nira. ²⁵ Á si Patul Dabid, nga yù ngaw naggaká nikami nga masserbi nikaw, kinagi na yù bilim mu nga nipakagi nayù Mangilin nga Ikararuá kuna. Á aijan nga netúrâ yù kinagi na ngaw, nga kunniaw:

‘Yù ira nga ari Kudio nga mammaguray ta dabbuno, ngattá, ta mapporay ira kê Namarò?

Á yù ira Kudio, ngattá, ta potuád da si Namarò!

²⁶ Mattatádday yù ira patul ána yù ira ngámin nga mammaguray ta dabbuno,

tapè igagánge ra yù pakikontará ra kári Namarò ána yù MakKiristu nga sinullà na ta mammaguray.”†

²⁷ “Apu Namarò, napalurokin kunangane yù kinagi na ngaw ni Patul Dabid, ta nepaggagammung ngaw gemma sawe ili na Jerusalem yù ira kagittá mi nga ginaká ni Israel ána yù ira ngámin nga ari Kudio gapay, kári Patul Erodo kê Gubinador Pilatto. Á nattatádday ira tapè igagánge ra nu kunnasi yù ámmapáte ra sù mangilin nga Anâ mu nga masserbi nikaw. ²⁸ Á kingnguá ra yù ngámin nga dán nga sinalákkuruk mu ngaw, megapu sù pakáwayyám ána urem. ²⁹ Apu, naginnám yù pangananássing da nikami. Á pataggatam mu bì yù nonò mi ngámin nga masserbi nikaw, tapè ari kami maganássing nga mangilayalayâ sù bilim mu nga meyannung kê Apu Kesu. ³⁰ Pammapiám mu yù ira máttakì ána ipasingam mu yù pagaddatuam mu nga makapállâ, megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu, nga mangilin nga Anâ mu nga masserbi nikaw.”

† 4:26 Salmo 2:1-2

³¹ Á kabalid da nakimállà, nagguyu yù balay nga naggagammungád da. Á minay yù Mangilin nga Ikararuá sù ira ngámin. Á ari ira maganássing nga mangilayalayâ sù bilin ni Namarò.

Yù Pakkaká-abbák nayù ira Manguruk

³² Á yù ira ngámin nga manguruk, nattatádday ira ta nonò da áнна ayâ da. Á awán nira ta nakikkì, nga makkagi ta kukuá na lápay yù ngámin nga kukuá na, ngam pinattatádde ra yù ngámin nga kukuá ra, tapè makkakásipà ira. ³³ Á yù ira minángxilayalayâ, naláppà ira nga ari nattukkâ nga makkagi ta naginnanolayin si Apu Kesu, nga kuruk nga matolay mángin. Á nepallà yù pangikállà ni Namarò sù ira ngámin nga manguruk. ³⁴ Á awán nira ta magáwák, gapu ta yù ira nga aijan kuá na nga dabbun áнна balay, iniláku ra nga katággítádday, ³⁵ á inipaggiwâ da yù nallakuád da sù ira minángxilayalayâ, tapè aggira mangisinek ta kuártu sù ira magáwák ta meyanung ta awágad da.

³⁶ Á aijan si Kusè, nga ginaká ni Libi nga taga Sipro, nga iningágan nayù ira minángxilayalayâ ta Bernabe. Á yù kebalinán na “Bernabe” yù minánnabarang. ³⁷ Á iniláku ni Kusè yù dabbun na, á inipaggiwâ na yù pagá na sù ira minángxilayalayâ.

5

Di Ananiâ kê Sapira nga Magatáwa

¹ Á naggián gapay tán di Ananiâ kê Sapira nga atáwa na. Á iniláku ra gapay yù dabbud da. ² Á nagittá yù nonò da ta pakappiád da yù káruán nga nallakuád da, á inituluk ni Ananiâ yù káruán nga inipe na ta arubáng nayù ira minángxilayalayâ. Ngam inilímak na yù pinakappiád da. ³ Á kinagi ni Eduru, “Ananiâ, ngattá, ta initulù mu yù nonò mu kê Satanas? Ngattá, ta passiriám mu yù Mangilin nga Ikararuá? Ta kinagim ta iniyawâ mu ngámin yù nallakuám mu ta dabbun, nga arám mu inipaggiwâ, ngam inítágum yù káruán. ⁴ Á nu arám mu iláku, kukuám gemma lâ. Á pallákum, maguray ka lággapay sù nallakuám mu. Ngattá, ta ninononò mu yù massiri? Ari gemma tolay yù passiriám mu, nu ari gabba galâ si Namarò.”

⁵ Á pakaginná ni Ananiâ karannian, nikáddagâ lâ natombá nga natay. Á yù ira ngámin nga nakarámak sù nesimmu kuna, nepallà yù assing da. ⁶ Á yù ira bábbagitolay, gimikkáng ira, á ed da binungun yù natay. Á nipáno ra, á ed da initanam.

⁷ Á manganánnuán, pappasá na tallu nga oras, limibbè gapay si Sapira, ngam arán na ammu ta natayin yù atáwa na. ⁸ Á kinagi ni Eduru kuna, “Kagiam mu bì nikán nu iniyawâ naw ngámin nga nallakuán naw ta dabbun naw.” Á kinagi nayù babay, “Wan, ngámin.” ⁹ Á kinagi ni Eduru kuna, “Ngattá ta naggittá yù nonò naw kê atáwam nga mamaraparubá nga mangilogò sù Ikararuá ni Apu Namarò? Ginnám mu! Manolingin yù ira nga nangitanam sù atáwam, á ed da ka gapay apan,” kun na. ¹⁰ Á dagarágâ nga natombá yù babay ta arubáng ni Eduru nga natay. Á tallung nayù ira bábbagitolay, naratang da yù pate na, á inipáno ra gapay, á initanam da ta taging na atáwa na. ¹¹ Á ngámin ira nga manguruk kê

Apu Kesu ána ngámin ira nga nakarámak sù nesimmu, nepallà yù assing da.

Pamagaddátu nayù ira Minángxgilayalayâ sù Aru nga Makapállâ

¹² Á yù ira minángxgilayalayâ, pinagaddátu ra yù aru nga makapállâ sù ira tatolay ta Jerusalem. Á yù ira ngámin nga manguruk kê Apu, sigidá nga naggagammung ira, ta kunay sù kustombare ra, sù mangilin nga kapilliá, sù balkon ni Patul Solomon. ¹³ Á ngámin yù ira ari manguruk, nasingad da ta napiá nga tatolay yù ira manguruk kê Apu ána naki-morayád da ira, ngam naganássing ira nga metádday sù ira manguruk. ¹⁴ Á nalannalannapán paga yù ira manguruk ta magari nga lálláki ána bábbay nga manguruk kê Apu Kesu.

¹⁵ Á gapu ta pamagaddátu nayù ira minángxgilayalayâ, iniyánge nayù ira tatolay yù ira máttaki ta kalsáda, nga pinagiddá ra ta katri ra ána dapad da, tapè malirumán ira sù alinu ni Eduru ta pattalebák na nira. ¹⁶ Á yù ira magari nga naggapu ta ngámin nga barrabárriu na Jerusalem, iniyánge ra yù ira máttaki ána yù ira nangunagán na anitu. Á nampipiá ira ngámin.

Yù Karigirigá nayù ira Minángxgilayalayâ

¹⁷ Á yù kotunán na pári ána yù ira ngámin nga kábulun na nga Sadusio, nalussaw ira sù ira minángxgilayalayâ. Á nerallà yù passil da nira. ¹⁸ Á ginápù da ira, á pinukù da ira ta karsel. ¹⁹ Ngam ta tangngá na gabi, minay yù daroban ni Namarò, á binukatán na yù puertá nayù karsel, á inilawán na yù ira minángxgilayalayâ. Á kinagi na nira, ²⁰ “Sangaw nu pannawák, umay kayu ta mangilin nga kapilliá, á ilayalayâ naw sù ira ngámin nga tatolay yù meyanung sù awayyá ra nga mesipà sù áttole ni Namarò nga awán ta ádde na,” kun na nira. ²¹ Á pakaginná ri Eduru sù kinagi nayù daroban ni Namarò, kinuruk da. Á ta pannawák, minay ira sù mangilin nga kapilliá nga mangituddu sù ira tatolay.

Á manganánnuán, naggagammung yù kotunán na pári ána yù ira kábulun na sù mangilin nga kapilliá, á inipágál da laguk yù ira karakalán na Kudio. Á jinok da yù ira magguárdiá ta ed da apan yù ira minángxgilayalayâ nga pinukù da ta karsel, tapè iyánge ra ira nga me-yarubáng nira. ²² Ngam labbè nayù ira magguárdiá ta karsel, awán ira tán. Á nanoli ira sù ira minámmaguray, á kinagi ra nira, ²³ “Labbè mi ta karsel, netúsi ta napiá yù puertá na, á naggián paga yù ira magguárdiá ta puertá, ngam pabbuká mí, awán ta tolay ta unak.”

²⁴ Á yù kapitán nayù ira magguárdiá ta mangilin nga kapilliá ána yù ira kátannagán na pári, pakaginná ra ta awán yù ira nepukù ta karsel, nakalalang ira ána nononopad da nu anni yù nesimmu sù ira minángxgilayalayâ. ²⁵ Á minay laguk yù tádday nga tolay, á kinagi na nira, “Yù ira tatolay nga pinukù naw, nasingak ku ira gangù ta kapilliá nga mangituddu sù ira tatolay.” ²⁶ Á minay laguk di kapitán ána yù ira magguárdiá, á iná da yù ira minángxgilayalayâ, á inilabbè da ira ta ámmanunnután, ngam arád da ira pinuersá, gapu ta ikássing da yù ira tatolay nga tudduád di Eduru, marakè payangad da ira ta batu.

²⁷ Á pangiyánge ra nira, iniyarubáng da ira sù ira minámmannunù. Á binestigá na ira nayù kotunán na pári. ²⁸ Á kinagi na, “Sinaddánám mi

kayu ta napiá ta ari kayu bulubugá mangituddu ta meyannung sù tolay nga tuttulan naw, ngam pinassamá naw yù ituddu na ta ngámin nga tatolay ta Jerusalem! Á ngattá, ta ipaliwâ naw paga nikami yù pate na!” kun nayù kotunán nga pári.

²⁹ Ngam simibbák di Eduru áнна yù ira kábulun na, á kinagi ra, “Máwák nga kurugam mi yù taddán ni Apu Namarò ánnè sù taddán na tolay. ³⁰ Á si Namarò, nga pakiyápuán nayù ira naggaká nittam, pinaginnanole na si Apu Kesu nga pinapáte naw, nga inipepátà naw ta kurù. ³¹ Á iná ni Namarò ta lángì, á pinagitubang na ta jivanán na, tapè aggina yù mammaguray áнна mangiyígù ta tatolay. Á yáyù nga aijan yù awayyá tam nga ginaká ni Israel nga mabbabáwi ta liwiliwâ tam, tapè pakomán ni Namarò ittam. ³² Á sikami yù makkagi ta kuruk ngámin danniaw. Á yù Mangilin nga Ikararuá, nga iniyawâ ni Namarò nikami áнна yù ira ngámin nga manguruk kuna, aggina gapay yù mangipakánnámmu ta kukurugán.”

Yù Panabarang ni Gamaliel sù ira Kábulun na nga Minámmaguray

³³ Á pakaginná nayù ira minámmaguray sù kinagi di Eduru, napporay ira, á gustu ra nga papatáyan yù ira mináנגilayalayâ. ³⁴ Ngam aijan tán yù tádday nga Parisio nga mangngágan ta Gamaliel, nga mangituddu ta tunung na Kudio, á aggina yù pakimorayán na ngámin nga tatolay. Á gimikkáng si Gamaliel, á pinalawán na lábbi ta manganánnuán yù ira mináנגilayalayâ.

³⁵ Á kabalid da namalawán nira, kinagi ni Gamaliel sù ira kábulun na nga minámmaguray, “Wáwwagì, nga ginaká ni Israel, magimuguk ittam, á nononopat tam ta napiá yù akkuát tam karanniaw nga tatolay. ³⁶ Ta manonò ku yù ngaw Teras, nga nappeddaráyaw, á mággè appátatatu yù ira siminuttul kuna. Ngam napapátay si Teras, á newarawarâ ngámin yù ira nga siminuttul kuna, á awán ta nabbalinád da. ³⁷ Á siminubbâ yù ngaw Kudas nga taga Galilia, nga jimittál sù pangilistá nayù ira mammaguray sù ira ngámin nga tatolay ta áppatulán. Á aru gapay yù ira tatolay nga pinatuttul na ta baggi na. Ngam natay gapay si Kudas, á newarawarâ gapay yù ira siminuttul kuna.

³⁸ “Á yáyù nga kagiak ku nikayu, wáwwagì, ta paguráyát tam lábbi yù ira mináנגilayalayâ. Arát tam ira akkuán, tanu tolay yù paggapuán nayù ituddu ra, á mattukkâ sangaw, á yáyù áddè na. ³⁹ Ngam nu si Namarò yù paggapuán na, ari ittam makatubáng. Paguráyát tam ira laguk, marakè matákál tam sangaw ta si Namarò galá yù pakikontarát tam,” kun ni Gamaliel nira. Á gininná ra yù kinagi na.

⁴⁰ Á kabalin na nanabarang ni Gamaliel sù ira kábulun na, inipágál da yù ira mináנגilayalayâ. Á nipabaddù da ira, mássiki nu awán ta liwâ da. Á inipugik da má nira yù pangituddu ra ta meyannung kê Apu Kesu. Á pinalubbáng da ira. ⁴¹ Á nánaw laguk yù ira mináנגilayalayâ ta ámmannunútán. Á nagayáyâ ira gapu ta ammu ra ta inikatalà ni Namarò nira yù pangituddu ra sù bilin na áнна yù pangiyangngà da ta panigirigá nayù ira tatolay nira megapu sù panguruk da kê Apu Kesu. ⁴² Á kággággaw, minay ira sù mangilin nga kapilliá áнна ta gibbalayán

nayù ira tatolay, tapè ituddu ra ána ilayalayâ da ta si Apu Kesu yù MakKiristu nga sinullà ni Namarò ta mammaguray ta dabbuno.

6

Panullà da ta Pitu nga Lálláki nga Mangabbák

¹ Á ta kággággaw, nalannapán yù ira manguruk kê Apu Kesu. Á yù ira Kudio nga naggapu ta arayyu, nga Gareko yù ággubobuk da, netádday ira sù ira Kudio nga taga Jerusalem, nga magubobuk ta Kebru. Á ta pangisinek nayù ira minángngilayalayâ ta máwák nayù ira tatolay, naddagaragim yù ira Kudio nga Gareko yù ággubobuk da, gapu ta nakúráng yù neyawâ sù ira kábulud da nga bábbay nga bálu.

² Á pakarámak nayù ira mapulu duá nga minángngilayalayâ, pinaggammung da yù ira manguruk, á kinagi ra nira, “Arám mi nakuan iginnà yù pangilayalayâ mi ta bilin ni Namarò, tapè matángngák mi lâ yù pangisinek mi ta pakkatole naw. ³ Wáwwagi, mappíli kayu laguk ta pitu nikayu nga lálláki nga pangikatalakán, nga tumulù sù Mangilin nga Ikararuá ána napiá yù nonò da, tapè aggira yù mangisinek ta máwák na tolay. ⁴ Ngam sikami, tángngagam mi galá yù ipakimállà mi kê Apu ána yù pangilayalayâ mi sù bilin ni Namarò,” kud da.

⁵ Á nagayáyâ yù ira magari nga manguruk megapu sù kinagi ra. Á danniw ira yù piníli ra: si Esteban, nga mapasigaggà yù ángnguruk na kê Apu Kesu ána tumulù sù Mangilin nga Ikararuá. Á si Pilippi, si Porokoro, si Nikanor, si Timon, si Parmenas, á si Nikolas nga taga Antokia nga nakKudiongin. ⁶ Á iniyarubáng da ira sù ira mapulu duá nga minángngilayalayâ, tapè ipakimállà da ira kê Namarò. Á ta pakimállà nayù ira minángngilayalayâ, inipotud da yù limá ra ta ulu nayù ira katággitádday nga napíli, nga panákkilalán ta aggira yù ira natullà nga manaron ána mangisinek ta máwák na tolay.

⁷ Á yáyù nga nassamá yù bilin ni Namarò. Á nalannapán ta aru yù ira manguruk ta ili na Jerusalem. Á nanguruk gapay kê Apu Kesu yù aru nga pári ira nga Kudio.

Yù Paggápù da kê Esteban

⁸ Á si Esteban, aru yù ira pinagaddátu na nga makapállâ ta arubáng nayù ira tatolay ta Jerusalem megapu sù allà ni Namarò kuna, ta iniyawâ ni Namarò kuna yù ámmagaddátu na. ⁹ Ngam aijan gapay ta Jerusalem yù ira Kudio nga makkakábulun ta ággagammungán nga mangngágan ta Kapillíá nayù ira Napalubbáng, nga taga Sirene ána taga Alekandria. Á aijan gapay yù ira nga taga Silisia ána taga Asia. Á nattatádday ira nga minay nakikontará kê Esteban, ána naríri ira ta ubobuk na. ¹⁰ Ngam arád da náppù, gapu ta napiá yù itabbák ni Esteban megapu sù pangabbák nayù Mangilin nga Ikararuá kuna. ¹¹ Á yáyù nga inagálád da yù ira lálláki nga sináddanád da ta kuártu, tapè massiri ira ta meyannung kê Esteban. Á kinagi nayù ira massiri, “Naginná mi yù pakkagi ni Esteban ta narákè nga meyannung ta yù ngaw Moyses ána si Namarò,” kud da.

¹² Á yù ira massirisiri, pinappatapátu ra yù ira káruán nga tatolay, ána yù ira giriámán na Kudio, ána yù ira mesturu nga mangituddu ta tunung ni Moyses. Á inikáddagâ da lâ ginápù si Esteban, á iniyángo ra

sù ira minámmanunnù. ¹³ Á minay yù ira nga sináddanád da ta kuártu, á nanáddak ira ta arubáng nayù ira minámmanunnù, tapè massistígu ira. Ngam massiri ira, á kinagi ra, “Yawe tolay, arán na tukkatan yù narákè nga kagian na nga meyannung sawe mangilin nga kapilliá ána yù tunung ni Moyses. ¹⁴ Naginná mi yù kinagi na, nga umay sangaw si Kesu nga taga Nasaret, á darálan na yawe kapilliá, á patalián na yù kustombare tam nga inituddu ni Moyses sù ira naggaká nittam,” kud da. ¹⁵ Á yù ira minámmaguray nga nagitubang ta ámmanunnután, pakaginná ra sù kinagi nayù ira massiri, inimámmatád da si Esteban, á nasingad da yù mammang na nga maddalingárang ta kun na mammang nayù daroban ni Namarò nga naggapu ta lángi.

7

Yù Initabbák ni Esteban sù ira Massiri nga Nangikeká kuna

¹ Á yù kotunán na pári, pakaginná na ta pangikeká ra kê Esteban, iniyabbù na kê Esteban, “Kuruk panò yù ipangikeká ra nikaw?” ² Á simibbák ni Esteban, á kinagi na nira, “Wáwwagi ána giriámán, nononopan naw bì yù kingnguá ni Namarò megapu nittam nga Kudio. Ta gári, piníli ni Namarò si Kákay Abrakam, nga yù ngaw naggaká nittam. Á paggián ni Abrakam paga ta Mesopotamia, nga ari paga minay nakipaggián ta Karan, nappasingan si Namarò kuna nga maddalingárang. ³ Á kinagi ni Namarò kuna, ‘Panawám mu yù ira kanakanáyum mu ána yù lugár nga paggianám mu, á umay ka sù gián nga ipasingak ku nikaw sangaw.’* ⁴ Á nánaw laguk di Kákay Abrakam ta paggianád da sù ira kagittá ra nga taga Kaldia, á minay ira naggián ta dabbun na Karan.

“Á keggá ri Kákay Abrakam paga ta Karan, natay si ammò na. Á iniyánge na ira laguk ni Namarò sawe dabbun nga paggianát tam. ⁵ Á arán na iniyawâ kê Abrakam yawe dabbun, mássiki nu baddi lâ. Ngam initabbá ni Namarò ta iyawâ na yù dabbun noka kári Abrakam ána yù ira ginaká na. Á ta pangitabbá ni Namarò kuna, awán paga ta anâ ni Kákay Abrakam. ⁶ Á kinagi ni Namarò gapay kuna, ‘Yù ira ginakám, umay ira noka makipaggián ta tanakuán nga dabbun. Á yù ira pakipaggianád da, aripanad da ira ána jigirigátad da ira ta appátatagatù nga ragun. ⁷ Ngam nu napaságin yù paggiád da túrin, panunnuták ku yù ira mangaripan nira. Á megapu sù panigirigá ku sù ira mangaripan, palubbángak ku yù ira ginakám, á ipánò ira tapè umay ira makimoray nikán sawe dabbun,’ kun ni Namarò kê Kákay Abrakam.”

⁸ Á kinagi ni Esteban paga, “Á pangitabbá ni Namarò kári Kákay Abrakam ána yù ira ginaká na, inipakugi ni Namarò yù ira ánâ da nga lálláki ta panaddamád da ta pattarátu na nira. Á yáyù nga kinugì ni Abrakam si Isak nga anâ na sù mekawalu nga ággo nayù abbing, gapu ta yáyù kinagi ni Namarò kuna. Á kunnian gapay yù kingnguá ni Isak, ta kinugì na si Akup nga anâ na. Á kunnian gapay yù kingnguá ni Akup, ta kinugì na gapay yù ira mapulu duá nga ánâ na nga lálláki nga naggaká nittam.

⁹ “Á yù ira ánâ ni Kákay Akup nga naggaká nittam, napassil ira kê Kusè nga uriád da. Á iniláku ra si Kusè sù ira mangaripan kuna ta arayyu nga

* 7:3 Genesis 12:1

lugár na Egipto. Ngam nepulù si Namarò kâ Kusè. ¹⁰ Á inabbágán ni Namarò, á yáyù nga napiá lâ yù pabbalinán na ngámin nga jigá ni Kusè. Á iniyawâ ni Namarò kuna yù napiá nga nonò na áнна inipakámmu na kuna yù mappíli ta napiá. Á ta keyarubáng ni Kusè kâ Paro nga patul ta Egipto, nagayáyâ si Paro kuna, á sinullà na ta gubinator, áнна pine na ta mammaguray ta ngámin nga áppatulán na, áнна inipataron na gapay kuna yù ngámin ira kábbale na ta palásiu na.

¹¹ “Á pammagure na ngaw ni Kusè ta Egipto, jimittál yù bisin ta ngámin nga lugár na Egipto áнна yù lugár na Kenan. Á narigirigâ ngámin yù ira tatolay. Á di Kákay Akup áнна yù ira ánâ na nga naggaká nittam, awán ta málek da nga kanad da. ¹² Ngam ta pakarámak ni Kákay Akup ta egga kanan ta Egipto, jinok na yù ira ánâ na ta umay ira mangâ ta kanad da. Yáyù lâ paga yù olu nga ánge ra ta Egipto.

¹³ “Á ta mekaruá nga ánge nayù ira wáwwagi ni Kusè ta Egipto, inipakánnámmu ni Kusè yù baggi na nira. Á inipakánnámmu na gapay kâ Paro yù ira kanakanáyun na. ¹⁴ Á inipágál ni Kusè di Kákay Akup nga ammò na áнна ngámin nga kanakanáyun na ta umay ira ta Egipto. Pitupulu límá nga tatolay yù ira ngámin. ¹⁵ Á yáyù nga minay di Akup ta Egipto, á naggián ira ta Egipto ta áddè ta pate ra. Ta Egipto yù natayád di Kákay Akup áнна yù ira ngámin nga ánâ na nga naggaká nittam. ¹⁶ Ngam nelabbè yù baggi ra ta Sekem nga naggianád da ngaw di Kákay Akup, á netanam ira ta Sekem sù ángngitanamán nga ginátáng na ngaw ni Kákay Abrakam sù ira ánâ ni Amor.

¹⁷ “Á mággè nga jimittál yù ággaw nga sinullà ni Namarò nga pamapáno na nira ta Egipto, tapè ipetoli na ira sawe lugár tam ta kunnay sù initabbá na ngaw kâ Abrakam. Á gapu ta nabayák iren nga naggián túrin ta lugár na Egipto, minaru yù ira tatolay. ¹⁸ Á napatalián yù patul ta Egipto ta tanakuán nga patul, nga arán na ammu yù napiá nga kingnguá nayù ngaw Kusè. ¹⁹ Á arán na inikállà yù ngaw ira naggaká nittam. Inilogò na ira. Á pinuersá na ira ta tájjiád da yù ira ánâ da, tapè matay ira.

²⁰ “Á tán nga ággaw ngaw yù keyaná ni Moyses. Á napiá nga abbing, á ayatán si Namarò kuna. Á inituttù di innò na áнна sinaronád da ta tallu nga bulán sù bale ra. ²¹ Á nu awánin ta awayyá ra nga mangituttù, napuersá ira nga nangipay ta lawán. Á nálek nayù babay nga aná nayù patul, á jimmà na, nga pinataganatán na ta kun na aná na.

²² “Á naggiámmu si Moyses ta ngámin nga ituddu nayù ira Egipto, á napiá áнна makáwayyá yù ággubu-ubobuk na áнна napiá ngámin yù akkuán na. ²³ Á nu appátapulu yù dagun ni Moyses, nanonò na ta en na tullúnán yù ira kuruk nga wáwwagi na nga ginaká ni Israel. ²⁴ Á naratang na yù tádday nga jigirigátan nayù Egipto. Á en na iniyígù yù kagittá na, á pinapáte na yù Egipto. ²⁵ Ta kagian ni Moyses ta kánnámmuán nayù ira kanakanáyun na ta aggina yù jinok ni Namarò ta mamalubbáng nira sù ira mangaripan nira. Ngam arád da nánámmuán.

²⁶ “Á sù tádday ággaw, naratang na yù duá nga ginaká ni Israel nga maddamá, á gimmà na ira. ‘Wáwwagi,’ kun ni Moyses nira, ‘anni ipaddamá naw, ta mawwagi kayu gemma?’ kun na. ²⁷ Á yù tolay nga iddá na lâ nakiramá, inirubbâ na si Moyses, á kinagi na, ‘Asinni panò

naddok nikaw ta mammaguray ána mamanunnù nikami? ²⁸ Ipárik mà sù Egipto nga pinapátem kagabi?’ kun na. ²⁹ Á pakaginná ni Moyses sù kinagi na, naganássing, ta ammu na ta neparámak yù pamapáte na sù Egipto. Á nattálaw, á minay nakipaggián ta dabbun na Midian. Paggián na tán, nangatáwa. Á tán nga lugár yù neyanakán nayù ira duá nga ánâ na nga lálláki.

³⁰ “Á naggián si Moyses ta Midian ta nabayák. Á pappasá na appátapulu ta dagun, ta panaron na ta ayám ta kalállammatán nga aranni ta puddul na Saynay, nappasingan si Namarò kuna, ta limittuák yù daroban na ta api sù alinnâ nga káyu nga maggatang nga ari makán na api. ³¹ Á napállâ si Moyses ta pakasingan na sù káyu nga naggatang, á jimikkì kuna, tapè imámmatán na ta napiá. Á naginná na yù ngárál ni Apu Namarò nga naggapu ta api, á kinagi ni Apu, ³² ‘Sikán si Namarò, nga Yápu nayù ira naggaká nikaw, nga Yápu di Abrakam kári Isak kê Akup.’ Á pakaginná ni Moyses, namippipik nga ari makeyangngà nga maningan. ³³ Á kinagi ni Apu kuna, ‘Iriám mu yù sapátù mu, ta mangilin yù dabbun nga nanáddagám mu.’ ³⁴ Á kabalin ni Moyses nangari ta sapátù na, á kinagi ni Apu kuna, ‘Masingak ku gemma yù karigirigá nayù ira tatolè túrin ta Egipto, á maginnâ yù paggaráyad da. Á yáyù nga minulugakin, tapè iyigù ku ira. Arà! Umay ken laguk, ta dobat taka ta umay ka túrin ta Egipto,’ kun ni Namarò kuna.

³⁵ “Wáwwagi,” kun ni Esteban paga, “ta keggá ra ngaw nayù ira naggaká nittam ta Egipto, nanakitád da si Moyses. Ta kinagi ra ngaw kuna, ‘Asinni panò naddok nikaw ta mammaguray ána mamanunnù nikami?’ Á si Moyses, aggina yù jinok ni Namarò nga mangiyigù ána mammaguray nira, á inabbágán ni Namarò megapu sù daroban na nga nasingan ni Moyses sù káyu nga naggatang. ³⁶ Á si Moyses yù nangituluk sù ira naggaká nittam ta páno ra ta Egipto, á aru yù pinagaddátu na nga makapállâ ta keggá ra paga ta Egipto, ána pallakák da nga umay ta dammáng nayù bebay nga mangngágan ta Ujjojjin, ána keggá ra gapay ta kalállammatán ta appátapulu nga dagun.

³⁷ “Á si Moyses yù nakkagi sù ira ngaw ginaká ni Israel, nga kun na, ‘Si Namarò, doban na noka nikayu yù ábbilinán na ta kunnay ta paddok na nikán, nga naggapu sù ira ginaká naw,’ kun na. ³⁸ Á paggagammung nayù ira naggaká nittam ta kalállammatán, si Moyses yù kobobuk nayù daroban ni Namarò ta puddul na Saynay. Á si Moyses yù neddán sù bilin ni Namarò nga netúrâ, nga paggapuán nayù ákkatole na tolay ta áddè ta áddè, tapè aggina yù mangiyawâ nittam. ³⁹ Ngam yù ngaw ira naggaká nittam, nanakì ira nga manguruk kê Moyses, á inipuerá ra, ta ikáyâ da manoli ta Egipto.

⁴⁰ “Á nakiubobuk yù ira tatolay kê Aron, nga wagi ni Moyses ána yù olu nga pári na Kudio, á kinagi ra kuna, ‘Mappadday ka laguk sù ira didios tam nga mangipulù nittam, tapè tuttulát tam ira, ta arát tam ammu yù nesimmu kê Moyses nga nangituluk nittam ta páno tam ta Egipto,’ kud da. ⁴¹ Á pidde ra laguk yù sináddios nga kun na kígaw nga báka, nga kinagi ra ta yápu ra, á pinárti ra yù ira ayám da nga iniyátang da kuna. Á nabbúyá ira gapu ta pagayáyâ da sù pidde ra.

42 “Á yáyù nga napporay si Namarò nira, á nilikuránán na ira. Á pinaguráyán na ira, tapè maguru-uray ira lâ nga makimoray sù ira bituan ta lángì. Á kingnguá ra ta kunnay ta netúrâ sù libru nayù ira ábbilinán ni Namarò, nga kunniaw:

‘Sikayu nga ginaká ni Israel, ngattá, ta ari sikán yù nangiyátangán naw sù ira ayám naw, ta pangiyátang naw ta kalállammatán ta appátapulu ta dagun?

43 Ari sikán yù nakimorayán naw, nu ari galâ yù ira sináddios! Inakkâ naw nga inipulupulù yù paggianán nayù sináddios nga mangngágan ta Molok ána yù sináddios nga pidde naw ta kun na bituan, nga mangngágan ta Repan.

Aggira yù ira sináddios nga pidde naw nga pakimorayán naw, á namalittúkak kayu nira! Á yáyù liwâ naw, nga gapu na nga papanáwat takayu ta dabbun naw, á mánaw kayu nga umay túrin ta abbák na dabbun na Babilonia, á marigirigâ kayu tán.†

44 “Wáwwagi,” kun ni Esteban, “ta keggá nayù ira ngaw naggaká nittam ta kalállammatán, egga nira yù balay nga ákkimorayád da kâ Namarò, ta naggián si Namarò nira. Á pidde ra ta bale na yù gámì ána tabbì na ayám, ta kunnay sù inipasingan ni Namarò kâ Moyses. 45 Á bittáng da yù balay ni Namarò sù ira ginaká ra. Á ta pate ni Moyses, si Josiuwa yù táli na. Á inipulù da yù bale ni Namarò nira ta áddè ngaw tallung di Josiuwa sawe dabbun nga inittabbá ni Namarò nittam. Á naratang da yù ira olu nga naggián saw, ngam pinapáno na nira ni Namarò, á iniyawâ na yù dabbud da sù ira ngaw naggaká nittam. Á naggián lâ paga yù bale ni Namarò sù ira naggaká nittam ta áddè ta pammagure na ngaw ni Patul Dabid.

46 “Á ta keggá na ngaw ni Patul Dabid, ayatán si Namarò kuna. Á inikomá ni Patul Dabid kâ Namarò ta ipapadde na kuna yù bale na, nga pakimorayán nayù ginaká ni Akup sù Yápu ra. 47 Ngam arán na inanugù. Á si Patul Solomon, nga anâ ni Patul Dabid, aggina yù namadday ta bale ni Namarò.

48 “Ngam si Apu Namarò, ari gemma maggián ta balay nga pidde na tolay. Ta netúrâ yù ubobuk ni Apu Namarò, nga kinagi nayù ábbilinán na, nga kunniaw:

49 “Yù lángì, kunnay lâ ta pagitubangák ku. Á yù dabbuno, kunnay lâ ta pangipotunák ku ta takkì.

Egga panò yù paddayan naw nga paggianák ku? Awán!

Egga panò yù paddayan naw nga pagibannagák ku? Awán!

50 Ta sikán galâ yù nappadday ta lángì ána dabbuno, ána ngámin nga egga nira, ‡ kun ni Namarò.”

51 Á kinagi na laguk ni Esteban sù ira minámmanunnù ána yù ira tatolay, “Sikayu, anningillâ yù kataggâ na ulu naw! Narákè yù nonò naw ána kitul kayu, á arán naw tángngagan yù bilin ni Namarò. Naggigittá kayu sù ira ngaw naggaká nittam, ta makikontará kayu gapay sù Mangilin nga Ikararuá. 52 Egga panò yù tádday sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò nga arád da jinigirigâ? Awán! Pinapáte ra yù ira ngámin ngaw nga nangilayalayâ ta umay ta dabbuno yù napiá nga Masserbi kâ Apu Namarò, nga MakKiristu. Á labbè na, sináttájjíán naw ána pinapáte

naw. ⁵³ Á sikayu yù iniddán nayù ira daroban ni Namarò ta tunung na. Ngam ari kayu manguruk!” Yáyù áddè nayù kinagi ni Esteban.

Yù Pate ni Esteban

⁵⁴ Á pakaginná nayù ira minámmanunnù sù kinagi ni Esteban, naporay ira, á nangngarangaringngì ira megapu sù nepallà nga pore ra. ⁵⁵ Ngam si Esteban, aijan nga nepulù kuna yù Mangilin nga Ikararuá, nga mangabbák kuna. Á sinánguk ni Esteban yù lángì, á nasingan na yù dalingárang ni Namarò ána si Apu Kesu nga makáwayyá nga manáddak ta jiwánan ni Namarò. ⁵⁶ Á kinagi ni Esteban, “Innan nawè! Nabukatán yù lángì, á masingak ku yù Kaká na Ngámin na Tatolay nga manáddak ta jiwánan ni Apu Namarò,” kun na.

⁵⁷ Á pakaginná nayù ira tatolay sù kinagi ni Esteban, lippà da laguk yù talingá ra, ána nagaggay ira ta pore ra kê Esteban. Á gikarakarérán ira nga minay naggápù kuna. ⁵⁸ Á pinalawád da ta ili, á pinayapayáng da ta batu. Á yù ira nga namayáng kuna, iniriád da yù barawási ra nga inipatarod da sù bagitolay nga mangngágan ta Saulo.

⁵⁹ Á pamayáng da kê Esteban, nakimállà si Esteban kê Apu, á kinagi na, “Apu Kesu, paddulotam mà,” kun na. ⁶⁰ Á namalittúkak, ána iniyássikan na yù ngárál na, á kinagi na, “Apu, arám mu lâ ibiláng nga liwá da yawe akkuád da nikán,” kun na. Á yáyù lâ áddè na kinagi na, á natayin.

8

Yù Pawwarawará nayù ira Manguruk

¹ Á si Saulo, inanugù na yù pamapáte ra kê Esteban, ta aggina yù manangngal ta barawási nayù ira namayáng kuna. Á sù ággo na pamapáte ra kê Esteban, yáyù pamegapu ra manigirigá sù ira ngámin nga manguruk kê Apu Kesu nga naggián ta Jerusalem. Á nawwarawará yù ira manguruk ta purubinsia na Judiya ána Samaria. Ngam yù ira mapulu duá nga minángngilayalayâ nga sinudduán ni Apu Kesu, naggián ira ta Jerusalem. ² Á aijan yù ira tatolay nga napasigaggá yù ángnguruk da kê Apu, á pakarámak da ta pate ni Esteban, kinulukuletád da, á inâ da yù baggi na, á ed da initanam. ³ Ngam si Saulo, jinigirigá na ira ngámin nga manguruk kê Apu Kesu. Simillung ta katággitádday nga bale ra, á inipagápù na yù ira nga lálláki ána bábbay, á inipabáluk na ira.

Yù Pangilayalayâ da sù Bilin ni Namarò ta Samaria

⁴ Á yù ira manguruk nga nawwarawará ta arayyu nga lugár, minay ira nga nangilayalayâ sù bilin nga meyanung kê Apu Kesu. ⁵ Si Pilippi yù tádday. Á páno ni Pilippi ta Jerusalem, minay ta ili sù purubinsia na Samaria, á inilayalayâ na nira si Apu Kesu Kiristu. ⁶ Á ngámin yù ira tatolay, sinángngák da ta napiá yù kinagi ni Pilippi ána yù nasingad da nga pinagaddátu na. ⁷ Á aru yù ira anitu nga pinapáno ni Pilippi, nga nakkalli ta nasikan ta páno ra sù ira nagunagád da. Á aru gapay ira nga tatolay nga natay baggi ra ána yù ira pilay gapay nga pinammapiá ni Pilippi. ⁸ Á yáyù nga magayáyâ yù ira ngámin nga tatolay ta ili.

⁹ Á naggián gapay ta ili yù laláki nga mangngágan ta Simon, nga minágganánitu nga mamappállá sù ira tatolay ta Samaria sù angnga-angnguá na nga májik. Mappeddaráyaw, á kinagi na nira ta aggina yù makáwayyá. ¹⁰ Á ngámin ira nga maríku ána pobare, sinángngák da si Simon ta napiá. Á kud da, “Ajjan támma kuna yù pakapangnguá ni Namarò nga mamagaddátu,” kud da. ¹¹ Á sinángngák da ta napiá, gapu ta nabayágin nga minássalamangká ta arubáng da, á napállá ira. ¹² Ngam ta panguruk da sù napiá nga dámak nga kinagi ni Pilippi nga meyanung sù pammagure ni Namarò ána yù pakáwayyá ni Apu Kesu Kiristu, nakirigù ira laguk, aggira nga lálláki ána bábbay. ¹³ Á mássiki si Simon, nanguruk gapay ána nakirigù. Á nepulupulù ká Pilippi. Á napállá si Simon, nga nepallá yù kapállá na ta pakasingan na ta aru nga pinagaddátu ni Pilippi.

¹⁴ Á yù ira minángngilayalayâ nga naggián ta Jerusalem, pakarámak da ta manguruk yù ira tatolay ta Samaria ta bilin ni Namarò, jinok da di Eduru ká Kuan ta umay nira. ¹⁵ Á tappi di Eduru ta Samaria, nakimállá ira ká Namarò ta ipepulù na sù ira bagu nga manguruk yù Mangilin nga Ikararuá. ¹⁶ Ta arán ni Namarò paga jinok yù Mangilin nga Ikararuá ta umay nira, ngam narigù ira lâ nga netádday ká Apu Kesu. ¹⁷ Á di Eduru, sinámmi da ira, á jimittál nga naggián nira yù Mangilin nga Ikararuá.

¹⁸ Á nasingan ni Simon ta minay naggián sù ira manguruk yù Mangilin nga Ikararuá ta panámmi di Eduru nira. Á en na laguk iniyalawâ ká Eduru yù kuártu, ¹⁹ ta kinagi na kuna, “Iddám mà gapay ta pakáwayyâ nga kunnay sù pakáwayyám, tapè umay yù Mangilin nga Ikararuá nga naggián sù ira ngámin nga támmitak ku gapay,” kun na. ²⁰ Á kinagi ni Eduru kuna, “Mokum ka ána yù kuártum, nu kagiam mu ta magátáng yù iyawâ na lâ ni Namarò ta ikáyâ na nga pangiyawatán! ²¹ Ari ka meballay karanniawe nga akkuám mi, gapu ta ari pareku nga napiá yù nonò mu ta ánninganán ni Apu Namarò. ²² Ibabáwim laguk yù narákè nga nonò mu, á makimállá ka ká Apu ta abernu pakomán na ka ta narákè nga nononotam mu. ²³ Matákál ku ta nepallá yù passil mu, ána ari ka paga napalubbáng ta passerbim ta narákè nga karagatám mu,” kun ni Eduru kuna. ²⁴ Á simibbák si Simon, á kinagi na, “Ipakimállá mà bì ká Apu ta ari bulubugá mesimmu níkan yù kinagim.”

²⁵ Á kabalid di Eduru nangilayalayâ sù bilin ni Namarò tán, nánaw ira, ta manoli ira ta Jerusalem. Á ta ánge ra, inilayalayâ da yù napiá nga dámak nga meyanung ká Apu Kesu ta aru nga babálay nga sinalebarád da ta purubinsia na Samaria.

Di Pilippi ána yù Tolay nga taga Etiopia

²⁶ Á ajjan yù daroban ni Apu Namarò nga limittuák, á kinagi na ká Pilippi, “Umay ka ta abagátán, sù dалан nga naggapu ta Jerusalem nga mappángè túrin ta Gasa.” Á yù dалан nga kinagi na, talebarán na yù namagá nga gián ta kalállammatán. ²⁷ Á naggagannuá si Pilippi, á nánaw. Á pakáddè na sù dалан, naratang na yù tolay nga nattakay ta kalesá nga naggapu ta Jerusalem. Aggina yù makáwayyá nga laláki nga taga Etiopia, nga minángngikárgu nga masserbi ká Kandase nga rená nga mammaguray ta áppatulán na Etiopia. Á yù tolay yù manaron ta ngámin nga kuártu ána kukuá nayù rená. Á minay ta Jerusalem,

tapè makimoray kâ Namarò. ²⁸ Á ta kabalin na nakimoray, nánaw ta Jerusalem, á manolingin ta Etiopia. Á pattake na ta kalesá na, bibbiran na yù libru nga iníturá na ngaw ni Isaya, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò.

²⁹ Á pakaratang ni Pilippi sù kalesá, kinagi nayù Mangilin nga Ikararuá kuna, “Dukkì ka táne kalesá ta mepulù ka kuna.” ³⁰ Á sinimmâ ni Pilippi yù kalesá, á mináranni kuna. Á naginná na laguk yù tolay nga mabbibbik sù libru ni Isaya nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Á iniyabbù ni Pilippi kuna, “Kánnámmuám mu yù bibbiram mu?” ³¹ Á simibbák yù tolay, á kinagi na kâ Pilippi, “Kunnasi laguk pakánnámmù, ta awán gemma ta tolay nga mangituddu níkán?” Á inapà na si Pilippi ta mepattakay kuna. Á nappittá si Pilippi nga nepaggitubang kuna.

³² Á yawe yù bilin nga binibbik nayù laláki sù libru: “Aggina yù meyárik ta karneru nga iyánge ra ta áppártián.

Á magimmà nga kunnay ta kíaw na karneru nu usitád da yù duddù na,

ta ari bulubugá makkituk.

³³ Nepasiránan ta arubáng nayù ira tatolay, á ari kustu yù pamestigá ra kuna, ngam iddá da lâ pinapátay nga awán ta liwá na.

Á awán ta makkagi ta meyannung sù ira ginaká na,

ta nári ngin yù inángà na sù dabbuno.”*

³⁴ Kabalin na nabbibbik, iniyabbù nayù tolay kâ Pilippi, “Asinni yù ubobugan ni Isaya sawe túrà na? Kagian na panò yù meyannung ta baggi na, onu kagian na yù meyannung ta tanakuán?” ³⁵ Á yáyù nga inigapu ni Pilippi nga ibukalán na yù binibbik na nga kinagi ni Isaya, á inipakánnámmu na yù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu.

³⁶ Á ta pallakák da ta dалан, nakáddè ira ta danum. “Innam mè yù danum!” kun nayù tolay kâ Pilippi. “Awayyâ nakuan nga marigù kunangane?” kun na. ³⁷ “Wan,” kun ni Pilippi kuna. “Máyâ nu kuruk ka nga manguruk kâ Apu Kesu,” kun na. “Wan, mangurugá,” kun nayù tolay kâ Pilippi. “Kurugak ku ta Anâ ni Namarò si Apu Kesu Kiristu.” ³⁸ Á pinaginnà na laguk yù kalesá na, á gimitták ira, á minay ira sù danum. Á jinigù ni Pilippi.

³⁹ Á god da nga naggapu sù danum, inakkâ nayù Ikararuá ni Apu si Pilippi. Á yù tolay, arán na má nasingan. Á nattakay yù tolay nga nánaw nga nappángè ta gián na, nga magayáyâ megapu sù panguruk na kâ Apu Kesu. ⁴⁰ Á si Pilippi, inikáddagâ na lâ jimittál ta ili na Asoto. Á nánaw, nga nappángè ta ili na Sesaria. Á inilayalayâ na yù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu ta ngámin nga ili nga sinalebarán na ta áddè ta pakáddè na ta Sesaria.

9

Pabbáli ni Saulo ta Manguruk kâ Apu Kesu

¹ Á si Saulo, narákè yù nonò na sù ira nga manguruk kâ Apu Kesu, á inupù na yù ánnanássing na ta papatáyan na ira. Á yáyù nga minay sù kotunán na pári, ² á kiniddo na yù túrà na nga iyánge na sù ira Kudío ta

* 8:33 Isaya 53:7-8

kapilliá ra ta ili na Damasku, tapè mepakánnammu nira yù pakáwayyá na nga maggápù sù ira nga tumuttul ká Apu Kesu, nga lálláki áнна bábbay, á iyánge na ira ta ábbalurán ta Jerusalem.

³ Á di Saulo áнна yù ira kábulun na, pakálâ da sù túrâ, nánaw ira laguk nga minay nga mappángè ta Damasku. Á pakáranni ra ta ili, ikáddagâ lâ naddalingárang yù giád da megapu sù nawák nga naggapu ta lángì. ⁴ Á dagarágâ natombá si Saulo, á naginná na yù ngárál nga nakkagi, nga kun na, “Saulo, Saulo, ngattá, ta jigirigátam mà?” ⁵ Á kinagi ni Saulo, “Asinni ka, Apu?” Á kinagi na, “Sikán si Kesu nga jigirigátam mu. ⁶ Ngam gumikkáng ka, á umay ka ta ili, ta makagi nikaw yù akkuám mu,” kun na ká Saulo.

⁷ Á yù ira kábulun ni Saulo, nakalalang ira, ta naginná ra yù ngárál, ngam awán ta tolay nga nasingad da. ⁸ Á gimikkáng si Saulo, á nag-gimmúlák, ngam awán bulubugá ta masingan na. Á kinering da laguk nga iniyánge ra ta ili na Damasku. ⁹ Á ari nakasingan ta tallu nga ággaw si Saulo, áнна ari bulubugá kiminán áнна mininum.

¹⁰ Á naggián ta Damasku yù napiá nga tolay nga manguruk ká Apu Kesu, nga mangngágan ta Ananiâ. Á nappasingan si Apu nga nagubobuk kuna, á kinagi na, “Ananiâ,” kun na. “Wan, Apu, ajjanà saw,” kun ni Ananiâ kuna. ¹¹ Á kinagi ni Apu kuna, “Gumikkáng ka, ta umay ka ta kalsáda nga mangngágan ta Matunung. Á umay ka ta bale ni Juda, á kagiam mu nira ta em mu tullúnán yù tolay nga mangngágan ta Saulo nga taga Tarsu. Ajjanin tán nga makimállà níkán. ¹² Á natagenà ni Saulo ta kunnay ta nappasingan kuna yù tolay nga mangngágan ta Ananiâ, nga umay nga manámmi kuna, tapè makasingan má,” kun ni Apu ká Ananiâ.

¹³ Á maganássing si Ananiâ ká Saulo. Á simibbák si Ananiâ ká Apu, á kinagi na, “Aro! Apu, aru yù ira nga mangiparámak níkán ta meyanung ká Saulo áнна yù kingngikingnguá na nga narákè sù ira tatolem túrin ta Jerusalem. ¹⁴ Á yù ira kotunán na pári túrin ta Jerusalem, iniddád da ta pakáwayyá na ta umay saw maggápù ta ngámin ira nga mangikatalà nikaw,” kun na. ¹⁵ Ngam kinagi ni Apu kuna, “Arà! E ken, ta sinullà ku si Saulo ta umay mangipakánnammu níkán sù ira makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio, nga abbúnan naw ta Kentil*, áнна yù ira patul da, áнна yù ira ginaká ni Israel gapay. ¹⁶ Á ipasingak ku gapay kuna yù ngámin nga jigâ nga iyattam na megapu ta panguruk na níkán,” kun ni Apu.

¹⁷ Á nánaw laguk si Ananiâ nga minay ta bale ni Juda. Tallung na ta balay, jimikkì ká Saulo, á sinámmi na, á kinagi na, “Saulo nga wagì, si Apu Kesu yù naddok níkán ta umayà saw. Aggina yù nappasingan nikaw sù dалан nga nilakák mu sù ángem saw. Á jinok nangà ta umayà nikaw, tapè makasingan ka má, áнна umay nikaw yù Mangilin nga Ikararuá.” ¹⁸ Á dagarágâ nári yù kun na sissi ta matá ni Saulo, á nakasingan mángin. Á gimikkáng, á nakirigù laguk. ¹⁹ Á minay kiminán, á nanoli yù sikan na.

Yù Pangilayalayâ ni Saulo ta Damasku

* 9:15 Yù ira Kentil yù ngámin makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio.

Á nakipaggián bì si Saulo sù ira nga manguruk ta ili na Damasku. ²⁰ Á dagarágâ minay sù ira ággagammungán na Kudio, tapè mangilayalayâ sù meyannung kê Apu Kesu. “Si Apu Kesu yù kuruk nga Anâ ni Namarò,” kun na. ²¹ Á ngámin ira nga nakaginná kuna, napállâ ira. Á nakkaká-ubobuk ira, nga kud da, “Asinni yaw, nu ari yù tolay nga nanigirigâ ngaw sù ira nga maggián ta Jerusalem, nga manguruk kê Apu Kesu? Á anni panò yù gapu na nga minay saw, nu ari lâ ta gaputan na yù ira nga manguruk, á baluran na ira áнна iyánge na ira sù ira kátannangán na pári na Kudio túrin ta Jerusalem,” kud da. ²² Ngam pinasikan ni Namarò yù nonò ni Saulo áнна yù pakáwayyá na nga mangilayalayâ. Á inilayalayâ ni Saulo si Apu Kesu, nga MakKiristu nga kinagi nayù ira ngaw ábbilinán ni Namarò nga umay ta dabbuno nga mammaguray áнна mangiyígù ta tolay, tapè mapakomá ni Namarò ira. Á pinalalang ni Saulo yù ira Kudio nga maggián ta Damasku, megapu sù pakáwayyá nayù pangituddu na, ta awán ta itabbák da kuna.

²³ Á kabalín na aru nga ággaw nga paggián ni Saulo ta Damasku, á yù ira Kudio nga ari manguruk, inigagánge ra si Saulo nga papatáyan. ²⁴ Ngam narámak ni Saulo yù pangigagánge ra kuna. Á simmisimmurád da yù áttallungán ta ili ta ággaw áнна gabi, tapè papatáyad da si Saulo nu parubán na mattálaw. ²⁵ Ngam yù ira kákkopun ni Saulo nga manguruk kê Apu Kesu, inipittá da si Saulo ta unak na kuribù, á nipagukák da ta ábbák na alitù na ili ta tádday nga gabi, tapè mallammang nga mánaw.

Yù Ánge ni Saulo ta Jerusalem

²⁶ Á minay si Saulo ta Jerusalem, á mepattatádday nakuan sù ira manguruk kê Apu Kesu, ngam maganássing ira kuna, ta arád da kinuruk ta aggina gapay yù siminuttul kê Apu Kesu. ²⁷ Ngam si Bernabe, inabbágán na si Saulo, ta en na inituluk sù ira minángngilayalayâ. Á inistoriá ni Bernabe nira yù nesimmu kê Saulo ta dалан sù ánge na ta Damasku, nga nasingan na si Apu Kesu nga nagubobuk kuna. Á kinagi na gapay ta ari naganássing si Saulo nga mangilayalayâ sù bilin ni Apu Kesu Kiristu túrin ta Damasku.

²⁸ Á yù ira tatolay nga manguruk nga naggián ta Jerusalem, pakaginná ra sù kinagi ni Bernabe, inalawâ da si Saulo, á nepulupulù nira. ²⁹ Á inilayalayâ na si Apu Kesu Kiristu ta Jerusalem gapay. Á nakiubobuk gapay nga nepappeperang sù ira Kudio nga Gareko yù ággubobuk da. Á yáyù nga gustu ra papatáyan. ³⁰ Á yù ira nga mawwawági megapu ta ángnguruk da kê Apu Kesu, pakarámak da sù pangigagánge ra kê Saulo, inituluk da laguk ta ili na Sesaria ta aggik na bebay. Á pinapáno ra ta umay ta ili na Tarsu.

³¹ Á nakemammà laguk yù ira nga mawwawági ta ángnguruk da kê Apu Kesu, nga naggián sù purubinsia ira na Judiya áнна Galília áнна Samaria, ta awánin ta nakikontará nira. Á nakimorayád da si Apu Kesu nga Yápu ra. Á gapu ta pangabbák nayù Mangilin nga Ikararúa nira, nepasigaggà yù ángnguruk da kê Apu áнна nalannapán ira ta aru nga manguruk.

Yù Ánge ni Eduru ta Lidda áнна Joppa

³² Á nappassapassiár si Eduru nga mangituddu sù ngámin ira nga manguruk ta aru nga ili. Á simippì sù ira nga manguruk kê Apu nga maggián ta Lidda. ³³ Á naratang na tán yù tolay nga mangngágan ta Aneyà. Á nagiddá ta dapan na ta walu ragunin nga mataki gapu ta kun na natay yù baggi na. ³⁴ Á kinagi ni Eduru kuna, “Aneyà, pammapián na ka ni Apu Kesu Kiristu. Gumikkáng ka, á lukutam mu yù dapam mu.” Á dagarágâ gimikkáng si Aneyà. ³⁵ Á ngámin nga tatolay nga naggián ta Lidda áнна Siaron, nasingad da si Aneyà nga nammapiángin, á linikurád da yù dán nga sinuttulád da, á nanguruk ira gapay kê Apu.

³⁶ Á túrin ta Joppa naggián yù babay nga manguruk kê Apu, nga mangngágan ta Tabita. Á iningágad da ta Dorka ta ággubobuk na Gareko, á “Uttá” yù kebalinán na. Á napiá nga babay si Dorka, nga mangikállà sù ira pobare, ta sigídá inabbágán na ira. ³⁷ Á keggá ni Eduru ta ili na Lidda, iddá na lâ nataki si Dorka, á natay. Á panigù da kuna, iniyunè da ta utun, á pineddá ra ta lágum. ³⁸ Á aranni ta ili na Joppa yù ili na Lidda. Á pakarámak nayù ira manguruk nga naggián ta Joppa ta ajjan si Eduru ta Lidda, jinok da yù duá nga lálláki nga minay nagágál kê Eduru. Á kinagi ra kê Eduru, “Ari ka bì mataláltán nga umay nikami,” kud da.

³⁹ Á pakaginná ni Eduru sù kinagi ra, naggagannuâ nga nepulù nira nga minay ta Joppa. Á labbè da ta Joppa, inituluk da si Eduru ta lágum ta utun, nga nameddád da sù natay. Á yù ira bábbay nga nabálu, gikulukuletán ira nga naggugúru kê Eduru, tapè ipasingad da kuna yù ira gámi nga pidde na ngaw ni Dorka. ⁴⁰ Ngam pinalawán na ira ngámin ni Eduru, á namalittúkak, á nakimállà kê Apu. Kabalin na nakimállà, nallipay sù natay. “Tabita, gumikkáng ka,” kun ni Eduru sù natay. Á naggimmúlák yù matá na. Á pakasingan na kê Eduru, giminikkáng. ⁴¹ Á singngalán ni Eduru yù limá na ta abbágán na, á nanáddak. Á inagálán ni Eduru yù ira nga manguruk áнна yù ira kábulud da nga bábbay ira nga nabálu, á inipataron na nira nga natolayin. ⁴² Á narámak nayù tangelián na Joppa. Pakaginná ra, aru ira nanguruk kê Apu Kesu. ⁴³ Á si Eduru, nakipaggián nira ta Joppa ta nabayák sù bale ni Simon nga minámmalapà ta tabbi na ayám.

10

Di Eduru kê Kornelio

¹ Á naggián ta Sesaria yù tolay nga ari Kudio nga mangngágan ta Kornelio. Aggina yù kapitán ta magatù nga suddálu nga taga Roma nga abbúnad da ta Kampo na Italia. ² Á mássiki nu ari ira Kudio, makimoray kê Namarò di Kornelio áнна yù ira kábbale na. Á minángngikállà si Kornelio nga minállimù sù ira pobare nga Kudio. Á sigídá nga nakimállà si Kornelio kê Namarò.

³ Á ta pannarek na bilák ta púgák, nasingan ni Kornelio yù daroban ni Namarò nga limittuák nga minay kuna. Á kinagi na, “Kornelio.” ⁴ Á nakaddák si Kornelio, á jinúlangán na yù daroban, ta nepallà yù assing na. Á kinagi ni Kornelio laguk, “Anni yù kagam mu nikán, Apu?” Á kinagi nayù daroban ni Namarò kuna, “Nonotan na ka ni Namarò áнна

yù pakimállà mu kuna áнна yù pallimù mu sù ira pobare. ⁵ Á dobam mu laguk ta ili na Joppa yù umay magágál sù tolay tán nga mangngágan ta Simon nga abbúnad da gapay ta Eduru. ⁶ Makipaggián kâ Simon nga minámmalapâ ta tabbi na ayám. Ajjan yù bale na ta aggik na bebay,” kun nayù daroban kâ Kornelio.

⁷ Á páno nayù daroban ni Namarò, inagálán ni Kornelio yù duá nga lálláki nga aripan na áнна tádday nga suddálu nga masserbi kuna, nga makimoray gapay kâ Namarò. ⁸ Á kinagi na nira ni Kornelio yù meyanung sù daroban nga nappasingan kuna áнна ngámin yù kinagi na kuna. Á jinok na ira ta Joppa.

⁹ Á sù tádday ággaw, nallakák ira ta dálan nga mináranni ta ili ta tangná na ággaw. Á aijan si Eduru ta balay. Á minunè si Eduru ta atâ nga sináttatapán, tapè maguroray nga makimállà kâ Apu. ¹⁰ Á manganánuán, nabisin si Eduru, á gustu na nakuan kumán, ngam ari ira paga nakalutu. Pagiddak na ta pakkákád da, aijan yù inipasingan ni Namarò kuna nga kunnay ta nattatagenà, ngam ari gemma nakkaturuk. ¹¹ Á nasingan na nga kun na nabukatán yù lángì, áнна yù kun na dakal nga ulà nga magayáyun, nga kun na natangngalán yù appâ nga túkù na, nga mináranni kuna. ¹² Á ta unak na ulà aijan yù ira makkakerumá nga ayám nga mallakák áнна makkáray áнна makkakerumá nga iráw áнна mammánù gapay. ¹³ Á naginná ni Eduru yù ngárál nga nakkagi kuna, nga kun na, “Eduru, gumikkáng ka á pártiam mu, á kanam mu,” kun na. ¹⁴ Á kinagi ni Eduru, “Molangà, Apu. Arák ku bulubugá kinán yù kanniawam mi nga Kudio, nga ipugik nayù tunung mi,” kun na. ¹⁵ Á kinagi na laguk nayù ngárál, “Arám mu kanniawan yù pinakarenuán ni Namarò,” kun na. ¹⁶ Á namillu yù kunniaw nga nesimmu kâ Eduru. Á kapamillu na, netoli yù ulà ta lángì.

¹⁷ Á nakalalang si Eduru, á ninononò na nu anni yù kebalinán nayù nasingan na. Panononò na paga, á yù ira tallu nga lálláki nga jinok ni Kornelio, nálek da yù bale ni Simon, á simippi ira ta puertá nayù alitù na. ¹⁸ Á nakkatol ira ta iyabbù da, nga kud da, “Egga saw yù tolay nga mangngágan ta Simon nga abbúnad da gapay ta Eduru?” kud da.

¹⁹ Á aijan si Eduru paga ta utun, nga mannononò paga ta nasingan na. Á kinagi nayù Mangilin nga Ikararuá kuna, “Ginnám mu, ta aijanin yù ira tallu nga tatolay, nga magalek nikaw. ²⁰ Gumikkáng ka, ta ámmuluk ka. Ari ka mabbábáng nga umay nira, mássiki ari ira Kudio, ta sikán gemma yù naddok nira,” kun na kâ Eduru.

²¹ Á minuluk si Eduru laguk, á kinagi na nira, “Sikán yù tolay nga aleran naw. Anni yù iniyánge naw níkan?” ²² Á kinagi ra, “Jinok na kami ni Kapitán Kornelio. Aggina yù kapitán na magatù nga suddálu, áнна napiá nga tolay nga makimoray kâ Namarò. Á aggina gapay yù pakimorayán nayù ira ngámin nga ikáttolem nga Kudio. Á aijan yù daroban ni Namarò nga nakkagi kuna ta ipágál na ka ta umay ka ta bale na, tapè ginnán na yù kagam mu kuna,” kud da kâ Eduru. ²³ Á pinaddulò ni Eduru ira, á inálluik na ira. Á nagammâ ira tán.

Á ta pannawák, nánaw yù ira tatolay nga naggapu kâ Kornelio, á nepulù nira si Eduru. Á nepappupulù gapay nira yù ira káruán nga taga Joppa

nga mawwagi ta ángnguruk da kê Apu Kesu. ²⁴ Á ta tádday ággaw nakáddè ira ta Sesaria. Á aijan di Kornelio, nga nagiddak nira ta bale na. Á naggagammung gapay ta bale na yù ira kakanáyun na ána yù ira kákkopun na, ta inapà na ira, tapè magiddak ira gapay sù labbè ni Eduru.

²⁵ Á tappi di Eduru ta bale ni Kornelio, minay si Kornelio jiminápun nira, á namalittúkak ta arubáng ni Eduru nga makimoray kuna. ²⁶ Ngam pinagikkáng ni Eduru, á kinagi na kuna, “Gumikkáng ka, ta tolayà lâ nga kunnay nikaw gemma,” kun na kê Kornelio. ²⁷ Á nakkaká-ubobuk ira. Á tallung da ta lágum na balay, nasingan ni Eduru ta aru yù ira tatolay nga naggagammung tán.

²⁸ Á kinagi ni Eduru laguk nira, “Ammu naw ta mepugik nikami nga Kudío yù makikábulun ta tolay nga ari Kudío, ána ari kami makatallung ta bale na tolay nga ari Kudío. Ngam si Namarò, inipakánnámmu na níkan ta arák kin bulubugá panakitán yù tolay, mássiki nu tanakuán yù katole na ána ari napakarenuán ta kunnay ta kustombare mi nga Kudío. ²⁹ Á yáyù nga aringà nabbábáng nga minay saw ta pangipágál naw níkan. Á iyabbú ku laguk nu anni yù gapu na nga inipagágál nawà?” kun ni Eduru nira.

³⁰ Á kinagi ni Kornelio kuna, “Tallu nga ággawin yù napasá ta kunniaawe nga pannarek na bilák ta púgák, á naggiánà ta balè nga makimállà kê Namarò nga kunnay ta kustombare naw. Á limittuák ta arubáng ku yù tolay nga naddalingárang yù barawási na. ³¹ Á kinagi na níkan, ‘Kornelio, naginná ni Namarò yù pakimállà mu kuna, á kemámmatán na gapay yù pallimù mu sù ira pobare. ³² Dobam mu laguk ta ili na Joppa yù umay magágál sù tolay nga mangngágan ta Simon, nga abbúnad da gapay ta Eduru. Makipaggián kê Simon nga minámmalapà ta tabbì na ayám. Aijan ta bale na ta aggik na bebay,’ kun na níkan. ³³ Á yáyù nga daretu laguk inipágál taka, á napiá ta minay ken. Á yáyù nga aijan kami ngámin saw ta ánninganán ni Apu Namarò, tapè ginnám mi ngámin yù ipakagi na nikaw,” kun ni Kornelio kuna.

Yù Pangituddu ni Eduru sù ira nga ari Kudío

³⁴ Á namegapu si Eduru nga nagubobuk, á kinagi na, “Natákál kin ta kurugán nga awán ta paddurúmán ni Namarò nga tatolay. ³⁵ Ta alawatan ni Namarò yù ira ngámin nga makimoray kuna ána napiá yù akka-akkuád da, maguray lâ yù katole ra. ³⁶ Á ammu naw gemma ta sikami nga ginaká ni Israel yù nabbilinán ni Namarò sù napiá nga dámak nga meyanung kê Apu Kesu Kiristu. Aggina yù Yápu tam ngámin nga Kudío ána ari Kudío, gapu ta aggina yù Namakkápiá ta tolay kê Namarò.

³⁷ “Á narámak naw yù nesimmu ta ngámin tangapáddabbunán na Judiya, nga namegapu ta purubinsia na Galília ta kabalin na pangilayalayâ na ngaw ni Kuan nga Minánnigù. ³⁸ Sinullà ni Namarò si Apu Kesu nga taga Nasaret, á inipepulù ni Namarò kuna yù Mangilin nga Ikararuá na. Á iniyawâ na gapay kuna yù pakáwayyá na ána yù ámmagaddátu na. Á napiá ngámin yù kingngikingnguá ni Apu Kesu. Minay ta ngámin nga lugár, á pinammapíá na ngámin yù ira nga máttaki ána pinalubbáng na yù ira nga jinigirigâ ni Satanas ána yù ira nga tarepoyungan, gapu ta nepulupulù si Namarò kuna.

39 “Á sikami nga sinudduán na, kagiam mi ngámin yù nasingam mi nga kingnguá ni Apu Kesu ta ngámin nga babálay nayù ira Kudio sù purubinsia na Judiya áнна yù ili na Jerusalem. Á ginápù da laguk, á pinapáte ra ta kurù. 40 Ngam pinaginnanolay ni Namarò sù mekatallu nga ággaw áddè ta pate na. Á nappasingan nikami. 41 Ari nappasingan sù ngámin nga tatolay nu ari galá sikami nga dán nga piníli ni Namarò ta mangipakánnámmu ta kuruk ngámin yù nasingam mi nga kingnguá na áнна yù nesimmu kuna.

“Á kabalin ni Apu Kesu naginnanolay, sikami yù nepakkákán kuna áнна nepaginun kuna. 42 Á jinok na kami ta umay kami mangilayalayâ sù napiá nga dámak ta ngámin nga tatolay, áнна ipakánnámmu mi gapay ta aggina yù sinullá ni Namarò nga mamanunnù ta ngámin nga tatolay nga ángmatay áнна matolay paga ta pagáddekán nga ággaw. 43 Aggina yù ubobugan nayù ngaw ira ábbilinán ni Namarò sù dán nga neturâ ira. Á kinagi ra ta mapakomá yù liwiliwâ nayù ira ngámin nga manguruk kâ Apu Kesu, megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu áнна yù kingnguá na,” kun ni Eduru kári Kornelio.

Yù Pangalawâ nayù ira nga ari Kudio sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò

44 Á pagubobuk ni Eduru paga kári Kornelio, minay yù Mangilin nga Ikararuá sù ira ngámin nga nakaginná ta ubobuk ni Eduru. 45 Á yù ira Kudio nga manguruk nga naggapu ta Joppa, nga nepappupúlù kâ Eduru, napállá ira ta pakasingad da ta iniddán na gapay ni Namarò yù ira nga ari Kudio sù Mangilin nga Ikararuá. 46 Nánnámmuád da yaw gapu ta naginná ra yù pagubu-ubobuk di Kornelio ta tanakuán nga ággubobuk nga arád da ammu, áнна maddayaráyaw ira kâ Namarò.

Á kinagi na laguk ni Eduru sù ira Kudio nga nepappupúlù kuna, 47 “Danniaw ira nga tatolay, inalawâ da gapay yù Mangilin nga Ikararuá ta kunnay nittam nga Kudio. Egga panò yù mangipugik ta pakirigù da gapay sù danum?” kun ni Eduru. 48 Á yáyù nga jinok ni Eduru ira ta marigù ira, tapè ipasingad da yù pakiyápu ra kâ Apu Kesu Kiristu. Á di Kornelio, inapà da si Eduru ta maggián lábbi nira.

11

Yù Pangiparámak ni Eduru sù ira Minángngilayalayâ ta Jerusalem

1 Á yù ira minángngilayalayâ áнна yù ira manguruk nga naggián ta Judiya, narámak da ta nangalawâ gapay yù ira nga ari Kudio sù bilin ni Namarò. 2 Á nanoli si Eduru ta Jerusalem. Á ajjan tán yù ira káruán nga Kudio nga nakkagi ta máwák nga manuppál yù ira ari Kudio sù ngámin nga tunung ni Moyses. Á nakkakápereperang ira kâ Eduru ta ubobuk. 3 Á kinagi ra, “Ngattá, ta minay ka nepakikiruk áнна nepakkákán sù ira nga ari Kudio?”

4 Á yáyù nga inigapu ni Eduru nga inibukalán yù ngámin nga nesimmu kuna. 5 Kinagi na nira, “Sù ngaw paggiák ku ta ili na Joppa, nakimállakâ kâ Apu. Á ta pakimállà ku, ajjan yù nappasingan nikán. Nasingak ku yù nagaya-ayáyun nga kun na dakal nga ulá nga naggapu ta lángì, á kun na natangngalán yù appâ nga túkù na. Á minay nikán. 6 Á iningak ku

ta napiá, á nasingak ku ta aijan ta unak na yù ngámin ira nga ayám nga masippà ána simaron, ána iráw ána mammánù gapay.

⁷ “Á paningak ku sù egga ta ulà, naginnâ yù ngárál nga nagubobuk nikán, á kinagi na, ‘Eduro, gumikkáng ka. Pártiam mu, á kanam mu,’ kun na nikán. ⁸ Ngam simibbágà, á kinagì, ‘Ari, Apu! Arák ku bulubugá kinán yù jikkù nga kanniawam mi, ta yáyù kustombare mi nga Kudio,’ kuk ku. ⁹ Á yù ngárál nga naggapu ta lángì, pidduá na nagubobuk, ‘Arám mu panakitán yù pinakarenuán ni Namarò,’ kun nayù ngárál. ¹⁰ Á namillu nga nesimmu nikán, á nálâ ngámin ta lángì.

¹¹ “Á kálâ nayù ulà ta lángì, negiddán nga simippi ta balay nga paggianák ku yù ira tallu nga tolay nga naggapu ta Sesaria. ¹² Á kinagi na nikán nayù Mangilin nga Ikararuá ta aringà mabbábáng nga umay nira, mássiki nu ari ira Kudio. Á annam gapay yù ira nepulù nikán nga wáwwagi nga Kudio nga taga Joppa.

“Á tappì mi ta Sesaria, naddulò kami ta bale nayù tolay nga naddok sù ira tallu. ¹³ Á kinagi na nikami ta nasingan na yù daroban ni Namarò nga limittuák ta bale na. Á kinagi nayù daroban kuna, ‘Dobam mu ta ili na Joppa yù umay magágál kâ Simon nga abbúnad da gapay ta Eduro. ¹⁴ Aggina yù mangipakánnámmu nikayu sù bilin ni Namarò, tapè meyígù kayu ngámin ána yù ira kábbalem,’ kun nayù daroban kuna.

¹⁵ “Á pagubobuk ku paga nira, minay nira yù Mangilin nga Ikararuá ta kunnay sù ánge na nittam pamegapu tam mangikatalà. ¹⁶ Á nanonò ku yù ngaw kinagi ni Apu Kesu, nga kun na, ‘Si Kuan ngaw, jinigù na kayu ta panákkilalán ta panguruk naw kâ Apu Namarò. Á danum yù inipanigù na nikayu. Ngam dumá yù ipanigù ni Namarò nikayu, ta umay sangaw nikayu yù Mangilin nga Ikararuá,’ kun ni Apu Kesu. ¹⁷ Á mássiki nu ari ira Kudio, iniddán ni Namarò ira sù Mangilin nga Ikararuá nga kunnay ta pangiyawâ na nittam nga Kudio gapay, ta pamegapu tam mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu. Á asinningà panò nga maggammá kâ Namarò!” kun ni Eduro.

¹⁸ Á pakaginná nayù ira Kudio karannian, ari iren mapporay kâ Eduro, á awán ta itabbák da kuna. Ngam naddayaráyaw ira galá kâ Namarò, á kinagi ra, “Kuruk lállaguk ta iniyawâ ni Namarò gapay sù ira nga ari Kudio yù awayyá ra nga mabbábáwi ta liwiliwâ da, tapè mepattolay ira gapay kâ Namarò sù pammagurayán na ta áddè ta áddè,” kud da.

Yù ira Manguruk nga Aijan ta Ili na Antokia

¹⁹ Á ta pamapáte ra kâ Esteban nayù ira Kudio nga ari manguruk, jinigirigâ da yù ira manguruk, á nattálaw ira nga nawwarawarâ. Á nakáddè yù ira káruán ta arayyu, áddè ta áppatulán na Pinisia ána yù pugu na Sipro, ána yù ili na Antokia. Á inilayalayâ da yù bilin ni Namarò, ngam awán ta nangilayalayátá da, nu ari lá yù ira kagittá ra nga Kudio. ²⁰ Á aijan yù ira manguruk kâ Apu Kesu nga taga Sipro ána taga Sirene, á minay ira gapay ta ili na Antokia, nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyanung kâ Apu Kesu. Á yù ira nga ari Kudio gapay yù nangilayalayátá da. ²¹ Á makáwayyá yù pangilayalayâ da megapu sù ángngabbák nayù Yápu tam nira. Á yáyù nga aru yù ira nga

nanguruk nga naggián ta ili na Antokia, á nabbabáwi ira, á inikatalà da si Apu Kesu.

²² Á yù ira nga manguruk nga naggián ta Jerusalem, narámak da ta aru yù ira nga manguruk kê Apu Kesu ta Antokia. Pakarámak da, jinok da si Bernabe ta Antokia. ²³ Á labbè ni Bernabe ta Antokia, nasingan na yù aru nga napiá nga kingnuá ni Namarò megapu ta allà na sù ira tatolay, á yáyù nga nagayáyâ si Bernabe. Á sinabarangán na ira ta ipasigaggà da yù ángnguruk da kê Apu, maguray lâ yù mesimmu nira. ²⁴ Napiá nga tolay si Bernabe, nga tumulù sù Mangilin nga Ikararuá, á napasigaggá yù ángnguruk na. Á yáyù nga aru yù ira nga naggián ta Antokia nga netádday kê Apu Kesu megapu sù pangituddu ni Bernabe.

²⁵ Á minay laguk si Bernabe ta ili na Tarsu, ta aleran na si Saulo. ²⁶ Á pakálek na kuna, iniyánge na ta Antokia. Á nepaggagammung ira sù ira nga manguruk ta tangaragun, á aru yù ira nga sinudduád da. Á danniw ira nga manguruk kê Apu Kesu nga naggián ta Antokia, aggira yù napolu nga abbúnan nayù ira tatolay ta Kiristiánu.

²⁷ Á keggá ri Bernabe kê Saulo ta ili na Antokia, minay gapay tán yù ira ábbilinán ni Namarò nga naggapu ta ili na Jerusalem. ²⁸ Á yù tádday nga mangngágan ta Agabo, nanáddak ta arubáng nayù ira nga naggagammung, á kinagi na nira yù inipakánnámmu nayù Ikararuá ni Namarò, nga duttál yù bisin ta ngámin nga dabbuno. Á jimittál yù bisin sù pammaguray ni Patul Kalodio ta Roma, nga kunnay ta kinagi ni Agabo. ²⁹ Á yáyù nga ninonò nayù ira nga manguruk ta mangitubbuk ira nga katággitádday ta abbák na nga meyannung ta awayyá na sù ira wáwwagi ra ta ángnguruk da kê Apu nga maggián ta purubinsia na Judiya. ³⁰ Á jinok da laguk di Bernabe kê Saulo ta umay mangituluk ta inilimù da sù ira giriámán nayù ira manguruk ta Jerusalem.

12

Yù Karigirigâ nayù ira Manguruk

¹ Á tán nga ággaw, jinigirigâ ni Patul Erodo yù ira nga manguruk kê Apu Kesu. ² Á inipaputul na si Ime, nga kaká ni Kuan. ³ Á pakasingan na ta magayáyâ yù ira Kudio megapu sù pamapáte na kê Ime, inipagápù na gapay si Eduru. Á nesimmu yù paggápù da kê Eduru ta keggá nayù piestá nga pakkákán nayù ira Kudio ta pán nga awán ta állapparán na.

⁴ Á pappagápù ni Patul Erodo kê Eduru, inipabáluk na. Á nipatangngal na ta appákapurù nga suddálu, nga taggiappâ ira, tapè mattutubbâ ira nga magguárdiá kuna. Ta inigagéngé ni Patul Erodo nga panunnután ána ipapapátay si Eduru ta arubáng nayù ira tatolay ta kabalin na piestá. ⁵ Á napukù laguk si Eduru. Ngam yù ira nga mangikatalà kê Apu Kesu, inipasikkál da yù ákkimi-imállà da kê Namarò megapu kê Eduru.

Yù Pangipáno nayù Daroban ni Namarò kê Eduru sù Ábbalurán

⁶ Á ta gabi nga lage na pamestigá ni Patul kê Eduru, nakkaturuk si Eduru nga natangngán nayù duá nga suddálu. Á nabáluk si Eduru ta duá nga káwák, ána aijan gapay ta puertá na ábbalurán yù ira suddálu nga magguárdiá. ⁷ Á inikáddagâ lâ limittuák yù daroban ni Namarò sù unak

na ábbalurán, á nanawagán yù lágum. Á jimikkì yù daroban kê Eduru, á sippá na yù bikà ni Eduru ta lukagan na. “Arà, gumikkáng ka,” kun na kê Eduru. Á dagarágâ nári yù káwák ta limá na. ⁸ Á kinagi nayù daroban kuna, “Isillong mu yù barawásim áнна sapátù mu.” Á kinuruk ni Eduru. Á kinagi nayù daroban kuna, “Ipagulolà mu yù ulà mu, á tuttulam mà.” ⁹ Á nánaw ira laguk, á sinuttul ni Eduru yù daroban ni Namarò.

Á arán na ammu ni Eduru nu kuruk nga mesimmu kuna yù akka-akkuán nayù daroban, ta kagian na ta mattatagenà lâ. ¹⁰ Á sinalebarád da yù olu nga magguárdiá áнна yù mekaruá, á nakáddè ira sù dakal nga puertá nga balayáng, nga áttallungán nga mappángè ta ili. Á inikáddagâ na lâ nabbukâ yù puertá nga awán ta tolay nga namukâ kuna. Á nallawán ira, á nallakák ira ta tádday nga kalsáda. Á ikáddagâ limimmà yù daroban ni Namarò, á nabattáng lâ si Eduru nga maguroray sù kalsáda. ¹¹ Á nakemmunaw laguk si Eduru, á ninonò na, nga kun na, “Nánnámmuák kuin ta iniyígù nangà ni Apu Namarò, ta jinok na yù daroban na ta umay mangililli nikán sù panangngal ni Patul Erodo nikán, tapè ari mesimmu nikán yù iddi-iddagán nayù ira Kudio,” kun na.

¹² Á pakánnámmu ni Eduru ta kuruk nga napalubbángin, minay laguk ta bale ni Maria nga yená ni Kuan nga magapulídu ta Markus. Á aru yù ira manguruk nga naggagammung tán, nga makimi-imállà kê Namarò megapu kuna.

¹³ Á pakáddè ni Eduru ta balkon na balay ta aggik na kalsáda, nattottò ta puertá. Á minay si Roda, nga abbing nga babay nga masserbi, ta en na innan nu asinni yù umay nga mattottò. ¹⁴ Á nakkatol si Eduru, áнна natákkilalán ni Roda yù ngárál na, á ayatán si Roda. Á gapu ta nepallà yù pagayáyâ nayù abbing, inilingun na yù akkuán na. Arán na binukatán yù puertá, ngam nakkarerá nga minay ta lágum, á kinagi na nira ta ajjan si Eduru sù puertá.

¹⁵ Á yù ira nga naggagammung ta balay, kinagi ra kê Roda, “Maguyung ka!” Ngam initaggâ ni Roda ta kuruk yù kinagi na. Á kinagi ra, “Ajjan támma yù daroban ni Namarò nga manaron kuna.” ¹⁶ Ngam naggián lâ si Eduru nga mattottò ta puertá. Á ed da laguk binukatán. Á pakasingad da kê Eduru, napállà ira. ¹⁷ Á initáyák ni Eduru yù limá na tapè pagimammatan na ira. Á kinagi na nira yù pangipáno ni Namarò kuna sù karsel. Á kinagi na, “Kagian naw gapay kári Ime áнна yù ira káruán nga kábulut tam nga mangikatalà kê Apu.” Á nánaw laguk nga minay ta tanakuán nga lugár.

¹⁸ Á ta pannawák, napakapakúyu yù ira suddálu nga magguárdiá, ta maburung ira, gapu ta awán si Eduru ta karsel. ¹⁹ Á pakarámak ni Patul Erodo ta awán si Eduru, jinok na laguk yù ira suddálu na, ta umay ira magalek kuna. Ngam arád da nálek. Á yáyù nga inipágál nayù patul yù ira magguárdiá, á binestigá na ira, á inipapapáte na ira. Á ta kabalin na, nánaw laguk si Patul Erodo ta Judiya nga minay ta Sesaria, á naggián lâ túrin.

²⁰ Á kitaporay si Patul Erodo sù ira tatolay nga taga Tiro ána taga Sidon, á narigá yù ággigiád da, ta yù áppatulán ni Erodo yù paggapuán na kanad da. Á yáyù nga nattatádday yù ira nga taga Tiro ána taga Sidon, ta umay ira makipiá sù patul. Á minay ira ta olu nga nakikopun kâ Balastu nga minángngikárgu ta ngámin ta palásiu nayù patul, ta ábbágán na ira, tapè makkapiá ira sù patul. ²¹ Á sù ággaw nga natullà, nabbisti si Patul Erodo sù kapiánán nga sinnun na, nga bisti na mammaguray, á nagitubang sù mepotun nga ággitubangán na. Á inilayalayâ na yù bilin na sù ira magari nga tatolay nga naggagammung tán. ²² Kabalin na nagubobuk ni Patul Erodo, nagagga-aggay yù ira tatolay, á kinagi ra, “Ari tolai yù magubobuk, nu ari galâ dios!” kud da. ²³ Á dagarágâ nga minay yù daroban ni Apu Namarò, á jinigirigâ na si Patul Erodo, gapu ta arán na gimmá yù paddáyo nayù ira tatolay kuna, ána arán na jináyaw si Apu Namarò. Á sinuggi yù baggi ni Patul Erodo, á natay.

²⁴ Á nassamá yù bilin ni Namarò sù ira tatolay, á minaru yù ira nga manguruk. ²⁵ Á kabalid di Bernabe kâ Saulo namalurò sù ipakuá ni Namarò nira ta Jerusalem, nánaw ira nga nanoli ta ili na Antokia. Á nepulù nira si Kuan nga magapulídu ta Markus.

13

Yù Panullà da kári Saulo kâ Bernabe ta Mangilayalayâ

¹ Á egga sù ira nga manguruk ta Antokia yù ira nga minángngilayalayâ sù bilin ni Namarò ána yù ira gapay nga mangituddu ta kebalinán na. Aggira si Bernabe, si Simon nga magapulídu ta Ngisi, si Lusio nga taga Sirene, si Manen nga nesipà ngaw kâ Patul Erodo ta kabajji na sù bale ni ammò na, ána si Saulo. ² Á ta tádday ággaw, naggagammung yù ira nga manguruk, nga nakimoray kâ Apu Namarò, ána ari ira kiminán, tapè tángngagad da yù pakimállà da kâ Apu. Á ta pakimállà da, kinagi nayù Mangilin nga Ikararuá nira, “Tullatan naw di Bernabe kâ Saulo, ta aijan yù ipakuá nira,” kun na. ³ Á ta kabalid da nga ari kiminán ána nakimállà, sinámmi da yù ira duá nga sinullà da, á jinok da ira ta umay ira manuppál sù ipakuá nayù Mangilin nga Ikararuá nira.

⁴ Á gapu ta paddok nayù Mangilin nga Ikararuá nira, nánaw laguk di Saulo kâ Bernabe nga minay ta ili na Selusia ta aggik na bebay. Á páno ra tán, nabbiray ira nga minay ta pugu na Sipro. ⁵ Á pakáddè da ta Salami, nga dakal nga ili ta pugu na Sipro, ed da inilayalayâ yù bilin ni Namarò ta ngámin nga kapillíá na Kudio. Á nepulù nira si Kuan Markus nga mangabbák nira.

Yù Nesimmu kâ Elimas nga Maganánitu

⁶ Á nappassapassiár di Saulo ta ngámin nga ili ána babálay ta pugu, ta áddè ta Papo. Á pakáddè da ta Papo, naratang da yù tolai nga Kudio nga maganánitu, nga áppè ábbilinán nga ari kuruk yù kagian na. Si Baresus yù ngágan na. ⁷ Á kopun ni Baresus si Sergio Polus nga gubinator sù pugu. Á maláppa nga mammaguray yù gubinator, á inipágál na di Bernabe kâ Saulo ta ikáyâ na gapay ginnán yù bilin ni Namarò. ⁸ Ngam si Baresus, nga mangngágan gapay ta Elimas, nga salamangkeru yù kebalinán nayù

ngágan na sù ággubobuk na Gareko, á kinontará na di Bernabe kâ Saulo, ta ikáyâ na gammán yù panguruk nayù gubinador sù bilin ni Namarò.

⁹ Á si Saulo, nga mangngágan gapay ta Pablo, natagenà na yù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá nga mepulù kuna, á inni-innan na ta napiá si Elimas. ¹⁰ Á kinagi ni Pablo kuna, “Sikaw, anâ na ka ni Satanas, ta malussaw ka sù ngámin nga napiá. Massirisiri ka nga mangilogò. Ngattá, ta ari ka magammagammá nga mamakillu sù ubobuk ni Namarò! ¹¹ Ginnám mu á! Pággangan naka ni Apu Namarò, á mabbuling ka, á arám mu masingan yù nawák na bilák ta aru nga ággaw,” kun ni Pablo kuna. Á dagarágâ natagenà nayù salamangeru yù kun na kallá nga angà nga nelappà sù matá na, á ari makasingan. Á nakkarakarárà nga magala-alek ta manginger kuna. ¹² Á pakasingan nayù gubinador sù nesimmu kâ Elimas, nanguruk kâ Apu Kesu, ta napállá sù bilin ni Namarò nga inituddu ni Pablo.

Yù Pangilayalayâ ni Pablo ta Purubinsia na Pisidia

¹³ Á nánaw di Pablo ta Papo, á nabbiray ira nga minay ta ili na Perga sù purubinsia na Pampilia. Á pakáddè da ta Perga, nánawán na ira ni Kuan Markus, nga nanoli ta Jerusalem. ¹⁴ Ngam nattalebák di Pablo ta Perga, á minay ira ta tanakuán nga Antokia sù purubinsia na Pisidia. Á ta Sabadu nga ággibannák, minay ira ta kapilliá na Kudio, á nepagitubang ira sù ira tatolay nga naggagammung tán. ¹⁵ Á kabalin nayù tolay nga nabbibbik sù tunung ni Moyses ána yù netúrâ nga inituddu nayù ira káruán nga ábbilinán ni Namarò, á jinok nayù ira giriámán yù tolay nga umay kári Pablo, á kinagi na, “Wáwwagi, nu egga yù itabarang naw sù ira tatolay, á kagian naw,” kun na.

¹⁶ Á nanáddak laguk si Pablo, á inítáyák na yù limá na, tapè tángngagad da. Á kinagi na, “Wáwwagi, nga ginaká ni Israel ána sikayu ngámin gapay nga ari Kudio nga makimoray kâ Apu Namarò, ginnán naw yù kagiak ku nikayu. ¹⁷ Si Namarò nga Yápu tam nga ginaká ni Israel yù nappíli sù ira naggaká nikami. Á gári ta pakipaggiád da ta dabbun na Egipto, pinagaru na ira. Á nu nabayák ira ta lugár na Egipto, pinapáno na ira megapu sù pamagaddátu na. ¹⁸ Á inattamán ni Namarò ira, mássiki nu pinotuád da ána ari ira nanguruk kuna ta paggiád da ta kalállammatán ta appátapulu ta dagun. ¹⁹ Á inabbágán ni Namarò ira, tapè appútad da yù ira tatolay nga ari Kudio ta pitu nga áppatulán sù lugár na Kenan, á iniyawâ ni Namarò yù dabbun sù ira tatole na ta kukuá ra. ²⁰ Á appátatagatù ta límápulu ta dagun yù nappasá ta áddè ta labbè da ta lugár na Egipto ta áddè ta pangiyawâ ni Namarò nira sù dabbun na Kenan.

“Á pamegapu ra nga maggián ta Kenan, sinullà ni Namarò yù ira minámmanunnù nga mattutubbâ nga mammaguray nira, ta áddè ta dattál ni Samuel, nga ábbilinán ni Namarò. ²¹ Á keggá ni Samuel, kiniddo nayù ira tatolay kâ Namarò yù tullatan na ta patul da. Á sinullà ni Namarò si Saulo nga anâ ni Kì, nga ginaká ni Benjamin. Á nammaguray si Saulo nira ta appátapulu ta dagun. ²² Á inirián na laguk ni Namarò ta patul si Saulo, á sinullà na si Dabid ta patul da. Á kinagi ni Namarò yù meyannung kâ Dabid, nga kun na, ‘Nálek ku yù napiá nga tolay nga

iddukak ku, si Dabid nga anâ ni Jesse nga manguruk nikán. Aggina yù ikatalà ku ta manuppál ta ngámin nga urè,' kun na.

²³ “Á sinullà ni Namarò yù tádday nga naggapu sù ira ginaká ni Patul Dabid ta mangiyígù nittam ngámin nga ginaká ni Israel. Aggina si Apu Kesu nga inittabbá na ngaw ni Namarò sù ngaw ira naggaká nittam ta umay mangiyígù nittam. ²⁴ Á lage na dattál ni Apu Kesu nga mangituddu, si Kuan nga Minánnigù yù nangilayalayâ. Á inilayalayâ na sù ira ngámin nga ginaká ni Israel ta mabbabáwi ira ta liwiliwâ da áнна makirigù ira. ²⁵ Á nu mággè mabalin ni Kuan yù pangilayalayâ na, kinagi na sù ira tatolay, ‘Sikán panò yù mangiyígù nga iddi-iddagán naw? Ari gemma sikán, nu ari galâ yù umay sangaw. Ta ajjan yù umayin nga maporián nga tumubbâ nikán, nga makáwayyá ánnè nikán. Á awán kárik piá na, á yáyù nga aringà mepángngà nga mangubbák ta kaddang na sapátu na,’ kun ni Kuan.

²⁶ “Wáwwagì,” kun ni Pablo, “sikayu nga ginaká ni Kákay Abrakam, áнна sikayu gapay nga ari Kudio nga makimoray kâ Namarò, iniddán ni Namarò sittam ngámin ta bilin na nga meyanung ta keyígù tam megapu sù ketapil ni Apu Kesu. ²⁷ Á yù ira tatolay nga maggián ta Jerusalem áнна yù ira nga kátannangád da, arád da natákkilalán ta si Apu Kesu yù mangiyígù nira, gapu ta arád da nánnámmuán yù kebalinán nayù initúrâ nayù ngaw ira ábbilinán ni Namarò, mássiki nu binibbik da ta kapillíá ra ta káda Sabadu. Ngam sinuppál da yù dán nga netúrâ ta pamagikáru ra kâ Apu Kesu. ²⁸ Ta mássiki nu ari mepángngà yù pamagikáru ra kuna, gapu ta awán ta liwâ na, ngam iddâ da lâ kinagi kâ Pilatto ta papatáyan na ta kurù.

²⁹ “Á kabalid da nanuppál ta ngámin nga dán nga netúrâ nga meyanung kuna, iniyutták da ta kurù, á initanam da. Á kuebá yù nameddád da. ³⁰ Ngam pinaginnanole ni Namarò. ³¹ Á ta aru nga ággaw, name-aru nga nappasingan sù ira nga kapulupulù na ngaw sù ánge ra ta Jerusalem nga naggapu ta Galilia. Á aggira yù mangipakánnámmu nittam nga ginaká ni Israel ta naginnanolayin si Apu Kesu.

³² “Á sikami, minay kami saw, tapè ilayalayâ mi nikayu yù napiá nga dámak, nga yù ngaw inittabbá ni Namarò sù ira ngaw naggaká nittam. ³³ Á pinalurò ni Namarò yù inittabbá na nira megapu nittam nga ginaká ra, ta pinaginnanole na si Apu Kesu ta keggá tam. Yáyù kebalinán nayù mekaruá nga kansion. Netúrâ ta kansion yù kinagi ni Namarò, nga kunniaw:

‘Sikaw yù Anâ ku. Á ta ággawo, ipakánnámmù sù ira tatolay ta sikán yù Yámam.’*

³⁴ Á kinagi ni Namarò gapay yù meyanung ta pamaginnanole na kâ Apu Kesu ta pate na, nga aringin bulubugá matamatay. Yáyù nga kinagi nâ, ‘Sikán yù mekatalà, á palurotak ku yù kunnay sù inittabbâ kâ Dabid megapu nikaw,’† kun ni Namarò.

³⁵ Á netúrâ gapay sù tádday nga kansion yù inittabbá ni Namarò kuna: ‘Apu, arám mu anugutan yù kalabbak na ta tanam nayù baggi nayù mangilin nga masserbi nikaw,’‡ kun na.

* 13:33 Salmo 2:7 † 13:34 Isaya 55:3 ‡ 13:35 Salmo 16:10

36 “Wáwwagi,” kun ni Pablo nira, “ta pammagure na ngaw ni Patul Dabid sù ira tatolay, sinuppál na yù ure ni Namarò. Á ta pate na, initanam da sù katanamán nayù ira naggaká kuna. Á nallabbak gemma yù baggi na ta tanam. 37 Ngam si Apu Kesu yù pinaginnanole ni Namarò, á ari nallabbak yù baggi na ta tanam.

38 “Wáwwagi,” kun ni Pablo, “yawe yù ipakánnámmù nikayu. Gapu ta metapil si Apu Kesu megapu nittam, ajjan yù awayyá tam nga makipakomá kâ Namarò ta liwiliwá tam, ta si Apu Kesu yù nagikáru ta liwá tam. 39 Á mássiki nu tuppálat tam yù tunung ni Moyses, ari ittam mapalubbáng ta passerbi tam sù narákè nga negagángay nittam. Ngam sittam ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu, mapalubbáng ittam megapu sù pakáwayyá nayù Yápu tam. 40 Magimuguk kayu laguk, tapè ari mesimmu nikayu yù kinagi ni Namarò, nga inipalappá nayù ira ngaw ábbilinán na. Kinagi na:

41 ‘Sikayu nga ari manguruk, nga manguyaw sù bilik ku, magimuguk kayu!

Ta keggá naw nga matolay paga, mapalurò yù akkuák ku.

Á mapállá kayu, á matay kayu nga mesinná nikán, gapu ta arán naw kurugan yù akkuák ku, mássiki nu ajjan yù mangibukalán nikayu ta napiá.’ »§

Yáyù áddè na pangilayalayá ni Pablo nira.

42 Á ta pano ri Pablo kâ Bernabe ta paggagammungád da, á inapà da ira nayù ira tatolay ta manoli ira ta tádday Sabadu nga mangibukalán má ta meyanung sù kinagi ra. 43 Á ta kapapáno nayù ira tatolay ta kapilliá, aru ira nga Kudio ána yù ira nga nakKudiongin ta meyanung sù panguruk da, nappupúlù ira kári Pablo kâ Bernabe. Á di Pablo, sinabarangád da ira ta ipasigaggà da yù ángngikatalà da sù pangikállà ni Namarò nira.

Yù Páno ri Pablo ta Antokia

44 Á ta tádday Sabadu, mággè tangelián yù naggagammung, nga Kudio ána kitáru nga ari Kudio, tapè magginná ira sù bilin ni Namarò. 45 Ngam ta pakasingan nayù ira Kudio ta nepaggagammung nira yù ira magaru nga ari Kudio, tapè maginná ra yù ituddu ni Pablo, á napassil yù ira Kudio. Á naríri ira sù kinagi ni Pablo ána nakkakagiád da si Pablo. 46 Ngam ari maganássing di Pablo kâ Bernabe nga tubbák nira, nga kud da, “Máwák nga sikayu nga ginaká ni Israel yù mapolu nga makaginná sù bilin ni Namarò. Ngam gapu ta manaki kayu sù bilin na, yáyù nga mepasingan ta ari kayu mesipà sù áttole ni Namarò nga mannanáyun. Á gapu ta linikuránán naw yù bilin ni Namarò, á likuránám mi sikayu, á umay kami laguk nga mangilayalayá sù ira makkakerumá nga ari Kudio.

47 Ta yáyù initaddán ni Apu Namarò nikami. Kinagi na, ‘Sikayu yù meyárik ta nawák, nga mamannawák ta nonò nayù ira makkakerumá nga ari Kudio.

Á dobat takayu ta umay kayu mangilayalayá sù ira ngámin nga tatolay ta tangapáddabbunán, tapè ipakánnámmu naw nira ta sikán yù makáwayyá nga mangiyígù nira.’

„*

Yáyù kinagi ri Pablo.

48 Á pakaginná nayù ira ari Kudio sù bilin ni Namarò, nagayáyâ ira, á jináyo ra si Namarò megapu sù bilin na nga kinagi ni Pablo. Á yù ira ngámin nga piníli ni Namarò ta mesipá kuna áнна meddán ta áttole na nga awán ta áddè na, nanguruk ira. 49 Á yáyù nga nassamá yù bilin ni Apu Namarò ta ngámin nga lugár. 50 Ngam yù ira Kudio nga ari nanguruk, pinappatapátu ra yù ira makáwayyá nga lálláki nga mammaguray ta ili, áнна yù ira maríku nga bábbay nga siminuttul sù kustombare na Kudio, tapè jigirigátad da di Pablo kâ Bernabe, á pinapáno ra ira tán nga lugár. 51 Ngam di Pablo kâ Bernabe, iniwákkâ da yù káppù sù takki ra, nga panákkilalán ta arád da má ilayalayâ yù bilin ni Namarò sù ira tatolay nga naggián tán, gapu ta manaki ira nga manguruk. Á nánaw di Pablo laguk nga minay ta ili na Ikonium. 52 Ngam yù ira manguruk nga naggián ta Antokia, nagayáyâ ira lâ, áнна nepulù nira yù Mangilin nga Ikararuá nga mangabbák nira.

14

Yù Pangilayalayâ di Pablo sù Ili na Ikonium

1 Á labbè di Pablo kâ Bernabe ta ili na Ikonium, minay ira nangilayalayâ gapay ta kapilliá nayù ira Kudio, nga kunnay sù kingnguá ra ta Antokia. Á aru yù ira nga nanguruk megapu ta pangilayalayâ da, nga Kudio áнна ari Kudio gapay. 2 Ngam yù ira Kudio nga ari nanguruk, pinappatapátu ra yù ira káruán nga ari Kudio, tapè narákè yù nonò da gapay sù ira manguruk.

3 Á naggián di Pablo kâ Bernabe ta Ikonium ta nabayák, á ari ira naganássing nga mangilayalayâ ta meyannung kâ Apu Kesu. Á si Apu yù mangipakánnámmu ta kuruk yù inituddu ri Pablo nga meyannung sù allà na, gapu ta inipakuá ni Apu nira yù aru nga makapállâ nga pinagaddátu ra megapu sù pakáwayyá na nga iniyawâ na nira. 4 Ngam yù ira tatolay ta Ikonium, nesinná ira ta nonò da. Á yù ira káruán, sinuttul da yù ira Kudio nga ari nanguruk. Ngam yù ira káruán, kinuruk da di Pablo nga minángngilayalayâ.

5 Á nattatádday laguk yù ira ari nanguruk, nga Kudio áнна ari Kudio, áнна yù ira nga kátannangád da, á inigagánge ra nga jigirigátan di Pablo kâ Bernabe, á payangad da ira nakuan ta batu, tapè matay ira. 6 Ngam pakánnámmu ri Pablo ta inigagánge ra ira, nattálaw ira laguk, nga minay ta lugár na Likonia. Á nappassapassiár ira gapay sù ira ili na Listara áнна Derbi, áнна sù ira káruán na ili nga aranni. 7 Á inilayalayâ da yù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu sù ira ngámin nga ili.

Yù Nesimmu kári Pablo ta Listara

8 Á ta ili na Listara, aijan yù tolay nga pilay, nga ari bulubugá nakalakák áddè ta keyaná na. 9 Á gininniginná na yù pangilayalayâ ni Pablo. Á natagenà ni Pablo ta aijan yù ángngikatalà nayù pilay kâ Apu Kesu áнна yù pakáwayyá ni Apu nga mamammapiá kuna. Á inni-innan ni Pablo ta napiá, 10 áнна iniyássikan na yù ngárál na, á kinagi na, “Gumikkáng ka!” kun na. Á dagarágâ nga giminikkáng yù tolay, á nallalakalakák.

11 Á pakasingan nayù ira magari nga tatolay sù kingnguá ni Pablo, pine ra nga nagagga-aggay ta paddáyo ra nira. Á sù ággubobuk da nga

Likonia, kinagi ra, “Aggira didios nga kun na tolay, á gimitták ira nga minay nittam!” kud da. Ngam di Pablo kâ Bernabe, arád da garè kánámmuán yù kinagi ra, ta arád da ammu yù ággubobuk da. ¹² Á yù ira tatolay, abbúnad da di Pablo ta ngágan nayù ira didios da. Si Bernabe, abbúnad da ta Sus. Á gapu ta si Pablo yù magubobuk, abbúnad da ta Ermis.

¹³ Á aijan yù iglesia ni Sus, nga dios nayù ira taga Listara, sù lawán na ili. Á yù pári ni Sus, iniyánga na ta áttallungán na ili yù ira toru nga naddusáriu ta lappáw. Ta ikáyâ nayù ira pári ána yù ira magaru nga tatolay nga mappárti sù ira toru, tapè iyátáng da ira, nga pakimore ra kári Pablo. ¹⁴ Ngam di Pablo kâ Bernabe, pakánámmu ra ta ikáyâ da nakuan iyátáng nayù ira pári ta toru megapu nira, pinisil da laguk yù barawási ra, gapu ta kabagal da ána daddam da sù akka-akkuán nayù ira tatolay, á nakkarakarera ira nga nagagga-aggay sù tangngá nayù ira magaru nga tatolay.

¹⁵ Á kinagi ri Pablo sù ira magaru nga tatolay, “Ngattá, ta mangiyátáng kayu ta toru megapu nikami? Tolley kami gemma nga kunnay nikayu! Minay kami saw ta kagiam mi nikayu yù napiá nga dámak, tapè likuránán naw yù ira didios naw nga awán ta inángà da, á manguruk kayu sù Dios nga matolay nga sigga-inángà. Aggina si Namarò, nga nappadday ta lángi ána dabbuno, bebay, ána ngámin nga naggián nira. ¹⁶ Á gári, inanugù ni Namarò sù ira makkakerumá nga ari Kudio yù maguray lá nga ikáyâ da nga akkuán. ¹⁷ Ngam ta áddè ngaw, egga yù awayyá tam nga makánámmu ta meyanung kâ Namarò, megapu sù napiá nga akka-akkuán na. Ta káda ragun iyawâ na yù urán, tapè mabbungubungá ta napiá yù nemulá. Á aggina yù mangiyawâ nittam ta kanan, tapè mepagayáyâ ittam,” kud di Pablo sù ira tatolay. ¹⁸ Á mássiki nu kunnian yù kinagi ri Pablo nira, mággè ari ira nagammá, ta gustu ra nakuan mangiyátáng ta toru nira.

¹⁹ Á manganánnuán, limibbè ta Listara yù ira Kudio nga ari manguruk nga taga Antokia sù purubinsia na Pisidia, ána taga Ikonium. Á inito-tobù da di Pablo sù ira tatolay ta Listara. Á pinayapayáng da si Pablo, á ginuggud da nga iniyángay ta lawán na ili, ta kagiad da ta natayin. ²⁰ Ngam yù ira manguruk kâ Apu Kesu, nagarimummungád da si Pablo, á giminnikáng laguk, á nanoli ta ili. Á sù tádday ággaw, nánaw di Pablo kâ Bernabe, á minay ira ta ili na Derbi.

Panoli ri Pablo ta Antokia sù Purubinsia na Siria

²¹ Á labbè di Pablo ta ili na Derbi, inilayalayâ da gapay tán yù napiá nga dámak. Á aru yù ira tatolay nga pinatuttul da kâ Apu Kesu. Á kabalid da nangilayalayâ ta Derbi, nánaw ira, á nanoli ira ta ili na Listara ána Ikonium, ána Antokia sù purubinsia na Pisidia. ²² Á sinabarangád di Pablo yù ira manguruk ta pataggatad da yù nonò da, tapè mepasigaggà yù ángngikatalà da, maguray lá yù mesimmu nira nga jigâ. Á kinagi di Pablo nira, “Máwák nga attamát tam yù aru nga jigâ nga makkakerumá, pángè tam mesipà sù pammagurayán ni Namarò,” kud da.

²³ Á ta katággitádday nga ili nga inangayád di Pablo, sinullà da yù ira karakalán nga ammu ra manabarang, tapè manaron ira sù ira kábulud

da ta paggagammungád da. Á ari di Pablo bì kiminán, tapè tángngagad da yù pakimállà da kê Apu megapu sù ira manaron. Á inikatalà da ira kê Apu Kesu, nga Yápu ra nga pangikatalatád da.

²⁴ Á nattalebák di Pablo ta purubinsia na Pisidia ána Pampilia, á nakáddè ira ta ili na Perga. ²⁵ Á inilayalayâ da yù bilin ni Apu Kesu ta Perga. Á kabalid da nangilayalayâ ta ili na Perga, nánaw ira, á minay ira ta ili na Attalia. ²⁶ Á páno ra ta Attalia, natakay ira ta biray nga nanoli ta ili na Antokia sù purubinsia na Siria. Yù ili na Antokia yù naggapuád da, nga paggianán nayù ira naddok nira. Yù ira manguruk nga maggián ta Antokia, nakimállà ira kê Namarò ta ikállà na di Pablo ána abbágán na ira sù anga-angayád da. Á yáyù nga nanoli ira, gapu ta nabalid den yù inipakuá ni Namarò nira.

²⁷ Á tappi di Pablo ta Antokia, pinaggagammung da laguk yù ira manguruk, á kinagi ra nira yù inipakuá ni Namarò nira, ána yù ngámin nga pinalurò ni Namarò megapu sù ángngabbák na nira. Á kinagi ra gapay ta iniyawâ na gapay ni Namarò sù ira ari Kudio yù awayyá ra nga magginná sù bilin na, á aru nira gapay yù nanguruk kê Apu Kesu. ²⁸ Á nakipaggián di Pablo kê Bernabe ta nabayák sù ira manguruk kê Apu Kesu nga naggián ta Antokia.

15

Yù Pakkaká-ubobuk nayù ira Manguruk ta Paggagammung da ta Jerusalem

¹ Á aijan yù ira tatolay nga naggapu ta Judiya, nga minay ta Antokia, nga mangituddu sù ira ari Kudio nga mangikatalà kê Apu Kesu. Á pangituddu ra, kinagi ra, “Nu ari kayu mappakugi ta kunnay sù kustombare mi nga Kudio nga inituddu na ngaw ni Moyses, á ari kayu meiyù,” kud da. ² Á di Pablo kê Bernabe, naríri ira sù ira mangituddu, á nerallà yù pakkakátabbák da. Á yáyù nga ninonò nayù ira manguruk nga taga Antokia ta dobad da di Pablo kê Bernabe ána yù ira káruán nga kábulud da ta umay ira ta Jerusalem, tapè iyabbù da sù ira olu nga minángngilayalayâ ána yù ira giriámán yù meyannung sù ituddu nayù ira taga Judiya. ³ Á gapu ta jinok da ira nayù ira manguruk nga taga Antokia, nánaw di Pablo, ta umay ira ta Jerusalem. Á sinalebarád da yù purubinsia na Pinisia ána Samaria. Á inisinisinek da nga iniparámak ta mangurugin gapay kê Apu Kesu yù ira ari Kudio. Á ngámin ira nga mawwawági ta ángnguruk da kê Apu, nagayáyâ ira ta pakaginná ra.

⁴ Á pakáddè di Pablo ta Jerusalem, nagayáyâ nga namaddulò nira yù ira nga manguruk ána yù ira olu nga minángngilayalayâ ána yù ira giriámán. Á kinagi ri Pablo nira gapay yù ngámin nga inipakuá ni Namarò nira. ⁵ Ngam aijan gapay tán yù ira Parisio nga manguruk gapay kê Apu Kesu, á gimikkáng ira, á kinagi ra, “Kagiat tam sù ira manguruk nga ari Kudio ta máwák nga mappakugi ira, á ituddu tam nira ta tuppálad da yù kustombare tam nga inituddu na ngaw ni Moyses,” kud da.

⁶ Á yáyù nga naggagammung yù ira olu nga minángngilayalayâ ána yù ira giriámán, tapè makkaká-ubobuk ira ta meyannung sù kinagi nayù ira Parisio. ⁷ Á nakkakápereperang ira ta nabayák.

Á gimikkáng laguk si Eduru. Á kinagi na nira, “Wáwwagi, ammu naw ta gári, sikán yù piníli ni Namarò ta umay mangilayalayâ sù ira nga ari Kudio, tapè makaginná ira gapay sù napiá nga dâmak nga meyannung kê Apu Kesu ána manguruk ira. ⁸ Á si Namarò, nga makánnámmu sù nonò na tolay, inipasingan na yù pangalawâ na sù ira ari Kudio nga mangikatalâ kuna, ta jinok na ta umay nira gapay yù Mangilin nga Ikararuá, ta kunnay sù ánge na nittam nga Kudio nga mangikatalâ kuna. ⁹ Á arán na ira inirumá nittam, ta pinakomá na ira gapay ta liwiliwâ da nga kunnay sù pamakomá na nittam, megapu sù pangikatalâ tam kuna. ¹⁰ Á ngattá laguk, ta tálliwanán naw yù ure ni Namarò? Ta inalawâ ni Namarò yù ira ari Kudio, ngam kagian naw nira ta máwák da manuppál sù tunung tam. Ngam sittam nga Kudio ána yù ira ngaw naggaká nittam gapay, ari ittam nakatuppál sù tunung. ¹¹ Ngam ammu tam gemma ta meyígù ittam megapu galá sù allâ ána ángngiddù ni Apu Kesu nittam, ta kunnay gapay sù ira ari Kudio,” kun ni Eduru nira.

¹² Á pakaginná nayù ira tatolay sù kinagi ni Eduru, nagimammâ ira. Á gininná ra yù pattubbâ di Pablo kê Bernabe nga magubu-ubobuk sù ngámin nga makapállâ nga pinagaddátu ra nga inipakuá ni Namarò nira sù ánge ra pangilayalayâ sù ira ari Kudio.

¹³ Á kabalid da nagubobuk, gimikkáng si Ime, á kinagi na, “Wáwwagi, ginnán naw yù kagiak ku. ¹⁴ Si Simon Eduru, kinagi na nittamin yù meyannung sù olu nga pangipakánnámmu ni Namarò sù ángngiddù na sù ira ari Kudio, tapè egga nira gapay yù ira tatole na. ¹⁵ Á negittá yù kinagi ni Eduru sù inítúrâ nayù ngaw ira ábbilinán ni Namarò, nga kunniaw:

¹⁶ ‘Sikán si Apu, á duttál yù ággaw nga panoli ta dabbuno.

Á ipoli ku yù pammagurayán ni Dabid, megapu sù ira ginaká na. Patáddagak ku yù bale ni Dabid nga narabbâ.

¹⁷ Á yáyù nga makiyápu laguk níkan yù ira ngámin makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio, nga agálák ku gapay ta tumuttul ira níkan.

¹⁸ Yáyù inipakánnámmu sù ngaw gári nga nabayágin. Sikán si Namarò nga nakkagi.’*

¹⁹ “Á yáyù nga napiá ta urè, nu arát tam jigirigátan yù ira ari Kudio nga manguruk kê Apu Kesu. Arát tam ituddu nira yù ngámin nga kustombare tam nga Kudio, nga arát tam gapay matuppál ta áddè ngaw. ²⁰ Ngam yawe lâ ituddu tam sù ira ari Kudio, nga wáwwagi tam megapu sù ángnguruk tam. Itúrâ tam lâ ta arád da kanan yù neyátang ta sináddios ána ari ira makiruruk sù arád da atáwa, á arád da kanan yù ayám nga ari naparága, á arád da gapay kanan yù dága na. ²¹ Á yáyù lâ ituddu tam nira, tapè ari maburung yù ira kábulud da nga Kudio. Ta sittam nga Kudio, ammu tam yawe ira tunung ni Moyses, gapu ta bibbirat tam sù ngámin nga kapillíá tam ta káda Sabadu ta áddè gári olu nga ággaw. Ngam ari meyannung sù ira ari Kudio yù ira káruán nga kustombare tam,” kun ni Ime nira.

Yù Túrâ nayù ira Karakalán nga Kudio nga taga Jerusalem sù ira Ari Kudio

²² Á pakaginná nayù ira manguruk sù kinagi ni Ime, napiá gapay ta ure ra. Á yù ira minángngilayalayâ ána ngámin nga káruán nga manguruk

* 15:18 Amos 9:11-12

ánna yù ira giriámán, ikáyâ da pilian yù ira lálláki nira ta mepulù ira kári Pablo kê Bernabe nga umay ta Antokia. Á sinullà da yù duá nga pakimorayán, si Kudas nga mangngágan gapay ta Barsabas ánna si Silas. ²³ Á iníturâ da yù bilid da sù ira bagu nga manguruk nga maggián ta Antokia, á inítubbuk da kári Pablo kê Bernabe. Yawe yù kinagi ra ta pattúrâ da nira:

“Síkami nga olu nga minánngilayalayâ ánna yù ira giriámán, nga wáwwagi naw sù ángnguruk tam kê Apu Kesu, síkami yù mattúrâ níkayu ngámin nga wáwwagi mi nga ari Kudío, nga maggián ta Antokia ánna Siria ánna Silisia. Á kunnasi kayu? Á parè bì ta napiá yù gawagawáyán naw.

²⁴ “Á narámak mi ta mabbábáng kayu megapu sù kinagi nayù ira naggapu sawe giám mi nga Jerusalem. Ngam arám mi gemma ira jinok. ²⁵ Á yáyù nga naggagammung kami, á nattatádday yù nonò mi ta piliam mi yù ira tatolay nga doham mi nga mepulù sù ira wáwwagi tam nga iddukat tam, di Pablo kê Bernabe, nga umay ta gián naw. ²⁶ Ággira yù tolai nga pinaguráyád da yù baggi ra ánna inángâ da, tapè masserbi ira kê Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. ²⁷ Á yáyù nga jinok mi laguk di Kudas kê Silas, nga mepulù kári Pablo, tapè ibukalád da gapay yù megittá sù itúrâ mi níkayu.

²⁸ “Á inipakánámmu nayù Mangilin nga Ikararuá níkami ta napiá galá nu arám mi kagian ta tuppálan naw yù ngámin nga kustombare mi nga Kudío, ngam yù itúrâ mi lâ sawe, tapè ari kayu marigirigâ. ²⁹ Á yawe ira tunung lâ yù kagam mi níkayu, ta arán naw kanan yù neyátáng ta sináddios. Arán naw kanan yù dága. Arán naw kanan yù ayám nga ari naparága. Á ari kayu makiruruk sù arán naw atáwa. Á nu kurugan naw yù ira appâ nga tunung, á napiá. Yáyù áddè na itúrâ mi níkayu, síkami nga maggián ta Jerusalem nga mangikatalà kê Apu Kesu.”

³⁰ Á kabalid da nattúrâ, iniyawâ da kári Pablo ánna yù ira tallu nga kábulun na yù túrâ da, á pinapáno ra ira. Á minay di Pablo laguk ta Antokia. Á labbè da tán, pinaggagammung da yù ira ngámin nga manguruk, á iniyawâ da nira yù túrâ. ³¹ Á pabbibbik da sù túrâ, nagayáyâ ira megapu sù inítabarang da nira, á mináláppaw yù nonò da. ³² Á di Kudas kê Silas, nga ábbilinán ni Namarò gapay, sinabatabarangád da ira ta nabayák, tapè mepasigaggâ yù ángnguruk da kê Apu Kesu.

³³ Á nakipaggián lábbi di Kudas ta Antokia sù ira manguruk. Á kabalid da naggián nira, pinapáno ra ira nayù ira manguruk, tapè manoli ira sù ira nga naddok nira túrin ta Jerusalem. Á kinagi ra, “Mepulù níkayu si Apu Namarò nga mangabbák níkayu.” ³⁴ Ngam naggián lâ si Silas paga ta Antokia. ³⁵ Á nabattáng paga di Pablo kê Bernabe ta Antokia, nga mangituddu ánna mangilayalayâ ta meyanung kê Apu Kesu, ánna aru yù ira kábulud da gapay nga mangituddu ánna mangilayalayâ.

Yù Pakkátue ri Pablo kê Bernabe

³⁶ Á kabalid da nangituddu tán nga lugár, kinagi ni Pablo kê Bernabe, “Et ta tullúnán yù ira manguruk kê Apu ta ngámin nga ili nga nangilayalayátát ta ngaw, tapè ammu ta nu kunnasi ira.” ³⁷ Á ikáyâ ni Bernabe ta mepulù si Kuan, nga mangngágan gapay ta Markus. ³⁸ Ngam molang si Pablo, ta kinagi na ta ari mepángngâ nu mepulù nira, gapu ta nánaw nira

ngaw ta Pampilia, nga ari nepangabbák nira ta tarabáku ra. ³⁹ Á nerallà yù pakkakátabbák da, á nakkáttuay ira. Á inâ ni Bernabe si Markus ta kabbulun na, á nabbiray ira nga minay ta Sipro.

⁴⁰ Á si Pablo, piníli na si Silas ta mepulù kuna. Á yù ira nga manguruk kê Apu, inipakimállà da kê Namarò ta taronán na di Pablo. Á kabalid da nakimállà, pinapáno ra ira. ⁴¹ Á nánaw laguk di Pablo nga minay naddagâ ta ngámin nga ili sù purubinsia na Siria ána Silisia, nga mangilayalayâ ána manabarang sù ira nga mangikatalâ kê Apu Kesu ta ngámin nga ággagammungád da, tapè mepasigaggâ yù ángnguruk da.

16

Yù Kepulù ni Timotio kári Pablo kê Silas

¹ Á nakáddè di Pablo ta ili na Derbi ána Listara. Á naggián ta Listara yù tolay nga manguruk nga mangngágan ta Timotio. Á Kudio yù yená ni Timotio, nga manguruk gapay, ngam Gareko yù yáma na nga taga Garesia. ² Á yù ira manguruk nga naggián ta Listara ána Ikonium, napiá yù kinagi ra nga meyanung kê Timotio. ³ Á si Pablo, ikáyâ na apan si Timotio ta kabbulun na. Ngam yù ira Kudio nga naggián ta ngámin nga gián nga angayád da, ammu ra ta Gareko yù ammò ni Timotio. Á yáyù nga nipakugi ni Pablo si Timotio, tapè alawatad da gapay nayù ira Kudio.

⁴ Á nánaw di Pablo laguk, nga naddagaragâ ta aru nga ili. Á ta káda ili, inipakánammu ra yù kinagi nayù ira olu nga minángngilayalayâ ána yù ira giriámán nga naggián ta Jerusalem, tapè tuppálad da gapay. ⁵ Á nepasigaggâ yù ángnguruk nayù ira manguruk ta ngámin nga ili, á ta kággággaw, nalannapán ira ta tatolay nga manguruk.

Yù Nappingan kê Pablo ta Keggá na ta Tarowas

⁶ Á nattalebák di Pablo laguk ta purubinsia na Parigia ána Galasia, gapu ta arán na ira inanugù nayù Mangilin nga Ikararuá yù pangilayalayâ da ta bilin ni Namarò sù lugár na Asia. ⁷ Á pakáddè da ta purubinsia na Misia, umay ira nakuan ta purubinsia na Bisinia, ngam arán na ira inanugù nayù Ikararuá ni Apu Kesu. ⁸ Á naddaretiu ira nga nattalebák sù purubinsia na Misia, á minay ira ta ili na Tarowas ta aggik na bebay.

⁹ Á tán nga gabi, inipasingan ni Namarò kê Pablo yù tolay nga taga Masidonia nga limittuák, nga nanáddak nga makimállà kuna. Á kinagi na, “Ikállà kami bì. Umay kayu saw giám mi nga Masidonia, á abbágán naw kami,” kun na. ¹⁰ Á pakasingan ni Pablo sù inipasingan ni Namarò kuna, á sikami kári Pablo, dagarágâ nga naggagannuâ kami. Á sikán si Lukas nga nattúrâ, á sikán gapay yù kabbulun ni Pablo. Á inalek mi yù nattakayám mi nga biray nga umay ta Masidonia, ta natákál mi ta jinok na kami ni Namarò, tapè mangilayalayâ kami sù napiá nga dámak tán nga lugár.

Yù Panguruk na kê Apu ni Lidia nga taga Pilippay

¹¹ Á nabbiray kami laguk nga nánaw ta Tarowas, á minay kami daretiu ta pugu na Samotrasia. Á sù tádday ággaw, nakáddè kami ta Niapulis. ¹² Gatták mi ta biray ta Niapulis, nappatalay kami nga minay ta Pilippay, nga karakalán na ili sù purubinsia na Masidonia. Nesipà yù ili na

Pilippay sù pammagurayán na Roma, á aru yù ira taga Roma nga naggián sù ili. Á natturù ta tangaligguán yù paggiám mi ta Pilippay. ¹³ Á ta ággaw na Sabadu, nga ággibannák da, minay kami ta lawán na ili ta aggik na danum, ta nanonò mi ta aijan támma tán yù ákkimállatán na Kudío. Á nagitubang kami nga makiubobuk sù ira bábbay nga naggagammung tán.

¹⁴ Á aijan sù ira nga nagginná ta ubobuk mi yù babay nga taga Tiyatira nga mangngágan ta Lidia, nga minálláku ta gagámì nga ujojjin. Á ari Kudío si Lidia, ngam nakimoray gapay kâ Apu Namarò. Á pakaginná na sù kinagi mi, pinannawák ni Apu yù nonò na, tapè tángngagan na yù kinagi ni Pablo. ¹⁵ Á narigù laguk di Lidia ána yù ira kábbale na. Kabalid da narigù, inapà na kami ni Lidia ta bale ra, nga kun na, “Nu kagian naw ta kukurugán nga mangurugà kâ Apu, umay kayu bì maggián ta bale mi.” Á kinagumán na kami inâ, á naggián kami nira.

Yù Kebáluk di Pablo ta Pilippay

¹⁶ Á tádday nga ággaw, ta pallakák mi nga umay ta ákkimállatán, jim-inápun nikami yù magingánay, nga aripan nga minállabbún, nga nagunagán na anitu, á yù anitu yù paggapuán nayù pakalabbún na. Á yù ira yápu na, aru yù ganánsiá ra nga nálâ da megapu sù pallabbalabbún na. ¹⁷ Á siminuttul yù babay nikami, nga nakkatakátol, nga kun na, “Danniaw ira yù masserbi kâ Namarò nga Kotunán. Á ilayalayâ da nikayu yù pakiyígù naw kâ Namarò,” kun na. ¹⁸ Á kággággaw, kunniaw yù kingnguá na áddè ta arán na kalurâ ni Pablo, á nallipay kuna, á kinagi na sù anitu na, “Yawe yù kagiak ku nikaw ta pannakabaggi ni Apu Kesu Kiristu, ta mánaw ka sù babay.” Á dagarágâ nánaw yù anitu kuna.

¹⁹ Á pakasingan nayù ira yápu nayù babay ta awánin ta paganánsiád da, napporay ira. Á ginápù da di Pablo kâ Silas, á ginuggud da ira nga iniyarubáng sù ira minámmanunnù ta giád da ta dápun. ²⁰ Á kinagi ra sù ira minámmanunnù, “Danniaw ira nga tolay, Kudío ira, á buruburionád da yù katangeliát tam. ²¹ Ituddu ra yù kustombare ra nga mekontará sù tunung tam nga taga Roma. Arát tam tuttulan gemma yù ituddu ra,” kud da.

²² Á nattatádday yù ira magari nga tatolay nga mangnguá kári Pablo. Á yù ira minámmanunnù, pinisipisil da yù barawási ri Pablo tapè iriád da. Á jinok da yù mamalù nira. ²³ Á kabalid da nira namalapalù, pinukù da ira ta ábbalurán, á sinaddánád da yù magguárdiá, ta guárdián na ira ta napiá. ²⁴ Á pakaginná nayù magguárdiá sù kinagi ra, pinukù na ira sù lágum nga nattangngán nayù ábbalurán. Á sinirì na yù takki ra ta duá nga káyu nga netúsi.

Yù Pabbáli nayù Magguárdia ta Manguruk kâ Apu Kesu

²⁵ Á ta tangngá na gabi, aijan di Pablo kâ Silas ta ábbalurán, nga nakimállà kâ Apu Namarò, ána nakkansakansion ira ta paddáyo ra kuna. Á yù ira káruán nga tatolay nga nabáluk, gininná ra. ²⁶ Á ikáddagâ lâ nallunik ta nasikan, á naguyuguyu yù ábbalurán. Á dagarágâ nabukatán yù ngámin nga puertá, ána nári yù ngámin nga ánnangngal sù ira tatolay nga napukù. ²⁷ Á kalukák nayù magguárdiá, nasingan na yù ngámin

nga puertá na ábbalurán nga nabukatán, á kagian na ta nattálawin yù ira guárdián na. Á yáyù nga inásù na yù bayuneté na ta papatáyan na nakuan yù baggi na. Ta nu nattálaw iren, á jigirigátad da laguk nayù ira naddok kuna ána papatáyad da. ²⁸ Ngam nakkatol ta nasikan si Pablo sù magguárdiá, á kinagi na kuna, “Arám mu akkuán yù baggim! Ajjan kami ngámin saw nga guárdiám mu.”

²⁹ Á inagálán na laguk nayù magguárdiá yù mamagatang ta tulu. Á pakálá na ta tulu, nakkarerá nga minay ta lágum, á namalittúkak ta arubáng di Pablo kê Silas nga namippippik ta assing na. ³⁰ Á iniyángo na ira laguk ta lawán, á iniyabbù na nira, nga kun na, “Mesturu, anni yù máwák nga akkuák ku, tapè meyígukà nga mesipà kê Namarò?” ³¹ Á kinagi ri Pablo, “Mangikatalà ka kê Apu Kesu, á mesipà kayu kê Namarò sù pammagurayán na, sikayu ngámin sù ira kábbalem.”

³² Á kinagi di Pablo laguk yù bilin ni Apu sù ira ngámin nga kábbale nayù magguárdiá. ³³ Á tán nga gabi, iniyángo nayù magguárdiá ira ta lawán, tapè baggawán na yù bigibigák da. Á kabalín na namaggaw nira, dagarágâ nakirigù yù magguárdiá ána yù ira kábbale na. ³⁴ Á iniyángo na di Pablo kê Silas ta bale na, á pinakán na ira. Á nagayáyâ ira ngámin nga makkakábbalay gapu ta pangikatalà da kê Namarò.

³⁵ Á ta pannawák, jinok nayù ira minámmanunnù yù ira pulis, ta ed da kagian sù magguárdiá ta palubbángo na yù ira tatolay. ³⁶ Á yù magguárdiá, en na kinagi kári Pablo. “Yù ira minámmanunnù, jinok da yù ira pulis nga minay nakkagi níkan ta palubbángat takayu. Á mánaw kayu laguk.” ³⁷ Ngam kinagi ni Pablo sù ira pulis, “Kagabi, iddá da kami lâ inipapalù ta arubáng na tangelián, nga awán ta liwâ mi. Á mássiki nu tolay kami nga taga Roma gapay nga kunnay nira, inipapukù da kami, nga arád da paga binestigá. Mekontará gemma sù tunung na Roma yù kingnuá ra níkami. Inipasiránád da kami ta arubáng na tolay, á kagiad da panò ta ilímak da yù liwâ da, á ilammang da kami nga palubbángo? Molang kami mánaw nu ari aggira yù umay níkami mamalubbáng.” ³⁸ Á nanoli yù ira pulis, á kinagi ra sù ira minámmanunnù yù kinagi ni Pablo. Á pakaginná ra ta egga kári Pablo yù papel da nga pakasinganán ta mesipà ira gapay sù pakáwayyá na Roma, á naganássing ira. ³⁹ Á yáyù nga minay ira ta ábbalurán nga nakipakomá kári Pablo, á iniyángo ra ira ta lawán. Á nakimállà ira kári Pablo ta mánaw ira lâ sù ili. ⁴⁰ Á nánaw laguk di Pablo ta ábbalurán nga minay daretiu ta bale ri Lidia. Á sinabarangád da yù ira nga naggagammung ta bale ra, nga mawwawági sù ángngikatalà da kê Apu Kesu, tapè mepasigaggà yù ángnguruk da. Á kabalid di Pablo nanabarang, nánaw ira laguk.

17

Yù Keggá ri Pablo ta Tessalonika

¹ Páno ri Pablo ta Pilippay, nattalebák ira ta ili na Ampipolis ána ili na Apolonia, á limibbè ira ta ili na Tessalonika. Á egga tán yù kapilliá na Kudio. ² Á naggián ira ta tallu ligguán, á káda Sabadu minay si Pablo ta kapilliá, nga kunnay ta kustombare na, á nakiubobuk sù ira tatolay ta meyannung sù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò. ³ Á pabbibbik

na sù ubobuk ni Namarò, inibukalán na nira ta máwák nga matay yù Mangiyígù, á maginnanolay. Á kinagi na nira, “Si Apu Kesu nga ilayalayâ ku nikayu, aggina yù Mangiyígù nga iddagán naw, nga ubobugan nayù dán nga netúrâ nga mangngágan ta Kiristu.”⁴ Á nanguruk yù ira káruán na Kudio, á nepappupúlù ira kári Pablo kê Silas, nga kunnay gapay sù ira aru nga Gareko nga taga Garesia, nga makimoray kê Namarò, ána aru nga bábbay nga maríku.

⁵ Ngam yù ira kátannangán na Kudio nga ari nanguruk, napassil ira kári Pablo. Á inagálád da yù ira tatolay nga narákè, á jinok da ira ta ammungad da yù magari nga tatolay. Á pinappatapátu ra yù ira tangelián. Á ed da sillung yù bale ni Jeson, nga paggianád di Pablo kê Silas, tapè iyarubáng da ira nakuan sù ira magari nga tatolay. ⁶ Ngam arád da ira nálek. Á yáyù nga ginápù da di Jeson ána yù ira kábulun na nga mawwawági ta ángnguruk da kê Apu, á ginuggud da ira nga iniyarubáng sù ira mammaguray ta ili, tapè ikeká ra ira. Á nagagga-aggay ira, nga kud da sù ira mammaguray, “Ajjan yù ira tatolay nga mamuruburion ána mamappatapátu ta tangapáddabbunán, á limibbè iren saw ili tam. ⁷ Si Jeson yù nangilágum nira. Á aggira ngámin, potuád da si Patul Sisar, ta kagiad da ta ajjan tanakuán nga patul nga mangngágan ta Kesu,” kud da.

⁸ Á pakaginná nayù ira tatolay ána yù ira mammaguray ta ili sù kinagi ra, naburung ira. ⁹ Á pinapiánsá ra di Jeson ána yù ira kábulun na, á pinalubbáng da ira laguk.

Yù Keggá ri Pablo ta Beria

¹⁰ Á yù ira mawwawági ta ángnguruk da kê Apu, dagarágâ nga inilam-mang da nga pinapánaw di Pablo kê Silas tán nga gabi, ta umay ira ta Beria. Á tappi da tán, minay ira ta kapilliá na Kudio. ¹¹ Á napiá yù ira Kudio nga naggián ta Beria ánnè sù ira Kudio ta Tessalonika. Á nagayáyâ ira nga magginná sù bilin ni Namarò. Á kággággaw binibbik da yù dán nga netúrâ nga bilin ni Namarò, nga inigittá ra sù kinagi ni Pablo, tapè ammu ra nu kuruk yù ituddu na. ¹² Á yáyù nga aru yù ira Kudio nga nangikatalà kê Apu Kesu. Á aru gapay yù ira nangikatalà nga Gareko nga maríku nga bábbay ána lálláki.

¹³ Á pakarámak nayù ira Kudio nga naggián ta Tessalonika ta ajjan si Pablo ta Beria nga mangilayalayâ ta bilin ni Namarò, minay ira gapay ta Beria, nga mamuruburion ána mamappatapátu sù ira magari nga tatolay tán. ¹⁴ Ngam pakasingan nayù ira manguruk ta limibbè yù ira mamuruburion, dagarágâ pinapáno ra si Pablo ta umay ta bebay. Ngam naggián lábbi ta Beria di Silas kê Timotio. ¹⁵ Á yù ira nga namapánaw kê Pablo, inituluk da ta ili na Atenas. Á ta páno ra nga manoli ta Beria, inibilin ni Pablo nira yù kagian na kári Silas kê Timotio, ta mabi ira nga dumáddán kuna.

Yù Pangilayalayâ ni Pablo ta Pagiddak na ta Atenas

¹⁶ Á ta pagiddak ni Pablo kári Silas ta Atenas, nabagal yù nonò na, ta nasingan na ta ili yù kitáru nga sináttolay nga didios da. ¹⁷ Á yáyù nga minay si Pablo ta kapilliá na Kudio nga nakiubu-ubobuk sù ira Kudio

ánna yù ira ari Kudio nga naggagammung tán. Á kágággaw minay gapay ta dápun nga nakiubobuk sù ira tatolay nga ajjan tán. ¹⁸ Á ajjan yù ira sinudduán ni Epikurio ánna yù ira nga sinudduán ni Estoyku nga nakaginná sù kinagi ni Pablo. Á kinagi ra, “Anni panò yù kagian na yawe kitobobuk nga tolay?” kud da. Ngam yù ira káruán, kinagi ra, “Ilayalayâ na támma yù tanakuán nga dios nga arát tam ammu.” Yáyù kinagi ra gapu ta inilayalayâ ni Pablo si Apu Kesu ánna yù meyannung ta paginnanole nayù námmatay.

¹⁹ Á inâ da laguk si Pablo, á iniyánga ra ta arubáng nayù ira kátannangád da sù ággagammungád da ta utun na puddul nga mangngágan ta Ariappagu. Á kinagi ra kâ Pablo, “Ipakánnammum bì nikami yù meyannung sù ituddum. ²⁰ Ta mapállá kami, gapu ta kapágginná mi lâ paga, á ikáyâ mi kánnámmuán yù kebalinán na,” kud da. ²¹ Á yù ira ngámin nga tatolay nga taga Atenas ánna ngámin yù ira tanakuán nga makipaggián tán, awán ta dumá nga sinarabáku ra, nu ari galâ yù pakaginná ra sù bagu nga dámak, nga inubu-ubobuk da ta tangatangággaw.

²² Á yáyù nga nanáddak si Pablo ta arubáng nayù ira kátannangán nga naggagammung ta Ariappagu, á kinagi na nira, “Sikayu nga taga Atenas, nasingak ku ta tángngagan naw yù aru nga didios naw nga ákkimorayán naw. ²³ Á ta pappassapassiár ku ta ili naw, nasingak ku ta kitáru yù ira ákkimorayán naw. Á nesimmuák ku yù tádday nga ákkimorayán naw nga ajjan nga netúrâ kuna nga kunniaw, ‘Ta Dios nga arát tam ammu.’ Á yane pakimorayán naw nga arán naw ammu, aggina laguk yù ilayalayâ ku nikayu kunangane.

²⁴ “Yawe Dios nga ilayalayâ ku nikayu, aggina yù Namarò ta dabbuno ánna lángì ánna ngámin nga egga nira. Aggina yù Yápu na ngámin, yù Mammaguray ta lángì ánna dabbuno. Á yáyù nga ari maggián ta balay nga pidde na tolay. ²⁵ Á awán bulubugá ta awayyá na tatolay nga mangabbák kuna, ta aggina yù mangiyawâ nittam ta áttole tam, inángâ tam, ánna ngámin yù awágat tam.

²⁶ “Á pidde ni Namarò yù ira ngámin nga tatolay nga makkakerumá katole ra, negapu sù táttádday nga tolay nga olu nga pinarò na. Á sinullà ni Namarò yù ággaw nga keggá ra ánna yù áddè na dabbun nayù ira páppatulád da nga katággitádday. ²⁷ Yáyù kingguá ni Namarò, tapè egga sù ira ngámin nga tatolay yù awayyá ra nga mannononò sù namarò nira, ánna ammu ra sangaw si Apu Namarò, nu inni-innad da ta napiá yù pinarò na megapu nira ánna nonotad da ta napiá yù pangikállâ na nira. Ngam ari gemma arayyu si Namarò nittam, nu ari galá aranni nittam nga katággitádday.

²⁸ “Á ajjan yù ngaw tádday nikayu nga minángngitúrâ, á kinagi na, ‘Si Apu Namarò yù paggapuán na inángâ tam ánna ágguyu tam ánna nonò tam ánna ikararuá tam.’ Á kinagi na gapay, ‘Ánâ na ittam gemma ni Apu Namarò,’ kun na. ²⁹ Á gapu ta ánâ ni Namarò ittam, arát tam nakuan kagian ta aggina yù kun na buláwán onu pinaláta, batu, onu yù ira sináttolay nga pidde na tolay.

³⁰ “Á sù ngaw, arán na pinagikáru ni Namarò yù ira tatolay, gapu ta arád da paga ammu bulubugá yù meyannung kuna. Ngam kunangane kagian ni Namarò sù ira ngámin nga tatolay ta máwák nga mabbabáwi

ira sù narákè nga akka-akkuád da. ³¹ Ta sinullà ni Namarò yù ággaw nga pamanunnù na ta ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta dabbuno. Á sinullà na yù mamanunnù nga matunung yù ámmannunnù na. Á inipakánnámmu ni Namarò sù ira ngámin nga tatolay yù sinullà na nga mamanunnù, ta pinaginannole ni Namarò, nga naggapu ta gián nayù ira námmatay.”

³² Á pakaginná ra sù kinagi ni Pablo nga meyanung ta paginannole nayù ira námmatay, inuyo nayù ira káruán si Pablo. Ngam kinagi nayù ira káruán kuna, “Ikáyâ mi maginná má sangaw yù kagiam mu nga meyanung karanniaw,” kud da.

³³ Á nánaw laguk si Pablo nira. ³⁴ Á páno na, nepappapulù kuna yù ira káruán nga tatolay, gapu ta nanguruk ira. Si Dionisio yù tádday nga manguruk, nga kabbulun nayù ira kátannangán ta Ariappagu, áнна yù tádday nga babay nga mangngágan ta Damaris. Á aijan yù ira káruán paga nga nangikatalà kê Apu Kesu, nga netádday kê Pablo.

18

Yù Pangilayalayâ ni Pablo ta Korinto

¹ Kabalin na yaw, nánaw si Pablo ta Atenas, á minay ta Korinto. ² Á nesimmuán na tán di Akila kê Persila, nga magatáwa. Kudio ira nga taga Pontu ngaw, á nakipaggián ira lâ gangù ta áppatulán na Italia. Á gapu ta pinapáno ni Patul Kalodio yù ira ngámin nga Kudio ta Roma, nga karakalán na ili ta Italia, nagali di Akila, á limibbè ira ta Korinto. Á en ni Pablo ira sinullúnán. ³ Á gapu ta naggittá yù ággalerád da kê Pablo, nga mináppadday ta tarapál, á nakipaggián si Pablo ta bale ra, nga mepattarabáku nira.

⁴ Á káda Sabadu minay si Pablo sù kapilliá na Kudio nga makiubobuk sù ira Kudio áнна yù ira Gareko gapay, tapè dudduáran na ira ta mangu-ruk ira kê Apu Kesu. ⁵ Á labbè di Silas kê Timotio ta Korinto, nga naggapu ta Masidonia, yáyù nga awayyá ni Pablo nga tángngagan yù pangilayalayâ na sù ira Kudio. Á inilayalayâ na nira si Apu Kesu nga Kiristu nga Mangiyígù nga inittabbá na ngaw ni Namarò nga umay mammaguray. ⁶ Ngam kinontará ra si Pablo nayù ira Kudio áнна nakkakagiád da. Á iniwákkâ na laguk ni Pablo yù barawási na, ta panákkilalán ta kabalin na nangilayalayâ sù ira Kudio. Á kinagi na nira, “Liwâ naw lággapay, nu ari kayu meiyígù. Arák ku liwâ, ta sinabarangát takayu gemma. Á ek ku lállaguk ilayalayâ sù ira ari Kudio.”

⁷ Á nánaw si Pablo laguk nga minay ta bale ni Tisio Justo, nga tolay nga ari Kudio nga makimoray kê Namarò. Netaging ta kapilliá na Kudio yù bale na. ⁸ Á si Kirispo, nga kátannangád da ta kapilliá na Kudio, nanguruk gapay kê Apu Kesu. Á nanguruk gapay yù ira ngámin nga kábbale na. Á aru gapay yù ira tatolay nga naggián ta Korinto nga nakaginná sù kinagi ni Pablo, á nanguruk ira, á nakirigù ira.

⁹ Á ta tádday gabi, aijan yù nappasingan kê Pablo. Á naginná ni Pablo si Apu Kesu nga magubobuk kuna, á kinagi ni Apu, “Ari ka mattukkâ nga mangilayalayâ sù meyanung nikán, á ari ka maganássing sù ira tatolay. ¹⁰ Awán ta tolay nga umay mangnguá nikaw, ta sikán yù mepulù nikaw.

Á kitáru paga yù ira tatolay sawe ili nga manguruk ána mesipà níkan,” kun ni Apu kuna. ¹¹ Á yáyù nga naggián tán si Pablo ta tangaragun ta gadduá, nga mangituddu sù bilin ni Namarò sù ira tatolay.

¹² Á paggián na lâ paga ni Pablo ta Korinto, á naggubinador si Gallio ta purubinsia na Akeya. Á nattatádday yù ira Kudio nga ari manguruk, á ginápù da si Pablo. Á iniyarubáng da kê Gubinador Gallio, tapè ikeká ra kuna. ¹³ Á kinagi ra, “Yawe tolay, kagumánan na yù ira tatolay ta tanakuán nga ákkimore ra kê Namarò nga mekontará sù tunung mi!” kud da.

¹⁴ Á lage ni Pablo nakuan magubobuk, nga tubbák sù kagiad da, kinagi ni Gallio sù ira Kudio, “Nu egga nakuan yù liwâ na, onu narákè yù kingnguá na, á máwák nakuan ta anúsát takayu nga Kudio ána ginnák ku nakuan yù kagian naw. ¹⁵ Ngam gapu ta maddagaragim kayu galá ta meyannung ta ubobuk ána ngágan na tolay ána yù tunung naw lápay, sikayu lággapay yù mamanunnù. Manakikà mamanunnù karanniaw.” ¹⁶ Á pinaturiák na ira sù ámmannután. ¹⁷ Á ginápù da laguk nayù ira tatolay si Sostenes, nga kapatás ta kapilliá na Kudio, á kingnguá ra sù námмуák nayù ámmannután. Ngam si Gubinador Gallio, pinagurayán na ira. Arán na ira sinángngák.

Panoli ni Pablo ta Antokia sù Purubinsia na Siria

¹⁸ Pappasá na yaw, naggián paga si Pablo ta nabayák ta Korinto sù ira mawwawági ta ángnguruk da kê Apu. Á páno na, nepulù kuna di Akila kê Persila. Á minay ira ta Kenkareya ta aggik na bebay. Labbè da tán, nakiúsi si Pablo ta sinniál na ta sinuppál nen yù ngaw inittabbá na kê Namarò, ta yáyù kustombare ra. Á nabbiray ira laguk nga minay ta purubinsia na Siria. ¹⁹ Á jiminung ira ta ili na Epeso. Yáyù nabattángád di Akila. Ngam naddagâ lâ si Pablo ta kapilliá, tapè makiubobuk sù ira Kudio. ²⁰ Á inapà da ta maggián nira ta mabayák, ngam kinagi ni Pablo ta máwák na lábbi mánaw. ²¹ Á ta paggagannuâ na, kinagi na nira, “Nu ure ni Namarò, á manolingà nikayu noka.” Á nabbiray laguk si Pablo nga nánaw ta Epeso.

²² Á jiminung yù biray ta Sesaria. Á gatták ni Pablo, giminon ta Jerusalem tapè tullúnán na yù ira mangikatalà kê Apu Kesu nga naggián tán. Á páno na ta Jerusalem, minay laguk ta ili na Antokia sù purubinsia na Siria. ²³ Á naggián ta Antokia nga nangabbák nira. Á páno na ta Antokia, minay naddagaragâ ta ngámin nga ili sù ira purubinsia na Galasia ána Parigia. Á sinabarangán na yù ira ngámin nga manguruk kê Apu Kesu ta ipasigaggâ da yù ángnguruk da.

Yù Pangituddu ni Apolo ta Korinto ána Epeso

²⁴ Á paggián ni Pablo ta Galasia ána Parigia, aijan yù Kudio nga taga Alekandria nga mangngágan ta Apolo nga limibbè ta Epeso. Á napiá yù ángngituddu ni Apolo, ta natudduán sù ngámin nga dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò. ²⁵ Á natudduán gapay ta meyannung sù panguruk tam kê Apu Kesu. Á yáyù nga kuruk yù inittuddu na gapay ta meyannung kê Apu Kesu, á naláppà nga mangituddu. Ngam yaw lâ paga nga ammu na yù pakirigù na tolay nga inittuddu na ngaw ni Kuan nga Minánnigù.

²⁶ Á minay si Apolo nangituddu sù kapillíá na Kudío nga ari naganássing. Á di Akíla kâ Persíla, naginná ra yù kinagi ni Apolo ta kapillíá, á inapà da ta bale ra, á inibukalád da ta napiá yù pakíyígù nayù ira tatolay kâ Namarò megapu sù pangikatalà da kâ Apu Kesu.

²⁷ Á inikáyâ ni Apolo ta dumákì nga umay ta purubinsia na Akeya. Á yù ira kábulun na ta Epeso, jinudduák da ta umay, á inítúrâ da laguk sù ira nga manguruk kâ Apu Kesu nga maggián ta Akeya, ta alawatad da si Apolo. Á labbè ni Apolo ta Akeya, inabbágán na ta napiá yù ira tatolay nga mangikatalà kâ Apu Kesu, megapu sù pangikállà ni Namarò nira. ²⁸ Á nábbágán ira megapu sù pangappù ni Apolo sù ira Kudío nga ari nanguruk, ta pakkakátabbatabbák da ta arubáng nayù ira magari nga tatolay. Á inibukalán ni Apolo yù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò, á kunnian inipakkuruk na sù ira Kudío ta si Apu Kesu yù MakKíristu nga mangiyígù nga ubobugan nayù ira ngaw ábbilinán.

19

Si Pablo ta Epeso

¹ Á keggá ni Apolo paga ta Korínto, minay si Pablo ta ili na Epeso, nga nallakák ta puddupuddul sù tangngá nayù purubinsia. Á ta Epeso, naráנגnganán na yù ira manguruk kâ Namarò. ² Á iniyabbû ni Pablo nira, “Á ammu naw nu minay nikayu yù Mangilin nga Ikararuá ta kapáנגnguruk naw?” Á kinagi ra kuna, “Ari. Arám mi bulubugá naginná yù meyanung sù Mangilin nga Ikararuá.” ³ Á kinagi ni Pablo nira, “Anni laguk yù kebalinán nayù karigù naw?” Á kinagi ra, “Á kunnay sù ánnigù ni Kuan ngaw.” ⁴ Á kinagi ni Pablo, “Jinigù ni Kuan yù ira tatolay nga nabbabáwi ta liwiliwâ da, á inituddu na gapay nira ta kurugad da yù umay nga maporián kuna. Aggina si Apu Kesu,” kun na.

⁵ Á pakaginná ra ta meyanung kâ Apu Kesu, nanguruk ira ána nakirigù ira má, nga metádday kâ Apu Kesu. ⁶ Á sinámmi ni Pablo ira, á minay nira yù Mangilin nga Ikararuá, á iddá da nangiyubobuk ta tanakuán ira nga ággubobuk nga arád da ammu, ána iniyubobuk da yù inipalappâ ni Namarò nira. ⁷ Á mapulu duá yù ira ngámin nga narigù.

⁸ Á naggián si Pablo ta Epeso ta tallu bulán nga mangilayalayâ ta kapillíá na Kudío. Á ari naganássing nga makiubobuk nira ta meyanung sù pammagure ni Namarò ta dabbuno, tapè manguruk ira gapay kâ Apu Kesu. ⁹ Ngam nataggâ yù nonò nayù ira káruán, á ari ira nanguruk. Á nagubobuk ira ta narákè ta meyanung kâ Apu Kesu ta arubáng nayù ira tangapaggammungán. Á yáyù nga inipáno ni Pablo yù ira manguruk, á minay ira naggagammung ta iskuelá ni Tirano. Á kággággaw, nangituddu si Pablo sù ubobuk ni Namarò sù iskuelá. ¹⁰ Á kunníaw yù pangituddu ni Pablo tán nga iskuelá ta duá ragun. Á yù ira ngámin nga tatolay nga Kudío ána yù ira ari Kudío nga naggián ta purubinsia na Asia, naginná ra yù bilin ni Apu Kesu.

Yù ira Pitu nga Minágganánitu nga Áná ni Eskeba

¹¹ Á aru yù makapállâ nga pinagaddátu ni Pablo megapu sù pakáwayyá ni Namarò. ¹² Á yáyù nga mássiki nu mesiggek lá yù panniu onu appi ta

baggi ni Pablo, nga metuluk sù ira máttakì, á nammapiá ira, á nna nánawán na ira nayù ira anitu.

¹³ Á ajjan yù ira Kudio nga minágganánitu nga mappassapassiár, tapè parubád da pammapián yù ira nagunagán. Á kinagi ra, “Papanáwam mi sikayu nga anitu megapu sù ngágan ni Apu Kesu nga ilayalayâ ni Pablo.” ¹⁴ Á ajjan yù pitu nga lálláki, nga ánâ ni Eskeba nga kátannangán nga pári na Kudio, nga kunnian yù kingnguá ra. ¹⁵ Á pagubobuk da sù anitu, simibbák yù anitu, á kinagi na nira, “Ammù gemma si Kesu, á ammù gapay si Pablo. Ngam sikayu, asinni kayu laguk?” ¹⁶ Á yù tolay nga nagunagán nayù anitu, ikáddagâ na lâ kingnguá na yù ira pitu nga minágganánitu, á pinisil na yù barawási ra á nna pinatulù na ira ngámin. Á nattálaw ira nga nagilongán á nna nabigibigarán.

¹⁷ Á neparámak yù nesimmu ta ngámin nga tatolay nga naggián ta Epeso, nga Kudio ira á nna yù ira ari Kudio. Á naganássing ira á nna nerallâ yù kapállâ da. Á jináyo ra si Apu Kesu ta ngámin nga lugár. ¹⁸ Á yáyù nga aru gapay yù ira nangikatalâ kê Apu Kesu nga nabbabáwi ta liwiliwâ da, á ed da pinalappâ yù narákè nga kingngikingnguá ra. ¹⁹ Á aru gapay yù ira nga minágganánitu ngaw, nga inammung da yù ngámin nga libru ra nga meyanung ta salamangkâ ra, á sinuggi ra ngámin ta arubáng nayù ira ngámin na tatolay. Á biniláng da yù pagá nayù libru ra nga sinuggi ra, á singkuentá nga ribu nga pirâ yù pagá na. ²⁰ Á yáyù nga nepasingan ta makáwayyá yù bilin ni Apu Namarò, á nassamá yù bilin nga meyanung kê Apu Kesu, á nalannapán ta aru yù ira manguruk.

Yù ira Magaru nga Mapporay ta Ili na Epeso

²¹ Kabalin na yaw, ninonò ni Pablo ta maddagâ ta Masidonia á nna Akeya, ta lage na umay ta Jerusalem. Á kinagi na gapay, “Sangaw nu mánawâ ta Jerusalem, umayâ laguk ta ili na Roma,” kun na. ²² Á pinapolu na yù ira duá nga mangabbák kuna, di Timotio kê Erasto, ta umay ira ta Masidonia. Ngam nabattáng si Pablo lâ paga ta Epeso, sù purubinsia na Asia.

²³ Á paggián ni Pablo paga ta Epeso, aru yù ira tatolay nga naggugúru nga napporay, ta molang ira sù metuddu nga tuttulan nayù ira tatolay nga mangikatalâ kê Apu Kesu. Á kunniaw yù kesimmu na. ²⁴ Ajjan ta Epeso yù láláki nga mangngágan ta Dimitrio. Aggina yù minábbattál ta pinaláta nga paddayan na ta baddi nga sinákkapilliá ira nga meyárik ta dakal nga kapilliá nga áddasalád da kê Artemi, nga dios da nga babay. Á pinatarabáku ni Dimitrio yù aru ira nga minábbattál ta pinaláta, á aru yù ganánsiá ra megapu sù tarabáku ra.

²⁵ Á pinaggagammung ni Dimitrio yù ira pappatarabakuan na á nna yù ira nga negittá ta pagalerád da, á kinagi na nira, “Sikayu nga kábuluk ku, ammu tam ta napiá yù ággiát tam megapu sawe pagalerát tam, ta maríku ittam. ²⁶ Á nasingan naw á nna naginná naw yù akkuán nayù tolay nga mangngágan ta Pablo, ta ituddu na ta ari kuruk nga dios yù pidde na tolay. Á aru yù ira tatolay nga manguruk sù pangilayalayâ na. Aru yù ira nga kinagumán na sawe Epeso á nna sù tangapurubinsia na Asia. ²⁷ Á yáyù gapu na ikaburung tam, marakè iluddè nayù ira tatolay yù ággalerát tam, á nepatalugáring ta awán sangaw ta serbi nayù dakal nga kapilliá

nga pakimallatán na tolay sù kotunán nga dios tam nga babay, si Artemi, ána arád da sangaw paddayawán si Artemi, nga pakimorayán na ngámin na tatolay ta Asia ána tangapáddabbunán,” kun ni Dimitrio nira.

²⁸ Á pakaginná ra sù kinagi ni Dimitrio, nappatapátu ira. Á nakkatakátol ira, nga kud da, “Kotunán si Artemi nga dios ta Epeso!” kud da. ²⁹ Á mabagal yù ira tangelián. Á ginápù da di Aristarko kâ Gayo nga taga Masidonia, nga nepulù kâ Pablo sù ánge na ta Epeso. Á gikarakarérán ira nga ginuggun di Aristarko nga iniyánge ra ta dakal nga ábbúyád da.

³⁰ Á pakarámak ni Pablo ta ginápù da di Aristarko, umay nakuan makiarubáng sù ira magaru, ngam arád da inanugù nayù ira manguruk kâ Apu. ³¹ Á yù ira kákkopun ni Pablo nga makáwayyá ta purubinsia, inibilid da kâ Pablo yù ikomá ra nga ari lâ mappasingan ta ággagammungán, maraké akkuád da.

³² Á yù ira magaru, nakkatakátol ira, nga naddurú má yù kakágiad da nga ikatakátol da. Á nakalalang yù ira tangapaggammungán, ta arád da ammu nayù ira káruán yù ipaggammung da. ³³ Á yù ira Kudio, pinarubáng da si Alekanduru, tapè aggina yù magubobuk sù ira magaru nga tatolay. Á yáyù nga inítáyák na yù limá na, ta pagimammatan na ira, tapè ibukalán na nakuan nira yù nesimmu. ³⁴ Ngam natákkilalád da ta Kudio si Alekanduru, á kagiad da ta aggina yù papporayád da. Á nakkatakátol ira ta duá nga oras, nga kud da, “Kotunán si Artemi nga dios ta Epeso!” kud da.

³⁵ Á pappasá na duá nga oras nga pakkatakátol da, egga tán yù iskiribiente sù munisiپیu ra, á nanáddak ta arubáng nayù magaru, á pinagimammà na ira. Á kinagi na nira, “Sikayu nga tangeliák ku ta Epeso, egga panò yù tolay nga arán na ammu ta ajjan saw nittam ta Epeso yù dakal nga áddasalán ta Artemi nga kotunán, ána yù mangilin nga batu nga napannâ nga naggapu ta lángl? ³⁶ Á gapu ta awán gemma ta makariri sù masingat tam ána ammu tam ngámin, napiá laguk nu magimammà ittam, nga ari magapa-apurá nga mangngúá. ³⁷ Ta yawe ira tatolay nga iniyánge naw saw, awán ira ta liwâ. Ari ira nakkabukán sù áddasalát tam onu yù dios tam nga babay.

³⁸ “Á di Dimitrio ána yù ira kábulun na nga minábbattál, nu egga yù ikeká ra nira, á mangikeká ira laguk sù ira minámmanunnù sù ámmannután nayù gubinador. Umay ira ngámin makkakákeká. ³⁹ Á nu egga paga yù ikáyâ naw, ubobugat tam laguk sangaw sù paggagam-mung nayù ira kátannangát tam, tapè makkakáppíá ittam lággapay. ⁴⁰ Ta maburungâ, maraké papporayán na ittam nayù gubinador megapu sù pattannatannuk tam ta ággawo, ta awán ittam ta itabbák kuna.” ⁴¹ Á kabalín nayù iskiribiente nga nanabarang sù ira magaru, pinapáno na ira.

20

Yù Ánge ni Pablo ta Masidonia ána Garesia

¹ Á pappasá nayù pattannatannuk nayù ira tatolay ta Epeso, inipámmung ni Pablo yù ira manguruk kâ Apu Kesu. Á kabalín na

nanabarang nira, nánaw nira, á minay ta purubinsia na Masidonia. ² Á naddagaragâ ta ngámin nga ili, nga manabarang sù ira manguruk. Á pakáddè na ta purubinsia na Garesia, ³ naggián ta tallu bulán. Á kabalín na naggián nira, naggagannuâ, ta umay nakuan mallúgán ta biray nga umay ta purubinsia na Siria. Ngam narámak na ta igagánge nayù ira Kudío. Á nabbabáwi laguk, á ninonò na ta manoli nga mattalebák ta Masidonia.

⁴ Á sikán si Lukas nga kabbulun ni Pablo. Á ajjan gapay nikami si Sopatro nga anâ ni Pirro nga taga Beria, áнна di Aristarko kâ Segundo nga taga Tessalonika, si Gayo nga taga Derbi, áнна si Timotio, á di Tikiko kâ Taropimo gapay nga taga Asia. ⁵ Danniaw ira nga kábulum mi, nánaw ira nga napolu ánnè nikami, á iniddagád da kami ta ili na Tarowas. ⁶ Á ta kabalín na piestá nga pakkákám mi ta pán nga awán ta állapparán na, nánaw kami gapay ta Pilippay. Á natakay kami ta biray. Á pabbire mi ta límá nga ággaw, jiminung kami ta Tarowas nga dumáddán nira, á naggián kami ta tangaliguán.

Yù Kapannâ ni Yutiko

⁷ Á ta púgák na Liggú, naggagammung kami ta pakimore mi kâ Namarò áнна pakkákám mi ta pán nga giddigidduá mi, nga panaddamám mi ta pate ni Apu Kesu. Á nagubu-ubobuk si Pablo sù ira tatolay ta nabayák, áddè ta tangngá na gabí, gapu ta mánaw sangaw nu kapannawagán na. ⁸ Á aru yù ira isingan sù paggagammungám mi ta utun. ⁹ Á ajjan yù bagitolay nga mangngágan ta Yutiko nga nagitubang ta bintá. Á gapu ta nabayák si Pablo nga magubobuk, nattummâ si Yutiko. Á pakkaturuk na ta napiá, napannâ ta dabbun nga naggapu ta mekatallu nga daták ta utun, nga naggagammungám mi. Á ed da inakkâ nga natayin. ¹⁰ Ngam minuluk si Pablo, á inappungulán na nga pinagikkáng yù bagitolay. Á kinagi ni Pablo nira, “Ari kayu mabagabagal, ta matolayin.” ¹¹ Á minunè ira ta utun. Á giddigidduá ni Pablo yù pán, á nepakkákán kami. Á kabalim mi nakkákán, nakiubobuk si Pablo nira ta áddè ta pannawák. Á nánawán na ira laguk. ¹² Á yù bagitolay, inilabbè da nga matolayin ta bale ra, á nagayâyá ira.

Ánge ni Pablo ta Mileto

¹³ Páno mi ta Tarowas, nabbiray kami nga minay ta Asson. Ngam nappatalay si Pablo, ta pinapolu na kami, á kinagi na nikami ta dagatam mi sangaw ta ili na Asson. ¹⁴ Pakaratang na nikami ta Asson, initake mi ta biray, á minay kami ta pugu na Mitilene. ¹⁵ Á pabbire mi paga nga naggapu ta Mitilene, nattalebák kami ta pugu na Kiyos ta tádday ággaw. Á sù mekaruá nga ággaw naddagâ kami ta pugu na Samos. Á sù mekatallu nga ággaw jiminung kami ta ili na Mileto. ¹⁶ Ta sinalebarám mi yù ili na Epeso, gapu ta manaki si Pablo maddagâ tán, marakè mabayák kami ta Asia, ta apurádu si Pablo nga makáddè ta Jerusalem pángè na ággaw nayù piestá na Kudío nga mangngágan ta Pentekosto.

Pagubu-ubobuk ni Pablo sù ira Karakalán nga taga Epeso

¹⁷ Á dung mi ta ili na Mileto, jinok ni Pablo yù umay ta Epeso, tapè agálán na yù ira karakalán nayù ira tangapaggammungán ta umay ira ta

gián na. ¹⁸ Á labbè da ta Mileto, kinagi ni Pablo nira, “Sikayu nga taga Epeso, ammu naw yù kustombarè nikayu ta kággággaw sù paggiák ku nikayu áddè ngaw sù labbè ku ta purubinsia na Asia. ¹⁹ Tumulukà nga masserbi kâ Apu, á aringà nallálá ta passerbi kuna. Á inattamá ku lâ yù jigâ ku, mássiki nu nepallà yù daddam ku megapu sù ira Kudio nga mangigággay nikán. ²⁰ Awán bulubugá ta inilímak ku ta pangituddù nikayu sù bilin nga mamamapiá nikayu, ta sigídàngà nga nangituddu nikayu ta paggagammungán naw áнна sù ira gibbalayán naw. ²¹ Á kinagi sù ira kagittá nga Kudio áнна sù ira nga ari Kudio gapay ta mabbabáwi ira ta liwiliwâ da, á makipakomá ira kâ Namarò áнна manguruk ira kâ Apu Kesu Kiristu.

²² “Á kunangane umayakin ta Jerusalem, ta doban nangà nayù Ikararuá ni Namarò. Á arák ku ammu yù mesimmuák ku sangaw túrin. ²³ Ngam ta ngámin nga ili nga paddagatak ku, ipakánnámmu nayù Mangilin nga Ikararuá nikán yù jigâ nga naparán nga attamá ku sangaw áнна yù kapukù ku sangaw túrin ta Jerusalem. ²⁴ Ngam maguray lâ yù mesimmu nikán nga jigâ, mássiki nu matayá, ikáyâ ku lâ ta palurotak ku yù ipakuá ni Apu nikán. Ta awán ta serbi nayù inángà ku nu arák ku palurotan ngámin nga ipakuá ni Apu Kesu nikán, nga pangilayalayâ ku sù napiá nga dámak nga meyannung sù ayâ ni Apu áнна allà na ta tatolay.

²⁵ “Á pappassapassiár ku ta gigián naw, inilayalayâ ku nikayu yù meyannung sù pammagure ni Namarò nga awán ta áddè na. Á kunangane, mánawakin, á ammù ta arán nawà masingan mángin, ta aringakin manoli saw. ²⁶ Á yáyù nga kagiak ku laguk nikayu kunangane nu egga nikayu yù tolay nga umay ta impiernu, á ure na lággapay. Arán nangà paliwatan, ²⁷ ta aringà nallálá ta pangilayalayâ ku nikayu ta ngámin nga sinalákkuruk ni Namarò. ²⁸ Magimuguk kayu laguk, á taronán naw gapay yù ira manguruk. Sikayu yù meyárik ta mináppárak nga sinullà nayù Mangilin nga Ikararuá ta manaron sù ira manguruk, nga meyárik ta karneru nga kukuá nayù Yápu tam. Tabarangán naw ira ta napiá áнна abbágán naw ira. Ta aggira yù tatole ni Apu Namarò, nga ginátáng na sù dága nayù kukurugán nga Anà na.

²⁹ “Á ammù gapay ta sangaw nu nánawát takayin, umay ta ággagammungán naw yù ira nga mangituddu nikayu ta siri. Meyárik ira ta simaron nga ayám nga mangnguá ta ayám nga masippà. Á ilogò da yù ira káruán nga kábulun naw, tapè meyawáwán ira, ta awán ta allà da nikayu. ³⁰ Á duttál yù ággaw nga aijan yù ira mangituddu nga maggapu galá nikayu nga manguruk, á massirisiri ira, tapè melogò yù ira tatolay nga tumuttul nira. ³¹ Á yáyù nga kagiak ku nikayu ta magimuguk kayu laguk, tapè arád da kayu ilogò. Nononopan naw yù itabarang ku nikayu ta paggiák ku nikayu ta tallu ragun, ta aringà nallálá nga nanabarang nikayu nga katággitádday ta ággaw áнна gabi, á aru yù pakkulukulé ku, gapu ta nerallà yù allà ku nikayu.

³² Á ipatarot takayu laguk kâ Apu Namarò. Nononopan naw yù bilin na nga meyannung sù allà na sù ira manguruk kuna, tapè mepasigaggà yù ángnguruk naw áнна mesipà kayu sù ira tatole na, á iyawá na gapay nikayu yù pinarán na megapu sù ira mapasigaggà nga mangikatalá kuna. ³³ Á ammu naw ta awán bulubugá ta pissil ku nikayu nga kuártu

naw, onu buláwán naw, onu gagámì naw. ³⁴ Ammu naw ta sikán lápay yù nattarabáku nga nagalek ta áttòle mi sù ira kábuluk ku. ³⁵ Nattarabákungá, tapè ipasingak ku nikayu yù párigán naw. Ta napiá nu maláppà kayu nga mattarabáku gapay, tapè egga yù awayyá naw nga mangabbák sù ira makapi. Nononopan naw yù kinagi ni Apu Kesu, nga kun na, ‘Nepallà yù pagayáyâ nayù mangiyawâ sù ira magáwák ánnè ta pagayáyâ nayù tolay nga mangalawâ.’ ”

³⁶ Á kabalin ni Pablo nga nagubobuk sù ira karakalán nayù ira taga Epeso, namalittúkak ira ngámin, á nakimállà ira kê Apu. ³⁷ Á inappungulád da laguk si Pablo áнна inummatád da, á kinulukuletád da. ³⁸ Ta nakalò yù daddam da, nepatalugáring sù kinagi na nga arád da mángin masingan. Á ed da laguk nilúgán ta biray.

21

Ánge ni Pablo ta Jerusalem

¹ Páno mi nira, nallúgán kami laguk ta biray, á minay kami daretiu ta pugu na Kos. Á sù mekaruá nga ággaw minay kami ta pugu na Roda. Páno mi ta Roda, nakáddè kami ta ili na Patara. ² Á dung mi ta Patara, nálek mi yù tádday nga biray nga umay ta Pinisia, á yáyù natakayám mi nga nánaw ta Patara. ³ Á pakáranni mi ta pugu na Sipro, sinalebarám mi, á nánawám mi yù pugu ta jimigi mi, á nabbiray kami daretiu ta purubinsia na Siria. Á jiminung kami ta ili na Tiro, nga pangigattágád da ta kárgá na biray.

⁴ Labbè mi ta Tiro, nálek mi yù ira manguruk kê Apu Kesu, á naggián kami nira ta tangaliguán. Á kinagi ra kê Pablo ta ari umay ta Jerusalem, gapu ta pinalappâ nayù Mangilin nga Ikararuá nira yù mesimmu sangaw kuna nga jigâ túrin. ⁵ Á jimittál yù ággaw nga páno mi nira. Á yù ira maggagáttáwa nga manguruk áнна yù ira ánâ da, binulud da kami áddè ta lawán na ili. Á namalittúkak kami ngámin ta karagátán, á nakimállà kami kê Apu. ⁶ Á kabalim mi nakimállà, kinagi mi nira, “Panawám mi kayu laguk.” Á “Wan,” kud da. Á nabbiray kami nga nánaw, á nanoli ira gapay ta bale ra.

⁷ Á pabbiray mi nga naggapu ta Tiro, nakáddè kami ta ili na Tolemes. Á keggá mi ta Tolemes, em mi laguk sinullúnán yù ira nga mawwawági sù ángnguruk mi kê Apu Kesu, á naggián kami nira ta táttangággaw. ⁸ Á sù tádday ággaw, nánaw kami nira, á minay kami ta ili na Sesaria. Á naddaretiu kami ta bale ni Pilippi. Si Pilippi yù minánggilayalayâ nga nebiláng sù ira pitu nga sinullà da ngaw ta Jerusalem ta mangabbák sù ira mapulu duá. Á naggián kami kuna.

⁹ Á aijan yù appâ nga ánâ ni Pilippi nga bábbay nga mámmagingánay. Á minámmalappâ ira ngámin, á inubobuk da yù pinalappâ ni Namarò nira. ¹⁰ Á paggiám mi paga nira, minay yù laláki nga mangngágan ta Agabo, nga minámmalappâ gapay ta ubobuk ni Namarò, nga naggapu ta purubinsia na Judiya. ¹¹ Á minay si Agabo nikami, á inâ na yù barakà ni Pablo, nga inigálù na ta takki na lápay áнна limá na. Á kinagi na, “Yawe yù kagian nayù Mangilin nga Ikararuá, nga kunniaw sangaw yù pangigálù nayù ira Kudio sù makábbaraká túrin ta Jerusalem, á ikeká ra sù ira ari Kudio, tapè ikarsel da,” kun na.

¹² Á pakaginná mi sù kinagi ni Agabo, sikami ána yù ira manguruk, inikomá mi kê Pablo ta ari umay ta Jerusalem. ¹³ Á simibbák laguk si Pablo, á kinagi na, “Ngattá, ta kuletán nawà? Ta pappanatan nawà nga paddaddamán. Ta naparánakin nga mebáluk, á umayà ta Jerusalem, mássiki nu papatáyad dangà megapu sù ángnguruk ku kê Apu Kesu.” ¹⁴ Á gapu ta arám mi nakagumán ta ari umay, nattukkâ kami, á kinagi mi laguk, “Mapalurò galâ yù ikáyâ ni Apu Namarò.”

¹⁵ Á kabalin na paggiám mi kári Pilippi, naggagannuâ kami, á nánaw kami nga umay gumon ta Jerusalem. ¹⁶ Á nepulù nikami yù ira káruán nga manguruk nga taga Sesaria, á niyánge ra kami ta bale ni Mason, nga tolay nga taga Sipro nga manguruk kê Apu ta nabayágin. Á yù bale ni Mason yù naggianám mi.

Pattullun ni Pablo kári Ime

¹⁷ Á pakáddè mi ta Jerusalem, nagayáyâ yù ira manguruk nga naggián ta Jerusalem megapu sù labbè mi. ¹⁸ Á sù tádday ággaw, nepulù si Pablo nikami, á em mi tullúnán di Ime. Á aijan tán gapay yù ira karakalán nayù ira manguruk kê Apu. ¹⁹ Á kinagi ni Pablo nira, “Á kunnasi kayu, wáwwagi?” Á inistoriá na nira yù ngámin nga inipakuá ni Namarò kuna megapu sù pangilayalayâ na ta bilin ni Apu sù ira ari Kudio.

²⁰ Á pakaginná ra sù ngámin nga kinagi ni Pablo, naddayaráyaw ira kê Namarò. Á kinagi ra laguk kê Pablo, “Wagi, narámak mungin ta aijan jinibu nga Kudio sawe Jerusalem nga mangurugin kê Apu Kesu. Á maláppâ ira ngámin nga manuppál ta napiá yù tunung ni Moyses. ²¹ Á narámak da ta ituddum kanu sù ira Kudio nga nakipaggián sù lugár nayù ira ari Kudio ta likuránad da yù ituddu ni Moyses. Á ituddum kanu gapay ta arád den ipakugi yù ira ánâ da, ána ari iren tumuttul sù kustombare tam nga Kudio. ²² Á mapporay ira támma sangaw nu marámak da ta limibbè ka saw. Anni laguk yù akkuát tam, tapè mánnámmuád da ta ari kuruk yù narámak da nga meyanung sù ituddum?

²³ “Á kunniaw laguk yù ipakuá mi nikaw, á napiá nu kurugam mu yù kagiam mi, tapè arád da ka paliwatan megapu sù kustombare tam. Aijan nikami yù appâ nga lálláki nga Kudio, nga nakitarátu kê Namarò, á balinad da kunangan yù inittabbá ra kuna. ²⁴ Mepulù ka nira laguk nga umay sù mangilin nga kapilliá, tapè tuppálan naw yù kustombare tam nga mamakarenu ta baggi naw. Á sikaw yù mappagá sù iyátang da, tapè mappakálbu ira ta panákkilalán ta sinuppál den yù inittabbá ra. Á yáyù nga mánnámmuán nayù ira tatolay ta awán ta kukurugán sù narámak da nga meyanung nikaw, nu ari galâ ta tuttulam mu gapay yù tunung ni Moyses.

²⁵ “Á ta meyanung sù ipakuá mi sù ira ari Kudio nga manguruk kê Apu Kesu, initúrâ mi nira, á arám mi nira kinagi ta tuttulad da yù kustombare tam nga Kudio. Ngam yawe lâ yù kinagi mi sù túrá mi ngaw nira, ta arád da kanan yù neyátang ta sináddios, á arád da kanan yù dága ána yù ayám nga ari naparága, á ari ira makiruruk sù arád da atáwa. Yáyù lâ kinagi mi sù ira ari Kudio,” kud di Ime kê Pablo.

²⁶ Á sù tádday ággaw, binulun na laguk ni Pablo yù ira appâ nga tolay, á pinalurò da yù kustombare ra nga meyanung ta pitu nga ággaw

nga pamakarenu ra nga Kudio. Á minay laguk si Pablo sù mangilin nga kapilliá, tapè ipakánnámmu na sù pári yù ággaw nga kabalin nayù pamakarenu ra ána yù pangiyawá da sù meyatáng megapu nira nga katággitádday.

Paggápù da kâ Pablo

²⁷ Á naddaggun nga nappasá yù pitu nga ággo nayù pamakarenu ra, á yù ira Kudio nga taga Asia, nasingad da si Pablo sù mangilin nga kapilliá. Á inítotobù da si Pablo sù ira magari nga tatolay, á ginápù da si Pablo. ²⁸ Á nakkatakátol ira nga kud da, “Sikayu nga kagittá mi nga ginaká ni Israel, en naw kami abbágán! Ajjan saw yù tolai nga mangituddu sù mekontará nittam ána yù mekontará sù tunung ni Moyses, á ituddu na gapay yù mekontará sù mangilin nga kapilliá. Á yaw paga yù liwá na, ta pinatallung na saw yù ira ari Kudio, á yáyù nga jinapingán na yù mangilin nga kapilliá!” ²⁹ Yáyù kinagi ra gapu ta nasingad da di Pablo ta ili nga mappulupulù kâ Taropimo nga taga Epeso. Á kagiad da ta pinatallung ni Pablo si Taropimo ta kapilliá gapay, ngam ari ga.

³⁰ Á nappatapátu yù ira tangelián nga naggugúru ta kapilliá. Á ginápù da si Pablo, á ginuggud da nga iniyángay ta lawán na kapilliá. Á dagarágâ inilitù da yù puertá na. ³¹ Á papatáyád da nakuan si Pablo, ngam nakarámak yù kátannangán nga kapitán na suddálu nga taga Roma ta maggugúru yù ira tangelián na Jerusalem, nga mamapátay. ³² Á inagálán na yù ira aru nga suddálu ána yù ira kapitád da, á nakkarerá ira nga minay sù ira magari.

Á pakasingan nayù ira tatolay sù kátannangán nga kapitán ána yù ira suddálu ána yù ira kapitád da, nattukkâ ira nga manultù kâ Pablo. ³³ Á jimikkì yù kátannangán nga kapitán kâ Pablo, á ginápù na. Á inipegálù na ta duá nga káwák. Á iniyabbù na laguk sù ira tatolay yù ngágan na ána anni yù liwá na. ³⁴ Ngam nakkakerumá yù inikatakátol da. Á gapu ta kitatannuk ira, arán na kánnámmuán yù ipamaliwá da kuna. Á yáyù nga jinok na yù ira suddálu ta iyánge ra si Pablo sù kámpu ra. ³⁵ Á pakáddè da ta áddán na paggianád da, kináttu nayù ira suddálu si Pablo, tapè ilillì da sù pore nayù ira magari, ³⁶ gapu ta sinuttul da ira nayù ira magari nga maggugúru paga ána makkatakátol, nga kud da, “Papatáyat tamin!”

³⁷ Á paddagud da pangitallung kâ Pablo ta paggianád da, kinagi ni Pablo sù kátannangán nga kapitán, “Anugutam mà bì, ta ajjan yù kagiak ku nakuan nikaw.” Á nakaddák yù kapitán, gapu ta Gareko yù ággubobuk ni Pablo ta pagubobuk na kuna. Á kinagi nayù kapitán kâ Pablo, “Ammum yù ággubobuk na Gareko? ³⁸ Ari sikaw laguk yù laláki nga taga Egipto? Ta kagiak ku ta sikaw yù namappatapátu ána nangituluk ta appátaribu nga tulisán nga nagármas túrin ta kalállammatán!” kun nayù kapitán. ³⁹ Á kinagi ni Pablo kuna, “Ari sikán, ta Kudiongá nga taga Tarsu, nga dakal nga ili sù purubinsia na Silisia. Á ikomâ bì nikaw ta anugutam mà nga makiubobuk sù ira tatolay.” ⁴⁰ Á inanugù nayù kapitán. Á nanáddak si Pablo laguk ta áddán, á inítáyák na yù limá na, tapè magimammà yù ira tatolay. Á pagimammà da, nagubobuk si Pablo ta Kebru, nga ággubobuk na Kudio.

22

Yù Panabbák ni Pablo sù ira Kudio

¹ “Sikayu nga giriámán ána wáwwagi,” kun ni Pablo sù ira magaru nga Kudio, “ginnán naw bì yù itabbák ku nikayu.” ² Á pakaginná ra sù ággubobuk da nga Kebru, nagimammà ira, tapè ginnád da ta napiá. Á kinagi ni Pablo, ³ “Sikán, Kudiongà. Á yù ili na Tarsu yù neyanaták ku sù purubinsia na Silisia. Á yawe ili na Jerusalem yù naddakalák ku. Á naggigiámmungà saw, á si Gamaliel yù nangituddu nikán. Inituddu na ta napiá yù ngámin nga tunung nayù ira ngaw naggaká nittam. Á maláppakà nga manuppál sù ipakuá ni Namarò nikán, nga kunnay nikayu saw kunangane.

⁴ “Á jinigirigà ku yù ira manguruk kâ Kesu, áddè ta pate nayù ira káruán. Á ginápù ku yù ira káruán, nga lálláki ána bábbay, á inipebáluk ku ira. ⁵ Á yù kotunán na pári ána yù ira giriámán, aijan yù awayyá ra nga massistígu ta kuruk yù kagiak ku, ta aggira gemma yù nangiyawá nikán ta túrá da sù ira wáwwagi tam nga Kudio túrin ta Damasku. Á yáyù iniyángè túrin, ta ek ku gaputan ána ipabáluk yù ira manguruk kâ Kesu, nga ilabbè ku sangaw saw Jerusalem, tapè maparigá ira.

⁶ “Á pappángè ku ta Damasku, mináranngà ta ili ta tangngá na ággaw. Á inikáddagà lâ nanawagánà megapu sù nawák nga naddalingárang nga naggapu ta lángi. ⁷ Á napalakagà, á naginná yù ngárál nga magubobuk nikán, nga kun na, ‘Saulo, Saulo, ngattá ta iddâ mà lâ jigirigátan?’ ⁸ Á simibbágà, á kuk ku, ‘Asinni ka, Apu?’ Á kinagi na nikán, ‘Sikán si Kesu nga taga Nasaret nga iddâ mu lâ jigirigátan.’ ⁹ Á yù ira kábuluk ku, nasingad da yù nawák nga maddalingárang, ngam arád da naginná yù magubobuk nikán. ¹⁰ Á iniyabbù ku kuna, ‘Apu, anni yù ipakuám nikán?’ Á kinagi ni Apu nikán, ‘Gumikkáng ka, á umay ka ta Damasku, ta mepakánámmu nikaw tán yù ngámin nga ipakuá nikaw.’ ¹¹ Á gapu ta nabbulingà megapu sù paddalingárang nayù nawák, kinering dangà nayù ira kábuluk ku, á iniyángè rangà ta Damasku.

¹² “Á naggián ta Damasku yù tolay nga mangngágan ta Ananiá, nga tumuttul sù ngámin nga tunung tam nga Kudio. Á aggina yù pakimorayán nayù ira ngámin nga Kudio nga maggián ta Damasku. ¹³ Á minay si Ananiá nga jimikkì nikán, á kinagi na nikán, ‘Saulo nga wagi, makasingan ka mángin.’ Á dagarágà nakasinganakin, á nasingak ku si Ananiá. ¹⁴ Á kinagi na nikán, ‘Si Namarò nga pakimorayán nayù ira naggaká nittam, sinullà na ka, tapè sikaw yù pangipakánámmuán na sù ipakuá na. Á yáyù nga sinalákkuruk na ta sikaw yù makasingan sù Katunungán nga masserbi kuna, ána sikaw yù makaginná sù ubobuk na. ¹⁵ Ta sikaw yù doban na ta mangipakánámmu sù ngámin nga nasingam mu ána naginnám ta ngámin nga tatolay. ¹⁶ Á anni laguk yù iddagám mu? Arà! Gumikkáng ka, á makimállà ka kâ Apu Kesu nga Yápum, tapè pakomán na ka sù liwiliwá mu, á mapparigù ka, nga panákkilalán ta pangikatalà mu kâ Apu,’ kun ni Ananiá nikán.

¹⁷ “Á labbè ku ta Jerusalem, minayà nakimállà sù mangilin nga kapilliá. Á pakimállà ku sù kapilliá, ¹⁸ nappasingan nikán si Apu, á kinagi na

nikán, ‘Arà! Alistuám mu mánaw sawe Jerusalem, marakè akkuád da ka nayù ira Kudio, ta arád da kurugan yù kagiam mu nira nga meyannung nikán,’ kun na nikán. ¹⁹ ‘Apu,’ kuk ku kuna, ‘kurugad dangà támma, ta ammu ra ta minayà ta ngámin nga kapilliá, á ginapagápù ku yù ira nga manguruk nikaw, á inibáluk ku ira áнна pinalapalù ku ira. ²⁰ Á sù pamapáte ra kâ Esteban megapu sù pangilayalayá na ta meyannung nikaw, nanáddagà nga naggíraw sù pate na, ta inanugù ku yù kingnguá ra áнна sinaronák ku yù barawási nayù ira nga namapátay kuna,’ kuk ku kâ Apu. ²¹ Ngam kinagi ni Apu nikán, ‘Mánaw ken laguk, ta dobat taka kunangane ta umay ka mangilayalayá sù bilik ku sù ira ari Kudio ta arayyu nga lugár,’ kun na.”

²² Á yù ira magari nga Kudio, nagginná ira sù kinagi ni Pablo. Ngam ta pakaginná ra ta ánge na sù ira ari Kudio, napporay ira, á pine ra nagagga-aggay, nga kud da, “Papatáyat tam laguk, ta awán ta kepángngatán na nga matolay.” ²³ Á iniwawwák da yù barawási ra áнна nagagga-aggay ira. Á iniwári da yù káppù na dалан ta utun, gapu ta kataki na nonò da.

Yù Keyarubáng ni Pablo sù Kapitán na Suddálu nga taga Roma

²⁴ Á yù kátannangán nga kapitán na suddálu, pakasingan na sù pore nayù ira Kudio, pinatallung na si Pablo ta paggianád da. Á jinok na yù ira suddálu ta paligatad da si Pablo, tapè palappátan na nira yù liwá na nga ipappore nayù ira tatolay. ²⁵ Ngam ta pangigakkâ da kâ Pablo, lage ra kuna mamaligà, nagubobuk si Pablo sù gadde nayù kapitán nga nanáddak ta aranni kuna, á kinagi na, “Awayyá naw panò mappaligà sù tolay nga taga Roma nga ari paga nabestigán?” ²⁶ Á pakaginná nayù kapitán ta taga Roma si Pablo, en na kinagi sù kátannangán nga kapitád da, “Anni laguk yù akkuát tam, ta taga Roma yawe tolay.” ²⁷ Á minay laguk yù kátannangán, á iniyabbù na kâ Pablo, “Kuruk nga taga Roma ka?” “Wan, kuruk,” kun ni Pablo. ²⁸ Á kinagi nayù kátannangán, “Aru yù ginástù ta papel nga permâ, tapè mebilángà sù ira taga Roma.” Á simibbák si Pablo, á kinagi na, “Ngam sikán, yáyù nakeyanatak ku.” ²⁹ Á yù ira suddálu nga mággè mamaligà kuna, pakaginná ra ta kuruk nga taga Roma si Pablo, dagarágâ nga nánawád da. Á naburung gapay yù kátannangán nga kapitán, ta pakánnámmu na ta taga Roma si Pablo, ta yù kapitán gemma yù naddok sù ira suddálu nga nangigakkâ kuna.

Si Pablo ta Arubáng nayù ira Minámmanunnù

³⁰ Á gapu ta kuruk nga ikáyâ nayù kátannangán nga kapitán paga nga kánnámmuán yù ipangikeká nayù ira Kudio kâ Pablo, á sù tádday ággaw pinaggagammung na yù ira kátannangán nga pári nga Kudio áнна yù ira ngámin nga giriámán nga minámmanunnù. Á pinalawán na si Pablo, nga iniyarubáng na nira.

23

¹ Pakiarubáng ni Pablo sù ira Kudio nga minámmanunnù, inimámmatán na ira ta napiá, á kinagi na, “Wáwwagi, ammu ni Namarò ta napiá yù nonò ku ádde kunangane, ta awán bulubugá ta narákè nga kingnguá,” kun ni Pablo sù ira minámmanunnù. ² Ngam si Ananiá nga kotunán na pári, pakaginná na sù kinagi ni Pablo, inipalappák na sù ira nanaging kuna.

3 Á kinagi ni Pablo kuna, “Kunnian gapay ipalappák na ka ni Namarò sangaw, sikaw nga agippípiá. Mamanunnù ka níkan ta meyanung sù tunung ni Namarò nakuan, ngam nakaliwatám mu galá yù tunung ta inipalappák mà,” kun ni Pablo kuna. 4 Á yù ira nga nanaging kâ Pablo, kinagi ra kuna, “Ngattá, ta pakkakagiám mu yù kotunán na pári?” 5 Á kinagi ni Pablo nira, “Wáwwagi, arák ku ammu ta aggina yù kotunán na pári! Á nu ammù nakuan, arák ku nakuan sibbák, ta aijan yù netúrâ sù libru ni Namarò nga kunniaw, ‘Ari kayu magubobuk ta narákè nga meyanung sù mammaguray nikayu.’ ”*

6 Á inikáddagâ na lâ natákál si Pablo ta dumá yù sinuttul nayù ira káruán nga minámmanunnù, ta aijan yù ira Sadusio, á Parisio yù ira káruán. Á inikátol na yù kinagi na nira, “Wáwwagi! Sikán, á Parisiongâ, áнна Parisio gapay yù ira darakal ku. Á yáyù nga mangurugâ gapay ta paginnanolayan ni Namarò yù ira námmatay. Á yáyù ipangikeká ra níkan ta arubáng naw.”

7 Á pakkagi ni Pablo ta aggina lápay yù Parisio, dagarágâ nga nakkakátabbák yù ira Parisio áнна yù ira Sadusio, gapu ta massisinná ira ta nonò. 8 Ta yù ira Sadusio, kagiad da ta ari maginnanolay yù ira námmatay. Á kagiad da gapay ta awán ta ari masingan nga daroban ni Namarò onu tanakuán nga ari masingan, áнна awán ta ikararuá na tolay. Ngam yù ira Parisio, ammu ra ngámin dannian. 9 Á yáyù nga makkakápereperang ira ta ubobuk, ta kagumánad da nakuan yù ira káruán. Á kitatannuk ira ngámin nga magubu-ubobuk. Á gimikkáng laguk yù ira káruán nga mesturu, nga Parisio yù tuttulad da, á kinagi ra, “Arám mi nálek yù liwâ nayù tolay. Aijan támma yù ari masingan nga nagubobuk kuna.” 10 Á nappaná yù paddaráma ra, á naburungin yù kapitán nayù ira suddálu, marakè pissipissángan nayù ira tatolay si Pablo. Á jinok na laguk yù ira suddálu ta ed da gubatan si Pablo, ta ililli da nga iyángay ta kámpu ra.

11 Á ta gabi, nappasingan si Apu Kesu kâ Pablo. Á kinagi na kuna, “Ari ka maganássing. Patagatam mu yù nonò mu, ta umay ka sangaw mangilayalayâ ta meyanung níkan sù ili na Roma, ta kunnay ta pangilayalayâ mu sawe ili na Jerusalem.”

Pangigagéngé nayù ira Kudio kâ Pablo

12 Á ta pannawák, naggagammung yù ira Kudio nga nangigagéngay nu kunnasi yù ámmapáte ra kâ Pablo. Á nappagássingán ira ta ari ira kumán onu ámminum áddè ta arád da paga napapátay si Pablo. 13 Á matturù ta appátapulu yù ira nattatarátu. 14 Á minay ira sù ira kátannangán nga pári nayù ira Kudio áнна sù ira giriámán. Á kinagi ra, “Napasigaggâ yù pagássingám mi ta ari kami kumán nu arám mi paga napapátay si Pablo. 15 Á sikayu áнна yù ira minámmanunnù, sestemán naw laguk nga ipeyángay si Pablo kâ kapitán sawe ámmannnután, ta kunnay ta bestigán naw paga. Ngam maggián kami ta aggik na dалан nga naparán nga mattanak kuna nga mamapátay,” kud da nira.

* 23:5 Exodo 22:28

¹⁶ Á aijan yù kánakán ni Pablo, nga anâ na wagi na nga babay, á narámak na ta tanabád da sangaw si Pablo ta dâlan. Á minay laguk kê Pablo sù kâmpu ra, ta iránuk na kuna. ¹⁷ Á inagálán ni Pablo yù tádday nga kapitán, á kinagi na kuna, “Iyángem bì yawe bagitolay sù gián nayù kapitám mu, ta aijan yù iránuk na kuna.” ¹⁸ Á iniyánge na laguk sù kátannangán na, á kinagi na kuna, “Si Pablo nga nebáluk, ipeyánge na nikán yawe bagitolay nikaw, ta aijan kanu yù kagian na nikaw.”

¹⁹ Á kinering nayù kapitán yù bagitolay, á nallilli ira ta baddi. Á iniyabbû na kuna, “Anni yù iránuk mu nikán?” ²⁰ Á kinagi nayù bagitolay sù kapitán, “Yù ira Kudio, nattatádday yù nonò da nga ipeyánge ra nikaw si Pablo sangaw nu ummá ta umay túrin ta ámmanunnutád da, á kagiad da nikaw ta ikáyâ da bestigán paga ta napiá. ²¹ Ngam arám mu ira kurugan, ta aijan matturù ta appátapulu ira nga magiddak nga mattanak kuna ta dâlan. Nappagássingán ira ta ari ira kumán onu ámminum áddè ta arád da paga napapátay si Pablo. Á naporán iren nga mattanak. Á iddagád da lâ yù kagam mu.” ²² Á kinagi nayù kapitán sù bagitolay, “Arám mu kakágian ta inipakánnámmum nikán.” Á pinapáno na laguk yù bagitolay.

Ketuluk ni Pablo kê Gubinator Pelik ta Sesaria

²³ Á ta kapapáno nayù bagitolay, inagálán nayù kátannangán nga kapitán yù duá nga kapitán, á kinagi na nira, “Paránan naw yù duá gatù nga suddálu ána pitupulu nga makkabáyu ána duá gatù nga nagármas ta duppil. Á mánaw kayu sangaw nu gabi nu alas nuebi nga mangiyángay kê Pablo ta ili na Sesaria. ²⁴ Á pakkabáyuan naw gapay si Pablo. Á taronán naw ta napiá, tapè awán ta mesimmu kuna áddè ta ilabbè naw túrin kê Gubinator Pelik,” kun nayù kátannangán nga kapitán.

²⁵ Á initúrâ nayù kátannangán nga kapitán gapay yù iránuk na kê Gubinator, nga initubbuk na sù ira suddálu. Yawe itúrâ na. ²⁶ “Sikán nga mattúrâ si Kalodio Lisias. Á itúrâ ku nikaw, Gubinator Pelik, nga Maráyaw nga Gubinator. Á kunnasi kayu laguk? ²⁷ Á yawe tolay nga dobak ku nikaw, aggina yù ginápù nayù ira Kudio gangù, á papatáyad da nakuan. Á pakánnammù ta taga Roma yù tolay, jimittálâ nga mepulù sù ira suddálu, á iniyígù ku tapè ari matay.

²⁸ Á ikáyâ ku nga mánnámmuán yù pangikeká ra kuna. Á yáyù nga iniyángè laguk sù ámmanunnután nayù ira Kudio. ²⁹ Á nánámmuák ku galâ ta awán ta liwâ na, á ari mepángngà nu mapapátay onu mebáluk. Yá ipappore ra galâ kuna yù meyanung sù tunung da. ³⁰ Á pakaginnâ ta aijan yù ira mangigagángay kuna nga mattanak nga mamapátay kuna, dagarágâ nga inipeyángè nikaw. Á kinagi gapay sù ira mamaliwâ ta umay ira mangikeká ta arubáng mu.” Yáyù áddè nayù túrâ nayù kapitán sù Gubinator.

³¹ Á yù ira suddálu, kinuruk da yù initaddán nayù kapitán, á inituluk da si Pablo ta ili na Antipatris tán nga gabi. ³² Á ta pannawák, á yù ira suddálu nga nappatalay, nattoli ira ta kâmpu ra ta Jerusalem, á nabattáng yù ira suddálu nga makkabáyu, ta aggira yù mangituluk kê Pablo sù Gubinator.

³³ Á labbè da ta Sesaria, iniyawâ da sù Gubinator yù túrâ nayù kapitán ána iniyawâ da gapay kuna si Pablo. ³⁴ Á pabbibik nayù Gubinator sù

túrâ, iniyabbû na kê Pablo nu anni yù purubinsia na. Á “Silisia,” kun ni Pablo. ³⁵ Á kinagi na laguk kê Pablo, “Bestigát taka sangaw nu lubbè yù ira mangikeká nikaw.” Á inipaguárdiá na si Pablo sù palásiu nayù ngaw Patul Erodo.

24

Pangikeká nayù ira Kudio kê Pablo

¹ Á paggián ni Pablo ta Sesaria ta límá nga ággaw, á limibbè di Ananiá nga kotunán na pári ána yù ira káruán nga giriámán, ána yù abugádu nga mangngágan ta Tertulo. Á minay ira sù Gubinador, ta ikeká ra si Pablo. ² Á inipeyarubáng da laguk kê gubinador si Pablo, á si Tertulo nga abugádu yù magubobuk.

Á namegapu si Tertulo nga mangiránuk sù ipangikeká ra kê Pablo. Á kinagi ni Tertulo, “Maráyaw nga Apu Gubinador Pelik, magimammà kami nga maggián sawe purubinsia megapu sù napiá nga pammagurem nikami. Á aru yù ira tunung nga inulim ta napiá megapu nikami, tapè mammapiá yù ágga-ággám mi. ³ Á sikami ngámin, tákkilálám mi ta napiá yù ángngabbák mu nikami ta ngámin nga lugár, á nepallà yù pabbalabálà mi nikaw ta kággággaw.

⁴ “Á arám mi ikáyâ ta mataláttán ka, á ikomâ lâ nikaw ta pasensián kami bì, tapè ginnám mu yù pangikeká mi sawe tolay. ⁵ Ta ammu mi ta aggina yù mamappatapátu sù ira Kudio ta ngámin nga lugár, tapè maddaráma ira. Á aggina yù maddok sù ira tatolay nga tumuttul sù inituddu nayù tolay nga taga Nasaret. ⁶ Á dapingan na nakuan yù mangilin nga kapilliá, ta akkuán na nakuan yù ari mepángngà. Ngam ginápù mi, á gapu ta nalliwâ sù kustombare mi, panunnutám mi nakuan ta kunnay sù ituddu nayù tunung mi. ⁷ Ngam minay si Kapitán Lisias, á ginubâ na nikami. ⁸ Á sinaddánán na kami ta umay kami mangikeká ta arubáng mu. Á nu bestigám mu lápay, mánnámmuám mu lággapay yù ngámin nga liwâ na nga ipangikeká mi kuna,” kun nayù abugádu sù Gubinador. ⁹ A yù ira ngámin nga Kudio nga kábulun nayù abugádu, nakiuwan ira ta kuruk ngámin yù kinagi na.

Yù Panabbák ni Pablo ta Arubáng ni Gubinador Pelik

¹⁰ Á pinayápayán na laguk nayù Gubinador si Pablo ta magubobuk nga tubbák nira. Á kinagi ni Pablo, “Apu Gubinador, ammu ta sikaw yù mamanunnú sawe purubinsia mi nga Kudio ta nabayágin nga dagun, á yáyù nga magayáyákà nga tubbák sù pangikeká ra níkan ta arubáng mu. ¹¹ Á nu damágam mu nira, ari gemma naturù ta mapulu duá nga ággaw ngaw yù ángè ta Jerusalem, tapè makimorayà kê Namarò ta mangilin nga kapilliá. ¹² Á arád dangà gemma naratang nga makiriri sù ira tatolay, á arák ku ira gapay pappatapatuan ta ili onu sù mangilin nga kapilliá onu sù ira ngámin nga káruán nga ággagammungád da. ¹³ Á awán gapay ta mepasingad da, tapè pasikkálam mu nu kuruk yù ipangikeká ra níkan.

¹⁴ “Ngam yaw lâ ipalappâ ku nikaw, ta kuruk nga makimorayà kê Namarò nga pakimorayán nayù ira naggaká nikami. Á kurugak ku yù inituddu ni Apu Kesu, nga kagiad da ta ari kuruk. Á kurugak ku gapay yù ngámin nga tunung ni Moyses ána yù initúrâ nayù ngaw ira ábbilinán

ni Namarò. ¹⁵ Á aijan yù iddanamá kú nga kunnay sù iddanamá da gapay nayù ira mangikeká níkán, nga paginnanolayan ni Namarò yù ira ngámin nga námmatay, mássiki yù ira napiá ána yù ira narákè gapay. ¹⁶ Á yáyù nga magimugugà, tapè napiá lâ yù akkuák ku megapu sù ira tatolay, á aringà mappasírán ta arubáng ni Namarò ána yù ira tatolay.

¹⁷ “Á nabayágin nga aringà minay ta Jerusalem. Á yáyù nga minayà, tapè ituluk ku yù ilimù mi sù ira ikáttole mi nga pobare ána mangiyátàngà kâ Namarò. ¹⁸ Á keggâ sù mangilin nga kapilliá, narángnganád dangà nga napakarenuánin, ta namalurokakin sù kustombare mi. Á awán ta magari nga tatolay nga namulupulù níkán, á awán ta pinappatapátù.

¹⁹ “Ngam aijan tán yù ira Kudio nga taga Asia, á nu egga nakuan yù liwâ ku nga ikáyâ da nga ipangikeká níkán, aggira nakuan yù minay ta arubáng mu. Ngam awán nira nga minay saw ta mangikeká níkán. ²⁰ Á yáyù nga ipobobuk mu sù ira minay, ta ammu ra gapay ta awán ta nálek da nga liwâ ku ta keyarubáng ku sù ira minámmanunnù ta Jerusalem. ²¹ Ta yawe lâ ipangikeká ra níkán, yù inikátol ku ta arubáng da ta pamestigá ra níkán. Ta inikátol ku nga kinagi nira, ‘Mangurugà gapay ta paginnanolayan ni Namarò yù ira námmatay.’ ” Yáyù áddè nayù inítabbák ni Pablo kâ Gubínador Pelik.

²² Ngam aru yù nánámmuán ni Gubínador Pelik nga meyanung sù inítuddu ni Apu Kesu Kiristu, á yáyù nga inipappáná na yù ira mangikeká. Á kinagi na nira, “Sangaw nu lubbè si Kapitán Lisias, balinak ku yù pamestigâ kâ Pablo.” Á pinapáno na ira. ²³ Á kinagi na laguk sù kapitán ta ipaguárdiá na si Pablo, ngam kunnay lâ ta álliuk, nga arán na pukutan. Á kinagi na gapay ta arán na ipugik yù ira kákkopun na nga umay mangituluk sù awágan na.

Yù Keyarubáng ni Pablo kâri Pelik kâ Durusila

²⁴ Á ari nabayák, á minay si Gubínador Pelik nga nepulù kâ Durusila nga atáwa na. Á Kudio si Durusila. Á inipágál da si Pablo, tapè ginnád da yù kagian na nga meyanung sù ángnguruk na kâ Apu Kesu Kiristu. ²⁵ Á nagubobuk si Pablo gapay ta meyanung sù napiá nga ipakuá ni Namarò ta tolai ána yù máwák na tolai nga gaggarán yù baggi na, nga ari tumulù sù karagâ na nga narákè, á kinagi na gapay yù meyanung sù ággaw nga duttál sangaw nga pamanunnù ni Namarò ta ngámin nga tatolay. Á pakaginná ni Pelik, naganássing ána naburung, á kinagi na kâ Pablo, “Kustungin. Awayyám nga mánaw laguk. Agálát taka má sangaw nu matángngák ku.” ²⁶ Ta ikáyâ ni Pelik gapay nu iddán na nakuan ni Pablo ta kuártu, á yáyù nga sígidá inipágál na si Pablo ta makiubobuk kuna.

²⁷ Á ta pappasá na duá ragun, napatalián si Pelik nga gubínador, á si Porsio Pesto yù táli na. Á gapu ta inikáyâ ni Pelik nga pagayáyan yù ira Kudio, yáyù nga inibattáng na si Pablo sù ábbalurán.

25

Yù Keyarubáng ni Pablo kâ Gubínador Pesto

¹ Á jimittál laguk si Pesto ta Sesaria, nga maggubínador ta purubinsia na. Á pappasá na tallu nga ággaw, minay si Pesto ta Jerusalem. ² Á

keggá na ta Jerusalem, minay kuna yù ira kátannangán nga pári ána yù ira makáwayyá nga Kudio, ta ikeká ra si Pablo. ³ Á inikomá ra kâ Pesto ta ipeyali na si Pablo ta Jerusalem. Yáyù lâ kinagi ra kâ Pesto, nga sessistemá ra lâ, ta igagánge ra nga tanabán nga papatáyan si Pablo ta dалан. ⁴ Ngam simibbák si Pesto, á kinagi na nira, “Ajjan si Pablo nga napukù ta Sesaria, á manolingá sangaw tú. ⁵ Mepulù kayu laguk nikán, sikayu nga makáwayyá, ta túrin lâ yù pangikekán naw kuna nu egga yù liwâ na,” kun nayù gubinador nira.

⁶ Á naggián nira paga si Gubinador Pesto ta Jerusalem ta matturù nga tangaligguán, á nanoli ta Sesaria. Á sù tádday ággaw, nagitubang ta ámmanunnután, á inipeyánge na si Pablo ta arubáng na. ⁷ Á labbè ni Pablo ta ámmanunnután, niletungán nayù ira Kudio nga taga Jerusalem, nga mangikeká kuna ta aru nga narákè, ngam awán ta ipasingad da kâ gubinador, tapè ammu na nu kuruk yù kinagi ra kuna.

⁸ Á simibbák laguk si Pablo, á kinagi na, “Awán bulubugá ta liwâ ku sù tunung mi nga Kudio onu sù mangilin nga kapilliá onu kâ Patul Sisar ta Roma.” ⁹ Ngam si Pesto, gustu na mamagayáyâ sù ira Kudio, tapè makikopun ira kuna, á yáyù nga iniyabbû na kâ Pablo, “Ikáyâ mu panò nga umay ta Jerusalem, tapè panunnutát taka tán ta meyanung sù ipangikeká ra nikaw?”

¹⁰ Á simibbák laguk si Pablo, á kinagi na sù gubinador, “Ajjanà gemma sawe arubáng mu. Á yawe lâ yù ámmanunnután ni Patul Sisar, á sikaw gemma yù sinullà na nga mamanunnù. Awán ta liwâ ku sù ira Kudio, á yáyù gemma ammum ta napiá. ¹¹ Á nu egga nakuan yù liwâ ku, nga awayyám nga ipamapáte nikán, itulù ku nakuan yù baggi nikaw. Ngam ari gemma kuruk yù pangikeká ra nikán, á yáyù nga awán ta tolay nga makáwayyá nga mangiyawâ nikán nira. Á ikáyâ ku laguk ta umayà makipanunnù kâ Patul Sisar,” kun ni Pablo kâ Gubinador Pesto. ¹² Á kabalin ni Pesto nakiubobuk sù ira kábulun na nga mamanunnù, kinagi na kâ Pablo, “Kinagim ta makipanunnù ka kâ Patul Sisar, á aggina laguk yù mamanunnù nikaw. Ipeyánge taka sù gián na.”

Yù Keyarubáng ni Pablo kári Patul Agripa kâ Bernis

¹³ Á pappasá na tangaligguán támma onu matturù ta baddi, limibbè ta Sesaria di Patul Agripa kâ Bernis, ta ed da tullúnán si Gubinador Pesto ta kabagu na nga naggubinador. ¹⁴ Á gapu ta naggián ira ta nabayák, kinagi ni Pesto sù patul yù meyanung kâ Pablo, nga kun na, “Ajjan saw yù tolay nga inibattáng ni Pelik nga inibáluk na. ¹⁵ Á ta keggâ ta Jerusalem, kinagi nayù ira kátannangán nga pári nga Kudio ána yù ira giriámán yù meyanung kuna, á gustu ra ta pagikaruak ku ta patay. ¹⁶ Ngam kinagi nira, ‘Ari yù kustombare mi nga taga Roma nga mamanunnù ta tolay nu ari bi olu makiarubáng sù ira mangikeká kuna, tapè tabbagan na yù pangikeká ra kuna,’ kuk ku nira.

¹⁷ “Á sù ánge ra saw, arák ku inipappáná yù pamanunnù ku kuna. Sù tádday ággaw, nagitubangà sù ámmanunnután, á inipágál ku yù tolay ta meyarubáng nikán. ¹⁸ Á panáddak nayù ira mangikeká kuna ta arubáng ku, kagiak ku ta ikeká ra támma megapu ta narákè nga kingnguá na. Ngam awán ta kinagi ra nga kuruk nga liwâ na. ¹⁹ Yá lâ ipappore

ra kuna ta nakkakápereperang ira ta meyanung ta ángnguruk da sù kustombare ra nga Kudio ána yù meyanung sù ngaw tolay nga natay nga mangngáan ta Kesu, nga kinagi ni Pablo ta naginnanolayin.

²⁰ “Á gapu ta arák ku ammu mamestigá sù meyanung ta kustombare ra, iniyabbù ku kâ Pablo nu gustu na umay ta Jerusalem, tapè yáyù pamanunnuták ku kuna. ²¹ Ngam molang si Pablo, ta gustu na maggián lâ saw nga maguárdián, tapè si Patul Sisar yù mamanunnù kuna. Á yáyù ipaguárdiá áddè ta arák ku ipeyángay kâ Patul Sisar,” kun ni Gubinador Pesto kâ Patul Agripa. ²² Á kinagi ni Patul Agripa kâ Pesto, “Ikáyâ ku gapay nakuan tángngagan yù kagian nayù tolay.” Á kinagi ni Pesto sù patul, “Á ginnám mu sangaw nu ummá,” kun na.

²³ Á ta tádday ággaw, nabbisti di Patul Agripa kâ Bernis, á nammártiá ira nga minay ta ámmannunntán nga nappupúlù sù ira kapitán na suddálu ána yù ira maríku nga makáwayyá ta ili. Á ta paddok ni Gubinador Pesto, iniyángo ra si Pablo ta arubáng da. ²⁴ Á kinagi ni Gubinador Pesto, “Patul Agripa ána sikayu ngámin nga kábulun na saw, innan naw yù tolay ta napiá. Ngámin yù ira Kudio nga aijan ta Jerusalem ána yù ira nga maggián sawe ili tam gapay, ikeká ra, ána ikatakátol da nga kagian ta ipapapátè, ta ari kanu mepángngà nga matolay. ²⁵ Ngam pamestigá kuna, awán ta liwá na nga nálek ku nga ipamapátè kuna. Á gapu ta umay makipannunú kâ Patul Sisar, yáyù nga ipeyángè sangaw kâ Patul Sisar.

²⁶ “Ngam arák ku ammu yù iránuk ku nga itúrâ sù yápù nga meyanung sù tolay. Á yáyù gapu na nga iyarubáng ku nikayu, talugáring nikaw, Patul Agripa, tapè bestigám mu gapay, á kagiam mu níkan yù ipamaliwâ da kuna, nga itúrâ ku kâ Patul Sisar ta Roma. ²⁷ Ta ari mepángngà ta urè nu ipeyángè yù nebáluk kâ Patul Sisar, nu arák ku gapay kagian yù liwâ na nga pangikeká ra kuna,” kun ni Gubinador Pesto.

26

Panabbák ni Pablo sù Pangikeká ra ta Arubáng ni Patul Agripa

¹ Á pamegapu ni Patul Agripa mabbestigá kâ Pablo, kinagi nayù patul kuna, “Anugutat taka nga tubbák megapu sù baggim ta pangikeká ra nikaw.” Á inítáyák na laguk ni Pablo yù limá na, á kinagi na, ² “Patul Agripa, magayáyákà ta ággawo, ta sikaw yù manángngák sù itabbák ku tayù pangikeká ra níkan nayù ira ikáttole ta nga Kudio. ³ Nepatalugáring ta sikaw yù makánnámmu ta ngámin nga kustombare tam nga Kudio ána yù ngámin nga ariríri tam. Á pasensíam mà bì, á ginnám mu yù kagiak ku níkaw.

⁴ “Yù ira ngámin nga Kudio, ammu ra ta napiá yù nonò ku ána yù kustombarè ta áddè ngaw sù kabaddi ku, ta naggiánà nira sù paggiák ku ta Tarsu ána ta Jerusalem. ⁵ Ammu rangà ta nabayágin, á nu gustu ra nakuan massistigu, kagiad da níkaw ta Parisiongà nga maláppà nga manguruk ta ngámin nga tunung tam ána kustombare tam nga Kudio. ⁶ Á kunangane manáddagà ta arubáng mu nga mabestigán megapu sù iddanamá k ku, nga palurotan na sangaw ni Namarò yù inítabbá na sù ira ngaw naggaká nitta, ta paginnanolayan na yù ira námmatay. ⁷ Á nepatalugáring sù ira ikáttole ta nga ginaká nayù ira mapulu duá nga ánâ ni Kákay Israel, pakimorayád da si Namarò ta kággággaw ána káda

gabi megapu sù iddanamád da gapay, nga mesipà ira sù napiá nga inittabbá ni Namarò. Á Patul Agripa, yaw nga iddanamát tam nga Kudio yù ipangikeká ra nikán! Á yù ira ikáttole ta nga Kudio yù mangikeká nikán! ⁸ Sikayu nga aijan saw, ngattá, ta aijan yù ira káruán nikayu nga mabbábáng ta pakáwayyá ni Namarò nga mamaginnanolay sù ira námmatay?

⁹ “Á mássiki sikán, sù ngaw, kinagi ta napiá nu jigirigátak ku yù ira manguruk kâ Apu Kesu nga taga Nasaret. ¹⁰ Á yáyù kingngikingnguá ngaw ta Jerusalem. Á yù ira kátannangán nga pári, jinok dangà ta umayà mappagápù sù ira manguruk kâ Apu Kesu, á aru yù ira pinukù ku sù ábbalurán. Á pamagikáru nayù mamanunnù nira, sikán gapay yù tádday nga nakkagi ta pagikaruan na ira ta patay. ¹¹ Á name-arungà nga nanigirigá nira ta ngámin nga kapilliá ra, tapè kagumának ku ira nakuan ta mabbabáwi ira sù ángnguruk da. Á nerallà yù pátu na nonò ku nira, áddè ta arák ku ira gapay jinigirigá ta makkakerumá nga ili nayù ira ari Kudio ta arayyu nga lugár.

¹² “Á yáyù gapu na nga minayà ta ili na Damasku, ta jinok dangà nayù ira kátannangán nga pári, á iniyawá da nikán yù pakáwayyá nga umay mappagápù sù ira manguruk. ¹³ Á Apu Patul, pallakák ku ta dálan ta tangngá na ággaw, inikáddagâ lâ yù nawák nga nasingak ku nga naggapu ta lángi nga naddalingárang ánnè sù bilák, á nanawagán kami ngámin sù ira kábuluk ku. ¹⁴ Á ikáddagâ nga napalakak kami ngámin ta dabbun, á naginnâ yù ngárál nga nagubobuk ta Kebru nga ággubobuk tam nga Kudio. Á kinagi na, ‘Saulo, Saulo, ngattá ta iddâ mà jigirigátan? Ta sikaw gemma galâ yù majjigâ,’ kun na nikán.

¹⁵ Á kinagi laguk kuna, ‘Asinni ka, Apu?’ Á kinagi ni Apu, ‘Sikán si Kesu nga jigirigátam mu. ¹⁶ Ngam gumikkáng ka, ta mappasinganà nikaw kunangane, gapu ta sikaw yù tullatak ku ta masserbi nikán. Sikaw yù mangipakánnámmu sù masingam mu kunangawe nga meyannung nikán ánnà yù ipasingak ku paga nikaw. ¹⁷ Á dobat taka sù ira ikáttolem nga Kudio ánnà yù ira ari Kudio, á sikán yù mangiyígù nikaw nu aijan yù ira mangnguá nikaw. ¹⁸ Umay ka laguk nga kunnay ta mamukâ ta matá ra, tapè manawagán yù nonò da, á likuránád da yù narákè nga ággangnguá ra. Á mapalubbáng ira sù panangngal ni Satanas nira, tapè si Namarò galâ yù tuttulad da. Á yáyù nga pakomán na ira laguk ni Namarò sù liwiliwá da, á mesipà ira sù ira mangilin nga tatole ni Namarò, megapu sù ángngikatalà da nikán.’ Yáyù kinagi ni Apu Kesu nikán.

¹⁹ “Apu Patul Agripa, yáyù nga kinuruk ku yù inipasingan ni Apu Kesu nikán, nga naggapu ta lángi. ²⁰ Á minayà ta olu nga nangilayalayâ ta Damasku, á ta Jerusalem, ánnà yù ira ngámin nga ili ta purubinsia na Judiya. Á nangilayalayákà sù ira ari Kudio gapay. Á inilayalayâ ku nira ta máwák nga likuránád da yù narákè nga kustombare ra, á tuttulad da si Namarò ánnà tuppálad da yù napiá nga ipakuá ni Apu nira, tapè mepasingan ta kuruk nga tatole ni Namarò ira. ²¹ Yáyù inittuddù nira, á yáyù nga ginápù dangà nayù ira ikáttole ta nga Kudio sù pangilayalayâ ku sù mangilin nga kapilliá, á gustu rangà nakuan papatáyan.

22 “Ngam si Namarò yù mangabbák níkán áddè kunangane, á yáyù nga manáddagà saw nga mangilayalayâ sù ira tatolay nga makáwayyá ána sù ira pobare. Á awán ta tanakuán nga kagiak ku, nu ari lâ yù inipalappâ da ngaw di Moyses ána yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò. Á yù kinagi ra ngaw nga mapaluro, yáyù napalurokin. 23 Ta máwák nga napapátay si Apu Kesu. Á aggina yù olu nga naginnanolay, tapè ilayalayâ na yù pangiyígù na sù ira ikáttole ta nga Kudio ána sù ira ari Kudio.”

24 Á lage na kabalin ni Pablo nanabbák ta arubáng nayù patul, á inikatol ni Pesto nga gubinador, á kinagi na, “Pablo, maguyung ka, ta nepasá yù ginigiámmum!” kun na. 25 Ngam kinagi ni Pablo, “Aringà maguyung, maráyaw nga Gubinador Pesto. Ngam kagiak ku lâ yù kukurugán. 26 Á ammu nayù patul yù meyanung ta ngámin nga kinagi. Yáyù nga aringà mappasirán nga makkagi daretiu kuna, ta kánnámmuán na ngámin danniaw nga kinagi. Awán támma ta arán na nemámmatán nga nakuá, ta ari nelímak,” kun ni Pablo kâ gubinador.

27 Á kinagi na laguk ni Pablo sù patul, “Patul Agripa, ari ka panò manguruk sù kinagi nayù ira ngaw ábbilinán ni Namarò? Ngam ammù ta kurugam mu gemma.” 28 Á kinagi ni Agripa kâ Pablo, “Kagiam mu panò ta malogonà nga apatam mu ta manguruk kâ Kesu?” 29 Á kinagi ni Pablo, “Mássiki nu marigâ onu malogon, ngam yá lâ ipakimállà ku kâ Namarò, ta ari lâ sikaw nu ari galâ sikayu ngámin gapay nga makaginná sù ubobuk ku kunangane yù megittá níkán nakuan sù ángnguruk ku kâ Apu Kesu, ngam ari kayu lâ mepárik níkán sù kebáluk ku,” kun ni Pablo nira.

30 Á di patul kári gubinador kári Bernis ána yù ira ngámin nga nagitubang tán, gimikkáng ira. 31 Á nánaw ira laguk nga minay ta lawán. Á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Awán ta liwâ na yane tolay nga ipate na onu kebáluk na.” 32 Á kinagi ni Patul Agripa kâ Gubinador Pesto, “Mapalubbáng yù tolay nakuan, nu arán na nakuan kinagi ta umay makipanunnù kâ Patul Sisar,” kun na.

27

Yù Pabbire di Pablo nga Umay ta Roma

1 Á pamapáno ra níkami ta mabbiray kami nga umay kâ Patul Sisar ta Roma sù purubinsia na Italia, á nipatangngal da dí Pablo ána yù ira káruán nga nabáluk kâ Kapitán Kulio, nga kapitán na Tangagatù nga Suddálu ni Patul Sisar Agosto. 2 Á nappittà kami laguk sù biray nga naggapu ta Adramitu nga umay sù ira ili ta aggik na bebay sù purubinsia na Asia. Á nepulù níkami si Aristarko nga taga Tessalonika, nga ili sù purubinsia na Masidonia. 3 Á sù tádday ággaw, jiminung kami ta Sidon. Á inikállà ni Kulio si Pablo, á inanugù na nga umay melágum sù ira kákkopun na ta ili.

4 Á páno mi ta Sidon, jinápun na kami nayù paddák. Á nabbiray kami laguk ta aranni ta aggik na pugu na Sipro, tapè melibang kami ta pugu. 5 Á sinalebarám mi yù ira lugár na Silisia ána Pampilia, á jiminung kami ta dappâ na Mira sù purubinsia na Lisia. 6 Á dung mi ta Mira, nálek

nayù kapitán yù biray nga taga Alekandria, nga mappángè ta Italia, á pinappittà na kami.

⁷ Á páno mi ta Mira nga mappángè ta Italia, naganna-annánà kami lâ nga nabbiray, á narigirigâ kami nga nakáddè ta ili na Ngido. Á gapu ta jinápun na kami nayù masikan nga paddák, natupak kami, á sinalebarám mi laguk yù tuppák na pugu na Kareta nga mangngágan ta Salmone, á nallibang kami ta pugu na Kareta. ⁸ Á nabbiray kami nga nattalebák aranni ta aggik na dabbun, á narigirigâ kami nga nakáddè ta dappâ nga mangngágan ta Napiá nga Áddúngán, nga aranni ta ili na Laseya.

⁹ Á gapu ta paganna-annánà mi, nabayák kamingin nga nabbiray ta Laseya, á jimittálin yù ammián, nga ikákássing nayù ira minábbiray. Á yáyù nga sinabarangán ni Pablo yù ira minábbiray, ¹⁰ á kinagi na nira, “Kopuk ku, nu mánaw ittam sangaw, marigirigâ ittam ta bebay. Maggián ittam labbi saw, marakè kengá lâ yù kárgá tam ána yù biray, á marakè malagabán ittam nga matay gapay.” ¹¹ Ngam si Kapitán Kulio, arán na kinuruk yù kinagi ni Pablo. Kinuruk na lâ yù kinagi nayù mamilotu ána yù kinagi nayù makákuá sù biray. ¹² Á aru yù ira kábulum mi nga gustu ra gapay mánaw, ta kagiad da ta nonò da ta jikkù yù naddúngám mi nu ammián. Á yáyù nga gustu ra gapay mánaw nga mappángè ta pugu na Kareta, á parè bì nakuan ta makáddè kami ta áddúngán na Penik, nga nalibangán ta ammiánán. Ta kinagi ra, “Penik nakuan yù pakipaggianát tam ta áddè ta paddagun,” kud da.

Yù Baggiu ta Bebay

¹³ Á manganánnuán, aijan yù napiá nga paddák nga naggapu ta abagátán, á kagiad da ta makatunù kami ta Penik. Á inakkâ da laguk yù tagebbatu na biray, á nánaw kami, á nabbiray kami ta aranni ta aggik na pugu na Kareta. ¹⁴ Ngam inikáddagâ lâ nabbaggiu, nga naggapu ta ammiánán. ¹⁵ Á gapu ta ari kami nakatubáng sù paddák, napaturiák kami, á pinaguráyám mi lâ. ¹⁶ Á nallibang kami ta ábbák nayù pugu na Kalodi. Á yù baddi nga barangay nga ginuggun na biray, narigâ nga inigom mi sù biray, tapè pakappiám mi.

¹⁷ Kabalim mi namakáppi sù barangay, binabbak da yù biray ta lubik. Á naburung ira, marakè meráddâ yù biray sù kábabawán ta Sirte. Á yáyù nga nilukù da laguk yù dakal nga layyák, á pinaturiák na paddák yù biray.

¹⁸ Á gapu ta nasikan yù baggiu, á nallelembá ána nepáttapáttu yù biray. Á ta tádday ággaw, inilappák da yù kárgá na biray ta danum. ¹⁹ Á ta mekatallu nga ággaw, inilappák da lággapay ta danum yù lubik da ána yù káruán nga aruátad da ta pattarabáku ra ta biray. ²⁰ Á aru yù ággaw nga nappasá nga arám mi bulubugá nasingan yù bilák onu bituan. Á nabbaggiu ta nasikan nga ari bulubugá naginnà, á arám mi iddanamán ta matolay kami.

²¹ Á ta nabayágin, ari kami bulubugá kiminán. Á yáyù nga gimikkáng si Pablo, á kinagi na laguk, “Kákkopun, nu kinuruk naw nakuan yù kinagi nga ari ittam bì nakuan mánaw ta Kareta, awán nakuan ta nararál ána náráwán. ²² Ngam ari kayu lâ maburung, ta kunangane tabarangát takayu ta patagatan naw lâ yù nonò naw, ta awán ta matay nittam, ngam kengá lâ yù biray. ²³ Yáyù ammù, gapu ta inipakánnámmu ni

Namarò nikán. Ta si Namarò yù makákkúá nikán áнна pakimorayák ku, á jinok na nikán ta gabingò yù daroban na nga nappasingan nikán. ²⁴ Á kinagi na nikán, ‘Pablo, ari ka maganássing, ta máwák nga umay ka meyarubáng kâ Patul Sisar ta Roma. Á inikállà naka ni Namarò, ta inanugù na nikaw yù ipakimállà mu kuna nga meyannung sù ira kábulum mu, á yáyù nga awán gapay ta matay nira,’ kun nayù daroban ni Namarò nikán. ²⁵ Á yáyù ari kayu lâ mabburung, kákkopuk ku, ta ikatalà ku si Namarò ta palurotan na yù ngámin nga kinagi nayù daroban nikán. ²⁶ Ngam máwák nga meráddâ ittam sangaw ta pugu,” kun ni Pablo nira.

²⁷ Á nabbaggiu ngin ta duá ligguán, á pinaturiák na kami na paddák sù bebay nga mangngágan ta Adria. Á ta tangngá na gabi, natákál nayù ira mattarabáku ta biray ta aranni kamingin ta dabbun. ²⁸ Á sinúkuk da yù danum, á duápulu nga appá yù kálaram na. Á pallakák mi paga ta baddi, sinúkuk da má, á mapulu límá lâ nga appá yù kálaram na.* ²⁹ Á naburung ira marakè meráddâ kami ta dútung. Á yáyù nga inigatták da sù danum yù appá nga tagebbatu ta ulin na biray, á nakimállà ira kâ Namarò ta iddagád da yù ággaw.

³⁰ Á gapu ta ikaburung nayù ira mattarabáku ta biray, ikáyâ da nakuan panawán yù biray, tapè mattálaw ira. Á sinestemád da kami. Áppè ira minay nangigatták ta tagebbatu sù parowá na biray, ngam iyutták da nakuan yù baddi nga barangay ta danum, tapè pattakayád da nga mattálaw. ³¹ Ngam natákál ni Pablo yù nonò da, á kinagi na kâ Kapitán Kulio áнна yù ira suddálu, “Dannian ira nga mattarabáku ta biray, nu mattálaw ira áнна panawád da yù biray, awán nittam bulubugá ta meiyù.” ³² Á gittá da laguk nayù ira suddálu yù kaddang nayù baddi nga barangay, á neburuk.

³³ Á ta alippánnawák, inikomá ni Pablo nira ta kumán ira bì. Kinagi na nira, “Duá ligguánin nga maburuburung kayu áнна awán bulubugá ta kinán naw. ³⁴ Á yáyù nga dudduárat takayu ta kumán kayu bì, tapè massikan kayu sangaw, ta awán bulubugá nittam ta manganni,” kun ni Pablo nira.

³⁵ Á kabalín ni Pablo nanabarang nira, inâ na laguk yù tangabullung nga pán, á naddasal ta pabbalabála na kâ Namarò ta arubáng da ngámin. Á gidduá na yù pán, á kinán na. ³⁶ Á pakasingad da sù pakkákán na, minálláppaw yù nonò da, á kiminán iren gapay. ³⁷ Á duá gatù ta pitupulu ta annam sikami ngámin ta biray. ³⁸ Á kabalid da kiminán, inittabbà da yù kárgá ra nga tirígu ta danum, tapè umáláppaw yù biray.

Katátátâ nayù Biray

³⁹ Á ta pannawák, nerípâ da yù dabbun ngam arád da natákkilalán. Á nasingad da ta aggik yù napiá nga karagátán. Á ikáyâ da nga iráddâ yù biray sù karagátán, nu awayyá na. ⁴⁰ Á gittá da laguk yù kaddang nayù ira tagebbatu, á inibattáng da ira ta danum. Á inubbarád da yù lubik nga gálù nayù ulin, áнна inullák da yù layyák sù parowá, tapè mepayák kami nga mappángè ta karagátán. ⁴¹ Ngam neráddâ yù parowá na biray ta kábbawán nga nalepuanán ta nálaran nga danum. Á awán ta awayyá

* **27:28** Á tallupulu annam nga metro yù duápulu nga appá, áнна duápulu pitu nga metro yù mapulu límá nga appá.

ra nga mangiyali sù parowá. Á napalupalungán yù pangulin na biray, á natáttátá.

⁴² Á inigagánge nayù ira suddálu ta papatáyan nakuan yù ngámin ira tatolay nga guárdiád da, marakè makanunnuk ira nga mattálaw. ⁴³ Ngam gimmá na ira ni Kapitán Kulio, gapu ta ikáyâ na nga iyígù si Pablo, tapè ari matay. Á sinaddánán na yù ira makanunnuk ta aggira yù mapolu nga makkassú ta danum áнна mappángè ta dabbun. ⁴⁴ Á pinattagippáto na laguk yù ira káruán ta tábalá áнна táttá na biray. Á yáyù nga nakáddè kami ngámin ta karagátán.

28

Yù Keráddâ di Pablo ta Pugu na Malta

¹ Á gom mi ta kannak, yáyù pakánnámmu mi ta Malta yù ngágan nayù pugu nga nalabbetám mi. ² Á yù ira tatolay nga naggián tán, nepallà yù allà da nikami, á minay ira nakikopun nikami. Á nappagaddul ira ta paggirinuám mi, gapu ta magurán áнна malummin.

³ Á si Pablo, en na gapay jinammà yù tangababbak nga káyu nga iruppáng na sù api. Á pangiruppáng na sù káyu, nallawán yù maritá nga iráw megapu sù pátu na api, á kinagâ na yù limá na nga arán na ibbatán. ⁴ Á yù ira tatolay nga naggián tán, pakasingad da sù maritá nga iráw nga nabbesin ta limá ni Pablo, kinagi ra sù ira kábulud da, “Kuruk nga minámmapátay yù tolay, ta mássiki nakagon nga naggapu ta bebay nga nelilli ta pate na, ngam aringin meyanugù nga matolay, ta matunung yù Dios nga mamagikáru kuna,” kud da. ⁵ Ngam iniwássi ni Pablo yù iráw nga nabbesin sù limá na, á napannâ sù api. Á awán bulubugá ta nesimmu kê Pablo. ⁶ Á yù ira tatolay, iddi-iddagád da yù pabbagá na limá na sangaw onu ikáddagâ na lâ mapalakak nga matay. Á pagiddak da ta nabayák, á awán bulubugá ta nesimmu kuna. Á nanguli laguk yù nonò nayù ira tatolay, á kinagi ra ta aggina yù tádday nga dios.

⁷ Á naddepuák yù gián nga nalabbetám mi sù dabbun ni Publio nga mammaguray ta Malta. Á si Publio, inikállà na kami, á tallu nga ággaw inilágum na kami. ⁸ Á narángnganám mi yù yáma ni Publio nga nagiddá nga makkulikuk áнна makkursu. Á si Pablo, en na iningan. Á nakimállà si Pablo kê Namarò megapu kuna. Á sinangngalán na yù lakalákay, á pinammapiá na. ⁹ Á yù ira káruán nga tatolay, narámak da, á minay ngámin yù ira máttakì kê Pablo, á pinammapiá na ira ngámin gapay. ¹⁰ Á aru yù makkakerumá nga iniyawâ da nikami. Á ta paggagannuâ mi nga mánaw, iniyawâ da yù ngámin nga bálun nga awágam mi, nga inipittà da sù biray.

Páno ri Pablo ta Malta nga Umay ta Roma

¹¹ Á tallu bulánin yù paggián mi ta Malta, ta awán ta awayyá mi nga mabbiray gapu ta ammián. Á ajjan gapay yù biray nga mangngágan ta Jiping, nga naggapu ta Aleksandria nga magiddak ta napiá nga ággaw. Á yáyù nattakayám mi ta páno mi ta Malta. ¹² Labbè mi ta ili na Sirakusa, naggián kami ta tallu ággaw. ¹³ Á páno mi ta Sirakusa, á nabbiray kami nga nakáddè ta ili na Regium. Á tádday ággaw, nepabulun nikami yù paddák

nga naggapu ta abagátán. Á ta mekaruá nga ággaw, limibbè kami ta ili na Putioli. Á gimitták kami laguk sù biray. ¹⁴ Á narángnganam mi ta Putioli yù ira mawwawági ta ángnguruk mi kâ Apu Kesu, á inapà da kami ta makipaggián kami lábbì nira, á naggián kami ta pitu nga ággaw. Á ta páno mi ta Putioli, nappatalay kami nga minay ta ili na Roma.

¹⁵ Á yù ira mawwawági ta ángnguruk mi kâ Apu Kesu nga naggián ta Roma, pakarámak da ta labbè mi, ed da kami jinápun ta arayyu, ta Dápun na Appio. Á yù ira káruán, jinápud da kami ta Tallu nga Kantína. Pakasingan ni Pablo nira, nabbalabálâ kâ Namarò, á nagayáyâ.

Keggá ni Pablo ta Roma

¹⁶ Labbè mi ta Roma, á ari nabáluk si Pablo, ta anugutad da ta maggián lâ sù sippitán na nga balay nga aranni ta ábbalurán, ngam guárdián nayù tádday nga suddálu.

¹⁷ Á ta pappasá na mekatallu nga ággaw, inipágál ni Pablo yù ira Kudio nga makáwayyá sù ili na Roma. Paggagammung da sù gián na, kinagi na nira, “Wáwwagi, mássiki awánà ta liwâ sù kustombare nayù ira naggaká nittam onu sù ira ikáttole tam nga Kudio ta Jerusalem, ngam ginápù dangà nga iniyawâ da sù limá nayù ira taga Roma. ¹⁸ Á binestigá rangà, á gustu rangà nakuan palubbángan, ta awánà gemma ta liwâ nga ipamapáte ra nikán. ¹⁹ Ngam yù ira ikáttole tam nga Kudio, manakì ira. Á yáyù nga nakagumánà nga umay makipanunnù kâ Patul Sisar. Ngam sikán, awánà ta ipamaliwâ nga pangikekâ nakuan sù ira ikáttole.

²⁰ “Á yáyù laguk nga inammung takayu saw, tapè makiubobugá nikayu. Ta gustu ipakánnámmu nikayu yù kuruk nga ikebáluk ku, nga megapu sù ángnguruk ku sù iddanamát tam nga ginaká ni Israel,” kun ni Pablo nira. ²¹ Á kinagi ra kâ Pablo, “Awán ta limibbè saw nga túrà nga meyanung nikaw nga naggapu ta purubinsia na Judiya. Á mássiki yù ira tatolay nga naggapu túrin, awán bulubugá ta iniránuk da nga narákè nga meyanung nikaw. ²² Ngam gustu mi ginnán yù kagam mu nga naggapu ta nonò mu, ta ammu mi ta aru yù ira makikontará sù ira manguruk kâ Kesu,” kun nayù ira Kudio kâ Pablo.

²³ Á sinullà da laguk yù ággaw nga pakatángngák da kâ Pablo. Á dattál nayù ággaw, minay ira ta bale ni Pablo, á napakáru ira. Á si Pablo, nagammíá nga nagubobuk nira áddè ta nagabiyán paga. Á kinagi na nira yù meyanung sù pammagure ni Namarò ta dabbuno. Á pinarubán na ira kagumánan, tapè manguruk ira gapay kâ Apu Kesu, megapu sù pangibukalán na sù tunung ni Moyses ána yù inítúrâ nayù ngaw ira ábbilinán ni Namarò. ²⁴ Á yù ira káruán, nanguruk ira. Ngam yù ira káruán, ari ira nanguruk.

²⁵ Á gapu ta ari ira metádday ta nonò da nga meyanung sù kinagi ni Pablo, nariríri ira. Á lage ra nánaw, kinagi na laguk ni Pablo nira, “Napiá yù kinagi nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò ta paddok na kâ Isaya, nga yù ngaw ábbilinán na, ta umay makkagi sù bilin na sù ira ngaw naggaká nittam. Kinagi na kâ Isaya,

²⁶ E ka sù ira tatolay nga Kudio, á kagam mu nira,

“Mássiki nu ginniginnán naw, ngam arán naw bulubugá kánnámmuán.

Mássiki nu inni-innan naw, ngam arán naw bulubugá matákkilalán.”
 27 Yáyù kagam mu nira, gapu ta nataggâ yù nonò da.

Sinulatád da yù talingá ra. Á nakkimmâ yù matá ra,
 marakè matákkilalád dangà, á kánnámmuád da yù kagiak ku áнна
 alawatađ da ta nonò da.

Ta nu mabbabáwi ira nakuan ta liwiliwâ da áнна umay ira makipakomá
 níkán,

á iriák ku laguk yù liwiliwâ da áнна pakomák ku ira.’

Yáyù kinagi ni Namarò kâ Isaya.*

28 “Mánnámmuán naw laguk yaw. Binilin na laguk ni Namarò yù
 ira ari Kudio ta meyannung sù pangiyígù na ta toláy, tapè mesipà ira
 sù pammagure na. Á aggira, magginná ira.” 29 Kabalin ni Pablo nga
 nagubobuk, nánaw yù ira Kudio. Á ta páno ra, nakkakátabbatákk ira.

30 Á naggián si Pablo ta Roma ta duá ragun ta bale na nga labbetán na.
 Á pinaddulò na ngámin yù ira minay kuna. 31 Á inilayalayâ na nira yù
 meyannung sù pammagure ni Namarò ta dabbuno áнна inituddu na nira
 yù meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. Á ari mappasirán nga mangituddu,
 á awán ta nakikontará kuna. Áddè na yû.

* 28:27 Isaya 6:9-10

Yù Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Roma

Yù Meyannung sù Túrâ

Dakal yù ili na Roma, nga paggianán nayù kátannangán nga mammaguray nga abbúnad da ta Sisar sù ággubobuk da. Á aru yù ira purubinsia gapay ta pammagurayán nayù Sisar. Á pattúrâ ni Pablo sawe túrâ, ari paga minay ta ili na Roma, ngam ammu na yù ngágan na aru nga tatolay nga manguruk kê Apu Kesu nga naggián sù ili. Á yáyù nga inítúrâ na yawe nga pakiammu na nira.

Á ipanonò ni Pablo sù ira nga mabbibbik sawe yù ággián nayù ira ngámin nga tatolay megapu ta liwiliwâ da. Ta nu ari ittam mabbabáwi sù narákè nga ággangnuá tam, á pagikaruan na ittam sangaw ni Namarò. Á ibukalán na yù pakáwayyá ni Namarò nga mangiyígù ta tolay, maguray lá yù katatole ra, nga Kudío onu ari Kudío, tapè ari ittam mapagikáru. Ta netapil si Apu Kesu Kiristu megapu nira. Á naginnanolay, ána abbágán na yù ira nga mangikatalà kuna, tapè palurotad da yù napiá nga ipakuá ni Namarò nira.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Meyannung kê Pablo ána yù Bilin na (1:1-17)

Awán ta Ari Nakaliwâ (1:18-3:20)

Yù Ámmakomá ni Namarò ta Tolay (3:21-4:25)

Yù Bagu nga Áttole nayù ira nga Mangikatalà kê Apu Kesu Kiristu (5:1-8:39)

Yù Ággián nayù ira Kudío (9:1-11:36)

Yù Ipakuá ni Namarò sù ira Tatole na (12:1-15:13)

Yù Pangilayalayâ ni Pablo sù ira Ari Kudío (15:14-21)

Yù Panalákkuruk ni Pablo nga Umay ta Roma (15:22-33)

Yù Pangiyabbù ni Pablo nu Kunnasi yù ira Kákkopun na (16:1-27)

¹ Sikán si Pablo nga mattúrâ nikayu. Masserbingà kê Apu Kesu Kiristu, gapu ta inagálán nangà ni Namarò, nga sinullà na ta umay mangilayalayâ sù bilin na. ² Yawe bilin ni Namarò yù meyanung sù inítabbá na ngaw nga nabayágin, nga inipetúrâ na sù ira ngaw ábbilinán na. ³ Yawe yù napiá nga dámak nga meyanung sù Anâ ni Namarò. Á ta meyanung sù katatole nayù Anâ na, neyanâ sù ginaká ni Patul Dabid. ⁴ Ngam nepasingan ta aggina yù Anâ ni Namarò nga makáwayyá, megapu sù Mangilin nga Ikararuá nga namaginnanolay kuna. Aggina si Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam.

⁵ Á sinullà nangà ni Namarò megapu sù allà na nikán, á jinok nangà, ta umayà mangilayalayâ sù bilin na nga meyanung kê Apu Kesu Kiristu sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay, tapè manguruk ira ána mangikatalà ira kê Apu Kesu. ⁶ Á sikayu gapay, inagálán na kayu gapay ni Namarò ta mangikatalà kê Apu Kesu, tapè mesipà kayu gapay sù ira tatole na.

⁷ Á yáyù nga mattúrákà nikayu nga maggián ta ili na Roma, sikayu ngámin nga iddukan ni Namarò, nga inagálán na ta mabbalin ta tatole

na. Á ipakimállà takayu, ta ikákkállà da kayu di Namarò nga Yáma tam ána si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, tapè mepagimammà kayu ána napiá yù ággigián naw.

Yù Pakimállà ni Pablo, nga Pabbalabálà na kâ Namarò

⁸ Á yawe bì yù mapolu nga kagiak ku. Makimállakà kâ Namarò, ta pannakabaggi ni Apu Kesu Kiristu, ána dayáwak ku si Namarò megapu nikayu ngámin, ta aringà makabalabálà kuna megapu sù napiá nga ángnguruk naw, nga neparámak ta ngámin nga lugár. ⁹ Á si Namarò yù makasistigu megapu nikán, ta kuruk yù kagiak ku, ta ammu na ta maláppakà nga mangilayalayá sù bilin na, nga napiá nga dámak nga meyannung sù Anâ na. Á ammu na ta sigidá nga ipakimállà takayu kuna. ¹⁰ Á ta ngámin nga pakimállà ku kuna, kiddawak ku kuna ta iyawâ na nikán yù awayyâ nga umay mattúllun nikayu. ¹¹ Ta karagatát takayu nga matullúnán, tapè ipakánnámmù nikayu yù napiá nga ángngabbák nayù Ikararuá ni Namarò nikayu, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà naw. ¹² Á kuk ku nakuan ta makkakátabarang ittam, megapu sù ángngikatalà tam kâ Apu Kesu.

¹³ Wáwwagi, yawe yù ikáyâ ku nga ipakánnámmu nikayu. Initalákkuruk ku ta nabayágin nga umay mattúllun nikayu, ngam aijan garè yù kegaggarák ku. Ta ikáyâ ku nakuan nga mangituddu sù bilin ni Namarò nikayu, tapè mapasigaggà yù ángnguruk naw, ána manguruk gapay yù ira káruán nga ari paga nanguruk, ta kunnay sù nesimmu ngaw gapay sù ira káruán nga ari Kudio ta ngámin nga lugár nga nappassapasiárák ku. ¹⁴ Á makaliwákà nu arák ku tudduán yù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay, yù ira nga maggián ta dakal nga ili onu yù ira nga maggián ta kakayyuán, ána yù ira naggigiámmu onu yù ira ari naggigiámmu. ¹⁵ Á yáyù nga mapattúkà nga umay ta Roma gapay, tapè mangilayalayákà sù napiá nga dámak nikayu nga maggián tán.

Yù Pakáwayyá nayù Ubobuk ni Namarò

¹⁶ Á aringà mappasirán nga mangituddu sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu, ta makáwayyá si Namarò nga mangiyígù sù ira ngámin nga tatolay nga mangikatalà kuna, tapè ari ira mokum. Á yù ira Kudio yù napolu nga nakaginná. Á kunangane aijan yù awayyá ra gapay nayù ira ari Kudio nga magginná ána makiyígù kuna. ¹⁷ Á yù kebalinán nayù napiá nga dámak yù ámmakapiá ni Namarò sù ira tatolay, nga megapu galá sù pangikatalà da kâ Apu Kesu Kiristu. Á yù ira lâ nga mangikatalà kâ Apu yù meddán sù katunung na, ána alawatan ni Namarò ira. Yáyù inipetúrâ ni Namarò nga kun na, “Yù ira tatolay nga ibiláng ni Namarò ta matunung megapu sù pangikatalà da, aggira yù mepattolay nga mesipà kuna ta áddè ta áddè.”*

¹⁸ Maggián si Namarò ta lángì, á mapporay megapu sù narákè nga akkuán nayù ira tatolay. Á inipakánnámmu na ta ukuman na sangaw yù ira nga mangnuá ta narákè ána yù ira nga manaki kuna, gapu ta yá lâ tángngagad da yù akkuád da nga narákè, á yáyù nga megaggak yù pakáwayyá nayù kuruk nga bilin na nga nepakánnámmu nira. ¹⁹ Ta

* 1:17 Habakuk 2:4

kánnámmuád da yù ngámin nga mepakánnámmu nga meyanung kê Namarò, ta si Namarò galá yù mangipakánnámmu nira megapu sù ngámin nga pinarò na. ²⁰ Á áddè ngaw ta kaparò nayù dabbuno, inipakánnámmu ni Namarò yù ari masingan nga meyanung kuna, megapu sù pinarò na. Inipakánnámmu na ta aggina yù mepángngà nga pakiyápuán na tolay. Á inipakánnámmu na gapay ta aggina yù mannanáyun nga makáwayyá ta ngámin ta áddè ta áddè. Á kuruk nga ammu ra dannian, ta mepasingan megapu sù ngámin nga pinarò ni Namarò. Á yáyù nga ari ira makatabbák kuna nga makkagi ta arád da ammu, sangaw nu ukuman na ira, gapu ta aijan yù awayyá ra nga makánnámmu megapu sù masingad da nga pinarò na.

²¹ Á mássiki nu ammu nayù ira tatolay ta aijan si Namarò, ngam arád da nakimorayán. Á ammu ra yù ángngikállà ni Namarò nira, ngam arád da jináyaw. Arád da piníli yù napiá. Á nonopad da lâ yù awán ta serbi na. Á nakkallà yù nonò da. ²² Kagiad da ta masírik ira, ngam pinotuád da si Namarò, á nabbalin ira ta ulapá. ²³ Á inipuerá ra lâ si Namarò nga ari matay, nga egga ta áddè ta áddè, nga awán ta namarò kuna. Á pakimorayád da lállaguk yù gustu ra, nga pidde ra nga sináttolay, sinámmamánù, siná-ayám, áнна siná-iráw.

²⁴ Á yáyù nga pinaguráyán ni Namarò yù ira tatolay, tapè tuttulad da laguk yù gustu ra nga narákè, nga ari mepángngà ta baggi ra. Á makapasirán yù kingnguá ra. ²⁵ Á sinájjíad da si Namarò, á kinuruk da yù ari kuruk. Á nakimorayád da áнна nasserbiád da yù makkakerumá nga ayám nga pinarò ni Namarò. Ngam arád da pakimorayán yù Namarò nira. Si Namarò lâ yù kepángngatán nga paddayawán na tolay ta áddè ta áddè. Á mapalurò! Ammán!

²⁶ Á gapu ta pakimore nayù ira tatolay ta makkakerumá nga naparò, pinaguráyán ni Namarò ira, tapè tumuttul ira sù narákè nga makapasirán, nga gustu na baggi ra. Yù ira bábbay, pinataliád da yù gagángay nga pakiatáwa ra ta láláki, á makállirák nga ari mepángngà yù kingnguá ra sù ira kábulud da nga bábbay. ²⁷ Á yù ira lálláki gapay, pinataliád da yù gagángay nga keruruk da ta babay nga atáwa ra, á nakiruruk yù ira lálláki sù kelugád da nga lálláki. Á kingnguá ra yù ari mepángngà sù kábulud da nga lálláki. Á yáyù gapu na nga mabbalin ira ta mataki áнна maguyung, ta yáyù laguk yù bálà nayù liwá da.

²⁸ Á gapu ta arád da bulubugá sinángngák si Namarò, yáyù nga pinaguráyán ni Namarò ira, tapè nonopad da lâ yù narákè áнна akkuád da lâ ngámin yù ninonò da. ²⁹ Á kingnguá ra ngámin yù ari matunung áнна makkakerumá nga narákè. Mamassil ira. Malussaw ira. Mangabubu ira. Mamapátay ira. Maddaráma ira. Mangilogò ira. Á ayatán ira nga manigirigá ta kábulud da. Á mabbebbek ira. ³⁰ Mallilibâ ira. Malussaw ira kê Namarò. Mappeddaráyaw ira áнна mappalaláki ira. Alerad da yù lannà nayù akkuád da nga narákè. Á potuád da yù darakal da. ³¹ Ulapá ira nga awán ta pasirád da. Massirisiri ira. Ari ira mekatalá. Awán ta ayá da áнна ángngiddù da sù ira darakal da áнна wáwwagi ra. Á awán ta allà da sù ira kábulud da. ³² Kinagi ni Namarò yù mepángngà sù

ngámin ira nga mangnguá ta kunnian, ta matay ira nga umay maggián ta impiernu ta áddè ta áddè. Á mássiki nu ammu ra yù kinagi na, ngam akkuád da lâ dannian. Á ari lâ aggira yù mangnguá, ta dudduárad da gapay yù ira káruán nga mangnguá ta kunnian.

2

Matunung yù Pamanunnù ni Namarò

¹ Á gapu ta naggigittá ittam nga malliwâ, arát tam nakuan panunnután yù ira kábulut tam. Á maguray nu asinni nikayu, nu panunnután naw yù kabbulun naw, panunnután naw gapay yù baggi naw, gapu ta aijan gapay yù liwâ naw nga negittá ta liwâ na. Á yáyù nga awán ta itabbák naw kê Namarò sangaw nu pagikaruan na kayu. ² Á ammu tam gemma ta pagikaruan ni Namarò yù ira ngámin nga mangnguá ta kunnian nga narákè, á matunung yù pamanunnù ni Namarò, ána mepángngà yù ámmagikáru na.

³ Á sikayu nga mamanunnù sù ira kábulun naw, nu akkuán naw gapay yù kunnay ta akkuán nayù ira panunnután naw, á melillítan naw panò yù pamagikáru ni Namarò? Ari gemma, ta pagikaruan ni Namarò yù ira ngámin nga mangnguá ta narákè. ⁴ Á ngattá, ta paguráyán naw yù pangikállà ni Namarò nikayu? Ta arán naw paga nilikurán yù akkuán naw nga narákè. Arán naw panò ammu ta attamán na kayu lâ nga arán na lábbi pagikaruan, gapu ta nepallà yù allà na nikayu? Á iddagán na lábbi yù pabbabáwi naw, nu matagenà naw nakuan yù pangikállà na nikayu.

⁵ Ngam sikayu, pinataggâ naw yù nonò naw, á arán naw tángngagan yù pangikállà ni Namarò nikayu. Á yáyù nga sigidá nga lannapán naw yù liwâ naw, á yáyù nga mappanà yù pore ni Namarò nikayu sù ággaw nga pangukum na. ⁶ Á sangaw nu duttál yù ággaw nga piníli ni Namarò ta pangukum na, bestigán na ittam, á iyawâ na nittam nga katággítádday yù bálà na nga mepángngà sù kingnguá na.

⁷ Á iyawâ ni Namarò yù inángà nga awán ta áddè na sù ira tatolay nga ari malurâ nga mangnguá ta napiá nga ipakuá na nira. Aggira yù magattam, gapu ta iddanamád da ta málà da yù ikáyâ da nga kepotud da nga mepaggián kê Namarò ta áddè ta áddè, nga mesipà sù karáyo na. ⁸ Ngam yù ira tatolay nga motun yù nonò da, mekanâ ira sù pore ni Namarò. Ta gapu ta arád da kurugan yù kuruk nga napiá nga inipakánnámmu ni Namarò nira, ána akka-akkuád da lâ yù narákè, á yáyù nga ukuman na ira. ⁹ Á yù ira ngámin nga tatolay nga mangnguá ta narákè, marigirigâ ira, ána magaráyan ira sù takì da, nepatalugáring sù ira Kudio, ána yù ira ari Kudio gapay. ¹⁰ Ngam yù ira nga mangnguá ta napiá, ipotun ni Namarò ira, á mesipà ira sù karáyo na, á pagimammatan na ira ngámin, ta iyawâ na nira yù napiá nga ággiád da kuna, nepatalugáring sù ira Kudio, ána yù ira ari Kudio gapay. ¹¹ Ta arán ni Namarò paddurúmán yù ira tatolay.

¹² Á yù ira nga ari Kudio, mássiki nu ari ira meddán ta tunung ni Namarò, ammu ra yù napiá nga akkuád da nakuan, á yáyù nga ukuman ni Namarò ira gapu ta arád da akkuán yù napiá nga ammu ra. Á yù ira Kudio nga iniddán ni Namarò ta tunung, mapanunnután ira gapu ta arád da kurugan yù tunung nga netuddu nira. ¹³ Ta arán na gemma ibiláng ni Namarò ta matunung yù ira tatolay nga maginná ra lâ yù

tunung na ngam arád da palurotan. Ngam yù ira tatolay nga mamalurò sù tunung ni Namarò, aggira yù ibiláng na ta matunung. ¹⁴ Á yù ira ari Kudio, mássiki nu ari ira natudduán sù tunung ni Namarò, negagángay nira yù mappíli sù napiá nga tuppálad da, nga negittá sù taddán nga netúrâ sù tunung ni Namarò. Á yù napiá nga ammu ra, yáyù tunung da. ¹⁵ Á nu tuppálad da yù napiá nga ammu ra, ayatán ira sù kingnguá ra. Ngam nu arád da tuppálan yù napiá nga ammu ra, mappasirán ira gapu ta ammu ra ta narákè yù kingnguá ra. Á yáyù nga ipasingad da ta ammu ra ta nonò da yù napiá nga ituddu ni Namarò, mássiki nu ari ira yù iniddán na sù tunung na nga netúrâ. ¹⁶ Á sangaw nu duttál yù ággaw, nga piníli ni Namarò nga pangukum na, meyarubáng yù ira tatolay kê Apu Kesu Kiristu nga mamanunnù, á bestigán na ira. Á pamanunnù na nira, mepalappâ yù liwiliwâ da nga inilímak da ngaw. Yáyù ituddu nayù bilin ni Namarò nga ilayalayá ku.

Yù Ággián nayù ira Kudio Megapu sù Tunung ni Namarò

¹⁷ Á sikayu nga kábuluk ku nga Kudio, ngattá ta arán naw palurotan yù ipakuá ni Namarò nittam? Mappeddaráyaw kayu gapu ta Kudio kayu, á ipappalálaki naw yù maláddá nga ággián naw kê Namarò, gapu ta iniddán na kayu sù tunung na. ¹⁸ Ammu naw yù ure ni Namarò nga akkuán naw nakuan, á ammu naw mappíli sù napiá, gapu ta natudduán kayu sù tunung na. ¹⁹ Á kagian naw ta kuruk nga mesturu kayu, nga mamannawák ta nonò nayù ira ari natudduán. Kagian naw ta sikayu yù mangituddu ta napiá nga dалан sù ira nga meyarík ta buling, áнна kunnay kayu ta tulu nga mamannawák sù ira mallakalakák ta kallà. ²⁰ Á kagian naw ta makáwayyá kayu nga maggammá sù ira ulapá áнна mattuddu sù ira ábbing. Ta sikayu yù makánnámmu sù ngámin nga kuruk, gapu ta egga nikayu yù tunung ni Namarò nga inítúrâ ni Moyses.

²¹ Á sikayu nga makkagi ta ammu naw mangituddu sù ira kábulun naw, ngattá, ta arán naw tudduán yù baggi naw? Á sikayu nga manaddán sù ira kábulun naw ta ari ira makkokò, ngattá ta makkokò kayu? ²² Á sikayu nga makkagi sù ira kábulun naw ta ari ira makiruruk sù arád da atáwa, ngattá ta makiruruk kayu sù arán naw atáwa? Sikayu nga mangiluddè sù ira sináttolay nga pakimorayán nayù ira ari Kudio, ngattá ta tullung kayu nga makkokò sù giád da? ²³ Sikayu nga Kudio nga mappalálaki gapu ta iniddán na kayu ni Namarò sù tunung na, ngattá, ta arán naw kurugan yù tunung na? Á ta kunnian, ipasapasirán naw si Namarò sù ira ari Kudio! ²⁴ Á yáyù kebalinán nayù netúrâ sù bilin ni Namarò, nga kun na, “Sikayu nga Kudio yù mangipasirán kê Namarò, megapu sù narákè nga akka-akkuán naw. Ta yáyù gapu na nga iluddè da si Namarò nayù ira ari Kudio, áнна pakkakagiád da yù ngágan na.”*

Tatolay ni Namarò yù ira Manguruk kuna

²⁵ Kinagi na ngaw ni Namarò sù ira Kudio ta kugitad da yù ira lálláki ta sinniál da ta piníli ni Namarò ira. Á sikayu nga kábuluk ku nga Kudio, nu kurugan naw yù tunung ni Namarò, á kuruk nga sinniál yù kakugi naw ta tatole na kayu ni Namarò. Ngam awán ta serbi nayù kakugi naw, nu arán naw kurugan yù tunung ni Namarò. ²⁶ Á yù ira ari Kudio,

* 2:24 Ezekiel 36:21-22

nu kurugad da yù taddán ni Namarò sù tunung na, á mássiki nu ari ira nakugì, isipà ni Namarò ira sù ira tatole na, áнна ibiláng na ira ta kun na nakugì ta ánninganán na.

²⁷ Á sikayu nga Kudío, mássiki nu nakugì kayu áнна aijan nikayu yù netúrâ nga tunung ni Namarò, ngam arán naw palurotan yù napiá nga ituddu na. Á yáyù nga mappasirán kayu áнна mapagikáru kayu laguk, megapu sù ira ari Kudío nga mamalurò sù napiá, mássiki nu ari ira meddán ta tunung. ²⁸ Ta ari kuruk nga Kudío ta ánninganán ni Namarò yù tolay nga Kudío yù baggi na, nga tumuttul sù kustombare na Kudío. Á ari kuruk nga sinniál ta tolay ni Namarò yù nekuá lâ ta baggi na. ²⁹ Ngam kuruk nga tatole ni Namarò yù ira nga manguruk kuna. Á ari yù nekuá ta baggi ra, ngam yù nekuá ta nonò da yù kuruk nga sinniál ta tatole ni Namarò ira. Á yù Ikararuá ni Namarò, iniyawâ na nira yù napiá nga nonò da. Á mássiki nu awán ta tolay nga mangiráyaw nira, ngam si Namarò yù mangiráyaw nira.

3

Palurotan ni Namarò yù Ngámin nga Initabbá na

¹ Á gapu ta arán na paddurúmán ni Namarò yù ira tatolay, egga panò yù pakkapiánán na Kudío megapu sù kakugì na? Egga panò yù pangappútám mi nga Kudío ánnè sù ira ari Kudío? ² Á aru gemma yù pakkapiánám mi nga Kudío! Ta olu, sikami nga Kudío yù nangikatalakán ni Namarò sù ubobuk na nga inipetúrâ na.

³ Á ammu naw ta aijan yù ira Kudío nga ari manguruk sù bilin ni Namarò nga inikatalà na nira. Á mássiki nu kuruk nga ari ira mekatalà, arán naw nakuan kagian ta ari gapay mekatalà si Namarò áнна ari mamalurò sù initabbá na. ⁴ Ari massiri si Namarò, ta kuruk ngámin yù kagian na, mássiki nu massirisiri yù ira ngámin nga tatolay. Yáyù kebalinán nayù dán nga netúrâ nga kunniaw:
“Apu, kuruk ngámin yù ubobuk mu.

Á mepasingan ta matunung ka, Apu, megapu sù ubobuk mu.*
Á mássiki nu aijan yù tolay nga iddâ na ka lâ ikeká,
ngam mangappù ka, ta mepasingan ta awán ta liwâ mu.”

⁵ Á aijan garè yù ira nga makkagi ta mepasingan ta napiá áнна matunung si Namarò, megapu sù narákè nga akkuát tam. Á kagiad da ta ari napiá si Namarò nu pagikaruan na ittam megapu sù liwâ tam, gapu ta kunnay ta abbágát tam megapu sù narákè nga akkuát tam, gapu ta mepasingan ta matunung si Namarò megapu sù pakkillu tam. Kunnian yù liwâ na tolay ta nonò na. ⁶ Ari gemma kuruk yù kagiad da. Ta nu arán na nakuan pagikaruan ni Namarò yù ira malliwâ, á kunnasi nakuan laguk yù ámmannunù na ta ngámin nga tatolay ta dabbuno?

⁷ Á ta ángngarigán nu kuruk nakuan ta meparáyaw si Namarò nga mepasingan ta kuruk ngámin yù kinagi na, megapu ta passirisiri tam, á ngattá laguk ta pagikaruan na ittam ta liwâ tam? ⁸ Nu kuruk nakuan ta meparáyaw si Namarò megapu ta siri tam, á kagiak ku nakuan, “Arà! Mangnguá ittam laguk ta narákè, tapè meparáyaw si Namarò,” kuk ku nakuan. Á aijan garè yù ira mabbebbek nikán, nga makkagi ta yáyù kanu

* 3:4 Salmo 51:4

yù kinagì, kud da, ngam ari gemma kuruk yù kagiad da. Á mepángngà nga matunung yù pamagikáru ni Namarò nira.

Awán ta Tolay nga Ari Malliwá

⁹ Á sikami nga Kudio, napiá panò yù ággiám mi ta ánninganán ni Namarò ánnè sù ira ari Kudio? Ari gemma! Á yáyù gemma yù kinagikin, ta makaliwá ittam ngámin, nga Kudio áнна ari Kudio. ¹⁰ Yáyù kebalinán nayù inipetúrá na ngaw ni Namarò nga kunniaw:

“Awán bulubugá ta tolay nga matunung, mássiki lâ tádday.

¹¹ Awán ta tolay nga makánámmu sù nonò ni Namarò,

áнна awán ta tolay nga magalek kê Namarò, tapè makiyápu kuna.

¹² Nekáttuay yù ira ngámin nga tatolay kê Namarò,

á mappupúlù ira nga mangngué ta narákè.

Awán bulubugá ta tolay nga mangngué ta napiá,

mássiki lâ tádday.”†

¹³ “Á kun na buyù nayù nalabbak ta tanam nga nabukatán yù simù da, gapu ta jikkù yù ubobugad da.

Á massiri ira, tapè ilogò da yù ira kábulud da.”‡

“Á kunnay ta jítá na iráw yù ángngiparákè da ta kábulud da.”§

¹⁴ “Ari ira maganássing nga mangigagek sù ira kábulud da gapu ta lussora.”*

¹⁵ “Dán nga naparán ira gapay nga mamapátay.

¹⁶ Á ta ngámin nga pallakarád da, aijan yù ira darálad da áнна yù ira jigirigátad da.

¹⁷ Arád da garè ammu yù paggapuán nayù napiá nga ággimammà.”†

¹⁸ “Á awán ta assing da kê Namarò.”‡

Yáyù inipetúrá ni Namarò.

¹⁹ Á sittam nga Kudio yù nangiyawatán ni Namarò sù tunung na, á ammu tam gemma ta netúrá yù ngámin nga tunung na, tapè kánámmuát tam yù ngámin nga ipatuppál na nittam. Á mássiki nu egga nittam yù tunung, arát tam kurugan. Á yáyù nga awán bulubugá ta tolay nga makatabbák kê Namarò sangaw nu bestigán na yù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno. ²⁰ Ta awán bulubugá ta tolay nga matunung ta ánninganán ni Namarò megapu ta panuppál na sù tunung. Yá lâ serbi nayù tunung ni Namarò yù pangituddu na sù napiá nga akkuát tam nakuan, tapè kánámmuát tam ta makaliwá ittam.

Mebiláng yù Tolay ta Matunung megapu sù Pangikatalà na kê Apu Kesu Kiristu

²¹ Á kunangane, inipakánámmu ni Namarò yù ámmakomá na ta tatolay, tapè ibiláng na ira ta matunung sù ánninganán na áнна alawatan na ira ta tatole na. Á ari gemma megapu sù panuppál tam sù tunung. Yáyù inipakánámmu ni Namarò sù libru nga inipetúrá na ngaw kári Moyses áнна yù ira ngaw ábbilinán na. ²² Pakomán ni Namarò yù liwá na tolay, á ibiláng na ta matunung yù tolay megapu galâ ta pangikatalà na kê Apu Kesu Kiristu. Á yáyù akkuán ni Namarò megapu sù ira ngámin nga mangikatalà kê Apu Kesu, ta awán ta irumá na, mássiki nu Kudio ira onu

† 3:12 Salmo 14:1-3; 53:1-3 ‡ 3:13 Salmo 5:9 § 3:13 Salmo 140:3 * 3:14 Salmo 10:7

† 3:17 Isaya 59:7-8 ‡ 3:18 Salmo 36:1

ari ira Kudio. ²³ Ta nalliawâ ittam ngámin nga tatolay, á nakúráng yù napiá nga akkuát tam, nga pangiráyaw na nittam nakuan ni Namarò. ²⁴ Ngam gapu ta pangikállà ni Namarò nittam, minay si Apu Kesu Kiristu, á inikáru na yù liwâ tam, nga arát tam matalián, tapè pakomán ni Namarò ittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu ána ibiláng na ittam ta matunung.

²⁵ Jinok ni Namarò si Apu Kesu Kiristu ta metapil nga meyatáng, nga magikáru ta liwâ tam megapu sù kebubbù na dága na ta pate na ta kurù. Á yáyù nga pakomán ni Namarò ittam ta liwâ tam nu ikatalà tam si Apu Kesu. Á mepasingan yù katunung ni Namarò, gapu ta pinagikáru na si Apu Kesu megapu sù liwâ tam nga tatolay, ána pinakomá na ittam gapu ta pamagikáru na kâ Apu Kesu. Á lage na pate ni Apu Kesu, arán na ngaw pinagikáru ni Namarò yù ira ngaw tatolay ta liwâ da, ngam inattamán na ira, ána pinakomá na yù narákè nga kingnguá ra. ²⁶ Á arán na pinaguráyán ni Namarò yù liwâ nayù ira ngaw tatolay, ta jinok na si Apu Kesu, nga nagikáru ta ngámin nga liwâ da. Yáyù nga mepasingan ta matunung si Namarò, á yáyù gapay ipakkuruk na nittam ta pakomán na ána ibiláng na ta matunung yù ira ngámin nga tatolay nga mangikatalà kâ Apu Kesu. ²⁷ Á gapu ta kunnian yù ággiát tam, egga panò yù awayyá tam nga mangipappeddaráyaw sù napiá nga akkuát tam? Awán! Ta mássiki nu napiá lâ yù akkuát tam, arát tam mapagán yù liwâ tam. Á pakomán na ittam ni Namarò ána ibiláng na ittam ta matunung megapu galá sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu.

²⁸ Yaw yù kagiak ku, ta ibiláng ni Namarò ta matunung yù tolay megapu galá sù ángngikatalà na kâ Apu Kesu, nga ari megapu sù panuppál na sù tunung. ²⁹ Á ta ángngarigán nu alawatan ni Namarò nakuan yù tolay megapu ta panuppál na sù tunung na, á yù ira Kudio lâ nakuan yù alawatan na ta tatole na, ta aggira lâ iniddán na sù tunung na. Ngam ari gemma kunnian, ta alawatan ni Namarò gapay yù ira ari Kudio ta tatole na, ³⁰ gapu ta tádday lâ si Namarò. Á arán na irumá yù Kudio ána ari Kudio, ta ibiláng na ta matunung yù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay, megapu ta pangikatalà da kâ Apu Kesu Kiristu.

³¹ Á gapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu, anni panò laguk yù passerbián nayù tunung ni Namarò? Masserbi gemma ta mangipakánnámmu nittam sù napiá, tapè tákkilalát tam yù liwâ tam, ána tuppálat tam ta napiá yù ituddu nayù tunung, megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu.

4

Yù Meyannung sù Pangikatalà ni Abrakam kâ Namarò

¹ Á anni laguk yù kagiat tam nga meyannung kâ Kákay Abrakam, nga naggaká nikami nga Kudio? ² Á ta ángngarigán nu inibiláng na nakuan ni Namarò ta matunung si Abrakam megapu sù napiá nga kingnguá na, á aijan nakuan yù awayyá ni Abrakam nga mangipappeddaráyaw sù katunung na ta arubáng ni Namarò. Ngam awán gemma ta awayyá na, gapu ta ari gemma yù piá ni Abrakam yù gapu na nga inibiláng ni Namarò ta matunung. ³ Anni yù kagian nayù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga meyannung sù katunung ni Abrakam? Kinagi na,

“Inikatalà ni Abrakam si Namarò, á inibiláng ni Namarò ta matunung megapu sù pangikatalà na kuna.”*

⁴ Á ta ángngarigán nu aijan yù tolay nga matáddanán megapu sù tarabáku na, á ari gemma mebiláng ta nelimù kuna yù táddán na, nu ari galá nga táli nayù bannák na. ⁵ Ngam ari yù akka-akkuán na tolay yù gapu na alawatan ni Namarò, nu ari galá yù pangikatalà na kê Namarò, nga minámmakomá sù ira makaliwâ nga tumulù kuna. Ta awán ta bannák na baggi na nga táli nayù allà ni Namarò kuna. Ngam pakomán ni Namarò áнна íbiláng na ta matunung megapu galá sù pangikatalà na kuna.

⁶ Yáyù gapay yù kebalinán nayù kinagi na ngaw ni Patul Dabid, ta kinagi na ta magayáyâ yù tolay nga pinakomá ni Namarò ta liwâ na, á ari negapu ta kingnguá na, ngam megapu galá ta allà ni Namarò kuna. Netúrâ yù kinagi ni Patul Dabid, nga kun na,

⁷ “Magayáyâ yù ira tatolay nga pinakomá ni Namarò ta liwâ da, aggira ngámin nga náttamán ni Namarò yù narákè nga kingnguá ra.

⁸ Magayáyâ yù ira tatolay nga arán ni Namarò nonopan yù liwiliwâ da.”†

⁹ Á yù ira nga kinagi ni Patul Dabid ta magayáyâ megapu ta pamakomá ni Namarò nira, asinni ira? Ari lâ yù ira Kudío nga nakugi, ta mesipà gapay yù ira ari Kudío, mássiki nu ari ira nakugi. Ta binibbik tam yaw nga inipetúrâ ni Namarò, ta inibiláng na ta matunung si Abrakam megapu sù pangikatalà na kuna. ¹⁰ Á ari napolu yù kakugi ni Abrakam pángè na pangibiláng ni Namarò kuna ta matunung. Yá ipanguruk tam ta mesipà gapay yù ira ari Kudío sù pamakomá ni Namarò, gapu ta ari paga nakugi si Kákay Abrakam ta kebiláng na ta matunung.‡

¹¹ Inikatalà ni Abrakam si Namarò, á yáyù nga inibiláng ni Namarò ta matunung, lage na nakugi. Á nakugi laguk si Abrakam ta panákkilalán ta napakomángin, nga nebiláng ta matunung ta ánninganán ni Namarò megapu sù pangikatalà na kuna. Á yáyù nga nabbalin si Abrakam ta kunay ta naggaká sù ira ngámin nga mangikatalà kê Namarò, mássiki yù ira ari Kudío, nga ari nakugi, gapu ta íbiláng ni Namarò ira gapay ta matunung megapu ta pangikatalà da kuna. ¹² Á naggaká gapay si Kákay Abrakam sù ira Kudío nga mangikatalà kê Namarò. Á ari yù kakugi da yù kegapuánán nayù kesipà da kê Abrakam, nu ari galá yù pangikatalà da kê Namarò ta kunay sù ángngikatalà ni Abrakam kuna ngaw pángè na nakugi.

Málawâ tam yù Initabbá ni Namarò megapu sù Pangikatalà tam kuna

¹³ Á initabbá ni Namarò kári Abrakam áнна yù ira ginaká na ta aggira yù makákuá ta ngámin nga dabbuno, á mammaguray ira sù ira tatolay nga maggián kuna. Á yawe nga initabbá ni Namarò nira, ari gemma negapu ta panuppál ni Abrakam sù tunung na, ta arán na paga iniyawâ ni Namarò yù tunung.§ Ngam initabbá na nira gapu ta inibiláng na ta matunung si Abrakam megapu galá sù pangikatalà na kuna. ¹⁴ Á ta ángngarigán, nu yù ira tatolay lâ nga iniddán ni Namarò sù tunung

* 4:3 Genesis 15:6 † 4:8 Salmo 32:1-2 ‡ 4:10 Mapulu appâ yù dagun nga napasá ta pangikatalà ni Abrakam ta palurotan ni Namarò sù initabbá na, ta áddè ta kakugi na. § 4:13 Naggián ngaw nga nabayágín si Kákay Abrakam, lage na keyaná ni Moyses, nga yù ngaw iniddán ni Namarò ta tunung na.

na yù mangalawâ nakuan sù inittabbá na, awán nakuan ta serbi nayù ángngikatalà tam kuna. Á awán gapay nakuan ta serbi nayù inittabbá na, ta awán nakuan ta iddán na, gapu ta awán garè ta tolay nga makatuppál sù tunung na, mássiki nu parubán na ta napiá. ¹⁵ Á mekanakaná ittam ngámin nga tatolay sù pore ni Namarò megapu sù tunung na nga pakaliwatát tam. Á ta ángngarigán nu arán na nakuan iniyawâ yù tunung, awán gapay nakuan ta ikáru tam gapu ta awán nakuan ta pakaliwatát tam.

¹⁶ Á yáyù nga málâ tam yù inittabbá ni Namarò megapu galâ sù pangikatalà tam kuna, tapè maláddá yù inittabbá na sù ira ngámin nga mangikatalà kuna megapu galâ sù allà na nittam. Á yáyù nga ari lâ yù ira Kudio nga tumuttul sù tunung yù mesipà sù ira inittabbá ni Namarò, ngam mesipà gapay yù ira mangikatalà nga ari Kudio, nga negittá yù ángngikatalà da sù ángngikatalà ni Abrakam. Á si Kákay Abrakam yù kunnay ta naggaká nittam ngámin nga mangikatalà kâ Namarò nga kunnay kuna. ¹⁷ Yáyù nga inipetúrâ na ngaw ni Namarò yù kinagi na kâ Abrakam, nga kun na, “Sinullà taka, tapè sikaw yù maggaká sù aru ira nga makkakerumá nga tatolay.”*

Yáyù inittabbá ni Namarò kâ Abrakam megapu sù pangikatalà ni Abrakam kâ Namarò. Á si Namarò yù makáwayyá nga manotolay sù ira námmatay ána magubobuk lâ sù ikáyâ na nga parotan, á maparò.

¹⁸ Á sù pangitabbá ni Namarò kári Abrakam, lakalákay ána bakabákà iren, nga awán ta anâ da. Ngam iniddanamán na lâ ni Abrakam yù paganâ da, gapu ta kinuruk na yù kinagi ni Namarò kuna, nga kunnay ta káru nayù ira bituan yù biláng nayù ira ginaká na noka.† ¹⁹ Á mássiki nu ammu na ta mabì yù pate na támma, gapu ta mággè magatù yù dagun na, ngam ari nabbábáng nga magiddak sù inittabbá ni Namarò kuna. Á mássiki nu ammu na ta bakabákà si Sara nga atáwa na, nga ari bulubugá naganâ, á ari nakkapi yù ángngikatalà ni Abrakam. ²⁰ Ari bulubugá mabbábáng si Abrakam ta meyannung sù inittabbá ni Namarò kuna, ngam napasigaggá yù ángngikatalà na kuna, á jináyo na si Namarò pángè na nangalawâ sù inittabbá na.

²¹ Á napasigaggá yù pangikatalà ni Abrakam sù pakáwayyá ni Namarò nga mamalurò sù inittabbá na. ²² Á yáyù nga inipetúrâ ni Namarò ta inibiláng na ta matunung si Abrakam, megapu sù pangikatalà na kuna. ²³ Á netúrâ yù ubobuk nga “inibiláng na ta matunung,” nga ari lâ megapu kâ Abrakam, ²⁴ nu ari gapay megapu nittam, tapè ammu tam ta ibiláng na gapay ta matunung ittam ngámin nga mangikatalà kâ Namarò nga namaginnanolay kâ Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam. ²⁵ Ta nebáyuk nga netapil si Apu Kesu megapu sù liwiliwâ tam, á pinaginnanole ni Namarò, tapè mapakomá ittam ána ibiláng ni Namarò ta matunung ittam.

5

Si Apu Kesu yù Namakkápiá nittam kâ Namarò

¹ Á gapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu, pinakomá na ittamin ni Namarò ána inibiláng na ittam ta matunung. Á yáyù nga napiángin

* 4:17 Genesis 17:5 † 4:18 Genesis 15:5-6

yù ággiát tam kê Namarò megapu sù kingnguá ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. ² Á gapu ta pangikatalà tam kê Apu Kesu, mesipà ittamin sù pangikállà ni Namarò. Á yáyù nga magayáyâ ittam, ta iddanamát tam ta mesipà ittam kê Namarò áнна meparáyaw ittam kuna ta lángì. ³ Á ari lâ yian yù ipagayáyâ tam, ta magayáyâ ittam gapay megapu sù jigâ tam, gapu ta ammu tam sangaw magattam, nga napiá nga pabbalinán nayù pajjigâ tam. ⁴ Á nu magattam ittam, abbágán na ittam ni Namarò, tapè mabbáli ta napiá yù nonò tam. Á yáyù nga iddanamát tam yù napiá nga initabbá ni Namarò nittam. ⁵ Á maguray lâ yù mesimmu nittam, ari ittam bulubugá mepasiránán, ta ammu tam ta kukurugán nga alawatat tam yù ngámin nga iddanamát tam, nga initabbá ni Namarò nittam. Á matagenà tam yù iddù ni Namarò nittam megapu sù Mangilin nga Ikararuá na nga iniyawâ na nittam.

⁶ Á sù ngaw, nakaliwâ ittam ngámin, á awán paga ta mangabbák nittam, tapè palurotat tam nakuan yù ikáyâ ni Namarò. Ngam ikállà ni Namarò ittam, á dattál nayù ággaw nga sinullà na, netapil si Apu Kesu Kiristu megapu nittam nga minálliwâ. ⁷ Á marigâ gemma nu mabbaluntáriu nga matay yù tolay, nga metapil megapu sù tádday nga tolay nga matunung. Á egga mápugák yù tolay nga mabbaluntáriu nga matay megapu sù tádday nga tolay nga kuruk nga napiá. ⁸ Ngam yá pangipasinganán ni Namarò sù iddù na nittam, ta mássiki nu nakaliwâ ittam paga, initalpil ni Apu Kesu Kiristu yù baggi na megapu nittam.

⁹ Á yáyù nga napakomá ittamin, nga nebiláng ta matunung megapu sù dága ni Apu Kesu nga nepappagá megapu sù liwiliwâ tam. Á ari lâ yian, nu ari gapay ta iyigù na ittam, tapè ari ittam mekanakanâ sù pore ni Namarò sangaw nu ukuman na yù ira manakì kuna. ¹⁰ Kinontará tam ngaw si Namarò, ngam kunangane, arát tamin ikalussaw, gapu ta pinakomá na ittam ta liwâ tam áнна pinakkápiá na ittamin kuna, megapu sù pate nayù Anâ na. Á gapu ta nakkápiá ittamin kuna, kuruk nga meyígù ittam gapay, gapu ta naginnanolayin si Apu Kesu nga matotolay ta áddè ta áddè nga mangabbák nittam. ¹¹ Á ari lâ yian, ta magayáyâ ittam gapay gapu ta napiá ngin yù ággiát tam kê Namarò. Á dayáwat tam si Namarò megapu kê Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, ta aggina yù namakkápiá nittam kê Namarò.

Yù Kingnguá ni Adan áнна yù Kingnguá ni Apu Kesu

¹² Á anni má panò ta makaliwâ ittam? Sù ngaw keggá nayù ira olu nga tatolay ta dabbuno, nalliwâ si Adan, nga olu nga tolay, á yáyù pamegapu na palliwâ nayù ira tatolay ta dabbuno, megapu sù táttádday nga tolay. Á natay si Adan megapu sù liwâ na. Yáyù pamegapu na pate nayù ira tatolay ta dabbuno, gapu ta nakaliwâ ittam ngámin. ¹³ Á nalliwâ gemma yù ira ngámin nga tatolay áddè ngaw lage na pangalawâ ni Moyses sù tunung ni Namarò, ngam ari netúrâ yù liwâ da, gapu ta arán na paga iniyawâ ni Namarò yù tunung na nira. ¹⁴ Á mepasingan ta nalliwâ yù ira tatolay, gapu ta natay ira ngámin áddè sù keggá ni Adan ta áddè sù keggá ni Moyses, mássiki nu nerumá yù liwâ da sù liwâ ni Adan. Ta nalliwâ si Adan ta pamotu na sù daretü nga taddán ni Namarò kuna.

Á si Adan yù keyarigán ni Apu Kesu Kiristu, ngam aijan yù áddumá ra. Ta kinagi ni Namarò ká Adan yù kurugan na nakuan, ngam pinotuán na. Á yáyù nga jinok ni Namarò si Apu Kesu Kiristu, nga minay ta dabbuno nga siminubbâ ká Adan. Á kinuruk ni Apu Kesu yù ngámin nga kinagi ni Apu Namarò kuna. ¹⁵ Á kuruk nga naddumá yù kingnguá ni Adan áнна yù kingnguá ni Apu Kesu! Ta nalliawâ yù olu nga tolay, á yáyù pamegapu nayù palliwâ áнна pate na tolay ta dabbuno. Ngam jinok ni Namarò yù tádday, nga si Apu Kesu Kiristu. Á pinalurò ni Apu Kesu yù inipakuá ni Namarò kuna. Á yáyù nga pinatturù ni Namarò yù allà na nittam, megapu sù kingnguá ni Apu Kesu. Á aru yù ira tatolay nga málá da yù arád da mapagán, nga pamakomá ni Namarò nira, tapè mesipà ira ká Namarò.

¹⁶ Á nerumá yù pabbalinán nayù kingnguá ni Adan sù pabbalinán nayù kingnguá ni Apu Kesu. Ta napagikáru yù ira ngámin nga tatolay megapu sù liwâ nayù tádday, nga si Adan. Ngam megapu sù pangikállà ni Namarò nira, iniyawâ na yù táttádday nga Aná na, tapè aru yù ira tatolay nga mapakomá ta aru nga liwiliwâ da, áнна mebiláng ira ta matunung. ¹⁷ Á megapu sù liwâ nayù tádday nga tolay, nga si Adan, matay yù ira ngámin nga tatolay. Ngam megapu sù nerallà nga allà ni Namarò, aru yù ira nga mangalawâ sù allà na áнна yù iyawâ na nira, nga katunung da megapu ká Apu Kesu, á matotolay ira nga mepammaguray ká Apu Kesu Kiristu ta áddè ta áddè.

¹⁸ Á yá pabbalinán nayù liwâ nayù tádday nga tolay, ta mapagikáru yù ira ngámin nga tatolay. Ngam megapu sù napiá nga kingnguá nayù tádday, nga si Apu Kesu Kiristu, á mapakomá ittamin, áнна mesipà ittam nga mepattolay ká Namarò. ¹⁹ Á aru yù nalliawâ megapu sù palliwâ nayù olu nga tolay. Ngam megapu sù panguruk nayù tádday, aru yù ira nga mapatunung. ²⁰ Iniyawâ ni Namarò yù tunung na, tapè tákkilalát tam yù liwiliwâ tam nga aru. Á mássiki nu aru yù liwâ tam, patturutan na gapay ni Namarò yù allà na nittam. ²¹ Á natay yù ira ngámin nga tatolay gapu ta kinuruk da yù pakkaragá da nga malliwâ, nga kunnay ta mammaguray nira. Ngam sittam nga makiyápu ká Apu Kesu Kiristu, kurugat tamin si Namarò nga mangikállà nittam. Á yáyù nga mammaguray ngin si Namarò nittam, á ibiláng na ittam ta matunung megapu sù pangikatalà tam ká Apu Kesu Kiristu, áнна mesipà ittam nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè.

6

Yù Meyannung ta Bagu nga Áttole tam

¹ Á gapu ta allà ni Namarò nittam, anni laguk nakuan yù kagiat tam? Máyá panò ta uputat tam nakuan nga malliwâ, tapè pattururutan ni Namarò yù pangikállà na nga sigidá na pakomán ittam? Ari gemma! ² Arát tam gemma uputan yù malliwâ! Ta nu kuruk nga ikatalà tam si Apu Kesu, á kunnay ta nesipà ittam gapay kuna ta pate na ta kurù. Á aringin malliwâ yù tolay nga natayin!

³ Arán naw panò ammu yù kebalinán nayù karigù tam? Sittam nga narigù megapu sù ángngikatalà tam ká Apu Kesu Kiristu, nepattatádday

ittam kuna. Á yáyù nga kunnay ta nepappatay ittam gapay kuna.*

⁴ Á kunnay ta nepattatádday ittam gapay kuna sù ketanam na. Á kunnay sù pamaginnanole na kuna ni Namarò nga Yáma na, megapu sù ámmagaddátu na nga makapállá, á mepárik ittam gapay kuna sù áttole na, tapè uputat tam gapay nga akkuán yù napiá nga mepángngà sù bagu nga áttole tam.

⁵ Á gapu ta nepattatádday ittam kâ Apu Kesu, nga nepappatay kuna sù pate na, á yáyù nga mepárik ittam gapay kuna sangaw nu maginnanolay ittam nga kunnay sù paginnanole na. ⁶ Ta ammu tam ta ajjan yù dán nga nonò tam nga kunnay ta nebáyuk gapay sù pate ni Apu Kesu ta kurù, tapè máringin yù dán nga nonò tam, nga nakkaragá ta malliwâ, á ari ittamin kunnay ta makiaripan sù mamalliwâ nittam. ⁷ Ta nu natay yù tolay, napalubbángin, á awánin ta awayyá nayù mamalliwâ nga mangaripan kuna.

⁸ Á nu nebiláng ta nepappatay ittamin kâ Apu Kesu Kiristu sù pate na, ammu tam ta mepattotolay ittam gapay kuna. ⁹ Ta ammu tam gemma ta naginnanolayin si Apu Kesu Kiristu, á aringin bulubugá matay. ¹⁰ Á mittán lâ nga natay ta pagikáru na ta liwâ tam ngámin, á yáyù áddè na. Á matolayin, tapè palurotan na ngámin yù ikáyâ ni Namarò nga Yáma na. ¹¹ Á ta kunnian, ibiláng naw yù baggi naw ta kunnay ta natay kayin nga aringin malliwâ. Á kunnay ta nepaginnanolay kayin, nga bagu yù áttole naw megapu sù kepattatádde naw kâ Apu Kesu Kiristu, tapè akkuán naw gapay yù napiá nga ikáyâ ni Namarò.

¹² Á arán naw laguk itulù yù baggi naw sù narákè nga karagátan naw, tapè arán naw tuppálan yù narákè nga negagángay ta baggi naw. Ta matay gemma yù baggi naw. ¹³ Arán naw laguk iyusá yù baggi naw ta mangngua ta narákè. Ngam itulù naw yù nonò naw áanna ngámin nga baggi naw kâ Namarò, tapè palurotan naw yù napiá nga ipakuá ni Namarò nikayu, ta yáyù mepángngà sù ira nga kunnay ta natayin nga aringin makkaragá ta narákè, áanna kunnay gapay ta nepaginnanolay iren nga mesipà sù pammagurayán ni Namarò. ¹⁴ Ta nelilli kayin sù pammagure nayù mamalliwâ, á yáyù nga ari kayin mapagikáru megapu sù tunung. Ta si Namarò yù mammaguray nikayu, á pinakomá na kayin ta liwiliwâ naw megapu sù allà na.

Napalubbáng ittam, tapè Makiaripan ittam kâ Namarò

¹⁵ Anni laguk yù kagiat tam? Egga panò yù awayyá tam nga akkuán yù narákè nga karagátat tam, gapu ta meyígù ittam megapu sù allà ni Namarò, tapè ari ittam mapagikáru megapu ta pakaliwâ tam sù tunung? Aringin gemma! ¹⁶ Á ta ángngarigán, nu makiaripan kayu sù tolay, á ammu naw gemma ta aripan na kayu, á yáyù nga kurugan naw yù kagian na. Á kunnian gapay nikayu, ta nu itulù naw yù nonò naw ta narákè nga karagátan naw, á kunnay ta aripan na kayu nayù narákè. Á yá pabbalinán nayù pakiaripan naw ta narákè, ta matay kayu nga mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam nu manguruk kayu kâ Namarò, aggina yù Yápu naw, á mesipà kayu kuna, gapu ta ibiláng na kayu ta matunung.

¹⁷ Sù ngaw, kunnay ta aripan na kayu nayù narákè. Ngam kunangane, aringin. Á yáyù nga dayáwak ku si Namarò, ta pinatattam nawin ta nonò

* 6:3 1 Korinto 12:13; Galasia 3:27

naw ána kurugan naw yù napiá nga inituddù nikayu. ¹⁸ Á pinalubbáng na kayu ni Namarò sù narákè, tapè makiaripan kayu kâ Apu Kesu, ána akka-akkuán naw lâ yù napiá ána matunung. ¹⁹ Á iyángngarigák ku yù meyanung ta aripan ána yù yápu na, tapè kánnámmuán naw. Á sù ngaw, initulù naw yù baggi naw ta narákè ána sinuppál naw yù narákè nga ninonò naw. Ngam kunangane, itulù naw yù baggi naw kâ Apu Kesu Kiristu, á tuppálan naw yù napiá nga mepángngà kuna, tapè mabbalin ta pareku nga napiá yù nonò naw nga kun na nonò nayù Yápu naw.

²⁰ Sù ngaw pakiaripan naw ta narákè nga nonò naw, ari kayu nesipà sù pammagure ni Namarò ána arán naw kingnguá yù napiá ána matunung nga ipakuá na nakuan nikayu. ²¹ Ngam anni laguk yù málâ naw nga balabálâ naw sù narákè nga kingngikingnguá naw? Yaw lâ pabbalinán na yù kepasirán naw ána pate naw nga mesinná kâ Namarò. ²² Ngam kunangane, pinalubbáng na kayin ni Namarò sù narákè nga nangaripan ngaw nikayu, á pinabbalin na kayin ni Namarò ta aripan na, nga masserbi kuna. Á yá pabbalinán nayù pakiaripan naw kâ Namarò yù napiá nga nonò naw, nga iyawâ na nikayu, tapè tuppálan naw yù napiá nga ipakuá na nikayu, ána mesipà kayu nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè. ²³ Ta yù ira tatolay nga makiaripan ta narákè nga pakkaragâ da, mattáddanán ira ta pate ra nga mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè, megapu sù palliwâ da. Ngam ikállâ na ittam ni Namarò, á ilimù na nittam yù bagu nga áttolè tam, tapè mesipà ittam kuna nga mepattolay ta áddè ta áddè megapu ta kepattatádde tam kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

7

Napalubbáng ittam sù Pakáwayyá nayù Tunung

¹ Wáwwagi, kánnámmuán naw yawe nga kagiak ku, sikayu nga makánnámmu sù tunung. Megaggarán yù tolay ta keggá na lâ nga matolay, megapu sù ira taddán nga netúrâ sù tunung. ² Á ta ángngarigán nu aijan yù babay nga nakiatáwa, á ta meyanung sù taddán nayù tunung, maggián lâ yù babay sù atáwa na ta keggá na lâ nayù laláki nga matolay paga, á mattádday ira lâ nga magatáwa. Ngam nu natayin yù laláki, á náringin yù pakáwayyá nayù tunung nga meyanung sù olu nga atáwa na, gapu ta natayin, á awayyá nayù babay nga nakiatáwa ta tanakuán. ³ Á ta meyanung sù tunung, nu matolay paga yù olu nga atáwa na, á nu umay yù babay nga nakiatáwa ta tanakuán, ingágad da ta makikarallaw. Ngam nu natay yù olu nga atáwa na, á nu nakiatáwa yù babay ta tanakuán, ari makikarallaw. ⁴ Á kunnian gapay yù keyarigát tam, sittam nga mangikatalâ kâ Apu Kesu. Gapu ta ketádde tam kâ Apu Kesu Kiristu, á kunnay ta nepappatay ittam gapay kuna ta pate na, á napalubbáng ittam sù pakáwayyá nayù tunung. Á yáyù nga metádday ittam sù tanakuán, nga si Apu Kesu Kiristu nga naginnanolay, tapè akkuát tam yù napiá nga ipakuá na nittam, ána meparáyaw si Namarò.

⁵ Á sù ngaw panguruk tam paga sù dán nga nonò tam, narámak tam yù ira taddán ni Namarò nga netúrâ sù tunung, á nangakkakalò yù pakkaragâ tam ta narákè, megapu sù inipanonò nayù tunung nittam. Á yáyù nga nappanà yù narákè nga kingnguá tam. Á yá pabbalinán nayù liwiliwâ tam yù pate tam, nga mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè.

⁶ Ngam kunangane, aringin yù tunung yù mammaguray nittam, gapu ta kunnay ta natay ittamin, nga napalubbáng sù pakáwayyá na. Á si Namarò laguk yù passerbiát tam, nga ari megapu sù pakáwayyá nayù tunung nga dán nga netúrâ, nu ari galâ megapu sù pakáwayyá nayù bagu nga áttole tam nga naggapu sù Ikararuá ni Namarò.

Yù Meyannung sù Tunung ána Liwâ

⁷ Á kagiat tam panò ta narákè yù tunung, gapu ta nappanà yù palliwâ tam ta pakánnámmu tam sù tunung? Ari gemma! Nu awán nakuan ta tunung, arák ku ammu ta narákè yù ággangnguâ. Á ta ángngarigán, nu arán na kagian nayù tunung nga kunniaw, “Ari kayu mamassil,” á arák ku nakuan ammu ta nalliwákà nu passilak ku yù kukuá nayù kabbuluk ku. ⁸ Á gapu ta sikán yù minálliwâ, yáyù nga nangakkalò yù pakkaragâ ku sù ngámin nga mepugik níkan, megapu sù kinagi nayù tunung, nga aringà nakuan mamassil. Ngam nu awán nakuan ta tunung, awán gapay ta pakaliwaták ku.

⁹ Á sù ngaw aringà paga natudduán sù tunung, kinagi ta napiá yù ággiák ku, ta arák ku ammu yù liwâ ku. Ngam pakánnámmu sù taddán ni Namarò nga tunung, á natákkilalák ku yù liwâ ku, á nappanà laguk yù palliwâ ku. ¹⁰ Á iniyawâ ni Namarò yù tunung tapè mepattolay ittam kuna ta áddè ta áddè megapu sù panuppál tam sù tunung. Ngam mapagikárungà nga matay nga mesinná kâ Namarò, gapu ta arák ku matuppál yù tunung. ¹¹ Ta pakánnámmu sù taddán nga netúrâ sù tunung, inilogò nangà nayù dán nga nonò ku megapu sù narákè nga pakkaragâ ku. Á yáyù nga nakaliwaták ku laguk yù tunung, á kunnay ta pinapáte nangà nayù liwâ ku, gapu ta mapagikáru yù ira minálliwâ, nga matay nga umay ta impiernu. ¹² Á yáyù nga kuruk nga napiá ána mangilin yù ira ngámin nga taddán ni Namarò nga netúrâ sù tunung.

¹³ Á makagi tam panò ta yù napiá nga tunung yù paggapuán nayù pate tam? Ari gemma! Ngam yù liwâ tam galâ yù paggapuán nayù pamagikáru ni Namarò nittam, ta pakaliwatát tam yù tunung. Á yáyù nga mepasingan ta kuruk nga narákè yù palliwâ tam megapu sù napiá nga tunung.

Arát tam Matuppál yù Tunung

¹⁴ Ammu tam ta kuruk nga napiá yù tunung, nga naggapu kâ Namarò. Ngam sikán, tolayà lâ nga minálliwâ, á arák ku matuppál yù tunung, gapu ta kunnay ta aripan nangà nayù mamalliwâ. ¹⁵ Á arák ku kánnámmuán yù akkuák ku, ta arák ku garè akkuán yù napiá nga ikáyâ ku nga akkuán, ngam iddâ ku lâ akkuán yù narákè nga arák ku ikáyâ. ¹⁶ Á mássiki nu arák ku akkuán yù ituddu nayù tunung, tákkilalák ku ta kuruk nga napiá yù tunung, gapu ta mappasiránà megapu sù narákè nga akkuák ku. ¹⁷ Á aringin sikán yù paggapuán nayù narákè nga akkuák ku, nu ari galâ negapu sù narákè nga pakkaragâ nayù dán nga nonò ku, nga manudduák níkan.

¹⁸ Á ammù gemma ta awán ta napiá nga nakeyanaták ku. Awán bulubugá ta napiá sù dán nga nonò ku. Mássiki nu talákkurugak ku nga akkuán yù napiá, ngam arák ku makuá. ¹⁹ Arák ku akkuán yù napiá nga ikáyâ ku. Ngam yù narákè nga arák ku ikáyâ, yáyù akkuák ku. ²⁰ Á nu

akkuák ku yù narákè nga arák ku ikáyâ, aringin sikán yù maká-uray, nu ari galá yù narákè nga manudduák nikán, tapè malliwákà.

²¹ Á kunniaw laguk yù ággiák ku. Mássiki nu ikáyâ ku nga akkuán yù napiá megapu sù tunung, ngam megaggarà megapu sù narákè nga karagátán nayù dán nga nonò ku. ²² Ayatán yù nonò ku ána baggi nga manuppál sù ngámin nga napiá nga tunung ni Namarò. ²³ Ngam ammù ta aijan yù tanakuán nga ággangnguá nayù baggi, nga mangontará sù napiá nga tunung ta nonò ku. Á yáyù nga kunny ta aripan nangà nayù narákè nga ággangnguá, ta malliwákà megapu sù narákè nga ággangnguá. ²⁴ Kábbingà là! Asinni panò yù makáwayyá nga mangiyìgù nikán? Asinni yù mamalubbáng nikán sù baggi nga mangngamangnguá ta narákè ána matay nga mapagikáru ta áddè ta áddè? ²⁵ Dayáwak ku si Namarò, ta aijanin yù mangiyìgù nittam, nga si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Á kunniawe laguk yù ággiák ku. Talákkurugak ku nga tuppálan yù napiá nga tunung nga ikáyâ ku, gapu ta si Namarò yù passerbiák ku. Ngam aijan yù dán ta nonò ku nga manudduák nikán ta tuppálak ku yù narákè nga karagátán na.

8

Yù Bagu nga Áttole tam nga Naggapu sù Ikararuá ni Namarò

¹ Á sittam nga nepattatádday kâ Apu Kesu Kiristu, kunniaw laguk yù ággiát tam. Awánin bulubugá ta ipekáru ni Namarò nittam. ² Á gapu ta nepattatádday ittamin kâ Apu Kesu Kiristu, pinalubbáng na ittam nayù Ikararuá ni Namarò sù pakáwayyá nayù narákè sù dán nga nonò tam, á iniyawâ na nittam yù bagu nga áttole tam, tapè ari ittam mapagikáru nga mesinná kâ Namarò. ³ Ari ittam meyìgù megapu sù tunung, ta megaggak ittam nga ari makatuppál sù tunung, gapu ta narákè yù karagátán nayù baggi tam. Ngam pinalurò ni Namarò yù pangiyìgù na nittam, nga ari mapalurò megapu sù tunung. Ta jinok ni Namarò yù Anâ na ta umay meyanâ ta tolay, tapè egga yù baggi na nga negittá ta baggi tam, ngam awán ta liwâ na. Á pinagikáru ni Namarò yù baggi nayù Anâ na megapu sù liwiliwâ tam ngámin nga tatolay. ⁴ Yáyù pinalurò ni Namarò, tapè mapalurò tam yù napiá nga taddán nga netúrâ sù tunung. Á yáyù nga arát tamin kurugan yù narákè nga karagátán nayù baggi tam, ngam tumulù ittam sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, tapè mapalurò tam yù napiá nga ipakuá na nittam megapu sù ángngabbák na.

⁵ Yù ira tatolay nga tumulù sù pakkaragá nayù baggi ra, nonopad da lá yù narákè nga karagátán nayù dán nga nonò da. Ngam nu tumulù ittam sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, ipittà tam laguk ta nonò tam yù napiá nga ituddu na. ⁶ Ta nu tumulù yù tolay sù narákè nga pakkaragá nayù baggi na, impiernu lá yù labbetán na. Ngam nu tumulù ittam sù Ikararuá ni Namarò, magimammâ yù nonò tam, á mepattolay ittam nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè. ⁷ Á nu nonopat tam yù narákè nga pakkaragá nayù baggi tam, makikontará ittam kâ Namarò, gapu ta arát tam kurugan yù tunung na. Á arát tam gemma matuppál yù tunung na, gapu ta megaggak ittam megapu sù narákè nga karagátán nayù dán nga nonò tam. ⁸ Á nu tumulù ittam sù narákè nga pakkaragá nayù baggi tam, arát tam mapagayáyâ si Namarò.

⁹ Ngam sikayu nga paggianán nayù Ikararuá ni Namarò, arán nawin kurugan yù narákè nga pakkaragâ nayù baggi naw. Ngam kurugan naw yù ipakánnámmu na nikayu nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, gapu ta kuruk nga maggiánin nikayu. Á yù tolay nga arán na paggianán nayù Ikararuá ni Apu Kesu Kiristu, ari yù tole na. ¹⁰ Ngam maggián si Apu Kesu Kiristu nikayu, á mássiki nu máwák nga matay yù baggi naw megapu sù liwâ naw, á mepattolay kayu sù Ikararuá ni Namarò, gapu ta pinakomá na kayu ni Namarò ta liwâ naw, áнна inibiláng na kayu ta matunung. ¹¹ Á pinaginnanole ni Namarò si Apu Kesu Kiristu. Á nu kuruk nga maggián yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò nikayu, paginnanolayan na gapay sangaw ni Namarò yù baggi naw megapu sù Ikararuá na nga maggián nikayu.

¹² Á wáwwagi, yáyù nga ajjan yù máwák tam nga palurotan, ngam arát tam palurotan yù narákè nga karagatán nayù baggi tam. ¹³ Á nu kurugan naw yù narákè nga pakkaragâ naw, mokum kayu nga mesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam nu tumulù kayu sù Ikararuá ni Namarò, áнна arán naw akkuán yù narákè nga karagatán nayù baggi naw, mepattolay kayu nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè. ¹⁴ Ta sittam ngámin nga tumulù sù Ikararuá ni Namarò, ánâ na ittam ni Namarò. ¹⁵ Á gapu ta ánâ na ittamin ni Namarò, ari ittamin maganássing nga kunnay ta ikássing na aripan sù yápu na. Ta iniyawâ ni Namarò nittam yù Ikararuá na, á yáyù nga ajjanin yù awayyá tam nga magubobuk kuna, nga kut tam, “Ammò, nga Yáma tam!” ¹⁶ Á yù Ikararuá ni Namarò nga maggián nittam yù mangipakánnámmu nittam ta ánâ na ittam ni Namarò. ¹⁷ Á gapu ta pinataganatán na ittam ni Namarò, ipakánnámmu na gapay nittam nayù Ikararuá na ta mesipà ittam sù ngámin nga inittabbá ni Namarò, nga iyawâ na kâ Apu Kesu Kiristu. Ta máwák nga iyangngâ tam yù balle tam nga jigâ, nga kunnay sù pangiyangngâ ni Apu Kesu Kiristu, tapè mesipà ittam gapay kuna sù kepotun na áнна keparáyo na.*

Yù Napiá nga Iddanamán nayù ira Mangikatalá kâ Apu Kesu

¹⁸ Nonopat tam yaw, ta mássiki nu narámma yù jigirigâ tam ta keggá tam sawe dabbuno, á kunnay ta awán lâ yù jigâ tam nu nonopat tam yù pagayáyâ tam megapu sù ngámin nga napiá áнна nakástá nga mepalappâ nittam sangaw nu iparáyaw ni Namarò ittam. ¹⁹ Á ari lâ sittam nu ari gapay yù ira ngámin nga naparò ta dabbuno yù mapattù nga magiddi-iddak sù pangipalappâ ni Namarò sù ira ánâ na. ²⁰ Sù ngaw nga nabayágin, inigagek ni Namarò yù ira tatolay áнна pinatalián na yù ággiád da megapu sù liwâ da, á nekanakanâ yù ngámin nga dabbuno áнна ngámin nga naparò sù pangigagek na nira, nga ari megapu ta ure ra, ngam megapu galâ sù ure ni Namarò. Á yáyù nga arán na ira pinabbalin paga ta kun na ikáyâ na, ta mallabbak lâ mallabbak yù ngámin nga pinarò na. Ngam ajjan gapay yù iddanamád da. ²¹ Ta palubbáangan na ira galâ sangaw ni Namarò sù pangigagek na sù ngámin nga naparò, tapè mesipà yù ngámin nga pinarò ni Namarò sù pangiyígù na sù ira ánâ na áнна yù pamalubbáng na nira, á awánin ta matay áнна marúnù.

²² Á ammu tam yù ággián nayù ngámin nga naparò ta áddè ngaw sù keggá ni Adan ta áddè kunangan, nga kunnay ta babay nga magaráyan

* 8:17 2 Korinto 1:5; 1 Eduru 4:13

nga magiddak ta paganâ na. ²³ Á ari lâ yù dabbuno ána yù mayán na yù marigirigâ nga magiddi-iddak, ngam sittam gapay nga iniddán nen ni Namarò sù Ikararuá na, nga olu nga inittabbá na nittam. Ta kunnay ta magaráyan ittam nga mapattù nga magiddi-iddak sù pangipalappâ ni Namarò nittam nga pinataganatán na, ána yù panguli na sangaw sù baggi tam ta bagu nga ari mataki ána ari matay. ²⁴ Á áddè ngaw sù pamegapu tam panguruk kê Apu Kesu Kiristu ta áddè kunangan, iddanamát tam yù paginnanole tam. Á mássiki nu neyígù ittamin, arát tam paga nálâ yù iddanamát tam, ta nu nálâ tam nakuan, arát tamin iddanamán. ²⁵ Ngam gapu ta iddanamát tam yù arát tam paga nálâ, ari ittam laguk malurâ nga magiddak ta áddè ta arát tam pakálawâ kuna.

Ipakimállà na ittam nayù Ikararuá ni Namarò

²⁶ Á mábbágán ittam megapu sù pagiddanáma tam. Á aijan yù pakkapíyát tam, á arát tam garè ammu yù kapiánán nga ipakimállà tam, nga mepángngà sù ira ánâ ni Namarò. Ngam yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò gapay yù mangabbák nittam, á ipakimállà na ittam megapu sù panalasiğà na nga ari makagi. ²⁷ Á si Namarò, nga makánámmu sù ngámin nga egga ta nonò tam, kánámamuán na gapay yù egga ta nonò nayù Mangilin nga Ikararuá, gapu ta ipakimállà na ittam ána kiddawan na lâ yù ikáyâ ni Namarò nga meyanung nittam.

²⁸ Á sittam nga mangiddù kê Namarò, maguray lâ yù mesimmu nittam nga napiá onu marigá, á ammu tam ta napiá yù pabbalinán na, gapu ta yáyù talákkurugan ni Namarò ta meyanung sù ira ngámin nga inagálán na ta mangikatalà ána manguruk kuna. ²⁹ Á ta áddè ngaw, dán nga ammu ni Namarò yù ira nga manguruk kuna. Á danniw ira gapay, sinalákkuruk ni Namarò ta pabbalinan na ira ta kagittá nayù Anâ na nga táttáday, tapè aggina yù kaká nayù ira aru nga pabbalinan na ta mawwawági. ³⁰ Á danniw ira nga sinalákkuruk ni Namarò ta pabbalinan na ta ánâ na, inagálán na ira gapay, tapè mangikatalà ira sù Anâ na. Á yù ira nágalán na, pinakomá na ira gapay sù liwiliwâ da, ána inibiláng na ira ta matunung. Á danniw ira nga inibiláng na ta matunung, iráyo na ira gapay, ána isipà na ira sù dalingárang na.

Yù Pangiddù ni Namarò nittam Megapu kê Apu Kesu Kiristu

³¹ Á gapu ta pakánámmu tam sù napiá nga akkuán ni Namarò megapu nittam, anni laguk yù kagiat tam nga meyanung sù ággiát tam? Egga panò yù manganni nittam? Awán bulubugá! Ta si Namarò yù mangabbák nittam. ³² Sù ngaw, ari nabbábáng si Namarò nga mangiyawâ sù Anâ na nga táttáday, tapè metapil megapu nittam ngámin. Á gapu ta kunnian yù allà na nittam, á arán na panò laguk iyawâ nittam yù ngámin nga máwák tam nga arát tam matalián? Dán nga naparán nga mangiyawâ nittam!

³³ Á gapu ta sinullà ni Namarò ittam ta tatole na, egga panò yù makáwayyá nga mangikeká nittam? Awán! Ta si Namarò gemma yù mamakomá nittam, tapè ibiláng na ta matunung ta ánninganán na. ³⁴ Egga panò yù mamanunnù nga mamagikáru nittam? Awán bulubugá! Ta si Apu Kesu Kiristu yù mamanunnù nga sinullà ni Namarò. Á si Apu Kesu Kiristu yù natay nga nagikáru ta liwâ tam, nga naginnanolayin

nga nepotun sù gián nayù maráyaw ta jiwánan ni Namarò. Á aggina yù makimállà kâ Namarò megapu nittam.

³⁵ Á anni laguk panò yù makáwayyá nga mangari sù iddù ni Apu Kesu Kiristu nittam? Awán! Mássiki nu marigirigá ittam onu mabagabagal ittam, nu egga yù manigirigá nittam megapu sù panguruk tam kâ Apu Kesu, nu mabisin ittam onu awán ittam ta gámi, nu egga yù mangnguá nittam, nu egga yù mamapátay nittam, á maguray lâ yù mesimmu nittam, ari ittam mesinná kâ Apu Kesu Kiristu nga mangiddù nittam.

³⁶ Á kunnian yù inipetúrâ ni Namarò, nga kinagi nayù ira tatole na nga meyannung sù jigâ da, nga kud da,

“Apu, tangatangággaw ta kággággaw, iddagám mi yù pamapáte ra nikami megapu ta ángnguruk mi nikaw.

Á ajjan kami ta ánninganán nayù ira tatolay nga kunnay ta karneru nga partiad da sangaw.”†

³⁷ Á mássiki nu malannapán yù jigâ tam, awán ta makatubáng nittam, ta appútat tam ngámin megapu kâ Apu Kesu Kiristu nga mangiddù nittam.

³⁸ Á ammù ta kuruk nga ari ittam bulubugá mesinná kâ Namarò nga mangiddù nittam. Á mássiki nu matolay ittam onu matay ittam, iddukan na ittam paga. Á awán ta makári sù iddù na nittam, mássiki nu yù ira makáwayyá ta dabbuno, onu yù ira makáwayyá ta lángi, nga daroban ni Namarò nga ari masingan, onu di Satanas ána yù ira daroban na nga anitu. Á awán bulubugá ta umay nittam kunangane onu umay nittam noka, nga makári sù pangiddù ni Namarò nittam. ³⁹ Á mássiki yù ira ngámin nga makapangnguá nga ajjan ta lángi ána ta dabbuno, ána ngámin nga naparò, awán nira ta makáwayyá nga mangari sù iddù ni Namarò nittam, nga megapu kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

9

Yù Pappíli ni Namarò sù ira Ginaká ni Abrakam

¹ Á ajjan yù ikáyâ ku nga kagian nikayu, á kuruk yù kagiak ku, ta netáddayâ kâ Apu Kesu Kiristu, ána maggián nikán yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, nga mangipakánnámmu ta nonò ku ta kuruk yù kagiak ku. Aringà massiri, ta pakkagi nikayu ² ta kuruk nga nepallâ yù daddam ku, á kunnay ta mabagal yù putù nga ari mabannáyán, ³ megapu sù ira kagittâ nga Kudio. Á nu egga nakuan yù awayyâ, parè bì ta sikán nakuan yù táli ra, nga mokum ána mesinná kâ Apu Kesu Kiristu ta áddè ta áddè, megapu sù liwâ da, tapè meyígù ira nakuan. ⁴ Ta aggira yù ginaká ni Israel, nga piníli ni Namarò ána pinataganatán na ira. Á aggira yù nappalappátán ni Namarò sù dalingárang na, nga panákkilalád da ta ajjan si Namarò nira. Á ajjan yù ira tarátu ni Namarò nira, nepatalugáring ta iniyawâ na nira yù tunung na. Á inituddu ni Namarò nira yù áddáyo ra kuna ána ákkimállà da kuna. Á aru yù napiá nga initabbá na nira. ⁵ Á yù ira ngaw naggaká nira, aggira yù ira ngaw giriámán nga neparámak: di Abrakam, kári Isak, ána si Akup nga ingágan ni Namarò ta Israel. Á ta meyannung sù katatole na, ginaká ra gapay si Apu Kesu Kiristu, nga

† 8:36 Salmo 44:22

mammaguray ta ngámin nga makkakerumá nga tatolay. Parè bì laguk ta meparáyaw si Namarò ta áddè ta áddè. Á mapalurò! Ammán.

⁶ Á mássiki nu aijan yù ira Kudio nga manakì nga manguruk kâ Apu Kesu, arát tam makagi ta awán ta serbi nayù inittabbá ni Namarò nira. Ta ari yù ira ngámin nga ginaká ni Israel yù mesipà sù ira tatole ni Namarò. ⁷ Á ari yù ira ngámin nga ginaká ni Abrakam yù mebiláng ta kuruk nga ginaká na nga mesipà sù pangitabbá ni Namarò kuna. Ta kinagi ni Namarò kâ Abrakam, “Yù ira lâ nga ginaká ni Isak yù mebiláng ta ginakám nga inittabbâ nikaw.”* ⁸ Á yá kebalinán nayù kagian na, ta ari mebiláng ta ginaká ni Abrakam yù ira ngámin nga ginaká na, nu ari galá yù ira ginaká na nga neyanâ megapu sù pangitabbá ni Namarò kâ Abrakam.

⁹ Á sù ngaw lage na keyanâ ni Isak, yawe yù inittabbá ni Namarò kâ Abrakam nga meyanung kâ Isak, nga kun na, “Sangaw nu mapasá yù tangaragun, á mattolingà, á maganá si Sara ta anâ mu nga láláki,”† kun ni Namarò. ¹⁰ Á kunnian gapay yù nesimmu ta paganâ ni Rabeka sù ira jiping nga lálláki, di Eso kâ Akup, nga ánâ ni Isak. ¹¹ Ta lage ra neyanâ, awán paga ta kingnguá ra nga napiá onu narákè, á inipakánnámmu ni Namarò ta aggina lápay yù manalákkuruk ta meyanung sù ira agálán na, nga ari megapu sù kingnguá ra. ¹² Á ta kabussi ni Rabeka, nga ari paga naganâ, kinagi ni Namarò kuna: “Yù kaká nga anâ mu, passerbián na yù urián na,”‡ kun na. ¹³ Yáyù gapay yù kebalinán nayù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kunniaw: “Pinílì si Akup nga iddukak ku, ngam nanakiták ku si Eso.”§

Si Namarò yù Mangikállà ána Matunung

¹⁴ Á gapu ta kunnian yù kinagi ni Namarò, kagiat tam panò ta ari matunung si Namarò gapu ta pilian na yù tádday ánnè sù tádday? Ari gemma. ¹⁵ Makáwayyá si Namarò nga mammaguray. Á kinagi na ngaw kâ Moyses: “Sikán lâ yù maguray sù ira kábbiak ku. Á piliak ku yù ira ikállà ku.”* ¹⁶ Á yáyù nga ammu tam ta ari napíli yù tolay megapu sù ikáyâ na, á ari megapu sù akkuán na. Ngam pilian ni Namarò yù ira tatole na megapu galá sù allà na.

¹⁷ Á nonopat tam yù netúrâ nga kinagi na ngaw ni Namarò kâ Paro, nga patul na Egipto. Kinagi na, “Sinullà taka, ta sikaw yù patul nga mammaguray, tapè sikaw yù pangipasinganák ku sù ámmagaddátù, ána meparámak yù ngágak ku sù ira tatolay ta ngámin nga dabbuno.”† ¹⁸ Á yáyù nga mepakánnámmu ta si Namarò lápay yù maká-uray nga mappíli sù ira ikállà na. Á aggina gapay yù maká-uray sù ira ikáyâ na nga paguráyán ta áddè ta kataggâ nayù nonò da.

¹⁹ Á gapu ta awán ta áddè nayù pakáwayyá ni Namarò, aijan támma nikayu yù makkagi níkan, nga kun na, “Anni má laguk ta paliwatan ni Namarò ittam? Egga panò mássiki tádday nga tolay nga makatubáng ta ure na? Awán!” ²⁰ Ngam yawe itabbák ku. Egga panò yù tolay nga makáwayyá nga tubbák kâ Namarò! Tolley ittam lâ gemma! Á ta ángngarigán, yù bángna nga pidde na tolay, egga panò yù awayyá na

* 9:7 Genesis 21:12 † 9:9 Genesis 18:10, 14. ‡ 9:12 Genesis 25:23 § 9:13 Malakia 1:2-3

* 9:15 Exodo 33:19 † 9:17 Bibbiram mu yù ngámin nga istoriá na ta Exodo 9:13-16.

nga tabbatabbagan yù namadday kuna? Awayyá na panò nga kagian, “Ngattá laguk ta pidde mà ta kunniaw nga ággiák ku?” Ari gemma! ²¹ Á ta ángngarigán, yù maddamíli. Ajjan gemma yù awayyá na nga mappíli sù ággián nayù paddayan na. Á paddayan na yù tádday nga nakástá nga angáng nga mapayyán ta binaráyang ta bodá, áнна yù tádday nga bánga nga baddi nga maguray lâ yù mepay kuna ta kággággaw.

²² Á yáyù keyarigán ni Namarò gapay, ta aggina lâpay yù maká-uray sù akkuán na. Á inikáyâ na nga ipasingan yù pore na sù ira minálliwâ, áнна ipakánnámmu na nira yù pakáwayyá na nga mangukum sù ira ngámin nga narákè. Ngam inattamán na lâ ta nabayák yù ira minálliwâ, nga dán nga naparán nga mokum nakuan. ²³ Á yá ipangiyattam na nira, tapè ipakánnámmu na sù ira ngámin nga tatolay yù pangikállà na sù ira mangikatalà kuna, nga pinarán nen ta mangalawâ sù pangisipatán na nira. ²⁴ Á ari lâ sittam nga Kudio yù inagálán na nga ikákállà na, nu ari gapay yù ira ari Kudio.

²⁵ Á kinagi na ngaw ni Namarò yù meyanung ta pangisipà na gapay nikayu nga ari Kudio, ta inipetúrâ na ngaw kê Kuseya nga kunniaw: “Yù ira arák ku ngaw tatolay, aggira sangaw yù tatolè. Á yù ira arák ku ngaw iniddù, aggira yù abbúnak ku ta tatolè nga iddukak ku.

²⁶ Á yù ira ngaw tatolay nga nakkagiák ku ta, ‘Ari sikayu yù tatolè,’ á makagi sangaw ta giád da ta aggira yù ánâ ni Namarò nga matotolay.”†

²⁷ Á ajjan gapay yù iníturâ ni Isaya nga inilayalayâ na nga meyanung sù ira ginaká ni Israel, nga kunniaw:

“Mássiki nu magaru yù ira ginaká ni Israel,
áddè ta ari ira mabiláng nga kunnay ta dágâ ta aggik na bebay,
á baddi lâ yù ira mabuná nga meyígù.

²⁸ Ta sangaw, á ikáddagâ na lâ ukuman ni Namarò yù ira tatolay ta dabbuno,

á mabi lâ yù pamaluro na sù kinagi na.”§

Yáyù inilayalayâ na ngaw ni Isaya. ²⁹ Á yawe gapay yù kinagi na ngaw ni Isaya:

“Si Namarò yù Yápu tam,
nga mammaguray áнна mamanunnù ta ngámin.

Á nu arán na ittam ikállà nga Kudio,
á awán nakuan ta baddi nga mabuná sù ira ginaká tam
megapu sù pamággáng na nira.

Á mepárik ittam nakuan sù ira ngaw tatolay ta ili na Sodoma áнна Gomorra,

nga pinággáng na ngaw, nga awán bulubugá ta nabuná.”*

Manakì paga kê Apu Kesu yù ira Ginaká ni Israel

³⁰ Anni laguk yù kebalinán nayù kinagi? Á yù ira ari Kudio, mássiki nu arád da aleran yù katunung da, ta arád da ninonò nu kunnasi yù pakipiá ra kê Namarò, á nakkápiá ira galá kê Namarò megapu sù ure na, ta inibiláng na ira ta matunung megapu sù pangikatalà da kê Apu Kesu Kiristu. ³¹ Á yù ira Kudio nga nagala-alek sù katunung da ta ánninganán

ni Namarò megapu sù pamalurò da ta tunung, á arád da mapalurò yù tunung. ³² Á anni má panò? Gapu ta arád da ikatalà si Apu Kesu Kiristu, nga nanuppál sù tunung megapu nira, tapè mesipà ira nakuan sù katunung na. Ta kagiad da ta matunung ira megapu ta panuppál da sù tunung, ngam arád da gemma matuppál sù tunung, ána panakitád da si Apu Kesu Kiristu. Á yáyù nga meyárik si Apu Kesu ta batu, nga kesiddúkalád da. ³³ Yáyù kebalinán nayù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kunniaw:

“Tángngagan naw yaw. Tán nga lugár nga mangngágan ta Sion,†
 yáyù pangipayyák ku sù kun na batu nga ánnáddagán nayù balay,
 tapè mesiddúkal ira nga mapalakak.
 Ngam yù ira mangikatalà kuna, ari ira mepasiránán.”‡

10

Táttádday lâ yù Pakiyígután na Tolay

¹ Wáwwagi, nepallâ yù pakkaragâ ku ta meyígù nakuan yù ira kagittâ nga Kudio, á yáyù nga sigidá nga ipakimállâ ku kê Namarò. ² Á sistiguák ku ta kuruk nga maláppâ ira nga manuppál sù kagiad da nga ikáyâ ni Namarò, ngam arád da garè kánnámmuán yù kuruk nga ikáyâ na nga meyannung sù pakiyápu ra kuna. ³ Arád da kánnámmuán yù pamakomá ni Namarò ta tatolay, tapè mebiláng ira ta matunung sù ánninganán na. Á yáyù nga parubád da lápay nga tunungan yù nonò da ána yù akka-akkuád da megapu ta panuppál da sù tunung. Á panakitád da yù pamammapiá ni Namarò nira, tapè matunung ira ta ánninganán na. ⁴ Á yaw yù pamammapiá ni Namarò ta ngámin nga tatolay, ta minay si Apu Kesu Kiristu ta dabbuno, á aggina yù mamalurò sù tunung ni Namarò nga arád da mapalurò, tapè matunung ta ánninganán ni Namarò yù ira ngámin nga mangikatalà kê Apu Kesu.

Awán ta Tolay nga Panakitán ni Namarò

⁵ Sù ngaw, initúrâ ni Moyses yù meyannung sù ira tatolay nga mebiláng ta matunung megapu ta pamalurò da sù tunung ni Namarò. Kinagi ni Moyses, “Nu palurotan na ngámin, ána awán ta talákayan na, á matolay megapu ta pamalurò na sù tunung.”*

⁶ Ngam ajjan gapay yù inipetúrâ ni Namarò nga meyannung sù ámmannung na ta tatolay megapu galâ sù ángngikatalà da kê Apu Kesu Kiristu, nga kun na, “Arán naw kagian ta máwák yù umay ta lángì, tapè iyutták na saw yù MakKiristu nga Mangiyígù.” Ta jinok nen gemma saw ni Namarò si Apu Kesu. ⁷ Á kagian na gapay, “Arán naw kagian ta máwák yù umay ta unak na dabbun sù gián na námmatay, tapè iyunè na yù MakKiristu.” Ta matolay si Apu Kesu, gapu ta pinaginnanole ni Namarò. ⁸ Ngam yawe yù netúrâ, nga kun na, “Ajjan nikayu yù bilin ni Namarò nga meyannung sù ángngiyígù na ta tatolay. Á ajjan yù awayyá naw nga nononopan ána ubu-ubobugan yù bilin na.”† Á yawe bilin na yù ilayalayâ mi.

† **9:33** Sion yù puddul nga gián na ili na Jerusalem, nga paggianán nayù palásiu nayù ngaw Patul Dabid, nga paggianán nayù gubermente nayù ira Israel ána yù sinniál nayù keparáyo ra ána yù karáyo ni Namarò. ‡ **9:33** Isaya 8:14; 28:16; 1 Eduru 2:6-8 * **10:5** Libitiko 18:5; Galasia 3:12

† **10:8** Deuteronomio 30:12-14

⁹ Á nu kagian naw sù ira kábulun naw ta si Apu Kesu galá yù Yápu naw, ána kuruk nga manguruk kayu ta matolay si Apu Kesu Kiristu gapu ta pinaginnanole ni Namarò, á meyígù kayu, nga mesipà kê Namarò ta áddè ta áddè. ¹⁰ Ta ibiláng ni Namarò ta matunung yù tolay megapu sù pangikatalà na kê Apu Kesu Kiristu. Á meyígù megapu sù pakkagi na sù pangikatalà na kê Apu Kesu ta arubáng nayù kábulun na.

¹¹ Á aijan gapay yù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kun na, “Awán bulubugá ta mepasiránán sù ira nga mangikatalà kê Apu.” ¹² Á ari merumá yù ira Kudío sù ira nga ari Kudío, ta táttádday lâ yù Yápu ra, á ikákkállà na yù ira ngámin nga makimállà kuna. ¹³ Á netúrâ gapay yaw: “Ngámin yù ira nga makimállà kê Apu ta iyígù na ira, á iyígù na ira.”†

¹⁴ Á egga panò yù awayyá nayù ira tatolay nga makimállà kê Apu ta iyígù na ira, nu arád da ikatalà? Awán gemma. Á egga panò yù awayyá ra nga mangikatalà kuna, nu arád da paga narámak yù meyannung kuna? Awán! Á kunnasi laguk yù pakaginná ra sù meyannung kuna, nu awán ta umay nga mangilayalayâ? ¹⁵ Á egga panò yù umay mangilayalayâ sù napiá nga dámak nu arán na jinok ni Namarò? Ngam aijan yù ira nga jinok ni Namarò, á magayáyâ yù ira tatolay nga magginná sù ilayalayâ da. Aijan yù meyannung nira nga inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kunniaw: “Magayáyâ ittam megapu sù labbé nayù ira nga umay mangilayalayâ sù napiá nga dámak.”§ ¹⁶ Á aru yù ira nakaginná sù bilin ni Namarò, ngam baddi lâ yù ira manguruk kuna. A si Isaya nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò, kunnian yù iniyabbù na ngaw kê Namarò, “Apu, egga panò yù manguruk sù inilayalayâ mi?”*

¹⁷ Á mássiki nu baddi yù ira nga manguruk, á mawák nga makaginná yù ira tatolay sù napiá nga dámak nga melayalayâ nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu, lage ra mangikatalà kuna. ¹⁸ Á aijan yù iyabbù ku laguk. Á yù ira Kudío, arád da panò naginná yù bilin ni Namarò? Narámak da gemma! Ta aijan yù inipetúrâ ni Namarò nga kun na,

“Narámak da yù bilin ni Namarò

ta ngámin nga lugár.

Nelayalayâ yù ubobuk na,

nga nassamâ ta ngámin makkakerumá nga tatolay ta dabbuno.”†

¹⁹ Á yawe iyabbù ku laguk. Yù ira Kudío, arád da panò kánnámmuán ta ari lâ aggira yù mesipà kê Namarò, nu ari gapay yù ira ngámin nga makkakerumá nga ari Kudío? Nánnámmuád da gemma. Ta si Moyses yù napolu nga nangipakánnámmu nira, ta kinagi na yù kinagi ni Namarò, nga kun na,

“Alawatak ku yù ira tatolay nga ari Kudío,

tapè mangabubu kayu nira.

Á mapporay kayu

megapu ta pangikállà ku sù ira tanakuán nga tatolay nga ari natud-
duán.”‡

²⁰ Á si Isaya, nga yù ngaw ábbilinán, ari naganássing ta pakkagi na sù kinagi ni Namarò sù ira Kudío nga meyannung sù ira ari Kudío. Kinagi na,

† 10:13 Joel 2:32 § 10:15 Isaya 52:7 * 10:16 Isaya 53:1 † 10:18 Salmo 19:4 ‡ 10:19 Deuteronomio 32:21

“Nálerád dangà nayù ira ari nagalek nikán.

Á nappasinganà sù ira nga ari nangiyabbù ta meyannung nikán.”

²¹ Ngam ta meyannung sù ira Kudio, kinagi ni Namarò,

“Nabayágakin nga magágál nira,

ta umay ira nakuan nga mangikatalà nikán,

ngam nataggâ yù nonò da, á potuád dangà paga.”[§]

11

Yù Allà ni Namarò sù ira Kudio

¹ Á yawe iyabbù ku laguk. Gapu ta manakì yù ira Kudio nga manguruk kâ Namarò, á kagian naw panò ta sináttájjián ni Namarò ira nga sinullà na ta tatole na? Ari gemma! Ajjan paga yù ira baddi nga nabuná nga tatole na. Á sikán lápay yù tádday nga kukurugán nga Kudio, nga ginaká ni Israel. Si Abrakam yù naggaká nikán, á ginaká nangà ni Benjamin, nga urián nga anâ ni Israel, nga apù ni Abrakam. ² Arán na gemma sináttájjián ni Namarò yù ira Kudio nga piníli na ngaw ta tatole na. Nonopan naw bì yù ngaw inipetúrâ ni Namarò nga meyannung kâ Elias. Ta pakimállà ni Elias kâ Namarò, iniránuk na yù kingnguá nayù ira ginaká ni Israel. ³ Kinagi ni Elias kâ Apu Namarò, “Apu, pinapáte ra yù ira ábbilinám mu! Á iniwarawarâ da yù batu nayù ira pattuggiád da ta iyátáng da nikaw! Á sikán lâ yù nabuná nga manguruk nikaw! Á igagánge rangà papatáyan gapay!” kun na. ⁴ Á anni yù initabbák ni Namarò kâ Elias? Kinagi na, “Ajjan lâ paga pituribu nga tatolè nga nabuná, nga ari makimoray sù Baal, nga sináddios nga pidde nayù ira pakipaggianád da.”*

⁵ Á kunnay ta ajjan ngaw yù ira nabuná, á kunangane ajjan paga yù ira nga baddi nga nabuná nga Kudio, nga piníli ni Namarò ta tatole na gapu ta ikáyâ na ira nga ikállà. ⁶ Á yá lâ ipappíli ni Namarò nira yù allà na nira, nga ari megapu sù napiá nga akka-akkuád da. Nu yù napiá nga akka-akkuád da yù ipappíli na nakuan ni Namarò nira, á aringin nakuan laguk megapu sù allà na.

⁷ Á kunnasi laguk yù ággián nayù ira ginaká ni Israel? Mássiki nu ala-alerad da yù katunung da megapu ta panuppál da sù ira taddán ni Namarò nga netúrâ sù tunung na, tapè alawatan na ira ni Namarò ta tatole na, á arád da nálek. Yù ira lâ nga baddi nga mangikatalà kâ Apu, aggira yù piníli ni Namarò nga mebiláng ta matunung. Ngam yù ira káruán, nataggâ yù ulu ra. ⁸ Yáyù kebalinán nayù inipetúrâ ni Namarò nga kun na, “Pinataggâ ni Namarò yù nonò da áddè kunangan.

Á egga matá ra,

ngam arád da matákkilalán yù maggapu kâ Namarò.

Á egga talingá ra,

ngam arád da kánámmuán yù kebalinán nayù bilin na.”[†]

⁹ Á kinagi na ngaw gapay ni Patul Dabid yù meyannung nira, nga kun na,

“Parè bì ta mapagikáru ira,

[§] 10:21 Isaya 65:1-2 * 11:4 Bibbiram mu 1 Ar-ari 19:14, 18 (1 Patul ira) † 11:8 Deuteronomio 29:4; Isaya 29:10

gapu ta náttamád da yù pakimore ra kê Apu ta pappiestá ra ána yù ira káruán nga ipagayáyâ da.
 Parè bì ta kunnay ta mapalakak ira,
 tapè bálatan ni Namarò ira ta liwiliwâ da.
 10 Parè bì ta makkallà yù nonò da,
 tapè arád da kánnámmuán yù kuruk nga naggapu kê Namarò.
 Parè bì ta maparigâ ira ta áddè ta áddè,
 nga kunnay ta makkabbuk megapu sù narámmà nga káttuan na.” †
 Yáyù kinagi na ngaw ni Patul Dabid.

Yù Keyígù nayù ira Makkakerumá nga Ari Kudio

11 Anni panò yù pabbalinán nayù kataggâ na nonò nayù ira Kudio? Kegiat tam panò ta táttájjíán ni Namarò ira ta áddè ta áddè? Ari gemma. Ngam megapu sù liwâ nayù ira Kudio, pinaguráyán na ira lábbi, á inagálán na yù ira ari Kudio ta umay ira makiyígù kuna, tapè mangabubu yù ira Kudio, ána manoli ira nga manguruk kuna. 12 Á nu napiá yù ángngabbák ni Namarò sù ira makkakerumá nga ari Kudio megapu sù liwâ nayù ira Kudio, á pappanganâ sangaw nu manoli yù ira Kudio nga mesipâ kê Namarò, ta patturutan ni Namarò yù napiá nga iyawâ na sù ira ngámin nga ari Kudio.

13 Á sikayu nga ari Kudio, yawe yù kagiak ku nikayu, ta binilin nangá ni Namarò ta umayâ nikayu mangilayalayâ. Á yáyù nga magayáyákâ nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu. 14 Á nu maláppakâ nga mangilayalayâ nikayu, parè bì ta mangabubu yù ira ikáttolè nga Kudio, ána aijan nira nakuan yù ira meyígù. 15 Ta gapu ta panáji ni Namarò sù ira Kudio megapu sù panakì da kuna, iniyawâ na laguk ni Namarò sù ira ngámin nga ari Kudio yù awayyá ra nga makiyígù kuna. Á nu nakkápiá yù ira ari Kudio kê Namarò megapu sù panáji ni Namarò sù ira Kudio, á más napiá sangaw nu alawatan ni Namarò yù ira Kudio, nga kunnay ta paginnanolayan na ira sù ira námmatay!

16 Á kunnaw yù keyarigán nayù ira Kudio. Aijan yù kustombare ra, nu mappadday ira ta pán, á isinná ra yù baddi nga iyátáng da kê Namarò. Á nu mangilin yù nesinná nga kuá ni Namarò, á kuá na gapay nga mangilin yù paggapuán na. Á meyárik ira gapay ta káyu na olibo nga nemulá. Nu kuá ni Namarò yù gamù na, kuá na gapay yù ira pangapangá na. 17 Ngam sippáng ni Namarò yù káruán na pangapangá na, á inittuppang na yù pangapangá na olibo nga simaron sù naggianán nayù ira inirián na. Á sikayu nga ari Kudio yù kun na simaron nga pangapangá na, nga táli nayù ira Kudio nga sippáng ni Namarò, tapè mesipâ kayu sù napiá nga áttolè ra. 18 Ari kayu laguk mattagapiá megapu sù kesipâ naw, á arán naw iluddè yù ira Kudio. Nonopan naw yaw, ta sikayu yù kun na simaron nga pangapangá nga netuppang lâ sù káyu, ngam aggira yù kun na gamù na, nga paggapuán nayù áttolè naw.

19 Á aijan támma nikayu nga ari Kudio yù makkagi ta, “Sikami nga ari Kudio yù iddukan ni Namarò! Ta sippáng na yù ira Kudio, nga kuruk nga pangapangá nayù káyu, tapè ittuppang na kami!” 20 Wan, kuruk yian! Sippáng na yù ira Kudio gapu ta awán ta pangikatalà da kê Apu. Á napasigaggà yù napiá nga ággián naw kê Namarò megapu

† 11:10 Salmo 69:22-23

galà sù pangikatalà naw kê Apu. Ari kayu laguk mappeddaráyaw, ngam maganássing kayu ána makimoray kayu kê Namarò megapu sù allà na nikayu. ²¹ Ta nu sippáng ni Namarò yù ira nga kun na negagángay nga pangapangá, megapu sù pamotu ra kuna, á magimuguk kayu laguk. Arán naw ira párigán nga mamotu kê Namarò, marakè matappáng kayu gapay nga mepárik nira.

²² Kemámmatán naw laguk yù allà ni Namarò ána yù katunung na. Matunung nga mamággáng sù ira Kudio nga manakì kuna. Ngam ikákkállà na sikayu nga mangupù nga magiddanáma sù allà na. Ipassi-gaggà naw laguk yù ángngikatalà naw kuna, tapè ari kayu gapay matappáng. ²³ Á yù ira Kudio nga namotu kê Namarò, nu mabbabáwi ira ta pamotu ra ána ikatalà da si Apu Kesu, alawatan ni Namarò ira gapay, á kunnay ira ta pangapangá nga itoli na sù nangarián na nira, gapu ta makáwayyá si Namarò nga mangitoli nira. ²⁴ Á sikayu nga ari Kudio yù kunnay ta pangapangá na simaron nga olibo, nga natappáng, tapè metuppang ira sù káyu nga nemulá ta garden, nga ari gagángay nga naketuppangád da. Á gapu ta isipà na kayu ni Namarò, á nepatalugáring sù ira Kudio, nga kunnay ta gagángay nga pangapangá na olibo nga nemulá ta garden, ta malogon sangaw gemma yù ketuppang da sù káyu nga nakatappángád da.

Yù Allà ni Namarò sù ira Kudio ána yù ira Ari Kudio

²⁵ Wáwwagi, aijan yù ibukalák ku nikayu, nga ari paga napalappâ, marakè mattagapiá kayu ána kagian naw ta napiá kayu ánnè sù ira taga Israel. Kuruk nga nataggâ yù nonò nayù ira káruán nga Kudio, tapè aijan yù awayyá nayù ira ari Kudio nga mangikatalà kê Apu Kesu. Á sangaw nu kustungin yù biláng nayù ira ari Kudio nga mangikatalà kê Apu, mári laguk yù kataggâ nayù nonò nayù ira Kudio, á mabbabáwi ira gapay, ána mangikatalà ira kê Apu. ²⁶ Á yáyù nga meiyù yù ira ngámin nga taga Israel. Yáyù kebalinán nayù inipétúrâ na ngaw ni Namarò nga kun na, “Umay yù Mangiyù nga maggapu ta ili na Sion.

Á irián na yù narákè nga akka-akkuán nayù ira Kudio nga ginaká ni Akup.

²⁷ Á yáyù nga palurotak ku sangaw yù ngaw tarátù nira, sangaw nu pakomák ku yù liwiliwâ da.”§

²⁸ Á kunangane, ta meyanung sù napiá nga dámak, ikalusso nayù ira Kudio si Namarò, gapu ta manakì ira nga mangikatalà kê Apu Kesu Kiristu. Á yáyù nga aijan yù awayyá naw nga makiyù, sikayu nga ari Kudio, megapu sù panakì da. Ngam aggira yù napolu nga piníli ni Namarò, á yáyù nga iddukan na ira lâ paga megapu sù pangitabbá na ngaw sù ira tatole na nga naggaká nira. ²⁹ Ta arán na ibabáwi ni Namarò yù ira sinullà na nga ikákkállà na.

³⁰ Á sikayu nga ari Kudio, arán naw ngaw kinuruk si Namarò. Ngam kunangane, inikállà na kayin ána pinakomá na kayu ta liwiliwâ naw, megapu sù panakì nayù ira Kudio kuna. ³¹ Á kunnian gapay sù ira Kudio, ta kunangane arád da gapay kurugan si Namarò, á inikállà ni Namarò nikayu nga ari Kudio, tapè ikállà na gapay sangaw yù ira Kudio, á pakomán na ira gapay, megapu sù pangikállà na nikayu nga ari Kudio.

³² Á ipakánnámmu na sù ira ngámin nga tatolay nga Kudio ána ari Kudio yù liwiliwâ da. Á kunnay ta pinukù na ira ngámin megapu sù liwâ da, tapè ikállà na ira ngámin ána pakomán na ira.

Mepángngà nga Meparáyaw si Namarò

³³ Makapállâ yù allà ni Namarò nittam! Monak yù ammu na, ána awán ta kárik piá nayù sírik na. Awán ta tolay nga makánnámmu sù nonotan na. Á awán ta makebukalán sù akka-akkuán na. ³⁴ Ajjan yù netúrâ sù dán nga libru ni Namarò, nga kun na, “Egga panò yù tolay nga makánnámmu sù nonò ni Namarò? Egga panò yù manabarang kuna?”

³⁵ “Egga panò yù mangiyawâ kâ Namarò, tapè ikáru ni Namarò kuna?”*

³⁶ Si Namarò, pinarò na yù ngámin nga egga, nga masingan ána ari masingan. Maggián yù ngámin nga pinarò na megapu sù pakáwayyá na. Á yawe ikeggá na ngámin, tapè meparáyaw si Namarò megapu nira. Dayáwat tam si Namarò ta áddè ta áddè. Mapalurò! Ammán.

12

Yù Mepángngà nga Ásserbi tam kâ Namarò

¹ Á gapu ta pangikállà ni Namarò nittam nga mangikatalà kuna, á dudduárat takayu, wáwwagi, ta itulù naw kâ Namarò yù baggi naw, nga kunnay ta iyátáng naw yù matolay nga mangilin, tapè ayatán si Namarò megapu sù napiá nga akkuán naw, ta yáyù mepángngà nga pakimore naw kuna. ² Á arán naw párigán yù ággangguá nayù ira tatolay saw dabbuno, nga ari manguruk kâ Namarò, tapè ari kayu mepaggittá nira. Anugutan naw yù panguli ni Namarò ta nonò naw, tapè napiá yù ággangguá naw, ána kánnámmuán naw yù napiá nga ipakuá ni Namarò nikayu. Ta napiá ána matunung yù ure ni Namarò, á magayáyâ si Namarò sù ira nga tumulù ána mamalurò sù ikáyâ na.

³ Á gapu ta pangikállà ni Namarò níkan, binilin nangà, á yáyù nga tabarangát takayu ngámin ta arán naw kagian ta napiá kayu ánnè sù ira kábulun naw. Ngam máwák naw nga katággítádday nga nonopan yù iniyawâ ni Namarò nga pakáwayyá na lápay nga meyanung sù ángngikatalà na. ⁴ Á ta ángngarigán, tádday lâ yù baggi na tolay. Ngam ajjan yù aru nga makkakerumá nga mesipà sù baggi na, nga limá na, takki na, ulu na, talingá na, simù na, ngámin, á makkakerumá gemma yù keyusá ra. ⁵ Á kunnay gapay nittam nga manguruk. Aru ittam nga makkakerumá, ngam nepattatádday ittam kâ Apu Kesu Kiristu, nga kun na limá na, takki na, simù na, sittam ngámin nga makkaká-abbák sù baggi na nga táttádday.

⁶ Á gapu ta allà ni Namarò nittam, inisinek na nittam yù makkakerumá nga pakáwayyá tam nga mepángngà nittam nga katággítádday. Akkuát tam laguk ta napiá yù ipakuá ni Namarò nittam. Ta ángngarigán, nu iniyawâ ni Namarò nikayu yù pakáwayyá naw nga mangilayalayâ sù ipalappâ ni Namarò nikayu, á malláppâ kayu laguk nga mangilayalayâ sù bilin na, nga kunnay ta meyanung sù ángngikatalà naw. ⁷ Á nu iniyawâ ni Namarò nikayu yù awayyá naw nga mangabbák sù ira

* 11:35 Isaya 40:13; Job 41:11; 1 Korinto 2:16

wáwwagi tam nga manguruk, á abbágán naw ira laguk ta napiá. Á nu iniyawâ ni Namarò nikayu yù pakáwayyá naw nga mangituddu sù bilin na, á ituddu naw laguk sù ira kábulun naw. ⁸ Á nu iniyawâ ni Namarò nikayu yù pakáwayyá naw nga manabarang áнна mamannay, á tabarangán naw áнна bannáyán naw laguk yù ira kábulun naw. Nu iniyawâ ni Namarò nikayu yù pakáwayyá naw nga mangisipâ, á ari kayu laguk makkikkì. Á sikayu nga pine ni Namarò ta mammaguray sù ira kábulun naw, ipe naw yù urà naw nga mappíli sù napiá megapu nira. Sikayu nga iniddán ni Namarò ta awayyá naw nga mangikállà sù ira marigirigâ áнна sù ira máttakì, magayáyâ kayu laguk nga mamáláppaw sù nonò nayù ira abbágán naw.

⁹ Ari kayu áppè nga makkaká-ayâ, ngam kukurugán nga iddi-iddukan naw yù ira kábulun naw. Likuránán naw yù narákè, á tángngagan naw yù napiá. ¹⁰ Makkaká-áyâ kayu, nga kunnay ta mepángngâ sù ira mawwawági nga ánâ nayù táttádday nga Yáma. Á magayáyâ kayu nga makimoray sù ira kábulun naw nga manguruk. ¹¹ Ari kayu malurâ nga mangngúá sù napiá, áнна ari kayu mattalakák. Malláppâ kayu laguk, á ipe naw yù urà naw nga mamalurò sù ipakuá ni Namarò nikayu. ¹² Magayáyâ kayu laguk megapu sù ággiddanáma naw kê Namarò. Á nu marigirigâ kayu, attamán naw lâ, áнна ipakimi-imállà naw kê Namarò yù ngámin nga meyanung nikayu, tapè mepasigaggâ yù ángngikatalà naw kuna. ¹³ Ilimù naw yù ángngabbák naw sù ira magáwák, nga wáwwagi naw ta ángnguruk naw. Á ilágum naw yù ira ngámin nga umay makiálluik nikayu.

¹⁴ Á nu egga yù ira manigirigâ nikayu, ipakimállà naw ira kê Namarò ta ikállà na ira. Arán naw ira igagek. Arán naw kagian kê Namarò ta bálatan na ta jigâ yù akkuád da nikayu. ¹⁵ Nu ajjan yù ira magayáyâ, mepagayáyâ kayu gapay nira. Á nu egga yù ira maraddam, mepaddaddam kayu gapay nira. ¹⁶ Arán naw irumá yù ira kábulun naw. Makkaká-iddù kayu. Ari kayu mappegung, ngam makikopun kayu sù ira pobare gapay. Á ari kayu mattagapiá.

¹⁷ Á nu ajjan yù mangngúá ta narákè nikayu, arán naw bálatan ta narákè. Yá lâ akkuán naw yù napiá ta ánninganán nayù ira ngámin nga tatolay. ¹⁸ Ari kayu makitabbatabbák sù ira kábulun naw, ngam tumulù kayu, tapè magimammâ kayu. Á áddè ta awayyá naw, parubán naw makikopun ta ngámin nga tatolay, tapè napiá yù ággián naw ngámin.

¹⁹ Wáwwagi nga iddukak ku, arán naw bulubugá ibálà yù akkuád da nikayu nga narákè, ta si Namarò yù mabbálà. Inipetúrâ na ngaw ni Namarò yù kinagi na, nga kun na,
“Sikán lâ yù mabbálà.

Á bálatak ku yù ira mangngúá ta narákè, megapu sù kingngúá ra,”* kun ni Apu Namarò.

²⁰ Á netúrâ galá yù kinagi ni Namarò nga akkuán naw, nga kun na,
“Nu mabisin yù ira malussaw nikayu, pakanan naw ira.

Nu mapangál ira, penuman naw ira.

Ta nu kunnian yù akkuán naw, mappasirán ira megapu sù napiá nga kingngúá naw nira.”†

* 12:19 Deuteronomio 32:35 † 12:20 Proverbio 25:21-22

²¹ Arán naw párigán yù ira mangnuá ta narákè. Ta nu akkuán naw gapay yù narákè, máppu kayu nga mepárik nira. Ngam akkuán naw galá yù napiá, tapè appútan naw yù narákè megapu sù napiá nga akkuán naw.

13

Tumulù ittam sù ira Mammaguray

¹ Sittam ngámin nga tatolay, tumulù ittam sù ira mammaguray nittam, ta awán ta mammaguray nga arán na sinullà ni Namarò. Á si Namarò yù mangiyawâ nira ta pakáwayyá ra nga mammaguray nittam. ² Á nu kontarán nayù ira tatolay yù ira mammaguray, kontarád da gapay si Namarò nga nanullà nira. Á mapagikáru yù ira ngámin nga makikontará sù ira sinullà ni Namarò nga mammaguray. ³ Ngam arát tam ikássing yù ira makáwayyá sù gubermente nu napiá lâ yù akkuát tam. Yù ira lâ nga mangnuá ta narákè yù maganássing sù ira mammaguray. Á nu ikáyâ naw ta awán ta ikássing naw sù ira mammaguray, akkuán naw lâ yù napiá, á magayâyâ ira níkayu. ⁴ Ta sinullà ni Namarò yù ira makáwayyá sù gubermente, tapè abbágád da yù ira nga mangnuá ta napiá.

Ngam nu akkuán naw yù narákè, maganássing kayu laguk nira, ta kuruk nga makáwayyá ira nga mamagikáru, gapu ta masserbi ira kâ Namarò, á ipapággáng ni Namarò nira yù ira nga mangnuá ta narákè. ⁵ Á yáyù nga tumulù ittam laguk sù ira mammaguray nittam, tapè ari ittam mekanâ sù pore ni Namarò megapu sù pamággáng da nittam. Á ari lâ yian, ngam tumulù ittam nira gapay, gapu ta ammu tam ta yáyù ipakuá ni Namarò nittam, tapè aláppaw yù nonò tam.

⁶ Á yáyù gapay yù gapu na nga mappagá ittam ta amilliár ána ngámin nga buwì nga ipapagá ra nittam. Ta si Namarò nga nanullà nira yù passerbiád da, ta pattuki ra ta buwì. ⁷ Pagát tam laguk yù ipapagá ra nittam, yù buwì sù ira mammaguray, ána yù amilliár sù ira mináttuki. Á makimoray ittam sù ira pakimorayán, ána dayáwat tam yù ira maráyaw.

Makkaká-iddù ittam

⁸ Nu aijan yù gatù tam, pagát tam ngámin. Ngam arát tam mapagán yù allà ni Namarò nittam. Á yáyù nga makkaká-iddù ittam. Yù tolai nga mangiddù sù kábulun na, palurotan na ngámin nga tunung nga initaddán ni Namarò kâ Moyses. ⁹ Yawe yù taddán na, nga kun na, “Ari kayu meruruk sù arán naw atáwa. Ari kayu mamapátay. Ari kayu makkokò. Á ari kayu mamassil sù kukuá na kábulun naw.”* Á mapaluro yù ira ngámin nga initaddán ni Namarò, nu palurotat tam yawe nga kinagi na, “Iddukan naw yù ira kábulun naw ta kunnay sù ángngiddù naw sù baggi naw.”† ¹⁰ Ta nu iddukan nayù tolai yù ira kábulun na, awán ta narákè nga akkuán na nira. Á yáyù nga mapaluro tam yù ngámin nga tunung nga initaddán ni Namarò nu iddukat tam yù ira kábulut tam.

¹¹ Á ammu naw ta máwák tam magimuguk sù akka-akkuát tam, ta aringin mabayák yù dattál nayù ággaw nga sinullà ni Namarò, nga keyígù tam. Áddè ngaw sù pamegapu tam nga manguruk, magiddi-iddak ittam sù pangiyígù na nittam, á umaranni lâ umaranni ta kággággaw. Ari ittam laguk maggián nga kunnay ta mattummà! Mallukák ittam, nga malláppà

* **13:9** Exodo 20:13-15, 17; Deuteronomio 5:17-19, 21 † **13:9** Libitiko 19:18

nga mangngúa sù ipakuá ni Apu nittam. ¹² Yù ággián nayù dabbuno yù kun na gabi megapu ta liwiliwâ nayù ira tatolay. Ngam mappasá yù kallá, á maddaggunin yù ággaw, nga dattál nayù pammagure ni Apu Kesu ta dabbuno. Likuránát tam laguk yù narákè, á palurotat tam yù napiá nga ipakuá ni Apu Kesu nittam, nga mepángngâ sù ira tatole na nga manawagánin yù nonò da, nga naparán nga mangipuerá ta narákè. ¹³ Akkuát tam laguk yù napiá nga kunnay ta akkuán na tolay ta gián nga manawák. Arát tam akkuán yù kepasiránát tam. Ari ittam magillellaw, onu mangarallaw. Ari ittam maddaráma, onu mangabubu. ¹⁴ Nonopat tam lâ si Apu Kesu Kiristu nga mepulupulù nittam, ta kesipatát tam yù nonò na ánna yù napiá nga ággangngúa na. Á akkuát tam laguk yù napiá nga ipakuá na nittam. Á imugurát tam yù baggi tam, tapè arát tam akkuán yù narákè nga karagatán nayù dán nga nonò tam. †

14

*Arát tam Panunnután yù ira Wáwwagi tam nga Manguruk
1 Korinto 8:1-13; 10:23-33*

¹ Wáwwagi, ta paggagammung naw, alawatan naw yù ira wáwwagi naw ta ángngikatalà naw kê Apu Kesu, mássiki nu makapi yù ángnguruk da, á arán naw ira peperangan ta ubobuk nga meyannung sù ángnguruk da nga nerumá ta ángnguruk naw. ² Ta aijan yù ira tatolay nga awán ta kanniawad da nga kanan, á aijan yù ira káruán nga makapi yù ángnguruk da, nga arád da kanan yù kárne, ngam yù atang lâ yù ikád da. ³ Á yù tolay nga kumán ta ngámin, arán na nakuan iluddè yù tolay nga ari kumán ta kárne. Á yù tolay nga kumán lâ ta atang, arán na gapay nakuan panunnután yù tádday nga kumán ta ngámin, gapu ta inalawâ ni Namarò gemma ta tole na. ⁴ Á gapu ta Yápu tam ngámin si Namarò, ari ittam laguk makkakápanunnù, ta awán ta pakáwayyá tam nga mamanunnù sù aripan na tanakuán. Ta yù yápu na lápay yù makáwayyá nga makkagi nu napiá yù akkuán nayù aripan na. Á napiá gemma yù akka-akkuán nayù aripan na, gapu ta makáwayyá yù yápu na nga mangabbák kuna.

⁵ Á aijan yù ira kábulut tam nga manguruk kê Apu, nga sinullà da yù tádday ággaw nga ngilinad da, nga paddáyo ra kê Apu. Á aijan gapay yù ira maddáyaw kê Apu, nga ari mangirumá ta ággaw. Á ari kayu nakuan mabbábáng nga katággitádday ta meyannung sù ággaw nga ngilinan na. ⁶ Nu ngilinan na tolay yù tádday nga ággaw, yáyù ákkimore na kê Apu. Á yù tolay nga kumán ta ngámin, yáyù ákkimore na kê Apu, gapu ta mabbalabálà kê Namarò megapu sù kanan na. Á yù tolay nga makkanniaw ta kanan, yáyù ákkimore na kê Apu, gapu ta mabbalabálà gapay kê Namarò.

⁷ Á sittam nga manguruk, maguray lâ nu matolay ittam onu matay ittam, arát tam akkuán yù lâ ikáyâ tam, nu ari galá yù ikáyâ nayù Yápu tam. ⁸ Ta nu matolay ittam, kukuá na ittam ni Apu Kesu Kiristu, á akkuát tam yù napiá nga ipakuá na nittam, tapè meparáyaw yù Yápu tam. Á nu matay ittam, kukuá na ittam lâ, á mesipà ittam kuna. Á ta kunnian, mássiki nu matolay ittam onu matay ittam, kukuá na ittam ni Apu Kesu

† 13:14 Bibbiram mu Galasia 3:27

Kiristu nga Yápu tam. ⁹ Á yáyù gapu na nga natay si Apu Kesu Kiristu, á naginnanolay, tapè aggina yù Yápu tam, nu matolay ittam lâ paga onu natay ittamin.

¹⁰ Arát tam laguk panunnután yù ira kábulut tam ta meyanung sù kanad da. Á arát tam ira iluddè megapu sù arád da kanan. Ta sittam ngámin, umay ittam makiarubáng kâ Namarò, á aggina lâ yù mama-nunnù. ¹¹ Ta ajjan yù inipetúrâ ni Namarò, nga kun na, “Sikán si Apu Namarò nga matolay ta áddè ta áddè,

á kukurugán nga mapalurò sangaw yaw nga kagiak ku. Mamalittúkak yù ira ngámin nga tatolay ta arubáng ku, á maddáyaw ira nikán.”*

¹² Á yáyù nga máwák tam ngámin sangaw nga kagian kâ Namarò yù ngámin nga kingnguá tam ta paggiát tam ta dabbuno.

Arát tam Panunnután yù ira Kábulut tam

¹³ Ari ittamin laguk makkakápanunnù. Á yawe laguk italákkuruk tam, ta arát tam akkuán yù kagian nayù ira kábulut tam ta liwâ, marakè mekátuay ira ta panguruk da kâ Namarò, nu párigád da ittam ána akkuád da gapay yù kagiad da ta liwâ. ¹⁴ Á sikán, gapu ta pangikatalà ku kâ Apu Kesu Kiristu, ammù ta awán bulubugá ta kanan nga máwák ku kanniawan. Ngam ta ángngarigán nu ajjan yù kanan nga ibiláng nayù tolay ta makanniaw, á napiá laguk nu arán na kanan, ta kuruk nga malliwâ nu kanan na yù ibiláng na ta maraping.

¹⁵ Á nu ajjan yù wagi tam ta ángngikatalà tam kâ Apu Kesu, nga maburung gapu ta kinát tam yù kanniawan na, á arát tamin laguk inipasingan yù ángngiddù tam kuna. Á yáyù nga ari ittam laguk kumán sù kanniawan na, marakè mararál yù ángngikatalà na kâ Namarò, megapu sù kanat tam. Ta aggina gapay yù tádday nga naketapilán ni Apu Kesu Kiristu. ¹⁶ Á mássiki nu ibiláng tam ta napiá yù akkuát tam, nu ibiláng nayù kabbulut tam ta narákè, arát tam laguk akkuán, tapè arán na kagian ta malliwâ ittamin.

¹⁷ Ta sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu, mesipà ittam sù pam-magure ni Apu Namarò. Á yù pammagure na nittam, ari meyanung sù kanat tam ána inumat tam. Ngam yawe yù pabbalinán nayù pam-magure ni Namarò nittam, yù napiá ána matunung nga akka-akkuát tam, yù ággimammà nayù nonò tam, ána yù pagayáyâ tam megapu sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò. ¹⁸ Á nu kunnian yù ásserbi tam kâ Apu Kesu Kiristu, magayáyâ si Namarò nittam, á meráyaw ittam gapay sù ira kábulut tam.

¹⁹ Á yáyù nga tuttutulat tam laguk yù napiá nga mabbalin ta magi-mammà nga nonò tam, tapè makkaká-abbák ittam, ána mapasigaggà yù ángngikatalà tam kâ Apu. ²⁰ Á arát tam laguk kanan yù kanniawan nayù wagi tam, tapè ari mararál yù ángngikatalà na kâ Namarò, megapu sù kanat tam. Kuruk nga awán ta kanan nga makanniaw, ngam pakali-watát tam yù ira kábulut tam nu mabbábáng ira ta panguruk da megapu sù kanat tam. ²¹ Á yáyù nga más napiá galâ nu arát tam kanan yù kárne ána ari ittam mappissán, á awán bulubugá ta akkuát tam nga paggapuán nayù palliwâ nayù ira wáwwagi tam nga mangikatalà kâ Apu Kesu.

* **14:11** Isaya 45:23; Pilippyay 2:10-11

²² Á maguray lâ yù ure naw nga meyanung sù ikán naw onu inuman naw, ngam arán naw ubobugan sù ira kábulun naw, tapè sikayu lâ kâ Namarò yù makánámmu sù akkuán naw. A magayâyâ yù tolay nga ari mabbábáng sù meyanung sù akkuán na. ²³ Ngam yù tolay nga mabbábáng sù kanan na, ikáru na kâ Namarò nu kanan na, gapu ta pakaliwatán na yù ángnguruk na, nu arán na kurugan yù ammu na nga napiá nga meyanung ta kanan na. Á makaliwâ ittam laguk nu akkuát tam yù ari negapu sù ángngikatalà tam kâ Namarò.

15

Akkuát tam lâ yù Napiá, nga Pakkapiánán nayù ira Kábulut tam Galasia 6:1-5

¹ Sittam nga napasigaggà yù ángngikatalà na kâ Apu Kesu, arát tam ipapíli yù ure tam ána yù ikáyâ tam, ngam anugutat tam gapay yù ure nayù ira wáwwagi tam nga makapi yù ángnguruk da. Arát tam ira paguráyán, ngam paguráyát tam lâ yù ikáyâ tam. ² Akkuát tam lâ yù napiá nga ikáyâ nayù ira kábulut tam, tapè mábbágán ira ána mepasigaggà yù ángngikatalà da. ³ Ta kunnian gapay yù kingnuá ni Apu Kesu Kiristu. Pinaguráyán na yù inikáyâ na, á inattamán na yù pallillíbâ da kuna, nga kunnay sù netúrâ sù dán nga libru, nga kun na, “Apu Namarò, nekuá níkan yù pakkakagi ra nikaw.”* ⁴ Á ngámin nga netúrâ ngaw, inipetúrâ ni Namarò, tapè mattudduán ittam. Á megapu sù netúrâ nga netuddu nittam, mapatattam yù nonò tam ána mabannáyán, tapè mapasigaggà yù ággiddanáma tam kâ Apu Namarò.

⁵ Si Namarò, nga mangabbák nittam ána mamannay nittam, á parè bì ta abbágán na kayu, tapè magimammà kayu, ána mattatádday yù nonò naw nga kunnay ta nonò ni Apu Kesu Kiristu, megapu sù ángngikatalà naw kuna. ⁶ Á ta kunnian, mattatádday kayu nga maddáyaw kâ Namarò, nga Yáma ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Mesipà gapay yù ira Makkakerumá nga Tatolay nga ari Kudio

⁷ Á gapu ta kepattatádde tam kâ Apu Kesu, makkaká-alawâ kayu laguk, nga kunnay ta pangalawâ ni Apu Kesu nikayu, tapè meparáyaw si Namarò. ⁸ Ta kagiak ku nikayu ta yá gapu na nga minay si Apu Kesu Kiristu nga masserbi nikami nga Kudio, tapè ipasingan na ta kuruk nga mekatalà si Apu Namarò, á palurotan na yù ngámin nga initabbá na sù ira ngaw naggaká nikami nga Kudio. ⁹ Á yawe gapay yù gapu na nga minay si Apu Kesu Kiristu, tapè maddáyaw gapay yù ira ari Kudio kâ Namarò, megapu sù pangikállà na nira, nga kunnay sù inipetúrâ na ngaw ni Namarò, nga kun na, “Dayáwat taka, Apu, ta arubáng nayù ira makkakerumá nga ari Kudio, á ikansion ku yù paddáyò nikaw.”†

¹⁰ Á ajjan gapay yù netúrâ, nga kun na, “Sikayu nga makkakerumá nga ari Kudio, mepagayâyâ kayu sù ira tatolay nga sinullà ni Namarò ta tatole na.”‡

¹¹ Á ajjan paga nga netúrâ, “Sikayu ngámin nga ari Kudio, maddáyaw kayu kâ Apu Namarò.

* 15:3 Salmo 69:9 † 15:9 Salmo 18:49 ‡ 15:10 Deuteronomio 32:43

Sikayu ngámin nga makkakerumá nga tatolay, dayáwan naw si Apu.”§

¹² Á inítúrâ na ngaw ni Isaya, nga kun na,

“Ajjan yù umay nga meyanâ sangaw,
nga ginaká ni Jesse, nga yáma ni Patul Dabid.

Aggina yù umay mammaguray

sù ira makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio.

Aggina yù iddanamád da ta mangiyígù nira.”*

¹³ Si Namarò yù paggapuán nayù ággiddanáma tam. Á ipakimállà ku kuna, ta parè bì ta pagayáyan na kayu ána pagimammatan na kayu, megapu ta ángngikatalà naw kê Apu Kesu, tapè kuruk nga magayáyâ kayu, ána mapasigaggà yù pagiddanáma naw megapu sù pangngapangnuá nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò.

Yù Pangilayalayâ ni Pablo sù ira Ari Kudio

¹⁴ Wáwwagì, ammukin ta napiá yù nonò naw, ána kánámamuán naw yù ngámin nga meyanung ta ángngikatalà tam kê Apu Kesu Kiristu. Á yáyù nga makáwayyá kayu nga makkakátatabarang. ¹⁵ Á aringà mabbábáng nga mattúrâ nikayu, tapè ipanonò ku nikayu yù ammu nawin áddè ngaw. Á mappelokà nga mangitúrâ, megapu sù pakáwayyâ nga iniyawâ ni Namarò níkan megapu ta pangikállà na níkan. ¹⁶ Ta sinullà nangà ni Namarò nga mangilayalayâ sù ira makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio, tapè passerbiák ku si Apu Kesu Kiristu, nga kunnay sù pári nga masserbi sù lágum nayù mangilin nga kapillíá. Á inilayalayâ ku nira yù napiá nga dámak nga naggapu kê Namarò, tapè mangikatalà ira gapay kê Apu Kesu. Á alawatan ni Namarò ira ta tatole na, nga kun na mepángngà nga meyátáng kuna, megapu sù pamakarenu na nira nayù Mangilin nga Ikararuá nga maggián nira.

¹⁷ Á gapu ta ketáddè kê Apu Kesu Kiristu, aringà mappasirán nga mangipakánámmu sù akkuák ku ta passerbi kê Namarò. ¹⁸ Á awát ta ubobugak ku, nu ari galá yù pinalurò ni Apu Kesu megapu sù pangilayalayâ ku ána ággangnuá, tapè manguruk gapay kê Namarò yù ira makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio. ¹⁹ Ta inipakuá na gapay níkan yù makapállà nga pamagaddátu na, nga pinalurò na megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá nga mangabbák níkan. Á ilayalayâ ku yù napiá nga dámak nga meyanung kê Apu Kesu Kiristu ta ngámin nga lugár, nga inigapù ta ili na Jerusalem ta áddè ta Ilirikum. ²⁰ Á ta áddè ngaw, italákkuruk ku ta yù ira tatolay nga pangilayalayáták ku sù bilin ni Namarò yù ira lâ nga ari paga nakaginná ta meyanung kê Apu Kesu Kiristu, tapè arák ku tudduán yù ira nga sinudduán nayù tanakuán nga tolai. ²¹ Á yáyù kingnuá nga kunnay ta inipetúrâ na ngaw ni Namarò, nga kun na,

“Yù ira nga ari bulubugá nakarámak ta meyanung kuna, masingad da sangaw nu manganánuán.

Á yù ira ari bulubugá nakaginná sù meyanung kuna, maginná ra sangaw, á kánámamuád da.”†

Panalákkuruk ni Pablo nga Umay ta Roma

²² Á yáyù nga aringà paga nakángay tán nga lugár naw, gapu ta negaggagà megapu sù pangilayalayâ ku sawe ira lugár. ²³ Á gapu ta nabalinin yù tarabákù saw, ninonò ku ta et takayu tullúnán, ta yáyù karagaták ku ta nabayák. ²⁴ Á sangaw nu umayà túrin ta Espania, ikáyâ ku ta maddagákà ta gián naw, tapè mepagayáyákà lábbi nikayu. Á ikáyâ ku nga mappábbák nikayu, sangaw nu panawát takayu nga umayin ta Espania.

²⁵ Ngam kunangane, umayà bì mattúllun sù ira wáwwagi tam nga maggián ta Jerusalem, ta ek ku ituluk yù kuártu nga nelimù nira. ²⁶ Ta yù ira ari Kudio nga mangikatalà kê Apu, nga maggagammung ta Masidonia ána Akeya, sinalákkuruk da nga mangabbák sù ira pobare nga Kudio nga taga Jerusalem nga mangikatalà kê Apu. ²⁷ Á magayáyâ ira nga mangisipà ta kukuá ra sù ira Kudio. Á mepángngà gemma ta iyawâ da yù kukuá ra, nga ángngabbák da nira, nga kunnay ta pappagá ra ta gatù da sù ira Kudio nga manguruk. Ta aggira nga ari Kudio, mesipà ira gapay sù ira Kudio, á yáyù nga kesipatád da gapay yù pangikállà ni Namarò ána yù initabbá na sù ira tatole na. ²⁸ Á sangaw nu kabalik ku mangituluk sù ábbák da nga nelimù sù ira manguruk nga Kudio nga taga Jerusalem, á mánawà laguk nga umay ta Espania, á maddagákà bì ta gián naw, ta et takayu tullúnán. ²⁹ Á ammù ta pagayáyatan na ittam ni Apu Kesu Kiristu sangaw nu mappasinganà nikayu, megapu sù bilin na nga ilayalayâ ku.

³⁰ Wáwwagi, gapu ta makkaká-iddù ittam megapu sù Ikararuá ni Namarò, á ta pannakabaggi ni Apu Kesu Kiristu, ikomâ nikayu ta matatádday kayu nga mepakimi-imállà bì kê Namarò megapu nikán. ³¹ Á yaw ipakimállà naw, ta taronán nangà ni Namarò ána ililli nangà, tapè arád dangà akkuán nayù ira nga ari manguruk nga maggián ta purubinsia na Judiya. Á ipakimállà naw gapay yù ira wáwwagi tam nga maggián ta Jerusalem, tapè magayáyâ ira nga mangalawâ sù ábbák nayù ira kábuluk ku, nga ituluk ku nira. ³² Á ipakimállà naw gapay ta anugutan na gapay ni Namarò yù ángè ta gián naw, tapè mepagayáyákà nikayu ána magibannágà. ³³ Á yawe ipakimállà ku, ta parè bì ta egga nikayu si Namarò, nga paggapuán nayù imammà na nonò tam. Ammán.

16

Iyabbù ni Pablo nu Kunnasi yù ira Kákkopun na

¹ Wáwwagi, aijan yù babay nga umay ta gián naw, nga ikáyâ ku ipakámmu nikayu. Aggina si Pibi, nga wagi tam nga mangabbák sù ira wáwwagi tam nga maggagammung ta Kenkareya. ² Á labbè ni Pibi ta gián naw, alawatan naw nga kunnay ta mepángngà nittam nga tatole ni Namarò, megapu sù ángngikatalà na kê Apu Kesu Kiristu. Á ábbágán naw ta napiá, ána iyawâ naw kuna yù máwák na, gapu ta napiá gapay yù ággasigurá na ta aru nga tatolay, nepatalugáring nikán, ta napiá gapay yù ángngabbák na nikán.

³ Á manonò ku yù ira kopuk ku nga magatáwa, di Akila kê Persila, á iyabbù ku nu kunnasi ira, ta aggira gapay yù kábuluk ku nga masserbi kê Apu Kesu. ⁴ Á nággè ira natay ngaw ta pangiyìgù da nikán sù nággèkà natay. Á yáyù nga ari lâ sikán yù mabbalabála nira, nu ari gapay yù ira

manguruk kâ Apu nga ari Kudio nga maggagammung ta lugár da. ⁵ Á manonò ku gapay yù ira wáwwagi tam nga maggagammung ta bale ri Akila nga makimoray kâ Namarò, nu kunnasi ira.

Á manonò ku si Epaneto nga iddukak ku. Kagian naw gapay kuna yù pangiyabbû ku ta meyannung kuna. Aggina yù napolu nga manguruk kâ Apu Kesu Kiristu ta purubinsia na Asia.

⁶ Á iyabbû ku gapay nu kunnasi si Maria, nga kitaláppà nga mangabbák nikayu.

⁷ Á kagian naw gapay kári Andaroniko kâ Jun ta manonò ku ira, nu kunnasi ira. Aggira yù kagittâ nga Kudio, nga kábuluk ku ngaw nga nebáluk. Á kábulud da gapay nayù ira minángngilayalayâ nga pakimorayán, á napolu ira nga nanguruk kâ Apu Kesu Kiristu ánnè nikán.

⁸ Á manonò ku gapay si Ampilato nga kopuk ku nga iddukak ku megapu sù ketádday mi kâ Apu Kesu.

⁹ Á iyabbû ku gapay yù meyannung kâ Urbano, nga kabbulut tam nga masserbi kâ Apu Kesu, áнна si Estako gapay nga iddukak ku.

¹⁰ Á kagian naw gapay kâ Apeli yù pakanonò ku kuna. Mássiki nu narigirigá si Apeli, á nepasingan ta napasigaggà yù ángnguruk na kâ Apu Kesu Kiristu, á ayatán si Apu kuna.

Á kunnasi gapay yù ira nga maggián ta bale ri Aristobulu? Kagian naw bì nira yù pangiyabbû ku ta meyannung nira.

¹¹ Á kunnasi gapay si Erodio, nga kagittâ nga Kudio? Áнна yù ira wáwwagi tam ta ángnguruk tam kâ Apu nga maggián ta bale ri Narsiso, kagian naw gapay nira ta iniyabbû ku nu kunnasi ira.

¹² Á manonò ku gapay yù ira bábbay, di Taripina kâ Tariposa, nga masserbi ta napiá kâ Apu Kesu. Kagian naw bì nira. Á si Persida gapay, nga iddukat tam ngámin, nga napiá yù ásserbi na kâ Apu, kagian naw gapay kuna yù pakanonò ku kuna.

¹³ Á manonò ku gapay di Rupo nga sinullà ni Apu Kesu nga masserbi kuna, áнна yù yená na, nga kun na yená gapay.

¹⁴ Á manonò ku gapay yù ira lállakalákay, di Asingkarito kári Palegon, si Ermas, si Patrobo, si Ermis, áнна yù ira káruán nga manguruk nga mepulupulù nira.

¹⁵ Á manonò ku gapay di Pilologo kâ Kulia nga atáwa na, di Nerio kâ wagi na nga babay, áнна di Olimpo áнна yù ira ngámin nga manguruk nga mepulupulù nira.

¹⁶ Á sikayu gapay nga maggagammung tán, makkaká-iddù kayu ta kunnay ta mepángngà sù ira mawwawági nga manguruk kâ Apu. Á yù ira ngámin nga wáwwagi naw megapu sù panguruk da kâ Apu, nga maggagammung ta makkakerumá nga lugár nga nappassapassiárak ku, ipetúrâ da nikán yù pakanonò da áнна yù ayâ da nikayu gapay.

Yù Maporián nga Itabarang ni Pablo sù ira taga Roma

¹⁷ Wáwwagi, yawe ikomâ nikayu, ta mappalán kayu sù ira mamuruburion áнна mamasinnâ nga umay nikayu mangituddu ta tanakuán nga bilin nga mekontará sù kuruk nga bilin ni Namarò nga netuddu nikayu. Lillitán naw ira. ¹⁸ Ari si Apu Kesu Kiristu yù passerbiád da, nu ari galâ yù

karagatád da lápay. Á ilogò da yù ira awán ta áppalán, megapu sù marenu nga ubobuk da nga nakástá.

¹⁹ Á magayáyákà gapu ta neparámak sù ira ngámin nga tatolay yù napiá nga ángnguruk naw kê Apu. Á yawe paga karagaták ku megapu nikayu, ta kánámamuán naw yù ngámin nga meyanung sù napiá nga netuddu nikayu, ngam awán nakuan ta ammu naw nga meyanung ta narákè.

²⁰ Á ari mabayák, á si Namarò nga mamagimammà nittam, appútan na si Satanas, nga máppù nga kunnay ta iguppè tam. Á yawe ipakimállà ku megapu nikayu, ta ikákkállà na kayu ni Apu Kesu Kiristu.

²¹ Si Timotio, nga kabbuluk ku nga masserbi kê Apu, ipetúrâ na gapay nikán yù pakanonò na nikayu. Á di Lusio kári Jeson kê Sosipatro gapay, nga kagittá nga Kudio, manonò da kayu gapay.

²² Á sikán si Tersio nga nangitúrâ sawe nga inipetúrâ ni Pablo nikán. Manonò takayu gapay nga wáwwagi megapu sù ángngikatalà tam kê Apu Kesu Kiristu.

²³ Á si Gayo, nga mangálluik nikán, manonò na kayu gapay. Yawe bale na yù paggagammungán nayù ira manguruk. Á si Erasto, nga kusarero sawe ili, ána si Kuarto, nga wagi tam gapay, manonò da kayu gapay. ²⁴ Á ipakimállà ku ta parè bì ta ikákkállà na kayu ngámin ni Apu Kesu Kiristu, tapè magimammà kayu. Ammán.

Yù Paddáyo ni Pablo ta Pakimállà na kê Apu

²⁵ Dayáwat tam si Namarò, ta aggina lâ yù makáwayyá nga mangabbák nikayu, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà naw, megapu sù napiá nga dámak nga ilayalayâ ku nga meyanung kê Apu Kesu Kiristu. Á áddè ngaw nga nabayágin, ari paga mepakánámmu yù bilin na nga meyanung sù ángngiyígù na ta tatolay. ²⁶ Ngam kunangane, nepalappákin. Ta si Namarò, nga maggián ta áddè ta áddè, inipetúrâ na yù bilin na sù ira ngaw ábbilinán na. Á jinok na yù ira umay nga mangipakánámmu ta bilin na ta ngámin nga makkakerumá nga tatolay, tapè manguruk ira, ána mangikatalà ira kuna. ²⁷ Dayarayáwat tam si Namarò! Aggina lâ yù táttádday nga masírik nga makánámmu ta ngámin. Meparáyaw ta áddè ta áddè, megapu kê Apu Kesu Kiristu! Ammán. Áddè na yù.

Yù Napolu nga Túrà ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Korinto

Yù Meyannung sù Túrà

Yù ili na Korinto yù karakalán nayù ira ili sù purubinsia na Akeya, nga lugár nga mangngágan ta Garesia kunangan, á Gareko yù ággubobuk da. Á gapu ta aggik na bebay yù gián nayù ili, aru yù ira barangay nga maddung tán, nga naggapu ta arayyu, ta umay yù ira tatolay nga malláku ta magannagannuk.

Á aru gapay yù ira makkakerumá nga tatolay nga maggián sù ili. Á neparámak yù ili, gapu ta aijan tán yù makkakerumá nga narákè. Á sù ngaw pattúrá ni Pablo sù ira taga Korinto, aru yù ira makkakerumá nga sináddios da, á narákè gapay yù ággangngué nayù ira tatolay ta pakimore ra sù ira sináddios.

Á aru gapay yù ira Kudio nga naggián ta ili na Korinto, nga aijan gapay yù ággagammungád da, gapu ta si Namarò yù pakimorayád da. Á nakipaggián ngaw nira si Pablo. Keggá ni Pablo tán, mináppadday ta tarapál nga tabbì na ayám áнна nakannak nga gámì, ta yáyù ággalerán na. Á minay nepaggagammung sù ira Kudio, tapè ituddu na nira yù meyannung kê Apu Kesu (Kingngué 18:3). Á aru gapay yù ira Gareko nga mepaggagammung nira, áнна yù ira káruán nga ari Kudio, nga mangikatalà kê Apu.

Á páno ni Pablo ta Korinto, nagaru yù ira nga mangikatalà kê Apu Kesu. Ngam sù pakkakápereperang da ta ubobuk, inítúrá da laguk yù iyabbù da kê Pablo nga meyannung sù panguruk da nga inituddu ni Pablo nira. Á initubbuk da kuna ta Epeso. Yawe túrà yù itabbák ni Pablo sù túrà da.

Yù Mayán nayù Túrà

Yù Pamegapu nayù Túrà (1:1-9)

Ikomá ni Pablo sù ira Manguruk ta Pattatáddayad da yù Nonò da (1:10-4:21)

Yù Meyannung sù Ággasigurá nayù ira Makkábbalay (5:1-7:40)

Yù Meyannung sù Kanan nga Meyátáng ta Sináddios (8:1-13)

Yù Mepángngà nga Akkuán nayù Minángngilayalayâ (9:1-27)

Mepugik nittam yù Makimoray ta Sináddios (10:1-11:1)

Yù Meyannung sù ira Bábbay nga Mangikatalà kê Apu (11:2-16)

Yù Panaddamát tam ta Pate ni Apu Kesu nga Ingágad da ta Pamúgák ni Apu (11:17-34)

Yù Makkakerumá nga Pakáwayyá tam nga Naggapu sù Mangilin nga Ikararuá (12:1-31)

Makkaká-iddù ittam (13:1-13)

Yù Duá nga Pakáwayyá na Tolay nga Iyawâ ni Namarò (14:1-25)

Yù Ákkimore tam kê Namarò ta Paggagammung tam (14:26-40)

Yù Paginnanolay ni Apu Kesu Kiristu áнна yù Iddanamát tam nga Paginnanole tam (15:1-58)

Yù Pangabbák naw sù ira Wáwwagi tam nga Magáwák (16:1-4)

Yù Panalákkuruk ni Pablo nga Manúllun sù ira taga Korinto (16:5-12)

Yù Naporián nga Pangitabarang ni Pablo (16:13-24)

¹ Sikán si Pablo nga sinullà ni Namarò, ta umayà mangilayalayâ sù meyannung kê Apu Kesu Kiristu. Á si Sostenes yù kabbuluk ku, nga wagi tam megapu sù pangikatalà tam kê Apu Kesu. ² Á nakapattúrâ kami nikayu nga taga Korinto, * nga maggagammung tán nga makimoray kê Namarò, sikayu nga taggitádday nga napakarenuánin yù nonò na megapu sù kepattatádde na kê Apu Kesu. Ta inagálán na kayu ni Namarò, tapè pabbalinan na kayu ta mangilin nga tatole na, nga makimoray kuna ta pannakabaggi ni Apu Kesu Kiristu, nga kunnay sù pakimore mi gapay ána yù ira nga aijan ta ngámin nga lugár nga makiyápu kê Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. ³ Á parè bì ta napiá yù gawagawáyán naw ána yù ággián naw, tapè magimammâ yù nonò naw megapu sù pangikállà di Namarò nga Yáma tam kê Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Yù Paddáyo ni Pablo

⁴ Á dayarayáwak ku si Namarò, ta aringà makabalabálà kuna, gapu ta pangikállà na ána pangiddù na nikayu, ta mesipà kayu kê Apu Kesu Kiristu megapu sù pangikatalà naw kuna. ⁵ Á gapu ta ángngabbák ni Apu Kesu nikayu, napammapiá yù ngámin nga meyannung sù ákkiyápu naw kuna, á kánámmuán naw ta napiá yù kuruk nga bilin na, ána makáwayyá kayu nga mangibukalán sù kebalinán na. ⁶ Ta nepatattà ta napiá ta nonò naw yù bilin ni Namarò nga meyannung kê Apu Kesu, á napasigaggà yù ángnguruk naw kuna. ⁷ Á yáyù nga awán ta kúráng nayù iniyawâ ni Namarò nikayu, nga pakáwayyá naw nga mamalurò sù ipakuá na nikayu, ta pagiddi-iddak naw ta pattoli ni Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam. ⁸ Á uputan ni Namarò nga abbágán sikayu ta áddè ta pagáddekán na ággaw, tapè napasigaggà yù pangikatalà naw kuna ána awán ta pakaliwatán naw sangaw nu duttál yù ággaw nga pattoli ni Apu Kesu Kiristu, nga mamananunnù ta ngámin nga tatolay. ⁹ Á mapalurò yian gemma, ta mekatalà si Namarò, á aggina yù nagágál nikayu, ta mepattatádday kayu sù Anâ na, si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Nassisinná yù ira Mangikatalà nga taga Korinto

¹⁰ Á wáwwagi, yawe ikomâ nikayu megapu sù pakáwayyâ nga naggapu kê Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Pattatáddayan naw yù nonò naw, tapè ari kayu massisinná. ¹¹ Yáyù itabarang ku nikayu, gapu ta aijan yù ira kábbale di Kulowe nga nangiránuk níkan ta aijan nikayu yù ira naddaráma. ¹² Ta aijan yù ira nga kunniaiw yù kagiad da, “Si Pablo yù tuttulam mi,” kud da. Á yù ira káruán, “Sikami yù tumuttuttul kê Apolo,”† kud da. Onu kagian nayù ira káruán, “Tuttulam mi si Eduru,” kud da. Á aijan yù ira nga kagiad da, “Si Apu Kesu Kiristu yù tuttulam mi,” kud da.

¹³ Aro! Mesinná panò si Apu Kesu Kiristu! Ari gemma! Á sikán panò yù natay ta kurù nga netapil megapu nikayu! Onu narigù kayu panò megapu ta kesipatán naw yù ngágan ni Pablo? Ari gemma, nu ari galá megapu ta kesipatán naw yù ngágan ni Apu Kesu Kiristu.

¹⁴ Á magayáyákà ta allà ni Namarò ta baddi lâ nikayu yù jinigù ku. Aggira lâ di Kirispo kê Gayo,‡ ¹⁵ marakè kagian naw ta sikán yù tuttulan

* 1:2 Bibbiram mu yù meyannung sù pangilayalayâ ni Pablo sù ili na Korinto: Kingnguá 18:1-17.

† 1:12 Asinni si Apolo? Kingnguá 18:24-28 ‡ 1:14 Asinni di Kirispo kê Gayo? Kingnguá 18:8; Kingnguá 19:29; Roma 16:23

naw, nu sikán nakuan yù nanigù nikayu. ¹⁶ Á manonokin ta jinigù ku gapay yù ira kábbale ri Estepano. § Ngam aggira lâ manonò ku nga jinigù ku. Awán ta tanakuán nga manonò ku. ¹⁷ Ta jinok nangà ni Apu Kesu Kiristu, nga ari ta manigù ta tatolay, nu ari galâ ta mangilayalayákà sù napiá nga dámak nga meyanung kuna. Á ta pangilayalayâ ku, arák ku iniyusá yù monak nga ubobuk ána yù pakáwayyá nayù sírik nayù ággubobuk ku, marakè maginná naw lâ yù ubobuk ku, ngam arán naw kánnámmuán yù pakáwayyá nayù pate ni Apu Kesu ta kurù.

Ajjan kâ Apu Kesu Kiristu yù Pakáwayyá ni Namarò ána yù Sirik na

¹⁸ Á yawe bilin ni Namarò yù meyanung sù pagikáru ni Apu Kesu Kiristu ta liwiliwâ na tatolay sù pate na ta kurù. Á yù ira tatolay nga ari manguruk, nga mekanâ noka sù pangukum ni Namarò, á kagiad da ta awán ta serbi nayù bilin ni Namarò. Ngam sittam nga makiyígù kâ Apu Kesu, ammu tam yù pakáwayyá nayù bilin ni Namarò, ta yáyù nga makiyígù ittam kuna, gapu ta naginná tam yù bilin na. ¹⁹ Á ajjan yù dán nga netúrâ, nga inipetúrâ na ngaw ni Namarò, nga kun na, “Darálak ku yù sírik nayù ira tatolay nga makkagi ta masírik ira ána naggigiámmu ira, nga ari manguruk níkán.

Á gammák ku yù pakáwayyá nayù ira tatolay nga makkagi ta makánnámmu ira, tapè ari mapaluro yù akka-akkuád da, á mabbábáng ira nga mapállâ.”*

²⁰ Á anni laguk yù ággigián nayù ira tatolay nga masírik, ána yù ira naggigiámmu sù tunung ni Moyses, ána yù ira masírik nga mamereperang ta ubobuk? Yù ira tatolay nga ari manguruk kâ Namarò, mássiki nu aru yù ammu ra, ipasingan ni Namarò ta awán ta serbi nayù ngámin nga ammu ra, á kunnay ta molapá ira, gapu ta arád da kurugan si Namarò.

²¹ Á megapu sù sírik ni Namarò, yáyù nga sinalákkuruk na ta arád da mánnámmuán nayù ira tatolay yù Namarò nira megapu sù kagiad da nga sírik da, nu ari galâ ta iyígù na yù ira nga mangikatalâ kuna, megapu sù bilin na nga ilayalayâ mi, nga ibiláng nayù ira ari manguruk ta awán ta serbi na. ²² Á yù ira Kudio, ari ira manguruk kâ Namarò, nu arád da masingan yù pamagaddátu na. Á yù ira Gareko, alerad da yù ibiláng da ta masírik. ²³ Ngam sikami, ilayalayâ mi si Apu Kesu Kiristu nga natay ta kurù, nga nagikáru ta liwiliwâ na tatolay. Á yù ira Kudio, manaki ira nga magginná, gapu ta iluddè da yù natay ta kurù. Á yù ira ari Kudio, kagiad da ta awán ta serbi nayù kingnguá ni Apu Kesu, ána kagiad da ta molapá yù ira mangikatalâ kuna. ²⁴ Ngam sittam nga manguruk sù pagágál ni Namarò ta umay ittam makiyígù kuna, mássiki nu Kudio onu ari Kudio, ammu tam ta makáwayyá si Apu Kesu Kiristu nga mangiyígù ta tatolay, megapu sù pakáwayyá ni Namarò ána sírik na.

²⁵ Á yù pinaluro ni Namarò, nga kagian nayù ira ari manguruk ta awán ta serbi na, yáyù masírik ánnè ta ngámin nga sírik da. Á yù kagiad da ta kapi ni Namarò, yáyù masikan ána makáwayyá ánnè ta ngámin nga pakáwayyá na tatolay ána sikad da. Ta kagian nayù ira ari manguruk ta awán ta serbi nayù pate ni Apu Kesu, ngam sinalákkuruk ni Namarò ta yáyù gapu na nga pakomán na yù ira nakaliwâ. Á kagiad da ta makapi

si Namarò gapu ta arán na inililli si Apu Kesu sù pate na ta kurù, ngam sinalákkuruk ni Namarò ta yáyù gapu na nga iyígù na yù ira tatolay, tapè ari ira sangaw mekanakaná ta pangukum na.

²⁶ Á wáwwagi, nonopan naw yù ággigián naw lage naw nanguruk sù pagágál ni Namarò nikayu. Baddi lâ nikayu yù inibiláng nayù ira ari manguruk ta masírik, onu makáwayyá, onu kátannangán. Ngam piníli na kayu ni Namarò, tapè sikayu yù manguruk kuna. ²⁷ Ta piníli ni Namarò yù ira tatolay nga kun na awán ta ammu ra ta ánnanganán nayù ira ari manguruk, tapè mepasiránán yù ira nga makkagi ta masírik ira. Á piníli ni Namarò yù ira tatolay nga makapi, tapè mepasiránán yù ira makáwayyá. ²⁸ Á yù ira nga meluddè, nga uyoyungán nayù ira ari manguruk áнна kagiad da ta awán ta serbi ra, aggira yù piníli ni Namarò, tapè ipakánnámmu na ta kuruk nga awán ta serbi nayù ibiláng na tatolay ta importá ta dabbuno.

²⁹ Á yù ira ari mebiláng ta importá ta dabbuno, aggira yù piníli ni Namarò, tapè awán ta tolay nga aijan yù awayyá na nga mappeddaráyaw ta arubáng ni Namarò. ³⁰ Ta si Namarò yù manotolay nittam, á pinattatádde na ittam kâ Apu Kesu Kiristu, tapè mesipà ittam sù sírik na áнна piá na. Á megapu kâ Apu Kesu Kiristu, nga nagikáru ta liwá tam, pakomán ni Namarò ittam, tapè ari ittam mekanakaná sù pamagikáru na. Á pakarenuán na yù nonò tam, áнна pabbalinan na ittam ta tatole na. ³¹ Á yáyù nga aijan yù dán nga netúrâ nga kunniawe, “Nu aijan yù iparáyaw na tolay, á ari yù baggi na, nu ari galá si Apu Kesu Kiristu nga Yápu na, áнна yù kingnguá ni Apu megapu kuna.”†

2

Yù Napiá nga Dámak nga Meyannung sù Ketapil ni Apu Kesu Megapu nittam

¹ Á sikán, wáwwagi, labbè ku sù gián naw nga umay mangilayalayâ sù bilin ni Namarò, arák ku iniyubobuk yù monak onu masírik nga ubobuk nayù ira naggiámmu. ² Á ta paggiák ku nikayu, initalákkuruk ku ta yá lâ ilayalayâ ku si Apu Kesu Kiristu, nga natay ta kurù, nga netapil megapu nittam. ³ Á nakapingà áнна namippippigà nga naganássing. ⁴ Á ta pangilayalayâ ku, arák ku iniyubobuk yù monak áнна masírik, ta arát takayu kinagumán megapu sù ággubobuk ku. Ngam kinuruk naw yù bilik ku megapu galá sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò. ⁵ Á yáyù nga ikatalà naw si Apu Kesu Kiristu, ari megapu sù sírik na tolay, nu ari galá megapu sù pakáwayyá ni Namarò.

Yù Sírik ni Namarò

⁶ Á ta pangituddu mi sù ira nga napasigaggà yù ángngikatalà da kâ Apu Kesu, masírik áнна monak yù ubobugam mi, ngam dumá sù kagiad da ta masírik nayù ira kátannangán nga mammaguray ta dabbuno, áнна yù ira káruán nga tatolay nga ari manguruk kâ Apu. Ta mappasá sangaw yù ibiláng da ta masírik áнна yù pakáwayyá ra. ⁷ Ngam yù sírik nga ubobugam mi yù sírik ni Namarò nga inilímak na ngaw ta tatolay. Ta sù ngaw lage na namarò ta dabbuno, sinalákkuruk ni Namarò yù akkuán na, tapè mesipà ittam sù pammagure na ta lángi. ⁸ Á awán ta mammaguray ta dabbuno

† 1:31 Jeremia 9:24

nga nánnámmuán na yù sinalákkuruk ni Namarò. Ta nu nánnámmuád da nakuan, arád da nakuan pinapátay ta kurù si Apu Kesu, nga kotunán nga mammaguray.

⁹ Á yù ipakánnámmu mi, yáyù inipetúrâ na ngaw ni Namarò sù dán nga libru, nga kun na,
 “Makapállâ yù talákkurugan ni Namarò nga akka-akkuán na megapu sù ira nga mangiddù kuna,
 nga arád da paga bulubugá nasingan onu naginná, áнна arád da paga manonò!”*

¹⁰ Ngam dannian yù inipalappâ ni Namarò nittam, megapu sù Ikararuá na. Ta yù Ikararuá ni Namarò, ammu na ngámin, mássiki yù monak nga nonopan ni Namarò. ¹¹ Á ta ángngarigán, asinni panò yù makánnámmu sù aijan ta nonò na tolay, nu ari galâ yù tolay lápay? Á kunnian gapay kâ Namarò, ta awán ta makánnámmu sù meyannung kâ Namarò, nu ari galâ si Namarò áнна yù Ikararuá na. ¹² Ngam sittam nga mangikatalà kâ Namarò, dumá yù nonò tam ta nonò nayù ira tatolay ta dabbuno nga ari manguruk kâ Apu, gapu ta iniyawâ ni Namarò nittam yù Ikararuá na nga maggián nittam, tapè matákkilalát tam yù ngámin nga naggapu kâ Namarò nga iyawâ na nittam.

¹³ Á ta pangilayalayâ mi karannian, arám mi iyubobuk yù masírik nga ubobuk nga naggapu ta nonò na tolay ta dabbuno, ngam iyubobuk mi lâ yù ipakánnámmu nayù Ikararuá ni Namarò nikami. Á megapu sù ángngabbák na nikami, ibukalám mi yù kuruk nga meyannung kâ Namarò sù ira tatolay nga aijan nira yù Mangilin nga Ikararuá. ¹⁴ Ngam yù ira tatolay nga ari manguruk, nga awán nira yù Ikararuá ni Namarò, arád da alawatan yù netuddu nga naggapu sù Ikararuá ni Namarò, gapu ta kagiad da ta awán ta serbi na. Á arád da máwayyá nga kánnámmuán, gapu ta awán nira yù Ikararuá ni Namarò nga mangabbák, tapè kánnámmuád da nakuan. ¹⁵ Ngam yù tolay nga manguruk, nga aijan kuna yù Ikararuá ni Namarò, ammu na yù mappíli sù napiá, á panakitán na gapay yù ari napiá. Ngam yù ira tatolay nga ari manguruk kâ Namarò, arád da kánnámmuán yù ággangnguá nayù tolay nga manguruk kâ Apu. ¹⁶ Á aijan yù netúrâ sù dán nga libru, nga kun na,

“Egga panò yù makánnámmu sù nonò ni Apu Namarò?

Egga panò yù makáwayyá nga manabarang kuna?”†

Awán gemma. Ngam sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, kánnámmuát tam yù naggapu ta nonò na, megapu sù Ikararuá na nga maggián nittam.

3

Yù ira Tatolay nga Masserbi kâ Namarò

¹ Ngam sikayu, wáwwagì, ta keggâ ngaw ta gián naw nga mangituddu nikayu, arák ku inituddu yù monak nga kunnay sù ituddù sù ira tatolay nga tumulù sù Ikararuá ni Namarò. Ngam ággibajjì lâ yù ángngituddù nikayu, nga kunnay sù pangituddù ta tolay nga tuttulan na lâ paga yù karagatán na baggi na. ² Á kunnay kayu paga ta abbing nga massusu, ta arán naw kánnámmuán yù monak nga ituddù nakuan nikayu. Á yáyù

* 2:9 Isaya 64:4 † 2:16 Isaya 40:13-14

nga ággibajji lábbi yù ángngituddù nikayu. Á mássiki nu kunangane, arán naw paga mánnámmuán!*

³ Ta akkuán naw paga yù akka-akkuán nayù ira ari manguruk kâ Apu. Mangabubu kayu ána maddaráma kayu, á yáyù nga mepasingan ta kun na kayu ta tolay ta dabbuno nga akkuán na yù karagatán nayù baggi na, nga ari manguruk kâ Apu.

⁴ Ta aijan nikayu yù ira makkagi ta tuttulad da si Pablo ána yù ira makkagi ta si Apolo yù tuttulad da, á yáyù nga mepasingan ta akkuán naw lâ paga yù akka-akkuán nayù ira tatolay ta dabbuno nga ari manguruk kâ Apu.

⁵ Á anni laguk yù kingnuá ni Apolo? Á anni laguk yù pinalurò ku? Masserbi kami kâ Namarò, nga mangilayalayâ sù bilin na, tapè ikatalà naw si Apu Kesu. Á sinuppál mi lâ yù inipakuá ni Namarò nikami nga katággítádday.

⁶ Á meyárik kami sù ira nga pattarabakuan nayù makáddabbun, ta sikán yù kun na doban na nga umay mammulá ta bukal, á si Apolo yù kun na doban na nga umay massikkuk ta danum. Ngam si Namarò yù mamarakal sù inimulá mi.

⁷ Á yáyù nga ari makáwayyá yù mammulá onu yù massikkuk, ta si Namarò galá yù mamarakal sù nemulá.

⁸ Á arán na irumá ni Namarò yù mammulá ána yù massikkuk, ta iyawâ na nira nga katággítádday yù bálà na nga mepángngà ta pattarabáku na.

⁹ Á sikami kâ Apolo, makkabbulun kami nga makká-abbák nga mangituddu nikayu, ta yáyù passerbi mi kâ Namarò. Á meyárik kayu ta ákkomanán ni Namarò.

Á meyárik kayu gapay ta balay nga paddayan ni Namarò.

¹⁰ Á megapu sù allà ni Namarò níkan, iniyawâ na níkan yù pakáwayyá nga mangabbák kuna ta pappadde na sù bale na. Á kunnayâ ta makáwayyá nga mab-balay, nga mangabbák kâ Apu. Á kunnayâ ta nangipay ta panáddagán nayù balay, ta sikán yù napolu nga mangilayalayâ sù bilin ni Namarò nikayu. Á aijan gapay yù ira nga kun na mamalin ta balay. Á sittam nga katággítádday, imugurán na laguk ta napiá yù áppadde na.

¹¹ Ta awán ta tanakuán nga meyárik ta panáddagán nayù balay nga ipapadde ni Namarò, nu ari galá si Apu Kesu Kiristu, nga kun na kallang nga nepatáddagin. Ta aggina lâ yù pangikatalakát tam.

¹² Á ta ángngarigán, yù ira mamalin ta balay, makkakerumá yù ilannà da sù balay. Á kunnian sù ira mangituddu, ta makkakerumá yù ituddu ra. Á yù ira nga napiá yù ituddu na, kunnay ta ilannà da ta balay yù buláwán, ána pinaláta, ána nangingá nga batu. Ngam nu ari napiá yù ituddu ra, á kunnay ta ilannà da ta balay yù kayu nga támá, ána mimi, ána don na niuk.

¹³ Á sangaw nu duttál yù ággaw nga pamanunnù ni Apu Kesu ta tatolay, mepalappâ yù sinarabáku tam nga katággítádday, nu napiá. Ta pasikkálan ni Apu yù kingnuá tam, nga kunnay ta ipe na sù api, á maggián lâ yù napiá nga inipakuá ni Namarò nittam, ngam kengá lâ nga kunnay ta matuggi yù akkuát tam nga narákè onu yù awán ta serbi na.

¹⁴ Á nu maggián yù sinarabáku tam, nga kun na balay nga pidde tam nga ari matuggi, á napiá yù bálà tam nga iyawâ ni Namarò nittam nga katággítádday.

¹⁵ Ngam yù tolay nga ari napiá yù ituddu na, á kunnay ta matuggi yù sinarabáku na, á kengá lâ. Ta awán ta bálà na. Ngam meyigù yù baggi na lâ, nga kun na tolay nga nelilli sù katuggi nayù bale na, nga awánin ta kukuá na.

* 3:2 Kebru 5:12-13

¹⁶ Á arán naw panò ammu ta sittam ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu yù kun na mangilin nga bale ni Namarò? Ammu naw gemma! Ta maggián nittam si Namarò, gapu ta ajjan nittam yù Ikararuá na.† ¹⁷ Á nu ajjan yù tolay nga manarál sù mangilin nga bale ni Namarò, á aggina gapay yù darálan ni Namarò. Á sikayu lápay nga mangikatalà kuna yù mangilin nga bale ni Namarò.

¹⁸ Arán naw laguk ilogò yù baggi naw! Ta nu ajjan yù tolay nikayu nga kagian na ta masírik ta ánninganán nayù ira tatolay ta dabbuno nga ari manguruk kâ Apu, á napiá nakuan nu mabbáli ta kun na molapá, nga awán ta ammu na ta ánninganád da, tapè mepakánnámmu kuna yù kukurugán nga sírik nga naggapu kâ Namarò. ¹⁹ Ta yù sírik nayù ira tatolay ta dabbuno, yáyù ibiláng ni Namarò ta awán ta serbi na. Á ajjan yù netúrâ sù dán nga libru nga bilin ni Namarò nga kun na, “Yù ira tatolay ta dabbuno nga monak yù sírik da, á yá lâ pabbalinád da yù kunnay ira ta nasikuatán, ta yù sírik da yù gapu na kelogò da lápay, megapu sù ure ni Namarò.”‡

²⁰ Á ajjan gapay yù netúrâ sù bilin ni Apu nga kunniaw: “Ammu ni Namarò ta awán ta serbi nayù nonopan nayù ira tatolay ta dabbuno nga kagiad da ta masírik.”§ ²¹ Á arán naw laguk ipappeddaráyaw yù ira tatolay nga mangituddu nikayu, ta si Namarò yù maddok nira ta umay ira masserbi nikayu. Ta iniyawá na nikayu ni Namarò yù ngámin nga pammakapián naw. ²² Á jinok nangà ni Namarò, áнна jinok na gapay di Apolo kâ Eduru, ta umay kami masserbi nikayu. Á talákkurugan ni Namarò ta mabbáli ta pakkapiánát tam yù ngámin nga ajjan ta dabbuno, yù ngámin nga mesimmu kunangan áнна yù mesimmu noka, áнна yù áttole tam áнна yù pate tam. Ngámin dannian yù naggapu kâ Namarò, tapè pabbalinan na ta pakkapiánát tam, ²³ gapu ta sittam nga mangikatalà yù kukuá ni Apu Kesu Kiristu. Á si Apu Kesu Kiristu yù kukuá ni Namarò.

4

Yù ira Sinullà ni Namarò nga Minángngilayalayâ kâ Apu Kesu

¹ Á kunniaw laguk yù pangibiláng naw nikami kári Apolo, ta masserbi kami kâ Namarò. Ta inikatalà na nikami ni Namarò yù pangilayalayâ mi sù bilin na nga meyannung kâ Apu Kesu, nga inilímak na ngaw ta tatolay. ² Á yáyù nga tuppálam mi ta napiá yù ngámin nga ipakuá ni Namarò nikami, ta máwák na tolay nga ipasingan ta aggina yù mekatalà nga masserbi sù yápu na. ³ Á maguray lâ yù kagian naw nga meyannung sù áttarabákù, á paguráyák ku lâ, ta ari sikayu onu tanakuán nga tolay yù mamanunnù níkán, nu ari galá yù Yápù. Á mássiki sikán, arák ku awayyá nga panunnután yù baggi. ⁴ Á awán ta ammù nga liwá ku, ngam arák ku gapay ammu nu kuruk. Si Apu Kesu Kiristu nga Yápù, aggina galá yù mamanunnù níkán. ⁵ Á yáyù nga arát tam laguk panunnután yù ira kábulut tam lage na ággo na. Ta sangaw nu duttál yù ággo na, manoli laguk si Apu Kesu, nga umay mamanunnù nittam ngámin nga tatolay. Á ipalappâ na sangaw yù ngámin nga kingngi-kingnguá tam nga inilímak tam, áнна yù ajjan ta nonò tam nga arát tam kinagi. Á nu napiá

yù kingnguá tam, á si Namarò yù maddáyaw ta katággítádday nittam ta meyanung sù kingnguá na.*

⁶ Á wáwwagì, sikami kâ Apolo yù keyarigán nayù inibukalák ku, tapè gigiámmuan naw yù kebalinán nayù netúrâ sù bilin ni Namarò, ána kurugan naw lâ yù netúrâ. Ta ari máyâ nu mappeddaráyaw kayu ána paddurúmán naw yù ira tatolay nga sinullà ni Namarò ta mangituddu nikayu. Arát tam laguk pilian yù tádday nga pakimorayát tam ánnè sù tádday. ⁷ Ngattá, ta kagian naw ta ajjan yù napiá nga pakáwayyá naw ánnè sù ira kábulun naw? Á egga panò yù pakáwayyá naw nga arán na galá iniyawâ ni Namarò nikayu? Si Namarò gemma yù nangiyawâ nikayu! Ngattá, ta mappeddaráyaw kayu, nga kunnay ta yù baggi naw lápay yù paggapuán nayù pakáwayyá naw?

⁸ Aro, sikayu nga taga Korinto! Kagian naw ta kunnay ta maríku kayu! Kagian naw ta ammu naw ngámin ána awán ta kiddawan naw nakuan kâ Namarò, nga iyawâ na nakuan nikayu. Á kagian naw ta makáwayyá kayin, nga kun na patul nga mepammaguray kâ Namarò sù páppatulán na, ngam sikami nga sinullà na nga minángxilayalayâ, ari paga. Á napiá nakuan nu kuruk nga patul kayu, tapè mepammaguray kami gapay nakuan nikayu. ⁹ Á yáyù kagiak ku gapu ta urè, á sikami nga sinullà ni Namarò nga minángxilayalayâ yù pinagukák na ánnè ta ngámin, nga kunnay ta tatolay ira nga pagikaruan na kues, nga matay ta arubáng na aru nga tatolay. Á yù ira tatolay ta dabbuno ána yù ira daroban ni Namarò gapay, girawad da kami. ¹⁰ Á yù ira tatolay ta dabbuno nga ari mangikatalà kâ Apu, kagiad da ta molapá kami megapu sù panguruk mi kâ Apu Kesu Kiristu. Ngam sikayu, kagiad da ta masírik kayu, megapu sù pangikatalà naw kâ Apu! Á kagiad da ta makapi kami ána ibiláng da kami ta tatolay nga awán ta pakáwayyá ra. Ngam kagiad da ta makáwayyá kayu ána masikan kayu! Á yáyù nga pakimorayád da kayu. Ngam sikami, uyoyungád da kami. ¹¹ Á ta áddè kunangan, mabisin kami ána mapangál, ána napsipisil yù barawási mi. Á jigirigátad da kami, ána awán ta paggianám mi. ¹² Á bannagam mi yù baggi mi nga mattarabáku, tapè ajjan yù pakkatole mi.† Á nu igagek da kami, ipakimállà mi lâ ira kâ Apu ta ikállà na ira lâ. Á nu jigirigátad da kami, attamám mi lâ. ¹³ Á nu lillíbatad da kami, apiánám mi ira lâ. Á ta áddè kunangan, ibiláng da kami ta tatolay nga kagukábán nga awán bulubugá ta serbi na, ána ipeyárik da kami ta kun na basúra nga metabbà.

¹⁴ Á ari yaw ipattúrâ ku nikayu, tapè mepasiránán kayu nakuan, nu ari galá ta tabarangát takayu, tapè kánnámmuán naw yù napiá nga tuppálan naw nakuan, ta sikayu yù kun na ánâ ku nga iddukak ku. ¹⁵ Ta mássiki nu aru yù ira nga mangituddu nikayu ta meyanung sù panguruk naw kâ Apu Kesu Kiristu, á sikán lâ yù kun na yáma naw, ta sikán yù napolu nga mangilayalayâ sù bilin ni Namarò nikayu. Á gapu ta pangilayalayâ ku nikayu, inikatalà naw si Apu Kesu. ¹⁶ Á yáyù nga ikomâ nikayu, sikán nga kun na yáma naw, ta párigán naw yù ággangnguá. ¹⁷ Á yáyù nga dobak ku tán nikayu si Timotio. Aggina yù iddukak ku, nga kun na anâ ku nga mekatalà megapu sù pangikatalà na kâ Apu. Á ipanonò na nikayu yù

* 4:5 Roma 2:16 † 4:12 Kingnguá 18:3

napiá nga ipakuá ni Apu sù ira nga tumuttul kuna, nga naggittá sù napiá nga ituddù gapay sù ira ngámin nga mangikatalà kâ Apu ta ngámin nga angayák ku.

¹⁸ Á aijan garè nikayu yù ira mappeddaráyaw, ta kagiad da ta aringà umay mattúllun nikayu. ¹⁹ Ngam mabíkà nga umay nikayu, sangaw nu ure ni Apu Namarò, á masingak ku yù ira mappeddaráyaw, á ammu sangaw nu kuruk nga aijan yù pakáwayyá ra. ²⁰ Ta mepakánámmu nu kuruk nga mesipà yù tolay sù pammagure ni Namarò, ari lâ megapu sù pagubobuk na, nu ari galâ megapu sù napiá nga akka-akkuán na, nga pangipasinganán na sù pakáwayyá ni Namarò. ²¹ Á anni laguk panò yù ikáyâ naw nga akkuák ku sangaw nu umayà nikayu? Ta nu ari kayu mabbabáwi ána pallikuranán naw yù narákè nga akkuán naw, á et takayu sangaw pággangan. Ngam nu tukkatan naw yù narákè nga akkuán naw, á sangaw nu umayà, ipasingak ku lâ yù ángngiddù ku nikayu ána yù ángnganna-annè nikayu.

5

Yù Meyannung sù Tádday nga Liwâ da

¹ Á neránuk garè ta aijan yù tolay nga mepaggagammung nikayu ta ákkimorayán naw, nga kitarákè yù akka-akkuán na. Á mássiki yù ira ari manguruk kâ Apu, arád da akkuán yù kunnian. Ta aijan kanu yù kabbulun naw nga inatáwa na yù atáwa nayù yáma na, nga massiúmán kuna. ² Á sikayu, ngattá ta mappeddaráyaw kayu lâ paga! Ngattá ta arán naw gammán yù tolay? Ari kayu nakuan mappeddaráyaw, nu ari galâ ta maraddam kayu nakuan! Papanáwan naw laguk sù paggagammungán naw yù tolay nga kunnian yù akkuán na!

³ Á sikán, mássiki nu awánà tán nikayu, á kun na aijanà nikayu megapu sù pakanonò ku nikayu ána yù pangitubbuk ku sù túrá ku nikayu. Á megapu ta pakáwayyá nga naggapu kâ Apu Kesu, kagiak ku nikayu yù pamagikárù sù tolay nga nalliwâ. ⁴ Á pakalabbè nayù túrá ku ta gián naw, maggagammung kayu laguk, ta mepulù nikayu si Apu Kesu Kiristu, ána kunnay ta aijanakin lápay ta gián naw. ⁵ Á megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu, itulù naw yane tolay sù pakáwayyá ni Satanas, tapè jigirigátan na yù baggi na, abernu mabbabáwi sangaw nu majjigâ, ána meyígù yù ikararuá na sangaw nu duttál yù ággaw nga panoli ni Apu Kesu, nga umay mamanunnù ta tatolay.

⁶ Á ari gemma napiá yù pappeddaráyo naw. Arán naw panò ammu yù nakagi, nga “Mássiki nu babáddi yù áppalappák nga nekiruk ta pán, á luppák ngámin.” Á yù kebalinán na yù passamá nayù narákè, á mekanakanâ kayu ngámin sangaw sù narákè nga akkuád da. ⁷ Irián naw laguk yù ngaw ággangngúá naw nga narákè, tapè pareku nga napiá yù akka-akkuán naw. Ta kuruk nga napakarenuán kayin, megapu sù pangikatalà naw kâ Apu Kesu Kiristu. Ta netapil si Apu Kesu, nga nepárik sù kígaw na karneru nga neyátáng ngaw, nga kunnay ta iniyátáng nayù ira ngaw Kudio ta panaddamád da sù pattalebák nayù daroban ni Namarò nira, sù ánge na namapátay sù kaká nga anâ nayù ira Egipto. ⁸ Á ta papparád da ngaw sù pappiestá ra, pidde ra yù pán nga awán ta nekiruk kuna nga áppalappák na. Á sittam, á kunnian iriát tam laguk yù

narákè nga akka-akkuát tam, tapè ari massamâ yù narákè nga kun na áppalappák ta pán. Á tuppálat tam yù ngámin nga napiá nga ipakuá ni Apu nittam, tapè mepagayáyâ si Apu nittam, megapu sù napasigaggâ nga pangikatalâ tam ána yù panguruk tam kuna.

⁹ Á pattúrâ ku ngaw sù tanakuán nga túrá ku nikayu, sinaddánát takayu ta ari kayu mepappupúlù sù ira mangarallow. ¹⁰ Ngam arák ku kagian ta ari kayu mepabbulun sù ira mangarallow nga ari manguruk kê Apu, onu yù ira mukkuk, yù ira makkokò, ána yù ira makimoray ta sináddios. Ta ari máwayyâ nga mesinnâ ittam sù ira tatolay ta dabbuno nga ari manguruk kê Apu, gapu ta awán ta tanakuán nga paggianát tam nu ari lâ sawe dabbuno. ¹¹ Ngam initúrâ ku nikayu ta ari kayu mepappupúlù sù tolay nga makkagi ta wagi tam megapu ta panguruk na, nga narákè lâ yù akkuán na, nga mangarallow, onu mukkuk onu makimoray ta sináddios, onu mabbebek onu magillellaw onu makkokò. Ari kayu laguk mepappupúlù sù tolay nga makkagi ta wagi tam, nga mangnguá karannian nga narákè. Á ari kayu mepallállang kuna.

¹² Á yù ira nga ari manguruk kê Apu Kesu, ari ira gemma yù panun-
nutát tam, nu ari galâ yù ira kábulut tam nga manguruk kê Apu. ¹³ Ta si Namarò galâ yù mamanunnù sù ira ari mangikatalâ kuna. Á sikayu, papanáwan naw laguk sù paggagammungán naw yù tolay nga mangnguá ta narákè, ta yáyù taddán ni Namarò nga netúrâ.

6

Yù Meyannung sù Pangikeká tam sù ira Kábulut tam

¹ Á nu aijan nikayu yù mamaliwâ sù kabbulun na nga mangikatalâ kê Apu, á ngattá, ta ikeká na ta arubáng na kues nga ari mangikatalâ kê Apu? Ipapanunnù naw galâ nakuan sù ira kábulun naw nga tatole ni Namarò. ² Arán naw panò ammu ta sangaw nu pagáddekán na ággaw, á sittam nga tatole ni Namarò yù mamanunnù? Á panunnutát tam yù ira ngámin nga tatolay nga ari manguruk kuna. Á gapu ta yáyù ipakuá ni Namarò nittam, arát tam panò máwayyâ nga panunnután yù ira kábulut tam nga mangikatalâ kê Apu, nu aijan yù baddi nga áddumá ra ta nonò da? ³ Á arán naw panò ammu gapay ta sittam nga manguruk kê Apu yù mamanunnù sangaw sù ira daroban ni Namarò ta lángi? Á pappanganâ lâ sù meyannung ta ággiát tam sawe dabbuno! ⁴ Á nu aijan nikayu yù mangikeká ta kabbulun na, á ngattá, ta en naw ipapanunnù sù ira tatolay nga ari mebiláng sù ira kábulun naw nga mangikatalâ kê Apu? ⁵ Aro! Mappasirán kayu nakuan megapu sù akka-akkuán naw! Awán panò ta tádday nikayu nga masírik, nga ammu na yù mamanunnù ána yù mamakkakápiá sù ira kábulut tam nga manguruk? ⁶ Ngam sikayu, makkakákeká kayu ta arubáng nayù kues nga ari mangikatalâ kê Apu, sikayu nga mawwawági megapu sù pangikatalâ naw!

⁷ Á liwâ nawin gapay yù pakkakákeká naw. Más napiá nu attamán naw nakuan yù narákè nga akkuán na nikayu nayù kabbulun naw. Á mássiki nu suitikan na kayu, paguráyán naw lâ nakuan. ⁸ Ngam sikayu galâ yù mangilogò ána yù massuítì! Á yù ira kábulun naw nga mangikatalâ kê Apu yù ilogò naw ána yù suitikan naw! ⁹ Arán naw panò ammu ta ari mesipâ sù pammagure ni Namarò yù ira tatolay nga mangupù

nga mangngúa ta narákè? Ari kayu laguk makilogò sù ira makkagi ta ari kuruk. Ta yù ira tatolay nga meruruk sù arán na atáwa, onu yù ira makimoray ta sináddios, onu yù ira mangarallaw ána makikarallaw, yù ira mangngúa ta narákè sù kagittá na nga laláki onu babay, ari ira mesipá sù pammagure ni Namarò. ¹⁰ Á kunnian gapay sù ira mattukkam, onu yù ira morkkuk, onu yù ira magillellaw, onu yù ira mamaraparákè, onu yù ira makkokò, ari ira mesipá sù pammagure ni Namarò. ¹¹ Á yù ira káruán nikayu, kunnian ngaw yù kingngúa ra. Ngam kunangane, napakomá kayin, á napakarenuán kayin, nga mangilin megapu sù pinalurò ni Apu Kesu Kiristu ána megapu sù pakáwayyá nayù Ikararuá ni Namarò. Á pinabbalin na kayin ni Namarò ta ánâ na, nga ibiláng na ta matunung.

Akkuát tam lâ yù Napiá, tapè Meparáyaw si Namarò

Roma 14:13-23; 1 Korinto 8:7-13; 10:23-33

¹² Á naginná naw yù nakagi, nga kud da, “Maguray lâ yù ikáyâ tam nga akkuán, yáyù awayyá tam nga akkuán, nu arát tam liwatan yù tunung.” Wan. Ngam kagiak ku nikayu ta ari mabbalin ta kapiánát tam yù ngámin nga ikáyâ tam nga akkuán. Á yáyù nga mássiki nu ari mepugik níkan yù ikáyâ ku, á gaggarák ku galá yù baggi, maraké aripanan nangá nayù pakkaragá ku. ¹³ Á naginná naw gapay yù nakagi, nga kud da, “Napadday yù kanan, tapè kanat tam, á napadday gapay yù gutù tam, tapè aijan yù paggianán na kanat tam.” Wan. Ngam kagiak ku nikayu ta sinullá ni Namarò yù pagádekán nayù serbi nayù gutù tam ána kanat tam, á awán ira sangaw. Á yá ipappadde ni Namarò ta baggi tam, nga ari ta mangarallaw, nu ari galá tapè dayáwat tam si Apu Kesu Kiristu, ána palurotat tam yù ipakuá na nittam. Ta si Apu Kesu Kiristu galá yù máwák tam, nga mammaguray nittam. ¹⁴ Á pinaginnanole ni Namarò si Apu Kesu Kiristu, á paginnanolayan na ittam gapay sangaw, megapu sù pakáwayyá na nga mamagaddátu.

¹⁵ Á arán naw panò ammu ta sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, nepattatádday ittamin kâ Apu, nga kunnay ta sittam yù baggi na? Á gapu ta kunnian yù ággiát tam, arát tam laguk awayyá nga umay metádday sù narákè nga babay. ¹⁶ Arán naw panò ammu ta nu umay yù tolay meruruk sù makikarallaw, á kunnay ta tádday lâ yù baggi ra? Ta yawe inipetúrâ ni Namarò, “Yù ira duá, kunnay ira ta tádday lâ.”* ¹⁷ Ngam sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu, netádday yù nonò tam ta nonò na, megapu sù Mangilin nga Ikararuá na nga maggián nittam.

¹⁸ Ari kayu laguk mangarallaw. Arayyuán naw yù mangapà nikayu ta mangarallaw. Ta narákè yù liwâ nayù tolay nga mangarallaw, ánnè sù ira ngámin nga liwâ na tolay, gapu ta pakaliwatán na lápay yù baggi na. ¹⁹ Arán naw panò ammu ta kun na bale nayù Mangilin nga Ikararuá yù baggi tam, ta jinok ni Namarò yù Ikararuá na nga maggián ta baggi nayù ira nga mangikatalà kuna. Á yáyù nga arát tam kukuá yù baggi tam, ta si Namarò yù makákuá ta baggi tam.† ²⁰ Nonopat tam laguk yù inipappagá ni Apu Kesu ta pagikáru na ta liwâ tam, tapè tatole na ittam. Á iyusá tam laguk yù baggi tam nga manuppál sù napiá, tapè meparáyaw si Namarò megapu nittam.

* 6:16 Genesis 2:24 † 6:19 1 Korinto 3:16; 2 Korinto 6:16

7

Yù Meyannung sù ira Magatáwa

Mattiu 5:31-32; 19:3-9; Markus 10:2-12; Lukas 16:18

¹ Á ta meyannung sù iniyabbû naw ta pattúrâ naw ngaw nikán, á yawe yù itabbák ku nikayu. Napiá nu ari mangatáwa yù tolay. ² Ngam gapu ta malogon yù tolay nga mápà ta malliwâ, á napiá nu aijan sù katággítádday yù atáwa na lápay. ³ Á yù ira magatáwa, napiá nu makká-upu-upu ira nga manuppál sù pagatáwa ra, ta jikkù nu manakì yù tádday nga meruruk sù atáwa na. ⁴ Ta ari yù babay yù mammaguray sù baggi na, nu ari lâ yù atáwa na yù mammaguray kuna. Á kunnian gapay sù laláki, ari mammaguray sù baggi na, nu ari lâ yù atáwa na yù mammaguray kuna. ⁵ Arán naw laguk panakitán yù ikáyâ nayù atáwa naw. Ngam nu nattatádday yù nonò naw nga ari kayu lábbi madduruk ta pígiá nga ággaw, tapè tángngagan naw yù pakimállà naw kê Apu, á napiá yian. Á ta pappasá nayù ira ággaw nga pakimállà naw, á madduruk kayu má laguk, marakè kagumánan na kayu ni Satanas, gapu ta arán naw magaggarán yù karagatán naw.

⁶ Á kinagi nikayu ta máyâ nu magatáwa kayu, ngam arák ku inittaddán. ⁷ Á ta urè, más napiá nu mepárik yù tolay nikán nga ari mangatáwa. Ngam ammù ta iniyawâ ni Namarò nittam nga katággítádday yù pakáwayyá na nga makkakerumá.

⁸ Á sikayu nga ari paga nagatáwa áнна sikayu nga nabálu, yawe yù kagiak ku nikayu. Napiá nu maggián kayu lâ nga kunnay nikán nga ari mangatáwa. ⁹ Ngam nu arán naw magaggarán yù pakkaragá nayù baggi naw, á mangatáwa kayu laguk, ta más napiá nu magatáwa kayu, ánnè sù pannononò naw sù karagatán na baggi naw.

¹⁰ Á yawe yù kagiak ku sù ira magatáwa, nga ari lâ yù taddák ku, nu ari galá yù taddán ni Apu Kesu, nga ari nakuan mesinná yù babay sù atáwa na. ¹¹ Ngam ta ángngarigán nu panawán nayù babay yù atáwa na, ari laguk makiatáwa ta tanakuán, nu ari galá ta makikapiá sù ngaw atáwa na, áнна mattoli kuna. Á yù laláki, arán na nakuan igúngay yù atáwa na.

¹² Á sikayu nga káruán, yawe yù kagiak ku nikayu, nga urè lápay, gapu ta awán ta kinagi ni Apu Kesu nga meyannung karanniw. Á ta ángngarigán, nu aijan yù laláki nga mangikatalà kê Apu Kesu, ngam aijan yù atáwa na nga ari mangikatalà kê Apu. Á mássiki nu ari manguruk yù babay, nu ikáyâ na maggián sù atáwa na nga manguruk, á arán na nakuan igúngay na laláki yù atáwa na. ¹³ Á kunnian gapay nu aijan yù babay nga mangikatalà kê Apu Kesu, ngam ari mangikatalà kê Apu yù atáwa na. Nu ikáyâ nayù laláki nga maggián sù atáwa na nga manguruk, á arán na laguk igúngay. ¹⁴ Ta yù laláki nga ari manguruk, á ibiláng ni Namarò ta kunnay ta tole na gapay, megapu sù kepattádde na sù atáwa na nga mangikatalà kê Apu. Á kunnian gapay sù babay nga ari manguruk, nga netádday sù atáwa na nga mangikatalà kê Apu Kesu. Ta nu ari kuruk yian, á mebiláng yù ira ánâ da ta kunnay sù ira ánâ nayù ira ari manguruk. Ngam mangilin ira gemma, nga mesipà sù ira tatole ni Namarò.

¹⁵ Ngam ta ángngarigán nu aijan yù tádday nga ari manguruk kê Apu, nga ikáyâ na igúngay yù atáwa na nga mangikatalà kê Apu, á massinná ira laguk, tapè ari ira maddamá. Á mapalubbángin yù tádday nga

mangikatalà kâ Apu, gapu ta ikáyâ ni Namarò ta magimammà ira. ¹⁶ Á sikaw nga babay nga mangikatalà kâ Apu, napiá nu maggián ka sù atáwam, abernu mabbabáwi sangaw megapu sù napiá nga ipasingam mu, á mangikatalà gapay kâ Apu, tapè meyígù. Á sikaw nga laláki nga mangikatalà kâ Apu, napiá gapay nu maggián ka sù atáwam, abernu mabbabáwi sangaw megapu sù napiá nga ágganguám kuna, á mangikatalà gapay kâ Apu, tapè meyígù.

Arát tam Patalián yù Ággiát tam

¹⁷ Á yawe yù taddák ku sù ira ngámin nga mangikatalà kâ Apu, nga maggagammung ta makkakerumá nga lugár da. Maguray lâ yù ággiát tam áнна yù pakáwayyá tam ta pagágál ni Namarò nittam ta mangikatalà kuna, yáyù arát tam patalián nu arát tam galá uputan. ¹⁸ Á ta ángngarigán, nu nakugì yù tolay lage na nangikatalà kâ Apu Kesu, á arán na laguk irián yù kakugì na. Á nu ari nakugì yù tolay ta pagágál na kuna ni Apu, á maggián lállaguk nga ari nakugì. ¹⁹ Ta mássiki nu nakugì yù tolay onu ari nakugì, awán ta kuentá na. Ta yá lâ importá yù panuppál tam sù itaddán ni Namarò nittam. ²⁰ Á yáyù nga maggián ittam laguk sù ággiát tam ta pamegapu tam mangikatalà kâ Apu.

²¹ Á ta ángngarigán nu aripan ka ngaw, uputam mu laguk yù pakiaripam mu. Ngam nu aijan yù awayyám nga mapalubbáng sù pakiaripanám mu, á napiá gemma. Alawatam mu laguk yù kapalubbáng mu. ²² Ta arán na paddurúmán ni Namarò yù tolay nga aripan áнна yù tolay nga makáwayyá, nga ari makiaripan. Á ta ánninganán ni Apu Namarò, tole na nga napalubbángin yù aripan nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu. Á yù tolay nga makáwayyá, nga ari makiaripan ta tolay, nabbáli laguk ta aripan ni Apu Kesu, gapu ta pakiyápu na kâ Apu Kesu. ²³ Á tatole na kayu ni Apu Namarò, nga nanginá, gapu ta inipappagá na yù inángà nayù táttádday nga Anâ na, si Apu Kesu Kiristu, tapè palubbáangan na kayu. Ari kayu laguk makiaripan sù ira tatolay nga mangituddu sù ure ra lápay, ta aijanin yù Yápu naw, si Namarò. ²⁴ Á yáyù, wáwwagì, maggián kayu laguk nga katággítádday sù ággián na ta pamegapu na tumuttul kâ Namarò, áнна uputan naw gapay yù pakiyápu naw kâ Namarò.

Yù Meyannung sù ira ari paga Nangatáwa áнна yù ira Nabálu

²⁵ Á ta meyannung sù ira nga ari bulubugá nangatáwa, awán ta ammù nga kinagi ni Apu Kesu nga meyannung sù ággiád da. Ngam yawe yù kagiak ku ta urè lápay, á sikán yù mekatalà, megapu sù pangikállà ni Apu nikán. ²⁶ Á gapu ta mappanà nga majjigá ittam, á napiá ta urè nu maggián ittam sù dán nga ággiát tam. ²⁷ Á ta ángngarigán, sikayu nga aijan yù atáwa na, á ari kayu laguk massinná. Á sikayu nga awán ta atáwa na, arán naw laguk karagatán nga mangatáwa. ²⁸ Ngam nu magatáwa kayu, á ari gemma liwá. Ngam ta urè, más napiá nu ari kayu mangatáwa, tapè arán naw maparubán yù jigâ nga umay ta ngámin nga naggagátáwa.

²⁹ Á yawe ipanonò ku nikayu, wáwwagì. Mabi ittamin nga maggián sawe dabbuno, nga aijan yù awayyá tam nga masserbi kâ Apu. Á yáyù, sikayu nga aijan atáwa na, tángngagan naw yù ipakuá ni Apu nikayu, ta kunnay sù panángngák nayù tolay nga awán ta atáwa na. ³⁰ Á kunnian gapay sù ira maraddam, onu magayáyâ, onu yù tolay nga gumátáng áнна

yù tolay nga awán ta kukuá na. Arát tam laguk tángngagan yù karaddam tam ána pagayáyâ tam, á arát tam ikaburung yù egga nittam onu yù awán, tapè matángngák tam yù passerbi tam kê Apu. ³¹ Á napiá nu aláppaw yù panangngal tam sù egga nittam ta dabbuno. Ta awán ta áddumá na, nu málâ tam yù aru sawe dabbuno ona yù baddi lâ yù málâ tam, ta mabíkin mappasá yù ággián nayù dabbuno.

³² Á ikáyâ ku ta awán ta ikaburung naw. Á yù tolay nga awán ta atáwa na, tángngagan na yù ipakuá ni Apu kuna, tapè magayáyâ si Apu megapu sù akkuán na. ³³ Ngam yù tolay nga aijan yù atáwa na, tángngagan na yù ággiád da kê atáwa na, tapè magayáyâ yù atáwa na. ³⁴ Á yáyù nga ari magimammâ yù nonò na, ta tángngagan na galâ yù áttole ra ta dabbuno, ngam ikáyâ na nga tángngagan nakuan gapay yù ipakuá ni Apu kuna. Á yù babay nga awán ta atáwa na, tángngagan na lâ yù ipakuá ni Apu kuna, tapè magayáyâ si Apu megapu kuna. Ngam yù babay nga aijan yù atáwa na, tángngagan na lâ yù ikáyâ nayù atáwa na, nu kunnasi gapay yù pamagayáyâ na kuna. ³⁵ Á kinagi yawe nikayu, gapu ta ikáyâ takayu abbágán. Arát takayu gaggarán, nu ikáyâ naw mangatáwa. Ngam ikáyâ ku ta napasigaggâ yù ángngiddù naw kê Apu, ána tángngagan naw ta napiá yù ipakuá ni Apu nikayu, nga awán ta pakataláttanán na.

³⁶ Á ta ángngarigán nu aijan yù ira nattarátu, á kagian nayù laláki ta arán na magaggarán yù karagátan na baggi na, á nepatalugáring ta naporánin yù babay nga makiatáwa, á magatáwa ira laguk, ta arád da gemma liwâ nu magatáwa ira. ³⁷ Ngam nu nattatádday yù nonò da, ána napasigaggâ yù ure ra nga ari ira magatáwa, á nu máwayyá nayù laláki nga igaggak yù karagátan na baggi na, á napiá gapay nu ari ira magatáwa. ³⁸ Á yáyù nga napiá nu mangatáwa yù laláki sù magingánay nga katarátu na. Ngam más napiá nu ari mangatáwa.

³⁹ Á yù babay nga mangikatalâ kê Apu, arán na awayyá nga makiatáwa ta tanakuán, nu matolay lâ paga yù atáwa na. Ngam nu ntayin yù atáwa na, awayyá nen nga makiatáwa nu ikáyâ na. Ngam yá lâ pakiatawán na yù laláki nga mangikatalâ gapay kê Apu. ⁴⁰ Ngam ta urè, más magayáyâ yù nabálu nu arán nen pidduán makiatáwa. Á ari lâ negapu ta nonò ku támma yù kagiak ku, nu ari gapay negapu sù ure nayù Mangilin nga Ikararuá.

8

*Yù Meyannung sù Kanan nga Meyátang ta Sináddios
Roma 14:13-23; 1 Korinto 6:12-20*

¹ Á yawe yù itabbák ku sù iniyabbû naw nga meyannung sù meyátang ta sináddios, nu aijan yù awayyá tam nga kanan. Á kuruk yù kinagi naw gemma, nga sittam ngámin nga mangikatalâ kê Apu, ammu tam ta awán ta pakáwayyá nayù ira sináddios. Ngam yawe yù kagiak ku. Aijan yù ira kábulut tam nga manguruk, nga mabbábáng paga ta meyannung sù ira sináddios. Á ari ira mábbágán megapu sù ammu tam, nu mappeddaráyaw ittam ána motun yù nonò tam. Ngam nu kuruk nga iddukat tam ira, á mábbágán ira, ána mapasigaggâ yù pangiddù da kê Apu. ² Á nu mappeddaráyaw yù tolay gapu ta kagian na ta aru yù ammu na, arán na paga ammu yù kuruk nga mepángngâ sù ira mangikatalâ kê Apu.

³ Ngam yù tolay nga kuruk nga mangiddù kâ Namarò, aggina yù ammu ni Namarò ána ibiláng na ta tole na.

⁴ Á ta meyanung sù awayyá tam nga kumán sù neyátáng ta sináddios, á kunnay sù kinagì, ammu tam ta kuruk nga ari matolay yù ira sináddios nga pangiyátangá da. Á ammu tam ta awán ta tanakuán nga pakiyápuát tam, nu ari lâ yù táttádday nga Yápu tam nga matotolay. ⁵ Á mássiki nu aru yù ira nga kagian na tatolay ta dios da ta lángì ána dabbuno, ána aru yù ira pidde ra nga pakiyápuád da, ⁶ ngam sittam, táttádday lâ yù pakimorayát tam, nga si Namarò nga Yáma tam. Aggina yù paggapuán na ngámin nga ajjan ta dabbuno ána lángì. Á iniyawá na nittam yù áttole tam, tapè palurotat tam yù ipakuá na nittam. Á táttádday lâ yù pakiyápuát tam, nga si Apu Kesu Kiristu. Aggina yù namarò ta ngámin, ta inipaparò ni Namarò yù ngámin kuna. Á matolay ittam megapu kuna.

⁷ Ngam yù ira káruán nga kábulut tam nga mangikatalà kâ Apu, arád da paga kánámmuán ta awán ta pakáwayyá nayù ira sináddios. Á lage ra nanguruk kâ Apu, napenám ira nga makimoray ta sináddios nga kunnay ta matolay ira. Á yáyù, nu kumán ira ta neyátáng ta sináddios, á maburung ira, gapu ta kagiad da ta makaliwá iren. ⁸ Ngam ari gemma yù kanat tam yù gapu na nga ikállà na nittam ni Namarò. Á maguray lâ yù kanat tam, á arát tam liwá nu arát tam kanan, ána arát tam kapiánán nu kanat tam.

⁹ Magimuguk kayu laguk, sikayu nga makáwayyá nga kumán megapu sù ángngikatalà naw, marakè malliwá yù kabbulun naw nga makapi paga yù ángngikatalà na kâ Apu, megapu sù pakkákán naw ta neyátáng. ¹⁰ Ta nu masingan na kayu nga mepalláláng sù bale nayù ira sináddios, á mappelò nga umay gapay tán nga kumán ta neyátáng, mássiki nu kagian na ta liwá na. ¹¹ Á megapu sù ammu naw, á makaliwá laguk yù kabbulun naw nga makapi paga yù ángngikatalà na kâ Apu, nga tolay nga naketapilán na gapay ni Apu Kesu Kiristu. ¹² Á nu nakaliwatán naw yù kabbulun naw nga makapi paga yù ángngikatalà na, nakaliwatán naw gapay si Apu Kesu Kiristu. ¹³ Á yáyù nu ajjan yù wagi nga makaliwá nakuan megapu sù pakkákák ku ta neyátáng, á arák ku laguk bulubugá kanan yù neyátáng, tapè awát ta tolay nga makaliwá kâ Apu megapu nikán.

9

Yù Mepángngà nga Akkuán nayù Minángngilayalayâ
2 Korinto 11:7-12; 1 Tessalonika 2:7-9

¹ Á yawe ipanonò ku sù ira mamaliwá nikán. Awán ta tolay nga mangaripan nikán. Á sikán gapay yù nabbilinán ni Apu Kesu, nga mangilayalayâ. Á nasingak ku gemma si Apu Kesu nga Yápu tam, ta nappasingan nikán. Á gapu ta pangikatalà naw kâ Apu Kesu, sikayu yù nabbalinán nayù ipatarabáku nayù Yápù nikán. ² Á mássiki nu ajjan yù ira makkagi ta arán nangà sinullà ni Apu nga minángngilayalayâ, ngam sikayu nga taga Korinto yù pamakurugán ta nabbilinán nangà ni Apu Kesu, gapu ta inikatalà naw si Apu Kesu megapu sù pangilayalayâ ku.

³ Á nu ajjan yù ira nga mangiyabbû nikán ta meyanung sù pakáwayyá mi kâ Bernabe, kunniaw yù itabbák ku nira. ⁴ Ari panò mepángngà nu sikayu nakuan yù pangápám mi ta máwák mi nga kanan ána inumam

mi? Ngam arám mi apan. ⁵ Á ari panò mepángngà nakuan nu mangatáwa kami sù babay nga mangikatalà kâ Apu, nga mepulù nakuan nikami sù ngámin nga angayám mi nga mangituddu, ta kunnay sù ira káruán nga minánngilayalayâ, ána si Eduru, ána yù ira wáwwagi ni Apu Kesu? ⁶ Á matunung panò ta sikami lâ kâ Bernabe yù mangallu ta pakkatole mi? Ngam táddanán naw yù ira káruán nga minánngilayalayâ. ⁷ Á ta ángngarigán, egga panò yù suddálu nga umay makigerrá, nga aggina lápay yù mamalattuák sù pakkatole na? Awán. Á egga panò yù mammulá nga arán na kanan yù bungá nayù inimulá na? Kanan na gemma! Á yù manaron ta ayám, yáyù gemma gapay yù paggapuán nayù pakkatole na.

⁸ Á negagángay gemma sù ira mattarabáku, ta apad da yù pakkatole ra sù ira pattarabakuád da. Á ari lâ negapu ta nonò na tolay yane nga kinagi nikayu, nu ari gapay negittá sù tunung ni Namarò nga bibbirat tam. ⁹ Yawe yù inipetúrâ ni Namarò kâ Moyses: “Arán naw bussalán yù simù na báka nga magaggi ta ammay, tapè awayyá na lâ kumán.”* Á ta panaddán ni Namarò kuna, yù báka panò yù ninonò na? ¹⁰ Ari gemma, nu ari galá sittam nga tatolay yù kebalinán nayù kinagi ni Namarò, tapè magayáyâ ittam nga mattarabáku, gapu ta aijan yù iddanamát tam nga málá tam yù balle tam, maguray lâ yù tarabáku tam, nu magarádu onu maggaták.

¹¹ Á sikami, meyarík kami ta mammulá, ta inilayalayâ mi yù bilin ni Namarò nikayu, nga kunnay ta inimulá mi ta nonò naw yù napiá nga pammakapián naw. Á ari panò mepángngà nu málá mi yù pakkatole mi nga maggapu nikayu? ¹² Á nu aijan yù awayyá nayù ira káruán nga mangituddu nga mangá sù balle ra nga maggapu nikayu, á nepatalugáring laguk nikami. Ngam sikami, awán bulubugá ta nálá mi nikayu. Á mássiki nu marigá yù ággiám mi, inattamám mi lâ. Á mattarabáku kami ta tanakuán nga pagalerám mi ta pakkatole mi, tapè ari megaggak yù passamá nayù napiá nga dámak nga meyanung kâ Apu Kesu Kiristu.

¹³ Á ammu naw támma ta yù ira tatolay nga mattarabáku sù mangilin nga bale ni Namarò tuke ta Jerusalem, á meyawâ nira yù kanad da. Á yù ira pári nga mangiyátáng ta ayám kâ Namarò, apad da gapay yù balle ra sù neyátáng, nga kanad da. ¹⁴ Á kunnian gapay sù ira nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak, ta initaddán ni Apu Kesu ta meddán ira ta pakkatole ra, nga maggapu sù ira tudduád da.

¹⁵ Ngam sikán, mássiki nu aijan yù awayyâ nga apan yù máwák ku sù ira tudduák ku, ngam aringà nakitáddán. Á pattúrâ ku nikayu kunangan, ari yian yù ipattúrâ ku. Ta más napiá ta urè nu matayá lápay ta bisik ku, ánnè ta kári nayù ipagayáyâ ku ána ipappeddaráyò ta arák ku apan yù pakkatolè nikayu. ¹⁶ Á awán ta awayyâ gemma nga ipappeddaráyaw yù pangilayalayâ ku sù napiá nga dámak, gapu ta yáyù ipakuá ni Namarò nikán, nga máwák nga palurotak ku. Á kábbingá lâ nu arák ku nakuan tuppálan. ¹⁷ Á nu megapu sù urè lápay yù pangilayalayâ ku sù napiá nga dámak, á apak ku nakuan laguk yù táddák ku. Ngam si Namarò yù nanullá nikán, á yáyù nga tuppálak ku yù tarabáku nga inikatalà na nikán. ¹⁸ Á anni laguk yù bálá ku, nu ari galá yù pagayáyâ ku gapu ta aringá

* 9:9 Deuteronomio 25:4

nakitáddán nikayu ta pangilayalayâ ku sù napiá nga dámak, mássiki nu awayyâ nakuan nga apan yù táddák ku nikayu.

¹⁹ Á gapu ta awán ta tolay nga manáddán nikán, awán laguk ta mangaripan nikán. Ngam mabbaluntáriungâ nga makiaripan ta ngámin nga tatolay, tapè aru yù ira mapatuttul ku kâ Apu Kesu Kiristu. ²⁰ Á nu maggiánâ sù ira Kudio, tuttulak ku laguk yù kustombare ra, tapè aru yù ira mapatuttul ku kâ Apu Kesu Kiristu. Á mássiki nu arák kin mapagikáru megapu sù tunung ni Moyses, á tuttulak ku galâ, tapè málâ ku yù awayyâ nga mangituddu sù ira nga tumuttul sù tunung. ²¹ Á kunnian gapay nu maggiánâ sù ira tatolay nga ari Kudio, á tuttulak ku galâ yù kustombare ra. Á gapu ta arád da tuttulan yù tunung ni Moyses, á arák ku gapay tuttulan, ngam arák ku gemma liwatan yù tunung ni Namarò, gapu ta tuttulak ku yù taddán ni Apu Kesu Kiristu. Á keggâ nira, kunnayâ gapay ta ari Kudio, tapè ginnád da gapay yù ituddù nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu, ána ikatalâ da gapay. ²² Á nu maggiánâ sù ira nga ari paga mapasigaggâ yù ángngikatalâ da kâ Apu Kesu Kiristu, á arák ku akkuán yù kagiad da nga liwâ, mássiki nu ammù ta ari kuruk nga liwâ, tapè mapasigaggâ yù ángngikatalâ da megapu sù pangituddù nira. Á kunnian gapay yù akkuák ku ta paggiák ku sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay. Tuttulak ku gapay yù napiá nga ággangnuá ra, tapè ajjan yù ira mapatuttul ku, nu magginná ira sù ituddù nga meyannung kâ Apu Kesu. ²³ Á yá ipangnuá karannian, ta ikáyâ ku ta meparámak yù pangiyígù ni Apu Kesu Kiristu sù ira tatolay, tapè aru yù ira nga mangikatalâ nga mesipâ kuna. Á ikáyâ ku gapay ta mesipakâ sù pammakapián nayù ira ngámin nga manguruk sù napiá nga dámak.

Párigát tam yù Panalákkuruk nayù ira nga Mappariká

²⁴ Á ammu naw gemma ta nu ajjan yù ira nga mappariká, á tádday lâ yù mangappù nira, nga meddán ta bálâ na. Á yáyù nga aggira ngámin nga katággítádday, ipe na yù urà na nga makkarerá, tapè aggina yù mangappù. Á sittam nga kunnay nira, ipe tam laguk yù urà tam nga mamalurò sù ipakuá ni Apu nittam, tapè málâ tam yù bálâ tam. ²⁵ Á yù ira tatolay nga mappariká sangaw, paguráyád da yù karagatád da, ta passikanad da yù baggi ra, tapè dán nga naparán ira nga makkarerá. Á yù tádday nga mangappù, yá bálâ na yù kuroná na nga lappáw, nga mabi lâ malelay. Á yáyù keyarigát tam, sittam nga mangikatalâ kâ Apu Kesu Kiristu. Ngam yù bálâ tam nga meyawâ nittam yù áttole tam nga awán ta áddè na. ²⁶ Á sikán, arák ku akkuán yù awán ta serbi na, ngam kunnayâ ta makipariká nga daretiu yù pakkarerá na nga ari mekátuuay. Á ta pangilayalayâ ku, kunnayâ ta manultù, nga arán na sultukan yù paddák, nu ari galâ ta daretiu nga nakanná yù sultukan na. Ta makanná yù ubobuk ku sù ira pangilayalayátak ku sù bilin ni Apu. ²⁷ Á tudduák ku yù baggi, tapè arák ku akkuán yù narákè. Á palurotak ku yù ngámin nga ipakuá ni Apu nikán, marakè aringâ nakuan meddán ta bálâ ku, mássiki nu sikán yù nangilayalayâ sù napiá nga dámak sù ira tatolay.

10

Mepugik nittam yù Makimoray ta Sináddios

¹ Á wáwwagì, ipasigaggà tam laguk yù panguruk tam kê Namarò, tapè arán na patukkatan yù ángngabbák na nittam. Ta ipanonò ku nikayu yù nesimmu ngaw sù ira ngaw Kudio nga naggaká nittam, ta panuttul da kê Moyses. Sinaronán ni Namarò ira ngámin, á nalipparán ira ngámin sù kunam nga nepulù nira, ta pangabbák na nira sù pallakák da ta kalállammatán. Á nappatalay ira ngámin sù namagá nga dabbun ta tangngá nayù bebay nga mangngágan ta Ujjojjin, ta paddákì da ngaw nga umay ta dammáng. ² Á megapu ta panuttul da kê Moyses, á kunnay ta narigù ira sù kunam nga nepulù nira áнна yù bebay, ta paddákì da ngámin ta bebay. Á yáyù panákkilalán ta aggira yù patuttul ni Moyses.* ³ Á nesipà ira ngámin gapay sù manna, nga kanan nga iniyawâ ni Namarò nira, ⁴ áнна nesipà ira ngámin gapay sù danum nga inipenum ni Namarò nira. Mininum ira ngámin ta danum nga pinallowán ni Namarò sù batu. Á yù batu yù keyarigán ni Apu Kesu Kiristu, ta nepulupulù si Apu Kesu nira. ⁵ Á mássiki nu kunnian yù ángngiddù ni Namarò nira ngámin, ari nagayáyâ si Namarò sù ira káruán, gapu ta ari ira nanguruk. Á yáyù nga aru yù ira námmatay ta kalállammatán.

⁶ Á dannian nga nesimmu nira ngaw yù inipetúrâ ni Namarò, tapè magimuguk ittam laguk áнна arát tam karagátan yù narákè nga kunnay sù kingnguá ra. ⁷ Ta yù ira káruán, nakimoray ira ta sináddios, nga pidde ra. Ammu tam yaw, gapu ta bibbirat tam yù dán nga netúrâ nga kunniaw, “Nepalállang ira áнна mininum ira sù neyátáng ta sináddios da. Á kabalid da kiminán, gimikkáng ira nga nattatála, áнна maguray lâ yù kingngikingnguá ra nga narákè.”† Arán naw laguk pakimorayán yù ira sináddios. ⁸ Á arát tam akkuán yù narákè nga kunnay sù kingnguá ra. Ta duápulu ta tallu nga ribu yù natay nira ta tangággaw lâ, negapu sù pangarallo ra. ⁹ Á arát tam parubán yù pagattam ni Apu nittam, ta kunnay sù kingnguá nayù ira káruán. Ta aru nira yù námmatay negapu sù pakkagâ nayù ira iráw nga maritá. ¹⁰ Á ari ittam maddagaragim ta meyannung sù ure ni Namarò, ta kunnay sù kingnguá nayù ira káruán, ta yáyù nga pinapáte na ira nayù namapátay nga jinok ni Namarò.

¹¹ Á nesimmu ngámin danniw sù ira ngaw naggaká nittam, tapè mepasingan yù pamággáng ni Namarò sù ira nga mangnguá ta kunnay sù kingnguá ra. Á netúrâ, tapè bibbirat tam áнна magimuguk ittam nga ari mamárik nira, ta maddaggunin duttál yù pagáddekán na ággaw, nga pamanunnù ni Namarò sù ira ngámin nga tatolay. ¹² Á yáyù nu aijan yù tolay nga kagian na ta ari tumulù sù mangapà kuna nga mangnguá ta narákè, megapu sù napasigaggà nga ángngikatalà na, á magimuguk laguk, marakè mekanakanâ sangaw sù ira mangnguá ta narákè, á akkuán na gapay. ¹³ Ta awán ta tanakuán nga palliwatán naw, nu ari galá yù negagángay nga palliwâ nayù ira ngámin nga tatolay. Ngam mekatalà si Namarò nga mangabbák nikayu, á arán na anugutan yù mangapà nikayu ta malliwâ, nu arán na kayu gapay abbágán, tapè makáwayyá kayu nga ari tumulù kuna. Á nu aijan yù mangapà nittam ta malliwâ, ipanonò ni Namarò nittam yù awayyá tam nga melillì, tapè ari ittam makitulù kuna.

¹⁴ Á yáyù, kákkopuk ku nga iddukak ku, ari ittam laguk umay nga

* 10:2 Exodo 14:1-31 † 10:7 Exodo 32:6

mesipà sù ira nga makimoray ta sináddios. ¹⁵ Ammu naw mannonò, á yáyù nga kagiak ku nikayu ta nonopan naw laguk nu kuruk yù kagiak ku nikayu. ¹⁶ Nu maggagammung ittam ta panaddamát tam sù pate ni Apu Kesu Kiristu, mabbalabála ittam kâ Namarò megapu sù inumat tam, á ámminum ittam, nga pangipasinganát tam sù kesipà tam kâ Apu Kesu, megapu sù dága na nga neubbù megapu nittam. Á kunnay gapay sù pán nga nagaddagadduá, ta pakkákát tam kuna, ipasingat tam yù kesipà tam kâ Apu Kesu, megapu sù baggi na nga netapil megapu nittam. ¹⁷ Á mássiki nu aru ittam, meyárik ittam ta tádday lâ nga baggi, nga mesipà sù baggi ni Apu Kesu Kiristu, gapu ta tangabullung lâ yù pán nga pabbaballáyát tam nga keyarigán nayù baggi na.†

¹⁸ Á ta ángngarigán, nonopan naw yù kustombare nayù ira ginaká ni Lákay Israel. Yù ira nga kiminán sù neyátáng kâ Namarò, netádday ira nga nakimoray kâ Namarò. Á kunnian gapay sù ira tatolay nga kumán sù neyátáng ta sináddios, metádday ira gapay nga makimoray sù sináddios nga nangiyátangád da. ¹⁹ Á anni laguk yù kebalinán nayù kinagi? Kagiak ku panò ta matolay yù ira sináddios, onu egga panò yù pabbalinán nayù pangiyátáng na tolay nira? Ari ira gemma matolay, á awán gemma ta serbi nayù meyátáng nira! ²⁰ Ngam yù meyátáng ta sináddios, iyátáng da ta dimoniú ána anitu nga masserbi kâ Satanas, á arák ku ikáyâ ta metádday kayu sù ira anitu ána dimoniú. ²¹ Á nu metádday kayu nga kumán ána ámminum sù panaddamán ta pate ni Apu Kesu Kiristu, arán na awayyá nga metádday kayu gapay nga kumán ána ámminum sù meyátáng ta anitu ána dimoniú! Ta nu kanan naw ána inuman naw yù meyátáng ta anitu ána dimoniú, á kunnay ta makimoray kayu nira. ²² Á nu makimoray ittam nakuan ta tanakuán, á mangabubu ána mapporay si Namarò nittam. Makáwayyá ittam panò ánnè kuna? Ari gemma, á arát tam awayyá nga mallilli sù pamággáng na nittam.

Akkuát tam lâ yù Napiá tapè Meparáyaw si Namarò

²³ Á aijan yù ira makkagi, nga kud da, “Nu arát tam pakaliwatán yù tunung, máwayyá tam nga akkuán yù ngámin nga ikáyâ tam.” Wan, kuruk yian. Ngam kagiak ku nikayu ta arát tam mábbágán yù ira kábulut tam megapu sù ngámin nga ikáyâ tam nga akkuán. Ta nu masingad da yù akkuát tam nga kagiad da ta liwâ tam, mabbábáng ira sù ángngikatalà da kâ Apu. ²⁴ Arát tam laguk nonopan ta olu yù pakkapiánát tam, nu ari galâ yù pakkapiánán nayù ira kábulut tam nga mangikatalà kâ Apu.

²⁵ Á nu ikáyâ naw gatángan yù kárne nga iláku ra ta dápun, á gatángan naw laguk. Ngam arán naw iyabbù yù paggapuán nayù kárne, maraké mánnámmuán naw ta naggapu sù iniyátáng da, á mabbábáng kayu laguk nga kumán kuna. Ta ari kayu malliwâ gemma nu kanan naw, megapu sù pangikatalà naw kâ Namarò. ²⁶ Ta aijan yù netúrâ ta libru ni Namarò nga kun na, “Si Namarò yù makákkuá ta dabbuno ána ngámin nga mayán na.”§

²⁷ Á ta ángngarigán nu aijan yù tolay nga ari mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, á apatan na kayu ta bale na ta umay kayu kumán, á nu ikáyâ naw nga umay, á umay kayu laguk. Á kanan naw lâ yù iyawâ na

† 10:17 Mattiu 26:26-28; Markus 14:22-24; Lukas 22:19-20 § 10:26 Salmo 24:1

nikayu. Ngam arán naw iyabbû nu naggapu sù neyátáng, tapè ari kayu mabbábáng nga kumán kuna. ²⁸ Á ta ángngarigán nu ajjan tán yù tolay nga makkagi ta neyátáng yù kárne, á ari kayu laguk kumán kuna, tapè ari maburung yù tolay nga makkagi nikayu. Ta yáyù kinagi na nikayu, gapu ta kagian na ta liwâ naw nu kumán kayu. ²⁹ Á nu masingan na ta kumán kayu sù naggapu ta neyátáng, arák ku kagian ta sikayu yù maburung sù pakkákán naw, ngam aggina galâ yù mabagal ta nonò na, gapu ta kagian na ta malliwâ kayu.

Á ajjan támma nikayu yù tolay nga ari magayáyâ sù kinagi, á iyabbû na nakuan, “Ngattá, ta ari ittam kumán áнна lonát tam yù awayyá tam, megapu sù pabbábáng nayù ira kábulut tam? ³⁰ Á nu mabbalabála ittam kâ Namarò megapu sù kanat tam, á ngattá laguk, ta kagian nayù ira kábulut tam ta malliwâ ittam gapu ta pakkákát tam kuna, nepatalugáring ta nabbalabála ittam gemma kâ Namarò megapu kuna?” ³¹ Á yawe yù itabbák ku, nga gapu na nga arát tam laguk kanan yù kinagi ra nga neyátáng ta sináddios, tapè meparáyaw si Namarò megapu sù ngámin nga akkuát tam, mássiki nu kumán ittam onu ámminum ittam.

³² Arát tam laguk akkuán yù kagiad da nga liwâ, mássiki nu Kudio ira onu ari Kudio, mássiki nu kábulut tam ira nga mangikatalà kâ Namarò. ³³ Á sikayu, párigán naw yù napiá nga ággangnguâ. Ta akkuák ku lâ yù ipagayáyâ nayù ira ngámin nga tatolay. Á arák ku olu nga nonopan yù pakkapiánák ku, nu ari galâ yù pakkapiánán nayù ira ngámin nga tatolay, tapè maginná ra yù napiá nga dámak, áнна makiyígù ira gapay kâ Apu Kesu, tapè ari ira mekanakanâ sù pamagikáru ni Namarò.

11

¹ Á wáwwagi, ipe naw laguk yù urà naw nga mamárik sù napiá nga ággangnguâ, nga kunnay gapay ta pamárik ku sù napiá nga ággangnguá ni Apu Kesu Kiristu.

Yù Meyannung sù ira Bábbay nga Mangikatalà kâ Apu

² Á dayawat takayu, gapu ta arán naw náttamán yù inituddù ngaw nikayu, áнна palurotan naw paga yù ngámin nga napiá nga kustombare tam nga inituddù nikayu ta meyannung sù paggagammung tam. ³ Ngam yawe paga yù ikáyâ ku nga mánnámmuán naw. Si Apu Kesu Kiristu yù mammaguray sù laláki. Á yù laláki yù mammaguray sù atáwa na, áнна si Namarò yù mammaguray kâ Apu Kesu Kiristu. ⁴ Á yáyù nu ajjan yù laláki nga nattaddung, nga umay nga makimállà kâ Namarò ta paggagammungán naw, onu mangilayalayâ sù bilin na, á napiá nu irián na yù taddung na, tapè arán na ipasiránán si Apu Kesu, nga mammaguray kuna.

⁵ Á yù babay nga makimállà kâ Namarò, onu mangipakánnámmu sù bilin na, napiá nu ajjan yù panniu na ta ulu na. Ta nu ari nappanniu, ipasiránán na yù atáwa na nga mammaguray kuna. Á nu awán ta panniu na, á kunnay sù babay nga nári ngámin yù duddù na. ⁶ Á nu manaki yù babay nga mamanniu ta ulu na, irián na nakuan laguk yù duddù na. Ngam mappasirán gemma nu nári yù duddù na, á yáyù nga panniuwán na laguk yù ulu na nu umay ta paggagammungán.

⁷ Ngam yù laláki, ari mattaddung nu umay ta paggagammungán. Ta pinarò ni Namarò yù laláki ta kágappà na, nga kepasinganán nayù pakáwayyá ni Namarò ána yù karáyo na. Ngam yù babay yù kepasinganán nayù karáyo nayù laláki. ⁸ Á nonopan naw yaw. Sù ngaw, ta pamarò ni Namarò ta tolay, ari yù laláki yù naggapu ta baggi na babay, nu ari galá yù babay yù naggapu sù baggi nayù laláki, ta sinúttu ni Namarò yù tággáng nayù laláki nga pidde na ta babay. ⁹ Á ari naparò yù laláki megapu sù babay, nu ari galá ta pinarò ni Namarò yù babay megapu sù laláki, tapè ari maguroray. ¹⁰ Á yáyù nga máwák nga mappanniu yù babay, tapè matákkilalán nayù ira daroban ni Namarò ta tumulú yù babay sù atáwa na.

¹¹ Á mássiki nu mammaguray yù laláki sù atáwa na, á máwák na gapay yù ángngabbák nayù babay, ána máwák nayù babay gapay yù ángngabbák nayù laláki, ta makkátungutungán ira, ána naggittá ira nga nesipà kâ Apu Kesu Kiristu megapu sù pangikatalà da kuna. ¹² Ta pidde ni Namarò yù olu nga babay nga naggapu ta baggi nayù laláki, ngam meyanákin ngámin yù ira káruán nga lálláki sù ira bábbay. Á pinarò ni Namarò yù ngámin nga ajjan.

¹³ Á sikayu laguk yù maguray nu mepángngà ta umay ta paggagam-mungán naw yù babay nga náringin yù ngámin nga duddù na, nga ari nappanniu, nga makimállà kâ Namarò. ¹⁴ Ngam yù laláki, á negagángay panò nu pakápadduan na yù duddù na? Ari gemma! Ta mappasirán gemma yù laláki nu mepárik ta babay. ¹⁵ Ngam yù babay, yá ipakkástá na ána keparáyo na yù apaddu nga duddù na, nga iniyawâ ni Namarò kuna, nga lippak na ulu na. ¹⁶ Á nu ajjan yù tolay nga dumá yù ure na ta meyanung karannian, á nu ikáyâ na makiperang ta ubobuk, á yawe laguk yù itabbák ku kuna, ta yáyù yù kustombare mi ána yù kustombare nayù ira káruán nga mangikatalà kâ Namarò ta ngámin nga lugár, nu umay kami maggagammung nga makimoray kâ Namarò.

Yù Panaddamát tam ta Pate ni Apu Kesu nga Ingágad da ta Pamúgák ni Apu

Mattiu 26:26-29; Markus 14:22-25; Lukas 22:14-20

¹⁷ Á ajjan paga yù itaddák ku nikayu, ta arát takayu iráyaw megapu sù akkuán naw nga meyanung karanniaw. Ta nu maggagammung kayu nga makimoray kâ Namarò, á ari mabbalin ta pammakapián naw, nu ari galá mappanà yù paddákè naw. ¹⁸ Ta narámak ku ta ari nattatádday yù nonò naw, á makkakápereperang kayu ta ubobuk, ána massisinná kayu ta paggagammungán naw. Á kuruk támma yù káruán nga kagiad da. ¹⁹ Ta negagángay nittam gemma nga makkakápereperang ta ubobuk nu dumá yù nonò tam. Ngam ajjan támma gapay yù napiá nga serbi nayù pakkakáperang naw, ta mepalappâ yù ira nga kuruk nga napiá yù nonò da.

²⁰ Á nu maggagammung kayu nga kuman ta panaddamán naw sù pate ni Apu Kesu Kiristu, á kunnay ta ari si Apu Kesu yù nonopan naw. ²¹ Ta ajjan garè yù ira káruán nga mapolu nga kumán sù bálud da, á arád da iballáyán yù ira kábulud da. Á yáyù nga ajjan nikayu yù ira mabisin, ána ajjan yù ira mellaw. ²² Aro! Awán panò ta bale naw nga pakkákanán naw ána pappissanán naw? Ajjan gemma! Á ngattá laguk, ta ari kayu

makimoray sù ira kábulun naw nga mangikatalà kâ Apu? Ngattá, ta ipasiránán naw yù ira kábulun naw nga pobare? Anni laguk panò yù kagiak ku nakuan nikayu ta meyannung sù akka-akkuán naw? Arát takayu gemma iráyaw!

²³ Á inittuddukin gemma nikayu yawe nga inipakánnámmu ni Apu Kesu nikán. Ta pamúgák di Apu Kesu sù gabi nga panáji ra kuna, inâ ni Apu Kesu yù pán. ²⁴ Á ta kabalin na nabbalabála kâ Namarò, giddigiddúa na yù pán, nga inisinek na sù ira sinudduán na, tapè kanad da. Á kinagi na nira, “Yawe yù baggi nga metapil megapu nikayu. Á kunniawe yù akkuán naw ta panaddamán naw nikán,” kun na. ²⁵ Á kunnian gapay, ta kabalid da kiminán, inâ ni Apu Kesu yù inumad da, á kinagi na nira, “Yawe yù panákkilalán naw sù bagu nga tarátu ni Namarò nikayu, ta mapalurò sangaw yù bagu nga tarátu, megapu sù dágà nga magagi ta patè. Inuman naw laguk ta panaddamán naw nikán,” kun na. ²⁶ Á yáyù ta paggagammung tam nga kumán ta pán áнна ámminum sù panaddamát tam ta ketapil ni Apu Kesu Kiristu, nga kunnay sù kinagi na, á ipakánnámmu tam yù pate ni Apu, áddè ta panoli na.

²⁷ Á nu aijan yù tolay nga metádday nittam nga kumán áнна ámminum sù panaddamát tam kâ Apu Kesu, ngam arán na nonopan yù ketapil ni Apu megapu kuna, á makaliwâ megapu sù pakkákán na sù panaddamát tam kâ Apu, gapu ta arán na pakimorayán yù baggi ni Apu Kesu áнна yù dága na. ²⁸ Pasikkálat tam laguk yù nonò tam, nu napiá yù ákkimore tam kâ Apu Kesu, lage tam kumán áнна ámminum sù panaddamát tam kuna. ²⁹ Ta yù tolay nga kumán áнна ámminum, nga arán na nonopan yù kebalinán nayù ketapil ni Apu Kesu megapu kuna, á pággangan ni Namarò, megapu sù kataggâ nayù nonò na. ³⁰ Á yáyù gapu na nga aru nikayu yù ira máttaki áнна makapi, á aijan gapay yù ira nga natayin. ³¹ Ngam nu pasikkálat tam ta olu yù nonò tam lápay, á arán na ittamin pasikkálan ni Namarò. ³² Á nu narákè yù akkuát tam, tudduán ni Namarò ittam nga mangikatalà kuna áнна pággangan na ittam kunangane, tapè ari ittam sangaw mekanakaná sù pamagikáru na sù ira tatolay nga ari manguruk kuna, nga metabbà sangaw ta impiernu.

³³ Á yáyù, wáwwagì, nu maggagammung kayu, iddagán naw laguk yù labbè nayù ira káruán na kábulun naw lage naw kumán ta panaddamán naw sù pate ni Apu Kesu Kiristu. ³⁴ Á nu aijan yù mabisin, á kumán bì ta bale na lage na umay mepaggagammung nikayu, tapè arán na kayu pággangan ni Namarò. Á sangaw nu umayà nikayu, kagiak ku yù káruán nga itaddák ku nikayu.

12

Yù Makkakerumá nga Pakáwayyá tam nga Naggapu sù Mangilin nga Ikararuá

Romá 12:6-8; Epeso 4:1-16

¹ Á wáwwagì, ibukalák ku laguk nikayu yù meyannung sù pakáwayyá naw nga iyawá nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò nittam nga katággitádday nga tatole na, gapu ta ikáyâ ku nga kánnámmuán naw ta napiá. ² Á ammu naw ta lage naw nangikatalà kâ Apu Kesu, nelogò kayu megapu sù ira dimoniu áнна yù ira anitu, á nakimoray kayu sù

ira sináddios, mássiki nu ari ira makobobuk ána awán ta pakáwayyá ra. ³ Á yáyù nga ipakánnámmù nikayu ta nu kuruk nga tumulù yù tolay sù pammagure nayù Ikararuá ni Namarò, arán na bulubugá igagek si Apu Kesu. Á awán ta tolay nga makkagi ta si Apu Kesu yù Yápu na, nu ari lá megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò.

⁴ Á ajjan yù makkakerumá nga pakáwayyá tam nga naggapu kâ Namarò. Ngam tádday lâ yù Ikararuá ni Namarò nga mangiyawâ nittam ta pakáwayyá tam. ⁵ Á ajjan yù makkakerumá nga tarabáku tam, nga ángngabbák tam sù ira kábulut tam, ngam tádday lâ si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam nga pattarabakuát tam. ⁶ Á ajjan yù makkakerumá nga pakapangnuá tam nga mamalurò sù ipakuá ni Namarò nittam. Ngam tádday lâ yù mangipakuá nittam, nga si Namarò. Á aggina galá yù mangabbák nittam, tapè mapalurò tam yù ngámin nga ipakuá na nittam.

⁷ Á sittam nga katággitádday nga mangikatalà kâ Namarò yù neddán sù pakáwayyá tam nga naggapu sù Ikararuá ni Namarò, á yáyù nga mepasingan ta ajjan nittam yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò. Á yá inipangiyawâ na sù pakáwayyá tam, tapè abbágát tam yù ira kábulut tam. ⁸ Ta iyawâ nayù Ikararuá ni Namarò yù sírik na sù tádday nga tolay, tapè ilayalayâ na yù bilin ni Namarò. Á iyawâ na gapay sù tádday yù pakáwayyá na nga makánnámmu ána mangituddu sù kebalinán nayù bilin na. Á makkakerumá yù pakáwayyá nga meyawâ sù ira tatolay, ngam yù Ikararuá ni Namarò, aggina galá yù mangiyawâ. ⁹ Á iyawâ na gapay sù tádday yù napasigaggá nga pangikatalà na kâ Namarò. Á iyawâ na sù tádday yù pakáwayyá na nga mamammapiá sù ira máttaki. ¹⁰ Á iyawâ nayù Mangilin nga Ikararuá sù tádday yù pakáwayyá na nga mamagaddátu. Á iyawâ na sù tádday yù pakáwayyá na nga makkagi sù ipakánnámmu ni Namarò kuna, ána iyawâ na gapay sù tádday yù pakáwayyá na nga manákkilála sù paggapuán nayù kagian nayù ábbilinán, nu naggapu sù Ikararuá ni Namarò, onu tanakuán yù paggapuán na. Á iyawâ na sù tádday yù pakáwayyá na nga magubobuk ta tanakuán nga ággubobuk nga arán na ginigiámmu, ána iyawâ na gapay sù tádday yù pakáwayyá na nga makkagi sù kebalinán nayù kagian na. ¹¹ Á yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, aggina lâ yù paggapuán nayù ngámin danniw nga pakáwayyá na tolay, á aggina galá yù mammaguray sù pakáwayyá tam nga iyawâ na nittam nga katággitádday.

Sittam nga Nepattatádday kâ Apu Kesu yù Kunay ta Baggi na

¹² Á sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu, meyarik ittam ta baggi na, nga ajjan yù takki na, límá na, matá na, talingá na, ána káruán na nga ajjan ta baggi na, nga naddurúmá yù pakáwayyá ra. Á yù baggi ni Apu Kesu Kiristu yù keyarigát tam, gapu ta mepattatádday ittam gapay, ána naddurúmá yù pakáwayyá tam nga katággitádday. ¹³ Á mássiki nu Kudío ittam onu ari Kudío, ána mássiki nu mammaguray ittam onu makiaripán ittam, á narigù ittam ngámin nga nesipá kâ Apu Kesu, megapu sù Mangilin nga Ikararuá. Á maggián nittam ngámin yù Mangilin nga Ikararuá, nga táttádday nga kesipatát tam, nga meyarik ta mamenum nittam, gapu ta aggina yù paggapuán nayù áttole tam nga mannanáyun.

14 Á ari lâ tádday yù egga ta baggi na tolay, nu ari yù aru nga makkakerumá, nga takki na, limá na, matá na, áanna yù káruán na, nga netádday ta baggi na. 15 Á ta ángngarigán nu magubobuk nakuan yù takki na tolay, á nu kagian na nakuan ta ari nesipà ta baggi na tolay gapu ta ari yù limá na, á ari gemma kuruk gapu ta kuruk nga nesipà gemma sù baggi na. 16 Á nu kagian nayù talingá na nakuan ta ari nesipà sù baggi na gapu ta ari yù matá na, ngam nesipà lâ paga gemma sù baggi na. 17 Á nu matá na lâ yù tangabaggi na nakuan, á kunnasi laguk yù pakaginná na? Á nu talingá na lâ nakuan yù tangabaggi na, á kunnasi laguk yù pakáguk na? 18 Ngam ari kunnian gemma, ta pine na galá ni Namarò yù makkakerumá nga aijan ta baggi na tolay, nga kunnay ta inikáyâ na. 19 Á nu pidde na lâ nakuan ni Namarò yù matá ta tangabaggi, á ari gemma yù baggi na tolay. 20 Ngam ari kunnian, ta aru yù pidde na nga makkakerumá nga pinattatádde na sù tádday nga baggi na tolay.

21 Á gapu ta kunnian yù ággián nayù baggi tam, arán na awayyá nayù matá tam nga makkagi sù limá tam, “Arát taka awágan!” Á arán na awayyá nayù ulu tam nga kagian, “Awán ta serbi nayù takki tam.” 22 Ta kuruk nga máwák tam ngámin yù baggi tam, mássiki nu baddi nga makapi. 23 Á yù káruán nga aijan ta baggi tam, pakástát tam ira. Á yù káruán, barawasiát tam ta napiá, tapè ari ira masingan, marakè mappasirán ittam megapu nira. 24 Ngam aijan yù káruán nga nakástá ta baggi tam, nga arát tam awágan nga pakástán onu barawasián.

Á pidde ni Namarò yù ággián nayù baggi tam, tapè napiá yù áserbi nayù ngámin nga aijan ta baggi tam, nepatalugáring sù káruán nga baggi tam nga arát tam nonopan. Á yáyù nga máwák tam yù ngámin nga aijan ta baggi tam. 25 Á pidde ni Namarò yù baggi tam ta kunnaw, tapè makkaká-ásigurá yù ngámin nga aijan ta baggi tam. 26 Á ta ángngarigán, nu aijan yù mataki ta baggi tam, á matagená nayù ngámin nga baggi tam yù taki na. Á nu aijan yù meráyaw ta baggi tam, á ayatán laguk yù ngámin nga aijan ta baggi tam sù keráyo na.

27 Á yawe nga kinagi yù keyarigát tam ngámin nga mangikatalà ká Apu Kesu Kiristu, ta kunnay ittam ta baggi na, megapu ta kesipà tam nga katággítádday kuna. Á makkakerumá yù pakáwayyá tam nga kunnay ta aijan ta baggi na. 28 Ta makkakerumá yù tarabáku tam nga ipakuá ni Namarò nittam nga mangikatalà kuna, nga mesipà sù baggi na. Ta sinullà na ta olu yù ira nga minángngilayalayâ nga sinudduán ni Apu Kesu. Á yù mekaruá nga sinullà na yù ira ábbilinán na. Á mekatallu yù ira mangituddu sù bilin na. Á aijan gapay yù ira mamagaddátu, áanna yù ira mamammapiá sù ira máttaki, áanna yù ira mangabbák, áanna yù ira lállakalákay nga manabarang, áanna yù ira magubobuk ta ággubobuk nga arád da mánnámmuán. 29 Á anni laguk yù kagian naw? Sittam ngámin panò yù minángngilayalayâ? Onu sittam ngámin panò yù ábbilinán na, nga mangipakánnámmu sù ipalappâ ni Namarò? Á makáwayyá panò ittam ngámin nga mangituddu sù bilin na? Á sittam ngámin panò yù mamagaddátu? Ari gemma kunnian! 30 Á egga panò nittam ngámin yù awayyá tam nga mamammapiá sù ira máttaki? Awán. Á makáwayyá ittam ngámin panò nga magubu-ubobuk ta ággubobuk nga arát tam paga

kánnámmuán? Onu makáwayyá panò ittam ngámin nga mangibukalán ta kebalínán na? Ari gemma. ³¹ Karagatát tam laguk yù ira kapiánán nga pakáwayyá tam, nga iyawâ ni Namarò nittam.

Á ajjan paga yù ituddù nikayu nga kapiánán nayù pakáwayyá tam ánnè sù ngámin karannian. Makkaká-iddù ittam.

13

Makkaká-iddù ittam!

¹ Nu makáwayyàngà nga magubobuk sù ira ngámin nga makkakerumá nga ággubobuk na tolay áнна yù ággubobuk nayù ira daroban ni Namarò gapay, á nu awán ta ángngiddù ku sù ira kábuluk ku, á kunnayà laguk ta kekkeng nga matannuk onu gássá nga jikkù yù ággallu na.

² Á mássiki nu makáwayyàngà nga mangibukalán sù bilin ni Namarò nga ipalappâ na nikán, áнна mássiki nu kánnámmuák ku yù ngámin nga monak nga nelímak nga talákkurugan na, á mássiki nu masikan yù ángngikatalà ku, tapè máwayyâ nga pagalitan yù ira puddul, á awán galâ ta serbi nayù akkuák ku nu awán ta ángngiddù ku sù ira kábuluk ku.

³ Á mássiki nu isinek ku ngámin yù kukuâ sù ira pobare áнна ipatuggì yù baggi, megapu sù pangikatalà ku kâ Apu, awán ta pakkapiánák ku nu arák ku iddukan yù ira kábuluk ku,

⁴ Nu mangiddù ittam sù ira kábulut tam, attamát tam gapay yù akkuád da, áнна ikállà tam ira.

Á ari ittam bulubugá mangabubu nira,

Á ari ittam mappeddaráyaw, áнна ari motun yù nonò tam.

⁵ Á nu mangiddù ittam sù ira kábulut tam, arát tam ira uyoyungán.

Á ari ittam mangukkuk, áнна arát tam ipapíli yù ure tam lápay.

Á ari ittam malogon nga mapporay.

Á arát tam ipatattam ta nonò tam yù liwiliwâ nayù ira kábulut tam, áнна arát tam ibálà yù liwâ da nittam.

⁶ Á nu mangiddù ittam sù ira kábulut tam, arát tam ipagayáyâ yù akkuán nayù ira nga mangnguá ta narákè, nu ari galâ ta magayáyâ ittam megapu sù napiá nga akkuád da.

⁷ Á nu mangiddù ittam sù ira kábulut tam, ari ittam malurâ nga mangabbák nira.

Maguray lâ yù mesimmu, arát tam ira táttájjíán.

Á ipasigaggà tam lâ yù pangikatalà tam kâ Apu áнна yù pagiddanáma tam kâ Apu nga mangabbák nittam.

Á mássiki nu marigirigá ittam,

onu narákè yù akkuán na tatolay nittam,
attamát tam lâ yù ngámin nga mesimmu nittam.

⁸ Á awán ta áddè nayù pakkaká-iddù tam
ánna yù pangiddù tam kâ Namarò.

Ngam mappasá sangaw yù pangilayalayâ nayù ira ábbilinán ni Namarò,
ánna yù pagubobuk nayù ira tatolay ta tanakuán nga ággubobuk nga
ari paga nánnámmuán.

Á mappasá gapay sangaw yù ngámin nga ammu tam.

⁹ Ta baddi yù ammu tam kunangan, á arát tam kánnámmuán yù ngámin.

Á nakúráng paga yù inipalappâ ni Namarò nittam.

¹⁰ Ngam sangaw nu mapalurokin yù ngámin nga ure ni Namarò

ánna mesipà ittamin kâ Apu Kesu Kiristu,

á mappasá laguk yù ammu tam nga baddi,
ta mepalappâ nittam yù ngámin nga nabalinin.

¹¹ Á ta ángngarigán, sù ngaw kabajji ku,

á kunnay ta abbing lâ yù ággubobuk ku, ánna yù ánonò ku, ánna yù
pangibiláng ku ta nonò ku gapay.

Á pattaggâ ku, nilikurák kin yù ággangnguá na abbing.

¹² Á kunangane ta keggá tam ta dabbuno,

arát tam kánnámmuán ta napiá yù ituddu ni Namarò nittam nga
meyannung kuna,

gapu ta kunnay ta alinu nga masingan ta ispeku nga ari malitáw.

Ngam sangaw nu meyarubáng ittam kâ Namarò ta lángi,

á kánnámmuát tam laguk ta napiá, nga kunnay sù pakánnámmu na
nittam.

¹³ Á danniawe nga tallu yù pakkapiánát tam, nga maggián ta áddè ta áddè:

yù pangikatalà tam kâ Namarò,

yù pagiddanáma tam kâ Namarò,

ánna yù pangiddù tam kári Namarò ánna yù ira kábulut tam.

Ngam yù kapiánán nayù ira tallu

yù pangiddù tam kári Namarò ánna yù ira kábulut tam.

14

Yù Duá nga Pakáwayyá tam nga Iyawâ ni Namarò

¹ Gapu ta pangiddù ni Namarò nikayu ánna yù pangiddù naw kuna, ipe
naw laguk yù urà naw nga mangiddù sù ira kábulun naw. Á karagatán
naw yù ira káruán nga pakáwayyá naw nga naggapu sù Mangilin nga
Ikararuá, nepatalugáring sù pakáwayyá naw nga mangipakánnámmu sù
bilin ni Namarò. ² Yù tolay nga magubobuk ta ággubobuk nga arád da
kánnámmuán nayù ira kábulun na, á si Apu Namarò galâ yù kobobuk na,
ta aggina lâ yù makánnámmu, gapu ta awán ta tolay nga makánnámmu
sù kagian na. Ta ipeyubobuk na galá nayù Ikararuá ni Namarò kuna
yù monak, nga nelímak ta tolay yù kebalinán na. ³ Ngam nu mangi-
pakánnámmu yù tolay sù bilin ni Namarò, makiubobuk sù ira kábulun
na, tapè abbágán na ira. Á tabarangán na ira, tapè mabannáyán yù
nonò da ánna mapasigaggâ yù pangikatalà da kâ Apu. ⁴ Á yù tolay nga
magubobuk sù ággubobuk nga arád da kánnámmuán nayù ira kábulun na, á
yù lâ baggi na yù abbágán na, gapu ta awán ta makánnámmu sù ággubobuk
na. Ngam yù mangipakánnámmu sù bilin ni Namarò, á tabarangán na yù

ira ngámin nga mepaggagammung kuna, nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu.

⁵ Á parè bì nakuan ta iyawâ ni Namarò nikayu ngámin yù pakáwayyá naw nga magubobuk ta ággubobuk nga ari paga nánámmuán. Á ta urè, más napiá galâ nu magubobuk kayu ngámin ta ággubobuk naw, nga mangipakánámmu sù bilin ni Namarò, tapè mánnámmuán nayù ira ngámin nga tatolay yù kagian naw. Ngam napiá lâ nu magubobuk yù tolay sù ipeyubobuk nayù Mangilin nga Ikararuá nga ari paga nánámmuán, nu aijan gapay yù tolay nga iniddán nayù Mangilin nga Ikararuá sù pakáwayyá na nga mangibukalán sù kebalinán nayù kagian na, tapè ibukalán na sangaw yù kebalinán na. Á mábbágán laguk yù ira ngámin nga mangikatalà nga maggagammung tán.

⁶ Á iyabbù ku laguk nikayu, wáwwagi, nu umayà nikayu nga magubobuk ta ággubobuk nga arán naw kánámmuán, á egga panò yù pammakapián naw megapu nikán? Awán gemma. Ngam nu magubobugà galâ sù ággubobuk naw nga kánámmuán naw, áanna ubobugak ku nikayu yù inipalappâ ni Namarò nikán, onu kagiak ku nikayu yù ammù nga meyannung kâ Namarò, onu kagiak ku nikayu yù bilin ni Namarò, áanna ituddù nikayu yù kebalinán na, á mábbágán kayu laguk. ⁷ Á ta ángngarigán, mássiki nu awán ta inángà nayù paláwatá onu árpá, kunnay ta makobobuk ira nu mappaláwatá yù tolay, onu magárpá. Ngam nu ari napiá yù pattoká na, matákkilát tam panò yù pattoká na? Ari gemma. ⁸ Á kunnian gapay, nu aijan yù suddálu nga magamariung nga magágál sù ira kábulun na, ta umay ira mangabbák kuna nga makigerrá, á nu ari malitáw yù pagamariung na, á ammu ra panò nayù ira kábulun na ta mapparán ira? Ari gemma. ⁹ Á kunnian gapay nikayu, nu magubobuk kayu ta ággubobuk nga ari paga nánámmuán, á kunnay laguk ta paddák galâ yù kobobuk naw, ta awán ta tolay nga makánámmu sù kagian naw.

¹⁰ Kuruk gemma ta aru yù ira makkakerumá nga ággubobuk ta dab-buno, ngam aijan yù kebalinád da ngámin. ¹¹ Á nu arák ku ammu yù ággubobuk nayù tolay nga makiubobuk nikán, á tanakuán yù katatole na. Á tanakuánà gapay, nga ari yù kagittá na. ¹² Á gapu ta karagatán naw ta iyawâ na nikayu nayù Ikararuá ni Namarò yù pakáwayyá naw, á talákkurugan naw laguk nga manuppál sù pakáwayyá naw nga mangabbák sù ira wáwwagi naw, tapè mapasigaggá yù pangikatalà da kâ Apu Kesu.

¹³ Á yáyù nu aijan yù tolay nga iddán nayù Ikararuá ni Namarò sù pakáwayyá na nga magubobuk ta ággubobuk nga ari paga nánámmuán, á ipakimállà na laguk ta alawatan na gapay yù pakáwayyá na nga mangibukalán sù kebalinán nayù kagian na. ¹⁴ Á ta ángngarigán, nu makimállakà kâ Namarò ta ággubobuk nga arák ku kánámmuán, nga ipeyubobuk na nikán nayù Ikararuá ni Namarò, á awán galâ ta pab-balinán na ta nonò ku, gapu ta arák ku kánámmuán yù kebalinán na. ¹⁵ Á anni laguk panò yù napiá nga akkuák ku ta pakimállà ku kâ Namarò? Kunniaw laguk yù akkuák ku. Tángngagak ku yù pagubobuk ku ta ággubobuk nga arák ku kánámmuán, megapu sù putù, á sangaw tángngagak ku gapay yù ipakimállà ku megapu sù nonò ku, tapè

kánnámmuák ku yù kagiak ku kê Namarò. Á ta paddáyò kê Namarò, makkansionà sù ággubobuk nga arák ku kánnámmuán, megapu sù putù, ána ikansiok ku gapay sangaw yù megapu sù nonò ku nga kánnámmuák ku.

¹⁶ Á ta ángngarigán, nu iyubobuk naw yù ággubobuk nga ari paga nánnámmuán, ána aijan yù ira álliuk nga mepaggagammung nikayu, á kunnasi laguk ta mesipà yù ira álliuk sù paddáyo naw kê Apu? Awán ta awayyá ra nga makkagi ta “Ammán,” gapu ta arád da kánnámmuán yù kagian naw. ¹⁷ Á mássiki nu napiá yù áddáyo naw kê Namarò, ari mábbágán yù ira kábulun naw, gapu ta arád da kánnámmuán. ¹⁸ Dayáwak ku si Namarò, gapu ta makáwayyàngà nga magubobuk ta ággubobuk nga ari paga nannámmuán, ánnè nikayu ngámin. ¹⁹ Ngam nu mepaggagammungà sù ira mangikatalà kê Apu, napiá galá nu iyubobuk ku yù ággubobuk tam, tapè kánnámmuád da gapay, mássiki nu baddi lâ yù kagiak ku nira, ánnè ta aru yù kagiak ku nga iyubobuk ku ta ággubobuk nga arád da kánnámmuán.

²⁰ Á wáwwagì, arán naw nakuan karagatán yù lâ pakobobuk naw ta ággubobuk nga ari paga nánnámmuán. Ta nu yáyù lâ karagatán naw, á kunnay ta ánonò na abbing yù nonò naw. Á ta meyanung sù narákè, napiá nu kunnay ta nonò na assítay yù nonò naw, nga arán na paga ammu mangguá ta narákè. Ngam ta meyanung sù ira makkakerumá nga pakáwayyá nga iyawâ nayù Ikararuá ni Namarò, á nonopan naw laguk yù kunnay ta ánonò na tolay nga natagatánin, nga ammu na mappíli sù napiá.

²¹ Á yawe yù netúrâ nga kinagi ni Namarò:
 “Dobak ku yù ira tatolay nga naggapu ta tanakuán nga lugár, nga tanakuán yù ággubobuk da,
 ta ed da kagian yù bilik ku sù ira tatolay nga manakì manguruk.
 Á mássiki nu kunnian, ari ira magginná sù kagiak ku nira.”

Yáyù kinagi ni Namarò. ²² Á yáyù nga ammu tam ta ari megapu sù ira manguruk, nu ari galá megapu sù ira nga ari manguruk yù pangiyawâ ni Namarò ta pakáwayyá na tolay nga magubobuk ta tanakuán nga ággubobuk nga ari paga nánnámmuán, tapè tákkilalán nayù ira ari manguruk yù pakáwayyá ni Namarò nga mamanunnù nira. Ngam ari megapu sù ira ari manguruk, nu ari galá megapu sù ira tatole ni Namarò yù pangiyawâ na nira sù pakáwayyá ra nga mangipakánnámmu sù bilin na, tapè kánnámmuád da yù pakáwayyá ni Namarò nga mangiyígù nira. ²³ Á sikayu ngámin nga mangikatalà kê Apu, nu maggagammung kayu nga magubu-ubobuk ta ággubobuk nga ari paga nánnámmuán, á nu tullung gapay yù ira nga ari mattudduán onu yù ira ari manguruk, á arád da panò kagian ta maguyung kayu ngámin? Wan gemma, ta arád da kánnámmuán yù kagian naw! ²⁴ Ngam nu mangipakánnámmu kayu sù bilin ni Namarò nga ipalappâ na nikayu, á nu tullung yù tolay nga ari paga mangikatalà kê Apu, onu yù tolay nga ari mattudduán, á ta pakaginná na sù kagian naw, tákkilalán na yù liwiliwâ na ána ammu na ta mepángngà yù pamagikáru ni Namarò kuna. ²⁵ Á ipalappâ na laguk yù ngámin nga liwiliwâ na, mássiki yù nelímak ta nonò na, á mamalittúkak nga mabbabáwi ta liwiliwâ na, ána maddáyaw kê Namarò. Á kagian na, “Kuruk nga aijan si Namarò nikayu!” kun na.

Yù Ákkimore tam kê Namarò ta Paggagammung tam

²⁶ Á wáwwagi, anni laguk yù napiá nga akkuán naw ta paggagammung naw nga makimoray kê Namarò? Napiá nu aijan nikayu yù ira makkansion nga maddáyaw kê Namarò, á aijan gapay yù ira nga mattutubbâ nga mangituddu sù bilin ni Namarò, áнна yù mangipakánnámmu sù inipalappâ ni Namarò kuna, áнна yù magubobuk ta ággubobuk nga ari paga nánnámmuán, áнна yù makkagi gapay sù kebalinán nayù kinagi na. Ta napiá nu mábbágán kayu ngámin nga naggagammung, megapu sù ngámin nga akkuán naw, tapè mepasigaggâ yù ángngikatalà naw kê Apu. ²⁷ Á nu aijan yù ira nga magubobuk ta ággubobuk nga ari paga nánnámmuán, á napiá nu duá onu tallu lâ yù mattutubbâ nga magubobuk, á máwák gapay yù tádday nga mangibukalán sù kebalinán nayù kagiad da. ²⁸ Ngam nu awán ta makáwayyá nga mangibukalán sù kebalinán nayù ubobuk da, á magimammâ ira laguk ta paggagammungán, ta makiubobuk ira lâ kê Namarò áнна ta baggi ra.

²⁹ Á yù ira ábbilinán ni Namarò ta paggagammung naw, á napiá nu anugutan naw ta mattutubbâ nga magubobuk yù duá onu tallu lâ, nga mangipakánnámmu sù inipalappâ ni Namarò nira. Á yù ira káruán nikayu, ginnán naw ta napiá, tapè makkakápasikkál kayu ta meyannung sù kinagi ra, nu kuruk nga naggapu sù Ikararuá ni Namarò. ³⁰ Á nu magubobuk yù napolu, á aijan yù ipalappâ ni Namarò sù tádday, á magimammâ laguk yù napolu. ³¹ Ta nu mattutubbâ ittam, aijan yù awayyá tam ngámin nga magubobuk, tapè matudduán ittam ngámin áнна matabarangán ittam ngámin. ³² Á yù ábbilinán ni Namarò, aggina gemma yù maguray sù baggi na, nu magubobuk onu magimammâ. ³³ Á si Namarò, arán na ikáyâ nu makusukusu yù paggagammung tam. Ta ikáyâ na galá yù napiá nga pakkaká-ásigurá tam.

Á yáyù nga aijan gapay yù kustombare tam ngámin nga mangikatalà kê Namarò, ta ngámin nga paggagammungát tam, ³⁴ ta magimammâ yù ira bábbay. Ari ira meyanugù nga makipiripirang ta ubobuk, gapu ta máwák nga tumulù ira sù ira lálláki nga kunnay ta netúrâ sù tunung ni Moyses. ³⁵ Á nu aijan yù arád da kánnámmuán nayù ira bábbay, á iddagád da lábbi yù labbè da ta bale ra, á iyabbú da laguk yù kebalinán na sù atáwa ra. Ta jikkù nu magubobuk yù ira bábbay ta paggagammung tam.

³⁶ Á ngattá laguk ta manaki kayu manguruk karannian nga kinagi nikayu? Sikayu nga taga Korinto panò yù paggapuán nayù bilin ni Namarò? Onu kagian naw ta sikayu lâ yù pagáddekán nayù bilin na? Ari gemma. ³⁷ Á yù tolay nga makkagi ta aggina yù ábbilinán ni Namarò, onu kagian na ta aijan yù pakáwayyá na nga iniyawâ nayù Ikararuá ni Namarò kuna, á tákkilalán na laguk ta kuruk nga taddán ni Namarò yù ngámin nga inítúrâ ku saw. ³⁸ Á nu aijan yù tolay nga manaki nga manángngák sawe nga taddán gapay ni Namarò, á arán naw laguk tángngagan yù kagian na.

³⁹ Á yáyù, wáwwagi, nga ipe naw yù urà naw laguk nga mangipakánnámmu sù bilin ni Namarò nga inipalappâ na. Ngam arán naw ipugik yù ira nga magubobuk ta ággubobuk nga ari paga nánnámmuán. ⁴⁰ Á napiá lâ nu mattutubbâ kayu ta ngámin nga akkuán naw ta paggagammung naw.

15

Yù Paginnanole ni Apu Kesu Kiristu

¹ Á wáwwagì, ipanonò ku nikayu yù napiá nga dámak nga inilayalayâ ku ngaw nikayu. Á kinuruk naw, á gapu ta panguruk naw, napasigaggâ yù pangikatalâ naw kê Apu Kesu. ² Á meyígù kayu nga mesipâ kê Namarò megapu sù napiá nga dámak, nu uputan naw yù panguruk naw sù netuddu nikayu. Ngam nu áppè manguruk kayu, awán ta pammakapián naw.

³ Á nepakánnámmu nikán yù bilin nga inilayalayâ ku ngaw nikayu, nga kuruk nga bilin nga máwák naw tángngagan, nga kunniaw:

Netapil si Apu Kesu Kiristu, nga natay megapu sù liwiliwâ tam, tapè mapakomá ittam ta liwâ tam,
nga kunnay sù inipetúrâ na ngaw ni Namarò sù dán nga libru.

⁴ Á netanam si Apu Kesu Kiristu,
á pinaginnanole ni Namarò sù mekatallu nga ággaw,
nga kunnay sù netúrâ sù dán nga libru.

⁵ Á kabalin ni Apu Kesu naginnanolay, nappasingan kê Eduru.

Á nappasingan gapay sù ira mapulu duá nga sinullâ na ngaw nga umay mangilayalayâ.

⁶ Á pappasâ na yaw, nappasingan gapay sù ira mawwawági ta ángnguruk da kuna, nga naggagammung nga natturù ta límá gatù.

Á aru yù matolay paga nira, ngam natayin yù ira káruán.

⁷ Á nappasingan gapay kê Ime.

Á kabalin na yaw, nappasingan gapay sù ira ngámin nga sinullâ na nga minángngilayalayâ.

⁸ Á sikán yù naporíán nga nappasinganán ni Apu Kesu ta kabalin na naginnanolay, ta ikáddagâ lâ nappasingan nikán, mássiki nu kunnayâ ta neyanâ lage na ággo na. ⁹ Á sikán yù kagukábán sù ira ngámin

nga minángngilayalayâ nga sinullâ ni Apu Kesu. Á ta urè, aringâ mepángngâ nga mebiláng sù ira minángngilayalayâ, gapu ta jinigirigâ ku ngaw yù ira mangikatalâ kê Apu. ¹⁰ Ngam sinullâ nangâ ni Namarò nga minángngilayalayâ sù bilin na, megapu sù pangikállâ na nikán áanna pangiddù na nikán. Á napiá yù pabbalinán nayù pangikállâ na nikán, ta nilikurák kin yù liwâ ku áanna nangulingin yù ággangnguâ, tapè masserbingâ kuna. Á nasikan yù áttarabákù ánnè sù ira ngámin nga káruán nga minángngilayalayâ, nga ari negapu sù pakáwayyâ, nu ari galâ negapu kê Namarò nga mangabbák nikán. ¹¹ Á maguray lâ nu sikán yù mangilayalayâ onu yù ira káruán nga sinullâ ni Apu, á naggigittá yù ilayalayâ mi, nga napiá nga dámak nga kinuruk naw.

Yù Paginnanole nayù ira nga Mangikatalâ kê Apu

¹² Á pangilayalayâ mi ngaw nikayu, inipakánnámmu mi ta naginnanolayin si Apu Kesu Kiristu. Á ngattá, ta aijan nikayu yù ira makkagi ta ari maginnanolay yù námmatay? ¹³ Ta nu kuruk nakuan ta arán na paginnanolayan ni Namarò yù námmatay, á kuruk nakuan gapay ta ari

naginnanolay si Apu Kesu Kiristu. ¹⁴ Á nu ari nakuan naginnanolay si Apu Kesu Kiristu, á awán laguk ta serbi nayù pangilayalayâ mi, á awán gapay ta serbi nayù pangikatalâ naw kê Apu. ¹⁵ Á mepasingan

nakuan ta nassiri kami ta meyannung kê Namarò, gapu ta kinagi mi ta pinaginnanole na si Apu Kesu, nga arán na ga pinaginnanolay, nu kuruk nakuan nga ari maginnanolay yù ira námmatay.

¹⁶ Ta nu arán na nakuan paginnanolayan ni Namarò yù ira námmatay, á ari laguk nakuan napaginnanolay si Apu Kesu Kiristu. ¹⁷ Á nu arán na nakuan pinaginnanole si Apu Kesu Kiristu, á awán laguk nakuan ta serbi nayù pangikatalà naw kuna, á magikáru kayu paga nakuan ta liwiliwâ naw, gapu ta arán na kayu paga mapakomá ni Namarò. ¹⁸ Á yù ira ngaw nangikatalà kê Apu Kesu Kiristu, nga natayin, nagawáwán ira nakuan, ta arán na ira pinakomá, á ajjan ira nakuan ta impiernu. ¹⁹ Á nu iddanamát tam lâ yù pammakapiát tam sawe dabbuno, áanna awán nakuan ta iddanamát tam nga maginnanolay nga mesipà kê Apu Kesu Kiristu, á kábbi ittam nakuan laguk, ánnè sù ira ari manguruk.

²⁰ Ngam kukurugán nga kuruk nga pinaginnanole ni Namarò si Apu Kesu Kiristu! Á aggina yù napolu nga naginnanolay, tapè ammu tam ta kuruk nga maginnanolay gapay sangaw yù ira tatole ni Namarò nga námmatay. ²¹ Ta matay yù ira ngámin nga tatolay megapu sù palliwâ na ngaw nayù tádday nga tolay, nga si Kákay Adan. Á kunnian gapay, duttál yù ággaw nga paginnanole na tatolay, megapu sù paginnanole nayù tádday, nga si Apu Kesu Kiristu. ²² Matay yù ira ngámin nga tatolay nga ginaká ni Kákay Adan. Á kunnian gapay, yù ira ngámin nga mepattatádday kê Apu Kesu Kiristu megapu sù pangikatalà da kuna, matolay ira gapu ta paginnanolayan ni Namarò ira.

²³ Á si Apu Kesu Kiristu yù napolu nga naginnanolay nga aringin matay. Á sittam ngámin nga tatole na yù maporián nga maginnanolay gapay sangaw nu manoli si Apu Kesu ta dabbuno. ²⁴ Á duttál laguk yù pagáddékán na ággaw, á appútan ni Apu Kesu yù ira ngámin nga makikontará kuna, nga mammaguray áanna makáwayyá nga mammagaddátu, mássiki nu tolay ira onu di Satanas áanna yù ira kábulun na nga dimoni áanna anitu. Á pangappù ni Apu Kesu nira, itoli na laguk yù ngámin nga pammagurayán na sù Yáma na, nga si Ammò Namarò.

²⁵ Ta sinalákkuruk na ngaw ni Namarò ta máwák nga mammaguray si Apu Kesu áddè ta pangappù na sù ira ngámin nga makikontará kuna. ²⁶ Á kabalín na appútan yù maporián nga makikontará kuna, á irián na yù paggapuán na pate na tolay, á aringin matay yù ira tatolay.

²⁷ Á bibbirat tam yù inipetúrâ ni Namarò nga kun na, “Á si Namarò, pinatulù na sù pammagure nayù Anâ na yù ngámin nga egga.” Á ammu tam gemma ta ari mesipà si Namarò sù ngámin nga metulù kê Apu Kesu Kiristu, gapu ta si Namarò yù mamatulù sù ngámin.* ²⁸ Á sangaw nu napatulù yù ngámin sù Anâ ni Namarò, á tumulù gapay yù Anâ ni Namarò sù Yáma na nga nangiyawâ kuna sù ngámin, tapè si Namarò galâ yù kotunán nga mammaguray sù ngámin.

²⁹ Á ta meyannung sù kagian naw, nu kuruk nga ari nakuan maginnanolay yù ira námmatay, á anni má laguk ta ajjan yù ira marigù ta pannakabaggi nayù ira námmatay nga ari narigù? Anni panò yù kagiad da nga serbi nayù pakirigù da, nu ari maginnanolay yù ira námmatay? ³⁰ Á nu ari nakuan maginnanolay yù ira námmatay, anni má

* 15:27 Salmo 8:6

panò ta umay kami mangilayalayâ sù bilin ni Namarò, nepatalugáring ta ammu mi ta aijan yù ira nga ikayâ da mamapátay nikami ta kággággaw? ³¹ Á wáwwagì, kuruk yù kagiak ku nikayu, nga magisassengà matay ta kággággaw, megapu sù pangilayalayâ ku. Á kunnian, kuruk gapay ta ayatánà megapu sù pangikatalà naw kâ Apu Kesu Kiristu.

³² Á yù ira nakikontará nikán ta keggâ ta ili na Epeso, kun na simaron nga ayám ira nga mangnguá nikán. Á iyabbû ku laguk, anni panò yù iddanamá ku nga bálà ku ta pagattam ku sù panigirigâ da nikán, nu aringà nakuan magiddanáma ta paginnanolé? Á nu kuruk nakuan nga ari maginnanolay yù ira námmatay, á mappabbúyá ittam laguk, nga kunnay ta kagian nayù ira káruán, nga kud da, “Kumán ittam lâ kumán áнна mappissán ittam, ta matay ittam sangaw.”† ³³ Aro! Arán naw ilogò yù baggi naw! Ari gemma kuruk yù kagiad da. Yawe yù kuruk nga nakagi, “Nu mepulù ittam sù ira narákè, mekanâ ittam sangaw sù narákè nga akka-akkuád da,” kun na. ³⁴ Pasikkálan naw laguk yù nonopan naw. Pallikuránán naw yù narákè nga ággangnguá naw, á ari kayu laguk malliwâ má. Ta aijan garè nikayu yù ira nga arád da paga ammu si Namarò. Á mappasirán kayu nakuan ta máwák ku nga kagian nikayu.

Yù Baggi tam nga Molingin sangaw ta Paginnanole tam

³⁵ Á ta meyanung sù paginnanole nayù ira námmatay, aijan támma yù tolay nga ikáyâ na nga mangiyabbû, nga kun na, “Á kunnasi yù paginnanole nayù ira námmatay? Á anni panò yù ággián nayù baggi ra nu maginnanolay ira?” ³⁶ Aro! Sikaw nga mangiyabbû, ari panò nataggâ yù nonò mu? Aru yù keyarigán nayù baggi tam nga maginnanolay. Ta ángngarigán, nonopan naw yù bini nga imulá naw. Máwák nga memulá bì, nga kunnay ta natay nga netanam, lage na mattubbu ta bagu nga baggi na. ³⁷ Á mássiki nu aggi onu tanakuán yù bini nga imulá naw, á ta pattubbu na, dumá ngin yù baggi na, ta aringin yù bukal nga inimulá naw. ³⁸ Ta iyawâ ni Namarò yù bagu nga baggi na, nga mepángngà sù ira katággítádday nga bini.

³⁹ Á yù ira ngámin nga egga nga matolay, makkakerumá gapay yù baggi ra. Ta naddumá yù pattak na tolay ta pattak na ayám. Á tanakuán gapay yù pattak na mammánù ta pattak na sirá. ⁴⁰ Á makkakerumá gapay yù ággián nayù baggi ra nga egga ta lángi áнна yù ira nga makkakerumá yù baggi ra nga aijan ta dabbuno. Á nerumá yù kakástá nayù baggi nayù ira nga aijan ta lángi sù baggi nayù ira nga aijan ta dabbuno. ⁴¹ Ta tanakuán yù dalingárang nayù bilák sù dalingárang nayù bulán. Á mássiki yù ira bituan, makkakerumá yù dalingárang da nga katággítádday.

⁴² Á kunnian yù keyarigán nayù ággián nayù ira baggi na tolay ta paginnanole nayù ira námmatay. Ta nu matay ittam, á metanam ittam, á marúnù yù baggi tam. Ngam sangaw nu paginnanolayan ni Namarò ittam, á ari ittamin bulubugá matay nga marúnù, nu ari galá nga matolay yù baggi tam ta áddè ta áddè. ⁴³ Á makáilirák garè yù natay nga netanam, nga awán ta pakáwayyá na. Ngam sangaw nu maginnanolay, makástá áнна makáwayyá. ⁴⁴ Á saw dabbuno yù kepángngatán nayù ira baggi tam nga matay. Ngam sangaw nu paginnanolayan ni Namarò yù ira baggi

† 15:32 Isaya 22:13

tam, moli iren, nga mepángngà nga maggián ta lángì. Á ammu tam ta aijan yù ira baggi tam nga mepángngà nga maggián ta dabbuno. Á gapu ta aijan yù baggi tam nga mepángngà nga maggián ta dabbuno, ammu tam ta aijan gapay yù ira baggi tam nga mepángngà nga mepaggián kâ Namarò ta lángì.

⁴⁵ Á mabibbik tam yù inipetúrâ ni Namarò sù dán nga libru na, nga kun na, “Si Kákay Adan yù olu nga tolay nga pinarò ni Namarò, á iniyawâ ni Namarò kuna yù inángà na, tapè matolay.”[‡] Á si Apu Kesu Kiristu yù sinullà ni Namarò, nga táli nayù ngaw Adan. Aggina yù sigga-inángà nga manotolay, á iyawâ na nittam yù inángà nga mannanáyun nga awán ta áddè na, tapè mesipà ittam kuna ta lángì. ⁴⁶ Á mepasingan nittam ta ari ta lángì yù kepángngatán nayù tolay nga napolu, nu ari galá ta dabbuno. Á yù naporíán, aggina si Apu Kesu, nga mepángngà ta lángì. Kunnian yù keyarigát tam, ta arát tam nakeyanatán yù baggi tam nga mepángngà ta lángì. Ngam ta paginnanole tam, yù baggi tam nga maporíán yù mepángngà ta lángì. ⁴⁷ Á pidde ni Namarò si Kákay Adan, nga napolu nga tolay, nga naggapu ta káppù na dabbun. Á si Apu Kesu yù maporíán, nga naggapu ta lángì. ⁴⁸ Á gapu ta ginaká na ittam ngámin ni Kákay Adan, á yáyù nga aijan yù baggi tam nga kunnay ta baggi na nga naggapu ta káppù na dabbun. Á sittam ngámin nga nepattatádday kâ Apu Kesu Kiristu megapu sù pangikatalà tam kuna, meyawâ nittam yù baggi tam nga kunnay ta baggi na nga mepángngà ta lángì, sangaw nu mesipà ittam gapay kuna ta lángì.

⁴⁹ Á gapu ta negittá yù baggi tam sù baggi ni Kákay Adan, nga olu nga tolay nga naggapu ta káppù na dabbun, á kunnian gapay, mepaggittá yù baggi tam sangaw sù baggi ni Apu Kesu Kiristu, nga naggapu ta lángì. ⁵⁰ Á yawe yù kagiak ku nikayu, wáwwagi. Yù baggi na tolay nga matay, ari mesipà sù pammagurayán ni Namarò ta lángì. Ta matay garè yù baggi tam, nga marúnù sawe dabbuno, gapu ta awán ta awayyá na nga mannanáyun nga matolay.

Si Apu Kesu yù Manotolay nga Mangappù ta Patay

⁵¹ Á ginnán naw yawe, ta aijan yù kagiak ku nikayu nga inilímak na ngaw ni Namarò, ngam inipakánnámmu na níkan. Sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu, ari ittam ngámin matay, ngam ikáddagâ lâ moli ngámin yù baggi tam. ⁵² Á alistu yù kesimmu na, nga kun na pakkimâ na matá, sangaw nu doban ni Namarò yù magamariung sù pagádekan na ággaw. Á ta pagamariung na, á yù ira námmatay nga netádday kâ Apu Kesu Kiristu, ikáddagâ lâ ira maginnanolay nga aringin bulubugá matay. Á sittam nga matolay paga, nga netádday kâ Apu, á ikáddagâ moli yù baggi tam nga aringin bulubugá matay.[§] ⁵³ Ta yawe baggi tam nga matay, máwák nga moli, tapè ari ittam bulubugá matay, ngam matolay ittam ta áddè ta áddè. Á yù maddán nga marúnù, máwák nga moli, tapè mannanáyun nga ari maddán.

⁵⁴ Á sangaw nu molingin yù baggi tam, ari ittamin bulubugá matay, áanna sangaw nu molingin yù maddán nga marúnù, á napiá ittamin nga

‡ 15:45 Genesis 2:7 § 15:52 1 Tessalonika 4:15-17

mannanáyun, á yáyù sangaw yù katuppál nayù dán nga netúrâ, nga kun na,

“Awánin ta námmatay, ta pinaginnanole ni Namarò ira.”*

⁵⁵ “Máppù ittam panò megapu sù pate tam?

Ari gemma, ta arán na ittam ni Namarò ukuman.

Ari ittam maganássing nga matay,

ta ari ittamin mapagikáru.”†

⁵⁶ Ta maganássing yù ira tatolay nga matay gapu ta ammu ra ta mapagikáru ira megapu sù liwâ da. Á máwák nga mapagikáru ira gapu ta nakaliwatád da yù tunung ni Namarò. ⁵⁷ Á dayáwat tam laguk si Namarò. Ta megapu sù kingnguá ni Apu Kesu Kiristu, nga mangiyigù nittam, ari ittam maganássing nga matay, gapu ta náringin yù ngámin nga liwiliwâ tam megapu sù pagikáru ni Apu Kesu.

⁵⁸ Á wáwwagì tam iddukak ku, yáyù nga ipasigaggà tam laguk yù ángngikatalà tam kâ Apu Kesu, tapè ari ittam mekáttauay kâ Apu. Á uputat tam nga tuppálan yù ngámin nga ipakuá na nittam, ta ammu tam ta ajjan yù pammakapiát tam megapu sù ngámin nga pattarabáku tam nga masserbi kuna.

16

Yù Pangabbák tam sù ira Wáwwagi tam nga Magáwák

¹ Á ta meyannung sù pangunnuk naw ta kuártu nga ángngabbák naw sù ira tatolay ni Namarò nga marigirigá, á tuppálan naw yù kunnay sù kinagì gapay sù ira wáwwagi tam nga taga Galasia ta meyannung sù ángngabbák da nira. ² Á ta káda Liggu, isinná naw yù iyawâ naw nga naggapu ta ganánsiá naw nga katággitádday, yù lâ áddè na meyawâ naw, mássiki nu aru onu baddì. Á unnuran naw yù kuártu, tapè dán nga naparán yù ángngabbák naw nira sangaw nu lubbekà ta gián naw ta Korinto. ³ Á labbè ku sangaw, dobak ku yù ira pinìli naw nga ikatalà naw nga mangituluk sù iyawâ naw, tapè ituluk da ta ili na Jerusalem. Á ipetuluk ku gapay nira yù túrà ku nga mangipakámmámu sù ira labbetád da ta naggapu ira nittam, tapè alawatad da ira. ⁴ Á nu kagiak ku ta napiá ta urè nu umayà gapay ta Jerusalem, á mepulù ira laguk nikán.

Yù Panalákkuruk ni Pablo nga Manúllun sù ira taga Korinto

2 Korinto 1:15-24

⁵ Á talákkurugak ku ta umayà sangaw ta gián naw, ta et takayu tullúnán. Á pattalebák ku ta Masidonia, maddagákà bì támma tán nga mangituddu ta paggagammungád da. ⁶ Á sangaw nu umayà ta gián naw, maggiánà nikayu ta mabayák támma, mássiki áddè ta pappasá nayù ammián, tapè sikayu yù mangabbák nikán, ta paggagannuá ku sangaw nu duttál yù ággaw nga pánò nikayu nga umay ta tanakuán nga lugár. ⁷ Ta arák ku ikáyâ ta mabi lâ yù paddagá ku ta gián naw, nu ari galá ta mabayágà ta baddì, nu anugutan ni Namarò. ⁸ Á yáyù nga ipáppánnâ bì yù pánò saw ili na Epeso, áddè ta pappasá nayù piestá na Pentekosto, ⁹ gapu ta aru yù awayyâ nga mangituddu sù bilin ni Namarò, mássiki nu aru yù ira makikontará nikán.

* 15:54 Isaya 25:8 † 15:55 Oseas (Kuseya) 13:14

¹⁰ Á sangaw nu umay si Timotio sù gián naw, alliúgan naw ta napiá, ta aggina yù kunnay nikán nga masserbi kê Apu Kesu. ¹¹ Á yáyù nga makimoray kayu kuna ta napiá. Arán naw iluddè, ngam abbágán naw sangaw nu maggagannuâ, tapè makatoli saw giák ku, ta iddagák ku, ána yù ira kábulun na.

¹² Á si Apolo, nga wagi tam, kinagi kuna ta mepulù nakuan sù ira wáwwagi tam nga umay mattúllun nikayu, ngam awán ta awayyá na kunangan. Á sangaw lâ nu matángngák na, en na kayu laguk tullúnán.

Yù Naporíán nga Pangitabarang ni Pablo

¹³ Á sikayu, mappalán kayu laguk, tapè ari kayu melogò. Á ipasigaggà naw yù pangikatalà naw kê Apu. Á ari kayu maganássing, á ipe naw yù urà naw nga malláppà laguk nga manuppál sù ngámin nga ipakuá ni Namarò nikayu. ¹⁴ Á ta ngámin nga akkuán naw, ipasingan naw yù pakkaká-iddù naw.

¹⁵ Á wáwwagi, ammu naw di Estepano ána yù ira kábbale na, ta aggira yù olu nga nangikatalà kê Apu ta lugár na Akeya. Á áddè ngaw ta kapángnguruk da ta áddè kunangan, inupù da yù ángngabbák da ta napiá sù ira kábulud da nga mangikatalà kê Apu. ¹⁶ Á yáyù nga ikomâ nikayu ta tumulù kayu nira ána yù ira ngámin nga kunnay nira nga masserbi kê Namarò, á tángngagan naw yù itabarang da ána yù itaddád da nikayu.

¹⁷ Á ayatána sù labbè di Estepano kári Portunato kê Akeko, ta maraddamà gapu ta awán ta awayyá naw nga umay, á aggira yù táli naw nga mangabbák nikán. ¹⁸ Á nabannáyád da yù nonò ku ta kunnay ta pamanne ra gapay ngaw sù nonò naw. Á napiá nu tángngagat tam ira laguk, ána yù ira ngámin nga masserbi ta napiá nga kunnay nira.

¹⁹ Á yù ira ngámin nga mangikatalà kê Apu nga taga Asia, kagiad da ta parè bì ta napiá yù ággián naw, á iyabbù da nu kunnasi kayu ngámin. Á kunnian gapay yù kagiad di Akila kê Persila nga atáwa na, ána ngámin ira nga maggagammung ta bale ra. ²⁰ Á yù ira ngámin nga wáwwagi tam, iyabbù da gapay nu kunnasi kayu. Á ta paggagammung naw, makkakámoray kayu, tapè mepasingan yù pakkaká-iddù naw.

²¹ Á inipetúrâ ku yawe ngámin ta áddè saw. Á sikán lápay yù mattúrâ sù ngágak ku. Pablo.

²² Á nu aijan nikayu yù áppè pípiá nga awán ta ayâ na kê Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam, á mokum laguk, nga mapagikáru ta áddè ta áddè. Á Apu, umay ka bì umay!*

²³ Á parè bì ta mepulù nikayu si Apu Kesu nga mangikállà ána mangiddù nikayu. ²⁴ Á awán ta áddè nayù ángngiddù ku gapay nikayu ngámin nga mangikatalà kê Apu Kesu Kiristu. Á yawe yù áddè nen. Ammán!

* **16:22** “Maranatha,” kud da ta ággubobuk na Gareko, á yù kebalinán na, “Apu, umay ka bì umay!”

Yù Mekarúa nga Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Korinto

Yù Meyannung sù Túrâ

Pattúrâ ni Pablo sawe mekarúa nga túrâ na sù ira tatolay nga naggián ta Korinto nga mangikatalà kê Apu, á tangaragun yù nappaságin ádde ngaw pattúrâ na sù olu nga túrâ na nira. Á naburung si Pablo, marakè ari ira magayáyâ megapu sù inítúrâ na nga paggammá na nira. Á yáyù nga jinok ni Pablo si Titò, ta en na ira tullúnán, nu tuttulad da yù taddán na nga meyannung sù pamakomá ra áнна pamanne ra sù ira kábulud da.

Á keggá ni Pablo ta Masidonia, limibbè si Titò nga naggapu ta Korinto. Á napiá yù iniránuk ni Titò ta meyannung sù ira manguruk nga taga Korinto, ta kinuruk da yù kinagi ni Pablo nira, áнна magayáyâ ira. Ngam ajjan ta Korinto yù ira nga massiri, nga nakkagi ta ari kuruk nga minángngilayalayâ si Pablo, ta arán na sinullà ni Apu Kesu Kiristu.

Á pakarámak ni Pablo ta meyannung sù ira mallilibâ kuna ta Korinto, inítúrâ na laguk má yù mekarúa nga túrâ na sù ira taga Korinto, tapè kurugad da yù kagian na saw nga meyannung ta panullà ni Apu Kesu Kiristu kuna. Á kagian na gapay yù ngámin nga inattamán na nga jigâ, tapè ipakánámmu na si Apu Namarò áнна yù bagu nga tarátu na. Á aru paga yù ituddu ni Pablo nga meyannung sù pamakkápiá ni Namarò ta tatolay kuna.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Paddáyo ni Pablo kê Namarò (1:1-11)

Ibukalán ni Pablo yù Pabbabáwi na nga Umay ta Korinto (1:12-2:4)

Yù Pamakomá tam áнна yù Pamanne tam sù ira Napággáng (2:5-17)

Yù Meyannung sù Bagu nga Tarátu ni Namarò (3:1-18)

Si Namarò yù Paggapuán nayù Pakáwayyá tam nga Masserbi kuna (4:1-12)

Moli yù Baggi tam ta Paginnanole tam nga Mesipà kê Namarò ta Lángì (4:13-5:10)

Makikopun ittam kê Namarò megapu sù Ketapil ni Apu Kesu (5:11-6:13)

Ari Mepappárik yù ira Manguruk sù ira ari Manguruk (6:14-7:1)

Yù Pagayáyâ ni Pablo megapu sù ira taga Korinto (7:2-16)

Mangabbák ittam sù ira Kábulut tam nga Magáwák (8:1-9:15)

Yù Itabbák ni Pablo sù ira Mamaliwâ kuna (10:1-18)

Yù Meyannung sù ira Áppè Minángngilayalayâ (11:1-15)

Yù Meyannung sù Pagattam ni Pablo (11:16-33)

Yù Inipasingan ni Namarò áнна Inipalappâ na kê Pablo (12:1-10)

Yù Naporián nga Itabarang ni Pablo sù ira taga Korinto (12:11-13:14)

¹ Sikán si Pablo, nga sinullà ni Namarò ta mangilayalayâ sù bilin na nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu. Á si Timotio yù kabbuluk ku, nga wagi tam nga mangikatalà kê Apu Kesu. Á mattúrâ kami nikayu nga taga Korinto, áнна yù ira ngámin nga tatole ni Namarò ta purubinsia na Akeya. ² Á parè bì ta napiá yù gawagawáyán naw áнна yù ággián naw,

ánna magimammà gapay yù nonò naw, megapu sù pangikállà da nikayu di Namarò nga Yáma tam kê Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Yù Paddáyo ni Pablo kê Namarò

³ Dayáwat tam si Namarò, nga Yáma nayù Yápu tam, si Apu Kesu Kiristu. Ta mangikállà si Namarò, ánna dán nga napanán nga mamannay nittam ngámin nga makiyáma kuna. ⁴ Á nu marigirigâ ittam, bannáyán na ittam, maguray lâ yù jigâ tam, tapè ammu tam gapay yù mamannay sù ira kábulut tam nga marigirigâ ta makkakerumá nga jigâ, nga kunnay sù ámmanne ni Namarò nittam. ⁵ Á megapu sù ketádde tam kê Apu Kesu Kiristu, á kunnay kuna, attamát tam lâ yù jigâ nga umay nittam. Á yáyù nga mabannáyán ittam gapay nga kunnay kuna, megapu sù ámmanne ni Namarò nittam.

⁶ Á sikami, attamám mi yù jigâ nga umay nikami megapu sù pangilay-alayâ mi sù napiá nga dámak, tapè pabbalinán na yù pakkapiánán naw, á meyígù kayu megapu ta pagginná naw sù bilin ni Namarò. Á gapu ta mabannáyán kami megapu sù ángngabbák ni Namarò nikami, abbágán na kayu gapay, á mabannáyán kayu, ánna meyattam naw gapay yù jigâ nga kunnay sù attamám mi. ⁷ Á yáyù nga awán ta ikaburung mi nikayu, ta mássiki nu marigirigâ kayu nga kunnay nikami, á ammu mi ta abbágán na kayu ni Namarò gapay, tapè mabannáyán kayu nga kunnay nikami.

⁸ Á wáwwagì, arám mi ilímak nikayu yù nesimmu nikami sù paggiám mi túrin ta purubinsia na Asia, ta nappaná yù jigâ mi ádde ta arám mi kapállâ, nga kunnay ta náringin yù iddanáma mi nga matolay. ⁹ Ta kagiam mi ta matay kami ngin tán. Ngam nesimmu lâ nikami, tapè ari yù baggi mi yù ikatalà mi, nu ari galá si Namarò, nga mamaginnanolay sù ira námmatay. ¹⁰ Ta mássiki nu nagisassay kami natay, á iniyígù na kami ni Namarò. Á iyígù na kami má gapay. Á iddanamám mi ta uputan na kami nga abbágán, á melilli kami má sù pate mi. ¹¹ Á sikayu, máwák nga abbágán naw kami gapay, megapu sù aru nga ipakimállà naw kê Namarò megapu nikami, tapè ikállà na kami ni Namarò ánna abbágán na kami. Á yáyù nga aru gapay yù ira maddáyaw kê Namarò, megapu sù pangikállà na nikami ta pakaginná na sù ipakimállà naw.

Ibukalán ni Pablo yù Pabbabáwi na nga Umay ta Korinto

¹² Á magayáyákà, gapu ta napiá lâ yù nonò ku ánna yù kustombarè sù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno, á nepatalugáring nikayu nga wáwwagì. Á aringà áppè pípiá, ngam matunung yù ngámin nga akkuák ku ánna yù ngámin nga kagiak ku nikayu, nga ari naggapu sù sírik na tolai, nu ari galá sù pangikállà ni Namarò nikán. ¹³ Á iturâ ku lâ nikayu yù awayyá naw nga bibbiran ánna kánnámmuán naw. Á mássiki nu arán naw paga nánnámmuán, á iddanamák ku ta mánnámmuán naw sangaw ngámin, ¹⁴ tapè magayáyâ kayu megapu nikami, ánna magayáyâ kami gapay megapu nikayu, sangaw nu pagáddekán na ággaw, nu mattoli si Apu Kesu Kiristu nga mamanunnù ta ngámin nga tatolay.

¹⁵ Á gapu ta mappelokà megapu sù pagayáyâ naw nga mamaddulò nikán, á sinalákkuruk ku ngaw ta pidduát takayu nga tullúnán, tapè mamidduá gapay yù pammakapián naw megapu nikán. ¹⁶ Ta ninonò ku ta maddagákà nakuan ta gián naw nu umayà ta Masidonia, á maddagákà

má nikayu sangaw nu manolingà nga maggapu ta Masidonia, tapè abbágán nawà nakuan sù paggagannuâ ku nga umay ta Judiya.

¹⁷ Á aijan támma nikayu yù makkagi ta nu kuruk nga ikáyâ ku nga umay mattúllun nikayu, á anni má laguk ta arák ku palurotan? Onu kagiad da támma ta malogonà mabbabáwi. Ngam arán naw kagian ta aringà mekatalà nga kun na tolay nga ari makimoray kâ Apu. ¹⁸ Ta kuruk gapay nga mekatalà yù ngámin nga kagiam mi, ta kunnay ta mekatalà si Namarò. Á ari kami mabbábáng, nga makiuwan ta arubáng naw ána mangari ta likuk naw.

¹⁹ Á ari gemma mabbábáng si Apu Kesu Kiristu nga Anâ ni Namarò nga inilayalayâ mi nikayu, sikami kári Silas kâ Timotio. Ta kuruk ngámin yù kinagi ni Apu Kesu, á pinalurò ni Apu Kesu yù ngámin nga inipakuâ nayù Yáma na kuna. ²⁰ Á mapalurò yù ngámin nga initabbá ni Namarò megapu kuna. Á yáyù gapu na nga ikatalà tam si Namarò megapu kâ Apu Kesu, á kagiat tam ta “Ammán!” gapay ta ngámin nga initabbá ni Namarò nittam, tapè meparáyaw si Namarò. ²¹ Á si Namarò yù mangipasigaggà sù kepattatádde tam kâ Apu Kesu, á sinullà na ittam ta tatole na nga masserbi kuna. ²² Á iniyawâ na nittam yù Ikararuâ na, nga aijan nittam, nga panákkilalát tam ta tatole ni Namarò ittam. Á yù Ikararuâ ni Namarò yù ipamakuruk na nittam ta iyawâ na nittam gapay sangaw yù ngámin nga initabbá na.

²³ Á si Namarò yù massistígu ta kuruk yù kagiak ku nikayu. Á yawe laguk yù gapu na nga aringà minay nattúllun nikayu, gapu ta iniddagák ku lâ yù pabbabáwi naw ta liwâ naw, marakè maraddam kayu sangaw nu gammát takayu. ²⁴ Á ari sikami yù mammaguray nikayu, nu ari galâ si Namarò, á napiá yù ángnguruk naw kuna. Ngam sikami, abbágám mi sikayu lâ, tapè magayáyâ kayu megapu sù napasigaggà nga pangikatalà naw.

2

¹ Á yáyù laguk nga sinalákkuruk ku ta aringà bì umay mattúllun nikayu, nu máwák nga gammát takayu má, marakè sikán laguk yù paggapuán nayù pasirán naw ána daddam naw. ² Ta nu maraddam kayu ta pamanunnù ku nikayu, á asinni laguk yù mamagayáyâ nikán, nu ari galâ yù ira nga pinaraddam ku! ³ Á yáyù nga nattúrákà ngaw nikayu, tapè aringà nakuan maparaddam megapu nikayu, nu marángnganát takayu paga nakuan nga mangnguá ta narákè. Ta sikayu yù mamagayáyâ nikán nu umayà sangaw ta gián naw. Á ammù gemma ta nu ayatánà nakuan, á mepagayáyâ kayu ngámin gapay megapu sù pagayáyâ ku. ⁴ Á sù ngaw pattúrá ku nikayu, á naraddamà kuruk ána nabagabagalà nga nakkulukulè, megapu sù narákè nga kingnguá naw. Ngam yá lâ ipattúrá ku, ari ta paraddamat takayu, nu ari galâ ta ipakánnammù yù nepallà nga ángngiddù ku nikayu.

Yù Pamakomá tam ána yù Pamanne tam sù ira Napággáng

⁵ Á ta meyannung sù tolay nga aijan nikayu nga nalliwâ, á ari lâ sikán yù pakaliwatán na, nu ari gapay sikayu. Á arák ku kagian ta sikayu ngámin yù pakaliwatán na, ngam yù ira káruán nikayu, ta arák ku ikáyâ nga patturutan yù kagiak ku nga meyannung sù liwâ na. ⁶ Á arungin

nikayu yù namággáng kuna. Á kustungin yù pamággáng naw kuna. ⁷ Á nu napággáng yù tolay nga nakaliwâ, á máwák tam laguk pakomán. Pakomán naw laguk, á bannáyán naw yù nonò na, marakè mapállá yù tolay, megapu sù daddam na áнна pasirán na. ⁸ Ta yáyù nga ikomá nikayu ta ikállá naw, áнна ipasingan naw yù ángngiddù naw kuna.

⁹ Á aijan paga yù inipattúrâ ku nikayu, ta parubát takayu, tapè mánnámmuák ku nu manguruk kayu sù ngámin nga taddák ku nikayu. ¹⁰ Á nu aijan yù ira kábulun naw nga pinakomá naw, á pakomák ku ira gapay. Ta nu aijan yù tolay nga máwák ku nga pakomán, á pinakomá laguk ta paningan ni Apu Kesu Kiristu, tapè mábbágán kayu. ¹¹ Á yáyù nga pakomát tam yù ira kábulut tam, tapè ari ittam melogò kâ Satanas, ta ammu tam gemma yù ikáyâ ni Satanas nga akkuán nittam.

Yù Pangipakánnámmu di Pablo ta Meyannung kâ Apu Kesu

¹² Á pánò ta Epeso, minayâ ta ili na Tarowas. Á nálek ku tán yù aru nga awayyâ nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu. Á yáyù nga nánnámmuák ku ta abbágán nangâ ni Apu. ¹³ Ngam ari magimammâ yù nonò ku, gapu ta arák ku nálerán tán si Titò nga wagi tam. Á yáyù nga nánawák ku bì yù ili na Tarowas, á minayâ ta purubinsia na Masidonia.

¹⁴ Á dayáwat tam laguk si Namarò, gapu ta aggina yù mangappù sù narákè. Á sittam nga mepattatádday kâ Apu Kesu, tatole na ittam. Á aggina yù mangituluk nittam sù angayát tam, áнна abbágán na ittam, tapè ipakánnámmu tam yù bilin na nga meyannung kâ Apu Kesu ta ngámin nga lugár, nga kunay ta passamá nayù aguk na bábbanguk nga naggapu nittam. ¹⁵ Á magayáyâ si Namarò megapu nittam, gapu ta ipakánnámmu tam si Apu Kesu sù ira ngámin nga tatolay, tapè meyígù ira. Á aggira lâ yù maguray, nu manguruk ira onu ari ira manguruk. ¹⁶ Á magayáyâ yù ira magginná sù bilin ni Apu, ta yáyù pakáwayyâ ra nga makisipâ sù áttole ni Namarò nga awán ta áddè na, megapu sù panguruk da. Ngam yù ira nga ari manguruk, molang da ginnán, gapu ta yáyù panákkilalád da ta nakaliwâ ira nga metabbâ ta impiernu ta áddè ta áddè.

Á egga panò yù tolay nga makáwayyâ nga mamalurò ta kunniaw nga ikalángam mi? ¹⁷ Awán bulubugá ta makáwayyâ, nu ari lâ megapu sù pakáwayyâ ni Namarò. Á ari kami nagittá sù ira áppè pípiá, nga mangituddu sù bilin ni Namarò tapè málâ da yù táddád da. Ngam sikami, kuruk nga napiá yù nonò mi, á ta ánninganán ni Namarò, ilayalayâ mi yù bilin ni Namarò nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu, megapu galâ sù pakáwayyâ ni Namarò nga nanullâ nikami.

3

Yù Meyannung sù Bagu nga Tarátu ni Namarò

¹ Á anni yù nonotan naw ta meyannung sù kagiak ku, nga ari kami nagittá sù ira áppè pípiá? Kagian naw panò ta mappeddaráyaw kami? Máwák mi panò nga ipasingan nikayu yù túrà nayù ira nakituddu nikami, nga ipamakuruk mi nikayu ta kuruk nga minángngilayalayâ kami? Á nu mánaw kami nga umay ta tanakuán nga lugár, máwák mi panò nga ipetúrâ nikayu yù ipasingam mi sù ira tatolay tán? Ta aijan

yù ira nga kunnian yù akkuád da, ngam awán ta máwák mi nga akkuán. ² Ta sikayu yù kun na túrá nga ipasingam mi, nga massistígu ta kuruk yù kagiam mi, gapu ta napiá yù panguruk naw megapu sù pangituddu mi. Á ngámin nga tatolay, masingad da yù napiá nga ággangnúá naw, á matákkilalád da ta napiá yù panguruk naw, á yáyù nga kánnámmuád da ta kuruk nga sinullá na kami ni Namarò ta mangilayalayá. ³ Á gapu ta panguruk naw, kunniaw yù keyarigán naw. Sikayu yù kun na túrá ni Apu Kesu Kiristu, nga inipetubbuk na nikami. Á ari kayu yù kuruk nga túrá nga tintá ána papel, nu ari galá sikayu yù kunnay ta túrá nayù Ikararuá ni Namarò nga manotolay. Á ari yù dappik nga batu yù nangitúratán na, nga kunnay sù ngaw iniyawâ na kâ Kákay Moyses, nu ari galá yù nonò naw yù kunnay ta nangitúratán na.

⁴ Á yá galá yù gapu na nga aijan yù awayyá mi nga makkagi ta kuruk nga napiá yù pangilayalayá mi, gapu ta si Namarò yù ikatalá mi, nga mangabbák nikami megapu sù kepattatádde mi kâ Apu Kesu Kiristu. ⁵ Á awán ta awayyá mi nga makkagi ta sikami lápay yù makáwayyá nga mamalurò sù akka-akkuám mi. Ta ammu mi ta si Namarò galá yù paggapuán nayù pakáwayyá mi. ⁶ Ta sinullá na kami ni Namarò ta masserbi kuna, tapé ipakánnámmu mi yù bagu nga tarátu na. Á ari negittá yù bagu nga tarátu na sù tunung ni Kákay Moyses ngaw, ta iniyawâ ni Namarò yù Ikararuá na nga mangabbák ta tatolay, megapu sù bagu nga tarátu na. Á yá pabbalinán nayù tunung ni Kákay Moyses yù pamagikáru ni Namarò ta tatolay, gapu ta awán ta makatuppál kuna. Ngam megapu sù bagu nga tarátu na, tolayan nayù Ikararuá ni Namarò yù ira tatole na ta bagu nga áttole ra, tapé mesipá ira kâ Namarò ta áddè ta áddè.

Maráyaw yù Bagu nga Tarátu

⁷ Á sù ngaw ketúrâ nayù tunung ni Namarò sù duá nga batu, nepalappâ yù dalingárang ni Namarò ána yù karáyo na. Á pakálawâ ni Kákay Moyses sù tunung, mássiki nu nabbalin ta pamagikáru ni Namarò ta tatolay, á naddalingárang yù mammang ni Kákay Moyses. Á yù ira taga Israel, arád da narúlangán yù mammang na, gapu ta nakatulang yù dalingárang na, mássiki nu nassisínù nga nári. ⁸ Á gapu ta kunnian yù kepalappâ nayù dalingárang ni Namarò ána yù karáyo na ta pangiyawâ na sù tunung na nga paggapuán nayù pate tam, á más makapállá paga yù kepalappâ nayù dalingárang ni Namarò ána yù karáyo na megapu sù bagu nga tarátu na nga meyawâ nittam megapu sù Ikararuá na. ⁹ Ta maráyaw gemma yù tunung ni Namarò, mássiki nu nabbalin sù pamagikáru ni Namarò ta tatolay. Á más maráyaw yù bagu nga tarátu nga meyawâ ta tatolay megapu sù Ikararuá ni Namarò, ta mapakomá ira ta liwiliwâ da ána mebiláng ira ta matunung ta ánninganán ni Namarò. ¹⁰ Á kunnay ta aringin masingan yù piá nayù tunung ni Namarò, megapu sù kapiánán nayù bagu nga tarátu ni Namarò. ¹¹ Á nu maráyaw yù tunung ni Namarò, nga nabi lâ yù passerbi na, á nepatalugáring sù bagu nga tarátu na, nga maráyaw nga awán ta áddè nayù passerbi na.

¹² Á sikami, gapu ta aijan yù iddanamám mi megapu sù mannanáyun nga tarátu ni Namarò, yáyù nga mappelò kami nga mangipakánnámmu

sù meyannung kê Apu Kesu. ¹³ Á awán ta ilímak mi. Ari kami yù kunnay kê Kákay Moyses ngaw, nga sinákkabán na yù mammang na, tapè arád da masingan nayù ira taga Israel yù kasisínù nayù lammá nayù dalingárang na. ¹⁴ Ngam yù ira ngaw taga Israel nga kábulun ni Kákay Moyses, nataggâ yù nonò da. Á áddè ngaw ta áddè ta ággawo, nu bibbirad da yù dán nga tarátu ni Namarò nga iniyawâ na kê Kákay Moyses, á kunnay ta natákkabán yù nonò da, ta arád da paga mánnámmuán yù kuruk nga kebalinán na. Á mári lâ yù tákkak nayù nonò da nu ikatalà da si Apu Kesu Kiristu, ta aggina yù mangabbák nira tapè mánnámmuád da laguk yù kuruk.

¹⁵ Á ta áddè kunangan, nu bibbiran nayù ira taga Israel yù iníturâ ni Moyses, á kunnay ta natákkabán lâ paga yù nonò da. ¹⁶ Ngam nu mabbabáwi yù tolay ta liwiliwâ na áнна ikatalà na yù Yápu tam, mári laguk yù tákkak nayù nonò na, á mánnámmuán na. ¹⁷ Á yù Yápu tam, aggina yù Mangilin nga Ikararuá. Á gapu ta aijan yù Mangilin nga Ikararuá nittam, á kunnay ta pinalubbáng na ittamin. Á ari ittamin yù kunnay ta napukù nga magiddak sù pamagikáru ni Namarò, áнна abbágán na ittam, tapè makáwayyá ittam nga manakì nga malliwâ, áнна makáwayyá ittam gapay nga manuppál sù ipakuá ni Apu Namarò nittam. ¹⁸ Á sittam ngámin nga mangikatalà kê Apu Kesu Kiristu, kunnay ta náringin yù tákkak na nonò tam, gapu ta mánnámmuát tamin yù bilin na. Á sittam yù kepasinganán nayù piá nayù Yápu tam áнна yù pakáwayyá na. Á pakanonò tam kê Apu Kesu Kiristu áнна pabbibbik tam sù bilin na, ulian na ittam ta taggibajji, tapè igittá na ittam kuna. Á si Apu Kesu yù Mangilin nga Ikararuá nga mamalurò karannian.

4

Si Namarò yù Paggapuán nayù Pakáwayyá tam nga Masserbi kuna

¹ Á gapu ta ammu mi ta jinok na kami ni Namarò nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak, megapu sù pangikállà na nikami, á yáyù nga ari kami maganássing onu mabbábáng, mássiki nu marigirigâ kami. ² Á arám mi akkuán yù narákè nga kepasiránán na tatolay, nga ikáyâ da ilímak. Ari kami mangilogò. Ari kami massiri. Á arám mi ulian yù bilin ni Namarò, ngam kagiam mi galâ yù kuruk nga bilin na, nga ibukalám mi tapè mánnámmuán naw. Á yáyù nga máwayyá nayù ira ngámin nga tatolay nga manákkilála ta awán ta narákè ta nonò mi, gapu ta napiá lâ ngámin yù akkuám mi ta ánninganán ni Namarò. ³ Á nu aijan yù ira nga ari makánnámmu sù ilayalayâ mi, á kunnay ta natákkabán yù nonò da, gapu ta panakì da sù bilin ni Namarò, á mapagikáru ira ta impiernu ta áddè ta áddè. ⁴ Ta si Satanas yù mammaguray nga pakiyápuán nayù ira tatolay ta dabbuno nga ari manguruk kê Apu Kesu, á lipparán ni Satanas yù nonò da, tapè ari mapannawák, áнна arád da mánnámmuán yù napiá nga dámak nga meyannung sù karáyo ni Apu Kesu Kiristu, nga kagittá ni Namarò.

⁵ Á yù ilayalayâ mi, ari yù baggi mi, nu ari galâ si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Á sikami nga mangilayalayâ, kunnay kami ta aripan naw, megapu sù pangayâ mi kê Apu Kesu. ⁶ Á si Namarò, kapámmarò na ta

dabbuno, nagubobuk, á pinannawák na yù jibbà. Á pannawagan na gapay yù nonò tam, tapè kánnámmuát tam yù pakáwayyá na ána karáyo na, nga mepakánnámmu megapu kâ Apu Kesu Kiristu.

⁷ Á sikami yù pangikatalakán ni Namarò nga mangilayalayâ sù bilin na, mássiki nu tolay kami lâ nga nakapi ána nagukák, nga kunnay ta bánga, nga napadday ta lupè, tapè mepasingan ta ari naggapu sù baggi mi lâpay yù pakáwayyá mi nga mamalurò sù ipakuá ni Namarò nikami, nu ari galâ naggapu kâ Namarò nga makáwayyá ána makamangnguá ta ngámin. ⁸ Á mame-arú kami nga marigirigâ, ngam iddanamám mi lâ paga yù pappasá nayù jigâ mi, megapu sù ángngabbák ni Namarò nikami. Á mássiki nu arám mi ammu yù akkuám mi, á ari kami bulubugá mapállâ. ⁹ Jigirigátad da kami nayù ira malussaw nikami. Ngam si Namarò, arán na kami táttájjián. Á mássiki nu akkuád da kami áddè ta magisassay kami matay, á ilillì na kami ni Namarò sù pate mi. ¹⁰ Á ta kággággaw aijan yù ira nga mangigagángay nikami, nga kunnay ta naparubán ni Apu Kesu ta keggá na ta dabbuno. Ngam matolay kami paga, ána napiá yù ággangnguá mi megapu sù ángngabbák ni Apu Kesu, tapè mepasingan ta matolay paga gapay si Apu Kesu. ¹¹ Á ta paggiám mi lâ paga ta dabbuno, á ta kággággaw attamám mi lâ yù pággè mi matay gapu ta panguruk mi kâ Apu, tapè sikami yù pakasinganán nayù pakáwayyá nayù áttòle ni Apu Kesu, mássiki nu tolay kami lâ nga awán ta pakáwayyá mi, nga matay galâ sangaw. ¹² Á yáyù nga sigídá kami magisassay matay megapu sù pangilayalayâ mi sù napiá nga dámak. Ngam napiá yù pabbalinán nayù pagattam mi ta jigâ, ta mepattolay kayu kâ Namarò ta áddè ta áddè megapu sù pangilayalayâ mi.

Moli yù Baggi tam ta Bagu ta Paginnanole tam

¹³ Á aijan yù netúrâ, nga kun na, “Kurugak ku yù kinagi ni Namarò, á yáyù nga kagiak ku gapay sù ira kábuluk ku.”* Á gapu ta negittá yù pangikatalà mi sù pangikatalà nayù ngaw nangitúrâ karannian, á mássiki nu marigirigâ kami, uputam mi lâ nga kagian yù napiá nga dámak nga meyanung kâ Apu Kesu. ¹⁴ Ta ammu mi ta pinaginannole ni Namarò si Apu Kesu. Á yáyù nga ammu mi ta paginnanolayan na kami gapay nga mepattatádday kuna, ána sikayu ngámin gapay nga mangikatalà kâ Apu Kesu, tapè apan na ittam ta gián na. ¹⁵ Ta attamám mi yù ngámin nga jigâ nga umay nikami megapu sù ángngabbák mi nikayu, tapè malannapán kayu ta aru nga tatolay nga mamarubá sù pangikállâ ni Namarò. Á ta kunnian, magari yù ira nga maddáyaw kâ Namarò, tapè kuruk nga meparáyaw.

Awán ta Áddè nayù Kesipà tam kâ Namarò ta Lángì

¹⁶ Á gapu ta iddanamát tam dannian, ari ittam mapállâ, maguray lâ yù jigâ nga umay nittam. Ta mássiki nu maddán ána makkapi yù baggi tam, á ta kággággaw mapasigaggà yù pangikatalà tam kâ Apu. ¹⁷ Á ibiláng tam ta aláppaw yù jigâ tam, nga mabì nga mappasá galâ, gapu ta yá pabbalinán na yù aru nga napiá nga kesipatát tam kâ Namarò, nga awán ta kárik piá na ána awán ta áddè na. ¹⁸ Á yáyù nga arát tam karagátán yù makkakerumá nga nakástá nga masingat tam sawe dabbuno, nu ari

* 4:13 Salmo 116:10

galâ yù arát tam paga masingan nga kesipatát tam nga ajjan kê Namarò ta lángì. Ta mabì nga mappasá yù masingat tam, ngam maggián nga awán ta áddè nayù arát tam paga masingan.

5

Yù Paggianát tam ta Gián ni Namarò

¹ Á yáyù nga ari ittam laguk malurâ nga masserbi kê Namarò, ta nu matay ittam, áнна marúnù yù baggi tam nga kunnay ta amíngán nga paggianát tam sawe dabbuno, á ammu tam ta málâ tam yù bagu nga paggianát tam ta lángì. Ta paddayan ni Namarò yù bagu nga baggi tam nga aringin matay, nu ari galâ mepattolay kuna ta lángì ta áddè ta áddè.

² Á keggá tam paga sawe dabbuno, manalasisgá ittam nga maraddam gapu sù pakkaragá tam ta ikáddagá lâ moli yù baggi tam ta bagu, nga mepángngà ta lángì. ³ Ta nu ajjan yù bagu nga paggianán nayù ikararuá tam, á ari ittam laguk kun na magilongán nu matay ittam.

⁴ Á keggá tam nga matolay sawe dabbuno, marigirigá ittam, ta aru yù ikaburung tam áнна yù ikaraddam tam. Ngam arák ku kagian ta ikáyâ tam yù mabì matay, nu ari galâ ta ikáyâ tam ta moli yù baggi tam nga matay, tapè mabbáli ta bagu nga baggi tam nga ari bulubugá matay.

⁵ Á si Namarò yù namarán nittam, tapè moli yù baggi tam ta bagu nga mepaggián kuna ta áddè ta áddè. Á iniyawâ na nittam yù Ikararuá na ta maggián nittam, nga pamakuruk na ta tuppálan na sangaw yù ngámin nga initabbá na ngaw nittam.

⁶ Á gapu ta ajjan nittam yù Ikararuá ni Namarò, ari ittam maburung, ta ammu tam ta napiá sangaw yù paggianát tam ta lángì. Á keggá tam paga nga matolay sawe dabbuno, ammu tam ta arayyu ittam paga sù gián ni Apu Kesu ta lángì. ⁷ Á keggá tam saw dabbuno, attamát tam yù mesimmu nittam áнна palurotat tam yù ipakuá ni Apu Kesu nittam, gapu ta napasigaggá yù pangikatalà tam kê Apu, mássiki nu arát tam paga masingan. ⁸ Á yáyù nga magayáyâ ittam áнна mapataggá yù nonò tam. Á mássiki nu arát tam ikáyâ nga matay, á nonopat tam ta más napiá nu matay ittam áнна panawát tam yù baggi tam, tapè mepaggián ittam kê Apu ta lángì.

⁹ Á yáyù nga ipe tam laguk yù urà tam nga manuppál sù ipakuá ni Apu Kesu nittam, tapè ayatán nittam, mássiki nu maggián ittam paga sawe dabbuno, onu mepaggián ittamin kuna ta lángì. ¹⁰ Ta sittam ngámin nga katággítádday, máwák nga meyarubáng kê Apu Kesu Kiristu, tapè panunnután na. Á alawatat tam nga katággítádday yù mepángngà nga bálà na ta meyannung sù kingnuá na nga napiá onu narákè, sù keggá na paga sawe dabbuno.

Makikopun ittam kê Namarò megapu sù Ketapil ni Apu Kesu

¹¹ Á gapu ta ammu mi makimoray kê Apu Kesu, nga mamanunnù nittam, á yáyù nga kagumánam mi nga patuttulan yù ira tatolay kê Apu Kesu. Á si Namarò, ammu na ta napiá lâ yù nonò mi. Á sikayu, napiá nu ammu naw gapay ta mekatalà kami. ¹² Á arám mi iráyaw yù baggi mi mángin, ta pakalagi mi ta mekatalà kami. Ta kagiam mi lâ yù kuruk, tapè ammu naw yù itabbák naw sù ira mappeddaráyaw, nga iráyo ra

lâ yù ággiád da áнна yù pakáwayyá ra, ngam ari yù ággangnguá ra nga kemámmatán ni Namarò.

¹³ Á nu aijan yù makkagi ta maguyung kami gapu ta pangilayalayâ mi, á paguráyám mi lâ, ta ilayalayâ mi si Namarò, tapè meparáyaw. Á nu aijan gapay yù ira nga makkagi ta napiá lâ yù ánnonò mi, á kuruk gapay, ta sikayu yù ipangilayalayâ mi, tapè napiá yù pabbalinán naw. ¹⁴ Á maguray lâ yù kagiad da, á mattarabáku kami galâ megapu sù ángngiddù ni Apu Kesu Kiristu ta tatolay. Á ammu mi ta aggina yù natay, nga netapil megapu nittam ngámin. Ta si Apu Kesu yù táli tam nga natay, á sittam nga netádday kuna, kunnay ta námmatay ittam ngámin, gapu ta si Apu yù nagikáru ta liwiliwâ tam ngámin. ¹⁵ Á yawe yù gapu na nga natay si Apu Kesu megapu nittam, tapè sittam nga matolay paga, arát tam akkuán yù ikáyâ tam, nu ari galâ yù ikáyâ na. Ta natay si Apu nga netapil megapu nittam, á naginnanolay megapu nittam.

¹⁶ Yáyù nga arám mingin laguk kagian ta napiá yù tolay megapu sù masingam mi nga ággián na onu pakáwayyá na, nga kunnay sù ánnonò nayù ira nga ari manguruk kê Apu. Á kunnian yù ánnonò mi ngaw kê Apu Kesu Kiristu sù ngaw lage mi nangikatalâ. Ngam kunangane napataliánin yù ánnonò mi nga meyanung kuna. ¹⁷ Á yù tolay nga netádday kê Apu Kesu Kiristu, á kunnay ta bagu nga naparò. Nappasá ngin yù dán nga ánnonò na áнна yù narákè nga ággangnguá na, á molingin ta bagu yù nonò na áнна yù ngámin nga meyanung kuna. ¹⁸ Á ngámin dannian pinalurò ni Namarò. Ta megapu sù ketapil ni Apu Kesu Kiristu, pinakkápiá ni Namarò ittam kuna. Á inikatalâ na nittam yù pakáwayyá tam nga mangipakánnámmu sù ira tatolay ta aijan yù awayyá ra nga makipakomá kuna, tapè makkápiá ira. ¹⁹ Á yáyù nga ilayalayâ mi ta aijan yù awayyá nayù ira tatolay nga makipakomá kê Namarò, megapu sù ketapil ni Apu Kesu Kiristu. Á pakomán ni Namarò yù liwiliwâ da, á arán na iren pagikaruan, ta arán nen ibiláng yù liwâ da. Á inikatalâ ni Namarò nikami yù pakáwayyá mi nga mangipakánnámmu sù bilin na nga meyanung sù pamakkápiá na ta tatolay kuna. ²⁰ Á yáyù nga sikami yù kunnay ta pannakasimù ni Apu Kesu Kiristu. Á pagubobuk mi, á kunnay ta si Namarò galâ yù magágál nikayu, ta tángngagan naw yù bilin na nga ipakánnámmu mi nikayu. Á yáyù nga ikomá mi nikayu megapu kê Apu Kesu, ta umay kayu makipakomá kê Namarò, tapè makkápiá kayu kuna. ²¹ Awán bulubugá ta liwâ ni Apu Kesu. Ngam gapu ta pangikállâ ni Namarò nittam, inipekáru na kê Apu Kesu yù liwiliwâ tam, tapè aijan yù awayyá tam nga mesipà sù piá ni Namarò megapu sù ketádde tam kê Apu Kesu Kiristu.

6

¹ Á gapu ta mepattarabáku kami kê Namarò, á yáyù nga ikomá mi nikayu ta palurotan naw laguk yù ipakuá ni Namarò nikayu, marakè awán sangaw ta serbi nayù allâ ni Namarò áнна yù iddù na nikayu, nu malurá kayu nga manguruk kuna. ² Ta mappasá sangaw yù ággaw nga pangikállâ na ta tatolay. Ginnán naw yù kinagi ni Namarò, nga kun na, “Aijan yù ággaw nga sinullâ ku nga pangikállâ ku nikayu, tapè ginnák ku yù ipakimállâ naw nikán.

Á dattál nayù ággaw nga pangiyígù ku nikayu, abbágát takayu.”*
 Tángngagan naw laguk, gapu ta kunangane yù pangikállà ni Namarò ta tatolay! Ta ginnán na kunangane yù ipakimállà tam, á kunangane aijan yù awayyá tam nga makiyígù kuna, ta alawatan na yù ira nga makiyígù kuna ta ággawo.

Yù Pangiyattam ni Pablo sù Makkakerumá nga Jigâ

³ Á gapu ta masserbi kami kê Namarò, magimuguk kami ta arám mi akkuán yù ipamaliwâ da nakuan nayù ira tatolay nikami, tapè awán ta ipanaki da sù ituddu mi. ⁴ Á ta ngámin nga akkuám mi, ipasingam mi ta kuruk nga masserbi kami kê Namarò, megapu sù pagattam mi ta aru nga makkakerumá nga jigâ nga mesimmu nikami. ⁵ Ta attamám mi yù pamalapalù da nikami, áнна yù pamukù da nikami. Á attamám mi nu pagguguruád da kami nga jigirigátan. Á attamám mi gapay yù bannák mi nga nepallà megapu sù tarabáku mi. Á name-arú nga nagattam kami sù patturá mi, áнна kabisim mi. ⁶ Á mepasingan ta si Namarò yù paggapuán nayù pakáwayyá mi, gapu ta napiá yù nonò mi áнна ággangnguá mi, áнна gapu ta ammu mi si Namarò áнна kánnámmuám mi ta napiá yù bilin na. Á ari kami malogon nga mapporay, ngam mappasensia kami, nga mangikállà sù ira wáwwagi tam. Á yáyù nga mepasingan ta aijan nikami yù Mangilin nga Ikararúá, nga mangabbák nikami. Á kuruk nga napiá yù ángngiddù mi sù ira wáwwagi tam. ⁷ Á ilayalayâ mi yù kuruk nga bilin ni Namarò áнна mepulù nikami yù pakáwayyá na. Á yù napiá nga ággangnguá mi, yáyù meyárik ta ármás mi, ta nu masingan nayù ira tatolay yù napiá nga akka-akkuám mi, awánin ta awayyá ra nga makikontará nikami. ⁸ Ta uputam mi lâ nga akkuán yù napiá, maguray lá yù akkuád da nikami, nu pakimorayád da kami onu ipasiránád da kami, nu paráketad da kami onu iráyo ra kami. Á kagiad da ta áppè pípiá kami áнна massiri, ngam ari kuruk, ta kagam mi lâ yù kuruk. ⁹ Á arád da kami kemámmatán, áнна paguráyád da yù ituddu mi, mássiki nu neparámak kami ta ngámin nga lugár. Á magisassay kami matay, ngam masingan naw ta matolay kami lâ paga. Ta mássiki nu jigirigátad da kami, ari kami matay. ¹⁰ Á mássiki nu mapakaraddam kami, á magayáyâ kami paga. Á pobare kami, ngam aru yù ira nga mesipà sù kuruk nga napiá nga karíku ni Namarò, megapu sù pangituddu mi nira. Á yáyù nga mássiki nu awán ta kukuá mi ta dabbuno, á kuá mi ngámin, ta mesipà kami kê Namarò.

¹¹ Á sikayu nga kákkopum mi nga taga Korinto, awán ta inilímak mi nikayu, ta kinagi mi yù ngámin nga nonò mi, á nepallà yù ayâ mi áнна yù ángngiddù mi nikayu. ¹² Ari nakúráng yù pangiddù mi nikayu. Ngam sikayu, nakúráng garè yù pangiddù naw nikami. ¹³ Á kunnay kayu ta ánâ ku, á yáyù nga kunnian yù pakiubobuk ku nikayu. Ikómâ nikayu laguk, ta iddi-iddukan naw kami gapay ta kunnay sù pangiddù mi nikayu.

Ari Mepappárik yù ira Manguruk sù ira ari Manguruk

¹⁴ Á ari kayu mangatáwa onu mepattádday sù ira tatolay nga ari tumuttul kê Apu Kesu, ta ari metádday yù napiá sù narákè. Meyárik ta nawák áнна kallà, nga ari metádday. ¹⁵ Á kunnay kê Apu Kesu, nga ari

* 6:2 Isaya 49:8

negittá yù nonò na sù nonò ni Satanas. Á kunnian gapay, ari negittá yù nonò nayù manguruk kâ Apu sù nonò nayù ari manguruk. ¹⁶ Á mepángngà panò nu aijan yù sináddios sù mangilin nga bale ni Namarò? Ari gemma! Á yáyù nga ari ittam mepulù sù ira nga mangnguá ta narákè. Ta sittam nga manguruk kâ Namarò yù mangilin nga bale na, gapu ta maggián nittam si Namarò nga matotolay nga pakimorayát tam. Á yawe yù kinagi ni Namarò:

“Makipaggiánà sù ira tatolè, ta aggira yù paggianák ku.

Ta sikán si Namarò nga pakimorayád da,

á aggira gapay yù tatolè nga pammagurayák ku.”†

¹⁷ Á yáyù nga kinagi ni Apu gapay sù ira tatole na,

“Panawán naw yù ira nga mangnguá ta narákè,

tapè mesinná kayu, nga ari mepárik nira.

Arán naw dakkitan yù narákè, gapu ta napakarenuán kayin.”‡

¹⁸ “Á paddulotat takayu laguk.

Á yáma nawà laguk ána ána takayu.

Yáyù kagian nayù Kotunán,

nga si Apu Namarò nga makáwayyá nga mammaguray ta ngámin.”§

7

¹ Wáwwagi nga iddukak ku, gapu ta ngámin dannian yù initabbá ni Namarò nittam, iriát tam laguk yù ngámin nga narákè nga ággangnguá tam, ána ngámin yù egga ta nonò tam nga narákè, á pakimorayát tam galá si Namarò ána uputat tam nga akkuán yù napiá nga ipakuá na nittam, nga mepángngà nittam nga mangilin nga ána na.

Yù Pagayáyâ ni Pablo megapu sù ira taga Korinto

² Á sikayu nga wáwwagi mi, alawatan naw kami laguk ta putu naw gapay, ta awán bulubugá ta nakaliwatám mi nikayu. Awán ta ággangnguá mi nga narákè nga inituddu mi nikayu. Ari kami maddarogá, á arám mi kayu bulubugá inilogò. ³ Á arát takayu paliwatan ta pakkagi karannian, ta kinagi ngaw nikayu yù ayâ mi nikayu. Á napasigaggà yù ayâ mi nikayu, maguray lâ yù mesimmu nittam, nu matolay ittam onu matay.

⁴ Á mappelokà nikayu, ta sikayu yù kuruk nga pangikatalakák ku. Á sikayu yù ipeddaráyò. Á mabannáyán yù nonò mi ána awán ta áddè nayù pagayáyâ mi nikayu, maguray lâ yù jigá mi nga attamám mi.

⁵ Á sù labbè mi ta Masidonia, awán ta awayyá mi nga magibannák, ta narigirigá kami megapu sù ira nakiramá nikami, ána naburung kami gapay megapu sù ira áppè pípiá, marakè ilogò da sangaw yù ira sinudduák ku. ⁶ Ngam si Namarò yù minámmasikan ána minángngabbák sù ira mapállâ, á pinataggá na yù nonò mi megapu sù labbè ni Titò sù giám mi. ⁷ Á nabannáyán yù nonò mi, ari lâ negapu sù labbè ni Titò, nu ari gapay negapu sù pagistoriá na sù pagayáyâ na megapu nikayu. Á kinagi na gapay ta nepallá yù pakkaragá naw nga makasingan nikami. Á kinagi na ta naraddam kayu megapu sù nesimmu, gapu ta ammu naw ta maraddamà gapay. Á kinagi na yù pagayáyâ na gapu ta kaparán naw

† 6:16 Libitiko 26:12 ‡ 6:17 Isaya 52:11 § 6:18 2 Samuel 7:14

nga manuppál sù itaddák ku nikayu. Á yáyù nga nepallà yù pagayáyâ ku gapay kunangan.

⁸ Á mássiki nu napakaraddam kayu ngaw megapu sù napolu nga túrà ku nikayu, arák ku ibabáwi yù ipattúrâ ku. Ngam naraddamâ gapay ngaw, ta ammù gemma ta napakaraddam kayu megapu sù túrà ku, mássiki nu nabi lâ yù karaddam naw. ⁹ Ngam magayáyákâ kunangane, nga ari megapu sù karaddam naw, nu ari galâ megapu sù pabbabáwi naw sù kingnguá naw nga narákè ána yù pakipakomá naw kê Apu. Á kunnian, pinabbalin ni Namarò ta pakkapiánán naw yù karaddam naw, á ari kayu laguk náttakitán megapu sù túrà mi. ¹⁰ Ta nu maraddam yù tolay gapu ta liwiliwâ na kê Namarò, á mabbabáwi laguk, ána makiyígù kê Namarò, á pakomán na laguk ni Namarò ána iyígù na. Á yáyù nga arán na tolay ibabáwi yù daddam na, ta yá pabbalinán na yù kesipà na kê Namarò ta áddè ta áddè. Ngam nerumá yù daddam nayù tolay nga ari manguruk kê Namarò. Ta ikaraddam na lâ yù jigâ na, ngam arán na ibabáwi yù liwâ na, á yá pabbalinán na yù pate na ána kesinná na kê Namarò ta áddè ta áddè.

¹¹ Wáwwagi, imámmatán naw laguk yù napiá nga pabbalinán nayù karaddam naw nga naggapu sù allà ni Namarò nikayu! Ta naláppâ kayin nga manuppál sù ipakuá ni Namarò nikayu, ána naparán kayu nga mangipasingan ta kuruk nga napiá yù nonò naw. Ta napporay kayu, ta kuruk nga arán naw ikáyâ yù narákè nga kingnguá nayù tolay, á nerallà yù burung naw ána assing naw marakè massamá nikayu yù narákè. Á kuruk nga karagatán naw yù panoli nga mattúllun nikayu, tapè mepagayáyákâ nikayu. Á napattû kayu nga namággáng sù tolay nga nalliwiá. Á yáyù nga inipasingan naw ta awán ta liwâ naw nga meyan-nung karannian nga kingnguá na, ta gimmá naw yù tolay nga nalliwiá. ¹² Á pattúrâ ku ngaw nikayu, yá ipattúrâ ku ari lâ megapu sù tolay nga nakaliwâ, ána ari lâ tapè mabannáyán yù tolay nga nakaliwatán na. Ngam yá ipattúrâ ku yù pakkapiánán naw galâ, tapè mepakánnámmu nikayu ta kuruk nga napiá yù ángngiddù naw nikami ta ánninganán ni Namarò. ¹³ Á yáyù nga nabannáyánin yù nonò mi ána magayáyâ kami.

Á nepallà paga yù pagayáyâ mi ta pakasingam mi ta ayatán gapay si Titò ta labbè na nikami nga naggapu nikayu, gapu ta inirián naw yù burung na, ta inipasingan naw kuna yù napiá nga nonò naw. ¹⁴ Á ta lage ni Titò minay nikayu, kinagi kuna yù ngámin nga napiá nga akka-akkuán naw. Á aringâ nepasirán megapu sù pangiráyò nikayu, gapu ta labbè ni Titò nga mattúllun nikayu, nasingan na ta kuruk yù kinagi kuna nga meyanung sù napiá nga nonò naw, nga kunnay ta kuruk gapay yù ngámin nga kinagi mi ngaw nikayu. ¹⁵ Á nepallà yù ayâ ni Titò nikayu ta pakanonò na sù pamaddulò naw kuna ána yù pakimore naw kuna ána yù kaláppâ naw nga mamalurò sù ngámin nga taddán na nikayu. ¹⁶ Á yáyù nga ayatánâ gapay, gapu ta ammù ta kuruk nga mekatalâ takayu nga manuppál sù napiá.

8

Magayáyâ ittam nga Mangabbák sù ira Magáwák

¹ Á wáwwagi mi, ikáyâ mi ipakánnámmu nikayu yù napiá nga kingnguá nayù ira taga Masidonia nga mangikatalà kâ Apu Kesu, megapu sù pangikállà ni Namarò nira. ² Ta mássiki nu narigirigâ ira ána nerallà yù kapobare ra, á ayatán ira megapu kâ Namarò. Á yáyù nga maláppà ira nga mangiyawâ ta ángngabbák da sù ira kábulud da nga magáwák. ³ Á arád da lâ iniyawâ yù buná ra, nu ari gapay ta linnapád da yù iyawâ da nga naggapu galâ sù máwák da. Á arám mi ira kinagumán, ngam iniyawâ da lápay negapu sù ure ra. ⁴ Á inikomá ra nikami ta mesipà ira gapay nga mangiyawâ sù ira wáwwagi tam nga magáwák túrin ta purubinsia na Judiya. ⁵ Á natturù yù kingnguá ra ánnè sù iddanamám mi. Ta lage ra nangiyawâ sù kukuá ra, inikatalà da yù baggi ra kâ Namarò. Á tumulù ira ána inikatalà da nikami gapay yù baggi ra, gapu ta yáyù gapay yù inikáyâ ni Namarò nga akkuád da.

⁶ Á gapu ta si Titò yù mangabbák nikayu ta pamegapu naw nga mamarán sù iyawâ naw, á yáyù nga jinok mi má ta umay sù gián naw, ta en na uputan yù inigapu naw, tapè mapaluro sù pangikállà naw. ⁷ Á napiá yù ámmaluro naw ta ngámin nga akka-akkuán naw ánnè sù ira ngámin nga káruán nga tatolay. Napasigaggâ yù pangikatalà naw kâ Apu Kesu, ána ammu naw mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyanung kuna. Á nánnámmuán naw ta napiá yù kuruk nga bilin ni Namarò. Á maláppà kayu, nga dán nga naparán nga manuppál sù ngámin nga napiá nga ipakuá ni Apu Kesu nikayu, ána nepallà yù ángngiddù naw nikami. Á yáyù nga ikáyâ ku ta magayáyâ kayu laguk nga mangiyawâ ta aru nga awán nakuan ta kúráng na sù ira wáwwagi tam nga magáwák.

⁸ Á arát takayu puersán nga mangiyawâ. Ngam ipakánnámmu nikayu yù pangikállà nayù ira káruán nga tatolay sù ira pobare, tapè párigán naw ira, á mepasingan gapay yù napiá nga ángngiddù naw sù ira kábulun naw. ⁹ Á ammu naw yù pangikállà ni Apu Kesu Kiristu ána yù pangiddù na nittam. Ta mássiki nu aggina yù kotunán, nga makákkuá ta ngámin nga ajjan, ngam nánawán na ngámin dannian, á minay sawe dabbuno nga nabbáli ta tolay nga pobare, megapu sù pangiddù na nittam, tapè iyawâ na nittam yù awayyá tam nga mabbáli ta maríku, nga mesipà kuna sù gián na ta lángì.

¹⁰ Á yawe laguk yù urè, ta napiá nu palurotan naw yù pinegapuán naw. Ta sikayu yù nattalákkuruk nga mangabbák sù ira pobare. Á sù ngaw dagun nga nappasá, namegapu kayu nga mamarán sù iyawâ naw. ¹¹ Á nagayáyâ kayu gemma sù ngaw panalákkuruk naw. Uputan naw laguk yù pinegapuanán naw, ta iyawâ naw yù meyanung ta awayyá naw nga mangiyawâ, tapè ayatán kayu gapay megapu sù pamaluro naw. Á isipà naw ira sù ajjan nikayu. ¹² Ta magayáyâ si Namarò megapu sù iyawâ naw, nga meyanung ta awayyá naw nga meyawâ, nu magayáyâ kayu nga mangiyawâ, ta arán na gemma iddagán yù arán naw awayyá nga meyawâ.

¹³ Á arák ku kagian ta iyawâ naw yù ángngabbák naw sù ira kábulun naw áddè ta maríku ira ána marigirigâ kayu. ¹⁴ Ngam gapu ta ajjan yù aru nga kukuá naw, yáyù nga kagiak ku ta napiá nu abbágán naw yù ira magáwák. Ta nu sikayu yù magáwák noka, á aggira gapay sangaw yù

mangabbák nikayu. Á ta kunnian, mattutubbâ kayu laguk nga makkaká-abbák, tapè sikayu ngámin nga katággítádday, egga kuna yù mepángngà nga balle na. ¹⁵ Á kunnian yù kebalinán nayù dán nga netúrâ, nga kun na,

“Yù tolay nga nangâ ta aru, awán ta turù na. Á yù tolay nga nangâ ta baddì, awán ta kúrâng na.”*

Umay Mattúllun si Titò nikayu nga taga Korinto

¹⁶ Á dayáwam mi si Namarò, ta inipeddù na sikayu gapay kê Titò, nga kunnay sù ángngiddù mi nikayu. ¹⁷ Á yáyù nga dán nga naparán si Titò, lage mi inikomá kuna, nga umay mattúllun nikayu, ta yáyù ga nga talákkurugan na nga akkuán.

¹⁸ Á ipebulum mi gapay kê Titò yù wagi tam nga neparámak sù ira ngámin nga kábulut tam nga mangikatalà kê Apu, megapu sù pakáwayyá na nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak. ¹⁹ Á ari lâ yian, ta aggina gapay yù sinullâ nayù ira manguruk nga maggagammung sù ira káruán nga giád da, ta aggina yù ipepulù da nikami nu umay kami mangituluk sù ilimù da nga itubbuk da sù ira pobare nga magáwák túrin ta ili na Jerusalem, tapè meparáyaw si Namarò áнна mepasingan gapay yù pagayáyâ tam nga mangabbák nira. ²⁰ Á napiá nu mepulù nikami, tapè awán ta mamaliwâ nikami megapu sù ángngisinek mi sù aru nga kuártu nga inikatalà naw nikami. ²¹ Ta ikáyâ mi ta mepasingan ta kuruk nga napiá áнна matunung yù ngámin nga akkuám mi, ari lâ ta ánninganán ni Namarò nu ari gapay ta arubáng nayù ira tatolay.

²² Á ipepulù mi gapay kári Titò yù tádday paga nga wagi tam, nga name-aru nga naparubám mi, áнна nasingham mi yù kaláppà na nga mamalurò sù makkakerumá nga passerbi na kê Apu. Á nappanà yù pakkaragâ na nga umay ta gián naw, nepatalugáring ta nepallâ yù pangikatalà na nikayu. ²³ Á si Titò, aggina yù kabbuluk ku sù tarabákù nga masserbi nikayu. Á yù ira duá nga mepulù kê Titò, aggira yù ira pannakabaggi nayù ira manguruk, nga maggagammung sù ira káruán nga lugár da, áнна meparáyaw si Apu Kesu Kiristu megapu sù akkuád da. ²⁴ Ipasingan naw laguk yù ángngiddù naw nira ngámin, tapè matákkilalán nayù ira wáwwagi tam sù ira káruán nga lugár da ta napiá gapay yù ángngiddù naw, áнна kuruk gapay yù iniparámak mi nira nga meyanung nikayu.

9

Yù Meyannung sù Pangilimù nayù ira taga Korinto

¹ Á ammù gemma ta arák ku máwák nga itúrâ yù meyanung sù pangilimù naw sù ira wáwwagi tam nga manguruk nga taga Judiya. ² Ta yáyù nga ikáyâ naw nga akkuán. Á iniráyo takayu sù ira taga Masidonia, ta kinagi nira, “Yù ira wáwwagi tam nga taga Akeya, tangaragunin ira nga naparán nga mangabbák.” Á pakarámak da sù kapattù naw nga mangabbák, aru nira gapay yù mapattù nga mangiyawâ sù ángngabbák da gapay. ³ Á yáyù nga dobak ku laguk di Titò áнна yù ira duá nga wáwwagi tam nga kinagi nikayu, nga mangabbák nikayu, tapè dán nga

* 8:15 Exodo 16:18

naparán yù ilimù naw, á mepasingan ta kuruk gapay yù iniráyò nga meyanung sù kapattù naw nga mangiyawâ.

⁴ Á sangaw nu umayâ ta gián naw, nu aijan yù ira taga Masidonia nga mepulù nikán, á mepasiránán kami nakuan nu ari paga nonnuk yù ilimù naw, gapu ta kinagi mi nira ta naparánin. Á ari lâ sikami yù mepasiránán, nu ari gapay sikayu. ⁵ Á yáyù nga ninonò ku ta napiá nu papoluak ku yù ira tallu nga wáwwagi tam nga umay ta gián naw, nga mangabbák nikayu nga mamarán sù inittabbá naw. Ta nu dán nga nonnuk lage mi lubbè, á mepasingan laguk ta kuruk nga mangiyawâ kayu, nga ari megapu ta nakagumán kayu, ngam megapu galâ sù ayâ naw. ⁶ Á ipanonò ku nikayu yaw nga nakagi.

“Yù tolay nga baddi lâ yù bini nga imulá na, baddi lággapay yù gataban na.

Ngam yù tolay nga aru yù bini nga imulá na, aru gapay yù gataban na.”

⁷ Á sittam nga mangiyawâ nga katággítádday, nonopan na laguk nu pígiá yù ikáyâ na nga iyawâ, tapè iyawâ na megapu sù ayâ na galâ, nga ari gapu ta napuersá. Ta iddukan ni Namarò yù ira tatolay nga magayáyâ nga mangiyawâ. ⁸ Á makáwayyá gemma si Namarò nga mangiyawâ ta ngámin nga máwák tam áнна matturù paga yù iyawâ na, tapè aijan yù awayyá tam gapay nga mangisipá sù ira kábulut tam nga marigirigâ. ⁹ Á yawe yù inipetúrâ ni Namarò nga meyanung sù tolay nga makállâ.

“Á isinek na yù iyawâ na, ta abbágán na yù ira marigirigâ.

Á awán ta áddè nayù napiá nga akkuán na, nga pangikállâ na.”*

¹⁰ Á si Namarò yù mangiyawâ ta bini sù tolay nga mammulá, áнна iyawâ na gapay yù kanan na. Á iyawâ na nittam gapay yù ngámin nga máwák tam, tapè umaru yù napiá nga pabbalinán nayù pangikállâ tam, nga massamá sù ira kábulut tam nga marigirigâ. ¹¹ Ta aru yù iyawâ ni Namarò nittam, tapè aru gapay yù iyawâ tam sù ira magáwák. Á sangaw nu ituluk mi yù ilimù naw nira, mepallâ yù paddáyo ra kê Namarò.

¹² Á kuruk nga napiá yù pabbalinán nayù pangiyawâ naw sù ira wáwwagi tam nga magáwák, nga ari lâ ta mábbágán ira, nu ari gapay ta aru yù ira tatolay nga maddáyaw kê Namarò megapu sù pangikállâ naw. ¹³ Á yáyù nga aru yù ira tatolay nga mangiráyaw kê Namarò megapu ta panguruk naw sù napiá nga dámak nga meyanung kê Apu Kesu Kiristu, áнна megapu gapay sù aru nga iniyawâ naw nira áнна yù ira ngámin nga káruán gapay. ¹⁴ Á ipakimi-imállâ da kayu áнна mepallâ yù ayâ da nikayu, gapu ta matákkilalád da ta nepallâ yù pangikállâ naw nira megapu sù allâ áнна ángngiddù ni Namarò nikayu. ¹⁵ Dayáwat tam laguk si Namarò megapu kê Apu Kesu Kiristu, nga Anâ na nga iniyawâ na nittam, nga rigálu na nga awán ta kárik piá na.

10

Yù Itabbák ni Pablo sù ira Mamaliwâ kuna

¹ Á aijan nikayu yù ira nga makkagi ta tumulukâ ta arubáng naw, ngam mapporayâ nu aijanâ ta arayyu. Á yáyù nga ikomâ nikayu ta tángngagan naw lábbi yù kagiak ku, ta párigák ku yù katulù ni Apu Kesu Kiristu áнна

* 9:9 Salmo 112:9

yù pagattam na ta pangituddu na sù ira tatolay. ² Á yáyù nga ikomâ nikayu, ta tunungan naw yù akka-akkuán naw, tapè arák ku máwák nga mapporay sangaw nu umayà ta gián naw. Ta aringâ maganássing nga makiarubáng nga maggammá sù ira mallilibâ nikán, nga makkagi ta párigák ku yù ággangnguá nayù ira mokkuk nga ari manguruk kâ Apu. ³ Á kuruk nga maggiánà lâ ta dabbuno, ngam arák ku párigán yù ággangnguá nayù ira tatolay ta dabbuno nga ari manguruk kâ Namarò. Á ari yù baggi yù ikatalà ku ta pakikontarâ ta ngámin nga narákè nga mekontará kâ Namarò. ⁴ Ngam ikatalà ku galâ yù pakáwayyá ni Namarò áнна yù ámmagaddátu na. Ta naparán si Namarò nga mangabbák sù ira mangikatalà kuna. Á yáyù nga appútam mi yù ngámin nga mekontará sù kuruk nga bilin ni Namarò, megapu sù pakáwayyá na nga neyawâ nikami. ⁵ Á ta pangituddu mi, tabbagam mi yù ngámin nga kagian nayù ira tatolay nga ipanaki da sù bilin ni Namarò, áнна appútam mi yù ira mappeddaráyaw. Á iriám mi ngámin yù kegaggarán na nonò da, áнна gammám mi yù notun nga ánonò da, tapè mánnámmuád da yù kuruk nga bilin ni Namarò, á mabbabáwi ira, nga manguruk gapay kâ Apu Kesu Kiristu. ⁶ Á sikayu, kurugan naw laguk yù taddán ni Apu Kesu nga inipakámmámù nikayu, tapè mepasingan ta kuruk nga manguruk kayu. Á nu aijan yù ira nga ari paga tumuttul sù taddán ni Apu, á naparánà nga mamággáng nira.

⁷ Á kagian naw ta ammu naw yù tolay megapu sù masingan naw, ngam ari kuruk, ta ari masingan yù nonò na. Pasikkálan naw laguk yù nonò naw, á nu kagian naw ta sikayu yù tatole ni Apu Kesu Kiristu, á nonopan naw gapay ta sikami yù kunnay nikayu nga tatole na, nga sinullà na ta masserbi kuna. ⁸ Á mássiki nu pinatturù ku ta baddi yù kinagi nga meyannung ta pakáwayyá mi, á aringâ mappasirán, ta kuruk nga iniyawâ na nikami ni Apu yù pakáwayyá mi nga mangituddu sù bilin ni Namarò, nga ari ta gammám mi yù pangikatalà naw, nu ari galâ ta abbágám mi kayu, tapè mapasigaggà yù pangikatalà naw. ⁹ Á yáyù nga iníturâ ku nikayu, tapè arán naw kagian ta yá lâ ipattúrâ ku tapè ananássing takayu. ¹⁰ Ta aijan garè nikayu yù ira nga makkagi ta “Kun na mengal si Pablo nu mattúrâ, ta masírik yù itabbák na áнна makáwayyá yù túrâ na. Ngam nu makiarubáng nittam, á awán ta tattam na áнна awán ta serbi nayù kagian na,” kud da. ¹¹ Á yù ira nga makkagi karannian, kánnámmuád da laguk ta tuppálak ku yù ngámin nga itúrâ ku, sangaw nu umayà sù gián naw.

¹² Á sikami, arám mi ikáyâ nga igittá yù baggi mi sù ira tatolay nga mangipeddaráyaw ta baggi ra lápay. Á igittá ra yù akka-akkuád da sù ággangnguá nayù ira kagittá ra, á kagiad da ta napiá ira ánnè sù ira kábulud da. Ngam arád da nonopan yù kuruk nga napiá nga kagian ni Namarò, á yáyù nga awán ta kánnámmuád da. ¹³ Ngam sikami, kagiam mi lâ yù meyannung sù pattarabáku mi nga inipakuá ni Namarò nikami. Á arám mi patturutan yù kagiam mi, ta kagiam mi lâ yù pangituddu mi nikayu, ta yáyù inipakuá ni Namarò nikami. ¹⁴ Á arám mi iturù yù kagiam mi, ta mepasingan ta pinalurò mi yù ipakuá ni Namarò nikami megapu sù panguruk naw. Ta sikami yù napolu nga minay nikayu nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu.

Á arám mi sinippil yù pakáwayyá mi nga mangituddu nikayu.

¹⁵ Á arám mi iráyaw yù baggi mi ta meyannung sù tarabáku na tanakuán nga tolay, nga kunnay ta sikami yù namaluro kuna. Ngam iddanamám mi ta mapasigaggá yù pangikatalà naw kê Apu, tapè umaru laguk yù awayyá mi nga mangituddu sù ira káruán ta gián naw. ¹⁶ Á kabalín nayù pangilayalayâ mi sù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu ta gián naw, mánaw kami sangaw, nga umay mangilayalayâ ta tanakuán nga lugár gapay, nga awán paga ta mangituddu nira, tapè ari kami meparáyaw megapu sù kingguá na tádday nga tolay, nga inipakuá ni Namarò kuna. ¹⁷ Á ajjan yù netúrâ, nga kun na, “Nu ajjan yù tolay nga mappeddaráyaw, á awán laguk ta tanakuán nga ipeddaráyo na nu ari galá si Apu.”* ¹⁸ Ta mepasingan ta napiá yù tolay, ari megapu sù pangipeddaráyo na ta baggi na, nu ari galá megapu sù pangiráyo ni Namarò kuna.

11

Yù Meyannung sù ira Áppè Minángxgilayalayâ

¹ Á parè bì ta attamán naw nga ginnán yawe nga kagiak ku nikayu, mássiki nu magubobugá nga kun na tolay nga awán ta nonò na. ² Ta iddukat takayu, nga kun na ánâ ku, á maburungá megapu nikayu, marakè mekáttauay kayu sù panguruk naw kê Apu Kesu. Á mangilin yù pangabubu nikayu nga kunnay ta pangabubu ni Namarò, gapu ta initarátu takayu kê Apu Kesu Kiristu. Sikayu yù meyarík sù magingánay nga metarátu sù pakiatawán na. Á yáyù nga ikáyâ ku ta pareku nga napiá yù nonò naw. ³ Á yá ikaburung ku ta melogò kayu, á kurugan naw sangaw yù ari kuruk ána lonán naw yù ángxgiddù naw kê Apu Kesu Kiristu, nga kunnay kê Abbò Eba ngaw, nga nelogò megapu sù passirisiri nayù iráw, nga si Satanas. ⁴ Ta ayatán kayin nga mamaddulò sù tolay nga umay nikayu mangilayalayâ sù tanakuán, nga ari si Apu Kesu Kiristu nga inilayalayâ mi nikayu. Ngattá, ta ginnán naw lâ yù ituddu na, mássiki nu ituddu na yù pangalawâ naw sù tanakuán, nga ari yù Mangilin nga Ikararuá nga naggapu kê Namarò. Á ngattá, ta ginnán naw, mássiki nu tanakuán yù ilayalayâ na, nga ari negittá sù napiá nga dámak, nga inituddu mi nikayu. Á yáyù nga maburungá nikayu, ta malogon kayu nga melogò garè.

⁵ Á ta urè, aringá nagukák ánnè sù ira minángxgituddu nga minay nikayu, nga makkagi ta aggira yù kátannangán nga minángxgilayalayâ. ⁶ Á mássiki nu aringá támma malaláki nga magubobuk, ngam ari makúrang yù ammù nga meyannung sù kuruk nga bilin ni Namarò, á yáyù inipakánammù nikayu, megapu sù ngámin nga inipasingak ku ána kinagì nikayu.

⁷ Á áddè ngaw keggâ ta gián naw nga mangituddu sù bilin ni Namarò, aringá bulubugá nakitáddán nikayu, ta tanakuán yù pangápák ku ta pakkatolè. Á liwâ ku panò, nga kunnay ta pinagukák ku yù baggi gapu ta pangilayalayâ ku nga arán naw pagán? ⁸ Á pangituddu nikayu, kunnay ta kinokoták ku yù ira mangikatalà kê Apu Kesu nga maggián ta tanakuán nga lugár da, gapu ta aggira yù mangiyawâ níkan ta máwák ku, á ta

* 10:17 Jeremia 9:24; 1 Korinto 1:31

arák ku ira nasserbián, nu ari galâ sikayu. ⁹ Á mássiki nu nagáwágà ta keggâ nikayu, arát takayu bulubugá nakkiddawán. Ta limibbè yù ira wáwwagi tam nga taga Masidonia, á aggira yù nangiyawâ nikán ta ngámin nga awágak ku. Awán ta kiniddò nikayu, á arák ku bulubugá kiddawan nikayu, tapè ari kayu majjigâ megapu nikán. ¹⁰ Á kuruk yù ipakánnámmu ni Apu Kesu Kiristu nikán, aggina nga mepulupulù nikán. Á yáyù nga kuruk gapay yù kagiak ku nikayu. Awán ta tolay sù purubinsia na Akeya nga makagammá sawe ipeddaráyò. Ta aringà bulubugá mangâ sù pakkatolè nikayu.

¹¹ Á parè bì ta arán naw kagian ta arát takayu iddukan, gapu ta arák ku apan yù pakkatolè nikayu. Ta ammu na gemma ni Namarò ta kukurugán nga iddi-iddukat takayu! ¹² Á uputak ku yù akka-akkuák ku, tapè awán ta awayyá nayù ira áppè minángngilayalayâ nga makkagi ta negittá yù akka-akkuád da sù ággangguá mi. Ta ari gemma kuruk, gapu ta táddanán naw ira. Ngam sikami, arán naw kami táddanán.

¹³ Á dannyaw ira nga mangituddu nikayu, mangilogò ira nga mas-sirisiri ta meyanung sù tarabáku ra. Áppè minángngilayalayâ ira, nga mattá-ábbilinán, á ari kuruk yù kagiad da nga sinullà na ira ni Apu Kesu Kiristu. ¹⁴ Á ari ittam mapállâ sù pangilogò da. Ta mássiki si Satanas, luttuák nga maddalingárang nga kun na daroban ni Namarò. ¹⁵ Á yáyù nga ari makapállâ nu mappasingan yù ira áppè pípiá nga masserbi kê Satanas nga kunnay sù ira daroban nga masserbi kê Namarò. Á pagikaruan ni Namarò yù ira áppè pípiá ta meyanung sù kingguá ra sangaw nu pagádekán na ággaw.

Yù Meyannung sù Pagattam ni Pablo

¹⁶ Á pidduák ku má nga ikomá nikayu ta arán naw kagian ta maguyungà, megapu sù kagiak ku. Ngam mássiki nu kagian naw ta ulapángà, á parè bì ta attamán naw nga ginnán yù ipeddaráyò. ¹⁷ Á yù kagiak ku kunganan, arán na inipakuá nikán ni Apu Kesu Kiristu yù pagubobuk ku karanniyaw, nu ari galâ ta kun nangà na ulapá nga magubobuk. ¹⁸ Á gapu ta aru yù ira nga mappeddaráyaw ta meyanung ta akkuád da ta dabbuno, á ipeddaráyò gapay laguk yù baggi ta baddi. ¹⁹ Ta ari panò kuruk nga aru yù ammu naw, gapu ta magayáyâ kayu nga magattam sù ira nga kun na ulapá yù pagubobuk da? ²⁰ Á mássiki nu aripanad da kayu, áanna darogatað da kayu, á ngattá, ta attamán naw lâ! Á ilogò da kayu, áanna iluddè da kayu, áanna lappágad da kayu! Ngattá laguk ta attamán naw yù narákè nga akkuád da! ²¹ Á kuruk yù kagiak ku nikayu, nga ari kunnian yù akkuám mi nikayu, ta mappasirán kami nga mangguá karannian nga narákè nikayu.

Ngam nu aijan yù awayyá ra nga mappeddaráyaw, maguray lâ yù ipeddaráyo ra, á aijan gapay yù awayyâ nga makkagi, mássiki nu kun nangà na ulapá nga magubobuk. ²² Á ipeddaráyo ra yù baggi ra, ta Kudio ira nga mangngágan ta Kebru. Á Kebrungà gapay gemma. Á nu iráyo ra ta aggira yù ginaká ni Kákay Israel, á ginaká nangà gapay ni Kákay Israel. Á aggira yù ginaká nayù ngaw Kákay Abrakam, á sikán gapay gemma yù ginaká ni Kákay Abrakam. ²³ Á kagiad da ta masserbi ira kê Apu Kesu Kiristu. Á mássiki nu kunnayà ta maguyung ta pagubobuk ku

karanniawe, á appútak ku ira ngámin, ta aru yù tarabákù ta passerbì kâ Apu Kesu Kiristu ánnè nira. Á más napiá yù passerbì kâ Apu ánnè nira, áнна aru yù iniyattam ku. Ta name-arungà nga nagattam sù kebáluk ku megapu sù pattarabákù kâ Apu. Á nameppígiángà nga nagattam ta pamalpalù da áнна pamaligà da nikán. Á name-arungà nga nagisassay natay.

²⁴ Á namellímá yù pamaligà da nikán nayù ira kagittâ nga Kudio, ta taggitallupulu ta siám. ²⁵ Á namillu gapay nga pinalapalù dangà. Á sù tádday nga ili, pinayáng dangà ta batu. Á namillu yù pattakè ta biray, nga nabbaggiu ta bebay, á natáttâ yù natakayák ku. Á tangággaw áнна tangagabingà nga nappátaw. ²⁶ Á sigídangà nga magala-ali nga mangilayalayâ, á aru yù jigâ nga nesimmu nikán ta pallakalakák ku. Naparubák ku gapay yù kalítu na dabbun, yù pangnguá ra nikán nayù ira tulisán, yù akka-akkuán nayù ira kagittâ nga Kudio nikán áнна yù akka-akkuád da nikán gapay nayù ira ari Kudio. Á jinigirigâ dangà sù ira ili, áнна ta kalállammatán. Á ta pattakè ta biray, narigirigákà má ta paggiám mi ta tangngá na bebay. Áнна jinigirigâ dangà gapay nayù ira áppè manguruk.

²⁷ Á aringà nalurâ sù pattarabákù, mássiki nu sigídangà mabannák, tapè aijan yù ipangâ ku ta ipakkatolè, á nepatalugáring ta aijan yù awayyâ nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak. Á name-arungà nga natturá ta tangagabi. Á inattamák ku lâ nu nabisinà onu napangálà, gapu ta name-aruru nga awánà ta kanan. Á inattamák ku lâ nu malumminà, nga awán ta gámi ku áнна pallirumák ku. ²⁸ Á ari lâ dannian yù attamák ku nu ari gapay ta sigídangà maburung nga mannononò nu kunnasi yù ángngabbák ku sù ira mangikatalà kâ Apu nga maggagammung ta ngámin nga lugár, nga iddi-iddukak ku. ²⁹ Á egga panò yù tolay nga makapi yù pangikatalà na kâ Apu, á arák ku nakuan matagenà yù kakapi na? Ta nepallà yù daddam ku nu aijan yù nekáttauay sù panguruk na kâ Apu áнна makaliwâ.

³⁰ Á manakikà nakuan nga mangipeddaráyaw, ngam gapu ta nakagumánà, á yáyù nga mangipeddaráyawà, ngam ari megapu sù pakáwayyâ, nu ari galâ megapu sù pakkapiyák ku, tapè mepakánnámmu yù pakáwayyâ ni Apu Kesu Kiristu, nga paggapuán nayù pakáwayyâ. ³¹ Á si Namarò, nga Yáma ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, ammu na ta kuruk yù ngámin nga kagiak ku. Á aggina yù meparáyaw ta áddè ta áddè. ³² Á yawe nga nesimmu nikán sù paggiák ku ngaw paga ta ili na Damasku yù pangipasinganán nayù pakkapiyák ku. Ta yù gubinador nga sinullà ni Patul Aretas, jinok na yù ira suddálu na nga magguárdiá sù áttallungán nayù ili, tapè gaputad dangà, nu mánawà. ³³ Ngam aijan yù ira nangabbák nikán, á inâ da yù mallakay nga basket, á nappittakà kuna. Á inayáyud dangà ta lawán sù bintá nayù atannáng nga jijjing nga batu, nga alitù na ili, á inipagukák dangà. Á yáyù nga nakatammangà sù gubinador.

12

Yù Inipasingan ni Namarò áнна Inipalappâ na kâ Pablo

¹ Á mássiki nu ammù ta awán ta serbi nayù pappeddaráyò, á gapu ta kagumánan nawà, yáyù nga kagiak ku laguk yù inipasingan ni Apu Kesu ána inipalappà na nikán. ² Nappaságin yù mapulu ta appà nga dagun áddè ngaw kesimmu na nikán. Á neyángayà ngaw ta lángi ta gián ni Namarò, á arák ku ammu nu neyángay yù ikararuâ, onu naggiánà paga ta baggi ta keyángè tán. Si Namarò lâ yù makánnámmu. ³ Yá lâ ammù, ta neyángayà ta lángi ta paggianán ni Namarò, ngam si Namarò lâ yù makánnámmu nu ajjanà ta baggi ta keyángè ta gián na.

⁴ Á keggâ ta gián ni Namarò ta lángi, naginnâ yù aru nga makapállâ nga ari mepalappà ta ággubobuk na tolay, ána ari meyanugù gapay nga ubobugan na tolay. ⁵ Á nu ikáyâ ku mappeddaráyaw, á ipeddaráyò nakuan yù ángè ta lángi ána yù naginnâ. Ngam ipeddaráyò galâ yù ira pakkapiyák ku. ⁶ Á mássiki nu ikáyâ ku nakuan mappeddaráyaw, á aringà gemma maguyung, ta kuruk nga nesimmu yù ngámin nga kagiak ku. Ngam aringà mappeddaráyaw, marakè matturù yù paddáyo nayù ira tatolay nikán. Á napiá ta urè nu kemámmatád dangà megapu galâ sù masingad da nga akka-akkuák ku, ána yù maginnâ ra nga pangituddù nira.

⁷ Á gapu ta aru yù ira makapállâ nga inipasingan ni Namarò ána inipalappà na nikán, á yáyù nga inanugù na ta majjigákà, megapu sù akkuán na nikán nayù daroban ni Satanas, tapè ari motun yù nonò ku, ána aringà matturù nga mappeddaráyaw. ⁸ Á namillungà nga nakimállâ kê Apu Kesu ta irián na yù pajjigâ ku. ⁹ Ngam kinagi na nikán, “Máwák mu lâ ta abbágát taka megapu sù ángngikállâ ku nikaw, tapè meyattam mu yù ngámin nga jigâ nga umay nikaw. Á mepasingan ta napiá yù pakáwayyâ nu nakapi ka,” kun na nikán. Á yáyù nga magayáyákà nga mappeddaráyaw megapu sù pakapiyák ku, tanu nakapingà, ajjan yù pakáwayyâ ni Apu Kesu Kiristu nga mangabbák nikán. ¹⁰ Á yáyù nga magayáyákà, maguray lâ yù mesimmu nikán, nu makapingà, onu pakkakagiád dangà, onu marigirigákà, onu akkuád dangà megapu sù pangilayalayâ ku kê Apu Kesu Kiristu, onu matakikâ. Ta nu makapingà, pasikanan nangà ni Apu Kesu Kiristu, á yáyù nga mepasingan ta kuruk nga masikanà megapu sù pangabbák na nikán.

Yù Kaburung ni Pablo sù ira taga Korinto

¹¹ Á kunyayà ta ulapá gapu ta pappeddaráyò, ta kinagumán nawà. Ngam sikayu nakuan yù makimoray nikán, nga makkagi ta kuruk nga meyanung nikán. Á yù ira áppè minángngilayalayâ, ari ira gemma makáwayyâ ánnè nikán, mássiki nu awán ta pakáwayyâ. ¹² Á keggâ ta gián naw, inattamáku yù ngámin nga jigâ nga minay nikán, tapè palurotak ku yù ipakuá ni Namarò nikán. Á nasingan naw yù ngámin nga makapállâ nga pinagaddátu ni Namarò megapu nikán, nga panákkilalán ta síkán yù kuruk nga minángngilayalayâ nga sinullà na. ¹³ Á anni panò yù liwâ ku nikayu? Ta arát takayu gemma inirumâ sù ira ngámin káruán nga wáwwagi tam nga mangikatalà kê Apu, nga maggagammung ta tanakuán nga lugár. Ngam yá lâ nangirumák ku nikayu yù arák ku pakitáddán nikayu. Á nu liwâ ku yian, á pakomán nawà bi laguk!

14 Á naparánà nga umay nikayu mattúllun, á yawe yù mekatallu nga ángè pattúllun nikayu. Á nu umayà sangaw nikayu, aringà makkiddaw nikayu, tapè ari kayu marigirigà megapu nikán. Ta ari yù kukuá naw yù alerak ku, nu ari galá sikayu nga mangikatalà áнна mangiddù ká Apu Kesu. Ta sikayu yù kun na ánà ku. Á ari nakuan yù ira ábbing yù mamarán nga mangiyawâ ta máwák nayù ira darakal da, nu ari galá yù ira mappataganâ yù mangiyawâ ta máwák nayù ira ánà da. 15 Á yáyù nga magayáyákà nga mangiyusá ta ngámin nga aijan nikán áнна yù baggi gapay, mássiki nu metapilâ megapu nikayu, tapè mábbágát takayu, á mapasigaggâ yù pangikatalâ naw. Á nu mappanâ yù ángngiddù ku nikayu, malurâ kayu panò nga mangiddù nikán?

16 Á ammu naw ta kuruk nga aringà nikayu nakitáddán, ngam aijan galâ nikayu yù ira makkagi ta inilogò takayu áнна jinarogâ takayu. 17 Á yù ira jinok ku nikayu, jinarogâ da kayu panò? Ari gemma! Ammu naw ta awán ta inâ da nikayu, áнна arád da kayu inilogò. 18 Á jinok ku si Titò ta umay mattúllun nikayu, nga nepulù sù tádday nga wagi tam. Á jinarogâ da kayu panò? Ari gemma! Ta matunung yù ngámin nga kingnguá di Titò áнна napiá yù nonò da. Á keggá mi ta gián naw, negittá yù nonò mi áнна ággangnuá mi ta nonò da áнна ággangnuá ra.

19 Á kagian naw támma ta iyigù ku yù baggi megapu sù kinagì. Ngam ubobugak ku lâ ta arubáng ni Namarò yù ipeyubobuk ni Apu Kesu Kiristu nikán, tapè mábbágát takayu, sikayu nga iddukak ku, tapè mapasigaggâ yù pangikatalâ naw ká Apu. 20 Á maburungâ, marakè aringà magayáyâ sangaw nu umayâ sù gián naw, gapu ta marángnganát takayu nga mangnguá sù arák ku ikáyâ. Á nu kunnian yù akkuán naw sangaw nu lubbekâ, á ari kayu gapay magayáyâ nu masingan nawâ, gapu ta mapuersángâ nga maggammâ nikayu. Ta yá ikaburung ku nu maratang ku yù ira maddaráma, onu yù ira mangabubu áнна mamassil, onu yù ira makkakáporay, onu yù ira magukkuk, onu yù ira mallillibâ, yù ira mabbebbek, onu yù ira mappeddaráyaw, onu yù ira makusukusu. 21 Á maburungâ, marakè mepasiránâ ká Namarò sangaw nu umayâ ta gián naw, megapu sù narákè nga akka-akkuán naw. Á maraddamâ laguk, nga mappanâ yù daddam ku megapu sù ira nakaliwâ ngaw, nga ari paga nabbabáwi sù narákè nga ággangnuá ra, nga pangarallo ra áнна yù panuppál da ta pakkaragâ nayù baggi ra nga narákè.

13

Yù Naporián nga Taddán ni Pablo sù ira taga Korinto

1 Á mekatallu yù ángè ta gián naw sangaw nu et takayu tullúnán. Á nu aijan yù mangikeká ta kabbulun na sangaw, á ammu naw yù taddán ni Namarò nga netúrâ, ta máwák yù duá onu tallu nga tolay gapay nga massistígu ta kuruk yù kagian nayù mangikeká.* 2 Á sù ngaw mekaruá nga pattúlluk ku nikayu, sinaddánák ku yù ira nakaliwâ ngaw áнна sikayu ngámin. Á kunangane pidduák ku má nga kagian pángè ku umay. Nu arád da paga nilikuránán yù narákè nga akka-akkuád da, á sangaw nu lubbekâ sù gián naw, pággangak ku ira. 3 Á gapu ta ikáyâ

* 13:1 Deuteronomio 19:15

naw yù panákkilalán naw ta kuruk nga si Apu Kesu Kiristu yù nanullà nikán, á yá ipamakuruk ku nikayu ta pággangat takayu sangaw megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu Kiristu. Ta ari makapi si Apu, nu ari galá makáwayyá nga manuddu nikayu. ⁴ Á mássiki nu kunnay ta nakapi si Apu Kesu sù pangipátà da kuna ta kurù, á matolay galá megapu sù pakáwayyá ni Namarò. Á sikami nga minángxgilayalayâ nga sinullà na, makapi kami gapay nga kunnay kâ Apu Kesu, megapu sù ketádde mi kuna. Ngam umay kami sangaw ta gián naw, á nu máwák nga pággangam mi kayu nakuan, á masingan naw kami nga makáwayyá gapay, gapu ta mesipà kami sù áttole ni Apu Kesu Kiristu megapu sù pakáwayyá ni Namarò.

⁵ Á pasikkálan naw laguk yù nonò naw áнна akka-akkuán naw, nu kuruk nga mangikatalà kayu kâ Apu Kesu. Á arán naw panò ammu ta aijan nikayu si Apu Kesu Kiristu? Kuruk nga aijan nikayu, nu ari kayu áppè mangikatalà. ⁶ Á yá iddanamáku ku, ta gapu ta mepasingan ta kuruk nga mangikatalà kayu kâ Apu Kesu, á kánnámmuán naw gapay laguk ta aijan si Apu Kesu gapay nikami áнна kuruk nga sinullà na kami ni Namarò nga mangilayalayâ kuna. ⁷ Á yawe ipakimállà mi kâ Namarò, ta mepasingan sangaw nga nattukkákin yù narákè nga akkuán naw, tapè awán ta máwák mi nga mamággáng nikayu. Ta yawe yù kuruk nga ikáyâ mi, ari ta mepasingan yù pakáwayyá mi, nu ari galá ta akkuán naw yù napiá, mássiki nu ari mepasingan yù pakáwayyá mi nga mamággáng nikayu. ⁸ Á nu akkuán naw lâ yù napiá, arám mi máwayyá nga ipasingan yù pakáwayyá mi nga mamággáng nikayu. Ta ari kami makikontará nikayu nu kurugan naw yù kuruk nga napiá, ta abbágám mi yù ira nga manguruk sù kuruk nga bilin ni Namarò.

⁹ Á yáyù nga magayáyâ kami, nu awán ta máwák mi nga mamággáng nikayu, mássiki nu mebiláng kami ta makapi. Ta ayatán kami galá nu napiá lâ yù ángxguruk naw kâ Apu Kesu. Á yawe yù kuruk nga ikáyâ mi áнна ipakimállà mi kâ Apu, ta mangáppípiá kayu. ¹⁰ Á initúrâ ku yawe nikayu pángè ku umay, tapè arák ku máwák nga ipasingan yù pakáwayyâ nga mamággáng nikayu, sangaw nu lubbekà sù gián naw. Ta iniyawâ na nikán ni Namarò yù pakáwayyâ, ari ta darálat takayu nu ari galá tapè mábbágát takayu, tapè mapasigaggà yù pangikatalà naw kuna.

¹¹ Á wáwwagi, yawe paga laguk yù kagiak ku nikayu ta kabalin na yaw túrá ku. Ipe naw yù urá naw nga manuppál sù ngámin nga ipakuá ni Namarò nikayu. Á tángxgagan naw yù taddák ku nikayu áнна pattatáddayan naw yù nonò naw, tapè ari kayu maddaráma. Magayáyâ kayu laguk nga mepagimammà. Á maggián laguk nikayu si Namarò, nga minángxgiddù áнна mamagimammà nikayu. ¹² Á nu maggagammung kayu, ipasingan naw yù pakimore naw áнна yù ángxgiddù naw sù ira kábulun naw, gapu ta mawwawági kayu kâ Apu Kesu Kiristu. ¹³ Á yù ira ngámin nga kábuluk ku saw, kagiad da ta manonò da kayu, á parè bì ta napiá yù ággián naw. ¹⁴ Á yawe ipakimállà ku kâ Namarò megapu nikayu, ta sigidá naw matagenà yù pangikállà ni Apu Kesu Kiristu áнна yù pangabbák na nikayu, á parè bì ta makkaká-iddù kayu megapu sù ángxgiddù ni Namarò nikayu, áнна napiá yù ákkiwagi naw megapu sù Mangilin nga Ikararuá nga aijan nikayu.

Yù Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Galasia

Yù Meyannung sawe Túrâ

Pangilayalayâ ni Pablo sù napiá nga dámak sù ira ari Kudio, aru yù ira nga nanguruk. Á aijan yù ira Kudio nga minay mangituddu nira ta máwák da tuppálan yù tunung ni Moyses, tapè mesipà ira sù ira tatole ni Namarò. Á yáyù nga initúrâ ni Pablo sù ira tatolay ta purubinsia na Galasia, tapè panolian na ira ta panguruk da sù napiá nga dámak. Á yawe yù kebalinán nayù napiá nga dámak, ta sittam ngámin, mássiki nu Kudio onu ari Kudio, meyiǵù ittam galâ megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu, nga netapil megapu nittam.

Á si Namarò yù nanullà kâ Pablo ta umay mangilayalayâ sù ira ari Kudio. Á yù ira olu nga minángxilayalayâ nga naggián ta Jerusalem, magayáyâ ira megapu sù pangilayalayâ ni Pablo ta gián nayù ira ari Kudio. Á yáyù ipanonò ni Pablo sù ira taga Galasia, tapè ammu ra ta aijan yù pakáwayyá na, ána tángxagad da yù kagian na, marakè mekátuay ira sù napiá nga dámak.

Yù Mayán nayù Túrâ

Táttádday lâ yù Napiá nga Dámak (1:1-10)

Yù Panullà ni Namarò kâ Pablo (1:11-24)

Yù Pakáwayyá ni Pablo ána yù ira Káruán nga Minángxilayalayâ (2:1-21)

Mesipà ittam kâ Namarò megapu galâ sù Pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu (3:1-14)

Yù Initabbá ni Namarò kâ Abrakam ána yù Tunung na (3:15-29)

Pataganatán na ittam ni Namarò (4:1-7)

Maburung si Pablo sù ira taga Galasia (4:8-20)

Yù Keyarigán nayù ira Duá nga Tarátu ni Namarò (4:21-31)

Napalubbángx ittam, tapè Makkaká-iddù ittam (5:1-6:10)

Yù Kabalin nayù Túrâ (6:11-18)

¹ Sikán si Pablo, nga minángxilayalayâ. Á ari gemma tolay yù nagga-puán nayù pakáwayyâ nga mangilayalayâ kâ Apu Kesu. Ngam yù ira nga nanullà nikán di Apu Kesu Kiristu ána si Namarò nga Yáma na nga namaginnanolay kuna. ² Á sikami ána yù ira ngámin saw nikán nga mangikatalà kâ Apu Kesu, mattúrâ kami nikayu nga wáwwagi mi nga maggagammung ta ngámin nga ili sù purubinsia na Galasia. ³ Á parè bì ta napiá lâ yù ággigián naw ána gawagawáyán naw, ána magimammà kayu, megapu ta pangikállà da nikayu di Namarò nga Yáma tam kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. ⁴ Ta initapil ni Apu Kesu Kiristu yù baggi na megapu nittam, tapè ikáru na yù liwiliwâ tam, ána iyíǵù na ittam, ta yáyù ure ni Namarò nga Yáma tam. Á gapu ta pagikáru ni Apu Kesu ta liwiliwâ tam, á pinakomá ni Namarò ittam, á kunnay ittam ta napalubbángxin, tapè likuránát tamin yù ngaw naráké nga ággangnguá tam nga negagángxay ta tolay ta dabbuno. ⁵ Dayáwat tam laguk si Namarò,

nga meparáyaw ta áddè ta áddè nga awán ta áddè na. Á mapalurò yaw. Ammán.

Táttáddy lâ yù Napiá nga Dámak

⁶ Mapállákà sù akka-akkuán naw, ta nabì kayu lâ paga nga nanguruk, á ngattá, ta likuránán nawin si Namarò, nga nagágál nikayu megapu sù allà ni Apu Kesu Kiristu? Á tángngagan nawin yù tanakuán nga ituddu ra, nga kagiad da ta napiá nga dámak, ngam ari gemma. ⁷ Ta awán gemma ta tanakuán nga napiá nga dámak, nu ari lâ yù kuruk nga inituddu mingin nikayu. Ngam aijan garè yù ira umay mamuruburion nikayu, á ikáyâ da nga patalián yù napiá nga dámak nga inituddu mi nga meyanung kê Apu Kesu Kiristu. ⁸ Ngam ari gemma mapatalián, á nu aijan yù mangilayalayâ ta tanakuán nga ari negittá sù inilayalayâ mi nikayu, á mokum yian. Mássiki nu sikami nakuan onu yù daroban nga naggapu ta lánghi yù mangilayalayâ ta tanakuán, á ukuman ni Namarò. ⁹ Á yawe nga kinagi mi ngaw nikayu, pidduák ku má nga kagian, ta mássiki nu asinni yù tolay nga mangilayalayâ ta tanakuán, nga nerumá sù napiá nga dámak nga kinuruk naw ngaw megapu sù pangilayalayâ mi, á megagek yù tolay, ta pagikaruan ni Namarò ta impiernu.

¹⁰ Á gapu ta kunnian yù pakkagi nikayu, awayyá naw panò nga makkagi ta alerak ku yù paddáyo nayù ira tatolay níkán? Ari! Ari gemma yù ira tatolay yù ikáyâ ku nga pagayáyan megapu sù pangilayalayâ ku, nu ari galá si Namarò. Á nu alerak ku nakuan yù paddáyo nayù ira tatolay, aringakin laguk nakuan masserbi kê Apu Kesu Kiristu.

Yù Panullà ni Namarò kê Pablo

¹¹ Á wáwwagi, yaw ipakánammù nikayu, ta ari naggapu sù nonò na tolay yù napiá nga dámak nga ilayalayâ ku. ¹² Á ari tolay yù nak-agigiámmuák ku sù napiá nga dámak, ta awán gemma ta nangituddu níkán, nu ari galâ ta si Apu Kesu Kiristu yù nangipalappâ níkán.

¹³ Á narámak naw gemma yù ngaw kustombarè ta panuttul ku sù rilision na Kudio, ta jinigirigâ ku yù ira manguruk kê Apu Kesu, á nerallà yù panigirigâ ku nira. Á inigagángè ngámin ira nga talamánan. ¹⁴ Á síkán yù kátannangán nayù ira kábuluk ku nga Kudio nga naggigiámmu sù rilisiod da, ta pinatuppál ku yù ngámin nga kustombare na Kudio nga inituddu nayù ira naggaká níkami.

¹⁵ Á gapu ta nepallà yù allà ni Namarò níkán, sinullà nangà sù ngaw aringà paga neyaná, á inagálán nangà, tapè masserbingà kuna. ¹⁶ Á yáyù nga pinalappâ ni Namarò níkán si Apu Kesu nga Anâ na, tapè ek ku ilayalayâ sù ira makkakerumá nga ari Kudio. Á awán ta tolay nga nakitudduák ku. ¹⁷ Á mássiki yù ira napolu nga sinullà ni Namarò nga mangilayalayâ, aringà nakituddu nira. Aringà minay ta giád da ta Jerusalem, ngam naddaretiungà nga nánaw nga minay nakipaggián ta Arabia. Á pánò ta Arabia, nattolingà ta Damasku.

¹⁸ Á pappasá na talluragun, gimionà ta Jerusalem, ta minayà naki-ammu kê Eduru. Á duá ligguán lâ yù paggiák ku kuna. ¹⁹ Ngam arák ku nasingan yù ira káruán nga mapulu duá nga minángngilayalayâ, ngam si Ime lâ, nga urián ni Apu Kesu. ²⁰ Á kuruk yawe ngámin itúrâ ku nikayu, á si Namarò yù massistígu ta aringà massiri.

²¹ Á ta pánò ta Jerusalem, minayà ta lugár na Siria áнна Silisia. ²² Á yù ira káruán nga manguruk kê Apu Kesu nga maggián ta ili na Jerusalem áнна yù ira manguruk nga maggián ta purubinsia na Judiya, arád dangá paga nasingan. ²³ Á narámak da lâ yù meyanung nikán, nga kud da, “Yane tolay nga nanigirigá ngaw sù ira mangikatalà kê Apu Kesu, á kunangane, nabbabáwi ngin, á ilayalayâ na gapay ta máwák nayù ira tatolay nga mangikatalà kê Apu Kesu.” ²⁴ Á pakarámak da karannian, jináyò ra si Namarò megapu sù pabbabáwi áнна yù pangikatalà ku kê Apu Kesu.

2

Yù Pakiubobuk di Pablo sù ira Minángngilayalayâ

¹ Á mapulu ta appâ nga dagun yù napasá pángè ku má minay ta Jerusalem. Á sikami kê Bernabe yù minay, á inipulù mi si Titò. ² Á yá iniyángè, gapu ta inipalappâ ni Namarò nikán ta máwák ku nga umay, tapè ibukalák ku sù ira kátannangán yù bilin na nga inilayalayâ ku sù ira ari Kudio. Á yù ira kátannangán lâ yù nakiubobugák ku, tapè pattatáddayam mi yù nonò mi ta meyanung sù ituddù, marakè awán ta serbi nayù tarabákù, nu arád da nakuan ikáyâ. ³ Á inianugù da yù ngámin nga ituddù, mássiki yù ituddù nga ari máwák nga tuppálan nayù ira ari Kudio yù tunung mi nga Kudio. Ta Gareko gemma si Titò nga kabbuluk ku, ngam arád da pinuersá ta mappakugì. ⁴ Ngam yù ira áppè makiwagi, minay ira nakipaggammung nikami tán, tapè sisímád da kami. Á kagumánad da kami nakuan, ta kugitad da nakuan si Titò, ta ipatuttul da nittam nakuan yù tunung na Kudio, tapè megaggak ittam nakuan nga kunnay ta aripan, mássiki nu kuruk nga napalubbáng ittamin megapu sù pangikatalà tam kê Apu Kesu Kiristu. ⁵ Á arám mi gemma bulubugá initulù nira, mássiki nu baddi lâ, tapè ari malannapán ta siri yù kuruk nga napiá nga dámak nga meyanung kê Apu Kesu, nga ilayalayâ ku nikayu nga ari Kudio.

⁶ Á yù ira nakiubobugák ku ta Jerusalem, neparámak ira ta kátannangán, ngam arák ku ira inirumá, ta arán na ira gemma irumá ni Namarò. Á awán ta kinagi ra nga liwâ ku áнна arád da linnapán yù ituddù. ⁷ Ta nánámmuád da ta sinullà nangà ni Namarò nga umay mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyanung kê Apu Kesu sù ira ari Kudio, ta kunnay ta panullà na gapay kê Eduru nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak sù ira Kudio. Á yáyù nga inanugù da yù ngámin nga bilik ku. ⁸ Á si Namarò yù mangabbák kê Eduru sù pangilayalayâ na sù ira Kudio, áнна aggina lâ yù mangabbák nikán gapay sù pangilayalayâ ku sù ira ari Kudio.

⁹ Á di Ime kári Eduru kê Kuan, nga kátannangád da, pakánámmu ra ta si Namarò yù nanullà nikán, inalimánu ra kami kê Bernabe, gapu ta magayáyâ ira ta mattatádday kami nga mattarabáku kê Namarò. Á nattatádday yù nonò da áнна yù nonò mi, ta sikami kê Bernabe yù umay mangilayalayâ sù ira ari Kudio áнна aggira yù umay mangilayalayâ sù ira Kudio. ¹⁰ Á yá lâ inipanonò da nikami yù ángngabbák mi sù ira pobare nga manguruk kê Apu, nga maggián ta Jerusalem, á ayatánà ta yáyù gemma gapay yù ikákáyâ ku nga akkuán.

Yù Paggammá ni Pablo kê Eduru

¹¹ Á paggiám mi ta ili na Antokia, minay gapay si Eduru ta Antokia, á aijan yù kingnguá na nga ari napiá. Á yáyù gimmâ ta arubáng nayù ira tatolay. ¹² Á kunniaw yù kesimmu na. Ta kalalabbè ni Eduru ta Antokia, á napiá lâ yù kingnguá na, ta minay nakilálláng sù ira ari Kudio, nga wáwwagi tam megapu sù panguruk tam kê Apu Kesu. Ngam labbè nayù ira Kudio nga jinok ni Ime, nga naggapu ta Jerusalem, á pinatalián ni Eduru yù kustombare na, á aringin napiá yù kingnguá na, ta aringin nakilálláng sù ira manguruk nga ari Kudio, gapu ta assing na sù ira Kudio nga taga Jerusalem, nga tumuttul sù kustombare na Kudio. Ta mepugik nga mepalálláng yù ira Kudio sù ira tatolay nga ari nakugi. Á kagiad da garè ta máwák nga mappakugi yù ira nga ari Kudio, nu ikáyâ da makitádday nira. ¹³ Á yù ira káruán nga Kudio nga maggián ta Antokia, nga manguruk kê Apu, pakasingad da sù kingnguá ni Eduru, mássiki nu ammu ra ta ari napiá, ngam pinárigád da gapay yù kingnguá na nga áppè pípiá, ta nattukkâ ira gapay nga nakilálláng sù ira ari Kudio. Á mássiki si Bernabe nga kapulù ku, á nekanâ nira gapay, áнна aringin nakilálláng sù ira ari Kudio. ¹⁴ Á pakasingak ku ta mekáttauay ira sù kuruk nga bilin ni Namarò nga inipalappâ na nittam nga meyannung sù kepattatádde tam, á nakiubobugâ kê Eduru ta arubáng nayù ira ngámin nga manguruk. Á kinagi kuna, “Eduru, mássiki nu kuruk nga Kudio ka, ngam nilikuránám min gemma yù kustombare na Kudio, tapè mepattatádday ka gapay sù ira wáwwagi tam nga ari Kudio nga manguruk kê Apu. Á ngattá laguk, ta ipatuttul mu nira yù kustombare tam nga Kudio nga nilikuránát tam?” kuk ku kê Eduru.

Meyìgù ittam nga Mesipà kê Namarò megapu galâ sù Pangikatalà tam kê Apu Kesu Kiristu

¹⁵ Á sikami, Kudio kami gemma, nga nakeyanatám mi yù kustombare mi nga Kudio. Á yáyù nga nerumá yù ággiám mi sù ággián nayù ira ari Kudio. Á ibiláng mi ta nakaliwâ yù ira ari Kudio, gapu ta arád da ammu yù tunung mi áнна yù kustombare mi nga Kudio. ¹⁶ Ngam ammu mi gapay ta mapakomá yù ira ngámin nga tatolay áнна mebiláng ira ta matunung ta arubáng ni Namarò megapu galâ sù pangikatalà da kê Apu Kesu Kiristu. Á awán bulubugá ta tolay nga matunung megapu ta panuppál na sù tunung, ta awán gemma ta makatuppál sù tunung. Á yáyù nga sikami nga Kudio, ikatalà mingin gapay si Apu Kesu Kiristu, tapè pakomán na kami ni Namarò áнна ibiláng na kami ta matunung ta arubáng na, megapu sù pangikatalà mi kê Apu Kesu, ta awán bulubugá ta tolay nga mebiláng nga matunung ta arubáng ni Namarò megapu ta panuppál na sù tunung.

¹⁷ Á sikami nga Kudio, gapu ta iddanamám mingin gapay ta mapakomá kami áнна mebiláng kami ta matunung ta arubáng ni Namarò megapu sù kesipà mi kê Apu Kesu Kiristu, á arám mingin laguk ikatalà yù panuppál mi sù tunung na Kudio, gapu ta sinákkilalám mingin ta kuruk nga nakaliwâ kami gapay ta kunnay nikayu nga ari Kudio, nga ari tumuttul sù tunung. Á mássiki nu nakaliwâ ittam ngámin, awayyá tam panò nga kagian ta si Apu Kesu Kiristu yù negapuánán nayù liwâ tam? Ari gemma! ¹⁸ Ngam nu toliak ku nakuan yù tunung na Kudio nga nilikuránák kin áнна ipatuttul ku nikayu gapay nakuan, á mepasingan

ta malliwákà. ¹⁹ Ta pamarubâ nga manuppál sù tunung, nánámumuák ku ta nakaliwaták ku yù tunung, á kunnayà ta natayin megapu sù tunung, gapu ta mapagikáru nga matay yù ira nakaliwâ kuna.

Á yáyù nga arák kin tuttolay yù tunung, nu ari galá si Namarò yù passerbiák ku, nga manotolay nikán megapu galá sù allà na. ²⁰ Ta nebáyuk si Apu Kesu ta kurù megapu nikán, á inikáru na yù ngámin nga liwiliwâ ku megapu sù pate na, tapè arán nangà pagikaruan ni Namarò. Á gapu ta pangikatalà ku kâ Apu Kesu Kiristu, netáddayà kuna. Á yáyù nga aringin sikán yù maguray sù akkuák ku, nu ari galá si Apu Kesu Kiristu, nga mepaggián nikán. Á ta katolè paga ta utun na dabbun, ikatalà ku yù Anâ ni Namarò, ána itulù ku yù urè kuna, tapè palurotak ku yù ure na. Ta aggina yù mangiddù nikán, á initalpil na yù baggi na megapu nikán. ²¹ Á arák ku panakitán yù allà ni Namarò. Ta nu awayyá tam nakuan nga manuppál sù tunung, tapè ibiláng na ittam ni Namarò ta matunung ta arubáng na, á awán laguk nakuan ta serbi nayù pate ni Apu Kesu.

3

Mesipà ittam kâ Namarò megapu galá sù Pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu

¹ Bay e! Sikayu, nga taga Galasia! Ngattá, ta kunnay ta magulapá kayu? Ngattá, ta makilogò kayu sù ira mamatuttul nikayu sù tunung na Kudio. Arán naw panò nánámumuán yù inituddù nikayu, nga natay si Apu Kesu Kiristu ta kurù, tapè mári yù liwâ tam ngámin? ² Tabbaran naw bì laguk yawe iyabbù ku nikayu. Kunnasi yù pangalawâ naw sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò? Iniyawâ na panò ni Namarò nikayu megapu ta panuppál naw sù tunung na Kudio? Ari! Ammu naw ta ari gemma kunnian, ta iniyawâ na nikayu ni Namarò yù Mangilin nga Ikararuá na gapu ta gininná naw yù bilin na, ána ikatalà nawin si Apu Kesu Kiristu. ³ Napakáwanán kayu panò ta nonò! Napiá gemma yù pamegapu naw nga manguruk kâ Apu, ta inikatalà naw yù Mangilin nga Ikararuá ta mangabbák nikayu. Ngattá laguk, ta kagian naw ta makáwayyá kayu lápay nga manuppál sù tunung na Kudio?

⁴ Á yù ngámin nga nesimmu nikayu ána yù naparubán naw megapu sù pangikatalà naw kâ Apu, náttamán nawin panò, ta kunnay ta awán ta serbi na? Arák ku kurugan! ⁵ Á kunnasi panò yù ángngabbák ni Namarò nikayu? Arán naw panò ammu? Abbágán na kayu megapu sù Mangilin nga Ikararuá na nga iniyawâ na nikayu megapu sù panguruk naw sù napiá nga dámak nga meyanung kâ Apu Kesu Kiristu. Á aru yù pinagaddátu na ta arubáng naw, nga ari gemma megapu ta panuppál naw sù tunung na Kudio, nu ari galá megapu sù pangikatalà naw kâ Apu Kesu Kiristu.

⁶ Á ta ángngarigán, nonotan naw si Lákay Abrakam nga yù ngaw naggaká nikami nga Kudio. Ta aijan yù netúrâ nga meyanung kuna, nga kun na, “Inikatalà ni Abrakam si Namarò, á yáyù nga inibiláng ni Namarò ta matunung si Abrakam megapu sù pangikatalà na kuna.”* ⁷ Á yáyù gapu na nga kánámumuát tam laguk ta yù ira ngámin nga tatolay nga mangikatalà kâ Namarò, aggira yù ira ibiláng ni Namarò ta ánâ ni

* 3:6 Genesis 15:6

Abrakam, nga mesipà gapay sù initabbá na kê Abrakam. ⁸ Á netúrâ sù dán nga libru yù napiá nga dámak nga inipalappá na ngaw ni Namarò kê Abrakam, ta mássiki yù ira tatolay nga ari Kudío, nu ikatalà da si Namarò, ibiláng na ira ta napiá ána matunung megapu sù pangikatalà da. Ta kunnian yù kinagi na ngaw ni Namarò kê Abrakam, gári nga nabayágin. Kinagi na, “Ikákkállà ku yù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta dabbuno megapu nikaw.”† ⁹ Á yáyù nga ikákkállà ni Namarò sittam ngámin nga mangikatalà kê Apu Kesu, ta kunnay sù ángngikállà na kê Abrakam megapu sù pangikatalà ni Abrakam kuna.

¹⁰ Ngam mapagikáru yù ira ngámin nga kagiad da ta ibiláng na ira ni Namarò ta matunung megapu ta panuppál da sù tunung na Kudío. Ta pagikaruan ni Namarò ira, gapu ta awán ta tolay nga makatuppál ta ngámin nga tunung. Á aijan yù dán nga netúrâ nga kun na, “Pagikaruan ni Namarò yù ira ngámin nga ari manuppál sù ngámin nga tunung nga netúrâ.”‡ Á yù impiernu yù labbetád da. ¹¹ Á yáyù nga kánnámmuát tam laguk ta awán ta tolay nga mebiláng ni Namarò ta matunung ána alawatan na megapu ta panuttul na sù tunung. Ta bibbirat tam yawe: “Yù ira tatolay nga mangikatalà kê Namarò, aggira yù ibiláng ni Namarò ta matunung, megapu sù pangikatalà da. Á mesipà ira kê Namarò, nga matolay ta áddè ta áddè.”§ ¹² Ngam awán bulubugá ta netúrâ sù tunung nga meyannung ta pangikatalà tam kê Apu. Á bibbirat tam gapay, “Yù tolay nga makopù nga manuppál sù ngámin nga tunung, aggina yù matolay ta áddè ta áddè.”*

¹³ Á gapu ta awán ta tolay nga makatuppál sù ngámin nga tunung, á sittam ngámin nakuan yù pagikaruan ni Namarò megapu sù liwiliwá tam. Ngam si Apu Kesu Kiristu yù táli tam nga nagikáru ta liwá tam ta pate na ta kurù, tapè iyigù na ittam nga mangikatalà kuna, ána melilli ittam sù pangigagek ni Namarò nittam. Ta aijan yù netúrâ, nga kun na, “Negagek yù tolay nga pinapáte ra, nga inibáyuk da ta káyu, ta yáyù panákkilán ta pangigagek ni Namarò kuna.”† ¹⁴ Á natay si Apu Kesu Kiristu, nga nabbaluntáriu nga netapil megapu nittam, tapè mesipà kayu gapay nga ari Kudío sù pangikállà ni Namarò kê Abrakam. Á gapu ta pate ni Apu Kesu, sittam ngámin nga Kudío ána ari Kudío yù mangalawá sù initabbá ni Namarò, nga Mangilin nga Ikararuá na, megapu sù pangikatalà tam kê Apu Kesu Kiristu.

Yù Initabbá ni Namarò kê Abrakam ána yù Tunung na

¹⁵ Á ta ángngarigán, wáwwagì, nu aijan yù duá nga tolay nga mattarátu, á mappermá ira, tapè maláddá yù pattaratuád da, á awán ta makáwayyá nga mangari onu manguli kuna. ¹⁶ Á ta pattarátu di Namarò kê Abrakam, kinagi ni Namarò yù itabbá na. Ngam ari yù ira ngámin nga ginaká ni Abrakam yù katarátu ni Namarò, nu ari galá yù táttádday nga gaká na, nga si Apu Kesu Kiristu. ¹⁷ Á yawe yù kebalinán nayù pagángngarigák ku. Pangitabbá ni Namarò kê Abrakam, nappasá yù appátatatu ta tallupulu nga dagun lage na inipetúrâ ni Namarò kê Moyses yù tunung na Kudío. Ngam yù napasigaggá nga tarátu ni Namarò kê Abrakam, ari gemma mári megapu sù tunung na nga naporían. Ta ari paga neyaná yù tádday

† 3:8 Genesis 12:3; 18:18 ‡ 3:10 Deuteronomio 27:26 § 3:11 Habakuk 2:4 * 3:12 Libitiko 18:5 † 3:13 Deuteronomio 21:23

nga gaká ni Abrakam nga initabbá ni Namarò kuna. ¹⁸ Á ta ángngarigán nu iyawâ na nittam nakuan ni Namarò yù áttole tam nga awán ta áddè na megapu ta panuppál tam sù tunung, á awán nakuan laguk ta serbi nayù pangitabbá na. Ngam mesipà si Abrakam kê Namarò megapu sù pangitabbá na.

¹⁹ Á anni laguk yù serbi nayù tunung? Iniyawâ ni Namarò yù tunung, tapè mánnámmuán nayù ira tatolay yù ngámin nga pakaliwatád da. Á naggián lâ yù tunung ta áddè ta labbè ni Apu Kesu, nga ginaká ni Abrakam nga katabbá ni Namarò. Á mepasingan ta makáwayyá yù pangitabbá ni Namarò ánnè sù tunung, gapu ta jinok ni Namarò yù ira daroban na ta ed da iyawâ kê Moyses yù tunung, á si Moyses yù nangipakánnámmu sù ira tatolay. ²⁰ Ngam ta pangitabbá ni Namarò kê Abrakam, awán ta jinok ni Namarò nga pannakasimù na, ta si Namarò lápay yù nakkagi kê Abrakam.

²¹ Á kagiat tam panò ta patalián ni Namarò yù initabbá na megapu sù tunung na? Ari gemma! Ta nu matuppál tam nakuan yù tunung, tapè tolayan na ittam ni Namarò, á matunung ittam nakuan laguk megapu sù panuppál tam sù tunung. ²² Ngam ajjan yù netúrâ nga bilin ni Namarò, ta awán bulubugá ta tolay nga ari nalliwâ, gapu ta nakaliwâ yù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno. Á yáyù nga máwák tam mangikatalà kê Apu Kesu Kiristu, tapè iyawâ na nittam ni Namarò yù initabbá na, nga kepattole tam kuna, megapu galá sù pangikatalà tam kê Apu Kesu.

²³ Á sù ngaw lage na jimittál si Apu Kesu Kiristu nga pangikatalakán na tatolay, á kunnay ittam ta nebáluk nga napukù megapu sù tunung, ta áddè ta kepalappâ nayù pangikatalakát tam nga mangiyígù nittam. ²⁴ Á yù tunung yù kunnay ta manaron nittam áddè ta labbè ni Apu Kesu Kiristu. Á sù labbè ni Apu Kesu, ajjanin yù awayyá tam nga mangikatalà kuna, tapè mapakomá ittam áнна mebiláng ittam ta matunung megapu sù pangikatalà tam kuna.

²⁵ Á gapu ta pangikatalà tam kê Apu Kesu, awánin ta máwák nga mattudduán ittam megapu sù tunung. ²⁶ Ta ánâ na ittamin ni Namarò megapu sù pangikatalà tam kê Apu Kesu Kiristu. ²⁷ Á gapu ta narigù ittam, netádday ittam kê Apu Kesu Kiristu, á yáyù nga kesipatát tam gapay yù nonò na áнна yù napiá nga ággangguá na. ²⁸ Á ari ittamin nerumá, mássiki nu Kudio onu ari Kudio, mássiki nu aripan áнна yù yápu na, yù mattarabáku áнна yù pattarabakuán na, mássiki nu laláki onu babay. Awán ta paddurúmán ni Namarò, gapu ta nepattatádday ittam ngámin kê Apu Kesu Kiristu megapu sù pangikatalà tam kuna. ²⁹ Á gapu ta tatole na ittam ni Apu Kesu Kiristu, mebiláng ittam ta ginaká ni Abrakam, áнна mesipà ittam gapay sù ngámin nga napiá nga initabbá ni Namarò ngaw kê Abrakam.

4

Pataganatán na ittam ni Namarò

¹ Á ta ángngarigán nu ajjan yù tolay nga maríku, á natay, á mabattáng laguk yù kukuá na sù anâ na. Á mássiki nu kukuá nayù abbing yù ngámin nga kukuá nayù ngaw yáma na, ari nerumá yù ággián nayù abbing sù ággián na aripan nayù yáma na, áddè ta paddakal na. ² Ta

abbing lâ paga, ána aijan yù ira tatolay nga sinullà nayù yáma na nga manaron kuna ána makkárgu ta kukuá na, áddè ta dagun nga sinullà nayù yáma na. ³ Á kunnian gapay yù keyarigát tam, gapu ta kunnay ittam ta abbing lage tam nangikatalà kê Apu Kesu, á kinuruk tam yù ngámin nga makkakerumá nga kustombare nayù ira naggaká nittam ána yù ituddu nayù ira tatolay ta dabbuno nga meyanung sù ira anitu nga mangaripan nira. ⁴ Á dattál nayù ággaw nga sinullà ni Namarò, jinok na yù Anâ na, nga minay ta dabbuno nga neyanâ ta babay. Á Kudio yù nakeyanatán na. Á natuppál na yù ngámin nga tunung ni Moyses, ⁵ tapè palubbárgan na ittam nga ari makatuppál sù tunung. Á gapu ta panuppál ni Apu Kesu sù tunung, yáyù awayyá ni Namarò nga pataganatán ittam nga mangikatalà kê Apu Kesu.

⁶ Á gapu ta ánâ na ittamin ni Namarò, jinok ni Namarò yù Mangilin nga Ikararuá nga aijan kê Anâ na, ta maggián gapay nittam, tapè máwayyá tam nga makiyáma kê Namarò, á “Ammò, Ammò,” kut tam nu makimállà ittam kuna. ⁷ Á yáyù nga ari ittamin kun na aripan nu ari galâ yù ira ánâ ni Namarò. Á gapu ta ánâ ni Namarò ittamin, kesipatát tam gapay yù ngámin nga iniparán na sù anâ na.

Maburung si Pablo sù ira taga Galasia

⁸ Á sù ngaw arán naw paga ammu si Namarò, siminuttul kayu sù ira sináddios nga ari makáwayyá, á kunnay kayu ta nakiaripan nira. ⁹ Ngam kunangane, ammu nawin si Namarò, á kuk ku galâ nakuan ta ammu na kayu ni Namarò. Á ngattá, ta ikáyâ naw nga tolian yù ngaw kustombare naw nga meyanung sù passerbi naw sù ira anitu? Ammu nawin gemma ta awán ta serbi na! Ikáyâ naw panò ta makiaripan kayu mángin nira? ¹⁰ Á ngattá, ta tolian naw nga ngilinan yù ággaw, yù bulán, ána yù dagun? ¹¹ Nu kunnian yù akkuán naw, maburungà nikayu, marakè kengá lâ yù bannák ku nga mangituddu nikayu.

¹² Wáwwagì nga mangikatalà kê Apu Kesu, yá ikomâ nikayu, ta párigán nawà, ta mássiki nu Kudiongà, aringakin makiaripan sù tunung na Kudio. Ta gapu ta pangikatalà ku kê Apu Kesu, nepaggittàngà nikayu nga ari Kudio nga mangikatalà kuna. Á awán bulubugá ta liwâ naw nikán, ta napiá yù ángngiddù naw nikán ta áddè ngaw paggiák ku nikayu. ¹³ Á ammu naw ta nepaggiánà nikayu ngaw gapu ta natakikà, á yáyù olu nga pangilayalayâ ku nikayu sù napiá nga dámak. ¹⁴ Á mássiki nu naburung kayu ngaw megapu sù taki ku, arán nawà nikállirák, ána arán nawà nilikuránán. Ngam pinaddulò nawà ta kunnay ta daroban ni Namarò nga naggapu ta lángì, á inálluik nawà ta kunnay ta pangálluik naw nakuan kê Apu Kesu Kiristu, nu aggina yù umay nikayu. ¹⁵ Ta ayatán kayu ngaw ta paggiák ku nikayu, á ammù tanu awayyá naw nakuan, linakkì naw nakuan yù matá naw, nga iniyawâ naw nakuan nikán, megapu sù ayâ naw ána allà naw nikán, tapè masingak ku ta napiá. Á anni laguk yù nesimmu nikayu kunangane, ta napataliánin yù nonò naw nikán? ¹⁶ Malussaw kayu nikán panò gapu sù kagiak ku nikayu nga kuruk? Parè bì nakuan ta ari.

¹⁷ Á yù ira amatuttul nikayu sù tunung, námmi yù ággubobuk da nikayu, ngam ari yù kapiánán naw yù nonopad da. Ta yá lâ ikáyâ da, nu

likuránán naw yù inittuddù nikayu, tapè aggira lâ yù tángngagan naw. ¹⁸ Á mássiki nu ajjanà onu awánà nikayu, napiá gemma nu tángngagan naw yù ira mangittuddu nikayu, nu kuruk nga napiá yù ittuddu ra. ¹⁹ Sikayu nga kun na ánâ ku, mabagalà nikayu ta kunnay ta babay nga marigirigâ nga mappasíkal, áddè ta masingak ku yù kapasigaggà nayù ángngikatalà naw kê Apu Kesu Kiristu, tapè mepaggittá yù nonò naw ta nonò na. ²⁰ Á parè bì ta ajjanakin nakuan sù gián naw, tapè makiubobugà nikayu, ta arayyungà garè, á mabbábànga nu anni yù kagiak ku nakuan nikayu, tapè mábbágán kayu.

Yù Keyarigán nayù ira Duá nga Tarátu ni Namarò

²¹ Á yawe bì yù iyabbù ku nikayu, sikayu nga manuppál nakuan sù ittaddán nayù tunung na Kudio nga initturâ ni Moyses. Ngattá, ta arán naw ginnán yù ngámin nga netturâ? Arán naw panò ammu yù kagian na? ²² Ta bibbirat tam yù netturâ, nga ajjan ngaw yù duá nga lálláki nga ánâ ni Abrakam. Á yù tádday yù anâ nayù aripan na. Á yù tádday yù anâ nayù atáwa na nga arán na aripan. ²³ Á negagángay lápay yù pabbussì nayù babay nga aripan ni Abrakam. Ngam yù atáwa na nga arán na aripan, ari nakuan nabbussì, nu ari galá megapu sù pangitabbá ni Namarò kê Abrakam, gapu ta lakalákay ána bakabáká iren ta paganâ nayù atáwa na.

²⁴ Á yù ira duá nga bábbay yù keyarigán nayù duá nga tarátu ni Namarò. Á si Agar yù tádday, nga aripan ni Abrakam nga taga Puddul na Saynay. Aggina yù keyarigán nayù tarátu ni Namarò nga netturâ sù tunung nga iniyawâ na kári Moyses ána yù ira Kudio ta keggá ra ta Puddul na Saynay. Á yù ira ngámin nga tatolay nga tumuttul sù tunung na Kudio, meyarík ira ta ginaká ni Agar. Á gapu ta aripan si Agar, á yáyù nga kunnay ira gapay ta aripan. ²⁵ Á yá kebalinán ni Agar yù Puddul na Saynay nga ajjan ta dabbun na Arabia, ána yù ili na Jerusalem gapay. Á yù ira Kudio nga maggián ta Jerusalem, kunnay ira ta aripan gapu ta passerbiád da yù ittaddán nayù tunung. ²⁶ Ngam sittam, gapu ta ikatalà tam si Apu Kesu megapu sù bagu nga tarátu ni Namarò, á kunnay ittam ta napalubbágingin. Á yáyù nga mesipà ittam sù bagu nga ili na Jerusalem nga ajjan kunangan ta lángì. Á gapu ta arát tamin passerbián yù tunung, meyarík ittam sù ira ginaká ni Sara nga atáwa ni Abrakam nga arán na aripan. ²⁷ Á ajjan yù netturâ sù bilin ni Namarò nga kunnaw: “Sikaw nga babay nga nabbalá, magayáyâ ka, mássiki nu ari ka bulubugá naganâ!

Magagga-aggáy ka ta ayâ mu, mássiki nu ari ka nappasíkal. Ta aru yù ira ginaká nayù babay nga nánawán nayù atáwa na, ánnè sù babay nga ajjan yù atáwa na.”*

²⁸ Á wáwwagì nga manguruk kê Namarò, sittam yù ánâ ni Namarò megapu sù inittabbá na. Á si Isak yù keyarigát tam, nga neyanâ ni Sara megapu galá ta pangitabbá ni Namarò kê Abrakam. ²⁹ Á si Ismael, nga yù ngaw abbing nga negagángay yù keyanâ na lápay kê Abrakam, jinigirigâ na yù anâ ni Sara nga neyanâ megapu sù pakáwayyá nayù Ikararuá ni Namarò. Á kunnay nira ngaw, kunnian gapay nittam kunangan, ta yù

* 4:27 Isaya 54:1

ira nga tumuttul sù tunung na Kudio, jigirigátad da sittam ngámin nga mesipà kâ Namarò megapu sù Ikararuá na. ³⁰ Ngam anni yù netúrá nga kinagi ni Namarò kâ Abrakam? Á kinagi na, “Papanáwam mu yù ira masíná nga aripam mu, ta ari mesipà yù aná nayù aripam mu sù iyawâ mu sù aná nayù atáwam nga arám mu aripam,”† kun ni Namarò. ³¹ Á wáwwagì nga mangikatalà kâ Apu Kesu, yáyù nga ari yù aná nayù aripam ni Abrakam yù keyarigát tam, nu ari galá yù aná nayù babay nga atáwa ni Abrakam nga arán na aripam.

5

Si Apu Kesu Kiristu yù Mamalubbáng nittam tapè Makkaká-iddù ittam

¹ Á gapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu, pinalubbáng na ittamin, tapè ari ittam makiaripan sù ira nga mamuersá nittam ta tuppálat tam yù itaddán nayù tunung ni Moyses. Ipasigaggà naw laguk yù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu, á ari kayu makiaripan nira.

² Á tángngagan naw ta napiá yù kagiak ku, ta sikán si Pablo nga makkagi nikayu. Nu mappakugì kayu nakuan gapu ta kagian naw ta alawatan na kayu ni Namarò megapu sù panuppál naw sù tunung, á awánin laguk bulubugá ta serbi nayù kingnguá ni Apu Kesu Kiristu megapu nikayu. ³ Á kuruk yù itotolì nga kagian nikayu. Yù tolai nga mappakugì, máwák na paga nga tuppálan gapay yù ngámin nga káruán nga netúrá nga tunung na Kudio. ⁴ Á sikayu nga makkagi ta ibiláng na kayu ni Namarò ta matunung, gapu ta panuppál naw sù tunung, á nilikuránán nawin si Apu Kesu Kiristu, á nalipparán kayin nga nesinná sù iddù ni Namarò ána allá na.

⁵ Ngam sittam, gapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu, id-danamát tam yù pamakomá ni Namarò nittam ána yù pangibiláng na nittam ta matunung, megapu sù pakáwayyá nayù Ikararuá na nga mangabbák nittam. ⁶ Á gapu ta kepattátadde tam kâ Apu Kesu Kiristu, arán na ittam ni Namarò paddurúmán, mássiki nu nakugì onu ari nakugì. Á yá lâ ikáyâ ni Namarò, ta ikatalà tam si Apu Kesu Kiristu, ána ipasingat tam yù panguruk tam kuna megapu sù pakkaká-iddù tam.

⁷ Á sù ngaw, napiá gemma yù ángnguruk naw kâ Apu Kesu. Asinni panò yù ira mangigaggak nikayu, ta arán nawin kurugan yù kuruk nga netuddu nikayu? ⁸ Ari gemma si Namarò yù mangigaggak nikayu, ta aggina yù magágál nikayu ta mangikatalà kayu kâ Apu Kesu Kiristu. ⁹ Mappalán kayu laguk sù ira mangituddu ta tanakuán, ta massamá yù ituddu ra nga ari kuruk. Á aijan yù bunnakè nga keyarigán na: “Mássiki nu baddi lâ yù áppalappák na, nga nekiruk sù arená, ngam luppák ta napiá yù pán,” kun na. ¹⁰ Ngam aringà mabbábáng nikayu, ta ammu ta ari kayu mekáttauay sù inituddù nikayu, gapu ta kepattátadde tam megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu. Á yù mamuruburion nikayu megapu sù ituddu na nga ari kuruk, pagikaruan ni Namarò sangaw, maguray lá yù ággián na.

¹¹ Á wáwwagì, aijan garè yù ira magistoriá ta ari dumá yù ituddu ra ána yù ituddù. Ta kagiad da ta ituddù paga kanu ta máwák nga makugì yù tolai, tapè ibiláng ni Namarò ta matunung. Á ari gemma kuruk!

† 4:30 Genesis 21:10

Ta nu kuruk nakuan, arád dangà nakuan jigirigátan nayù ira Kudio, mássiki nu ilayalayâ ku gapay yù pate ni Apu Kesu ta kurù. Ngam yáyù gemma yù gapu na nga mapporay ira nikán ána jigirigátad dangà, gapu ta pangituddù ta arád da máwák nga tuttulan yù tunung ni Moyses. ¹² Á yù ira tatolay nga mamakolang nikayu, paguráyán naw lâ nu akkuád da ta baggi ra yù ipapili da, mássiki nu kapunad da lápay yù baggi ra!

¹³ Á wáwwagi, yáyù nga inagálán na kayu ni Namarò, tapè malubbáng kayu. Á yáyù nga ari kayin megaggak megapu sù ira nga mangituddu sù tunung na Kudio. Ngam arán naw laguk kagian ta aijan yù awayyá naw nga manuppál ta narákè nga karagátan naw. Ta yawe ipamalubbáng ni Namarò nittam, tapè makkaká-abbák ittam megapu ta pakkaká-iddù tam. ¹⁴ Á matuppál yù ngámin nga tunung na Kudio, nu tuppálat tam yawe tádday nga taddán ni Apu, nga kun na, “Iddukan naw yù ira kábulun naw ta kunnay ta ángngiddù naw ta baggi naw.”* ¹⁵ Ngam nu makkakáperang kayu ta ubobuk ána maddaráma kayu, á magimuguk kayu laguk, marakè mararál yù ákkiwagi naw.

Mekontará yù Karagátan nayù Baggi tam sù Karagátan nayù Mangilin nga Ikararuá

¹⁶ Á yawe laguk itabarang ku nikayu, ta tumulù kayu sù Mangilin nga Ikararuá, á tuppálan naw yù napiá nga ipakuá na nikayu, tapè arán naw akkuán yù narákè nga karagátan nayù baggi naw. ¹⁷ Ta mekontará yù karagátan nayù baggi tam sù napiá nga ipakuá na nittam nayù Mangilin nga Ikararuá. Á yáyù nga kunnay ta maggerrá yù Mangilin nga Ikararuá ána yù karagátan nayù baggi tam, marakè akkuát tam yù maguray lâ nga ikáyâ tam nga akkuán. ¹⁸ Ngam nu yù Mangilin nga Ikararuá yù sinulutát tam, napalubbáng ittam laguk sù pakáwayyá nayù ira taddán nayù tunung na Kudio.

¹⁹ Á ammu tam gemma yù narákè: yù karagátan na baggi tam, yù mangarallow ána yù makikarallow, yù narákè nga nonotan na tolay ána yù narákè nga akkuán na nu arán na igaggak yù baggi na, ²⁰ yù makimoray ta sináddios, ána yù maganánitu, yù managánná ána yù massalamangkeru, á yù malussaw ána yù maddaráma, yù mangabubu ána yù mapporay, yù mangukkuk, yù makipeperang ta ubobuk, ána yù mamassisinná ta tatolay. ²¹ Á yù mamassil, yù magillellaw, yù ira mattatádday nga mappipissán, nga mappaná yù narákè nga nonò da, á aru paga yù narákè nga akkuán na tolay. Á yáyù nga itotoli nga kagian yù kinagikin nikayu, ta yù ira tatolay nga mangupù nga mangnguá karannian nga narákè, ari ira mesipà kâ Namarò sù pammagurayán na.

²² Á yawe yù akka-akkuán nayù tolay nga tumulù sù pammagure nayù Ikararuá ni Namarò ta nonò na: Iddukan na yù ira kábulun na. Á magayáyâ lâ ána magimammà yù nonò na. Á attamán na lâ yù ira kábulun na. Á ikákkállà na ira, ána napiá lâ yù akkuán na nira. Á aggina yù pangikatalakán. ²³ Á tumulù ána ammu na mangigaggak ta baggi na. Á awán gemma ta taddán sù tunung nga mangipugik sù akkuán na nga kunnian. ²⁴ Á sittam ngámin nga netádday kâ Apu Kesu Kiristu, ibiláng tam ta kunnay ta nepátà yù narákè nga karagátat tam ta kurù

* 5:14 Libitiko 19:18

ni Apu Kesu ta pate na, tapè arát tam akkuán yù narákè nga karagatát tam. ²⁵ Á gapu ta iniyawâ na nittam ni Namarò yù bagu nga áttole tam megapu sù Ikararuá na, á tumulù ittam laguk sù pammagure nayù Ikararuá na, tapè matunung áнна napiá yù akkuát tam. ²⁶ Á ari ittam laguk mappeddaráyaw, áнна arát tamin paraparamán yù ira kábulut tam. Á ari ittamin makkakápassil.

6

Makkaká-abbák ittam

¹ Á wáwwagi, nu aijan yù kabbulut tam nga manguruk, nga melogò áнна malliwâ, á sittam laguk nga tumulù sù Mangilin nga Ikararuá yù umay makiubobuk kuna, tapè gammát tam áнна ituddu tam kuna yù napiá nga ángnguruk na. Á ta pakiubobuk tam kuna, ikákkállà tam, á alúnay yù ággubobuk tam kuna. Á magimuguk ittam, marakè mesimmuát tam gapay yù pakaliwatát tam. ² Á makkaká-abbák ittam, mássiki nu anni yù jigâ tam, tapè mapatuppál tam yù taddán ni Apu Kesu Kiristu, ta kinagi na ta makkaká-iddù ittam.

³ Á nu aijan yù tolay nga mappeddaráyaw, nga kagian na ta aggina yù kapiánán ánnè sù ira kábulun na, á ari gemma kuruk yù kagian na, á yáyù nga ilogò na galâ yù baggi na. ⁴ Magimuguk ittam laguk nga katággitádday sù akkuán na, nu napiá onu ari. Ta magayáyâ ittam nu napiá yù akkuát tam. Ngam arát tam laguk ipagayáyâ yù kapiánán nga akkuát tam ánnè sù akkuán nayù ira kábulut tam. ⁵ Ta sittam nga taggitádday, aijan yù pakáwayyâ na nga inikatalà ni Namarò kuna, á liwâ na lápay nu arán na tuppálan.

⁶ Á yù ira tatolay nga matudduán sù bilin ni Namarò, iballe ra laguk yù ngámin nga napiá nga kukuá ra sù tolay nga mangituddu nira, tapè ari makúráng yù awágan nayù mangituddu.

⁷ Á ari gemma melogò si Namarò, á arát tam laguk ilogò yù baggi tam. Ta maguray lâ yù imulá na tolay, yáyù lággapay yù apan na, nga bálà nayù bannák na. ⁸ Á kunnian yù keyarigát tam. Ta nu tuppálat tam yù narákè nga karagatát tam, yá lâ bálà tam ta matay ittam nga umay ta impiernu, nga nesinná kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam nu tumulù ittam sù Mangilin nga Ikararuá áнна tuppálat tam yù ipakuá na, á yá bálà tam yù kepattole tam kâ Namarò ta lángi ta áddè ta áddè.

⁹ Á arát tam laguk ikalurâ nga akkuán yù napiá nga ipakuá ni Namarò nittam. Ta nu arát tam tukkatan yù napiá nga akkuát tam, á sù ággaw nga sinullà ni Namarò, alawatat tam yù bálà tam, nga iyawâ ni Namarò nittam. ¹⁰ Á yáyù nga uputat tam laguk nga ábbágán yù ira ngámin nga kábulut tam, ta keggá tam ta utun na dabbuno, talugáring sù ira wáwwagi tam nga mangikatalà kâ Namarò.

Yù Kabalin nayù Túrâ

¹¹ Á masingan naw yù káddakal nayù túrá ku ta pattúrâ ku lápay sawe kagiak ku nikayu.

¹² Á yù ira tatolay nga mangagumán nakuan nikayu ta makugi kayu, yáyù lâ akkuát da gapu ta ikáyâ da yù paddáyo nayù ira kábulud da nga Kudio, áнна maganássing ira, marakè jigirigátad da ira nu ilayalayâ da yù pamakomá ni Namarò ta tolay megapu sù pate ni Apu Kesu Kiristu ta

kurù. ¹³ Á mássiki nu nakugì ira, arád da gemma tuppálan yù ngámin nga tunung, ngam ikáyâ da ta makugì kayu nakuan, tapè ipappeddaráyo ra yù panguruk naw nira.

¹⁴ Ngam sikán, awán ta dumá nga ipappeddaráyò, nu ari galâ yù pate ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, nga netapil ta kurù megapu nittam. Á gapu ta pate ni Apu Kesu ta kurù, aringà mekanakanâ sù ikalakalángán nayù ira tatolay ta dabbuno nga makikontará kâ Namarò, ta inikikkítulák ku lâ yù pangapà da nikán. ¹⁵ Á maguray lâ nu nakugì yù tolay onu ari, awán ta serbi na. Ngam máwák yù panguli ni Namarò sù ira tatolay nga mangikatalà kuna, tapè kunnay ira ta bagu nga naparò. ¹⁶ Á ikákkállà ni Namarò yù ira ngámin nga manguruk sù inituddù saw, á pagimammatan na ira tapè napiá yù ággiád da, ta aggira yù kuruk nga tatole ni Namarò, nga Kudío ána ari Kudío gapay.

¹⁷ Á mamegapu kunangane, awán nakuan ta tolay nga mamagabagal nikán. Ta aru yù pilâ ta baggi megapu sù pangilayalayâ ku kâ Apu Kesu Kiristu, nga pangipasinganán ta masserbingà kuna.

¹⁸ Á yá ipakimállà ku megapu nikayu, wáwwagì, ta ikákkállà na kayu ni Apu Kesu Kiristu. Ammán.

Yù Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Epeso

Yù Meyannung sù Túrâ

Ajjan yù ili na Epeso ta aggik na bebay sù purubinsia na Asia Minor. Á sù ngaw pattúrâ ni Pablo, yù ili na Epeso yù mekáppâ nga karakalán na ili sù pammagurayán nayù Sisar nga naggián ta Roma. Á neparámak ngaw yù ili na Epeso megapu sù aru nga tatolay nga maríku nga naggián ta ili, á aru gapay yù makkakerumá nga ipagayáyâ da, nepatalugáring ta ajjan yù sináttolay nga babay nga pakimorayád da nga mangngágan ta Artemi.

Naggián si Pablo ta Epeso ta tallu nga ragun, nga mangilayalayâ ána mangituddu sù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu (Kingguá 19:1-41). Á aru yù ira tatolay nga nangikatalà kê Apu megapu sù pangilayalayâ ni Pablo. Á pappasá na tallu ragun, nánaw si Pablo nga minay ta tanakuán nga lugár. Á ta pattúrâ na sawe túrâ na, ajjan nga nebáluk si Pablo sù ili na Roma.

Á sawe túrâ, ipakánámmu ni Pablo yù aru nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu, nga mangiyigù nittam (1:3, 7-8, 20-21). Á ibukalán ni Pablo yù kebalinán nayù kepattatádde tam kê Apu Kesu Kiristu (2:3-6). Á ipakánámmu na gapay yù ketádde nayù ira Kudio ána yù ira nga ari Kudio (2:14). Á sittam ngámin nga mangikatalà kê Apu Kesu, yù meyárik ta bale ni Namarò, nga paggianán nayù Mangilin nga Ikararuá na (2:22). Á ipanonò na nittam yù kepattatádde tam kê Apu Kesu, megapu sù kesipá tam sù táttádday nga Mangilin nga Ikararuá. Á táttádday lâ si Namarò nga Yáma tam, ána táttádday yù Yápu tam. Táttádday lâ yù ikatalà tam, ána táttádday yù kebalinán nayù karigù tam, megapu sù ketapil ni Apu Kesu (4:3-6).

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ (1:1-2)

Yù Allá ni Namarò sù ira Mangikatalà, megapu sù Ketádde ra kê Apu Kesu Kiristu (1:3-14)

Yù Ipakimállà ni Pablo (1:15-23)

Mepattolay ittam kê Apu Kesu Kiristu (2:1-22)

Si Pablo yù Mangilayalayâ nga Minay sù ira ari Kudio (3:1-13)

Yù Ipakimállà ni Pablo nga Meyannung sù Ángngiddù ni Apu Kesu Kiristu nittam (3:14-21)

Yù Ketádde tam kê Apu Kesu ána yù Bagu nga Áttole tam (4:1-6:9)

Yù Pakigerrá ni Satanas nittam (6:10-13)

Yù Meyárik ta Barawási na Mengal ána yù Ármas na (6:14-20)

Yù Kabalin nayù Túrâ (6:21-24)

¹ Sikán si Pablo, nga sinullà ni Namarò ta umay mangilayalayâ kê Apu Kesu Kiristu. Á makapattúráka laguk nikayu nga tatole ni Namarò nga taga Epeso, sikayu nga napasigaggá yù ángngikatalà na kê Apu Kesu. ² Á parè bì ta ikákkállà da kayu di Namarò nga Yáma tam kê Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, tapè mepagimammà kayu, ána napiá yù ággián naw ána gawagawáyan naw.

Yù Allà ni Namarò sù ira Mangikatalà, megapu sù Ketádde ra kê Apu Kesu Kiristu

³ Meparáyaw si Namarò, nga Yáma ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, ta pinattádde na ittam kê Apu Kesu Kiristu megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá. Á yáyù nga passipatán na ittam ni Namarò sù ngámin nga mannanáyun nga kapiánán nga ángngabbák na ána alluárán na nga maggapu ta lángì. ⁴ Ta mássiki sù lage na pamarò ni Namarò ta dabbuno, piníli na ittam tapè mepaggián ittam kuna, megapu sù ketádde tam kê Apu Kesu Kiristu. Á pabbalinan na ittam ta tatole na, nga pareku nga napiá, nga awán ta pakaliwatát tam ta ánninganán na, megapu sù ángngiddù na nittam. ⁵ Á sù ngaw nga nabayák, ninonò ni Namarò yù pamataganá na nittam. Á yáyù nga jinok na yù aná na ta dabbuno, nga si Apu Kesu Kiristu, ta umay magikáru ta liwiliwá tam. Yáyù sinalákkuruk ni Namarò, tapè pabbalinan na ittam ta áná na, megapu sù kingnguá ni Apu Kesu.

⁶ Dayáwat tam si Namarò megapu sù allà na nittam nga makapállá. Ta inisipá na ittam sù Aná na nga iddukan na. ⁷ Aggina si Apu Kesu Kiristu, á pinalubbáng na ittamin megapu sù ketapil na megapu nittam. Á yù dága na yù inipappagá na megapu sù liwiliwá tam. Á yáyù nga pakomán ni Namarò ittam. Kukurugán nga makapállá yù pangikállá ni Namarò nittam, nga nakalò nga awán ta meyárik kuna.*

⁸ Á gapu ta kunnian yù pangikállá ni Namarò nittam, nepallà yù ángngabbák na nittam, ta napiá yù sírik na, ána aggina yù makánnámmu ta ngámin. ⁹ Á yáyù nga inipakánnámmu na nittam yù inilímak na ngaw, nga talákkurugan na nga ipakuá kê Apu Kesu Kiristu. ¹⁰ Á yawe yù talákkurugan na, ta sangaw nu duttálin yù pagáddekán na ággaw, á pattatáddayan na kê Apu Kesu Kiristu yù ngámin nga pinarò na nga aijan ta lángì ána dabbuno, tapè si Apu Kesu yù mammaguray ta ngámin.

¹¹ Á gapu ta palurotan ni Namarò yù ngámin nga talákkurugan na, piníli na kami nga Kudio, ta pabbalinan na kami ta tatole na, megapu sù ketádde mi kê Apu Kesu, ¹² tapè sikami nga Kudio yù mapolu nga magiddanáma kê Apu Kesu Kiristu. Á yáyù nga sikami yù pangipasinganán ni Namarò sù allà na nga makapállá, tapè meparáyaw si Namarò megapu nikami.

¹³ Á sikayu nga ari Kudio, pinabbalin na kayu gapay ni Namarò ta tatole na, megapu kê Apu Kesu Kiristu. Ta gapu ta pakaginná naw sù kuruk nga bilin na, nga napiá nga dámak nga meyannung sù ángngiyigù na nittam, á kinuruk naw ána inikatalá naw gapay si Apu Kesu Kiristu. Á gapu ta pangikatalá naw kê Apu Kesu, jinok ni Namarò ta umay maggián gapay nikayu yù Mangilin nga Ikararuá na, nga initabbá na, nga ámmárká na sù ira tatole na. ¹⁴ Á megapu sù Mangilin nga Ikararuá nga aijan nittam, yáyù pakánnámmuát tam ta málawá tam paga sangaw yù ngámin nga initabbá ni Namarò nga iyawá na sù ira tatole na, sangaw nu paddulotan na ittam sù gián nga pinarán na megapu nittam. Dayáwat tam laguk si Namarò megapu sù allà na nittam nga makapállá.

Yù Ipakimállá ni Pablo

* 1:7 Kolosi 1:14

¹⁵ Á sigídàngà nga makimállà áнна maddáyaw kâ Namarò megapu nikayu, gapu ta narámak ku yù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu Kiristu áнна yù ángngiddù naw sù ira ngámin nga kábulun naw nga tatole ni Namarò. ¹⁶ Á aringà malurâ nga maddáyaw kâ Namarò megapu nikayu. Á ta ngámin nga pakimállà ku, ipanonò takayu kuna. ¹⁷ Ta si Namarò yù maráyaw nga Yáma tam, nga pakimorayán ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Á yá ikomâ kâ Namarò, ta passírigan na kayu megapu sù Ikararuá na, áнна ipakánnámmu na nikayu yù ngámin nga meyannung kuna áнна yù ipakuá na nikayu, tapè napiá yù pakiyáma naw kuna. ¹⁸ Á ipakimállà ku gapay ta pannawagan na yù nonò naw, tapè kánnámmuán naw yù pabbalinán nayù pagágál na nittam, nga iddanamát tam, á tapè kánnámmuán naw gapay yù makapállâ nga kapiánán nga pangisipatán na sù ira tatole na. ¹⁹ Á yawe gapay ikomâ, ta mánnámmuán naw lápay yù pakáwayyá ni Namarò nga ajjan nga mangabbák nittam nga mangikatalà kuna, ta awán ta pagádekán nayù pakáwayyá na, nga ámmagaddátu na nga makapállâ, ²⁰ nga mepasingan sù pamaginnanole na kâ Apu Kesu Kiristu áнна yù pamagitubang na kuna ta jiwánán na. Á yù jiwánán ni Namarò yù ággitubangán nayù kotunán nga maráyaw ta lángì. ²¹ Á si Apu Kesu yù kotunán nga makáwayyá nga awán ta kagittá na. Á aggina yù mammaguray sù ira ngámin nga makáwayyá áнна mamagaddátu, nga masingan áнна ari masingan. Á mammaguray si Apu Kesu ta dabbuno áнна lángì kunangane ta áddè ta áddè. ²² Ta pinatulù ni Namarò yù ngámin nga ajjan, á sinullà na si Apu Kesu Kiristu nga mammaguray ta ngámin. Si Apu Kesu yù yápu tam, nga sinullà ni Namarò nga mammaguray nittam nga mangikatalà kuna. ²³ Á sittam nga mangikatalà kuna, kunnay ittam ta baggi na, gapu ta netádday ittam kuna. Á ipakánnámmu na nittam yù nonò na áнна yù ipakuá na nittam, tapè mapalurò yù ure na megapu nittam. Á aggina yù egga nga maggián nga manaron ta ngámin, tapè maggián yù ngámin megapu kuna.†

2

Mepattolay ittam kâ Apu Kesu Kiristu

¹ Á sù ngaw lage naw nanguruk kâ Namarò, kunnay kayu ta natayin nga nesinná kuna megapu ta liwiliwâ naw áнна yù pamotu naw kâ Namarò. ² Ta narákè garè yù kustombare naw ngaw, nga kunnay ta ággangnguá nayù ira tatolay nga ari nanguruk kâ Namarò. Á si Satanas yù sinuttul naw ngaw. Aggina yù narákè nga patul nga ari masingan, nga mammaguray sù ira narákè nga ari masingan. Á aggina gapay yù maddok sù ira tatolay nga ari manguruk kâ Namarò. ³ Á mássiki sittam ngámin garè, naggigittá ittam ngaw sù ira ari manguruk kâ Namarò, ta kingnguá tam ngaw yù karagatát tam nga narákè. Á sinuttul tam yù narákè nga gustu na baggi tam áнна nonò tam. Á yáyù nga naggigittá ittam sù ira ngámin nga tatolay ngaw nga magiddi-iddak ta pamagikáru ni Namarò.

⁴ Ngam si Namarò, nepallà yù allà na. Á mássiki nu mepángngà yù pamagikáru ni Namarò nittam, ikállà na ittam áнна iddukan na ittam,

† 1:23 Kolosi 1:17-18

megapu sù makapállà nga ángngiddù na nga awán ta áddè na. ⁵ Á mássiki nu kunnay ittam ta natayin, nga nesinná kâ Namarò megapu ta liwiliwâ tam, inisipà na ittam kâ Apu Kesu Kiristu sù pamaginnanole na, tapè mepattolay ittam kuna. Ta iniyígù na ittamin megapu galâ sù allà na nittam.* ⁶ Á inítádde na ittam ni Namarò kâ Apu Kesu Kiristu, tapè paginnanolayan na ittam gapay áнна ipotun na ittam nga mepagitubang nga mepammaguray kâ Apu Kesu ta lángì. ⁷ Á yáyù kingnguá ni Namarò, tapè sittam yù pangipasingánan na ta pangikállà na, ta ngámin nga ággaw nga maporián ta áddè ta áddè, megapu sù kingnguá ni Apu Kesu Kiristu.

⁸ Á gapu ta pangikállà na nittam ni Namarò, iniyígù na ittamin, megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu, nga rigálu ni Namarò nittam. ⁹ Á yá ipangiyígù na nittam megapu galâ sù allà na, nga ari gemma megapu sù akka-akkuát tam, marakè mappeddaráyaw ittam. ¹⁰ Á si Namarò yù manguli sù nonò tam, megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu, tapè palurotat tam yù napiá nga sinalákkuruk na ngaw nga ipakuá na nittam.

Nakkápiá ittam nga Kudio áнна yù ira ari Kudio

¹¹ Á sikayu nga ari Kudio, nonopan naw yù ngaw ággián naw, ta arán na kayu ngaw tatole ni Namarò. Á yù ira Kudio, nga nakugì ta kunnay ta kustombare ra, iniluddè da kayu, gapu ta ari kayu nakugi nga nesipà nira nga tatole ni Namarò. Ngam sinniálád da lá yù baggi ra, nga awát ta serbi na, ta arád da garè likuránan yù narákè nga akkuád da. ¹² Á sikayu nga ari Kudio, nesinná kayu ngaw kâ Apu Kesu Kiristu, nga ari nakiyápu kuna. Á gapu ta ari kayu nebiláng nikami nga Kudio, nga ginaká ni Lákay Israel, á ari kayu nesipà sù tarátu ni Namarò áнна yù inítabbá na sù ira tatole na. Á sinuttul naw ngaw yù ággangnguá nayù ira tatolay ta dabbuno, á arán naw ngaw iniddanamán yù pangikállà ni Namarò nikayu, gapu ta arán naw ngaw paga ammu si Namarò. ¹³ Á mássiki nu ari kayu nakiyápu ngaw kâ Namarò áнна ari kayu ngaw nesipà nikami nga Kudio, napataliánin yù ággián naw kunangane, ta nepattatádday kayin kâ Apu Kesu Kiristu áнна nesipà kayin nikami gapay, megapu sù dága ni Apu Kesu nga inipappagá na ta liwiliwâ tam ngámin.

¹⁴ Á si Apu Kesu yù namakkápiá nittam ngámin, sittam nga Kudio áнна sikayu nga ari Kudio, á inirián na yù pakkakálusso tam, á pinattatádde na ittam, nga nepagimammà megapu kuna. ¹⁵ Á inirián ni Apu Kesu yù pakáwayyá nayù tunung na Kudio áнна yù ira itaddán na áнна kustombare na, megapu ta pate na ta kurù, tapè pakomán na kami nga Kudio ta kunnay sù ámmakomá na gapay nikayu nga ari Kudio, megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu. Á yáyù nga sittam nga duá nga naddumá nga tatolay ngaw, pinabbalin na ittam ta táttádday, nga kunnay ta bagu nga tatolay nga netádday kuna. Á yáyù nga nakkápiá ittamin. ¹⁶ Á pinatukká ni Apu Kesu yù pakkakálusso tam. Á gapu ta netádday ittam kâ Apu Kesu, á pinakkápiá na ittam kâ Namarò, tapè alawatan ni Namarò ittam, nga Kudio áнна ari Kudio, megapu sù pate ni Apu Kesu ta kurù.

¹⁷ Á yáyù iniyánge ni Apu Kesu Kiristu ta dabbuno, ta minay nangilayalayâ sù awayyá tam nga mepakkápiá kâ Namarò. Á sittam ngámin

* 2:5 Kolosi 2:13-14

yù pangilayalayátán na, sikayu nga ari Kudio nga arayyu ngaw kâ Namarò, áнна sikami nga Kudio gapay nga aranni kuna. ¹⁸ Á gapu ta pamakkápiá ni Apu Kesu nittam kâ Namarò, aijan yù awayyá tam ngámin nga Kudio áнна ari Kudio nga makiammò kâ Namarò nga Yáma tam, gapu ta kesipatát tam ngámin yù Ikararuá ni Namarò nga mangabbák nittam.

¹⁹ Á gapu ta pakkápiá naw kâ Namarò, sikayu nga ari Kudio, á ari kayu yù kunnay sù ira tatolay nga naggapu ta arayyu, nga tanakuán yù katatole ra. Ta mesipà kayu gapay sù ira ngámin nga mangikatalà kâ Namarò, á máttatáma ittamin ngámin kâ Namarò. ²⁰ Á meyárik ittam ta bale ni Namarò nga paddayan na. Á yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò áнна yù ira olu nga minángngilayalayá nga sinudduán ni Apu Kesu, aggira yù kun na kallang nayù bale ni Namarò nga pinatáddak na. Á si Apu Kesu Kiristu yù meyárik sù batu nga panáddagán nayù balay. ²¹ Á pattatáddayan ni Apu Kesu yù ira ngámin nga mangikatalà kuna, nga kunnay ta melannà sù balay nga paddayan na, nga pamabbalin na ta mangilin nga bale ni Namarò nga nakástá nga mepángngà nga paggianán na. ²² Á sikayu gapay, gapu ta nepattatádday kayin kâ Apu Kesu, nesipà kayin gapay sù ira káruán nga nelannà sù balay nga mepángngà nga paggianán nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò.

3

Si Pablo yù Mangilayalayâ nga Minay sù ira ari Kudio

¹ Á yáyù gapu na sikayu nga ari Kudio yù ipakimállà ku. Á aijanà nga napukù ta ábbalurán, megapu ta pangilayalayâ ku nikayu nga ari Kudio ta meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. ² Á narámak naw támma ta si Namarò yù nanullà nikán, á inikatalà na nikán yù pakáwayyâ nga mangipakánnámmu sù pangikállà na nikayu nga ari Kudio, tapè mesipà kayu gapay kâ Namarò. ³ Ta inipalappâ ni Namarò nikán yù nelímak ngaw nga meyannung sù talákkurugan na, á initúrákin sawe yù baddi nga meyannung kuna.

⁴ Á ta pabbibbik naw sù initúrá ku, mánnámmuán naw gapay yù inipalappâ ni Namarò nikán nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. ⁵ Arán na ngaw inipakánnámmu ni Namarò sù ira ngaw naggaká nittam. Ngam kunangane ta keggá tam, minay yù Mangilin nga Ikararuá na nga mangipalappâ sù ira minángngilayalayâ nga sinullà ni Namarò áнна yù ira ábbilinán na. ⁶ Á yawe yù ipalappâ na kunangan, ta gapu ta pangikatalà naw kâ Apu Kesu Kiristu ta pakaginná naw sù napiá nga dámak, á ari lâ sikami nga Kudio yù alawatan ni Namarò, nu ari gapay sikayu nga ari Kudio. Á itádde na ittam kâ Apu Kesu Kiristu, tapè sittam ngámin yù kunnay ta baggi na, áнна naggigittá ittam gapay nga mesipà sù ngámin nga napiá nga initabbá ni Namarò.*

⁷ Á gapu ta pangikállà ni Namarò nikán, iniyawâ na nikán yù pakáwayyâ nga masserbi kuna, tapè umayâ mangilayalayâ sù napiá nga dámak megapu sù pakáwayyâ na áнна ángngabbák na nikán. ⁸ Á kunniaw yù pangikállà na nikán, ta mássiki nu sikán yù kagukarán ta ngámin nga tatole ni Namarò, á iniyawâ na nikán yù pakáwayyâ, tapè ilayalayâ ku nikayu nga ari Kudio yù nepallà nga ángngikállà na

* 3:6 Kolosi 1:26-27

nittam, áнна yù ángngiddù na nittam, áнна yù alluárán na nittam nga awán ta kárik piá na, megapu kâ Apu Kesu Kiristu. ⁹ Á si Namarò nga namarò ta ngámin, aggina yù naddok níkán, ta ek ku ipakánnámmu sù ira ngámin nga tatolay yù egga ta nonò na, nga inílímak na áddè ngaw, nga talákkurugan na nga akkuán. ¹⁰ Á sittam nga nepattatádday kâ Apu Kesu Kiristu megapu sù pangikatalà tam kuna, sittam yù pangipasínganán ni Namarò sù ngámin nga pinalurò na, megapu sù pangikállà na. Á yù ira makáwayyá nga ari masíngan nga ajjan ta lángi nga mammaguray sù ira daroban, pakasingad da sù ngámin nga pinalurò ni Namarò megapu nittam nga mangikatalà kuna, á kánnámmuád da ta ajjan kâ Namarò yù monak nga makkakerumá nga sírik na nga makapállá, nepatalugáring ta masingad da ta nepattatádday ittam, nga Kudío áнна ari Kudío, megapu sù pangikatalà tam kâ Namarò. ¹¹ Ta yáyù ninonò ni Namarò, nga talákkurugan na áddè ngaw lage na namarò ta dabbuno, á pinalurò nen yù ngámin nga ure na megapu kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

¹² Á gapu ta netádday ittam kâ Apu Kesu Kiristu, mappelò ittam nga makimállà kâ Namarò, ta ammu tam ta ginnán na yù ipakimállà tam kuna megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu. ¹³ Á yáyù nga kagiak ku níkayu ta ari kayu mapállá nga maraddam, mássiki nu ajjaná nga marigirigá ta ábbalurán, megapu sù pangabbák ku níkayu. Patattaman naw laguk yù nonò naw, ta ammu naw ta mabbalin ta kapiánán naw áнна yù karáyo naw yù ngámin nga jigá nga attamák ku megapu níkayu.

Yù Ipakimállà ni Pablo nga Meyannung sù Ángngiddù ni Apu Kesu Kiristu nittam

¹⁴ Á mamalittúkagà nga maddáyaw kâ Namarò nga Yáma tam ta pakanonò ku sù pinalurò na megapu sù pangikállà na nittam. ¹⁵ Ta aggina yù paggapuán nayù áwwawági nayù ira ngámin nga máttatáma nga ajjan ta lángi áнна dabbuno. ¹⁶ Á yawe ipakimállà ku kâ Namarò, ta pasikanan na kayu nga katággítádday, megapu sù pakáwayyá na nga makapállá, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu megapu sù ángngabbák nayù Mangilin nga Ikararuá na nga maggián níkayu nga katággítádday.

¹⁷ Á yawe gapay ipakimállà ku, ta itulù naw yù nonò naw kâ Apu Kesu Kiristu, tapè mepulù si Apu Kesu níkayu, nga mammaguray ta nonò naw, megapu sù pangikatalà naw kuna. Á parè bì gapay ta mapasigaggà yù ángngiddù naw kâ Apu, áнна mapasigaggà gapay yù ángngiddù naw sù ira kábulun naw, ¹⁸ tapè maparubán naw áнна kánnámmuán naw gapay yù makapállá nga ángngiddù ni Apu Kesu Kiristu nittam ngámin nga tatole ni Namarò, nga napasigaggà nga awán ta áddè na. ¹⁹ Á parè bì ta kánnámmuán naw yù ángngiddù ni Apu Kesu Kiristu nittam, mássiki nu arát tam awáyyá nga kánnámmuán yù ngámin nga pagáddekán na, á parè bì ta matagenà naw yù ángngiddù na nittam ta kággággaw ta áddè ta kesipà tam sangaw kâ Namarò.

²⁰ Dayáwat tam si Namarò, ta aggina yù makáwayyá nga mamalurò ta aru ánnè sù ngámin nga manonò tam áнна ipakimállà tam kuna, megapu sù makapállá nga pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá na nga makipaggián nittam nga mangabbák. ²¹ Á dayáwat tam si Namarò gapu ta pinattatádde na ittam megapu sù pangikatalà tam kâ Apu

Kesu Kiristu, á dayáwat tam si Namarò gapay megapu kê Apu Kesu. Meparáyaw si Namarò ta áddè ta áddè! Ammán.

4

Nepattádday yù Nonò nayù ira nga Mangikatalà kê Apu Kesu

¹ Á yawe laguk yù itabarang ku nikayu, sikán nga nabáluk megapu sù panguruk ku kê Apu Kesu. Napiá nu akkuát tam yù napiá, nga kunnay ta mepángngà sù ira tatolay nga inagálán ni Namarò ta tatole na. ² Á tumulutulù ittam áнна makkaká-allà ittam. Á ari ittam mapporay, ngam makkakápasensia ittam áнна makkakápakomá ittam megapu sù pakkaká-iddù tam. ³ Á ipe tam yù urà tam nga ari ittam malurá nga manuppál sù áwwawági tam, gapu ta netádday ittam megapu sù Mangilin nga Ikararuá, tapè mepagimammà ittam.

⁴ Á sittam nga netádday kê Apu Kesu Kiristu, yá keyarigát tam yù baggi na nga táttádday lâ. Á táttádday lággapay yù Ikararuá ni Namarò nga aijan nittam. Á inagálán na ittam gapay sù táttádday lâ nga iddanamát tam, nga kesipà tam kê Namarò, ta yáyù inipagágál na nittam. ⁵ Á táttádday lâ yù Yápu tam nga si Apu Kesu Kiristu, gapu ta aggina lâ yù ikatalá tam nga táttádday. Á mamittán lâ yù karigù tam, á táttádday lâ yù gapu na, tapè mepasingan yù panguruk tam kê Apu Kesu. ⁶ Á táttádday lâ si Namarò, nga Yáma tam ngámin nayù ira tatole na. Aggina yù kotunán nga mammaguray ta ngámin, nga manotolay ta ngámin, áнна mepaggián nittam nga mamalurò sù ngámin nga ure na megapu nittam.

Makkakerumá yù Pakáwayyá tam

⁷ Á inisinek na nittam ni Apu Kesu Kiristu yù makkakerumá nga pakáwayyá tam, nga iniyawâ na nittam nga katággítádday nga mepángngà kuna, nga meyannung ta ikâyâ na. ⁸ Á yáyù gemma yù kebalinán nayù kinagi na ngaw ni Namarò nga meyannung kê Apu Kesu. Aijan nga netúrâ nga kunniaw:

“Panoli na ta kotunán nga gián ta lángì, aru yù ira náppù nga ginápù na áнна inipulù na tapè masserbi ira kuna, á inisinek na sù ira tatole na nga katággítádday ta dabbuno yù napiá nga makkakerumá nga pakáwayyá na.”*

⁹ Á asinni panò yù kagian na nga nattoli ta kotunán nga gián ta lángì, nu ari si Apu Kesu Kiristu nga napolu nga naggapu ta lángì, nga minuluk ta konagán nga gián ta dabbuno? ¹⁰ Á aggina nga minuluk ta konagán nga gián ta dabbuno, aggina gapay yù nattoli ta kotunán nga gián ta lángì, tapè palurotan na yù pakáwayyá na nga manaron ta ngámin, ta aggina yù kotunán nga makáwayyá nga mammaguray ta ngámin nga egga.

¹¹ Á danniw yù inisinek ni Apu Kesu sù ira tatole na, nga makkakerumá nga pakáwayyá ra, ta sinullà na yù ira olu nga sinudduán na, nga iniddán na ta pakáwayyá ra nga mangipakánnámmu kuna. Á sinullà na yù ira ábbilinán na nga mangipakánnámmu sù nelímak nga ipalappâ ni Namarò nira. Á sinullà na yù ira nga umay mappassapas-siár ta arayyu nga lugár nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak, tapè patuttulad da yù ira tatolay kê Apu Kesu. Á sinullà na yù ira natagatán

* 4:8 Salmo 68:18

nga iniddán na ta pakáwayyá ra nga manaron áнна manabarang sù ira tatole na, áнна sinullà na gapay yù ira mangituddu sù bilin na. ¹² Á yá ipangiyawâ na sù pakáwayyá tam, tapè maparán ittam ngámin nga makkaká-abbák. Á ta kunnian, makkakátabarang ittam, áнна mapasi-gaggà yù ángngikatalà tam kê Apu Kesu Kiristu, sittam nga meyárik ta baggi na. ¹³ Á mepattatádday ittam laguk megapu ta pangikatalà tam, áнна malannapán yù pakánnámmu tam nga meyannung sù Anâ ni Namarò. Á tulluâ ittam ta áddè ta pareku nga napiá yù nonò tam áнна ággangnguá tam, nga kunnay ta ággangnguá ni Apu Kesu Kiristu.

¹⁴ Á nu napasigaggà yù ángngikatalà tam kê Apu, ari ittamin yù kunnay ta abbing, nga mattá-iki-ikáyâ nga malogon nga tumuttul ta makkakerumá nga ituddu nayù ira tatolay nga minángngilogò. Ta aijan garè yù ira áppè masirik, nga umay mangituddu, á ilogò da yù ira tudduád da megapu ta passirisiri ra. ¹⁵ Ngam sittam, gapu ta pakkaká-iddù tam, ubobugat tam yù kuruk nga bilin ni Apu, tapè tulluâ ittam ta áddè ta paggigittá tam yù nonò tam áнна yù kustombare tam ta nonò ni Apu Kesu Kiristu áнна yù kustombare na. Ta meyárik si Apu Kesu ta ulu tam, nga mammaguray nittam. ¹⁶ Á sittam nga makiyápu kuna, yá keyarigát tam yù baggi na, nga napiá yù áttutuppang nayù ira tuláng na áнна yù ira ugâ na. Á nu akkuán nayù ira tuláng áнна ugâ yù ipakuá nayù yápu ra, tulluâ laguk yù baggi na nga massikan. Á kunnian yù ággiát tam. Nu makkaká-iddù ittam áнна makkaká-abbák ittam, á mapasigaggà yù ángngikatalà tam.

Napiá yù Nonò nayù ira Mangikatalà áнна yù Akkuád da

¹⁷ Á yawe laguk yù kagiak ku nikayu, nga ipakagi ni Apu Kesu nikán. Mávák nga arán nawin tuttulan yù kustombare nayù ira nga ari mangu-ruk kê Apu, ta awán ta serbi nayù nonotad da áнна yù akkuád da. ¹⁸ Á kunnay ta kallà yù nonò da. Á ari ira mesipà sù bagu nga áttolay nga iyawâ ni Namarò sù ira mangikatalà kuna, gapu ta nataggâ yù ulu ra, áнна arád da kánnámmuán yù ure ni Namarò. ¹⁹ Awán ta áppasirád da, áнна itulù da yù baggi ra ta narákè nga karagatád da. Á ari ira makáppak nga mangnguá ta makkakerumá nga narákè nga karagatád da.

²⁰ Ngam sikayu nga manguruk, ari kunnian yù ginigiámmu naw ta meyannung kê Apu Kesu Kiristu! ²¹ Ta naginná nawin yù meyannung kê Apu Kesu, áнна netuddu nikayu yù kuruk nga bilin na, nga kurugan naw. ²² Likurán naw laguk yù narákè nga karagatán na baggi naw áнна yù ngaw ággangnguá naw nga narákè, marakè melogò kayu megapu ta narákè nga karagatán naw, áнна mabbáli kayu ta narákè. ²³ Á tumulù kayu sù Mangilin nga Ikararuá, tapè moli yù nonò naw, megapu sù ángngabbák nayù Ikararuá ni Namarò nikayu, ²⁴ áнна moli gapay yù ággangnguá naw áнна yù ikáyâ naw, tapè mabbáli kayu ta tatolay nga pinarò ni Namarò ta kágappà na, á mepasingan ta matunung kayu, áнна kuruk nga napiá yù nonò naw, nga kunnay kê Apu Namarò, nga awán ta narákè kuna.

²⁵ Á sittam nga mawwawági megapu sù ángnguruk tam, yáyù nga tukkatat tam laguk yù passirisiri tam sù ira kábulut tam, á kagiat tam lâ yù kuruk, gapu ta nattatádday ittam, nga kun na baggi ni Apu Kesu. ²⁶ Á nu mapporay ittam, palannáwat tam yù nonò tam, tapè arát tam akkuán

yù narákè. Ari ittam maggián ta tangatangággaw nga mapporay, ²⁷ tapè awán ta awayyá ni Satanas nga kuriruan yù nonò tam.

²⁸ Á nu aijan nikayu yù tolay nga minákkokò, á tukkatan na yù pakkokò na, á malláppà laguk nga mattarabáku ta napiá, tapè aijan yù meyawá na sù ira magáwák. ²⁹ Á ari ittam magubobuk sù narákè, ngam ubobugat tam lâ yù napiá nga mepángngà, tapè abbágát tam yù ira makaginná sù kagiat tam. ³⁰ Á arát tam paddaddaman yù nonò nayù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò. Ta gapu ta maggián yù Ikararuá ni Namarò nittam nga katággítádday nga mangikatalà kê Apu, aggina yù panákkilalán ta sittam yù tatole ni Namarò. Á gapu ta keggá na nittam, ammu tam ta kuruk nga palubbárgan ni Namarò ittam, tapè mesipà ittam sù ira tatole na sangaw nu manolí si Apu Kesu ta dabbuno.

³¹ Anugutan naw laguk yù pangabbák nayù Mangilin nga Ikararuá, tapè mári yù nakujjá nga nonò naw. Ari kayu mapporay, á ari kayu maddaráma. Arán naw pakkakagián yù ira kábulun naw, á arán naw ira lillíbatan. Á irián naw yù ngámin nga narákè nga nonò naw, nepatalugáring yù lusso naw. ³² Á makkaká-iddù ittam laguk ána makkaká-allá ittam. Á makkakápakomá ittam gapay, nga kunnay ta pamakomá ni Namarò nittam, megapu kê Apu Kesu Kiristu.

5

Yù Akkuán nayù ira Tatolay nga Nanawagán yù Nonò da

¹ Á gapu ta ánâ na ittam ni Namarò nga iddukan na, á párigát tam laguk si Namarò nga Yáma tam. ² Á makkaká-iddù ittam, gapu ta iddukan na ittam ni Apu Kesu Kiristu. Á kunniawe yù ángngiddù na nittam. Initapil na yù baggi na megapu nittam. Á kunnay ta nabanguk nga neyátáng kê Namarò yù ketapil na.

³ Á gapu ta tatole ni Namarò ittam, arát tam akkuán yù narákè nga karagátan na baggi tam onu mangarallow onu magukkuk, ána ari mepángngà nu aijan nikayu yù magubobuk ta kunnian nga narákè, ta ari mepángngà sù ira tatole ni Namarò. ⁴ Á ari gemma mepángngà nu narákè yù ággubobuk tam, onu ubobugat tam yù awán ta serbi na, onu ilapalapuk tam yù narákè. Ari kunnian laguk yù ággubobuk tam, ngam magubobuk ittam sù áddáyo tam kê Namarò, ta ari ittam makabalabálà kuna megapu sù pangikállà na nittam. ⁵ Á ammu naw gemma ta ari mesipà sù pammagure ni Apu Kesu Kiristu ána yù pammagure ni Namarò yù ira tatolay nga mangnguá ta narákè, ána yù ira minánggarallow, ána yù ira nokkuk gapay. Ta arád da si Namarò pakimorayán, nu ari galá nga pakimorayád da lâ yù baggi ra ána yù karagatád da nga ukkuran, á kunnay ira sù ira makimoray ta sináddios.

⁶ Á sikayu, ari kayu laguk makilogò sù ira tatolay nga makkagi ta ari kuruk nga narákè yù ira nga kunnian yù akka-akkuád da, ta dán nga naparán yù pore ni Namarò sù ira ngámin nga mamotu kuna ána mangnguá ta narákè, á ukuman na ira sangaw. ⁷ Ari kayu laguk makikábulun sù ira tatolay nga mangnguá ta narákè nga kunnian.

Si Apu yù Mamannawák ta Nonò tam

⁸ Á sikayu, sù ngaw, kunnay ta kallà yù nonò naw. Ngam kunangane, manawagánin yù nonò naw megapu sù pangikatalà naw kâ Apu Kesu Kiristu. Akkuán naw laguk yù napiá nga mepángngà sù ira ánâ ni Namarò nga mesipà sù nawák na. ⁹ Ta yù tolay nga nanawagánin yù nonò na, sigídá nga makkagi ta kuruk, áнна matunung áнна napiá gapay yù ággangnguá na. ¹⁰ Á gapu ta manawagánin yù nonò naw, talákkurugan naw laguk nga akkuán yù ammu naw nga ipagayáyâ ni Namarò.

¹¹ Á ari kayu mepulupulù sù ira tatolay nga kun na kallà yù nonò da, gapu ta awán ta serbi nayù akkuád da. Ngam ipasingan naw yù napiá nga akkuán naw, tapè mepasingan ta narákè yù akka-akkuád da. ¹² Ta mappasirán kayu mássiki nu ubobugan naw lâ yù narákè nga akkuád da nga ilímak da, pappanganâ nu akkuán naw nakuan. ¹³ Ngam nu masingad da yù napiá nga akkuán naw, á matákkilalád da yù narákè nga akka-akkuád da, á manawagán yù nonò da gapay sangaw. ¹⁴ Ta nu mánnámmuád da sangaw yù pakáwayyá ni Apu Kesu nga mamannawák ta nonò na tolay, áнна tumulù ira kuna, á pannawagan na gapay yù nonò da. Á ajjan yù netúrâ nga kunnaiw:

“Sikaw nga kunnay ta nakkaturuk, mallukák ka laguk.

Gumikkáng ka, nga maggapu sù ira námmatay.
Ta pannawagan ni Apu Kesu Kiristu yù nonò mu.”

¹⁵ Magimuguk ittam laguk, ta arát tam párigán yù akkuán nayù tolay nga ulapá. Akkuát tam lâ yù napiá nga kunnay sù akka-akkuán nayù tolay nga masírik, nga nonotan na yù pabbalinán nayù akkuán na. ¹⁶ Á arát tam lonán yù awayyá tam nga manuppál sù napiá nga ipagayáyâ ni Namarò, nepatalugáring kunangane, ta aru garè yù ira mangnguá ta narákè. ¹⁷ Á yáyù nga arát tam laguk párigán yù ággangnguá nayù ulapá, ngam kánnámmuát tam yù ure ni Apu, tapè tángngagat tam yù ipakuá na nittam. ¹⁸ Á ari ittam laguk magillellaw. Ta ari gemma mábbágán yù tolay megapu ta pappissán na, nu ari galá ta darálan na yù baggi na. Ngam tumulù ittam sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, tapè aggina yù mammaguray nittam.

¹⁹ Á gapu ta pammagure nayù Mangilin nga Ikararuá ta nonò tam, nu makkaká-ubobuk ittam, ubobugat tam yù pagayáyâ tam kâ Apu. Á ikansiot tam yù Salmo nga Kansion ni Patul Dabid áнна yù kansion nga meyanung ta allà ni Apu nittam áнна yù ángngiddù na. Á ipe tam yù urà tam nga maddáyaw kuna. ²⁰ Á gapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, dayáwat tam si Namarò nga Yáma tam, ta awán ta awayyá tam nga mabbalabálà kuna. Dayáwat tam laguk ta kággággaw megapu sù ngámin nga mesimmu nittam, mássiki yù jigâ tam.

Yù Meyannung sù ira Magatáwa

²¹ Á makkakátulù ittam, megapu sù pakimore tam kâ Apu Kesu Kiristu. ²² Á sikayu nga bábbay nga ajjan yù atáwa na, tumulù kayu sù atáwa naw, nga kunnay gapay ta áttulù naw kâ Apu. ²³ Ta yù laláki yù mammaguray sù atáwa na, nga kunnay ta mammaguray si Apu Kesu sù ira ngámin nga mangikatalà kuna. Ta sittam ngámin nga netádday kâ Apu yù kun na baggi na, á aggina lápay yù mangiyígù nittam. ²⁴ Á yù ira bábbay, tumulù ira laguk sù atáwa ra ta ngámin nga meyanung nira, nga kunnay nittam ngámin nga mangikatalà, nga tumulù gapay kâ Apu Kesu Kiristu.

²⁵ Á sikayu nga lálláki, iddukan naw yù ira atáwa naw ta kunnay sù ángngiddù ni Apu Kesu Kiristu nittam ngámin nga netádday kuna. Á kunnaw yù ángngiddù na nittam, ta inítapil na yù baggi na megapu nittam, ²⁶ tapè tatole ni Namarò ittam. Á napakomá ngin yù liwâ tam. Á pinakarenuán na yù nonò tam, megapu ta panguruk tam sù bilin na, ána megapu sù pakirigù tam ta danum, nga pangipasinganát tam ta panguruk tam kuna. ²⁷ Á yá ipamakarenu na nittam ni Apu Kesu, tapè alawatan na ittam, nga nakástá ta ánninganán na, nga kunnay ta pangalawâ nayù nobiu sù atawán na, tapè pareku nga napiá ittam nga awán bulubugá ta ipamaliwâ na nittam, sangaw nu en na ittam apan nga ilabbè na ta gián na.

²⁸ Á sikayu nga lálláki, yáyù nga iddukan naw yù ira atáwa naw ta kunnay ta ángngiddù naw ta baggi naw. Ta yù láláki nga mangiddù ta atáwa na, iddukan na gapay yù baggi na. ²⁹ Á awán gemma ta tolay nga lonán na yù baggi na, ngam pakanan na ána iddukan na ta napiá. Á kunnian gapay yù ángngiddù ni Apu Kesu Kiristu nittam nga mangikatalà kuna, ³⁰ ta netádday ittam nga kun na baggi na.

³¹ Á aijan yù dán nga netúrâ nga bilin ni Namarò, nga kunnaw: “Nu mangatáwa yù tolay, yáyù gapu na nga panawán na yù ira darakal na, tapè umay metádday sù atáwa na. Á yù ira magatáwa, kun na tátádday yù baggi ra.”* ³² Á monak yù kagian na nga nelímak yù kebalinán na. Ngam ta urè, ubobugan na yù meyanung kâ Apu Kesu Kiristu ána sittam nga netádday kuna megapu sù pangikatalà tam. ³³ Á yawe gapay yù kebalinán na. Sikayu nga lálláki nga egga yù atáwa na, iddi-iddukan na yù atáwa na, nga kunnay ta ángngiddù na ta baggi na. Á sikayu nga bábbay nga egga yù atáwa na, pakimorayán na yù atáwa na.

6

Meyannung sù ira Ábbing ána yù ira Darakal da

¹ Á sikayu nga ábbing, kurugan naw yù kagian nayù ira darakal naw, gapu ta kunnian yù panguruk naw gapay kâ Apu Kesu nga Yápu tam, ta yáyù ipakuá ni Namarò nikayu. ² Á aijan yù taddán ni Namarò, nga olu nga taddán na nga egga nga mepulù kuna yù napiá nga pabbalinán na nga inítabbá ni Namarò sù ira nga manguruk. Ta kinagi ni Namarò, “Pakimorayán naw yù ira darakal naw, ³ tapè napiá yù ággián naw ána matolay kayu ta nabayák ta utun na dabbun.”*

⁴ Á sikayu nga aijan ánâ na, arán na ira paporayán ta mabayák, marakè mapappore na ira. Ngam tudduán naw ira ána tabarangán naw ira ta meyanung sù napiá nga ipakuá ni Apu Kesu nittam.

Meyannung sù ira Aripán ána yù ira Yápu ra

⁵ Á sikayu nga aripán, pakimorayán naw yù ira yápu naw, á ipe naw yù urà naw nga manuppál sù ipakuá ra nikayu, tapè napiá yù ásserbi naw nira, nga kunnay ta si Apu Kesu Kiristu yù passerbián naw. ⁶ Á akkuán naw yù ngámin nga ipakuá nayù pattarabakuán naw, mássiki nu arán na kayu masingan, gapu ta mebiláng kayu ta aripán ni Apu Kesu

* 5:31 Genesis 2:24 * 6:3 Deuteronomio 5:16

Kiristu. Yáyù nga máwák laguk nga ipe naw yù urà naw nga manuppál sù ngámin nga ipakuá nayù tolay nikayu, ta yáyù ure na gapay ni Namarò. ⁷ Malláppà kayu laguk nga masserbi sù ira paggianán naw, nga kunnay ta ari tolay yù passerbián naw nu ari galâ si Apu Kesu. ⁸ Á ammu tam gemma ta bálatan ni Apu Kesu yù tolay nga mangnguá ta napiá, mássiki nu aripan onu ari aripan.

⁹ Á sikayu laguk nga aijan yù aripan na, á kunnay sù kinagi sù ira masserbi nikayu, kunnian gapay yù pakimore naw nira. Arán naw ira ananássingán, ta yù kuruk nga Yápu naw, nga aijan ta lángi, aggina galâ yù Yápu ra gapay, á awán gemma ta paddurumán na nga tolay.

Yù Pakigerrá ni Satanas nittam

¹⁰ Á yawe yù maporián nga kagiak ku nikayu. Gapu ta nepattatádday ittam kê Apu Kesu Kiristu, ikatalâ tam laguk ta mangabbák nittam, tapè mapasigaggâ yù ángnguruk tam kuna. Ta aggina yù kasikanán nga makáwayyá, á pasikanan na ittam, megapu sù sikan na ána pakáwayyá na. ¹¹ Á gapu ta kunnay ta makigerrá di Satanas nittam, á pinarán ni Namarò yù ángngabbák na nittam, nga kun na ármás ána kalátak na mengal, nga iniyawâ na nittam. Ikatalâ tam laguk si Namarò ána iyusá tam yù kun na ármás nga iniyawâ na nittam, tapè arán ni Satanas ittam appútan, ána ari ittam melogò, nu parubán na ittam ni Satanas nga sistemán. ¹² Ta ari tolay yù makigerrá nittam, nu ari galâ di Satanas ána yù ira narákè nga anitu ána dimoniú nga daroban na, ána yù ira káruán nga narákè nga makapangguá nga ari masingan, nga aijan ta lángi. Aggira yù mammaguray sawe dabbuno sù ira tatolay nga kun na nakallâ yù nonò na. ¹³ Á yáyù nga alawatat tam laguk ngámin yù iniyawâ ni Namarò, nga kun na ármás na mengal ána yù barawási na nga balayáng, tapè dán nga naporán ittam, mássiki nu pappanatan ni Satanas yù narákè nga akkuán na nittam. Á nu mabalinin, á manáddak ittam lâ paga nga ari náppù.

Yù Meyárik ta Barawási na Mengal ána yù Ármás na

¹⁴ Maggián ittam laguk nga dán nga naporán, tapè makáwayyá ittam nga manáddak nga ari máppù, nga kun na mengal nga umay makigerrá. Manáddak ittam laguk, á ari ittam massiri, ngam kagiat tam lâ yù kuruk, nga kun na barakâ nga naláddâ ta áwà tam. Á yù matunung nga nonò tam ána yù napiá nga akka-akkuát tam yù kun na barawási nga balayáng, nga nelippak ta gáko tam. ¹⁵ Á kunnay ta nassapátù ittam, nu dán nga naporán ittam nga umay mangipakánnámmu sù bilin ni Namarò nga meyanung ta pamakkápiá na sù ira tatolay kuna, megapu sù kingnguá ni Apu Kesu. ¹⁶ Á tangngalát tam yù melippak nittam nga kun na kalátak, nga yù napasigaggâ nga ángngikatalâ tam kê Apu, tapè arán na ittam ni Satanas makanná ta pamuruburion na nittam. Ta gapu ta pangikatalâ tam, á kunnay ta máddâ tam yù ipána na nittam ni Satanas nga naggatang. ¹⁷ Á alawatat tam yù ángngiyígù ni Namarò nittam nga kun na balayáng nga taddung tam, tapè arán na ittam máwayyá ni Satanas nga pabbáangan. Á kurugat tam yù bilin ni Namarò, nga ipanonò nayù Mangilin nga Ikararuá nittam, nga kun na nataram nga bayunetá nga duá yù ngárag na.

¹⁸ Á sigídá ittam laguk makimállà kâ Namarò, maguray lá yù mesimmu nittam, ta abbágán na ittam ta meyannung ta ngámin nga máwák tam ána akkuát tam. Ta abbágán na ittam nayù Mangilin nga Ikararuá ta pakimállà tam, á ipakánnámmu na nittam yù ure ni Namarò, tapè mepángngà yù ipakimállà tam. Á sittam laguk yù kunnay ta matturá, nga ari malurá nga makimállà, tapè tángngagat tam yù ipakimállà tam megapu sù ira ngámin nga kábulut tam nga tatole ni Namarò.

¹⁹ Á sikayu, ipakimállà nawà gapay, ta abbágán nangà ni Namarò ána ipakánnámmu na nikán nu kunnasi yù ággubobuk ku, tapè aringà maganássing, ngam mappelokà nga mangipakánnámmu sù monak nga bilin na nga nelimak ta nabayák, nga napiá nga dámak nga meyannung sù pakkápiá tam kâ Namarò megapu kâ Apu Kesu Kiristu. ²⁰ Ta jinok nangà ni Apu, nga pannakabaggi na, nga mangilayalayâ sù bilin na. Á yáyù nga pinukù dangà sawe ábbalurán, megapu sù pangilayalayâ ku. Á ipakimállà nawà laguk, tapè mappelokà nga mangilayalayâ sù bilin ni Namarò, nga kunnay ta ipakuá na nikán.

Yù Kabalin nayù Túrâ

²¹ Á gapu ta ammù ta ikáyâ naw marámak yù ággiák ku ána ngámin nga nesimmu nikán, á yáyù nga umay si Tikiko nikayu, nga wagi tam nga iddukat tam, megapu sù pangikatalà na kâ Apu Kesu. Aggina yù pangikatalakán nga masserbi kâ Namarò, nga mangabbák nikán ta ngámin nga ipatarabáku ni Namarò nikán. Á ipakánnámmu na sangaw nikayu yù ngámin nga meyannung nikán. ²² Á yáyù nga dobak ku ta umay ta gián naw, tapè marámak naw yù ngámin nga meyannung nikami saw ána mabannáyán ána mapattattam yù nonò naw.

²³ Á sikayu nga wáwwagì megapu sù ángnguruk tam, parè bì ta abbágád da kayu di Ammò Namarò kâ Apu Kesu Kiristu, tapè napasigaggà yù ángngikatalà naw. Á parè bì ta pagimammataad da yù nonò naw, tapè napiá yù ággián naw, ána makkaká-iddù kayu. ²⁴ Á parè bì ta ikákkállà na kayu ni Namarò, sikayu ngámin nga mangiddù kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam ta áddè ta áddè.

Yù Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga Taga Pilippay

Yù Meyannung sawe Túrâ

Yù ili na Pilippay yù olu nga labbetán ni Pablo sù ánge na pangilayalayâ ta purubinsia na Masidonia. Á aru yù ira tatolay tán nga nanguruk sù bilin ni Namarò. Aggira yù olu nga naggagammung ta káda Liggú, tapè makimoray ira kâ Namarò.

Á aijan si Pablo nga nebáluk ta pangitúrâ na sawe. Á keggá na ta karsel, arán na ammu nu mapalubbáng sangaw, onu mapapátay. Á aijan yù ira mangilayalayâ nga mappeggung ána makikontará kâ Pablo gapu ta mangabubu ira kuna. Á aijan gapay yù ira nga mangituddu, nga ituddu ra lâ yù naggapu ta nonò da ánnè sù kuruk nga bilin ni Namarò. Á pattúrâ ni Pablo, pinappalán na yù ira taga Pilippay, marakè melogò ira megapu nira (3:2-11).

Á mássiki nu aijan si Pablo ta karsel, ari maraddam nu ari galá magayáyâ, ta aijan yù napiá nga iddanamán na megapu sù pangikatalà na kâ Apu Kesu. Á sinabarangán na yù ira tatolay ta magayáyâ ira gapay megapu sù pangikatalà da, ta yáyù ipakuá ni Namarò nittam (4:4-7).

Yù Mayán na yawe Túrâ

Yù Paddios ni Pablo ána yù Ipakimállà na (1:1-11)

Yù Ággián nayù ira nga Mangikatalà kâ Apu Kesu (1:12-30)

Párigát tam yù Nonò ni Apu Kesu (2:1-18)

Yù Meyannung kári Timotio kâ Epaprudito (2:19-30)

Mangikatalà ittam kâ Apu Kesu (3:1-4:9)

Yù Pabbalabálà ni Pablo sù ira Mangabbák kuna (4:10-23)

Yù Paddios ni Pablo sù ira Túrátán na

¹ Aijan kami, di Pablo kâ Timotio, nga masserbi kâ Apu Kesu Kiristu. Á mattúrâ kami nikayu nga taga Pilippay, sikayu ngámin nga tatole ni Namarò nga mesipà kâ Apu Kesu Kiristu, ána yù ira kátannangán naw ána yù ira natullà nga mangabbák. ² Á parè bì ta ikákkállà da kayu di Namarò nga Yáma tam ána si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, tapè napiá yù ággián naw ána gawagawáyán naw.

Yù Pakimállà ni Pablo

³ Á ta ngámin nga pakanonò ku nikayu, mepallà yù paddáyò kâ Namarò megapu nikayu. ⁴ Á ta ngámin nga pakimállà ku megapu nikayu, magayáyákà nga maddáyaw kâ Namarò, ⁵ gapu ta napiá yù ángngabbák naw níkan ta pangilayalayâ ku sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. Ta inabbágán nawà ta áddè ngaw pamegapu naw nga manguruk, ta áddè kunangan. ⁶ Á si Namarò yù mangipakuá nikayu ta napiá nga akkuán na, á ammu gemma ta uputan ni Namarò yù napiá nga tarabáku na nga pinegapuanán na ta nonò naw áddè ta kapalurò na sangaw nu duttál yù ággo na pattoli ni Apu Kesu Kiristu ta dabbuno.

⁷ Á gapu ta nepallà yù ayâ ku nikayu, mepángngà ta nonopat takayu. Ta sikayu ngámin yù mesipà níkan sù ipatarabáku ni Namarò níkan,

nga pangilayalayâ ku ta kuruk nga meyannung kê Apu Kesu áddè ngaw aringâ paga nebáluk, á abbágán nawâ paga kunangane gapay sù kebáluk ku. ⁸ Á si Namarò yù makasistígu ta kuruk yù kagiak ku, ta nerallâ yù daddam ku gapu ta ikáyâ takayu masingan, ta iddi-iddukat takayu ta kunnay sù ángngiddù ni Apu Kesu Kiristu nittam.

⁹ Á yawe ipakimállâ ku kê Namarò, ta mapasigaggâ yù pakkakâ-iddù naw áнна malannapán yù kánnámmuán naw nga kuruk nga meyannung kê Namarò, tapè matákkilalán naw áнна pilian naw lâ yù napiá. ¹⁰ Á nu matákkilalán naw yù napiá, á makáwayyâ kayu nga mappíli sù kapiánán, á pareku nga napiá laguk yù nonò naw, á awán ta pakaliwatán naw. Á nu kunnian yù akkuán naw, dán nga naparán kayu laguk sù ággaw nga pattoli ni Apu Kesu Kiristu, nga awán ta liwâ naw. ¹¹ Á parè lâ ta mapaluro naw yù ngámin nga napiá nga ipakuá ni Apu Kesu Kiristu nikayu, megapu sù ángngabbák na nikayu, tapè maddáyaw yù ira tatolay kê Namarò megapu sù napiá nga akkuán naw.

Yù Ággíán nayù ira nga Mangikatalà kê Apu Kesu

¹² Á wáwwagi, ikáyâ ku nga ipakánnámmu nikayu ta napiá lâ yù pabbalinán nayù ngámin nga nesimmu níkán, mássiki yù jigâ ku áнна kebáluk ku saw, gapu ta nassamasamá yù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu. ¹³ Á yù ira ngámin nga suddálu nga magguárdiá sù bale nayù gubinator áнна yù ira káruán nga tatolay gapay, ammu ren yù gapu na nga ipangibáluk da níkán, nga megapu lâ sù panguruk ku kê Apu Kesu Kiristu. ¹⁴ Á yáyù nga mapasigaggâ yù pangikatalà da kê Apu Kesu nayù ira káruán nga wáwwagi tam, gapu ta masingad da yù pagattam ku ta jigâ sawe ábbalurán, á matattam iren gapay nga ari maganássing nga mangilayalayâ sù bilin ni Namarò.

¹⁵ Á kuruk garè ta aijan gapay yù ira káruán nga mangilayalayâ sù meyannung kê Apu Kesu Kiristu, nga ari megapu sù napiá nga nonò da, nu ari galâ megapu sù pangabubu ra áнна passil da níkán. Ngam aijan yù ira káruán nga mangilayalayâ, nga napiá lâ yù nonò da, ta kuruk nga ikáyâ da nga ipakánnámmu sù ira tatolay yù napiá nga dámak. ¹⁶ Á ilayalayâ da si Apu Kesu Kiristu megapu sù ángngiddù da kê Apu áнна ángngiddù da níkán, ta ammu ra ta sinullâ nangâ ni Namarò nga pine na saw, tapè síkán yù manabbák sù ira marririri sù bilin na. ¹⁷ Ngam yù ira káruán, áppè pípiá ira nga mangilayalayâ ta meyannung kê Apu Kesu, tapè meparámak ira áнна tumuttul yù ira tatolay nira. Á ikáyâ da nakuan nga malannapán yù jigâ ku sawe ábbalurán megapu sù akkuád da. ¹⁸ Ngam síkán, attamák ku lâ. Ta magayáyákà galâ, gapu ta melayalayâ si Apu Kesu Kiristu, mássiki nu anni yù egga ta nonò nayù ira mangilayalayâ, nu napiá ira, onu áppè pípiá ira.

¹⁹ Á magayáyákà lállaguk, mássiki nu marigirigákà, gapu ta ammù ta napiá lâ yù pabbalinán nayù ngámin nga mesimmu níkán, megapu sù ipakimállâ naw kê Namarò áнна yù ángngabbák nayù Ikararuá ni Apu Kesu Kiristu níkán. ²⁰ Á yawe yù kuruk nga ikáyâ ku áнна iddanamák ku, ta awán bulubugá ta akkuák ku nga kepasiránák ku ta ánninganán ni Namarò. Á parè bì ta matattamà nga kunnay ta kustombarè ngaw ta áddè

kunungan, tapè meparáyaw si Apu Kesu Kiristu megapu nikán, mássiki nu matolayà onu matayà.

²¹ Á nu matolayà, dayáwak ku si Apu Kesu Kiristu ána palurotak ku yù napiá nga ipakuá na nikán. Á nu matayà, más napiá yù ággiák ku, ta apan nangà ta gián na. ²² Á nu sikán nakuan yù mappíli, arák ku ammu yù piliak ku, nu matayà onu matolayà paga. Ta nu matolayà, uputak ku paga yù tarabákù tapè magari yù ira nga manguruk kâ Apu. ²³ Á mabbábàngà nga mappíli, ta arák ku ammu yù piliak ku. Ta nu sikán lâ, karagatak ku yù pánò nga umay mepaggián kâ Apu Kesu Kiristu, ta yáyù kapiánán nga ággiák ku. ²⁴ Ngam nu nonopat takayu, ammù ta máwák naw nga maggiánà lâ paga nikayu, tapè abbágát takayu. ²⁵ Á yáyù nga ammù ta aringà paga matay, gapu ta máwák nga maggiánà nikayu nga mangabbák, tapè mangáppípiá yù ángnguruk naw ána mappanà yù pagayáyâ naw megapu sù pangikatalà naw kâ Apu Kesu. ²⁶ Á sangaw nu manolingà nikayu, yáyù nga mepallà laguk yù pagayáyâ naw, ána maddáyaw kayu kâ Apu Kesu Kiristu.

²⁷ Á maguray lâ yù mesimmu, yawe yù máwák naw nga talákkurugan. Uputan naw nga akkuán yù kunnay ta mepángngà nittam nga manguruk sù napiá nga dâmak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. Á mássiki nu aringà makatoli ta gián naw, á marâmak ku laguk sangaw ta nattatádday yù nonò naw, ána mapasigaggà yù ángnguruk naw kâ Apu Kesu, á makkaká-abbák kayu nga mangipakánámmu sù napiá nga dâmak, tapè aru yù ira makaginná nga manguruk gapay sù bilin ni Namarò. ²⁸ Á arán naw laguk ikássing yù ira mangontará nikayu. Ta nu ari kayu maganássing, á yáyù nga matákkilalád da ta pagikaruan na ira ni Namarò sangaw. Á tákkilalád da gapay ta sikayu yù iyígù ni Namarò nga mesipà kuna ta áddè ta áddè. ²⁹ Ta nepallà yù allà ni Namarò nikayu, á iniyawâ na nikayu yù awayyá naw nga masserbi kuna, nga ari lâ megapu sù panguruk naw kâ Apu Kesu Kiristu, nu ari gapay ta magattam kayu ta jigâ megapu sù pangikatalà naw kuna. ³⁰ Á nepaggittá kayu nikán, nga magattam ta jigâ nga kunnay sù jigâ ku ngaw, nga nasingan naw nga inattamák ku ta keggâ nikayu. Á narâmak nawin yù jigâ nga attamák ku kunungane ta keggâ sawe ábbaluran.

2

Párigát tam yù Nonò ni Apu Kesu nga Tumulù ána Mangikatalà

¹ Á gapu ta kepattatádde tam kâ Apu Kesu Kiristu, aggina yù manabarang nittam. Á mabannáyán yù nonò tam megapu ta ángngiddù na nittam. Á napasigaggà yù áwwawági tam ána yù pakkaká-allà tam megapu sù kepulupulù nayù Mangilin nga Ikararuá nittam. ² Á yáyù nga pattatáddayan naw laguk yù nonò naw ána ure naw, á makkaká-iddù kayu. Á nu kunnian yù ággián naw, á nerallà yù pagayáyâ ku megapu nikayu. ³ Á arán naw akkuán yù narákè nga naggapu sù pangabubu naw onu pappeddaráyo naw. Ta napiá lâ nu makkakátulù ittam, á ibiláng tam ta napiá yù ira kábulut tam ánnè ta baggi tam. ⁴ Á sittam nga katággitádday, ari lâ yù kapiánán na yù nonotan na, nu ari gapay yù kapiánán nayù ira kábulun na.

⁵ Á párigát tam laguk yù nonò ni Apu Kesu Kiristu.

⁶ Ta si Apu Kesu Kiristu, aggina galâ si Namarò, ngam kunnay ta arán na tangngalán yù ággián na.

⁷ Ta nánawán na ngámin yù kukuá na áнна yù ággián na, á neyanâ ta tolay, á naparubán na yù ággián na tolay, nga nebiláng ta aripan.

⁸ Á keggâ ni Apu Kesu Kiristu ta dabbuno, nga kun na tolay yù ággián na, initulù na yù baggi na sù ure ni Namarò, á pinalurò na yù ngámin nga inipakuá ni Namarò kuna, mássiki yù pate na nga nepátà ta kurù.

⁹ Á yáyù nga inipotun ni Namarò si Apu Kesu, á iningágan na ta Kotunán nga Makáwayyá ánnè sù ira ngámin nga egga pakáwayyá na,

¹⁰ tapè mamalittúkak ira ta arubáng na áнна maddayaráyaw ira kuna, aggira ngámin nga pinarò na nga aijan ta lángì áнна dabbuno áнна yù ira námmatay nga aijan ta unak na dabbuno.

¹¹ Á makkagi ira, nga kud da, “Si Apu Kesu Kiristu yù Yápu tam ngámin.”

Á yáyù nga meparáyaw gapay si Namarò nga Yáma tam.

Si Namarò yù Mangabbák nittam ta Panguruk tam kuna

¹² Wáwwagi nga iddukak ku, gapu ta kunnian yù panguruk ni Apu Kesu Kiristu kê Namarò, á máwák tam gapay nga manguruk sù Yápu tam. Á sù keggâ ngaw ta gián naw, kuruk nga napiá yù ángnguruk naw ta ngámin nga bilin ni Namarò nga inittuddù nikayu. Á pappanganâ ta káwák ku ta gián naw kunangan, talákkurugan naw laguk nga tuppálan yù ángnguruk naw. Á pakimorayán naw si Namarò, áнна uputan naw nga palurotan yù ngámin nga ipakuá na nikayu, tapè mánnámmuán naw yù ángngiyígù na áнна ángngisipà na nikayu. ¹³ Ta si Namarò yù mepulupulù nittam, á aggina yù mangabbák nittam, áнна iyawâ na nittam yù pakáwayyá tam nga makkaragâ áнна mamalurò ta ngámin nga ikáyâ na.

¹⁴ Á yáyù nga akkuát tam laguk yù ngámin nga ipakuá ni Namarò nittam, nga ari mataki yù nonò tam nga maddagaragim, áнна ari ittam manabbák kuna, ¹⁵ tapè awán ta pakaliwatát tam, á pareku nga napiá lâ yù nonò tam. Ta mássiki nu mepaggián ittam sù ira nga mangnguá ta narákè áнна yù ira nga narákè yù nonò da, arát tam párigán yù narákè nga akkuád da, gapu ta áná na ittam ni Namarò, nga meyarik ta isingan nga mamannawák sù ira tatolay ta dabbuno. ¹⁶ Ta ipakánnámmu tam sù ira tatolay yù bilin ni Namarò, nga meyanung ta kesipà tam sù áttole na nga awán ta áddè na. Á sikayu, nu uputan naw yù ángnguruk naw kê Namarò, á sangaw nu duttál yù pamanunnù ni Apu Kesu Kiristu, magayáyákà gapu ta ammù ta napiá yù pabbalinán nayù bannák ku nga mangipakánnámmu nikayu sù bilin ni Namarò.

¹⁷ Á yù panguruk naw kê Namarò, yáyù meyarik ta pakimore nayù ira ngaw pári ta pangiyátáng da ta ayám kê Namarò. Á magayáyákà, mássiki nu matayâ sangaw áнна mebubbù yù dágà nga kun na melannà sù meyátáng* nga panguruk naw, ta mepagayáyákà laguk nikayu. ¹⁸ Á

* **2:17** Sù ngaw pangiyátáng nayù ira Kudio ta ayám kê Apu Namarò, nelannà sù ira káruán nga neyátáng yù danum áнна binaráyáng nga inibubbù da ta tutun na.

sikayu, magayáyâ kayu gapay nakuan nga mepagayáyâ nikán.

Doban ni Pablo di Timotio kê Epaprudito

¹⁹ Á ajjan yù iddanamáku ku, nu yáyù ure ni Apu Kesu, ta dobak ku sangaw si Timotio, tapè en na kayu tullúnán. Ta ikáyâ ku nga marámak nu kunnasi kayu, tapè mapálappawán yù nonò ku. ²⁰ Á awán ta kabbuluk ku nga kuruk nga mapattù nga mangabbák nikayu nu ari lâ si Timotio. ²¹ Á yù ira ngámin nga káruán, yáyù lâ alerad da yù meyanung lâ ta baggi ra, nga ari yù meyanung kê Apu Kesu Kiristu. ²² Ngam si Timotio, á ammu nawin gemma ta napiá yù nonò na, gapu ta kunnay kami ta matáma nga nangipakánnámmu sù napiá nga dámak. ²³ Á yáyù nga ikáyâ ku nga doban ta umay ta gián naw, sangaw nu mánnámmuák ku yù mesimmu nikán saw. ²⁴ Á ikatalà ku kê Apu ta sikán gapay sangaw yù umay ta gián naw.

²⁵ Á ninonò ku ta máwák ku galâ nga palabbetan nikayu kunangane si Epaprudito nga wagi tam. Á napiá ta nabbilinán naw, á jinok naw saw giák ku ta mangabbák nikán ta ngámin nga awágak ku. Á aggina gapay yù kabbuluk ku nga mattarabáku sù ipakuá ni Apu nikán. ²⁶ Ngam palabbetak ku lábbi nikayu, ta maraddam nikayu ána maburung, gapu ta narámak naw yù kataki na. ²⁷ Á kuruk nga nataki nga nagisassay natay. Á inikállà na kami ni Namarò, ta pinammapiá na, marakè mappanà nakuan yù daddam ku. ²⁸ Á yáyù nga karagatak ku nga panolian ta gián naw, tapè magayáyâ kayu nga makasingan kuna. Á sikán, mapálappawán gapay yù nonò ku. ²⁹ Magayáyâ kayu laguk nga mamaddulò kuna, ta aggina yù wagi tam megapu sù ángngikatalà tam kê Apu. Á pakimorayán naw yù ira ngámin nga tatolay nga kunnay kê Epaprudito, nga napiá yù nonò da ána ággangnuá ra. ³⁰ Á ari mabbábáng si Epaprudito nga mangabbák nikán, gapu ta awán garè ta awayyá naw nga umay mangabbák nikán. Á kuruk nga nagisassay natay megapu ta pamalurò na sù inipakuá ni Apu Kesu Kiristu kuna ta pangabbák na nikán.

3

Mangikatalà ittam kê Apu Kesu tapè Mesipà ittam kê Namarò

¹ Á wáwwagi, kagiak ku paga nikayu ta magayáyâ kayu gapu ta nepat-tatádday kayu kê Apu Kesu. Á aringà malurá nga mangitotoli sù initúrá ku ngaw nikayu, tapè dán nga napanán kayu. ² Mappalán kayu laguk, marakè melogò kayu sù ira massirisiri, ta kagumánad da kayu nakuan nga makkugi nga kunnay ta kustombare na Kudio, ta kagiad da ta sinniál nayù ira tatole ni Namarò. Arán naw ira kurukurugan. ³ Ta ari yù kakugi na tolay yù kuruk nga sinniál ta tole ni Namarò, nu ari galâ yù keggá nayù Ikararuá ni Namarò kuna. Á kuruk nga tatole na ittam ni Namarò nga makimoray kuna megapu sù ángngabbák nayù Ikararuá na, sittam nga magayáyâ megapu sù ketádde tam kê Apu Kesu Kiristu. Ta si Apu Kesu lâ yù ikatalà tam, nga paggapuán nayù kesipà tam kê Namarò, nga ari megapu sù kakugi nayù baggi na tolay onu yù akkuán na.

⁴ Á ta ángngarigán nu egga yù awayyá na tolay nga ikatalà yù ággián na ána kingnguá na, á ajjan laguk yù awayyá nakuan. Awán ta tolay nga makáwayyá nakuan nga makkagi ta alawatan ni Namarò megapu sù ággián na ána kingnguá na, nu ari galâ sikán. Á nepatalugáring nikán,

ta napiá yù ággiák ku ánnè sù ira ngámin nga mappeggung. ⁵ Kebrungá gemma, ta Kebru* yù ira darakal ku, nga ginaká ni Kákay Benjamin nga anâ ni Kákay Israel. Á nakugikakin sù mekawalu nga ággò áddè ta keyanâ ku. Á ta meyanung sù tunung ni Moyses, pinalurò ku ngámin, ta nepattatádayà sù ira Parisio, nga napiá yù ánnuppál da sù inituddu ni Moyses.

⁶ Á gapu ta naláppakà nga manuppál sù rilision na Kudio, á jinigirigâ ku yù ira manguruk kê Apu Kesu, gapu ta arád da tuttulan yù kustombare mi nga Kudio. Á sinuppál ku yù ngámin nga taddán nayù tunung ni Moyses, á awán ta kábuluk ku nga Kudio nga mamaliwâ níkan. ⁷ Ngam kunangane, gapu ta pangikatalà ku kê Apu Kesu Kiristu, ibiláng kin ta awán ta serbi nayù ira kustombare nayù rilision na Kudio nga sinuppál ku ngaw, nga kinagì ngaw ta kapiánák ku. ⁸ Ta awán ta kárik piá ni Apu Kesu Kiristu nga Yápù! Á yù kustombare nga sinuppál ku ngaw, ibiláng kin ta kunnay ta basúra nga netabbà, á nilikuránák kin, tapè kánnámmuák ku yù ngámin nga meyanung kê Apu Kesu Kiristu nga Yápù. Á pinaguráyák ku ngámin yù pinalurò ku ngaw, tapè makiyápongâ kê Apu Kesu Kiristu, áнна mepattatádayà kuna. ⁹ Á gapu ta netádayà kê Apu Kesu, ibiláng ni Namarò ta kuruk nga napiángâ áнна matunungâ, nga ari megapu ta panuppál ku sù tunung ni Moyses, nu ari galá megapu ta pangikatalà ku kê Apu Kesu Kiristu. Ta si Namarò yù kuruk nga napiá áнна matunung, á pabbalanan na ittam ta napiá áнна matunung megapu ta pangikatalà tam kê Apu Kesu Kiristu. ¹⁰ Á yá lâ karagaták ku, ta mánnámmuák ku si Apu Kesu Kiristu, áнна maparubák ku yù pakáwayyá na nga mepasingan ta paginnanole na. Á karagaták ku ta attamáku yù jigâ ku nga kunnay ta pagattam na ta jigâ, tapè tumulukâ kê Namarò nga kunnay kuna, mássiki nu matayá gapay nakuan ta kunnay ta pate na. ¹¹ Á yáyù ikáyâ ku, tapè paginnanolayan nangâ ni Namarò sangaw gapay, á mesipakâ kuna ta áddè ta áddè.

Yù Napiá nga Nonò nga Párigát tam

¹² Á arák ku gemma kagian ta kánnámmuák ku ngámin yù meyanung kê Apu Kesu, á arák ku kagian ta awán ta pakaliwaták ku. Ngam malláppakà nga mamalurò sù ipakuá ni Apu Kesu níkan, ta yáyù nga inipagágál ni Apu Kesu Kiristu níkan, tapè kukuá nangâ. ¹³ Á wáwwagi, ammù gemma ta arák ku paga pinalurò ngámin yù ipakuá na níkan. Ngam arák kin nonotan yù napasáingin, ta ipè lâ yù urà ku nga mamalurò ta ngámin nga ipakuá na lâ paga níkan. ¹⁴ Á uputak ku nga balinan yù ngámin nga ituddu na, tapè málá ku yù bálà ku nga iyawâ ni Namarò níkan, megapu sù pangikatalà ku kê Apu Kesu Kiristu. Ta yáyù gemma yù inipagágál ni Namarò níkan. Á yawe yù bálà ku, ta mepattolayâ nga mesipâ kê Apu Kesu Kiristu ta lángì ta áddè ta áddè. ¹⁵ Á wáwwagi, napiá nu kunnian yù nonotat tam ngámin, sittam nga similluâ yù ángnguruk na. Á nu ajjan nikayu yù tolai nga tanakuán yù ánonò na, á si Namarò yù

* 3:5 Kebru di Kákay Israel áнна yù ira mapulu duá nga ánâ na nga lálláki, áнна yù ira ngámin nga ginaká ra. Á mangngágan ira gapay ta Kudio megapu kê Juda, nga anâ ni Israel. Á si Juda yù naggakâ kê Patul Dabid, á pappasá na aru nga dagun, si Apu Kesu Kiristu gapay yù ginaká ni Juda.

mangipakánnámmu sù kuruk kuna. ¹⁶ Á yawe laguk yù akkuát tam. Ari ittam malurá nga tumuttuttul sù kuruk nga netuddu nittam.

¹⁷ Á wáwwagi, uputan naw kami nga párigán ána yù ira nga masingan naw nga napiá yù ággangnguá ra nga kunnay ta inipasingam mi ngaw nikayu. ¹⁸ Tá initolí nga kinagi nikayu ta mappalán kayu, ta aru garè yù ira tatolay nga makkagi ta tatole ni Apu Kesu ira, ngam ipasingad da ta malussaw ira kâ Apu Kesu Kiristu ána iluddè da yù pate na ta kurù, megapu sù narákè nga ággangnguá ra. Á makakulekà ta pakanonò ku nira. ¹⁹ Ta yù pangukum ni Namarò yù pappángetád da, gapu ta pakiyápuád da yù karagatán nayù baggi ra. Á yù narákè nga ipappasirád da nakuan, yáyù ipappeddaráyo ra. Á tángngagad da lâ yù aijan ta dabbuno.

²⁰ Ngam sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, aijan yù paggianát tam ta lángi ta gián ni Namarò. Á iddi-iddagát tam si Apu Kesu, nga Yápu tam nga maggapu ta lángi nga umay mangiyígù nittam. ²¹ Á panoli na ta dabbuno, ulian na yù ira baggi tam nga makapi ána matay, tapè kunnay ira sù baggi na nga maddalingárang ána ari matay. Á palurotan na yaw megapu sù makapállá nga pakáwayyá na nga mamatulù ta ngámin nga aijan, ána mammaguray nira.

4

Yù Panabarang ni Pablo sù ira Manguruk kâ Apu Kesu

¹ Á wáwwagi, gapu ta aijan yù iddanamát tam kâ Apu Kesu, ari ittam laguk mabbábáng, tapè mapasigaggà yù ángnguruk tam kuna. Á sikayu yù iddukak ku, á nepallà yù daddam ku ta pakkaragâ ku nga masingan takayu. Ta sikayu yù ipagayáyâ ku megapu sù pangikatalà naw kâ Apu Kesu, á kunnay kayu ta bálà ku megapu sù bannák na baggi ta pangituddù nikayu.

² Á sikayu, Eyodia kâ Sintiki, ikomâ nikayu bì ta makkápiá kayu ána pattatáddayan naw yù nonò naw, gapu ta mawwagi kayu gemma megapu sù ángnguruk naw kâ Apu. ³ Á sikaw gapay nga kuruk nga kopuk ku, abbágám mu bì yù ira duá nga bábbay, tapè makkápiá ira. Nepattarabáku ira kári Kiliminte ána yù ira káruán nga kábuluk ku nga nangabbák níkan ta pangipakánnámmu mi sù napiá nga dámak nga meyanung kâ Apu Kesu. Á nelistá yù ngágad da sù libru ni Namarò, nga naketúratán nayù ira ngámin nga iniddán na ta mannanáyun nga inángà nga awán ta áddè na.

⁴ Á magayáyâ kayu laguk megapu ta kepattatádde naw kâ Apu, sikayu nga manguruk kâ Apu. Á yáyù pidduák ku má nga kagian nikayu ta magayáyâ kayu. ⁵ Á napiá nu masippà kayu nga mangikállà ta ngámin nga tatolay, gapu ta manoli sangaw yù Yápu tam. ⁶ Á awán bulubugá ta ikaburung naw nakuan, mássiki nu anni yù mesimmu. Ipakimállà naw kâ Namarò yù ngámin nga meyanung nikayu ána yù máwák naw. Á kagian naw gapay kâ Namarò yù pagayáyâ naw ta ángngabbák na nikayu, ta yáyù ábbalabálà naw kuna. ⁷ Á pagimammatan ni Namarò yù nonò naw megapu ta kepattatádde naw kâ Apu Kesu Kiristu, mássiki nu ari mánnámmuán yù ámmagimmamà na, tapè mabannáyán yù nonò naw, ána ari kayu maburung, maguray lá yù mesimmu.

⁸ Á wáwwagi, yawe yù maporián nga itabarang ku nikayu. Nonopan naw lâ yù napiá áнна maráyaw, nga kuruk áнна matunung, nga mekállà, nga naggapu ta napiá nga nonò. Á nonopan naw áнна ipatattam naw laguk ta nonò naw ngámin danniaw nga kapiánán, nga mepángngà nittam nga tatole ni Namarò. ⁹ Á ngámin yù ginigiámmu naw nikán, nga inittuddù nikayu, áнна yù naginná naw nga inittaddák ku, áнна nasingan naw nga kingnguâ, yáyù laguk uputan naw nga párigán. Á mepulupulù nikayu laguk si Namarò, nga mamagimammà nittam.

Yù Pabbalabàla ni Pablo sù ira Mangabbák kuna

¹⁰ Á nepallà yù pagayáyâ ku, á dayáwak ku si Namarò, megapu sù inittubbuk naw nikán. Ta mássiki nu nabayák nga arán nawà inabbágán, á kunangane inipasingan naw mángin yù pangikállà naw nikán. Á ammù ta arán nawà náttamán, ngam iniddagán naw lâ yù awayyá naw nga mangabbák nikán. ¹¹ Á arák ku kagian ta ajjan yù máwák ku. Ta mapenáma nga mangikatalà kê Apu, maguray lâ yù ággiák ku. ¹² Á naparubák ku yù ággián na pobare, áнна naparubák ku gapay yù ággián na maríku. Á maguray lâ yù ággiák ku, napenáma lâ sù ngámin, mássiki nu mabattugà onu mabisinà, mássiki nu aru yù kukuâ onu nakúráng. ¹³ Á ajjan yù awayyâ nga mamalurò sù ngámin nga ipakuá ni Namarò nikán, gapu ta mepulù nikán si Apu Kesu Kiristu nga mangabbák áнна mamassikan nikán.

¹⁴ Á kuruk nga napiá yù pangikállà naw nikán, ta inabbágán nawà ta pajjigâ ku. ¹⁵ Á sikayu nga taga Pilippay, ammu naw gemma ta sikayu yù olu nga sinudduák ku sù pamegapù nga mangipakánnámmu sù napiá nga dámak sù purubinsia naw nga Masidonia.* Á nakkaká-abbák ittam, ta sikayu lâ yù nangiyawâ nikán sù máwák ku ta pánò ta Masidonia. ¹⁶ Á paggiák ku paga ta ili na Tessalonika, sikayu lâ yù nangabbák nikán, ta sinubbutubburán nawà ta máwák ku. ¹⁷ Á magayáyákà gemma ta pakálawâ ku sù inittubbuk naw. Ngam yù kuruk nga ipagayáyâ ku yù bálà naw nga iyawâ ni Namarò nikayu megapu sù pangikállà naw nikán.

¹⁸ Á kustu ngin yù ajjan nikán, nga makatò ta ngámin nga máwák ku áнна masobará, gapu ta inalawâ kin yù inittubbuk naw nga iniyángo ni Epaprudito nikán. Á kunnay ta bábbanguk nga iniyátáng naw kê Namarò yù keyarigán nayù iniyawâ naw nikán, á yáyù nga magayáyâ gapay si Namarò. ¹⁹ Á si Namarò, nga makákuá ta ngámin nga napiá áнна nakástá, aggina yù mangiyawâ nikayu sù ngámin nga máwák naw megapu sù kepattatádde naw kê Apu Kesu Kiristu. ²⁰ Á meparáyaw si Namarò nga Yáma tam ta áddè ta áddè. Ammán!

Yù Maporián nga Kinagi ni Pablo

²¹ Á sikami ngámin sù ira kábuluk ku, nonotam mi sikayu ngámin nga wáwwagi mi nga nepattatádday kê Apu Kesu Kiristu. ²² Á yù ira ngámin nga manguruk nga ajjan saw ili na Roma, nepatalugáring sù ira nga masserbi sù palásiu ni Patul Sisar, nonopad da kayu gapay, nu kunnasi kayu. ²³ Á parè bì ta iddi-iddukan na kayu ngámin ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Áddè nen. Ammán.

* 4:15 Kingnguá 16:12-40. Ubobugan ni Pablo yù olu nga ángo na ta Masidonia.

Yù Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Kolosi

Yù Meyannung sawe Túrâ

Dakal yù ili na Kolosi, nga aijan sù purubinsia na Asia Minor. Á arayyu yù ili sù ili na Epeso, nga maddaggun duá gatù ta límápu lu nga kilometro yù kárayyu na. Ari nakáddè si Pablo ta ili na Kolosi. Ngam narámak ni Pablo yù napasigaggà nga ángngikatalà nayù ira tatolay nga naggián ta Kolosi, ta naginná ra yù bilin ni Namarò megapu sù pangilayalayâ ni Epapro. Aggina yù taga Kolosi, nga kabbulun ni Pablo ta keggá na ta ábbaluran, ta pattúrâ na sawe (1:7; 4:12-13; Pilemon 23).

Á yù ira káruán nga naggián ta Kolosi, nga mangikatalà kâ Apu Kesu, ari ira Kudio (1:27), ána makkakerumá yù kustombare ra ána yù nonò da nga meyannung sù pakimore ra kâ Namarò. Kagiad da ta máwák da makimoray sù ira daroban ni Namarò nga ari masingan. Á yáyù nga inítúrâ ni Pablo yawe, tapè ipakánámmu na nira si Apu Kesu Kiristu, nga mammaguray ta ngámin, tapè aggina lá yù pakimorayád da. Á inítúrâ ni Pablo yù kansion nga meyannung kâ Apu Kesu (1:15-20).

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ (1:1-2)

Yù Pabbalabála di Pablo sù Pakimállà da kâ Namarò (1:3-8)

Yù Mepángngà nga Akkuán nayù ira Mangikatalà kâ Apu (1:9-14)

Si Apu Kesu Kiristu yù Kotunán (1:15-23)

Yù Passerbi ni Pablo sù ira Mangikatalà kâ Apu Kesu (1:24-2:5)

Si Apu Kesu yù Paggapuán nayù Pakáwayyá tam (2:6-19)

Yù Kebalinán nayù Bagu nga Áttole tam nga Naggapu kâ Apu Kesu (2:20-4:6)

Pangiyabbú ni Pablo nu Kunnasi yù ira Kákkopun na (4:7-18)

¹ Sikán si Pablo, nga minángngilayalayâ nga jinok ni Apu Kesu Kiristu megapu sù ure ni Namarò. Á si Timotio nga wagi tam yù mepulù nikán.

² Á mattúrâ kami nikayu nga tatole ni Namarò nga taga Kolosi, nga wáwwagi mi nga napasigaggà yù ángngikatalà da kâ Apu Kesu.

Á yawe ipakimállà mi, ta napiá lá yù ággián naw ána yù gawagawáyán naw megapu sù allà na nikayu ni Namarò nga Yáma tam.

Yù Pabbalabála di Pablo sù Pakimállà da kâ Namarò

³ Á ta ngámin nga pakimállà mi megapu nikayu, sigídá kami mabbalabála kâ Namarò, nga Yáma ni Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam, ⁴ gapu ta narámak mi ta napasigaggà yù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu Kiristu ána napiá yù ángngiddù naw sù ira ngámin nga kábulut tam nga manguruk kâ Namarò. ⁵ Á napasigaggà yù ángnguruk naw megapu sù iddanamán naw, nga pinarán ni Namarò ta lángì megapu nikayu. Ta yáyù iddanamán naw áddè ngaw pakaginná naw sù kuruk nga bilin ni Namarò, nga napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu.

⁶ Á napiá yù pabbalinán nayù napiá nga dámak, ta massamá ta tan-gapáddabbunán, á magaru yù ira manguruk kâ Apu Kesu. Á noli yù nonò da ta napiá nga nonò, ána ikákkállà da yù ira kábulud da. Á sikayu,

kunnian gapay nikayu, ta napiá gapay yù akka-akkuán naw áddè sù pamegapu naw nga makaginná sù bilin ni Namarò ána nánámmuán naw ána natagená naw yù allà na ána ángngabbák na. ⁷ Ta si Epapro gemma yù nangipakánnámmu nikayu, nga kabbulum mi nga iddukam mi. Aggina yù pangikatalakán ni Apu Kesu Kiristu, nga masserbi kuna, á jinok mi ngaw nga pannakabaggi mi nga umay mangituddu nikayu. ⁸ Á iniparámak na nikami yù pakkaká-iddù naw nga naggapu galá sù Mangilin nga Ikararuá.

⁹ Á áddè ngaw pakarámak mi sù ángnguruk naw, ari kami malurá nga makimállà ká Namarò megapu nikayu. Á yawe ipakimállà mi, ta ipakánnámmu na nikayu nayù Ikararuá ni Namarò yù meyannung ká Namarò ána yù sírik na, tapè kánnámmuán naw yù napiá nga ipakuá na nikayu ána yù ngámin nga ure na. ¹⁰ Á kunnian, mapaluré naw yù ngámin nga mepángngà sù ira nga mangikatalá ká Apu Kesu, ána magayáyâ si Apu megapu nikayu. Á mapiá laguk yù ngámin nga akka-akkuán naw ána mangáppípiá yù ákkiyápu naw ká Namarò. ¹¹ Á yawe gapay ipakimállà mi, ta pasikanan na kayu ni Namarò megapu sù pakáwayyá na, ána abbágán na kayu megapu sù ámmagaddátu na nga makapállá, tapè meyattam naw yù ngámin, maguray lâ yù mesimmu nikayu, á mapasigaggà yù ángngikatalá naw kuna, ána magayáyâ kayu gapay.

¹² Á parè bì ta maddáyaw kayu laguk ká Namarò nga Yáma tam, megapu sù panullá na nikayu ta tatole na, tapè kesipatán naw gapay yù iniparán ni Namarò sù pammagurayán na nga iyawâ na nittam nga tatole na, sittam nga nanawagán yù nonò na. ¹³ Ta inililli na ittamin ni Namarò sù pammagure ni Satanas nga mammaguray sù ira nga kun na kallá yù nonò da. Á iniyánge ni Namarò ittam ká Apu Kesu Kiristu, nga Aná na nga iddukan na, tapè aggina yù mammaguray nittam. ¹⁴ Á megapu sù pagikáru ni Apu Kesu Kiristu ta liwiliwâ tam, ari ittamin mapagikáru, ta napalubbáng ittamin, gapu ta pinakomá na ittam ni Namarò.

Si Apu Kesu Kiristu yù Kotunán

¹⁵ Si Apu Kesu Kiristu yù kagittá ána kágappà ni Namarò, nga paninganát tam ká Namarò nga ari masingan.

Á si Apu Kesu yù Aná ni Namarò, nga Kaká tam ngámin, nga kapiánán na ngámin.

¹⁶ Á pinarò ni Apu Kesu yù ngámin nga naparò, yù ngámin nga aijan ta lángì ána dabbuno, yù ngámin nga masingan

ána yù ngámin nga ari masingan.

Pinarò na yù ira daroban ni Namarò

ána yù ira makkakerumá nga mamagaddátu ána makáwayyá ta lángì ána dabbuno.

Á ngámin danniaiw ira, pinarò na ira ni Apu Kesu Kiristu.

Á naparò ira ngámin, tapè si Apu Kesu Kiristu yù passerbiád da.

¹⁷ Dán nga aijanin si Apu Kesu Kiristu nga Kotunán, gári sù ngaw awán paga ta naparò.

Á si Apu Kesu yù manangngal ta ngámin, tapè maggián lâ yù ngámin nga ari mewarawarâ.

18 Á aggina yù mammaguray nittam,
nga meyárik ta ulu tam,
ta sittam nga mangikatalà kuna
yù meyárik ta baggi na.

Á aggina yù paggapuán nayù bagu nga áttole tam,
ta aggina yù napolu nga naginnanolay nga ari ngin matay.

Á aggina yù kotunán ta ngámin, nga mammaguray ta ngámin.

19 Á ayatán si Namarò, nga maggián sù baggi nayù Aná na.
Kuruk nga naggittá ira nga matáma.

20 Á ayatán si Namarò gapay,
ta si Apu Kesu yù mamakkápiá nittam ngámin kê Namarò,
megapu sù ketapil na ta kurù,
ánna yù keyátáng nayù dága na, nga mangari sù liwiliwá tam ngámin.
Yáyù gapu na nga ajjan yù awayyá tam ngámin nga makipakomá kê
Namarò,

tapè mapattoli ittam kuna,

ánna makkápiá yù ngámin nga pinarò na ta dabbuno ánna lángi.

21 Á sikayu gapay, sù ngaw, kunnay ta ikalusso naw si Namarò,
megapu sù narákè nga nonò naw ánna yù narákè nga ággangnuá naw.

22 Ngam kunangane, nakkápiá kayin kê Namarò, megapu sù ketapil
nayù baggi nayù Aná na ta kurù, nga pagikáru na ta liwiliwá naw, tapè
alawatan na kayu ni Namarò ta arubáng na sangaw, nga napiá nga
tatole na nga mangilin, nga ari mappasirán gapu ta náringin yù liwiliwá
naw, ánna awán bulubugá ta ipapaliwá na nikayu. 23 Ngam máwák nga
uputat tam yù panguruk tam sù napiá nga dámak, tapè mapasigaggà yù
ángngikatalà tam kê Apu Kesu. Ari ittam laguk mekátтуay nga mapatuttul
ta tanakuán nga ari kuruk. Ta awán ta tanakuán nga iddanamát tam, nu
ari lâ yù napiá nga dámak, nga naginná naw gapay, nga nelayalayâ ta
ngámin nga tatolay ta dabbuno. Á sikán gapay yù masserbi kê Apu, nga
mangilayalayâ sù bilin na.

Yù Passerbi ni Pablo sù ira Mangikatalà kê Apu Kesu

24 Á magayáyákà nga magattam ta jigâ ku ta kebáluk ku kunangane,
gapu ta pangilayalayâ ku nikayu nga ari Kudio, tapè mapasigaggà yù
ángngikatalà naw. Á uputak ku nga attamán yù jigâ ku, tapè palurotak ku
yù ngámin nga kinagi ni Apu Kesu Kiristu nga meyannung sù pagattam
ku ta jigâ megapu sù ira ngámin nga mangikatalà kuna, nga meyárik
ta baggi na. 25 Ta sinullà nangá ni Namarò ta umayá manaron sù ira
ngámin nga manguruk kuna, nepatalugáring nikayu nga ari Kudio, tapè
ipakánnámmù nikayu yù ngámin nga bilin na. 26 Á áddè ngaw gári,
inilímak ni Namarò sù ira ngámin nga tatolay yù bilin na. Á kunangane
inipalappâ na yù bilin na sù ira tatole na, aggira ngámin nga mangikatalà
kuna. 27 Ta ikáyâ ni Namarò nga ipakánnámmu sù ira tatole na yù inilímak
na ngaw, nga kuruk nga makapállâ. Á sikayu gapay nga ari Kudio yù
pangipakánnámmuán na. Á yawe yù makapállâ nga ipakánnámmu na, ta
maggián si Apu Kesu Kiristu nikayu nga mangikatalà kuna. Á aggina yù
paggapuán nayù iddanamán naw, nga kesipà naw kê Namarò ta lángi ta
áddè ta áddè.

²⁸ Á sikami nga mangilayalayâ, ilayalayâ mi lâ si Apu Kesu Kiristu. Á ituddu mi sù ira ngámin nga tatolay yù ngámin nga ammu mi nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu, tapè manguruk ira áanna pareku nga napiá ira ta ánninganán ni Namarò, nga napasigaggà yù ángngikatalà da áanna ángnguruk da kê Apu Kesu. ²⁹ Á yáyù ipamannák ku ta baggi, tapè palurotak ku yù ipakuá ni Namarò níkán. Á abbágán nangà ni Apu Kesu Kiristu, tapè mopù ku yù pangilayalayâ ku kuna, megapu galá ta pakáwayyá na.

2

Yù Burung ni Pablo Marakè Melogò yù ira taga Kolosi

¹ Á ikáyâ ku nga ipakánnámmu yù burung ku nikayu nga taga Kolosi áanna yù ira gapay nga taga Lodisia áanna yù ira káruán nga kunnay nikayu nga ari paga nakasingan níkán. Á mappaná yù ákkimállà ku kê Namarò megapu nikayu ngámin. ² Ta ipakimállà ku kê Apu ta mabannáyán yù nonò naw, á kuruk nga magayáyâ kayu nga mattatádday ta kunnay sù ira mawwawági, megapu sù pakkaká-iddù naw. Á kunnian, ari kayu mabbábáng, gapu ta kánnámmuán naw ta napiá yù ngámin nga arán na ngaw inipalappâ ni Namarò nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu. ³ Á si Apu Kesu Kiristu lâ yù makáwayyá nga mangipakánnámmu sù napiá nga sírik ni Namarò áanna yù kebalinán nayù bilin na. ⁴ Á kinagi yawe nikayu, tapè ari kayu melogò sù ira umay mangagumán nikayu megapu sù mámmi nga ubobuk da. ⁵ Á mássiki nu awánà nikayu, ngam kun na aijanà nikayu, ta nononopat takayu. Á ayatánà megapu sù napiá nga áwwawági naw áanna yù napasigaggà nga ángngikatalà naw kê Apu Kesu Kiristu.

Si Apu Kesu yù Paggapuán nayù Pakáwayyá tam

⁶ Á gapu ta pakiyápuát tam si Apu Kesu Kiristu, nga mangiyígù nittam, á máwák tam laguk nga tumulù áanna mangikatalà kuna, ta aggina yù mangabbák nittam, tapè matuppál tam yù ipakuá na nittam ta kággággaw. ⁷ Á yù ángnguruk tam kê Apu, kunnay nakuan ta káyu nga nakapaggamù ta napiá, ta natudduán ittam sù kuruk nga bilin na. Tángngagat tam laguk yù netuddu nittam, tapè tulluâ ittam nga mangáppípiá, nga napasigaggà yù ángngikatalà tam kuna. Á merallà gapay laguk yù ábbalabálà tam kê Namarò, megapu sù allà na nittam.

⁸ Mappalán kayu laguk, tapè awán ta mangilogò nikayu. Ta aijan garè yù ira umay mangituddu nikayu, á ilogò da kayu nakuan megapu sù monak nga ággubobuk da. Ngam awán ta serbi na, ta ituddu ra lâ yù dán nga kustombare nayù ira ngaw naggaká nira, áanna yù naggapu galá sù nonò da nga meyannung sù rilisiod da. Á ari gemma kuruk yù ituddu ra, ta naggapu sù ira narákè nga ari masingan, nga ari naggapu kê Apu Kesu Kiristu.

Si Apu Kesu yù Kun na Ulu tam

⁹ Á si Apu Kesu, mássiki nu nabbáli ta tolay, egga kuna yù ngámin nga nonò ni Namarò áanna yù pakáwayyá na, ta mepaggián si Namarò ta baggi ni Apu Kesu Kiristu. ¹⁰ Á yáyù nga si Apu Kesu Kiristu yù kotunán nga makáwayyá, nga mammaguray sù ira ngámin nga káruán

nga mammaguray áнна makáwayyá, nga masingan áнна ari masingan. Á sittam nga manguruk kâ Apu Kesu, awán ta tanakuán nga máwák tam, gapu ta netádday ittam kâ Apu áнна mesipà ittam kuna.

¹¹ Á áddè ngaw gári, nakugì yù ira Kudio, nga panákkilán ta aggira yù tatole ni Namarò. Ngam kunangane, mepasingan ta sittam nga netádday kâ Apu Kesu Kiristu yù tatole ni Namarò, nga ari megapu sù akkuán na tolay ta baggi na, nu ari galá gapu ta inirián na nittam ni Apu Kesu Kiristu yù liwiliwâ tam áнна yù narákè nga nonopat tam áнна karagatát tam, megapu sù ketádde tam kuna. ¹² Á ta karigù tam, á kunnay ittam ta natay, nga nepappetanam kâ Apu Kesu ta pate na. Á got tam nga maggapu ta danum, kunnay ta nepaginnanolay ittam kâ Apu Kesu, á bagu yù áttole tam megapu ta pangikatalà tam sù pakáwayyá ni Namarò, si Namarò nga namaginnanolay kâ Apu Kesu. ¹³ Á sikayu nga ari Kudio, kunnay ta natay kayu ngaw, gapu ta nalliwâ kayu áнна awán bulubugá ta ammu naw nga meyanung sù napiá nga initabbá ni Namarò. Ngam kunangane, á kunnay ta nepaginnanolay kayu kâ Apu Kesu Kiristu, megapu sù pangikatalà naw kuna. Á inisipà na kayu ni Namarò sù áttole ni Apu Kesu Kiristu, áнна pinakomá na kayu ta ngámin nga liwiliwâ naw. ¹⁴ Á lage na pate ni Apu Kesu, á mepángngà ta pagikaruan na ittam nakuan ni Namarò, gapu ta nakaliwatát tam yù tunung na nga inipetúrâ na kâ Moyses. Ngam arán na ittam pagikaruan ni Namarò, gapu ta inirián na yù pakáwayyá nayù tunung, nga kunnay ta inipátà na ira ta kurù, sù ketapil ni Apu Kesu Kiristu megapu nittam. Ta nagikáru si Apu Kesu ta liwiliwâ tam megapu sù pate na ta kurù. ¹⁵ Á ta pate na, nangappù si Apu Kesu Kiristu kári Satanas áнна yù ira narákè nga kábulun na nga anitu áнна yù ira áppè mamagaddátu nga ari masingan, á inirián ni Apu Kesu yù pakáwayyá ra. Á ta paginnanole ni Apu Kesu, nepasingan yù pangappù na nira ta ánninganán na ngámin nga ajjan.

¹⁶ Á sikayu nga kopuk ku nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, arán naw laguk kurugan yù kagian nayù ira nga mamatuttul nikayu sù kustombare ra. Ta kagumánad da kayu nakuan ta kanniawan naw gapay yù kanniawad da nga kanan áнна inuman. Á kagiad da ta máwák naw nga ngilinan yù piestá ra áнна yù kustombare ra nga meyanung sù lattuák na bulán áнна yù meyanung sù ággaw nga ággibannák da. ¹⁷ Á ngámin danniaw nga kustombare nga netuddu ngaw, kunnay ira ta alinu, nga keyarigán nayù iddagád da nga umay. Á minayin si Apu Kesu Kiristu, nga namalurò ta ngámin. ¹⁸ Á yáyù ari kayu laguk manguruk sù ira áppè pípiá. Ta kagumánad da kayu nakuan ta mappagukák kayu áнна makimoray kayu sù ira daroban ni Namarò. Á kagiad da ta aggira lápay yù makánnámmu, gapu ta ajjan kanu yù nappasingan nira. Ngam arán naw ira kurugan, ta mappeddaráyaw ira, á ari kuruk yù ituddu ra, nga naggapu galá sù motun nga nonò da. ¹⁹ Arán naw ira tuttulan, ta arád da gemma tuttulan si Apu Kesu, nga tuttulat tam. Ta si Apu Kesu yù mammaguray nittam, nga meyárik ta ulu tam, á meyárik ittam ta baggi na. Á gapu ta netádday ittam kuna, napiá yù ákkiwagi tam, áнна makkaká-iddù ittam, tapè mangáppipiá ittam nga tulluá megapu sù ure ni Namarò.

Yù Kebalinán nayù Bagu nga Áttole tam nga Naggapu kâ Apu Kesu

²⁰ Á sittam nga manguruk kâ Apu Kesu Kiristu, kunnay ittam ta nepulù kuna ta ánge na sù pate na ta kurù. Á yáyù nga arát tamin kurugan yù dán nga kustombare nayù ira tatolay nga meyanung sù rilisiod da. Á sikayu, ngattá laguk ta uputan naw paga nga kurugan yù kagian nayù ira tatolay nga ari manguruk kâ Apu? Anni má ta makitulù kayu nira? ²¹ Á kunnaw yù kagiad da. “Arán naw siggeran! Arán naw kanan! Arán naw tangngalán!” kud da. ²² Á ngámin dannian nga kanniawad da, pidde ni Namarò ira, tapè iyusá tam ána kanat tam áddè ta kapúnu ra. Ngattá laguk ta tángngagan naw yù ituddu ra nga kanniawad da, nga naggapu galá ta nonò na tolay? ²³ Á yù ira nga mangituddu karanniaw, meparámak ira nga kunnay ta nasirik, gapu ta malláppà ira nga manuppál ta meyanung sù rilisiod da. Á kunnay ta tumulù ira ta ánninganán nayù ira tatolay, ána jigirigátad da yù baggi ra. Ngam awán ta serbi nayù ngámin nga akkuád da, gapu ta ari megaggak yù narákè nga nonopad da ána karagátad da.

3

Yù Bagu nga Áttole tam nga Naggapu kâ Apu

¹ Á gapu ta naginnanolayin si Apu Kesu Kiristu, á sittam nga mangikatalà kuna, kunnay ittam ta nepaginnanolay kuna, ta iniyawâ na nittam yù bagu nga áttole tam nga awán ta áddè na. Á yáyù nga ipe tam yù urà tam nga palurotan yù napiá nga ikáyâ ni Apu Kesu Kiristu. Ta ajjanin si Apu Kesu nga mammaguray ta lángì, nga nagitubang sù jiwánan ni Namarò, nga pagitubangan nayù kotunán nga maráyaw. ² Arát tam laguk nonopan yù aijan ta dabbuno, nu ari galá yù ngámin nga aijan kâ Apu ta lángì, ta dannian yù mannanáyun. ³ Á sittam nga mangikatalà kâ Apu, kunnay ittam ta natayin, á arát tamin karagátan yù aijan ta dabbuno. Ta ajjanin yù bagu nga áttole tam nga arát tam paga masingan, nga napakappián kâ Apu Kesu Kiristu nga nepagitubang kâ Namarò ta lángì. ⁴ Á si Apu Kesu Kiristu yù paggapuán nayù bagu nga áttole tam. Á sangaw nu umay nga mappasingan, mepappasingan ittam gapay kuna nga mesipà sù áddalingárang na.

⁵ Á wáwwagi nga mangikatalà kâ Apu Kesu, yáyù nga máwák nga ipuerá naw laguk yù jikkù nga ággangguá na tolay ta dabbuno. Á arán naw laguk párigán yù meruruk sù arán na atáwa. Á ipuerá naw ngámin yù meyanung ta narákè nga karagátan naw. Á ari kayu magukkuk, gapu ta kunnay sù tolay nga makimoray ta sináddios yù magukkuk, nga pakimorayan na lâ yù kukuá na ána karagátan na nga kukuá. ⁶ Á sangaw nu duttál yù pangukum ni Namarò, pagikaruan na yù ira mamotu kuna megapu karannian nga narákè nga ággangguá ra. ⁷ Á kunnian gapay ngaw yù ággangguá naw sù ngaw kepattatádde naw sù ira ari manguruk kâ Apu. ⁸ Ngam aringin mepángngá nga tolian naw yù ngaw ággangguá naw, gapu ta netádday kayin kâ Apu Kesu. Likuránan naw laguk yù ngámin dannian nga narákè nga akka-akkuán naw. Ari kayu makkakálussaw. Ari kayu makkakáporay onu mangigagángay. Ari kayu makkakálilibâ. Á arán naw pagubu-ubobugán ta narákè yù ira kábulun naw. ⁹ Á ari kayu massirisiri sù ira kábulun naw, gapu ta arán

nawin tángngagan yù dán nga nonò naw ána yù ngaw ággangngúá naw nga narákè.

¹⁰ Á ajjanin yù bagu nga nonò tam nga pidde ni Namarò, nga sigídá na nga ulu-ulian, nga pabbalinan na ta pareku nga napiá áddè ta nepaggittá sù nonò na, tapè kuruk nga kánnámmuán tam si Apu. ¹¹ Á gapu ta sittam ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu yù iniddán ni Namarò ta bagu nga nonò tam, á arán na ittam irumá. Ta alawatan ni Namarò ittam ngámin nga netádday kâ Apu Kesu, mássiki yù Kudio ána yù ari Kudio, yù nakugi onu ari, yù naggigiámmu ána yù ari naggigiámmu, yù pobare nga aripan ána yù maddok kuna. Á si Apu Kesu Kiristu yù kotunán, á maggián nittam ána mepulupulù nittam ngámin nga manguruk kuna.

¹² Á sittam yù piníli ni Namarò, nga pabbalinan na ta mangilin nga tatole na nga masserbi kuna, á iddi-iddukan na ittam. Akkuát tam laguk yù napiá nga mepángngà ta bagu nga nonò tam nga naggapu kuna. Ikákkállà tam yù ira kábulut tam, á abbágát tam ira. Á ari ittam mappeddaráyaw, ngam tumulù ittam ána attamát tam lá yù akkuán nayù ira kábulut tam. ¹³ Á makkakápasensia ittam, á nu ajjan yù malliwá nittam, pakomát tam laguk. Ta pinakomá na ittam ni Apu, á yáyù nga máwák tam gapay nga makkakápakomá. ¹⁴ Á yawe yù más napiá nga ággangngúá tam ánnè sù ira ngámin, ta makkaká-iddù ittam, nepatalugáring ta mapasigaggà yù ákkiwagi tam megapu sù pakkaká-iddù tam. ¹⁵ Ta metádday ittam kâ Apu Kesu Kiristu, nga meyarik ta baggi na. Á si Apu Kesu Kiristu yù mammaguray ta nonò tam, ta yáyù ipagágál ni Namarò nittam, tapè magimammà ittam ána napiá yù ággigiát tam, megapu sù pammagure na. Á sigídá tam laguk dayáwan si Apu, ta ari ittam makabalabálà kuna megapu sù ángngiddù na nittam.

¹⁶ Á gapu ta netádday ittam kâ Apu Kesu Kiristu, patattamat tam ta nonò tam yù bilin na, ána gigiámmuat tam yù napiá nga sírik na, tapè makkakátuddu ittam ta napiá ána makkakátabarang ittam gapay. Á makkansion ittam laguk kâ Apu. Makkansion ittam sù kansion nga mangngágan ta Salmo, nga inítúrâ na ngaw ni Patul Dabid, nga áddáyo na kâ Apu. Á kansionat tam gapay yù ipanonò nayù Mangilin nga Ikararuá nittam, nga áddáyo tam ána ábbalabálà tam kâ Apu megapu sù ángngikállà na nittam. ¹⁷ Á ipakimállà tam kâ Namarò ta abbágán na ittam ta ngámin nga akkuát tam ána pagubobuk tam, tapè napiá ána mepángngà sù Yápu tam yù ngámin nga ubobugat tam ána yù akka-akkuát tam. Ta sittam yù pannakabaggi ni Apu Kesu, nga mábbunán ta ngágan na. Á dayáwat tam laguk si Ammò Namarò megapu kâ Apu Kesu.

Yù Itaddán ni Pablo sù ira Makkakábbalay

¹⁸ Á sikayu nga bábbay nga ajjan atáwa na, tumulù kayu laguk sù ira áttáwa naw, ta yáyù mepángngà nga akkuán nayù ira bábbay nga manguruk kâ Apu.

¹⁹ Á sikayu nga kábuluk ku nga lálláki nga egga atáwa na, iddi-iddukan naw yù atáwa naw, á arán naw ira jigirigátan.

²⁰ Á sikayu nga ábbing, arán naw potuán yù ira darakal naw, ngam tuppálan naw yù ngámin nga kagiad da, ta yáyù ipagayáyâ ni Apu Namarò.

²¹ Á sikayu nga darakal da, arán naw talamánan yù ira ánâ naw, maraké mapakaraddam naw ira.

²² Á sikayu nga makiaripan, tuppálan naw yù ngámin nga ipakuá nayù ira yápu naw. Á nu ajjan yù makasingan nikayu, ari kayu áppè lálláppà, ngam tuppálan naw yù ipakuá ra nikayu megapu sù napiá nga nonò naw, áнна megapu sù pakimore naw kê Apu Kesu. ²³ Á maguray lâ nga tarabáku naw, ipe naw yù urà naw nga manuppál ta napiá, nga kunnay ta si Apu Namarò galá yù passerbián naw, nga ari lâ yù tolay nga maddok nikayu. ²⁴ Ta si Apu Kesu Kiristu yù kuruk nga Yápu naw nga passerbián naw. Á ammu naw ta si Apu Kesu yù mabbála nikayu sù napiá nga akkuán naw, á iyawâ na nikayu yù pinarán ni Namarò nga inittabbá na sù ira tatole na. ²⁵ Á yù ira nga mangupù sù narákè nga akka-akkuád da, alawatad da yù bálà nayù narákè nga kingnguá ra sangaw nu panunnután ni Namarò yù ira tatolay. Ta awán ta tolay nga paddurúmán na.

4

¹ Á sikayu gapay nga ajjan aripan na, iddukan naw yù ira masserbi nikayu áнна iyawâ naw nira yù bálà nayù ásserbi ra, ta ammu naw ta ajjan gapay yù Yápu naw ta lángi nga passerbián naw, á iyawâ na gapay sangaw nikayu yù bálà nayù ásserbi naw.

Yù Káruán nga Itabarang ni Pablo

² Á sikayu ngámin nga manguruk kê Apu, uputan naw laguk nga tángngagan yù pakimi-imállà naw. Á nonopan naw yù ikomá naw kê Apu Namarò, áнна dayáwan naw si Apu megapu sù ngámin nga ángngikállà na nittam. ³ Á ipakimállà naw kami gapay, á ikomá naw kê Namarò ta iyawâ na nikami yù awayyá mi nga umay mangipakánnámmu sù bilin na nga nelímak ngaw ta nabayák, nga meyanung kê Apu Kesu Kiristu. Yáyù gemma yù gapu na nga nebólugà saw, megapu ta pangilayalayâ ku sù meyanung kuna. ⁴ Á ipakimállà nawâ laguk, ta abbágán nangà ni Namarò, tapè malitáw yù pangilayalayâ ku sù bilin na, áнна kánnámmuán nayù ira tatolay yù ituddù nira.

⁵ Á máwák naw gapay nga ipasingan yù napiá nga ággangnguá naw sù ira nga ari paga mangikatalà kê Apu Kesu. Á nu ajjan yù awayyá naw, abbágán naw ira áнна ipakánnámmu naw nira yù bilin ni Namarò nga meyanung kê Apu Kesu. ⁶ Á ta pakiubobuk naw nira, ari kayu mappeddaráyaw, ngam napiá lâ yù ággubobuk naw, tapè ayatán yù ira tatolay nga makaginná sù kagian naw nira, á manguruk ira gapay áнна mangikatalà ira kê Apu. Á nonopan naw ta napiá yù itabbák naw sù ira ngámin nga mangiyabbù nikayu.

Yù Pangiyabbù ni Pablo nu Kunnasi yù ira Kákkopun na

⁷ Si Tikiko yù wagi tam nga iddukat tam, áнна kabbuluk ku gapay nga pangikatalakán nga masserbi kê Apu, á napiá yù ángngabbák na nikán. Á iparámak na sangaw nikayu yù ngámin nga nesimmu nikán saw. ⁸ Ta yáyù nga dobak ku ta umay ta gián naw, tapè kánnámmuán naw yù ngámin nga meyanung nikami, áнна mabannáyán yù nonò naw. ⁹ Á si Onesimo nga kabbulun naw nga taga Kolosi yù pangikatalakán nga wagi tam nga iddukat tam. Á aggina yù mepulù kê Tikiko nga umay ta gián

naw. Á aggira duá yù mangiparámak nikayu sù ngámin nga nesimmu níkán.

¹⁰ Á ajjan si Aristarko nga kabbuluk ku nga nebáluk. Á ikáyâ na nga iyabbû nu kunnasi kayu. Á si Markus gapay, nga kapittán ni Bernabe, iyabbû na nu kunnasi kayu. Á kinagi ngaw nikayu yù meyannung kê Markus. Á nu lubbè sangaw ta gián naw, á paddulotan naw. ¹¹ Á si Kesu, nga abbúnad da gapay ta Justo, iyabbû na gapay nu kunnasi kayu. Á aggira lâ nga tallu yù kábuluk ku nga Kudio nga mepattarábáku níkán, nga mangiparámak sù bilin ni Namarò nga meyannung sù pammagure na, á mabannáyán yù nonò ku megapu nira.

¹² Á si Epapro nga katangelián naw yù mangiyabbû gapay ta meyannung nikayu. Ággina gapay yù masserbi kê Apu Kesu Kiristu, á ari malurâ nga makimi-imállà kê Namarò megapu nikayu. Á yawe ipakimállà na, ta tulluâ yù nonò naw, áanna mapasigaggà yù ángngikatalà naw kê Apu, tapè kánámmuán naw áanna palurotan naw yù ngámin nga ipakuá ni Namarò nikayu. ¹³ Á sistíguák ku ta kukurugán nga maláppà nga mamalurò sù ipakuá ni Apu kuna, megapu nikayu áanna yù ira wáwwagi tam ta ili na Lodisia áanna ili na Kirapulis.

¹⁴ Á di Lukas, nga doktor nga iddukat tam, kê Demas gapay, iyabbû da nu kunnasi kayu.

¹⁵ Á wáwwagi, kagian naw gapay sù ira wáwwagi tam ta Lodisia ta iyabbû ku nu kunnasi ira. Á iyabbû ku gapay nu kunnasi di Nimpa áanna yù ira káruán nga mangikatalà kê Apu Kesu nga maggagammung ta bale ni Nimpa.

¹⁶ Á sangaw nu mabalin naw bibbiran yawe túrá ku, á itubbuk naw ta Lodisia, tapè bibbirad da gapay nayù ira mangikatalà kê Apu nga maggagammung tán. Á kagian naw nira ta itubbuk da bì nikayu yù túrá ku nira, tapè bibbiran naw gapay.

¹⁷ Á kagian naw bì kê Arkipo yù kinagi kuna, nga tángngagan na áanna palurotan na yù ipatarábáku ni Apu kuna.

¹⁸ Á sikán si Pablo nga nangitúrá ta ngágak ku sawe pakáddekán nayù túrá. Á ipanonò ku nikayu ta ajjanà paga ta ábbalurán, tapè ari kayu mattukkâ nga makimállà megapu níkán. Á yawe ipakimállà ku megapu nikayu, ta ikákkállà na kayu ni Apu.

Yù Olu nga Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Tessalonika

Yù Meyannung sawe Túrâ ni Pablo

Gári, netádday yù purubinsia na Masidonia sù ngaw páppatulán na Roma. Á Tessalonika yù karakalán na ili sù purubinsia na Masidonia, nga paggianán nayù ira mammaguray ta purubinsia. Á aranni ta ili na Pilippay yù ili na Tessalonika.

Á páno ri Pablo kári Silas kâ Timotio ta Pilippay, nga mappassiár nga mangilayalayâ sù bilin ni Namarò, naddagâ ira ta Tessalonika, tapè mangilayalayâ ira sù ira tatolay tán. Á aru yù ira nga ari Kudio nga nanguruk sù bilin ni Namarò megapu sù pangilayalayâ di Pablo.

Á ari nabayák di Pablo nga mangilayalayâ lage na jimittál yù ira ikáttole ra nga Kudio nga mapassil sù ari Kudio nga manguruk, á pinappatapátu ra yù ira ngámin nga tatolay tán nga ari manguruk, tapè jigirigátad da di Pablo. Á yáyù nga nánaw laguk di Pablo nga minay ta Korinto. Á manganánuán, jinok ni Pablo si Timotio ta umay mattúllun sù ira manguruk nga maggián ta Tessalonika.

Á panoli ni Timotio ta gián ni Pablo ta Korinto, kinagi na yù ngámin nga meyannung sù ira manguruk nga maggián ta Tessalonika, nga jigâ da áнна yù napasigaggâ nga ángngikatalà da kâ Apu Kesu, áнна yù ngámin nga akka-akkuád da ta pagiddak da sù pattoli ni Apu Kesu. Á yáyù nga inítúrâ ni Pablo yù itabarang na nira nga taga Tessalonika.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Pangayâ ni Pablo megapu sù ira Manguruk nga taga Tessalonika (1:1–3:13)

Yù Napiá nga Ággangnuá tam nga Ipagayáyâ ni Namarò (4:1-12)

Yù Mesimmu sù ira Manguruk nga Námmatay (4:13-18)

Magiddak ittam ta Pattoli ni Apu Kesu (5:1-11)

Yù Maporián nga Itabarang ni Pablo (5:12-28)

Yù Pangayâ ni Pablo megapu sù ira Manguruk nga taga Tessalonika

¹ Sikami nga mattúrâ di Pablo kári Silas kâ Timotio. Á túratám mi sikayu nga maggián ta ili na Tessalonika, nga wáwwagi mi megapu ta ángnguruk tam kári Namarò nga Yáma tam kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Á parè bì ta ikállà na kayu ni Apu tapè magimammâ kayu, áнна napiá yù ággián naw.

² Á sigidá mi kayu ipakimállà kâ Namarò, áнна maddáyaw kami kuna megapu nikayu ta ngámin nga pakimállà mi. ³ Á paddáyo mi kâ Namarò nga Yáma tam, ipanonò mi kuna yù ngámin nga napiá nga akkuán naw megapu sù ángnguruk naw kâ Apu Kesu, áнна yù kaláppà naw nga mangabbák sù ira kábulun naw megapu sù ayâ naw kâ Namarò. Á ipanonò mi gapay kuna yù pagattam naw ta jigâ megapu sù napasigaggâ nga ággiddanáma naw kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Yù Pangikatalà nayù ira taga Tessalonika

⁴ Wáwwagi mi, nga iddukan ni Namarò, ammu mi ta kuruk nga sikayu yù piníli na, gapu ta nanguruk kayin. ⁵ Ta ari yù ubobuk na tolay yù naginná naw, nu ari galá yù kuruk nga napiá nga dámak, nga inilayalayá mi nikayu megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá. Á ari kami mabbábáng ta pangilayalayá mi nikayu, ta ammu mi ta makáwayyá yù ubobuk ni Namarò. Á sikayu, ammu naw yù napiá nga nonò mi nga inipasingam mi ta pakipaggiám mi nikayu, ána yù napiá nga ángngabbák mi nikayu. ⁶ Á panguruk naw sù bilin, pinárigán naw kami ána pinárigán naw si Apu Kesu nga Yápu tam, mássiki nu narigirigá kayu megapu sù panguruk naw. Á pinagayáyá na kayu nayù Mangilin nga Ikararuá megapu sù bilin nga inalawá naw.

⁷ Á yáyù nga sikayu yù párigán nayù ira ngámin nga manguruk nga maggián ta purubinsia naw nga Masidonia ána purubinsia na Akeya. ⁸ Ta melayalayá yù napiá nga bilin ni Apu Namarò ta ngámin nga lugár na Masidonia ána Akeya megapu nikayu. Á ari lâ tán nga lugár, nu ari gapay ta nassamá ta ngámin nga lugár yù dámak nga meyanung sù ángngikatalà naw kê Namarò. Á yáyù nga awán laguk ta máwák mi nga makkagi. ⁹ Á ta ngámin nga angayám mi, ubobugan nayù ira tatolay yù napiá nga pangálluik naw nikami ta ánge mi nikayu. Á iparámak da gapay yù pabbabáwi naw sù pakimore naw ta sináddios, tapè si Namarò lâ yù passerbián naw, nga kuruk nga táttádday nga sigga-inángá ta ádde ta ádde. ¹⁰ Á ubobugad da gapay ta iddi-iddagán naw yù pattoli nayù Aná ni Namarò nga maggapu ta lángi. Aggina si Apu Kesu nga pinaginnanole ni Namarò, á iyigù na ittam sangaw, tapè ari ittam mekanakaná sù pangukum ni Namarò.

2

Yù Pangituddu ni Pablo ta Tessalonika

¹ Wáwwagi, ammu naw ta aijan yù napiá nga nabbalinán nayù paggiám mi ngaw nikayu, ta inabbágám mi sikayu. ² Á narámak naw gemma yù karigirigá mi ta paggiám mi ta ili na Pilippay, nga pangguá ra nikami ána pakkakagi ra nikami tán. Ngam pinatattam na kami ni Namarò, tapè melayalayá mi nikayu yù bilin na, mássiki nu nepallá yù pangontará ra nikami ta gián naw. ³ Á kuruk yù ituddu mi ta pangapà mi nikayu ta mangikatalà kayu gapay kê Apu Kesu, á awán ta narákè nga nonò mi. Á arám mi kayu inilogò ta meyanung sù kuruk. ⁴ Ngam ilayalayá mi lâ yù ipelayalayá na nikami ni Namarò, ta sinullà na kami nga ikatalà na ta mangilayalayá sù napiá nga dámak. Á awán bulubugá ta pataliám mi, ta ari yù ira tatolay nga pagayáyatam mi, nu ari galá si Namarò nga makánámmu sù egga ta nonò mi.

⁵ Á pangilayalayá mi, ammu naw ta matunung yù ággubobuk mi. Ari áppè pípiá yù ággubobuk mi ána awán ta narákè nga nonò mi. Á ari kami mangukkuk, ána awán ta inilímak mi nikayu. Ngam ammu ni Namarò ta kuruk ngámin yù kinagi mi nikayu. ⁶ Á arám mi aleran yù ira tatolay nga maddáyaw nikami, mássiki nu sikayu onu tanakuán. ⁷ Á mássiki nu aijan yù awayyá mi nakuan nga alawatan yù paddáyo naw nikami megapu sù pakáwayyá mi nga mangilayalayá nga naggapu kê Apu Kesu Kiristu,

á arám mi inipotun yù baggi mi ánnè nikayu. Ngam ta keggá mi nikayu, inipasingam mi galá yù ángngiddù mi nikayu, nga kunnay ta ánnaron na babay ta ánâ na. ⁸ Á gapu ta ángngiddù mi nikayu, ari lâ yù napiá nga dâmak nga naggapu kê Namarò yù ikáyâ mi nga kesipatán naw, ngam yù baggi mi gapay, nga dán nga naparán nga mabbaluntáriu nga metapil megapu nikayu.

⁹ Wáwwagi, nonopan naw yù ángngiddù mi nikayu. Ta keggá mi nikayu, nattarabáku kami áнна inattamám mi yù bannák mi ta ággaw áнна gabi, tapè arám mi máwák nga makkiddaw nikayu, marakè malannapán yù jigâ naw megapu nikami ta pangilayalayâ mi nikayu sù bilin ni Namarò.

¹⁰ Á sikayu yù makasistígu ta kuruk nga napiá yù kustombare mi, áнна ammu ni Namarò gapay. Á matunung yù ngámin nga kingnguá mi nikayu nga mangikatalâ kê Apu Kesu, á awán ta ikáru mi nikayu, nga awayyá naw nakuan nga mamaliwâ nikami. ¹¹ Á keggá mi ta gián naw, ammu naw gapay ta kunnay kami ta napiá nga yáma sù ira ánâ na, ta sinudduám mi kayu, áнна sinabarangám mi kayu nga katággítádday. ¹² Á jinudduák mi nikayu ta palurotan naw lâ yù napiá nga ipakuá ni Namarò nikayu, tapè meparáyaw si Namarò megapu sù napiá nga akka-akkuán naw. Ta si Namarò yù nagágál nikayu, ta mesipà kayu sù pammagure na áнна paddalingárang nayù karáyo na.

¹³ Á sigídá kami gapay mabbalabálâ kê Namarò megapu nikayu, gapu ta inalawâ naw yù bilin ni Namarò ta pakaginná naw sù pangilayalayâ mi. Á natákkilalán naw ta kuruk nga ubobuk ni Namarò, nga ari yù ubobuk na tolay. Á kinuruk nawin yù kuruk nga ubobuk ni Namarò, nga makáwayyá nga mangabbák nikayu nga manguruk, tapè mabbáli ta napiá yù nonò naw áнна ággangnguá naw. ¹⁴ Á wáwwagi, mepárik kayin sù ira manguruk kê Namarò ta purubinsia na Judiya, nga wáwwagi tam nga mangikatalâ kê Apu Kesu Kiristu. Ta inattamán naw gapay yù panigirigâ nayù ira ikáttole naw ta gián naw, nga kunnay sù pagattam nayù ira taga Judiya ta panigirigâ nayù ira ikáttole ra nga Kudío ta giád da.

¹⁵ Á yù ira Kudío, aggira yù namapátay kê Apu Kesu. Á yù ira ngaw naggaká nira yù namapátay sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò. Á yù ira Kudío kunangane, jigirigátad da kami nga minángngilayalayâ, á pinapáno ra kami nga ikáttole ra ta giád da. Á ari gemma magayáyâ si Namarò sù akka-akkuád da, ta kontarád da yù ira ngámin nga tatolay. ¹⁶ Ta molang da nu makiyígù yù ira ari Kudío kê Namarò. Á yáyù nga jigirigátad da kami nga mangilayalayâ sù ira ari Kudío. Á kunnian, lannalannapád da yù liwâ da nga ikáru ra. Á mapporayin si Namarò nira, á pagikaruan na ira sangaw ta impiernu ta áddè ta áddè.

Yù Pakkaragâ ni Pablo nga Mattúllun sù ira taga Tessalonika

¹⁷ Á sikami, wáwwagi, mássiki nu ari paga nabayák yù káwám mi nikayu, á maraddam kami nikayu, á sigídá lâ manonò mi sikayu. Á mapattú kami nga umay mattúllun nikayu. ¹⁸ Á sikán, umayâ lâ umay nakuan, ngam aijan garè yù kegaggarák ku nga naggapu kê Satanas. ¹⁹ Á yawe yù ipakkaragâ mi nga umay nikayu, ta sangaw nu duttál si Apu Kesu Kiristu ta dabbuno, á sikayu yù ipagayáyâ mi, áнна sikayu yù gapu na nga iddanamám mi ta ari kami mepasiránán sangaw ta arubáng nayù

Yápu tam, gapu ta mapasigaggà yù panguruk naw. ²⁰ Á yáyù nga ayatán kami laguk, ta sikayu yù ipagayáyâ mi áнна mepallà yù paddáyo mi kâ Apu megapu nikayu.

3

Paddok ni Pablo kâ Timotio ta Mattúllun sù ira taga Tessalonika

¹ Á gapu ta arám mi ngin meyattam yù daddam mi nikayu, ta arám mi ammu nu kunnasi kayu, á sikami duá kâ Silas, ninonò mi ta mabattáng kami lâ ta Atenas, ² tapè dobam mi ta gián naw si Timotio, nga wagi tam nga masserbi kâ Namarò, nga mangilayalayâ gapay sù napiá nga dámak nga meyannung kâ Apu Kesu Kiristu. Á yáyù nga jinok mi laguk si Timotio, nga umay manabarang nikayu, tapè mepasigaggà yù ángngikatalà naw kâ Apu, ³ áнна arán naw likuránán yù napiá nga panguruk naw megapu sù panigirigâ da nikayu nayù ira ari manguruk. Ta ammu naw gemma ta máwák nga attamát tam yù jigâ nga umay nittam. ⁴ Á paggiám mi paga nikayu, kinagi mi nikayu ta umay yù jigâ nga máwák nga attamát tam. Á masingan naw ta nesimmu ngin yù kunnian nga kinagi mi ngaw nikayu. ⁵ Á pakarámak ku sù karigirigâ naw, arák ku meyattam yù burung ku nikayu. Á yáyù nga jinok ku si Timotio, ta en na kayu tullúnán, tapè ammù sangaw nu kunnasi yù ángnguruk naw. Ta maburungâ, marakè melogò kayu, á likuránán naw yù napiá nga ángnguruk naw, megapu ta pamarubá na nikayu ni Satanas. Á nu kunnian, kengá lâ nakuan yù bannák mi nga mangituddu nikayu.

Yù Istorián ni Timotio kâ Pablo

⁶ Á kunangane, limibbekin si Timotio nga naggapu sù gián naw, á napiá yù iniparámak na nga meyannung nikayu. Kinagi na ta napasigaggà yù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu áнна napiá yù pakkaká-iddù naw. Á kinagi na gapay ta sigidá manononò naw kami, áнна karagatán naw kami masingan gapay nga kunnay sù pakkaragâ mi nga makasingan nikayu.

⁷ Á wáwwagi, mássiki nu nepallà yù burung mi nikayu áнна aru yù inattamám mi nga jigâ, á mabannáyán kami gapu ta pakarámak mi ta napiá lâ yù panguruk naw. ⁸ Á napálappawánin yù nonò mi gapu ta ammu mi ngin ta napasigaggà yù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu. ⁹ Á ari kami makabalabálâ kâ Namarò sù nepallà nga pagayáyâ mi ta arubáng na megapu nikayu. ¹⁰ Á sigidá kami makimi-imállâ ta ággaw áнна gabi, ta makkakásingan ittam, áнна ajjan yù awayyá mi nga mangabbák nikayu, tapè mapasigaggà paga yù ángnguruk naw.

¹¹ Á parè bì ta anugutad da kami di Namarò nga Yáma tam áнна si Apu Kesu Kiristu, tapè makatúllun kami nikayu sangaw. ¹² Á parè bì gapay ta pappanatan ni Namarò yù pakkaká-iddù naw áнна yù pangiddù naw gapay sù ira ngámin nga tatolay, nga kunnay ta ángngiddù mi nikayu. ¹³ Á ta kunnian, parè bì ta pasikanaan ni Apu Namarò yù nonò naw, tapè talákkurugan naw nga palurotan yù napiá nga ipakuá na nikayu, áнна pareku nga napiá yù nonò naw, nga awán ta nakaliwatán naw ta arubáng ni Namarò nga Yáma tam, sangaw nu mattoli si Apu Kesu nga mepulú kuna yù ira ngámin nga tatole na.

4

Yù Napiá nga Ággangnuá tam nga Ipagayáyâ ni Namarò

¹ Á ajjan lâ paga yù kagiam mi bì nikayu, wáwwagi. Gapu ta nattudduák kayin ta napiá nga akka-akkuát tam nga ipagayáyâ ni Namarò nittam, kunnian gapay yù ággangnuá nawin. Á ikomá mi nikayu ta uputan naw yù napiá nga akkuán naw megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu. Á yáyù nga tabarangám mi sikayu, tapè mangáppípiá kayu. ² Á nonopan naw laguk yù taddám mi nikayu megapu sù pakáwayyá mi nga iniyawâ na kami ni Apu Kesu. ³ Á yawe yù ure ni Namarò, ta palurotan naw yù ipakuá na nikayu, tapè mangilin kayu ána ari kayu mekanâ ta liwâ. Ari kayu meruruk sù arán naw atáwa.

⁴ Á sikayu nga lálláki, máwák naw nga napiá yù pangatáwa naw, ána pakimorayán naw yù atáwa naw, tapè magayáyâ si Namarò nikayu. ⁵ Arán naw laguk akkuán yù gustu na baggi naw nga mamabay ta kunnay sù ira ari manguruk kê Namarò. ⁶ Arán naw durugan yù atáwa nayù kabbulun naw. Arán naw akkuán yaw nga narákè sù ira kábulun naw nga manguruk kê Apu Kesu. Nonopan naw yù kinagi mi ngaw nikayu, ta si Apu Namarò yù mangibálà karannian nga narákè nga akkuán na tolay. ⁷ Ta ari danniaw nga narákè yù ipakuá ni Namarò nittam. Ngam agálán na ittam ta akka-akkuát tam yù napiá, nga mepángngà nittam nga mangilin nga tatole na. ⁸ Á nu panakitán naw dannian nga ituddu mi, ari lâ sikami yù potuán naw, nu ari galá si Namarò, nga mangiyawâ sù Mangilin nga Ikararuá na nikayu.

⁹ Á ta meyanung sù pangiddù naw sù ira wáwwagi naw megapu sù pangikatalà naw kê Apu, á awán ta máwák mi nga iturâ nikayu, ta sinudduán na kayu ni Namarò ta pakkaká-iddù naw. ¹⁰ Á kuruk nga iddukan naw yù ira ngámin nga wáwwagi naw nga manguruk kê Apu sù tangapurubinsia na Masidonia. Á tabarangám mi kayu laguk, wáwwagi, ta uputan naw yù pakkaká-iddù naw, tapè mangáppípiá kayu. ¹¹ Ari kayu makkakáburuburion. Ipe naw yù urà naw nga mepagimammà sù ira kábulun naw. Á sikayu nga taggitáday, tángngagan na lápay yù meyanung kuna. Á maláppà kayu nga mattarabáku, tapè málâ naw yù ngámin nga máwák naw, ta kunnay sù pangitabarang mi ngaw nikayu. ¹² Maláppà kayu laguk nga mattarabáku, tapè awán ta máwák nga kiddawan naw sù ira nga ari manguruk kê Apu, á pakimorayád da kayu gapay.

Yù Mesimmu sù ira Manguruk nga Námmatay

¹³ Á wáwwagi, ikâyâ mi nga ipakánnámmu nikayu yù meyanung sù ira ngaw manguruk nga námmatay, tapè ari kayu maraddam ta kunnay sù karaddam nayù ira ari manguruk, nga awán ta iddanamad da. ¹⁴ Ta gapu ta manguruk ittam ta natayin si Apu Kesu ána naginnanolayin, yáyù nga ammu tam ta paginnanolayan na sangaw ni Namarò yù ira námmatay nga mangikatalà kê Apu Kesu lage na pate ra. Á ipepulù na ira ni Namarò kê Apu Kesu ta pattoli na sangaw ta dabbuno. ¹⁵ Á yawe nga kagiam mi nikayu yù kinagi ni Apu Kesu nikami, ta sittam nga matolay paga ta pattoli na, ari ittam yù mapolu nga umay manápun kuna ta lángi, nu ari galá yù ira námmatay.

16 Á ta kunniawe yù kesimmu na, ta mappagukák si Apu Kesu nga maggapu ta lángi nga magágál sù ira manguruk kuna. Á makkatol gapay yù kátannangán nga daroban, áнна magamariung gapay yù pagamariungan ni Namarò. Á yù ira námmatay nga nangikatalà kê Apu Kesu Kiristu lage ra natay, aggira yù mapolu nga maginnanolay. 17 Á sittam nga manguruk nga matolay paga, ikáddagâ na ittam apan ni Namarò nga ipotun na ta kunam nga mepappupúlù nira, tapè dapunat tam si Apu ta lángi. Á yáyù nga mepattolay ittam nga mepulupulù kuna ta áddè ta áddè. 18 Á yáyù nga makkaká-ubobuk kayu ta meyanung sawe ira ubobuk, tapè mabannáyán yù nonò naw.

5

Magiddak ittam ta Pattoli ni Apu Kesu

1 Á wáwwagi, arám mi ngin máwák nga itúrâ nikayu yù meyanung ta ággaw áнна oras nayù pattoli ni Apu Kesu sangaw nu umay mamanunnù ta tatolay. 2 Ta ammu naw gemma ta ikáddagâ lâ duttál yù ággo na, nga kunnay sù dattál nayù makkokò ta gabi nga arát tam ammu. 3 Á dattál nayù ággaw sangaw, á yù ira tatolay nga ari manguruk, kagiad da lâ sù ira kábulud da, “Napiá ngin yù ággiát tam. Ari ittam maburung, ta awán bulubugá ta ikássing tam,” kud da. Ngam ta pakkagi ra karanniw, ikáddagâ lâ yù kokum da nga kunnay ta pappasikál na babay nga maddaggun maganá, á awán bulubugá ta makatálaw.

4 Ngam sikayu, wáwwagi, ari kayu yù kun na tolay nga maggián ta kallà, á ari kayu makaddák ta dattál nayù ággaw nga pangukum ni Namarò, nga ikáddagâ lâ umay ta kun na makkokò. 5 Ta kunnay kayin ta maggián ta nawák, ta dán nga naparán kayin megapu sù panguruk naw kê Apu. Á sittam ngámin nga manguruk, ari ittam kunnay ta maggián ta kallà, nga kunnay sù ira nga ari manguruk. 6 Ari ittam laguk mattalakák nga kunnay sù ággangnuá nayù ira ari manguruk. Kunnay ira ta makkaturuk, ngam máwák nga kunnay ittam ta makemmunaw nga magiddak. Magimuguk ittam laguk áнна uputat tam yù napiá nga akkuát tam. 7 Ta ari ittam kunnay sù ira nga arád da ammu si Apu Namarò, nga kun na kallà yù nonò da. Kunnay ira ta makkaturuk, nga awán ta papparád da ta labbè ni Apu. Á narákè lâ yù akkuád da nga kunnay ta minámmisán nga magilellaw.

8 Ngam dumá ittam nga manguruk kê Apu, ta manawagánin yù nonò tam. Imugurát tam laguk yù akkuát tam, tapè palurotat tam lâ yù napiá. Á uputat tam yù ángngikatalà tam kê Apu Kesu áнна ángngiddù tam sù ira kábulut tam, nga meyárik ta balayáng nga barawási na suddálu, nga nelippak ta gáko na, tapè ari matáppù yù kunnay ta pinána ni Satanas. Á yù ággiddanáma tam sù pangiyígù ni Apu nittam, yáyù meyárik ta balayáng nga taddung na suddálu nga nelippak ta ulu tam, tapè ari ittam melogò nga tumulù sù mamalliawá nittam. 9 Ta arán na ittam sinullà ni Namarò ta ukuman na. Ngam agálán ni Namarò ittam, tapè ipeyígù na ittam kê Apu Kesu Kiristu. 10 Ta si Apu Kesu Kiristu yù netapil nga natay megapu nittam, tapè mepattolay ittam nga mepaggián kuna, mássiki nu matolay ittam paga onu natay ittamin ta pattoli na. 11 Á yáyù nga uputan naw laguk yù akka-akkuán nawin nga pakkakátabarang naw áнна

pakkaká-abbák naw, tapè mabannáyán yù nonò naw áнна mapasigaggà yù ángngikatalà naw.

Yù Maporián nga Itabarang ni Pablo

¹² Wáwwagi, nga mangikatalà kê Apu Kesu, yaw gapay ikomá mi nikayu, ta ikákkállà naw yù ira nga maláppà nga mangabbák áнна mangituddu nikayu ta meyanung sù panuttul naw kê Apu. Ta aggira yù sinullà ni Apu ta manaron áнна manabarang nikayu. ¹³ Pakimorayán naw ira áнна iddi-iddukan naw ira ta napiá, gapu ta napiá yù ángngabbák da nikayu. Á pattatáddayan naw yù nonò naw, tapè ari kayu maddaráma, á magimmà kayu.

¹⁴ Á itabarang mi nikayu gapay, wáwwagi, ta dudduáran naw yù ira matalakák, tapè mattarabáku ira ta napiá. Á yù ira maburung, ipanonò naw nira yù ángngabbák ni Apu nira, tapè mabannáyán yù nonò da. Á abbágán naw yù ira nga makapi yù ángnguruk da, tapè ari ira melogò nga makitulù sù mamalliwâ nira. Attamán naw ira ngámin. Á ari kayu malurâ nga mangabbák nira. ¹⁵ Magimuguk kayu ta arán naw bálatan ta narákè yù mangguá ta narákè nikayu. Ngam apurán naw lâ nga akkuán yù napiá sù ira kábulun naw nga mangikatalà kê Apu áнна yù ira ngámin nga tatolay.

¹⁶ Á magaya-ayáyâ kayu laguk, maguray lâ yù mesimmu. ¹⁷ Áнна makimi-imállà kayu gapay kê Namarò. ¹⁸ Á maguray lâ nga mesimmu nikayu, maddáyaw kayu lâ kê Namarò, ta yáyù ure ni Namarò nga akkuán naw, gapu ta mepattatádday kayin kê Apu Kesu Kiristu.

¹⁹ Arán naw laguk panakitán yù pangituddu nayù Mangilin nga Ikararuá nikayu. ²⁰ Á arán naw iluddè yù ipeyubobuk ni Namarò sù ábbilinán na. ²¹ Ngam pasikkálan naw lâ yù ngámin nga kagiad da, nu kukurugán nga naggapu kê Namarò, onu ari. Á tángngagan naw lâ yù napiá. ²² Á arayyuán naw yù ngámin makkakerumá nga narákè.

²³ Si Namarò yù mamagimmà nittam, á parè bì ta pakarenuán na yù nonò naw, tapè napiá nga tatole na kayu nga mangilin. Á parè bì ta taronán na yù nonò naw, áнна yù ikararuá naw, áнна yù baggi naw, tapè napiá yù ággián naw, áнна napiá lâ yù akka-akkuán naw, á awán ta pakaliwatán naw sangaw nu manoli si Apu Kesu Kiristu ta dabbuno. ²⁴ Ta mekatalà si Namarò. Á aggina yù magágál nittam ta umay ittam manguruk kuna. Á yáyù nga aggina yù mamalurò sù ngámin nga napiá nga meyanung nittam.

²⁵ Á wáwwagi nga mangikatalà kê Namarò, makimállà kayu gapay kê Apu megapu nikami. ²⁶ Á kagian naw sù ira ngámin nga wáwwagi tam nga maggián tán yù ayâ mi nira. ²⁷ Á yawe yù itabarang ku nikayu megapu sù pakáwayyâ nga iniyawâ ni Apu Kesu nikán, ta bibbiran naw yawe túrá mi sù ngámin ira nga wáwwagi tam. ²⁸ Á parè bì ta sigídá matagenà naw yù pangikállà na nikayu ni Apu Kesu Kiristu.

Áddè na yù.

Yù Mekaruá nga Túrâ ni Pablo sù ira Manguruk nga taga Tessalonika

Yù Meyannung sawe Túrâ ni Pablo

Pattúrâ ni Pablo sù ira manguruk nga taga Tessalonika, kinagi na yù pagayáyâ na nira megapu sù napasigaggâ nga pangikatalà da kâ Apu Kesu. Á inipakánnámmu na nira yù kuruk nga kegapuánán nayù jigâ da nga makkakerumá, nga ari gapu ta pore ni Apu Namarò nira, nu ari galá tapè mepasingan yù napasigaggâ nga ángngikatalà da kâ Namarò, mássiki nu marigirigâ ira (1:5-6).

Á kinagi ni Pablo nira gapay ta mappalán ira sù ira káruán nga umay nira nga mangituddu, ta ari kuruk yù kagiad da nga aijan kanu nira yù túrá ni Pablo nga makkagi ta nanolingin si Apu Kesu. Awán bulubugá ta kagiad da nga kuruk. Á ibukalán ni Pablo nira yù kuruk nga meyannung sù panoli ni Apu Kesu sangaw nu ággo na nga sinullà na lâ ni Namarò.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Paddios ni Pablo ána Pakimállà na (1:1-2)

Yù Matunung nga Pamanunnù ni Apu Kesu ta Panoli na (1:3-12)

Yù Panoli na sangaw ni Apu Kesu Kiristu ta Dabbuno (2:1-12)

Yù Ángngiddù ni Namarò nittam (2:13-17)

Makimállà ittam ána Mattarabáku ittam (3:1-15)

Yù Naporián nga Pakimállà ni Pablo (3:16-18)

¹ Sikami di Pablo kári Silas kâ Timotio. Á túratám mi sikayu nga tatole ni Namarò nga maggagammung ta ili na Tessalonika, sikayu nga wáwwagi mi megapu sù ángnguruk tam kári Namarò nga Yáma tam kâ Apu Kesu Kiristu. ² Á ipakimállà mi kári Namarò kâ Apu Kesu Kiristu, ta ikákállà da kayu ána pagimammatad da kayu, tapè napiá yù ággián naw.

Yù Matunung nga Pamanunnù ni Apu Kesu ta Panoli na

³ Á wáwwagi mi, máwák nga sigídá kami maddáyaw kâ Namarò megapu nikayu, nga kunnay ta mepángngà, gapu ta mangáppípiá yù ángngikatalà naw kâ Namarò ána yù pakkaká-iddù naw. ⁴ Á sikami lággapay, yáyù nga iráyo mi sikayu ta ngámin nga angayám mi sù ira ággagammungán nayù ira manguruk, á kagam mi nira ta napasigaggâ yù ángngikatalà naw, mássiki nu aru yù makkakerumá nga jigâ nga attamán naw ána yù panigirigâ da nikayu nayù ira ari manguruk, megapu sù ángnguruk naw kâ Apu.

⁵ Á yáyù nga mepasingan ta matunung yù ámmannunù ni Namarò, gapu ta attamán naw yù jigâ nga umay nikayu, tapè mepakánnámmu yù bilin ni Namarò nga meyannung sù pammagure na, á ibiláng na kayu ni Namarò ta tatole na nga mepángngà nga mesipà sù pammagure na. ⁶ Á mepasingan ta matunung gapay yù ámmagikáru ni Namarò, ta ibiláng na ta mepángngà nga bálatan na ta jigâ yù ira nga manigirigâ nikayu. ⁷ Á sikayu nga marigirigâ, patukkatan ni Namarò yù ngámin nga jigâ naw, ána yù jigâ mi gapay, tapè mepagibannák ittam sangaw nu mattoli si Apu Kesu.

Ta ikáddagâ lâ umay si Apu Kesu nga maggapu ta lángi, áнна mepulupulù kuna yù ira makáwayyá nga daroban na. ⁸ Á mappasingan ira nga mepulù ta gumággággáng nga api. Á pagikaruan ni Apu Kesu yù ira ngámin nga manakì nga makiyápu kâ Namarò áнна yù ira nga ari manguruk sù napiá nga dámak nga meyanung kâ Apu Kesu nga Yápu tam. ⁹ Á yawe yù pamagikáru ni Apu Kesu nira, ta mannanáyun ira nga maparigâ, á mannanáyun yù kesinná ra kâ Namarò, á arád da bulubugá masingan yù dalingárang nayù makapállâ nga pakáwayyá na. ¹⁰ Á mesimmu ngámin danniw sangaw nu manoli si Apu Kesu, tapè meparáyaw megapu sù ira ngámin nga tatole na. Á mapállâ yù ira ngámin nga mangikatalà, ta pakasingad da kuna. Á sikayu gapay, mesipà kayu sù ira tatole na, gapu ta kinuruk naw yù kinagi mi nikayu nga meyanung kuna.

¹¹ Á yáyù nga sigídá kami makimállâ kâ Namarò megapu nikayu, tapè pabbalinan na kayu ta mepángngâ nga mepattatádday kuna, ta yáyù gapu na nga inagálán na kayu. Á ipakimállâ mi gapay ta abbágán na kayu ni Namarò megapu sù pakáwayyá na, tapè mapalurò naw yù ngámin nga napiá nga ikáyâ naw nga akkuán megapu sù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu. ¹² Á yáyù nga meparáyaw si Apu Kesu nga Yápu tam megapu nikayu. Á meparáyaw kayu gapay, gapu ta tatole na kayu. Á mapalurò ngámin danniw megapu sù allâ ni Namarò nittam áнна yù allâ ni Apu Kesu Kiristu nittam.

2

Yù Panoli na sangaw ni Apu Kesu Kiristu ta Dabbuno

¹ Á aijan yù kagiam mi nikayu, wáwwagi, ta meyanung sù panoli na sangaw ni Apu Kesu Kiristu áнна yù pangammung na nittam ta gián na. ² Ari kayu maburung, áнна ari kayu maburuburionán, nu marámak naw ta jimittálin yù ággo ni Apu Kesu áнна nanolingin. Ari kayu manguruk sù kagiad da. Ta nu kagiad da ta aijan yù ábbilinán ni Namarò nga nakkagi nira, á massiri ira lâ. Á nu kagiad da ta sikán yù nakkagi nira, onu kagiad da ta yáyù iníturâ ku, ari gemma kuruk yù kagiad da. ³ Á mappalán kayu laguk tapè awán ta mangilogò nikayu, maguray lâ yù kagiad da. Ta mapolu bì nga aru yù ira tatolay nga mamotu kâ Namarò, lage nayù panoli ni Apu Kesu. Á mepalappâ laguk yù narákè nga tolay nga mangontará kâ Namarò. Á potuán na yù bilin ni Namarò, ngam yù impiernu yù natullà nga labbetán na. ⁴ A yane tolay, kontarán na áнна potuán na yù ngámin nga ingágad da ta díos áнна yù ngámin nga pakimorayád da. Á ipotun na yù baggi na ánnè kâ Namarò, á umay magitubang sù mangilin nga kapilliá ni Namarò, nga makkagi ta aggina yù Namarò. ⁵ Arán naw panò manonò ta yáyù gemma yù kinagi ngaw nikayu ta keggâ paga nikayu?

⁶ Á ta meyanung ta dattál nayù tolay nga narákè nga mangontará kâ Namarò, ammu nawin gemma ta aijan yù kegaggarán na. Ngam mepalappâ sangaw nu ággo na nga sinullà ni Namarò. ⁷ Á mássiki nu ari paga mappasingan, aijanin ta dabbuno yù pakáwayyá na nga arát tam kánnámmuán, nga mangilogò sù ira tatolay. Ngam megaggak áнна ari mepalappâ yù narákè nga tolay, áddè ta kelilli nayù mangiggagak kuna.

⁸ Á sangaw nu nelillikin yù mangigaggak, mepalappâ laguk yù narákè nga tolay nga mangontará kâ Namarò. Ngam umay sangaw si Apu Kesu, á isù na, á matay yù narákè nga tolay nga mangontará, á mararál megapu sù dalingárang ni Apu Kesu ta pappasingan na.

⁹ Á sangaw nu duttál yù narákè nga mangontará, aijan kuna yù pakáwayyâ ni Satanas, á áppè mamagaddátu si Satanas ta aru nga makkakerumá nga makapállâ nga akkuán na tapè ilogò na yù ira tatolay.

¹⁰ Á aru yù ira tatolay nga melogò, á magawáwán ira, nga impiernu yù labbetád da, gapu ta manakì ira nga magginná sù kuruk nga bilin ni Namarò, tapè meygù ira nakuan. ¹¹ Á gapu ta panakì da, táttájjíán ni Namarò ira, tapè melogò ira megapu sù pangilogò ni Satanas, á kurugad da yù siri na. ¹² Á yáyù nga pagikaruan ni Namarò yù ira ngámin nga ari manguruk, gapu ta arád da kurugan yù kuruk, ngam ipagayáyâ da lâ yù pangguá ra ta narákè.

Yù Ángngiddù ni Namarò nittam

¹³ Ngam sikayu, wáwwagi mi, nga iddukan nayù Yápu tam, mepángngà ta sigídá kami maddáyaw kâ Namarò megapu nikayu, gapu ta sikayu yù piníli ni Namarò lage na pinarò yù dabbuno, tapè meygù kayu, megapu ta pamakarenu nayù Mangilin nga Ikararuá ta nonò naw ána yù panguruk naw sù kuruk nga bilin na. ¹⁴ Á yáyù ipagágál ni Namarò nikayu, tapè mesipà kayu nga meparáyaw kâ Apu Kesu Kiristu, megapu sù pangilayalayâ mi sù napiá nga dámak.

¹⁵ Wáwwagi mi nga mangikatalà kâ Apu, ipasigaggà naw laguk yù ángnguruk naw kuna. Á tángngagan naw yù ngámin nga napiá nga kustombare nga inituddu mi nikayu ta keggá mi nikayu ána yù initurá mi gapay. ¹⁶ Á parè bì ta ikákkállâ na ittam di Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam ána si Namarò nga Yáma tam, nga mangiddù nittam. Mannanáyun yù pamanne ni Namarò nittam ána yù pangikállâ na nittam, ta iyawâ na nittam yù napiá nga iddanamát tam. ¹⁷ Á yáyù nga ipakimállâ mi sikayu kári Yápu tam ána si Namarò nga Yáma tam, ta parè bì ta pabbannáyád da yù nonò naw, ána abbágád da kayu, tapè napiá lâ yù ngámin nga akkuán naw ána yù kagian naw.

3

Makimállâ ittam ána Mattarabáku ittam

¹ Á wáwwagi mi, ipakimállâ naw kami gapay kâ Namarò, ta abbágán na kami ta pangilayalayâ mi, tapè massamá yù bilin ni Apu sù ira ngámin nga tatolay, á manguruk ira ána makimoray ira gapay nga kunnay nikayu. ² Á yawe gapay ipakimállâ naw, ta melilli kami sù ira narákè nga tatolay nga mangnguá nikami nakuan, ta aijan garè yù ira nga manaki nga manguruk sù ubobuk ni Namarò. ³ Ngam mekatalà si Apu Kesu nga manaron nittam. Á taronán na kayu ána pasikanaan na kayu, tapè arán na kayu appútan ni Satanas.

⁴ Á gapu ta pangikatalà mi kâ Apu Kesu, ammu mi ta mekatalà kayu gapay nga manuppál sù ngámin nga kinagi mi nikayu, ána ari kayu malurá nga mangupù sù taddám mi nikayu. ⁵ Á sigídá mi ipakimállâ gapay ta ipakánnámmu ni Apu Kesu nikayu yù pangiddù ni Namarò nikayu, ána abbágán na kayu, tapè makkaká-iddù kayu gapay. Á parè

bì ta ipanonò ni Apu Kesu Kiristu nikayu gapay yù ággattam na ta jigâ na, tapè mábbágán kayu gapay nga magattam ta jigâ naw nga kunnay sù pagattam na.

Yù Kagian ni Pablo nga Meyannung sù ira Mattalakák

⁶ Á wáwwagi mi, taddánám mi kayu laguk megapu sù pakáwayyá mi nga naggapu kê Apu Kesu Kiristu ta ari kayu mepulupulù sù ira kábulun naw nga mattalakák, nga ari manguruk sù inituddu mi nikayu. ⁷ Ta ammu naw yù napiá nga ággangnuá mi nga inipasingam mi, tapè párigán naw kami. Ta ari kami gemma nattalakák ta keggá mi nikayu. ⁸ Ari kami bulubugá nakkiddaw ta kanam mi nikayu. Á awán ta inâ mi nga arám mi pinagán, áanna nattarabáku kami ta ággaw áanna gabi, tapè ari malannapán yù jigâ naw megapu nikami.

⁹ Á mepángngá gemma nga abbágán naw kami nakuan, gapu ta pangituddu mi nikayu, ngam awán bulubugá ta kiniddo mi nikayu, tapè ipasingam mi nikayu yù napiá nga párigán naw. ¹⁰ Á keggá mi nikayu, yawe yù itaddám mi nikayu, “Nu ajjan yù tolay nga manakì nga mattarabáku, arán naw pakanan.”

¹¹ Á narámak mi ta ajjan garè nikayu yù ira nga magi-itubang lâ, nga ari bulubugá mattarabáku, ngam panunnutád da lâ yù akkuán nayù ira kábulud da. ¹² Á danniw ira nga tatolay laguk yù tabarangám mi megapu sù pakáwayyá mi nga naggapu kê Apu Kesu Kiristu, á taddánám mi ira ta magimammà ira nga mattaratarabáku, tapè egga nira lápay yù ipangâ da ta máwák da.

¹³ Á wáwwagi mi, ari kayu bulubugá malurâ nga mangnuá sù napiá. ¹⁴ Á nu ajjan yù ira kábulun naw nga manakì nga manguruk sù kinagi mi sawe túrá mi, tákkilalán naw ira, á ari kayu mepulupulù nira, tapè mepasiránán ira. ¹⁵ Arán naw ira ibiláng ta ikalusso naw, ngam tabarangán naw ira lâ ta kunnay ta wagi naw.

Yù Naporíán nga Ipakimállà ni Pablo

¹⁶ Si Apu Kesu yù paggapuán nayù napiá nga nonò nga magimammà. Á parè bì ta pagimammatan na yù nonò naw. Á maguray lâ yù mesimmu nikayu, parè bì ta sigídá nga mepulupulù yù Yápu tam nikayu ta ngámin nga angayán naw.

¹⁷ Á síkán lápay yù mattúrá sawe ngágak ku, nga panákkilalán ta ngámin nga itúrá ku. Á kunniaw yù áttúrá ku: Pablo. ¹⁸ Á yawe ipakimállà ku, ta ikákkállà na kayu ngámin ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Yù Olu nga Túrâ ni Pablo kê Timotio

Yù Meyannung sawe Túrâ ni Pablo

Si Timotio yù bagitolay nga narángnganán ni Pablo ta pangilayalayâ na ta purubinsia na Asia Minor. Á Kudio yù yená ni Timotio, ngam Gareko yù yáma na. Á inibiláng ni Pablo ta kunnay ta anâ na si Timotio, gapu ta si Pablo yù nangituddu kuna sù panguruk na kê Apu Kesu.

Á gapu ta kuruk nga mangikatalà si Timotio kê Apu Kesu Kiristu, inapà ni Pablo ta mepulù kuna nga mangabbák, á minay ira ta ili na Epeso nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu. Á ta páno ni Pablo ta Epeso nga umay ta purubinsia na Masidonia, bittáng na si Timotio ta Epeso ta manaron sù ira manguruk nga naggagammung tán. Á pinappalán ni Pablo si Timotio ta meyannung sù ira mangituddu nga ari kuruk yù ituddu ra, á sinabarangán na ta gammán na ira.

Yù Mayán na yawe Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ (1:1-2)

Yù Ituddu ni Pablo kê Timotio nga Meyannung sù Pangituddu na (1:3-11)

Yù Pabbalabála ni Pablo kê Namarò megapu sù Allà na (1:12-20)

Yù Meyannung ta Pakimállà tam kê Namarò (2:1-15)

Yù ira Manaron sù ira Maggagammung nga Makimoray kê Apu (3:1-16)

Yù Meyannung sù ira nga Mangituddu ta Siri (4:1-16)

Yù Ákkiwagi tam sù ira Kábulut tam nga Manguruk (5:1-16)

Yù Meyannung sù ira Karakalán nga Mammaguray sù ira Manguruk (5:17-6:2)

Mappalán ittam sù ira Mangituddu ta Ari Kuruk (6:3-10)

Yù Panabarang ni Pablo kê Timotio (6:11-21)

¹ Sikán si Pablo nga mattúrâ sawe. Sikán yù minángngilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu, gapu ta sinullà dangà di Namarò kê Apu Kesu. Si Namarò yù mangiyígù nittam, á si Apu Kesu Kiristu yù iddanamát tam nga mattoli. ² Á mattúrákà nikaw, Timotio, nga anâ ku. Ta mebiláng ken ta kuruk nga anâ ku gapu ta sikán yù manabarang nikaw ta meyannung sù ángngikatalà mu kê Apu Kesu. Á ipakimállà taka kári Namarò nga Yáma tam kê Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, ta iddi-iddukad da ka. Á parè bì ta ikákkállà da ka gapay ána pagimammata da ka, tapè napiá yù ággiám mu.

Yù Ituddu ni Pablo kê Timotio nga Meyannung sù Pangituddu na

³ Á pidduák ku nga kagian yù kinagì nikaw ta pánò nga umay ta Masidonia, ta mabattáng ka bì ta Epeso, tapè gammám mu yù ira tatolay nga mangituddu sù tanakuán nga ari negittá sù kuruk nga inituddu. ⁴ Á kagam mu nira ta arád da tángngagan yù bídá ra nga meyannung sù ira ngaw mengal nga naggaká nira, ána yù pangilistá ra ta ngágan nayù ira ngaw naggaká nira, ta ari ira mábbágán nga tumuttul kê Namarò megapu karannian. Ta nu tángngagad da lâ yù bídá ra ána pangilistá ra sù ira naggaká nira, yá lâ pabbalinán na ta makkakápereperang ira ta ubobuk

ánna maddaráma ira. Ngam mábbágán ira galâ ta mapalurò sù ipakuá ni Namarò nira megapu sù ángngikatalà da kê Apu Kesu. ⁵ Á yawe yù napiá nga pabbalinán nayù ipetuddu mi nikaw, ta makkaká-iddù ira. Á mapalurò yù pakkaká-iddù da nu ari ira mabbábáng sù ángngikatalà da kê Apu, ánna aláppaw yù nonò da, gapu ta awán ta liwâ da nga nononopad da.

⁶ Á ajjan garè yù ira tatolay nga manángngák ta bídá nga meyannung sù ira naggaká nira ánna yù pangilistá ra ta ngágad da, á nallikuránád den yù napiá nga metuddu nira, á tángngagad da lâ yù pappereperang da ta ubobuk, nga awán ta serbi na. ⁷ Á gapu ta ikáyâ da ta meparáyaw ira sù ira kábulud da, á yáyù nga ikáyâ da mangituddu sù tunung nga inipetúrâ ni Namarò kê Moyses. Ngam arád da garè kánnámmuán yù ubobugad da ánna ituddu ra. Á mássiki nu arád da ammu yù kebalinán nayù tunung, ikáyâ da kagumánan yù ira tatolay.

⁸ Á ammu tam gemma ta napiá yù tunung ni Namarò nga inipetúrâ na kê Moyses, nu iyusá tam ta kunnay sù ikáyâ ni Namarò, tapè matákkilalát tam yù liwâ tam kê Namarò nu kánnámmuát tam yù tunung na. ⁹ Á kánnámmuát tam ta iniyawâ ni Namarò yù tunung, nga ari megapu ta paggammá ni Namarò sù ira napiá nga tatolay, nu ari galâ gapu ta gammán na yù ira nga ari tumulù sù tunung, ánna yù ira mamotu nga ari maganássing kê Namarò, nga ipagayáyâ da lâ yù palliwâ da, yù ira tatolay nga narákè yù nonò da, yù ira makkakagi kári Namarò, yù ira mangibanabanù, yù ira mamapátay sù darakal da ánna yù ira ngámin nga mamapátay. ¹⁰ Á gammán na gapay yù ira meruruk sù arád da atáwa ánna yù ira ngámin nga mangarallow, yù ira makkokò ta tolay nga iláku ra, yù ira massiri ánna yù ira nga ari kuruk yù kagiad da ta passistígu ra, ánna yù ira ngámin nga mangnguá ta mekontará sù napiá nga metuddu nira. ¹¹ Á yawe napiá nga metuddu yù napiá nga dámak nga ilayalayâ ku, nga inikatalà na nikán ni Namarò, si Namarò nga maddalingárang nga maráyaw.

Yù Pabbalabálà ni Pablo kê Namarò megapu sù Allà na

¹² Á mabbalabálakà kê Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, gapu ta inikatalà nangà, á sinullà nangà ta masserbi kuna. Á pasikanan nangà, tapè palurotak ku yù ngámin nga ipakuá na nikán. ¹³ Ta inagálán nangà, mássiki nu sikán garè yù ngaw nakkakagi kê Apu Kesu, ánna jinigirigá ku yù ira manguruk kuna, nga ibiláng na ta kunnay ta baggi na. Á inikállà nangà ni Apu Kesu, gapu ta arák ku kánnámmuán yù kingnguâ kuna, ánna aringà paga nanguruk kuna. ¹⁴ Á mássiki nu kuruk nga narákè yù liwâ ku, ngam nepallà yù allà ni Apu Namarò nikán. Á inagálán nangà ta mangikatalà kê Apu Kesu, tapè mábbágànà nga mangiddù sù ira kábuluk ku, ta kunnay sù ángngiddù ni Apu Kesu nittam.

¹⁵ Á kuruk nga mekatalà yawe nga nakagi, ta “Minay si Apu Kesu Kiristu sawe dabbuno tapè iyígù na yù ira malliwâ.” Á napiá nu manguruk yù ira ngámin nga tatolay kuna. Á sikán garè yù karáketán nayù ira ngámin nga malliwâ. ¹⁶ Á yáyù gapu na nga inikállà nangà ni Namarò, sikán nga karáketán nga nalliwâ, tapè ipasingan ni Apu Kesu Kiristu yù pagáddekán nayù ángngikállà na sù ngámin nga tatolay nga

umay paga nga manguruk kuna. Á yáyù gapu na nga pinakomá nangà, tapè ipakánammu na sù ngámin nga tatolay yù ámmakomá na nira gapay, nu ikatalà da, tapè málà da gapay yù áttolè ra nga awán ta áddè na. ¹⁷ Dayáwat tam si Namarò nga Patul nga mammaguray ta ngámin ta áddè ta áddè. Awán ta kagittà na. Ari matay ána ari masingan. Á aggina lâ yù pakimorayát tam ta áddè ta áddè. Ammán!

¹⁸ Á Timotio nga aná ku, yawe yù ipakuá nikaw nga kunnay sù kinagi ra ngaw nayù ira ábbilinán ni Namarò, nga inipalappá ni Namarò nga meyanung ta panullà na nikaw, ta manuppál ka sù ipatarabáku na. Pataggatam mu laguk yù nonò mu ta kunnay sù napiá nga suddálu, tapè ari ka mappasirán nga maggammá sù ira tatolay nga mangituddu sù ari kuruk. ¹⁹ Á tanggalám mu ta napiá yù ángngikatalà mu kê Apu Kesu, nga kun na ármás nayù napiá nga suddálu. Á ililli mu yù baggim sù ira malliwâ, tapè ari ka mekanakanâ sù narákè, ána marenu nga aláppaw yù nonò mu. Ajjan garè yù ira tatolay nga pinaguráyád da yù napiá nga ammu ra, gapu ta ikayâ da yù narákè. Á ta kunnian, jinarál da yù ángnguruk da kê Apu. ²⁰ Di Imenio kê Alekanduru yù duá nga nekátuay sù napiá nga ángnguruk da. Á initulù ku ira ta pakáwayyá ni Satanas, tapè mapággáng ira sangaw, á patukkatad da yù pakkakagi ra kê Namarò.

2

Yù Meyanung ta Pakimállà tam kê Namarò

¹ Á yawe yù mapolu nga kagiak ku, ta máwák nga ipakimállà tam kê Namarò yù ira ngámin nga tatolay, ta abbágán na ira, ána iyawâ na nira yù awágad da. Á dayáwat tam si Namarò ta pabbalabálà tam kuna megapu sù ira kábulut tam ána yù ángngabbák na nira. ² Á ipakimállà tam gapay yù ira ngámin nga patul ána yù ira ngámin nga makáwayyá nga mammaguray nittam, tapè napiá yù ággimammà tam sù giát tam, ána napiá yù ákkiwagi tam sù ira kábulut tam ta paggagammung tam nga makimoray kê Apu Namarò. ³ Ta napiá nu ipakimállà tam ta kunnian, ta magayáyâ nittam si Namarò, nga mangiyígù nittam. ⁴ Á yawe yù karagátán ni Namarò, ta meyígù nakuan yù ira ngámin nga tatolay ána kánammuád da yù kuruk nga bilin na.

⁵ Tádday lâ si Namarò,

á tádday lâ yù tolay nga mamakkápiá sù ira tatolay kê Namarò.
Aggina si Apu Kesu Kiristu, nga nabbáli ta tolay.

⁶ Á initulù ni Apu Kesu yù baggi na,

nga metapil megapu sù ira ngámin nga tatolay,
tapè meyígù ira ngámin,
nga ari mekanakanâ sangaw ta pangukum ni Namarò,
ána mapakomá ira ta liwiliwâ da.

Á natay yù Aná ni Namarò ta kurù,
sù ággaw nga sinullà ni Namarò.

Yáyù pangipakánammu ni Namarò ta karagátán na
ta meyígù yù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno,
tapè mesipà ira kuna ta lángì.

⁷ Á yáyù gapu na nga sinullà nangà ni Namarò ta mangilayalayâ sù kuruk nga bilin na, tapè tudduák ku yù ira ngámin nga ari Kudio sù meyanung

ta pangikatalà da kê Apu Kesu. Á arák ku siri, ta kuruk yaw nga kagiak ku.

⁸ Á yawe laguk yù karagaták ku ta meyanung sù ira manguruk nga maggagammung nga makimoray kê Namarò ta ngámin nga lugár da. Máwák nga makimállà yù ira lálláki kê Namarò, nga napiá lâ yù nonò da, áнна ari ira mapporay, áнна ari ira maddaráma.

⁹ Á yù ira bábbay, máwák nga ari merallà yù ámmarawási ra. Ta napiá lâ nu mabbarawási ira ta mepángngà nira, nga ari aru yù ámmakástá ra ta baggi ra áнна duddù da, nga buláwán onu perlás, onu barawási nga nanginá. ¹⁰ Ta yù napiá nga akkuád da, nga pangabbák da sù ira kábulud da, yáyù mepángngà nga ámmakástá nayù ira bábbay nga manguruk kê Namarò. ¹¹ Á ta paggagammung tam nga makituddu sù bilin ni Namarò, máwák nga tumulù yù ira bábbay áнна magimammà ira, tapè tángngagad da ta napiá yù metuddu nira.

¹² Á síkán, arák ku anugutan ta babay yù mangituddu onu makáwayyá sù ira lálláki. Máwák nga magimammà nga magginná lâ yù ira bábbay. ¹³ Á yáyù urè, gapu ta napolu nga pinarò ni Namarò yù láláki, nga si Lákay Adan. Á ta kabalin na namarò kê Adan, pinarò na yù babay, nga si Abbò Eba. ¹⁴ Uliotturu, ari gemma si Adan yù nelogò nu ari galá si Eba. Á yáyù nga napolu si Eba nga nalliwâ. ¹⁵ Á yá pabbalinán nayù liwâ da yù karigirigâ nayù ira bábbay ta paganâ da. Ngam abbágán na ira ni Apu Namarò, tapè meygù ira, nu mapasigaggà yù ángngikatalà da kê Apu Kesu, á iddi-iddukad da yù ira kábulud da, áнна marenu yù nonò da, áнна napiá yù ággangnguá ra.

3

Yù ira Manaron sù ira Maggagammung nga Makimoray kê Apu

¹ Kukurugán yawe nga nakagi ta meyanung sù ira maggagammung nga makimoray, ta napiá nu ikáyâ na tolay ta aggina yù natullà ta makáwayyá nga manaron sù ira kábulun na nga manguruk, ta yáyù napiá nga maráyaw nga ipatarabáku ra kuna. ² Á yáyù nga máwák nga napiá yù ággangnguá nayù tolay nga pilian naw ta manaron sù ira manguruk. Máwák nga awán bulubugá ta akkuán na nga kepasiránán na. Á tádday lâ yù atáwa na. Á aggina gapay yù tolay nga pakimorayán nayù ira kábulun na, megapu sù napiá nga akkuán na. Á máwák nga ammu na mangigaggak ta nonò na áнна baggi na. Máwák nga ammu na mamaddulò sù ira álliuk. Á máwák nga ammu na mangituddu sù bilin ni Namarò. ³ Á pilian naw lâ yù ari magillellaw, nga ari minákkiramá, ngam minángngikállà áнна masippà, áнна ari mukkuk.

⁴ Á máwák nga tullatan naw lâ ta manaron yù tolay nga ammu na mangammung ta napiá sù atáwa na áнна yù ira ánâ na, áнна tudduán na yù ira ánâ na, tapè tumulù ira áнна makimoray ira kuna. ⁵ Ta makáwayyá panò nga manaron yù tolay sù ira kábulun na nga manguruk kê Namarò, nu arán na ammu nga mammaguray sù ira ánâ na? Ari gemma!

⁶ Á ari máyâ nu tullatan naw yù ira bagu nga manguruk ta manaron, marakè motun yù nonò da, áнна mappeddaráyaw ira, á mekanâ ira sù pamagikáru ni Namarò kê Satanas. ⁷ Á máwák nga matákkilalán nayù

ira ari manguruk ta napiá nga tatolay yù ira manaron, tapè ari ira mepasiránán, áнна arán na ira melogò ni Satanas.

Yù Meyannung sù ira Mangabbák sù Manaron

⁸ Á yù ira tatolay nga mangabbák, nga mepasserbi sù ira manaron, máwák gapay nga talákkurugad da yù napiá nga akkuád da, áнна ari ira massiri. Á ari ira magillellaw, áнна ari ira mokkuk. ⁹ Máwák nga napasigaggà yù ángngikatalà da sù bilin ni Namarò nga pinalappà na nittam nga meyannung kâ Apu Kesu, áнна awán nakuan ta nakaliwatád da, tapè marenu yù nonò da. ¹⁰ Á lage naw ira tullatan, mapolu bì nga pasikkálan naw ira, nu kuruk nga napiá yù ángnguruk da áнна ággangguá ra. Á nu mepasingan ta napiá ira, nga awán ta ipappaliwâ naw nira, á máyâ ta tullatan naw ira ta mepasserbi sù tolai nga manaron, nga mangabbák sù ira kábulun naw nga magáwák.

¹¹ Á yù ira bábbay gapay nga atáwa nayù ira mangabbák, máwák nga napiá ira gapay nga pakimorayán. Máwák nga ari ira mabbebbek áнна ari ira magillellaw, á matunung áнна mekatalà ira ta ngámin nga mepakuá nira.

¹² Á yù ira lálláki nga tullatan naw ta mangabbák, máwák nga tádday lâ yù atáwa ra. Á máwák nga taronád da ta napiá yù ira ánâ da áнна yù ira ngámin nga maggián ta bale ra. ¹³ Ta yù ira mangabbák nga maláppà nga masserbi ta napiá, málâ da yù napiá nga ággiád da, ta aggira yù pakimorayán nayù kábulud da, áнна mappelò ira nga makkagi sù pangikatalà da kâ Apu Kesu Kiristu.

Yù Nelímak nga Pinalappà ni Namarò

¹⁴ Á Timotio, ikáyâ ku ta et taka sangaw nakuan tullúnán. Ngam mattúrákà sawe itabarang ku nikaw, ¹⁵ ta mássiki nu egga yù kegaggarák ku sangaw, á ammun yù mepángngà nga akkuát tam, sittam ngámin nga kukuá ni Namarò nga mesipà kuna. Ta si Namarò yù matotolay ta áddè ta áddè, á sittam nga manguruk kâ Namarò yù mekatalà ta mangipakánnámmu sù kuruk nga bilin na, megapu sù napasigaggà nga panguruk tam. ¹⁶ Á ammu tam ta kukurugán nga makapállâ yù metuddu nga meyannung ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu, nga nelímak ngaw áddè ta pangipalappà ni Namarò:

Naggapu si Apu Kesu Kiristu ta lángì, á minay ta dabbuno nga nabbáli ta tolai,

nga mepasingan ta kuruk nga Anâ ni Namarò nga awán ta liwâ na, gapu ta naginnanolay megapu sù pakáwayyâ nayù Mangilin nga Ikararuá.

Á yù ira daroban ni Namarò, nasingad da si Apu Kesu.

A melayalayâ si Apu Kesu sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta dabbuno.

Á ta ngámin nga páppatulán ta dabbuno, ajjan yù ira tatolay nga mangikatalà kuna.

Á inâ ni Namarò ta lángì, nga meparáyaw.

4

Yù Meyannung sù ira nga Mangituddu ta Siri

¹ Á daretu yù kagian nayù Mangilin nga Ikararuá, nga aijan yù ira tatolay nga pallikuránád da yù ángnguruk da kê Apu Kesu sangaw nu aranni ngin yù pagáddekán na ággaw, á tángngagad da yù ituddu nayù ira maganánu, nga mangilogò nira. Á kurugad da yù ituddu nayù ira anitu. ² Á yù ira tatolay nga mangituddu sù ituddu nayù ira anitu nga ari kuruk, áppa-áppè pípiá ira. Á mapenám ira nga massirisiri, á yáyù nga aringin maburung yù nonò da, á arád da mánnámmuán yù napiá nga ikáyâ ni Namarò. ³ Á kagiad da ta mepugik yù mangatáwa. Á kagiad da gapay ta aijan yù kanan nga makanniaw, ngam ari kuruk yù kagiad da. Ta pinarò ni Namarò yù ngámin nga kanan. Á sittam nga mangikatalâ kê Namarò, nga makánnámmu sù kuruk, máyâ nga kanat tam yù ngámin, nu mabbalabálâ ittam kê Namarò megapu sù kanat tam.

⁴ Á napiá yù ngámin nga makkakerumá nga kanan nga pinarò ni Namarò. Á arát tam nakuan ipuerá, ngam kumán ittam, áнна mabbalabálâ ittam kê Namarò megapu sù kanat tam. ⁵ Ta mebiláng ta mepángngâ yù kanat tam megapu sù ubobuk ni Namarò áнна yù pabbalabálâ tam kuna.

Yù Meyannung sù Napiá nga Tolay nga Masserbi kê Namarò

⁶ Á nu yawe nga kinagì nikaw yù ituddum sù ira wáwwagi tam nga manguruk, á napiá ka nga masserbi kê Apu Kesu Kiristu. Á mepasingan ta matudduán ken ta napiá, áнна mapasigaggâ yù ángngikatalâ mu, megapu sù napiá nga metuddu nga kurugam mu. ⁷ Arám mu tángngagan yù pabbídâ ra, ta siri ra lâ nga awán ta serbi ra kê Namarò. Ngam tángngagam mu yù ipakuá ni Namarò nikaw. ⁸ Á nonopam mu yù nakagi, nga kun na,

“Napiá nu pepenamam tam yù baggi tam ta narámmâ nga tarabáku, tapè massikan yù baggi tam ta baddì.

Ngam más napiá nu pasikanat tam yù nonò tam nga manuppál sù ipakuá ni Namarò nittam, ta yá pabbalinán na yù napiá nga áttole tam sawe dabbuno kunangane, áнна yù napiá gapay nga áttole tam ta lángì ta áddè ta áddè.”

⁹ Á mekatalâ yane nga nakagi, á napiá nakuan nu kurugan nayù ira ngámin nga tatolay. ¹⁰ Á yáyù nga magattam ittam nga ari malurâ nga mamannák ta baggi tam nga mangipakánnámmu sù napiá nga dámak, gapu ta napasigaggâ yù ággiddanáma tam kê Namarò nga matotolay, nga mangiyígù sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay, nepatalugáring sù ira galá nga mangikatalâ kuna.

¹¹ Á yawe laguk yù ipakuá nikaw, ta ituddum sù ira ngámin nga tatolay yù ngámin nga kinagì nikaw, á tabarangám mu ira ta kurugad da ta napiá yù ngámin nga ituddum. ¹² Á magimuguk ka sù akkuám mu, tapè ari ka mappasirán nga manabarang nira, mássiki nu nábbing ka paga. Ipasingam mu nira yù napiá nga ággangnguám, tapè párigád da yù napiá nga ággubobuk mu, yù napiá nga akka-akkuám mu, yù ángngiddù mu nira, yù napasigaggâ nga ángngikatalâ mu kê Namarò, áнна yù napiá nga nonò mu.

¹³ Á ta paggagammung naw nga makimoray kê Namarò, bibbiram mu yù bilin ni Namarò nira, á ilayalayâ mu áнна ituddum nira yù kebalinán na. Á tabarangám mu ira gapay, tapè akkuád da yù napiá nga ituddum nira. Yáyù akkuám mu áddè ta labbè ku ta giám mu.

14 Arám mu káttamán yù pakáwayyám nga iniyawâ ni Namarò nikaw ta panullà da nikaw nayù ira ábbilinán ni Namarò, áнна pakkagi ra sù inipobobuk nayù Mangilin nga Ikararuá nira, áнна pangipotud da ta limá ra nikaw nayù ira karakalán nga manguruk. 15 Tángngagam mu laguk yawe ngámin nga ipakuâ nikaw, tapè masingan nayù ira ngámin nga tatolay yù pangáppípiá nayù ángnguruk mu. 16 Imugurám mu yù baggim, á ari ka malurâ nga mangituddu sù kuruk nga bilin ni Apu. Uputam mu yù napiá nga ággangnguám áнна yù napiá nga pangituddum. Ta nu kunnian yù akkuám mu, meyígù ka nga mepaggián kâ Namarò ta áddè ta áddè. Á ari lâ sikaw yù meyígù, nu ari gapay ta mesipà yù ira ngámin nga magginná sù ituddum.

5

Yù Ákkiwagi tam sù ira Kábulut tam nga Manguruk

1 Á ta ángngarigán nu ajjan yù lakalákay nga malliwâ, á arám mu paporayán, ngam tabarangám mu lâ ta kun na yámam. Á yù ira nga nábbing ánnè nikaw, tabarangám mu ira ta kun na kuruk nga uriám mu.

2 Á yù ira bábbakabákâ, ibiláng mu ira ta kun na yenám. Á yù ira bábbay, ibiláng mu ira ta mánáng mu onu uriám mu, á imugurám mu yù nonò mu nira, á tabarangám mu ira gapay ta kun na kuruk nga wáwwagim.

3 Á Timotio, napiá nu sikayu ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu yù mangabbák sù ira kuruk nga bálu nga bábbay, nga awán bulubugá ta mangabbák nira. 4 Á nu ajjan yù bálu nga ajjan yù ánâ na onu ápù na, tudduám mu yù ira ápù na áнна ánâ na, tapè aggira yù mangabbák kuna, tapè bálatað da gapay yù ánnaron na ngaw nira, ta mepángngà yaw ta ánninganán ni Namarò. 5 Á yù kukurugán nga bálu nga awán bulubugá ta mangabbák kuna, si Namarò lâ yù iddanamán na, á uputan na yù pakimi-imállà na ta ággaw áнна gabi. 6 Ngam nu ajjan yù bálu nga nonopan na lâ yù ipagayáyâ na, á mássiki nu matolay paga yù baggi na, ngam kunnay ta natayin.

7 Á itaddám mu yawe nga kinagì sù ira ngámin nga manguruk, tapè napiá yù akkuád da. 8 Ta mássiki yù ira ari manguruk kâ Apu, ammu ra mangabbák sù ira kábbale ra. Á yù tolay nga manguruk kâ Apu, nu arán na iddukan yù ira kanakanáyun na, nepatalugáring sù ira ánâ na, á nallikuránán nen yù ángnguruk na, á narákè ánnè sù ira ari manguruk.

9 Á ta meyanung sù ira bálu nga ábbágán naw, ilistá naw lâ yù bálu nga annamapulu onu matturù yù dagun na, nga namittán lâ yù pakiatáwa na. 10 Á máwák gapay nga napiá yù ággangnguá na. Á ta ángngarigán, máwák nga napiá yù panuddu na ngaw sù ira ánâ na, áнна napiá yù pamaddulò na sù ira álliuk nga umay kuna, áнна ammu na mangikállà sù ira pobare áнна yù ira marigirigá, áнна dán nga naparán nga mangnguá ta maguray lâ nga napiá, tapè mábbágán yù ira kábulun na.

11 Á yù ira bálu nga nábbing paga, arán naw ira ilistá. Ta mássiki nu itabbá ra yù passerbi ra kâ Apu Kesu Kiristu, á ibabáwi ra galá sangaw yù pangitabbá ra kâ Apu, nu gustu ra makiatáwa. 12 Á nu kunnian, mapanunnután ira, gapu ta arád da palurotan yù napolu nga initabbá ra. 13 Otturu, mattalakák ira gapay, á mappassapassiár ira ta bale nayù

karúbá ra, á mabbebbek ira, á nna ikiruk da yù baggi ra sù ari meyanung nira. Á ubu-ubobugad da yù ari mepángngà.

¹⁴ Á yáyù nga itabarang ku laguk sù ira bálu nga nábbing paga ta pidduád da makiatáwa, tapè maganá ira paga. Á taronád da yù ira ánâ da ta napiá, tapè awán nittam ta ipappaliwâ nayù malussaw nittam. ¹⁵ Ta aijan garè yù ira bálu nga nallikuránád da yù panguruk da kâ Namarò, á si Satanas yù tuttulad da.

¹⁶ Á itotoli nga kagian yù meyanung sù ira bálu. Nu aijan yù tolay nga manguruk kâ Namarò, nga egga yù ira kakanáyun na nga bálu nga bábbay, á yane tolay laguk yù mangabbák nira, tapè aijan yù awayyá nayù ira káruán nga manguruk nga mangabbák sù ira káruán nga bálu nga awán bulubugá ta kakanáyud da nga mangabbák nira nakuan.

Yù Meyanung sù ira Karakalán nga Mammaguray sù ira Manguruk

¹⁷ Á ta meyanung sù ira karakalán, nga napiá yù ámmagure ra sù ira kábulud da nga manguruk, á mepángngà ta pakimorayád da ira nayù ira tudduád da, á nna patturutad da ta napiá gapay yù táddád da, nepatalugáring sù ira maláppa nga mangilayalayâ á nna mangituddu sù ubobuk ni Namarò. ¹⁸ Táddanán naw ira laguk ta napiá, ta yáyù kebalinán nayù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò nga kunniaw: “Arán naw babbaran yù simù nayù báka nga magaggi, tapè kumán nu gustu na.” Á aijan gapay yù netúrâ nga kunniaw: “Mepángngà ta matáddanán yù mattarabáku.”

¹⁹ Á ta ángngarigán nu aijan yù tolay nga mangikeká sù tádday nga karakalán nga mammaguray sù ira manguruk, arán naw kurugan yù kagian nayù tolay nga mamaliwâ kuna nu awán ta duá onu tallu nga massistígu ta kuruk yù ipappaliwâ na. ²⁰ Á nu kuruk nga mangguá ta narákè nga arán na ibabáwi, á iyarubáng mu sù ira ngámin nga manguruk, á panunnutám mu, tapè masingan nayù ira ngámin, á nna maganássing ira, á arád da sangaw párigán.

²¹ Á nonopam mu ta aijan di Namarò kári Apu Kesu Kiristu á nna yù ira sinullà ni Namarò nga daroban na nga maningan nittam. Á ta ánnanganád da, yawe yù ipakuá nikaw, ta palurotam mu yù ngámin nga itabarang ku nikaw, á arám mu irumá yù ira tatolay. ²² Á panullà mu sù ira masserbi kâ Apu, arám mu tullatan yù tolay nga arám mu ammu. Arám mu iddâ nga ipotunán sù limám, tapè meddán ta pakáwayyá na nga masserbi kâ Apu, lagem bì mapolu nga innan yù ággangngúá nayù tolay, nu kuruk nga napiá nga tolay nga mepángngà ta masserbi kâ Apu. Ta nu malliwâ sangaw yù tolay nga sinullà mu, mappalán ka laguk, marakè mekanakanâ ka gapay sangaw sù pakaliwatán na. Imugurám mu yù baggim, tapè marenu yù nonò mu megapu sù napasigaggá nga pangikatalà mu.

²³ Á ari lâ danum yù inumam mu, Timotio, ngam ámminum ka gapay ta baddi nga binaráyáng, tapè moru yù takì nayù gutù mu á nna yù ira káruán nga takì mu, ta makkarataki ka garè.

²⁴ Á ta meyanung ta panullà mu sù ira nga masserbi kâ Apu á nna yù ira kábulud da, nonopam mu ta aijan yù ira tatolay nga awán ta awayyá ra nga mangilímak sù liwâ da, ta masingan nayù ira tatolay yù kingguá ra, á ammu tam ta mapanunnután ira nga mapagikáru noka. Ngam aijan

yù ira káruán, nga ari lábbi mepakánnámmu yù pakaliwatád da, ngam mepalappâ lággapay noka. ²⁵ Á kunnay gapay sù ira tatolay nga napiá yù akkuád da, ta masingat tam yù napiá nga akkuád da. Á mássiki nu arát tam masingan, ari melímak, ta mepalappâ gapay sangaw yù napiá nga kingnuá ra.

6

Yù Meyannung ta Kustombare nayù ira Aripán

¹ Á yawe yù itabarang ku nikayu nga aripán nga manguruk kâ Apu. Pakimorayán naw yù tolay nga passerbián naw, á tuppálan naw ta napiá yù ngámin nga ipakuá na nikayu, tapè awán ta makkakagi kâ Namarò ána awán ta mangiluddè sù ituddu tam nga meyannung kâ Apu Kesu megapu sù masingad da nga akka-akkuán nayù ira manguruk kâ Apu. ² Á sikayu nga makiaripán sù tolay nga manguruk, arán naw nakuan iluddè yù yápu naw, nu ari galá ta maláppà kayu nga manuppál sù kagian na. Ta mawwawági kayu ána yù yápu naw megapu sù pangikatalá naw kâ Apu. Á máwák nga napiá laguk yù ásserbi naw sù tolay nga mangaripán nikayu, gapu ta aggina gapay yù tole ni Namarò nga iddukan na.

Mappalán ittam sù ira Mangituddu ta Ari Kuruk

Á yawe nga iníturâ ku nikaw, máwák nga ituddum danniaw laguk sù ira maggagammung. Á tabarangám mu ira, tapè kurugad da ta napiá yù ngámin nga kinagì. ³ Á yù tolay nga mangituddu ta tanakuán, nga ari negittá sù napiá nga ituddu tam nga meyannung sù ángnguruk tam, potuán na yù mekatalá nga ubobuk ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. ⁴ Á mappeddaráyaw yane tolay, ngam awán ta kánnámmuán na. Yá lâ egga ta nonò na yù mamereperang ta ubobuk. Á yá lâ pabbalinán nayù pamereperang da ta ubobuk yù pakkaká-abubu ra, ána maddaráma ira, ána makkakálillibâ ira, ána mappaná yù narákè nga nonò da sù ira kábulud da. ⁵ Á yáyù nga sigidá ira nga maddaráma ta ubobuk, á maddákekin yù nonò da, ána awánin ta awayyá ra nga makánnámmu sù kuruk nga bilin ni Namarò. Ta kagiad da garè ta málá da yù aru nga kukuá ra ána mabbáli ira ta maríku megapu ta panuttul da kâ Apu Kesu.

Meyárik yù Ággiát tam ta Maríku

⁶ Á sittam nga kuruk nga tumuttuttul kâ Namarò, kuruk nga aijan yù málá tam, nga ari yù kukuá tam, nu ari galá yù napiá nga nonò tam nga magimammà. Á kunnay ittam ta maríku nu magayáyâ ittam ána bilángat tam ta kustungin yù egga nittam, mássiki nu baddì. ⁷ Ta awán gemma ta iniyánge tam sawe dabbuno ta keyaná tam, á awán bulubugá ta mepulù tam ta páno tam sawe dabbuno sangaw nu matay ittam. ⁸ Á nu aijan yù kanat tam ána gámì tam, magayáyâ ittam laguk, ta kustungin ta baggi tam.

⁹ Yù ira tatolay nga makkaragâ nga marríku, malogon ira garè nga metuluk ta pakaliwatád da. Á melogò ira kâ Satanas, ta karagatád da yù aru nga narákè nga awán ta serbi na, nga manarál ta baggi ra, á yá lâ pabbalinád da yù kararál nayù áttole ra saw, á labbetád da lâ yù impiernu, nga paggianád da ta áddè ta áddè. ¹⁰ Ta yù pamassil da ta kuártu yù paggapuán nayù ngámin nga narákè nga akkuád da. Á aijan garè yù

ira tatolay nga nallikuránád da yù ángnguruk da megapu sù pakkaragâ da nga mangukkuk ta kuártu. Á yáyù nga mabagabagal ira áнна nepallâ yù daddam da, nga pabbalinán nayù kokkuk da.

Yù Panabarang ni Pablo kê Timotio

¹¹ Ngam sikaw yù masserbi kê Namarò. Arayyuam mu yù ira ngámin nga jikkù áнна narákè yù akka-akkuád da. Á akkuám mu lâ yù napiá áнна matunung, áнна yù ngámin nga ipakuá ni Namarò nikaw. Ipasigaggâ mu yù ángngikatalâ mu kê Apu Kesu, á iddi-iddukam mu si Namarò áнна yù ira kábulum mu. Ari ka malurâ nga manaron nira. Á attamám mu yù maguray lâ nga makuá nikaw, áнна ipasingam mu ta masippâ ka sù ira kábulum mu. ¹² Á mássiki nu marigirigâ ka, palurotam mu yù ángnguruk mu kê Namarò, tapè ari ka máppù sù jigâ áнна narákè, áнна málâ mu yù iniyawâ ni Namarò nikaw nga áttolem nga awán ta áddè na. Ta yáyù gapu na nga inagálán na ka ni Namarò, tapè mepattolay ka kuna. Á kinagim yù pangikatalâ mu kê Apu Kesu ta arubáng na aru nga tatolay.

¹³ Á ajjan yù itabarang ku nikaw laguk ta ánninganán di Namarò nga manotolay ta ngámin nga matolay áнна si Apu Kesu Kiristu nga nassistígu ngaw ta kuruk nga meyannung kê Namarò, ta keyarubáng na kê Gubinador Pontius Pilatto. ¹⁴ Á yawe yù ipakuâ nikaw, ta tángngagam mu ta napiá áнна tuppálam mu yù ngámin nga itaddán ni Namarò, tapè awán ta tolay nga mamaliwâ nikaw sangaw nu mattoli saw si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

¹⁵ Á sangaw nu duttál yù ággaw nga sinullâ ni Namarò, panolian na si Apu Kesu Kiristu saw dabbuno. Táltádday lâ si Namarò, nga maráyaw nga mammaguray. Aggina yù Patul nayù ira ngámin nga patul, áнна yù Yápu nayù ira ngámin nga yápu.

¹⁶ Si Namarò lâ yù ari matay.

Á maggián sù gián nayù nawák,
nga awán ta tolay nga makarakki kuna.
Awán bulubugá ta tolay nga makasingan kuna, ta ari masingan.
Meparáyaw si Namarò, nga makáwayyá nga mammaguray ta ngámin,
nga awán ta áddè nayù pakáwayyá na! Mapalurò! Ammán!

Yù Akkuád da nakuan nayù ira Maríku

¹⁷ Á ta meyannung sù ira tatolay nga maríku, tabarangám mu ira ta ari ira mappeddaráyaw megapu sù kukuá ra ta dabbuno. Á taddánám mu ira gapay ta arád da ikatalâ yù napiá nga ággiád da megapu sù aru nga kukuá ra, nga malogon nga meyawáwán sangaw. Ngam iddanamád da lâ nakuan si Namarò, ta aggina yù mangiyawâ nittam sù ngámin nga napiá nga máwák tam, tapè magayáyâ ittam. ¹⁸ Á ituddum bì nira ta akkuád da yù ngámin nga napiá nga awayyá ra, tapè mebiláng ira ta maríku lâ megapu sù napiá nga akka-akkuád da. Ari ira nakuan makkikki, nu ari galá dán nga napanán ira nga mangiyawâ sù ira magáwák, á patturutad da nakuan yù iyawâ da nira. ¹⁹ Á ta kunnian, mapakappián yù kuruk nga napiá nga ággiád da ta arubáng ni Namarò ta lángi, nga maláddá nga iddanamád da, nga ari metabbâ. Á málâ da gapay yù kukurugán nga áttole ra, nga kepattole ra kê Namarò nga awán ta áddè na.

²⁰ Á sikaw, Timotio, magimuguk ka, á tángngagam mu yù pakáwayyám nga inikatalà ni Namarò nikaw, á ituddum ta napiá yù meyannung kê Apu Kesu Kiristu. Á ari ka mepulù sù ira mamereperang ta ubobuk, ta ubobugad da lâ yù abbúnad da ta masírik. Ngam ari gemma masírik, ta awán ta serbi na. ²¹ Ajjan garè yù ira nga makkagi ta kánámmuád da yù kagiad da nga masírik, á gapu ta tuttulad da yù neparámak ta masírik, yáyù nga nagawáwán iren, ta nekáttuay ira ta panguruk da sù kuruk nga meyannung kê Apu Kesu.

Á yawe ipakimállà ku, ta parè bì ta ikákkállà na kayu ngámin ni Namarò.

Áddè na yû.

Yù Mekaruá nga Túrâ ni Pablo kê Timotio

Yù Meyannung sawe Túrâ ni Pablo

Pattúrâ na ngaw ni Pablo, ajjan nga nabayák nga nebáluk ta karsel sù ili na Roma, túrin ta lugár na Italia. Á naggián si Timotio ta ili na Epeso, nga mangituddu sù ira manguruk. Á ammu ni Pablo ta matay sangaw támma gapu ta pangilayalayâ na kê Apu Kesu Kiristu.

Á sinabarangán ni Pablo kê Timotio ta umárayyu sù ira bábbagitolay nga narákè yù ággangngué ra. Á ipanonò ni Pablo gapay kê Timotio yù pappalán na sù ira mamereperang ta ubobuk ta meyannung sù panguruk da kê Apu Kesu. Á kinagi na kuna ta mássiki nu marigirigâ, attamán na lâ, ána talákkurugan na nga tuppálan yù pangilayalayâ na, tapè mapasigaggâ yù ángngikatalà na kê Apu.

Yù Mayán na yawe Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ (1:1-2)

Yù Pabbalabála ni Pablo kê Namarò megapu kê Timotio (1:3-7)

Yù Meyannung sù Allà ni Namarò nittam (1:8-18)

Máwák nga Attamát tam yù Jigâ nu Masserbi ittam kê Apu Kesu Kiristu (2:1-13)

Taddánán ni Pablo si Timotio ta ari Mepappeperang ta Ubobuk (2:14-26)

Yù Ággangngué nayù ira Tatolay ta Panguriánán nga Ággaw (3:1-9)

Mábbágán ittam megapu ta Pabbibbik tam sù Libru ni Namarò (3:10-17)

Yù Maporián nga Itabarang ni Pablo (4:1-22)

¹ Sikán si Pablo nga mattúrâ sawe. Sinullà nangà ni Apu Kesu Kiristu megapu sù ure ni Namarò. Á jinok nangà ni Apu Kesu ta umayá mangilayalayâ ta meyannung kuna ána yù áttole na nga awán ta áddè na, nga inittabbá ni Namarò ta iyawâ na sù ira ngámin nga mangikatalà ána mepattatádday kê Apu Kesu. ² Á itúrâ ku nikaw, Timotio, ta sikaw yù kunnay ta kuruk nga anâ ku nga iddukak ku megapu sù ángnguruk mu kári Namarò nga Yáma tam kê Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Á yawe ipakimállà ku megapu nikaw, ta iddi-iddukad da ka, ána ikállà da ka, á iyawâ da nikaw yù napiá nga ággiám mu ána yù napiá nga gawagawáyám mu, tapè magimammà yù nonò mu.

Yù Pabbalabála ni Pablo kê Namarò megapu kê Timotio

³ Á pakanonò ku nikaw, Timotio, nerallà yù pabbalabála ku kê Namarò megapu nikaw. Ta si Namarò yù passerbiák ku, nga passerbiád da gapay nayù ira naggaká nikán, á aringâ mappasirán kê Namarò, gapu ta napiá lâ yù ásserbì kuna. Á ta ngámin nga pakimállà ku kuna ta ággaw ána gabi, sikaw yù ipakimállà ku. ⁴ Á maraddamà nikaw, ta manonò ku yù pakkulukulé mu sù pánò. Á merallà yù pakkaragâ ku nga makasingan nikaw, tapè magayáyákà.

⁵ Á dayáwak ku si Namarò ta pakanonò ku sù napiá nga ángngikatalà mu kê Apu Kesu, nga negittá sù napiá nga ángngikatalà nayù abbò

mu, si Loyda, áнна yù innò mu, si Yunis, nga nangituddu nikaw. ⁶ Á yáyù nga ipanonò ku nikaw yù pakáwayyám nga iniyawâ ni Namarò nikaw, ta panámmi ku nikaw áнна pakimállà ku kâ Namarò megapu nikaw. Malláppà ka laguk, á uputam mu nga tuppálan yù pakáwayyám nga mangilayalayâ, nga iniyawâ ni Namarò nikaw. ⁷ Ta iniyawâ na nittam ni Namarò yù Mangilin nga Ikararuá na. Á arán na gemma ittam ananássingan nayù Mangilin nga Ikararuá, ngam pataggatan na yù nonò tam, tapè mappelò ittam nga mamalurò sù ipakuá na nittam. Á abbágán na ittam gapay nayù Ikararuá ni Namarò, tapè iddukat tam yù ira kábulut tam, áнна gaggarát tam yù nonò tam áнна baggi tam.

Yù Meyannung sù Allà ni Namarò nittam

⁸ Ari ka laguk mappasirán nga makkagi sù ira tatolay ta meyannung kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, mássiki nu uyoyungád da ka. Á ari ka mappasirán megapu sù kebáluk ku, ta nebálugá gemma megapu sù ángnguruk ku kâ Apu Kesu. Á mássiki nu mepajjigirigâ ka nikán, ituddum lâ yù bilin ni Namarò, áнна attamám mu yù ballem nga jigâ, megapu sù pangabbák ni Namarò.

⁹ Ta iniyígù ni Namarò ittam, á inagálán na ittam ta likuránát tam yù palliwâ tam, tapè tatole na ittam nga masserbi kuna áнна napiá lâ yù akkuát tam.

Á nesipà ittam kâ Namarò, nga ari megapu sù akkuát tam, nu ari galâ megapu sù ure na nga mangikállà nittam.

Ta lage na namarò ta dabbuno, sinalákkuruk ni Namarò ta ikákkállà na ittam,

áнна pakomán na ittam megapu sù kingnguá ni Apu Kesu Kiristu.

¹⁰ Á jimittálin si Apu Kesu Kiristu, nga pangipasinganán ni Namarò sù allà na nittam.

Aggina yù netapil megapu nittam, tapè iyígù na ittam.

Á yáyù nga aringin máwák nga magikáru ittam ta liwâ tam megapu ta pate tam,

gapu ta aggina yù nagikáru, nga nangappù nga naginnanolayin.

Á inipakánnámmu na ta iyawâ na yù áttole na nga awán ta áddè na sù ira ngámin nga mangikatalà kuna megapu sù panguruk da sù napiá nga dámak nga inipalappà na.

¹¹ Á sinullà nangà ni Namarò ta mangilayalayâ sù napiá nga dámak, á inikatalà na nikán yù pangituddù ta ngámin nga meyannung sù ángnguruk tam. ¹² Á yáyù nga marigirigákà ta ábbaluran, megapu sù pangilayalayâ ku sù napiá nga dámak. Ngam aringà mappasirán, ta ammù yù Yápù nga ikatalà ku. Á ammù gapay ta aggina yù mekatalà, nga makáwayyá nga manaron nikán áнна yù ngámin nga inikatalà na nikán ta áddè ta panoli na ta pagáddékán na ággaw.

¹³ Á sikaw, tángngagam mu yù kukurugán nga ubobuk ni Namarò nga inituddù nikaw, á yáyù ituddum gapay sù ira kábulum mu. Ari ka malurá nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu nga mangabbák nikaw, tapè mapasigaggà yù ángnguruk mu kuna áнна yù ángngiddù mu sù ira kábulum mu. ¹⁴ Á ipatattam mu ta nonò mu yù kuruk nga bilin ni Namarò nga inikatalà na nikaw. Á yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò yù mangabbák nikaw, ta aggina yù maggián nittam nga katággitádday.

¹⁵ Á narámak mu támma ngin ta sinájjíád dangà nayù ngámin ira nga manguruk nga taga Asia, mássiki di Pigilo kâ Ermogines. ¹⁶ Ngam di Onesiporo áнна yù ira nga maggián ta bale na, ipakimállà ku ira kâ Namarò, tapè ikállà na ira, gapu ta binannabannáyán nangà ni Onesiporo, áнна ari nappasirán megapu sù kebáluk ku. ¹⁷ Á labbè na sawe ili na Roma, inalalek nangà áddè ta pakálek na nikán. ¹⁸ Á sikaw gapay, ammun gemma yù napiá nga ángngabbák na ngaw nikán ta paggiák ku paga ta Epeso. Á parè bì kâ Apu ta ikállà na si Onesiporo sangaw nu umay si Apu saw nga mamanunnù ta tatolay ta pagáddekán na ággaw.

2

Máwák nga Attamát tam yù Jigâ nu Masserbi ittam kâ Apu Kesu Kiristu

¹ Á sikaw, Timotio, nga anâ ku, ipasigaggà mu yù ángngikatalà mu kâ Apu Kesu, ta aggina yù mangikállà nga mangabbák sù ira ngámin nga mangikatalà áнна metádday kuna. ² Á yù naginnám nga inilayalayâ ku ta arubáng na aru nga tatolay, yáyù gapay ituddum sù ira tatolay nga pangikatalatán, tapè makáwayyá ira gapay nga mangituddu sù ira káruán nga tatolay. ³ Á nu marigirigâ ka, attamám mu lâ ta kun na pagattam na napiá nga suddálu. Ta meyárik ittam ta napiá nga suddálu, á si Apu Kesu Kiristu yù kapitát tam. ⁴ Á arán na tángngagan na suddálu yù tanakuán nga tarabáku, nu ari lâ yù ipakuá nayù kapitán na, tapè magayáyâ yù kapitán na megapu sù akkuán na.

⁵ Á yù tádday nga keyarigát tam yù ira makipariká, nga magginná ta napiá sù tunung nayù ira maddok nira, gapu ta arád da awayyá nga mangappù nu arád da kurugan ta napiá yù tunung nga meyannung ta pakipariká ra. ⁶ Á yù tádday paga nga keyarigát tam yù maláppà nga minákkomán. Á mepángngà ta aggina yù mapolu nga mangâ ta balle na, gapu ta kaláppà na nga mattarabáku. ⁷ Á nonopam mu ngámin yawe nga kinagi nikaw, tapè ipakánámmu ni Apu nikaw yù ngámin nga kebalínán na.

⁸ Á nonopam mu gapay si Apu Kesu Kiristu áнна yù napiá nga dámak nga meyannung kuna. Aggina yù ginaká ni Patul Dabid, á aggina yù naginnanolayin. Yane yù napiá nga dámak nga ilayalayâ ku. ⁹ Á gapu ta pangilayalayâ ku sawe bilin ni Namarò, attamák ku yù jigâ ku, nepatalugáring ta maggiánà lâ paga nga nebáluk, nga kunnay ta tulisán. Á mássiki nu nebálugà, megapu sù pangilayalayâ ku, á massamá yù ubobuk ni Namarò. ¹⁰ Á yáyù nga attamák ku ngámin, tapè ipakánámmu si Apu Kesu Kiristu sù ngámin ira nga piníli ni Namarò, tapè manguruk ira gapay, á mepatattádday ira kâ Apu Kesu, áнна meyígù ira nga mesipà nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè. ¹¹ Kuruk yawe bilin nga netuddu nittam:

“Nu ibiláng ni Namarò ta nepappatay ittam kâ Apu Kesu, á gapu ta paginnanole na, maginnanolay ittam gapay, áнна mesipà ittam nga mepattolay kuna.

¹² Á nu arát tam malurâ nga magattam ta jigâ nga duttál nittam kunangan, áнна ipasigaggà tam lâ yù ángnguruk tam kâ Apu Kesu,

á mepammaguray ittam kuna ta pammagure na sangaw ta dab-
buno.
Ngam nu táttájjíat tam,
á táttájjíán na ittam gapay.

¹³ Á mássiki nu ari ittam mekatalà,
ngam mekatalà si Apu Kesu nga mamalurò sù ngámin nga kagian na,
ta ari manguli yù nonò na.”

Taddánán ni Pablo si Timotio ta ari Mappereperang ta Ubobuk

¹⁴ Ipanonò mu sù ira manguruk dannian nga kinagi. Á ta ánninganán ni Namarò, tabarangám mu ira ta ari ira makkakápereperang ta ubobuk nga meyanung ta makkakerumá nga kagian nayù ira tatolay. Ta awán ta napiá nga pabbalinán nayù ubobugad da. Á yù ira tatolay nga makaginná ta pereperang da, mabbábáng ira nga mekátuay ta pangikatalà da kê Apu. ¹⁵ Á malláppà ka laguk nga mangilayalayâ sù kukurugán nga ubobuk ni Namarò, tapè awán ta ipasirám mu, áнна magayáyâ si Namarò gapu ta napiá áнна matunung yù ángngituddum sù kuruk nga bilin na.

¹⁶ Á mallilli ka sù ira magubobuk sù awán ta serbi na. Ta narákè yù pabbalinán nayù ubobugad da, á mappaná yù narákè nga akkuán nayù ira tatolay nga makaginná sù kagiad da. ¹⁷ Á massamá yù ubobuk da sù ira tatolay, ta kunnay sù passamá na lutu ta baggi na tolay áddè ta pate na. Ajjan garè yù duá nga mangituddu karannian, di Imenio kê Pileto. ¹⁸ Á talamánad da yù ángnguruk nayù ira káruán nga tatolay, gapu ta arád da ituddu yù kuruk nga bilin ni Namarò. Ta kagiad da garè ta nappasá ngin yù paginnanole nayù ira námmatay, nga ari gemma kuruk. Á ajjan garè yù ira nga nanguruk nga mabbábágingin sù ángnguruk da kê Apu Kesu megapu sù pangituddu ra.

¹⁹ Ngam sittam nga napasigaggà yù ángnguruk na, ari ittam mabbábáng, ta maggián nga mannanáyun yù ubobuk ni Namarò, nga kunnay ta maláddá nga batu, nga panáddagán nayù ángnguruk tam. Á ajjan yù kinagi na nga netúrâ nga kunniaw:

“Ammu ni Apu yù ira nga kukurugán nga tatole na.”

Á kinagi na gapay,

“Á yù ira ngámin nga makimállà kê Apu Namarò,

nga makkagi ta aggina yù pakiyápuád da,

máwák nga pallikuránád da laguk yù narákè nga ággangnguá ra.”

²⁰ Á ta ángngarigán nu ajjan yù maríku nga maggián ta dakal nga balay, á aru yù aruátan na, nga buláwán, pinaláta, áнна káyu áнна dabbun. Á iyaruá na yù napadday ta buláwán áнна pinaláta nu ajjan yù álliuk na nga kamotunán. Ngam yù napadday ta káyu áнна dabbun, maguray lâ yù pangiyaruá na nira. ²¹ Á dannian yù keyarigát tam, sittam nga manguruk. Ta nu tukkatat tam yù ággangnguá tam nga narákè, mangáppípiá ittam, nga mepárik sù aruátan nga buláwán. Á dán nga naparán ittam nga mepángngà ta pangiyaruá nayù Yápu tam ta ngámin nga napiá nga ipakuá na nittam.

²² Ari ka laguk dukkì sù ira bábbagitolay nga mangapà nikaw ta mangnguá ka ta narákè nga karagatád da nga akkuán. Á akkuám mu lâ yù napiá nga ikáyâ ni Apu. Ipasigaggà mu yù ángngikatalà mu kê Apu, á iddi-iddukam mu yù ira kábulum mu. Á máwák nga masippà ka nga

mepagimammà sù ira ngámin nga kuruk nga manguruk kâ Apu. ²³ Á ari ka mepappeperang ta ubobuk sù ira nga awán ta serbi nayù ubobugad da. Ta ammu gemma ta maddaráma ira sangaw, ta yáyù lâ pabbalinán nayù pakkakápereperang da ta ubobuk.

²⁴ Ta sittam nga masserbi kâ Apu, máwák nga ari ittam maddaráma ána ari ittam mepappeperang ta ubobuk, ngam mangikállà ittam sù ira ngámin nga tatolay. Á gigiámmuat tam yù ubobuk ni Namarò ta napiá, tapè dán nga naparán ittam nga mangituddu sù ira tatolay, ána napiá yù ángngituddu tam. Á attamát tam lâ yù mesimmu nittam. ²⁵ Á pangituddu tam, arát tam paporayán yù ira tatolay nga mattutubbák. Ngam masippà ittam ána napiá lâ yù ággubobuk tam nira, abernu iddán na ira ni Namarò ta awayyá ra nga mabbabáwi ta liwâ da, tapè kánnámmuád da yù kuruk nga bilin ni Namarò. ²⁶ Á pakánnámmu ra sù kuruk nga bilin ni Namarò, makemmunaw ira, á tákkilalád da ta nelogò ira kâ Satanas nga namuersá nira. Á abbágán na ira laguk ni Namarò, tapè mattálaw ira kâ Satanas, á alawatan ni Namarò ira.

3

Yù Ággangnguá nayù ira Tatolay ta Panguriánán nga Ággaw

¹ Á máwák nga kánnámmuám mu yaw, ta sangaw nu maddaggunin yù pagáddekán na ággaw, aru yù jigirigâ nayù ira tatolay ta dabbuno. ² Ta yù ira tatolay nga ari manguruk, ayatad da lâ yù baggi ra ána yù pirâ da. Mappeddung ira ána mappeddaráyaw ira. Á pakkakagiád da yù ira kábulud da. Potuád da yù ira darakal da. Ari ira mabbalabálà sù ira mangikállà nira. Á ari ira makimoray kâ Namarò. ³ Awán ira ta ayâ. Ari ira mamakomá. Mallillibâ ira sù ira kábulud da. Ari ira magammá, ta ari ira natudduán. Á kitaporay ira ána malussaw ira ta ngámin nga napiá. ⁴ Ari ira mekatalà. Daliborok ira, nga arád da garè nonopan yù pabbalinán nayù akka-akkuád da. Á motun yù nonò da, ta kagiad da ta aggira lâ yù makánnámmu. Á alerad da lâ yù ipagayáyâ da, ngam awán ta ayâ da kâ Namarò. ⁵ Á mepaggammung ira sù ira manguruk, ngam awán ta kebalinán nayù pakikultu ra gapu ta arád da likuránán yù narákè nga ággangnguá ra. Ari ka dukkurukki karannian nga tatolay.

⁶ Á aijan yù ira lálláki nga umay makikopun ta tatolay, tapè makatalung ira ta bale ra, á kagumánad da yù ira bábbay. Á ilímak da yù nonò da, tapè ilogò da yù ira bábbay nga mattá-iki-ikáyâ megapu sù liwiliwâ da, nga ari magammá nga magalek ta karagatád da. ⁷ Á maguray lâ yù umay mangituddu nira, á ginnád da lâ ginnán, ngam arád da bulubugá kánnámmuán yù kuruk. ⁸ Á yù ira lálláki nga mangilogò nira, kunnay ira kári Jannes kâ Jambares, nga yù ngaw ira makikontará kâ Lákay Moyses. Á kunnay nira, ituddu ra gapay yù ari kuruk, á narákè yù nonò da, ána áppè pípiá ira, nga ari kuruk nga mangikatalà kâ Apu Kesu. ⁹ Ngam arád da mabalin yù akkuád da, ta tákkilalán nayù ira ngámin nga tatolay yù kolapá ra, sangaw nu mepalappâ yù liwâ da nga kunnay sù nesimmu ngaw kári Jannes kâ Jambares.

Mábbágán ittam megapu ta Pabbibbik tam sù Libru ni Namarò

¹⁰ Ngam sikaw, Timotio, ammun yù ituddù ána yù ággangnguá. Á ammun yù ikáyâ ku nga palurotan, ána yù ángngikatalà ku kâ Namarò. Á nasingam mu ta attamáku ku lâ yù akkuán nayù ira tatolay nikán, ána yù ángngiddù ku nira, ta aringà bulubugá malurâ nga mangituddu nira. ¹¹ Á ammun gapay yù panigirigâ da nikán megapu sù pangilayalayâ ku, á inattamáku ku lâ yù kingnguá ra nikán ta ili na Antokia, ána yù ili na Ikonium, ána yù ili na Listara. Jinigirigâ dangà sù ira ili, ngam iniyigù nangà ni Namarò. ¹² Á ari lâ sikán yù marigirigâ, ta marigirigâ gapay yù ngámin ira nga mepattatáday kâ Apu Kesu Kiristu, nga makkaragâ nga tumuttul kuna. ¹³ Ngam yù ira tatolay nga narákè, ána yù ira mangilogò, mappanà lâ mappanà ira nga mangnguá ta narákè, ta ilogò da yù ira kábulud da, á aggira lápay, melogò ira.

¹⁴ Ngam sikaw, ari ka malurâ nga manguruk sù ginigiámmum, nga ammun ta kuruk nga pangikatalakám mu, ta ammun yù ira nangituddu nikaw. ¹⁵ Ta natudduán ken sù netúrâ nga bilin ni Namarò áddè ngaw sù kabaddi mu. Á yù bilin ni Namarò yù gapu na nga kánámmuám mu yù ángngiddù ni Namarò, ána yù awayyám nga makiyigù kuna. Á yáyù nga inalawâ mu yù mannanáyun nga áttolem nga iniyawâ ni Namarò nikaw megapu sù pangikatalà mu kâ Apu Kesu Kiristu. ¹⁶ Á ngámin yù netúrâ nga bilin ni Namarò, inipetúrâ ni Namarò sù ira ábbilinán na, tapè mábbágán ittam nu bibbirat tam ána nu ginnát tam. Á megapu sù ubobuk ni Namarò, kánámmuát tam yù meyanung kuna ána yù ikáyâ na nga akkuát tam, ána magammá ittam sù akkuát tam nga narákè, ána matabarangán ittam sù napiá nga ipakuá ni Namarò nittam. ¹⁷ Á sittam nga tatole ni Namarò, nu kuruk nga manguruk ittam sù ubobuk na, á naparán ittam nga masserbi kuna, nga mamalurò sù ngámin nga napiá nga ipakuá na nittam.

4

Yù Maporián nga Itabarang ni Pablo

¹ Á sangaw nu manoli si Apu Kesu ta dabbuno nga mammaguray, aggina yù mamanunnù sù ira tatolay nga matolay paga ta dabbuno ána yù ira námmatay. Á yáyù nga tabarangát taka laguk ta ánninganán ni Namarò ána ánninganán ni Apu Kesu Kiristu, ² ta mangilayalayâ ka sù ubobuk ni Namarò! Maggián ka lâ nga naparán nga mangilayalayâ, mássiki nu arád da ikáyâ nayù ira tatolay, ána mássiki nu marigirigâ ka. Gammám mu yù ira tatolay nga minálliwâ, á tudduám mu ira ta máwák nga mabbabáwi ira ána likuránád da yù palliwâ da. Á tabarangám mu ira, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà da kâ Apu Kesu. Á attamám mu yù ira tudduám mu, á ari ka malurâ nga mangituddu nira. ³ Ta duttál yù ággaw, nga molang nayù ira tatolay nga ginnán yù kuruk nga meyanung kâ Apu. Ta mattá-iki-ikáyâ ira, á apatad da lâ yù ira ikáyâ da, aggira nga mangituddu ta gustu ra nga ginnán. ⁴ Á paguráyád da yù kuruk nga bilin ni Namarò, tapè ginniginnád da yù makkakerumá nga ubobugan nayù ira tatolay, nga awán ta serbi na. ⁵ Ngam sikaw, Timotio, gaggarám mu lâ yù nonò mu, á attamám mu lâ yù jigá mu nga mesimmu nikaw. Mangilayalayâ ka sù napiá nga dámak nga meyanung kâ Apu Kesu, á palurotam mu yù ngámin nga napiá nga ipakuá ni Namarò nikaw.

⁶ Á sikán, duttál sangaw yù ággaw nga pánò ta dabbuno. Ta maddaggunakin matay, á melabbekà sangaw kê Namarò, gapu ta aggina yù Yápù nga pakimorayák ku. ⁷ Napiá yù kingnguá, á pinatuppál kin yù ngámin nga inipakuá ni Namarò nikán. Á mássiki nu marigirigákà ta pangilayalayâ ku, napasigaggà yù ángngikatalà ku kê Apu Kesu Kiristu, ána arák ku bulubugá inuli yù kuruk nga bilin ni Namarò. ⁸ Á yáyù nga iddi-iddagák ku yù meyawâ nikán nga piâ ána katunung ku, nga meyarik ta maráyaw nga kuroná nga napakappiánin ta lángi, nga iyawâ na nikán ni Apu Kesu Kiristu sangaw nu ággaw nga panoli na. Ta si Apu Kesu yù mamanunnù nga matunung. Á ari lâ sikán yù pangiyawatán na, nu ari gapay yù ira ngámin nga magayáyâ nga magiddak ta panoli na.

⁹ Á Timotio, umay ka lâ umay saw giák ku! ¹⁰ Ta sinájjíán nangà ni Demas, á gustu na lâ nga ala-aleran yù ipagayáyâ nayù ira tatolay ta dabbuno. Á yáyù nga nánawán nangà, nga minay ta Tessalonika. Á si Karesenti, minay ta Galasia. Á minay si Titò ta Dalmasia. ¹¹ Si Lukas lâ yù kabbuluk ku saw.

Á si Markus, dagatam mu bì ta ipulù mu nga umay saw, ta dakal yù ángngabbák na nikán. ¹² Á si Tikiko, jinok ku ta Epeso.

¹³ Á sangaw nu umay ka saw, dagatam mu yù ulà ku nga inibattáng ku ta gián ni Karpo ta Tarowas, ána yù ira libru gapay, nepatalugáring sù ira túrà, á arám mu ira káttamán.

¹⁴ Á si Alekanduru nga minábbattál ta baronsi, kitarákè yù kingnguá na nga pangontará na nikán. Ngam si Namarò yù mamanunnù, á iyawâ na kuna yù bálà nayù kingnguá na nikán. ¹⁵ Mappalán ka lápay kê Alekanduru, ta masikan yù pangontará na sù bilin ni Namarò nga ilayalayâ tam.

¹⁶ Á sù ngaw olu nga pamestigá ra nikán ta ili na Roma ta arubáng nayù kues, awán bulubugá ta mangabbák nikán, nga massistígu nakuan sù kinagi. Ngámin nga kábuluk ku, sinájjíád dangà. Ngam makimállakà kê Namarò ta arán na ipekáru nira yù panájjí ra nikán, ngam pakomán na ira lâ. ¹⁷ Á mássiki nu awán nira ta mangabbák nikán, si Apu Kesu yù mangabbák nikán, á inabbágán nangà ta keyarubáng ku sù ira mangikeká nga mangigagángay nikán. Á pinatattam ni Apu Kesu yù nonò ku ána pinasikan na yù baggi nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga meyannung kuna, tapè makaginná yù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio. Á iniyígù nangà, tapè arád dangà ipamakán sù ira simaron nga ayám nga layon. ¹⁸ Á sigidá nga iyígù nangà ni Apu Kesu, nga Yápù, maguray lâ yù narákè nga mesimmu nikán. Á apan nangà ta mesipà kuna ta lángi sù pammagurayán na. Parè bì ta meparáyaw si Namarò ta áddè ta áddè. Ammán!

¹⁹ Á manonò ku di Persila kê Akila, á iyabbù ku nu kunnasi ira. Á kunnasi gapay di Onesiporo ána yù ira nga maggián ta bale na. ²⁰ Á si Erasto, naggián ta Korinto. Á bittáng ku si Taropimo ta Mileto gapu ta matakì. ²¹ Á sikaw, umay ka lâ umay saw giák ku lage na ammián. Á di Ebulo kári Pudento, kê Lino, ána si Kalodia gapay, iyabbù da nu kunnasi ka. Á kunnian gapay sù ira ngámin nga wáwwagi tam ta ángnguruk tam kê Apu Kesu, iyabbù da gapay nu kunnasi ka.

22 Á parè bì ta mepulupulù nikaw si Apu Kesu Kiristu, áнна ikákkállà na sikayu ngámin. Áddè na yû.

Yù Túrâ ni Pablo kê Titò

Yù Meyannung sawe Túrâ

Si Titò yù ari Kudio nga nabbáli ta mangikatalà kê Apu Kesu megapu sù pangilayalayâ ni Pablo. Á nepulupulù laguk kê Pablo, ta inabbágán na ta pangilayalayâ na áнна pangituddu na. Á bittáng ni Pablo ta Kareta nga mangabbák sù ira mangikatalà kê Apu nga naggagammung tán.

Á bibbirat tam yù meyannung sù ángngabbák ni Titò kê Pablo sù mekaruá nga túrá ni Pablo sù ira manguruk nga taga Korinto áнна yù túrá na sù ira nga taga Galasia (2 Korinto 2:13; 7:6, 13; 8:6, 16, 23; 12:18; áнна Galasia 2:3).

Á sawe túrá, ipanonò ni Pablo kê Titò yù napiá nga ággangngúá nga kepángngatán nayù ira manaron sù ira kábulud da nga mangikatalà kê Namarò. Á kagian ni Pablo kê Titò yù ángngituddu na sù ira lállakalákay, áнна yù ira bábbakabáká gapay, tapè aggira yù mangituddu sù ira bábbay nga natagatán áнна yù ira mámmagingánay. Á kagian ni Pablo gapay yù ángngituddu ni Titò sù ira bábbagitolay, áнна yù ira aripan. Á ipanonò na kê Titò yù awayyá tam ngámin nga mamalurò sù napiá nga ikáyâ ni Namarò, megapu sù ángngabbák nayù Mangilin nga Ikararuá.

Á ipanonò ni Pablo gapay kê Titò yù paggapuán nayù napiá nga dámak, áнна yù kebalinán nayù iddanamát tam (3:4-7).

Yù Mayán na yawe Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ áнна yù Pakimállà ni Pablo (1:1-4)

Yù Ággangngúá nga Mepángngá sù ira Natullà nga Manaron sù ira Mangikatalà (1:5-16)

Yù Metuddu sù ira Manguruk kê Apu Kesu (2:1-15)

Yù Napiá nga Ággangngúá nayù ira Tatole ni Namarò (3:1-11)

Yù Maporián nga Itabarang ni Pablo kári Titò (3:12-15)

Yù Pamegapu nayù Túrâ áнна yù Pakimállà ni Pablo

¹ Sikán si Pablo nga mattúrâ nikaw, Titò. Sikán yù aripan ni Namarò, nga minángngilayalayâ nga sinullà ni Apu Kesu Kiristu ta mangilayalayâ kuna sù ira tatolay nga piníli ni Namarò, tapè mepasigaggá yù ángngikatalà da áнна malannalannapán yù ammu ra nga meyannung sù kuruk nga bilin ni Namarò. ² Á ipakánnámmù nira yù iddanamát tam, nga mannanáyun nga inángà nga awán ta áddè na, nga iyawâ ni Namarò sù ira tatole na megapu sù Aná na. Ta yáyù initabbá na ngaw ni Namarò lage na namarò ta dabbuno. Á si Namarò ari bulubugá massiri. ³ Á ta dattál nayù ággaw nga sinullà ni Namarò, inipalappâ na yù bilin na nga meyannung sù inángà na nga awán ta áddè na, nga iyawâ na nittam. Á ilayalayâ ku yù bilin na nga inikatalà na níkan, gapu ta jinok nangà ni Namarò, si Namarò nga mangiyígù nittam.

⁴ Á yawe yù itúrá ku nikaw, Titò, ta sikaw yù ibiláng ku ta kun na kuruk nga aná ku, megapu sù ángngikatalà ta kê Apu Kesu. Á damágat taka, nu kunnasi ka, ta sigídá nga ipakimállà taka kári Namarò nga Yáma tam kê

Apu Kesu Kiristu nga mangiyìgù nittam, ta ikállà da ka áнна iyawâ da níkaw yù napiá nga ággiám mu áнна yù napiá nga gawagawáyám mu.

Yù Ággangnguá nga Mepángngà sù ira Natullà nga Manaron sù ira Mangikatalà

⁵ Á yawe yù gapu na nga bittáng taka ta Kareta, Titò, tapè balinam mu yù arák ku nakuá nga tarabáku. Á sikaw bì yù manullà sù ira karakalán nga manaron sù ira manguruk nga ajjan ta katággítádday nga ili. Tullatam mu yù ira natudduán sù ubobuk ni Namarò. Á nu piliam mu ira, nonopam mu yù ngámin nga inítabarang ku níkaw nga meyanung sù kepángngatád da. ⁶ Piliam mu lâ yù napiá nga tolay nga pakimorayán na ngámin, tapè awán ta ipamaliwâ da kuna. Táttádday lâ yù atáwa na. Á yù ira ánâ na, máwák gapay nga mangikatalà ira kê Apu, áнна kurugad da yù ira darakal da. Á nu narákè yù ággangnguá ra áнна potuád da yù ira darakal da, á arám mu tullatan yù yáma ra ta manaron sù ira manguruk.

⁷ Á yù tolay nga manaron sù ira manguruk, yáyù ásserbi na kê Namarò. Á máwák nga aggina yù tolay nga napiá lâ yù meparámak nga meyanung kuna, nga awán bulubugá ta ipamaliwâ da kuna. Máwák nga ari mappeddaráyaw, áнна ari malogon nga mapporay. Máwák nga ari magillellaw, áнна ari makiramá, áнна ari maddarogà. ⁸ Ngam kunniaw galá yù ággangnguá na. Máwák nga aggina yù magayáyâ nga mangálluuk, á napiá lâ yù nonò na áнна mangikállà sù ira kábulun na. Máwák nga aggina yù tolay nga matunung, nga mamalurò ta ngámin nga ipakuá ni Namarò kuna, áнна gaggarán na yù nonò na áнна yù baggi na. ⁹ Á máwák nga kurugan na ta napiá yù kuruk nga bilin ni Namarò nga netuddu kuna, tapè makáwayyá gapay nga manabarang sù ira kábulun na ta meyanung sù kuruk nga bilin ni Namarò. Á ta kunnian, egga yù awayyá na nga tabbagan yù ira nga makikontará sù kuruk nga ituddu na.

¹⁰ Ajjan garè yù ira tatolay nga mamotu sù ira mangituddu nira, á arád da kurugan yù kuruk nga bilin nga metuddu nira, nepatalugáring sù ira kábulun naw nga Kudío nga mangikatalà kê Apu Kesu, nga manuppál lâ paga ta kustombare na Kudío nga inituddu ni Moyses. Á ubu-ubobugad da yù awán ta passerbián na, á ilogò da yù ira kábulud da, megapu sù kagiad da. ¹¹ Máwák nga mapatukkâ ira sù ubu-ubobugad da, nga mamakkakáttuay sù napakáru nga pamiliá. Ta ituddu ra yù ari kuruk, nga arád da nakuan ituddu. Á yá lâ ipangituddu ra ta gustu ra matáddanán. ¹² Á mássiki yù ngaw tádday nira nga taga Kareta, nga minállabbun nga neparámak, kinagi na yaw:

“Minássirisiri yù ira ngámin nga taga Kareta, á narákè ira nga kun na ayám nga mangnguá ta tolay.

Á narullák ira, nga matalakák nga mattarabáku,” kun na.

¹³ Kuruk yù kinagi na. Á yáyù nga gammám mu ira laguk, tapè mapasi-gaggà yù ángngikatalà da. ¹⁴ Á gammám mu ira, tapè arád da tángngagan yù bídá nayù ira Kudío, nga ari kuruk, nga naggapu galá ta nonò da. Gammám mu ira tapè arád da ginnán yù taddán nayù ira tatolay nga manaki sù kuruk nga bilin ni Namarò.

¹⁵ Yù tolay nga napiá yù nonò na áнна mangilin, napiá ta ánninganán na yù ngámin nga naporò, áнна awán ta narákè kuna. Ngam yù ira

tatolay nga narákè, nga ari mangikatalà kê Apu Kesu, awán ta ammu ra nga napiá, ta arád da ammu mappíli sù napiá, á jikkù yù ngámin nga meyanung nira, mássiki yù nonò da ána ággangngúá ra. ¹⁶ Kagiad da ta si Namarò yù pakiyápuád da, ngam ari kuruk, ta mepasingan ta arád da kurugan yù bilin na, megapu sù narákè nga akka-akkuád da. Potuád da si Namarò, á gapu ta narákè yù nonò da, awán ta awayyá ra nga mangngúá ta bulubugá nga napiá.

2

Yù Metuddu sù ira Manguruk kê Apu Kesu

¹ Ngam sikaw, Titò, ituddum lâ yù kuruk nga bilin ni Namarò. ² Á yù ira lállakalákay, tabarangám mu ira ta gaggarád da yù nonò da ána baggi ra, tapè mepakimorayán ira ána mepasingan ta napasigaggà yù ángngikatalà da kê Apu Kesu. Tabarangám mu ira ta ari ira magillellaw, ngam iddi-iddukad da yù ira kábulud da ána attamád da yù ngámin nga mesimmu nira.

³ Á yù ira bábbakabákà, kunnian gapay nira. Tabarangám mu ira, tapè napiá yù ággangngúá ra, ta kun na mepángngà sù ira tatole ni Namarò. Ari ira nakuan mabbebbek. Ari ira gapay nakuan magillellaw. Ta aggira yù mangituddu sù napiá nga ággangngúá ra sù ira kábulud da nga bábbay nga natagatán. ⁴ Á máwák nga ituddu ra nira gapay yù napiá nga ángngiddù da ta atáwa ra ána yù ira ánâ da. ⁵ Á tabarangád da ira gapay ta gaggarád da yù nonò da ána baggi ra, á tuttulad da yù napiá nga nonò. Á máwák gapay nga malláppà ira nga magimemalay, nga minángngikállà. Á tumulù ira sù atáwa ra. Ta nu napiá yù akka-akkuán nayù ira mangikatalà kê Apu, awán ta awayyá nayù ira káruán nga tatolay nga makkakagi sù bilin ni Namarò.

⁶ Á kunnian gapay sù ira natagatán nga lálláki ána yù ira bábbagitolay, tabarangám mu ira ta gaggarád da yù nonò da ána baggi ra. ⁷ Á sikaw, Titò, ipasingam mu nira ta sikaw yù napiá nga párigád da, nga tolay nga napiá yù nonò na ána ággangngúá na. Á tángngagam mu yù pangituddum, ána ituddum lâ yù kuruk nga bilin ni Namarò. ⁸ Ipasingam mu nira ta tolay ka nga napiá yù ággubobuk mu, ána mekatalà yù kagiam mu, nga awán ta liwâ na, tapè mappasirán yù ira tatolay nga makikontará nikaw, ána awán ta ipamaliwâ da.

⁹ Á yù ira makiaripan, tabarangám mu ira ta tumulù ira sù ira passerbiád da. Palurotad da laguk yù ngámin nga ipakuá ra nira, tapè magayáyâ yù ira yápu ra. Á arád da ira potuán. ¹⁰ Á arád da kokotan yù mekatalà nira nayù yápu ra, ngam ipasingad da galá yù napiá nga ásserbi ra nira, tapè mepakánámmu ta kuruk nga mekatalà ira. Á yù ira ngámin nga tatolay nga makasingan sù napiá nga ággangngúá ra, tákkilalád da lállaguk ta napiá ána maráyaw yù metuddu nga meyanung kê Namarò nga mangiyígù nittam.

Yù Pangikállà ni Namarò nittam ána yù Bagu nga Áttole tam

¹¹ Mepalappâ yù pangikállà ni Namarò sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay, ta iniyawâ na nira yù mangiyígù nira. ¹² Á megapu ta allà ni Namarò, ituddu na nittam yù pangipuerá tam sù arán na ikáyâ, tapè magaggarát tam yù nonò tam ána baggi tam, ána

arát tam akkuán yù negagángay nga narákè nga akka-akkuán nayù ira tatolay nga ari manguruk. Á yáyù nga akkuát tam laguk yù napiá ána palurotat tam yù ipakuá ni Namarò nittam ta keggá tam sawe dabbuno. ¹³ Á ta pagiddi-iddak tam, iddanamát tam yù pappasingan nayù Yápu tam nga maddalingárang, nga mangiyìgù nittam. Aggina si Apu Kesu Kiristu, nga kotunán nga mammaguray. ¹⁴ Aggina yù nabbaluntáriu nga nangitapil ta baggi na, nga inipappagá na megapu nittam, nga pangari na sù liwiliwâ tam, tapè pabbalinan na ittam ta tatole na nga mangilin, nga maláppà nga mamalurò sù napiá nga ipakuá na nittam.

¹⁵ Á ituddum laguk nira dannian nga iníturâ ku, ta ajjan yù pakáwayyám nga mangituddu nira. Á tabarangám mu ira, ána gammám mu ira sù narákè nga akkuád da, tapè pakimorayád da ka nayù ira ngámin nga tatolay.

3

Yù Napiá nga Ággangnguá nayù ira Tatole ni Namarò

¹ Á ipanonò mu yawe gapay sù ira manguruk. Máwák nga tumulù ira sù ira mammaguray ána yù ira makáwayyá ta gubermente, á kurugad da yù tunung da. Á máwák nga dán nga naparán ira nga mangabbák nira nu ajjan yù napiá nga ipakuá ra nira. ² Kagam mu nira ta ari ira mallilibâ. Ari ira maddaráma, ngam mepasingan ta masippà ira nga minángngikállà ta ngámin nga tatolay.

³ Ta mássiki sittam ngámin, arát tam ngaw kánámamuán yù ikáyâ ni Namarò, á ari ittam nanguruk. Pinotuát tam si Namarò, á nelogò ittam nga nepakkakáttuay kâ Namarò. Á kunnay ittam ta makiaripan sù narákè nga karagátán na baggi tam, ta narákè ána jikkù yù ággangnguá tam ngaw ána yù ipagayáyâ tam. Nangabubu ittam, ána namassil ittam sù ira kábulut tam. Á nakkakáporay ittam gapay, ána nakkakálussaw ittam.

⁴ Ngam nakikanakanâ nittam si Namarò, á jinok na si Apu Kesu ta dabbuno, tapè ipakánámamu na nittam yù pangayâ ni Namarò ána pangikállà na nittam.

Á iniyìgù na ittam nga mangikatalà kuna.

⁵ Á yá ipangiyìgù na nittam, ari megapu sù napiá nga kingnguá tam, nu ari galâ megapu sù pangikállà na nittam.

Á pinakarenuán na ittam nayù Mangilin nga Ikararuá, tapè mári yù liwiliwâ tam.

Á iniyawâ na nittam yù bagu nga nonò tam, tapè makáwayyá ittam nga mamalurò sù napiá nga ipakuá na nittam.

⁶ Ta iniyawâ na nittam ni Namarò yù Mangilin nga Ikararuá na, megapu kâ Apu Kesu Kiristu, nga mangiyìgù nittam.

⁷ Á yáyù nga mebiláng ittam ta matunung megapu sù allà na.

Á pinataganatán na ittam ta ánâ na, á mesipà ittam kuna, ána iniyawâ na nittam yù áttole tam, nga awán ta áddè na, nga iddanamát tam.

⁸ Kuruk nga mekatalà yù kinagi.

Á yáyù nga karagatak ku ta danniaw yù ituddum ta napiá sù ira nga manguruk kâ Namarò, tapè ipe ra yù urà da nga manángngák sù napiá nga akka-akkuád da. Ta mangáppípiá yù ira ngámin nga tatolay megapu sawe napiá nga metuddu. ⁹ Ari ka laguk mepappupúlù sù ira makipap-pereperang ta ubobuk, ta awán ta serbi nayù pamereperang da ta meyanung sù ngágan nayù ira ngaw naggaká nira. Á ari ka dukkurukki sù ira makiramá nga makipappereperang ta ubobuk nga meyanung sù tunung ni Moyses, ta awán ta tolai nga mábbágán megapu sù ituddu ra. ¹⁰ Á nu aijan yù tolai nga mamuruburion sù ira mangikatalà kâ Apu Kesu, á gammám mu. Á nu arán na ginnán yù kagiam mu, á pidduám mu nga gammán. Á nu arán na paga ginnán, á paguráyám mu laguk. Ari ka kuna dukkurukkin. ¹¹ Ta ammun gemma ta narákè yù nonò na, ta mepasingan megapu sù akka-akkuán na nga ammu na ta narákè.

Yù Maporián nga Itabarang ni Pablo kári Titò

¹² Á talákkurugak ku nga dohan sangaw si Artemas onu si Tikiko ta umay ta giám mu. Á tappi na sangaw, alistuám mu nga umay manápun nikán ta Nikapulis, ta yá urè ta maggiánà bì tán ta áddè ta pappasá na ammián. ¹³ Á ta áddè ta awayyám, abbágám mu di Senu nga abugádu ána yù kabbulun na, si Apolo, tapè aijan ngámin yù awágad da ta paggagannuá da ta mánaw nga umay mangituddu. ¹⁴ Á ituddum gapay sù ira kábulut tam yù napiá nga akkuád da. Máwák nga malláppà ira nga mattarabáku, tapè málá da yù awágad da, ána aijan yù awayyá ra gapay nga mangabbák sù ira kuruk nga magáwák. Á nu kunnian yù akkuád da, napiá laguk yù pabbalinán nayù kaláppà da.

¹⁵ Yù ira ngámin nga kábuluk ku saw, iyabbù da nu kunnasi kayu. Kagiam mu gapay yù pangiyabbù mi sù ira mangayâ nikami megapu sù pangikatalà tam kâ Apu. Á parè bì ta ikákkállà ni Namarò sikayu ngámin.

Yù Túrâ ni Pablo kê Pilemon

Yù Meyannung sù Túrâ

Si Pilemon yù maríku nga tolay, nga makákkua ta aripan nga mangngágan ta Onesimo. Á yù ili na Kolosi támma yù gián nayù bale ni Pilemon, nga paggagammungán nayù ira mangikatalà kê Apu, ta mabib-bik tam yù meyannung kê Onesimo sù túrâ ni Pablo sù ira manguruk nga taga Kolosi (Kolosi 4:9). Á nattálaw garè si Onesimo.

Á nattúrâ si Pablo sawe ta keggá na ta ili na Roma, nga nebáluk ta karsel. Á inítúrâ na yù ikomá na kê Pilemon nga meyannung kê Onesimo, nga aripan na nga nattálaw. Ta nesimmuán ni Onesimo si Pablo ta Roma, á inipakánnámmu ni Pablo kuna yù napiá nga dámak, nga bilin ni Namarò. Á pakaginná ni Onesimo, nanguruk ána nangikatalà kê Apu Kesu, á napasigaggá yù ángngikatalà na. Á yáyù nga inabbágán ni Onesimo si Pablo ta keggá ni Pablo ta ábbalurán, ána nakikopun kê Pablo ta napiá. Á kánnámmuát tam ta kuruk nga napiá gapay yù ákkopun di Pablo kê Pilemon, megapu sù ággián nayù túrâ na.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ (1-3)

Yù Ángngiddù ni Pilemon ána Ángngikatalà na (4-7)

Yù Ikomá ni Pablo kê Pilemon nga Meyannung kê Onesimo (8-22)

Ipakimállà ni Pablo yù ira Kákkopun na (23-25)

¹ Sikán si Pablo, nga nebáluk megapu sù ángnguruk ku kê Apu Kesu Kiristu. Á aijan saw gapay si Timotio, nga wagi tam megapu ta ángnguruk tam, nga maggián sawe ili nga mangabbák níkán. Á mattúrâ kami níkayu, Pilemon, nga kábulum mi nga iddukam mi, nga mattarabáku ta napiá nga mangabbák níkami ta pattarabáku mi. ² Á mattúrâ kami gapay kári Apia, nga babay nga kun na wagi mi, kê Arkipo, nga kabbulum mi nga masserbi kê Apu ta kun na napiá nga suddálu, ána yù ira ngámin nga manguruk gapay, nga maggagammung ta bale naw. ³ Á yaw ipakimállà ku, ta ikákkállà da kayu di Namarò nga Yáma tam kê Apu Kesu Kiristu, ána pagimammatad da kayu, tapè napiá yù ággián naw ána gawagawáyán naw.

Yù Ángngiddù ni Pilemon ána Ángngikatalà na

⁴ Á pakimállà ku kê Namarò, sigídangá mabbalabálà kuna megapu níkaw, Pilemon. ⁵ Á yaw ipabbalabálà ku, gapu ta narámak ku yù ángngiddù mu sù ira kábulum mu nga manguruk ána yù ángngikatalà mu kê Apu Kesu Kiristu. ⁶ Á ipakimállà ku ta parè bì ta kánnámmuán nayù ira kábulum mu yù ngámin nga napiá nga pabbalinán nayù ángngikatalà tam kê Apu Kesu, megapu sù napiá nga pakkakátabarang naw ta meyannung sù panguruk naw. ⁷ Á kopuk ku, magayáyákà ána mabannáyán yù nonò ku megapu sù ángngiddù mu, gapu ta mabannáyán gapay yù nonò nayù ira ngámin nga kábulut tam nga manguruk megapu sù ángngiddù mu.

Yù Ikomá ni Pablo kê Pilemon nga Meyannung kê Onesimo

⁸ Á gapu ta nasingak ku yù ángngiddù mu, kopun, aijan yù ikomâ nikaw. Á aijan nakuan yù awayyâ nga mappelò nga manaddán nikaw, megapu sù pakáwayyâ nga naggapu kê Apu Kesu Kiristu. ⁹ Ngam gapu ta pakkaká-iddù ta, á arát taka puersán. Á yáyù nga ikomâ lâ nikaw, ta ikállà mà bì, ta sikán si Pablo nga lakalákayin, nga nebáluk megapu sù ángnguruk ku kê Apu Kesu Kiristu. ¹⁰ Á yá ikomâ nikaw, ta ikákkállà mu si Onesimo, nga ibiláng ku ta anâ ku, gapu ta mangurugin kê Apu Kesu megapu ta pangituddù kuna, ta kebáluk ku sawe karsel. ¹¹ Á ammù gemma ta awán garè ta ángngabbák na ngaw nikaw. Ngam kunangane, aggina yù mangabbák nga kunnay ta kebalinán nayù ngágan na, si Onesimo, ta sitta nga duá yù abbágán na, á napiángin yù ángngabbák na nitta.

¹² Á yáyù nga palabbetak ku laguk si Onesimo ta giám mu kunangane, á ipepulù ku yù ayâ ku kuna, ta maraddamà ta páno na. ¹³ Á ikáyâ ku nakuan ta maggián si Onesimo nikán, ta keggâ nga nebáluk paga sawe karsel megapu ta pangilayalayâ ku sù napiá nga dâmak, tapè aggina nakuan yù mangabbák nikán ta pannakabaggim. ¹⁴ Ngam arát taka puersán nga mangiyawâ sù aripam mu ta mangabbák nikán, nu arám mu anugutan. Ta ikáyâ ku ta mabbaluntáriu ka lápay nga mangikállà megapu sù urem.

¹⁵ Á yawe mápugák yù ure ni Namarò kê Onesimo, ta nesinná bì nikaw, nga nelabbè ta giák ku, tapè mapággáng ána manguruk kê Apu. Á patoliak ku laguk nikaw, tapè alawatam mu sangaw nga maggián galâ nikaw ta áddè ta áddè. ¹⁶ Á pangalawâ mu kuna, aringin nakuan nga kunnay ta aripam mu, nu ari galâ ta kunnay ta kopum mu nga iddukam mu. Ta aggina yù kopuk ku nga iddukak ku. Iddukam mu laguk ta kunnay ta kopum mu, ána wagim gapay megapu sù ángngikatalà naw kê Apu.

¹⁷ Á nu ibiláng mà ta kopum mu, megapu sù ángngikatalà ta kê Apu Kesu, á paddulotam mu laguk si Onesimo ta kunnay ta pamaddulò mu nikán. ¹⁸ Á nu aijan yù liwâ na nikaw, onu gatù na, ipekárum lâ nikán. ¹⁹ Á sikán si Pablo, nga mattúrâ saw lápay, á sikán yù mappagá ta gatù ni Onesimo. Á arák ku nakuan ipanonò nikaw yù gatù mu nikán, megapu sù keyígù mu, ána yù pangalawâ mu sù bagu nga áttolem nga awán ta áddè na, ta kesipà mu kê Apu Kesu, megapu sù pangituddù nikaw. ²⁰ Kopun, parè bì ta ikállà mà, megapu sù ángngikatalà ta kê Apu, ána bannáyám mu yù nonò ku, megapu sù kepattatádde ta kê Apu Kesu Kiristu.

²¹ Á mappelokà nga mattúrâ nikaw, ta ikatalà taka, ána ammù ta palurotam mu yù ikomâ nikaw, nga malannapán paga megapu sù allà mu nikán. ²² Á aijan paga yù kiddawak ku nikaw, ta paránam mu bì yù paggianák ku gapay ta bale naw. Ta iddanamák ku yù pangikállà ni Namarò, nga pangiyawâ na nikayu sù ipakimállà naw kuna, tapè mapalubbángâ sangaw nga melabbè nikayu.

Ipakimállà ni Pablo yù ira Kákkopun na

²³ Á si Epapro yù kabbuluk ku nga nebáluk sawe karsel gapay megapu sù ángnguruk na kê Apu Kesu Kiristu. Á iyabbù na gapay nu kunnasi kayu. ²⁴ Á di Markus, kári Aristarko, ána si Demas, á si Lukas gapay yù ira kábuluk ku nga masserbi kê Namarò, á iyabbù da gapay nu kunnasi kayu.

²⁵ Á yawe ipakimállà ku, ta maggián lâ nikayu si Apu Kesu Kiristu nga mangabbák nikayu megapu sù allà na.

Yù Túrâ sù ira Kebru

Yù Meyannung sawe Túrâ

Yù ira tatolay nga Kudio, mangngágan ira gapay ta Kebru, á Kebru yù ngágan nayù ággubobuk da gapay. Á si Akup yù naggaká nira, nga ingágan ni Namarò ta Israel. Á mewarawarâ yù ira ginaká ni Israel ta tangapáddabbuno. Ngam kunangane, manoli ira ta dabbun nga iniyawâ na ngaw ni Namarò nira, nga mangngágan ta Israel.

Aru yù ira makkakerumá nga rilision ta dabbuno, á aru yù ira tatolay nga Kudio ána ari Kudio nga nangiyabbù sù ira napolu nga manguruk kâ Apu Kesu Kiristu ta meyannung sù pallikuk da ta dán nga rilisiod da ána panuttul da kâ Apu Kesu. Á iniyabbù da, nga kud da, “Anni panò yù kapiánán nayù ángnguruk nayù ira tatolay kâ Apu Kesu Kiristu ánnè ta rilision nga makkakerumá?” Á yawe yù túrá nayù manabbák karannian nga iniyabbù da, nepatalugáring sù pangiyabbù da nga kud da, “Anni yù kebalínán nayù kinagi ra, nga si Apu Kesu yù kátannangán nga pári tam?” Bibbيران naw Kebru 4:14-16.

Yù Mayán na yawe Túrâ

Si Apu Kesu yù Mangipakánnámmu sù Bilin ni Namarò (1:1-4)

Makáwayyá si Apu Kesu ánnè sù ira Daroban ni Namarò (1:5-14)

Yù Napiá nga Ángngiyígù ni Namarò nittam (2:1-18)

Makáwayyá si Apu Kesu ánnè kári Moyses kâ Josiuwa (3:1–4:13)

Si Apu Kesu yù Pári tam nga Mamakkápiá nittam kâ Namarò (4:14–7:28)

Yù Kapiánán nga Tarátu ni Namarò megapu kâ Apu Kesu (8:1–9:22)

Namittán lâ yù Ketapil ni Apu Kesu nga Keyátáng na megapu nittam (9:23–10:39)

Yù ira Tatolay nga Neparámak megapu sù Ángngikatalà da (11:1-40)

Yù Mepángngà nga Ángngikatalà tam kâ Ammò Namarò (12:1–13:19)

Yù Ipakimállà nayù Mattúrâ (13:20-25)

Si Apu Kesu yù Mangipakánnámmu sù Bilin ni Namarò

¹ Sù ngaw napolu nga ággaw, name-arù yù pangipakánnámmu ni Namarò sù bilin na sù ira ngaw Kebru nga naggaká nittam nga Kudio. Á aru yù makkakerumá nga ángngipakánnámmu ni Namarò sù bilin na, megapu sù ángngituddu nayù ira ngaw ábbilinán na. ² Ngam ta ággawo sù keggá tam, sinullà ni Namarò yù Anâ na ta mangipakánnámmu sù bilin na. Ta inipaparò ni Namarò sù Anâ na yù ngámin nga egga, á aggina yù sinullà ni Namarò nga isipà na ta ngámin. ³ Á yù Anâ ni Namarò yù pakasinganát tam sù dalingáráng ni Namarò, ta naggittá yù pakáwayyá ra, yù nonò da, ána yù akkuád da. Á mammaguray sù ngámin nga pinarò na megapu sù pakáwayyá nayù ubobuk na, nga ámmagaddátu na. Á ta kabalin na nagikáru ta liwiliwâ tam, tapè mapakomá ittam, á nattoli sù gián na ta lángi, á nagitubangin sù jiwánán nayù Kotunán, tapè mepammaguray kuna. ⁴ Ta pinabbalin ni Namarò ta kapiánán yù Anâ na ánnè sù ira daroban na. Á ammu tam ta makáwayyá ánnè nira, gapu ta aggina lâ yù kagian ni Namarò nga Anâ na.

Makáwayyá Yù Anâ ni Namarò ánnè sù ira Daroban na

⁵ Á awán sù ira daroban ni Namarò yù nakkagián na, nu ari lâ yù Anâ na yù nakkagián na ta kunnaw,

“Sikaw yù Anâ ku,

á ta ággawo ipakánnámmukin ta sikán yù Yámam,”* kun na.

Á aijan paga yù kinagi ni Namarò ta meyanung sù Anâ na, nga arán na gemma bulubugá kinagi ta meyanung sù ira daroban na, nga kunnaw,

“Sikán yù Yáma na,

á aggina yù Anâ ku,”† kun na.

⁶ Á ta pamapáno ni Namarò sù Anâ na nga makáwayyá,‡ á jinok na ta umay ta dabbuno. Á kinagi na,

“Ngámin nga darobak ku, mamalittúkak ira nga maddáyaw kuna,” kun na.

⁷ Á ta meyanung sù ira daroban ni Namarò, kinagi na,

“Masserbi níkan yù ira darobak ku,

nga pabbalinak ku ira ta kunnay ta paddák áнна api nga maggatang,

nga makáwayyá nga mamaluro sù ipakuá nira,”§ kun na.

⁸ Ngam yawe yù kinagi ni Namarò sù Anâ na,

“Sikaw yù Apu Namarò,

nga mammaguray ta áddè ta áddè nga awán ta áddè na.

Á napiá yù pammagurem sù ira tatolem,

áнна matunung yù pamanunnù mu sù ira ngámin.

⁹ Á ikáyâ mu lâ yù napiá áнна matunung nga akkuá na yù ira tatolay,

ngam arám mu ikáyâ yù narákè nga akkuád da.

Á yáyù nga sinullà taka, sikán nga Yápum nga pakimorayám mu,

tapè sikaw yù kotunán nga mammaguray,

nga magayáyâ áнна maráyaw ánnè sù ira kábulum mu.”*

¹⁰ Á yawe gapay kinagi ni Namarò sù Anâ na,

“Sikaw, Apu, yù namarò ta dabbuno ta pamegapu na ngámin,

áнна pinarò mu gapay yù lángì áнна ngámin nga egga kuna.

¹¹ Á lummà noka yù lángì áнна yù dabbuno.

Ngam sikaw, maggián ka lâ ta áddè ta áddè, nga ari manguli.

Maddán yù dabbuno áнна lángì nga kun na gámì.

¹² Á lukutam mu ira nga kunnay ta gámì, ta mapatalián ira.

Ngam sikaw, ari ka maddán, á ari ka mapatalián,

ta maggián ka lâ nga ari manguli ta áddè ta áddè,

ta awán ta áddè nayù dagum mu,”† kun ni Namarò sù Anâ na.

¹³ Ngam awán bulubugá ta daroban ni Namarò nga nakkagián na sù kunnaw nga kinagi na kê Anâ na. Ta kinagi ni Namarò sù Anâ na,

“E ka bì magitubang ta jiwaná ku,

sù ággitubangán nayù kotunán nga maráyaw,

áddè ta appútak ku yù ira malussaw nikaw,”‡ kun na.

* 1:5 Salmo 2:7; Kingnuá 13:33 † 1:5 2 Samuel 7:14 ‡ 1:6 Makáwayyá si Apu Kesu nga kunnay sù kaká nga anâ na tolay, nga manaron ta ngámin nga kukuá nayù yáma na. § 1:7 Salmo 104:4 * 1:9 Salmo 45:6-7 † 1:12 Salmo 102:25-27 ‡ 1:13 Salmo 110:1; Kingnuá 2:34

¹⁴ Á yù ira daroban ni Namarò, asinni ira panò nu ari galâ yù ira ari masingan nga masserbi kê Namarò. Á doban na ira ta umay mangabbák nittam ngámin nga meyiǵù, nga mesipà kê Namarò ta áddè ta áddè.

2

Yù Napiá nga Ángngiyǵù ni Namarò nittam

¹ Á gapu ta yù Anâ ni Namarò yù mangipakánnámmu sù bilin ni Namarò, á yáyù nga máwák tam nga tángngagan ta napiá yù ipakánnámmu na nittam, marakè mekátuuay ittam sù kuruk nga bilin na. ² Á sù ngaw gári, inipeyubobuk ni Namarò sù ira daroban na yù taddán na sù ira tatolay.* Á yù ira tatolay nga ari nanguruk, pinagikáru ni Namarò ira megapu ta liwâ da, gapu ta arád da kinuruk yù kinagi nayù ira daroban na. ³ Á sittam laguk, nu lonát tam yù bilin ni Namarò nga meyanung sù Anâ na nga mangiyǵù ta tatolay, á egga panò yù tanakuán nga pakiyǵutát tam? Awán! Ta si Apu Kesu Kiristu yù napolu nga mangipakánnámmu ta meyanung sù pangiyǵù na ta tatolay, á ngámin ira nga nagginná kuna, aggira yù mangipakánnámmu nittam ta kuruk yù bilin na. ⁴ Á si Namarò gapay, inipakánnámmu na lápay ta kuruk yù kinagi ra, megapu sù inipakuá na nira nga aru nga makapállâ nga pinagaddátu ra. Á ta meyanung sù ure ni Namarò, inisinek na nira yù makkakerumá nga pakáwayyá ra nga naggapu sù Mangilin nga Ikararuá na, tapè ipasingan na ta kuruk yù bilin na nga kinagi ra.

Yù Magágál nittam ta Umay Makiyǵù

⁵ Á ta meyanung sù bagu nga dabbun nga ubobugak ku nga duttál noka, ari gemma yù ira daroban ni Namarò yù sinullâ na nga mammaguray sù bagu nga dabbun. ⁶ Ngam yù ira tatole ni Namarò yù sinullâ na ta mammaguray, nga kunnay ta netúrâ sù dán nga libru nga kunniaw:

“Á sikaw, Apu Namarò, yù Kotunán.

Á anni má panò ta manonò kami, nga tolay kami lâ?

Ta ikállâ kami ána arák kami káttamán.

⁷ Á pinarò kami, nga nagukák lábbi yù pakáwayyá mi ánnè sù pakáwayyá nayù ira darobam mu,

ngam ipotuk kami sangaw nga meparáyaw, nga mesipà sù pamagurayám mu.

⁸ Á patulutam mu nikami yù ngámin nga pinarò mu,

tapè mammaguray kami ta ngámin.”†

Á gapu ta kunnian yù netúrâ, á ammu tam ta ipammagure ni Namarò sù ira ngámin nga tatole na yù ngámin nga pinarò na, á kánnámmuát tam ta awán ta arát tam pammagurayán. Ngam arát tam paga masingan ta sittam nga tatolay yù mammaguray ta ngámin nga naparò, gapu ta ari paga jimittál yù ággo na. ⁹ Ngam yawe ammu tam nga jimittálin, ta si Apu Kesu yù namalurò karannian nga netúrâ. Ta aggina yù nabìbì lâ nga napagukák ánnè sù ira daroban ni Namarò, tapè metapil nga matay ta kurù megapu nittam ngámin nga tatolay, gapu ta inikállâ ni Namarò ittam. Á gapu ta ketapil ni Apu Kesu megapu nittam, yáyù nga

* 2:2 Kingngúá 7:38; Galasia 3:19 † 2:8 Salmo 8:4-6

aggina yù inipotun ni Namarò, nga maddalingárang nga mammaguray nga meparáyaw!

¹⁰ Ta si Namarò gemma yù namarò ána manangngal ta ngámin, á meparáyaw megapu ta ngámin nga pinarò na. Á napiá ána mepángngà gemma ta jinok ni Namarò si Apu Kesu ta umay meyanà ta tolay ána mangiyangngà ta jigà, tapè aggina yù makáwayyá nga mangiyígù ta aru nga tatolay. Ta yáyù gemma yù ure ni Namarò, tapè pabbalinan na ta ánà na yù aru nga tatolay, tapè mesipà ira sù Anà na, nga meparáyaw. ¹¹ Á si Apu Kesu yù namakarenu nittam nga mangikatalà kuna, tapè mangilin ittam, á táttádday lâ yù Yáma tam kê Apu Kesu. Á yáyù nga ari mappasirán si Apu Kesu nga makkagi ta sittam yù wáwwagi na. ¹² Á ammu tam ta kuruk nga wáwwagi na ittam gapu ta aijan yù netúrâ nga kinagi na kê Yáma na, nga kunniaw, “Ammò, ipakánnámmu taka sù ira wáwwagi.

Á mepaggagammungà nira, nga makkansion nga maddáyaw nikaw,”[†] kun na.

¹³ Á netúrâ gapay yù kinagi ni Apu Kesu, “Ikatalà ku si Apu Namarò,” kun na.

Á kinagi na paga,

“Aijanà saw ána yù ira wáwwagi nga ánà ni Namarò nga inikatalà na nikán,” kun na.

¹⁴ Á sittam nga kagian ni Apu Kesu ta ánà ni Namarò, tolay ittam lâ nga egga baggi tam nga matay. Á yáyù nga nabbáli ta tolay gapay si Apu Kesu, nga kunnay nittam, á netapil nga natay ta kurù megapu nittam, tapè máppù si Satanas, nga aringin makáwayyá nga mangituluk sù ira tatolay ta pate ra nga awán ta áddè na. ¹⁵ Á inirián ni Apu Kesu yù assing tam ta pate tam megapu sù kingnguá na. Á pinalubbáng na ittam, nga kunnay ta nebáluk ngaw megapu sù assing tam ta pate tam. ¹⁶ Ta ari gemma yù ira daroban ni Namarò yù abbágán ni Apu Kesu, nu ari galâ sittam nga tatole na, nga mebiláng ta ginaká ni Abrakam. ¹⁷ Á gapu ta sittam nga tatolay yù ikáyâ na nga abbágán, á máwák laguk nga nepaggittá nittam nga wáwwagi na nga marigirigâ. Á yáyù nga nabbalin ta kátannangán nga pári nga mangikállà ána pangikatalakán nga masserbi kê Namarò megapu nittam, nga nangitapil sù baggi na ta pagikáru na ta liwiliwâ tam, tapè mapakomá ittamin. ¹⁸ Á gapu ta inattamán ni Apu Kesu yù pamarubá ni Satanas kuna, á yáyù nga makáwayyá nga mangabbák nittam nu parubán na ittam ni Satanas, tapè ari ittam makiappù kê Satanas.

3

Makáwayyá si Apu Kesu ánnè kê Moyses

¹ Wáwwagi nga mangikatalà kê Apu Kesu, mangilin kayu nga mesipà gapay sù pangapà ni Namarò sù ira nga pabbalinan na ta tatole na. Á nonotan naw laguk si Apu Kesu. Aggina yù jinok ni Namarò ta umay ta dabbuno, tapè ipakánnámmu na si Namarò nittam. Á aggina yù sinullà ni Namarò nga kátannangán nga pári, nga ikatalà tam ta mamakkápiá nittam kê Namarò. ² Á pinalurò ni Apu Kesu yù ngámin nga inipakuá nayù nanullà kuna, ta kunnay sù ngaw Kákay Moyses nga nangikatalakán ta

[†] 2:12 Salmo 22:22

passerbi na sù ira tatole ni Namarò. Ta si Kákay Moyses yù sinullà na ngaw ni Namarò nga nanaron sù ira tatole na, nga nebiláng ta pamilíá na. Á pinalurò ni Kákay Moyses gapay yù ngámin nga inipakuá ni Namarò kuna. ³ Á maráyaw si Kákay Moyses, ngam más maráyaw si Apu Kesu ánnè kuna, nga kunnay ta maráyaw yù nabbalay ánnè sù balay nga pidde na. ⁴ Á ta meyannung ta ngámin nga katággitádday nga balay, ammu tam ta aijan yù tolay nga nabbalay kuna. Á si Namarò galá yù namarò ta ngámin nga egga.

⁵ Á nangikatalakán si Moyses, nga napiá yù passerbi na kâ Namarò, ta pinalurò na yù ngámin nga inipakuá ni Namarò kuna, megapu sù panaron na sù ira kábulun na nga nebiláng nga pamilíá ni Namarò. Á inipakánnámmu na nira yù meyannung sù ipalappâ ni Namarò noka. ⁶ Ngam si Apu Kesu Kiristu yù Anâ ni Namarò nga pangikatalakán na nga mammaguray sù ira tatole na nga mebiláng ta ánâ na. Á sittam yù ira ánâ na, nu napasigaggà yù ángngikatalà tam kâ Apu Kesu ánnà magayáyâ ittam megapu sù pagiddanáma tam ta mesipà ittam kâ Namarò.

Pappalánan na ittam ni Namarò

⁷ Á gapu ta tatole na ittam ni Namarò nu napasigaggà yù ángngikatalà tam, nonopat tam laguk yù inipetúrâ nayù Mangilin nga Ikararuá. Ta kinagi na,

“Á nu ággawo yù pakaginná naw sù bilin ni Namarò,

⁸ arán naw laguk ikikkítulán yù ipakánnámmu na nikayu.

Arán naw potuán si Namarò nga kunnay sù ira ngaw naggaká nikayu, nga namotu kâ Namarò sù keggá ra ta kalállammatán.”

⁹ Á kinagi ni Namarò,

“Mássiki nu nasingad da yù pinagaddátu ta appátapulu nga dagun sù keggá ra ta kalállammatán,

á pinotuád dangà áddè ta arák ku ira kinalurâ megapu sù akka-akkuád da.*

¹⁰ Á yáyù nga napporayà ngaw nira, á kinagi,

‘Manaki yawe ira tatolay nga tumututtul níkán, á ari ira matudduán.’

¹¹ Á gapu ta papporè nira, yáyù nga sinistíguák ku ta kuruk yù kinagi nira:

‘Arát takayu bulubugá patallungan sù pamagibannagák ku nakuan nikayu,’ ”† kun ni Namarò.

¹² Á wáwwagì ta ángnguruk tam, magimuguk kayu laguk nga katággitádday, ta pasikkálan na yù nonò na, marakè aijan yù narakè nga nonò na, nga manaki nga manguruk ánnà mekátuay kâ Namarò nga matotolay. ¹³ Á makkakátabarang kayu laguk ta kággággaw nga kagian naw ta “ággawo,” nga keggá na paga nayù awayyá naw nga manguruk, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà naw, á awán nikayu yù melogò, nga mataggâ yù ulu na megapu sù liwiliwâ na. ¹⁴ Ta mesipà ittam kâ Apu Kesu Kiristu nu mapasigaggà yù ángngikatalà tam kuna ta áddè ta áddè,

nga kunnay sù kapámmegapu tam nga mangikatalà kuna. ¹⁵ Á yáyù kebalínán nayù dán nga netúrâ nga kunnaw,

“Á nu ággawo yù pakaginná naw sù bilin ni Namarò, arán naw ikikkítulán yù ipakánnámmu na nikayu.

* 3:9 Bibbiram yù meyannung sù kingnguá ra, Exodo 17:1-7, Numero 14:1-13 † 3:11 Salmo 95:7-11

Arán naw potuán si Namarò nga kunnay sù ira ngaw naggaká nikayu, nga namotu ká Namarò sù keggá ra ta kalállammatán.”

¹⁶ Á asinni panò yù ira ngaw nga namotu ká Namarò, mássiki nu naginná ra yù bilin na? Ari panò yù ira galá nga inipáno na ngaw ni Kákay Moyses ta Egipto? Aggira gemma! ¹⁷ Aggira yù napporayán ni Namarò ta appátapulu nga dagun megapu sù liwiliwá da, á natay ira ta kalállammatán. ¹⁸ Á asinni yù ira nga nakkagián ni Namarò ta arán na ira bulubugá patallungan sù napiá nga lugár nga iyawâ na nakuan nira, nga pagibannagád da, nu ari galâ yù ira namotu kuna? ¹⁹ Á yáyù nga kánnámmuát tam laguk ta arán na ira inisipà ni Namarò sù napiá nga lugár nga pinarán na nga pagibannagád da nakuan, gapu ta ari ira nanguruk kuna.

4

Yù Pamagibannagán ni Namarò sù ira Tatole na

¹ Á kunangan iyalawâ ni Namarò nittam yù awayyá tam nga mesipà sù initabbá na ngaw, nga dán nga naporán nga pamagibannagán na ta tatolay. Magimuguk ittam laguk, tapè arát tam párigán yù ngaw ira nga ari nanguruk, marakè arán na ittam gapay patallungan sù pamagibannagán na nittam. Á yáyù nga tángngagat tam laguk yù napiá nga dámak, tapè mesipà ittam sù initabbá na. ² Ta nelalayákin nittam gapay yù napiá nga dámak, nga kunnay sù nelalayâ ngaw nira, ngam awán ta nammakapiád da sù bilin ni Apu, gapu ta arád da kinuruk. ³ Á yáyù nga arán na ira pinatallung ni Namarò sù pamagibannagán na nira. Ngam sittam nga manguruk yù isipà ni Namarò sù pamagibannagán na nga pinarán na megapu nittam. Ta kinagi na ngaw ni Namarò, nga kun na,

“Á gapu ta papporè nira, yáyù nga sinistíguák ku ta kuruk yù kinagi nira: ‘Arát takayu bulubugá patallungan sù pamagibannagák ku sù ira tatolè.’”

Á kunnian yù kinagi ni Namarò, mássiki nu dán nga naporán yù pamagibannagán na sù ira tatole na áddè ngaw kapápparò na ta dabbuno.

⁴ Á ajjan yù dán nga netúrâ nga kunnian: “Á nagibannák si Namarò sù mekapitu nga ággaw, gapu ta nabalinin yù ngámin nga pinarò na.”*

⁵ Á mássiki nu dán nga naporán yù pamagibannagán ni Namarò ta tatolay, á kinagi na yù kunnian, “Arát takayu bulubugá patallungan sù pamagibannagák ku sù ira tatolè,” kun na.

⁶ Á yáyù nga ammu tam ta naporán lâ paga kunangan yù pamagibannagán ni Namarò sù ira nga manguruk, gapu ta yù ira ngaw nga nakaginná sù napiá nga dámak, arán na ira pinatallung ni Namarò sù pamagibannagán na nira, gapu ta pinotuád da. ⁷ Á yáyù nga sinullà ni Namarò yù tanakuán nga ággaw, nga iningágan na ta “ággawo,” kun na ká Patul Dabid, nga awayyá nayù ira tatolay nga mesipà sù ira tatolay nga pagibannagan na. Á ammu tam yaw, ta aru yù dagun nga napasá áddè ngaw pangitarátu na kári Kákay Moyses ta áddè ta keggá ni Patul Dabid, á inipetúrâ ni Namarò ká Patul Dabid yù kinagi na, nga kunnian, “Á nu ággawo yù pakaginná naw sù bilin ni Namarò,

* 4:4 Genesis 2:2

arán naw ikikkítulán yù ipakánnámmu na nikayu,” kun ni Namarò.

⁸ Á gapu ta natay ta kalállammatán yù ira ngaw taga Israel nga ari nanguruk kâ Namarò, á si Josiuwa yù táli ni Moyses, nga nangiyángay sù ira ginaká ra ta lugár na Kaynan. Á nu Kaynan nakuan yù lugár nga inubobuk ni Namarò, á arán na nakuan sinullà yù tanakuán nga ággaw nga pangisipà na ta tatolay sù pamagibannagán na. Ngam ari lâ Kaynan yù pamagibannagán ni Namarò nga inubobuk na. ⁹ Á yáyù nga iddanamát tam lâ paga yù pamagibannák ni Namarò nittam nga tatole na, nga kunnay sù ngaw pagibannák na ta kabalin na namarò ta dabbuno, ta pinatukkâ na yù pattarabáku na sù mekapitu nga ággaw. ¹⁰ Á dattál nayù ággaw nga pamagibannák ni Namarò nittam, á sittam ngámin nga mesipà kuna, mattukkâ ittam nga mattarabáku gapay ta kunnay kâ Namarò ta kabalin na namarò.

¹¹ Á gapu ta iyalawâ ni Namarò yù pamagibannagán na nittam, nga kunnay ta pangiyalawâ na ngaw nira, ngam arád da nálâ, á yáyù nga ipe tam laguk yù urà tam nga mangupù ta panguruk tam sù ubobuk ni Namarò, tapè ari ittam mepárik sù ira ngaw nga ari nakatallung sù pamagibannagán ni Namarò gapu ta pamotu ra kuna. ¹² Ta manotolay nga makáwayyá yù ubobuk ni Namarò, nga meyárik ta bayuneté nga kataramán, nga duá yù ngáarak na. Ta makatáppù yù bayuneté ta baggi na tolay. Á kunnian gapay yù keyarigán nayù ubobuk ni Namarò, ta tappútan nayù bilin ni Namarò yù nonò tam ána yù ure tam, á mepalappâ yù ngámin nga nonopat tam nga karagatát tam ána talákkurugat tam, nu napiá onu narákè. ¹³ Á awán bulubugá ta pinarò ni Namarò nga makatuttù kuna, á awán ta melímak kuna, ta malappâ yù ngámin nga pinarò na, á ammu na ngámin yù nonopat tam ána masingan na yù ngámin nga akkuát tam. Á aggina sangaw yù pakkagiát tam sù ngámin nga kingnuá tam.

Si Apu Kesu yù Pári tam nga Mamakkápiá nittam kâ Namarò

¹⁴ Á si Apu Kesu Kiristu nga Anâ ni Namarò yù kátannangán nga pári nga mamakkápiá nittam kâ Namarò. Á minayin ta lángi ta gián ni Namarò. Á yáyù nga ipasigaggâ tam laguk yù ángngikatalà tam kâ Apu Kesu ána uputat tam nga ipakánnámmu sù ira kábulut tam. ¹⁵ Ta yawe kátannangán nga pári yù pannakabaggi tam ta arubáng ni Namarò. Á ammu na ittam ikállà, gapu ta naparubán na yù ággiát tam nga tatolay. Á ammu na gemma yù pakkapíyát tam. Ta iniparubá ni Satanas yù ngámin nga makkakerumá nga pamalliawâ na nakuan kâ Apu Kesu, nga kunnay ta pamarubá na nittam. Ngam si Apu Kesu, ari bulubugá nalliawâ. ¹⁶ Á gapu ta aijanin si Apu Kesu ta gián ni Namarò nga mamakkápiá nittam kâ Namarò, á mappelò ittam laguk nga makimállà kâ Namarò, tapè ikákkállà na ittam ána abbágán na ittam ta meyannung ta ngámin nga máwák tam ána jigâ tam.

5

¹ Á ngámin nga kátannangán nga pári na Kudio nga sinullà ni Namarò, natullà ira tapè alawatad da yù iyawâ nayù ira tatolay nga ayám, nga iyátáng da ta pannakabaggi nayù ira kábulud da ta arubáng ni Namarò, tapè pakomán ni Namarò ira ta liwiliwâ da. ² Á gapu ta tolay lâ yù pári,

nga aijan gapay yù pakkapiyán na, á yáyù nga ammu na mangikállà sù ira kábulun na nga tatolay nga nakaliwâ kâ Namarò, ta arád da ammu ngámin yù pakaliwatád da. ³ Á gapu ta makaliwâ gapay yù pári, máwák na mangiyátáng gapay kâ Namarò megapu sù baggi na, pángè na mangiyátáng megapu sù ira kábulun na nga tatolay.

⁴ Á ta meyannung sù kátannangán nga pári, awán gemma ta tolay nga massipil sù pakáwayyá na ána karáyo na. Ngam si Namarò galá yù manullà ta tolay ta kátannangán nga pári, nga kunnay sù panullà na ngaw kâ Aron. ⁵ Á kunnian gapay kâ Apu Kesu Kiristu. Arán na sinippil yù pakáwayyá ána karáyo nayù kátannangán nga pári. Si Namarò yù nanullà kuna ta kátannangán nga pári. Á kinagi ni Namarò kuna, “Sikaw yù Anâ ku,

á ta ággawo ipakánnámmukin ta sikán yù Yámam,”* kun na.

⁶ Á aijan netúrâ paga yù kinagi ni Namarò sù Anâ na,

“Á sikaw yù pári ta áddè ta áddè,

nga kunnay sù kapári nayù ngaw Patul Melkasidek nga ari bulubugá mapatalián.”†

⁷ Á keggá ni Apu Kesu ta dabbuno, nakimállà kâ Namarò, á naráyan ána nakkulé, ta mássiki nu matay, si Namarò yù makáwayyá nga mangiyígù kuna. Á gapu ta pakimoray ni Apu Kesu kâ Namarò, á yáyù nga gininná ni Namarò yù ipakimállà na. ⁸ Á mássiki nu Anâ ni Namarò si Apu Kesu, ginigiámmu na yù kebalinán nayù panguruk na kâ Namarò megapu sù pangiyattam na ta jigâ. ⁹ Á gapu ta pinalurò ni Apu Kesu yù ngámin nga inipakuá ni Namarò kuna, ána awán bulubugá ta liwâ na, nabbalin ta pareku nga mangiyígù sù ira ngámin nga tatolay nga manguruk kuna, tapè mesipà ira sù áttole na nga mannanáyun. ¹⁰ Á napalurò yian gapu ta sinullà ni Namarò ta kotunán nga pári, nga kunnay sù ngaw Patul Melkasidek.

Arát tam Likuránán yù Ángngikatalà tam kâ Apu

¹¹ Á aru paga yù ikáyâ ku nga ipakánnámmu nikayu nga meyannung sù paggittád di Melkasidek kâ Apu Kesu, ngam marigâ nga mebukalán nikayu, ta nabbalin kayin nga kunnay ta kitul. ¹² Á napiá nakuan nu sikayu ngin yù mangituddu sù ira kábulun naw, ta nabayák kayin nga manguruk. Ngam máwák naw má nga mebukalán nikayu yù napopolu ngaw nga netuddu nikayu, nga ubobuk ni Namarò. Á yáyù nga kunnay kayu ta abbing nga massusu lâ paga, nga ari paga makakán. ¹³ Á yù ira nga kunnay ta massusu lâ paga, arád da ammu mappíli sù napiá ána arád da kánnámmuán yù kebalinán nayù bilin ni Namarò. ¹⁴ Ngam yù tolay nga meyárik sù makakán, tulluâ megapu sù panguruk na, á kánnámmuán na yù monak nga metuddu kuna, gapu ta ipe na yù urá na nga mappíli sù napiá ána mangipuerá sù naráké.

6

Yù Talluâ nayù ira Manguruk kâ Namarò

¹ Á gapu ta naggigiámmu ittamin sù olu nga netuddu nga meyannung sù panguruk tam kâ Apu Kesu Kiristu, gigiámmuat tam laguk yù ngámin

* 5:5 Salmo 2:7; Kebru 1:5 † 5:6 Salmo 110:4

nga meyannung sù pakáwayyá na, tapè tulluâ yù nonò tam. Arát tam laguk itotoli nga gigiámmuan yù ammu tamin nga netuddu nga meyannung ta pabbabáwi tam ána pangikatalà tam kê Apu, ána yù máwák tam nga tukkatan yù akka-akkuát tam nga awán ta serbi na. ² Á nánnámmuát tamin yù netuddu nga meyannung ta pakirigù tam, nga panákkilalán ta napakarenuánin yù nonò tam. Á ammu tamin yù netuddu nga meyannung ta pangipotun na tolay ta limá na sù ulu nayù tolay nga sinullà ni Namarò, tapè ipakimállà na kê Namarò ta abbágán na ta passerbi na kuna. Á ammu tamin yù netuddu nga meyannung sù pamaginnanole ni Namarò sù ira námmatay noka, ána yù pamanunnù na sù ira tatolay ána pamagikáru na sù ira mamotu kuna ta áddè ta áddè. ³ Á yáyù nga gigiámmuat tam laguk yù ngámin nga bilin ni Namarò, nu anugutan ni Namarò, tapè tulluâ yù ángnguruk tam ta kunnay ta ure na.

⁴ Á yù ira tatolay nga nakaparubá sù allà ni Namarò nira, nu likuránád da yù ángngikatalà da kuna, ari ira bulubugá mapabbabáwi nga mapatoli kuna. Ta naparubád den yù ángngikállà ni Namarò nira ta pakaginná ra sù napiá nga dámak, á nesipà ira gapay sù ángngabbák nayù Mangilin nga Ikararuá na. ⁵ Á naparubád da gapay yù piá nayù bilin ni Namarò ána yù ámmagaddátu na nga kunnay ta ipasingan na gapay noka nu duttál yù pagádekán nga ággaw ána yù bagu nga ággaw. ⁶ Á gapu ta pinarubád da ngámin dannian ána ammu ra yù pakáwayyá ni Apu Namarò, á nu likuránád da yù ángngikatalà da kê Apu Kesu, á ari iren mapabbabáwi ta liwâ da, á ari iren mapatoli ta pangikatalà da kuna, gapu ta inipasiránád da yù Anâ ni Namarò ána inipeluddè da ta arubáng nayù ira tatolay. Á ta kunnian, kunnay ta pidduád da nga ipátà ta kurù yù Anâ ni Namarò.

⁷ Á ta ángngarigán, nu aijan yù napiá nga ákkomanán nga moranán, á mattubbu yù nemulá kuna ána mabbungá ta napiá megapu sù allà ni Namarò kuna, á magayáyâ yù makáddabbun megapu sù málâ na. Á kunnian yù keyarigán nayù tolay nga napasigaggá yù ángngikatalà na kê Namarò, á bálatan na gapay ni Namarò ta napiá. ⁸ Á ta ángngarigán, nu málâ na lâ nayù makáddabbun yù makkakerumá nga sî, á tuggian na sangaw. Á kunnian gapay sù ira tatolay nga arád da akkuán yù ikáyâ ni Namarò, ta meyárik ira ta kasisítán, á yá lâ palabbetád da yù impiernu, sangaw nu ukuman ni Namarò ira.

⁹ Á wáwwagì nga iddukak ku, inubobuk ku yù pangukum ni Namarò sù ira nga mangnuá ta narákè. Ngam ta meyannung nikayu, ammu gemma ta awán bulubugá ta mesimmu nikayu nga kunnay ta katuggi nayù kasisítán, gapu ta ikatalà nawin si Apu Kesu ta mangiyígù nikayu, á palurotan naw yù napiá nga ipakuá ni Namarò nikayu megapu sù panguruk naw kuna. ¹⁰ Ta pareku nga matunung si Namarò, á kemámmatán na yù napiá nga akkuán naw. Á ammu na yù ayâ naw kuna, ta ipasingan naw paga megapu sù ángngiddù naw sù ira kábulun naw nga manguruk kê Apu. ¹¹ Á karagatám mi ta talákkurugan naw nga uputan yù napiá nga akkuán naw áddè ta pattoli ni Apu Kesu, tapè mapalurò yù ngámin nga iddanamát tam. ¹² Ari kayu laguk malurâ sù ángnguruk naw kê Apu. Párigán naw galá yù ira nga napasigaggá yù ángngikatalà da. Ta sittam nga napasigaggá yù ángngikatalà na yù iddán ni Namarò sù initabbá na.

Kuruk nga Mapaluro yù Initabbá ni Namarò

¹³ Á makáwayyá si Namarò nga mamaluro sù initabbá na. Á aijan yù initabbá na kê Kákay Abrakam sù ngaw nga nabayágin. Á gapu ta awán ta tanakuán nga makáwayyá ánnè kê Namarò, nga massistígu sù kinagi na, á yáyù nga sinistíguán na galá ni Namarò lápay ta kuruk yù kinagi na kê Kákay Abrakam. ¹⁴ Á kinagi na, “Á yawe yù itabbâ nikaw. Pagayáyatat taka megapu sù aru nga iyawâ ku nikaw nga pammakapiám mu, á pagaruak ku noka yù ira ginakám,”* kun ni Namarò kuna. ¹⁵ Á gapu ta nagattam nga nagiddak si Kákay Abrakam, nga napasigaggâ yù pangikatalâ na kê Namarò, á nálâ ni Abrakam yù initabbá ni Namarò kuna.

¹⁶ Á aijan yù kustombare na tolay nga abbúnan na yù ngágan ni Apu ta pamakuruk na sù kagian na. Á kagian na, “Si Apu Namarò yù makasistígu ta kuruk yù kagiak ku,” kun na. Á ta kunnian, patukkatan na yù pakkaká-ubobuk da. ¹⁷ Á gapu ta inikáyâ ni Namarò nga ipakánnámmu ta kukurugán nga arán na bulubugá patalián yù sinalákkuruk na, á sinuttul na yù kustombare na tolay nga mamakuruk sù initabbá na, ta nassistígu si Namarò sù ngaw ira nga nangitabbán na. ¹⁸ Á yáyù nga aijan yù duá nga pangurugát tam nga ari bulubugá moli, yù pangitabbá ni Namarò ánnâ yù passistígu na, ta ari bulubugá massiri si Namarò. Á sittam nga nakiyígù kuna, dudduáran na ittam ta ari ittam mabbábáng, ngam mapasigaggâ ittam laguk nga magiddanáma sù pinarán na megapu nittam. ¹⁹ Á gapu ta napasigaggâ yù ággiddanáma tam ta kesipâ tam kê Namarò, napaláddâ yù ággiát tam kuna. Ta si Apu Kesu yù pangikatalakát tam, nga minayin ta lángi sù mangilin nga gián ni Namarò. ²⁰ Aggina yù minay ta lángi nga napolu ánnè nittam. Ta aggina yù kotunán nga pári nga pannakabaggi tam, nga mamakkápiá nittam kê Namarò. Á kunnay ta kapári ni Patul Melkasidek yù kapári ni Apu Kesu, nga ari bulubugá mapatalián ta áddè ta áddè.

7

Si Patul Melkasidek, nga Pári

¹ Á yù ngaw Patul Melkasidek yù patul nga nammaguray ta ili na Salem, nga pári gapay nga pannakabaggi nayù ira tatolay ta arubáng ni Namarò nga Kotunán na ngámin. Á panoli ni Kákay Abrakam ta gián na ta kabalín na nangappù ta appâ nga patul nga malussaw kuna, á en na jinápun ni Patul Melkasidek. Á namindision kê Kákay Abrakam, ta inipakimállâ na yù pangikállâ ni Namarò kuna. ² Á iniyawâ na laguk ni Kákay Abrakam kê Patul Melkasidek yù mekamapulu sù ngámin nga inâ na. Á yù kebalínán nayù ngágan ni Patul Melkasidek yù patul nga matunung, á matunung yù ngámin nga kingnguá na. Á yù páppatulán na yù dabbun na Salem. Á yù kebalínán na Salem yù lugár nga pagimammatán. Á yáyù nga neparámak si Patul Melkasidek ta napiá nga patul nga matunung ánnâ mamagimammâ.* ³ Á awán ta nakagi nga meyanung sù ira darakal ni

* **6:14** Genesis 22:15-17. Ta olu nga pangitabbá ni Namarò kê Abrakam (Genesis 12:1-4), napasá 25 nga dagun lage na keyaná ni Isak (Genesis 21:2-5). Á napasá má 60 nga dagun lage na keyaná nayù ira ápu na, di Eso kê Akup (Genesis 25:21-26). * **7:2** Genesis 14:18-20

Patul Melkasidek. Awán ta netúrâ nga meyanung sù ira naggaká kuna onu yù ira ginaká na. Á ari bulubugá nánammuan yù meyanung sù keyanâ na áanna pate na. Á yáyù nga maggián si Patul Melkasidek nga kunnay sù Anâ ni Namarò, nga pári ta áddè ta áddè.

⁴ Nonopat tam laguk yù pakáwayyá ni Patul Melkasidek! Ta si Kákay Abrakam gapay, mássiki nu káke tam ngámin nga Kudio, iniyawâ na kâ Patul Melkasidek yù mekamapulu sù ngámin nga inâ na sù ira nakigerrán na. ⁵ Á yù ira ginaká ni Kákay Abrakam, aijan yù dán nga netúrâ nga tunung nga netuddu nira, ta iyawâ da yù mekamapulu sù ngámin nga pakkatole ra. Á yù ira páppári nga ginaká ni Libi yù pangiyawatád da, mássiki nu kanakanáyud da ira. ⁶ Á si Patul Melkasidek, mássiki nu ari gemma ginaká ni Libi, aggina yù pangiyawatán ni Kákay Abrakam sù mekamapulu sù kukuá na. Á si Patul Melkasidek yù namindision, nga nakkiddaw kâ Namarò ta ikákkállà na si Kákay Abrakam, mássiki nu aggina yù nangitabbán ni Namarò. ⁷ Á ammu tam gemma ta makáwayyá yù mamindision ánnè sù bindisionán na.

⁸ Á ta meyanung sù ira páppári, nga ginaká nayù ngaw Libi, aggira yù mangalawâ sù mekamapulu sù ira kanakanáyud da nga Kudio. Á tatolay ira lâ nga matay, nga mapatalián sangaw. Ngam aijan yù netúrâ nga meyanung kâ Patul Melkasidek, ta aggina yù pári nga matotolay ta áddè ta áddè. ⁹ Á yù ira ngaw páppári nga ginaká ni Libi, inalawâ da yù mekamapulu sù ira tatolay. Ngam máyâ ta kagiat tam gapay ta kunnay ta nappagá si Libi sù mekamapulu kâ Patul Melkasidek megapu kâ Kákay Abrakam. ¹⁰ Ta apù na ta siku ni Kákay Abrakam si Libi, nga ari paga neyanâ ta panápun nayù káke na kâ Patul Melkasidek. Á kunnay ta aijan si Libi paga ta baggi ni Kákay Abrakam ta pappagá ni Abrakam sù mekamapulu kâ Patul Melkasidek. Á yáyù nga mesipâ si Libi sù kingnguá nayù káke na.

Yù Pári nga Kunnay kâ Patul Melkasidek

¹¹ Á sù ngaw nga nabayák, inipetúrâ ni Namarò kâ Kákay Moyses yù tunung na Kudio. Á sinullà ni Namarò yù ira ginaká ni Libi, tapè aggira yù pári. Á si Aron yù olu nga ginaká ni Libi nga pári. Á nonopat tam yaw. Gapu ta ari kukurugán nga mapakkápiá yù ira tatolay kâ Namarò megapu sù kapári nayù ira ngaw ginaká ni Libi, á máwák nga duttál yù tanakuán nga pári, nga kunnay kâ Patul Melkasidek yù kapári na. Á yáyù nga sinalián na ira ni Namarò. ¹² Á gapu ta sinalián ni Namarò yù ira páppári nga ginaká ni Libi, máwák gapay nga talián na yù tunung. ¹³ Á si Apu Kesu yù ubobugak ku, nga táli nayù ira páppári nga ginaká ni Libi. Á awán bulubugá ta pári ngaw nga naggapu sù ira naggaká kâ Apu Kesu, ta tanakuán gemma yù naggaká kuna. ¹⁴ Ta ammu tam ta ginaká ni Juda yù Yápu tam. Á si Kákay Moyses, awán bulubugá ta kinagi na nga meyanung ta pári nga naggapu sù ira ginaká ni Juda.

¹⁵ Á mepasingan ta pinatalián ni Namarò yù ira páppári nga ginaká ni Libi áanna yù dán nga tarátu na gapay nga meyanung sù katunung na tolai, nepatalugáring ta panullà ni Namarò sù tanakuán nga pári nga mannanáyun, nga kunnay kâ Patul Melkasidek yù kapári na. ¹⁶ Á

ta katullà ni Apu Kesu ta pári, ari negapu sù tunung na Kudio nga meyanung sù ira naggaká kuna, nu ari galá negapu sù pakáwayyá na, ta aggina yù matotolay ta áddè ta áddè. ¹⁷ Á aijan yù inipetúrâ ni Namarò nga meyanung kuna nga kunniaw:

“Sikaw yù pári ta áddè ta áddè,

nga kunnay sù kapári ni Patul Melkasidek nga ari bulubugá mapatalián.”

¹⁸ Á gapu ta awán ta tolay nga makatuppál sù tunung ni Moyses, á awán laguk ta tolay nga meyígù megapu kuna, á awán ta serbi na.† Á yáyù nga kánnámmuát tam laguk ta sinalián ni Namarò yù tunung ni Moyses, ¹⁹ gapu ta awán bulubugá ta tolay nga mabbalin ta pareku nga matunung megapu sù panguruk na sù tunung. Ngam aijan laguk yù kapiánán nga ággiát tam, ta más napiá yù iddanamát tam megapu kê Apu Kesu, ána mapelò ittamin kê Namarò.

²⁰ Á mánnámmuát tam ta más napiá yù kapári ni Apu Kesu, gapu ta panullà ni Namarò kê Apu Kesu, á inittabbá na kuna ta kukurugán nga mannanáyun yù kapári na. Ngam sù panullà na sù ira páppári nga ginaká ni Libi, awán ta inittabbá na. ²¹ Á yawe yù inittabbá ni Namarò ta panullà na kê Apu Kesu, nga kunnay sù dán nga netúrâ nga kunniaw,

“Sikán si Apu Namarò, á arák ku bulubugá ibabáwi yù talákkurugak ku. Á sistíguák ku ta kuruk yù kagiak ku,

‘Sikaw yù pári ta áddè ta áddè.’ ”

²² Á yáyù nga ammu tam ta si Apu Kesu yù namaláddá nga namalurò sù más napiá nga tarátu ni Namarò megapu nittam.

²³ Á aijan paga yù tádday nga kapiánán nayù kapári ni Apu Kesu. Ta mássiki nu aru yù ira ngaw páppári, ngam arád da awayyá nga mopù yù kapári ra, gapu ta matay ira nga mapatalián. ²⁴ Ngam pári si Apu Kesu ta áddè ta áddè, nga ari bulubugá mapatalián, gapu ta aringin bulubugá matay. ²⁵ Á yáyù nga si Apu Kesu yù makáwayyá nga mangiyígù sù ira ngámin nga tumulù nga makipakomá kê Namarò megapu kuna. Ta sigga-inángà si Apu Kesu, nga pári nga matotolay ta áddè ta áddè, nga makimi-imállà kê Namarò megapu sù ira ngámin nga mangikatalà kuna.

²⁶ Á si Apu Kesu yù máwák tam nga pári, nga pannakabaggi tam ta arubáng ni Namarò, gapu ta aggina yù mangilin, nga pareku nga matunung, nga awán bulubugá ta liwâ na. Á yáyù nga kukurugán nga nerumá nittam, ta makaliwâ ittam, ngam pareku nga napiá lâ yù nonò na. Á inipotun ni Namarò si Apu Kesu, tapè aggina yù Kotunán nga meparáyaw ta lángl. ²⁷ Á nerumá gapay sù ira ngaw páppári, ta arán na máwák nga mangiyátáng ta kággággaw. Á yù ira ngaw páppári, máwák da ngaw nga mangiyátáng megapu sù liwâ da, lage ra nangiyátáng gapay megapu sù liwâ nayù ira tatolay. Ngam si Apu Kesu, gapu ta awán bulubugá ta liwâ na, á mittán lâ yù pangiyátáng na megapu nittam, tapè mári yù liwâ tam nga tatolay. Á arán na máwák nga pidduán yù pangiyátáng na, ta yù baggi na yù iniyátáng na megapu nittam, sù ketapil na ta kurù. ²⁸ Á yù ira ginaká ni Libi nga natullà ta pári megapu sù tunung nayù ngaw Moyses, á tolay ira lâ nga nakapi ána nakaliwâ. Ngam megapu sù pangitabbá ni Namarò, sinullà na yù Aná na nga naporián

† 7:18 Roma 8:3

sù tunung ta nabayák, nga namalurò ta ngámin nga ure nayù Yáma na, á nabbalin ta pári nga kapiánán, nga maggián ta áddè ta áddè.

8

Yù Kapiánán nga Tarátu ni Namarò megapu kê Apu Kesu

¹ Á yawe yù kebalinán nayù kinagi, nga ajjanin yù kotunán nga pári, nga pannakabaggi tam kê Namarò, nga nepagitubangin ta jivanán ni Namarò ta lángì, nga mepammaguray kê Namarò nga makáwayyá. ² Á aggina yù pári nga masserbi kê Namarò sù mangilin nga gián na ta lángì, nga kuruk nga bale ni Namarò. Ta yù ngaw bale na nga pakimorayan nayù ira tatolay kê Namarò ta dabbuno, pidde ra lâ nayù ira tatolay, nga keyarigán nayù bale ni Namarò ta lángì. Ngam si Namarò nga Yápu tam yù nappadday sù bale na ta lángì.

³ Á yù ira kátannangán nga pári ta dabbuno, natullà ira tapè iyátáng da kê Namarò yù ayám nga iyawâ nayù ira kábulud da. Á kunnian gapay kê Apu Kesu, nga kotunán nga pári tam, ta ajjan ngaw yù máwák na nga iyátáng. ⁴ Á nu ajjan si Apu Kesu paga nakuan ta dabbuno, ari gemma pári, ta ajjan yù ira ginaká ni Libi nga natullà ta pári, nga mangiyátáng nakuan kê Namarò sù ayám nga iyawâ nayù ira tatolay, ta meyannung sù tunung ni Moyses. ⁵ Á yù bale ni Namarò nga pidde ni Moyses ta kalállammatán, kunnay lâ ta alinu nayù egga ta lángì nga inipasingan ni Namarò kuna. Á ta pappadde ni Moyses, kinagi ni Namarò kuna, “Imugurám mu yù áppaddem, tapè pareku nga megittá yù paddayam mu sù inipasingak ku ngin nikaw ta keggám sù puddul,”* kun na. ⁶ Ngam ajjanin si Apu Kesu Kiristu sù bale ni Namarò ta lángì, nga mamakkápiá ta tatolay kê Namarò. Á más napiá yù kapári ni Apu Kesu ánnè sù kapári nayù ira Kudio ta dabbuno, áнна más napiá gapay yù bagu nga tarátu ni Namarò ánnè sù dán nga tarátu na, megapu sù kapiánán nga initabbá ni Namarò.

⁷ Á ta ángngarigán, nu napalurò nakuan yù ure ni Namarò megapu sù napolu nga tarátu na, á arán na nakuan pinarán yù mekaruá. ⁸ Ngam arán na inikáyâ ni Namarò yù kingngikingnguá nayù ira ngaw tatolay nga siminuttul sù napolu nga tarátu na. Á yáyù nga kinagi ni Namarò, “Sikán si Namarò, á yawe yù kagiak ku.

Duttál yù tanakuán nga ággaw, á palurotak ku yù bagu nga tarátu sù ira tatolè nga ginaká ni Israel áнна yù ira ginaká ni Juda.

⁹ Á ari megittá yù bagu nga tarátù sù ngaw tarátù, nga kinagi sù ira ngaw naggaká nira,

ta pangipánò nira ta páppatulán na Egipto.

Ta yù ira ngaw naggaká nira, arád da garè sinuppál yù tarátù nira, á yáyù nga pinaguráyák ku ira,” kun ni Apu Namarò.

¹⁰ “Ngam yawe yù bagu nga tarátù sù ira ginaká ni Israel.

Duttál sangaw yù ággaw, á ipatattam ku ta nonò da yù tunung ku, tapè arád da káttamán.

Á sikán laguk yù pakiyápuád da,

á aggira gapay yù tatolè.

¹¹ Á ta kesimmu na sangaw, ari iren laguk makkakátuddu.

* 8:5 Exodo 25:40

Awán ta toláy nga makkagi ta kabbulun na, ‘Máwák nga ammu si Apu,’
gapu ta aggira ngámin, ammu rangà,
mássiki yù kagukábán áddè sù karakalán.

¹² Á ikákkállà ku ira áнна pakomák ku yù liwiliwâ da.

Á arák kin nonopan yù ngaw kingnuá ra nga narákè.”†

¹³ Á ta pakkagi ni Namarò ta meyannung sù bagu nga tarátu na, inibiláng na ta napaságin yù ásserbi nayù napolu. Á máringin sangaw yù dánin, nga awán ta passerbián na.

9

Yù Pakimore nayù ira Tatolay kâ Namarò ta Keggá nayù Olu nga Tarátu

¹ Á sù olu nga tarátu ni Namarò sù ira tatolay, kinagi ni Namarò nira yù taddán na nga meyannung sù pakimore ra kuna. Á inipapadde na gapay nira yù bale na, nga paggagammungád da ta pakimore ra kuna. ² Á yù tabbi na ayám yù pidde ra ta bale ni Namarò, nga duá yù lágum na. Á yù lágum nga pattallungád da, mangngágan ta Mangilin nga Gián. Á aijan ta lágum yù ánnáddagán na isingan nga pitu yù pangá na, áнна yù lamesá nga pangipayyád da ta mangilin nga pán nga iyátáng da kâ Namarò.

³ Á yù mekaruá nga lágum, nalipparán ta kortíná nga nakannak, á mangngágan ta yù Kangilinán nga Gián. ⁴ Á aijan ta Kangilinán nga Gián yù napadday ta buláwán nga ánnuggiád da ta bábbanguk nga meyátáng. Á aijan gapay yù kakon, nga neparakkà ta lawán na áнна unak na yù buláwán. Á yù mayán nayù kakon yù duá nga dappik nga batu nga aijan netúrâ nira yù taddán ni Namarò nga meyannung sù tarátu na. Á aijan gapay sù kakon yù tagukuk ni Aron nga naddon áнна yù angáng nga buláwán nga napayyán ta manna, nga kanan nga naggapu ta lángi nga iniyawâ na ngaw ni Namarò sù ira tatolay ta keggá ra ta kalállammatán. ⁵ Á aijan ta utun nayù kallak na kakon yù duá nga sináttolay, nga buláwán, nga nappayâ. Aggira yù keyarigán nayù ira maráyaw nga darohan ni Namarò nga mangngágan ta kerubim, nga mepulù kâ Namarò, nga panákkilalán ta keggá na tán ni Apu Namarò. Á yù ira sináttolay, napagarubáng ira, á nassonnâ yù payâ da ta utun nayù kallak na kakon nga buláwán, nga pangiyátangán nayù pári ta dága na ayám ta arubáng ni Namarò, tapè pakomán na yù liwiliwâ nayù ira tatolay. Á yáyù áddè nayù kagiak ku nga meyannung sù keyarigán na, ta arák ku mebukalán saw yù ngámin nga meyannung karannian.

⁶ Á ta kabalin nayù ira páppári nga nangiparán ngámin karanniwaw, tullung ira ta kággággaw sù olu nga lágum, tapè tuppálad da yù kapári ra. ⁷ Ngam yù mekaruá nga lágum yù Kangilinán, á yù kátannangán nga pári lâ yù makatallung tán, á mittán lâ ta tangaragun yù tallung na. Á tallung na, máwák na nga ipulù yù dága na ayám nga iyátáng na kâ Namarò megapu sù liwiliwâ na áнна megapu sù liwiliwâ nayù ira tatolay gapay. ⁸ Á gapu ta ari makatallung yù ira káruán nga pári sù Kangilinán nga Gián, á yáyù nga ipakánnámmu nayù Mangilin nga Ikararuá ta ari paga jimittál yù ággaw nga pakatallung nayù ira tatolay sù Kangilinán nga Gián

† 8:12 Jeremiah 31:31-34

ni Namarò, gapu ta ajjan lâ paga yù olu nga pattallungád da, nga lágum nga Mangilin. ⁹ Á danniauw yù keyarigán nayù ággiát tam, ta mepasingan ta mássiki nu pígiá yù iyawâ nayù ira tatolay nga ayám nga meyátáng kâ Namarò, ari mári yù liwiliwâ da, gapu ta ari mapatunung yù nonò da. ¹⁰ Ta yù tunung nga tuppálad da yù meyannung galâ ta kanad da áнна inumad da áнна áppakarenu ra ta baggi ra. Á naggián lâ dannian nga tunung nga meyannung sù egga nga masingan, áddè ta dattál nayù bagu nga tarátu.

Yù Dága ni Apu Kesu Kiristu

¹¹ Á jimittálin si Apu Kesu Kiristu, nga kotunán nga pári, á pinalurò na yù ngámin nga meyannung sù bagu nga tarátu ni Namarò. Ta simillung sù kukurugán nga bale ni Namarò, nga arán na pidde na tolay, nga ari saw yù gián na nu ari galâ nga ajjan ta lángi. ¹² Á namittán lâ yù tallung ni Apu Kesu sù kuruk nga Kangilinán nga Gián, nga gián ni Namarò ta lángi. Á ari yù dága na kajjing áнна báka yù iniyátáng na, nu ari galâ yù dága na lápay, nga iniyawâ na sù pagikáru na ta liwiliwâ tam. Á nári ngin yù liwiliwâ tam ta áddè ta áddè megapu sù dága na.

¹³ Á ta meyannung sù olu nga tarátu ni Namarò, nu támmitan nayù ira tatolay yù baggi na tolay onu ayám nga natay, onu tanakuán nga makárirák yù támmitad da, á mebiláng ira ta narapingán, nga ari mepángngà nga makimoray kâ Namarò. Ngam nu iwári na nira nayù pári yù dága na kajjing áнна toro áнна yù abu na kígaw na báka nga neyátáng, á megapu sù dága na ayám, mebiláng yù ira tatolay ta napakarenuán nga mepángngà nga makimoray kâ Namarò. ¹⁴ Á pappanganâ sù dága ni Apu Kesu Kiristu, ta mapakarenuán yù nonò nayù ira tatolay megapu sù dága ni Apu, gapu ta awán bulubugá ta liwâ na. Á initapil na yù baggi na lápay, nga kunnay ta neyátáng kâ Namarò, megapu sù ángngabbák nayù Mangilin nga Ikararuá. Á yáyù nga arát tamin uputan yù kunnay ta iniyátáng da ngaw nayù ira pári, nga ari gemma makári sù liwâ na tatolay, gapu ta napakarenuán ittamin áнна napatunung yù nonò tam, megapu galâ sù dága ni Apu. Á ajjanin yù awayyá tam nga masserbi kâ Namarò nga sigga-inángà nga matotolay ta áddè ta áddè.

¹⁵ Á megapu sù pakáwayyá nayù dága ni Apu Kesu Kiristu, aggina yù makáwayyá nga mamalurò sù bagu nga tarátu ni Namarò, tapè mesipà kâ Namarò yù ira tatolay nga agálán na, áнна málá da yù mannanáyun nga initabbá na nira. Ta natay si Apu Kesu, nga nagikáru ta liwiliwâ tam, tapè meyígù ittam áнна arán na ittam pagikaruan ni Namarò megapu sù olu nga tarátu nga pakaliwatát tam.

¹⁶ Á ta ángngarigán, ajjan yù tolay nga umay sù abugádu, á ipetúrâ na kuna yù tarátu na, ta nu matayin, á meyawâ yù kukuá na sù anâ na. Ngam máwák nga matay yù tolay lage na meyawâ yù kukuá na sù anâ na. ¹⁷ Á ari gemma mapatuppál yù tarátu na, nu matolay paga yù tolay. ¹⁸ Á mássiki yù olu nga tarátu ni Namarò, ari mapalurò nu awán ta ayám nga napárti tapè meyátáng yù dága na. ¹⁹ Á yáyù nga kunniaw yù kingnguá na ngaw ni Kákay Moyses. Binibbik na sù ira tatolay yù ngámin nga taddán ni Namarò nga netúrâ sù tunung na. Á kabalín na nabbibbik, inâ na yù dága na kígaw na báka áнна kajjing, nga inikiruk

na ta danum. Á inâ na yù pangá na káyu nga kisop nga nababbarán ta duddù na karneru nga nakulorán ta ujjojjin, nga iniyusá na ta pangiwári na ta dága sù ira tatolay áнна yù libru gapay nga netúratán nayù tunung ni Namarò. ²⁰ Á ta pangiwári ni Moyses sù dága, kinagi na nira, “Yawe dága yù sinniál ta mapalurò yù tarátu ni Namarò nu kurugat tam yù taddán na,”* kun na. ²¹ Á kunnian gapay iniwári na yù dága sù balay nga ákkimorayád da kê Namarò, áнна yù ira ngámin nga aruátan na nga iniyusá ra ta pakimore ra. ²² Á ta meyannung sù tunung ni Namarò, mággè ngámin mapakarenuán megapu ta dága. Á nu awán ta dága nga neyátáng, ari mapakomá yù liwiliwâ nayù ira tatolay.

Namittán lâ yù Ketapil ni Apu Kesu nga Keyátáng na megapu nittam

²³ Á yù bale ni Namarò nga ajjan ta dabbuno áнна yù aruátan na, danniwaw yù meyárik sù kukurugán nga ajjan ta lángì. Á máwák nayù ngaw pári nga mangiyátáng ta dága na ayám, tapè mapakarenuán áнна mangilin danniwawe nga iyusá nayù ira tatolay ta pakimore ra. Ngam más napiá yù gián ni Namarò ta lángì áнна yù aruátan na, á yáyù nga más napiá gapay yù neyátáng sù gián na ta lángì. ²⁴ Á pangiyátáng ni Apu Kesu Kiristu, arán na sillungán yù pidde na tolay, nga meyárik sù ajjan ta lángì. Ngam sillungán na galâ yù kukurugán nga gián ni Namarò ta lángì. Á maggiánin ta lángì nga makimi-imállà kê Namarò megapu nittam. ²⁵ Á yù kátannangán nga pári nga Kudio, tullung sù Kangilinán nga Gián ta kádaragun nga mangipulù ta dága na ayám nga iyátáng na. Ngam si Apu Kesu, ari name-arú yù pangiyátáng na ta baggi na. ²⁶ Ta nu name-arú nakuan yù pangiyátáng ni Apu Kesu, á ari nopù nakuan yù pagattam na ta pate na áddè ngaw sù kaparò na dabbuno ta áddè kunangan. Ngam namittán lâ yù keyaná ni Apu Kesu ta tolay ta pamegapu nayù maporián nga ággaw, á namittán lâ yù pangitapil na sù baggi na, nga neyátáng megapu nittam, tapè pakarenuán na ittam áнна mári yù liwiliwâ tam. ²⁷ Á sittam ngámin nga tatolay, máwák nga mamittán ittam nga matay sangaw. Á sangaw nu duttál yù ággaw nga pamanunnù ni Namarò sù ira tatolay, á panunnután na ittam laguk. ²⁸ Á kunnian gapay kê Apu Kesu Kiristu, nga namittán lâ nga natay, mássiki awán ta liwâ na, ta netapil yù baggi na megapu nittam, ta pagikáru na ta liwiliwâ tam ngámin nga tatolay. Á duttál má sangaw ta dabbuno si Apu Kesu, nga aringin matay nga magikáru ta liwâ tam, nu ari galâ umay nga mangiyígù nittam nga magiddi-iddak kuna, tapè mepaggián ittam kuna ta áddè ta áddè.

10

Yù Pamakkápiá ni Apu Kesu nittam kê Namarò

¹ Á yù ngámin nga kustombare na pári nga Kudio nga meyannung sù tunung nga inipetúrá na ngaw ni Namarò kê Moyses, danniwaw yù keyarigán nayù kukurugán nga kapári ni Apu Kesu Kiristu. Á yù iniyátáng na pári nga Kudio yù keyarigán nayù baggi ni Apu Kesu nga neyátáng megapu nittam. Á yáyù nga mássiki nu mangiyátáng yù pári ta kádaragun, ari bulubugá mapatunung yù nonò nayù ira tatolay megapu sù pangiyátáng na. ² Á ta ángngarigán, nu ajjan nakuan yù ira makimoray

* 9:20 Exodo 24:8

nga kukurugán nakuan nga náringin yù liwiliwâ da áнна napakarenuán yù nonò da, á ari iren nakuan mappasirán, á ammu ra ta arád da máwák nga uputan yù pangiyátáng da ta kádaragun. ³ Ngam ari mári yù liwiliwâ da megapu sù iniyátáng da. Yá lâ serbi na ta ipanonò na sù ira tatolay ta kádaragun ta aijan paga yù liwiliwâ da. ⁴ Ta ari bulubugá mári yù liwâ na tolay megapu sù dága na toro áнна kajjing.

⁵ Á yáyù nga kinagi ni Apu Kesu Kiristu sù Yáma na, sù ngaw lage na páno ta lángi nga umay ta dabbuno, nga kun na,
“Arám mu gemma ikáyâ yù dága na ayám nga meyawâ nga meyátáng nikaw,

á yáyù nga iniparánám mà ta baggi.

⁶ Ta ari ka magayâyâ sù meyátáng nga baggi na ayám nga matuggi áнна yù ayám nga meyátáng megapu sù liwiliwâ na tatolay.

⁷ Á yáyù nga kagiak ku nikaw ta aijanà saw, Apu Namarò, tapè palurotak ku yù ipakuám nikán,

nga kunnay ta netúrâ sù bilim mu nga meyannung nikán.”*

⁸ Á pakkagi ni Apu Kesu karannian, yá napolu nga kinagi na, ta arán na ikáyâ ni Namarò yù makkakerumá nga meyawâ áнна meyátáng kuna, á ari magayâyâ sù meyátáng nga matuggi áнна yù ayám nga meyátáng megapu ta liwâ nayù ira tatolay, mássiki nu dannian yù iyátáng nayù ira tatolay tapè tuppálad da yù metuddu megapu sù tunung. ⁹ Á kabalin na nakkagi karannian, kinagi na laguk kê Namarò, “Aijanà saw, tapè palurotak ku yù ipakuám nikán,” kun na. Á yáyù kinagi na, gapu ta patalián ni Namarò yù pangiyátáng nayù ira tatolay ta ayám, á yù keyátáng ni Apu Kesu yù táli na. ¹⁰ Á gapu ta pinalurò ni Apu Kesu Kiristu yù ngámin nga ure ni Namarò, á yáyù nga napakarenuán ittamin ta liwiliwâ tam, megapu sù pangiyátáng ni Apu Kesu sù baggi na, nga mittán lâ ta áddè ta áddè.

¹¹ Á yù ira páppári nga Kudio, palurotak da yù pakimore ra kê Namarò ta kágággaw, á mame-aru yù pangiyátáng da, ngam ari bulubugá makári ta liwâ. ¹² Ngam si Apu Kesu Kiristu, iniyátáng na yù baggi na, nga namittán lâ, nga mangari ta liwiliwâ tam ngámin ta áddè ta áddè. Á kabalin na nangiyátáng, nagitubang ta jiwánan ni Namarò ta lángi, nga ággitubangan nayù kotunan nga maráyaw. ¹³ Á maggián ta lángi nga magiddak áddè ta arán na ipeguppè ni Namarò kuna yù ira malussaw kuna. ¹⁴ Ta megapu sù mittán lâ nga pangiyátáng ni Apu Kesu, náringin yù liwiliwâ nayù ira ngámin nga mangikatalà kuna áнна pinakarenuán na yù nonò da, á pinabbalin na ira ta napiá áнна mangilin nga tatole na ta áddè ta áddè.

¹⁵ Á ipakánámmu nayù Mangilin nga Ikararuá ta kuruk yian, ta inipetúrâ na ngaw yù kinagi ni Namarò nga kunnaw:

¹⁶ “Yawe yù tarátù sù ira tatolè sangaw nu duttál yù ággo na.

Ipatattam ku ta putu ra yù tunung ku.

Ipatalattà ku ta nonò da yù itaddák ku,

tapè arád da káttamán,” kun na.

¹⁷ Á kinagi na gapay,

“Á arák kin bulubugá nonopan yù liwiliwâ da

áнна yù narákè nga kingnguá ra.”

* 10:7 Salmo 40:6-8

18 Ta napakomángin yù ira ngámin nga liwiliwâ da, á yáyù nga awánin ta máwák da nga meyátáng megapu ta liwiliwâ da.

Si Apu Kesu yù Kátannangán nga Pári nga Masserbi kâ Namarò megapu nittam

19 Á wáwwagì nga mangikatalà kâ Apu Kesu, aijan yù awayyá tam nga mappelò nga makimállà ána makimoray kâ Namarò, nga kunnay ta makatallung sù kukurugán nga Kangilinán nga Gián na, megapu sù dága ni Apu Kesu, nga neyátáng tapè mári yù liwiliwâ tam. 20 Á yáyù pinalurò ni Apu Kesu ta pangitapil na sù baggi na ána paginnanole na, á kunnay ta binukatán na yù bagu nga áttallungát tam ta gián ni Namarò megapu sù pangiyátáng na sù baggi na. Á yù keyarigán nayù baggi ni Apu Kesu yù kortiná nga nelippak sù ira tatolay sù Kangilinán nga Gián ta bale ni Namarò, nga napisil sù pate ni Apu Kesu.† Á gapu ta matolayin, simillung sù gián ni Namarò megapu nittam.

21 Á aijanin si Apu Kesu nga kotunán nga pári nga namakkápiá nittam kâ Namarò, nga mammaguray nittam nga tatole na. 22 Á yáyù nga mappelò ittam laguk nga makimoray kâ Namarò, á ari ittam mabbábáng. Á ipasigaggà tam yù ángngikatalà tam kâ Namarò, ta mapálappawánin yù nonò tam, gapu ta napakomá ngin yù liwiliwâ tam megapu sù dága ni Apu Kesu. Á napakarenuán ittamin nga kun na narigù ta nalitáw nga danum.

23 Á ipasigaggà tam yù pagiddanáma tam sù kesipà tam kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ta mekatalà si Namarò ta mamalurò sù inittabbá na nittam. 24 Á makkakárudduák ittam nga makkaká-iddù ána malláppà ittam nga mamalurò sù napiá nga ipakuá ni Namarò nittam. 25 Á arát tam tukkatan yù paggagammung tam nga makimoray kâ Namarò, nga kunnay sù akkuán nayù ira káruán, nu ari galá makkakápanonò ittam sù napiá nga ággangnguá tam, tapè mepasigaggà yù ángnguruk tam, nepatalugáring ta ammu tam ta mabíkin nga duttál yù ággaw nga pattoli ni Apu Kesu.

26 Á ta ángngarigán nu aijan yù tolay nga nánnámmuán na yù kuruk nga meyannung kâ Apu Kesu, ngam talákkurugan na galá nga akkuán yù narákè, á awánin laguk ta tanakuán nga meyátáng nga makári nakuan ta liwâ na. 27 Ngam yá lá iddanamán na yù makánnanássing nga pangukum ni Namarò, á labbetán nayù tolay yù ornu, nga katuggián nayù ira nga malussaw kâ Apu. 28 Á ta meyannung sù tunung ni Namarò nga inipetúrâ na kâ Moyses, nu aijan yù tolay nga nalliwiá, ána aijan yù duá onu tallu nga nassistígu ta kuruk nga nalliwiá, á papatáyad da, nga awán ta mangikállà kuna.‡ 29 Á nu kunnian yù pamagikáru ra sù tolay nga ari nanguruk sù tunung ni Moyses, á pappanganá lá sangaw sù pamagikáru ni Namarò sù tolay nga mangiluddè kâ Apu Kesu, nga Anâ ni Namarò! Ta negapu ta pangiluddè na kâ Apu Kesu, pakkakagián na yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò nga mangikállà nittam, ána ibiláng na ta awán ta serbi nayù dága ni Apu Kesu, nga neyátáng sù pate na tapè mapalurò yù bagu nga tarátu ni Namarò, ána mapakarenuán ittam. Á merallà gemma yù pamagikáru ni Namarò kuna. 30 Ta ammu tam si Namarò, ána ammu tam ta palurotan na yawe nga kinagi na: “Sikán yù mabbála sù ira nga mangnguá ta narákè. Á iyawâ ku nira yù mepángngà nga bálà

† 10:20 Markus 15:38 ‡ 10:28 Deuteronomio 17:2-7

nayù liwiliwâ da,” kun na. Á aijan gapay yù dán nga netúrâ nga kunniaw, “Si Apu Namarò yù mamanunnù sù ira tatole na.”[§] 31 Á si Namarò yù matotolay ta áddè ta áddè, á makánnanássing yù pamagikáru na sù ira makaliwâ.

³² Á nonotan naw laguk yù ággián naw ngaw ta kapámmegapu naw nga manguruk kê Apu, nga nanawagánin yù nonò naw. Á mássiki nu jinigirigâ da kayu nayù ira nga ari nanguruk, inattamán naw ngámin, áнна napasigaggâ yù ángngikatalâ naw kê Apu. ³³ Á nu káruán, nakkakagiád da kayu nayù ira ari nanguruk, áнна kingngikingnguá ra kayu ta arubáng na aru nga tatolay. Á nu káruán, jinigirigâ da gapay yù ira kábulun naw, á nabbaluntáriu kayu nga nekanakanâ nira negapu sù pangikállâ naw nira. ³⁴ Ta inikállâ naw yù ira nga nebáluk megapu sù panguruk da kê Apu. Á mássiki nu ginubâ nayù ira malussaw yù kukuá naw, á pinaguráyán naw, ta nagayáyâ kayu paga, gapu ta ammu naw ta aijan yù kuruk nga napiá nga kukuá naw nga maggián ta lángì ta áddè ta áddè, nga ari bulubugá magubâ.

³⁵ Á gapu ta kunnian yù pagattam naw, arán nawin laguk pallikuránán yù pangikatalâ naw kê Apu, ta aru nga nakástá yù iyawâ ni Apu nga bálâ nayù ira nga napasigaggâ yù ángngikatalâ da kuna. ³⁶ Á máwák nga mapasigaggâ yù ángngikatalâ tam áнна magattam ittam lâ nu marigirigâ ittam, tapè palurotat tam yù ipakuá ni Namarò nittam, áнна málâ tam yù napiá nga initabbá na. ³⁷ Ta aijan yù netúrâ nga kunniaw sù bilin ni Namarò:

“Á ari mabayák, á umay sangaw yù iddagán naw nga umay,

á arán na ipáppánnâ yù ánge na.*

³⁸ Á yù ira tatolay nga ibiláng ku ta matunung megapu sù napasigaggâ nga ángngikatalâ da níkan,

tolayak ku ira ta áddè ta áddè.†

Ngam nu pallikuránád da yù pangikatalâ da níkan megapu sù jigâ da, aringâ magayáyâ nira,” kun ni Apu.

³⁹ Ngam sittam, wáwwagi, ari ittam negittá sù ira tatolay nga pallikuránád da yù pangikatalâ da kê Namarò, nga ukuman ni Namarò sangaw. Ta napasigaggâ yù ángngikatalâ tam kê Namarò, á yáyù nga meyígù ittam, nga mesipâ kuna.

11

Yù ira Tatolay nga Neparámak megapu sù Ángngikatalâ da

¹ Á anni laguk yù kebalinán nayù pangikatalâ tam kê Namarò? Nu ikatalâ tam si Namarò, ammu tam ta málawâ tam yù ngámin nga napiá nga initabbá ni Namarò nga iddanamát tam, áнна ammu tam ta kuku-rugán nga aijanin ngámin yù kinagi ni Namarò, mássiki dannian nga arát tam paga nasingan. ² Á yù ira ngaw o-olu nga tatolay, jináyo ni Namarò ira gapu ta pangikatalâ da kuna. ³ Á sittam gapay, gapu ta pangikatalâ tam kê Namarò, kánnámmuát tam ta pinarò na yù ngámin nga masingat tam megapu galâ sù pagubobuk na. Á yáyù nga ammu tam ta pinarò na yù ngámin nga masingat tam nga naggapu sù arát tam masingan.

§ 10:30 Deuteronomio 32:35-36 * 10:37 Meyannung sù panoli ni Apu Kesu: Kingnguá 1:9-11; Nepalappâ 22:16-17 † 10:38 Habakuk 2:4; Roma 1:17; Galasia 3:11

⁴ Á si Abel, nga yù ngaw mekaruá nga anâ ni Adan, inikatalà na gapay si Namarò. Á megapu sù pangikatalà na, iniyátáng na kê Namarò yù napiá ánnè sù iniyátáng ni Kain, nga kaká na. Á gapu ta pangikatalà ni Abel kê Namarò, inibiláng ni Namarò ta matunung si Abel. Á yáyù nga inalawâ ni Namarò yù iniyátáng ni Abel kuna. Á mássiki nu nabayágin nga natay si Abel, aijan kunangane lâ paga yù napiá nga ituddu na nittam megapu sù ángngikatalà na kê Namarò.*

⁵ Á si Enok gapay yù ngaw mangikatalà kê Namarò, á ari natay si Enok, gapu ta inâ ni Namarò ta lángi ta keggá na paga nga matolay. Á mássiki nu inalek nayù ira kábulun na ta dabbuno, arád da nálek, ta nepulù kê Namarò ta lángi. Á lage na kálâ ni Enok ta lángi, neparámak ta ayatán si Namarò kuna.† ⁶ Á ari gemma magayáyâ si Namarò sù tolay nga ari mangikatalà kuna. Á nu ikáyâ na tolay nga makimállâ kê Namarò, á máwák na nga manguruk ta aijan si Namarò nga makaginná sù pakimállâ na, áanna máwák na gapay nga manguruk ta bálatan ni Namarò ta napiá yù ira nga magalek kuna.

⁷ Á si Noe gapay ngaw, inikatalà na si Namarò. Á pinappalán ni Namarò si Noe, marakè mekaná sù ira narákè nga tatolay nga ari nanguruk kê Apu. Á kinagi ni Namarò kê Noe ta duttál yù kalítù na dabbuno nga arád da paga bulubugá nasingan, á kinuruk ni Noe yù kinagi na. Á pidde na yù dakal nga barangay nga egga aru nga lágum na nga kun na balay nga luttâ. Á ta kalítù na dabbuno, nalaggabán yù ira narákè nga tatolay, ngam neyígù di Noe áanna yù atáwa na, áanna yù ira tallu nga ánâ na nga lálláki áanna yù ira atáwa ra. Walu ira ngámin. Á megapu sù pangikatalà ni Noe kê Namarò, inipasingan na ta matunung yù pamagikáru ni Namarò sù ira tatolay nga ari nanguruk kuna. Á mesipâ gapay si Noe sù ira nga ikákkállâ ni Namarò áanna ibiláng na ta matunung megapu sù pangikatalà da.‡

⁸ Á si Kákay Abrakam gapay ngaw, gapu ta pangikatalà na kê Namarò, á kinuruk na yù kinagi ni Namarò nga mánaw sù gián na nga umay ta tanakuán nga lugár nga iyawâ ni Namarò noka sù ira ginaká na. Á yáyù nga nánaw di Kákay Abrakam sù giád da, mássiki nu arád da ammu yù angayád da. ⁹ Á gapu ta pangikatalà da, limibbè ira ta lugár nga kinagi ni Namarò, á nakipaggián ira tán nga kun na álliuk, nga nagala-ali gapu ta awán ta dabbud da. Á pidde ra ta bale ra yù tabbì na ayám. Á kunniû gapay sù ira ginaká ni Kákay Abrakam, di Isak, nga anâ na, kári Akup, nga apù na, ta kun na álliuk ira gapay nga nagala-ali nga nakipaggián tán sù bale ra nga napadday ta tabbì na ayám, gapu ta nesipâ ira gapay sù napiá nga initabbá ni Namarò kê Kákay Abrakam. ¹⁰ Á inattamán na lâ ni Kákay Abrakam yù pakipaggián na tán, mássiki nu awán ta nálâ na nga dabbun, gapu ta iniddanamán na yù mannanáyun nga paggianán na noka, nga ili nga sinalákkuruk ni Namarò, nga pidde na, nga maggián ta áddè ta áddè.§

¹¹ Á si Abbò Sara, nga atáwa ni Kákay Abrakam, inikatalà na gapay si Namarò. Á yáyù nga naganâ si Abbò Sara, mássiki nu bakabákakin ta paganâ na, gapu ta si Namarò yù pangikatalakán na, nga mamalurò

* 11:4 Genesis 4 † 11:5 Genesis 5:21-24 ‡ 11:7 Genesis 6:8-8:22 § 11:10 Genesis 12:1-4

sù initabbá na.* ¹² Á yáyù nga kitáru yù ira ginaká di Kákay Abrakam, mássiki nu kuruk nga lakalákay ána bakabákà iren lage ra paganâ. Á minaru yù ira ginaká ra, nga ari mabiláng ta kunnay sù bituan ta lángì ána dágâ ta aggik na bebay, megapu sù pangikatalà da kê Apu Namarò.†

¹³ Á ngámin danniw nga tatolay, natay ira ngaw nga nabayák, nga ari paga nangalawâ sù napiá nga initabbá ni Namarò nira, ngam napasi-gaggâ yù ángngikatalà da. Ta nánámmuád da ta palurotan ni Namarò yù initabbá na sangaw nu ággo na, mássiki nu mabayák paga yù pamaluro na. Á yáyù nga nagayâyâ ira, á ari ira nappasirán nga nakkagi ta ari yawe dabbuno yù kuruk nga paggianád da, ngam nakipaggián ira lâ nga kun na álliuk nga nappassapassiár lâ ta dabbuno. ¹⁴ Á yù ira tatolay nga magubobuk ta kunnian, ipakánámmu ra ta aijan yù iddanamád da nga kuruk nga paggianád da nga labbetád da sangaw ta lángì. ¹⁵ Á di Kákay Abrakam, ta ángngarigán nu manonò da yù lugár nga nánawád da, á aijan yù awayyá ra nakuan nga mattoli. Ngam ari ira naraddam sù ili nga naggapuád da. ¹⁶ Ta yá lâ kinaragatád da ta mesipà ira kê Namarò sù kapiánán nga paggianád da ta lángì. Á gapu ta pangikatalà da, yáyù nga ari mappasirán si Namarò nga meparámak ta Yápu ra, á pinarán na yù ili nga aijan ta lángì ta paggianád da.

¹⁷ Á ari nabbábáng si Kákay Abrakam nga mangikatalà kê Namarò ta pamarubá ni Namarò kuna. Ta initabbá ni Namarò kê Kákay Abrakam ta umaru yù ginaká na. Á gapu ta ikáyâ ni Namarò nga masingan nu napasigaggâ yù ángngikatalà ni Abrakam kuna, yáyù nga inipeyátáng ni Namarò kuna si Isak nga anâ na. Á napanán si Kákay Abrakam nga mangiyátáng, ¹⁸ mássiki nu kinagi ni Namarò ta si Isak yù paggapuán nayù aru nga ginaká na. ¹⁹ Ta inikatalà ni Kákay Abrakam ta pagin-nanolayan ni Namarò si Isak nu matay nakuan. Á yáyù nga neyárik si Isak ta kunnay ta pinaginnanole ni Namarò, ta natay nakuan, nu arán na inigaggak ni Namarò si Kákay Abrakam.‡

²⁰ Á si Isak, inikatalà na gapay si Namarò. Á megapu sù pangikatalà na, á lage na natay, kinagi na sù ira ánâ na, di Akup kê Eso, yù pangikállà ni Namarò nira ána yù napiá nga initabbá ni Namarò nira nga málâ da noka.§

²¹ Á si Akup, napiá gapay yù ángngikatalà na kê Namarò. Á minay di Akup nakipaggián ta páppatulán na Egipto. Á megapu ta pangikatalà ni Akup kê Namarò, á lage na natay, kinagi na sù ira duá nga ápù na nga ánâ ni Kusè yù pangikállà ni Namarò ána yù napiá nga initabbá na nira nga málâ da noka. Á sinanggalán na yù tagukuk na, á nakkummak nga naddáyaw kê Namarò.*

²² Á si Kusè, gapu ta pangikatalà na kê Namarò, á lage na natay, kinagi na ta duttál noka yù páno ra ta Egipto nayù ira ginaká ni Akup, nga mangngágan gapay ta Israel. Á yáyù nga sinaddánán na ira ta ipáno ra yù tuláng na noka nu mánaw ira, tapè itanam da ta dabbun nga toliad da.†

* **11:11** Genesis 21:1-2 † **11:12** Genesis 22:17 ‡ **11:19** Genesis 22:1-19 § **11:20** Genesis 27:27-30 * **11:21** Genesis 48:8-22 † **11:22** Genesis 50:24-25

23 Á yù ira darakal ni Moyses, nga ginaká ni Israel, inikatalà da gapay si Namarò. Á yáyù nga ari ira maganássing nga makikontará sù narákè nga itaddán nayù patul na Egipto. Ta kinagi nayù patul sù ira manaron ta maganá ta papatáyad da yù ira ngámin nga ánâ nayù ira Israel nga lálláki. Ngam ta keyaná ni Moyses, inittuttù nayù ira darakal na ta tallu nga bulán, ta ammu ra ta napiá nga abbing.‡

24 Á si Namarò yù pangikatalakán ni Moyses gapay. Á talluá ni Moyses, nánawán na yù napiá nga ággián na sù bale nayù parinsesa, nga anâ nayù patul na Egipto, nga namarakal kuna. Ta arán na inikáyâ ni Moyses ta nebiláng ta anâ nayù parinsesa, 25 gapu ta nanaki nga nekanâ sù ira nga tángngagad da lâ yù narákè nga ipagayáyâ da, nga mabi lâ nga maddán. Á piníli ni Moyses yù kapiánán, nga kesipà na sù ira tatole ni Namarò, nga kagittá na nga ginaká ni Israel, mássiki nu narigirigâ ira.§ 26 Ta iniddanamán ni Moyses yù MakKiristu nga sinullà ni Namarò nga umay mammaguray noka. Á yáyù nga inibiláng ni Moyses ta más napiá nu attamán na galâ yù panigirigâ nayù ira Egipto kuna, ánnè ta ketádde na nakuan sù ira maríku nga Egipto, gapu ta iniddagán na yù napiá nga bálà na nga iyawâ na noka ni Namarò kuna.

27 Á gapu ta pangikatalà ni Moyses kê Namarò, inipáno na yù ira Kudio sù lugár nayù ira Egipto, mássiki nu manaki yù patul ta páno ra. Á ari naganássing sù patul, gapu ta napasigaggà yù ángngikatalà na, nga kunnay ta nasingan na yù ari masingan, nga si Namarò nga nepulupulù nira. 28 Á megapu sù pangikatalà ni Moyses kê Namarò, kinuruk na yù kinagi ni Namarò, á pinapparán na yù ira ginaká ni Israel ta páno ra ta páppatulán na Egipto. Á kinagi na nira ta pártiad da yù kígaw, á ileruk da yù dága na ta utun na puertá na bale ra, tapè masingan nayù daroban ni Namarò, á arán na papatáyan yù ánâ da nga ginaká ni Israel, ta ánge na nga papatáyan yù ira kaká nga lálláki nga ánâ nayù ira Egipto. Á dattál nayù daroban, nasingan na yù dága ta utun na puertá na bale ra, á sinalebarán na, á awán ta napapáte na nga anâ nayù ira ginaká ni Israel.*

29 Á yù ira ginaká ni Israel, inikatalà da gapay si Namarò. Á megapu ta pangikatalà da, pinassinná ni Namarò yù danum na bebay nga mangngágan ta Ujjojin, tapè aijan yù pappatalayád da nga namagá ta paddáki da nga umay ta dammáng. Á yù ira Egipto, nga nakkabáyu áanna nakkalesá, nga nanimmâ nira, nalaggabán ira ngámin ta paddáki da gapay nakuan, ta pinatoli nen ni Namarò yù danum ta negagángay nga gián na.†

30 Á gapu ta pangikatalà nayù ira ginaká ni Israel kê Namarò, kinuruk da yù kinagi ni Namarò nira, á nallakalakák ira nga nilelepuanán yù atannáng nga nakannak nga jijjing nayù ili na Jeriku ta kággággaw ta ádde ta mekapitu nga ággaw. Á megapu ta pangikatalà da, niparabbâ ni Namarò yù jijjing na ili, nga napadday ta darakal nga batu, tapè makatallung ira.‡ 31 Á si Rakap, aggina yù ngaw nakikarallaw nga naggián ta ili na Jeriku. Ngam inikatalà na si Namarò, á pinaddulò na

‡ 11:23 Exodo 1:7-2:2 § 11:25 Meyannung kê Moyses, Exodo 2-14 * 11:28 Yáyù yù pamegapu nayù Piestá nayù Pattalebák na Daroban ni Namarò nga Mamapátay. † 11:29 Exodo 14:13-31 ‡ 11:30 Josiwa 6:1-25

yù ira duá nga ginaká ni Israel nga jinok ni Josiuwa ta umay massísim. Á dattál na ággaw nga pangappù nayù ira ginaká ni Israel ta ili na Jeriku, neyígù di Rakap, nga ari nekaná sù pate nayù ira ngámin katangeliád da, nga ari nanguruk kâ Namarò. §

³² Á aru lâ paga yù arák ku garè matángngák nga istorián nga meyanung sù pangikatalà da kâ Namarò nayù ngaw ira káruán, nga kunnay kári Gidion, * si Barak, † si Samson, ‡ si Jepti, § á si Patul Dabid, * si Samuel, † ána yù ira ngaw gapay nga ábbilinán ni Namarò. ³³ Aru yù pinalurò da megapu sù pangikatalà da kâ Namarò. Ajjan yù ira ngaw nakigerrá ána nangappù sù ira tanakuán nga páppatulán nga darakal. Ajjan yù ira ngaw nammaguray, nga natunung yù ámmagure ra sù páppatulád da. Ajjan yù ira ngaw nga nakálawá sù napiá nga inittabbá ni Namarò nira. Ajjan yù ira ngaw nangappù sù ira layon, nga makánnanássing nga ayám, tapè arád da ira akkuán. ‡ ³⁴ Á ajjan gapay yù ngaw ira nga nepay ta ornu, ngam ari ira natuggi, gapu ta inikatalà da si Namarò. § Á ajjan yù ira ngaw nattálaw sù ira nga mamapátay nakuan nira. Ajjan yù ira ngaw nakapi, nga pinassikan ni Namarò megapu sù pangikatalà da kuna. Á ajjan yù ira nagattam nga ari naganássing sù ira nga nakigerrá nira. Á megapu sù pangikatalà da kâ Namarò, pinatulù da nga pinatálaw yù aru nga suddálu nga nalussaw nira, nga naggapu ta tanakuán nga páppatulán. ³⁵ Á ajjan yù ira bábbay nga nálawá da yù ira iddukad da nga napaginnanolay, megapu sù napasigaggà nga pangikatalà da kâ Namarò.

Ngam ajjan gapay ngaw yù ira káruán, nga nebáluk nga narigirigá áddè ta pate ra, megapu sù pangikatalà da kâ Namarò. Á inattamád da lâ, ta piníli ra yù pate ra ánnè ta kapalubbáng da nakuan nu pallikuránád da yù ángngikatalà da, gapu ta iniddanamád da yù kapiánán nga áttole ra, sangaw nu paginnanolayan ni Namarò ira tapè mesipà ira kuna. ³⁶ Á ajjan gapay yù ira nga neluddè nga nakkakagián ána yù ira nga napalapaligá ána yù ira nga negálù ta káwák nga nekarsel, megapu sù pangikatalà da kâ Namarò. ³⁷ Á ajjan yù ira nga napayapayáng ta batu ta áddè ta pate ra, megapu ta pangikatalà da kâ Namarò. Á ajjan yù ira nangikatalà kâ Apu nga nagaggal nga nesinná yù baggi ra. Á ajjan yù ira nga nabigibigarán nga natay ta bayunetá. Á ajjan yù ira nga awán ta gámì da, nga nabbarawási ta tabbi na karneru ána kajjing. Pobare ira nga awán bulubugá ta kukuá ra, á narigirigá ira ána neluddè ira. ³⁸ Á napatálaw ira nga napuersá nga nagala-ali nga nallakalakák ta kalállammatán ána puddul ta kun na simaron nga ayám. Á naggián ira ta kuebá ána abbù na dabbun. Á ari mepángngà yawe dabbuno nga paggianád da, ta napiá ira ánnè ta ngámin nga ajjan ta dabbuno!

³⁹ Á danniaw ira ngámin ngaw nga nangikatalà kâ Namarò, ayatán si Namarò nira, á iniráyo na ira megapu sù ángngikatalà da kuna. Ngam arád da paga nálawá yù inittabbá ni Namarò nira, ⁴⁰ gapu ta ninonò ni Namarò yù kapiánán nga akkuán na. Ta arán na ikáyâ ta aggira lâ yù pangiyawatán na nakuan sù inittabbá na, nu ari galá ta mesipà ittam

§ 11:31 Ime 2:25 * 11:32 Uk-ukom 6:11-8:32 † 11:32 Uk-ukom 4:6-16 ‡ 11:32 Uk-ukom 16:23-31 § 11:32 Uk-ukom 11:32-33 * 11:32 1 Samuel 16:10-13; 17:31-51; yù libru nga 2 Samuel † 11:32 1 Samuel 7:9-17 ‡ 11:33 Daniel 6:1-23 § 11:34 Daniel 3:8-30

gapay nira sangaw nu pabbalanan ni Namarò ta pareku nga napiá áнна matunung yù ira ngámin nga mangikatalà kuna.

12

Yù Mepángngà nga Ángngikatalà tam kê Ammò Namarò

¹ Á gapu ta aru yù kinagi nikayu ta meyanung sù ira ngaw mangikatalà kê Namarò, nga massistígu ta kuruk nga mekatalà si Namarò nga mamalurò sù initabbá na, á párigát tam laguk yù ángngikatalà da. Ipuerá tam yù ngámin nga mangigaggak nittam nakuan ta panguruk tam kê Namarò, á pallikuránát tam yù narákè nga ággangngúá tam, tapè uputat tam nga palurotan yù ngámin nga ipakuá ni Namarò nittam.

² Á nonopat tam si Apu Kesu, ta aggina yù pangikatalakát tam nga mangiyígù nittam, gapu ta aggina yù namalurò sù ngámin nga inipakuá ni Namarò kuna nga meyanung ta bagu nga tarátu na. Ta inattamán na lâ ni Apu Kesu yù pangipátà da kuna ta kurù áнна pinaguráyán na yù pangipasirád da kuna, gapu ta yá lâ ninonò na yù pagayáyâ na sangaw nu natuppál nen yù ngámin nga inipakuá ni Namarò kuna. Á nagitubangin ta jiwánan ni Namarò ta lángì, nga ággitubangán nayù kotunán nga mammaguray.

³ Nonopat tam laguk yù pagattam ni Apu Kesu sù ngámin nga kingngúá nayù ira narákè nga malussaw kuna, tapè mapasigaggà yù ángngikatalà tam, áнна ari ittam malurá nga mamalurò sù napiá nga ipakuá ni Namarò nittam. ⁴ Ta mássiki nu marigirigâ kayu gapay, awán paga ta natay megapu sù panakì na nga mangngúá ta narákè. ⁵ Á arát tam laguk máttamán yù kinagi ni Namarò nittam ta pangabbún na nittam ta ánâ na. Ta panabarang na nittam, kinagi na nittam nga katággítádday:

“Ánâ ku, nu máwák nga tudduát takayu, tángngagan nawà,
á ari kayu mapállâ nu gammát takayu.

⁶ Ta tudduák ku yù ira ngámin nga iddukak ku, áнна pággangak ku ira,
gapu ta aggira ibiláng ku ta ánâ ku,”* kun ni Apu.

⁷ Á nu ajjan yù jigâ nga umay nittam, attamát tam lâ, ta tudduán na ittam ni Namarò nga ánâ na. Á egga panò yù anâ nga arán na tudduán nayù yáma na? ⁸ Á nu arán na kayu nakuan tudduán ni Namarò, nga kunnay ta panuddu na sù ira ngámin nga ánâ na, á ari kayu laguk yù kukurugán nga ánâ na. ⁹ Á yù ira yáma tam ta dabbuno, tudduád da ittam, á pakimorayát tam ira megapu sù panuddu ra nittam. Á nepatalugáring kê Namarò nga Yáma tam ta lángì! Tumulù ittam laguk kuna, tapè isipà na ittam sù áttole na ta áddè ta áddè.

¹⁰ Á yù ira yáma tam ta dabbuno, nabì lâ yù panuddu ra nittam ta kabajjì tam, nga meyanung lággapay sù ure ra. Ngam si Namarò, nonopan na yù kapiánát tam, á yáyù nga tudduán na ittam, tapè mesipà ittam sù kangilin na. ¹¹ Á nu pággangan na ittam nayù yáma tam, ari ittam gemma magayáyâ megapu sù jigâ tam. Ngam nu attamát tam lâ yù panuddu ra nittam, á napiá yù pabbalinán na. Ta nu natudduán ittamin, á napiá áнна matunung yù akkuát tam, á magimammà yù nonò tam áнна napiá yù áwwawági tam sù ira kábulut tam.

* 12:6 Proberbio 3:11-12

¹² Ari ittam mapállâ nga mamippippik megapu sù jigâ tam. Makkakarudduák ittam laguk ta ipakimállâ tam kê Namarò, ána ipe tam yù urâ tam nga mamalurò sù napiá nga ipakuá ni Namarò nittam. ¹³ Tuttulat tam yù napiá ána matunung, tapè ipasingat tam yù napiá nga párigán nayù ira kábulut tam. Ta nu kunnian yù akkuát tam, ari mabbábáng yù ira kábulut tam, ána ari ira mekátuay ta pangikatalà da kê Apu, nu ari galâ ta mepasigaggà yù ángngikatalà da.

Magimuguk ittam nga ari Mekátuay sù Panguruk tam kê Apu

¹⁴ Á sikayu laguk, ipe naw yù urâ naw nga ari makiramá sù ira kábulun naw, tapè napiá yù áwawági naw. Á maláppà kayu nga mangnguá lâ ta napiá ána matunung, tapè mepasingan ta kuruk nga metádday kayu gapay kê Apu Kesu, ána mebiláng kayu ta mangilin. Ta mangilin gemma si Namarò, á arát tam masingan, nu ari ittam gapay mangilin megapu sù ketádde tam kê Apu Kesu. ¹⁵ Á magimuguk kayu, marakè aijan nikayu yù mangiluddè sù pangikállâ ni Namarò kuna. Ta nu aijan yù tolay nga namegapu nga tumuttuttul kê Apu, nga malurâ sangaw, á kunnay ta mapetán yù nonò na, á buruburionán na yù ira kábulun na, á aru sangaw yù mekanakanâ sù narákè nga akka-akkuán na. ¹⁶ Á magimuguk kayu gapay, tapè awán ta tádday nikayu nga meruruk sù arán na atáwa, ána awán ta tolay nga mangiluddè sù mebiláng ta mangilin, nga kunnay sù kingnguá na ngaw ni Eso. Ta nilonán ni Eso yù awayyá na nga mangalawâ ta pabbindision nayù yáma na ta pangikállâ ni Namarò kuna, gapu ta iniláku ni Eso kê Akup nga wagi na yù pakáwayyá na nga kaká. Á inipappagá na lâ ni Akup yù tangatariaw nga kanan!† ¹⁷ Á ammu tam gemma ta nabbabáwi si Eso ta palláku na ta pakáwayyá na nga kaká, ta ikáyâ na gemma mappabbindision kê yáma na nakuan, ngam arán na awayyá, mássiki nu nakkulé, ta arán na gemma mapatoli yù kingnguá na.

¹⁸ Arát tam laguk kalurâ yù pangikatalà tam kê Namarò, ta napiá yù bagu nga tarátu na nittam ánnè sù ngaw tarátu na sù ira ngaw Kudío nga naggaká nittam. Ta arán na nittam ipasingan yù kunnay ta inipasingan na ngaw sù ira ngaw nakimoray kuna ta garek na puddul, nga api nga gumággággáng, ána yù makánnanássing nga kallâ ána yù kunam ána yù baggiu. ¹⁹ Á naginná ra yù amariung nga nasikan ána yù ngárál nga nagubobuk nira. Á pakaginná ra sù ubobuk na, nerallâ yù assing da, á inipakimállâ da ta arán na ira kobobuk. ²⁰ Ta arád da matuppál yù taddán na nira. Á gapu ta mangilin yù gián ni Namarò, kinagi na nira, “Ari kayu dukki sawe puddul, ta nu aijan yù makeguppè kuna, mássiki ayám naw, á payangan naw ta batu ta áddè ta pate na.”‡ ²¹ Á gapu ta makánnanássing yù nasingad da ána naginná ra, á kinagi ni Moyses, “Mamippippigà ta assing ku,” kun na.

²² Ngam sittam, nu umay ittam makimoray kê Namarò, dumá yù ággiát tam. Ta kunnay ta aijan ittam ta lángrì nga dukki ta kuruk nga puddul na Sion, ána yù bagu nga ili na Jerusalem nga aijan ta lángrì, nga kuruk nga paggianán ni Namarò nga sigga-inángà nga matolay ta áddè ta áddè. Á jiniribu yù ira daroban ni Namarò nga ari mabiláng nga naggagammung tán nga magayáyâ. ²³ Á nesipà ittamin gapay sù paggagammung nayù

† 12:16 Genesis 25:27-34 ‡ 12:20 Exodo 19:9-13

ira ngámin nga mangikatalà kâ Namarò, ta netádday ittam sù ira ngámin nga napakarenuánin ngaw, nga inibiláng ni Namarò ta tatole na nga matunung ána pareku nga napiá. Á inibiláng ni Namarò ittam ngámin ta ánâ na, á nelistángin yù ngágat tam ta lángì. Á si Namarò yù keyarubangát tam, ta aggina yù mamanunnù ta ngámin nga tatolay. ²⁴ Á nesipà ittam kâ Apu Kesu, nga mamakkápiá nittam kâ Namarò, megapu sù bagu nga tarátu na nga pinalurò na. Á nesipà ittam sù napiá nga pabbalinán nayù dága ni Apu Kesu nga neyátáng megapu nittam, nga napiá ánnè sù pabbalinán nayù dága ni Abel. Ta napakarenuán ittamin, á náringin yù liwiliwâ tam, ána ikállà na ittam ni Namarò, megapu sù dága ni Apu Kesu. Ngam yá lâ pabbalinán nayù dága ni Abel ta inibálà ni Namarò yù pate na sù namapátay kuna. §

²⁵ Magimuguk ittam laguk, ta tángngagat tam ta napiá yù bilin ni Namarò nittam. Ta pinagikáru ni Namarò yù ira ngaw tatolay nga ari nanguruk sù bilin na nga inipakagi na ngaw kâ Moyses. Á nepatalugáring nittam, ta merallà yù pamagikáru na nittam nu arát tam kurugan yù inipakagi na sù Anâ na nga naggapu ta lángì. ²⁶ Á sù ngaw pagubobuk ni Namarò kâ Moyses ta puddul, á nagguyu yù dabbun megapu sù ngárál na. Á ajjan paga yù initabbá na, ta kinagi na, “Pidduák ku paga sangaw nga pagguyuguyuan yù dabbuno, á ari lâ yù dabbuno, nu ari gapay yù egga ta lángì,”* kun na. ²⁷ Á yá kebalinán nayù kinagi na, nga pidduán na paga pagguyuguyuan yù dabbuno, ta irián na yù dán nga pinarò na nga masingat tam, tapè maggián lâ yù ari mári nga ari maddán ta áddè ta áddè.

²⁸ Dayáwat tam laguk si Namarò, gapu ta mesipà ittam kuna nga mepammaguray sù pammagurayán na, nga ari mári nga ari maddán ta áddè ta áddè. Á mapállâ ittam nga tumulù ána makimoray kâ Namarò, ána palurotat tam yù ngámin nga ipakuá na nittam, tapè magayáyâ si Namarò megapu nittam. ²⁹ Ta mangilin si Namarò, nga makáwayyá nga mamagikáru nga kunnay ta ornu nga manuggi ta ngámin.

13

Yù Passerbi tam kâ Namarò

¹ Á wáwwagi, uputat tam yù pakkaká-iddù tam, ta mawwawági ittam ngámin nga mangikatalà kâ Apu, megapu sù kepattatádde tam kuna. ² Á magimuguk ittam ta arát tam Ionán yù pangilágum tam ta álliuk nga umay nittam. Paddulotat tam ira laguk, ta ajjan yù ira namaddulò ta álliuk nga arád da ammu ta daroban na ira ni Namarò. ³ Á arát tam máttamán yù ira kábulut tam nga mangikatalà kâ Apu nga nebáluk. Ipakimállâ tam ira ána abbágát tam ira gapay ta kunnay ta ikáyâ tam nu sittam nakuan yù nebáluk gapay. Á yù ira marigirigâ, ikállâ tam ira nga kunnay ta sittam gapay yù marigirigâ ta kunnay nira.

⁴ Á ta meyannung sù kustombare tam nga mangatáwa, ngilinat tam yù napiá nga pangatáwa tam. Tuppálat tam laguk yù ngámin nga meyannung ta pangatáwa tam, ána ari ittam meruruk sù arát tam atáwa. Ta si Namarò yù mamanunnù, á pagikaruan na yù ira meruruk ta tanakuán nga ari atáwa na ána yù ira mangarallaw.

⁵ Á magimuguk ittam ta arát tam karagatán yù kuártu ána arát tam ukkugan yù kuártu, ána yù keगतángán na. Magayáyâ ittam lâ sù egga nittam, ta kinagi ni Namarò nittam, “Arát takayu bulubugá panawán. Á arát takayu bulubugá táttájjíán,”* kun na. ⁶ Á yáyù nga ari ittam mabbábáng, sittam nga katággítádday, nga makkagi ta kunnaw: “Si Apu yù mangabbák níkán. Á yáyù nga aringà maganássing ta tatolay, maguray lâ yù akkuád da níkán.”†

⁷ Á nonopan naw yù ira ngaw nangituddu níkayu, nga nangipakánámmu níkayu sù bilin ni Namarò. Á nonopan naw yù ngámin nga napiá nga pinalurò da, á párigán naw laguk yù ángngikatalà da kê Apu. ⁸ Ari bulubugá manguli si Apu Kesu Kiristu. Aggina galá yù egga ngaw, ta áddè kunangane, ta áddè ta áddè. ⁹ Á ari kayu laguk makilogò sù ira nga mangituddu ta tanakuán, tapè ari kayu mekáttauay sù panguruk naw kê Apu Kesu. Á ta ángngarigán, aijan yù ira mangituddu ta mangannaw ta kanan. Ngam awán ta pakkapiánán na tolay megapu sù pangannio na ta kanan. Á mapasigaggà yù ángngikatalà tam kê Namarò megapu galá sù pangiddù na ána pangikállà na nittam.

¹⁰ Á sittam nga mangikatalà kê Apu Kesu Kiristu, aijan yù neyátáng megapu nittam, tapè mapakomá yù liwiliwá tam. Ngam ari mesipà yù ira páppári nga Kudio nga masserbi sù mangilin nga bale ni Namarò ta Jerusalem, ta arád da kurugan yù kuruk nga meyanung kê Apu Kesu. ¹¹ Á pangiyátáng nayù ira kátannangán nga pári megapu sù liwiliwá da, iyánga na yù dága na ayám sù Kangilinán nga Gián sù bale ni Namarò. Ngam yù baggi nayù ira ayám nga napárti, iyánga ra ta lawán na ili, tapè tuggiad da ta lawán na ili sù gián nga ari mangilin. ¹² Á kunnian gapay yù pangiyangngà ni Apu Kesu, ta natay ta lawán na ili sù gián nga ari mangilin, tapè pakarenuán na yù ira tatolay ta liwiliwá da ána pabbalinan na ira ta mangilin nga tatole na, megapu sù dága na lápay. ¹³ Á yáyù nga pallikuránát tam laguk yù kustombare na Kudio, á ikatalà tam galá si Apu Kesu, nga neyátáng megapu nittam, tapè kunnay ta metádday ittam sù Yápu tam ta lawán na ili, nga mesipà sù keluddè na ána karigirigá na. ¹⁴ Ta awán ta mannanáyun nga paggianát tam sawe dabbuno. Ngam iddagát tam yù dattál nayù mannanáyun nga ili nga paggianát tam kê Namarò nga awán ta áddè na.

¹⁵ Á gapu ta pangikatalà tam kê Apu Kesu, aringin yù dága na ayám nga napárti yù iyawâ tam kê Namarò, nu ari galá yù paddáyo tam kuna megapu kê Apu Kesu. Á megapu sù paddáyo tam kuna, ipakánámmu tam sù ira kábulut tam ta si Apu Kesu yù Yápu tam. Yáyù passerbi tam kê Namarò, nga kunnay sù ira mangiyátáng. ¹⁶ Á ari ittam malurâ nga mangabbák sù ira kábulut tam, ána makkakásipà ittam, ta yáyù gapay yù ásserbi tam kê Namarò nga meyárik ta neyátáng kuna nga ipagayáyâ na.

¹⁷ Á wáwwagi, tumulù kayu laguk sù ira nga mangituddu níkayu, nga mangikatalà kê Namarò, á kurugan naw yù ituddu ra. Ta taronád da kayu ta napiá, tapè ari kayu mekáttauay sù pangikatalà naw kê Apu. Á si Namarò yù maddok nira, á bisítán na ira sangaw nu kunnasi yù passerbi ra. Á nu napiá yù panguruk naw sù ituddu ra, á magayáyâ ira. Ngam nu

* 13:5 Deuteronomio 31:6 † 13:6 Salmo 118:6

arán naw kurugan yù ituddu ra, á maraddam ira megapu nikayu, á awán laguk ta pakkapiánán naw megapu nira.

¹⁸ Á sikami, wáwwagi, yù ipakimi-imállà naw kê Namarò. Aláppaw yù nonò mi, ta awán ta ammu mi nga pakaliwatám mi, á ikáyâ mi ta akka-akkuám mi lâ yù napiá áнна matunung. ¹⁹ Á dudduárat takayu ta ipakimállà nawà, nepatalugáring ta mabíkà nga makatoli nikayu.

Yù Ipakimállà nayù Tolay nga Mattúrâ

²⁰ Á italà takayu kê Namarò, nga mamagimammà ta nonò tam. Ta pinaginnanole ni Namarò si Apu Kesu, nga mangngágan ta Mináppárák nga Makáwayyá, gapu ta ipataron na kuna sittam nga mangikatalà kuna, nga kun na karneru na. Á napalurò yù mannanáyun nga tarátu ni Namarò nittam, megapu sù dága ni Apu Kesu. ²¹ Á parè lâ ta abbágán na kayu ni Namarò ta ngámin nga akkuán naw, megapu kê Apu Kesu Kiristu, tapè maláppà kayu nga mangnguá ta ngámin nga ipagayáyâ na, áнна palurotan naw yù ngámin nga ipakuá na nikayu. Á meparáyaw laguk si Apu Kesu Kiristu ta áddè ta áddè.

Yù Kabalin na yawe Túrâ

²² Á wáwwagi, ababbá lâ yawe túrá ku, á ikomâ bì nikayu, ta tángngagan naw ta napiá yawe itabarang ku nikayu. ²³ Á magayáyákà nga mangi-parámak nikayu ta napalubbágingin si Timotio, nga wagi tam. Á nu maratang nangà lage na pánò, á mappulù kami sangaw nu umayà mattúllun nikayu. ²⁴ Á kagian naw bì sù ira ngámin nga mangituddu nikayu ta manonò mi ira, áнна yù ira ngámin nga kábulun naw, nga tatole ni Namarò. Á iyabbû mi lâ nu kunnasi ira ngámin. Á yù ira kákkopot tam nga taga Italia, kagiad da gapay nikayu ta manonò da kayu, á damágad da kayu gapay nu kunnasi kayu. ²⁵ Á parè lâ ta ikákkállà ni Namarò sikayu ngámin ta áddè ta áddè. Mapalurò. Ammán!

Yù Túrâ ni Ime

Yù Meyannung sawe Túrâ ni Ime

Yù ira ngámin nga tatole ni Namarò yù túratán ni Ime, á nepatalugáring sù ira ngaw Kudio nga mewarawarâ sù ngámin nga purubinsia sù páppatulán na Roma. Á ibukalán ni Ime yù ipakuá ni Namarò nittam nga tatole na, tapè mepasingan yù pangikatalà tam kuna, áнна matákkilalán nayù ira tatolay nga ari manguruk ta kuruk nga tatole ni Namarò ittam. Ta nu egga yù pangikatalà tam kê Apu, pabbalinán na ta napiá nga akka-akkuát tam áнна napiá nga panguruk tam kê Namarò.

Á si Ime yù mangngágan gapay ta Yakup sù ággubobuk na Gareko, áнна mangngágan ta Santiagu sù ággubobuk na Iloko. Á ta ággubobuk na Ingles, mangngágan ta James, á ta Atta, Ime yù ngágan na.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Meyannung sù ira Mangikatalà áнна yù ira Mabbábáng (1:1-18)

Yù Pakaginná tam áнна Panguruk tam sù Bilin ni Namarò (1:19-27)

Arát tam laguk Paddurúmán yù ira Tatolay (2:1-13)

Mepasingan yù Ángngikatalà tam megapu sù Akkuát tam (2:14-26)

Yù Pakáwayyá nayù Pagubobuk tam (3:1-18)

Yù ira Mangikatalà kê Namarò áнна yù ira Ari Manguruk (4:1-5:6)

Magattam ittam áнна Makimállà ittam kê Namarò (5:7-20)

¹ Sikan si Ime nga masserbi kári Namarò kê Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Á mattúrákà nikayu ngámin nga ginaká nayù ira mapulu duá nga ánâ ni Israel, sikayu nga mangikatalà kê Apu Kesu, nga mewarawarâ ta ngámin nga makkakerumá nga lugár ta dabbuno.

Yù Meyannung sù ira Mangikatalà áнна yù ira Mabbábáng

² Wáwwagì, mássiki nu mesimmuán naw sangaw yù makkakerumá nga jigâ, magayáyâ kayu. ³ Ta ammu naw nu aijan yù jigâ nga attamán naw, á maparubán kayu, tapè mepasigaggà yù ángngikatalà naw kê Namarò.*

⁴ Á máwák naw nga attamán yù makkakerumá nga jigâ, megapu sù mapasigaggà nga ángngikatalà naw, tapè tulluâ kayu, nga napiá lâ yù ággangnguá naw, á awán ta pabbábáng naw.

⁵ Á nu egga nikayu yù tolai nga arán na ammu yù akkuán na ta meyan-nung sù ággián na, á makimállà laguk kê Namarò, tapè ipakánnámmu ni Namarò yù napiá nga ipakuá na kuna. Ta minángngikállà si Namarò, á arán na ittam gammán, nu ari galá nga abbágán na ittam ngámin nga makkiddaw kuna. ⁶ Ngam ta pakimállà naw kê Namarò, ikatalà nga ta mangabbák nikayu. Ari kayu mabbábáng, ta yù tolai nga mabbábáng, meyarík ta palung na bebay nga mepayák ta paddák. ⁷ Á yù tolai nga kunnian nga mabbábáng, arán na nakuan kagian ta iddán ni Namarò. ⁸ Ta mattá-iki-ikáyâ áнна mabbábáng ta ngámin nga akkuán na, á yáyù nga ari mekatalà, á awán ta iyawâ ni Namarò kuna.

Yù Meyannung sù ira Pobare áнна yù ira Maríku

* 1:3 Roma 5:3-4; 1 Eduru 1:6-9

⁹ Á sikayu nga pobare nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, magayáyâ kayu laguk, ta si Namarò yù mangalawâ nikayu, tapè mesipà kayu kuna, mássiki nu iluddè da kayu nayù ira tatolay. ¹⁰ Á sikayu nga maríku nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, magayáyâ kayu laguk nu mapatulù na kayu ni Namarò. Ta meyárik yù maríku ta lappáw ta kakáddapán nga mabi lâ malelay. ¹¹ Ta nu mabbilák, á mabilagán yù lappáw, á mabi lâ malelay, á kengá lággapay yù kakástá na. Á kunnian gapay sù maríku. Mappukkawák nga mamagaru ta kukuá na, á mabi lâ matay áнна panawán na ngámin.

Yù Meyannung sù Paggapuán na Jigâ áнна Narákè

¹² Á nu attamát tam yù jigâ nga umay nittam, á pagayáyatan na ittam ni Namarò. Ta nu arát tam likuránán yù pangikatalà tam kâ Namarò nu marigirigâ ittam, á iyawâ na nittam yù bálà tam nga inángà nga awán ta áddè na, ta yáyù initabbá ni Namarò sù ira nga mangiddù kuna.

¹³ Á mássiki nu marigirigâ ittam ta jigâ áнна narákè, arát tam awayyá nga kagian ta si Namarò yù paggapuán nayù jigâ tam, onu si Namarò yù mangituddu nittam ta narákè. Awán bulubugá ta mangituddu ta narákè kâ Namarò, á arán na gapay ni Namarò ituddu yù narákè. ¹⁴ Ngam marigirigâ ittam nga taggitádday megapu sù narákè nga pakkaragá na baggi na nga naggapu sù narákè nga nonò na. ¹⁵ Á nu nononopat tam yù narákè nga karagatát tam, tulluá yù narákè ta nonò tam, á yáyù nga akkuát tam laguk sangaw. Á nu uputan na tolay nga tuttulan yù narákè nga karagatán na, á matay sangaw áнна metabbà ta impiernu.

¹⁶ Wáwwagì nga iddukak ku, ari kayu melogò! Ari si Namarò yù paggapuán na narákè nga karagatát tam. ¹⁷ Si Namarò yù paggapuán na ngámin nga napiá áнна matunung. Á aggina yù mangiyawâ nittam ta ngámin nga napiá áнна nakástá. Pidde na yù ngámin nga maddalingárang ta lángì megapu nittam, yù bilák, yù bulán, áнна yù bituan. Á manguli yù nawák da. Ngam si Namarò, ari manguli. Arán na ulian yù ángngiddù na áнна allà na nittam. ¹⁸ Á gapu ta panalákkuruk na, pinabbalin na ittam ta tatole na megapu ta panguruk tam sù kuruk nga bilin na nga inipakánnámmu na nittam, tapè sittam yù kapiánán ta ngámin nga pinarò na.

Yù Pakaginná tam áнна Panguruk tam sù Bilin ni Namarò

¹⁹ Wáwwagì nga iddukak ku, nononotat tam yawe. Sittam nga taggitádday, mapiá nakuan nu dán nga naparán nga magginná, ngam ari nakuan alistu nga tubbák áнна ari malogon nga mapporay. ²⁰ Ta yù tolay nga mapporay, arán na matuppál yù napiá áнна matunung nga ipakuá na nakuan ni Namarò kuna. ²¹ Likuránán naw laguk ngámin nga jikkù áнна narákè nga ággangnuá naw. Á tumulù kayu áнна alawatan naw yù bilin ni Namarò, tapè meyígù kayu.

²² Á tuppálan naw laguk yù bilin ni Namarò! Ta nu arán naw palurotan yù bilin na nga naginná naw, á ilogò naw laguk yù baggi naw. ²³ Yù tolay nga ginnán na lá yù ubobuk ni Namarò, ngam arán na kurugan, meyárik ta tolay nga magispeku, nga masingan na yù mammang na nga narapingán. ²⁴ Á pallikuk na ta ispeku, máttamán na sangaw yù nasingan na. Á kunnian yù keyarigán nayù tolay nga ari manuppál sù gininná na nga ubobuk ni Namarò. ²⁵ Tángngagan naw laguk yù bilin ni Namarò

nga makáwayyá nga mamalubbáng nikayu, á tuppálan naw yù kagian na. Ta ikállà na kayu ni Namarò ána abbágán na kayu ta ngámin nga akka-akkuán naw, nu palurotan naw yù naginná naw nga bilin na.

²⁶ Yù tolay nga makkagi ta makimoray kâ Namarò, ngam arán na tukkatan yù pagubobuk na ta narákè, á ilogò na lâ yù baggi na. Á awán ta serbi nayù pakimore na kâ Namarò. ²⁷ Ta si Namarò yù Yáma tam nu kuruk nga makimoray ittam kuna. Á danniaw ira lâ yù ibiláng na ta kuruk nga tatole na nga kuruk nga makimoray kuna. Á manuppál ira sù napiá nga ipakuá na nira. Abbágád da yù ira ábbing nga ulilá ána yù ira bábbay nga nabálu nga marigirigá, ána arád da párigán yù narákè nga ággangnúa nayù ira tatolay sawe dabbuno.

2

Arát tam laguk Paddurúmán yù ira Tatolay

¹ Wáwwagì, nu kuruk nga mangikatalà kayu kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam nga Kotunán, arán naw laguk paddurúmán yù ira tatolay. ² Á ta ángngarigán, umay yù tolay nga maríku nga makipagammung nikayu, nga massákkaláng ta buláwán ána nabbisti ta nangingá nga gámì, á aijan gapay yù umay nga pobare nga nabbarawási ta napisipisil. ³ Á nu ángngarigán ta tángngagan naw lâ yù maríku, á kagian naw kuna, “E ka bì magitubang sawe kapiánán nga ággitubangám mi.” Á kagian naw sù pobare, “Manáddak ka tán,” onu “Magitubang ka ta daták ta likuk mi.” ⁴ Á nu kunnian yù akkuán naw, narákè kayu, ta paddurúmán naw yù ira tatolay. Á meyarík kayu ta kues nga narákè yù nonò na. ⁵ Wáwwagì nga iddukak ku, ginnán naw yù kagiak ku nikayu. Yù ira pobare ta dabbuno, aggira yù piníli ni Namarò tapè aggira yù mangikatalà kuna, ána napasigaggá yù ángngikatalà da. Á pabbalinan na ira ta tatole na, tapè mesipá ira sù pammagure na, ta yáyù inittabbá na nga bála da nga iyawâ na sù ira ngámin nga mangiddù kuna.

⁶ Ngam sikayu, ipasiránán naw yù ira pobare. Á asinni panò yù ira manigirigá nikayu nu ari galâ yù ira maríku? Asinni yù ira mangikeká nikayu ta kues nu ari yù ira maríku? ⁷ Á asinni panò yù ira makkagi ta narákè ta meyanung sù maráyaw nga ngágan ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam? Aggira nga maríku!

⁸ Á kuruk nga napiá yù akkuán naw nu tuppálan naw yù kapiánán nga tunung ni Namarò nga netúrâ, nga kun na, “Iddukan naw yù ira ikáttole naw ta kunnay ta ángngiddù naw ta baggi naw.”*

⁹ Ngam nu paddurúmán naw yù ira tatolay gapu ta maríku yù tádday ána pobare yù tádday, á mapagikáru kayu gapu ta nakaliwatán naw yù tunung ni Namarò. ¹⁰ Ta mássiki nu tuppálan naw yù ngámin ira nga itaddán ni Namarò nga netúrâ sù tunung na, ngam tádday lâ yù arán naw natuppál, á nakaliwatán naw yù tunung ni Namarò. ¹¹ Ta si Namarò yù nakkagi sù itaddán na, nga kun na, “Ari kayu makikarallaw.” Á aggina galâ yù nakkagi gapay, nga kun na, “Ari kayu mamapátay.”† Á nu ari kayu makikarallaw, ngam mamapátay kayu, á nalliawâ kayin, ta nakaliwatán naw yù tunung ni Namarò.

* 2:8 Libitiko 19:18 † 2:11 Exodo 20:13-14

¹² Á yáyù nga máwák tam laguk nga ubobugan áнна akkuán yù napiá nga kunnay sù akkuán nayù ira tatole ni Namarò, nga mapanunnután megapu sù kapiánán nga tunung nga mamalubbáng nittam, tapè mesipà ittam sù allà ni Namarò. ¹³ Ta sangaw nu panunnután ni Namarò yù ira tatolay, arán na ikállà yù tolay nga ari mangikállà sù ira ikáttole na. Ngam yù tolay nga mangikállà, aggina yù ikállà ni Namarò. Á yáyù nga ikákkállà naw laguk yù ira kábulun naw, tapè ikállà na kayu ni Namarò sangaw nu ággo na pamanunnù na. Ta minángngikállà si Namarò, mássiki nu mamanunnù. ‡

Mepasingan yù Ángngikatalà tam megapu sù Akkuát tam

¹⁴ Wáwwagi, nu aijan yù tolay nga makkagi ta manguruk kâ Apu Kesu, ngam narákè yù akkuán na, á awán ta serbi nayù ángnguruk na. Meyìgù panò megapu sù kunnian nga ángnguruk na? Ari gemma. Ta ari kuruk nga manguruk nu awán ta napiá nga akkuán na tapè mepasingan yù ángnguruk na. ¹⁵ Á ta ángngarigán nu egga yù ira wáwwagi tam ta ángnguruk tam kâ Apu Kesu nga awán ta kanad da áнна gámì da, ¹⁶ á kagiat tam nira, “Parè bì ta napiá yù ággián naw áнна málek naw sangaw yù kanan naw áнна gámì naw.” Á nu kunnian yù kagiat tam nira, ngam arát tam ira abbágán áнна arát tam iyawâ nira yù máwák da, á awán bulubugá ta serbi nayù ángngikatalà tam. ¹⁷ Á yáyù, nu aijan yù tolay nga makkagi ta ikatalà na si Apu Kesu, ngam arán na akkuán yù napiá nga ipakuá ni Namarò kuna, á awán laguk ta serbi nayù ángngikatalà na.

¹⁸ Á ta ángngarigán, aijan yù tolay nga makkagi, nga kun na, “Paguráyát tam, ta makkakerumá yù ánnuttul tam kâ Apu. Ta aijan yù ira makkagi ta meyìgù ira megapu ta pangikatalà da lâ kâ Apu Kesu, mássiki nu awán ta napiá nga akkuád da. Á aijan gapay yù ira makkagi ta meyìgù ira megapu sù napiá nga akkuád da.” Á yawe laguk yù kagiak ku. Á kunnasi yù pangipasingat tam ta pangikatalà tam kâ Apu, nu awán ta napiá nga akkuát tam? Á yáyù nga akkuák ku laguk yù napiá, tapè mepasingan yù pangikatalà ku kâ Apu.

¹⁹ Á sikayu, kurugan naw gemma ta táttádday lâ si Namarò nga Yápu tam. Á napiá gemma ta manguruk kayu sù kuruk nga meyannung kâ Namarò. Á yù ira anitu, kurugad da gapay si Namarò, á mamippippik ira ta assing da kuna, ta ari ira meyìgù. ²⁰ Á sikayu nga kunnay ta awán ta nonò na, arán naw panò kánnámmuán ta awán ta serbi na pangikatalà na tolay kâ Namarò nu arán na gapay akkuán yù napiá nga ikáyâ ni Namarò?

²¹ Nononopan naw yù ngaw Kákay Abrakam. Ammu naw gemma ta inibiláng ni Namarò ta matunung si Kákay Abrakam megapu sù kingnuá na. Minay di Kákay Abrakam nga nakimoray kâ Namarò ta utun na puddul, tapè palurotan na yù kinagi ni Namarò. Á bináluk na si Isak nga anâ na, á pineddá na ta utun nayù ángngiyátangán, tapè meyátáng. § ²² Á yáyù pangipasinganát tam ta metádday yù pangikatalà ni Kákay Abrakam kâ Namarò sù panguruk na sù kinagi ni Namarò kuna. Ta yù pabbalinán nayù pangikatalà ni Kákay Abrakam kâ Namarò yù pamaluro na sù kinagi ni Namarò kuna. ²³ Á kunnian, napaluro yù dán

‡ **2:13** Meyannung ta allà ni Namarò nga mepulù ta pamanunnù na, Genesis 4:8-16 § **2:21** Genesis 22:1-19

nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò nga kunniaw: “Si Kákay Abrakam, kinuruk na yù kinagi ni Namarò kuna. Á gapu ta pangikatalà na kuna, inibiláng ni Namarò ta napiá ána matunung si Abrakam.”* Á yáyù nga narámak nayù ira tatolay ta si Abrakam yù kopun ni Namarò. ²⁴ Á kunnian, wáwwagì, kánnámmuát tam ta ibiláng ni Namarò ta napiá ána matunung ittam, nga ari megapu sù pakkagi tam sù pangikatalà tam kuna, nu ari galá megapu sù napiá nga akkuát tam, nga kepasinganán nayù pangikatalà tam kuna.

²⁵ Á kunnian gapay sù ngaw Bákò Rakab nga minákkikarallaw. Inibiláng ni Namarò ta matunung si Rakab gapu ta inipasingan na yù pangikatalà na kâ Namarò megapu sù kingnguá na. Ta pinaddulò na yù ira duá nga ginaká ni Israel, nga suddálu nga minay massísim ta ili na, á inilammang na ira nga pinapánaw, á inittuddu na nira yù tanakuán nga dálan, tapè melilli ira sù ira maggápù nira nakuan. ²⁶ Á ta ángngarigán, nu mesinná yù ikararuá na tolay ta baggi na nga aringin maginángà, á natayin. Á kunnay gapay sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu. Nu arát tam akkuán yù napiá nga ipakuá ni Namarò nittam, á kunnay ta natayin yù pangikatalà tam, gapu ta awán ta palurotan na.

3

Yù Pakáwayyá nayù Pagubobuk tam

¹ Wáwwagì, ari nakuan aru nikayu yù mabbalin ta mesturu nga mangittuddu ta ubobuk ni Namarò, ta ammu naw ta mepallà yù ámmagikáru ni Namarò, nepatalugáring nikami nga mesturu ánnè sù ira tudduám mi, nu arám mi tuppálan yù napiá nga ittuddu mi. ² Á sittam ngámin, negagángay ta makaliwá ittam. Á nu ajjan yù tolay nga ammu na imugurán yù pagubobuk na, aggina yù similluá nga awán ta pakaliwatán na, ána ammu na mangigaggak ta baggi na.

³ Á megaggak yù baggi tam megapu ta pangigaggak tam ta jilá tam. Ta ángngarigán, ipe tam yù búsal ta simù na kabáyu tapè kurugan na ittam, á awayyá tam laguk igaggak yù baggi na. ⁴ Á yù biray yù tádday nga keyarigán na. Mássiki nu mallakay yù biray ána masikan yù paddák nga mangipayák kuna, ngam baddì yù ulin na nga ángngigaggak nayù mamilotu sù biray ána ipanunung na sù lakalakaran na. ⁵ Á kunnian gapay sù jilá na tolay, mássiki nu baddì, ngam kunnay ta mappeddaráyaw nga makáwayyá megapu ta pagubobuk na. Ta makáwayyá yù tolay nga mamaluro ta aru nga napiá onu narákè megapu ta pagubobuk na. Á yáyù nga meyárik yù jilá tam ta baddì nga ulin nga makáwayyá nga mangigaggak ta dakal nga biray.

Á ta ángngarigán, nonopan naw yù api nga baddì, á pígiá lâ tuggian na yù dakal nga kakayyuán! ⁶ Á kunnay ta api yù jilá tam, gapu ta mappaná yù narákè nga maggapu ta pagubobuk na. Á massamá yù karákè na ta nonò tam ána baggi tam, á darálan na yù ággiát tam. Á si Satanas yù paggapuán nayù narákè nga pagubobuk tam.

⁷ Makáwayyá yù tolay nga mamasippà ta ngámin nga makkakerumá nga simaron nga ayám, mammánù, yù ira nga makkarakáray, ána yù ira

* 2:23 Genesis 15:6; Roma 4:3

nga maggián ta bebay, á ajjanin yù pinasippà na. ⁸ Ngam awán bulubugá ta tolay nga matudduán na yù jilá na, tapè napiá lâ nakuan yù ubobugan na. Ari megaggak, nga dán nga naparán nga magubobuk ta narákè nga meyarík ta jitá nga akáppatay.

⁹ Á megapu sù jilá tam, iyubobuk tam yù paddáyo tam kê Ammò Namarò nga Yápu tam, ána iyubobuk tam gapay yù pangigagek tam ta ikáttole tam nga pinarò ni Namarò ta kágappà na! ¹⁰ Táltáday lâ yù jilá tam, nga paggapuán nayù paddáyo tam kê Namarò ána yù pangigagek tam sù ira kábulut tam! Wáwwagi, ari máyâ! Arát tam nakuan akkuán yù kunnian! ¹¹ Á ta ángngarigán, mallatuâ panò ta námmini nga danum ána matábbál gapay yù táttáday nga panagabán? Ari gemma. ¹² Á mabbungá panò ta niuk yù káyu nga bayábà? Ari gemma. Onu egga panò yù lánù nga mabbungá ta bayábà? Awán! Á awán gapay ta manágak ta bebay. A ta kunnian gapay, ari mepángngà nittam nga manguruk kê Namarò yù magubobuk ta narákè.

Yù Napiá nga Sírik ni Namarò nga Ipakánnámmu na

¹³ Nu egga nikayu yù masírik ána kuruk nga makánnámmu, tumulù laguk, á ipasingan na yù napiá nga nonò na megapu sù napiá nga akka-akkuán na ána napiá nga ággangnuá na.

¹⁴ Ngam nu mangabubu kayu ána mapassil, ari kayu laguk mapped-daráyaw nga makkagi ta masírik kayu, ána ari kayu massiri, nga mangilímak ta kuruk. ¹⁵ Ta nu narákè yù sírik naw, ari gemma maggapu kê Namarò, nu ari galá yù sírik nga gagángay ta nonò na tolay sawe dabbuno, nga maggapu kê Satanas. ¹⁶ Á nu ajjan yù ira nga mangabubu ána mapassil, buruburionad da ngámin yù ira tatolay ána akkuád da ngámin nga makkakerumá nga narákè.

¹⁷ Ngam yù tolay nga kuruk nga masírik, nga egga kuna yù napiá nga sírik nga naggapu kê Namarò, á arán na nonopan yù narákè. Á magimammà yù nonò na, á aggina yù magattam nga masippà ána tumulù. Á mangikállà sù ira ikáttole na, ána abbágán na ira. Ari mabbábáng ána ari mangirumá ta tolay, á ari ággippípiá. ¹⁸ Á yù ira mamakkápiá sù ira kábulud da, meyarík ira ta mammulá ta napiá nga bukal, ána málâ na sangaw yù napiá nga bungá ra. Ta nu pakkapiád da yù ira kábulud da, mammapiá yù ággiád da, á napiá ána matunung yù ngámin nga akkuád da.

4

Yù ira Mangikatalà kê Namarò ána yù ira Ari Manguruk

¹ Á ngattá, ta makkakákontará kayu? Anni panò yù kegapuánán nayù paddaráma naw, nu ari galá megapu sù passil naw ána narákè nga pakkaragâ naw nga nonopan naw. ² Ajjan yù ikáyâ naw nga apan, ngam arán naw málâ, á yáyù nga maguray lâ yù akkuán naw, tapè málâ naw, mássiki nu mamapátay kayu! Mapassil kayu! Ngam ari kayu makálâ ta passilan naw, á yáyù gapu na nga maddaráma kayu. Ngam arán naw málâ yù máwák naw, gapu ta arán naw kiddawan kê Apu Namarò. ³ Á mássiki nu makimállà kayu kê Namarò, arán na iyawâ nikayu yù ipakimállà naw, gapu ta kiddawan naw galá megapu sù narákè nga pakkaragâ nayù baggi naw.

⁴ Tatolay nga ari mekatalà! Arán naw panò ammu tanu karagátan naw yù aijan sawe dabbuno, á kontarán naw si Namarò? Ta yù tolay nga makkaragá ta narákè nga aijan sawe dabbuno, aggina yù ikalusso ni Namarò. ⁵ Á arán naw laguk kagian ta awán ta kebalinán nayù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò. Kinagi na,

“Maggián yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò sù ira tatolay na, á nakalò yù pakkaragá na ta iddukat tam galá si Apu Namarò.”

⁶ Á nepallà yù pangikállà ni Namarò nittam, á uputan na ittam nga abbágán, tapè mepasigaggà áнна matunung yù ángngikatalà tam kuna. Ta aijan yù dán nga netúrâ nga ubobuk ni Namarò, nga kunniaw:

“Kontarán ni Namarò yù ira ngámin nga mappeddaráyaw, ngam ikállà na yù ira ngámin nga tumulù.”*

⁷ Tumulù kayu laguk kâ Namarò. Á kontarán naw si Satanas nga patul nayù ira anitu. Tanu kontarán naw si Satanas, panawán na kayu. ⁸ Á dukki kayu kâ Namarò. Tanu dukki kayu kuna, dukki gapay nikayu. Á sikayu nga malliwâ, mabbabáwi kayu laguk, á likuránán naw yù liwiliwâ naw. Á sikayu nga mabbábáng sù panguruk naw kâ Namarò, ipasigaggà naw yù ángnguruk naw kuna. ⁹ Á parè bì ta makalò yù daddam naw megapu sù liwiliwâ naw, á makkulé kayu laguk. Ari kayu nakuan maggagálà, ta mepángngà ta maraddam kayu. Ari kayu laguk magayáyâ nga mabbúyá, ngam maraddam kayu nga mappasirán. ¹⁰ Nu tumulù kayu kâ Apu Namarò, ipotun na kayu nga meparáyaw.

Ari ittam Makkakápanunnù, ta si Apu Namarò yù Mamanunnù

¹¹ Wáwwagì nga mangiddù kâ Apu, ari kayu makkakálilibâ. Yù tolay nga lillíbatan na yù kabbulun na, á kunnay ta sippilan na yù pakáwayyá nayù mamanunnù. Á nu panunnután na yù ira kábulun na, kunnay ta lillíbatan na gapay yù napiá nga tunung ni Namarò nga ipamanunnù na nittam. Á nu mamanunnù kayu sù tunung, arán nawin gemma kurugan yù itaddán na, á arán nawin kurugan si Namarò. ¹² Si Apu Namarò lâ yù paggapuán nayù tunung, á aggina lâ yù makáwayyá nga mamanunnù nittam. Á awán ta tanakuán nu ari lâ aggina yù makáwayyá nga mangiyígù ta tolay nga iyánge na ta lángrì, onu mamagikáru ta tolay ta impiernu. Á yáyù nga awán ta pakáwayyá tam nga tatolay nga mamanunnù sù ira ikáttole tam.

Ari ittam nakuan Mappeddaráyaw

¹³ Ginnán naw laguk yawe kagiak ku nikayu, sikayu nga makkagi ta kunniaw: “Sangaw nu ummá, onu sangaw nu tádday ággaw, umay kami ta tanakuán nga ili. Á maggián kami ta tangaragun, á makkompará kami, tapè aru sangaw yù ganánsiá mi.” ¹⁴ Ngam arán naw nakuan kagian ta kunnian. Arát tam ammu yù mesimmu nittam sangaw nu ummá! Ta mabìbì ittam ta dabbuno, nga kun na angà nga duttál, á manganánnuán, lummakin. ¹⁵ Yawe lâ yù mepángngà nga kagiat tam nakuan, “Nu ure ni Namarò, á matolay ittam, á kunniawe yù akkuát tam.” ¹⁶ Ngam sikayu, ngattá, ta mappeddaráyaw kayu? Ngattá, ta ipappeddaráyo naw yù akka-akkuán naw, ta narákè ngámin yù pappeddaráyo na tolay. ¹⁷ Á nonopan

* 4:6 Proverbio 3:34

naw yaw. Makaliwâ yù tolay nu arán na akkuán yù napiá nga ammu na nga akkuán na nakuan.

5

Sikayu nga Maríku, Imugurán naw yù Akkuán naw

¹ Á sikayu nga maríku, ginnán naw laguk yù kagiak ku nikayu. Makkulukulè kayu nakuan áнна makkalli kayu megapu sù jigâ nga umay sangaw nikayu! ² Ta marúnù ngámin nga kukuá naw nga makkakerumá, áнна mabobbotán yù ngámin nga gámì naw, nga kanan na ulak áнна kimi. ³ Á masináyan yù pirá naw nga buláwán áнна pinaláta, gapu ta binuttul naw nga arán naw iniyusá ta mangabbák. Á yù kukuá naw nga masináyan, yáyù massistígu ta karákè naw. Yù binuttul naw nga kukuá naw yù kun na api nga kán lâ kán ta baggi naw, ta inukkuk naw yù kukuá naw sù ira maporián nga ággaw nga pamanunnù ni Apu Namarò.

⁴ Ginnán naw, sikayu nga egga yù ákkomanán na! Jinarogà naw yù ira patarabakuan naw ta ákkomanán naw. Á nakaliwatán naw yù ira nakigaták nikayu, ta arán naw ira sináddanán. Á si Namarò nga Kotunán, naginná na yù kinagi ra ta meyannung sù akka-akkuán naw. ⁵ Á sikayu nga maríku, nonopan naw lâ yù nangingá nga aruátan naw ta dabbuno áнна yù ipabbúyá naw. Kunnay kayu ta báka nga matabá, nga arán na ammu ta pártiad da sangaw. Ta kagian naw ta awán ta awágan naw, á arán naw manonò yù pamanunnù ni Apu Namarò. ⁶ Á iddá naw lâ jinigirigâ yù ira matunung nga tatolay nga ari nakaliwâ nikayu, á pinapáte naw ira, mássiki nu siminulù ira nikayu.

Máwák nga Magattam ittam

⁷ Á sikayu nga wáwwagì nga manguruk kê Apu, magattam kayu lábbì nga magiddak ta labbè ni Apu ta dabbuno. Nonopan naw yù minákkomán. Magattam lâ nga magiddak ta kagaták na amme na. Ta iddagán na bì yù mapolu nga urán áнна yù maporián áddè ta kalutu na. ⁸ Á sikayu, magattam kayu gapay nga magiddak lábbì. Ipasigaggà naw yù ángnguruk naw kê Apu Kesu. Ta mabíkin, á duttál ta dabbuno. ⁹ Ari kayu makkakápaliwâ, wáwwagì, tapè arán na kayu panunnután ni Apu. Ta ajjanin yù umay mamanunnù, á mabi lá nga tullung, ta kun na tolay nga tullung ta puertá nga nabukatán.

¹⁰ Wáwwagì, nonopan naw yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò nga jinok na ta mangipakánnámmu sù bilin na, tapè párigán naw ira. Ta inattamád da yù aru nga makkakerumá nga jigâ áнна pinalurò da yù inipakuá ni Namarò nira. ¹¹ Á ibiláng tam ta magayáyâ nga iddukan ni Namarò yù ngaw ira tatolay nga napasigaggà yù ángngikatalà da kê Namarò, nga nagattam ta aru nga jigâ, tapè palurotad da yù inipakuá ni Namarò nira. Narámak naw si Job, nga nagattam ta aru nga jigâ, á ammu naw ta napiá lâ yù ure ni Apu Namarò ta meyannung kuna, ta pinammapiá ni Apu yù ággián ni Job. Ta minángngikállà si Namarò áнна nepallà yù allà na sù ira tatole na.

¹² Wáwwagì, yawe yù kagiak ku nga importá nga arán naw máttamán. Ari kayu bulubugá mappagásingán, mássiki ta lángì onu dabbuno onu tanakuán nga pagásingán naw. Napiá lâ nu kagian naw, “Wan,” nga awán ta pagásingán na, ta yáyù lâ ikáyâ ni Namarò. Á napiá gapay nu

kagian naw lâ, “Ari,” nga awán ta pagássingán na, tapè arán na kayu panunnután ni Namarò.

Máwák nga Makimállà ittam kê Apu Namarò

¹³ Á nu egga nikayu yù tolay nga marigirigâ, makimállà lâ kê Namarò. Á nu egga nikayu yù magayáyâ, á ikansion na yù paddáyo na kê Namarò. ¹⁴ Nu egga nikayu yù mataki, ipágál na yù ira karakalán nayù ira mangu-ruk, tapè ipakimállà da kê Namarò áнна denuád da ta pannakabaggi ni Apu Kesu. ¹⁵ Á ta pakimállà naw, nu kuruk nga ikatalà naw si Namarò, á pammapián na yù mataki. Á nu egga gapay yù pakaliwatán na, á pakomán na.

¹⁶ Á nu nakaliwâ kayu, makkakápalappâ kayu ta liwâ naw, á ipakimállà naw yù ira kábulun naw, tapè mammapiá kayu. Ta nepallà yù pakáwayyá nayù pakimállà na tolay nga napiá áнна matunung. ¹⁷ Kunnay kê Elias nga ábbilinán na ngaw ni Namarò. Toley gemma lâ si Elias nga kagittá tam. Á nakimállà kê Namarò ta ari bì magurán, á ari nagurán ta tallu ragun ta gadduá megapu sù pakimállà na.* ¹⁸ Á nakimállà si Elias má ta iyawâ ni Namarò yù urán, á nagurán áнна nattubbu áнна nabbungá yù inimulá nayù ira tatolay.

¹⁹ Wáwwagi, nu egga nikayu yù tolay nga nekáttuay ta pangikatalà na kê Namarò áнна minárayyu sù kuruk nga bilin na, á máwák nga umay laguk yù tádday nikayu nga manabarang kuna, tapè mattoli nga manguruk kê Apu. ²⁰ Á nonopan naw yawe. Nu aijan yù tolay nga nalliwâ, nga ipetoli naw ta panguruk na kê Apu Namarò, á mássiki nu kitáru yù liwiliwâ na, á mapakomá, á melilli yù ikararuá na sù pamagikáru ni Namarò. Ádde na yù.

* 5:17 Meyannung sù pakimállà ni Elias, 1 dagiti Ar-ari (1 Patul) 17:1; 18:1-2, 42-45

Yù Napolu nga Túrâ ni Eduru

Yù Meyannung sawe Túrâ ni Eduru

Yawe yù napolu nga túrâ ni Eduru sù ira mangikatalà kê Apu Kesu, nga narigirigâ megapu sù ángnguruk da kê Apu. Á ipanonò na nira yù pagattam ni Apu Kesu sù ketapil na megapu nira, tapè attamád da gapay yù jigâ da nga kunnay kuna. Ta negagángay ta jigirigátan nayù ira ari manguruk yù ira manguruk kê Apu Kesu. Á sittam nga manguruk, nu attamát tam lâ yù balle tam nga jigâ nga kunnay sù pagattam ni Apu Kesu, á ajjan yù napiá nga iddanamát tam, nga kesipà tam kê Apu ta lángi.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Paddios ni Eduru ána yù Ipakimállà na (1:1-2)

Yù Napiá nga Iddanamán nayù ira Manguruk kê Apu (1:3-12)

Nágalán ittam tapè Palurotat tam lâ yù Napiá (1:13-25)

Yù Talluá nayù ira Bagu nga Manguruk kê Apu (2:1-8)

Yù Meyannung sù Ággangnguá nayù ira Tatole ni Namarò (2:9-25)

Yù Panabarang ni Eduru sù ira Magatáwa (3:1-7)

Magattam ittam ta Jigâ Mássiki nu Akkuát tam yù Napiá (3:8–4:19)

Yù Initaddán ni Eduru sù ira Karakalán (5:1-14)

¹ Sikán si Eduru, nga minángngilayalayâ nga jinok ni Apu Kesu Kiristu ta umay mangipakánnámmu sù bilin na. Á mattúrákà nikayu nga manguruk kê Namarò, sikayu nga nabbakkuì, nga nawwarawarâ, nga minay nakipaggián sù ira tatolay sù ira purubinsia na Pontu ána Galasia, Kappadosia, Asia ána Bisinia. ² Sí Namarò nga Yáma tam, ninonò na kayu áddè ngaw lage naw neyanâ, á sinullà na kayu, tapè sikayu yù manguruk kê Apu Kesu Kiristu ána mapakomá kayu ta liwiliwâ naw, megapu sù dága ni Apu Kesu nga nallowán sù ketapil na ta kurù. Á iniyawâ ni Namarò nikayu yù Mangilin nga Ikararuá na ta mangabbák nikayu, tapè mapakarenuán yù nonò naw, á mabbalin kayu ta napiá ána mangilin nga tatole na.

Á yawe ipakimállà ku kê Namarò, ta uputan na kayu nga ikákkállà, tapè napiá lâ yù ággigián naw ána yù gawagawáyán naw.

Yù Napiá nga Iddanamán nayù ira Manguruk kê Apu

³ Dayáwat tam si Namarò, nga Yápu ána Yáma ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Ta gapu ta nepallà yù allà na nittam, iniyawâ na nittam yù bagu nga áttole tam megapu sù paginnanole ni Apu Kesu Kiristu. Á yáyù nga iddanamát tam yù pamaginnanole ni Namarò nittam ána kesipà tam sù áttole na ta áddè ta áddè. ⁴ Á iddanamát tam gapay yù iyawâ ni Namarò sangaw sù ira tatole na, nga pinakappián na ta lángi, nga ari marúnù onu maddán, ána ari mapatalián. ⁵ Á gapu ta pangikatalà tam kê Apu Kesu, taronán ni Namarò ittam megapu sù pakáwayyá na, áddè ta iyígù na ittam sangaw nu pagáddekán na ággaw.

⁶ Á gapu ta iddanamát tam yù pangisipà ni Namarò nittam, magayáyâ ittam laguk, mássiki nu marigirigâ ittam lábbi kunangane. ⁷ Á nu maparubát tam yù jigâ, attamát tam lâ, tapè mepasingan ta napasigaggà

yù ángngikatalà tam kê Apu Kesu. Á ta ángngarigán, aijan yù buláwán, nga ari gemma mannanáyun, ngam mararál sangaw. Á lunágad da ta api, tapè mapakarenuán ána mepasingan yù kapiánán na. Á kunnian, nu maparubát tam yù jigâ, mepasingan ta kuruk nga napasigaggà yù ángngikatalà tam kê Apu. Ta más napiá gemma ánnè ta buláwán yù ángngikatalà tam kê Apu. Á ta pattoli ni Apu Kesu Kiristu nga mam-maguray ta dabbuno, mepotun nga mesipà ittam sù dalingáráng na, ána meparáyaw ittam megapu sù ángngikatalà tam kuna.

⁸ Á wáwwagì, mássiki nu arán naw paga nasingan si Apu Kesu, ngam iddukan naw. Á sittam ngámin nga manguruk kuna, mássiki nu arát tam masingan kunangane, á ikatalà tam. Á yáyù nga ayatán ittam, á nepallà yù pagayáyâ tam nga awán ta keyarigán na, ⁹ gapu ta meiyù ittam nga mesipà kê Namarò ta lángì ta áddè ta áddè, megapu sù ángngikatalà tam kê Apu Kesu.

¹⁰ Á yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò, mássiki nu inipakagi ni Namarò nira yù pangikállà na ána pangiyù na nittam, á arád da nánámnuán. Á kitaláppà ira nga mannonò nu kunnasi yù ángngiyù ni Namarò nittam, tapè mesipà ittam sù mannanáyun nga áttòle na. ¹¹ Á aijan nira yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, á inipakánámmu na ngaw nira ta umay yù Mangiyù noka, nga marigirigâ ána matay, á ta kabalin na mangiyangngà, á mepotun nga meparáyaw. Á ninononò da nu asinni yù ubobugad da nga umay, ána sangaw nu anni yù kapalurò na. ¹² Á inipakánámmu ni Namarò nira ta ari mapalurò ta keggá ra yù inipakagi na nira, ngam ta keggá nayù ira tatolay nga tumubbâ nira noka, nga sittam kunangane. Á napalurokin, ta minayin nikayu yù ira mangilayalayâ sù napiá nga dámak megapu sù pakáwayyá nayù Mangilin nga Ikararuá nga naggapu ta lángì. Á yù ira daroban ni Namarò ta lángì, karagatád da gapay gigiámmuan nu kunnasi yù ángngiyù ni Namarò nittam.

Nágalan ittam tapè Palurotat tam lâ yù Napiá

¹³ Á gapu ta pangikállà ni Namarò nittam, imugurát tam laguk yù nonopat tam, á paránat tam laguk yù nonò tam, tapè dán nga naparán it-tam nga manuppál sù napiá nga ipakuá ni Namarò nittam. Á iddanamát tam lâ yù allà ni Namarò nga umay nittam ta pattoli na sangaw ni Apu Kesu Kiristu. ¹⁴ Á sikayu gapay, gapu ta ánâ na kayin ni Namarò, tuppálan naw laguk yù kagian na, tapè ánâ na kayu nga manguruk. Arán nawin akkuán yù kinaragatán naw ngaw olu, lage naw nánámnuán yù kuruk nga bilin ni Namarò. ¹⁵ Mangilin si Namarò, ána matunung ána napiá lâ yù nonò na. Á gapu ta aggina yù nagágál nittam, tuppálat tam laguk yù ipakuá na nittam, tapè napiá gapay yù ngámin nga akka-akkuát tam, á mangilin ána matunung ittam gapay nga kunnay kê Yápu tam. ¹⁶ Ta aijan yù netúrâ nga kinagi ni Namarò, nga kun na, “Tunungan naw yù nonò naw ta kunnay sù napiá nga nonò ku, ána ari kayu malliwâ, tapè mangilin kayu nga kunnay nikán. Ta sikán yù mangilin nga matunung ána napiá lâ yù nonò ku, á awánâ ta liwâ.”*

* 1:16 Libitiko 11:44-45; 19:2

17 Á gapu ta abbúnat tam si Namarò ta “Ammò” sù pakimállà tam kuna, á pakimorayát tam laguk ta keggá tam sawe dabbuno. Ta matunung nga mamanunnù si Namarò. Á ta pamanunnù na sù ira ngámin nga tatolay, arán na ira irumá, ngam bálatan na ittam ngámin nga katággítádday ta meyanung sù akkuán na. 18 Ta ammu tam yù inipappagá ni Apu Namarò ta pamalubbáng na nittam, tapè arát tamin tuttulan yù kus-tombare nga inittuddu nayù ira ngaw naggaká nittam, nga awán ta serbi na. Á ari gemma marúnù yù inipappagá na nga kunnay ta buláwán onu pinaláta. 19 Ta mannanáyun yù pinalurò na, gapu ta inipappagá na yù dága ni Apu Kesu Kiristu nga netapil ta pate na ta kurù megapu nittam. Aggina yù meyarík ta karneru nga napiá áнна marenu nga awán ta jikkù ta baggi na, nga meyatáng kê Namarò. 20 Á lage na pamarò ni Namarò ta dabbuno, sinalákkuruk na ta doban na si Apu Kesu Kiristu, nga awán ta liwâ na, ta umay magikáru ta liwâ tam ngámin nga tatolay. Ngam kunangan lâ yù kepalappâ na ta panguriánán nga ággaw, tapè mábbágán ittam. 21 Á gapu ta ketapil ni Apu Kesu megapu nittam, ikatalà tam si Namarò. Á pinaginnanole ni Namarò si Apu Kesu áнна inipotun na ta lángì nga meparáyaw. Á yáyù nga napasigaggà yù ángngikatalà tam kê Namarò áнна yù ággiddanáma tam ta paginnanolayan na ittam áнна inipotun na ittam gapay.

22 Á gapu ta napakarenuánin yù nonò tam, megapu sù ángnguruk tam sù bilin ni Namarò, á ari ittam áppè aya-ayâ, ta makáwayyá ittam nga mangayâ sù ira kábulut tam nga manguruk. Á yáyù makkaká-iddù kayu laguk megapu sù napiá nga nonò naw. 23 Ta kunnay kayin ta noli nga neyanâ. Á yù bagu nga áttole naw, ari negittá sù napolu nga keyaná naw ta tolay nga matay. Ta kunnay ta noli nga neyanâ yù tolay, nga neddán sù áttole ni Namarò, nga ari bulubugá matay. Á iniyawâ na nikayu yù bagu nga áttole naw megapu sù bilin na nga kinuruk naw, nga mannanáyun nga ari mapatalián. 24 Á yáyù kebalinán nayù inipetúrâ na ngaw ni Namarò, nga kun na,
“Kun na kaddà yù ira tatolay.

Á kun na lappo na kaddà yù keparáyo ra.

Ta mabì ira lâ matay,

ta kun na kaddà nga malelay

áнна yù lappo na nga mapannâ.

25 Ngam mannanáyun yù ubobuk ni Namarò,

nga ari mapatalián ta áddè ta áddè.”†

Á yane ubobuk ni Namarò yù napiá nga dámak nga nelayalayâ nikayu.

2

Yù Talluâ nayù ira Bagu nga Manguruk kê Apu

1 Á gapu ta manguruk kayin sù bilin ni Namarò, á ari kayin laguk mangnguá ta narákè. Á ari kayu áppè pípiá. Ari kayu massiri onu mangilogò. Ari kayu mappassil onu mallillibâ. 2 Á gapu ta iniyawâ na nikayu ni Namarò yù bagu nga áttole naw, á kunnay ta assítay nga kapángngiyânâ nga makkaragá nga massusu, karagatán naw laguk nga

† 1:25 Isaya 40:6-8

bibbiran áнна ginnán yù bilin ni Namarò, tapè tulluá yù ángnguruk naw kâ Namarò áнна ipasigaggà naw yù ángngikatalà naw kuna ta áddè ta keyigù naw. ³ Ta naparubán nawin gapay yù ángngikállà ni Apu Kesu nittam.

Yù Keyarigán nayù Batu nga Nanáddagán na Balay

⁴ Á dukki ittam laguk kâ Apu Kesu, gapu ta aggina yù sigga-inángà nga manotolay nittam. Á yá keyarigán na yù batu nga inipuerá nayù ira tatolay, ngam kun na batu nga kapiánán nga iddukan ni Namarò, nga piníli na nga panáddagán na sù bale na nga paddayan na. ⁵ Á pangikatalà tam kâ Apu Kesu, mepattatádday ittam gapay kuna nga kunnay sù ira batu nga paddayan ni Namarò ta bale na. Ta sittam ngámin nga manguruk kuna yù meyarík ta bale na. Á pabbalinan na ittam gapay ta mangilin nga páppári nga masserbi kuna. Á yáyù nga makimoray áнна maddáyaw ittam kâ Namarò. Á alawatan ni Namarò yù pakimore tam kuna áнна yù paddáyo tam kuna, nga kunnay ta pangiyátáng tam kuna, megapu sù kepattatádde tam kâ Apu Kesu Kiristu.* ⁶ Á aijan yù inipetúrâ na ngaw ni Namarò nga kunniawe:

“Aijan yù piníli, nga ipè sù giák ku ta Sion,
nga kunnay sù batu nga kapiánán nga iddukak ku,
nga pamatáddagák ku sù balè.

Á yù ngámin nga tatolay nga mangikatalà kuna,
ari ira bulubugá mepasiránán.”†

⁷ Á yáyù nga si Apu Kesu Kiristu yù kuruk nga ibiláng naw ta kapiánán nga máwák naw, sikayu nga mangikatalà kuna. Ngam yù ira nga manaki kuna, mepasiránán ira sangaw, ta aijan yù netúrâ gapay nga sinalákkuruk na ngaw ni Namarò nga mesimmu nira, nga kunniawe:

“Yù batu nga nanakitád da,

Aggina yù nabbalinin ta panáddagán nayù balay.”‡

⁸ Á netúrâ gapay yù kunniaw:

“Yane yù batu nga kesiddúkalán nayù ira tatolay,
tapè mapalakak ira.”§

Á kunnay ta mesiddúkal ira gapu ta arád da kinuruk yù bilin ni Namarò. Á yáyù nga sinalákkuruk ni Namarò ta mabbalin ira ta kunnay ta mesiddúkal nga mapalakak.

Yù Meyannung sù Ággangnguá nayù ira Tatole ni Namarò

⁹ Ngam sittam nga manguruk sù bilin ni Namarò, piníli na ittam nga sinullà na ta páppári na ittam nga masserbi kuna. Inagálán na ittam ta manguruk ittam kuna, á pinabbalin na ittam ta mangilin nga tatole na, tapè ililli na ittam sù kallà, áнна ituluk na ittam sù nawák na nga makapállá. Á yáyù nga doban na ittam ta mangiparámak sù kapiánán na. ¹⁰ Á sù ngaw, arán na ittam tatole ni Namarò, á arát tam ammu yù allà na. Ngam kunangane, tatole na ittam, á ikákkállà na ittam.

¹¹ Wáwwagì nga iddukak ku, makipaggiát ittam ta mabi lâ sawe dabuno, ta ari saw yù paggianát tam, nu ari galá yù aijan ta lángi nga

* 2:5 Ta meyanung sù meyátáng kâ Namarò, bibbiram mu Roma 12:1; Kebru 13:15 † 2:6 Isaya 28:16; Roma 9:33 ‡ 2:7 Salmo 118:22; Lukas 20:17 § 2:8 Isaya 8:14; Roma 9:33

pinarán ni Namarò megapu nittam. Á yáyù nga tabarangát takayu, ta arayyuán naw yù narákè nga karagátan na tatolay sawe dabbuno, nga mangontará ta nonò tam nga manguruk. ¹² Á uputat tam laguk nga akkuán lâ yù napiá, tapè ipasingat tam yù napiá nga akkuát tam sù ira nga ari manguruk kê Apu. Á mássiki nu lillibatad da ittam, á mabbabáwi ira sangaw, gapu ta masingad da yù napiá nga akka-akkuát tam. Á sangaw nu umay si Apu, á maddáyaw ira gapay kuna.

Tumulù ittam sù ira Mammaguray

¹³ Á tumulù ittam laguk sù ira makáwayyá ta gubermente, tapè meparáyaw si Apu Kesu. Á kurugat tam yù tunung nga kagiad da, nepatalugáring sù tunung nayù kátannangán nga mammaguray. ¹⁴ Á kurugat tam gapay yù gubinator, gapu ta aggina yù doban nayù kátannangán nga mammaguray ta umay mamággáng sù ira mangngué ta narákè ána maddáyaw sù ira mangngué ta napiá. ¹⁵ Ta yawe yù ure ni Namarò, ta akka-akkuán naw yù napiá nga ipakuá na nikayu, á pagimammatan naw yù ira nga magubobuk sù arád da ammu, nga awán ta kebalínán na, megapu sù napiá nga palurotan naw nga masingad da.

¹⁶ Á ari kayin laguk makiaripan ta narákè, gapu ta napalubbáng kayin, á tatole na kayu ni Namarò nga masserbi kuna. Á maguray lâ yù akkuán naw, á arán naw akkuán yù narákè, ngam tuppálan naw lâ yù napiá nga ipakuá ni Namarò nikayu, tapè mepasingan ta kuruk nga si Namarò lâ yù passerbián naw. ¹⁷ Makimoray kayu laguk ta ngámin nga tatolay. Iddukan naw yù ira wáwwagi tam ta ángnguruk tam kê Apu. Makiyápu kayu kê Namarò. Á makimoray kayu sù makáwayyá nga mammaguray.

Magattam ittam ta Jigâ nga kunnay ta Pagattam ni Apu Kesu

¹⁸ Á yawe yù kagiak ku nikayu nga aripan, ta napiá nu tumulù kayu sù ira passerbián naw, á pakimorayán naw ira, nga ari lâ yù ira masippà nga mangikállà, nu ari gapay yù ira mapporay. ¹⁹ Á napiá nu awán ta liwâ naw, ngam sigídá nga attamán naw lâ yù panigirigâ da nikayu nayù ira passerbián naw, gapu ta nononopan naw si Apu Namarò, ta yáyù nga ayatán si Apu Namarò nikayu. ²⁰ Á ta ángngarigán nu malliwâ kayu, á mássiki nu attamán naw lâ yù panigirigâ nayù yápu naw nikayu megapu sù liwâ naw, á yáyù mepángngâ megapu sù liwâ naw, á ari kayu gemma meparáyaw. Ngam nu akkuán naw lâ yù napiá, á attamán naw lâ nu iddâ da kayu lâ nga jigirigátan nayù ira passerbián naw, á magayáyâ si Namarò laguk megapu nikayu.

²¹ Á yáyù nga inipagágál ni Namarò nittam, ta attamát tam lâ yù jigâ nga umay nittam, nga kunnay ta pagattam ni Apu Kesu Kiristu, ta inattamán na yù panigirigâ da kuna sù ketapil na megapu nittam, tapè párigát tam yù napiá nga nonò na nga inittuddu na.

²² Awán bulubugá ta nakaliwatán ni Apu Kesu Kiristu.

Á ari bulubugá nassiri.*

²³ Á sù panguyu-uyo ra kuna, arán na ira sibbák.

Á sù panigirigâ da kuna, arán na ira napporayán.

Ta inikatalà na lâ si Namarò nga mamanunnù, nga matunung yù ámmanunnù na.

* 2:22 Isaya 53:9

24 Á nabbaluntáriu si Apu Kesu nga nagikáru ta ngámin nga liwâ tam sù pate na ta kurù,
tapè arát tamin akkuán yù narákè, ngam akkuát tam lâ yù napiá.

Á gapu ta kabigák na, napakomá ittam,
ánna napammapiá yù ággiát tam kê Namarò.

25 Sù ngaw, kunnay ittam ta karneru nga magawa-awáwán.

Ngam nabbabáwi ittamin, á nattoli ittam nga tumuttuttul kê Apu nga mináppárák nga manaron nittam ánna mangiyígù nittam.

3

Yù Panabarang ni Eduru sù ira Magatáwa

1 Á yawe gapay yù kagiak ku nikayu nga bábbay nga egga yù atáwa na. Tumulù kayu nga katággítádday sù atáwa na. Á nu ari paga nanguruk yù áttáwa naw sù bilin ni Namarò, á manguruk ira sangaw megapu sù napiá nga akkuán naw. Arán naw máwák nga tabarangán ira, 2 gapu ta masingad da yù napiá nga akka-akkuán naw ánna yù pakimore naw kê Namarò. 3 Á arán naw lâ nonopan yù ámmakástá naw ta baggi naw ánna duddù naw, ánna pabbisti naw ta nangingá nga gámi, ánna paddusáriu naw ánna passákkaláng naw ta buláwán. 4 Ngam yù kuruk nga pappakástá naw yù napiá nga nonò naw, nga mepasingan sù napiá nga ággangngué naw. Ta yù kakástá naw nga mannanáyun yù ángngikállà naw ánna tulù naw, nga kuruk nga napiá ta ánninganán ni Namarò.

5 Á ta kunnian gapay yù pappakástá nayù ngaw ira napiá nga bábbay nga nagiddanáma kê Apu, ta napiá yù nonò da ánna yù ággangngué ra. Á siminulù ira gapay sù áttáwa ra. 6 Á yù tádday si Sara ngaw, nga atáwa nayù ngaw Kákay Abrakam. Nakiyápu si Sara sù atáwa na, á gininná na yù kinagi na kuna. Á sikayu, mesipà kayu sù ira ginaká ni Sara, nu napiá lâ yù akkuán naw, á awán laguk bulubugá ta ikássing naw.

7 Á kunnian gapay nikayu nga lálláki nga egga atáwa na. Maggián kayu sù áttáwa naw, á ikákkállà naw ira, ta makapi ira ánnè nikayu. Á iddi-iddukan naw ira, ta naggigittá kayu nga iniddán ni Namarò ta áttole naw nga awán ta áddè na, megapu sù allà na nikayu. Ikákkállà naw laguk yù ira áttáwa naw, tapè ginnán ni Apu Namarò yù ipakimállà naw.

Magattam ittam ta Jigâ Mássiki nu Akkuát tam yù Napiá

8 Á yawe yù maporián nga kagiak ku nikayu. Mattatádday kayu laguk ta nonò naw. Á makkaká-ayâ kayu nga kunnay ta mawwawági, ánna mepaddaddam kayu sù ira maraddam. Á makkaká-allà ánna makkakátulù kayu. 9 Arán naw bálatan ta narákè yù mangngué nikayu ta narákè. Arán naw papporayán yù mapporay, ngam ipakimállà naw ira, tapè ikállà ni Apu ira. Ta yáyù inipagágál ni Namarò nittam, ta ikállà tam yù ira kábulut tam, tapè ikállà na ittam gapay ni Namarò. 10 Á yáyù gapay yù kinagi ni Namarò nittam, nga inipetúrâ na ngaw:

“Nu ikáyâ naw ta magayáyâ kayu,

ánna napiá yù ággián naw,

patukkatan naw laguk yù narákè nga pagubobuk naw,

ánna ari kayu massiri.

11 Pallikuránán naw yù narákè,

á akkuán naw lâ yù napiá.

Uputan naw yù pakkakápiá naw sù ira kábulun naw,
tapè mepagimammà kayu.

¹² Ta taronán ni Namarò yù ira napiá nga tolay,
á ginnán na yù ipakimállà da kuna.

Ngam makikontará si Namarò sù ira nga mangnuá ta narákè.”*

Akkuát tam lâ yù Napiá, Mássiki nu Jigirigátad da ittam

¹³ Á nu maláppà kayu, áнна napiá lâ yù akka-akkuán naw, egga panò yù tolay nga manganni nikayu? Awán! ¹⁴ Á ta ángngarigán, nu aijan yù mangnuá nikayu gapu ta napiá lâ yù akkuán naw, á paguráyán naw lâ. Ari kayu laguk maganássing nira, á ari kayu mabburung, gapu ta pagayáyatan na kayu ni Namarò. ¹⁵ Á makimoray kayu kâ Apu Kesu Kiristu áнна pakiyápuán naw. Á nonopan naw yù kingnuá ni Apu megapu nikayu, tapè dán nga naparán kayu nga tubbák sù ira ari manguruk nu iyabbû da nikayu yù meyannung sù iddanamán naw kâ Apu. ¹⁶ Á pakimorayán naw ira lâ, á alúnay lâ yù ákkitabbák naw nira. Arán naw laguk akkuán yù ipappasirán naw, ta nu aijan yù ira mallillibá nikayu megapu sù ángnguruk naw kâ Apu Kesu, aggira yù mepasiránán sangaw megapu sù napiá nga akkuán naw. ¹⁷ Á más napiá nu attamát tam yù jigá nga umay nittam megapu lâ sù napiá nga akkuát tam, nu yáyù ure ni Namarò, ánnè ta pagattam tam ta jigá megapu ta pangnuá tam ta narákè.

¹⁸ Ta nonopan naw si Apu Kesu Kiristu, nga awán bulubugá ta liwá na,
ngam inattamán na yù pate na ta kurù.

Á mittán lâ nga natay megapu nittam ngámin nga tatolay.

Á yáyù nga aringin bulubugá matay.

Ta kustu nen yù pagikáru na ta liwiliwá tam,
tapè pakkápián na ittam kâ Namarò.

Aggina yù kuruk nga napiá áнна matunung,
nga netapil megapu nittam ngámin nga nakaliwá.

Á yù baggi na lâ yù natay,
ngam matolay paga yù ikararuá na.

¹⁹ Á minay yù ikararuá na sù gián nayù ira ikararuá nayù ira námmatay nga nebáluk, ta en na inilayalayâ yù bilin ni Namarò nira. ²⁰ Á yù ira námmatay, aggira yù ngaw ira nga ari nanguruk kâ Namarò ta keggá ri Lákay Noe. Á si Namarò, nabayák nga nagattam nga nagiddak sù ira tatolay, abernu manguruk ira. Á kabalin di Noe nga nappadday ta dakal nga barangay, baddi lâ yù ira nanguruk, nga neyigù nga ari natay ta danum. Walu ira lâ nga nanguruk, nga simillung sù barangay, nga limittâ ta utun na danum ta kalítu na dabbuno.

²¹ Á kunnay ta keyigù da, nga nelilli ta dakal nga danum, kunnian gapay yù keyarigán nayù keyigù tam. Ta makirigù ittam, nga panákkilalán ta keyigù tam. Á yù kebalinán na ari yù kapakarenu nayù baggi tam, ngam yù pangipasingat tam ta pabbabáwi tam ta liwiliwá tam áнна yù kelilli tam sù pamagikáru ni Namarò. Á yáyù nga pinakomá na ittamin megapu sù paginnanole ni Apu Kesu Kiristu, á awán ta ipappasirát tam

* 3:12 Salmo 34:12-16

ta arubáng ni Namarò. ²² Á nattoli si Apu Kesu ta lángì, nga nagitubang ta pagitubangan nayù maráyaw nga mammaguray nga aijan ta jiwanan ni Namarò. Á tumulù kuna yù ira ngámin nga daroban na ána yù ira ngámin nga makáwayyá.

4

Ipasigaggà tam yù Pangikatalà tam kê Apu Kesu Kiristu

¹ Á gapu ta inattamán ni Apu Kesu yù panigirigá da kuna ta keggá na ta dabbuno, á yáyù nga paránat tam yù nonò tam ta kunnay ta nonò na, tapè dán nga naparán ittam gapay nga magattam ta jigá nga umay nittam. Ta yù tolay nga magattam ta jigâ, mepasingan ta panakitán na yù narákè ána pinatukkâ na yù palliwâ na. ² Á ari ittam laguk akkuán yù narákè nga karagátan na baggi tam, nga negagángay ta tolay ta dabbuno. Ngam akkuát tam galâ yù ipakuá ni Namarò nittam ta keggá tam paga nga matolay. ³ Kustu nen! Arán naw akkuán má yù narákè nga kunnay ta kingnguá naw ngaw lage naw nanguruk. Nakáppak kayin nga mangnguá ta kunnay ta kingngi-kingnguá naw ngaw sù ari kayu paga nanguruk kê Apu. Ta kingnguá naw yù narákè nga kinaragátan naw, ána arán naw garè inigaggak yù baggi naw ána nonò naw. Á nagillellaw kayu, ána pinatturù naw yù narákè nga kingnguá naw ána pappabúyá naw. Á nakimorayán naw ngaw yù ira sináddios, mássiki nu pinappalán na kayu ni Namarò ta arán naw ira pakimorayán. ⁴ Á kunangane, nánawán nawin yù ngámin nga narákè nga kustombare naw, á mapállâ sangaw yù ira kábulun naw, gapu ta ari kayu mepulupulù nira nga mamatturururù sù akkuád da. Á yáyù nga uyu-uyawad da kayu. ⁵ Ngam paguráyán naw lâ, ta meyarubáng ira sangaw kê Namarò nga mamestigá nira, á máwák nga tabbagad da, ta aggina yù naparán nga mamanunnù nittam ngámin nga matolay paga, ána yù ira námmatay. ⁶ Ta yáyù gapu na nga nelayalayâ ngaw yù napiá nga dámak nga meyanung kê Apu sù ira námmatay, nga natayin yù baggi ra nga napanunnután nga kunnay sù pamanunnù ni Namarò ta ngámin nga tatolay ta meyanung sù kingnguá ra. Á nu manguruk ira, mepattolay ira kê Namarò megapu sù Ikararú na.

Yù Ipakuá ni Namarò nittam Lage na Pattoli ni Apu

⁷ Duttálin yù pagáddekán na ággaw. Á yáyù nga máwák tam nga imugurán yù nonò tam ána yù akkuát tam, tapè aijan yù awayyá tam nga makimállâ kê Apu. ⁸ Á yù olu nga akkuát tam laguk, makkaká-iddi-iddù ittam. Ta nu napasigaggà yù pakkaká-iddù tam, á pakomát tam laguk yù ira kábulut tam ta aru nga pakaliwatád da. ⁹ Á napiá nu magayáyâ ittam nga mamaddulò sù ira nga umay ta bale tam, nga ari mabbábang nga mangilágum nira.

¹⁰ Á sittam nga katággitádday yù iniddán ni Namarò ta pakáwayyá na. Á yáyù nga máwák tam nga iyusá yù pakáwayyá tam ta pangabbák tam sù ira kábulut tam, nga kunnay ta mekatalà nga masserbi kê Namarò.

¹¹ Á ta ángngarigán, nu aijan nikayu yù tolay nga iniddán ni Namarò ta pakáwayyá na nga mangilayalayâ, á máwák na laguk ilayalayâ ta napiá yù bilin ni Namarò. Onu yù tolay nga iniddán ni Namarò sù pakáwayyá na nga mangabbák, á iyusá na laguk yù sikan na baggi na nga neyawá kuna

ta pangabbák na sù ira kábulun na. Á maguray lâ yù ipakuá ni Namarò nittam, akkuát tam lâ ta napiá, tapè meparáyaw si Namarò megapu kâ Apu Kesu Kiristu, nga maddalingárang nga kotunán nga mammaguray ta áddè ta áddè. Ammán.

Yù Pagattam tam ta Jigâ megapu ta Pangikatalà tam kâ Apu Kesu

¹² Wáwwagi nga iddukak ku, ari kayu mapállâ sù jigâ nga umay nikayu. Ta negagángay ta marigirigâ ittam ngámin nga manguruk kâ Apu. Á máwák nga maparubán tam yù jigâ, tapè mepasingan ta napasigaggâ yù ángnguruk tam kâ Namarò. ¹³ Ngam magayáyâ kayu nu attamán naw yù jigâ nga umay nikayu, gapu ta kunnay ta mesipà kayin kâ Apu Kesu Kiristu sù pagattam na ta jigâ, tapè mepagayáyâ kayu gapay kuna, sangaw nu manoli, nga mangipalappâ sù paddalingárang na áнна karáyo na.

¹⁴ Á nu iluddè da kayu áнна uyu-uyawad da kayu megapu ta ángnguruk naw kâ Apu Kesu Kiristu, magayáyâ kayu, ta yáyù panákkilalán ta aijan nikayu yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò nga kotunán. ¹⁵ Á nu attamán naw yù jigâ, ari nakuan megapu ta pangguá naw ta narákè, nga kunnay ta mamapátay, makkokò, onu mabbebbek. ¹⁶ Ngam nu marigirigâ ittam megapu sù panguruk tam kâ Apu Kesu Kiristu, ari ittam mepasiránán. Dayáwat tam galá si Namarò gapu ta tatole na ittam.

¹⁷ Á duttálin yù pamanunnù ni Namarò, nga mamegapu nittam nga tatole na nga manguruk kuna. Á nu sittam nga manguruk kuna yù mapolu nga panunnután na, anni panò yù mesimmu sù ira nga manaki nga manguruk sù napiá nga bilin na? Nerallâ sangaw yù pamagikáru ni Namarò nira. ¹⁸ Á kunnian yù kebalinán nayù netúrâ sù bilin ni Namarò, nga kun na,

“Á nu marigirigâ yù ira napiá nga tatolay nga tumulù kâ Namarò, gapu ta pattuddu na nira, tapè meyígù ira, á anni laguk yù mesimmu sù ira nga manaki kuna áнна yù ira ari makimoray kuna?”*

¹⁹ Á yáyù nga sittam ngámin nga marigirigâ megapu sù ure ni Namarò, á magattam ittam laguk nga ari mapállâ. Á uputat tam yù napiá nga akkuát tam, áнна ikatalà tam yù baggi tam kâ Apu nga namarò nittam, ta aggina yù mekatalà.

5

Yù Initaddán ni Eduru sù ira Karakalán

¹ Á aijan gapay yù kagiak ku nikayu nga karakalán. Ta sikán gapay yù kagittá naw nga karakalán, nga manaron sù ira káruán nga wáwwagi tam nga manguruk, nga kunnay ta mináppárak ta karneru. Á nasingsak ku yù pangiyangngá ni Apu Kesu Kiristu. Á sikán gapay yù tádday nga mesipà kâ Apu Kesu sangaw nu mepalappâ nga maddalingárang nga maráyaw. ² Á yawe yù itabarang ku nikayu. Taronán naw laguk yù ira tatolay nga inikatalà ni Namarò nikayu, nga kunnay ta karneru na. Á napiá nu magayáyâ kayu nga manaron nira, nga ari napuersá, nga ari gapay megapu ta pakkaragá naw ta ganánsiá naw. Ngam malláppâ kayu nga manaron nira megapu galá sù ayâ naw nga masserbi kâ Namarò.

* 4:18 Proberbio 11:31

³ Á sittam nga karakalán, ari ittam nakuan kitarok, ngam ipasingan tam sù ira taronát tam yù napiá nga nonò tam ána ággangnuá tam, tapè mapiá nu párigád da ittam. ⁴ Á nu napiá ittam nga minánnaron, á sangaw nu mattoli yù Kotunán nga Minánnaron, alawatat tam yù mannanáyun nga ipabbalabálà na nittam, ta mesipà ittam kuna sù karáyo na ta áddè ta áddè.

⁵ Á ajjan gapay yù kagiak ku nikayu nga urián. Tumulù kayu sù ira karakalán naw. Á mássiki sittam ngámin, makkakátulù ittam, gapu ta ajjan yù netúrâ sù bilin ni Namarò, nga kun na, “Kontarán ni Namarò yù ira mappeddaráyaw. Ngam ikákkállà na yù ira tumulù.”*

⁶ Á sittam ngámin, tumulù ittam laguk kê Namarò, tapè mepotun ittam sangaw nu duttál yù ággaw nga piníli na. ⁷ Á ikatalà tam kê Namarò yù ngámin nga ikaburung tam, ta aggina yù manaron nittam.

⁸ Á mappalán kayu, ta ajjan si Satanas, nga ari magimammà nga magala-alek ta awayyá na nga mangnuá nittam, nga kunnay sù mabisin nga layon nga magalugù ta gabbuátan na nga kanan na. ⁹ Á ari kayu laguk tumulù kê Satanas, ngam ipasigaggà naw yù ángngikatalà naw kê Namarò. Ta ammu tam ta negittá yù jigâ tam sù jigâ nga attamán nayù ira káruán nga wáwwagi tam nga maggián sù ira makkakerumá nga lugár. ¹⁰ Á mabi lâ yù pangiyangngà tam ta jigâ. Á pappasá na, pammapián ni Namarò yù ággiát tam. Ta si Namarò yù minángngikállà, á inagálán na ittam ta mepattatádday ittam kê Apu Kesu Kiristu, tapè mesipà ittam gapay kê Namarò, nga meparáyaw ta áddè ta áddè. Á yáyù nga abbágán na ittam ána passikanan na ittam, tapè mapasigaggà yù ángnguruk tam kuna. ¹¹ Mammaguray si Namarò ta áddè ta áddè! Á mapalurò ngámin! Ammán.

¹² Á si Silas yù nangabbák níkan ta pattúrâ ku sawe ababbá nga túrá ku nikayu. Aggina yù wagi tam nga mekatalà. Á nattúrákà nikayu, tapè tabarangát takayu, ta ipasigaggà naw yù ángngikatalà naw kê Namarò, ta kuruk yawe nga kinagi nikayu nga meyanung sù allà ána ángngabbák ni Namarò nittam. ¹³ Á yù ira wáwwagi naw sawe Babilonia,† nga piníli na gapay ni Namarò, manonò da kayu ána iyabbù da nu kunnasi kayu gapay. Á kunnian gapay yù kagian ni Markus, nga anâ ku. ¹⁴ Á makkaká-iddù kayu laguk. Á parè bì ta pagimammatan ni Namarò sikayu ngámin nga mepattatádday kê Apu Kesu Kiristu, tapè napiá yù ággián naw. Yáyù lâ yù áddè nayù kagiak ku.

* 5:5 Proverbio 3:34 † 5:13 Yù nelímak nga kebalínán na Babilonia támma yù ili na Roma.

Yù Mekaruá nga Túrâ ni Eduru

Yù Meyannung sawe Mekaruá nga Túrâ ni Eduru

Yawe yù mekaruá nga túrâ ni Eduru sù ira ngámin nga manguruk kâ Apu Kesu, á kagian na nira ta mappalán ira sù ira mattá-ábbilinán ána yù ira áppè pípiá nga umay mangituddu ta tanakuán nga ari yù kuruk nga bilin ni Namarò, tapè ari ira melogò nga mangnguá ta narákè.

Á kagian na gapay yù itabbák da sù ira nga makkagi ta ari manoli si Apu Kesu, ta kukurugán nga manoli sangaw nu duttál yù ággaw nga sinullà ni Namarò, ngam ipappáná ni Namarò lâ nga iddagán yù pabbabáwi ra ta liwá da nayù ira maporián nga umay mangikatalà kuna, tapè mesipà ira gapay kuna.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Paddios ni Eduru ána yù Pakimállà na (1:1-2)

Yù Ipakuá ni Namarò sù ira Manguruk kuna (1:3-15)

Yù Karáyo ni Apu Kesu Kiristu (1:16-21)

Yù Pamagikáru ni Namarò sù ira Mangituddu ta Siri (2:1-22)

Kuruk nga Manoli sangaw si Apu Kesu Kiristu (3:1-18)

¹ Sikán si Eduru, nga aripan ni Apu Kesu Kiristu, nga sinullá na ta umay mangilayalayâ sù bilin na. Á mattúrákà nikayu nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam nga mangiyígù nittam, sikayu ngámin nga neddán ta ángngikatalà na nga negittá sù ángngikatalà mi, megapu sù katunung nayù Yápu tam. ² Á parè bì ta ikákkállà na kayu ni Namarò, ána pagimammatan na yù nonò naw, tapè napiá yù ággigián naw ána gawagawáyán naw, megapu sù pakánámmu naw kári Namarò kâ Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam.

Yù Ipakuá ni Namarò sù ira Manguruk kuna

³ Á megapu sù pakáwayyá ni Namarò, iniyawâ na nittam yù ngámin nga máwák tam, tapè makáwayyá ittam mamalurò sù ngámin nga napiá nga ipakuá na nittam. Á abbágán na ittam gapu ta ikatalà tam si Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam, nga magágál nittam ta manguruk kuna, tapè mesipà ittam sù karáyo na ána yù kapiánán na. ⁴ Á yáyù nga iniyawâ na nittam ni Namarò yù napiá nga initabbá na nittam, tapè mepaggittá yù nonò tam sù napiá nga nonò na, ána ari ittam laguk makagumán nga mangnguá ta narákè nga kunnay ta akkuán nayù ira nga ari manguruk megapu sù narákè nga karagatád da.

⁵ Á gapu ta makáwayyá si Namarò nga mangabbák nittam, malláppà ittam laguk nga mamalurò sù napiá nga ipakuá ni Namarò nittam, tapè mepasingan yù ángngikatalà tam kuna megapu sù napiá nga akka-akkuát tam. Á malláppà ittam nga magginná sù bilin ni Namarò, tapè malannapán yù kánámmuát tam ána ammu tam gapay yù mappíli sù napiá. ⁶ Á yawe gapay yù akkuát tam. Gaggarát tam yù nonò tam, tapè arát tam nononotan yù narákè nga karagátán na baggi tam. Ta nu itulù tam yù nonò tam kâ Namarò, mapasigaggá yù ángngikatalà tam kâ Apu Kesu, á mangáppípiá laguk yù ákkiyápu tam kuna. ⁷ Á nu napiá yù ákkiyápu tam kâ Apu, aijan yù awayyá tam gapay nga makkaká-ayâ

ánna makkaká-iddù, sittam nga mawwawági megapu sù panguruk tam, á iddukat tam gapay yù ira ngámin nga ari paga manguruk. ⁸ Á nu uputat tam yù kunnian nga napiá nga nonò tam ánna ággangnuá tam, á mepasingan ta napiá yù pabbalinán nayù ásserbi tam kâ Apu Kesu Kiristu, megapu sù pakánnámmu tam ánna pakiyápu tam kuna. ⁹ Ngam yù tolay nga ari mangupù sù napiá nga kunnian, kunnay ta buling, ta arán na kánnámmuán yù napiá nga ituddu ni Apu, ánna náttamán na yù pamakomá ni Namarò sù liwâ na.

¹⁰ Á yáyù, kákkopuk ku, malláppà ittam laguk nga mamalurò sù ngámin nga napiá, tapè mepasingan ta kuruk nga piníli ni Namarò ittam, ánna inagálán na ittam ta mabbáli ittam ta tatole na. Ta nu uputat tam yù napiá nga ipakuá na nittam, ari ittam mekaná sù ira nga mangnuá ta narákè, ánna arát tam bulubugá melingun yù ákkiyápu tam kâ Apu Kesu. ¹¹ Á ta kunnian, ari ittam mepasiránán, ta ayatán si Namarò nga mamaddulò nittam sangaw sù mannanáyun nga pammagurayán ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam nga mangiyígù nittam.

¹² Á yáyù nga talákkurugak ku nga sigídá nga ipanonò nikayu ngámin dannian nga kinagi nikayu, mássiki nu ammu nawin gemma, ánna napasigaggà yù ángnguruk naw sù napiá nga kánnámmuán naw. ¹³ Á napiá ta urè nu uputak ku nga ipanonò nikayu dannian ta keggá nga matolay paga ta utun na dabbun. ¹⁴ Ta ammu ta mabikakin matay, ta yáyù inipakánnámmu ni Apu Kesu Kiristu nikán. ¹⁵ Á yáyù nga mattúrákà kunangan, á sangaw nu awánakin, aijan yù awayyá naw nga manonò yù ngámin nga inittuddù nga meyanung sù panguruk tam.

Yù Karáyo ni Apu Kesu Kiristu

¹⁶ Á sikami nga kapulupulù na ngaw ni Apu Kesu Kiristu, inipakánnámmu mi nikayu yù pakáwayyá na ánna yù panoli na sangaw ta dabbuno. Á yù inipakánnámmu mi, ari gemma bídá nga nonotam mi. Ngam kuruk nga nasingam mi lápay yù dalingárang na. ¹⁷ Ta aijan kami ngaw nga nepulù kâ Apu Kesu ta keggá na ta utun na puddul, ta pangipalappâ nayù Yáma na ta karáyo na ánna dalingárang na. Á nagubobuk yù ngárál ni Namarò nga naggapu ta lángi, á kinagi na, “Yawe yù Anâ ku, nga iddukak ku, á ayatánà kuna,” kun na. ¹⁸ Á naginná mi yù kinagi nayù ngárál nga naggapu ta lángi, ta aijan kami nga nepulù kuna sù utun nayù mangilin nga puddul.*

¹⁹ Á gapu ta pakasingam mi sù dalingárang na ánna pakaginná mi sù ngárál ni Ammò Namarò, á yáyù nga napasigaggà yù ángnguruk mi ta kuruk yù bilin ni Namarò nga inipetúrá na sù ira ngaw ábbilinán na. Sù ngaw nga nabayák lage na minay si Apu Kesu nga neyanâ, á kinagi ra yù ánge na nga mammaguray. Á napiá nu tángngagan naw laguk yù bilin ni Namarò, tapè manawagán yù nonò naw. Ta yù bilin na yù kunnay ta isingan nga maggatang sù nakallà nga gián ta áddè ta alippánnawák. Á sangaw nu umay si Apu Kesu, aggina yù mamannawák ta nonò naw, nga kunnay ta yù darámmagan nga luttuák ta alippánnawák. ²⁰ Á yawe laguk yù mapolu nga kánnámmuán naw. Awán ta tolay nga makánnámmu sù kebalinán nayù bilin ni Namarò nga iniyubobuk nayù ira ábbilinán

* **1:18** Ta meyanung sù kesimmu na, bibbiram mu Mattiu 17:1-9; Markus 9:2-10; Lukas 9:28-36

na, nu awán ta ángngabbák ni Namarò kuna. ²¹ Á awán bulubugá ta tolay nga makalabbun sù ari paga nesimmu. Á awán ta ábbilinán nga ninonò na lápay yù bilin na. Ngam yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, inipakánammu na sù ira ábbilinán ni Namarò yù bilin na nga iniyubobuk da.

2

Yù Pamagikáru ni Namarò sù ira Mangituddu ta Siri

¹ Á sù ngaw nga nabayák, jimittál gapay yù ira appè ábbilinán nga arán na jinok ni Namarò. Á kunnian gapay sangaw, duttál nikayu yù ira tatolay nga makkagi ta aggira yù ábbilinán ni Namarò, ngam ari kuruk, ta massirisiri ira. Á ituddu ra yù ari kuruk, tapè dalárad da yù ángnguruk naw kê Apu. Á panakitád da si Apu Kesu Kiristu nga Yápu ra nga nagikáru ta liwâ da. Ngam ikáddagâ lâ sangaw yù pamagikáru ni Namarò nira. ² Á aru yù ira kábulun naw nga manguruk sù ira massiri, ána párigád da yù narákè nga ággangnguá ra. Á gapu ta masingan nayù ira káruán nga tatolay ta narákè yù akkuán nayù ira kábulun naw nga makkagi ta si Apu yù tuttulad da, á iluddè nayù ira káruán yù bilin nga meyannung kê Apu, ta kagiad da garè ta yáyù gapu nayù narákè nga ággangnguá ra. ³ Á gapu ta mukkuk ira ta kuártu, aru yù siri nga ituddu ra, tapè ilogò da kayu ána pagganánsiád da kayu. Ngam dán nga naparán yù pamagikáru ni Namarò nira, ta ammu na ngámin yù akka-akkuád da, á pagikaruan na ira sangaw nu duttál yù pamanunnù na nira.

⁴ Á ammu tam ta kuruk nga mapalurò yù pamagikáru ni Namarò sù ira nga mangnguá ta narákè, ta mássiki yù ira ngaw daroban ni Namarò ta lángi nga nalliawá, arán na ira inikállà, ta inipetabbà na ira sù nálaram nga abbù ta gián na impiernu, á napukù ira tán, sù nakallà nga gián, nga magiddak sù pangukum na nira.

⁵ Á kunnian gapay sù ira ngaw tatolay nga namotu kê Namarò ta keggá ra ngaw di Lákay Noe, ta arán na ira inikállà ni Namarò gapay. Ta jinok ni Namarò yù urán, á nagurán ta appátapulu nga ággaw, á nalítu yù ngámin nga dabbuno, á natay yù ira ngámin nga minálliawá. Ngam si Noe, lage na kalítu na dabbuno, aggina yù nangilayalayâ sù kuruk nga bilin ni Apu Namarò. Á si Noe lâ ána yù ira pitu nga kábulun na yù iniyigù ni Namarò.

⁶ Á arán na inikállà ni Namarò yù ngaw ira darakal nga ili na Sodoma ána Gomorra. Sinuggi ni Namarò yù ira ili ta pamagikáru na sù ira ngaw tatolay nga naggián tán. Á natábbunán ira ta abu, tapè ipasingan ni Namarò yù ámmagikáru na sù ira mamotu kuna, nga mangigagángay nga mangnguá ta narákè. ⁷ Ngam si Lot, nga nakipaggián sù ira taga Sodoma ána taga Gomorra, inililli ni Namarò ta pamagikáru na sù ira kelián na, gapu ta napiá nga tolay si Lot, nga nalurâ sù narákè nga kingnguá nayù ira kelián na, ána yù pamotu ra kê Namarò ána yù jikkù nga ággangnguá ra. ⁸ Ta napiá nga tolay si Lot, á ta pakipaggián na sù ira taga Sodoma ána taga Gomorra, á nabagabagal ta kággággaw megapu sù nasingan na ána naginná na nga narákè nga kingnguá nayù ira kelián na.

⁹ Á gapu ta pangiyigù ni Namarò kári Noe ána yù pangiyigù na gapay ngaw kári Lot, á mepasingan ta makáwayyá si Namarò nga mangabbák, á

iyígù na yù ira tatolay nga manguruk kuna nu marigirigâ ira. Á mepasingan gapay ta makáwayyá si Namarò nga mamukù áнна mamagikáru sù ira narákè, áddè ta duttál yù pangukum na nira. ¹⁰ Á nepatalugáring sù ira nga ari bulubugá nga makáppak ta narákè, áнна yù ira nga mangiluddè sù makáwayyá nga mammaguray nira, á mappanà yù pamagikáru ni Namarò nira.

Á yù ira áppè ábbilinán nga mangituddu ta ari kuruk, mappegung ira áнна ari ira maganássing, á pakkakagiád da yù ira makáwayyá nga madalingárang nga maggián ta lángì. ¹¹ Ngam yù ira daroban ni Namarò, mássiki nu masikan áнна makáwayyá ira ánnè sù ira áppè ábbilinán nga makkakagi nira, á arád da ira pakkakagián ta arubáng ni Namarò.

¹² Á yawe ira mattá-ábbilinán nga mangituddu sù ari kuruk, akkuád da lâ yù narákè nga negagángay nira, áнна uyu-uyawad da yù arád da kánnámmuán. Meyárik ira ta simaron nga ayám nga awán ta nonò na, nga masikuatán sangaw. Á mapapátay ira gapay nga kunnay ta simaron nga ayám. ¹³ Á iyangngà da laguk yù bálà nayù narákè nga kingnguá ra.

Danniw ira nga mangilogò, ipagayáyâ da yù narákè nga akkuád da nga arád da kakáppak, mássiki nu ággaw. Á nu umay ira mepaggagam-mung nikayu nga mepakkákán, mepasiránán kayu megapu sù narákè nga akkuád da áнна ibuyubuyá ra. ¹⁴ Á awán ta nonotad da nu ari lâ yù ira bábbay nga masingad da, nga karagatád da ira karallawan, ta ari ira bulubugá makáppak. Á makikopun ira sù ira nga makapi yù ángnguruk da, tapè makagumán ira nga mepulù nira nga mekanakanâ nga mangnguá ta narákè. Á kitakikkì ira nga kitokkuk. Ngam dán nga naparán yù pamagikáru ni Namarò nira!

¹⁵ Á mássiki nu ammu ra ngaw yù kuruk nga bilin ni Namarò, á nekáttauay ira sù napiá nga netuddu nira, á nagawáwán ira. Pinárigád da yù kingnguá nayù ngaw ábbilinán ni Namarò, nga si Balam nga anâ ni Biyor. Kinaragatán ni Balam yù kuártu nga iyawâ na patul kuna nu akkuán na yù narákè. ¹⁶ Ngam jinok ni Namarò yù umay maggammá kâ Balam. Ta yù ayám na nga dongki nga nakkabayuán na, aggina yù naggammá kuna. Nagubobuk yù dongki ta ngárál na tolay, á gimmá na si Balam sù kaloku na.

¹⁷ Á yù ira áppè ábbilinán, meyárik ira ta wek nga nábbatán, ta awán ta napiá nga naggapu nira. Á mattá-iki-ikáyâ ira gapay, nga kunnay ta angà nga ipayapayák na paddák. Á dán nga naparán yù paggianád da nga pinarán ni Namarò sù kakallatán nga gián. ¹⁸ Á kitabángák ira nga mappeddaráyaw, ngam ubobugad da lâ yù awán ta serbi na. Á megapu sù negagángay nga karagatád da, yáyù nga kagumánad da ta mepulù nira yù ira bagu nga manguruk nga mággè ari melilli sù narákè nga akkuád da, tapè toliad da yù nilikuránad da. ¹⁹ Ta itabbá ra nira ta arád da máwák nga manuppál sù tunung, ngam aijan yù awayyá ra nga akkuán yù maguray lâ nga ikáyâ da, gapu ta kunnay ta mapalubbáng ira. Ngam yù ira nga mangituddu ta kunnian, aggira yù kunnay ta aripan, gapu ta pakiaripanád da yù narákè nga karagatád da nga makapatulù nira, á awán ta awayyá ra nga mappíli sù napiá.

²⁰ Á yù tolay nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu nga mangiyígù nittam, nallikuránán nen yù narákè nga ággangnguá na. Á ta ángngarigán,

nu tolian na galâ sangaw yù narákè nga ággangnguá na, á nappaná laguk yù narákè nga akkuán na ánnè sù napolu nga ággián na lage na nangikatalâ, gapu ta kánnámmuán na yù napiá, ngam sinoli na yù narákè. ²¹ Á más napiá nakuan nu arán na narámak yù napiá nga ituddu ni Apu Kesu Kiristu, ánnè ta pallikuránán na yù mangilin nga taddán ni Namarò nga nepakánnámmu kuna. ²² Á yù tolay nga kunnian yù akkuán na, aggina yù keyarigán nayù kuruk nga dán nga nakagi, nga kun na, “Yù itu nga magutá, tolian na nga kanan yù iniyutá na. Á kunnay gapay sù bábi nga narigù, nga mattoli nga umay mallúráng ta lupè.”*

3

Kuruk nga Manoli sangaw si Apu Kesu Kiristu

¹ Kákkopuk ku, nga iddukak ku, yawe yù mekaruá nga túrá ku nikayu. Á kunnay sù napolu nga initúrá ku, ipanonò ku nikayu mángin yù meyannung sù napiá nga ammu nawin, tapè nonotan naw lâ yù napiá. ² Á ikáyâ ku ta arán naw káttamán yù kinagi ra ngaw nayù ira ábbilinán ni Namarò. Á nonotan naw gapay yù taddán nayù Yápu tam nga mangiyigù nittam, nga inipakánnámmu ra nikayu nayù ira olu nga minángngilayalayâ nga sinullà na.

³ Á yawe yù mapolu nga máwák naw nga kánnámmuán. Nu maddaggunin yù panguriánán na ággaw, duttál yù ira tatolay nga tumuttul ta narákè nga karagatán na baggi ra. Á uyu-uyawad da sikayu nga manguruk kê Apu. ⁴ Á arád da kurugan yù initabbá ni Namarò nga panoli ni Apu Kesu. Á panguyo ra nikayu, á kud da, “Iso gián ni Kesu Kiristu? Arán na panò ngaw initabbá ta manoli sangaw? Ngam ari paga nappasingan! Á natayin yù ira ngaw naggaká nittam, ngam ari napatalián yù ággigián na dabbuno ta áddè ngaw ta kaparò na ta áddè kunangane!” kud da. ⁵ Á yáyù kagiad da gapu ta panakitád da yù pakáwayyá ni Namarò, á arád da nonotan yù pinalurò na ngaw ni Namarò megapu lâ sù pagubobuk na. Ta gári, lage na o-olu nga ággaw, nagubobuk si Namarò, á pinarò na yù lángi. Á pidde na yù dabbuno megapu sù danum, ta pinalattuák na yù dabbun nga naggapu ta danum megapu sù pagubobuk na. ⁶ Á pamanunnù na ngaw ni Namarò sù ira ngaw tatolay, nagubobuk má, á inipalítu na yù danum ta dabbuno. Á natay yù ira ngaw tatolay sù kalítu na dabbuno.

⁷ Á megapu sù panaddán ni Namarò, aijan paga yù lángi áнна yù dabbuno, nga maggián nga magiddak áddè ta katuggi ra sangaw. Ta kinagi ni Namarò ta matuggi yù lángi áнна yù dabbuno sangaw nu duttál yù pamanunnù na áнна pangukum na sù ira tatolay nga ari makimoray kuna.

⁸ Á sikayu nga kákkopuk ku nga iddukak ku, arán naw káttamán yawe nga ipanonò ku nikayu. Tangággaw yù kunnay ta maribu nga dagun ta panagenà ni Namarò, áнна maribu nga dagun yù kunnay ta tangággaw. ⁹ Á aijan yù ira manguyaw, nga kagiad da ta pinaguráyán ni Apu Kesu yù initabbá na, gapu ta nabayágin, á ari paga nanoli. Ngam ari gemma kuruk nga nabayák si Apu nga mamalurò sù initabbá na. Ngam

* 2:22 Proberbio 26:11

ipappánná na, gapu ta arán na ikáyâ ta magikáru yù mássiki tádday ta impiernu, gapu ta ikáyâ na lâ ta mabbabáwi yù ira ngámin nga tatolay ta liwiliwâ da, tapè meyiǵù ira.

¹⁰ Ngam kuruk nga manoli si Apu Kesu. Á ikáddagâ lâ yù panoli na, nga kunnay ta dattál nayù makkokò. Á lummà yù lángì sù api, nga megiddán ta kitasikan nga gurù. Á malunák sù api áanna lummà yù ngámin nga ajjan ta lángì. Á megiddán gapay yù katuggi nayù dabbuno áanna ngámin nga egga kuna.

¹¹ Á gapu ta kunnian yù pagáddekán na ággaw áanna yù lammà na ngámin nga masingat tam, á anni laguk yù akkuát tam nakuan? Máwák nga pakimorayát tam si Apu Namarò, áanna akkuát tam lâ yù napiá nga ipakuá na nittam. ¹² Á magiddak ittam nga mapattù nga makkaragâ sù ággaw nga panoli ni Apu. Á malláppà ittam nga mamalurò ta ngámin nga ipakuá na nittam, tapè mabi lâ nga manoli. Ta sangaw nu duttál yù ággaw nga panoli na, maggatang yù lángì áanna malunák, á matuggi ta api yù ngámin. ¹³ Ngam arát tam ikássing yù ággaw nga panoli na, ta iddanámát tam yù initabbá ni Namarò nittam, nga bagu nga lángì áanna bagu nga dabbun nga kesipátát tam. Á matunung áanna mapiá yù ngámin nga maggián tán, ta awán bulubugá ta jikkù onu narákè tán.

¹⁴ Á kákkopuk ku, nga iddukak ku, gapu ta magiddak ittam sù panoli nayù Yápu tam, á malláppà kayu laguk nga mangnguá lâ sù napiá, marakè mepasiránán kayu ta arubáng na sangaw nu lubbè, nu maratang na kayu nga malliwâ. Akkuán naw laguk yù napiá, tapè mapiá yù ággián naw áanna magimammà yù nonò naw. ¹⁵ Á nonotan naw yaw, ta ipappánná na bì ni Apu yù ánge na, gapu ta ikáyâ na nu ajjan paga yù awayyá nayù ira tatolay nga mabbabáwi ta liwiliwâ da, tapè meyiǵù ira. Á si Pablo, nga wagi tam nga iddukat tam, kunnian gapay yù kinagi na sù túrá na nikayu, ta yáyù yù kuruk nga inipakánnámmu ni Namarò gapay kuna. ¹⁶ Á sù ira ngámin nga túrá ni Pablo, kinagi na yù meyanung sù panoli ni Apu. Á marigâ nga mánnámmuán yù káruán nga kinagi ni Pablo. Á yù ira tatolay nga ari makánnámmu sù kuruk nga bilin ni Namarò, nga mabbábáng sù ángnguruk da, pataliád da garè yù kuruk nga kebalinán nayù ituddu ni Pablo, nga kunnay ta panáli ra gapay sù ira káruán nga inipetúrá ni Namarò. Á mekanakanâ ira sù pamagikáru ni Namarò megapu sù akkuád da.

¹⁷ Á sikayu nga kákkopuk ku nga iddukak ku, ammu nawin ta ajjan yù ira mangituddu, nga ari kuruk yù ituddu ra. Á mappalán kayu laguk nira. Ari kayu metádday nira, marakè mekáttuay kayu sù napiá nga ángnguruk naw, á mabbábáng kayu ta meyanung sù ággián naw kê Namarò. ¹⁸ Uputan naw lâ yù ákkiyápu naw kê Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam nga Mangiyiǵù nittam, tapè malannapán yù kánnámmuán naw nga meyanung sù pangikállà na nikayu. Dayáwat tam si Apu Kesu kunangan, á parè bì ta meparáyaw ta áddè ta áddè! Ammán!

Yù Olu nga Túrá ni Kuan

Yù Meyannung sù Túrá

Yù nattúrá sawe si Kuan, nga tádday sù ira mapulu duá nga sinudduán ni Apu Kesu. Á lakalákayin ta pattúrá na sù ira tallu nga túrá na. Á inittubbuk na yawe túrá na sù ira iddukan na nga mangikatalà kâ Namarò ta ngámin nga giád da. Á kinagi na nira ta magimuguk ira, marakè mesinná ira kâ Namarò, nu kurugad da yù kagian nayù ira mangituddu, nga ari kuruk yù ituddu ra.

Ta aijan ngaw yù ira mappassapassiár nga mangituddu ta tanakuán nga ari kuruk, nga kunnay nga aijan ta ággawo. Á kinagi ra ta narákè yù ngámin nga aijan ta dabbuno. Á kinagi ra gapay ta ari kuruk nga tolay si Apu Kesu Kiristu, áнна ari kuruk nga Aná ni Namarò. Á kinagi ra ta arád da máwák nga mabbabáwi ta liwiliwá da áнна ari máwák nga makkaká-iddù ira, ta aijan yù awayyá nayù ira tatolay nga katággitádday nga maguray lá yù akkuán na.

Á yáyù gapu na nga inítúrá ni Kuan, tapè ipakánnámmu na yù kuruk, tapè awán ta tolay nga melogò. Á inibukalán na ta kuruk nga Aná ni Namarò si Apu Kesu nga naggapu ta lángi, nga nabbáli ta tolay nga minay ta dabbuno. Á kinagi na gapay nittam ngámin nga tatolay nga mangiddù kâ Apu Namarò ta máwák tam nga akkuán yù napiá nga ipakuá ni Namarò nittam, nepatalugáring sù pakkaká-iddù tam.

Yù Mayán nayù Túrá

Yù Bilin nga Meyannung sù Manotolay (1:1-4)

Si Namarò yù Mamannawák ta Nonò tam (1:5-10)

Si Apu Kesu Kiristu yù Mamakkápiá nittam kâ Namarò (2:1-6)

Yù Bagu nga Taddán ni Apu Kesu (2:7-11)

Yù Ággián nayù ira Mangikatalà kâ Apu Kesu (2:12-17)

Mappalán ittam sù Mangontará kâ Apu Kesu Kiristu (2:18-29)

Áná na ittam ni Namarò nga Mangikatalà kâ Apu Kesu (3:1-10)

Yawe yù Itaddán ni Apu Kesu: Makkaká-iddù kayu (3:11-18)

Mappelò kâ Namarò yù ira Pinabbalin na ta Aná na (3:19-24)

Yù Ari Masingan nga Makikontará kâ Namarò (4:1-6)

Sigga-iddù si Namarò (4:7-21)

Appútat tam yù Ngámin nga Mangontará kâ Namarò (5:1-5)

Yù Pangurugát tam ta Aná ni Namarò si Apu Kesu Kiristu (5:6-12)

Yù Mannanáyun nga Áttole tam nga Mangikatalà kâ Apu Kesu (5:13-21)

Yù Bilin nga Meyannung sù Manotolay

¹ Itúrá ku nikayu yù meyanung kâ Apu Kesu Kiristu, nga manotolay nga mangngágan ta Ubobuk ni Namarò.

Aggina yù pannakasimù ni Namarò nga mangipakánnámmu sù bilin na, nga paggapuán nayù mannanáyun nga áttole tam.

Egga nga mannanáyun áddè ngaw gári sù awán paga bulubugá ta naparò.

Á ipakánnámmu mi nikayu gapu ta nasingam mi

ánna naginná mi yù kinagi na ta keggá na ta dabbuno.

Á yù matá mi lápay yù áningam mi kuna,
ánna yù limá mi lápay yù ánnangnal mi kuna.

² Nappasingan nikami yù manotolay, nga nabbáli ta tolay. Á yáyù nga ilayalayâ mi, áнна sistíguám mi ta kuruk nga aggina yù paggapuán nayù mannanáyun nga áttole tam. Naggián ngaw nga nepulupulù kâ Ammò Namarò, áddè ngaw lage na pamegapu na ngámin. ³ Á kagiam mi nikayu yù nasingam mi áнна naginná mi, tapè mesipà kayu nikami sù pakikopum mi kári Ammò Namarò nga Yáma tam áнна si Apu Kesu Kiristu nga Anâ na. ⁴ Á yáyù gapay yù ipattúrâ ku nikayu, tapè magayáyâ ittam.

Si Namarò yù Mamannawák ta Nonò tam

⁵ Á yawe yù bilin nga naginná mi nga meyanung kâ Apu Namarò, nga inipakánnámmu ni Apu Kesu nikami, á ilayalayâ mi nikayu. Si Namarò yù kun na nawák nga maddalingárang, nga awán bulubugá ta kallà kuna, gapu ta awán bulubugá ta liwâ na onu narákè kuna. ⁶ Á nu kagiat tam ta napiá yù ákkiyápu tam kâ Namarò, ngam narákè galâ yù akka-akkuát tam, massirisiri ittam, áнна kunnay ittam ta naggián ta kallà, gapu ta arát tam akkuán yù napiá nga ituddu ni Namarò. ⁷ Ngam nu tumulù ittam kâ Namarò, áнна akka-akkuát tam yù napiá nga ituddu na, á mesipà ittam kuna, áнна napiá gapay yù ákkoput tam sù ira kábulut tam nga manguruk. Á mapakarenuán ittam, áнна mári yù liwiliwâ tam, megapu sù dága ni Apu Kesu Kiristu, nga Anâ ni Namarò.

⁸ Á nu kagiat tam ta awán ta liwâ tam, ilogò tam galâ yù baggi tam, áнна arát tam pinatattam ta nonò tam yù kuruk nga bilin ni Namarò. ⁹ Á nu kagiat tam kâ Namarò yù liwiliwâ tam, áнна likuránát tam yù narákè nga akkuát tam, á pakomán na ittam, áнна pakarenuán na yù nonò tam. Ta matunung si Namarò, áнна palurotan na yù ngámin nga initabbá na sù ira mangikatalà kuna. ¹⁰ Á kinagi ni Namarò ta awán ta tolay nga ari malliwâ. Á nu kagiat tam ta awán bulubugá ta liwâ tam, á kunnay ta kagiat tam ta massiri si Namarò, á arát tam kinuruk yù bilin na.

2

Si Apu Kesu Kiristu yù Mamakkápiá nittam kâ Namarò

¹ Sikayu nga kun na ánâ ku, itúrâ ku yawe nikayu, gapu ta ikáyâ ku ta ari kayu malliwâ. Á nu aijan yù malliwâ, ipanonò ku ta aijan yù mamakkápiá nittam kâ Ammò Namarò. Aggina si Apu Kesu Kiristu, nga napiá áнна matunung. ² Awán bulubugá ta liwâ na, á initalpil na yù baggi na, nga neyátang kâ Namarò megapu sù liwiliwâ tam, tapè pakomán na ittam ni Namarò. Á yá ipagikáru na, nga ari lâ megapu ta liwiliwâ tam, nu ari galâ megapu sù liwiliwâ nayù ira ngámin nga tatolay ta tangapáddabbunán.

³ Á kunnaw yù panákkilalan ta kuruk nga ammu tam si Namarò, nu palurotat tam yù taddán na. ⁴ Á yù tolay nga makkagi ta ammu na si Namarò, nu arán na kurugan yù taddán ni Namarò, á massiri galâ yane tolay, áнна arán na pinatattam ta nonò na yù kuruk nga bilin ni Namarò. ⁵ Ngam sittam nga manguruk sù bilin ni Namarò, mepasingan ta kukurugán nga iddukat tam, áнна yáyù nga ammu tam ta kuruk nga

nepattatádday ittam nga mesipà kê Namarò. ⁶ Á yù tolay nga makkagi ta kuruk nga napiá yù ákkiyáma na kê Namarò, á máwák nga ipasingan na yù napiá nga ággangngúá na nga kunnay sù napiá nga ággangngúá ni Apu Kesu Kiristu ta keggá na ta dabbuno.

Yù Bagu nga Taddán ni Apu Kesu

⁷ Kákkopuk ku nga iddukak ku, ari bagu yawe taddán ni Namarò nga itúrâ ku nikayu, ta dán nga ammu naw áddè ngaw kapámmegapu naw nga mangikatalà kê Apu Kesu. Ta naginná naw ngaw yù taddán na nittam, nga máwák ta makkaká-iddù ittam. ⁸ Á mássiki nu dán nga kinagi ni Namarò nittam yawe taddán, á kunnay ta bagu, gapu ta ipakánnámmu na nittam ni Apu Kesu Kiristu yù kuruk nga kebalínán na. Á sù ngaw lage tam mangikatalà kê Apu Kesu Kiristu, á kunnay ta naggián ittam ta kallà. Ngam kunangane, nanawagánin yù nonò tam megapu sù pangikatalà tam kuna.

⁹ Á yù tolay nga makkagi ta mesipà kê Namarò gapu ta panguruk na sù bilin na, nu ikalusso na paga yù kabbulun na nga mangikatalà kê Apu Kesu, á ari kuruk yù kagian na, ta ari paga nanawagán yù nonò na, ngam kunnay ta maggián paga ta kallà. ¹⁰ Ngam yù tolay nga mangiddù sù ira kábulun na, aggina yù meyárik ta tolay nga maggián ta nawák, nga kunnay ta mallakalakák ta nawák, gapu ta kurugan na yù kuruk nga ipakánnámmu ni Namarò kuna. Á awán ta narákè nga akkuán na nga meyárik ta kesiddúkalán nayù ira kábulun na, nga paggapuán nayù palliwâ da. ¹¹ Ngam yù tolay nga ikalusso na yù kabbulun na, narákè yù akkuán na ána arán na ammu yù napiá. Á meyárik ta tolay nga maggián nga mallakalakák ta kallà, nga arán na ammu yù angayán na, gapu ta ari makasingan.

Yù Ággián nayù ira Mangikatalà kê Apu Kesu

¹² Sikayu nga ánâ ku, makapattúrákà nikayu gapu ta napakomá kayin ta liwiliwâ naw megapu kê Apu Kesu Kiristu, nga netapil megapu nittam.

¹³ Á sikayu nga giriámán, makapattúrákà nikayu gapu ta ammu nawin si Apu Kesu, nga aijan ngaw gári sù awán paga bulubugá ta naparò.

Á sikayu nga bábbagitolay, makapattúrákà nikayu gapu ta náppù nawin si Satanas, ta ammu naw manaki sù pamuruburion na nikayu.

¹⁴ Á sikayu nga anâ ku, yawe itúrâ ku nikayu, gapu ta makiyáma kayin kê Ammò Namarò.

Á sikayu nga giriámán, yawe itúrâ ku nikayu, gapu ta ammu nawin si Apu Kesu, nga aijan ngaw gári sù awán paga bulubugá ta naparò.

Á sikayu nga bábbagitolay ána yù ira natagatán, yawe yù itúrâ ku nikayu,

gapu ta napasigaggà yù ángngikatalà naw kê Apu Kesu, ta pinatattam nawin ta nonò naw yù bilin ni Namarò.

Á gapu ta nonopan naw yù bilin ni Namarò, yáyù nga inappù nawin si Satanas, ta arán naw kinuruk yù ituddu na nga narákè.

¹⁵ Arán naw laguk karagátan nga akkuán yù mekontará kâ Namarò, ána arán naw ukkuran yù magannagannuk nga aijan ta dabbuno nga meyanung sù ira ari manguruk kâ Namarò. Yù tolay nga makkaragâ karannian nga meyanung ta tatolay ta dabbuno, awán ta ángngiddù na kâ Ammò Namarò. ¹⁶ Ngámin dannian nga negagángay ta tatolay ta dabbuno, nga karagátad da, ána yù masingad da nga ukkurad da, ána yù ipappeddaráyo ra, ngámin dannian ari gemma naggapu kâ Ammò Namarò, nu ari galâ naggapu sù narákè nga aijan ta dabbuno. ¹⁷ Á mappasá sangaw yù ngámin nga aijan ta dabbuno ána yù ngámin nga karagátan nayù ira tatolay nga masingad da ta dabbuno. Ngam yù ira nga mamalurò sù ipakuá ni Namarò nira, mesipà ira nga mepattolay kâ Namarò ta lángi ta áddè ta áddè.

Mappalán ittam sù Mangontará kâ Apu Kesu Kiristu

¹⁸ Sikayu nga kun na ánâ ku, duttálin sangaw yù pagáddekán na ággaw, nga panoli ni Apu Kesu Kiristu. Á naginná naw ta umay yù mangontará nga massippil nakuan kâ Apu Kesu Kiristu. Á kunangane, aru ngin yù ira jimittál nga nangontará kâ Apu Kesu, á yáyù ammu tam ta duttálin yù pagáddekán nga ággaw ána maddaggunin nga umay si Apu Kesu. ¹⁹ Á yù ira tatolay nga nangontará kâ Apu Kesu, nakipagammung ira ngaw nittam, ngam nánawád da ittam, gapu ta ari kuruk nga nepattádday yù nonò da ta nonò tam. Á nu kuruk nakuan nga nanguruk ira kâ Apu ta kunnay nittam, á naggián ira nittam nakuan. Ngam nánawád da ittam. Á yáyù nga mepasingan ta ari ira mesipà nittam nga mangikatalà kâ Apu.

²⁰ Ngam sikayu, ari kayu negittá nira, ta napakarenuánin yù nonò naw, megapu sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, nga iniyawâ ni Apu Kesu nikayu, ána kánámamuán naw yù ngámin nga bilin ni Namarò, gapu ta yù Mangilin nga Ikararuá yù mangipakánámamu nikayu. ²¹ Á yawe ipattúrâ ku nikayu, ari gapu ta arán naw ammu yù kuruk, nu ari galâ gapu ta ammu nawin yù kuruk ána ammu naw gapay ta awán ta siri nga naggapu sù kuruk.

²² Á massirisiri yù ira tatolay nga makkagi ta ari si Apu Kesu Kiristu yù mangiyígù nga sinullà ni Namarò ta mammaguray! Aggira yù mangontará kâ Apu Kesu Kiristu, ta panakitád da di Ammò Namarò ána yù Anâ na. ²³ Ta nu panakitán na tolay yù Anâ ni Namarò, panakitán na gapay yù Yáma na. Ngam yù tolay nga mangipakánámamu ta panguruk na ána pangikatalà na kâ Apu Kesu nga Anâ ni Namarò, á aijan gapay kuna si Ammò Namarò nga Yáma ni Apu Kesu, nga kapulupulú na.

²⁴ Tángngagan naw laguk ta napiá yù ngámin nga meyanung kâ Apu Kesu nga naginná naw áddè ngaw kapángnguruk naw, tapè mepattattam ta nonò naw. Ta nu nepattattam ta nonò naw yù bilin ni Namarò nga naginná naw áddè ngaw, á mannanáyun yù napiá nga ákkiyápu naw sù Anâ ni Namarò ána yù Yáma na ta áddè ta áddè. ²⁵ Á yawe yù initabbá ni Apu Kesu Kiristu nittam, ta iyawâ na nittam yù mannanáyun nga áttole tam, tapè mesipà ittam nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè.

²⁶ Á itúrâ ku nikayu yù meyanung sù ira tatolay nga ari kuruk yù ituddu ra, tapè mappalán kayu nira, ta parubád da kayu nga ilogò. ²⁷ Ngam maggiánin nikayu yù Mangilin nga Ikararuá nga jinok ni Apu Kesu nikayu, á inipakánámamu na nikayu yù kuruk nga bilin ni Namarò

nga meyannung sù Anâ na. Á yáyù nga arán naw awágan yù mangituddu nikayu, ta yù Mangilin nga Ikararuá yù mangituddu nikayu. Á inituddu nen yù meyannung ta ngámin nga máwák naw nga mánnámmuán. Á yù ngámin nga ituddu na, ari siri, nu ari galâ kuruk. Uputan naw laguk yù pakiyápu naw kâ Apu Kesu Kiristu, ta yáyù inituddu nayù Mangilin nga Ikararuá nikayu.

²⁸ Á sikayu nga kun na ánâ ku nga metádday kâ Apu Kesu, uputat tam laguk yù pakiyápu tam kuna, tapè mappèlò ittam nga ari mappasirán ta arubáng na, sangaw nu manoli ta dabbuno. ²⁹ Á gapu ta ammu tam ta kuruk nga napiá ána matunung si Apu Kesu, yáyù nga ammu tam gapay ta yù ira ngámin nga matunung, nga napiá lâ yù akka-akkuád da, á kuruk nga ánâ ni Namarò ira.

3

Ánâ na ittam ni Namarò nga Mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu

¹ Nonopat tam yù ángngiddù ni Ammò Namarò nittam, ta pinabbalin na ittam ta ánâ na. Á kuruk nga ánâ na ittamin, nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu. Ngam yù ira tatolay nga ari manguruk kâ Apu Kesu Kiristu, arád da gapay kánnámmuán yù nonò tam, gapu ta arád da ammu si Ammò Namarò. ² Á kákkopuk ku nga iddukak ku, ánâ na ittamin ni Namarò, á arán na paga inipasingan yù pabbalinát tam sangaw. Ngam yawe ammu tam, ta sangaw nu manoli saw si Apu Kesu, nga mappasingan nittam, á mepaggittá ittam kuna, ta masingat tam yù kuruk nga ággián na. ³ Á nu kunnian yù iddanamát tam, nallikuránát tam yù narákè nga ággangnguá tam, á nonopat tam ána akka-akkuát tam yù napiá lâ, gapu ta pareku nga napiá si Apu Kesu Kiristu.

⁴ Ngámin ira nga ari napiá yù nonò na ána akkuán na, malliwâ ira sù tunung ni Namarò. Á yáyù nga minálliwâ ira gapu ta potuád da yù taddán ni Namarò. ⁵ Á ammu tam ta minay saw dabbuno si Apu Kesu, nga netapil nga nagikáru ta liwiliwâ tam, tapè mapakomá ittam. Ngam si Apu Kesu, awán bulubugá ta liwâ na. ⁶ Á yù tolay nga napasigaggà yù ángnguruk na kâ Apu Kesu, á ari malliwâ. Ngam yù tolay nga uputan na yù palliwâ na, arán na paga ammu si Apu Kesu Kiristu, ána arán na gapay kánnámmuán yù bilin nga meyannung kuna.

⁷ Sikayu nga kun na ánâ ku, ari kayu makilogò, marakè mekátuay kayu ta panguruk naw sù kuruk. Ta yù tolay nga napiá lâ yù akka-akkuán na, aggina yù napiá ána matunung nga kunnay kâ Apu Kesu. ⁸ Á yù tolay nga ari napiá yù ággangnguá na, aggina yù nakitulù kâ Satanas, ta párigán na si Satanas, nga narákè yù ággangnguá na ádde ngaw kapámmegapu na ággaw. Á yáyù gapu na nga minay saw ta dabbuno yù Anâ ni Namarò, tapè irián na ngámin yù pakáwayyá ni Satanas ána yù ikalángan na. ⁹ Á yù ira tatolay nga kuruk nga ánâ ni Namarò, arád den uputan yù palliwâ da, gapu ta aijan nira yù napiá nga nonò nga naggapu kâ Namarò. Á gapu ta pinabbalin na ira ni Namarò ta ánâ na, arád den uputan yù palliwâ da. ¹⁰ Á kunnaw yù panákkilalát tam sù ira tatolay nga mebiláng ta ánâ ni Namarò ána yù ira nga mebiláng ta ánâ ni Satanas. Ta ari gemma anâ ni Namarò yù tolay nga ari matunung yù akka-akkuán na ána arán na iddukan yù ira ikáttole na.

Yawe yù Itaddán ni Apu Kesu: Makkaká-iddù Kayu

¹¹ Á yawe yù bilin ni Apu Kesu nga naginná naw áddè ngaw kapángngikatalà naw kuna, ta makkaká-iddù ittam. ¹² Arát tam laguk párigán yù ngaw Kain, nga nakitulù kê Satanas, á pinapáte na yù wagi na nga urián. Ta gapu ta narákè yù ággangnguá ni Kain, yáyù nga ikalusso na yù urián na, gapu ta napiá yù ággangnguá nayù urián na.* ¹³ Kákkopuk ku, ari kayu laguk mapállá, nu ikalusso ra kayu gapay nayù ira ari manguruk kê Namarò.

¹⁴ Á sittam nga mangikatalà kê Apu Kesu, ammu tam ta melilli ittam sù pamagikáru ni Namarò, á ari ittam mesinná kê Namarò nga metabbà ta impiernu, nu ari galá ta mesipà ittamin sù áttole ni Namarò. Á kánnámmuát tam ta kuruk nga mesipà ittam sù áttole na, gapu ta iddi-iddukat tam yù ira kábulut tam. Ngam yù tolay nga ari mangiddù ta kábulun na, ari mesipà sù áttole ni Namarò nga mannanáyun, ngam kunnay ta natayin, nga mesinná kuna ta áddè ta áddè. ¹⁵ Á yù tolay nga malussaw ta kabbulun na, ibiláng ni Namarò ta negittá ta namapátay. Á ammu tam ta ari mesipà yù mamapátay sù áttole ni Namarò nga mannanáyun.

¹⁶ Á kánnámmuát tam yù kebalinán nayù ángngiddù ni Apu Kesu, megapu sù pate na ta kurù megapu nittam. Ta mássiki nu awán ta liwâ na, inítapil na yù baggi na, á nagikáru ta liwiliwâ tam, tapè ari sittam yù mapagikáru. Á yáyù nga máwák nga iddi-iddukat tam gapay yù ira kábulut tam nga mangikatalà kê Apu, mássiki nu metapil ittam gapay nakuan ta pangabbák tam nira. ¹⁷ Á nu ajjan yù tolay nga egga kuna yù ngámin nga máwák na, á masingan na yù kabbulun na nga magáwák, ngam arán na kábbian ána awán ta iyawâ na kuna, á awán laguk ta ángngiddù na sù kabbulun na. Á egga panò yù ángngiddù na kê Namarò? Awán! ¹⁸ Á sikayu nga kun na ánâ ku, iddukat tam laguk yù ira kábulut tam, á arát tam lâ kagian nira yù ángngiddù tam, nu arát tam gapay ipasingan ta kuruk nga iddukat tam ira megapu sù napiá nga akka-akkuát tam nga ángngabbák tam nira.

Mappelò kê Namarò yù ira Pinabbalin na ta Áná na

¹⁹ Á gapu ta kunnian laguk yù pakkaká-iddù tam, ammu tam ta kuruk nga ánâ ni Namarò ittam. Á yáyù nga magimammà yù nonò tam, ána ari ittam mappasirán ta pakimállà tam kê Namarò. ²⁰ Á mássiki nu mappasirán ittam nakuan kê Namarò, megapu ta liwâ tam, á ammu ni Namarò yù ngámin. Ammu na yù liwâ tam lage tam kagian kuna, ána makáwayyá nga mamakomá nittam. Á awán ta pagáddekán nayù ángngiddù na nittam. ²¹ Kákkopuk ku nga iddukak ku, nu ari mabbábáng yù nonò tam ta meyannung sù pakiyápu tam kê Namarò ána yù allà na nittam, á mappelò ittam laguk nga makimállà kuna. ²² Á iyawâ na nittam yù ipakimállà tam, gapu ta kurugat tam yù taddán na ána akkuát tam yù ipagayáyâ na.

²³ Á yawe yù taddán ni Namarò nittam, ta ikatalà tam si Apu Kesu Kiristu nga Anâ na, ána makkaká-iddù ittam ta kunnay sù inítaddán ni Apu Kesu nittam. ²⁴ Á yù ira nga manguruk sù taddán ni Namarò,

* 3:12 Meyannung kári Kain kê Abel, Genesis 4:1-8

mepattolay ira kuna, ána maggián si Namarò nira. Á ammu tam ta kuruk nga maggián si Namarò nittam, gapu ta aijan nittam yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò nga pinapaggián na nittam.

4

Yù Ari Masingan nga Mangontará kâ Namarò

¹ Kákkopuk ku nga iddukak ku, ari kayu laguk manguruk sù ira ngámin nga makkagi ta maddok nira yù Ikararuá ni Namarò, nga paggapuán nayù ituddu ra. Ngam ginnán naw nu kuruk yù ituddu ra. Ta aru garè yù ira áppè ábbilinán nga jimittálin ta ngámin nga lugár, nga tanakuán yù paggapuán nayù ituddu ra. ² Á kunniaw yù ánnákkilalát tam sù ira tatolay nga egga nira yù Mangilin nga Ikararuá. Yù ira mangituddu nga makkagi ta kuruk nga si Apu Kesu Kiristu yù sinullà ni Namarò nga mammaguray, ána kuruk nga minay ta dabbuno nga naggapu ta lángi, nga neyaná ta tolay ána kuruk nga tolay yù baggi na, á aggira yù masserbi kâ Namarò nga egga nira yù Mangilin nga Ikararuá. ³ Ngam yù ira makkagi ta ari kuruk nga tolay si Apu Kesu Kiristu, ána ari naggapu kâ Namarò, á ammu tam ta magginná ira ta tanakuán nga ari yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, gapu ta kagiad da yù naggapu sù mangontará kâ Apu Kesu Kiristu. Á narámak naw ta duttál ta dabbuno yù mangontará kâ Apu. Á kunangane, jimittálin ta dabbuno, á aru yù ira tatolay nga makitulù kuna.

⁴ Á sikayu, nga kun na ánâ ku, sikayu yù ánâ ni Namarò. Á yáyù nga inappù nawin yù ira áppè ábbilinán, gapu ta makáwayyá yù Mangilin nga Ikararuá nga maggián nikayu, ánnè sù ari masingan, nga aijan nga maddok sù ira nga ari manguruk kâ Namarò. ⁵ Á yù ira áppè ábbilinán, naggittá yù nonò da ta narákè nga nonò nayù ira tatolay nga ari manguruk kâ Namarò. Á yáyù nga ituddu ra yù meyannung ta dabbuno. Á yù ira tatolay nga ari manguruk kâ Namarò, tángngagad da yù ituddu nayù ira áppè ábbilinán. ⁶ Ngam sittam nga netádday kâ Namarò, ituddu tam yù kuruk nga bilin ni Namarò, á yù ira tatolay nga ammu ra si Namarò, ginniginnád da yù ituddu tam. Ngam yù ira tatolay nga ari manguruk kâ Namarò, arád da ginnán yù ituddu tam. Á kunnian nga tákkilalát tam yù paggapuán nayù ituddu na tolay, nu naggapu sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò, onu naggapu galá sù ari masingan nga minássiri.

Sigga-iddù si Namarò

⁷ Kákkopuk ku nga iddukak ku, makkaká-iddù ittam laguk. Ta si Namarò yù paggapuán nayù pakáwayyá tam nga makkaká-iddù, á yù tolay nga mangiddù sù ira kábulun na, aggina yù aná ni Namarò ána ammu na si Namarò. ⁸ Á yù tolay nga ari mangiddù sù ira kábulun na, arán na ammu si Namarò. Ta sigga-iddù si Namarò. ⁹ Á inipasingan ni Namarò yù ángngiddù na nittam, gapu ta jinok na ta dabbuno si Apu Kesu Kiristu, nga Aná na nga táttádday, nga metapil megapu nittam, tapè mesipà ittam nga mepattolay kâ Namarò ta áddè ta áddè megapu kuna. ¹⁰ Á yáyù pangipasinganán nayù kuruk nga ángngiddù ni Namarò nittam, ta mássiki nu arát tam ngaw paga iniddù si Namarò lage tam nanguruk

kuna, á sigga-iddù si Namarò nittam, á jinok na yù Anâ na, nga nagikáru ta liwâ tam ngámin, tapè mapakomá ittam megapu kuna.

¹¹ Kákkopuk ku nga iddukak ku, gapu ta kunnian yù ángngiddù ni Namarò nittam, á máwák laguk nga makkaká-iddù ittam. ¹² Á awán gemma ta tolay nga nakasingan kê Namarò. Á mássiki nu arát tam masingan, nu makkaká-iddù ittam, á kuruk nga maggián si Namarò ta nonò tam, á mapasigaggà yù pakkaká-iddù tam megapu kuna.

¹³ Á ammu tam ta kuruk nga netádday ittam kê Namarò ána maggián si Namarò nittam, gapu ta aijan nittam yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò nga pinapaggián na nittam. ¹⁴ Á sikami, nasingham mi yù Anâ ni Namarò, á yáyù nga sistíguám mi ta jinok ni Namarò yù Anâ na ta umay mangiyigù sù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno, tapè ikatalà da, á ari ira metabbà ta impiernu. ¹⁵ Á yù tolay nga massistigu ta si Apu Kesu yù Anâ ni Namarò, aggina yù mepattolay kê Namarò, ána maggián gapay si Namarò kuna.

¹⁶ Á ammu tamin ána ikatalà tamin yù pangiddù ni Namarò nittam. Ta sigga-iddù si Namarò. Á yù tolay nga napasigaggà yù ángngiddù na kê Namarò ána sù ira kábulun na, maggián lâ kê Namarò ána maggián gapay si Namarò kuna. ¹⁷ Á nu kuruk nga iddukat tam si Namarò ána yù ira kábulut tam, ari ittam mappasirán onu maganássing sangaw nu duttál yù pangukum ni Namarò ta tatolay, gapu ta aijan yù ángngiddù tam ta keggá tam paga ta dabbuno nga kunnay ta ángngiddù ni Apu Kesu. ¹⁸ Á nu kuruk nga iddukat tam si Namarò ána ikatalà tam yù ángngiddù na nittam, ari ittam maganássing kuna. Ta mári yù assing tam megapu sù ángngiddù na nittam. Á nu maganássing yù tolay kê Namarò, mepasingan ta arán na paga iddukan, á ikássing na laguk yù iddagán na sangaw nga pamagikáru ni Namarò kuna.

¹⁹ Á makáwayyá ittam nga mangiddù, gapu ta napolu si Namarò nga mangiddù nittam. ²⁰ Á yù tolay nga makkagi ta aggina yù mangiddù kê Namarò, ngam ikalusso na yù ikáttole na, á aggina yù minássiri. Ta gapu ta awán ta ángngiddù na sù ikáttole na nga masingan na, á awán gemma laguk ta ángngiddù na kê Namarò nga arán na masingan. ²¹ Á yawe yù itaddán ni Namarò nittam, ta yù tolay nga mangiddù kê Namarò, máwák na gapay nga iddukan yù ira ikáttole na.

5

Appútat tam yù Ngámin nga Mangontará kê Namarò

¹ Yù ngamin ira nga tatolay nga manguruk ta kuruk nga Anâ ni Namarò si Apu Kesu Kiristu, nga sinullà ni Namarò ta mammaguray, aggira yù ánâ ni Namarò. Á ngámin ira nga mangiddù kê Ammò Namarò, á iddukad da gapay yù ira ánâ na. Á yáyù nga makkaká-iddù ittam, ta mawwawági ittamin nga pinabbalin ni Namarò ta ánâ na. ² Á ammu tam ta iddukat tam yù ira ikáttole tam nga ánâ ni Namarò, nu iddukat tam si Namarò ána kurugat tam yù taddán na. ³ Ta yáyù pangipasinganát tam sù ángngiddù tam kê Namarò, nu kurugat tam yù taddán na, nga ari marigâ nga mapalurò.

⁴ Á sittam nga pinabbalin ni Namarò ta ánâ na, arán na ittam mapatulù nayù narákè, gapu ta máwayyá tam nga appútan yù ngámin nga aijan

ta dabbuno nga mangontará kâ Namarò. Á kunnasi laguk panò yù pangappù tam, nu ari galá megapu sù pangikatalà tam kâ Apu Kesu Kiristu nga mangabbák nittam! ⁵ Á awán ta mangappù sù narákè nga aijan ta dabbuno nga mangontará kâ Namarò, nu ari galá yù tolay nga manguruk ta si Apu Kesu yù Anâ ni Namarò.

Yù Pangurugát tam ta Anâ ni Namarò si Apu Kesu Kiristu

⁶ Á kuruk nga tolay si Apu Kesu Kiristu, áнна kuruk nga Anâ ni Namarò gapay nga naggapu ta lángì. Á ammu tam ta kuruk yian, ta nepasingan megapu sù panigù ni Kuan kuna ta danum na Jordan. Á kurugat tam nga ari lá megapu sù karigù na ta danum na Jordan, nu ari gapay megapu sù paddága na ta pate na ta kurù.* Á yù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò gapay yù manistígu ta si Apu Kesu yù Anâ ni Namarò, á kuruk gemma yù ngámin nga ipakánnámmu nayù Mangilin nga Ikararuá. ⁷ Á yáyù nga aijan yù ira tallu nga pangurugát tam, ⁸ yù Mangilin nga Ikararuá, áнна yù karigù ni Apu Kesu ta danum na Jordan, áнна yù paddága na ta pate na ta kurù. Á naggittá yù ipakánnámmu ra, nga kuruk nga Anâ ni Namarò si Apu Kesu Kiristu.

⁹ Á kurugat tam gemma yù kagian nayù ira tatolay ta passistígu ra, á nepatalugáring sù kagian ni Namarò. Á sinistíguán ni Namarò ta si Apu Kesu yù Anâ na. ¹⁰ Á yù ira nga mangikatalà sù Anâ ni Namarò, matagenà da ta nonò da yù passistígu nayù Mangilin nga Ikararuá ta kukurugán nga Anâ ni Namarò si Apu Kesu. Ngam yù ira nga ari manguruk sù kinagi ni Namarò nga meyanung sù Anâ na, á kunnay ta kagiad da ta massiri si Namarò, gapu ta arád da kurugan yù kagian ni Namarò nga meyanung sù Anâ na. ¹¹ Á sinistíguán ni Namarò ta iniyawâ na nittam yù mannanáyun nga áttole tam nga awán ta áddè na, á si Apu Kesu Kiristu nga Anâ ni Namarò yù paggapuán nayù mannanayun nga áttole tam. ¹² Á yáyù nga yù ira nga aijan nira yù Anâ ni Namarò megapu sù pangikatalà da kuna, aggira yù ira mepattolay kâ Namarò ta áddè ta áddè. Ngam yù ira nga ari mangikatalà sù Anâ ni Namarò, awán nira si Apu, á arád da málá yù mannanáyun nga áttole ra.

Yù Mannanáyun nga Áttole tam nga Mangikatalà kâ Apu Kesu

¹³ Á sikayu nga mangikatalà sù Anâ ni Namarò, yawe yù itúrâ ku nikayu, tapè ammu naw ta neddán kayin sù mannanáyun nga áttole naw, á mepattolay kayu kâ Namarò ta áddè ta áddè. ¹⁴ Á gapu ta pangikatalà tam kâ Apu Kesu, mappelò ittam nga makimállà kâ Namarò. Á ammu tam ta ginnán na, nu tumulù ittam kuna áнна ipakimállà tam lá yù napiá nga ikáyâ na.

¹⁵ Á nu ammu tam ta ginnán ni Namarò yù ipakimállà tam, ammu tam gapay ta málá tam yù kiniddo tam kuna. ¹⁶ Á ta ángngarigán, nu masingat tam yù kabbulut tam nga malliwâ, nga ari yù tádday nga liwâ nga pabbalinán na yù pate nayù malliwâ áнна yù kesinná na kâ Namarò, á ipakimállà tam laguk kâ Namarò ta pakomán na áнна iyawâ na kuna yù mannanáyun nga áttole na. Ngam aijan yù tádday nga liwâ nga ari mapakomá gapu ta mekanakanâ sù pangukum ni Namarò yù

* 5:6 Kuan 1:31-34; 19:34

malliwâ ta kunnian. Á arák ku kagian ta ipakimállà tam yù tolay nga kunnian yù liwâ na. ¹⁷ Á ngámin nga narákè nga akka-akkuán na tolay yù pakaliwatán na kê Namarò. Ngam mapakomá yù káruán nga liwâ, nga ari yù tádday nga liwâ nga gapu na nga mekanakanâ sù pangukum ni Namarò ána mesinná kuna yù nalliwâ ta kunnian.

¹⁸ Á ammu tam ta ari mangupù nga malliwâ yù ira tatolay nga pinabalin ni Namarò ta ánâ na, gapu ta si Apu Kesu nga Anâ ni Namarò yù manaron nira. Á yáyù nga ari ira makagumán nga malliwâ, á awán ta awayyá ni Satanas nga manganni nira.

¹⁹ Á ammu tam ta ánâ na ittam ni Namarò nga mangikatalà kê Apu Kesu. Ngam yù ira ngámin nga ari mangikatalà kê Apu Kesu, á si Satanas yù mammaguray nira.

²⁰ Á ammu tam gapay ta nabbáli ta tolay yù Anâ ni Namarò nga minay ta dabbuno, á inipakánnámmu na nittam yù kuruk, tapè ammu tam si Namarò, nga kuruk nga mepángngà nga pakimorayát tam. Á nepattatádday ittamin kê Namarò, gapu ta nepattatádday ittam kê Apu Kesu nga Anâ na. Aggina yù kuruk nga manotolay, nga paggapuán nayù mannanáyun nga áttole tam.

²¹ Á sikayu nga kun na ánâ ku, arán naw laguk tángngagan yù tanakuán nga ari mepángngà nga pakimorayán.

Yù Mekaruá nga Túrá ni Kuan

Yù Meyannung sù Túrá

Yawe yù mekaruá nga túrá ni Kuan sù ira iddukan na nga masíná nga piníli ni Namarò. Á yù ira tatolay nga kuruk nga pattúratán na támma yù ira tangapaggammungán nga mangikatalà kê Apu Kesu. Á tabarangán na ira ni Kuan ta makkaká-iddù ira ána arád da kurugan yù kagian nayù ira mangituddu nga ari kuruk yù ituddu ra.

Yù Mayán nayù Túrá

Yù Pamegapu nayù Túrá 1-3

Yù Taddán ni Namarò nga Ari Bulubugá Mári 4-6

Mappalán ittam sù ira Minángngilogò 7-11

Yù Iddanamán ni Kuan nga Mattúllun nira 12-13

¹ Ajjawà nga lakalákay nga minánnaron sù ira mangikatalà kê Apu Kesu. Á makapattúrákà nikayu nga kuruk nga iddukak ku, yù babay nga piníli ni Namarò, ána yù ira ánâ na. Á ari lâ sikán yù mangiddù nikayu, nu ari gapay yù ira ngámin nga makánnámmu sù kuruk nga meyannung kê Apu Kesu.

² Á makkaká-iddù ittam, gapu ta kánnámmuát tam yù kuruk nga bilin ni Namarò nga meyannung kê Apu Kesu, nga napasigaggà ta nonò tam ta áddè ta áddè. ³ Á parè bì ta ikákkállà da ittam di Ammò Namarò ána si Apu Kesu Kiristu nga Anâ na, á abbágád da ittam, tapè magimammà yù nonò tam megapu ta panguruk tam sù kuruk nga bilin na ána yù pakkaká-iddù tam.

Yù Taddán ni Namarò nga Ari Bulubugá Mári

⁴ Á magayáyákà ta pakarámak ku ta ajjan yù ira ánâ mu nga napasigaggà yù panguruk da sù taddán ni Ammò Namarò nga Yáma tam, nga kunnay ta inibilin na nittam. ⁵ Á kopuk ku, ari gemma bagu yù bilin ni Namarò nga itúrá ku nikayu, ta dán nga ammu tam áddè ngaw sù pamegapu tam nga mangikatalà kuna. Á yáyù nga ikomâ laguk nikayu, ta makkaká-iddù kayu.* ⁶ Á yawe laguk yù akka-akkuát tam, tapè ipasingat tam yù pangiddù tam sù ira kábulut tam ána yù pangiddù tam kê Namarò. Máwák nga kurugat tam yù inittaddán ni Namarò nittam. Á áddè ngaw kapámmegapu naw nga mangikatalà kuna, naginná naw yù inittaddán na, ta makkaká-iddù ittam.

Mappalán ittam sù ira Minángngilogò

⁷ Á manguruk ittam laguk sù taddán ni Namarò nittam, ta aru garè yù ira mappassapassiár ta dabbuno, nga minángngilogò, nga mangituddu ta ari kuruk. Massirisiri ira, ta kagiad da ta ari kuruk nga nabbáli ta tolay si Apu Kesu Kiristu sù ánge na ta dabbuno. Á ngámin ira nga mangituddu ta kunnian, minángngilogò ira nga makitulù sù nonò nayù mangontará kê Apu Kesu Kiristu. ⁸ Magimuguk kayu laguk, marakè lonán naw yù kapiánán naw, nga pabbalinán nayù tarabáku tam nga

* 1:5 Kuan 13:34; 15:12, 17

mangipakánnámmu sù bilin ni Namarò nikayu. Ta napiá galâ nu málâ naw yù ngámin nga bálâ naw nga ikáyâ ni Namarò nga iyawâ nikayu.

⁹ Á yù tolay nga mangituddu ta tanakuán nga ari yù inituddu ni Apu Kesu Kiristu, arán na ammu si Namarò. Ngam yù tolay nga napasigaggâ yù pangikatalà na sù ituddu ni Apu Kesu Kiristu, maggián nga mepulupulù kuna si Ammò Namarò ána yù Anâ na. ¹⁰ Á nu aijan yù tolay nga umay nikayu, nga tanakuán yù ituddu na, nga ari negittá sù bilin ni Apu Kesu, á arán naw paddulotan ta bale naw. Ari kayu gapay maddios kuna. Arán naw iyabbû kuna nu kunnasi. ¹¹ Tanu maddios kayu kuna onu iyabbû naw nu kunnasi yù ággián na, onu paddulotan naw ta bale naw, á mekanakanâ kayu sù narákè nga akka-akkuán na.

Yù Iddanamán ni Kuan nga Mattúllun nira

¹² Á aru paga yù kagiak ku nikayu nakuan, ngam arák kin iturâ kunangane, ta iddagák ku yù awayyâ nga umay sù gián naw. Ta et takayu tullúnán, tapè makkakásingan ittam nga makkaká-ubobuk, ána kukurugán nga magayáyâ ittam gapu ta pakkakásingat tam mángin. ¹³ Á yù ira ánâ nayù wagim nga piníli ni Namarò, ipetúrâ da nikán yù iyabbû da gapay nu kunnasi kayu, ta ikomá ra gapay kê Apu ta parè bì ta napiá yù ággián naw. Yáyù áddè nayù kagiak ku.

Yù Mekatallu nga Túrâ ni Kuan

Yù Meyannung sù Túrâ

Á yawe yù mekatallu nga túrâ ni Kuan. Á nattúratán na si Gayo nga kopun na nga minánnaron gapay sù tangapaggammungán nga mangikatalà.

Íráyo ni Kuan yù napiá nga ángngabbák ni Gayo sù ira minángngilayalayâ nga umay ta arayyu nga lugár nga mangituddu sù bilin ni Namarò. Á pappalánan na dí Gayo ta meyannung sù ira tatolay nga mangituddu ta ari negittá sù bilin ni Namarò.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ 1-4

Napiá nu Makkaká-abbák ittam 5-8

Yù Narákè nga Kingnguá ni Diotripis 9-10

Yù Napiá nga Ággangnguá ni Dimitrio 11-12

Íkáyâ ni Kuan ta Makkásingan ira 13-15

¹ Ajjawà nga lakalákay nga minánnaron sù ira mangikatalà kâ Apu Kesu. Á makapattúrákâ níkaw, Gayo, nga kopuk ku nga kuruk nga iddukak ku.

² Kopuk ku nga iddukak ku, ipakimállâ ku kâ Namarò ta parè bì ta iyawâ na níkaw yù napiá nga gawagawáyám mu áнна yù ággiám mu, nga kunnay ta napiá nga nonò mu. Ta ammù ta kuruk nga napiá áнна napasigaggà yù pangikatalà mu kâ Apu. ³ Á magayáyákâ ta pakarámak ku sù napiá nga akka-akkuám mu. Ta limibbè saw giák ku yù ira wáwwagi tam nga naggapu ta gián naw, á kinagi ra níkan ta uputam mu yù napiá nga akka-akkuám mu, áнна napasigaggà yù panguruk mu sù inittuddu ni Namarò nittam. ⁴ Á awán ta kapiánán nga ipagayáyâ ku, nu ari lâ yù pakarámak ku ta napasigaggà yù panguruk nayù ira ánâ ku sù kuruk nga bilin ni Namarò.

Napiá nu Makkaká-abbák ittam

⁵ Kopuk ku nga iddukak ku, napiá yù pangabbák mu sù ira wáwwagi tam nga umay mappassiár ta gián naw, mássiki nu álliuk ira nga arám mu ngaw ammu lage ra limibbè. ⁶ Á keggá ra saw giám mi, kinagi ra sù ira manguruk kâ Apu nga maggagammung saw yù napiá nga ángngiddù mu nira. Á napiá laguk nu uputam mu nga abbágán yù ira umay nga kunnay nira nga mangituddu ta meyannung kâ Apu. Á iyawâ mu nira yù máwák da ta páno ra sù gián naw, tapè umay ira mangituddu sù ira tatolay ta káruán nga lugár. Ta yáyù gemma mepángngâ nga ángngabbák tam sù ira nga masserbi kâ Namarò. ⁷ Ta nánawád da yù giád da, tapè umay ira mangipakánnámmu ta meyannung kâ Apu Kesu Kiristu, á arád da apan yù awágad da sù ira nga ari manguruk kâ Apu. ⁸ Á yáyù nga sittam nga mangikatalà kâ Apu Kesu yù mangabbák nira, tapè mesipà ittam sù pattarabáku ra nga masserbi kâ Apu.

Yù Narákè nga Kingnguá ni Diotripis

⁹ Á ajjan yù iníturâ ku ngaw sù ira manguruk kê Apu nga maggián ta gián naw. Ngam si Diotripis, ikáyâ na ta aggina lâ yù kátannangád da, á manaki nga manguruk sù kinagì nira. Á pinotuán nangà, ána arán na sinángngák yù túrà ku. ¹⁰ Á sangaw nu umayà ta gián naw, ipalappâ ku yù narákè nga akka-akkuán na, nga pallillíbâ na nikán ána yù passirisiri na. Ari makáppak sù narákè nga akkuán na, ta lannapán na paga. Arán na paddulotan yù ira wáwwagi tam nga álliuk nga umay ta gián naw, ána ipugik na yù pangálluik nayù ira nga ikáyâ da nga mangálluik nira nakuan. Á nu potuád da yù kagian na ána alliúgad da ira, á papanáwan na ira sù paggagammungád da.

Yù Napiá nga Ággangnuá ni Dimitrio

¹¹ Kopuk ku nga iddukak ku, arám mu párigán yù tolay nga mangnuá ta narákè, nu ari galâ yù tolay nga napiá yù ággangnuá na. Ta yù ira tatolay nga napiá yù ággangnuá ra, aggira yù ánâ ni Namarò. Ngam yù tolay nga narákè yù ággangnuá na, arán na ammu si Namarò. ¹² Ta ángngarigán, ajjan si Dimitrio. Aru yù ira tatolay nga makkagi ta napiá lâ yù nonò na, nga mepasingan megapu sù napiá nga ángnguruk na sù bilin ni Apu, ána yù ngámin nga napiá nga akka-akkuán na. Á sikán gapay, kunnian yù passistígù ta meyanung kuna, ta aggina yù pangikatalakán, á ammu naw ta kuruk yù kagiak ku.

¹³ Á aru lâ paga yù itúrâ ku nakuan nikaw, ngam arák ku itúrâ kunangane. ¹⁴ Ta ari mabayák támma, á makkásingan itta, tapè makká-ubobuk itta ta napiá.

¹⁵ Á parè bì ta magimammà yù nonò mu ána napiá yù ággiám mu. Ngámin nga kákkopum mu saw giák ku, ikáyâ da nga mepanonò ira nikaw, á iyabbû da nu kunnasi ka. Á sikaw, ipanonò mà bì gapay sù ira kákkopot ta nga katággítáddy ta giám mu.

Yù Túrâ ni Jud

Yù Meyannung sù Túrâ

Si Jud yù urián ni Ime. Á si Ime yù minánnaron sù ira taga Jerusalem nga mangikatalà kâ Apu Kesu, á ajjan gapay yù itúrâ ni Ime.

Á yawe túrá ni Jud, initubbuk na sù ira mangikatalà kâ Apu nga newarawará nga nakipaggián ta aru nga makkakerumá nga lugár. Á pappalánan na ira ta meyannung sù ira mangituddu nga ari kuruk yù ituddu ra, áнна narákè yù ággangguá ra. Ngam sinullà ni Namarò yù ággaw nga pangukum na nira. Á kagian ni Jud sù ira manguruk kâ Apu ta uputad da yù panguruk da sù kuruk nga bilin ni Namarò, ta yáyù ipagayáyâ ni Namarò.

Yù Mayán nayù Túrâ

Yù Pamegapu nayù Túrâ (1-2)

Pappalánan na ira sù ira nga Mangituddu ta ari Kuruk (3-4)

Yù Ággangguá nayù ira Narákè áнна yù Pamagikáru ni Apu nira (5-18)

Yù Meyannung sù Napiá nga Ipakuá ni Namarò sù ira Tatole na (20-23)

Yù Pamindision ni Jud áнна Paddáyo na kâ Apu (24-25)

¹ Sikán si Jud, nga aripan ni Apu Kesu Kiristu, nga urián ni Ime. Á mattúrákâ nikayu nga nagginná sù pagágál ni Apu Namarò ta mangikatalà kayu kâ Apu Kesu, sikayu nga iddukan ni Namarò nga Yáma tam, nga taronán ni Apu Kesu Kiristu. ² Á parè bi nakuan ta tagenatan naw yù ángngikállà ni Namarò nikayu áнна yù ángngiddù na nikayu ta kággággaw, tapè mangáppípiá yù ággigián naw áнна yù pakkaká-iddù naw.

Pappalánan na ira sù ira nga Mangituddu ta ari Kuruk

³ Wáwwagi nga iddukak ku, apurák ku nga mattúrá nikayu ta meyannung sù ángngiyígù ni Namarò nittam. Ngam ajjan yù tanakuán nga máwák nga itúrâ ku nikayu kunangan, ta máwák nga tabarangát takayu galâ ta pasikkálan naw yù ángnguruk naw sù bilin ni Namarò nga inikatalà na nittam nga tatole na, tapè ari malannapán yù netuddu áнна ari mapatalián. ⁴ Ta ajjan garè yù ira ari makimoray kâ Apu, nga minay nga nepattatádday nikayu. Á inilímak da nikayu yù nonò da. Ngam pinataliád da yù kuruk nga bilin ni Namarò nga meyannung sù ámmakomá na ta tatolay, á ituddu ra yù ari kuruk. Kagiad da ta paguráyán ni Namarò yù akkuát tam, gapu ta napakomá ittamin, mássiki nu akka-akkuát tam yù narákè nga karagatán na baggi tam. Á panakitád da si Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam nga táttádday. Ngam si Namarò, inipetúrá na ngaw nga nabayágin yù ámmagikáru na nira sangaw nu duttál yù ággo na.

Yù Ággangguá nayù ira Narákè áнна yù Pamagikáru ni Apu nira

⁵ Á mássiki nu ammu nawin yawe nga kagiak ku, ikáyâ ku nga ipanonò nikayu yù pamagikáru ni Namarò sù ira manaki nga manguruk. Nonopan naw yù ira ngaw Kudio nga aripan nayù ira Egipto. Iniyígù ni Namarò ira, áнна inililli na ira sù ira nga mangaripan nira, á pinapáno na ira ta lugár na Egipto. Á kabalin ni Namarò nangiyígù nira, ari ira nanguruk, á pinotuád da si Namarò. Á yáyù nga pinagikáru na laguk ni

Namarò yù ira ngámin nga ari nanguruk kuna, á natay ira ngámin. ⁶ Á yù ira daroban ni Namarò gapay, nilonád da yù pakáwayyá ra nga iniyawâ ni Namarò nira, á nánawád da yù mepángngà nga paggianád da. Á yáyù nga pinukù ni Namarò ira nga nabáluk ta káwák sù nakallà nga gián, ta áddè ta dattál na sangaw nayù mangilin nga ággaw nga pamagikáru na nira. ⁷ Á mappalán ittam gapay, megapu sù nesimmu sù ira ngaw taga Sodoma ána taga Gomorra ána yù ira bárriu ra. Ta nepallà yù ákkikarallo ra, ána ari ira nakáppak sù kingnguá ra nga narákè nga mekontará ta baggi ra. Á yáyù nga pinagikáru na ira ni Namarò, á sinuggi na yù ira ili ra, á natay ira ngámin, tapè ipasingan ni Namarò nittam yù keyarigán nayù api nga ari máddà, nga ámmagikáru na sù ira mangnguá ta narákè.

⁸ Á yù ira tatolay nga mamotu nga mepaggagammung nikayu, akka-akkuád da gapay yù kunnay sù kingnguá nayù ira ngaw tatolay nga nattatagenà ta ili na Sodoma. Kurugad da yù narákè nga karagatád da ta pattatagenà da, á manakì ira nga manguruk kâ Namarò. Á paddáketad da yù baggi ra, ána potuád da yù ira ngámin nga makáwayyá ánnè nira, ána pakkakagiád da gapay yù ira mangilin nga daroban ni Namarò. ⁹ Ngam si Mikel, mássiki nu aggina yù kotunán nayù ira mangilin nga daroban nga maggián ta lángi, arán na ngaw si Satanas nakkakagián ta pamereperang na kuna ta ubobuk ta meyanung sù baggi ni Moyses. Ta kinagi na lâ ni Mikel kâ Satanas, “Si Namarò yù maggammá nikaw,” kun na.

¹⁰ Ngam danniaw ira tatolay nga mepaggagammung nikayu, uyu-uyawad da yù ngámin nga arád da kánnammuán, á akkuád da lâ yù negagángay nira ta kunnay ta ayám nga mangnguá lâ ta karagatán na baggi ra. Á yáyù ikararál da. ¹¹ Awán iren! Mappaná sangaw yù ámmagikáru ni Namarò nira, ta pinárigád da yù ággangnguá nayù ngaw Kain,* nga aná ni Lákay Adan nga namotu kâ Apu. Á pinárigád da gapay yù kingnguá nayù ngaw Balam,† ta akkuád da lâ yù narákè, gapu ta ikáyâ da ukkuran yù kuártu. Á potuád da si Namarò gapay ta kunnay sù ngaw Korak‡ ána yù ira kábulun na, nga namotu kâ Moyses nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Á yáyù nga pagikaruan ni Namarò ira sangaw, nga kunnay ta pamagikáru na kári Korak.

¹² Á danniaw ira, kitakikkì ira nga kitokkuk, á ari ira mappasirán kâ Namarò! Ari ira mepángngà nga mepaggagammung nikayu nga mepakkákán sù panaddamán naw ta pate ni Apu Kesu. Awán ta napiá nga akkuád da, nga kunnay ta jibbà nga ipayapayák na paddák, nga awán ta urán na. Á kunnay ira gapay ta káyu nga ari nabbungá sù bulán nga pabbungá na, á yáyù nga nabaddul, nga nalelay ána nakatáng. ¹³ Mepasingan yù narákè nga akka-akkuád da nga kunnay ta bugá na palung na bebay. Awán ta serbi nayù akkuád da. Mappassapassiá ira nga mappasingan, nga kunnay ta bituan, ngam ajjan yù dán nga naporán nga labbetád da, nga nakallà nga gián nga paggianád da ta áddè ta áddè.

¹⁴ Á si Enok, nga yù ngaw mekapitu nga ginaká nga namegapu kâ Lákay Adan, á ajjan yù kinagi na nga inipakánammu ni Namarò kuna nga meyanung karanniaw nga tatolay nga narákè. Kinagi na, “Ye! Umay sangaw si Apu, nga mepulù sù ira jinibu nga mangilin nga daroban na.

* **1:11** Meyannung kâ Kain: Genesis 4:1-8; 1 Kuan 3:12. † **1:11** Meyannung kâ Balam: Numero 22-24; 31:16; 2 Eduru 2:15-16. ‡ **1:11** Meyannung kâ Korak: Numero 16:1-35.

¹⁵ Á panunnután na yù ira ngámin nga tatolay. Á pagikaruan na yù ira ngámin nga namotu kuna, gapu ta ari ira makimoray kuna, ána gapu sù narákè nga kingngikingnguá ra, ána gapu sù narákè nga pakkakagi ra ta pangontará ra kuna.” Yáyù iníturá na ngaw ni Enok, nga meyanung karanniw nga narákè nga tatolay nga mepaggagammung nikayu.

¹⁶ Mináddagaragim ira nga minámmaliwâ. Akka-akkuád da yù narákè nga karagatád da. Á mappeddaráyaw ira nga nabángák yù ággubobuk da. Á áppè pípiá ira, nga mámmi yù ággubobuk da, tapè málá da yù ikáyâ da lápay.

¹⁷ Ngam sikayu nga wáwwagi nga iddukak ku, nonopan naw yù kinagi nayù ira mapulu duá nga minánggilayalayâ nga sinudduán ni Apu Kesu Kiristu, nga Yápu tam. ¹⁸ Ta kinagi ra, “Sangaw nu duttál yù ira kaporianán nga ággaw, á duttál gapay yù ira tatolay nga manguyaw kâ Apu Namarò ána yù ngámin nga napiá, á akka-akkuád da yù narákè nga karagatád da,” kud da. ¹⁹ Á danniw ira nga kinagi ra, minay iren ta gián naw, nga mamuruburion ána mamassisinná nikayu. Á nonopad da ána akkuád da lâ yù negagángay sù ira tatolay sawe dabbuno nga ari makimoray kâ Namarò. Á ari gemma mepulù nira yù Mangilin nga Ikararuá.

Yù Meyannung sù Napiá nga Ipakuá ni Namarò sù ira Tatolay na

²⁰ Ngam sikayu, wáwwagi, nga iddukak ku, patattaman naw ta nonò naw yù bilin ni Namarò nga metuddu nikayu, tapè mapasigaggà yù pangikatalà naw kâ Apu Kesu. Á ta pakimállà naw, ikomá naw yù ipanonò na nikayu nayù Mangilin nga Ikararuá. ²¹ Á magattam kayu nga magiddak sù panoli ni Apu Kesu Kiristu, á ipasigaggà naw yù ákkiyápu naw kuna, tapè matagenà naw yù ángngiddù ni Namarò, áddè ta kesipà naw kâ Apu Kesu ána pangiyawâ na nikayu sù mannanáyun nga áttole na, megapu sù allà na.

²² Á aijan yù ira kábulun naw nga mabbábáng. Ikákkállà naw ira, á tabarngán naw ira, tapè mapasigaggà yù pangikatalà da. ²³ Á ipakánnámmu naw yù napiá nga dámak nga meyanung kâ Apu Kesu Kiristu sù ira tatolay nga mággè mapagikáru, tapè mabbabáwi ira ána mangikatalà ira kâ Apu. Ta nu mangikatalà ira kâ Apu, meiyù ira, á kunnay ira laguk ta mággè metuppá, nga ginuru naw nga inilill sù api. Á yù ira káruán nga kitarákè yù akkuád da, ikállà naw ira gapay, ngam mappalán kayu, marakè mekanakanâ kayu sù narákè nga akkuád da.

Yù Pamindision ni Jud ána Paddáyo na kâ Apu

²⁴ Dayáwat tam si Namarò! Aggina lâ yù makáwayyá nga manaron nittam, tapè ari ittam mekanakanâ sù narákè nga akka-akkuán nayù ira ari manguruk. Si Namarò lâ yù makári ta liwiliwâ tam, tapè marenu ittamin. Á sangaw nu iyánge na ittam ta gián na, awán ta masingan na nga liwâ tam, á mepallà laguk yù pagayáyâ tam ta arubáng na. ²⁵ Meparáyaw si Namarò, nga mangiyígù nittam, megapu sù ketapil ni Apu Kesu Kiristu nga Yápu tam. Si Namarò lâ yù mepángngâ nga pakimorayát tam. Aggina yù táttádday nga kotunán nga mammaguray, nga maddalingárang ána makáwayyá ta áddè ngaw gári lage na keggá na ággaw, ta áddè noka nga awán ta pagáddekán. Ammán!

Yù Nepalappâ ni Apu Kesu Kiristu kâ Kuan

Yù Meyannung sawe Libro

Si Kuan yù nattúrâ sawe libro, á inítúrâ na gapay yù libro nga Napiá nga Dámak, áнна yù ira tallu nga baddi nga túrâ. Á aggina yù sinudduán ni Apu Kesu, nga iddukan na, nga mebiláng sù ira mapulu duá. Á pamegapu na yawe libro, ibukalán ni Kuan yù inítúrâ na sawe libro nga meyannung sù nasingan na ta lángì, áнна yù bilin áнна kingnguá ni Apu Kesu Kiristu (1:1-3). Á kagian na gapay yù meyannung ta baggi na áнна yù keggá na ta Pugu na Patmus, á ipakánnámmu na laguk yù inipasingan nayù Mangilin nga Ikararúá ni Namarò kuna ta keggá na tán (1:9-11).

Á ipakánnámmu ni Kuan yù meyannung sù narákè nga aijan ta dab-buno kunangane, áнна yù jigâ nga attamán nayù ira manguruk kâ Apu áнна yù pate nayù ira káruán megapu sù pangnguá nayù ira narákè nira. Á ipakánnámmu na ta si Apu Kesu yù Yápu nga mammaguray ta ngámin, nga mangappù sù ngámin nga narákè nga mangontará kâ Namarò, sangaw nu duttál yù ággaw nga pamanunnù ni Namarò áнна pangukum na nira. Á ipakánnámmu ni Kuan gapay yù mesimmu noka, nga napiá nga makapállá yù pabbála ni Namarò sù ira ngámin nga tatolay nga napasigaggà yù ángngikatalà da kuna, nepatalugáring sù ira tatolay nga mekatalà nga mamaluro sù ipakuá na nira ta áddè ta pate ra (1:19).

Á pabbibbik tam sù libro, máwák nga nonopat tam ta mattutubbâ nga magistoriá si Kuan ta nasingan na nga panákkilalán ta jigâ nga mesimmu sangaw áнна yù napiá nga mesimmu paga noka ta kabalin na ágo na jigâ, tapè mabannáyán yù nonò tam.

Á sittam ngámin nga mangikatalà kâ Apu Kesu, mábbágán ittam megapu sù pabbibbik tam sawe libro, pappanganâ ta kagian na yù napiá nga ággiát tam ta kesipà tam kâ Namarò sangaw nu kabalin na mamagikáru sù narákè (21:3-4). Á yáyù nga mabannáyán laguk yù nonò tam áнна mapatattam ittam, ta yáyù iddanamát tam.

Yù Mayán nayù Libro

Paddios ni Kuan áнна Paddáyo na kâ Apu Namarò (1:1-8)

Yù Pappasingan ni Apu Kesu Kiristu nga Naginnanolayin (1:9-20)

Yù Bilin ni Apu sù ira Tatolay ta Pitu nga Ággagammungád da (2:1-3:22)

Yù Mesimmu paga Sangaw nu Duttál yù Ágo na (4:1-22:21)

Yù Pakimore ra kâ Apu ta Lángì (4:1-11)

Yù Papel nga Nalukù nga Pitu yù Neparakkà kuna áнна yù Kígaw na Karneru (5:1-14)

Yù Naggapu sù Papel nga Nalukù nga Pitu yù Neparakkà kuna (6:1-17)

Yù 144,000 nga Ginaká ni Israel nga Sinullá ni Namarò ta Tatole na (7:1-17)

Yù Mekapitu nga Neparakkà áнна yù Pitu nga Amariung (8:1-11:19)

Yù Mallakay nga Kagang áнна yù Duá nga Ayám nga Makánnanássing (12:1-13:18)

Yù Pangikállá ni Namarò sù ira Mangikatalà kuna, áнна yù Pamagikáru na sù ira Ari Manguruk kuna (14:1-15:8)

Yù 144,000 nga Tatolay nga Kábulun nayù Kígaw nga Karneru (14:1-5)

Yù Inilayalayâ nayù ira Tallu nga Daroban (14:6-13)
 Yù Meyárik ta Paggaták ána Pappusik ta Dabbuno (14:14-20)
 Yù ira Pitu nga Jigâ nga Maporián (15:1-8)
 Yù ira Pitu nga Malukung nga Napannu ta Pore ni Namarò (16:1-21)
 Yù Pangappù ni Namarò sù ira Malussaw kuna ta Dabbuno (17:1-18:24)
 Yù Meyannung sù Narákè nga Babay nga Makkabáyu ta Ayám (17:1-18)
 Yù Kararál nayù Ili nga Meyárik ta Ili na Babilonia (18:1-24)
 Meparáyaw si Namarò ta Lángì (19:1-21)
 Yù 1,000 nga Dagon nga Pammagure ni Apu Kesu Kiristu ta Dabbuno (20:1-6)
 Yù Kepayáng ni Satanas ta Impiernu (20:7-10)
 Yù Pamanunnù ni Namarò sù ira Námmatay (20:11-15)
 Yù Bagu nga Lángì ána yù Bagu nga Dabbun (21:1-8)
 Yù Bagu nga Ili na Jerusalem (21:9-22:5)
 Mattoli si Apu Kesu Kiristu sangaw (22:6-21)

¹ Netúrâ saw yù meyannung sù mesimmu sangaw nu mabi,* nga inipalappâ ni Namarò kâ Apu Kesu Kiristu. Inibilin ni Namarò kâ Apu Kesu, tapè ipakánnámmu na sù ira masserbi kuna. Á yáyù nga jinok na laguk ni Apu Kesu yù daroban na ta umay nga mangipakánnámmu níkán. Á sikán si Kuan nga masserbi kuna. ² Á sinistíguák ku yù ngámin nga nasingak ku nga meyannung sù bilin ni Namarò ána yù ngámin nga kinagi ni Apu Kesu Kiristu níkán ána yù kingnguá na. ³ Á pagayáyatan ni Namarò sikayu ngámin nga mabbibbik sawe libru nga meyannung sù mesimmu sangaw ána yù ira nga magginná ta pabbibbik naw kuna, sikayu ngámin nga manángngák nga manguruk sù kagian na yawe túrà. Ta ari mabayák, á mesimmu ngámin nga netúrâ saw.†

Paddios ni Kuan ána Paddáyo na kâ Apu Namarò

⁴ Sikán si Kuan, á mattúrákà níkayu nga tatole ni Namarò, nga maki-moray kuna sù ira pitu nga ággagammungán ta purubinsia na Asia. Parè bì ta ikállà na kayu ni Namarò

ána iyawâ na níkayu yù napiá nga nonò naw, tapè magimammà kayu.

Si Namarò yù Egga kunangan,
 nga awán ta pamegapu na ána awán ta pagáddekán na.

Á parè bì ta ikállà na kayu gapay nayù Ikararuá ni Namarò,
 ána paggimammatan na kayu.

Maggián yù Ikararuá na ta arubáng nayù ággitubangán ni Namarò,
 nga egga kuna yù pitu nga pakáwayyá na nga makkakerumá.

⁵ Á parè bì ta ikállà na kayu gapay ni Apu Kesu Kiristu,
 á pagimammatan na kayu.

Si Apu Kesu Kiristu yù mekatalà
 nga mangipakánnámmu ta meyannung kâ Namarò.

Si Apu Kesu Kiristu yù napolu nga naginnanolay nga naggapu sù ira námmatay.

* 1:1 2 Eduru 3:8 † 1:3 Abbágán na ittam nayù Mangilin nga Ikararuá, tapè kánnámmuát tam yù kebalinán nayù bibbirat tam: 1 Korinto 2:10-16; 1 Kuan 2:27; Nepalappâ 19:10.

Aggina yù Kotunán nga Patul nga mammaguray sù ira tatolay nga mammaguray ta dabbuno.

Dayáwat tam laguk si Apu Kesu Kiristu. Aggina yù mangiddù nittam.

Á inítapil na yù baggi na megapu nittam.

Á pinalubbáng na ittam,

megapu sù dága na nga mangari sù liwiliwâ tam.

⁶ Á inisipà na ittam sù pammagure na,

tapè mammaguray ittam gapay.

Á pinabbalin na ittam ta páppári,

nga masserbi kê Namarò nga Yáma na.

Parè bì ta meparáyaw si Apu Kesu Kiristu ta áddè ta áddè.

Aggina yù kotunán nga mammaguray ta áddè ta áddè.

Mapalurò. Ammán.

⁷ Á ginnán naw ta napiá, ta manoli sangaw si Apu Kesu Kiristu,

nga masingan nga mappángè ta dabbuno, nga mepulù ta kunam.

Á yù ira ngámin nga tatolay, masingad da ta kunam,

mássiki yù ira ngámin nga namíká kuna.

Á yù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta dabbuno, nga ari manguruk kuna,

maraddam ira nga makkulè ta assing da, gapu ta duttál yù pam-agikáru na nira.

Kuruk nga mapalurò yaw. Ammán.

⁸ Á yawe yù kagian ni Apu Namarò, “Sikán yù Namarò ta ngámin nga aijan ána yù Mamabbalin ta ngámin.† Sikán yù Egga kunangan, nga awán ta pamegapu na ána awán ta pagáddekán na, yù Makáwayyá ta ngámin,” kun na.

Yù Pappasingan ni Apu Kesu Kiristu nga Naginnanolayin

⁹ Sikán si Kuan nga wagi naw megapu sù panguruk tam kê Apu

Kesu. Á gapu ta kepattatádde tam kê Apu Kesu, mepagittá ittam nga

mangiyangngà ta jigâ. Á magattam ittam lâ, gapu ta mesipà ittam

gapay kê Apu Kesu sù pammagure na. Á jinigirigâ dangà nayù ira ari

manguruk, á pinapáno rangà nga inipeyangay ta pugu na Patmus, gapu

ta pangilayalayâ ku sù bilin ni Namarò ána yù kuruk nga meyannung

kê Apu Kesu. ¹⁰ Á tádday nga ággo na Liggus, á kunnay ta sinangngalán

nangà nayù Ikararuá ni Namarò, á kunnayà ta mattatagenà, á naginnâ

ta likuk ku yù ngárál nga masikan, nga kunnay ta amariung. ¹¹ Á kinagi

na níkan, “Itúrâ mu ta líbru yù masingam mu, á itubbuk mu laguk sù ira

tatolè nga makimoray níkan sù ira pitu nga ággagammungán sù ira ili na

Epeso, Esmerna, Pergamu, Tiyatira, Sardis, Piladelpia, á ta ili na Lodisia

gapay,” kun na.

¹² Á pakaginnâ sù ngárál, nallipayà, tapè innak ku yù magubobuk

nikán. Á nasingak ku pitu ira nga nanáddagán na isingan, nga buláwán.

¹³ Á ta tangngá nayù ira pitu nga nanáddagán na isingan egga yù kun na

† 1:8 Ta ággubobuk na Gareko, “Sikán yù mangngágan ta Alpa ána Omega.” Á Alpa yù purmero nga letra nayù abakada na Gareko, ána Omega yù kaporianán nga letra. § 1:10 Liggus yù mangngágan gapay ta Ággo ni Apu, ta yáyù ággaw nga paginnanole na.

tolay nga Kaká na ngámin na tatolay,* nga nanáddak nga nabbarawási ta apaddu nga nakáddè ta takki na yù kapaddu na, á nebarakà ta gáko na yù gámi nga buláwán. ¹⁴ Á kitapuraw yù duddù na nga kun na kápà. Á yù matá na, naggatang ta kun na api. ¹⁵ Á nasiling yù takki na ta kun na baronsi nga nalunák ta api, nga napalinis ta napiá. Á kun na sarò na dakal nga bagi yù ngárál na. ¹⁶ Á sinangngalán na ta jiwánan nga limá na yù pitu nga bituan. Á aijan nga mallawán ta simù na yù kunnay sù bayunetá nga duá yù ngarak na nga nataram.† Á manawák yù mammang na nga kunnay ta paddalingárang na bilák ta tangngá na ággaw.

¹⁷ Á pakasingak ku kâ Apu, á napalakagà ta arubáng na, nga kunnay ta natay. Á kimmâ nangà sù jiwánan nga limá na, á kinagi na nikán, “Ari ka maganássing, ta sikán yaw. Sikán yù maggiánin sù awán paga ta naparò, á sikán yù maggián lâ paga ta kabalin na ngámin. Sikán yù Olu ána yù Kaporianán. ¹⁸ Sikán yù sigga-inàngà nga matolay. Á sù ngaw, natayà. Ngam naginnanolayà, ta sikán yù Egga, nga matolay ta áddè ta áddè. Sikán yù mammaguray sù ira ikararuá nga egga ta gián na námmatay, ta sikán yù manangngal ta ánnúsi nayù paggianád da ta Kades.

¹⁹ “Itúrâ mu laguk yù ngámin nga nasingam mu, ána yù ipasingak ku nikaw nga keyarigán nayù egga kunangane ána yù mesimmu paga sangaw nu duttál yù ángo na. ²⁰ Á kagiak ku laguk yù ari ngaw nepakánnámmu nga meyanung sù ira pitu nga bituan nga nasingam mu gangù ta jiwánan nga limá ána yù ira pitu nga nanáddagán na isingan. Yù kebalinán nayù pitu nga bituan yù ira pitu nga manaron sù ira tatolè nga makimoray nikán ta pitu nga ággagammungád da. Á yù kebalinán nayù ira pitu nga nanáddagán na isingan, aggira yù ira tatolè nga makimoray nikán sù ira pitu nga ággagammungán.”

2

Yù Bilin ni Apu sù ira Maggagammung ta Epeso nga Nallállák yù Ayâ da

¹ Á kinagi ni Apu laguk nikán, “Itúrâ mu yawe, nga iyawâ mu sù manaron sù ira tatolè nga maggagammung ta Epeso:

“Sikán yù manangngal sù ira pitu nga bituan ta jiwánan nga limá. Sikán yù mallakalakák ta tangngá nayù ira pitu nga nanáddagán na isingan nga buláwán. Á ginnán naw yù kagiak ku nikayu.

² “Ammù gemma yù akka-akkuán naw. Ammù ta malláppà kayu nga mattarabáku megapu nikán, ána napasigaggà kayu nga magat-tam, mássiki nu marigirigâ kayu. Á ammù ta ipuerá naw yù ira nga mangnuá ta narákè, á pinasikkál naw yù ira nga makkagi ta aggira yù minángngilayalayâ, nga ari kuruk, á natákkilalán naw ta massirisiri ira. ³ Ammù ta napasigaggà yù ángngikatalà naw nikán, mássiki nu marigirigâ kayu megapu sù panguruk naw nikán, á ari kayu nalurâ.

⁴ “Ngam aijan yù meyanung nikayu nga arák ku ikáyâ. Arán nawà iddukan ta kunnay sù ángngiddù naw ngaw ta kapángguruk naw nikán, gapu ta arán nawin iddukan yù ira kábulun naw. ⁵ Nononopan naw laguk yù ngaw napiá nga ángngiddù naw nikán. Pallikuránán naw yù liwiliwâ naw, á akkuán naw má yù kunnay sù napiá nga kingnuá naw

* **1:13** Si Apu Kesu Kiristu yù Kaká na ngámin na tatolay. Innam mu 14:14 futnot † **1:16** Kebru 4:12

ngaw. Nu arán naw ibabáwi yù liwiliwâ naw, umayà ta gián naw, á iriák ku yù nanáddagán na isingan naw sù gián na, á sikayu gemma yù kebalinán nayù nanáddagán na isingan nga iriák ku. ⁶ Ngam aijan yù akkuán naw nga napiá, ta ikalusso naw yù narákè nga akka-akkuán nayù ira nga metádday sù ira nga mangngágan ta Nikoletan, á ikalussò gapay yù narákè nga akka-akkuád da.

⁷ “Nu egga talingá naw, ginnán naw yù kagian nayù Ikararuá ni Namarò sù ira maggagammung nga makimoray nikán. Sikayu nga ari tumulù kâ Satanas, sikayu yù mangappù sù narákè. Á alawatat takayu, tapè mepaggián kayu nga mepagayáyâ kâ Namarò ta áddè ta áddè, á iyawâ ku nikayu yù awayyá naw nga kumán sù bungá na káyu nga ákkatole naw ta áddè ta áddè, nga egga ta nakástá nga garden ni Namarò.”

Yù Bilin ni Apu sù ira Maggagammung ta Esmerna nga Marigirigâ

⁸ Á kinagi na gapay ni Apu nikán, “Itúrâ mu yawe, nga iyawâ mu sù manaron sù ira tatolè nga maggagammung ta Esmerna:

“Sikán yù naggiánin sù awán paga ta naparò, á sikán yù maggián lâ paga sù kabalin na ngámin. Sikán yù ngaw natay, nga naginnanolayin. Á yawe yù bilik ku nikayu.

⁹ “Ammù gemma ta marigirigâ kayu áнна pobare, ngam kunnay kayu ta maríku ta ánninganán ni Namarò. Ammù ta lillíbatad da kayu nayù ira nga makkagi ta Kudío ira, ngam ari ga. Ta ari ira mebiláng sù ira kuruk nga Kudío, gapu ta tumututtul ira kâ Satanas.

¹⁰ “Ngam sikayu nga manguruk nikán, ari kayu maganássing sù jigâ nga umay nikayu sangaw. Ta parubán na kayu ni Satanas, á ipekarsel na yù ira káruán nikayu. Á marigirigâ kayu ta mapulu nga ággaw. Á mássiki nu papatáyad da kayu, uputan naw yù ángnguruk naw nikán. Ta nu napasigaggâ yù ángnguruk naw nikán, iyawâ ku nikayu yù meyárik ta kuroná naw, nga inángâ naw nga awán ta áddè na.

¹¹ “Nu egga yù talingá naw, ginnán naw yù kagian nayù Ikararuá ni Namarò sù ira manguruk nga maggagammung nga makimoray nikán. Sikayu nga ari tumulù kâ Satanas, sikayu yù mangappù sù narákè, á ari kayu mekanakaná sù pangukum ni Namarò nga mangngágan ta mekaruá nga patay.”

Yù Bilin ni Apu sù ira Maggagammung ta Pergamu nga Magginná sù Ari Kuruk

¹² Á kinagi ni Apu gapay, “Itúrâ mu yawe, nga iyawâ mu sù manaron sù ira tatolè nga maggagammung ta Pergamu:

“Sikán yù makákuá sù bayunetá nga aijan yù duá ngárak na nga nataram. Á yawe yù bilik ku nikayu.

¹³ “Ammù gemma yù paggianán naw, ta makipaggián kayu sù ili nga paggianán nayù ira makiyápu kâ Satanas. Ngam sikayu, napasigaggâ yù ángnguruk naw nikán. Á ammù yù kingnguá nayù ira kelián naw kâ Antipas, nga yù ngaw napasigaggâ nga minángngilayalayá sù bilik ku, ta ginápù da, á pinapáte ra. Á mássiki ta pamapáte ra kâ Antipas, arán naw nallikuránán yù panguruk naw nikán.

¹⁴ “Ngam aijan lâ paga yù meyannung nikayu nga arák ku ikáyâ. Aijan nikayu yù ira tumuttul sù inituddu na ngaw ni Balam kâ Balak, ta inituddu na ngaw sù ira ginaká ni Israel yù pakkákád da ta meyátáng

sù ira sináddios ána yù keruruk da ta arád da atáwa, tapè malliwâ ira. ¹⁵ Á aijan nikayu gapay yù ira nga tumuttul sù ituddu nayù ira nga mangngágan ta Nikoletan. ¹⁶ Mabbabáwi kayu laguk, á pallikuránán naw yù liwâ naw. Nu arán naw ibabáwi yù liwâ naw, á umayà sangaw nikayu, tapè gerrák ku yù ira nga mekanakanâ ta narákè. Á nagármasà sù bayunetá nga mallawán ta simù ku, á yù kebalinán na yù ubobuk ni Namarò.

¹⁷ “Nu egga talingá naw, ginnán naw yù kagian nayù Ikararuá ni Namarò sù ira manguruk nga maggagammung nga makimoray nikán. Sikayu nga ari tumulù kâ Satanas, sikayu yù mangappù sù narákè. Á iyawâ ku nikayu yù kanan nga mangngágan ta manna,* nga pinakappiák ku nga netuttù lâ paga. Á iyawâ ku gapay nikayu nga katággítádday yù puraw nga batu, nga egga nga netúra kuna yù bagu nga ngágan nayù nangalawâ kuna, nga awán ta makánnámmu, nu ari galá yù nangalawâ kuna.”

Yù Bilin ni Apu sù ira Maggagammung ta Tiyatira nga Nekanâ sù ira Mangguá ta Narákè

¹⁸ Á kinagi na gapay, “Itúra mu yawe nga iyawâ mu sù manaron sù ira tatolè nga maggagammung ta Tiyatira:

“Sikán yù Anâ ni Namarò nga egga yù matá na nga naggatang ta kun na api, ána nassiling yù takki na ta kun na baronsi nga nalunák ta api, nga napalinis ta napiá. Á yawe yù bilik ku nikayu.

¹⁹ “Ammù gemma yù akka-akkuán naw. Ammù yù ángngiddù naw nikán, á ammu ta napasigaggà yù ángnguruk naw nikán. Ammù yù ángngabbák naw sù ira kábulun naw. Á ammu yù ággattam naw sù jigâ. Á mangáppípiá kayu, ta aru yù napiá nga akka-akkuán naw ánnè sù kingnguá naw ngaw. ²⁰ Ngam aijan yù akkuán naw nga arák ku ikáyâ. Anugutan naw garè yù pangituddu nayù mattá-ábbilinán, nga meyárik sù ngaw babay nga mangngágan ta Jesabel, gapu ta negittá yù ággangnguá na sù kingnguá na ngaw ni Jesabel. Massirisiri, á kagian na ta sikán yù naddok kuna, tapè ilogò na yù ira tatolay nga masserbi nikán, á kagumánan na ira ta makaliwâ ira nga mangarallow ána kumán ta kanan nga neyátáng ta sináddios. ²¹ Á nabayágin nga iniddagák ku yù pabbabáwi na ta liwâ na, ngam molang na ikáyâ ibabáwi yù pakikarallo na.

²² “Á yaw laguk yù akkuák ku. Pattakitak ku yù meyárik sù ngaw Jesabel. Á mesipà gapay nga marigirigâ yù ira ngámin nga kinaruruk na, ta panigirigâ ku kuna, nu arád da ibabáwi yù akkuád da. Á magaráyan ira nga mangiyangngà ta jigâ da. ²³ Á papatáyak ku yù ira nga kun na ánâ na, nga siminuttul sù narákè nga ituddu na. Á yù ngámin ira nga mangikatalà nikán ta ngámin nga ággagammungád da, kánnámmuád da laguk ta sikán yù makánnámmu sù nonò na ngámin nga tatolay ána yù karagatád da. Á bálatat takayu nga taggitádday ta mepángngà sù kingnguá na.

* 2:17 Manna yù kanan nga naggapu ta lángi nga iniyawâ ni Apu Namarò sù ira ginaká ni Israel, nga kanad da ta panaron ni Moyses nira ta kalállammatán. Si Apu Kesu yù manotolay nittam, nga meyárik ta kanat tam. Bibbiran naw Kuan 6:33, 47-48, 54.

²⁴ “Ngam sikayu nga káruán ta Tiyatira, arán naw inalawâ yù narákè nga ituddu nayù meyárik ta Jesabel, á arán naw ginigiámmu yù ituddu ra nga kagiad da ta monak nga naggapu kâ Satanas. Á napiá ta arán naw ira tángngagan. Awánin ta ilannà ku sù ipakuâ nikayu. ²⁵ Uputan naw lâ yù napiá nga akka-akkuán naw ána yù ángnguruk naw nikán ta áddè ta labbè ku.

²⁶ “Á sikayu nga taggitádday nga mangappù sù narákè, nga ari tumulù kâ Satanas, nga mapalurò sù napiá nga ipakuâ kuna ta áddè ta pate na, á iyawâ ku nikayu yù pakáwayyá naw nga mammaguray sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta dabbuno. ²⁷ Á awán ta makatubáng nikayu. Á yù ira tatolay nga mangguá ta narákè, pággangan naw ira, á mepárik ira ta bángga nga napakká gapu ta napalù ira ta baston naw nga balayáng. Ta sikán, inalawâ ku sù Yámà yù pakáwayyâ nga mammaguray. Á yáyù nga isipà takayu. ²⁸ Á iyawâ ku gapay nikayu yù darámmagan.

²⁹ “Nu egga talingá naw, ginnán naw yù kagian nayù Ikararuá ni Namarò sù ira manguruk nga maggagammung nga makimoray nikán.”

3

Yù Bilin ni Apu sù ira Maggagammung ta Sardis nga Meyárik ta Natay

¹ Á kinagi ni Apu gapay, “Itúrâ mu yawe, nga iyawâ mu sù manaron sù ira tatolè nga maggagammung ta Sardis:

“Egga nikán yù Ikararuá ni Namarò nga pitu yù pakáwayyá na. Á sikán yù manangngal sù ira pitu nga bituan. Á yawe yù bilik ku nikayu.

“Ammù gemma yù akka-akkuán naw. Neparámak ta napiá yù panguruk naw nikán, nga kunnay ta matolay kayu, ngam ari kuruk, ta arán naw kurugan yù ituddù nikayu, á kunnay kayu ta natayin. ² Á arán naw garè matákkilalán yù kuruk nga ággián naw. Sikayu yù kunnay sù nakkaturuk. Arà! Magimmunaw kayu laguk. Ipasigaggà naw yù egga paga nikayu nga ángnguruk naw nikán, marakè malurá kayu nga manguruk nikán. Ta pinasikkál ku yù akka-akkuán naw, á awán paga ta máyâ sù ánninganán ni Namarò. ³ Nonopan naw yù gininná naw nga inalawâ naw ngaw, á ipatattam naw laguk ta nonò naw. Á mabbabáwi kayu sù liwiliwâ naw. Nu ari kayu mallukák, tapè pallikuránán naw yù liwiliwâ naw, á ikáddagâ ku umay ta kunnay ta makkokò, ta arán naw ammu yù oras na dattál ku nikayu.

⁴ “Ngam ajan paga yù ira baddi lâ nikayu nga taga Sardis nga ari mekanakaná sù narákè, á meyárik ira ta tolay nga ari narapingán yù gámi na. Á yáyù nga mepulupulù ira nikán, nga mabbarawási ta puraw, ta aggira yù mepángngà nga kábuluk ku. ⁵ Yù ira ngámin nga ari tumulù kâ Satanas, mangappù ira sù narákè, á mabbarawási ira ta puraw. Á arák ku irián yù ngágad da sù libru nga naketúratán nayù ngágan nayù ira ngámin nga tatolè, aggira nga iddák ku ta inángà nga awán ta áddè na. Á ipakánnámmu yù ngágad da kári Ammò ku nga Namarò ána yù ira daroban na, ána kagiak ku kári Ammò ta aggira yù tatolè.

⁶ “Nu egga talingá naw, ginnán naw yù kagian nayù Ikararuá ni Namarò sù ira manguruk nga maggagammung nga makimoray nikán.”

Yù Bilin ni Apu sù ira Maggagammung ta Piladelpia nga Sinullà na ta Mangipakánnámmu kuna

7 Á kinagi ni Apu gapay nikán, “Itúrâ mu yawe nga iyawâ mu sù manaron sù ira tatolè nga maggagammung ta Piladelpia:

“Sikán yù mangilin. Sikán yù pangikatalakán. Á sikán yù makáwayyá nga mammaguray ta ngámin, nga mangngúá ta maguray lâ nga ikáyâ ku, á awán ta makagammá nikán. Kunnayâ ta manangngal ta ánnúsi sù pammagurayán ni Patul Dabid. Á nu bukaták ku, awán ta makelitù kuna. Á nu ilitù ku, awán gapay ta makabukâ kuna. Á yawe yù bilik ku nikayu.

8 “Ammù gemma yù akka-akkuán naw, ta mássiki nu baddi sikayu nga maggagammung tán, áнна baddi lâ yù pakáwayyá naw, ngam kinuruk naw yù ubobuk ku, á arán naw inilímak yù ángngikatalà naw nikán. Á yáyù nga binukaták ku ta arubáng naw yù kun na puertá nga áttallungán naw, á awán ta makelitù kuna. 9 Ginnán naw yaw. Ajjan nikayu yù ira Kudio nga massiri, ta kagiad da ta tatole ni Namarò ira gapu ta Kudio ira. Ngam ari kuruk yù kagiad da, gapu ta tumututtul ira kê Satanas. Á puersák ku ira ta umay ira mamalittúkak ta arubáng naw, tapè kánnámmuád da ta sikayu yù iddi-iddukak ku.

10 “Á gapu ta napasigaggâ yù ángnguruk naw sù kinagi nga meyanung ta pagattam naw ta jigâ naw, á yáyù nga iyígù takayu, tapè arán na kayu dattálan nayù jigâ nga mesimmu sangaw. Ta duttál sangaw yù dakal nga jigâ ta dabbuno, tapè maparubâ yù ira ngámin nga tatolay áнна mepasingan nu kunnasi yù nonò da megapu sù jigâ. 11 Á umayâ sangaw. Tángngagan naw laguk yù kuruk nga metuddu nikayu áнна uputan naw yù napiá nga akkuán naw, tapè awán ta maggubâ sù bálà naw, nga kun na kuroná naw nga iyawâ ku sù ira katággítádday nga mangappù ta narákè.

12 “Á ngámin ira nga mangappù ta narákè, patallungak ku ira sù bale ni Namarò ta lángì, á iyawâ ku nira yù maláddá nga paggianád da tán, á kunnay ira ta kallang na balay nga ari bulubugá meyalì. Á imárkâ nira yù ngágan ni Namarò nga pakimorayák ku áнна yù ngágan nayù ili ni Namarò gapay, nga bagu nga Jerusalem, nga maggapu ta lángì nga umay ta dabbuno. Á imárkâ gapay nira yù bagu nga ngágak ku.

13 “Nu egga talingá naw, ginnán naw yù kagian nayù Ikararuá ni Namarò sù ira manguruk nga maggagammung nga makimoray nikán.”

Yù Bilin ni Apu sù ira Maggagammung ta Lodisia nga Mattalakák

14 Á kinagi ni Apu gapay nikán, “Itúrâ mu yawe nga iyawâ mu sù manaron sù ira tatolè nga maggagammung ta Lodisia:

“Sikán yù mangngágan ta Ammán! Sikán yù pangikatalakán nga mangipakánnámmu sù kuruk nga bilin ni Namarò. Á sikán yù paggapuán na ngámin nga pinarò ni Namarò. Á yawe yù bilik ku nikayu.

15 “Ammù gemma yù akkuán naw. Mabbábáng kayu nga manguruk nikán. Ari kayin naláppâ nga tumuttul nikán. Meyárik kayu ta inuman nga ari kuruk nga malannaw, ngam ari gapay mapátu. Á nu kunnay kayu ta mapátu, á malláppâ kayu nakuan nga mangngúá sù ipakuá nikayu, á napiá nakuan yù ángnguruk naw nikán. Á nu kunnay kayu ta malannaw, arán nawâ nakuan ammu. Parè bì nakuan ta mappíli kayu nu kuruk nga manguruk kayu nikán, onu ari. 16 Á gapu ta meyárik kayu ta danum nga mejo nalubbâ, arák ku ikáyâ yù kunnian, á yáyù nga kunnay ta iluták

takayu! ¹⁷ Ta kagian naw ta napiá yù ággián naw, gapu ta maríku kayu nga awán ta máwák naw. Ngam arán naw garè ammu yù kuruk nga ággián naw, ta kábbi kayu nga makállállà. Kuruk nga kunnay kayu ta kitapobare, nga buling, nga nagilongán!

¹⁸ “Á yáyù nga taddánát takayu, ta e kayu nikán nga mangâ ta ángnguruk naw, ta sikán yù kunnay sù paggatángan naw ta napiá nga ángnguruk naw nga meyarík ta buláwán nga nalunák ta api, nga nalinis, tapè kuruk nga maríku kayu ta ánninganán ni Namarò nikayu. Á mangâ kayu sù meyarík ta puraw nga barawási naw, tapè ari kayu yù kun na nagilongán nga mappasirán. Á mangâ kayu sù meyarík ta uru nga ileruk naw ta matá naw, tapè makasingan kayu ta napiá.

¹⁹ “Á yù ira nga ayatak ku, gammák ku ira, á pággangak ku ira, tapè mapággáng ira, nga napiá yù nonò da. Arà! Mabbabáwi kayu laguk. Pallikuránan naw yù liwiliwâ naw, á ipasigaggâ naw yù panguruk naw nikán. ²⁰ Á tángngagan naw yù kagiak ku, ta aijanà nga kun na tolai nga maggián ta puertá nga mattottò nga magágál. Nu aijan yù makaginná nikán, á bukatán na laguk yù puertá, á tullungà nga mepakkákán kuna. ²¹ Yù ira nga mangappù ta narákè, iyawâ ku nira yù pakáwayyá ra nga mepagitubang nikán nga mepammaguray. Aggira yù kunnay nikán, ta sikán yù nangappù, á nepagitubangà sù Yámà nga mepammaguray.

²² “Nu egga talingá naw, ginnán naw yù kagian nayù Ikararuá ni Namarò sù ira manguruk nga maggagammung nga makimoray nikán.”

4

Yù Pakimore ra kê Apu ta Lángi

¹ Kabalik ku nga natturâ, sinánguk ku, á nasingak ku yù puertá nga nabukatán ta lángi. Á naginnâ má yù ngárál nga nagubobuk gangù nikán nga kun na amariung. Á kinagi na, “E ka bi saw, ta ipasingak ku nikaw yù mesimmu ta pappasá na yaw,” kun na nikán. ² Á pagubobuk na, dagarágâ nga sinangngalán nangà nayù Ikararuá ni Namarò. Á nasingak ku ta lángi yù ággitubangán nayù mammaguray, nga egga yù nagitubang kuna. ³ Á nasiling yù nagitubang tán, nga naddalingáráng ta malitáw nga kun na duá kaláse nga nangingá nga batu, nga jasper nga kun na api yù kulor na, áнна karnelia nga malitáw nga kun na bilák yù kulor na. Á nelepuán sù ággitubangán na yù kun na bullun nga nasiling ta kunnay sù ássiling nayù nangingá nga batu nga malitáw, nga mangngágan ta emaral, nga berdi yù kulor na.

⁴ Á egga gapay nga nelepuán sù ággitubangán nayù mammaguray yù duápulu ta appâ nga ággitubangán nayù ira mepammaguray. Á nagitubang nira yù duápulu ta appâ nga lállakalákay nga nabbarawási ta puraw, nga nakuronán ta buláwán. ⁵ Á naggapu sù tangngá nayù ággitubangán nayù mammaguray yù kilâ áнна yù alittúgaw nga sigidá makkagakagi. Á ta arubáng nayù ággitubangán na egga yù pitu nga isingan nga naggatang. Aggira yù keyarigán nayù pitu nga pakáwayyá nayù Ikararuá ni Namarò. ⁶ Á egga gapay ta arubáng nayù ággitubangán na yù kun na bebay nga nalinák, nga napadday ta bidduru, nga malinis áнна malitáw.

Á egga yù appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay nga nelepuán sù ággitubangán nayù mammaguray. Á aru yù ira matá ra ta ngámin nga baggi ra ta arubáng da ána barâ da. ⁷Á yù tádday nga naparò nga matolay yù kun na layon, nga simaron nga ayám. Á kun na toro yù mekaruá. Á yù mammang nayù mekatallu, kun na mammang na tolay. Á yù mekáppâ, kun na bukkaw nga makkayakayák. ⁸Á yù ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay, egga sù katággitádday yù annam nga payâ da, nga aru gapay yù matá ra ta utun ána unak nayù payâ da. Á makkansion ira sù áddáyo ra kê Namarò, nga ari mattukkâ ta ággaw ána gabi. Á yawe yù kansiod da:

“Mangilin! Mangilin! Mangilin si Apu Namarò,
nga makáwayyá ta ngámin.
Aggina yù naggián áddè ngaw gári,
nga maggián ta áddè kunangane,
á maggián lâ paga ta áddè ta áddè.”

⁹Á pakimore nayù ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay sù Egga nga nagitubang nga mammaguray nga matolay ta áddè ta áddè, á kansionad da yù áddáyo ra kuna ána yù ábbalabálà da kuna. ¹⁰Á pakkansiod da, megiddán nga makimoray yù ira duápulu ta appâ nga lállakalákay, nga mamalittúkak nga mallakak ta arubáng nayù Egga nga nagitubang nga mammaguray nga matolay ta áddè ta áddè. Á ta pakimore ra kuna, iriád da yù kuroná ra, nga ipe ra ta arubáng nayù Egga nga nagitubang nga mammaguray. Á yawe yù kagiad da kê Apu ta pakkansiod da kuna:

¹¹“Sikaw, Apu, yù Yápu mi nga Namarò nikami!
Sikaw yù Egga nga kepángngatán nga pakimorayám mi ána paddáyawám mi,
ta sikaw yù kotunán nga makáwayyá.
Sikaw yù Namarò, á pinarò mu ngámin.
Sikaw yù maguray ta parotam mu,
á maggián ngámin yù pinarò mu megapu ta urem.”
Yáyù kansiod da.

5

Yù Papel nga Nalukù nga Pitu yù Neparakkà kuna ána Yù Kígaw na Karneru

¹Á kabalin na yaw, nasingak ku ta lángi yù mammaguray nga nagitubang, nga sinangngalán na ta jiwanán nga limá na yù papel nga nalukù, nga nassidduá nga ábbagán nga natúratán. Á aijan yù pitu nga neparakkà kuna, tapè ari mabullarán. ²Á nasingak ku yù masikan nga daroban ni Namarò, nga makkátol ta masikan. Á inikátol na, “Asinni yù makáwayyá nga mangari ta neparakkà sù papel nga nalukù, tapè mabullarán na?” kun na. ³Ngam awán bulubugá ta makáwayyá nga mangari sù ira neparakkà, mássiki yù ira aijan ta lángi, onu dabbuno, onu ta unak na dabbuno sù gián na námmatay, tapè masingan na nakuan yù aijan ta unak na. ⁴Á nakkulukulekà ta daddam ku gapu ta awán ta nálek da nga makáwayyá nga mangullák sù papel nga nalukù, tapè masingan na nakuan yù aijan ta unak.

⁵ Á ta pakkulukulè ku, kinagi nayù tádday nga lakalákay níkán, “Ari ka makkulè, ta innam mu. Makáwayyá si Apu Kesu nga mangari sù ira pitu nga neparakkà, tapè mabullaràn yù papel nga nalukù, gapu ta aggina yù nangappù sù narákè. Aggina yù ginaká ni Patul Dabid nga ingágad da gapay ta Layon nga naggapu sù ira ginaká ni Juda.”

⁶ Á nasingak ku laguk yù Kígaw na karneru nga nanáddak sù tangngá ra, ta arubáng nayù ággitubangán nayù mammaguray, nga nalepuanán sù ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay áнна yù ira duápulu ta appâ nga lállakalákay. Á yù Kígaw, kunnay ta napapátay ngaw. Á pitu yù tágguk na áнна pitu yù matá na, nga keyarigán nayù Ikararuá ni Namarò nga jinok na ta ngámin nga pagáddekán na dabbuno. ⁷ Á jimikkì yù Kígaw sù nagitubang nga mammaguray, á iná na yù nalukù nga papel nga sinangngalán nayù mammaguray sù jiwánán nga limá na.

⁸ Á pangâ nayù Kígaw sù papel, namalittúkak nga nallakak yù ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay áнна yù ira duápulu ta appâ nga lállakalákay, nga makimoray ta arubáng nayù Kígaw. Á yù ira lállakalákay, sinangngalád da nga katággítádday yù árpá na áнна yù malukung nga buláwán nga ajjan kuna yù api nga magatátû ta nabanguk. Á yù kebalínán nayù atû yù ipakimállà nayù ira tatole ni Namarò. ⁹ Á nakkansion ira laguk ta bagu nga kansion, nga kud da, “Sikaw, Apu, yù makáwayyá nga mangâ sù nalukù nga papel. Sikaw yù makáwayyá nga mangari sù neparakkà kuna, gapu ta netapil ngaw yù baggin.

Á yù dágam yù nepappagá megapu sù ira tatolay nga makkakerumá yù ággubobuk da, nga maggapu ta ngámin nga lugár, tapè kukuá ni Namarò ira.

¹⁰ Á inisipà mu ira sù pammagurem, tapè masserbi ira kê Namarò nga Yápu tam, nga kunnay sù passerbi nayù pári.

Á mammaguray ira ta dabbuno.”

Yáyù kinagi nayù ira lállakalákay áнна yù ira appâ nga naparò nga matolay sù pakkansiod da.

¹¹ Á paningak ku paga, naginnâ laguk yù ngárál nayù aru nga daroban ni Namarò. Jinibiribu ira nga ari mabiláng, nga nelepuán sù ággitubangán nayù mammaguray áнна yù ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay áнна yù ira lállakalákay. ¹² Á nakkansion yù ira daroban, nga iniyássikad da yù ngárál da ta pakkansiod da, nga kud da, “Yù Kígaw nga netapil yù kepángngatán nga pakimorayát tam.

Aggina yù kotunán nga mammaguray, nga maríku nga makákuá ta ngámin.

Á makánámmu ta ngámin, nga monak yù sírik na.

Aggina yù kasikanán nga makáwayyá!

Mepángngà ta aggina yù dayáwat tam.

Meparáyaw laguk yù Kígaw!”

¹³ Á naginnâ yù pakkansion nayù ira ngámin nga naparò, ngámin ira nga maggián ta lángì, ngámin nga maggián ta dabbuno áнна unak na dabbuno sù gián nayù ira námmatay, áнна ngámin nga maggián ta bebay. Á nakkansion ira ngámin, á kinagi ra,

“Meparáyaw yù nagitubang nga mammaguray, áнна yù Kígaw.
 Dayáwat tam ira ta áddè ta áddè!
 Aggira yù pakimorayát tam, nga maráyaw nga maddalingárang!
 Aggira yù kotunán nga makáwayyá, nga mammaguray ta áddè ta áddè!”
 14 Á yù ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay, kinagi
 ra, “Ammán!” Á namalittúkak nga nallakak yù ira lállakalákay, nga
 makimoray sù Kígaw áнна yù nagitubang nga mammaguray.

6

Yù Naggapu sù Papel nga Nalukù nga Pitu yù Neparakkà kuna

1 Á ta paningak ku, nasingak ku yù Kígaw, nga inirián na yù tádday
 sù ira pitu nga neparakkà sù papel nga nalukù, áнна naginnâ yù kinagi
 nayù tádday sù ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay, nga
 kunnay ta alittúgaw yù ngárál na. Á inikátol na nga kinagi, “Umay ka
 saw!” 2 Á iningak ku, á inikáddagâ lâ limittuák yù puraw nga kabáyu, nga
 aijan yù nakkabáyu kuna nga manangngal ta butuk. Á neddán ta kuroná
 na, ta aggina yù makáwayyá nga mangappù. Á nánaw ta umay mangappù
 má sù ira mangontará kuna.

3 Á paningak ku sù Kígaw, á nasingak ku ta inirián na má yù mekaruá
 sù ira neparakkà, á naginnâ yù ngárál nayù mekaruá nga naparò nga
 matolay nga nakkatol, á kinagi na, “Umay ka saw!” 4 Á limittuák yù
 tádday nga kabáyu nga ujjojjin. Á neddán yù nakkabáyu ta bayunetá nga
 dakal, á neyanugù ta umay mamuruburion sù ngámin ira nga tatolay ta
 dabbuno, tapè awán ta ággimammâ da, á makkakápatay ira.

5 Á paningak ku paga sù Kígaw, inirián na má yù mekatallu sù ira
 neparakkà, á naginnâ yù ngárál nayù mekatallu nga naparò nga matolay
 nga nakkatol, nga kinagi na, “Umay ka saw!” Á iningak ku, á inikáddagâ
 lâ limittuák yù ngisi nga kabáyu. Á nanangngal yù nakkabáyu ta ákkílo.
 6 Á naginnâ yù magubobuk nga arák ku ammu yù kuruk nga paggapuán
 na, nga kunnay ta naggapu sù tangngá nayù ira appâ nga makkakerumá
 nga naparò nga matolay, á kinagi na, “Duttál yù bisin ta dabbuno, á yáyù
 nga mediá nga baggá yù táddán na tolay ta tangággaw. Onu tallu mediá
 nga mangi yù táddán ta tangággaw. Ngam ari manginá yù pagá na denu
 onu binaráyang!”

7 Á paningak ku sù Kígaw, inirián na má yù mekáppâ sù ira neparakkà,
 á naginnâ yù ngárál nayù mekáppâ nga naparò nga matolay, á kinagi na,
 “Umay ka saw!” 8 Á paningak ku, á ikáddagâ lâ limittuák yù kabáyu nga
 nappulupulásâ. Á si Patay yù ngágan nayù nakkabáyu kuna, á aijan yù
 tumuttul kuna, nga mangngágan ta Kades, nga paggianán na námmatay.
 Á neddán yù ira duá ta pakáwayyá ra nga mamapátay ta pakkáppâ nayù
 ira tatolay ta dabbuno. Á aijan nira yù appâ nga ipamapáte ra, yù gerrá,
 yù bisin, yù tulágan, áнна yù ira simaron nga ayám.

9 Á ta pangari nayù Kígaw sù mekalímá sù ira neparakkà, á nasingak
 ku, á aijan ta silárunng nayù ángngiyátangán yù ira ikararuá nayù ira
 napapátay, nga natay gapu ta panguruk da ta bilin ni Namarò áнна
 pangituddu ra sù kuruk nga meyanungg kâ Apu Kesu Kiristu. 10 Á
 nakkatol ira ta masikan, á kinagi ra, “Sikaw, Apu, yù mammaguray

nga makáwayyá ta ngámin. Sikaw yù mangilin nga pangikatalakán. Á kunnasi yù kabayák mu paga lagem panunnután ána pággangan yù ira tatolay nga maggián ta dabbuno gapu ta pamapáte ra níkami?” kud da. ¹¹ Á neddán ira nga taggitádday ta puraw nga barawási na nga apaddu. Á nakagi nira ta magibannák ira lábbi paga áddè ta pate nayù ira kábulud da nga makiaripan kâ Apu, nga mapapátay gapay ta kunnay nira.

¹² Á pangari nayù Kígaw sù mekánnam sù ira neparakkà, á nasingak ku, á nallunik ta masikan. Á nangngisi yù bilák ta kun na gámì nga langgústi. Á nagujjin yù bulán nga kun na kulor na dága. ¹³ Á napannâ yù ira bituan ta dabbuno nga kunnay ta kapannâ na bungá na kayu nga busirá nu mabbaggiu. ¹⁴ Á limimmâ yù lángì nga kunnay ta papel nga malukù. Á neyalì yù ngámin nga puddul ána pugu sù giád da.

¹⁵ Á nattálaw laguk yù ira ngámin nga tatolay, yù ira patul ána yù ira mammaguray, yù ira kotunán na suddálu, yù ira maríku, yù ira makáwayyá, ána yù ira ngámin nga tatolay, mássiki nu aripan onu ari aripan, minay ira ngámin nattuttù ta kueba ána silisilárunng na batu ta puddupuddul. ¹⁶ Á nakkatakotol ira, á kinagi ra sù ira puddul ána batu, “Maddabbâ kayu ta matábbunán kami, tapè arán na kami masingan nayù mammaguray nga nagitubang ta lángì, á melillì kami sù pangukum na níkami nayù Kígaw!” ¹⁷ Ta jimittálin yù makánnanássing nga ággo nayù pore ra, á ukumad da kami, á awán níkami yù makatubáng kuna!” kud da.

7

Yù 144,000 nga Ginaká ni Israel nga Sinullà ni Namarò ta Tatole na

¹ Pappasá na, aijan laguk yù appâ nga daroban ni Namarò nga nasin-gak ku nga manáddak sù ira aruk na paggapuán nayù ira appâ nga paddák ta dabbuno, nga mangigaggak sù ira appâ nga paddák, tapè ari mapaddarán yù dabbuno, yù bebay, onu yù káyu. ² Á nasingak ku yù tádday nga daroban, nga lussáng ta kun na bilák nga naggapu ta álassangán na. Á sinangngalán na yù ámmárká nayù Namarò nga matolay. Á kinatolán na yù ira appâ nga daroban nga aijan yù neyawâ nira nga pakáwayyá ra nga mangnguá ta dabbuno ána bebay. ³ Á kinagi na nira, “Arán naw lábbi akkuán yù dabbuno, bebay, ána káyu, ta mapolu bì markák ku yù muká nayù ira makiaripan kâ Namarò nga Yápu tam,” kun na. ⁴ Á naginnâ yù biláng nayù ira namárkán na, á magatù ta appátapulu ta appâ nga ribu ira, nga ginaká nayù ira mapulu duá nga ánâ ni Israel. ⁵ Namárkán yù mapulu duá ribu nga tatolay, nga ginaká nayù ira katággitádday sù ira mapulu duá nga ánâ ni Israel: Mapulu duá nga ribu yù namarkán nga naggapu sù ira ginaká ni Juda, mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Ruben, mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Gad, ⁶ mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Aser, mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Neptali, mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Manasse, ⁷ mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Simion, mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Libi,

* **6:16** Aijan yù kunniaw nga kinagi ni Apu Kesu sù túrà ni Lukas 23:29-30.

mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Issakar,
⁸ mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Sabulon,
 mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Kusé,
 ána mapulu duá nga ribu nga naggapu sù ira ginaká ni Benjamin.

Yù Ngámin ira nga Makkakerumá nga Tatolay nga Ari Mebiláng

⁹ Á nasingak ku laguk yù magaru nga tatolay nga ari mabiláng.
 Naggapu ira ta ngámin nga lugár, nga makkakerumá yù ággubobuk da.
 Nanáddak ira ta arubáng nayù nagitubang nga mammaguray ána yù
 Kígaw. Á nabbarawási ira ta puraw nga apaddu. Á sinangngalád da yù
 palákkay, ta jináyo ra yù nagitubang nga mammaguray ána yù Kígaw. ¹⁰ Á
 nakkatol ira, á kinagi ra,
 “Dayáwat tam si Apu Namarò nga Yápu tam nga nagitubang nga mam-
 maguray,
 ána dayáwat tam gapay yù mangngágan ta Kígaw.
 Aggira lá yù makáwayyá nga mangiyígù nittam, tapè ari ittam mapanun-
 nután megapu sù liwiliwâ tam!” kud da.

¹¹ Á yù ira ngámin nga daroban ni Namarò, nanáddak ira gapay, á
 nelepuanád da yù nagitubang nga mammaguray ána yù ira lálakalákay
 ána yù ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay. Á naki-
 moray ira nga namalittúkak nga nallakak ta arubáng nayù nagitubang
 nga mammaguray. ¹² Á kinagi ra,
 “Ammán! Kuruk nga mapalurò ngámin.

Meparáyaw si Namarò!

Aggina yù pakimorayát tam ta áddè ta áddè.

Aggina yù kotunán nga masírik,

nga makánámmu ta ngámin.

Kagiat tam kuna yù pagayáyâ tam megapu sù ángngiddù na nittam,
 ta ari ittam makabalabálà kuna.

Dayáwat tam yù Namarò nittam ta áddè ta áddè.

Aggina yù mammaguray nga makáwayyá ta ngámin!

Ammán!” kud da.

¹³ Kabalid da nakkagi karanniaw, minay nga nepagubobuk nikán yù
 tádday nga lakalákay, á kinagi na nikán, “Asinni yù ira nabbarawási ta
 puraw? Á sisaw naggapuád da?” kun na nikán. ¹⁴ “Á ammù nikaw, Apu!”
 kuk ku kuna.

Á kinagi na laguk nikán,

“Aggira yù naggapu sù dakal nga jigâ.

Á binábbalád da yù barawási ra sù dága nayù Kígaw,

á nappuraw iren.

¹⁵ Á yáyù nga maggián ira ta arubáng nayù ággitubangán ni Namarò,
 nga makimoray kuna sù mangilin nga bale na ta ággaw ána gabi.

Á manaron si Namarò nira, ta aggina yù kapulupulú da.

¹⁶ Ari iren mabisin ta áddè ta áddè,

á ari iren mapangál.

Ari ira bulubugá mabilagán.

Á ari ira bulubugá mapatuán.

¹⁷ Á yù Kígaw nga maggián ta tangngá nayù ággitubangán nayù mamma-
 guray,

aggina yù meyárik ta minápparák nga manaron nira.

Á ituluk na ira sù wek nga ari bulubugá mábbatán,
 tapè makenum ira sù danum nga áttole ra kê Namarò ta áddè ta áddè.
 Á punatán ni Namarò yù ngámin nga kalulluá ra,
 tapè ari iren makkulé.”
 Yáyù kinagi nayù lakalákay níkán.

8

Yù Mekapitu nga Naporíán sù ira Neparakkà

¹ Á inirián na laguk nayù Kígaw yù naporíán sù ira pitu nga neparakkà sù papel nga nalukù. Pangari na kuna, nagimammà yù ira ngámin nga aijan ta lángi ta gadduá na oras. ² Á pappasá na, nasingak ku laguk yù ira pitu nga daroban ni Namarò nga nanáddak ta arubáng na, á neyawâ nira nga katággítádday yù amariung na.

³ Á minay gapay yù tádday nga daroban nga manangngal ta pála nga buláwán, nga áttuggián ta pulbus nga bábbanguk, á aijan yù mayán na nga natuggi, nga magatátû ta nabanguk. Á minay nanáddak yù daroban ta arubáng nayù ángngiyátangán nga buláwán. Á neyawâ kuna yù aru nga pulbus nga bábbanguk, nga inikiruk na sù ira ipakimállà nayù ira tatole ni Namarò, tapè meyátáng sù ángngiyátangán nga buláwán ta arubáng nayù ággitubangán. ⁴ Á nagatátû yù bábbanguk nga naggián sù pála nga sinangngalán nayù daroban nga nanáddak ta arubáng ni Namarò, á nepulù ta atû yù ipakimállà nayù ira tatole ni Namarò. ⁵ Á en na laguk nayù daroban inítággò yù pála na sù bága na api nga naggapu sù ángngiyátangán, á inipayáng na yù api ta dabbuno. Á ikáddagâ naggurugurù ta masikan nga nagalittúgaw, ána nakkilikilâ, ána nallunik.

Yù ira Pitu nga Amariung

⁶ Kabalin na, mapparaparán laguk yù ira pitu nga daroban nga magamariung. ⁷ Á napolu nga nagamariung yù tádday. Pagamariung na, nagurán ta yelo nga kun na batu, nga nakirugán ta api ána dága, nga napannâ ta dabbuno. Á yáyù nga natuggi yù pakkállu na káyu ána ngámin nga kaddà ta pakkállu nayù dabbuno. Awán ta nabuná nga kaddà, mássiki tangapun.

⁸ Á nagamariung laguk yù mekaruá nga daroban. Á pagamariung na, aijan yù kun na mallakay nga puddul nga natuggi, nga kunnay ta nepayáng ta bebay. Á nabbalin ta dága yù pakkállu na bebay. ⁹ Á yáyù nga natay yù pakkállu nayù matolay ta bebay, á naranál yù pakkállu nayù ira barangay.

¹⁰ Á nagamariung laguk yù mekatallu nga daroban. Á ikáddagâ nappannâ yù dakal nga bituan, nga naggatang ta kun na tulu, nga naggapu ta lángi. Á nappannátán na yù pakkállu na danum ána wek. ¹¹ Á mangngágan yù bituan ta Napè, á nabbalin ta napè yù pakkállu nayù danum. Á natay yù aru nga tatolay gapu ta ininum da yù danum nga napè.

¹² Á nagamariung laguk yù mekáppâ nga daroban. Pagamariung na, nakanná yù pakkállu na bilák, ána yù pakkállu na bulán, ána yù pakkállu na bituan. Á yáyù nga nári yù pakkállu nayù nawák da, á aringin nanawák yù pakkállu na ággaw ána yù pakkállu na gabi gapay.

¹³ Á pappasá na, iningak ku, á aijan yù bukkaw nga makkayakayák ta utun na lángì. Á naginnâ yù pakkatol na nga nasikan, á kinagi na, “Makállállà yù ira tatolay nga maggián ta dabbuno! Makállállà ira megapu sù mesimmu nga makánnanássing! Makállállà ira sangaw sù pagamariung nayù ira tallu nga maporián nga magamariung!” kun na.

9

Yù Mekalímá nga Magamariung nga Dattál nayù Olu nga Makánnanássing nga Jigâ

¹ Á nagamariung yù mekalímá nga daroban. Á pagamariung na, nasingak ku yù meyarik ta bituan nga napannâ ta dabbuno nga kunnay ta bituan nga naggapu ta lángì. Á neyawâ kuna yù ánnúsi nayù puertá nga áttallungán sù ábbalurán, nga abbú nga awán ta áddè na kálaran na. ² Á binukatán na yù puertá nayù abbú, á nagatátù nga kun na naggapu ta dakal nga ornu. Á nakkallà yù bilák ána ággaw megapu sù atù nga nallowán nga naggapu sù abbú. ³ Á nallowán nga mepulù sù atù nga naggapu sù abbú yù aru nga apássing. Á naddappá ira ta dabbuno. Á neyawâ nira yù pakáwayyá ra nga manigirigâ sù ira tatolay, nga kunnay ta siluk na asisípi.

⁴ Ngam nataddánán yù ira apássing ta arád da bulubugá nga akkuán yù nemulá, káyu, kaddà, onu ngámin nga mattubbu ta dabbuno. Ngam akkuád da lâ yù ira tatolay nga ari namárkán yù mukâ da ta sinniál ni Namarò. ⁵ Awán ta awayyá ra nga mamapáte ta tatolay, ngam makáwayyá ira nga manigirigâ nira ta límá nga bulán. Á panigirigâ da sù ira tatolay, maganutù yù kun na siluk da ta kunnay ta ágganutù nayù siluk na asisípi. ⁶ Á keggá nayù ira apássing ta límá nga bulán, ikáyâ nayù ira tatolay nga papatáyan yù baggi ra lápay, ngam arád da awayyá.

⁷ Á yù ira apássing, ta ánninganák ku, kun na kabáyu ira nga naparán nga makigerrá. Á aijan ta ulu ra yù kun na kuroná nga buláwán. Á kun na mammang na tolay yù mammang da. ⁸ Á apaddu yù duddù da ta kun na duddù na babay, á yù ngipad da, kun na ngipan na layon, nga makánnanássing nga simaron nga ayám. ⁹ Á aijan ta gáko ra yù kun na kalátak nga balayáng. Á maggurugurù yù áppayáppâ nayù payá da ta kun na gurù na aru nga kalesá nga guggúnan na kabáyu nga umay makigerrá. ¹⁰ Á yù ipù da, maniluk ira ta kunnay ta siluk na asisípi, ta aijan ta ipù da yù ángnga-ángnguá ra sù ira tatolay ta límá nga bulán. ¹¹ Á yù patul da yù daroban nga manangngal ta ánnúsi sù puertá nayù abbú, nga awán ta áddè na kálaran na. Á Abaddon yù ngágan na ta Kebru, nga ággubobuk nayù ira Kudio, á abbúnan nayù ira Gareko ta Appollion, á Manarál yù kebalinán nayù ngágan na.

¹² Pappasá na yaw, yáyù kabalin nayù olu nga makánnanássing nga jigâ nga mesimmu ta dabbuno. Ngam ginnán naw, ta aijan paga duá nga makánnanássing nga umay ta kabalin na yaw.

Yù Mekánnam nga Magamariung ta Dattál nayù Mekaruá nga Jigâ

¹³ Á nagamariung yù mekánnam nga daroban. Á naginnâ yù ngárál nga naggapu sù appâ nga tükù nayù ángngiyátangán nga buláwán ta arubáng ni Namarò. ¹⁴ Á nagubobuk yù ngárál, á kinagi na sù mekánnam nga

daroban nga nagamariung, nga kun na, “Palubbángam mu yù ira appâ nga daroban nga nabáluk ta aggik na dakal nga danum na Uparetis,” kun na. ¹⁵ Á en na laguk pinalubbáng sù ira appâ nga daroban, nga dán nga naparán nga magiddak sù dattál nayù dagun na, bulán na, ággo na, áнна oras na nga sinullà ni Namarò ta umay ira mamapátay ta pakkállu na tatolay ta dabbuno. ¹⁶ Á naginnâ yù biláng nayù ira suddálu ra nga nakkabáyu, á mamemapuluribu nga duápuluribu ira. Kunniane yù biláng na 200,000,000.

¹⁷ Á ta ánninganák ku sù ira kabáyu áнна yù ira makkabáyu nira, nalipparán yù gáko ra ta balayáng nga nakkulor ta ujjojjin nga kun na kulor na api áнна ngisì nga asul ta kun na kulor nayù nangingá nga batu nga mangngágan ta sapiro, áнна ngilá gapay ta kun na kulor na asupri. Á kun na ulu na layon yù ulu nayù ira kabáyu. Á nallowán ta simù da yù api áнна atù, áнна asupri nga matuggi. ¹⁸ Á yáyù nga natay yù pakkállu na tatolay ta dabbuno, megapu sù tallu nga ipate ra nga nallowán ta simù nayù ira kabáyu, yù api áнна yù atù áнна yù asupri. ¹⁹ Ta ajjan ta simù da áнна ipù da yù ámmapáte ra ta tatolay. Á kun na iráw yù ipù da, nga egga ulu ra nga ángnguá ra sù ira tatolay.

²⁰ Á yù ira nabuná nga tatolay nga ari natay megapu sù tallu nga jigâ nga naggapu sù ira kabáyu, arád da inibabáwi yù narákè nga akka-akkuád da. Á arád da gapay nilikuránán yù pakimore ra ta anitu áнна dimoniù, áнна yù pakimore ra ta sináddios, nga pidde ra ta buláwán, pirâ, baronsi, batu, áнна káyu, nga ari makasingan, nga ari makaginná, nga ari makalakák. ²¹ Á arád da gapay inibabáwi yù pamapáte ra áнна yù paganánitu ra, yù pangarallo ra áнна yù pakkokò da.

10

Yù Daroban áнна yù Baddì nga Papel nga Nollák

¹ Á pappasá na, iningak ku laguk, á nasingak ku má yù tanakuán nga daroban nga masikan nga umay ta dabbuno nga naggapu ta lángì. Nagulà ta kunam, á neputápù sù ulu na yù bullun. Á naddalingárang yù mammang na ta kun na bilák. Á kunnay ta kallang nga naggatang yù takki na. ² Á sinangngalán na yù baddì nga papel nga nollák.

Á pakották nayù daroban ta dabbuno, nanáddak nga pine na yù jiwánan nga takki na ta bebay áнна yù jimigi nga takki na ta dabbun. ³ Á nakkatol ta nasikan, nga kunnay ta paggararang na layon. Á pakkatol na, nameppitu nga nagalittúgaw.

⁴ Á pakaginnâ sù alittúgaw, mattúrákà nakuan sù kinagi nayù alittúgaw. Ngam naginnâ yù ngárál nga naggapu ta lángì, á kinagi na níkán, “Ílímak mu yù kinagi nayù pitu nga alittúgaw. Arám mu itúrâ,” kun na níkán.

⁵ Á yù daroban nga nasingak ku nga nanáddak ta bebay áнна dabbun, inítáyák na ta utun yù jiwánan nga limá na. ⁶ Á nappagássingán ta kuruk yù kagian na ta arubáng ni Namarò, si Namarò nga maggían ta ádde ta ádde, nga namarò ta lángì áнна dabbuno, bebay, áнна ngámin nga mayád da. Á kinagi nayù daroban, “Awánin ta kegaggarán nayù sinalákkuruk ni Namarò nga akkuán na. ⁷ Ta sangaw nu magamariung yù mekapitu nga daroban, yáyù pamaluro ni Namarò sù ngámin nga nelímak ngaw

gári, nga inipakánnámmu na lâ ni Namarò sù ira ngaw ábbilinán na nga makiaripan kuna,” kun nayù daroban.

⁸ Á nagubobuk mángin nikán yù ngáral nga naginnâ nga nagubobuk nga naggapu ta làngì. Á kinagi na, “Arà! Em mu bì apan yù papel nga nollák nga sinangngalán nayù daroban nga nanáddak ta bebay ána dabbun.”

⁹ Á kinuruk ku laguk. Jimikkikà sù daroban, á kinagi kuna ta iyawâ na nikán yù baddi nga papel nga nollák. Á kinagi na nikán, “Apam mu, á kanam mu. Á ta pakkákám mu, námmi ta kun na issi ta simù mu, ngam mabbalin ta mapè ta gutù mu,” kun na. ¹⁰ Á inâ ku laguk ta limá nayù daroban yù baddi nga papel, á kinák ku. Á kuruk nga námmi ta kun na issi ta simù ku. Ngam ta kabalik ku kiminán kuna, napè yù gutù ku. ¹¹ Á kinagi na laguk nikán, “Máwák nga mangilayalayâ ka paga sù inipalappâ ni Namarò nga mesimmu paga sù ira makkakerumá nga tatolay ta ngámin nga lugár da, yù ira nga makkakerumá yù ággubobuk da ána yù ira patul da.”

11

Yù ira Duá nga Massistígu ta Meyannung kê Namarò

¹ Á ajjan laguk yù nangiyawâ nikán ta ággukuk nga kun na tagukuk. Á kinagi na nikán, “Arà! E ken, ta gukuram mu yù mangilin nga kapilliá ni Namarò ána yù ángngiyátangán. Á bilángam mu gapay yù ira tatolay nga makimoray kê Namarò ta mangilin nga kapilliá na. ² Ngam arám mu gukuran yù nammuák nayù kapilliá. Paguráyám mu, ta neyawâ yù nammuák sù ira tatolay nga ari manguruk kê Namarò, tapè maggián ira nga maguray lâ yù akkuád da sù mangilin nga ili ni Namarò ta appátapulu ta duá nga bulán. ³ Á dobak ku yù ira duá nga ábbilinák ku, ta mangilayalayâ ira karannian nga bulán, nga naggittá ta maribu ta duá gatù ta annamapulu nga ággaw. Á nabbarawási ira ta langgústi, nga pangipasinganád da ta daddam da megapu sù narákè nga akkuán nayù ira tatolay nga ari mabbabáwi. Á iyawâ ku nira yù pakáwayyá ra nga mangilayalayâ sù ipalappâ ku nira,” kun na.

⁴ Á yù keyarigán nayù ira duá nga ábbilinán ni Namarò yù duá nga káyu nga olibos ána yù duá nga isingan nga nanáddak ta arubáng ni Namarò nga Yápu tam nga mammaguray ta ngámin nga dabbuno. ⁵ Á nu egga yù mangnuá nakuan nira, á mallawán nga naggapu ta simù da yù api, á matuggi yù ira nga manganni nira nakuan. Yáyù ipate nayù ngámin ira nga mangnuá nakuan nira. ⁶ Á makáwayyá ira nga mangilitù ta làngì, tapè ari magurán sù ngámin ira nga ággaw nga pangilayalayâ da sù bilin ni Namarò. Á awayyá ra gapay nga pabbalínan ta dága yù ira danum ána jigirigátan yù ira tatolay ta makkakerumá nga tulágan ta maguray lâ nga ággaw nga ikáyâ da.

⁷ Á ta kabalid da mangilayalayâ nayù ira duá sù bilin ni Namarò, umay yù ayám nga simaron, nga mallawán nga naggapu ta abbû nga awán ta áddè na kálaram na, á umay makigerrá nira. Á appútan na ira, á papatáyan na ira. ⁸ Á maggián lâ yù baggi ra nga natay ta kalsáda sù dakal nga ili nga nepátakán na ngaw nayù Yápu ra ta kurù. Meyárik yane ili sù ira

ngaw ili na Sodoma ána Egipto, nga ari kuruk nga ngágan na, ngam yù keyarigán na lâ, gapu ta naggittá yù narákè nga akkuán nayù ira tatolay nga maggián sù dakal nga ili sù kingnuá nayù ira ngaw tatolay nga naggián ta Sodoma ána Egipto.

⁹ Á tallu ta gadduá nga ággaw yù paggiád da tán nayù baggi nayù ira duá nga natay. Á yù ira ngámin nga tatolay ta ngámin nga lugár, nga makkakerumá yù ággubobuk da, girawad da yù baggi nayù ira natay, á arád da anugutan yù ketanam da. ¹⁰ Á yù ira ngámin nga tatolay nga maggián ta dabbuno, mappiestá ira nga magayáyâ, á makkakálimù ira gapay gapu ta pagayáyâ da megapu sù pate nayù ira duá nga ábbilinán ni Namarò nga nanigirigá nira.

¹¹ Á pappasá na tallu ta gadduá nga ággaw, tullung sù baggi nayù ira duá nga natay yù inángà nga maggapu ká Namarò, á maginnanolay ira, á gumikkáng ira. Á yù ira nga makasingan nira, mepallà yù assing da. ¹² Á yù ira duá nga naginnanolay, maginná ra yù ngárál nga nasikan nga maggapu ta lángì, á kagian na nira, “Umay kayu bì saw ta utun!” Á ta paningan nayù ira malussaw nira, umay ira ta lángì, nga mattakay ta kunam. ¹³ Á pakáddè da ta lángì, dagarágá mallunik tán nga ili ta nasikan, á mararál yù pakkamapulu nayù ili, á mámmatay yù pituribu nga tatolay megapu sù lunik. Á yù ira nabuná, maganássing ira, á dayáwad da si Namarò nga maggián ta lángì.

¹⁴ Pappasá na yaw, yáyù kabalin nayù mekaruá nga makánnanássing nga jigá nga mesimmu ta dabbuno. Á duttál ta mabi lâ yù mekatallu nga makánnanássing nga mesimmu má ta dabbuno.

Yù Mekapitu nga Magamariung nga Dattal nayù Mekatallu nga Makánnanássing nga Jigá

¹⁵ Á nagamariung yù mekapitu nga daroban, á ajjan yù ngárál ta lángì nga nagubobuk ta nasikan. Á kinagi na, “Jimittálin ta dabbuno kunangan yù pammagure ri Apu Namarò nga Yápu tam

ká Apu Kesu Kiristu, nga yù Patul nga piníli ni Apu Namarò ta mammaguray ta dabbuno.

Á aggina yù mammaguray ta áddè ta áddè, nga awán ta áddè na!”

¹⁶ Á yù ira duápulu ta appâ nga lállakalákay, nga magitubang ta nakástá nga ággitubangád da ta arubáng ni Namarò, namalittúkak ira nga nallakak nga makimoray kuna. ¹⁷ Á kinagi ra, “Apu Namarò, sikaw yù makáwayyá ta ngámin, nga Egga nga naggián áddè ngaw, nga Egga kunangan.

Á maddáyaw kami nikaw,

ta ari kami makabalabálà nikaw,

ta inipasingam mu yù pamagaddátum nga makapállá,

á pinegapuanám min yù pammagurem ta dabbuno.

¹⁸ Á kitaporay yù ira makkakerumá nga tatolay nga ari manguruk nikaw, ngam jimittálin yù porem nira.

Á kunangane duttálin yù pamanunnù mu sù ira námmatay.

Á duttálin yù pamalabálà mu sù ira aripam mu, nga ábbilinám mu, ána yù ira ngámin nga tatolem nga dakal yù pakáwayyá ra,

ánna yù ira nga baddi yù pakáwayyá ra,
aggira ngámin nga makimoray níkaw.

Á duttálin yù paddarál mu sù ira ngámin nga manarál ta dabbuno.”*

Yáyù kinagi nayù ira lállakalákay.

¹⁹ Á nasingak ku laguk ta nabukatán yù mangilin nga kapillíá ni Namarò ta lángì, á nasingak ku gapay ta unak na yù kakon nga napayyán ta netúrâ nga tarátu ni Namarò sù ira tatole na. Á nakkilikilâ ánna aijan yù kitasikan nga gurù, á nagala-alittúgaw ta nasikan. Á nallunik, ánna nagurán ta aru nga yelo nga narámmâ nga kun na batu.

12

Yù Babay ánna yù Mallakay nga Kagang

¹ Á kabalín na, aijan laguk yù makapállâ nga limittuák ta lángì, nga keyarigán nayù bilin ni Namarò. Aijan yù babay nga nabbarawási ta bilák, nga nanáddak sù bulán. Á aijan yù kuroná ta ulu na, nga egga yù mapulu duá nga bituan kuna. ² Á mabussi yù babay, á mággè maganá, ánna nakkalli sù jigâ na ta pappasíkál na.*

³ Á aijan yù tádday má nga makapállâ nga nepasingan ta lángì. Nasingak ku yù mallakay nga kagang, nga ujjojjin yù kulor na. Á egga yù pitu nga ulu na ánna yù mapulu nga tágguk na.† Á nakkuronán gapay yù ira pitu nga ulu na ta kunnay ta patul. ⁴ Á inibaddú na yù ipù na, á nakanná na yù pakkállu nayù bituan ta lángì, á pinnâ na ira ta dabbuno. Á minay nanáddak ta arubáng nayù babay nga maganá, ta iddagán na yù pallawán nayù abbing, tapè kanan na. ⁵ Á naganâ yù babay ta abbing nga laláki. Á nelillì yù abbing nga neyángngay ta utun ta pammagurayán ni Namarò ta lángì, ta aggina yù initabbá ni Namarò nga mammaguray ta ngámin nga makkakerumá nga tatolay, nga awán ta makatubáng kuna.‡ ⁶ Á nattálaw yù babay nga minay ta kalállammatán, ta aijan tán yù paggianán na nga pinarán ni Namarò, tapè iddukan na yù babay ta maribu ta duá gatù ta annamapulu nga ággaw.

Nakigerrá di Mikel nga Daroban ni Namarò sù Kagang ánna yù ira Daroban na

⁷ Á aijan yù ira nakigerrá ta lángì. Ta di Mikel nga makáwayyá nga daroban ni Namarò ánna yù ira kábulun na nga daroban, nakigerrá ira sù mallakay nga kagang ánna yù ira kábulun na nga narákè nga daroban. ⁸ Á náppù yù kagang ánna yù ira kábulun na nga daroban. Á napapáno ira ta lángì, ta awánin ta awayyá ra nga maggián tán. ⁹ Á nepayáng ira ta dabbuno, aggira ngámin ánna yù mallakay nga kagang. Aggina galá yù iráw nga nappasingan ngaw gári, nga nábbún gapay ta Diáblu ánna Satanas,§ nga mangilogò ta ngámin nga tatolay ta dabbuno.

¹⁰ Kabalín na, naginnâ yù ngárál ta lángì, nga nakkatol ta nasikan, á kinagi na,
“Jimittálin yù pangiyígù ni Namarò sù ira tatole na.

* **11:18** 2 Eduru 3:10 * **12:2** Yù babay nga mabussi yù keyarigád da támma nayù ira Kudío nga ginaká ni Israel, ta kinagi ni Pablo ta naggapu si Apu Kesu Kiristu sù ira Kudío. Innam mu Roma 9:4-5. † **12:3** Daniel 7:23-28; Nepalappâ 17:7-12 ‡ **12:5** Salmo (Kansion) 2:1-12 § **12:9** Aggina gapay si Lusiper. Innam mu Isaya 14:12-17.

Á inipasingan ni Namarò yù pakáwayyá na,
 á nna namegapu ngin yù pammagure ni Namarò nga Yápu tam.
 Á si Apu Kesu Kiristu, nga sinullà ni Namarò,
 inipasingan na gapay yù pakáwayyá na nga mammaguray.
 Ta náppù si Satanas, nga yù ngaw mamalapaliwâ sù ira nga kunnay ta
 wáwwagi tam ta dabbuno megapu sù panguruk da.
 Sù ngaw, sigidá nga mamaliwâ nira ta ággaw á nna gabi
 ta arubáng ni Namarò nga Yápu tam.
 Á pinapáno ni Namarò ta lángì.
 11 Á yù ira nga kunnay ta wáwwagi tam megapu ta panguruk da,
 nangappù ira kê Satanas megapu sù dága nayù Kígaw
 nga nebubbù sù ketapil na ta kurù.
 Á nangappù ira gapay megapu sù bilin ni Namarò
 nga ipakánnámmu ra sù ira tatolay,
 ta napasigaggà yù ángnguruk da kê Apu Kesu,
 mássiki nu yáyù ipate ra.
 12 Á magayáyâ kayu laguk, sikayu ngámin nga maggián ta lángì,
 gapu ta náppù si Satanas,
 á nepayáng ta dabbuno nga naggapu ta lángì.
 Ngam kábbi kayu, sikayu nga maggián ta dabbuno!
 Makállállà kayu, ta minay si Satanas nikayu.
 Á nepallà yù pore na gapu ta ammu na ta mabi lákin yù awayyá na
 nga mangnguá sù ira tatolay ta dabbuno,
 ta darálan ni Apu sangaw.”

Yù Panimmâ nayù Mallakay nga Kagang sù Babay

13 Á ta pakánnámmu nayù mallakay nga kagang ta kepayáng na ta
 dabbuno, á sinimmâ na yù babay nga naganâ ta abbing nga laláki.
 14 Ngam iniyawâ ni Namarò sù babay yù duá nga dakal nga payâ nayù
 dakal nga bukkaw, tapè makkayák nga mattálaw nga umay sù naparán
 nga paggianán na ta kalállammátán. Á ta kunnian, melilli yù babay sù
 dán nga iráw, nga yù kagang, á si Namarò yù manaron sù babay ta keggá
 na tán ta tallu ragun ta gadduá.
 15 Á yù iráw, pinalawán na ta simù na yù danum nga kunnay ta dakal
 nga danum nga magagi, tapè meburuk nakuan yù babay.* 16 Ngam yù
 dabbun yù mangabbák sù babay, ta naggakki yù dabbun, á sillan na yù
 danum nga naggapu ta simù nayù mallakay nga kagang. 17 Á nappaná
 yù pore nayù mallakay nga kagang sù babay, á minay nakigerrá sù ira
 ánâ na nga nabuná, nga keyarigán nayù ira ngámin nga manguruk sù
 kagian ni Namarò á nna mangipakánnámmu ta meyannung kê Apu Kesu
 megapu sù napiá nga pagubobuk da á nna yù napiá nga ággangnguá ra.
 18 Á nanáddak yù mallakay nga kagang sù karagátán ta aggik na bebay.

13

Yù Meyannung sù Ayám nga Maggapu ta Bebay

1 Á nasingak ku laguk, á aijan yù limittuák nga naggapu sù danum
 na bebay nga kun na ayám nga makánnanássing. Á pitu yù ulu na á nna

* 12:15 Salmo (Kansion) 124:1-8

mapulu yù tágguk na. Á nakuronán yù taggitádday nga tágguk na. Á aijan netúrâ sù katággitádday nga ulu na yù narákè nga ngágan na, nga pangibanabanù na kê Namarò. ² Á yawe ayám nga nasingak ku yù kun na dakal nga kusá nga mangngágan ta leparado. Á yù takki na yù kun na takki na dakal nga simaron nga ayám nga mangngágan ta beyar. Á yù simù na, kun na simù na layon. Á yù mallakay nga kagang, iniyawâ na kuna yù ámmagaddátu na ána yù pammagurayán na, ána yù makapállâ nga pakáwayyá na. ³ Á yù tádday nga ulu nayù ayám, yù kun na natay ta bigák. Ngam napammapiágin yù bigák na. Á yáyù nga mapállâ yù ngámin ira nga tatolay ta dabbuno, á siminuttul ira kuna. ⁴ Á nakimoray yù ira tatolay sù mallakay nga kagang megapu sù makapállâ nga pakáwayyá na nga iniyawâ na sù ayám. Á nakimoray ira gapay sù ayám, ta kinagi ra, “Egga panò kagittá na? Asinni panò makatubáng kuna?” kud da.

⁵ Á inanugù ni Namarò ta mammaguray yù ayám ta appátapulu ta duá nga bulán, nga maguray lâ yù akkuán na. Á neyawâ sù ayám yù awayyá na nga magubobuk, á meyanugù yù pangibanabanù na kê Apu, á napalaláki yù ággubobuk nayù ayám. ⁶ Á inibanabanù na di Namarò ána yù ngámin nga meyanung kuna, yù ngágan ni Namarò, yù gián na ta lángi, ána yù ira ngámin nga mesipâ kê Namarò nga maggián ta lángi. ⁷ Á neyawâ sù ayám yù pakáwayyá na nga makigerrá sù ira tatole ni Namarò, á meyanugù ta appútan na ira. Á neyawâ kuna gapay yù pakáwayyá na nga mammaguray sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay, nga makkakerumá yù ággubobuk da, ta ngámin nga ili ra. ⁸ Á yù ira ngámin nga maggián ta dabbuno, makimoray ira sù narákè nga ayám, yù ira lâ nga ari netúrâ yù ngágad da sù libru nayù Kígaw nga netapíl. Yane libru yù nangitúratán ta ngágan nayù ira ngámin nga tatole ni Namarò nga mepaggián kuna ta áddè ta áddè, ta inipetúrâ ni Namarò yù ngágad da sù ngaw lage na namarò ta dabbuno.

⁹ Nu egga yù talingá naw, ginnán naw yaw:

¹⁰ Yù tolay nga natullâ ta mebáluk, á mebáluk laguk.

Á yù tolay nga natullâ ta makattak ta bayunetá, á makattak laguk nga matay.

Á yáyù nga nágalán ittam nga tatole ni Namarò ta ipasigaggâ tam yù ángnguruk tam ána matattam ittam, mássiki nu anni yù mesimmu nitam.

Yù Mekaruá nga Ayám nga Mallawán nga Naggapu ta Dabbun

¹¹ Á nasingak ku laguk yù tanakuán nga ayám nga nallawán nga naggapu ta unak na dabbun. Á duá yù tágguk na nga kun na tágguk na kígaw na karneru, ngam yù ággubobuk na yù kunnay sù ággubobuk na mallakay nga kagang. ¹² Á masserbi yù mekaruá nga ayám sù olu nga ayám, ta iyawâ nayù olu nga ayám sù mekaruá yù ngámin nga pakáwayyá na, gapu ta pannakabaggi nayù olu yù mekaruá. Á puersán na yù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno ta makimoray ira sù olu nga ayám nga napammapiá yù bigák na nga inipate na.

¹³ Á aru yù makapállâ nga pagaddátuan nayù mekaruá nga ayám ta paningan nayù ira ngámin nga tatolay, nepatalugáring ta pagukában na

ta dabbuno yù api nga naggapu ta lángì. ¹⁴ Á ilogò na yù ira tatolay nga maggián ta dabbuno megapu sù ira pagaddátuan na nga ipakuá nayù olu nga ayám kuna ta arubáng na. Á yù mekaruá nga ayám, ipapadde na sù ira tatolay yù siná-ayám nga kágappà nayù olu nga ayám nga nabigarán ngam matolay paga. ¹⁵ Á meyanugù sù mekaruá nga ayám yù awayyá na nga iddán ta inángà yù siná-ayám nga pidde ra ta kágappà nayù olu nga ayám, tapè makobobuk ána ipapapáte na yù ira tatolay nga ari makimoray kuna.

¹⁶ Á yù mekaruá nga ayám, puersán na nga márkán yù ira tatolay ta jiwánán nga limá ra onu yù mukâ da, aggira ngámin nga dakal yù pakáwayyá ra onu baddì, yù ira ngámin nga maríku onu pobare, ána yù ira aripan onu ari aripan. ¹⁷ Á awán ta awayyá na tatolay nga malláku onu gumátáng nu ari ira namámkán sù ngágan nayù olu nga ayám onu yù numeru na, nga sinniál nayù ngágan na. ¹⁸ Á sikayu nga tatolay nga makánámmu, bilángan naw laguk nakuan yù kebalínán nayù numeru nayù ayám, nga sinniál na ngágan na tolay, tapè ammu naw yù ngágan na. Á annam nga gatù ta annamapulu ta annam yù numeru na.

14

Yù Kígaw na Karneru ána yù 144,000 nga Tatolay nga Kábulun na

¹ Á kabalin na, iningak ku, á nasingak ku yù Kígaw na Karneru nga manáddak ta puddul na Sion. Á nepulù kuna yù magatù ta appátapulu ta appâ ta ribu nga tatolay nga kábulun na. Á aggira, nattúratán yù mukâ da sù ngágan nayù Kígaw ána yù ngágan nayù Yáma na. ² Á naginnâ yù kagi nga naggapu ta lángì, nga kunnay ta gurù na dakal nga bagi, onu kunnay sù masikan nga alittúgaw, onu kunnay gapay sù kagi na aru nga magariápá. ³ Á nanáddak nga makkansion yù ira magatù ta appátapulu ta appâ ta ribu nga tatolay ta bagu nga kansion ta arubáng nayù ággitubángán nayù mammaguray, ána yù ira appâ nga naparò nga matolay nga makkakerumá, ána yù ira lállakalákay. Á awán ta makagigiámmu sù kansiod da, nu ari lâ yù ira magatù ta appátapulu ta appâ ta ribu nga tatolay, nga iniyígù nayù Kígaw ána inililli na nga naggapu ta dabbuno. ⁴ Á bábbagitolay ira nga ari nalliwâ kê Apu ta meyannung ta bábbay, nga napasigaggà yù ángnguruk da kuna, á tumuttuttul ira sù Kígaw, maguray lâ yù angayán na. Á aggira yù iniyígù ni Apu, nga napolu nga nesinná sù ira tatolay, nga meyawâ kári Namarò ána yù Kígaw. ⁵ Á ari ira bulubugá massiri, á awán ta nakaliwatád da.

Yù Inilayalayâ nayù ira Tallu nga Daroban

⁶ Á kabalin na, nasingak ku laguk yù tádday nga daroban nga makkayák ta tangngá na lángì, á en na ilayalayâ yù napiá nga dámak nga mananáyun, nga ari bulubugá moli ána ari mapatalián ta áddè ta áddè. Á inilayalayâ na sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay nga maggián ta makkakerumá nga lugár ta dabbuno, nga makkakerumá yù ággubobuk da. ⁷ Á iniyássikan nayù daroban yù ubobuk na, á kinagi na nira, “Dayáwan naw si Namarò! Á ipasingan naw yù pakimore naw kuna, ta jimittálin yù pamanunnù na ta tatolay. Makimoray kayu kuna, ta aggina

yù Namarò ta lángrì áнна dabbuno, bebay, áнна ngámin nga latuâ na wek,” kun nayù daroban.

⁸ Á ta likuk nayù napolu nga daroban, nappasingan laguk yù mekaruá. Á kinagi na, “Nattalamámin yù ili na Babilonia* nga neparámak ta ngámin nga dabbuno. Ta yù ira tatolay nga naggián tán, kunnay ira ta babay nga magillellaw áнна makikarallaw, gapu ta inipápáyâ da yù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta dabbuno, tapè kagumánad da ira ta tuttulad da gapay yù narákè nga ággangnguá ra. Á yáyù nga nararálin yù dakal nga ili,” kun nayù mekaruá nga daroban.

⁹ Á páno nayù ira duá nga daroban nga napolu, jimittál nga naporían laguk yù mekatallu nga daroban, á iniyássikan na yù ngárál na, á kinagi na, “Yawe yù mesimmu sù ira tatolay nga makimoray sù ayám áнна yù siná-ayám nga kagittá na, aggira ngámin nga namámkán ta márká nayù ayám ta muká da onu limá ra. ¹⁰ Mapuersá ira nga mapenum ta binaráyáng nga awán ta nekiruk kuna, nga keyarigán nayù pore ni Namarò. Ta majjigirigá ira ta api áнна asupri nga matuggi, ta paninganán nayù ira mangilin nga daroban ni Namarò áнна yù Kígaw.

¹¹ “Á yù ira nga makimoray sù ayám áнна yù siná-ayám nga kagittá na, nga namámkán sù márká nayù ngágan nayù ayám, á majjigirigá ira ta ággaw onu gabi. Á maggatang yù api áнна magata-atátù ta áddè ta áddè, á ari ira bulubugá makebannák ta taki da sù api ta áddè ta áddè, gapu ta nakimoray ira sù ayám áнна yù siná-ayám,” kun nayù mekatallu nga daroban.

¹² Á gapu ta kunnian yù mesimmu sù ira nga ari manguruk kâ Apu, á sikayu nga tatole ni Namarò, máwák nga manguruk kayu sù taddán na, áнна palurotan naw yù ipakuá na nikayu, á nepatalugáring ta attamán naw lâ yù mesimmu nikayu nga jigá, áнна ipasigaggá naw yù ángngikatalà naw kâ Apu Kesu.

¹³ Á kabalín na magubobuk yù mekatallu nga daroban, naginná laguk yù ngárál nga naggapu ta lángrì, á kinagi na, “Itúrâ mu yawe. Mamegapu ngin kunangan, á yù ira tatolay nga matay nga napasigaggá yù ángngikatalà da kâ Apu Kesu, pagayáyan ni Namarò ira,” kun na. “Wan,” kun nayù Mangilin nga Ikararuá, “á kuruk nga magayáyâ ira, ta makebannák iren sù tarabáku ra, á mepulupulù nira yù napiá nga kingnguá ra áнна napiá nga nonò da, ta málâ da yù bálà nayù napiá nga kingnguá ra!”

Yù Meyárik ta Paggaták áнна Pappusik ta Dabbuno

¹⁴ Á pakaginná sù ngárál nga naggapu ta lángrì, iningak ku má laguk, á nasingak ku yù puraw nga kunam. Á nagitubang sù kunam yù kun na tolay nga Kaká na ngámin na tatolay,† nga nakuronán yù ulu na ta buláwán. Á sinangngalán na yù gápas nga nataram. ¹⁵ Á nallowán yù tádday nga daroban nga naggapu sù mangilin nga bale ni Namarò. Á iniyássikan na yù ngárál na, á nakkatol sù nagitubang ta kunam, á kinagi na, “Arakin! E ka bì maggaták, ta jimittálin yù paggaták mu ta dabbuno. Gatabam mu laguk yù ira tatolay ta dabbuno, nga kunnay ta nalutu nga

* **14:8** Yù nelímak nga kebalínán na Babilonia támma yù ili na Roma. † **14:14** Innam mu 1:13 futnot; Mattiu 9:6; Markus 2:28; Lukas 12:40; 22:69; Kuan 6:17; 8:18

kámmayán,” kun na. ¹⁶ Á yù nagitubang ta kunam, ginaták na, á nagaták yù ngámin ta dabbuno.

¹⁷ Á nasingak ku yù tádday nga daroban nga nallowán nga naggapu sù mangilin nga kapilliá ta lángì. Á sinangngalán na gapay yù nataram nga gápas. ¹⁸ Á jimittál laguk yù tádday nga daroban nga makáwayyá sù api ta ánnuggián ta meyátáng, á nakkatol ta nasikan sù tádday nga daroban nga manangngal ta nataram nga gápas. Á kinagi na kuna, “Iyusám yù gápas mu, ta gatabam mu yù bungá na úbas, ta nalutu gapay yù ngámin nga úbas,” kun na. ¹⁹ Á inilayâ na laguk nayù daroban yù gápas na ta dabbuno, á ginaták na yù ngámin ta dabbuno, á inipayáng na yù ngámin nga ginaták na sù dakal nga áppaggalán. Á yáyù keyarigán nayù mesimmu sù ira tatolay nga ari manguruk kâ Apu, megapu sù pore ni Namarò sù ira ngámin nga mamotu kuna. ²⁰ Á napaggal yù ngámin nga ginaták na ta dakal nga abbû ta lawán na ili. Á nallowán yù dága nga maggapu ta abbû nga magagi ta áddè ta matturù ta tallu gatù nga kilometro yù kárayyu na, á áddè ta tangngak na kabáyu yù kálaran na.

15

Yù ira Pitu nga Jigâ nga Maporián

¹ Á kabalin na, nasingak ku ta lángì yù tanakuán nga makapállâ, nga keyarigán nayù mesimmu. Nasingak ku yù pitu nga daroban, á iniyánger ra yù pitu nga ánnigirigâ da sù ira tatolay ta dabbuno. Yawe ira pitu nga ánnigirigâ yù kaporianán nga jigâ nga duttál sù ira tatolay ta dabbuno, megapu sù pore ni Namarò nira. Á ta pappasá nayù ira pitu nga jigâ, yáyù kabalin nayù pangukum ni Namarò ta tatolay ta dabbuno. ² Á nasingak ku yù kun na nalínák nga bebay nga napadday ta bidduru nga nakirugán ta api. Á ajjan nga nanáddak tán yù ira tatolay nga nangappù sù ayám, gapu ta ari ira nakimoray kuna, á ari ira nakimoray sù siná-ayám. Á ari ira nappamárká ta numeru, nga sinniál na ngágan na. Á sinangngalád da yù árpá ra nga iniyawâ ni Namarò nira. ³ Á inikansiod da yù kansion ni Moyses, nga aripan ni Namarò, ána yù kansion nayù Kígaw, nga kunniaw:

“Apu Namarò, nga Yápu mi,

sikaw yù makáwayyá ta ngámin!

Makapállâ yù ngámin nga akkuám mu!

Sikaw yù Patul nga mammaguray ta ngámin nga makkakerumá nga áppatulán.

Á pareku nga matunung yù ngámin nga akka-akkuám mu.

⁴ Apu, awán ta ari makimoray nikaw!

Awán ta ari maddáyaw nikaw!

Ta sikaw yù mangilin nga awán ta kagittá na.

Á yù ira ngámin nga tatolay nga naggapu ta ngámin nga makkakerumá nga áppatulán,

umay ira ngámin makimoray nikaw.

Ta sikaw yù makáwayyá nga mamanunnù,

nga mepasingan ta matunung lâ yù ámmannunnù na.”

Yáyù kansiod da.

⁵ Á kabalid da nakkansion, nasingak ku laguk ta nabukatán yù kangilinán nga lágum ta unak nayù mangilin nga bale ni Namarò ta lángì, nga paggianán nayù netúrâ nga taddán ni Namarò. ⁶ Á yù ira pitu nga daroban, nga egga nira nga katággítádday yù ánnigirigâ na sù ira tatolay, nallawán ira nga naggapu sù bale ni Namarò. Nabbarawási ira ta puraw nga gámi, nga malínis ána masing, á nabbaraká ira ta buláwán ta gáko ra. ⁷ Á yù mekáppâ sù ira makkakerumá nga naparò nga matolay, en na inisinek sù ira pitu nga daroban yù pitu nga malukung nga buláwán, nga napannu ta pore ni Namarò nga matolay ta áddè ta áddè. ⁸ Á napannu yù mangilin nga bale ni Namarò ta atù, megapu sù dalingárang na ána yù kangilin na ána yù pakáwayyá na. Á awán ta makatallung sù mangilin nga bale na, áddè ta kabalin nayù pitu nga jigâ nga iniyángo nayù ira pitu nga daroban.

16

Yù ira Pitu nga Malukung nga Napannu ta Pore ni Namarò

¹ Á manganánnuán, naginnâ laguk yù ngárál nga naggapu sù mangilin nga kapilliá, nga bale ni Namarò ta lángì. Á nagubobuk ta nasikan, á kinagi na sù ira pitu nga daroban, “En nawin ibubbù ta dabbuno yù mayán nayù ira pitu nga malukung nga napannu ta pore ni Namarò,” kun na. ² Á minay yù napolu nga daroban, á inibubbù na ta dabbuno yù mayán nayù sinangngalán na nga malukung. Á yù ira tatolay nga namárcán ta sinniál nayù ayám, nga nakimoray sù siná-ayám, dagarágâ ira nga nabbutubutáli ta kitabuyù nga makála-áilirák.

³ Á kabalin na, minay laguk yù mekaruá nga daroban, á inibubbù na ta bebay yù mayán nayù sinangngalán na nga malukung. Á nabbáli yù bebay ta kun na dága na natay nga tolay, á natay ngámin yù aijan ta bebay.

⁴ Á kabalin na, minay laguk yù mekatallu nga daroban, á inibubbù na sù ira danum ána latuá na wek yù mayán nayù sinangngalán na nga malukung, á nabbáli ta dága yù ngámin nga danum. ⁵ Á naginnâ yù kinagi nayù daroban nga manaron ta danum. Kinagi na, “Apu Namarò, sikaw yù mangilin nga Egga áddè ngaw gári, ta áddè kunangane.

Á matunung yawe pamanunnù mu sù ira tatolay.

⁶ Ta yù ira tatolay ta dabbuno, pinapáte ra yù ira tatolem ána yù ira ábbilinám mu.

Á yáyù nga ipenum mu nira yù dága, ta yáyù gemma yù kepángngatád da!” kun na.

⁷ Á naginnâ yù ngárál nga naggapu ta ánnuggián ta meyátang, á kinagi na, “Apu Namarò, sikaw yù makáwayyá ta ngámin.

Á matunung yù ámmanunnù mu ta tolay.

Kuruk nga mepángngà yù pamagikárum ta tatolay,” kun na.

⁸ Á kabalin na magubobuk karannian, minay laguk yù mekáppâ nga daroban, á inibubbù na ta bilák yù mayán nayù sinangngalán na nga malukung. Á yáyù nga neyawâ sù bilák yù pakáwayyá na nga manuggi ta tatolay ta kunnay ta api. ⁹ Á natuggi yù ira ngámin nga tatolay, á inibanabanù da si Namarò nga makáwayyá sù ira jigâ, megapu sù ira jigâ

nga jimittál nira. Ngam ari ira nabbabáwi ta liwiliwâ da, á arád da jináyaw si Apu Namarò.

¹⁰ Á kabalin na, minay laguk yù mekalímá nga daroban, á inibubbù na yù mayán nayù sinangngalán na nga malukung sù pagitubangán nayù ayám nga mammaguray, á nakkallà yù pammagurayán nayù ayám. Á yù ira tatolay, nangngiritád da yù jilá ra megapu sù pangiyangngà da ta ágganutù na baggi ra. ¹¹ Á gapu ta maganánutù yù butáli ra áнна lutu ra, inibanabanù da si Namarò nga maggián ta lángi. Á ari ira nabbabáwi sù narákè nga akka-akkuád da.

¹² Á pangnuá nayù ira tatolay paga ta narákè, minay laguk yù mekánnam nga daroban, á inibubbù na yù mayán nayù sinangngalán na nga malukung sù dakal nga danum na mangngágan ta Uparetis, á nábbatán yù danum áddè ta namagá yù dabbun, tapè maparán nga pallakarán nayù ira mammaguray áнна yù ira suddálu ra nga maggapu túrin ta álassangán. ¹³ Á nasingak ku yù tallu nga narákè nga anitu, nga kunnay ta tukayâ ta ánninganák ku. Á yù tádday nga anitu, naggapu ta simù nayù mallakay nga kagang. Á yù mekaruá nga anitu, naggapu ta simù nayù makánnanássing nga ayám. Á yù mekatallu nga anitu, naggapu ta simù nayù mattá-ábbilinán.* ¹⁴ Á yù ira tallu nga anitu, dimoniú ira nga daroban ni Satanas, á mappagaddátu ira ta makapállâ. Á umay ira ta ngámin nga páppatulán ta tangapáddabbunán, á pattatáddayad da yù ira ngámin nga mammaguray ta dabbuno, tapè umay ira makigerrá kâ Namarò nga Makáwayyá ta Ngámin, sù ággaw nga sinullà ni Namarò nga pamalurò na ta ngámin nga sinalákkuruk na.

¹⁵ Nonopan naw laguk yù kinagi ni Apu Kesu Kiristu, nga kun na, “Ginnán naw yù kagiak ku! Ikáddagâ ku lâ umay nga kun na makkokò! Á magayáyâ yù tolai nga magiddi-iddak nikán, áнна ari mepasirán sangaw nu lubbekâ, gapu ta napasigaggâ yù ángngikatalà na nikán. Meyárik sù napiá nga suddálu, nga matturá nga magguárdiá, nga naparán áнна nabbarawási, tapè ari makaddák nga magilongán áнна ari mepasirán ta labbè nayù kapitán na.”

¹⁶ Á yù ira tallu nga dimoniú, pinaggagammung da yù ira mam-maguray áнна yù ira suddálu ra sù gián nga ingágan nayù ira Kudio ta Armageddon, ta ággubobuk na Kebu.

¹⁷ Á ta kabalin na yaw, á minay laguk yù mekapitu nga daroban, á inibubbù na sù paddák yù mayán nayù sinangngalán na nga malukung. Á naginnâ yù nasikan nga ngárál nga naggapu sù ággitubangán nayù mammaguray nga aijan ta mangilin nga kapillíá, nga bale ni Namarò ta lángi, á kinagi na, “Netuppálin!” kun na. ¹⁸ Á naginnâ yù nasikan nga naggurugurú, á nakkilikilá áнна nagalittúgaw ta nasikan, á nallunik nga nasikan. Á yane lunik yù kasikanán nga awán paga ta kagittá na áddè ngaw gári lage na kaparò na tolai ta áddè kunangane. ¹⁹ Á naggakki yù dabbun nayù dakal nga ili na Babilonia ta tallu sinná. Á narabbâ nga nararál yù ngámin ira káruán nga ili ta dabbuno. Á arán na náttamán ni Namarò yù ira tatolay ta ili na Babilonia, ta pinuersá na ira nga

* **16:13** Yù mattá-ábbilinán, aggina galá yù mekaruá nga ayám nga naggapu ta dabbun, nga nebukalán ta 13:11-16.

pinenum ta kun na binaráyáng nga mapè nga aijan ta passuelu na nga napannu, nga keyarigán nayù nerallà nga pore na nira. ²⁰ Á limimmà yù ira ngámin nga pugu ána puddul. ²¹ Á napannâ ta dabbuno nga naggapu ta lángì yù káddakalán nga yelo nga kun na batu. Á yù karámmà nayù katággítádday yù límápu lu nga kilo. Á napannátán yù ira tatolay. Á yáyù nga inibanabanù da si Namarò, megapu sù kapannâ nayù káddakalán nga yelo, nga nerallà nga makánnanássing.

17

Yù Meyannung sù Narákè nga Babay nga Makkabáyu ta Ayám

¹ Á kabalín na, jimikkì laguk níkán yù mekapítu nga daroban nga kabbulun nayù ira annam nga manangngal ta malukung nga buláwán. Á kinagi na níkán, “Arà! Et ten, ta ipasingak ku níkaw yù ángngukum ní Namarò sù neparámak nga babay nga makikarallaw, nga magitubang nga mammaguray ta gián nayù aru nga danum.* ² Aggina yù kinarallo nayù ira ngámin nga patul ta dabbuno. Á yù ira ngámin nga tatolay gapay ta dabbuno, kunnay ira ta pinagillello na megapu sù narákè nga ipakuá na nira,” kun nayù daroban.

³ Á ta kabalín na nepagubobuk níkán, inâ nangà nayù daroban, á iniyánge nangà ta kalállammatán, megapu sù ángngabbák nayù Ikararuá ní Namarò. Á nasíngak ku laguk yù babay nga makkabáyu sù ayám nga ujjojjin nga makánnanássing nga pítu yù ulu na ána mapulu yù tágguk na. Á natúratán yù ngámin nga baggi nayù ayám ta aru nga ngágan nga pangiluddè na kâ Namarò. ⁴ Á yù babay, nabbísti ta asul ána ujjojjin nga kunnay ta barawási na rená, á naddusáriu, nagarítu, napporselas, ána nassákkaláng ta buláwán ána makkakerumá nga nangíná nga batu ána perlás. Á sinangngalán na yù passuelu nga buláwán, nga napannu sù narákè nga kingngikingnguá na nga makapasirán. ⁵ Á aijan nga netúrâ ta mukâ na yù ngágan nga nelímak yù kebalínán na. Kunniawe yù túrà ta mukâ na:

“Yù ìli na Babilonia,
nga paggapuán na ngámin nga mangarallaw
ána ngámin nga mangnguá ta narákè
nga makála-álirák ta dabbuno.”

⁶ Á nasíngak ku yù babay, nga nellaw sù dága nayù ira tatole ní Namarò ána yù dága nayù ira nga napapátay megapu sù ángngikatalà da kâ Apu Kesu.

Á pakasingak ku sù babay, mapállákà kuna. ⁷ Á kinagi na laguk nayù daroban níkán, “Ngattá, ta mapállà ka! Kagiak ku bí níkaw yù kebalínán nayù babay ána yù ayám nga nakkabáyuán na, nga pítu yù ulu na ána mapulu yù tágguk na. ⁸ Yù ayám nga nasíngam mu, aggina yù ayám nga aijan ngaw, ngam awánin kunangane. Á sangaw, mallawán nga maggapu sù abbù nga awán ta áddè nayù kálaram na. Ngam mokum galá nga maddaretíu ta impiernu. Á aijan ta lángì yù libru nga nangilístán ta ngágan nayù ira ngámin nga tatole ní Namarò nga mepattolay ána mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè. Á netúrâ sù libru yù ngágad da ta áddè ngaw gári lage na kaparò na dabbuno. Á yù ira tatolay nga ari netúrâ yù

* 17:1 Jeremia 51:12-13

ngágad da sù libru, mapállâ ira ta pakasingad da sù ayám nga aijan ngaw, ngam awánin kunangan, á mappasingan má ngin.”

⁹ Á kinagi na laguk nayù daroban paga, “Yù ira tatolay nga makánámmu, aggira lâ yù makáwayyá nga makanonò sù kebalinán nayù nasingam mu nga babay ána yù ayám nga pagitubangán na, nga pitu yù ulu na. Á yù kebalinán nayù pitu nga ulu na yù pitu nga puddul, nga gián nayù dakal nga ili. Á aijan gapay yù tanakuán nga kebalinán na, nga pitu ira nga patul nga mammaguray. ¹⁰ Á natayin yù límá sù ira pitu nga patul. Á aijanin yù mekánnam nga mammaguray kunangane. Á ari paga jimittál yù mekapitu. Á sangaw nu duttál yù mekapitu, á mabi lâ yù pammagure na. ¹¹ Á yù ayám nga naggián ngaw, nga awánin kunangane, aggina yù ngaw tádday sù ira pitu, á sangaw nu duttál má, aggina yù mekawalu nga mammaguray, nga meyángay lâ ta kokum na ta impiernu.

¹² “Á yù ira mapulu nga tágguk nayù ayám nga nasingam mu, aggira yù keyarigán nayù mapulu nga patul nga ari paga jimittál. Á meyawâ nira yù pakáwayyá ra nga mepammaguray sù ayám. Ngam ta tangoras lâ yù pammagure ra. ¹³ Á gapu ta mattatádday ira ta nonò da, itulù da yù pakáwayyá ra ána sikad da sù makánnanássing nga ayám.† ¹⁴ Á gerrád da sangaw yù Kígaw. Ngam yù Kígaw ána yù ira tatolay nga mepulupulù kuna, appúdad da yù ira makigerrá sù Kígaw, ta aggina yù Yápu nayù ira ngámin nga yápu ána yù Patul nayù ira ngámin nga patul. Á yù ira tatolay nga mepulupulù sù Kígaw, aggira yù mekatalà nga inagálán na, nga piníli na ta mangikatalà kuna, nga napasigaggà yù ángngikatalà da.”

¹⁵ Á kinagi na gapay nayù daroban nikán, “Yù aru nga danum nga nasingam mu sù gián nayù pagitubangán nayù makikarallaw, yáyù keyarigán nayù aru nga tatolay nga maggapu ta ngámin nga ili ta dab-buno, nga makkakerumá yù ággubobuk da. ¹⁶ Á yù ira mapulu nga patul nga kebalinán nayù mapulu nga tágguk nga nasingam mu, ána yù makánnanássing nga ayám, ikalusso ra laguk yù babay. Á apad da ngámin yù kukuá na áddè ta awán ta nabuná kuna, á natájjíán nga awán bulubugá ta barawási na. Á kunnay ta kanad da yù pattak na, ta talamánad da ána tuggiad da. ¹⁷ Á dannian yù mesimmu, gapu ta si Namarò yù namattatádday ta nonò nayù ira patul, tapè tumulù ira sù ayám, á itulù da sù ayám yù pakáwayyá ra nga mammaguray. Á mammaguray yù ayám áddè ta kapalurò na ngámin nayù kinagi ni Namarò. ¹⁸ Á yù kebalinán nayù babay nga nasingam mu yù dakal nga ili nga neparámak, nga egga yù pakáwayyá na nga mammaguray sù ira ngámin nga patul ta dabbuno.” Yáyù kinagi nayù daroban nikán.

18

Yù Kararál nayù Ili nga Meyárik ta Ili na Babilonia

¹ Kabalin na, á nasingak ku laguk yù tanakuán nga daroban nga umay nga naggapu ta lángi nga dakal yù pakáwayyá na, á nanawagán ta napiá yù ngámin tangapáddabbunán megapu sù dalingárang na. ² Á nakkatol yù daroban ta masíkan, á kinagi na,

† 17:13 Innam mu 17:3 ána 12:3

“Nararâlin yù dakal nga ili na Babilonia! Nararâlin!

Á nabbalin ta paggianán nayù ira dimoniú áнна anitu
áнна yù ira ngámin nga narákè nga ari masingan.

Á maggián gapay tán yù ira ngámin nga makkakerumá nga maraping nga
mammánù nga makála-áilirák.

³ Yáyù nesimmu sù dakal nga ili áнна ngámin nga naggián tán,
gapu ta inikanakanâ da yù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno sù
narákè nga ággangnuá ra.

Meyárik ira ta narákè nga babay nga makikarallaw,
nga mamagillellaw sù ira ngámin nga kábulun na.

Ngámin nga mammaguray ta dabbuno, kunnay ta neruruk ira kuna.

Ngámin ira nga minálláku nga maggián ta makkakerumá nga lugár,
narríku ira megapu sù pakkaragâ na áнна kokkuk na,”

kun nayù daroban nga maddalingárang.

⁴ Á naginnâ laguk yù tanakuán nga ngárál nga naggapu ta lángì, á
kinagi na,

“Sikayu nga tatolè, mánaw kayu tán!

Pattaláwán naw yù ili nga meyárik ta makikarallaw,

tapè ari kayu mepakikírúk sù liwiliwâ nayù ira tatole nga maggián
tán,

marakè mekanakanâ kayu gapay sù pamagikárù nira.

⁵ Ta kitáru garè nga kunnay ta nabuttul yù liwiliwâ da nga metunù ta
lángì.

Á arán na gemma máttamán ni Namarò yù narákè nga kingngikingnuá
ra.

⁶ Á kunnay ta panigirigâ da sù ira kábulud da, kunnian yù makuá nira.

Á mappanâ yù mebálà nira.

Kunnay ta inipenum da ta tatolay yù napè,

á yáyù nga mamidduá yù mepenum nira nga napè.

Mamidduá yù mebálà nira ánnè sù narákè nga kingngikingnuá ra.

⁷ Kitokkuk yù ira tatolay nga maggián sù dakal nga ili,

á inipappaláláki ra yù ngámin nga kukuá ra.

Á yáyù nga mebálà nira yù jigâ áнна daddam,

gapu ta motun yù nonò da, á kagiad da,

“Yù dakal nga ili mi, nakástá nga meyárik ta rená nga mammaguray,
nga ari bulubugá mabálu nga maraddam áнна marigirigâ.”

⁸ Á yáyù nga mesimmu nira ta tangággaw yù ngámin nga jigâ.

Majjigirigâ ira ta makkakerumá nga tulágan, áнна maparaddam ira, áнна
mabisin ira,

áнна matuggi gapay ta api yù dakal nga ili ra,

gapu ta makáwayyá si Apu Namarò nga mamanunnù nira.”

Yáyù kinagi nayù ngárál.

⁹ Á yù ira mammaguray ta dabbuno, nga nepattádday sù ira nga
maggián sù ili nga mangnuá ta narákè, maraddam ira nga makkulé ta

pakeripâ da sù atú nga maggapu sù ili nga matuggi. ¹⁰ Á maggián ira
ta arayyu, á irípâ da yù ili, ta maganássing ira nga dukki sù ili, marakè

mekanakanâ ira sù jigâ na. Á kagiad da,

“Bay ey! Kábbi yù dakal nga ili na Babilonia!

Nabalín ta tangoras yù kokum na,”

kun nayù ira mammaguray ta dabbuno.

¹¹ Á yù ira minálláku nga ajjan ta tangapáddabbunán, maraddam ira, á makkulè ira megapu sù kararál nayù ili, gapu ta awánin ta gumátáng ta iláku ra. ¹² Awánin ta gumátáng ta buláwán, pinaláta, nanginá nga batu, onu perlás. Awánin ta gumátáng ta nanginá nga gámì nga makkakerumá, mássiki asul onu ujjojjin, onu seda. Awánin ta gumátáng ta makkakerumá nga káyu nga mabanguk onu yù pidde ra ta tong na elepánte ána makkakerumá nga nanginá nga káyu, baronsi, balayáng, onu batu nga mangngágan ta márbal. ¹³ Awán gapay ta gumátáng ta kanela, onu yù makkakerumá nga rikádu, onu pulbus nga bábbanguk nga kunnay ta mirra ána yù tuggiad da nga mabanguk. Awán ta gumátáng ta binaráyang, denu, arená, onu baggâ, báka onu karneru, kabáyu onu kalesá. Awánin gapay ta gumátáng ta tatolay nga aripnad da.

¹⁴ Á yù ira minálláku, kagiad da,
 “Awán ta awayyá naw nga gumátáng sù karagatán naw nga makkakerumá nga bungá nga káyu nga naggapu ta arayyu ána yù makkakerumá nga kanan nga aleran naw.
 Limimmà yù ngámin nga áppakástá naw nga makkakerumá nga nanginá, á ari bulubugá metoli nikayu!”

¹⁵ Á yù ira minálláku, nga narríku ta palláku ra tán nga ili sù makkakerumá nga inukkuk nayù ira tatolay, maggián ira ta arayyu, nga maganássing sù jigâ nayù ira tatolay. Á maraddam ira, ána makkulè ira.

¹⁶ Á iyássikad da yù ngárál da, á kagiad da,
 “Bay ey! Kábbi! Makállállà yù dakal nga ili nga neparámak!
 Nakástá nga kunnay ta babay nga nabbarawási ta nanginá nga gámì, nga asul ána ujjojjin,
 nga naddusáriu, nga nagaritù, nga nassákkaláng, nga napporselas ta buláwán ána nanginá nga batu ána perlás!

¹⁷ Ta limimmà yù ngámin nga nakástá nga karíku na,
 á ta tangoras lâ yù kabalín nayù kararál na!” kud da.

Á ngámin yù ira nga mepattarabáku ta barangay ána biray ta bebay, yù ira kapitád da, á yù ira mangabbák nira, ána yù ira minálláku, naggián ira ta arayyu nga makerípâ sù ili. ¹⁸ Á maraddam ira ta pakerípâ da ta atù nga maggapu sù katuggi nayù ili. Á makkatol ira, á kagiad da,
 “Egga panò áddè ngaw ta áddè kunangan yù ili nga kegittán na?” kud da.
¹⁹ Á payyád da ta káppù yù ulu ra. Á makkulè ira ta daddam da. Á katolad da, á kud da,

“Bay ey! Kábbi yù dakal nga ili!
 Yù ngámin nga makákkua ta dakal nga barangay ána biray ta bebay, narríku ira megapu sù karíku na.
 Bay ey! Ta awánin ta nabuná sù ili.
 Ta tangoras lâ, nabalínin yù kararál na ngámin yù karíku na!” kud da.

²⁰ Á magayáyâ kayu laguk, sikayu nga maggián ta lángì!
 Magayáyâ kayu, sikayu ngámin nga tatole ni Namarò,
 ána sikayu nga piníli na nga minángngilayalayâ,
 ána sikayu ngámin nga ábbilínan ni Namarò!
 Ta kunnian yù pangukum ni Namarò sù ira tatolay sù dakal nga ili.

Á kunnian yù pamagikáru na nira, ána pangibálà na nira sù kingngik-ingnuá ra nikayu!

²¹ Á kabalin na, minay laguk yù masikan nga daroban, á inâ na yù dakal nga batu, nga kunnay sù mallakay nga batu nga ággilingán, á inipayáng na ta bebay. Á kinagi na,
“Kunniaw yù kararál nayù dakal nga ili na Babilonia.

Lummà, nga aringin bulubugá masingan!

²² Á awán ta maginná tán nga ili nga magárpá, onu yù makkansion, yù mappaláwatá, onu yù magamariung.

Á awán ta málek nga mattarabáku nga mappadday ta makkakerumá.

Á awán gapay ta kagi nayù ira mabbáyu onu maggiling.

²³ Awán bulubugá ta nawák na isingan sù gián na ili.

Awán ta tannuk nayù ira tatolay nga makibodá.

Yáyù pamagikáru ni Namarò sù ira tatolay nga naggián ta dakal nga ili na Babilonia,
gapu ta narákè yù ággangnuá ra.

Ta yù ira minálláku nga naggián ta ili, makáwayyá ira, á karíkuán ira ta tangapáddabbunán.

Á massirisiri ira, á yáyù pangilogò da sù ira ngámin nga tatolay ta dabbuno megapu sù ássalamangká ra.

²⁴ Á pagikaruan ni Namarò yù dakal nga ili na Babilonia, gapu ta tán nga ili ra yù namapatayád da sù ira ngámin nga ábbilinán ni Namarò, ána yù ira tatole na, aggira ngámin nga napapátay ta dabbuno,” kun nayù daroban.

19

Meparáyaw si Namarò ta Lángì

¹ Á kabalin na, naginnâ yù kunnay ta aru nga ngárál nga makkatol ta lángì. Á kinagi ra,
“Alelúyá! Maddáyaw ittam kê Namarò!
Aggina yù mangiyígù nittam. Aggina yù kotunán nga makáwayyá ta ngámin.

² Á kuruk nga mepángngà ána matunung yù ámmanunnú ni Namarò.

Á pinanunnután ni Namarò yù ili nga meyárik sù babay nga neparámak, nga mamalliawá sù ira tatolay ta dabbuno megapu sù narákè nga ággangnuá na.

Á pinagikáru ni Namarò yù ili gapu ta pamapáte na sù ira masserbi kuna,” kud da.

³ Á pinidduá ra nakkatol, á kinagi ra,
“Alelúyá! Maddáyaw ittam kê Namarò!

Magatátù yù dakal nga ili nga matuggi ta áddè ta áddè,” kud da.

⁴ Á namalittúkak laguk nga nallakak yù ira duápulu ta appâ nga lállakalákay ána yù ira appâ nga makkakerumá nga naparò nga matolay, á nakimoray ira kê Namarò nga nagitubang nga mammaguray. Á kinagi ra, “Ammán! Alelúyá! Maddáyaw ittam kê Namarò!”

Yù Meyannung sù Pabbodá nayù Kígaw

⁵ Á nakkatol yù ngárál nga naggapu sù ággitubangán nayù mammagu-ray, á kinagi na,
 “Sikayu ngámin nga makiaripan kâ Namarò, nga maríku áнна pobare,
 nga makimoray kuna,
 dayáwan naw si Namarò nga Yápu tam,” kun na.

⁶ Á naginnâ laguk yù kunnay ta aru nga tatolay nga makkatol, nga kunnay ta gurù na dakal nga bagi áнна yù gurù na masikan nga alittúgaw. Á kinagi ra,

“Alelúyá! Maddáyaw ittam kâ Apu Namarò nga Yápu tam. Ta mammagu-rayin si Apu Namarò, nga kotunán nga makáwayyá ta ngámin!

⁷ Mepagayáyâ ittam laguk, á mappabúyá ittam!

Á dayáwat tam si Namarò!

Ta jimittálin yù ággaw nga pangâ nayù Yápu tam sù ira tatole na,
 aggira ngámin nga mangikatalà kuna,
 nga meyárik ta nobiá na.

Ta aggina yù mangngágan ta Kígaw na Karneru,
 á yù ággaw nga pangâ na sù ira tatole na yù meyárik ta pabbodá na,
 tapè mesipà ira kuna.

Á yù ira mangikatalà, nga meyárik ta nobiá na, naporán iren.

⁸ Á mabbarawási ira ta kitapuraw nga gámì,
 nga narenu nga nasiling.”

Á yù kebalinán nayù puraw nga gámì yù napiá nga kingngikingnguá nayù ira tatole ni Namarò.

⁹ Á nepagubobuk níkan yù daroban, á kinagi na níkan, “Itúrâ mu yawe. Kagiam mu, ‘Magayáyâ yù ira ngámin nga nápatán ta umay ira mepallálláng sù pabbodá nayù Kígaw,’ ” kun na. Á kinagi na paga níkan, “Danniaw yù kuruk nga ubobuk ni Namarò.”

¹⁰ Á kabalin nayù daroban nepagubobuk níkan, namalittúkagà ta arubáng na, tapè makimorayá kuna nakuan. Ngam gimmá nangà, á kinagi na níkan, “Arám mu akkuán yù kunnian. Arám mà pakimorayán. Si Namarò lâ yù pakimorayám mu. Ta síkán gapay yù masserbi kâ Namarò, nga kunnay níkaw áнна yù ira kábulum mu nga mangikatalà sù kuruk nga inipakánnámmu ni Apu Kesu. Á yù kuruk nga bilin ni Apu Kesu, yáyù inipakánnámmu nayù ira ngámin nga ábbilinán ni Namarò megapu sù pakáwayyá nayù Ikararuá na.”

Yù Meyannung sù Makkabáyu ta Puraw

¹¹ Á kabalin nayù daroban nagubobuk, nasingak ku laguk ta nabukatán yù lángì, á aijan yù puraw nga kabáyu! Á yù nakkabáyu kuna, aggina yù mangngágan ta Kukurugán nga Pangikatalakán, gapu ta matunung yù ámmanunnù na, á matunung gapay yù pakigerrá na sù ira malussaw kuna. ¹² Á maggatang yù matá na ta kun na api. Á aru yù kuroná na ta ulu na. Á netúrâ ta baggi na yù ngágan na nga awán ta makánnámmu sù kebalinán na, ngam aggina lâ yù makánnámmu.

¹³ Á yù nakkabáyu ta puraw, nabbarawási ta gámì nga napayyán ta dága. Á nepakánnámmu ta aggina yù ingágad da ta Ubobuk ni Namarò.

¹⁴ Á nepulù kuna yù kitáru ira nga tumuttul kuna, nga naggapu ta

lángì, nga nakkabáyu gapay ta puraw nga kunnay ta suddálu na. Á nabbarawási ira ta puraw nga gámì nga narenu.

¹⁵ Á aggina nga ingágad da ta Ubobuk ni Namarò, aijan kuna yù bayunetá na nga nataram, nga mallawán ta simù na, nga ákkibákál na sù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta ngámin nga lugár da ta dabbuno. Á aggina yù mangappù nira, á mammaguray nira, ta awán ta makatubáng kuna. Á kunnay ta balayáng yù baston na, nga keyarigán nayù pakáwayyá na, ta mapaluro yù ngámin nga kagian na. Á pággangan na yù ira makkakerumá nga tatolay megapu sù pore ni Namarò nga Makáwayyá ta Ngámin. Á kunnay ta mangibatabatay nga mamaggal ta úbas sù áppaggalán na, kunnian yù keyarigán nayù ámmággáng na nira. ¹⁶ Á netúrá sù barawási na ána alangáng na yù ngágan na nga kunniawe: “Yù Patul na ngámin nayù ira patul ána yù Yápu na ngámin nayù ira yápu.”

¹⁷ Á paningak ku má, nasingak ku laguk yù daroban nga nanáddak ta lángì sù paddalingárang na bilák. Á nakkatol ta nasikan, á kinagi na ta ngámin nga mammánù nga makkayakayák ta utun, “E kayu maggagam-mung, tapè kumán kayu sù ipamakán ni Namarò nikayu! ¹⁸ Makkákán kayu ta pattak nayù patul, yù pattak na kapitán ána mengal, ána yù pattak na kabáyu ána yù ira nakkabáyu nira, ána yù pattak nayù ira ngámin nga tatolay, nga aripan onu ari aripan, maríku onu pobare,” kun nayù daroban.

¹⁹ Á kabalin na pakkatol nayù daroban, nasingak ku yù makánnanássing nga ayám nga naggapu ngaw ta bebay, ána yù ira patul ta dabbuno ána yù ira kitáru nga suddálu ra nga naggagammung, tapè makigerrá ira sù nakkabáyu ta puraw ána yù ira suddálu na nga nakkabáyu. ²⁰ Ngam nagápù yù makánnanássing nga ayám ána yù mattá-ábbilinán nga nepulù kuna. Aggina galá yù mattá-ábbilinán* nga nappagaddátu ta makapállá nga inipakuá nayù ayám kuna, nga pangilogò na sù ira namárcán sù márcá nayù ayám ána yù ira nakimoray sù siná-ayám nga kagittá na. Á nepayáng yù ayám ána yù mattá-ábbilinán, nga matolay lâ paga, sù api nga gumággáng nga asupri. Á kitáláwa nga kun na bebay yù api. ²¹ Á napapátay yù ira ngámin nga suddálu ra, megapu sù bayunetá nga mallawán ta simù nayù nakkabáyu ta puraw. Á yù ira ngámin nga mammánù, kinád da yù pattak da ta áddè ta arád da kabattuk!

20

Yù Maribu nga Dagun nga Pammagure ni Apu Kesu Kiristu ta Dabbuno

¹ Á kabalin na, á nasingak ku laguk yù tádday nga daroban nga mappagapagukák nga naggapu ta lángì. Á sinangngalán na yù dakal nga káwák ána yù ánnúsi nayù kallak nayù abbù nga awán ta áddè na kálaram na. ² Á ginápù nayù daroban yù dakal nga kagang. Aggina galá si Satanas, nga mangngágan gapay ta Díáblu, nga dán nga iráw nga nappasingan ngaw nga mangilogò. Á paggápù nayù daroban kuna, bináluk na, tapè ari mapalubbáng ta áddè ta pappasá na maribu nga dagun. ³ Á kabalin nayù

* **19:20** Innam mu 13:11-16

daroban namáluk kuna, inipayáng na sù abbû, á kinallabán na yù abbû, á inítusi na. Á naggián lâ nga nabáluk si Satanas, tapè arán nen ilogò yù ira tatolay ta ngámin nga áppatulán ta dabbuno ta áddè ta pappasá nayù maribu nga dagun. Á ta kabalin nayù maribu nga dagun, máwák nga mapalubbáng, ngam mabi lâ yù paggián na ta lawán.

⁴ Á paningak ku má, nasingak ku laguk yù ira nga nagitubang ta aru nga ággitubangán nayù ira makáwayyá, á neddán ira ta pakáwayyá ra nga mamanunnù. Á nasingak ku gapay yù ikararuá nayù ira tatolay nga napapátay megapu sù panguruk da ána pangipakánámmu ra sù meyan-nung kê Apu Kesu ána yù ubobuk ni Namarò. Aggira yù pinutulan nayù ira malussaw kê Apu gapu ta ari ira makimoray sù ayám ána yù siná-ayám nga kagittá na. Á ari ira namárkán ta márká nayù ayám ta mukâ da onu limá ra. Á maginnanolay ira, tapè mepammaguray ira kê Apu Kesu Kiristu ta maribu nga dagun. ⁵ Á yù kapaginnanole ra yù mapolu nga pamaginnanole ni Namarò sù ira tatolay nga naggapu sù ira námmatay. Ngam yù ira káruán nga námmatay, ari ira mepaginnanolay áddè ta kabalin nayù maribu nga dagun. ⁶ Á yù ira ngámin nga mesipá sù mapolu nga pamaginnanole ni Namarò, aggira yù tatole na nga mangilin, á mepagayáyâ ira kê Namarò, ta ari ira mekanâ sù mekaruá nga patay nayù ira tatolay.* Á natullà ira nga mappári nga masserbi kári Namarò kê Apu Kesu Kiristu. Á mepammaguray ira kê Apu Kesu Kiristu ta dabbuno ta maribu nga dagun.

Yù Kepayáng ni Satanas ta Impiernu

⁷ Á pappasá nayù maribu nga dagun nga pammagure ni Apu Kesu Kiristu ta dabbuno, á mapalubbáng laguk si Satanas sù nebalurán na. ⁸ Á mallawán nga umay mangilogò sù ira tatolay ta dabbuno sù ira áppatulán nga mangngágan ta Gog ána Magog. Á paggagammungan ni Satanas yù ira tatolay, tapè umay ira makigerrá kê Namarò. Á kitáru yù ira suddálu ra nga umay makigerrá kê Namarò, nga ari mebiláng nga kunnay ta dágâ ta aggik na bebay. ⁹ Á mammartiá ira nga umay, á massallabád da yù dabbun, á lepuanád da yù paggianán nayù ira tatole ni Namarò ána yù ili na nga iddukan na. Ngam mappannâ yù api nga kunnay ta magurán nga maggapu ta lángì, á matuggi ira nga matay. ¹⁰ Á si Satanas nga mangilogò nira, mepayáng sù api nga gumággáng nga asupri, nga kitáláwa nga kun na bebay yù káláwa na, nga netabbatán sù ayám gapay ána yù mattá-ábbilinán, nga napolu nga nepayáng ta api. Á marigirigátán ira tán nga maggaráyán ta ággaw ána gabi ta áddè ta áddè.

Yù Pamanunnù ni Namarò sù ira Námmatay

¹¹ Á paningak ku má, nasingak ku laguk yù dakal nga puraw nga ággitubangán nayù makáwayyá. Á aijan yù nagitubang tán nga mammaguray. Á yù dabbuno ána lángì, limimmà ira nga kunnay ta nattálaw ta arubáng nayù mammaguray, á awánin ta paggianád da. ¹² Á nasingak ku yù ngámin ira nga námmatay, yù ira ngaw makáwayyá ána yù ira ngaw ari makáwayyá. Á nanáddak ira ngámin ta arubáng nayù mammaguray.

* **20:6** Á yù kebalinán nayù mekaruá nga pate nayù ira tatolay yù kesinná ra kê Namarò ta áddè ta áddè. Innam mu 20:14.

Á nabukatán yù ira libru, áнна yù libru gapay nga netúratán ta ngágan nayù ira mesipà kâ Namarò nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè. Á mapanunnután yù ira námmatay ta meyanung sù kingnguá ra, ta aijan netúrâ sù ira libru yù ngámin nga kingnguá ra ta keggá ra ta dabbuno. ¹³ Á yù ira nga nanáddak ta arubáng nayù mammaguray, aijan nira yù ira nga nalaggabán ngaw ta bebay, áнна yù ira námmatay nga naggapu ta gián nayù ira námmatay nga mangngágan ta Kades. Á napanunnután ira ngámin nga taggitádday ta meyanung sù kingnguá na. ¹⁴ Á yù ira námmatay, nga ari netúrâ yù ngágad da sù libru nga netúratán nayù ngágan nayù ira mesipà kâ Namarò nga mepattolay kuna, nepayáng ira sù api nga kun na bebay yù káláwa na. Á yù kepayáng da ta api, yáyù mangágan ta mekaruá nga pate ra, ta mesinná ira kâ Namarò ta áddè ta áddè. ¹⁵ Aggira yù nepayáng sù kitáláwa nga api nga ari bulubugá máddà, nga ari netúrâ yù ngágad da sù libru nga netúratán nayù ngágan nayù ira mesipà kâ Namarò nga mepattolay ta áddè ta áddè.

21

Yù Bagu nga Lángì áнна yù Bagu nga Dabbun

¹ Kabalin na, nasingak ku laguk yù bagu nga lángì áнна yù bagu nga dabbun, ta nappasá yù napolu nga lángì áнна yù napolu nga dabbun. Á awánin gapay ta bebay. ² Á nasingak ku yù mangilin nga ili ni Namarò, nga mangágan ta Bagu nga Jerusalem, nga mappagukák nga naggapu kâ Namarò ta lángì. Á nakástá yù ili na nga kunnay ta nobiá nga nabbísti ta nakástá, nga naporán nga magiddak sù tappi nayù mangatáwa kuna.

³ Á naginnâ laguk yù nakkatol ta masikan nga naggapu ta ággitubangán nayù mammaguray, á kinagi na, “Ajjanin yù paggianán ni Namarò sù ira tatolay. Á mepaggián si Namarò nira, á aggira yù ira tatole na. Á si Namarò lápay yù mepulupulù nira. ⁴ Á punatán ni Namarò yù matá nayù ira tatolay ta kaluluá ra, ta ari ira bulubugá matay onu maraddam onu makkulè, á awán ta mataki onu marigirigâ, gapu ta limimmakin yù ngaw dabbun, á nappasá ngin yù ngaw ággiád da,” kun na.

⁵ Á yù nagitubang nga mammaguray, kinagi na laguk nikán, “Innam mu! Pabbaguak ku ngámin,” kun na. Á kinagi na gapay nikán, “Itúrâ mu yawe, ta kuruk yù ira ubobuk ku nga mekatalà,” kun na. ⁶ Á kinagi na paga nikán, “Netuppálin! Sikán yù mangngágan ta Alpa áнна Omega, ta sikán yù namarò ta ngámin, á sikán yù mamabbalin ta ngámin.* Á iyawâ ku sù ira mapangál yù danum nga arád da pagán, nga maggapu ta latuâ na wek nga ipakkatole nayù ira tatolay ta áddè ta áddè. ⁷ Yáyù iyawâ ku sù ira tatolay nga mangappù ta narákè megapu sù panguruk da nikán. Á sikán lâ yù Yápu ra, á aggira lâ yù ânâ ku.

⁸ “Ngam yù ira manukkalak nga manguruk nikán, nga nilikuránád da yù ángnguruk da nikán gapu ta assing da sù ira malussaw nikán, á yù ira nga ari mekatalà, á yù ira ngámin nga jikkù yù akka-akkuád da áнна yù ira mamapátay, yù ira mangarallow, yù ira minágganánitu, yù ira makimoray ta sináddios, áнна yù ira ngámin nga massiri, á metabbà ira sù api nga

* **21:6** Onu, “Sikán yù pamegapuán áнна yù pagáddékán na ngámin.”

gumággáng nga asupri nga kitáláwa nga kun na bebay, á yáyù paggianád da ta áddè ta áddè. Yáyù kebalínán nayù mekaruá nga patay,”† kun na.

Yù Bagu nga Ili na Jerusalem

⁹ Á kabalin ni Apu nagubobuk karannian, minay laguk nga jimikki nikán yù mekapitu nga daroban, nga kabbulun nayù ira daroban nga manangngal sù ira pitu nga malukung nga napannu sù pitu nga kaporianán nga jigâ. Á kinagi nayù daroban nikán, “E ka bì nga mepulù nikán, ta ipasingak ku nikaw yù nobiá nga atáwa nayù Kígaw,” kun na. Yáyù keyarigán nayù kepattádde nayù ira tatole na kuna. ¹⁰ Á kabalin na nagubobuk, á kunnay ta sinangngalán nangà nayù Mangilin nga Ikararuá, á yù daroban, iniyángo nangà laguk ta atannáng nga puddul. Á inipasingan na nikán yù mangilin nga ili ni Namarò, nga ili na Jerusalem nga mappagukák nga naggapu kâ Namarò ta lángrì. ¹¹ Naddalingárang yù ili megapu sù dalingárang ni Namarò. Á nasiling gapay ta kunnay sù ássiling nayù nanginá nga batu nga jasper, nga malitáw ta kun na bidduru áнна kun na api yù kulor na. ¹² Á nálitukán yù ili ta nakannak nga jijjing nga atannáng, nga egga kuna yù mapulu duá nga puertá, nga guárdián na mapulu duá nga daroban. Á netúrâ sù ira puertá yù ngágan nayù ira mapulu duá nga ánâ ni Israel. ¹³ Á aijan tallu nga puertá ta állasangán, á tallu gapay yù puertá ta ammiánán, á tallu gapay ta abagátán, áнна tallu gapay ta állammarán. ¹⁴ Á mapulu duá gapay yù makkakerumá nga batu nga panáddagán nayù jijjing. Á aijan nga netúrâ sù ira katággítádday nga batu yù ngágan nayù ira mapulu duá nga minángngilayalayá nga sinudduán nayù Kígaw.

¹⁵ Á yù daroban nga nepagubobuk nikán, sinangngalán na yù ággukuk nga buláwán, tapè gukuran na yù ili áнна yù ira nakannak nga jijjing nga nelepuán sù ili áнна yù ira puertá na. ¹⁶ Á kunnay ta pareku nga kuadrádu yù ággián nayù ili, nga naggigittá yù ira kátannang na, yù káláwa na, áнна yù kápaddu na. Á paggukuk nayù daroban sù ili, mapulu duá nga ribu (12,000) ta ággukuk na yù káláwa na, nga mággè duáribu ta appátagatù (2,400) nga kilometro.‡ Á kunníu gapay yù kápaddu na áнна yù kátannáng na. ¹⁷ Á ginukuk na gapay nayù daroban yù jijjing nga nelepuán sù ili, á magatù appátapulu appâ (144) nga ággukuk nayù daroban yù kátannáng na, nga mággè pitupulu duá (72) nga metro, gapu ta mággè naggittá ira nga ággukuk nayù daroban áнна yù gadduá nga metro tam nga tatolay.

¹⁸ Á yù jijjing nayù alitù, napadday ta nanginá nga batu nga jasper. Á dipuru buláwán yù ili, nga malitáw ta kun na bidduru. ¹⁹ Á yù ira mapulu duá nga panáddagán nayù jijjing, nakástá ira, nga napayyán ta makkakerumá nga batu nga nanginá nga nasiling. Á yawe yù ira mapulu duá nga batu nga makkakerumá yù kulor da, nga panáddagán nayù jijjing. Yù olu nga panáddagán yù batu nga jasper, nga malitáw ta kun na bidduru áнна kun na api yù kulor na. Á sapiro nga asul yù mekaruá. Á kalkeroni yù mekatallu, nga makkakerumá yù kulor na. Á emaral yù mekáppâ, nga malitáw nga berdi. ²⁰ Á sardonika yù mekalímá, nga

† **21:8** Innam mu 20:6 futnot. ‡ **21:16** Ta mággè naggittá ira nga tangággukuk nayù daroban áнна límá nga kilometro, nga ággukuk tam.

puraw ána ujjojjin. Á karnelia yù mekánnam, nga ujjojjin. Á kirisolito yù mekapitu, nga malitáw nga ngilá. Á berilo nga malitáw nga berdi yù mekawalu. Á yù mekasiám, topasio, nga kun na malitáw nga buláwán. Á kirisoprasio yù mekamapulu, nga kun na náta nga buláwán nga malitáw yù kulor na. Á asinto yù mekamapulu tádday, nga ngisì nga asul, á amatista yù mekamapulu duá, nga malitáw nga ujjojjin nga asul.

²¹ Á yù mapulu duá nga puertá nayù alitù nga nelepuán ta ili, á tangaperlás yù ira taggitádday. Á yù kalsáda nayù ili, dipuru buláwán, nga malitáw ta kun na bidduru.

Yù Ággiát tam ta Bagu nga Ili na Jerusalem

²² Á awán ta nasingak ku nga kapilliá sù ili, ta arád da máwák yù kapilliá, gapu ta ajjan tán si Apu Namarò nga makáwayyá ta ngámin, ána yù Kígaw, á aggira yù pakimorayán nayù ira ngámin nga tatolay táne ili. ²³ Á arád da máwák yù nawák na bilák onu bulán sù ili, gapu ta maddalingárang nga manawák yù ili megapu sù dalingárang ni Namarò ána yù nawák nayù Kígaw. ²⁴ Á manawagán yù ira ngámin nga tatolay ta pallakák da ta dabbuno megapu sù dalingárang nayù ili. Á yù ira ngámin nga patul ta dabbuno, ituluk da yù kapiánád da sù ili. ²⁵ Ta maggián lâ nga nabukatán yù ira puertá nayù ili, gapu ta ari ira melitù nu ággaw, á awán ta gabi tán. ²⁶ Á yù ngámin ira nga makkakerumá nga tatolay, ed da ituluk sù ili yù ngámin nga kukuá ra nga nakástá ána yù kapiánán nga ajjan nira. ²⁷ Ngam awán bulubugá ta makatallung sù ili nu ari narenu ta ánninganán ni Apu. Ari makatallung yù ira nga makála-áilirák yù akka-akkuád da onu yù ira massiri. Ngam makatallung lâ sù ili yù ira tatolay nga netúrâ yù ngágad da sù libru nayù Kígaw, nga netúratán ta ngágan nayù ira tatolay nga mesipá sù Kígaw nga mepattolay kuna ta áddè ta áddè.

22

Yù Danum nga Kepattole tam kê Apu ta Áddè ta Áddè

¹ Á paningak ku sù ili, inipasingan na laguk nayù daroban nikán yù danum nga ipakkatole na tolay ta áddè ta áddè. Á malitáw yù danum, nga massiling ta kun na bidduru. Á magagi yù danum nga naggapu sù ággitubangá di Namarò ána yù Kígaw. ² Á magagi yù danum sù tangngá na kalsáda nayù ili, á egga nga massiddammáng yù káyu nga mabbungá ta ipakkatole tam ta áddè ta áddè. Á mamemapulu duá yù pabbungá nayù káyu ta tangaragun, ta mapulu duá nga makkakerumá nga bungá na. Á moru yù ira ngámin nga makkakerumá nga tatolay ta dabbuno megapu sù don nayù káyu, tapé mammapiá ira.

³ Á awán bulubugá ta igagek ni Namarò sù bagu nga ili nga kunnay sù ngaw pangigagek na ta dabbuno,* ta maggián tán di Namarò ána yù Kígaw nga nagitubang nga mammaguray. Á yù ira ngámin nga tatolay ta ili, masserbi ira kê Namarò ána makimoray ira kuna. ⁴ Á masingad da yù mammang na, á netúrâ yù ngágan na ta muká da. ⁵ Á awán ta gabi sù ili. Arád da bulubugá máwák yù isingan onu nawák nayù bilák, gapu ta si

* 22:3 Genesis 3:17-19; Roma 8:20-21

Apu Namarò yù mamannawák nira. Á mepammaguray ira kê Namarò ta áddè ta áddè.

Manoli si Apu Kesu Kiristu sangaw

⁶ Á kabalin nayù daroban mangipasingan sù ili, kinagi na laguk nikán, “Kuruk nga mekatalà ngámin danniaw nga ubobuk ni Namarò. Ta ipepùlù ni Namarò sù ira ábbilinán na yù Ikararuá na. Á si Namarò nga mangiyawâ sù Ikararuá na, aggina galá yù maddok nikán nga daroban na, ta ek ku ipasingan nikayu nga masserbi kuna yù mesimmu sangaw nu mabi.”

⁷ Á yawe yù kinagi ni Apu Kesu, “Ginnán naw laguk yù kagiak ku. Manolingà sangaw nu mabi! Mapagayáyâ yù ira ngámin nga tatolay nga manguruk sù bilik ku nga netúrâ sawe nga meyannung sù mesimmu sangaw,” kun na.

⁸ Á sikán si Kuan, nga nakaginná ána nakasingan sù ngámin nga iníturâ ku saw. Á kabalik ku nakaginná ána nakasingan, á namalittúkagà ta arubáng nayù daroban nga nangipakánnámmu nikán karannian, tapè pakimorayák ku nakuan. ⁹ Ngam gimmá nangà, á kinagi na nikán, “Arám mà pakimorayán, ta masserbingà kê Namarò gapay, nga kunnay nikayu ána yù ira wáwwagim nga ábbilinán na ána yù ira ngámin nga manguruk sù netúrâ sawe libru. Si Namarò lâ yù pakimorayát tam!” kun na.

¹⁰ Á kinagi na paga nayù daroban nikán, “Arám mu ilímak yù inipalappâ ku nikaw nga mesimmu, nga netúrâ sawe libru, ta mabíkin yù dattál na. ¹¹ Á dattál na ággo na, á yù ira nga mangnuá ta narákè, akka-akkuád da lâ paga yù narákè, ána yù ira nga jikkù yù akkuád da, akka-akkuád da lággapay yù jikkù. Ngam yù ira mangilin nga tatole ni Namarò, nga napiá ána matunung lâ yù akkuád da, á tuppálad da lâ paga yù ngámin nga napiá nga ipakuá ni Namarò nira.”

¹² Á kinagi ni Apu Kesu, “Ginnán naw yù kagiak ku. Manolingà sangaw nu mabi, á mepulù nikán yù ibálà ku sù ira tatolay nga katággítádday ta mepángngà sù kingnuá na. ¹³ Sikán yù mangngágan ta Alpa ána Omega, ta sikán yù napolu ána yù maporián. Sikán yù namarò ta ngámin, á sikán gapay yù mamabbalin ta ngámin.”†

¹⁴ Á yù ira tatolay nga napakarenuán, pagayáyatan ni Namarò ira gapu ta kunnay ta binábbalád den yù gámi da, nga sinniál ta napakomángin yù liwiliwâ da. Á meyawâ nira yù awayyá ra nga tullung ta puertá nayù ili ána yù awayyá ra nga kumán ta bungá nayù káyu nga ipakkatole ra ta áddè ta áddè. ¹⁵ Ngam yù ira narákè nga tatolay, ari ira makatallung sù ili. Ngámin yù ira maganánitu, yù ira mangarallow, yù ira mamapátay, yù ira makimoray ta sináddios, yù ira ngámin nga massiri ána yù ira áppè pípiá, maggián ira lâ ta lawán, ta ari ira makatallung sù ili.

¹⁶ Á kinagi ni Apu Kesu Kiristu, “Sikán si Kesu! Á jinok ku yù darobak ku ta gián naw, ta en na ipakánnámmu nikayu ngámin danniaw, tapè umay kayu mangipakánnámmu sù ira ngámin nga makkakerumá nga maggagammung nga mangikatalà nikán. Sikán yù ginaká ni Patul Dabid. Sikán yù mangngágan ta Darámmagan, nga bituan nga maddalingárang ta alippánnawák, nga keyarigák ku,” kun ni Apu Kesu.

† 22:13 Innam mu 21:6 futnot.

¹⁷ Á yù Mangilin nga Ikararuá, agálán na, nga kun na, “Umay ka!” Á yù ira ngámin nga mangikatalà kê Apu Kesu, nga meyárik sù nobiá nayù Kígaw, agálád da gapay, nga kud da, “Umay ka!” Á sikayu ngámin nga taggitádday nga magginná sù bilin na yawe libru, kagian na, “Umay ka!”

Á sikayu ngámin nga kunnay ta mapangál, umay kayu laguk mangikatalà kê Apu Kesu! Sikayu nga makkaragá sù danum nga ipakkatole tam ta áddè ta áddè, umay kayu makiyígù kê Apu Kesu, tapè makálâ kayu ta inuman naw, nga awán ta pagá na!

¹⁸ Á sikán si Kuan. Á pappalának ku sikayu ngámin nga magginná sù inipalappâ ni Namarò níkán nga initúrâ ku sawe libru. Taddánat takayu ta arán naw lannapán yawe netúrâ, ta nu ajjan yù tolai nga lannapán na yawe libru, á lannapán na gapay ni Namarò yù jigirigâ nga ikáru na kuna nga kunnay sù netúrâ sawe libru. ¹⁹ Á nu ajjan yù mangari sù ubobuk nga netúrâ sawe libru nga meyannung sù mesimmu sangaw, arán na gapay iyawâ ni Namarò kuna yù balle na sù bungá nayù káyu nga ipakkatole tam ta áddè ta áddè. Á ari mesipà sù mangilin nga ili ni Namarò nga inipakánnámmu na nittam sawe libru.

²⁰ Á si Apu Kesu yù massistígu ta kuruk yù ngámin nga netúrâ sawe libru. Á kagian na, “Á manolingà sangaw nu mabi,” kun na. “Ammán, Apu! Mabi ka lâ umay!” kut tam kuna laguk.

²¹ Á yawe yù ipakimállà ku kê Apu Kesu, ta parè bì ta ikákkállà na kayu ngámin nga mangikatalà kuna. Mapalurò! Ammán! Áddè nen.